

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**KARAMANLI TÜRKÇESİ BİR ESER: DOĞRU
DİNİN TALİMİ (METİN-DİL İNCELEMESİ- DİZİN)**

**Hazırlayan
Nilay COŞKUN**

**Danışman
Prof. Dr. Gökçe Yükselen PELER**

Doktora Tezi

Ağustos 2025, KAYSERİ

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**KARAMANLI TÜRKÇESİ BİR ESER: DOĞRU
DİNİN TALİMİ (METİN-DİL İNCELEMESİ- DİZİN)**

(Doktora Tezi)

**Hazırlayan
Nilay COŞKUN**

**Danışman
Prof. Dr. Gökçe Yükselen PELER**

Ağustos 2025, KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Nilay COŞKUN

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ**

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Program Adı : Doktora
Tez Başlığı : Karamanlı Türkçesi Bir Eser: Doğru Dinin Talimi (Metin-Dil İncelemesi- Dizin)

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 933 sayfalık kısmına ilişkin 12/07/2025 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: % 1' dir.

Filtrelemeye **alıntılar dahil** edilmiştir. Filtrelemede **yedi (7) kelimeden daha az** örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 12/07/2025

Danışman

Prof. Dr. Gökçe Yükselen PELER

Öğrenci

Nilay COŞKUN

KILAVUZA UYGUNLUK

“Karamanlı Türkçesi Bir Eser: Doğru Dinin Talimi (Metin-Dil İncelemesi- Dizin)”
başlıklı Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma
Yönergesine uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Nilay COŞKUN

Danışman

Prof. Dr. Gökçe Yükselen PELER

Türk Dili ve Edebiyatı ABD Başkanı

Prof. Dr. Turgut KOÇOĞLU

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof. Dr. Gökçe Yükselen PELER danışmanlığında **Nilay COŞKUN** tarafından hazırlanan “**Karamanlı Türkçesi Bir Eser: Doğru Dinin Talimi (Metin-Dil İncelemesi- Dizin)**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Türk Dili ve Edebiyatı** Anabilim Dalı’nda **Doktora** tezi olarak kabul edilmiştir.

14/02/2025

JÜRİ:

Danışman : Prof. Dr. Gökçe Yükselen PELER

Üye : Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN

Üye : Doç. Dr. Emrah BOZOK

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Fatih ÇELİK

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Utku IŞIK

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu’nun /.../..... tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /..... /

Prof. Dr. Atabey KILIÇ

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Karamanlı Türkleri, uzun yıllar Anadolu’da özellikle de Kayseri, Niğde, Nevşehir, Konya, Antalya ve Karadeniz Bölgesi’nde diğer Türk toplulukları ile beraber barış ve huzur içerisinde yaşamışlardır. Karamanlı adlandırmasına ilk kez 1553-1555 yılları arasında Anadolu’yu ve İstanbul’u gezen Alman gezgin Hans Dernschwam’ın seyahatnamesinde rastlanmaktadır. Ortodoks Türklerle ilgili bilgilere rastlanan daha eski tarihli bir belge ise 1437 yılında Basle Konsili’nde sunulan Latince rapordur. Ayrıca Evliya Çelebi’nin Seyahatnamesi’nde de Karamanlı Türkleri ile ilgili bilgilere yer verilmektedir.

Karamanlı Türkleri, Türkçe konuşmuşlar ve konuştukları Türkçeyi yazıya aktarırken Grek harflerini kullanmışlardır.

Konuyla ilgili kaynaklar incelendiğinde Karamanlı Türkçesiyle basılan ilk eserin Yunancadan çevrilen ve 1718’de muhtemelen İstanbul’da basılan İman-ı Gülzar-ı Mesihî olduğu anlaşılmaktadır. Bu eser bir Hristiyan ilmiyhâlidir. Karamanlı Türkçesiyle yazılmış eserlere bakıldığında 1850 yılına kadar yazılan eserlerin çoğunun dinî bir içeriğe sahip olduğu görülmektedir.

30 Ocak 1923 tarihinde Türk ve Yunan temsilciler arasında imzalanan Türk ve Rum ahalinin mübadelesine dair antlaşma ile Yunanistan’a gönderilen Karamanlı Türkleri orada Türkçe konuşmaları nedeniyle büyük sıkıntılar çekmişler ve bu durumu eserlerinde dile getirmişlerdir. Karamanlı Türklerinin Yunanistan’a göçüyle Karamanlı edebiyatı gücünü kaybetmiştir.

Çalışma sırasında destek ve yardımını hiçbir zaman esirgemeyen, konuyla ilgili her türlü sorumda yanımda olan, yoğun çalışmalarına rağmen bana her zaman vakit ayıran danışman hocam Sayın Prof. Dr. Gökçe Yükselen Peler’e emek ve sabrından dolayı minnettarım.

Nilay COŞKUN, KAYSERİ, 2025

KARAMANLI TÜRKÇESİ BİR ESER: DOĞRU DİNİN TALİMİ (METİN-DİL İNCELEMESİ- DİZİN)

Nilay COŞKUN

Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora Tezi, Ağustos 2025
Danışman: Prof. Dr. Gökçe Yükselen PELER

ÖZET

Karamanlı Türkleri, Anadolu'nun çeşitli yerlerinde uzun yıllar barış ve huzur içerisinde yaşamışlardır. Konuştukları Türkçe için sade Türkçe, basit Türkçe, yavan Türkçe gibi isimler kullanan Karamanlılar bu Türkçeyi yazıya aktarırken Grek harflerini kullanmışlardır.

30 Ocak 1923 tarihinde Türk ve Yunan temsilciler arasında imzalanan Türk ve Rum ahalinin mübadelesine dair antlaşma ile Yunanistan'a gönderilen Karamanlı Türkleri Türkçe konuşmaları nedeniyle baskı ve tehdide maruz kalmışlardır.

Çalışmaya konu olan Doğru Dinin talimi adlı eser dinî bir içeriğe sahip olup 143 varaktan oluşmaktadır. Eserin kapağında verilen bilgiye göre, 1765'de Moskova Metropolit Platon tarafından kaleme alınmıştır. Daha sonra, tüm Ortodoks Hristiyanların dillerine çevrilmiştir. Kayseri Metropolit Payisios ise eserin içeriğine bir zarar vermeden bazı bölümleri kısaltarak Türkçeye çevirmiştir. Saint (Aziz) Sinod'un emriyle Asitane'de Kudüs Şerifin Matbaası'nda, 1839 yılında basılmıştır. Kapak sayfasının yanındaki sayfada Fener Patrikhanesinin oval , çift başlı kartallı mührü bulunmaktadır. Bu mührün dört köşesinde Γ P II K harfleri; etrafında ΣΦΑΓΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ‘ SFRAGIS PATRIARHİKİ’ yazısı ve altında 1838 tarihi belirtilmektedir.

Çalışma, giriş bölümünden sonra üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Karamanlı Türkçesi ve Karamanlı Türkleri ile ilgili bir değerlendirme yapılmış ve konuyla ilgili çalışmalar ayrı başlıklar halinde incelenmiştir. Birinci bölümde Doğru Dinin Talimi adlı eser çeviri yazıya aktarılmıştır. İkinci bölümde metnin yazım özellikleri incelenmiştir. üçüncü bölümde ise eserdeki tüm sözcükleri içeren bir dizin hazırlanmıştır. Ayrıca çalışmanın sonuna eserin tıpkıbasımı eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Karamanlı Türkçesi, Dil incelemesi, Metin, Dizin.

A WORK IN KARAMANLI TURKISH: INSTRUCTIONS FOR TRUE RELIGION (TEXT-LANGUAGE ANALYSIS-INDEX)

Nilay COŞKUN

**Erciyes University, Graduate School of Social Sciences,
PhD Thesis, August 2025
Supervisor: Prof. Gökçe Yükselen PELER**

ABSTRACT

The Karamanid Turks lived in various parts of Anatolia for many years in peace and harmony. Referring to the Turkish they spoke with names such as "plain Turkish," "simple Turkish," or "bland Turkish," the Karamanlis used Greek letters when transcribing this Turkish into writing.

The Karamanid Turks, who were sent to Greece under the agreement concerning the exchange of Turkish and Greek populations signed between Turkish and Greek representatives on 30 January 1923, were subjected to pressure and threats because they spoke Turkish.

The work titled Doğru Dinin Talimi (Teaching of the True Religion), which is the subject of this study, possesses religious content and consists of 143 folios. According to the cover, the work was authored in 1765 by Platon, Metropolitan of Moscow. It was later translated into the languages of all Orthodox Christians. Metropolitan Païsios of Caesarea produced the Turkish translation, shortening some parts while preserving the essential content. It was printed in 1839 at the Jerusalem Sheriff's Printing House in Asitane by the order of the Holy Synod. On the page next to the cover page is the oval, double-headed eagle seal of the Fener Patriarchate. The four corners of this seal bear the letters Γ Ρ Ι Κ. Around it is inscribed 'ΣΦΡΑΓΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ' (SFRAGİS PATRİARHİKİ), with the date 1838 indicated below.

Following the introduction, the study consists of three main sections. The introduction provides an assessment of the Karamanid Turkish language and the Karamanid Turks and examines previous studies on the subject under separate headings. In the first section, the work titled Teaching of the True Religion (Doğru Dinin Talimi) has been transliterated. The second section analyzes the orthographic features of the text. The third section presents an index containing all the words found in the work. Additionally, a facsimile of the work has been appended to the end of the study.

Keywords: Karamanli Turkish, Language analysis, Text, Index

İÇİNDEKİLER

KARAMANLI TÜRKÇESİ BİR ESER: DOĞRU DİNİN TALİMİ (METİN-DİL İNCELEMESİ- DİZİN)

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iv
ÖN SÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	vii
GİRİŞ.....	1
1. Karamanlı Türkleri	1
1.1. Karamanlı Türklerinin Kökeni	4
1.2. Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Türkçesi İle İlgili Çalışmalar	10
1.2.1. Makaleler.....	10
1.2.2. Kitaplar	19
1.2.3. Bildiri Kitapları	30
1.2.4. Tezler.....	32
1.2.4.1. Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Türkçesi hakkında tamamlanmış mezuniyet tezi	32
1.2.4.2. Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Türkçesi hakkında tamamlanmış yüksek lisans tezleri şunlardır	32
1.2.4.3. Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Türkçesi hakkında tamamlanmış doktora tezleri şunlardır	36
1.2.5. Bibliyografyalar.....	37
1.3. Karamanlı Alfabesi.....	39
1.4. Karamanlı Türkçesi ve Edebiyatı	41
1.5. Çalışmaya Konu Olan Eserin Tanıtımı.....	46

BİRİNCİ BÖLÜM

METİN

1.1. Metin.....	50

İKİNCİ BÖLÜM

SES BİLGİSİ

2.1. Yazım Özellikleri	207
2.1.1. Ünlülerin Yazılışı	207
2.1.1.1. /a/ Ünlüsünün Yazılışı	208
2.1.1.2. /â/ Ünlüsünün Yazılışı	208
2.1.1.3. /e/ Ünlüsünün Yazılışı	208
2.1.1.4. /ı/ Ünlüsünün Yazılışı	208
2.1.1.5. /i/ Ünlüsünün Yazılışı	209
2.1.1.6. /o/ Ünlüsünün Yazılışı	209
2.1.1.7. /ö/ Ünlüsünün Yazılışı	209
2.1.1.8. /u/ Ünlüsünün Yazılışı	210
2.1.1.9. /ü/ sesi Ünlüsünün Yazılışı	210
2.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı	211
2.1.2.1. /b/ ve /p/ Ünsüzlerinin Yazılışı	212
2.1.2.2. /c/ ve /ç/ Ünsüzlerinin Yazılışı	212
2.1.2.3. /d/ ve /t/ Ünsüzlerinin Yazılışı	213
2.1.2.4. /g/ ve /k/ Ünsüzlerinin Yazılışı	213
2.1.2.5. /ñ/ Ünsüzünün Yazılışı	214
2.1.2.6. /s/ ve /ş/ Ünsüzlerinin Yazılışı	215
2.1.3. Bağlaçların Yazılışı	215
2.1.3.1. de/da Bağlacının Yazılışı	215
2.1.3.2. dahi Bağlacının Yazılışı	216
2.1.3.3. ki Bağlacının Yazılışı	217
2.1.4. Eklerin Yazımı	217
2.1.4.1. Görülen Geçmiş Zaman Eki	217
2.1.4.2. -dIr/-dUr Bildirme Ekinin Yazılışı	218
2.1.4.3. Bulunma Hali Eki	218
2.1.4.4. Ayrılma Hali Eki	219

2.1.4.5. Çokluk Eki.....	219
2.2. Ünlüler ve Ses Oyları	220
2.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu.....	220
2.2.2. Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu	220
2.2.3. Ünlü Düşmesi	221
2.2.4. Ünlü Türemesi	222
2.2.5. Hece Düşmesi.....	222
2.3. Ünsüzler ve Ses Olayları	222
2.3.1. Ünsüz Benzeşmesi.....	222
2.3.2. Ünsüz Düşmesi	223
2.3.3. Ünsüz Türemesi.....	223

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİZİN

3.1. Dizin	224
3.2. Özel İsim Dizini	1058
KAYNAKÇA.....	1090
EKLER	1093

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Ar.	: Arapça
dey.	: deyim
dönşl.	: dönüşlü
edil. f.	: edilgen fiil
f.	: fiil
Far.	: Farsça
is.	: isim
İtal.	: İtalyanca
krş.	: karşılaştırınız
öz. is.	: özel isim
Rum.	: Rumca
sf.	: sıfat
T.	: Türkçe
Yun.	: Yunanca
zrf.	: Zarf

GİRİŞ

Karamanlı Türkleri, mübadele yıllarına kadar Anadolu'nun çeşitli yerlerinde, toplumun bir parçası olarak huzur içerisinde yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Ortodoks Hristiyan inanca sahip olan bu Türk topluluğunun mensupları Türkçe konuşmuşlar ve konuştukları Türkçeyi yazıya aktarırken Grek harflerini kullanmışlardır. Hem konuşma hem de yazı dilleri başlarda araştırmacıların çok dikkatini çekmese de son yıllarda konuyla ilgili çalışmalar artış göstermiştir.

Bu çalışmanın temel amacı Karamanlı Türkçesinin 19.yüzyılda basılan eserlerinden biri olan *Doğru Dinin Talimi* adlı eseri Türk diline kazandırmaktır.

Çalışmanın giriş bölümünde Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Türkçesi üzerine yapılan çalışmalar hakkında bir değerlendirme yapıldıktan ve çalışmaya konu olan eser tanıtıldıktan sonra metnin yazı çevirimi verilecektir. Daha sonra dil incelemesine geçilerek metin, yazım ve ses özellikleri bakımından incelenecektir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde ise metindeki tüm sözcükleri içeren bağlamlı bir dizin hazırlanacaktır. Çalışmanın sonuna eserin tıpkı basımı eklenecektir.

1. Karamanlı Türkleri

Karamanlı Türkleri, çoğunluğu Anadolu'da yaşayan ve Türkçe konuşan Hristiyanlığın Ortodoks mezhebine mensup Türkler idi. Eckmann, Karamanlı Türklerinin yaşadığı bölgeyi şöyle ifade etmektedir: “Anadolu'nun takriben Trabzon-Fırat-Toros- Silifke hattında batıya düşen kısmında, bilhassa Kayseri, Nevşehir, Niğde, Konya bölgesinde, Karadeniz'in sahil mıntıkasında, İstanbul'da başka yerlerde dağınık olarak oturmakta idi” (Eckmann, 1950a, s.165).

Anadolu'nun Ortodoks Karamanlı Türleri için kullanılan Karamanlı adlandırmasına ilk kez 1553-1555 yılları arasında Anadolu'yu ve İstanbul'u gezen Alman gezgin Hans

Dernschwam'ın seyahatnamesinde rastlanmaktadır (Ağca, 2006, s.4; Eckmann, 1950a, s.165). Burada Karamanlı adı şu şekilde geçmektedir:

Yukarıda adı geçen Yedikule'nin civarında kıraç bir yer var. Burada İran'a uzak olmayan ve Caramania (Karaman) diyarından gelmiş ve Caramanos (Karamanlılar) denilen bir halk oturuyor. Bunlar Hristiyan. ibadetlerini Rumca yapıyorlar, fakat Rumcayı anlamıyorlar. Dilleri Rumca değil, Türkçedir. Öteden beri Türkçe mi konuşurlar, bilmem. Şimdiki padişahın babası Selim, memleketlerini işgal edince bunları İstanbul'a getirmiş. Kuvvetli büyük bir topluluk. Kadınları uzun sivri, beyaz veya renkli bir başlık giyiyorlar. Bu papanın giydiği resmi başlığa taca benziyor. Görünümü aşağı yukarı şöyle:

(Burada başlığın çizimi yapılmış)

Kadınlar gezmeye veya sokağa çıktıkları zaman bu başlığın üzerine göğüslerine kadar inen ince, tül gibi bir örtü örtüyorlar. Erkekleri (burada anlatım yarıda bırakılıyor) gibi dolaşıyorlar. Karamanlılar ibadetlerini küçük bir kilisede kıymetli, insan boyunda tablolar var. Bunlar arasında Kostantin sülalesinden bazı kimselerin ve Helena'nın antik kıyafetli ve isimleri yazılmış resimleri de mevcut. Yemek salonundaki İsa'nın son akşam yemeği ayinini gösteren çok sanatkârane yapılmış tablo da fevkalâde değerli bir eserdir (Dernschwam,1992, s.78).

Türkçe konuşan Ortodokslarla ilgili bilgilere rastlanan daha eski bir belge 1437'de Basle Konsili'ne sunulan Latince rapordur. Bu raporda Anadolu'nun birçok yerinde başpiskoposlar da dâhil olmak üzere bazı din adamlarının sadece Türk kıyafetleri giyinmekle kalmayıp aynı zamanda Türkçe konuştukları ve vaazlarını da Türkçe verdikleri ifade edilmektedir (Vryonis, 1971, s.453).

Karamanlı Türkleri hakkında bilgi veren bir diğer kaynak Evliya Çelebi'nin seyahatnamesidir. Burada Alanya hakkında bilgi verirken şunları söyler: "...kadim eyyamından berü Urum keferesi bir mahallededir. Cümle üç yüz haracdır. Amma Urum lisanı bilmeyüp batıl Türk lisanı bilirler" (Evliya Çelebi, 2005, s.152). Ayrıca Antalya hakkında bilgi verirken de "...dördü Urum keferesi mahallesidir. Amma keferesi asla Urumca bilmezler, Batıl Türkçe lisan üzre kelimat ederler" der (Evliya Çelebi, 2005, s.147).

Hristiyanlığın Ortodoks mezhebine mensup Karamanlı Türkleri Osmanlı arşiv belgelerinde zimmiyân-ı Karamaniyan ya da Karamaniyan olarak adlandırılmaktadırlar (Ekincikli, 1998, s.117; Şakiroğlu, 1974, s. 757).

Karamanlı Türklerinin Osmanlı arşiv belgelerinde diğer Rum ahaliden farklı isimler ile anılmaları dikkate eder bir durumdur. Bu durum Osmanlı devletinde Karamanlı Türklerinin, Rumlardan farklı bir halk olarak değerlendirildiklerinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Onların aralarındaki tek ortak nokta dinî inançlarıdır.

Karamanlı Türkleri, kendileri için Karamanlı isimlendirmesini kullanmıyorlardı. Yazdıkları eserlerde kendilerini “Anadolu Hristiyanları”, “Yunan dilini bilmeyen Anadolu Hristiyanları”, “Anadolulu Ortodoks Hristiyanlar”, “Anadolulu Hristiyanlar” ya da sadece “Anadolulular” olarak isimlendirirken; kullandıkları Türkçeyi de “basit Türkçe”, “berrak Türkçe”, “sade Türkçe”, “yavan Türkçe”, “Türk dili” ya da sadece “Türkçe” vb. olarak isimlendirdikleri görülmektedir (Eckmann, 1964, s. 820).

Görüldüğü gibi Karamanlı Türkleri kendilerini isimlendirirken dinî kimliklerini ve yoğun olarak yaşadıkları bölgeyi ön plana çıkarmışlardır.

Günümüzde konuyla ilgili yayımlara bakıldığında ise: Karamanlı Türkleri için, “Karamanlılar”, “Karamanlı Türkleri”, “Türkçe konuşan Anadolu Ortodoks Hristiyanları”, “Türkçe konuşan Anadolu Rumları”, “Türkofon Hristiyanlar”, “Anadolulu Türkofon Hristiyan Ortodokslar”; konuştıkları dil için ise “Karamanlıca” ve “Karamanlı Türkçesi” terimlerinin kullanıldığı görülmektedir.

Karamanlı Türklerinin yoğun olarak yaşadıkları bölgeye bağlı olarak Karamanlı olarak adlandırıldıkları görüşü konuyla ilgilenerler tarafından yaygın olarak kabul görmektedir (Anzerlioğlu, 2016, s.138). Bu adlandırma yanlış olmamakla birlikte söz konusu halkın etnik kökeni konusunda bir fikir vermediği için eksik olarak değerlendirilebilir.

Karamanlı Türkleri adlandırmasında bu söz konusu halkın mübadele öncesinde yoğun olarak yaşadığı bölge ve etnik kökeni net bir şekilde ifade edilmektedir. Bu adlandırma köken konusunda şüpheye yer bırakmadığı için bu halkın Türk kökenli olduğunu savunanlar tarafından kullanılabilecek en iyi adlandırmadır.

Bu halk için kullanılan Türkçe konuşan Anadolu Ortodoks Hristiyanları ve Türkçe konuşan Anadolu Rumları adlandırmaları onların konuştukları dili, yoğun olarak yaşadıkları coğrafyayı ve dinî inançlarını göstermeleri bakımından dikkate değerdirler. Ancak bu adlandırmalar daha çok söz konusu halkın dinî inancını ön plana çıkarak onların Rum kökenli olduklarını savunanlar tarafından kullanılmaktadırlar.

Karamanlı Türkleri için kullanılan Türkofon Hristiyanlar adlandırmasında bu halkın kullandığı dil ve sahip olduğu dinî inanç ön çıkarılırken Anadolulu Türkofon Hristiyan Ortodokslar adlandırmasında bunlara ilaveten yoğun olarak yaşadıkları coğrafya da adlandırmaya dâhil edilmiştir. Bu adlandırmalar Karamanlı Türklerinin, bilhassa Rum kökenli olduğunu düşünenler tarafından kullanılmaktadırlar.

1.1. Karamanlı Türklerinin Kökeni

Karamanlı Türklerinin, etnik kökeniyle ilgili farklı görüşler olmakla birlikte temelde iki yaygın görüş hakimdir.

İlk görüşe göre Karamanlı Türkleri, Yunanca konuşan Bizanslı Hristiyanlar idi. Selçuklular ve Osmanlılar zamanında sosyal, politik ve ekonomik nedenlerden dolayı dilsel olarak Türkleşmiş Rumlardır (Vryonis, 1971, s.457).

Karamanlı Türklerinin Rum kökenli olduğunu savunanlar Türkleşme ve Türkçe konuşma sürecinin dört aşamada gerçekleştiğini savunmaktadırlar:

1. Türkçe söz varlığının yerel Yunancaya yerleşmesi aşaması
2. İki dilin birlikte kullanılması
3. Türkçenin ana dili olması ve Yunancanın ikinci dile dönüşmesi
4. Yunanca bilen yaşlıların ölümüyle sürecin tamamlanması (Vryonis, 1971, s.458).

1914 tarihli Karamanlı Türkçesi bir salnamede dil ile etnik kimlik arasındaki ilişkiyi anlatan şu satırlara rastlanmaktadır:

...Bizim bazı hemşehrilerimiz “Şu Anatollucayı bırakın, niçün Rumca olarak imerologion çıkmasın?” dediklerinden bunlara diyebiliriz ki vatandaşlarımızdan yüzde kaç Ellinika’yi matlub derecede biliyor ve yüzde kaç hiç bilmeyor, böyle kitaplara fevk-el-ade mohtaçdır... Hiç olmazsa bunların yüzü hürmetine daha senelerce şu usûl ve tarz-ı ifademizi muhafaza idelim. Bunlar ile biraz insan sırasına girelim (Öger & Özdem, 2013, s. 25).

Evangelinos Misailidis’in Temaşa-i Dünya ve Cefakâr u Cefakeş romanında Karamanlı isminin kökeni hakkında şunlar söylenmiştir:

...Malûm ki Anadolu’da Konya vilayeti dâhilinde Karaman ismi ile bir sancak var ise de, Hristiyan ehalinin eseri olmayup, misafireten beray-i ticaret maksadıyla birkaç Rum ve Ermeni vardır.

Ve Anadolu’lulara Karamanlı ismi tâ Sultan Murat Han-ı Gazi hazretlerinin asrından sehven (yanlışlıkla) İstanbul’un Karamanından dolayı kalmıştır, şöyle ki, Anadolu’dan İstanbul’a gelen taşçı ve duvarcı ve sıvacı ustaların ve amelenin cümlesi Büyük Karaman ve Küçük Karaman’da otururlar idi. Ve devlet ebniyesine (binalarına) ve yahut onun bunun binasına usta iktiza ettiğinde(gerektiğinde) “Gidin birkaç nefer Karamanlı usta getirin” derler idi, yani Karaman’da oturan ustalardan demek idi. Ve o ustaların kaffesi Anadolu’lular olduklarından vakit geçerek, İstanbullular Kaffe-i Anadolu’luları Karamanlı zanneyletiler. Ve böylelikle bu isim kalmış ise de, yanlıştır, asıl Karaman İstanbul’dadır (Misailidis,1986, s.135).

Evangelia Balta, Karamanlı Türklerinin etnik kimliği ile inancı arasındaki bağlantıyı şu şekilde dile getirmektedir: “Karamanlıca yapıtların yazarları ve çevirmenleri, bu önsözlerde okuyucularına hemen hemen her zaman şu sözlerle seslenmişlerdir: Hristiyanlar, Hristiyan Ortodokslar, Anadolu Hristiyanları, Anadolu’nun Hristiyan Ortodoksları” (Balta, 2018, s. 108). “Yani din Türkçe konuşan Ortodoksların toplumsal bilinçlerinde en büyük paya sahipti. Din bu insanları Osmanlı tebaası diğer halklardan farklılaştırıyordu”(Balta, 2018, s.109).

Türk araştırmacıların büyük çoğunluğu Anadolu’da yaşayan ve ana dilleri Türkçe olan Hristiyanların Türk kökenli olduğu konusunda fikir birliğine varmışken Faruk Sümer, Türkiye’nin özellikle orta, güney ve batı bölgelerinde yaşayan Hristiyanların kendi dillerini ve geleneklerini unutarak Türkleştiklerini belirtmektedir. Sümer’e göre uzun yıllar ezici Türk çoğunluğuyla birlikte yaşayan Hristiyanlar, zamanla Türkleşmiştir. Eğer

böyle olmadıysa Türklerin Anadolu'ya yoğun olarak gelip yerleştiği tarihlerden önce Türkiye'nin özellikle iç, batı ve güney bölgelerinde yaşayan Ermenilere ve Rumlara ne olduğu sorusunu cevaplamak zorlaşır (Sümer, 1960, ss.576-577).

Yine Sümer'in görüşüne koşut olarak Karamanlı Türkçesi eserler üzerine ilk araştırmaları yapan Sophokles Hüdaverdioğlu (Teodotos), Türklerin, Türkçe konuşmayanları dillerini kesmekle tehdit ettiklerini bu yüzden de Türkçe konuşmak zorunda kaldıklarını ifade eder (Eyice, 1962, s.370). Osmanlı idaresi altında bulunan Ortodokslardan kendi isteğiyle Türkçe konuşanların varlığı dikkate alındığında böyle bir şeyin mümkün olamayacağı açıktır (Anzerlioğlu, 2016, s. 170).

İkinci görüşe göre ise Karamanlı Türkleri, Selçuklular döneminde Bizans'ın sınır boylarında görev yapan ve zamanla Hristiyanlaşan Türklerin soyundan gelmektedir (Eckmann,1950a, s. 165).

Konuyla ilgili ilk kaynaklardan biri olarak kabul edilebilecek *Hristiyan Türkler* adlı kitabında Cami Baykurt, Karamanlı Türklerinin Selçuklulardan çok önce Anadolu'ya geldiklerini ve Müslüman Türkler ile aralarında dil birliği olduğunu belirterek bu topluluğun soyca Türk olduğunu ifade etmektedir (Baykurt,1932, ss. 8-9).

Hasan Fehmi Turgal, konuyla ilgili makalesinde Anadolu'da yaşayan ve Türkçe konuşan Ortodoksların Türk kökenli olduklarını Ankara, Kayseri ve Sivas'ın eski mahkeme kayıtlarından elde ettiği veriler aracılığıyla açıklamaktadır. Makalede, Anadolu'da yaşayan Hristiyanların resmî kayıtlarda nasıl isimlendirildikleri üzerinde durulmaktadır. Ayrıca Müslüman olan Hristiyanlara gülünç adlar verilerek kendi dinlerinde kalmalarının teşvik edildiği ifade edilmektedir. Turgal'a göre eğer Anadolu'da yaşayan Hristiyanlar üzerinde bir baskı uygulanmış olsaydı önce dinleri üzerine uygulanırdı (Turgal, 1934, ss.173-182).

Osmanlı devletinde ulus devlet anlayışının ortaya çıkmaya başladığı 19. yüzyılın sonlarından 20. yüzyılın başlarına kadar halk etnik değil, daha çok dinî kimliğiyle vasıflandırılırdı. Yani din daha önemliydi. Eğer bir baskı veya zorlama yapılmış olsaydı önce din konusunda yapılmış olmasının gerektiği kabul edilebilir bir gerçektir.

Semavi Eyice, konuyla ilgili makalesinin ikinci dipnotunda, kendisi de bir Karamanlı olan S.A. Hudaverdioğlu'nun (Theodotos) Türklerin dillerini kesecekleri tehdidinden korkan Anadolu Rumlarının Türkçeyi zoraki öğrendiklerini beyan etmesi üzerine Rumlar arasında buna karşı çıkanlar olduğunu ve bunu gösteren başka bir örneğin olmadığını dile getirdiklerini ifade etmektedir. Bu görüşlere dayanarak Eyice bu topluluğun Türkçe konuşmaya zorlanmış olması ihtimalini mantık dışı olarak değerlendirmektedir (Eyice 1975, s.25).

Karamanlı Türklerinin dinî lideri ve Türk kökenli olduklarının en güçlü savunucusu Papa Eftim, konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde dile getirmektedir:

“İşte Türk tabiiyetimiz ve dilimiz olduğu gibi bakidir. Halis Türk ve Türk evlâtları olduğumuzu âdet, töre, kültür ve her hâlimizle bunu isbat etmekteyiz” (Cihangir,1996, s.32).

Gökçe Yükselen Peler de *The Tense Aspect-Mood/Modality System of the Turkish Spoken in Cyprus* isimli eserinde Karamanlı Türklerinin etnik kökeniyle ilgili farklı görüşler olduğunu ifade eder.

Peler'in Brendemoen'den aktardığına göre özellikle 1071'den sonra yeni hükümdarlar ve yeni sömürgecilerle iletişim kurma zorunluluğundan dolayı Anadolu'da iki dillilik yayılmaya başlamış, bunun sonucunda da Kapadokya'da Yunanca geniş yayılma alanı bulmuşken sadece Karamanlı Türkleri bu durumun dışında kalmıştır. Peler, Karamanlılar Yunan kökenliler ise bölgedeki Türkçe o kadar saygın ve baskındır ki kendini ilk dil olarak kabul ettirmiştir. Eğer Türk kökenliler ise bölgede yayılan Yunan diline karşı Türkçeyi koruyabilmişlerdir diyerek her iki durumda da Türkçenin üstünlüğünün ortada olduğunu ifade etmektedir. Devamında ise köken konusunda en çok göz ardı edilen görüşün Reed'e ait olan Karamanlıların atasının antik Lakonyalıları olduğu görüşünü söyleyerek Karamanlıların Yunan kökenli olduğunu savunanların, dillerinde bir Yunanca alt katmanın olmamasını bazı dilsel verilerin karanlık olmasına bağladıklarını ve bu durumun onların Yunan kökenli olma ihtimali gerçeğini değiştirmeyeceğini ifade ettiklerini söylemektedir. Ancak Peler, Karamanlı Türklerinin Yunan kökenli olduğunu savunanların aksine dillerinde bir Yunan alt katman olmamasının sebebini coğrafî konumlarına ve çevrelerinde bulunan insanların çok azının Yunaca konuşuyor olmasına

bağlamaktadır. Ayrıca herhangi bir alt katman olmadan tam bir dil kaymasının olabilmesi için dili değişen grubun dili benimsenen gruba oranla çok daha az bir nüfusa sahip olmasının gerektiğini ifade etmektedir. Diğer taraftan Karamanlıların anavatanının Uzlar ve Peçenekler gibi Türk boylarının sınır savaçısı olarak yerleştiği Bizans İmparatorluğu'nun eski doğu sınırına yakın olmasının Türk kökenli olduklarını savunanların görüşünü destekler nitelikte olduğunu söylemektedir (Peler, 2013, ss. 151-152).

Evangelia Balta ise Karamanlı Türklerinin etnik kökeniyle ilgili görüşlerin iki grupta toplandığını belirterek bu görüşleri sıralar: a. Karamanlılar Yunan kökenlidir. Baskıyla ya da Batı Anadolu kıyılarındaki Rumca konuşan dindaşlarından uzak kaldıklarından dolayı Türkçe konuşmak zorunda kalmışlardır. b. Bu topluluk Türk kökenlidir. Anadolu'daki Selçuklu hakimiyetinden önce Bizans'a yerleşen veya Bizans ordusuna paralı asker olarak katılan kişilerin torunlarıdır. Dilleri aynı kalırken efendilerinin dinini benimsemişlerdir (Balta, 2018, s. 104). Balta, bu görüşleri sıraladıktan sonra köken hakkında net bir görüş bildirmez.

Karamanlı Türklerinin etnik kökeni konusu, araştırmacılar tarafından tam anlamıyla çözüme kavuşturulmuş olmasa da etraflarında bulunan dindaşlarının serbestçe Rumca konuşmalarına rağmen onların Türkçe konuşmaları ve kullandıkları dil ile dinî, edebî ve kültürel eserler meydana getirmeleri Türk kökenli olduklarının en büyük göstergeleridir. Yine inanç sistemlerine özgü bazı dinsel ritüeller dışında gelenek, görenek ve yaşam tarzı açılarından da Müslüman Türkler ile aynı özelliklere sahip olmaları onların Türk kökenli oldukları görüşünü destekler niteliktedir.

Bu bağlamda Adem Öger Karamanlıların kültürel yapısını mübadele öncesi ve mübadele sonrası olarak iki gruba ayırarak incelemiştir. Bunun sonucunda da mübadele öncesinde birlikte yaşayan Müslüman Türkler ile Ortodoks Karamanlı Türklerinin yaşam şekillerinin, geleneklerinin, halk inanışlarının, sözlü kültür ürünlerinin ortak olduğu kanısına varmıştır. Örneğin; 20 Temmuz 2010 tarihinde Selanik'te Dimitriou Katsika-Kappadoki ile yaptığı görüşmeden aktardığı bilgiye göre Sinasos'ta yaşayan Karamanlı Ortodokslar ile Müslüman halk imam ve papaz önderliğinde beraber yağmur duasına gitmektedirler (Öger, 2016, s.382). Bu örnek dinî inançları farklı olmasına rağmen iki

topluluğun birbirine halk inanışları bakımından ne kadar benzediğini ve aralarındaki dinî hoşgörüyü göstermesi bakımından önemlidir.

Karamanlı Ortodoks Türkler ile Müslüman Türklerin giydikleri kıyafetlerin büyük oranda benzer olduğunu ifade eden Yonca Anzerlioğlu Karamanlı kadınların kıyafetlerini şu şekilde tarif etmektedir:

Topuklarına kadar uzanan gömlek, üzerine yanları açık arşın entari, kırmalı fistan, üç etek, sıkma, salta denilen yelek, oyalı yazma, çember, yapık, dizlik denilen şalvar, kuşak, kuşağın bağlanmasında kullanılan siyah ve kırmızı yünle yapılmış örme ip ve ipin ucunda püsküller, nalin giymekteydiler (Anzerlioğlu, 2016, ss.190-191).

Erkeklerin kıyafetlerini ise şu şekilde tarif etmektedir: “Erkeklerin kıyafetleri ise gömlek, şalvar, yelek, kuşak, çarık ve festen ibaretti” (Anzerlioğlu, 2016, s.191).

Karamanlı Ortodoks Türkler ile Müslüman Türklerin yemekleri de genellikle aynıdır. Yonca Anzerlioğlu’nun görüştüğü Orta Anadolu Karamanlı Türklerinden olan Sultan Çitoğlu pişirdikleri yemekleri şöyle sıralar: Pastırma, sucuk mantı, bulgur pilavı (Anzerlioğlu, 2016, s.193).

Karamanlı Ortodoks Türkler ile Müslüman Türklerin türküleri de genellikle ortaktır. Adem Öger’in verdiği bilgiye göre Yunanistan’da yaşayan Karamanlı Türkleri kurdukları derneklerde sözlü kültür ürünlerini icra etmektedirler. Gesi bağları’, ‘Konyalım’, ‘Harman Yeri’ ‘Taş köprü’ gibi birçok Anadolu türküsü buralarda hâlâ söylenmektedir (Öger, 2016, s.384).

Türkiye ve Yunanistan arasında 30 Ocak 1923 yılında imzalanan “Türk-Rum Ahalinin Mübadelesine İlişkin Sözleşme” gereğince zorunlu mübadeleye karar verilmiştir. Sözleşmede mübadeleye dâhil edilecek kişiler, mübadelenin uygulanma biçimi ve mübadeleden dolayı yaşanacak sorunları çözmekle görevli kurumlar yer almıştır. 19 maddelik sözleşmenin ilk maddesinde Türk topraklarında yerleşmiş Rum Ortodoks inancına sahip Türk uyruklular ile Yunan topraklarında yerleşmiş Müslüman fakat Yunan uyrukluların, 1 Mayıs 1923 tarihinden itibaren mübadelesine karar verildiği yazılıdır. Görüldüğü gibi mübadelede etnik kimlik değil din esas alınmıştır. Dahası alınan kararın mutlaka uygulanacağı, her iki devletin de izni olmadan mübadillerin geri

dönemeyecekleri de sözleşmede dile getirilmiştir. Başlangıçta Anadolu'daki Türkçe konuşan Ortodoksların mübadeleye dâhil olup olmadıkları konusu belirsiz gibi görünse de daha sonra Türkçe konuşan Ortodoksların tamamı Rum – Ortodoks kabul edilmiş ve zorunlu mübadeleye dâhil olmuşlardır (Orakçı, 2020, ss. 209-210).

Mübadeleyi yaşayan ilk kuşak Karamanlı Türkleri hem Yunanistan'a giderken hem de yeni topraklarına alışma sürecinde büyük sıkıntılar çekmişlerdir. Hatta bazıları bu zorlu yaşama dayamayıp hayatlarını kaybetmişlerdir (Balta, 2018, ss.73-102).

Yunanistan'ın çeşitli yerlerine yerleştirilen mübadiller Türkçe konuşmalarının verdiği sıkıntı haricinde bir de *Türkospoioi* yani *Türk tohumu* olarak adlandırılmışlardır (Anzerlioğlu, 2016, s.378). Böyle bir adlandırmanın en önemli nedeninin dil olduğu düşünülebilir. Gördükleri baskılar nedeniyle zamanla sonraki kuşaklar Yunanca konuşmaya ve yaşadıkları topluma uyum sağlamaya başlasalar da mübadillerin torunları bugün hâlâ kendi aralarında Türkçe konuşmaya ve kültürlerini yaşatmaya çalışmaktadırlar (Anzerlioğlu, 2016, s.382). Bu da gösteriyor ki kültürel bellek onu aktaranlar yaşadıkça kolay kolay yok edilemiyor.

1.2. Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Türkçesi İle İlgili Çalışmalar

Bu bölümde Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Türkçesi üzerine yapılan çalışmalar kronolojik olarak incelenecektir. Bu çalışmalar makaleler, kitaplar, bildiri kitapları, tezler ve bibliyografyalar olmak üzere gruplandırılacaktır.

1.2.1. Makaleler

Grek harfli metinler hakkındaki ilk yayım Martino Crusio'un 1584'te Basel 'de yayımladığı *Turcograeciae Libri Octo* adlı kitabın ikinci cildinde yer alan *Gennadios 'un İtikadnamesi* 'dir (107-119). Metni Joseph von Hammer 1809 ve 1811 'de Arap harfleriyle yayımlamıştır. (1809, 461;1811, 105-106, 164-166, 316-318, 470-473). Bu yayımda okuyuşların çoğu bozuk ve Grek harfli yayımından farklıdır. Ayrıca Türkçe metnin çevirisini de vermez (Özdem, 1938, s.530). *Gennadios İtikadnamesi* 1880'de İlimskiy tarafından tekrar yayımlanmıştır. İlimskiy'nin eseri Joseph von Hammer'in eserinden daha değerlidir. Ancak İlimskiy de metnin çoğu yerini okuyamamış, çevirisini vermemiş ve kelimelerin vurgusunu dikkate almamıştır. (Özdem, 1938, ss.530-531). Yine

Gennadios İtikadnamesi 1936'da Macar Türkolog Tibor Halasi Kun tarafından Macarcaya çevrilerek Budapeşte'de yayımlanmıştır. Bu yayımda eser dil bakımından incelenmiş, Grek ve Latin yazı çevirimindeki hatalar düzeltilmiştir (Tekin, 1997, ss.107). 1938'de Ragıp Özdem, önceki çalışmaların da değerlendirmesini yaparak Gennadios İtikadnamesi'ni tekrar yayımlamıştır. Çalışmada metnin Grek harfli biçimine yer verilmemiştir (Özdem, 1938, ss. 529-541). 1945 yılında Vladimir Mirmiroğlu, metnin Makedonya kadısı Ahmed tarafından yapılan çevirisini ve günümüz Türkçesine aktarımını tekrar yayımlamıştır. Bu çalışmada eserin Grek harfli tıpkıbasımına yer verilmemiştir (Mirmiroğlu, 1945, ss. 72-84).

Clément Huart'ın *Notice Sur Trois Ouvrages En Turcd' Angora Imprimes En Caracteres Gercs* isimli makalesi Journal Asiatique Neuvieme Serie Cilt XVI'da yayımlanmıştır. Bu makalede üç Karamanlı Türkçesi metinden kesitler alınarak Osmanlı Türkçesi ve Karamanlı Türkçesinin Türkçenin seslerini karşılamadaki yeterlilikleri karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak, Karamanlı Türkçesinin sesleri karşılamada daha yeterli olduğu belirtilmiştir (Huart,1900, ss. 459-477).

1934 yılında Hasan Fehmi Turgal, Ülkü Halkevleri Mecmuası'nda *Anadolu'da Gregoryen ve Ortodoks Türkler* adlı makalesini yayımlar. Bu makalede Turgal, Ankara, Kayseri ve Sivas'ın eski mahkeme kayıtlarındaki Müslüman ve Hristiyan halkın taşıdığı isimlerden hareketle Anadolu'da yaşayan Gregoryen ve Ortodoks nüfusun Türk kökenli olduğunu kanıtlamaktadır (Turgal, 1934, ss. 173-182).

1940 yılında Ettore Rossi Canto *Turco del secolo XVI in caratteri greci* adlı makalesini yayımlar. Bu çalışmada 16. yüzyılda Grek harfleriyle Türkçe yazılmış bir türkü yayımlanmıştır (Eckmann, 1956, s. 128).

Eckmann, 1950'li yıllarda Karamanlı Türkçesiyle ilgili beş makale yayımlamıştır. İlk olarak 1950 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi'nde *Anadolu Karamanlı Ağızlarına Ait Araştırmalar I Phonetica* isimli makalesi yayımlanmıştır. Bu makalede Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Türkçesi hakkında bilgi verildikten sonra Karamanlı Türkçesi eserleri dilleri bakımından üç gruba ayrılmış ve 1756-1818 yılları arasında basılmış sekiz Grek harfli metne dayanarak Karamanlı Türkçesinin ses bilgisi incelenmiştir.

Yine 1950 yılında Eckmann'ın *Yunan Harfli Karamanlı İmlası Hakkında* adlı makalesi Türk Dili ve Tarihi Hakkında Araştırmalar I dergisinde yayımlanmıştır. Bu makalede Grek alfabesi ile Arap alfabesinin Türkçeyi yansıtmaya gücü karşılaştırılmıştır.

1951'de Eckmann, Türk Dili Belleten dergisinde *Karamanlîca –işin-li Gerundium Hakkında* adlı makalesini yayımlamıştır.

1953'de Eckmann'ın Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten dergisinde *Karamanlı Türkçesinde –MACA Ekli Fiil Şekli* adlı makalesi yayımlanmıştır. Eckmann, bu zarf-fiil ekinin Karamanlı Türkçesi eserlerinden sadece *İrfanname* adlı eserde bulunduğunu ifade ederek böyle bir kullanım şeklinin Anadolu Ağızlarında da bulunmadığını söylemektedir (Eckmann, 1953, s.45).

1956'da Eckmann, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi'nde *Ettore Rossi (1894-1955)* adlı makalesini yayımlamıştır. Bu makalede Türkolog *Ettore Rossi* tanıtılmıştır.

1958 yılında Eckmann tarafından *Einige gerundiale Konstruktionen im Karamanishcen* adlı makale yayımlanmıştır. Bu çalışma daha sonra Müdat Karayerli tarafından *Karamanlîca'da Birkaç Gerundium Terkibi* adıyla Türkçeye çevrilmiş ve 1988 yılında Türk Kültürü Araştırmaları dergisinde yayımlanmıştır.

M.G. Miller'in doktora tezinde, D.Teodoridis'in 1959 yılında yayımlanan “ *Karamanlîca 'Bodos'Şahıs Hakkında*” adlı çalışması tanıtılmaktadır. Burada makalenin Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi'nde yayımlandığı ifade edilmektedir (Teodoridis 1959'dan aktaran Miller, 1974, s.55).

1964 yılında Eckmann'ın *Die Karamanische Literatur* adlı makalesi *Philologiae Turcica Fundamenta II*'de yayımlanmıştır. Bu makale daha sonra Türkçeye çevrilerek 1991 yılında *Karamanlı Edebiyatı* adıyla Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları tarafından kitap bölümü olarak tekrar yayımlanmıştır. Eckmann, bu makalesinde Karamanlı edebiyatını Grek harfli ilk eserden başlayarak ayrıntılı bir şekilde ele almıştır.

1968 yılında Robert Clogg'un *The Publication and Distribution of Karamanli Text By The British And Foreign Bible Society Berfore 1850 I-II* adlı makalesi *Journal of*

Ecclesiastical'de yayımlanmıştır. Bu makalede misyoner dernekler tarafından yapılan İncil çevirileri tanıtılmıştır.

1975 yılında Robert Clogg'un *A Karamanlidika Inscription From Mount Athos (1818)* adlı makalesi Byzantine and Modern Greek studies'de yayımlanmıştır.

Yine 1975 yılında Semavi Eyice'nin *Anadolu'da Karamanlıca Kitabeler* adlı makalesi TTK Belleten'de yayımlanmıştır. Eyice bu makalede Karadeniz Ereğlisi'nde bulunan bir çeşme kitabesini, Silifke müzesindeki iki mezar taşını, Konya/ Sille'de bulunan Hagios Mikhael Kilisesi'ndeki Tamir kitabesini, Ankara'daki bir mezar taşını ve Niğde'deki bir mezar taşını tanıtmıştır.

1978 Robert Clogg'un *Some Karamanlidika Inscriptions from the Monastery of the Zoodokhos Pigi, Balıklı, İstanbul* adlı makalesi Byzantine and Modern Greek studies'de yayımlanmıştır. Bu çalışmada İstanbul Balıklı'daki Karamanlı Türkçesi kitabeler incelenmiştir.

Eyice, 1980 yılında *Anadolu'da Karamanlıca KitabelerII* adlı makalesini TTK Belleten'de yayımlayarak kitabeleri tanıtmaya devam etmiştir. Bu makalede Nevşehir'de bulunan bir kilise kitabesini, Tokat'ta bulunan bir mezar kitabesini, Isparta'da bulunan bir mezar kitabesini ve Niğde/Kumluca'da bulunan bir kilise kitabesini tanıtmaktadır. Eyice, bu iki makalede toplam 11 kitabe tanıtmıştır.

1984 yılında Talat Tekin *Çeşitli Alfabelerle Türkçe Yazılar: Grek Alfabetiyle Türkçe* adlı makalesini Tarih ve Toplum dergisinde yayımlamıştır. Bu makalede Tekin, Grek harfleriyle yazılan ilk kelimeleri ve nerelerde geçtiklerini tespit etmiştir.

1986 yılında Bülent Berkol *133 Yıl Önce Yunan Harfleriyle Türkçe (Karamanlıca) Bir Robinson Crouse Çevirisi* adlı bildirisini Sosyoloji Konferansları 21'de sunmuştur. Burada Karamanlı Türkçesiyle basılan ilk roman tercümesi tanıtılmıştır.

1990 yılında Evangelia Balta'nın *Karamanlıca Kitapların Önsözleri* adlı makalesi Tarih ve Toplum dergisinde Herkül Milas çevirisiyle yayımlanmıştır.

1998 yılında yine Evangelia Balta'nın *Karamanlıca Kitapların Dönemlere Göre İncelenmesi ve Konularına Göre Sınıflandırılması* adlı makalesi Mütferrika'da Erol Üyepazarcı'nın çevirisiyle yayımlanmıştır.

2004 yılında Merih Erol'un *19. Yüzyılda Basılan Karamanlıca Eserler* adlı makalesi Toplumsal Tarih dergisinde yayımlanmıştır. Erol, bu makalede 19. yüzyılda Karamanlı Türkçesiyle yazılmış eserleri türlerine göre değerlendirmiştir (Erol, 2004, s. 66)

Yine 2004 yılında Osman Fikri Sertkaya'nın 1973 yılında Konya'da düzenlenen Selçuklu Tarih ve Medeniyet Enstitüsü Semineri'nde sunduğu bildirinin metni makale olarak Journal of Turkish Studies'de yayımlanmıştır. *Grek Harfleriyle Yazılmış Anadolu Karamanlı Ağzı Metinleri Üzerine* (1-21). Sertkaya, Karamanlı Türklerinden kalan yazılı belgelerin XI-XX. yüzyıllar arasından kalma olduğunu ifade ederken Karamanlı Türklerinin konuşma ve yazı dilini XV. yüzyıl ile XX. yüzyıllar arasında kullanılmış bir ağız olarak değerlendirmektedir. Bu makalede, Grek harfli Karamanlı Türkçesi metinlerin imlası üzerinde durulmuş Karamanlı Türkçesiyle yazılmış mezar taşlarından örnekler sunulmuştur (Sertkaya, 2004, ss.1-21).

2006 yılında Ferruh Ağca'nın *Hristiyan Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Ağzı Üzerine* adlı makalesi Türkbilig dergisinde yayımlanmıştır. Ağca, bu makalede Karamanlı Türklerin kökeni ve edebiyatları hakkında bilgi verdikten sonra Karamanlı Türkçesinin ses ve şekil bilgisi üzerinde durmuştur.

2008 yılında Hayrullah Kahya tarafından Karamanlı Türkçesini çeşitli yönlerden inceleyen makaleler yayımlanmıştır. Bunlardan biri Turkish Studies dergisinde yayımlanan "*Karamanlıca Bir Esere Göre Karamanlıcada Arapça ve Farsça Kelimeler*" adlı makaledir. Burada Kahya, Karamanlı Türkçesi eserlerinden *İspat-ı Mesihîye*'deki Arapça ve Farsça kelimeleri çıkarak bunları yapı ve ses özellikleri bakımından incelemiştir. Zaten yazarın yüksek lisans tezi de *İspat-ı Mesihîye* adlı eserin dil incelemesidir. Diğer Turkish Studies dergisinde yayımlanan *Karamanlıca Bir Eser: Yeñi Hazne ve Dil Özellikleri (İmlâ Özellikleri ve Ses Bilgisi)* adlı makaledir. Bu makalede, Karamanlı Türkçesi bir eser olan *Yeñi Hazne*'nin imla ve ses özellikleri üzerinde durulmuştur.

Bir diğeri ise Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi'nde yayımlanan *Karamanlıca Zarf-Fiil Eklerinden Örnekler* adlı makaledir. Bu makalede Karamanlı Türkçesinde yer alan bazı zarf-fiil ekleri incelenmiştir. Yazar, bu zarf-fiil eklerinin çoğunun Türkçenin yazı dilinde ya da ağızlarında geçiyor olmasını Karamanlı Türkçesinin bir Anadolu ağızı olmasına bağlar (Kahya, 2008, s.150).

Yine 2008 yılında Mehmet Hazar ve Oğuz Özdem'in *Grek Asıllı Karamanlı Türkçesi Alfabesinin Kullanımı Üzerine* makalesi Turkish Studies dergisinde yayımlanmıştır. Bu makalede Karamanlı alfabesindeki ünlüler hakkında kısa bir bilgi verildikten sonra *Salname* adlı eser esas alınarak Karamanlı alfabesi incelenmiştir.

2009 yılında Hayrullah Kahya bir makale daha yayımlamıştır. Turkish Studies dergisinde yayımlanan *Karamanlıca Bir Zarf-fiil Eki: {-IncAs}* adlı makalede yazar sadece kendi çalıştığı metinden tespit ettiği *-IncAs* ekinin işlevleri üzerinde durur.

Yine 2009 yılında Mustafa Kılıçarslan ve Hayrullah Kahya tarafından iki makale yayımlanmıştır. Bunlardan ilki Turkish Studies dergisinde yayımlanan *Osmanlıca/Karamanlıca Bir Sözlük: Leksikon Ellinoturkikon* adlı makaledir. Bu makalede 1860 yılında Atina'da yayımlanan bir sözlük tanıtılmıştır. İkincisi ise Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi'nde yayımlanan *Karamanlıcada i/e Meselesi* adlı makaledir. Bu makalede i/e değişiminin tarihi üzerinde durulmuş, daha sonra i/e değişimine uğradığı düşünülen kelimeler Türkçe kelimeler ve alıntı kelimeler olarak iki grupta listelenmiştir.

Yine aynı yıl Z. Ceyda Arslan Kechriotis tarafından Turkic Languages dergisinde *Some Syntactic Issues in Karamanlidika Texts* adlı makale yayımlanmıştır. Karamanlı Türkçesi, birkaç metinden hareketle söz dizimsel açıdan incelenmiştir.

2010 yılında Necati Demir'in *Türkiye'de Bulunan Grek Harfli Türkçe Kitabeler ve Karamanlı Türklerinin Dili* adlı makalesi Journal of World of Turks dergisinde yayımlanmıştır. Bu makalede Kayseri, Konya, Niğde, Ankara, Mersin, Isparta, Antalya, Tokat, Ordu, Zonguldak illerinde bulunan kitabelerin dil özellikleri incelenmiştir.

Yine 2010 yılında Nuri Yüce'nin *Karamanlı Türkleri* adlı makalesi İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi'nde yayımlanmıştır. Burada Karamanlı Türkleri ve Karamanlı edebiyatı hakkında bilgi verilmiştir.

Aynı yıl Ferruh Ağca tarafından Türkbilig dergisinde *GreK Harfli Karamanlı Türkçesi Metinlerinde {-DXr} Bildirme Ekinin Farklı Bir Fonksiyonu Üzerine* adlı makale yayımlanmıştır. Bu makalede ise -DXr ekinin işlevleri üzerinde durulmuş ve bu ekin Türkiye Türkçesindeki işlevleri dışında Karamanlı Türkçesinde özne görevindeki kelime ya da kelime öbeğinden sonra gelerek bildirme işlevi üstlendiği tespit edilmiştir (Ağca, 2010, s. 85)

2011 yılında düzenlenen 1.Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu'nda Karamanlı Türklerini ve kullandıkları dili inceleyen bildiriler sunulmuştur. Bu bildirilerden biri Buket Köremezli tarafından sunulan *Karamanlıca Yazılmış İlk Roman: Temaşa-i Dünya ve Cefakâr u Cefakeş'te Kullanılan Zarf-Fiiller* adlı bildiridir. Burada adı geçen eserdeki on sekiz zarf-fiil eki incelenmiştir. Sempozyumda sunulan diğer bildiri ise Cihan Çakmak tarafından sunulan *Karamanlı Türkçesine Genel Bir Bakış* adlı bildiridir. Burada Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Türkçesi incelenmiştir.

2012 yılında bir tanıtma yazısı yayımlanmıştır. Hatice Saat, *Cries and Whispers in Karamanlidika Books, Ed. Evangelia Balta and Matthias Kappler, Turcologica 83, Harrassowitz Verlag, 292 s.* başlıklı incelemesinde adı geçen kitaptaki makaleleri tanıtmıştır.

Aynı yıl Pelin Ekşi, tarafından Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi'nde *Karamanlı Türkçesinde Ad Durum Ekleri* adlı makale yayımlanmıştır. Burada Karamanlı Türkçesi metinlerinde görülen ad durum ekleri incelenmiştir.

Yine aynı yıl Hayrullah Kahya tarafından Türkiyat Mecmuası'nda *Karamanlıca Eserlerde İslâm İnancıyla İlgili Terimler* adlı makale yayımlanmıştır. Burada Karamanlı Türkçesi birkaç eserde geçen dinî terimler sıralanmıştır.

Yine 2012 yılında Cihan Çakmak tarafından VII. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı'nda sunulan *Karamanlı-Grek Alfabeti Üzerine* adlı bildiri yayımlanmıştır. Bu çalışmada Grek harflerinin metin çözümlemedeki önemi üzerinde durulmuştur.

2013 yılında Mustafa Kılıçarslan'ın üç makalesi yayımlanmıştır. Bunlardan biri Turkish Studies dergisinde yayımlanan *1826 Tarihli Grek Harfli Türkçe İncil ile 1827 Tarihli Arap Harfli Türkçe İncil'in Çekim Ekleri Bakımından Karşılaştırılması* adlı makaledir. Burada 1826 tarihli Grek harfli Türkçe İncil ile 1827 tarihli Arap harfli Türkçe İncil tanıtılıp, her iki eserin Markos bölümünün birinci bapları çekim ekleri açısından karşılaştırılmıştır. Diğer yine Turkish Studies dergisinde yayımlanan *Karamanlıca Bir Musiki Mecmuası Mecmua-yı Makamat* adlı makaledir. Burada Grek harfli bir şarkı dergisinin imla özellikleri incelenmiştir. Sonuncusu ise Türkiyat Mecmuasında yayımlanan *Karamanlıcada Ünlü Varlığı Üzerine Bazı Görüşler: ó ve ú Ünlüleri* adlı makaledir. Burada Karamanlı Türkçesi metinlerdeki ara sesler incelenmiştir.

Aynı yıl Adem Öger ve Ahmet Turan Türk tarafından The Journal of Academic Social Science Studies dergisinde yayımlanan *Kültürel Bağlamda Kapodokya Bölgesinde Bulunan Grek Harfli Türkçe Kitabelerin Dili* adlı makalede Aziz Vasilios Kilisesi Kitabesi ve hangi kiliseye ait olduğu bilinmeyen Niğde Müzesi'nde bulunan isimsiz bir kitabe, Güzelyurt'ta bulunan bir ev kitabesi, yine Niğde Müzesi'nde bulunan daha önce hakkında çalışma yapılmamış bir mezar kitabesi, bunun dışında iki mezar kitabesi, Ürgüp'te bulunan hamam kitabeleri tanıtılmış, dil incelemesi yapılmamıştır.

Yine 2013 yılında Nevzat Özkan tarafından TÜRÜK Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi'nde *Karamanlı Türkçesi ve Orta Anadolu Ağızlarının Karşılaştırmalı Ses Bilgisi -Ünlüler* adlı makale yayımlanmıştır. Bu makalede Karamanlı Türkçesi metinlerde bulunan ünlüler ile Orta Anadolu ağızlarındaki ünlüler karşılaştırılmış ve Karamanlı Türkçesinin bir Orta Anadolu Ağzı olduğu sonucuna varılmıştır (Özkan, 2013, s. 25).

2014 yılında İbrahim Karahancı tarafından Turkish Studies dergisinde *Grek Harfli Türkçe Metinler Üzerine Yapılmış Dil Bilgisi Çalışmalarıyla İlgili Açıklamalı Kaynakça Denemesi* adlı çalışma yayımlanmıştır. Bu çalışmada yirmi bir makale, dört bildiri ve yedi tez bulunmaktadır. Her gruptaki çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir.

Aynı yıl Pelin Ekşi tarafından Asos Journal’de *Karamanlı Edebiyatının Tarihsel Gelişimi* adlı makale yayımlanmıştır. Bu makalede Karamanlı edebiyatının tarihsel gelişimi ve içeriği işlenmiştir.

2015 yılında Pelin Ekşi tarafından Turkish Studies dergisinde *Karamanlı Türklerinin Dil ve Edebiyatları Hakkında Açıklamalı Bibliyografya* adlı çalışma yayımlanmıştır. Bu çalışmada konu üzerine Türkiye’de ve dünyada o zamana kadar yapılmış yayımlar incelenmiş ve bütün yayımlar hakkında açıklama yapılmıştır.

2016 yılında Adem Öger tarafından Tehlikedeki Türk Dilleri Dergisi’nde *Karamanlı Ortodokslar ve Karamanlı Türkçesi* adlı çalışma yayımlanmıştır. Bu çalışmada Karamanlı Türkleri bütün yönleriyle incelenmiştir.

2017 yılında Cemal Ekin tarafından Sanat Tarihi Dergisi’nde *Karamanlıların Soy Kütükleri: Karamanlıca (Grek Harfli Türkçe) Kitabeli Mezar Taşları* adlı makale yayımlanmıştır. Çalışmada İstanbul’dan iki Manisa’dan (Kula) iki, Yunanistan’dan iki, Niğde, Ankara, Antalya (Alanya) ve Mersin’den (Silifke) birer olmak üzere 10 mezar taşı incelenmiştir.

Yine 2017 yılında Hasan Barış Partal tarafından *Türkçe Konuşan Karamanlı Hristiyanların Kökenlerine Dair Görüşler* adlı makale yayımlanmıştır.

Aynı yıl Saim Örnek tarafından Millî Folklor dergisinde *Karamanlı Neokaseria Köyünde Doğum Geçişine Ait İnançlar* adlı makale yayımlanmıştır. Bu makalede Kayseri’nin Develi ilçesine bağlı Zile ve Karacaören kasabalarından ayrılarak Yunanistan’ın Epir bölgesindeki Yanya şehrinin Neokaseria köyüne yerleşen mübadil halkın doğum ile ilgili inanışları konu edilmektedir.

2018 yılında Hatice Saat tarafından XVIII. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı’nda *Karamanlı Türkçesinde: Ünlü ve Ünsüz Değişimleri* adlı bildiri sunulmuştur. Bu bildiride Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Türkçesi hakkında bilgi verilmiş daha sonra ise Karamanlı Türkçesinin ünlü ve ünsüzlerindeki değişimler karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Karşılaştırma yapılırken Eski Türkçeden faydalanılmıştır.

2019 yılında Emrah Bozok’un *Samsun’da Grek Harfli Türkçe Kitabeler Üzerine* adlı

çalışması yayımlanmıştır. Çalışma XI. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu'nda sunulmuştur. Burada Samsun'da bulunan üç tane çeşme kitabesi ve bir tane de Kanun-ı Esasi Meydan Kitabesindeki yanlış okumalar üzerinde durulmuştur.

Yine 2019 yılında Gündoğan Alpay tarafından Dil Araştırmaları dergisinde *Karamanlıca Metinlerde Bir İmla Meselesi: Ses Boşluğu Üzerine* adlı makale yayımlanmıştır. Bu makalede Karamanlı Türkçesi metinlerinde ses boşluğu olarak değerlendirilen sesler üzerinde durulmuştur.

2020 yılında Pelin Ekşi tarafından Tehlikedeki Diller Dergisi'nde *Grek Harfli Türkçe Metinlerin Yazıçevrimi ve Öneriler* adlı makale yayımlanmıştır. Burada Grek harfli metinleri çeviri yazıya aktırırken dikkat edilmesi gereken hususlar maddeler halinde ifade edilmektedir (Ekşi, 2020, s. 49).

2021 yılında Emrah Bozok tarafından Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi'nde *Karadeniz Bölgesinde Grek Harfli Yeni Bir Türkçe Kitabe* adlı makale yayımlanmıştır. Bu çalışmada Samsun'un Bafra ilçesinde yeni bulunmuş bir çeşme kitabesi tanıtılmaktadır.

Aynı yıl yine Emrah Bozok tarafından Turkish Studies dergisinde *Grek Harfli Türkçe Kitabelerde Hacı Unvanı ve Kısaltmaları Üzerine* adlı makale yayımlanmıştır. Burada Grek harfli kitabelerde geçen hacı unvanı üzerinde durulmuştur.

1.2.2. Kitaplar

Yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde son yıllarda Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Türkçesi üzerine yapılan çalışmaların sayısında bir artış olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili yayımlanan kitaplar şunlardır:

1951 yılında Teoman Ergene tarafından *İstiklâl Harbinde Türk Ortodoksları* adlı çalışma yayımlanmıştır. Kitapta Papa Eftim'in Millî Mücadele yıllarında Ankara hükûmetine karşı gösterdiği destekleyici tutum işlenmektedir. Ayıca bu çalışmada Ortodoks Karamanlı Türklerin Millî Mücadele yanlısı bir tutum sergilemeleri için Papa Eftim'in çabalarına ve yaptığı konuşmalara yer verilmektedir.

1983 yılında Mehmet Eröz tarafından *Hristiyanlaşan Türkler* adlı çalışma hazırlanmıştır. Kitap, giriş bölümünde verilen genel bilgilerin ardından üç bölüme ayrılmaktadır:

I. Türkleri Hristiyanlaştırma Gayretleri

II. Hristiyan Türklerin Bizans Devleti Tarafından Anadolu'ya İskân Edilmeleri

III. Anadolu'da, Rum ve Ermeni'ler Arasındaki Hristiyan Türkler

Türkleri Hristiyanlaştırma Gayretleri adlı birinci bölümde Bizans'ın Türk boyları üzerine uyguladığı Hristiyanlaştırma faaliyetlerinden bahsedilmektedir. Ayrıca Hristiyanlaşan Türk boylarının geçirdiği sosyal ve kültürel değişimler üzerinde durulmaktadır.

Hristiyan Türklerin Bizans Devleti Tarafından Anadolu'ya İskân Edilmeleri adlı ikinci bölümde Hristiyanlığı kabul eden Bulgar, Avar, Uz, Peçenek ve Kuman (Kıpçak) Türklerinin Bizans tarafından Anadolu'ya yerleştirilmeleri işlenmektedir.

Anadolu'da, Rum ve Ermeni'ler Arasındaki Hristiyan Türkler adlı üçüncü bölümde ise Anadolu'da yaşayan Rum ve Ermeni toplulukları içerisinde Türkçe konuşanların olduğunun herkes tarafından kabul edilen bir gerçek olduğuna değinilmektedir. Ayrıca toplumun hiçbir zaman bu toplulukları Türkçe konuşturmak için baskıcı bir yol izlemediği ifade edilmektedir.

1998 yılında Mustafa Ekincikli tarafından *Türk Ortodoksları* adlı çalışma hazırlanmıştır. Kitabın giriş bölümünde Orta Asya'dan itibaren Türklerin dinî hayatı değerlendirilmiştir. Giriş bölümünde yapılan değerlendirmenin ardından kitap dört bölüme ayrılmaktadır.

I. Hristiyanlaşan Türk Toplulukları

II. Selçuklular Zamanında Türk Ortodoksları

III. Osmanlı Devleti'nde Anadolu'daki Türk Ortodoksları

IV. Millî Mücadele'de Türk Ortodoksları

Birinci bölümde Türk topluluklarının Hristiyanlığı kabul etme süreçleri işlenmektedir.

İkinci bölümde Ortodoks kilisesinin Roma'dan Ayrılması ve Hristiyanlaşan Türklerin Ortodoksluğa katılma süreçleri işlenmektedir.

Üçüncü bölümde Osmanlı idaresinde yaşayan Ortodoks Karamanlı Türkler ve bıraktıkları eserler hakkında bilgi verilmektedir.

Dördüncü bölümde ise Türk ve Rum Ortodoksların Millî Mücadele yıllarındaki tutumları işlenmektedir.

Tarihçi Evangelia Balta'nın bu konudaki kitapları önemli bir yer tutmaktadır:

Beyond the Language Frontier-Studies on the Karamanlis and the Karamanlidika Printing 2010 yılında yayımlanan kitapta dördü İngilizce üçü Fransızca olarak kaleme alınmış toplam 12 makale yer almaktadır. Bu makaleler içeriklerine göre üç ana bölüme ayrılmıştır:

Kitabın, *TURKISH-SPEAKING ORTHODOX ANATOLIANS* (Türkçe konuşan Ortodoks Anadolu lular) başlıklı birinci bölümde bir Fransızca ve üç İngilizce makale bulunmaktadır. Bunlar:

I. *Les codices karamanlis et turcs du Centre d' Études d'Asie Mineure*

(Küçük Asya Araştırmaları Merkezi'nin Karamanlîca ve Türkçe Yazmaları)

II. *Gerçi Rum isekde rumca bilmez The Adventures of an Identity in the Triptych: Vatan, Religion and Language*

(Gerçi Rum İsekde rumca bilmez. Üç Parçada Bir Kimliğin Serüvenleri: Vatan, Din ve Dil)

III. *Turkish-speaking Anatolian Rums and the Karamanlidika Book Production*

(Türkçe Konuşan Anadolu Rumları ve Karamanlîca Kitap Üretimi)

IV. *Cries and Whispers in Karamanlidika Books Before the Doom of Silence*

(Karamanlîca Kitaplarda Sessizliğin Kıyameti Öncesinde Çığlıklar ve Fısıltılar)

Kitabın, *KARAMANLIDIKA PRESS* (Karamanlıca Yayınlar) başlıklı ikinci bölümünde iki İngilizce ve üç Fransızca makale bulunmaktadır. Bunlar:

I. *Karamanlidika Press (Smyrna 1845-Athens 1926)*

(Karamanlıca Yayın (İzmir 1845-Atina 1926))

II. *Catalogue of the Karamanlidika Press*

(Karamanlıca Yayın Kataloğu)

III. *La revue karamanlie Aktis [= le Rayon lumineux]*

Revue périodique hebdomadaire traitant de sujets religieux, politiques et scientifiques

(Karamanlıca Aktis Dergisi (= Aydınlık) Dinî, siyasi ve bilimsel konuları ele alan haftalık süreli dergi)

IV. *La revue karamanlie I Aréti (Fazilet)*

(Karamanlıca I Areti (Fazilet) İncelemesi)

V. *Le journal karamanli Mikra Asia yani Anatoli d'Evangelinos Misailidis dans la tourmente du Schisme Bulgare*

(Bulgar Sorununun Yaşandığı Dönemde Evangelinos Misailidis'in Yayımladığı Mikra Asia yani Anatoli Adlı Karamanlıca Gazete)

Kitabın, *OTTOMAN EVIDENCE ON KARAMANLIDIKA EDITIONS* (Karamanlıca Baskılarda Osmanlı Delilleri) başlıklı üçüncü bölümünde üç İngilizce makale bulunmaktadır. Bunlar:

I. *Ottoman Evidence About the Greek and Karamanli Editions of Evangelinos Misailidis, I*

(Evangelinos Misailidis'in Yunanca ve Karamanlı Baskıları Hakkında Osmanlı Delilleri I)

II. *Karamanlidika editions on Cholera Years, 1848-1854*

(Karamanlca Yayınlarda Kolera Yılları, 1848-1854)

III. Bibliographic notes on Karamanlidika publications, I

(Karamanlca Yayınlar Hakkında Bibliyografik Notlar, I)

Miscellaneous Studies on the Karamanlidika Literary Tradition (Karamanlca Edebiyat Gelenegi Üzerine Çeşitli Araştırmalar) 2013 yılında yayımlanan kitapta 8 İngilizce makale yer almaktadır. Bunlar:

I.Tracing the Presence of the Rum Orthodox Population in Cappadocia. The evidence of Tapu Tahrirs of the 15th and 16th centuries

(Kapadokya’da Rum Ortodoks Nüfusun Varlığının İzlenmesi. 15 ve 16.yüzyıla ait Tapu Tahrir Defterlerinin Kanıtları)

II.Books inTurkish Written in Various Alphabets for the Gagauz (19 -early20 century)

(Gagavuzlar için Çeşitli Alfabelerle Yazılmış Türkçe Kitaplar (19. yüzyıl ve 20.yüzyıl başları)

III.Turkish-speaking Anatolian Christian Types (Kararnanlidhes) in Modern Greek Comedies (19.th century)

(Modern Grek Komedilerinde Türkçe Konuşan Anadolulu Hristiyan Tipler (Karamanlılar) (19. Yüzyıl)

IV.Modern Fashions and Traditional'Customs during the years of the Crimean War

(Kırım Savaşı Yılları Boyunca Modern Moda ve Geleneksel Gelenekler)

V.The first family periodical in the Ottoman Empire: A Karamanlı Magazine in Smyrna (1849- 1850)

(Osmanlı İmparatorluğunda İlk Aile Dergisi: İzmir’de Bir Karamanlı Dergisi (1849-1850)

VI.The Karamanli Newspaper Phostir or Fener. A Futile Publication Effort (1909)

(Karamanlı Gazetesi Phostir veya Fener. Beyhude Bir Yayın Çabası (1909)

VII.Karamanlidika and Armeno-Turkish editions of Sunday School Lessons

(Pazar Okulu Derslerinin Karamanlca ve Ermeni-Türkçe Baskıları)

VIII.An Ottoman Fahrenheit 1451. Works and Days of the Censor Avraam G. Vaporidis Efendi (1 855-1911)

(Bir Osmanlı Fahrenhaytı 1451.Sansürün İşleri ve Günleri Avraam G. Vaporidis Efendi (1 855-1911)

Gerçi Rum İsek de, Rumca Bilmez Türkçe Söyleriz Karamanlılar ve Karamanlca Edebiyat Üzerine Araştırmalar kitabın ilk baskısı 2014, son baskısı ise 2018 yılına aittir. Kitap giriş bölümünden sonra *Anadolulu Ortodoksların Tarihine Bakışlar, Karamanlılar ve Karamanlca Kitaplar ve Karamanlca Süreli Yayınlar* olmak üzere üç bölüme ayrılmaktadır. Bu kitapta yazarın Türkçe ve başka dillerdeki makaleleri bir araya getirilmiştir. Makalelerin yazımı esnasında Küçük Asya Araştırmaları Merkezi'nin arşiv belgelerinden ve Osmanlı arşiv belgelerinden faydalanılmıştır. Kitaptaki makalelerin her biri konuya farklı bir açıdan bakmış ve bir araya geldiklerinde ise konuyu farklı açılardan değerlendiren geniş çerçeveli bir kitabı oluşturmuşlardır.

Evangelia Balta ve Aytek Soner Alban tarafından ortak hazırlanan *Muhacirnâme. Karamanlı Muhacirler İçin Şiirin Sevdası*, adlı kitap 2016 yılında yayımlanmıştır. Bu kitapta 25 Grek harfli şiir Latin harflerine aktarılmış ve İngilizceye çevrilmiştir.

Evangelia Balta editörlüğünde hazırlanan *Karamanlidika Legacies* adlı kitap 2018 yılında yayımlanmıştır. Kitap on iki makaleden oluşmaktadır. Bunlar:

I. *Edith Gülçin Ambros: Comparison of a Karamanlı edition with a regular Ottoman edition of the folk-tale Köroğlu: morphological and syntactic aspects*

(Köroğlu Hikâyesinin Düzgün Bir Osmanlı Nüshası İle Karamanlı Nüshasının Karşılaştırılması: Morfolojik ve Söz Dizimsel Yönleri)

II. Stavros T. Anestidis: *Hans Christian Andersen'in bir masalından esinlenilen Karamanlca bir hikâye: Πῖρ Βαλιδῆ*

III. Evangelia Balta: *Novels published in Karamanlidika*

(Karamanlca Olarak Yayınlanan Romanlar)

IV. Evangelia Balta – Niki Stavridi: *Poèmes karamanlis d'Homeros, réfugié d'Ürgüp (Macrimalli d'Eubée, 1956)*

(Ürgüp Sığınmacısı Homeros'un Karaman Şiirleri)

V. Stefo Benlisoy: *Nevşehirli, doktor, eğitimci, sendikacı: Doktor Arhangelos Gavril kimdi?*

VI. Ekrem Ekinci: *An Apology to the Karamanlis, the Turkish-speaking Rum Orthodox population*

(Karamanlıların Savunması, Türkçe Konuşan Rum Ortodoks Nüfusu)

VII. Matthias Kappler: *The Karamanli Divan by the 'Aşık Talib and Ottoman Lyric Poetry: a Preliminary Approach*

(Âşık Talib'in Karamanlı Divanı ve Osmanlı Lirik Şiiri: Bir Ön Yaklaşım)

VIII. Sophia Matthaïou: *A Pioneering Translation Project in Karamanlidika : Aristotle's Physiognomics*

(Karamanlçada Öncü Bir Çeviri Projesi Aristo'nun Fizyonomisi)

IX. Popi Moupagiatzi: *Eski bir fotoğraftan Karamanlca bir kitaba uzanan yolculuk*

X. Athanasios Nikolaidis: *A collection of Karamanlidika publications*

(Karamanlca Bir Yayın Koleksiyonu)

XI. Alexandra Sfoini: *La traduction karamanlie du Récit d'Alexandre de Macédoine (1843, 1871)*

(Makedonyalı İskender'in Karaman'a ait Karamanlı Hikâyesinin Çevirisi) (1843-1871)

XII. Will Stroebel: The Ballad of Kosmas Tsekmezoglou

(Kosmas Tsekmezoglou'nun Koşması)

Karamanlı Yazınsal Mirasının Ocaklarında Madencilik, bu kitap Balta'nın 2013 yılında yayımladığı 8 makale içeren *Miscellaneous Studies on the Karamanlidika Literary Tradition (Karamanlıca Edebiyat Geleneği Üzerine Çeşitli Araştırmalar)* adlı eserinin gözden geçirilmiş ve yeni bilgiler eklenmiş yayımıdır. 2019 yılında yapılmış bu yeni yayıma yazarın dört yeni makalesi daha eklenmiştir. Toplam on iki makaleden oluşan kitap, işlenen konulara göre beş bölüme ayrılmıştır:

- I. Türkçe Konuşan Ortodokslar (Anadolulular-Gagauzlar)
- II. Yunan Komedilerinde Karamanlı İmgesi
- III. Karamanlıcanın Yazarları
- IV. Karamanlıca Basın
- V. Karamanlıca Misyoner Basımları

Birinci bölümde iki makale yer almaktadır. İlk makalede Osmanlı yönetiminin ilk dönemlerinde Anadolu'daki Karamanlı Türkleri işlenmektedir. İkinci makalede ise 19. yüzyıl ve 20.yüzyıl başlarında bir diğer Türkçe konuşan Ortodoks halk olan Gagavuzlar için Kiril ve Grek harfleriyle yazılmış Türkçe kitaplar konu edilmektedir.

İkinci bölümün ilk makalesinde 19.yüzyıl tiyatrosundaki Ortodoks Karamanlı imgesi işlenmektedir. Bu bölümün ikinci makalesinde Ortodoks Osmanlı olan Karamanlı Türklerinin lüks düşkünlükleri ve yaşam biçimleri eleştirilmektedir.

Üçüncü bölümün ilk üç makalesinde Niğde'de yaşayan ve Karamanlı Türkçesi üzerine çalışmış üç kişinin yaşamları ve başlarından geçenler anlatılmaktadır. Bu bölümün dördüncü makalesi Karamanlı Türkü bir askerin, Birinci Dünya Savaşı yıllarında yaşadıklarını anlattığı Karamanlı Türkçesiyle yazılmış ilk el yazması esere ön söz olarak kaleme alınmıştır.

Dördüncü bölümün ilk makalesi Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden elde edilen verileri içermektedir. Bölümün ikinci makalesinde Evangelinos Misailidis'in 1849-1850 yıllarında yayımladığı Mektebül Fennuni Maşırıkı (Doğu Bilimi Okulu) içindeki konular işlenmektedir. Üçüncü makalede ise Fostir ya da Fener adlı gazetenin başarısızlıkla sonuçlanan yayım girişimi anlatılmaktadır.

Beşinci bölümde bir makale bulunmaktadır. Burada misyoner örgütlerin yayım çalışmaları ele alınmaktadır.

Konuyla ilgili diğer bir çalışma Yonca Anzerlioğlu'nun *Karamanlı Ortodoks Türkler* adlı kitabıdır. İlk olarak 2003 yılında daha sonra ise 2009 ve 2016 yıllarında tekrar yayımlanmıştır. Giriş bölümünden sonra üç bölüme ayrılır. *Bizans İmparatorluğu ve Ortodoks Türkler* başlığını taşıyan birinci bölümde Türk boylarının Bizans İmparatorluğu ile olan ilişkileri ve Hristiyanlaşma süreçleri değerlendirilmiştir. *Osmanlı İmparatorluğu ve Karamanlı Ortodoks Türkler* başlıklı ikinci bölümde Osmanlı İmparatorluğu içerisinde yaşayan Karamanlı topluluğu ve Karamanlı Türkçesi farklı açılardan incelenirken *Millî Mücadele ve Sonrasında Karamanlı Ortodoks Türkler* başlıklı üçüncü bölümde ise Osmanlı idaresinde yaşayan Karamanlı Türklerinin Millî Mücadele esnasındaki tutumu, mübadele süreci ve sonrasında yaşadıkları sıkıntılar anlatılmaktadır. Bu kitabı değerli kılan en önemli özellik yazarın Yunanistan'a giderek bizzat mübadeleye tanık kişilerle görüşerek olayları birinci ağızdan kaydetmesidir.

2009 yılında Orhan Türkdoğan tarafından *Günümüzde Karaman ve Hazar Türkleri* adlı çalışma yayımlanmıştır. Kitapta toplumsal ve kültürel olarak farklı süreçlerden geçmiş olan Karaman ve Hazar Türklerinin kimlikleri, dünya görüşleri, yaşam biçimleri, günümüz Türk toplumuna ve Türklük olgusuna bakış açıları işlenmiştir. Kitabın belki de en önemli özelliği gözlem ve görüşme tekniğiyle hazırlanmış olmasıdır.

Gazanfer İbar'ın *Anadolulu Hemşehrilerimiz –Karamanlılar ve Yunan Harfli Türkçe* adlı kitabı 2010 yılında yayımlanmıştır. Eserin son baskısı ise 2018 yılına aittir. Karamanlı Türkleri hakkında yazılmış bu kitaptaki bilgiler, yazarın koleksiyonundaki verilere dayanmaktadır (İbar, 2018, s.XIV)

2013 yılında Adem Öger ve Oğuz Özdem tarafından *Karamanlıca bir Eser Nevşehir Salnamesi 1914* yayımlanmıştır. Bu yayımda, 1914 yılında Karamanlı Türkçesi olarak İstanbul'da yayımlanan Nevşehir Salnamesi günümüz Türkçesine aktarılmıştır ve eserin sonuna salnamedeki Yunanca sözcükleri içeren Yunanca – Türkçe bir sözlük eklenmiştir. Bu salnamede başta Nevşehir olmak üzere Kapadokya bölgesinin doğal mekanları, yerleşim yerleri, Karamanlı Ortodokslara ait dinî yapılar, azizler sosyal ve dinî hayat hakkında bilgiler bulunmaktadır. Ayrıca atasözleri, latifeler ve çeşitli konularda hikâye ve malumatlar da bulunmaktadır. Kapadokya bölgesi ve Nevşehir'de yaşamış Ortodoks Karamanlı Türkleri hakkında geniş bilgi içermesi bakımından önemli bir kaynaktır.

Faruk Çolak'ın *Karamanlıca Halk Hikayeleri* adlı kitabı 2015 yılında yayımlanmıştır. Kitapta Âşık Garip Hikâyesi, Şah İsmail Hikâyesi, Köroğlu ve Tayyazâde hikâyeleri tahlil edilmiştir.

2019 yılında Lozan Mübadilleri Vakfı tarafından Yonca Cingöz editörlüğünde, *MÜBADİL KENTLER: Türkçe Konuşan Rum Ortodokslar* adlı kitap yayımlanmıştır. Kitap on iki makaleden oluşmaktadır ve makalelerin çoğu Karamanlı Türkleri ile ilgilidir. Bu makaleler şunlardır:

I. Ayşe Özil: *Millet Sistemine Farklı Bakmak: Osmanlı Rum Topluluklarında Toplumsal Yaşam, Devlet ve Kurumlar*

II. Elif Özcan Uğur: *Karamanlıca Tarih-i Osmani*

III. Ayça Baydar: *Kayseri'de Günbatımı: Nüfus Mübadelesi Sürecinde Anadolu Türkofon Ortodokslar*

IV. Zeliha Nilüfer Nahya ve Saim Örnek: *Gavustima Festivali: Mübadil Bir Topluluğun Yerleştirilmesi ve Festivalin Kimlik İfadeleri*

V. Evangelia Achladi: *Karamanlı Rum Ortodoks Bir Askerin Seferberlik Hatıraları: Çanakkale ve Doğu Cepheleleri, 1915-1919*

VI. Esat Halil Ergelen: *Karagöz'ün Perdesinde Mübadele*

VII. Hülya Bayrak Akyıldız: *Mübadele Romanlarında Kimlik, Yurt ve Ulus*

VIII. Eda Akgün: *Ahali Mübadelesi Kapsamında Yardımların İstanbul Örneği: Türk-Yunan Ahali Mübadelesi'ne Kısa Bir Bakış*

IX. Yonca Cingöz: *Bir Mübadil Ailenin Bellek- Sonrası: Mübadele ve Mülksüzleşme*

Karamanlı Türkleriyle ilgili bir çalışma da 2020 yılında yayımlanan ve Meryem Orakçı'ya ait olan *Karamanlıca Kaynakların Işığında Türkçe Konuşan Ortodokslar ve Türk-Yunan İlişkileri* isimli kitaptır. Giriş bölümünden sonra üç bölüme ayrılır. *Din, Dil ve Sosyo-Kültürel Açından Türkçe Konuşan Ortodokslar* isimli birinci bölümde Kapadokya coğrafyasındaki Karamanlı Türklerinin sosyokültürel ve ekonomik yapıları incelenmiştir. *Mübadele Öncesinde Türkçe Konuşan Ortodokslar ve Türk-Yunan İlişkileri(1897-1924)* isimli ikinci bölümde Anadolu'da süreli yayımlar üzerinden yapılan Yunan kültürünü yayma politikaları, *Mübadele Sürecinde Türkçe Konuşan Ortodokslar ve Türk-Yunan İlişkileri* isimli üçüncü bölümde ise Ortodoks Karamanlı Türklerinin Yunanistan'a gönderilmeleri, yeni yerleşim yerlerine alışma süreçleri ve yerli halk ile yaşadıkları sıkıntılar ele alınmıştır.

2021 yılında Sevim Yılmaz Önder ve Elif Özcan Uğur tarafından *Karamanlıca İstanbul'un Fethi Feth-i Konstantiniye* isimli kitap yayımlanmıştır. Kitabın giriş bölümünde Karamanlı Türkleri ve kökenleri konusu işlendikten sonra Karamanlı Türkçesi ve edebiyatı bahsine geçilerek Karamanlı Türkçesiyle yazılmış üç Feth-i Konstantiniye metni olduğuna değinilerek bunlar hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra İstanbul'un fetih öncesindeki durumu ve Osmanlı- Bizans ilişkileri üzerinde durulmuştur. İnceleme bölümünde çalışmaya konu olan 1909 yılında İstanbul Asya Matbaası'nda yayımlanan *Feth-i Konstantiye* metni tanıtılmış, yazı çevirimi yapıldıktan sonra günümüz Türkçesine aktarılmıştır. Kitabın sonuna metnin Grek harfli tıpkıbasımı eklenmiştir.

2021 yılında Nilüfer Erdem tarafından *Sorularla Karamanlılar Anadolulu Ortodoks Türkler* kitabı yayımlanmıştır. Kitapta Karamanlı Türkleri hakkında çeşitli sorular sorularak bu sorulara cevaplar verilmiştir. Özellikle Karamanlı Türkleri hakkında genel bilgi edinmek isteyenler için bir başvuru kaynağı niteliğindedir.

1.2.3. Bildiri Kitapları

Karamanlı Türkleri ve dilleri üzerine iki sempozyum düzenlenmiştir. Birinci sempozyumun kitabı 2010 yılında *Cries and Whispers in Karamanlidika Books* adıyla *Turcologica* dergisinin 83. sayısı olarak yayımlanmıştır. Kitabın editörleri Evangelia Balta ve Matthias Kappler'dir. Bu bildiri kitabı, 2008 yılında Lefkoşa'da Karamanlı Türkçesi çalışmaları üzerine düzenlenen ilk konferansın bildirilerinden oluşmaktadır. Kitabın giriş kısmını Evangelia Balta kaleme almıştır. Bildiri kitabındaki bütün bildiriler İngilizce olarak yazılmıştır. Kitap içindeki bildirilerde özellikle Karamanlı Türklerinin kimlikleri, Karamanlı Türkçesiyle yapılmış yayımlar ve bunlarla ilgili bibliyografik çalışmalar işlenmiştir.

Johann Strauss tarafından sunulan “*Is Karamanli Literature Part of a ‘Christian- Turkish (Turco- Christian) Literature?’*” (Karamanlı Edebiyatı Hristiyan-Türk (Türk-Hristiyan) Edebiyatının Bir Parçası Mı?), başlıklı bildiride Türkçe konuşan fakat Hristiyan olan Karamanlı Türklerinin edebiyatını nitelendirmek için Hristiyan Türk veya Türk-Hristiyan edebiyatı terimi önerilmiştir.

Bu bildiri kitabının ilk iki ve son üç bildirisi Karamanlı Türkçesi üzerinedir. Bu bildiriler şunlardır: Christos Hadziiossif tarafından sunulan bildiri *The Ambivalence of Turkish in a Greek-Speaking Community* (Yunanca Konuşulan Bir Toplumda Türkçenin Müphemliği), Irini Renieri tarafından sunulan bildiri *Xenophone Nevşehirli... Greek-Souled Neapolitans* (Nevşehirli Ksenofon: Yunan Ruhlu Napoliten), Eftychios Gavriel tarafından sunulan bildiri *Transcription Problems of Karamanlidika Texts* (Karamanlıca Metinlerdeki Tercüme Problemleri), Bernt Brendemoen tarafından sunulan bildiri *An Eighteenth-Century Karamanlidika Codex from Soumela Monastery in Trabzon* (Trabzon'daki Sümela Manastırı'nda Bulunan 18.Yüzyıla Ait Bir Karamanlıca El Yazması) ve son olarak Xavier Luffin tarafından sunulan bildiri *Religious Vocabulary in Karamanlidika Texts: the Case of the Cebel-i Sinanin Medhnamesi (1784)* (Karamanlıca Metinlerde Bulunan Dinî Kelimeler: Cebel-i Sina'nın Medhnamesi Durumu) (1784) (Saat, 2012, s. 163-166).

İkinci sempozyumun bildirileri E. Balta ve Mehmet Ölmez editörlüğünde hazırlanan kitap ile 2011 yılında İstanbul'da yayımlanmıştır. *‘Between Religion and Language:*

Turkish-Speaking Christians, Jews and Greek-Speaking Muslims and Catholics in the Ottoman Empire başlıklı sempozyum bildiri kitabının beşinci bölümü Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Türkçesi ile ilgilidir. Bu bölümde konuyla ilgili yedi bildiri sunulmuştur. Bu bildiriler:

Onur Usta ve Oktay Özel'in *Sedentarization of the Turcomans in 16th Century Cappadocia: Kayseri, 1480-1584* (Türkomanların 16.yüzyılda Beraber Yaşadıkları Bölge Kapadokya: Kayseri, 1480-1584) ve Evangelia Balta'nın *Tracing the Presence of the Rum Orthodox Population in Cappadocia. The evidence of Tapu Tahrirs of the 15th and 16th centuries* (15.ve 16.yüzyıla Ait Tapu Tahrir Defterlerinin Tanıklığında Rum Ortodoks Nüfusun İzini Sürmek) başlıklı bildirileri 15.-16. yüzyılda Kapadokya bölgesinde yaşamış Karamanlı Türklerinin varlığı ile ilgilidir. İki makalede de Tahrir defterlerindeki bilgilerden faydalanılmış ve bölgeye yerleştirilen göçmenlerin kimlikleri konu edilmiştir. Balta bildirisinde, Osmanlı öncesi dönemde Karamanlı Türklerinin varlığına ilişkin kaynakların azlığından dolayı araştırmacıların sıkıntı yaşadığını ifade etmiştir. Ayrıca bu dönemde yaşamış Hristiyan nüfusla ilgili araştırma yapan diğer araştırmacıları ve yayımlarını kısaca tanıtmıştır.

Mehmet Ölmez, “R. M. Dawkins ve Anadolu’da Rumca-Türkçe İlişkileri” başlıklı bildirisinde Dawkins’in 1916’da yayımladığı *Modern Greek in Asia Minor* (Küçük Asya’daki Modern Grekçe adlı kitabının tanıtımı yapmıştır. Bu kitabın sözlük kısmındaki ve *Loan-Words From Turkish* (Türkçeden Geçmiş Kelimeler) bölümündeki Türkçe yapıları işlemiştir. Ayrıca *Rumcadan Türkçeye Geçen Unsurlar* başlığı altında Andreas Tietze ve Hasan Eren’in derlediği malzemelerin bir değerlendirmesini yapmıştır.

Richard Clogg’un *Early publications in ‘Greco-Turkish’ of the British and Foreign Bible Society* (İngiliz ve Yabancı İncil Topluluğunun Erken Dönem Greko Türkçesi Yayınları) adlı bildirisi 1804 yılında kurulan ve bugün de faaliyetlerini sürdüren İngiliz ve Ecnebi Kitab-ı Mukaddes Şirketi’nin 19.yüzyılda Karamanlı Türkçesiyle İncil yayımcılığı etkinliklerini ayrıntılı olarak işlemiştir.

Jan Schmidt ise bildirisinde 2001 yılında vefat eden Robert Anhegger’in mirası olarak Leiden Üniversitesi Kütüphanesi’ne bağışlanan Karamanlı Türkçesi kitap koleksiyonunu tanıtmıştır.

1.2.4. Tezler

1.2.4.1. Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Türkçesi hakkında tamamlanmış mezuniyet tezi

Anastas Yordanoğlu tarafından İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde *Karamanlıca (Rum Harfli Türkçe) Metinlere Toplu Bir Bakış* adlı mezuniyet tezi (1973), hazırlanmıştır. Çalışmada Karamanlı Türkçesi hakkındaki genel bilgiler verildikten sonra Karamanlı Türkçesi metinlerin ve mezar taşlarının incelemesi yapılmıştır.

1.2.4.2. Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Türkçesi hakkında tamamlanmış yüksek lisans tezleri şunlardır

Ferruh Ağca tarafından Doç. Dr. Nevzat Özkan danışmanlığında Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Karamanlı Türkçesi Morfolojisi (şekil bilgisi)* adlı yüksek lisans tezi (1999), hazırlanmıştır. Bu çalışmada Karamanlı Türkçesi şekil bilgisi yönünden incelenmiştir.

Mustafa Akkaya tarafından Doç. Dr. Ali Erbaş danışmanlığında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Hristiyan Türklerden Karamanlılar (Tarihi Bir Bakış)* adlı yüksek lisan tezi (2001), hazırlanmıştır. Bu çalışma bir giriş ve üç ana bölümden oluşmaktadır. Girişte Türklerin dinî hayatı üzerinde etkili olan dinler üzerinde durulmuştur. Birinci bölümde Hristiyan Türkler konusu işlenmiştir. İkinci bölümde Karamanlı oluşumuna yer verilmiş, Türklerin Hristiyanlaştırılması konusu işlenmiştir. Üçüncü bölümde ise Karamanlı Türklerinin Millî Mücadeleye olan destekleri ifade edilmiştir.

Hayrullah Kahya tarafından Yrd. Doç. Dr. Mehmet Kutalmış danışmanlığında Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Grek Harfli Osmanlı Türkçesi Bir Eser: İspat-ı Mesihîye Üzerinde Dil İncelemesi* adlı yüksek lisan tezi (2003), hazırlanmıştır. Çalışmada söz konusu eserin ses ve şekil bilgisi bakımından incelemesi yapıldıktan sonra günümüz Türkçesine aktarılmış ayrıca çalışmanın son kısmına sözlük eklenmiştir.

Mustafa Kılıçarslan tarafından Yrd. Doç. Dr. Mehmet Kutalmış danışmanlığında Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Grek Harfli Türkçe Moykemma Yerusallim*

Tarihi (1-211. Sayfalar Arası) Adlı Eserdeki Arapça- Farsça Kelimeler adlı yüksek lisan tezi (2005), hazırlanmıştır. Çalışmada Grek harfleriyle yazılmış Türkçe Moykemmell Yerusalem Tarihi adlı eserin 1-211. sayfaları arasında geçen Arapça- Farsça kelimeler imla, telaffuz ve anlam bakımından incelenmiştir.

Buket Köremezli tarafından Doç. Dr. Suzan Tokatlı danışmanlığında Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Karamanlıca Yazılmış İlk Roman Temaşa-i Dünya ve Cefakâr u Cefakeş Üzerinde Dil İncelemesi* adlı yüksek lisan tezi (2009), hazırlanmıştır. Çalışmada Karamanlı Türkçesinin ilk romanı olma özeliğine sahip söz konusu eser, ses, şekil ve cümle özellikleri bakımından incelenmiştir.

Hatice Saat tarafından Doç. Dr. Bülent Gül danışmalığında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Grek Harfli Karamanlı Türkçesi Metni Ahdi Cedit (1.-50. Sayfalar) Üzerine Dil İncelemesi* adlı yüksek lisan tezi (2012), hazırlanmıştır. Çalışmada Karamanlı Türkleri tarafından 1902 yılında kaleme alınan Ahd-i Cedit isimli İncil çevirisinin ilk 50 sayfası incelenmiştir.

Zafer Kurtar tarafından Yrd. Doç. Dr. Şevket Kamil Akar danışmanlığında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *XIX. yüzyılda İstanbul'da Karamanlıca Yayınlanan Terakki Dergisi* adlı yüksek lisan tezi (2012), hazırlanmıştır. Çalışmada Karamanlı Türkçesiyle yayımlanmış Terakki dergisinde bulunan makaleler Latin harflerine aktarılmış ve konularına göre sınıflandırılmıştır. Ayrıca bu makaleler dönemin şartları bakımından değerlendirilmiştir.

İbrahim Karahancı tarafından Prof. Dr. Kerime Üstünova danışmanlığında Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Grek Harfli Türkçe Bir Metin: Hekaye-i Şah İsmail ve Gülizar Hanum (Çeviri Yazılı Metin, Dil İncelemesi, Sözlük)* adlı yüksek lisan tezi (2013), hazırlanmıştır. Çalışmada söz konusu eser Latin alfabesine aktarılmış, dil incelemesi yapılmış, dönemin dilini ne kadar yansıttığı üzerinde durulmuştur.

Pınar Sel tarafından Prof. Dr. Şükrü Haluk Akalın danışmanlığında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Karamanlıca Sıhhetin Sırrı Adlı Eser Üzerine Dil İncelemesi* adlı yüksek lisan tezi (2014), hazırlanmıştır. Çalışmada öncelikle söz

konusu eserin yazı çevirimi yapılmış daha sonra eser ses ve şekil bilgisi bakımından incelenmiştir.

Seda Öner tarafından Yrd. Doç. Dr. Mustafa Kılıçarslan danışmanlığında Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Grek harfli Türkçe 'Esopos'un Küssadan Hisse Almaya Mahsus Masalları'(Giriş-Metin-İnceleme-Sözlük/İndeks-Tıpkıbasım)* adlı yüksek lisan tezi (2014), hazırlanmıştır. Çalışmaya konu olan eser Grek harfleriyle Türkçe olarak 1854 yılında kaleme alınmıştır. Çalışma giriş, metin, inceleme, sözlük ve tıpkıbasım olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

Adalet Gül Özgöl tarafından Yrd. Doç. Dr. Mehmet Hazar danışmanlığında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Karamanlıca Bir Eser: 1914 Nevşehir Salnamesi Ürgüp Başlıklı Kısımın Ses Bilgisi* adlı yüksek lisan tezi (2015), hazırlanmıştır. Çalışmada Nevşehirliilerin Papa Yeorgios cemiyeti tarafından Nevşehir Rum okulları için Grek harfleriyle Türkçe ders kitabı olarak hazırlanan eser üzerinde durulmuştur. Ayrıntılı bir ses bilgisi incelemesi yapılmıştır.

Saim Örnek tarafından Yrd. Doç. Dr. Zehra Kaderli danışmanlığında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Karamanlı Mübadil Halk Kültürü Bağlamında Neokesaria Köyünde Geçiş Törenleri* adlı yüksek lisans tezi (2015), hazırlanmıştır. Çalışmada Neokesaria köyünde yaşayan Karamanlı Türklerinin geçiş törenleri ele alınmaktadır. Geçiş törenleri incelenirken toplumun geçirdiği tarihsel süreç ve sosyokültürel bağlam dikkate alınmıştır.

Elif Özcan Uğur tarafından Doç. Dr. Sevim Yılmaz Önder danışmanlığında Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Karamanlıca 'Tarih-i Osmani' Metninin İncelemesi* adlı yüksek lisan tezi (2016), hazırlanmıştır. Çalışmada söz konusu eser giriş, dil incelemesi, transkripsiyonlu metin, sözlük ve dizin, sonuç olmak üzere beş bölümde incelenmiştir

Uğur Altundaş tarafından Prof. Dr. Nesrin Bayraktar Erten danışmanlığında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Karamanlıca Hazreti Yosıfın Ömrünün Nakileti Adlı Eser Üzerine Dil İncelemesi* adlı yüksek lisan tezi (2016), hazırlanmıştır. Çalışmaya konu olan Karamanlı Türkçesi eser 1839 senesinde Yunancadan Türkçeye

tercüme edilmiştir. Çalışmada ilk olarak metnin çevriyazısı yapılmış ardından eserin dili incelenmiş ve eserden hareketle Karamanlı Türkçesinin dil özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Yüksel Elif Tekin tarafından Yrd. Doç. Dr. Muammer Ulutürk danışmanlığında Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Karamanlılar Anadolu Hristiyan Türkler* adlı yüksek lisan tezi (2017), hazırlanmıştır. Çalışmada Karamanlı Türklerinin kökeni, tarihi gelişimleri, dinî ve kültürel özellikleri, kullandıkları dilin yapısı, mübadele sırasında yaşadıkları zorluklar incelenmiştir.

Dilek Kübra Gürgül tarafından Dr. Öğr. Üyesi Nilüfer Erdem danışmanlığında İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünde *II. Meşrutiyet Dönemi'nde Karamanlıca Bir Basın Organı: Aktis Mecmuası (1913-1915)* adlı yüksek lisan tezi (2018), hazırlanmıştır. Çalışmada Karamanlı Türklerinin en önemli yayım organlarından biri olan Aktis dergisinin 1913-1915 yıllarındaki nüshalarında başta Ortodokslukla ilgili meseleler olmak üzere dönemin gelişmeleri incelenmiştir.

Gündoğan Alpay tarafından Prof. Dr. Mehmet Vefa Nalbant danışmanlığında Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Karamanlıca Aleksandros Makedoniali Meşhur Padişahın Nakliyeti Adlı Eserin Transkribi ve Biçim Bilgisi Özellikleri* adlı yüksek lisan tezi (2018), hazırlanmıştır. Çalışmada öncelikle metnin çeviri yazısı yapılmış, daha sonra yazım özellikleri belirtilerek biçim bilgisi incelemesi yapılmış ve metinde kullanılan dönemin dil özellikleri ortaya konulmuştur.

Osman Ataş tarafından Doç. Dr. Sevim Önder danışmanlığında Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Karamanlıca Nasreddin Hoca Kitabı* adlı yüksek lisan tezi (2018), hazırlanmıştır. Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Giriş adını taşıyan birinci bölümde Karamanlı Türkleri, Karamanlı Türkçesi ve edebiyatı tanıtılmıştır. İkinci bölümde yazar ve fıkraların yazılış amacı hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde transkripsiyonlu metin bulunur. Dördüncü bölümde sözlük ve dizin, beşinci bölümde ise çalışmanın önemi yer alır.

1.2.4.3. Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Türkçesi hakkında tamamlanmış doktora tezleri şunlardır

Micheal Grimm Miller tarafından Indiana University’de *The Karamanli-Türkish Text: The Historical Changes in Their Script and Phonology* adlı doktora tezi (1974), hazırlanmıştır. Bu çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Karamanlı Türklerinin kısa bir tarihi verildikten sonra Karamanlı edebiyatı ve Karamanlı Türkçesi üzerine yapılmış daha önceki çalışmalar değerlendirilmiştir. İkinci bölümde ise Karamanlı Türkçesi alfabe ve tarihsel arka planı değerlendirilerek, Karamanlı Türkçesindeki ses değişimleri incelenmiştir. Çalışmanın sonunda Karamanlı Türkçesi eserlerin bibliyografyası verilmiştir.

Mustafa Kılıçarslan tarafından Prof. Dr. Mustafa Özkan danışmanlığında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Grek harfli Türkçe Ahd-i Cedit Üzerinde Dil İncelemesi* adlı doktora tezi (2012), hazırlanmıştır. Çalışmada Grek harfleriyle Türkçe olarak kaleme alınıp, 1892 yılında basılmış olan İncil incelenmiştir. Çalışma giriş, inceleme, metin ve sözlük olmak üzere dört bölümden oluşur.

Şehnaz Simşek-Şişmanoğlu tarafından Yrd. Doç. Dr. Erol Köroğlu danışmanlığında Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Romanı 'iki kilise arasında bînamaz' kılmak: Karamanlîca edebî üretim, Evangelinos Misailidis ve Bir Yeniden Yazım Örneği Olarak Temaşa-i Dünya ve Cefakâr u Cefakeş* adlı doktora tezi (2014), hazırlanmıştır. Çalışmada Evangelinos Misailidis tarafından Karamanlı Türkçesi olarak kaleme alınmış kurmaca bir metin olan Temaşa-i Dünya ve Cefakâr u Cefakeş’in modern Türk edebiyatı içerisindeki yeri belirlenmeye çalışılmıştır.

Pelin Ekşi tarafından Prof. Dr. Zühal Ölmez danışmanlığında Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Örnek Metinler Çerçevesinde Karamanlı Türkçesi Grameri* adlı doktora tezi (2015), hazırlanmıştır. Çalışmada Karamanlı yazı dili örnek metinler aracılığıyla incelenmiş ve Karamanlı Türkçesinin gramer özellikleri belirtilmeye çalışılmıştır.

Perihan Kaya tarafından Prof. Dr. Şükrü Haluk Akalın danışmanlığında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Karamanlı Türkçesi Üzerine Dil Çalışması:*

'Yenovefa Hikayesi' (çeviri yazı-dil incelemesi-dizin) adlı doktora tezi (2016), hazırlanmıştır. Çalışmada söz konusu eser üzerinde bir dil incelemesi yapılmıştır. Çalışma 6 bölümden oluşmaktadır.

Meryem Orakçı tarafından Prof. Dr. Temuçin Faik Ertan danışmanlığında Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsünde *Karamanlıca Kaynaklarda Türkçe Konuşan Ortodokslar ve Türk Yunan İlişkileri 1897-1930* adlı doktora tezi (2018), hazırlanmıştır. Bu tez 2020 yılında kitap olarak yayımlanmıştır. Çalışmada 1897-1930 yılları arasında Türkçe konuşan Ortodoksların durumu ve Türk-Yunan ilişkileri Karamanlı Türkçesi yayımlar aracılığıyla incelenmiştir.

Cemal Ekin tarafından Prof. Dr. Ziya Kenan Bilici danışmanlığında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Karamanlıca (Grek Harfli Türkçe) Kitabeli Kiliseler* adlı doktora tezi (2019), hazırlanmıştır. Çalışmaya 20 Karamanlı kilisesi dâhil edilmiş ve 26 kitabe günümüz Türkçesine aktarılmıştır. Ayrıca kitabelerin tanıtımı yapılmıştır.

1.2.5. Bibliyografyalar

Karamanlı Türkçesiyle yazılmış eserlerin listesini içeren ilk katalog 1930 yılında İstanbullu alim Sophoklis Avraham Hourdaverdoglou- Theodotos tarafından yayımlanmıştır. Burada 71 adet Karamanlı Türkçesi eser yer almaktadır (Balta, 2018, s.18).

S.Salaville ve E.Dallegio tarafından üç cilt halinde 1958, 1966 ve 1974'de hazırlanan bibliyografya çalışması bu alanda yapılmış öncü çalışmalardan biridir.

Bu bibliyografyanın 1958'de Atina'da yayımlanan birinci cildi için 1962 yılında Semavi Eyice tarafından bir tanıtma yazısı yazılmıştır. Eyice, bu yazısında Sophoklis Hudaverdioğlu (=Theodotos) tarafından tespit edilen yaklaşık yetmiş basma esere S.Salaville ve E.Dallegio tarafından yenilerinin eklenmesiyle söz konusu bibliyografyanın oluşturulduğunu ifade etmektedir. Eyice'nin verdiği bilgiye göre bibliyografyanın bu cildi 1584-1850 yılları arasında basılmış 113 Grek harfli Türkçe metni içermektedir. Bibliyografyaya kısa bir önsöz ile başlanmış, eserin genel sınırları hakkında bilgi verildikten sonra yararlanılan kaynaklar üzerinde durulmuştur. Daha sonra

ise bibliyografya kısmına geçilerek 113 eser ayrıntılı bir şekilde tanıtılmıştır (Eyice,1962, ss. 370-371).

Söz konusu bibliyografyanın 1974'te Atina'da yayımlanan üçüncü cildi için Mahmut Şakiroğlu tarafından 1974 yılında bir tanıtma yazısı yayımlanmıştır. Eserin bu cildinde 1866-1900 yılları arasında basılmış Grek harfli Türkçe metinler yer almaktadır. Bibliyografyanın 320 sayfalık bölümünde önce kitapların ilk sayfalarının orijinali verilmiştir. Daha sonra ise bu sayfanın Fransızca çevirisi yapılmıştır. Kitaplardaki önemli başlıklar sıralanmış ve çok ayrıntıya inilmeden değerlendirme yapılmıştır (Şakiroğlu, 1974, ss. 757-765).

1978 yılından beri Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Türkçesi üzerine yaptığı çalışmalar ile tanınan Evangelia Balta, 1987 yılında Atina'da yayımlanan *Karamanlica, Yunan Alfabetiyle Basılmış Türkçe Eserlerin Analitik Bibliyografyası, (1584-1900)* [*Karamanlidika. Bibliographie Analytique D'ouvrages En Langue Turque En Caractères Grecs. Additions (1584-1900)*] adlı bibliyografyasında ve yine 1987'de Atina'da yayımlanan *Karamanlidika XX. Siècle* adlı bibliyografyasında daha önce bilinmeyen eserleri listeye dâhil etmiştir.

Balta, 1997 yılında Atina'da yayımladığı *Karamanlidika Nouvelles Additions et Compléments* başlıklı bibliyografyası ile de Karamanlı Türkçesi eserler listesini güncellemiştir.

Ayrıca Grek harfli Türkçe eserlerin listesine Millî Kütüphane editörlüğünde 2001 yılında yayımlanan *Eski Harfli Türkçe Basma Eserler Bibliyografyası (Arap, Ermeni ve Yunan Alfabeleriyle) 1584-1986* başlıklı çalışmadan ulaşılabilir.

2017 yılında Neşe Harbalioğlu, Adem Öger ve Erkan Hirik tarafından Karamanlica Eserler Kataloğu 1 yayımlanmıştır. Eserin giriş bölümünde adlandırma, köken, coğrafya, din ve kültür, Karamanlı Türkçesinin yazı sistemi ve Karamanlı Ortodoks Türklerin dili konuları işlenmiştir. Birinci bölümde bibliyografya kısmına geçilerek 1750- 1950 yılları arasında Karamanlı Türkçesiyle yazılmış eserler çalışmaya dâhil edilmiştir. Tarihi belirlenemeyen eserler ise ayrı bir başlık altında sunulmuştur. Çalışma özellikle 1900 yılından sonra yazılmış eserlere yer vermiş olması bakımından önemlidir.

2018 yılında Evangelia Balta editörlüğünde *Karamanlidika Bibliographie Analytique Tome I :1718-1839 (Karamanlıca Kitaplar Çözümlemeli Bibliyografya Cilt I 1718-1839)* hazırlanmıştır. Karamanlı Türkçesiyle yazılmış eserleri içeren bibliyografyanın bu cilt ile başlayan yeni yayımında S. Salaville ve E. Dallegio'nun 1958, 1966 ve 1974 yıllarında yayımlanan 3 ciltlik kayıtları ile 1987 ve 1997 yıllarında hazırlanan 3 ciltlik kayıtlar ve takip eden 20 yılda yeni bulunan eserler de çalışmaya dâhil edilmiştir (Balta, 2018, 22). Bibliyografyanın bu cildinde toplam 113 Karamanlı Türkçesi eser önce basım yıllarına göre tasnif edilmiş daha sonra ise kendi aralarında alfabetik olarak sıralanmıştır. Bibliyografyada yer alan her eser sırasıyla küçültülmüş kapak fotoğraflarının yanında kapakta yazılanların Karamanlı Türkçesi şekli yeniden verildikten sonra bu kısmın Latin harflerine aktarılmış biçimi verilmiştir. Devamında ise eserlerin özellikleri sıralanmıştır. Cilt dizin bölümüyle bitirilmiştir.

1.3. Karamanlı Alfabeti

Karamanlı Türkleri konuştukları Türkçeyi yazıya aktarırken Grek alfabesini kullanmışlardır.

Grek alfabesi, ünsüz çatılı bir yazı sistemine sahip olan Sami alfabesinin modern bir uyarlamasıdır. Antik çağda Etrüsk, Likya, Frigya, Antalya, Lidya, Karya alfabelerine ve Mısır ve Kıptî yazılarına kaynaklık eden alfabe, modern Latin ve Kiril alfabelerinin de atasıdır. Grek alfabesi din, ticaret ve savaş gibi nedenlerle Avrupa'nın tamamında ve Asya'nın bir bölümünde yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır (User, 2015, s.88).

Grek alfabesiyle yazılmış Karamanlı Türkçesi eserlere 16.yüzyıldan itibaren rastlansa da bu alfabenin Türkler tarafından kullanımı çok daha eski tarihlere gitmektedir (User, 2015, s.82).

Bu bağlamda Talat Tekin *Tarih Boyunca Türkçenin Yazımı* adlı eserinde Türkçe sözcüklerin yazımında kullanılmış en eski alfabelerden birinin de Grek alfabesi olduğunu ve bu alfabeyle yazılmış en eski sözcüklerden birinin Ural nehrinin Türkçe adı olan *yayık* diğerinin ise Türklerin cenaze töreni anlamına gelen *yoğ* kelimesi olduğunu belirtmektedir. Bunlardan *yayık* kelimesinin en erken kaydının 2. yüzyılda astronom, coğrafyacı ve matematikçi Ptolemaios tarafından yapıldığını ve aynı adın 6.yüzyılda

Bizanslı Menandros Protektor tarafından *dayih* ya da *dayik* olarak yazıya geçirildiğini ifade etmektedir. *Yoğ* kelimesinin ise en eski kaydına 576 yılında Göktürk Hakanına gönderilen Bizans elçilik heyeti başkanı Valentinus'un Bizans'a döndüğünde yazdığı raporda rastlandığını ve kelimenin burada *dohia* biçiminde kaydedildiğini söylemektedir. Ayrıca Tekin, Bizans tarihlerinde ve 9. yüzyıla ait Tuna Bulgar kitabelerinde Omurtag, Tervel gibi Grek harfleriyle yazılmış Türkçe hükümdar adları ile Bayan, Boyla, Bagatur gibi Türkçe unvanlara rastlandığını da ifade etmektedir (Tekin, 1997, ss.105-107).

Talat Tekin, Grek alfabesini yazıda en geniş sahada kullanan ve bu alfabe ile yazılmış bir edebiyat oluşturan topluluğun Karamanlı Türkleri olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca Karamanlı Türkçesiyle yazılmış 500'ün üzerindeki eserin standart Türkçeye değil, mahalli Karamanlı lehçesiyle yazıldığını dile getirmektedir (Tekin, 1997, ss.107-108).

Eckmann, Karamanlı Türkçesi metinlerin yazımında kullanılan Yunan alfabesinin Türkçedeki bazı sesleri göstermede yetersiz kaldığını söylemektedir. Bu sorunu gidermek için de bazı harflere ayırıcı özellikler taşıyan noktalar konduğunu dile getirmektedir (Eckmann,1991, s.21).

Bülent Berkol, Karamanlı Türkleri tarafından kullanılan Grek alfabesinde 24, Türkçede ise *h* ve *ñ* seslerini karşılamak için kullanılan harflerle birlikte toplam 31 harf olduğunu dolayısıyla Grek alfabesinin *c*, *ç*, *h*, *ı*, *j*, *ö*, *ş* ve *ü* gibi Türkçe sesleri karşılamada yetersiz kaldığını bu sesleri karşılamak için yazı çevirim işaretlerinden faydalandığını dile getirmektedir. Berkol, Karamanlı alfabesinin 1820'lerden sonra birtakım kurallara bağlandığını ancak yazıdaki problemlerin hiçbir zaman tam anlamıyla giderilemediğini de eklemektedir (Berkol, 1986, s.138).

Pelin Ekşi de Grek alfabesinin Türkiye Türkçesindeki *c*, *ç*, *h*, *ı*, *j*, *ö*, *ş* ve *ü* seslerini karşılamada yetersiz olduğunu ve bunun için de bu sesleri karşılamak için bir takım ayırıcı işaretler kullandığını ifade etmektedir (Ekşi, 2020, s.46).

Yazıda Grek alfabesinin kullanılmasının en önemli faydası Arap alfabesiyle yazılan metinlerdeki yazım problemlerine çözüm getireceği noktasındadır. Bu durumu Cihan Çakmak, "Karamanlı-Grek Alfabesi Üzerine" adlı makalesinde şöyle dile getirmektedir:

Karamanlıların kullandığı Grek alfabesi tıpkı Latin alfabesinde olduğu gibi seslerin tespit edilmesi noktasında büyük önem taşımaktadır. Çünkü Arap alfabesinin kullanıldığı o devirlerde a ile e'nin ya da o, ö, u ve ü harflerinin okunuşunda bazı zorluklar yaşıyordu. Fakat Grek alfabesinde söz konusu harfler net olarak ortaya konmuştur. Bu bakımdan Karamanlıca eserler Türk dili açısından son derece önemli bir yere sahiptir. Söz konusu eserler Grek alfabesiyle yazılmış olmaları münasebetiyle Arap alfabesiyle yazılan o devir eserlerindeki yazım problemlerinin çözümünde son derece önemli bir işleve sahiptir (Çakmak, 2012, s.87).

1.4. Karamanlı Türkçesi ve Edebiyatı

Karamanlı edebiyatını Ortodoks Hristiyan Türklerin edebî üretimi olarak değerlendiren Janos Eckmann, bu edebiyatın çok kültürlü bir toplumda ortaya çıkarak gelişim gösterdiğini bundan dolayı da tekdüze bir edebiyat olmadığını ifade etmektedir. Ayrıca Karamanlı edebiyatını oluşturan eserlerin çoğunun dinî eserler olup Yunancadan çeviri olduklarını vurgulamaktadır (Eckmann, 1991, ss. 20-23).

Grek harfleriyle yazılmış ilk Türkçe esere 16.yüzyılda rastlanmaktadır. Bu eser Fatih Sultan Mehmed'in emri üzerine 1455 veya 1456 yılında İstanbul patriği Gennadios Skolarios tarafından Yunanca olarak kaleme alınan *Selamete Doğru- İnsanların Kurtuluşu adlı* eserdir. Karaferiye kadısı Ahmed tarafından Türkçeye tercüme edilerek Padişah'a sunulmuştur. Bu Türkçe metnin Grek harfli transkripsiyonunun ne zaman ve kim tarafından yapıldığı bilinmemektedir. Grek harfleriyle Türkçe olarak kaleme alınan söz konusu metin Martino Crusius tarafından 1584'te Basel'de yayımlanmıştır (Eckmann,1991). Miller bu eseri Karamanlı Türkçesi eserleri içerisinde değerlendirmez. Çünkü ne Karamanlılar tarafından kaleme alınmıştır ne de okur kitlesi Karamanlılardır (Miller, 1974, s.23). Bu eser Grek alfabesinin Türkçeye uyarlanışını gösteren ilk metin olması bakımından önemlidir.

Ayrıca 16. yüzyıla ait 3 kıtalık Türkçe bir şarkı bulunmaktadır. Bu şarkı Ettore Rossi tarafından Latin harfli transkripsiyonu ve İtalyanca tercümesiyle birlikte 1940 yılında Roma'da yayımlanmıştır (Eckmann, 1991, s. 22). Miller, bu şiirin el yazısıyla kaleme alındığı için okunaksız olduğunu bundan dolayı da sadece tarihî bir değeri olduğunu ifade etmektedir (Miller,1974, s.24). Eckmann ise bu şiir parçasının tıpkı Gennadios

Skolarios’a ait itikadname türündeki eser gibi Grek harfleriyle yazılmış Osmanlı Türkçesi bir metin olduğunu söylemektedir (Eckmann,1950a, s.165).

Karamanlı Türkçesi basılan ilk eser Yunancadan çevrilen ve 1718’de muhtemelen İstanbul’da basılan *İman-ı Gülzar-ı Mesîhi*’dir. Bu eser bir Hristiyan ilmihâlidir. Daha sonra 1743’de Amsterdam’da, 1803 ve 1883’te de yine İstanbul’da basılmıştır (Eckmann, 1964, s.822)

Karamanlı Türkçesiyle yazılmış Grek harfli eserlerin çeşitli bibliyografyalarda konu edildiğini belirten Hatice Şirin User, bu bibliyografyalar incelendiğinde 1850 yılına kadar yayımlanan Karaman Türkçesi eserlerin çoğunun dinî içerikli olduğunu ifade etmektedir. User, 19.yüzyılın ortalarından itibaren konuların çeşitlenmeye başladığını böylece dergi, gazete, gramer, sözlük, ders kitabı, hukuk kitabı, hikâye ve çeviri roman türlerinde yayımlar yapıldığını dile getirmektedir (User, 2015, ss.86-87).

Bu bağlamda İlk Grek harfli Türkçe gazete olan *Gazata-yı Anatoli* Evangelinos Misailidis tarafından 1850 yılında İstanbul’da yayımlanmıştır. Ayrıca daha önce Ermeni harfleri ile Türkçe olarak yayımlanmış olan Aşık Garip, Köroğlu, Şah İsmail ve Nasreddin Hoca hikâyelerinin Grek harfli yayımları yapılmıştır (User, 2015, s.87)

Eckmann, Grek harfleriyle oluşturulmuş Karamanlı Türkçesi eserlerinde bir dil birliğinin olmadığını, bu eserlerde bir edebî dil ve çeşitli ağız özelliklerinin olduğunu söyleyerek eserleri dilleri bakımından üç gruba ayırmaktadır:

1. Doğrudan doğruya edebî Türkçe ile yazılmış eserler. Bunlar Arap harfleriyle yazılmış Türkçe eserlerin Yunan harfli yayımlarıdır. Rumlar için hazırlanmış Türkçe gramer ve sözlükler bu gruba girer. Yine İngiliz Mukaddes Kitap Şirketi tarafından yayımlanmış olan Yunan harfli Türkçe Mukaddes Kitap tercümeleri de bu gruba dâhil edilebilir.
2. Halk unsurlarıyla az-çok karışık bir yazı dili ile yazılmış olan eserler. Bu gruptaki eserlerde kendi içerisinde yine üçe ayrılır.

a. Bu eserler edebî Türkçeye yakın olmakla birlikte halk ağızlarına ait bazı özellikleri içlerinde barındırırlar. Anadolu Hristiyanlarına Yunancayı öğretmek amacıyla Türkçe kısmı da Yunan harfleriyle yazılmış olan sözlükler bu gruba girer.

b. Bu gruba dâhil edilen metinler a grubunda bulunan metinlerin taşıdığı özelliklere ilaveten sadece Karamanlı metinlerinde görülen bazı özellikleri içlerinde barındırırlar.

c. Bu gruptaki eserlerde ağız özellikleri diğer gruplardaki eserlere göre daha fazladır.

3. Karamanlı halk dili ya da onlara çok yakın bir dille yazılmış eserler. Bu eserler dil bakımından tam bir birlik oluşturmamakla birlikte temelde aynı ağız özelliklerini taşırlar (Eckmann, 1950a, ss.167-168).

Balta, Karamanlı Türkçesi yayımların bibliyografyasını oluşturan 752 kitabın hepsinin Karamanlı Türkçesi olarak kabul edilemeyeceğini çünkü bu rakama Yunan harfleriyle yazılmış sadece bir Türkçe metin ihtiva eden kitapların da dâhil edildiğini söylemektedir. Balta'ya göre bir kitabın Karamanlı Türkçesi olarak değerlendirilebilmesi için tamamının Yunan harfleriyle ve Türkçe olarak yazılmış olması gerekir. Bu şartı taşımayan kitaplar bibliyografyadan çıkarılabilir. Karamanlı Türkçesi kitaplar bibliyografyasına dâhil edilmemesi gereken eserler şunlardır:

1. Türkçe ve Yunanca dil bilgisi kitapları, Türkçe-Yunanca ve Yunanca-Türkçe sözlükler, Osmanlı Türkçesini veya Yunan dilini ve yazısını öğreten kitaplar, ansiklopediler, konuşma kılavuzları ve alfabeler.

2. Şiir derlemeleri ve içerisinde sadece birkaç Karamanlı Türkçesi şarkı bulunan çoğunluğu Yunanca şarkı ve güldestelerden oluşan kitaplar.

3. İçerisinde sadece bir Karamanlı Türkçesi metin bulunan aslen başka dilde yazılmış kitaplar.

4. İçerisinde çok sayıda Karamanlı Türkçesi terim bulunan ancak temelde Yunanca olan kitaplar (Balta, 2018, ss.166-168).

Evangelia Balta, 18.yüzyıl boyunca 36 tane Karamanlı Türkçesi kitap yayımladığını ve bunlardan sadece Aziz Grigentios'un Yahudi Ervan ile bölgesel diyalogunu konu alan

Avraam'ın Kurbanı adlı eserin din dışı bir içeriğe sahip olduğunu dile getirmektedir. Aynı zamanda 18. yüzyılda basılan birçok kitabın 19. yüzyılın ilk 10 yılına kadar olan sürede tekrar tekrar basıldığını belirtmektedir. Bu Karamanlı Türkçesi kitaplardan bazıları şunlardır: İptila Kelamı (1753, 1806,1807), Kolay İman (1753, 1806), Cümle Senenin (1756, 1795, 1805), Hacetname Kitabı (1756, 1802, 1809), Ruh Afi(y)etliği (1776, 1782, 1794, 1806), Baharı Heyat (1783, 1806) (Balta, 2018, s.34).

19. yüzyılın ilk yıllarından itibaren Anadolu'daki misyoner örgütlerin âdeta birbirleriyle yarıştıkları görülür. Bunun sonucunda 181 misyoner yayımı kitap ortaya çıkmıştır ki bu sayı Karamanlı Türkçesiyle yayımlanan toplam kitapların yüzde yirmi dokuzunu oluşturur. Bu yüzyılın ilk yirmi yılında Yunanca dinî kitapların Türkçeye çevrilmesiyle Karamanlı Türkçesi kitapların sayısı artmıştır. Bu kitaplardan bazıları şöyledir: *Lafsaikon, İnciler veya İoannis Hrisostomos'un Vaazları, Tövbe Kapısı, Ayranoz Ziyaretnamesi, Kudüs Ziyaretnamesi*. Din dışı eserler bu dönemde gündeme gelmekle beraber sayı olarak çok fazla değildir. Bu dönemin iki önemli ismi Antalyalı Serafim ve Kayserili Zaharias'tır.1800'lü yılların ortalarından başlayarak son Karamanlı Türkçesi eserin yayımlandığı 1935'e kadar din dışı eserlerin sayısı gittikçe artmış bu dönemde toplam 279 din dışı eser yayımlanmıştır. Her ne kadar din dışı eserlerin sayısı dinî eserlerin sayısını geçse de bu dönemde de azımsanmayacak kadar bir dinî yayım söz konusudur (Balta, 2018, ss. 172-180).

Ayrıca 19. yüzyılın ilk yıllarından başlanarak sözlükler yayımlanır. Bu sözlüklerden biri Keşis Zacharias tarafından 1804 yılında Venedik'te yayımlanan sözlüktür. Bu sözlükte Karamanlı dilinde kullanılan yaklaşık 4400 sözcük bulunur. Bu sözlükten bu tür kitapların yayımı devam etmiştir. Örneğin, Dimitrios Alexandridis tarafından 1812 yılında Viyana'da *Rumca-Türkçe Dilbilgisi Kitabı* ve *Rumca Türkçe Dili İçin Kullanışlı Sözlük* adlı çalışmalar yayımlanır. Dimitrios bu çalışmalarının içerisine bir de *Anadolu'da yaşayan Hristiyanların yararına* diye bir bölüm ekler (Balta, 2018, s.34).

Balta, 1718 ve 1839 yılları arasında basılan Karamanlı Türkçesi eserleri incelediği bibliyografyasında bu dönemde toplam 113 eser yayımlandığını dile getirmektedir. Ayrıca bunlardan 96 tanesinin dinî 17 tanesinin ise din dışı bir içeriğe sahip olduğunu ifade etmektedir. Bu dönemde basılan kitap sayısı, Karamanlı Türkçesiyle basılmış toplam kitap sayısının hemen hemen yedide birini oluşturmaktadır. Yani 1839'dan

mübadele yıllarına kadar yayımlanan kitap sayısı, 1718-1839 arasında yayımlanan kitap sayısından altı kat daha fazladır. Bu durum ise Islahat Fermanı'nın sağladığı özgür yayım ortamına bağlanmaktadır (Balta, 2018, s.32).

Çalışmanın konusunu oluşturan *Doğru Dinin Talimi* (1839) adlı eser de Evangelia Balta'nın hazırladığı bibliyografyaya dâhil edilmiştir. Bu bibliyografyada eser şu şekilde yer almaktadır: Eserin önce kapak fotoğrafı verilmiş, bunun yanına kapak fotoğrafında yazarların büyütülmüş şekli yazılmıştır. Altında ise kapakta yazan Grek harfli kısmın Latin harflerine aktarılmış şekli bulunmaktadır. Daha sonra ise kapak sayfasından sonraki sayfada yazılanlara yer verilmekte devamında ise eserin içerisinde yer alan bölümler sayfa numaralarıyla birlikte tasnif edilmektedir. (Balta, 2018, ss. 332-335).

Karamanlı Türklerinin Yunanistan'a göçüyle eski gücünü kaybeden Karamanlı edebiyatının son ürünü Kıbrıs'ta 1935'te yayımlanan *Polotoğlu'ndan Dualar* adlı eserdir (Eckmann,1991, s. 36).

Karamanlı Türkleri, sadece el yazması ve matbu eserler vermekle kalmamış aynı zamanda çok sayıda çeşme, mezar ve kilise kitabeleri yazmışlardır. Karamanlı Türkçesi kitabeler ile ilgili ilk yayım Reşat Ekrem Koçu'ya aittir. Semavi Eyice ise Karadeniz Ereğli'si, Silifke, Silke (Konya), Ankara, Niğde, Nevşehir, Tokat ve Isparta müzelerindeki mezar taşı, kilise ve çeşme kitabeleri üzerinde çalışarak bunların fiziksel özelliklerini incelemiş, Latin harflerine aktarmış ve imla özelliklerini belirlemiştir. Böylece kitabeler üzerine daha ayrıntılı bir çalışma yapmıştır (User, 2015, ss.87-88).

Son yıllarda Karamanlı Türkçesi kitabeler ile ilgili yayımların sayısının arttığı görülmektedir. Emrah Bozok'un da bu konuda yayımları mevcuttur. Bozok, *Samsun'da Grek Harfli Türkçe Kitabeler Üzerine* adlı makalesinde Samsun'da bulunan dört kitabeyi incelemektedir. Bu kitabelerden üçü çeşme kitabesi, biri ise Kanun-ı Esasi Meydan Kitabesidir. Bunların üç tanesinin 20.yüzyılın başlarından kalma olduğunu dile getiren Bozok, bu kitabelerin Anadolu'da bu diğer kitabelerle kıyaslandığında daha yeni olduklarını belirtmektedir (Bozok, 2019, ss. 651-656).

Emrah Bozok'un kitabeler hakkındaki diğer makalesi *Karadeniz Bölgesinde Grek Harfli Yeni Bir Türkçe Kitabe* adını taşımaktadır. Bozok, bu makalesinde Samsun'un Bafra

ilçesinde yer alan ve Grek harfleriyle Türkçe olarak yazılmış olan bir çeşme kitabesinin incelemesini yapmaktadır (Bozok, 2021, ss. 455-466).

Yine Emrah Bozok'un konuyla ilgili *Grek Harfli Türkçe Kitabelerde Hacı Unvanı ve Kısaltmaları Üzerine* adlı bir makalesi daha bulunmaktadır. Bozok, bu makalesinde Grek harfli Türkçe kitabelerde hacı unvanının sıkça kullanıldığını belirterek bu unvanın kitabelerdeki durumunu ele almaktadır (Bozok, 2021 ss. 75-76).

Sonuç olarak Karamanlı edebiyatı için şu değerlendirme yapılabilir: Başlangıçta Yunanca bilmeyen Hristiyan/Ortodoks halka dinlerinin emirlerini öğretmek amacıyla din adamları tarafından yazılan çeviri kitaplar ile başlayan edebiyat geleneği zaman içerisinde gelişim göstererek din dışı alanlarda da eserlerin katılımıyla zenginleşmiştir.

Her ne kadar Grek harfleriyle yazılmış eserlerin tarihi 16. yüzyıla kadar gitse de bu eserler Karamanlı ağzıyla değil, standart Osmanlı Türkçesiyle yazıldığı için Karamanlı Türkçesiyle yazılmış eserler içerisinde değerlendirilemez. Karamanlı edebiyat geleneği içerisinde değerlendirebilecek eserler 18. asırdan itibaren verilmeye başlanmış ve Karamanlı ağzıyla çok sayıda sözlük, din, felsefe, tıp, ticaret, bilim alanında eserler ortaya konmuştur. Bu edebiyat geleneği, 30 Ocak 1923'te imzalanan mübadele antlaşması resmî olarak uygulanıncaya kadar devam etmiştir (User, 2015, ss.82-83).

1.5. Çalışmaya Konu Olan Eserin Tanıtımı

Doğru Dinin Talimi, Karamanlı Türkçesiyle yazılmış birçok eser gibi dinî bir içeriğe sahiptir. 143 varaktan oluşan eser; ilk taraf, ikinci taraf ve üçüncü taraf olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır.

İlk taraf : Allahı Tabi(y)etten Ağnamak İçin

İkinci Taraf: İncile İman İçin

Üçüncü Taraf : Allahın Nomosu İçin başlığını taşımaktadır.

Eserin kapağından edinilen bilgiye göre, 1765'de Moskova Metropoliti Platon tarafından kaleme alınan *Doğru Dinin Talimi*, tüm Ortodoks Hristiyanların dillerine çevrilmiştir. Ancak Türkçe konuşan Hristiyanlar şimdiye kadar bu kutsal kitaptan mahrum

bırakılmışlardır. Şimdi ise ilahi iradeyle, Kayseri Metropolitisi Païsius, kitabın amacına aykırı olmadan, bazı kısımlarını kısaltarak onu Türkçeye çevirmiş; kitabın anlaşılmasını kolaylaştırmak için bazı değişiklikler yapmıştır. Saint (Aziz) Sinod'un emriyle Asitane'de Kudüs Şerifin Matbaası'nda, 1839 yılında basılmıştır. Kapak sayfasının yanındaki sayfada Fener Patrikhanesinin oval , çift başlı kartallı mührü bulunmaktadır. Bu mührün dört köşesinde Γ Ρ Ι Ι Κ harfleri; etrafında ΣΦΡΑΓΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ' SFRAGIS PATRIARHİKİ'yazısı ve altında 1838 tarihi belirtilmektedir. Bu sayfanın altında, aşağıdaki dört mısra yer almaktadır:

Γιά τογρού τινίγν σαχαπή!

Αλ έλιγνέ πού χίταπή.

Οκού λεγίλου νιχάρ πουνού,

Βέ κίσπ ετέρσιγν λουτφουνού.

Ya doğru diniñ sahabı!

Al eliñe bu kitabı.

Oku leyil ü nihar bunu ,

Ve kisb edersin lüfunu.

Ey doğru dinin sahibi!

Bu kitabı eline al.

Gece gündüz oku,

Ve lütfundan (bu şekilde) fayda sağlarsın.

Balta editörlüğünde hazırlanan bibliyografyada eserin bölümleri şu şekilde verilmektedir:

s. 1-15: Çalışmanın amacı.

s. 16: Boş sayfa

s. 17-226: Platon Levkhin'in İlmihali, Moskova Metropolit. İlmihal üç ana bölümden oluşmaktadır:

s. 17-55: İlk ana bölüm 18 bölümden oluşmaktadır.

s. 56-163: İkinci ana bölüm 42 bölümden oluşmaktadır.

s. 164-222: Üçüncü ana bölüm 16 bölümden oluşmaktadır.

s. 222-226: Pater'in bir Türkçe aktarımı

s. 227-228 Sabah ve sofrada söylenecek Türkçe dualar, hepsi 3 dua ve 104 ilahiden alınmış bir bölüm, 28-29,

ss. 239-237: Melchizedech: İncil Yorumu.

ss. (1) - (32): Kitabı satın alanların /abonelerin bölgelerine göre yerleri ; Kapadokya bölgesinde (Kayseri, Kermir, Tavlosun, Talas, Endürlük, Zincidere, Stefana, Erkilet, Molo, Nevşehir, Ürgüp, İncesu, Potamin, Ayi-Kosten) Zile, Karaçören, Farasa, Korumce, Avşar köyü, Bahçecik Kalaköyü, Çuhur, Kavak, Amasya, Yozgat, Bafra, Nikhisar, Adapazar, Fındıklı vb),

ss. (33) (34): Hata listesi (Balta, 2018, 333).

Paysios, *Bu Şerif Kitabı Okuyacak Ruhani Evlatlarımız Hristiyanların Cümlesine Borcumuz Üzere Dualar ile Beyan* başlıklı önsözünde okuyucularına şöyle seslenmektedir: Ey sevgili ruhani evlatlarımız ve küçük Anadolu'daki Hristiyanlar! Hepinizin ruhani halini herkesten daha iyi biliriz çünkü bazılarınız otuz beş manastırımızı ziyaret ettiniz sizlerle sohbet ettik, bazılarınızı da 1811 yılında patrik tarafından vaaz etmek üzere görevlendirildiğimizde üç sene boyunca evlerinizi ve kiliselerinizi ziyaret ettiğimizde tanıdık. Hristiyanlığa yakışan iyilikler yaptığınızı duydukça seviniyorduk. Fakat kiliselerinizde sabah, akşam okunan duaları anlamadığınızı ve dininizin tembihlerini öğreten anlayabileceğiniz bir Türkçe kitap olmadığını düşündükçe endişelenirdik. Bu durumdan endişe duyduğumuz için biz de 1814 senesinde kitabın bir kısmını tercüme ettirip basmaya verdik. Fakat 1821 senesinde meydana gelen olaylar nedeniyle manastırımız kapandı. Bundan dolayı da Türkçe bilenler için kitap yazma

işimiz sekteye uğradıysa da bu istek yüreğimizezen hiçbir zaman eksilmedi. Rumca bilen vatandaşlarımız için dinimizin gereklerini öğreten kitaplar basılmaya devam edilirken Anadolu’da bulunan dindaşlarımız için böyle bir kitabın bulunmayışı bizi yeniden gayretlendirdi. Gerekli hazırlıkları yaptıktan sonra piskoposumuzun da bizden böyle bir talepte bulunması üzerine tüm işlerimizi bırakıp bu iş için yoğunlaştık.

1765 yılında Moşha Metropoliti Platon tarafından yazılıp bastırılan kitabı şimdiye kadar Anadolu Hristiyanları dışında tüm Hristiyanlar dillerine tercüme ettiler. Biz de şimdi bu kitabı Anadolu Hristiyanlarının anlayacağı dile tercüme ettik. Bazı yerlerin kolay anlaşılması için birkaç değişik ve ekleme yaptık. şimdi bu kitabı İstanbul’a gönderiyoruz. İnşallah yanlışsız olarak basılır ve elimize bir tane ulaşır.

Bu kitapta çok arzuladığınız haberleri duyacaksınız ve bilmediklerinizi öğreneceksiniz. İmanımızın kimden başladığını, kimlerin vasıtasıyla güçlendiğini, hangi nizamlara ve şartlara göre işlediğini öğreneceksiniz. Bunlara göre davrananların yürek ferahlığına ereceğini anlayacaksınız. Fakat bu emirlere göre davranmayanların da huzursuz olacağını, Allah’ın yardımından ve merhametinden uzak kalacağını anlayacaksınız.

Bu kitabı pazar günleri evinizdekilere eşlerinize, çocuklarınıza ve okuma bilmeyen komşu kardeşlerinize okuyun. Bu şekilde iyi bir Hristiyan olup, iyi insanlar için hazırlanan sonuz ve şerefli cennetin sevinciyle rahatlarsınız diyerek bitiriyor.

BİRİNCİ BÖLÜM

METİN

1.1. Metin

Doğru Dinin Talimi

FAZİLEDLÜ

BADRİK EFENDİMİZ GYRİOS GRIGORİOS, VE EDRAFINDA MEVCUD ŞERİF SİNADOSA BORCUM OLAN İYDİGAD İLEN

ARZIM.

[Th1.] 1. İgi seneden beri vagid vagid hagire gelen heraretlü 2. nameleriñizden, ve aralıg aralıg İstamboldan gelen emin 3. hristian gullarıñızıñ tagrirlerinden muumin dinimiz icin 4.ve bitün dünyâda bulunan dindaşlarımız icin gece ve 5.gündüz eddiğiñiz gayreti, ve çektiğiñiz zahmetleri ö6.grendigca ve bu esnalerde mesebsiz Loturanlarıñ o7. yunlarını, ve duzaglarını, ve şeytani niyetlerini ço8.ğunca bizim millete dolaşib ebleh gardaşlarımızı yañ9.ıltmaya, ve hem bu fani dünyâda perüşan, hem Al 10.lahıñ ulu divanında hecil edmeye gast garaz eddigle11.rini fehm eddigca, ve fena feyilleri heman bu güçcüg 12. anadoluyada yaglaşıyoruduğunu çoğ emin hristianlar13.dan, ve megdublardan eşiddigca, duramadım, ve niyed 14. eddim benda şerig olayım sen faziletlü efendimiñ, ve siz 15. ruhani garındaşlarımiñ gayretine, ve zahmedlerine gü16. cüm yeddiği gadar. Bahusus, ki güçcüg Anadolu17. Hristianlarıylen otuz beş senedir bazı vagid didasgaloslu18.ğum ile, ve igumenosluğumile gerek bulunduğum şerif [Th2.] 1.Monastırda, ve gerek sholionunda, ve bazı gere ierokiri2.ksliğim ile çoğlarımiñ vilaatlarında gonuşmag ile, Ru3.hani hallerine gereği gibi vakıf olub peg ihtizalı gö4.rünen ömürü din işlerini fehm eddiğim için, dayima zami5.rim bana davacıydı, ki bu gadar naçarlıgda bulunan

6.hristiannara cüzi bir faydada ben edeyim guvvetimiñ 7.yetişceğine göre, ve şimdiye kadar arzuladığım göre 8.bir yardım edemedim

9.Cümlesi peg eyi adamlardır, cümlesiniñ meyli ve ha10.vesi hristianniğa yagısan eyiligleredir. anca yad millet11.leriñ arasında galdılar, ve hristian lisanını gayıb ed12.megilen, aziz egglisalarda ogunan ilehi gelamlardan bi13.rini ağnamazlar. papazlarıda iytigadlu adamlardır. 14.emma onnardan da peg az bulunur hristian lisanını ağ15.nayanlar ve ağnayanları da, yetig ağnamazlar. hal 16.bu igen, genc uşaglara hristian lisanını öğredeceg, 17.ve diniñ talimini edeceg, ve aziz egglisalarda papazla18.ra, ve cemiy hristiannara İncili Şerifi tefsir edeceg, ve 19.müümin dinimiziñ şurutlarını türg lisaniyle vaz ede20.ceg didasgaloslarda peg nadir bulundugları icin, 21.ogadar cannar mahsun olub, Ruhani hususlarıñ ig22.dizalı şurutlarında, ve amellerinde çoğ egsigler, ve 23. çoğ gusurlar ediyorlar.

24.Bunun için şimdiki Loturan heragedida görününce, 25.zamirim beni hec irahad bragmadı, ve başımda gerek Ar26.hieraslıgımıñ, ve gerek bu fagir Monastırıñ bugadar 27.ağır yükü, ve çeşid telaşeleri varigen, evvel Allahıñ 28.yardıma, ve sanien siz faziletlü efendimiñ, ve Ruha29.ni garındaşlarıımıñ heraretlü duvalerine güvenereg, bir [i]1.ağır zahmetiñ altına daha girib, güççüg Anadolu2.da mevcut hristian lisanını bilmeyen cemii ruhani ev3.latlara Türgce lisanı ile peg igdizalı bir gitab mey4.dana getirmeye niyed eddim, ve düşündüm, ki müümin5.dinimiziñ temelini, ve tegmilini tarif eden bir gitaba peg6.mohdac oldugları cümleye muayândır. Zira türg li7.sanında bu çeşid tarifi eden bir yetig gitab olmadı8.ğından, bu Ruhani evlatlara çoğ zian olur candan9.ve tenden yana. Bu husus için bu çeşid Rumca ki10.tablarıniñ çoğunu bir araya getirib zeyn ile ogudu11.mısa, cümlesinden minasıb Mosha Midroboludu fazi12.letlü garındaşımız Blatonun doğru dinin tarifi(or13.thodoksos didaskalia) tabir eddiği kidabı bulub, tercü14.ma eddim Türgca lisana. gücüm yeddiği gadar ça15.lışdım, ki hristianlarıñ ağnayacagları logatlar bu16.lunsun, ve açig tabir olunsun cemiy maneleri. Bazı17.tenziller, ve zamlar, ve tebdilligler eddim kitabıñ çoğ 18.taraflarında. lagin manesinden zinhar sabmadım. İlla ce19.miğisini maneleriñ daha eyi ağnaşılması için eddim. 20.Zannıma göre dünyânıñ bu belgesinde bulunan hri21.stian gullarıñıza vagdi hale göre çoğ fayda edeceg22. bu kitab, eğer himmetiñizile, ve nazarıñızile basmaya 23.verilib, bu hristianlara dağılırsa. inşallah aziz dua24.leriñizilen okuyacag

papazlarında, ve Laygoslarında 25.yüregleriñe ferah, ve agıllarına şavg girib, teşşegü26.rü daha ziyâde edeçegler efendimiz Yisus Hristozada, 27. ve aziz Egglisasınıñ oyannıg begcileri sen faziletlü 28.efendime, ve etrafında mevcut Ruhani garındaşları29.ma da. Zira bu anegadar Kiriagodromionlar,ve Egglisa- [K1.]1.mızıñ bazı tesbihatları, ve bazı Azizlerimiziñ ömür2.leri, ve Eksomologitarion rahmetli Agios Ankiras kur se 3.rafimden, ve faziletlü didasgalosum kur Yermanostan, ve 4.bu Monastırıñ iytigatlu geşışlerinden türgcaya ter5.cüma olub, ve basmaya verilip dağılmagile bir mig6.dar faydalandılarısada; bu gibi müümin dinimizi yetig 7. tarif edici, ve hristiana igdizalı gayretleri, ve faziled 8.amellerini ögredici bu lisanda sıralı bir gıtab olma9.dıydı. bu da siziñ eyâmınızda himmed olmasını tedbir 10.eddi helas edici Yisus Hristos efendimiz. imdi herareti11.le reca ederim, hadda emr edesiñiz basmaya verilip mey12.dana cıgmasını.

Ben hagır guluñ ve mesihiye garındaşıñız

Paysios Kaisareias

1839. Augustu 30.

[K2.]

BU ŞERİF KİTABI OKUYACAK RUHANİ

**EVLATLARIMIZ HRİSTİANLARINN CÜMLESİNE BORCUMUZ
ÜZERE DUALER İLE BEAN**

1.Yâ Ruhani sevgülü evlatlarımız güççüg Ana2.doluda mevcut olan hristianlar! siziñ Ruhani hali ge 3.yıfıyetiniz cümlesinden ziade bize malimdir. Zira bazı4.larınızı otuz beş seneden beri şerif Monastırımıza va5.gid vagid ziyaret eddiğiniñizde görüb gonuştug, ve bazı6.larınızı da 1811: senesinde vagid il Batriğiñ, ve şerif 7.Sinodosuñ emriylen Allahıñ gelamını vaz edmeye tayin8.olduğumuzda, üç sene tamam vetannarıñıza varıb9.aziz Egglisalarıñızda nasaad edergen .ve haneleriñizi 10.evlogis edergen, muhabetlü gonuşmalarımızda her dür11.lü hali geyıfıyetiñize vagıf olurudug. Cümleñiziñ 12.gâmilliğini, ve iytigatını, ve hristiannara yağışan eyilig13.leriñ sevdasını bakıb

seviniridig. emma yad milled**14.**leriñ arasında bulunub hristian lisanını gayıb ed**15.**diğñizi, ve aziz Egglisalarda ağşam sabag ogunan i**16.**lehi kelimaları ağnayamadığñızı, ve müümin dinimiziñ**17.**elmini ve nizamlarını, ve sırlarını, ve manelerini, ve tem**18.**bihlerini tegmil tarif eden Türgca kitablarıñız olma**19.**dığını, ve illa çoğlarıñızın vetanında sholionnar **[m]1.**ve didasgaloslar bulunmadıgını bagdıgca, beg tasala**2.**nırıdig, ki bunnarıñ yogluğundan ömrüñüze, ve ca**3.**niñıza ne gadar zarar olduğı görünürüdü. Müümin**4.**dinimiziñ tegmil bilgisidir her eyiliğñ köğü, ve her fa**5.**ziletiñ puñarı. İbatetiñ dadı, paglığñ gıyimetı, **6.**mazlımlığñ, ve alçag göñüllülüğñ lezeti, ita**7.**atıñ ve merhametiñ havesliğı, ve netice ademiñ ömrüne**8.**ve canına igdizalı cemiy eyiligleriñ gayreti, ve hristian**9.**lığñ muhabbeti, ve encam cenneti şerifñ sevdası heb **10.**imanımızıñ elmini ve şurutlarını, ve nizamlarını teg**11.**mil bilmede, ve icrasında olmadan coşub gelirler. o**12.**bilgi bulunmadıgı insannarda zigr olan eyiligleriñ**13.**cümlesi egsig olur, ve o eyiligleriñ yerini mavrullug, **14.**azgınlıg, nevsanied, teniñ fena heragetleri, merhamet**15.**sizlig, hillebazlıg, yalancılıg, ve ibadede souglug,**16**ve canıñ muzaygasına, ve cennetiñ gayıtına osangın**17.**nıg, ve sayir götülügleriñ cümlesi meydan alıb fagir**18.**adamlara bu ömürüda mihnetli ederler, ve bundan soñ**19.**rada nihaetsiz ömüründa cefalı yerine götürürler.**20.**bunun için peg tasalanırıdig doğru dinimiziñ tegmil**21.**bilgisinden mahrum olduğñuzu düşündügca .ve i**22.**ster idig biz da gücümüzüñ yeddiğı gadar cüzi bir e**23.**yilig edelim size, ve o taksidimizden 1814: senesinde yerimi**24.**ze geri geldiğimiz gibi faziletli, ve alimdar Arhiereis**25.**Theotokiniñ evangelika kiriakodromionnarından birinci do**26.**mosunu türgcaya tercüma ettirib basmaya verdirdig, **27**ve şerif Monastırımızıñ deröninde olan sholiona da guv**28.**vetimiziñ yeddiğı gadar muhayet oldug, ki türgca li**29.**sanını bilir didasgaloslar peydag olsunlar. ve bu na-**[n]1.**çarlıgda bulunan hristiannara fayda edsinner deyi, ve bir**2.**gac kâmil adam meydana geldilerisada 1821:senesinde heg**3.**medilahi dünyâya zuhur eden akabe sholionu gapad**4.**dırdı, ve daha meydana geleceğleri meks eddirdi. ve ondan**5.**soñrada şerif Monastırımızıñ idaresi güce vardığından**6.**vagid bulamadıg arzuladığımız eyiligleriñ icrasına.**7.**lagin yüreğimizden o gayretiñ sevdası hec egsilmedi. dayi**8.**ma zamirimiz bize davacı olurudu, ki bari dinimiziñ ig**9.**dizalı elmini, ve temelini, ve nizamlarını, sırlarını, ve **10.**tegmil şurutlarını, ve tembihlerini tarif eden şerif gita**11.**blardan bir nizamlı, ve sıralı gitab yapalım dürgca **12.**lisanına, ve basmaya verdirelim, ve bu türgce lisanna**13.**rı bilen hristiannarıñ cümlesi ondan öğrensın ieromenos**14.**lar,ve gosmigoslar dinimiziñ tegmil

elmini, nizamını, sır15.larını, törelerini, ve tembihlerini, ve öyle gulauzlansın16.lar hristiannığa yağışan ömüre, ve igdizalı olan eyilig17.lere, ve bunun icrasına vagid ararigen, aldı sene ev18.vel aqlımızda yoğigen muradullahı taale Arhiereas19.lığñ bağşışıda üzerimize geldi, ve ruhani hüzetle20.riniñ çoğluğundan, o sevdamız bu seneye gadar yine21. gerilendiydi, ve bir seneden berida mesebsiz Loturannarıñ22. şeytani feyilleri meydana çıkıb asıl nietleri bizim dindaş23.larımızñ böñ ve eblehlerini, ve dinimiziñ temelini eyi24.ce bilmeyenleri aldadıb mesebsizliglerine çemgmeg oldu25.ğü ağnaşılmagile, faziletlü Grigorios Batrig efendimiz, 26.ve edrafında mevcud olan ruhani garındaşlarımız dindar27.Arhiereaslar ilehi heraretile o mesebsiz Loturannarı, ve28.Kalvinosları, ve cemiy şeytanied oynannarını, ve duzag29.larını Orthodoxos milletimizden uzag edmeye çalışarag[ks]1.dışarıda bulunan cemiy Arhiereaslarada oyanıg bulun2.mamızı emr eddilerisa, bizlerde din gayretiyle bu götülü3.ğüñ tefine çalışırigen, inayetullah ol mesebsizle4.rin cümlesi körlenib fentleri ve feyilleri def olduysada,5.ve bitün milletimiziñ arasından govuldularısada, yü6.reğimizde olan sevda daha ziade arddı, ve öyle bir gita7.bıñ türğca lisanında Anadolu hristianlarına bulun8.ması daha igdizalı göründü. Zira Rumca hristian lisa9.nında o gibi gitablar çoğ bulunurigenda, şeytaniñ10.bu gibi bir cengi meydana çıgalıdan beri, faziletlü 11.Batrig efendimiz şerif sinodosile beraber durmayıb yine12.rumca hristian lisanında cemiy Rumca bilenler için da13.ha nizamlı, ve daha şurutlu kitablar yazdırıb ba14.stırıyorlar, ki bitün dünyâda rumca lisanını bilen15.Orthodoxos dindaşlarımız bu yeni kitablarıda ogusunnar,16.ve dinimiziñ gerçeğliğini, ve gıyimetini daha eyi tanıyıb17.heraretlerini, ve gayretlerini artırsınlar bu hillesiz di18.nimiziñ tarif eddiği ömürün, ve eyiligleriñ icrasına,19.hadda yetig iman ile, ve fazilet ameller ile dayıma silahlı20.bulunsunlar görünen ve görünmeyen düşmannarıñ cey21.klerine, ve hec yeñilmeib bu ömürlerinida rahad ge22.çirsinler, öbir ömürün gayıtınıda tegmil görsün23.ler deyi. ve bizeda yazarlar idi bir seneden beri, ki böy24.le garyetlerde bulunalım Anadoluda bulunan dindaş25.larımızñ selameti için. İmdi cümlemiziñ, validesi26.olan Hristozuñ azim ve aziz gelisasınıñ bu cahdı, ve27.gayreti, ve yüreğimizde bunca seneden beri begleyen sev28.da bizi gayretlendirirgen, acayib bir sebebda bizi da29.ha ziade mecbur eddi vagid geçirmeyereg bu eyiliğe baş-[o]1.lamaya sebeb bu. faziletlü ruhani garındaşımız E2.piskopos Agios Nazianzou kir Nektarissa, ve Hrisanthos is3.minde şerif Monastırımızñ bir iydigatlu ieradiakonosu4.na igi seneden beri bir faydalı kitabın türğca bası5.lıb meydana çıgmasına, ve cemiy Anadolu Hristiannarı6.na

memfaad olmasına sebep olmag için yüreglerine bir7.azim herared düşmegile çok taraflara meddublar, ve8.haberler göndürüb kitabın basılmasına igdiza eden me9.sarifler için aded üzere önden biraz para istedilerisa ki10.tabı soñra alacag olan hristiannardan, dörd beş yüz11.gadar Hristiannardan kitabın her birine segizer gruş nisif12.daha para geldi, ve bizim hec haberimiz yoğigen, Ebis13.gobosumuz gelib bir kitab türgcaya tercüma olub14.basmaya verilmesini reca edereg igi seneden beri yüreg15.lerinde olan herareti, ve çok taraflara yazdıklarını,16.ve cümlesi gitab gözeddiğini bize ağnadınca, taacüb17.eddig, ve hec şübbemiz galmadı yüregimizin arzusu18.üzere Allahın da muratı aliesi olduğuna. onun için19.sayrı işlerimizin cümlesini ber taraf edib bu işe başla20.mamız, ve geceyi gündüze gatıb vicute getirmemiz ig21.diza eddi. Zira Allahın emri olduğu isbad oldu, ve 22.geri galmag olmaz.

23.İmdi cümlesinden igdizalı bir gitab bulub tercü24.ma eddik türgcaya, ki (1765)senede Moşha Midrobo25.ludu faziletli ve alimdar Platon aziz Ruhun niame26.tiyle doğru dinin tarifi tabiriyle yazıb bastırdı. ve27.o zamandan beri nerede hristiannar varisa, gendi lisanna28.rına tercüma eddiler, ve fagad Anadoluda bulunan29.Hristiannar mahrum idiler bu Ruhani hazneden Türge li-[p]1.sanında olmadığı için . bu gitabı dinimiziñ sahibi,2.ve temellendiricisi Yisus Hristos efendimiziñ yardımı ilen3.ağnayacağınız lisana tercüma edib meydana getirdig,4.birgac tenziller, zamlar ve dedbilliglerle, ki golayı5.ağnamañız için. ve şimdi basmaya verilsin için İstam6.bola göndürüyoruz. Mahsus Şarkoğlu Dositheos diago7.sumuzuda üzerine tayin ediyoruz, ki hem çapıg meyda8.na gelsin, ve hem her tarafı ehdimamlı olsun, keadı ve9.müregepi, ve sayrı geresteleri eyi olsun, ve bir yañlı10.şı da olmasın. Zira din kitabında bir nogsan olmamalı11.İnşallahu taale vagdiyle birer danesi elinize gelir. ih12.timam ile ve iytigat ile oguyun vagid buldugca. bu gi13.tabda çok arzuladığınız habarları duyacaksınız14. bilmediğinizi öğreneceksiniz. Orthodoxos imanımızıñ gim15.den başladığını, ve gimlerin vasıtasıyla gavilendiğini,16. ve gaygı nizamlara, ve şurutlara gonulduğunu beg eyi 17.duyacaksınız, ve mütenebbi olacaksınız, ki bu di18.nimiziñ babları, ve şurutları üzere geçinenler, 19.bu dünyâdada dayıma yüreg ferahlığında, ve helas20.edici Yisus Hristos efendimiziñ nazarında bulunurlar.21.emma mugayir gedenner, ve hilafında bulunannar, bu22.dünyâda da bitün ömürlerinde yüregleri derdli, ve bi23.huzur, ve sigletli vagıtlarında hag taalenin her ce24.şid merhametinden, ve yardımından, mahrum bulunurlar.25.ve öbir nihaedsiz ömürdeda tügenmeyen ezietlerde galır26.lar. bu gitabdan öğreneceksiniz siz igdigatlu Bapaz27.lar ierosininiñ gıymetini, ve

hizmetleriniñ nogsansız ic**28**.rasını, ve size Allahdan emr olunan ruhani amellere va**29**.cib olan gayreti, ve tayin olduğıñuz aziz Edklisa- **[r]****1**.larıñ ve hristianlarıñ mugaetliğini, ve gözedmesini, ve**2**.efendimiz Yisus Hristostan akıl şavgınıñ, ve yüreg bağlı**3**.ğınıñ bagşışlarına nayıl olmanıñ golay tariğlerini. Bu **4**.kitabdan öğreneceksiñiz siz varyed sahabları fugara **5**.lara merhamet edmeniñ, ve ibaded hanelere yagışan afie**6**.romaları yabdırmanıñ, ve hristian çocuklarınıñ ter**7**.biye olacag megânlar yane megteblere, ve sholionna**8**.ra yardım edmeniñ lütfunu. bundan öğreneceksiñiz**9**.varyetiñiziñ, ve hanedanlığıñızıñ geddigce artırma**10**.nıñ, ve gavilendirmeniñ, ve Allaha begledmeniñ golay**11**.tariğlerini. bundan öğreneceksiñiz size varyeti veren**12**.gim olduğunu, ve hıvz edmeye gim gadiridiğini, ve eddi**13**.ğiniñ eyiligleriñ eyivazını gimden gözedmeliyidiğini. bu**14**.kitabdan öğreneceksiñiz siz fugaralar! bulunduğı**15**.ñuz halda hoşnut olmanıñ, ve şügr etmeniñ, ve sabu**16**.ruñ eyiliglerini, ve size merhamed edennere, ve sigletiñiz**17**.de bulunannara, ve eliñize yapuşannara nasıl tevazu**18**.yle bulunmalıydığıñızı. bu kitabdan öğreneceksiñiz**19**.siz evlad saabı Babalar, ve analar evlatlarıñıza**20**.ta çocuklugdan beri gañgı mugayetligleri, ve tari**21**.fleri etmeli, ve sabi ömürlerini nasıl temsillerile, ve**22**.arifler ile kâmilliğe alıştırma, ki bitün ömürlerinde**23**.ergeg evlatlarıñız, ve kızlarıñız eyi ademler olaler.**24**.bu kitabdan öğreneceksiñiz siz evlatlar ! Ada hag**25**.gını, ve ananañıza babañıza bitün ömürüñüzde o**26**.lan borclarıñızı. bundan öğreneceksiñiz siz cemiy**27**. ierosini sahabları Hristiannara olan Ruhani borcları**28**.ñızı, ve siz gosmigolar, ierosini sahablarına olan **29**.dünyâvi deyinleriñizi. neticeyi kelim her bir Hristian **[s]****1**.ieromenos ve Laygos bundan öğrenebilirsiñiz bulun**2**.duğıñuz mesnete, ve memlegete göre, ve gemalet**3**.göre her biriñize lazım olan kâmilliği ve yetigliği

4.İmdi Bazarlarda, ve ördilerde haneleriñizi sholion**5**.misilli ayâllarıñızı, ve evlatlarıñızı, ve okuma bi**6**.lmeyen goñşu gardaşlarıñızı birigdirib oguduñ bu**7**.şerif kitabı, hadda dindar hristianlığa, ve kâmil ada**8**.mılığa gulavuzlanıb bu ömürü da rahad geçiresiñiz**9**.yât Milletleriñ arasında, ve öbir nihayetsiz ömürde**10**.da dindar hristiannar icin, ve kâmil faziletli adamlar**11**.icin merhametli Allah efendimizden hazırlanan cenneti**12**.şerife ebedi sevincile ferahlanasıñız.

folth Augustu λ.

13.Kayseri gulbinde mutemegun mucuzetli Yo**14**.annis Prodromos stavropiakon şerif monastırda bu **15**.kitabı durgca lisana tercüma edib bastırmaya **16**.hazır eden,

17.Allaha Heraredlü Duacıñız Kaisareas

18.Paysios.

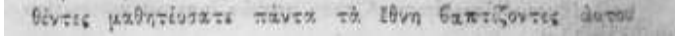
[1]

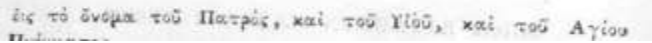
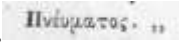
BU KİTABIÑ MAHSADI NEDİR

Ve evvel gimden tasnif olunduğu için cevap

1 Cümleye malim, ki insannarıñ arasında gulla2.nılan cemiy zanaatlardan bir zanaad yogdur, ki hoca 3.sız, ve tarifsiz öğrenile. Saaci, guyumcu, gürgçü,4.terzi, gafaf, taşçı, dulgar, suvacı, egmegci, aş5.cı, bayvant, bakçıvan, çifdcı, ve netice her bir çe6.şit gaba zanaatlarıñ dahi saablari ustalarına var7.dılar, bir vagid hüzman eddiler, gözleriylen işlere bak8.dılar, gulagları ilen ustalarıñ tariflerini diğnediler.9. Ve kendileri da zanaatı öğrenib, o tarik ilen usta oldu10.lar, ve bitün ömürlerinde marifetiñ lütfuna erdi11.ler. İmdi ne kadar az agıllı olsa bir adam, tarifsiz za12.naat öğrenilir deyemez. Bu böyleygen, bazı Hristianna13.rımız bulunurlar, ki cemiy zanaatlardan, ve marife14.tlerden üstün olan Hristian dininiñ öğrenilmesine, fagad15.aziz vabdisma yetişir zannederler. bu fikir tevrati16.şerife, ve incili şerife, ve aziz kelisamızıñ işine, ve do17.ğru agıla dahi ne kadar zıt, ve bu yañış figirden18. Hristiannarıñ helaslığına ne gadar böyüg tehlike doğa19.r ıdığını,bundan aşşağı yazılan gelamlara gim zeyn ve20.rırsa, şübbesiz ağnayabilir

21.2 Dinimiziñ reyzi, ve temellendiricisi Yisus Hristos efendi22.dimiz şegirtlerini şerif İncil'iñ dellallığına göndü23.rür iken, tembih eddi onnara, ki milletlere ibdida talim edsi24.nler diniñ bablarını, ve soñra vabdis edsinler “

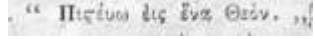
25. [2]

1. 2.

3. 3 Hristos efendimiziñ bitün aziz ömürü insannara di4.niñ talimini edmede geşdi, bazı ibaded hanelerde, bazı5.evlerde, ve bazı da yollarda, gezalig Hristostan evvel A6.gios İoannis Prodromos efendimiz da adamlara ibdida Hri7.stos için tarif eder idi, ve soñra vabdis eder idi bunnarı.

8. 4 Aziz Abosoloslarıñ ömürlerini nagl eden kitabla**9.**rıñ çoğ tarafında ogunur, ki aziz Abosoloslar da**10.**hi dayıma diniñ bablarını tarif ederler idi milletlere ib**11.**dida, ve soñra vabdis ederler idi. Efendimiz göge çekildi**12.**gden soñra, Bedros Abosolos üç biñ canı birden vab**13.**dis eddiysa, diniñ talimini, ve tarifini vacibi üzere ö**14.**greddikden soñra, vabdis eddi anleri. Nasıl ki Filibbos Abo**15.**solosta, ibdida Hristozuñ gim olduğunu, ve ona nasıl**16.**iman getirmeliydiğini öğredigden soñra vabdis eddi evnu**17.**hosu. Netice her yerde, ve her zaman diniñ tarifi vabdi**18.**smadan evvel olur udu. Hristian olacag adam ibdida**19.**diniñ bablarını öğrenir idi, ve soñra vabdis olur udu**20.**Abosoloslarıñ vakdında.

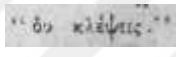
21. 5 Abosoloslardan soñra Hristozuñ ekklesiası çoğal**22.**dığında gine diniñ talimi evvel olur udu Abosoloslar**23.**dan galan şurut üzere. Böyle olduğu o vakidiñ ek**24.**klisasının halini nagl eden kitablardıñ çoğ tarafla**25.**rında okunur, ve bazı şerif sinodoslarıñ çoğ ganona**26.**larından isbat olur. o sinodoslarda bulunan aziz be**27.**derler her bir adamdan vabdismadan evvel, diniñ bilgisi**28.**ni, ve her biri lisaniyle igrar edmesini, ve radetiyle ga**29.**bul edmesini isterler idi. O zaman Hristian imanına gelenleriñ**[3]1.**cümlesi ergeg, ve garı gemaletliyidiler, ve diniñ teme**2.**lini, ve bablarını öğrenmeye gadir idiler, deyebilir**3.**bazı Hristiannar. Vagaa öyleydi. Lagin aziz ekklisamıza**4.**çocuglugda vabdis olmanıñ adeti gabul olundu**5.**gdan soñra da, gine ekklisamızdan diniñ tarifi heç eg**6.**silmedi. Ve aziz ekklisamız heç bir vagıdda demedi, ki**7.**diniñ tarifi lazım değil, illa fagat vabdisma yetişir**8.**her Hristiana. İlla çocuglugda vabdis olmanıñ adeti**9.**gabul olundugda, cünkü o gemaledde diniñ temelini ve**10.**bablarını öğretmek mimkinsiz idi, vabdismadan soñra ço**11.**cug ağnamaya başladığı gibi bu aziz tarif ile diniñ**12.**igdizalı bilgisini öğredir idi. Buna da isbat şimdigi adet**13.**olan Nunoslugdur. Zira eğer soñra ol çocuğa din**14.**tarifiniñ igdizası olmasa, Nunoslar ne lazımıdılar;**15.**vabdismada Nunos başka bir sebeb için değil, illa**16.**fagad çocuğa gefil olmag için, ki o çocug tari**17.**fi duymaya, ve ağnamaya gadir olduğu gemalette gel**18.**diği gibi, o Nunos gendine diniñ tarifini tekmil öğredsin**19.**deyi. Bunun için Hristian dinimiziñ aziz sahipleri o za**20.**manıñ Hristiannarına nomos, goydular idi, ki çocuğun**21.**ataları Nunosluğa dindar ve faziletli adam arasınlar,**22.**hadda vagdi gelince evladlarını ona teslim edsinler di**23.**nimiziñ temelini ve bablarını öğretmek için. Ve bu**24.**nomostan başka ayrı tertibler da goydular bu igdizalı**25.**tarif için. Her ekklise de ebiskoposlardan, ieraslar **26.**dan, ieradiakonoslardan, ve bazı anognosilerden peg**27.**alimdar, dindar, ve faziletli olannarı bu hüzmeye tayin**28.**ederler idi, ve ayrıca imanın talimi için sholionlar ya**29.**bdırırlar idi,

ve bu tarife mohdac olannarı o yerlere[4]1.biriktirib hafdalar ile, ve aylar ile, ve yıllar ile diniñ2.tarifini ederler idi, ki Nunoslariñ tariflerinden eyice gan3.mayannar , orthodoxos imanımızıñ her igdizalı şurudu4.nu ve babını orada tekmiñ öğrensinler deyi. Bir vagit5.gutlu Şerifte Kirillos, sgenderunde Klimis, ve agios6.Athanasios, ve Antegya'da Agios İoannis Hristostomos, ve7.sayrı çoğ menşur şehirlerde, ve gasabalarda bu azizler8.gibi ilim saabları, ve faziletlü gimseler bu ruhani9.hüsmete tayin idiler, ve gerek sabiligde vabdis olannara,10.ve gerek Hristian dinini gabul edib, ve vabdis olmaya11.isteyen gemaletli adamlara öğretirler idi pederiñ oğru12.lun, ve aziz ruhuñ bilgisini. Öğretirler idi Allahdan13.yaradılan çeşid mahlugatlarıñ nasıl nizama gonuldu14.glarını, ve bunnarıñ üzerine yaradıcıniñ olan ga15.derini ve tedbirini, ve insana Musanın vagdında verilen,16.ve İncilde tariflenen nomoslariñ hagigadlerini. Öğre17.dirler idi dünya nicin yaradıldı, ve insan nicin bu18.dünyaniñ ehalişi oldu. Öğretirler idi her birine gen19.dini teftiş etmeyi, ve tabietini ağnamayı. Öğretirler idi20.her zamanda, ve her siñsilede Rabbi Allah fena adam21.ları su ile ve ateş ile nasıl gazeblendirdiğini, ve eyi adam22.ları nasıl ziğnetlendirdiğini. Öğretirler idi Rabbinin in23.san olmasını, ve insaniñ helaslığı için cefa çek24.diğini, ve ölümlerden dirildiğini, ve yine göge çekildiğini.25.Öğretirler idi şeytana nalet eddirmeyi, ve Hristosule bir26.leşmeyi. Öğretirler idi Hristozuñ emreddiği ibadeti, ya27.ni Baderimonuñ içinde olan babları, ve birinci,ve28.iginci böyüğü sinodoslarda mevcut olan aziz ruhdan29.dolu Batrikleriñ, Ebisgoboslariñ, İereaslariñ, ie-[5]1.rodiakonoslariñ, Osioslariñ, vagdiñ dindar badişah2.larıyla beraber, ve ricallarıyla beraber bu doğru ima3.nımız için on igi babıñ üzerine goydugları tagiriri.4.Yani. ve bunnarıñ cemiysin5.den soñra, öğretirler idi Rabbinin Dursina dağında Mu6.si Beygamberiñ vasıtasıyla cemiş insannara emr eddiği7.on tembihleri. Velhasıl aziz ekklisamızı helas edici8.Yisus Hristos efendimiz temellendirdiğinden beri bu din9.taliminin ameli heç bragılmadıydı bu yagın zamanna10.ra gadar. Aziz Ekklisaniñ bu gibi cahdı, mücerret11.igdizalı görünür imanımızıñ bablarıyla tembihleriniñ12.arasında olan sıhı bağlantıyı fehm eden Hristiannarıñ13.cümlesine. Müümin dinimiziñ bu babları temeldirlar 14.Allahıñ cemiş tembihlerine. Ve hergim bu eyi temele15.yerleşdirmezsa, o Hristianiñ fazilet binası çürük olub16. dayıma sallanacag, ve guru gamış gibi her ürüzgar17.gımıldadacag, ve bunuñ eyi amelleri dahi esgi put18.barez alimdarlarıñ amelleri gibi temelsiz bulunurlar19.her mihnet vagdında. Ve böyle Hristianiñ imanı dahi

te²⁰.melsiz olduğu için şeytandan, insandan, ve dünya²¹.dan gendine bir zorlu sıhıntı geldiğinde (maaz Allah) ²².gendini bragır.

23. 6 Hal buygen, hegmetilahi şimdigi vagıtlarda bu ig²⁴.dızalı ilehi elim, ve her bir Hristiana mücerret ilazım²⁵.olan tarif, ve bilgi bitün dünyada bulunan dındaş²⁶.larımızıñ çoğundan egildi, ve tarif edenner da bek²⁷.azaldı. Bu zianı fehm eden faziletlü Batrik efendi²⁸.miz, ve şerif sinodosta mevcut ruhani garındaşlarımız,²⁹.ve biz hagır duacıñız, ve sayrı ebarhia sahibleri ce-[⁶]¹.miy Arhieris garındaşlarımız vagid vagid bu tasayı².çekeriz, ve bu bilgiden mahrum olan dındaşlarımıza³.bir meded olsun deyi gayretleniriz. Zira cümlemiz gö⁴.rüyorus, ki dinimiziñ temelini, ve bablarını bilmeyen,⁵.ve öğrenmeyen Hristiannarda bir büyük meşreb bozgun⁶.nuğu var, hesabsız çeşid bozgun fikirler, ve dinimi⁷.ziñ sinorlarından dışarı govulmuş hilleli iytigatlar⁸.var. gorgulmayacag işlerden gorgarlar, ve gorgula⁹.cak heragetlere cesaret ile sogulurlar. izin verilmiş ameli¹⁰. yasag olan işden ayırt edemezler. Her birisi fagat gendi¹¹.geyfini, ve rahatlığını ister, ve sayrı gomşuları, ve din¹².daşları için birisi düşünmez, ve birisi vazife edmez. Ne¹³.dir bunun sebebi; amellerinin binaları eyi temeliñ ü¹⁴.zerine gonulmadığıdır. Rabbiniñ yolunu vacibi ü¹⁵.zere öğrenmedikleridir. Narin gemaletiñ vagdında gem¹⁶.ve çirgin illetler içerilerine göglenmedendir, ve bu fe¹⁷.na illetleriñ dumanından agıl bulanmadan, ve dünya¹⁸.telaşesine sogulmadan. Zira eğer imanımızıñ temelli¹⁹.bilgisi bunnara da tariflense, ve agıllarına gereği gibi²⁰.yerleşse, ne mimkin idi, ki ondan soñra götülügleriñ²¹.feyli yüreglerinde yer bula; her bir Hristian gerek gö²².tülüglerle bitün teslim olmuş, ve bir fazilet ameli²³.işlemez, ve gerek götülüglerden sagınır, ve fazilet sa²⁴.abı belllenmiş, gendi zamirini diggat ile tefdiş etsin, ve²⁵.ağnayacag ne kadar aldanıyoruduğunu bu husu²⁶.sta. İytigat temelli ve sağlam olmaz imanımızıñ tek²⁷.mil bilgisine bina olmayınca. Ve bu gibi bilgi da başga²⁸.dürlü gazanılmaz, illa fagat eyice tefdiş ile,ve ni²⁹.zamlı tarif ile .[⁷]¹.**7** Bazı Hristiannarımız şöyle fikirlerinden aldanırlar, ki².didaskaloslar Ekklisalarda nasihat eddigçe, öğreniriz³.dinimiziñ temelini, ve cemiy bablarını, ve şurutlerini.⁴.Bir dagım Hristiannarımız da şöyle aldanırlar, ki Hristian⁵.heman iman etmeli, ve heç teftiş edmemeli. Bunun için⁶.heç igdiza etmez bu gibi tarif ve bilgi derler.

7. 8 Bu igi çeşid aldanan Hristiannarımıza peg igdizadır⁸.minasıbı üzere garşılığ vermemiz. Ve ibdidagilere deriz,⁹.ki Ekklisalarda nasihat eden didaskaloslar diğneyen

Hri10.stiannara diniñ temelini, ve bablarını, ve şurütlerini11.sıralı tarif etmezler. Onnariñ işi değildir o. İlla Alla12.hıñ esgi nomosta yazdıkları ve beygamberlere söyledikle13.ri, ve helas edici Hristos Efendimiz İncil-i Şerifin de bu14.yurduğı tembihleri vaz ederler, ki her bir insan o tem15.bihler üzere geçinmeli, şu dünyada Allahdan, ve in16.sannardan sevilmeğ için, ve rahatlanmak için. Zira o 17.tembihler üzere geçinmeyenner hem Allahıñ nazarından18.düşerler, ve hem insannardan ezietlenirler. Ve eğer ge19.lamlarınıñ arasında bazı defa dinimiziñ bablarından,20.ve şurutlarından vaz eddikleri tembihlere lazım olan21.narı aǵnarlarsa da, tekmilini tarif edemezler, diğneyen22.cemaeti diniñ temelini, ve bablarını bilir belleye23.rek, Allahıñ tembihlerini vaz ederler, ki din babları24.nıñ, ve şurutlarınıñ üzerine bina olsunlar deyi. Ve25.daha eyi aǵnaşılma için, bir temsil getirelim ortaya. Me26.sela didaskalos ekklisada hırsızlıǵıñ haggına nasihat27.eder. Ve der ki Allahıñ tembihidir bu. 28.hırsızlıǵ etme. aziz gitablarıñ, ve aziz Beterlerimiziñ29.çok ispatlarıyle aǵnatır diğnemeyennere hırsızlıǵ ne ga-[8]1.dar böyüg götülüg olduğunu. Anca diğneyenner2.faydalanmaya, ve bu günahıñ gorgusunu yüregle3.rine yerleşdirmeye, igdizadır bilmeye bu hırsızlıǵı4.yasag eden Allah gimdir; ve gaygılardır buñdaki5.guvetler, ve tegmilikler; ve gaygılardır bize olan eyi6.likleri, ve inayetleri, ve bizi bu Allahıñ itaadına7.borçlu eden himmetleri, ve geremleri; bu gibi bilgiyi8.diniñ tarifinden öğrenmeliydiler. Eğer bunnarı o cema9.et öğrenmemiş ısa,didasgaloslarıñ nasihatleri o cemaete10.temel bulamaz. Ve eğer bu vagitlerde didasgaloslarıñ11.nasihatleri çoğ tesir etmiyorlar ısa sebebi başga bir12.şeyi değildir. İlla nasihatleri diğneyenner imanımızıñ13.temelini, ve bablarını, ve şurutlarını vacibi üzere14.öğrenmedikleridir. Evvel zamannarda daha sıh sıh nasihatler15.olur udu aziz Egglisalarda. Zira gaygı gün egglisa16.larda Hristiannar cem olsaydeler, o cemaete mücerret17.Allahıñ gelamı vaz olmalıydı gadir olan İeromenosun18.birisinden. Ve öyleygen diniñ tarifine haced yoh denme19.z idi. İlla bu gibi tarifi mücerretlerden belleyib Hri20.stiannarıñ yüreglerine yerleşdirirler idi, ki tembihleriñ21.nasihatleri o temeliñ üzerine sağlam bina olsunlar deyi.22.oldugi didasgaloslarıñ nasihatleri yetişir, ve din ba23.blarınıñ tarifi lazım değil deyen Hristian karındaşla24.rımız aldanmasınlar.

25. 9 Gelelim o Hristiannara da, ki Hristian iman etmeli, ve asla26.teftiş etmemeli derler. İbdida bunu teftiş edelim. İmanı27.mızıñ her çeşit tefdişi yasag mı, yogsa tefdişe mohda28.c işleri da var mı; İmanımız vagaa hegmet ile beyân olun29.du gudred ilahiden,

ki bunun içinde fagad insan aklı-[9]1.niñ guvvetiyle ağnaşılmayan çoğ şeyler var. Emma bu2.ağnaşılmaz işleri başga şeyler ile bağlıdır, ki o şeyler3.fagat insan aklıyle ağnaşılabılır, ve bu bağlantı4.dan çoğ tefdiş yerleri doğar, ki bunnarın vasıtasıyla5.bu Allahdan beyân olan imanımız insannardan icad6.olan gâzib imannardan ayırd olur.gaygı iş şeraata moh7.dac ise, o iş isbata da mohdedir, ve bunun için te8.fdişe da mahsusdur. İmdi Hristian dini da mücerret isba9.ta ve tefdişe mahsusdur. Bu dinimiziñ eğer ispatı mim10.ginsiz olsa, ruhani fugaralığı, ve ivğaların sabu11.runu, ve ten ile ciniñ gesilmegsiz cengini Hristian ol12.maya isteyennere göstürürge, ve cümleye bu gadar13.bir dar ve cefalı yol görünürken, mimgin miydi sayrı14.meseblerden bu gadar hesabsız insannarı az vagıdıñ ara15.sında cebhanesiz, asgersiz, elimsiz, ve ürüşvedsüz a16.yırd edib gendine çekmeye; değil bu gadar insannarı, illa17.yalınız bir adamı dahi mesebinden ayırd edib gendine çe18.kemez idi. Lakin bu dinimiziñ bablarınıñ, ve ilehi tembih19.leriñ arasında görünen acayib uygunug, ve bu insa20.niñ ağılından üstün olan sırlar, ve beyigamberleriñ hi21.lafsız, ve aşgar olan beyigamberlikleri vagdiyle gelip22.çıgıdıkları, ve İncili Şerif’i yazannarın şübbesiz a23.zizliği, bu gadar çoğ isbat göründüler, ki bunnarın24.guvveti zorladdı bu gadar sayısız Milletleri ataların25.dan bulduqları bol ve geniş yolu bragmaya, ve Rab26.biniñ dar ve dikenin sogağına girmeye. Oldu ki bu gadar27.isbatların tefdişi her Hristiana bek lazım olduğı için28.izinnidir. Zira bu tefdiştir insanğ ruhana dinimiziñ29.şübbesizliğini doyuran, ve bu şübbesizligdir Hristianın [10]1.üzerinden esgi ademi soyub atan, ve cedit adamlığı2.geydiren. Bu şübbesizliği kazanmayan Hristiana, mimgin3.değildir bitün ömüründe faziletiñ yolunu yürüme4.ye, yâhod dini için Badişahların, ve zorbaların5.huzurunda ceygleşmeye, yâhod yaban meseblileriñ6.garşısına bu dini doğru hag göstürmeye. Abo7.solos Betros bu şübbesizliğin igtizasını bilmeye, tembih8.eder cümlemize bu gelamlar ile. Dayıma hazır bulunun 9.cevab vermeye size olan umud için cevap isteyenin10.herbirine.

“Ετοιμοὶ δὲ εἶναι πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι.”

11.

Ὁμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος.”

gendisi

Hristos efendi12.dimiz de emreder bizlere gitabları tefdiş edelim. Gidapla13.rı tefdiş etmeg başga bir şeyi değildir, illa dinimizi tef14.diş edmegdir. Abosolosların nagliyetleri Yahudilerin15.gibarları için derler, ki Allahın gelamını çoğ hera16.ret ile gabul eddiler günde gitabları tefdiş eddigleri17.için.

“Ἐδείξαντο τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μετὰ πάσης προθυμίας” 18.

καὶ ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφάς, εἰ ταῦτα οὕτως ἔχουσιν.”

19.(praks: kef: iz.11.) Tefdiş bunnara

şübbesizliği do20.ğurdu, ve şübbesizlik herareti verdi. Hristian ibadeti a21.gliet denilir.

Gezalig imanin sütü de o gibi tabir olur.**22.**Bu isim beyn eder, ki Hristiannarin dini agila yatgn**23.**dir, ve bu sebep için hem teftii var, hem isbatı, ki**24.**sayrı kazib mesebler gibi agılın gabul etmediği hille**25.**li mesellerin üzerine bina olmadı. Ve ngi bizim dinimiz**26.**böyledir, nicin gorgalım bu dinimizin sahiliğini tefdiş**27.**etmeden; azim Athanasios Bederimizin dediğine göre, tefdiş**28.**siz iman edelim demeg sayrı rafazılığların(eresislerin)**29.**cemiyisinden daha büyük eresidir. Yalancı meseblere**[11]****1.**maksustur teftiden gorgmag, ki tefdiş ile yugaya ı**2.**garlar. Hristiannarin imanı tefditen gorgmaz, ve tefa**3.**husten heç rgmez. İmdi ya Hristian! agıl avgını**4.**cemiy guvvetlerini gullan. gendi dinie yetig hakim**5.**ol, bu dinii doğru agılın maggemesine durudub,ba**6.**ga mesebler ilen urubbar etmeden heç gorgma. Bu m**7.**min dinimizin aatlarını tefdiş eyle, eğer aatlığla**8.**rı biri birine uygunsa, ve eğer bir gizli sebebden ga**9.**metlenib yalan söylemediler ise nagliyetlerini, ve diniin**10.**zerine zuhur eden ileri biri birine vurutur. Tefdi**11.**Çin ne gadar tegmil olursa, o gadar daha ziade byg**12.**olur ganaadın ve sevincin, ki aldanmadın. Buraya**13.**gadar tefdiş yog yalıız izinnidir, illa bek igdi**14.**zalı da.

15. 10 Anca maslaat böyle sahi olduğuna agılın gandı**16.**gdan sora, heç bi huzur olma, dar aglımıza sığı**17.**madığ bazı sırları için. Nasıl borluyse bu dini**18.**tefdiş etmeye eğer Allahdan ısa, öylece borçlusun**19.**bunu gabul etmeye insan aglına sığımayan sırları**20.**le beraber. Bu dinimizin ilehi niannarından bir nişan da**21.**bu ki, insan aglına sığımayan bazı şeyler da buluna**22.**bu dinde. Eğer cemiy ileri insan aglına sığımı olsa,**23.**Allahdan beyn olunan din lazım değil idi, ne da igdizay**24.**dı biz insannar için Allahın  sufatından birisi**25.**Stavros olmaya, illa yetiir idi insana verilen agıl her**26.**bir ademi doğru yola gulauzlamaya. Lakin insana ve**27.**rilen agıl dumannandı günahdan, ve bilmeyorudu, ne**28.**da gadir idi bulmaya cemiy insannarin agınnığının**29.**ilacını, ve hag üzere gücenen semavi Bederimiz ile ba-**[12]****1.**rıstırmanın tarigini. Bunun için igdizaydı bu ilacı **2.**ve tarigi Allahın byg elimi bulmaya, ve azim guv**3.**veti vicude getirmeye. İnsanın günahı hadsiz idi, had**4.**siz, ve sinorsuz Allaha olduğu için. Mücerret had**5.**siz ve sinorsuz olmalıydı Allahın sinorsuz adaletine**6.**yagian menciliği edecek gimsede. Aziz melayiglerin ce**7.**miy zümreleri bizim için ten alsalar, ve ha üzerine**8.**mıhlansalar gadir olamazlar idi bizim gazebimize yazı**9.**lan murasaleyi silmeye. Zira bu Melayiglerde bizim gibi **10.**yaradılmı mahlugatlarıdır. Oldu, ki bu maslaatın**11.**icrasına bir Allahdan gayrı gimse galmadı, ve burada**12.**balar imanın aziz sırrı.

13. 11 Allah ten ile göründü. "Θεός ἐφανερώθη ἐν σαρκί." 14.Hacıñ üzerine mıhlandı, defn oldu, dirildi, ve gögle15.re alındı. Yeriñ yüzünde seyirtleri var idi, ve seyirtler16.cümlesi ağızdan bu sır içün şaatlıg eddiler gova17.lanırge da, ve ezietlenirge da, ve ölüme hazırlanırge18.da. Bunnarıñ şaatlıgı gerçeğ olduğuna ağılıñ gan19.dıgdan soñra, ondan öte zorlatma ağılıñı. Ağılıñ guv20.vetinden üstün olan işleri ihdiyadsızlıg ile tefdiş etme.21.Allah nasıl mevlut eddi oğulu; nasıl mingindir Alla22.hıñ tabiyeti insan tabiyediyle gatılmaya, yâhod bi23.gir gız evlat mevlut eyleye ;cesaret etme bu gibi tef24.dişlere. İlla çoğ derin iyitigat ile Hristos efendimiziñ bu25.kelamını söyle, "İnsannara mimginsiz olan şeyler, Allahıñ26.indinde mimginnidir. 27. "Τὰ δόγματα παρὰ ἀνθρώποις, ὁυατὸ. 27. "Εἰ παρὰ τοῦ Θεοῦ."

28.12 İmdi çüñgi minasıbı üzere mefum verildi dinimiziñ29.tarifine mohdaclıg yog deynnere, ve bazılar didasga-[13]1.loslarıñ nasihatleri yetişir, ve bazıları teftişsiz iman2.etmeli deyerek imanıñ tarifine garşı durannara, ve çün3.gi beyigamberleriñ aziz gitabından, ve Yisus Hristozuñ4.İncili şerifden, ve Abosooloslarıñ ilehi gelamların5.dan ve aziz Egglisamızıñ amelinden, ve doğru ağıldan6.isbat olundu, ki mücerred igdizadır her bir Hristiana7.imanıñ temelini, ve bablarını, ve şurutlerini tariflene8.ve gereği gibi ögrene, elbedde bek ilazımlıydı Hristiannara9.böyle tarifiñ bir aziz gitabı, ki bunuñ ile ruhani ço10.bannar ağıliyet goyunnarını, atalar evlatlarını, ve11.Nunoslar vabdismada gefil oldukları uşagları, ve ne12.tice bu elimi bilenner acemileri, ve oguma bilmeyenleri13.talim edeler, ve müümin dinimize gavi, ve şübbesiz ede14.ler gâmil olmaları için, ve cannarınıñ selameti için.15.Bu gibi igdizalı gitablar çoğ alimdarlardan, ve dindar16.hocalardan vagid vagid yazıldılar dürlü lisannarda.17.Emma cemiy yazılannardan daha sıralı, ve daha açığ18.bir gidab dahi mücerred igdizaydı, ve onun için Alla19.hıñ inayetiyle bu gitab meydana geldi ydi bir azizden, ki20.zamanı ve ismi bu gitabı oguyacaglara yazdığımız ge21.lamda mesturdur. Bu gitab ilg yazıldığı lisandan igi22.defa tercüma oldu bizim Urumca lisanımıza, ve biri li23.bishada, 1782 : Ve öbiri Viennada1783. Basmaya verilib24.dindaşlarımızdan gabişıldılar. Ve çüñgi Rumca lisanı25.nı bilen dindaşlarımızdan çoğu mahrum galdılar, ve İs26.lambolda olan cümlemiziñ validesi Hristozuñ gelisasında27.vakdiñ faziletli Batriklerinden, ve şerif sinodostan he28.raret ilen isterler idi dünyanıñ çoğ tarafında bulunan29.Hristian gardaşlarımız, bunun için beş sene evvel fazi-[14]1.letli Batrik efendimiz Kurios

Konsantios bu kitabı ib2.dida yazan alimdar, ve aziz didasgalosuñ yazdığı li3.sanı bilmeylen, o lisandan yine bizim Rumca lisanına ter4.cüma eyledi maneleriniñ ve logatlarınıñ tıbgısı ü5.zere. Zira daha evvel sayrı lisannardan tercüma olan6.nar, manelerde, ve logatlarda bazı nogsannarı var idi.

7. 13. İmdi işte bundan üç sene evvel yine Rumca lisa8.nına basmaya verilip üçüncü defa meydana çıgdı.9.Ve ondan biz da Türkcaya dercüma eddik cümle ara10.yannarıñ arzusu üzere, ve bu igdizalı bilgiye moh11.dac olan sayrı dindaşlarımızıñ igdizası üzere, ki mü12.ümin dinimiziñ babları ve şurutları, ve ilehi tembi13.hleri tarif olunsun, ve iykatlu Hristiannarıñ yüre14.glerini imanıñ üzerine gavilendirsin, ve bu dinimiziñ i15.lehi kelamını çoğ isbat ile gandırsın genç olannara da,16. yetig gelamette bulunannara da, ve bahusus ierosini17.saablarına, ki bunnar gosmigoslariñ cümlesinden zia18.de borçludurlar, ibdida gendileri öğrenmeye, ve soñ19.ra borçları üzere hükümlerinde bulunan Hristiannara da20.öğretmeye.

21. 14. ve bunnardan made sholionnarda olan didasgalos22.lara da din borçlarıñ böyüğü bellensiñ bu cahd23.ve muzaaga , hadda bu şerif kitabıñ bablarını, şu24.rutlarını, ve ilehi dembihlerini sırayle tarif edmeye haf25.dada bir, ve igi gün belli etsinler, ve bu şerif elmiñ26.ezberini seyirtlerine borç eddirsinler, ki bu ezber ile or27.thodoksosEgglisamızıñ emin ve has evlatları olmayle, la28.yığ olsunlar rabbiniñ nomosunu gece, ve gündüz ez29.ber etmeniñ mutluluğuna. Ve bahusus bu çetin va-[15]1.gitlerde, ki çoğ ebleh, ve böñ Hristiannarımız gâzib2.mesebli loturannarıñ, ve babisanoslariñ hilleli ta3.riflerinden eblehliğile gabılıb, imanımızıñ doğru ta4.rifinden, ve şurutlarından sarparak helag oluyorlar.5.Bunun için her saat oyanıg bulunarag, imanımızıñ6.yüce ve gerçeğ bablarıñ tarifiyle cahd edmeli, had7.da dindaşlarımızıñ evladları, gadim adalardan bu8.gadar gayretli emegler ile temellenen imanımızıñ ömür ve9.rici puñarlarını terg edereg, şimdigi hillebazlarıñ,10.ve kâzibleriñ bulanıg guyularına seyirtmeyle meseb11.sizliğin çırgafını yudub boğulmasınlar.

[16] boş

[17]

A.DARAF

Allahı tabiedden ağnamag için, ki bu ağnamag gulauzlar bizi İncili Şerifden tariflenen imana.

1.İnsanın ağnaması ibdida gendini tanımadan başlar.**2.**Esgi alimdarların hemen cemiysi ilmiñ ilg derecesini bu**3.**gelamı gıyâs ederler idi **“Ἰνῶθε σαυτὸν.”** Yani gendiñi**4.**tanı. Bunun için Abosolosda der. **“Εἰ γὰρ ταυτοὺς δι-** **5.** **ἐκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρίνομεθα.”** Yani eğer gendimizi tanı**6.**sag, ne bu dünyada, ne öbir ömürde degdir olur uduk**7.**Allahdan.

2

8.Eğer gendimizi diggat ile teftiş edersak, ibdida tanı**9.**yacağız, ki mimkin değil idi biz gendimiz gendimizi ya**10.**radmaya. Zira bu dünyada yerde ve gögde her ne va**11.**r ısa, ehtimallidir, yani olması da mimkin idi, olmaması**12.**da, ve başga türlü olması da. Ve bundan ağnaşılır,**13.**ki cemiysi yogdan var oldular. İmdi yogdan var olan**[18]****1.**zad varlığını mücerred başga bir gimseden aldı. Biz**2.**de elbedde varlığımızı başgasından aldığ David Beyi**3.**gamberiñ dediği gibi **“ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἡμᾶς, καὶ 4. οὐχ ἡμεῖς.”**” Yani bu Allah yaraddı bizi, ve yog gen**5.**dimiz gendimizi. Oldu gi mücerred var bir yaradılmamış**6.**güllü şeye gadir zad, gi bundan aldığ biz da , ve say**7.**rı mahlugatlarıñ cümlesi da varlığı. Bu sebeb için**8.**insan bir güçcüg dünya denilir, ve gendimizi dü**9.**şünüp ezber etmeyle derece derece yaglaşırız Allahı**10.**ağnamaya. ve aglımız ganar, ki güllü şeye gadir, ve**11.**yaradılmamış görünen zad bir Allahdır.

3

12.Ve dahi Allahıñ var olduğu, ibdida bu dünya**13.**nıñ bir ince teftişli seyirden isbad olur. Zira bu**14.**dünya Allahıñ ziğnetini bize daşfir eden bir seyir ye**15.**rine beñzer ,ve bir gitaba da beñzer, gi bu gitab gen**16.**dini yazanı azim avaz ile habar verir. Bir ayneya da beñ**17.**zer gi bu ayneden cümlemiz bagarız Allahıñ elminiñ**18.**suratını . Bunu beyân etmeg için Abosolos Paulosta **19.**bu gelamları söyledi. **“τὰ γὰρ ὁράματα τοῦ Θεοῦ ἀπὸ κτί-** **20.**

σεως κόσμου, τοῖς ποιήματι νοούμενα καθορᾶται, ὥτε αἰδέοι 21. αὐτοῦ δύνανται, καὶ θεοῦτες.” Yani

Allahıñ görünmeyen**22.**şeyleri dünyanıñ yapısından ağnaşılır, mahluga**23.**tlardan fehm olmayla bunun ebedi guvveti, ve ilehiliği.**24.**İgincisi Allahıñ var olduğu bilinir bundan da, ki Al**25.**lah için cemiyy milletleriñ bir uygun fikirleri var.**26.**Zira cemiyy milletleriñ arasında beg azgın ve yabani**[19]****1.**olannarıñ da ibadethaneleri, ve gurbannarı

göründü.2.Ve bundan ağnaşılıyor, gi bütün insan cinsi bir Al3.lahın mücerred var olduğunu o kadar şübbesiz fehm edi4.yor, hadda bu Allahın gim olduğunu bulamayan5.nar, tabiyeden zorlanıb, bazıları daş ve altun, ve6.gümüş putlarına tabdılar , ve bazıları güneşe , ve7.aya ,ve yıldızlara ,ve hayvannara , ve ağaclara , ve say8.rı fesadlı zatlara tabdılar Allah deyi Allahın var9.olduğunu ingâr edmeye gadir olamadıklarından.10.Üçüncüsü. Beyân olur Allahın var olduğu za11.mirimiziñ isbadından. Zira insanın zamiri, eyilig işlendi12.ğinde, sevinir, ve götülük işlendiğinde, tasalanır. Bu13.hal yüregde gadim bulunan bir guvvedden olmag ge14.reg, ve bundan ganarız, gi mücerred cümleyi görür,15. ve her şeye gadir bir hagim var, gi eyilere eyivazı co16.mard verir, ve götülere gazebi serd verir. Abosolos Bau17.losa zamir halini böyle bildiğinden dedi. "ὅταν γὰρ ἔ-

18 ὄν τὰ μὴ νόμον ἔχοντα, φύσει τὰ τοῦ νόμου παιῆ, οὐτα

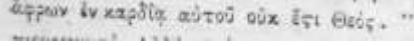
19. νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς ἐστὶ νόμος. "Yani hacan gi20.tabsız milletler tabiedden işlerler gitabiñ emrini, bun21.narın gitabları olmadığından, gendiler gendilere gidab22.dır (Pros Rom. Kef. v 14)

23.Ve dördüncü. Allahın var olduğu isbat olur24.yüreğimizde tabiyeden eñ tegmil eyiliğe olan arzumuz25.dan. Zira insan bu dünyada ne kadar ifdiharlı olsa,26.ve ne kadar varyet ile geçinse, mimkini yogdur yüreği27.niñ arzusunu gandır, hadda vakid vakid o geyifler28.den, ve sefalardan osanarag daha böyüg bir geyif,29.ve bir sefa arzulamaya.[20]1.Hazredi Solomon dünyanın cemiy sefalarını , ve geyi2.flerini eddigden soñra çağırdı o menşur gelamı. "μα- 3. ταῖς μεταστοιχείων, τὰ πάντα μεταστοιχεί."

batilleriñ4.batılı cümlesi batıldır.(Ekk1 Kef a.k.) emma çün5.gi tabiyediñ bu gibi bir arzusu sebebsiz olmag mimgin6.değil ,elbedde bunu gandıracag bir eñ yetig, ve eñ7.gavi eyilig vardır, ve bu gibi tabiyediñ arzusunu do8.yuracag , ve gandıracag eyilig Allahdır. Bunun için9.David Beyigamber da bu dünyanın eyiliglerinden arzu10.sunu doyuramayınca, Allahı arzuladı ve dedi "ὁρ" 11.

ταπεινωμαὶ ἐν τῷ ἐφθίναί μοι τὴν δόξαν σου." yani yâ12.Allah efendim! benim arzum doycag, ve ganacag, ne13.zaman görünürsa bana seniñ ziğnetiñ" (Psal. 15! 17) 14.peg acayıbdır, gi Allahın varlığına bu kadar isba15.tlar var igen, Allah yog deyen agılsız, ve

zamirsiz a16.damlar var imiş David Beyigamberiñ dediğine göre 17.

 dedi agılsız adam18.yüreğinde, Allah yogdur.

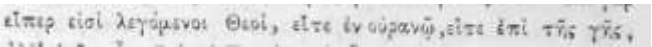
4

19.İmdi bir Allah varıdığını şübbesiz bilmeg ile bu Al20.lahı gendimize bir eñ yüce, ve eñ tegmil zat hayal21.larız, gi bu zat başga bir zaddan asılı değıl, illa22.varlığı gendisindendir, ve bunun yogluğu mimginsizdir.23.Zira çüngen cemiyye var olan zatlar Allahdan aldılar var24.olmalarını, mimgin değıldir Allah var olmasını başga bir25.gimseden almaya. Eğer mimgin dense, helbette Allahdan26.üstün, ve Allahdan guvvetli bir zad daha var denmeli- [21]1.ydi, anca bu gibi fikiriñ heç bir yeri yogdur, Allah2. için olan isbatlarımızda.

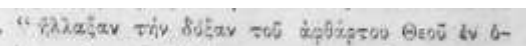
5

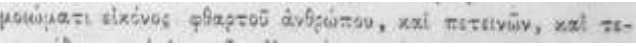
3.Allahıñ bu gibi varlığı şübbesiz öğrenilince bu4.nuñ ilehi hasietlerida, yani tabiyetinde olan tegmil5.ligler da derakab ağnaşırlılar. Zira çüngen mimginsizdir6.Allah olmamag, ve gezalig mimginsizdir, varlığını baş7.gasından almag, Allah birdir ve çoğ hasietler var. Oldu gi8.imdi birer birer vagıf olalım Allahda gadim bulunan9.nesnelerde, gi hasiyet tabir ederiz.

10. A. Birincisi. Zigr iddigimiz gibil Allah mücerred bir11.dir. Zira igi Allah olmaz, yahot çoğ Allahlar olmag12.gabilsizdir. Bunun için Baulos Abosolos der idi. Çoğ13.Allahlar var deyen aldanmış milletler için 14.

 15.

 16. Yani bazı aldanmış milletler gögde ve yerde çoğ17.Allahlar peydag ediyorlarsa da, lakin bize birdir, Be18.der Allah, ki bundan yaradıldı cemiyye mahlugatlar19.ve bunadır bizim iydigatımız. ve bu Abosolos öyle aldan20.mış milletleriñ alimdarlarına rezalet için dedi bu ge21.lamları da.

22. 23. Yani

bu aldanmış milletler24.ölümsüz Allahıñ ziginetini ölümlü insanıñ, ve gus25.larıñ, ve

dörd ayaklı hayvannarıñ, ve yerde sürü26.nenneriñ tasfirine değistiler. (Pros Rom. Kef. a. (23).

27.B. İgincisi bu Allah mücerred ezelsiz ve nihayed-[22]1.sizdir. Zira her gimde olmamag mimginsiz ısa, onda ezelsiz2.lig ve nihayetsizlig mevcuddur. Oldu gi ezeli ve niha3.yeti olmayan varlıg, ebedilig tabir olunur. Aziz gitab4.bunu cümleye beg eyi tefsir eder bu gelam ile “αὐ-

5. τοὶ ἀποσπένται, οὗ δὲ διακρίνεις, καὶ πάντες ὡς ἱλαστικὸν πα-

6. ἀκινδύνουνται, καὶ ὡς περὶ περιστάσεων ἐκρίνεις αὐτοὺς καὶ ἄλ-

7. λήθουνται, οὗ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλεί- 8. ψουσιν.” Yani onnar zayi olurlar, ve sen durursuñ,9.ve anleriñ cümlesi libas gibi esgirler, ve anleri libas10.gibi bügecegsin, ve tebdil olacaglar. Emma sen dayı11.ma sensiñ, ve yıllarıñ tügenmeyecegler.(Psal. ra. 27-28.)

12.G. Üçüncüsü. Bu Allah gerestesiz, ve ölümsüz13.dür mücerred. Zira her mahlugat gendini vicude ge14.tiren taraflarıñ gatılmasından, ve birleşmesinden hasıl15.oldu, ve bu taraflar biribirinden ayrıldığı gibi, o ma16.hlugat mücerred zayi olur. Cannı zatlarıñ taraf17.larınıñ bu gibi biribirinden çizilmesi, ölümüñ sebe18.bi olur onnara. Lakin Allah çüñgi ezelsiz, ve nihayet19.sizdir isbağd olunduğu gibi, mimgin değildir beliglerden20.ve taraflardan gatılmış ola. Bunun için cisimsiz,21.ve gerestesizdir. Bunu isbad eder aziz gitab bu ceva22.blar ile. “γένος οὐκ ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ, οὐκ ὀφειλομεν

23. νομίζεν χρυσῶν, ἢ ἀργύρου, ἢ λίθου, χρυσαγαγετέχνης καὶ 24. ἐνδουλεύοντες αὐτῷ, τὸ θεῖον εἶναι ὁμοίον.”

Biz insannar25.Allahıñ cinsi olduğumuz için, bize yağışmaz Al26.lahı altuna, ya gümüşe, ya taş, ya insan za27.naadınıñ, ve icadınıñ bir tasfirine uygun zañ etmeg.28.ve eğer şerif gidabda Allahıñ adına gözler, gulaglar, [23]1.eller ve insanıñ üzerinde bulanan gıtaları gibi sayrı2.gıtar ogunursa, Allahda o gibi gıtar olduğu i3.çin değil. İlla lisan ile tabir olmayan hasiyetleri da4.ha eyice tefsir olmag için, ve ağnaşılmag için yazıl5.mışdır. Bu tarig üzere Allahıñ gözü ağnılmada,

be6.yan olunur, gi Allah yüreğimizden, ve ağzımızdan7.olan ibadetlerimizi eşidir. Ve eller ağnıldığında her8.şeyi vicude getiren guvvetini beyân eder.

9. D. dördüncüsü. Allah cemiy ruhlardan, eñ pag bir10.ruhdur. Zira ruh bir sade ve gerestesiz zaddır, gi bun11.da akıl, ve isteme mevcuddur. Bu gibi cümle ruhlar12.dan tegmil ruh Allahdır. Bunun için dedi İoannis İn13.cil-i Şerifde bu gelamı.

“Πνεῦμα ὁ Θεός.”

Yani Allah14.ruhdur.

15. E. beşincisi. Allah geçmişleri, ve her takikede olan16.narı ve olacaglarıñ cümlesinin bilicidir. Zira bu17.nuñ tabiyeti nasıl sinorsuzusa, öylece hasiyetleri18.niñ da sinorları yogdur. Bunu isbad eder aziz gitab19.bu gelamlariyle

“καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνὶ πνεύματι αὐτοῦ.”

20.

πάντα δὲ γινώσκων, καὶ τετραχέλισμένα τοῖς ἀφαιμένοις αὐτοῦ. „

21.

Yani bu Allahıñ indinde

görünmeyen mahlugat yog22.dur. İlla cümlesi gözleriniñ önünde çılbag, ve23.örtüsüz bulunurlar. (Pros. Evr. Kef.d.13).

24. S. altıncısı. Allah cümleyi tefdiş edicidir. Zira25.bu gibi hasiyeti, bir feyildir, gi cemiy olacagları, 26.ve mimginlileri ağnar ve gözedir. Bunun için şerif gi27.tabda okunur, gi Allah yüregleri, ve böğregleri tef28.diş eder, ve yüreğiñ ezberlerini şefaate eder, nasıl, gi29.Davud Beyigamber der.

“Κύριε οὐ γινώσκω πάντα τὰ ἔν-

[24]1.

χατα καὶ τὰ ἀφανή.”

yâni. yâ Rabbi sen ağnadıñ, ve2.bilirsiñ cemiy geçmiş, ve gelecek işleri.(Psal. rl.4)3.Allahıñ bu tabiyedi, yani olacagları bilmesi sahi4.dir. Emma insan amelleriniñ rızasını bozmaz, yani. Zann5.edmemeli bir gimse, gi insan zorlanır eyiliği yâhod gö6.tülüğü işlemeye. Zira Allah olacag işleri şimdi olan7.işler gibi görür, ve insanıñ cemiy amellerini vagdında8.nasıl olacaglarısa, dayıma evvel görür, insana verilen9.rıza serbesliğiniñ şurutları tebdil olmayarag. Ve da10.hi bir gimse dememeli, gi insanıñ rıza serbesliği bozu11.lur Allah olacag işleri bildiği için.

12. Z. Yedincisi. Allah cümleden alimdardır. Zira Al13.lahıñ tam elmi bir feyildir, gi bu feyil ile cemiy mah14.lugatlar yağışan niyet üzere tedbir olurlar. Bunun15.için

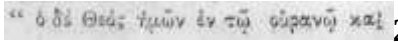
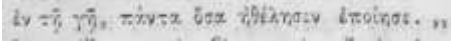
Beyigamber dedi bu gelamı

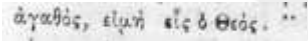
“ὡς ἐμπεγαλύνθη τὰ ἔρ-

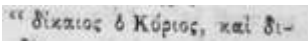
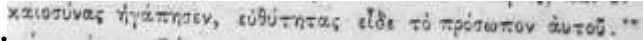
16.

γα σου Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐπολέσας.” γ

yâni yâ Rabbi!17.Çog azimlendi amelleriñ, cemisini ilm ilen eddiñ.(Psal.18. ry: 25 ks).

19. İ. Segizincisi. Allah serbestir. Zira Allah her ne eder**20.**sa, gendi istekliğiyle eder, ve mimgin değildir başka bir**21.**gimseden bir işe zorlana. Bunu ispad eder Sultanı nebi**22.**Davud bu gelam ile **23.** yani bizim Al**24.**lahımız gögde ve yerde cemi y istediglerini, eddi. **25.**(Psal.ıy11)

26.Th.Dokuzuncusu. Allah cümleden salihdir. Nicin gi**27.**Allahın salihliği gendiniñ feylli istemesidir. Yani dayima**28.**ister insannarı yetig, ve ifdiharlı edmeye gadir oldugları **29.**gadar. Zira Allah ilmiñ gani olduğundan cemi y işlerini **[25]1.**uygun tarig üzere doğrudur. Mesela. güneşe agıl ver**2.**medi, illa şavgı verdi.Ve insana şavg vermedi, illa a**3.**gılı verdi. Zira yaradıldıkları niyete göre, igisine da**4.**böyle terdib olmag yagışır idi. Şerif gitab Allahın**5.**bu hasiyetini, yani cemiysine eyilig edmeyi istemesini**6.**bu gadar çog azimlendirir, ve met eder, hadda Melayigle**7.**riñ ve insannarıñ bu gibi hasiyedlerinden derecesiz ü**8.**stün görünür İncili Şerifiñ bu gelamina göre. **9.** Yâni gimsa salih değil, illa**10.**fagad bir Allah salihdir. (Louk. Kef. ii. 19).

11. I. Onuncusu. Allah cemi y adillerden daha hagdır.**12.**Zira Allahın eyilig etmeye olan hasiyeti ister, gi cemi y**13.**insannar nihayetsiz eyiliğine hesedar olsunlar. Anca a**14.**dalete olan hasiyeti buna garşı durur. Çüngi ilehi**15.**elmine uymaz hag ademi, ve gâfiri bir belleye, ve bir**16.**garer igisinda fargsız bir gibi duta. Bu sebeb için**17.**inad, ve töbesiz günahgeriñ ebedi eyiligden mahrum ol**18.**ması ilehi adaletiñ nomoslarından igdiza ediyor, geza**19.**lig sadıg adamıñ ebedi eyiliğe nayil olması da. Beyigam**20.**beriñ ağzıyla aziz ruh avaz belen dile Allahın adale**21.**tini vaz eder bu tarz üzere. **22.** **23.**Yani. hagdır Rabbi, ve muhabbeti dayima adilliklerdedir,**24.**ve gözleri hag şeraatlardadır.(Psal. 1. 8.)

25. I A. on birincisi. Allah cümleden azizdir. Zira günah**26.**sızdır. Hem dayima eyilig edmeyi ister, ve hem dayima götü**27.**lүğü red eder. İmdi Allah çüngi bu gadar tegmil aziz**28.**liğe malig, mimgin değildir insan bu Allaha yaglaşa**29.**ve birleşe, eğer ibdida töbeyle, ve iman ile baklenmessa.**[26]1.**Allahın bu azim azizliğini gitabı şerif nur tabir

eder2.demeylen ^{“ὁ Θεὸς φῶς ἐστὶ, καὶ σκὰτα ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν} 3. ^{οὐδὲμία.”} Allah nurdur, ve bunda garanlığı zinhar bu4.lunmaz. (İoan: A. Epis: Kef: a. s.)

5. 1B. on igincisi. Allah cümleden gudretlidir. Zira6.mimginsiz bir şeyi yogdur Allahın yanında. Allahın7.böyle güllü şeye gudreti peg azimdir. Zira fagad iste8.mesiyle zahmedsiz gadirdir herşeyi yogdan var edmeye.9.Lakin Allah gadir olduğu gadar edmez, illa istediği gadar10.eder. Ve fagad onu ister gaygı iş elimiyle muvafıg ısa.11.Mesela, gadir idi Allah insanı zor ile günahdan meks edme12.ye. Lakin insanın raded högmü bozulmuş olur udu,13.ve bu iş Allahın ilminiñ zıddı bir maslaad olmuş 14.olur udu, gi bu ilehi ilim insanı cemiy amellerinde ser15.best ister. Zira eğer insan başka bir guvvedden meks olsa16.günah etmeden, elbedde yine günahı edmiş adam gibi fe17.na, ve nahag görüneceğidi, Allahın indinde. Emma Hag18. Taale tabiyetten eyiliği istemeyle çoğ vasıtalar verdi bi19.ze, gi bu vasıtalar ile günahdan uzag olabiliriz raded20.högmümüzü gayıb edmeyerek. Allahın güllü şeye21.gudreti için şerif gidabda der. ^{“οἶδα, ὅτι πάντα δι-} 22. ^{νασαι, ἀδυνατεῖ δὲ σοι οὐδέν.”} yani.ya rabbi! bilirim gi23.güllü şeye gadirsiñ, ve sana mimginsiz bir şeyi yogdur24(iov. Kef : mv.2).

25.Bu nagl olunan on igi ilehi hasiyetlerinden ağnaşılır26.gi bu Allah cümleden azimdir, ve cümleden ifdihar27.lıdır. Zira bu zigr olan hasiyetleri sinorsuz tegmil28.ligleridir, gi bunnardan olur azimliği, ve ziğneti. Bun29.narı vagdile gazanmadı, illa ebedlerin ebedisinden gen-[27]1.disinde bulunurlar. Ve bunun için Allahda bir nogsan2.yogdur, ve bunda nogsan bulunmag mimgin değil.Ve3.çünğı bu gibi hali keyifiyed gerçeğden ifdihardır, mü4.cerred fagad Allahdır cümleden ifdiharlı. Ne gadar5.mutlu ve ifdiharlıdırılar böyle bir azim ifdiharlığa şe6.rig olannar! Davud Beyigamber bu tarz ile söyler Alla7.ha ^{“ὅτι παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς, ἐν τῷ φωτὶ σου ὠφόμεθα} 8. ^{φῶς.”} yâni, yâ rabbi! sendedir ömürün buñarı,9.şavğında nur göreceğiz . (Psal. le.16.).

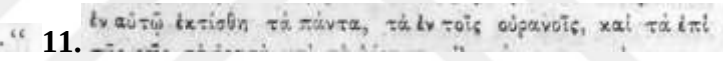
10.Bunlardan sonra dahi gimse gadir değildir cemiy mah11.lugatları hökm ede onun gibi, gi bu mahlugatları hem12.yaraddı, ve hem gadirdir bunnarı dayima yetig hıvız ede13.guvvetiniñ degmiliğiyle, ve gadirdir bunnarı yaraddı14.ğı niyete gulauzlaya ilminiñ tegmilliğiyle. Bunun15.için Beygamberin ağzıyla aziz ruh der. ^{“ἡ Βασιλεῖα} 16. ^{σου Βασιλεῖα πάντων τῶν αἰώνων. καὶ ἡ δεσποτεία σου ἐν} 17. ^{πάντῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ.”} yâni.yâ

Rabbi! seniñ Bati18.şahlıgıñ cemiý vagıtlarıñ batişahlıgıdır, ve seniñ 19.högmün her siñsileden her siñsileye geçer.

6

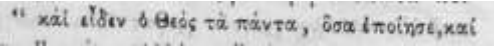
20.Bu azim Allah yokdan yaraddı bu dünyayı, ve bun21.da bulunan cemiý mahlugatları. Bunnara mohdac22.olduğu için değil, illa gendiniñ salihliğine bu dün23.yayı da şerig etmeg için.

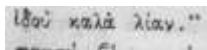
24. A.birincisi. dünya dediğimiz cemiý mahlugatlardır,25.gi bunnarıñ arasında biz de varız. Mahlugatlar ta26.biyet üzere igi çeşide taksimdir. Görünennere ve görün-
[28]1.meyennere.Görünen mahlugatlar Hag Taalenin bize ver2.diği beş havaslara tabidirler, yani, güneş, ayı, yıl3.dızlar, ve gögün yüzünde bulunan geresteli sayrı zat4.lar, ve yeriñ yüzünde cemiý bulunan geresteli mah5.lugatlar ,ve ürüzgarlar. Görünmeyen mahlugatlar on6.narki bu beş haveslerimize tabi değildirlar, illa agı7.lıñ vasıtasıyla anlaşılırlar. Yani, can, ve Melayigler.8.Bunun için kerestesiz, ve agliyet Ruhlar denilir, gi9.bunnarıñ var olduglarını aglımız golaylıgılan ağnar,10.ve daha tegmilini şerif gitabda, öğreniriz bu gelamda

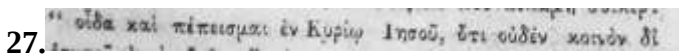
11. 12.

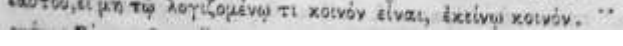
Yani. bunda yara13.dıldılar cemiý göglerde, ve yeriñ yüzünde, görünen14.ve görünmeyen mahlugatlar (pros Kol. Kef. a. 16.).

15.Burada igi şey öğrenmeliyiz. İbdidası bu, ki Allah16.azimişan cemiysini halg eddigden soñra, bunnarı bir ta17.rigde biri birine gaddı, ve temelli bağladı, hadda birisi18.öbirine husmet ede, ve her birisi bitün dünyanıñ hıv19.zına, ve gavi durmasına yardımlaş, ve asıl bunda gö20.rünür Allahıñ azim elmi. İgincisi da bu, ki mah21.lugatlarıñ birisi gendi başına götü değil ve ne da gen22.di başına olan herageti götü . Zira şerif gidabda böy23.le görürüz

24.

 yâni Allah cemiý yaraddıglarına25.bagdı, ve gördü, gi cümlesi da peg eyidirler. (Yen. Kef. 26.a.31) gezalig Abosolas Baulos da bu galemi söyler.

27.

28. 29. Yâni Rabbi Yisuzuñ niametiylene öğrendim, ve mütenebbi.[29]1.oldum, ki gendi başına bir mahlugat fena değildir,2.illa her mahlugad fagat ona fena olur her gim götü3.lüğe gullanırsa. (Pros. Rom. Kef 1d 14). Bu böy4.le olduğı cümlemize malimdir. Daş ve odun götü de5.ğildirler, lakin götü ederler onnar ile sucsuz adamı6.öldürmeye gullananlar. kezalig her bir insan da aglı7.nı götü eder, eğer götülükleriñ icrasına gullanır8.sa. Ve dahi cümlemiz bilmeliyiz, ki pubarezleriñ çoğ9.alimdarları dünyanıñ yaradılmasına çoğ çeşid al10.danıb yañıldılar. Anca biz gidabı Şerifiñ çoğ semd11.lerinden öğrenebiliriz ki heç bir mahlugad gendiliğın12.den olmadı, ve ne da ezelsiz mahlugat var, illa cümle13.sini Hag Taale yogdan var eyledi. Bunun için cümle14.miz da bilmeliyiz, ki dünya yaradılmadan evvel, Allahdan15.gayrı bir zad yog udu. Ve dahi bilmeliyiz, ki Hag Taale16.başga bir şeyi igdiza edmedi. Cemiy mahlugatları ya17.radmaya, illa fagad istemesi, ve emredmesi, ve bunu da18.Şerif gitablarımız çoğ tarafda ispad ederler. Ve eğer19.Allah altı günde yaradı cemiy varlığı deyi Şerif gi20.tabda ogurusag, bilmeliyiz ki bir takikede gadir idi ya21.radmaya cemiysini, lakin istedi göstürmeye, ki zorlanma22.dan, yâhod bir saygısız hırzdan gametlenib yaradmadı,23.illa guvvetiniñ högmü elinde olarak azim eliyle her bir24. günde bir çeşidini yaradı Şerif gitabıñ isbatına25.göre. Yani. ilg günde göğü, ve yeri, ve şavkı yarad26.dı. İginci günde bitün dünyayı gapadan göğüñ27.gubbesini nizama goydu, Ve bu gubbeniñ altında ve28.üstünde olan suları ayırd eddi. Ve üçüncü günde29.yeriñ yüzünde olan suları göllere ve denizlere biri-[30]1.gdirib yerin yüzünü guruddu. Ve derakab çoğ çe2.şid otlar ve fidannar ile donaddı. Dördüncü günde3.gögdegi güneşi, ayı, ve yıldızları yaradı ilg gün4.de yaradılan şavgdan. Ve eğer Melayigleriñ yaradıl5.dığı gün şerif gitabda belli değil ısa da, bazı Beyi6.gamberleriñ elamlarından, Egglisamızıñ bazı Azizle7.ri fehm eddiler, ki Melayigler da dördüncü günde ya8.radıldılar. Beşinci günde deniziñ balıklarını, ve9.havanıñ guşlarını yaradı. Ve altıncı günde ce10.miy mazlım ve azgın hayvannarı, ve her çeşit böcek züm11.resini, ve encam insanı ergeg ve dişi yaradı. Cümlemize12.malim oldu, ki Hag Taale ebedi nogsansız olduğı için,13.bunnarı fagad hasietlerine şerig edsiñ deyi yaradı.14.Bunun için dünyanıñ yaradılması Hag Taalenin eyi15.liğe olan muradı âlisiniñ coşması tabir olabilir.

16.Bu yaradılmada ergeg ve dişi yaradılan insan Allahın17.tasfirine ve uygunluğuna, ve dahi geresteli tenden, ve18.ölümsüz candan yaratılmış bir mahlugad olduğu19.için, sayrı mahlugatların cümlesinden ziade şerig ol20.du Allahın hasiyetlerine ve ifdiharına. Zira Allahın21.uygunu, ve tasfiri denilir her insan Allahda bulunan22.hasiyetler gibi insanda da bulunduğu için. Mesela23.Allahda agıl var. Hageza insanda agıl ile donanmış.24.Allah gendi tabiyetinden fagad eyiyi seçer, ve götü25.yü geri atar. Gezalig insanın da tabiyedden bir me26.yili var eyiyi secmeye, ve fenayı igras edmeye. Allah [31]1.cemiy yaradılmış mahlugatların üzerine serbes högüm2.dardır. Emma insan da bitün yeriñ yüzüne sahab ta3.yin oldu. Bu tarz üzeredir insan sayrı hasiyetlerden4.yana da . Lakin çüingi Allah yogarıda isbad olduğu5.gibi tensiz ve gerestesizdir, Oldu gi Allahın tasfiri in6.sanın vicudine basılmadı, illa canına basıldı.7.Bu gibi olduğuna bizde olan agılda izlam eder bizi, il8.la Aziz gitab daha açig tefsir eder bunu bize bu9.gelamlar ile.

“ἐνδυσάμετε τὸν καινὸν ἀνθρώπου, τὸν κατὰ

10. Θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας, ” 11.yâni gerçekliğin adilliğiyle ve azizliğiyle Allahın tas12.firine yaradılan cedid ademi geyiniñ(Pros efes. Kef.13. d. 24).Gezalig başka tarafında dediği bu gelamlar ile da

14. “ καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον, τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνω-

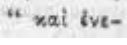
15. σιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντός αὐτόν. ” yâni geyiniñ16.o cedid ademi, ki gendini yaradan Allahın tasfiri ü17.zere cedidlenir cemiysini tanımaya. (Pros Kolas.g. 18.10)Allahın tasfirine benzediği için denilenner ergeğe19.ne gadar yağışır, dişi cinsine da o gadar yağışır şerif20.gitabın isbatı üzere “καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρώπου ὡς-

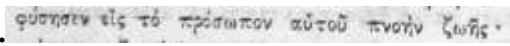
21. σεν καὶ θεῶν κατ' εἰκόνα Θεοῦ.” yani Allah insanı ergeg ve ti22.şi yaraddı, ve bunnarı tasfiri üzere halg eyledi. (Yen 23.Kef. a. 27).İlg insan Adem , ve garı Eva denildiler.24.Ve bu igi insandan sürüb geliyor bitün insan cinsi25.Abosolusuñ bu gelamına göre

“ ἐποίησεν εἰς ἑνὸς ἄνθρωπον πάντες ἄνθρωποι κατεκρίθη ἐπὶ πάντες τὸ πρόσωπον τῆς

26.

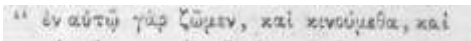
27. γῆς, ὅπως προτεταγμένους καιροῦς· καὶ ὁραθείας τῆς καὶ 28. τοικίας αὐτῶν” yani bir gandan insannarın her gabi29.lesini garar ygıldı bitün yeriñ yüzüne sagin edmeye,[32]1.bunnara nizamlı vagıddar, ve mekannarının sinorları2.nı tertib edmeyle. Bu insanı geresteden ve ruhdan yarad3.dığını şerif gitab bize haber verdiğinden başka

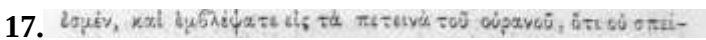
gendi4.mizden da öğreniriz. Zira gendimize zeyn vermeyle tanırız, gi5.bizde bir zad bulunuyor tenimizden fergli, ki bu zad6.hem gendini tanır, ve hem gendinden dışarı bulunannarın7.cümlesini. Bu zatı biz can tabir ederiz, gi şübbe8.siz ölümsüzdür, tensiz ve gerestesiz olduğu için. Zira9.ten her ne görümda ve şekilde olursa da, mimgin değildir10.bunda agıl, ve istemeg buluna canda bulundugları11.gibi. Şerif gitabda okuruz, gi ten yerden yaradıldı ,12.ve Allah bu yaradılan tene can üfördü.

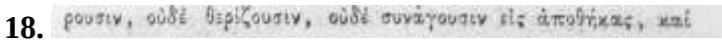
13. yâni bu14.nuñ yüzüne ömürün nefesini üfördü. Lakin zann15.edmemeliyiz, gi Allah isan gibi üfördü, ve canımız ü16.rüzgar yâhod bir buğdur. İlla bu üfürmenin va17.sıtasıyla bilmeliyiz gi insan Allahın tasfirine yaradıl18.dı, insan bu can ile cemiy mahlugatlardan ziade mu19.vafık oluyor Allaha. Ve bir gimse zannedmesiñ, gi20.canımız ilehi tabietin bir parçasıdır. Zira Allah21.belinmez, ve eğer Allahın beligleri olsa, o beligler de22.gendi gibi gimseden yaradılmamış olmalıydı, ve canımız23.da gendi beligi gibi Allahdan yaradılmamış olur udu.

8

24.Hag Taale yaraddığı dünyâyı nazırsız bragmadı. İl25.la bu dünyanın üzerine gendiniñ nazırlığı dayima oya26.nıgdır, gerek dünya, ve gerek içinde bulunan cemiy[33]1.mahlugadların hasiyetleri hıvz olmag için. Gendisi2.tegmil bitün gürreyi (göğü ve yeri) gendine yağışan3.eñ eyi niyete doğrudarag feyil eddirir. Zira dünyaya4.Allahın bu çeşid tedbiri bu sebep için oldu, gi ce5.miy yaradılan zatların, ve bunnara verdiği feyilli6.guvvetlerin hıvzı, her ne sebep için yaraddıysa bun7.narı, o sebep üzere tedbiriyle işlesinner. Ve çüngi Al8.lahın bu gibi muradı aliyesi gendiniñ garer verdiği9.vagıda gadar durur, ve işler görünür, gi cemiy mah10.lugadların hıvzı ve heragedleri Allahdan tedbir olur11.lar. Zira gim cesared eder demeye, ki Allahın muradı12.aliyesi yoğ igen mahlugatlar hem hıvz olurar, ve hem13.feyillerini ederler; eğer Allahın bu gibi muradı aliyesi14.ve nazırlığı meks olsa, cemiy mahlugatlar bir tagigede15.yog olurlar idi. Bunun için aziz gitabda bu gelam16.lar da yazıldı.

17.

18.

19. ὁ Πατήρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος, τρέφει αὐτά, οὐχ ἡμεῖς διατρέψομεν αὐτούς; 20. ἢ καὶ αὐτῶν; ” yâni bu Allahda yaşarız , ve gımlıda21.rız, ve varlıgda bulunuruz. (Paks. Kef. 1z. 28)22.Ve bağıñ gögde uçan guşlara, ki ne egerler, ne biçer23.ler, ve ne ambarlara birigdirirler, ve semavi pederimiz bes24.ler bunnarı, ya siziñ fargıñız bunnardan ziade de25.ğil mi;(Matth. Kef. s. 26.).

26.İşte bu gibidir Allahıñ muradı aliesi, ve nazırlığı bi27.tün mesgunediñ üzerine. Gendisi tegmil elm ile bitün yeri ve28.göğü evvelinden terdib eddiğı pegala niyet üzere tedbir29.eder. Öylece bir acayib bağılantı, ve dudgunnug verdi ce-[34]1.miy halg olan zatlara hadda her birisi öbirine hüzmed ederek2.bitün mesguniñ dudgunnuğı, ve nizamı hıvz olub geli3.yor şimdiye gadar. Ve bu gadar çeşid ve türlü mahluga4.tlarıñ feyillerini fagad cümleden alimdar, ve cümleden5.guvvetli bir Allahdan gayrı gim goyuyor fagad böyle bir6.nizama, ki bu nizamıñ vasıtasıylen ilehi ziğnetiñ azimliğı7.bize beyân olur;bunun için niametli Abosolosa söyledi8.bu gelamı

“ καὶ τοῖς οὐκ ἀμάρτυρον αὐτὸν ἀφῆκεν ἁγα-

9. θεοποιῶν, οὐρανοῦθεν ἡμῖν ὑετοῦς διδοῦς, καὶ καιροῦς καρπο-

10. πόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν.”

11.Yani hususa, ki gendini isbadsız heç bragmadı. Zira12.dayıma eyilig ediyor gögden yağmurları ve meyvadar va13.gitleri biz insannara vermeyle ve yüreglerimizi yemegden14.ve ferahdan doldurmaıyle .(Praks. Kef. 1d. 14). Bunu15. göstürür yüz üçüncü psalmosuñ bitünü da. Ol16.du gi Allahıñ rızası, ve iradeti olmagsız birşeyi ol17.maz bitün dünyada . İmdi ganilig, yâhod gıtlıg, fu18.garelig, yâhod zenginnig, perüşanlıg, yâhod mamirliğ,19.mücerred Allahıñ pederyane rızasından, ve ilimli i20.radesinden bir uygun sıra , ve acayib nizamdır. Ve bu21.dünyada eğer bazı nizamsızlıg görünüyorsa , dün22.ya zatlarında olan bağılantıyı, ve usuyeti ağnaya23.madığımızdan öyle görünür bize. Eğer tegmilini ağna24.yabilseg, o gibi nizamsızlığıñ zuhurinde da teacub25.edeceydik ilehi ilmiñ derünliğıne.

9

26.Cemiy mahlugatlar için olan tedbirden başga Al-[35]1.lahıñ ayrıca bir tedbirli nazarı var insan için, ki2.bu insan cemiy mahlugatlardan üstündür.

3.İnsan için olan Allahın ayrıca tedbiri , ve nazarı4.bu igi sebebde görünür. İbdidası bu, ki insanı fazi5.lete gulauzlayacag çeşid vasıtalara verir Allah,6.yani birini götölügden meks eder gorgunun vasıtasıyla,7.ve öbirini eyliğe gametlendirir eyivazın vasıtasıyla, gimisi8.sini fugareliğile doğrudur, ve gimisini varietile fazile9.te gulauzlar,ve dahi biz insannarı dünyanın, ve a10.hiretin tegmil rahatlığına gayıdlandırır eyi atalarını11.zın, eyi tariflerin, ve eyi örneklerin vasıtasıyla, ve12.faydalı gitabların oguması, ve eyi derslerin kazanıl13.masıyilen. Allahın bu gibi tedbirinden igdiza ederler ba14.dışahlıkların büyük tebdillikleri, ve högümlerin bir15.milleden alınıb öbir millete verilmesi. Bu işlerin ce16.miysi ilehi tedbiri, ve nazarı peg aşgar bir nişanı17.dır, ki insanın cinsi için gullanır. Ve iginci sebebi18.bu, ki Allahın tedbiri insannarın peg fena niyetle19.rini ve amellerini peg eyi niyetlere çeger. Mesela, fena20.adamlardan eyi adamlar govalandığça, faziletleri aşgar21.olur, ki govalanmasalar bellisiz galır idi, ve onnarin22.fazileti aşgar olduğça, fena gimseler hecil olurlar, 23.ve bu tarik ile mecbur olurlar kendi taksiratlarını a24.zar azar tanımaya. Hag Taalenin bu gibi Memtuh gade25.ri insan cinsinin helaslığına ziadesiyle göründü, ha26.çan insan günahlarının çoğluğu tecayibli bir sebeb27.oldu. Allahın azim merhameti beyân olmaya resulol28.lah Baulosu bu gelamı gibi

“οὐ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἀμαρ- 29. τία, ὑπερπερισσεύσεν ἡ χάρις.” yâni günah nerede zia-[36]1.de olduysa orada ehsan daha ziade oldu. Bu maneye2. tabdigdir bu gelamı da

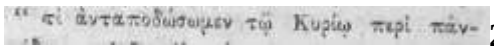
“οἰθαμεν δὲ, ὅτι τοῖς ἀγαπώ- 3. σι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν.” yani bili4.riz, ki Allahı sevennere cemiy işler eyiliğe yelteler.

10

5.Bu denilenlerden ağnaşılır, ki insan ağıla malig ya6.radıldığı için, mücerred borçludur dayima bir hagi7.getli, ve derin ibaded sunmaya Allaha, külü şeye8.gadir ve gurtarıcısı olduğu için, bu igi sebebler9.den ötürü. İlg sebeb bu, ki cemiy mahlugatlar bor10.çludur yaradıcılarına dayima bir secda vermeye.11. Lagin çüangi Allaha vacib olan böyle secda bir ha12.gigetli, ve agliyet cana mohdac, ve çüangi görünen13.mahlugatların arasında, fagad insanda bulunur bu14.hasiyetler, ağnaşılır, ki insandan gayrı bir mahlugad15.gadir değildir Allaha böyle bir agliyet ibadeti vermeye.16.Ve bunun için insan borçludur . İmdi Allaha bu bor17.cunu dayima eda edmeli, yog yalnız gendi için, illa18.cemiy mahlugatlar içinde, nasıl, ki her bir vali badi19.şaha recaları fagad gendisi için edmez, illa gendi hög20.münde bulunannar için da. İşte bu tarig üzere teşe21.gürlü secda ederiz

Allaha, güneş için, ki bu gü22.neşin şavkını hıvz edmeyle cemiy malugatların eyi23.liği için gullandır. yâhod yer yüzü için ederiz iba24.detli şügürü yaradıcıya, ki bunu meyvadar ve25.mağsüldar edmeyle hayvannarı besler.Kezalig sayrı eyili26.gleri içinde . Ve haçan insan böyle borcunu eda ed-[37]1.mez. Allaha hata eder mahlugatlardan yana da, bun2.nardan bir eyilig görmeyor gibi.

3. Mahlugatların arasında fagad insan agliyet oldu4.ğu için, yogarıda yazıldığı gibi gendisi için da, ve5.sayrı mahlugatlar için da dayima ibadet edmeye borçlu6.olduğu beyân olmayle, iginci sebebi geliriz. İginci7.sebebdadır.

8.Allaha olan ibadetimiz gendine olan itamıza isbaddır.9.Bunun için ibadetimiz deründen olmalı, ki cemiy ma10.lig olduğumuzu bize bahşış eden bir Hag Tealeye gı11.lınıyor. Hemi da hillesiz olmalı, ki yüreğimizin cemiy12.gizli düşünmelerini bilen Allaha sunusuyor. İbdida 13.Hag Teale gendisi gametlendirir bizi böyle secdaya. Zira14.gendi tabiyeti mücerred ister bizde bu namazı. Ve sa15.nien borçluyuz her saad secdasına yaradılmada gen16.dinden aldığımız hesabsız nanı nimetler için, ve illa17.şeytanın ellerinden bizi helas eddiği için, ve her saad18.tedbiri ve nazariyle gendinden bize ihsan olan eyiligler 19.için. Aziz gitab bize öğretir, ki Allah bizi bu gadar20.çok eyiligleriyle ol derece borçlu eddi cümlemizi21.hadda gadir değiliz, vacib olan teşegürü, ve sec22.dayı vermeye 23. yâni ne mûgafat verelim24.bize verdiği cemiy niametler için; (psal. rie. 3.)

11

25.Allaha olan secda igi gaddır. Batın, ve aşgar, yani26.yüregden ve vicudden. Batın ibadet, yani yüreğin [38]1.secdası Allahın muhabbetine, ve gorgusuna, ismini2.ziğnetine, eddiği eyiliglerin şügrüne, günahların aflı3.ğına, insan zayıflığının igrarına, ve yardımımıza lazım4.olan ismini teklifine magsus bir heraretlü şügür5.ve niazdır. Aşgar ibadet, yani. Vicut ilen olan sec6.da sağ el ile yüze Sdavrosu resim edmeden, ve yere düş7.meden, ve gelisamızdan tertib olan dualeri lisan ile tag8.rir etmeden, ve günahların itirafına lazım gelen ah9.lardan, ve göz yaşlardan, ve ibadet vagıtlarında ge10.rek تنها yerlerde, gerek aziz gelisalarda lazım gelen11.beñiziñ

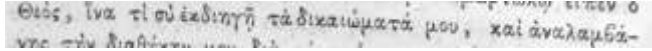
sevincinden, ve milayımlığından isared bir te12.vazulu niazdır. İmdi lazımdır igi çeşidiniñ de aslına13.vagıf olalım.

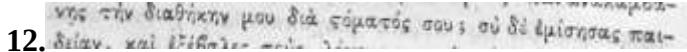
14. A.İbdida . Allaha borcumuz olan ibadetleriñ asıl15.gerçeği, ve dekmili yüregden olan secdadır. Zira tı16..şarınıñ ibadeti yüreğiñ ibadetinden gametlenir deği17.l isa, ibated değildir, illa bir igranlı taklid, ve murayillig18.dir. Anca yüreğiñ ibadeti haçan vicutiñ19.heragetleriyle aşgareye çıkar, o zaman dışarı ibadeti20.denilir. Bu suredde yüreg ibadeti, tensiz de olabilir, **21.**emma diniñ ibadeti, yüregsiz ibadet olmag mimgin değil,22.illa yüreg ibadeti mücerred tiniñ ibadetiyle da ga23.tılmalı. Zira yüreğiñ içeridegi iitigatı dışarınıñ24.nişaneleriyle görünmemeg gabil değil. Yani. Mimgin de25.ğildir yüreğiñ bir gırığ, ve fırgatlı şugul vagdın26.da gözlerden yaş agmaya, yâhod ah etmemeye o hal27.de bulunan adam. Ve bu gibi dışarı nişaneler ibadedde28.çok faydalıdırılar sayrılarıñ örneğ almasına da. Ba29.husus hacan bu gibi secda aziz egglisalarda cema-[39]1.et arasında olur. Bunun için her Hristian içeriñiñ iba2.detine sahab olmalı dayıma, nasıl, ki gitabı şerifda bö3.ylece emreder cümlemize bu kelim ile

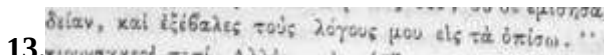
“Πνεῦμα ὁ Θεός, 4. καὶ τοὺς προσκυνεῖν αὐτόν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ 5. προσκυνεῖν.” Yani ruhdur Allah, ve buna secda eden6.ner da ruh ile, ve temiz galb ile secda edmeli.

7.V. Sanien. Allaha olan ibaded onun ilehi hasiyetleriniñ,8.ve tam guvvetleriniñ tefdişine, ve ağnamasına temellidir.9.Zira hacan ağıl öğrenir, ve mütenebbi olur, ki eñ10.tegmil ve eñ salih varlığı Allahdır, ve buna beñzer11.başga bir zat yogdur, o zaman yüreğimiz mücerred12.heraretleneceg bir acayib muhabbet ile, hadda buna13.yaglaşıb dayıma beraberinde bulunmaya . Ağıl dayıma14.bu doğru şefaadı bulacag. Yani çünğı Allah hag15.ve surata bagmaz bir adil hagimdir, her insana mücer16.retlendendir sagına, ve asla gücendirmemeye bu Allahı17.tembihleriniñ hilafında bulunarag. Ve çünğı Allah18.cümleden azizdir, her guluna mücerretlerdendir bu19.nuñ aziz ismini dayıma gıyâmilen ağnamaya, ve dayıma sa20.gınmaya bu Allahıñ ziğnetine gedalıg verecek bir is21.edmeden, yâhod bir mebrun fikirde bulunmada. Ve çün22.ki Allah eñ azim veliyyil nimeddir, her bir guluna mü23.cerrelerdendir heç unudmaya bunuñ eyiliglerini, illa24.dayıma buna bir azim şügür getirmeyi. Ve çünğı Rab25.bil Allah cümleden gudretlidir, ve cemiy insannar zayıf26.tabiyedden olmaylen, egseri günahlara meyilliyiz, cüm27.lemize mücerretlerdendir her vagid günahlarımız için28.yüreg yangınıyle bunuñ huzuruna perüşan ha29.limizi igrar edmeye. Ve çünğı bu Allah gerim ganidir ve [40]1.her

yerde hazır, cümlemize mücerretlerdendir2.cemiy igdizalarımız için buna seyirdib her igdizamız3.da, ve sigletimizde bundan bir çapığ yardım almaya.4.Agıl buna şübbesiz olub şerif kitabımızın çoğ şa5.atlıglarıyla muvafıg bu gerçeğliğe şaatlıg etmesin6.den cümleye aşgar olur ki Allaha olan ibaded fena7.amellerden legelenir. Bunun için Allaha vacibi, ve8.borcu üzere ibaded edmeye isteyen, faziled sahabı9.olmaya cahd edmeli. Bunu buyurdu cemiy gulla10.rına Hag Taale bu kelamıyla. 11.

12.

13. yâni.14.günahgere dedi Allah sen niçin nagl ediyorsuñ be15.nim hagigetlerimi ; ve ağzıña alıyorsuñ benim vasiye16.timi ; sen fazileti igrah eddiñ, ve benim tembihlerimi ge17.ri attıñ. (psal. mth. 17)

18. G.Üçüncü. Allaha olan ibatediñ dışarı nişanele19.ri bunnardır.

20. A. Birincisi. Belin eğilmesiyle, ya gövdeniñ yere21.düşmesiyle olan secda, ki bu nişaneler ilen Allaha bor22.cumuz olan abidane itaatımızı göstürürüz.

23. V. İgincisi. Egglisamızıñ tertib eddiği dualeriñ o24.gunması, yâhod yüreğimiziñ heraretinden tariflendiği25.recaler. Eğer İncili Şerif uzun dualeri yasag e26.diyorusa, fena deyi yasag edmez. Uzun dualer yüre27.ğini heraretiylen oldugca, dayima magbuldür. İncilden28.yasag olan dualer onnardır, ki bazı cahiller müra29.yillig ilen ederler, yâhod yüreglerinde heç bir iydigad,[41]1.ve bir ezginnig yoğiken uzun uzaye dualer ogumaylen2.Allaha bir böyüg, ve magbul ibaded , ve secda ede3.riz gıyâs ederler yad milletleriñ aldandıkları gibi.4.Bu gibi dualeriñ ibadetini yasag ediyor efendimiz Yi5.sus bu gelamlar ile

6.

7. yâni ibadet ederigen yâd milletler8.gibi murayilligile, ve idigadsızlıgile boş gevezelikler9.etmeñ .Zira yad milletler çoğ boş boğazlıgilen eşidi10.leceglar gıyâs ederler.

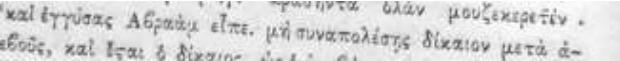
11. G. Üçüncü yüregden ah edmeler, ve göz yaşları,**12.**ki bunnar mücerred zuhur edecegler, haçan ibadet**13.**eden adam gendine gelmeg ile günahlarını tanır, ve gendi**14.**ni Allahıñ gazebine ilayığ bulur.

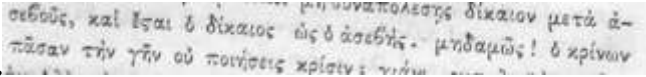
15. D.Dördüncü beñize zuhur eden milayımlığ, ki bir**16.**ferah yüregden dışarı verilir, haçan bu yüreg Alla**17.**hıñ gendine eddiği eyiligleri sezer.

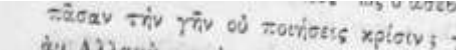
18. E. Beşinci Allahıñ ziğnetine yabılmış ibaded ha**19.**nelere görünen sevda, ve mugayetlig. Vagaa her bir Hri**20.**stian gendi evinde da, ve her bir bulunduğu yere da Al**21.**laha secdasını edebilir, anca bu ibaded daha ço**22.**itigad ile, ve memfaat ilen aziz gelisalarda olur, ki o**23.**rada cümle dindaşlar birigirler, ve orada dinimiziñ sır**24.**ları tegmil olurlar, ve orada cümlesi bir yüreg ile,**25.**ve bir avaz ile cümleñ rabbisi Allaha tesbihad eder**26.**ler, ve bunu ziğnetlendirirler. Bu sebep için Daud**27.**Beyigamber da der idi bu gelami. “ εὐφράνθητι ἐπὶ τοῖς αἰ- **28.**ρηκῶσι μοι εἰς οἶκον Κυρίου πορευόμεθα. ” yâni. memnun ve **29.**mesorur oldum bana deyennere, ki rabbiniñ hanesine gedelim.[42]

12

1.Allaha olan böyle secda, ve ibadet eyivazsız galmag mim**2.**gin değil. Zira Allahıñ adaleti ve azizliği nasıl ret**3.**edersa igrahlığ ilen o adamı, ki ibadeti hor bagar, ve tem**4.**bihlerini tebeler, öylece bu Allahıñ saliheti sever, ve**5.**eyivaz verir o adama, ki pag yüreğñ itigatıyle sec**6.**da eder gendine, ve fazilediñ vasıtasıyle cahd eder gen**7.**dine yağlaşmaya. Böyle adamlara Allahıñ eddiği na**8.**zarı, ve göstürdüğü muhabbeti tegmil öğrenebiliriz.**9.**Allahıñ ve Avraamiñ arasında olan müzegereden.

10.

11. **12.**

yani. yağlaşıb Avra**13.**am Allaha dedi. gâfir ile beraber adil adamı da helag**14.**edmeyeceğsiñ, ve adil adam gâfir gibi görünmeyeceg.**15.**Seniñ şefaatlarıñda zinhar zinhar olmayacag bu şeyi! Sen ki**16.**bitün mesgunete hag şeraat gesersñ, bu hag

şeraati17.edmeyecek misiñ sadıg adama ve beynamus gimsaya; (Yen.18.Kef.ii.23-25)Bunu isbad eder AposolosBaulosta19.bu gelamıyle.

“πιστεύεται γὰρ δὲ τὸν προσηχόμενον τῷ
αὐτῷ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν

20. Θεῷ, ὅτι ἐστὶ, καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδοτῆς γίνε- 21. ται. ” yâni Allaha secdayle
yaglaşan iman, etmeli22.ki yanında hazırdır, ve gendine reca edennere eyivaz ve23.rici
olur.(Pros Evr. Kef. 1a. 6)

13

24.Bu ömürden başka bir fesadsız ve ebedi ömür varı-[43]1.dığına, Ve o ömürde sadıg
adamlar mücerred eyivaz a2.lacaglarına , ve fena adamlar gazebe verile3.ceglerine zinhar
şübbe yogdur.

4. A. Zira isbatlıdır, ki dindar, ve faziletli adamlar5.bu ömürde tegmil eyivaz
almadıglarından başka, bazı6.ları govalanırlar da , ve çoğ siased ivğalarda çe7.gerler. Ve
dahi isbatlıdır, ki dinsiz ve fena adamlarıñ8.çoğları bu ömürde günnerini sefalar ile ve
keyfler ile9.geçirereg ölürler. Bu da bir azim isbaddır bir fesad10.sız ve ebedi ömür dahi
varıdığına, ki orada eyi adam11.lar tegmil eyivazlarını ebedi alsıñlar, ve götü adam12.lar
gazeblerini ebedi bulsunlar. Yad milletler o kadar13.görlügde bulunurgen gadir
olamadılar inanmaya fa14.ziletiñ eyivazsız galacağına. (yani. Şübbesiz inanır15.lar idi,
ki mücerred eyivaz verileceg faziletli adamlar16.ra öbir ömürde). Ve götülüg gazebe
uğrayacağı17.na.(Yani. İnanırlar idi ki götülere mücerred gazeblar18.verileceg öbir
ömürde). Bunun için böyle bir fikir19.de gezerler idi, ki faziletli adamlarıñ cannarı
mü20.cerred öbir ömür müferrah ve mümbid yerlerde, ve ö21.lümsüzleriñ adalarında
bulunacaglar. Ve götü a22.damlarıñ cannarı ezietli yerlere sürüleceglar.
Aziz23.gitabımızda çoğ taraflarında yazar bu gelamları24.

“δικαίων ψυχαὶ ἐν χεὶρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀφῆται αὐτῶν βλά-

25. πητος. ” yâni sadıgleriñ cannarı Allahıñ elindedir,26.ve bunnara asla eziet
dokunmayacag. (sof. Sol. Kef. g)27.Ve yine bir tarafında sadıgler için Abosolos der.

“καὶ τῶν

28. γὰρ τὸ πολιτεῦμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει." Yani. Biz Allah29.dan gorgan Hristianların, irahad meganı göglerdedir.(pros-[44]1.Filp. Kef. g. 20.) bunun için bu ömür misafirhane,2.yolculug, seyir yeri, ve bu gibi sayrı isimler ile tabir3.olur. Ve faziletli adamlar bu gibi bildiglerinden her4.ivğaniñ, ve her mihnetiñ vagdında peg az izab olurlar.5.Zira faziletleri inandırır gendilerini, ki bu ivğalarıñ,6.ve mihnetleriñ cümlesi vagd ile def olacak, ve fazilet7.güneş gibi gadimi çavacag. Ne kadar daha ziade ces8.sared verir dindar adamlara faziletiñ yolunu yürür9.gen, bu iman, ki fazilet için çekilen emegler öbir ö10.mürüñ tügenmez eyiliglerini eyivaz alacaglar nasıl, ki

11.Abosolos Paulos der. "λογίζομαι γὰρ, ὅτι οὐκ ἄξια τὰ

12. παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀπο- 13. καλυπτόμεναι εἰς ἡμᾶς." yâni.

Düşünürüm, ki bu vagi14.diñ ezietleri, ve zahmetleri öbir ömürde bize verileceg15.ziğinete ilayığ değildirler.

14

İnsanın Bozgunnuğu İçin

16.Bele insanıñ Allaha eddiği hillesiz ibadet, ve ruha17.ni secda mugâfadsız galmaz. Anca adamı o gadar zayıf,18.ve bozgun görürüz, hadda Allaha gendiliğinden bir19.tegmil secda getiremediğinden başga, ilehi adaletiñ pag20.gözlerine peg legeli, ve ilehi emriniñ mugayiri görünür.21.İnsan tabiyetiniñ zayıflığı, ve bozgunnuğu ol derece22.isbatlı, ve bi şübbe, hadda Hristozu bilmeyen mille23.tler da igrar ederler bunu. Bunnarıñ kitablarını aç24.fagad, ve anide görürsüñ , ne gadar teşeggi ederler in25.sannarıñ bed huyları için, ve götülüğe olan meyli[45]1.icin, ve ne gadar gayret gullanırlar insannarıñ zulmünü,2.ve garasızlığını meks edmeye. Bulursun gitapların3.da yazdıkları insan heragetlerini, yani. Telefli cey4.glerini , mücadelelerini, hillelerini, ifdiralarını, mü5.btezelliglerini, bekriliklerini, tameyi hanelerini, yani da6.mahgarlıklarını, gibirlerini, gısgançlıklarını, tesgin7.olmayan husumetlerini, ve götülüğüñ sayrı alamet8.lerini. Bunun için esgi agıllılar, igi gimsayı galeme9.aldılar, Dimogridosu , ve Hraglidosu, ki bunnarıñ10.birisi bitün ömüründe insanıñ agılsızlığını güle11.reg mezegeye alır idi, ve öbiri insanıñ mihnetini der12.dleşereg ağlar idi.

13.İşte bir isbad dahi insanın bozgunnuğuna, ve gör14.lüğüne. İncilin bağşisi dünyaya çavmadan (Alla15.hı tanıyan bazı insannardan madeleri) cümle insan16.nar daparlar idi fidanlara altuna, gümüşe, yâhod17.fesatlı tasfirlere, ve fena isimli adamlara, ve yâhod18.öyle gimselele, ki eğer götülüğden geriyseler de, yine in19.sanıdılar. Ve daha agılsız, ve bozgun adamlar gö20.ründüler dünyada vagid vagid, ki dörd ayaklı, ve21.böceg hayvannara, ve bayağı otlara dabdılar, ve22.bunnara gurban haneler ile , ve gurbannar ilen ilehi te23.sbihatlar sunarlar idi. Ta bu dereceye vardıydı insan24.aglının görlüğü. Bundan böyüg isbat lazım mı in25.sanın bozgun aglına; işte bu bozgun halde bulu26.nan insanların meşrebleri gendilere mani olur udu ve Al27.lahı tanıyamazlar idi, ve bitün ömürlerini bir derin28.garannıgda geçirdiler. İnsanın bu hali sebeb oldu29.eñ böyüg padişahlıkların , ve eñ parlag cumhur-[46]1.lerin ve eñ üslublu högümlerin yığılmalarına, ve2.gayıb olmalarine. Agıllı adamlardan çoğ nomoslar gonul3.dular, çoğ gorgular ,ve tegdirler terdib oldular. 4.Emma beynamusluğa olan azgın huzmunu meks edemedi5.glerinden başga insannarın azgınnığı nomosları da bad6.dal eddiler. Ve halea şimdi da ne gadar nomoslar, ve tem7.bihler, ne gadar maggemeler, ve hapishaneler, ve terbiye8.etmeniñ ne gadar çeşid ezietleri var bitün dünyada!9.algın bunnarın cümlesi gadir olamayorlar insanın10.zagın feylini, ve götülüğe meyilli olan şiddetli hızını11.gereği gibi meks edmeye.

12.Bunnardan fehm ederim, ki her bir dindar mütenebbidir13.insan tabiyetiniñ bozgunnuğuna, ve azgınnığına. Ve14.daha ziade mütenebbi olur aziz gitabın çoğ tarafla15.rına zeyin verirsa, ki bu gidab insanın mihnetini çoğ16.yerinde zigr edereg fizah eder bu gelamlar ile. "ἐξουσία"

17. ὅτι ἡ γῆ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπλήσθη τῆ γῆ ἀδικίας, καὶ

18. εἶδε Κύριος ὁ Θεὸς τὴν γῆν, καὶ ἦν κατεφθαρμένη, ὅτι κα-

19. τέφθειρε πάντα σὰρξ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς." καὶ. "Κύ-

20. ριος ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ διεκύψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων,

21. τοῦ ἰδεῖν εἰ ἔστι συνιών, εἰ ἐκζητῶν τὸν Θεόν. πάντες ἐξέ-

22. ^{καίναν, ἀμα ἡγρεούθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔ-} 23. ^{τιν ἕως ἑνός.} Yani yer yüzü fesatlandı Allahın in24.dinde, ve zulümdan doldu, ve gördü Allah yer yü25.zünü, ki fesatlanmış idi. Zira her nüfus bu Allahın26.yolunu bozdu, yeriñ yüzünde.” Ve “rabbi gögden27.eğildi insannarıñ evlatlarına, ki görsün eğer gendini28.tanır varısa, yâhod Allahı arayan varısa. Cemiy in29.sannar azdılar, ve hemi batıl oldular. Hayır amel eden[47]1.gimse yogdur, bir dane bile yogdur.” Cümlesinden zi2.yade biz insannarıñ zayıflığını ve bozgunnuğunu isbad3.eden içerimizdegi ceygdir, ki bu ceygi cümlemiz se4.ziyoruz ve içerimizde aşgare görünür. Zira iste5.diğimizi, ve eyilig bellediğimizi, işlemeyoruz. İlla6.gemlig zanneddiğimizi, gendimiz işleyoruz. Bilme7.yorum bizi gemliğe çegen bu zorlu feyil, ve guv8.vetli cebir nedir; aziz ruhdan dolu Abosolos Bau9.losta bu ceyg için söyledi bu gelamı, fagir insanıñ10.bu peçare halini görmeyle.

11. ^{Ἐπίτω δὲ ἑτέρον νόμον ἐν τοῖς μέλεσι μου ἀντιστρατεύμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοῦς μου.}

12. ^{καὶ ἀγχναλωτίζοντά με τῷ νόμῳ τῆς ἀμαρτίας τῷ ὄντι ἐν}

13. ^{τοῖς μέλεσι μου. ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος! τίς με ῥύσεται}

14. ^{ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;} yâni ezalerimizde15.bir gayrı şeraat görürüm, ki aglımın şeriatıyla mu16.harrebe eder, ve beni azalerimde olan günahıñ şeriatı17.altına essir eder. Ben ne mesgin (peçare) adamım! Bu18.ölümün cesetinden beni gim gurtaracagdır.(Rom.19.Kef. z: 23) bunun için İoannis Theologosuñ vahii20.rabbanisinde (yani, Apokalipsisinde) ilehi gelam insan 21.için çoğ yerde söyler, ki zayıfdır, emadır, aldanmı22.stır, cansızdır, üryandır, ve öyle bir mahlugaddır,23.ki ruhani ceditlenmeye mohdac olduğundan, bir eyi24.lig etmeye gadir değil gendine hekmet ilahi olmayınca.25.İste İnsanıñ hali geyfiyeti buydı İncili Şerifiñ na26.metinden mahrum igen, ve hale bu halde olur her gim İ27.sus Hristoza gavi iman edereg nimetini gendine celb edme28.sa. Dayıma götülüğe meyilli, ve günahlardan yüglen29.miş bulunur. Allahıñ gorgulu divanında ruzı mah- [48]1.şerde sadıg bulunmaya, mücerred günahsız olmalı2.lagin bu bozgunnnugda, ve bu zayıflıgda bulunan in3.sannardan günahsız gim bulunabilir; hergün figir ile.4.ya cevab ile, yâhod amel ile günah edergen; bu perü5.şan halde bulunan insannardan ömründe günah etmeye6.ni bulunmadı. Cümlesi bir feyil ile bu günahıñ pu7.tuna dapıyorlar. Bu gibil zuhriyedin isbadı için sö8.yler çoğ tarafında aziz gitab bu gelamları. ^{ἴδω αὖ-}

9. ποιῶμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν· ἐπὶ τῇ-

10. κίς τῆς ἡμέρας πεσέται ὁ δίκαιος· ἐγενήθημεν πάντες ἡμεῖς

11. ὡς ἀκαθάριοι, ὡς ῥακος ἀποκαθαίνης πάντα ἡ δικαιοσύνη ἡ-

12. μῶν· οὐ δικαιώσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ἄνθρωπος·¹¹

yâni eğer13.günahımız yog derseg, gendimizi aldadırız. Sadıg gö14.rünen dahi günde yedi defa yığılır. Cümlemiz napag15.nesne gibi oldug, ve bitün sadagatimiz seniñ huzu16.ruñda mundar bacavra gibidir. Seniñ huzuruña her17.bir insan adil bulunmayacag.

15

18.Yogarıda yazılannarıñ cümlesinden her bir adam19.görebilir, ki insan Allahdan yaradıldığı zaman, ondan20.aldığı tegmilligde bulunmayor.

21.Yogarıda denildiyyidi, ki insan Allahıñ şegline ve u22.ygunnuğuna göre yaradıldı, aziz alimdar, sucsuz,23.eyiliğe meyilli, ve cemiy fazil hasietlerden donangılı . La24.gin çüngi insanda bu hasietleri görmeyoruz gayrı ev25.velce denildiği gibi, mücerred bu insan gayrı yaradıl26.dığı tegmilliğiniñ halinde değildir. Emma kim cesaret e-[49]1.der demeye, ki halig Allah cümleden alimdar, ve2.cümleden salih igen insanı şimdi göründüğü gibi bu3.gadar zayıf, ve bu gadar muhaned yaraddı; bu sebeb4.için mücerred igrar edmeliyiz, ki insan Allahıñ tas5.firi ve şegili üzere yaradıldığında malig olduğu bag6.şışları, ve guvvetleri, gendi rızasıyle telef eddi, nasıl7.beyân olacagısa aşşağıda. Ve bunu isbad eder aziz8.gitab bu gelamıyle¹¹ πάντες γὰρ ἥμαρτον, καὶ ὅτε- 9. ροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ.¹¹

Yani. cemiy insannar gü10.nah eddiler, ve Allahıñ ziğnetinden mahrum oluyorlar.

16

11.Oldu ki insan gendi radetiylen ilehi tembihi depelediği12.için, mücerred ilayıgdır ilehi gazebiñ ağırlığıniñ13.altında bulunmaya.

14.Yogarıda denildiyyidi, ki HagTealeye olan tegmil sec15.da, eyivazsız galacag değil. Ve hemi denildi, ki16.insan tabiedden zayıf olmag ile, gadir olamaz Allaha bir17.tegmil secda sunmaya. Oldu ki insana Allahıñ öf18.gesinden gayrı daha ne galır; zira Allaha eddiği itaad19.sızlıg ile başga ne alabilir insan; fagad ilehi niamed20.den gendini mahrum

etmiş olur Allahın hag şeraati**21**.üzere, ve böylece cemiy peçareligler bu fagir insa**22**.nın başına birigir. Anca bundan şu figure sabmama**23**.lıyız ki Hag Taale insanın peçareliğini acıamaz, ve mer**24**.hamed edmeyi istemez. Zira hem acır, ve hem merhamed ed**25**.meyi ister. Emma bu figure da düşmemeliyiz, ki insan fagad**26**.gendi guvvetiyle gadir olabilir Allahın merhametine[**50**]**1**.nayil olmaya. Zira Tañrı hag oldugca, ve merhameti**2**.elmiyle beraber bulundugça, mücerred insana bir yar**3**.dım daha bulunmalı, ki öyle nayil ola Allahın na**4**.metine . İmdi insan Allahın merhametine nasıl ilayığ o**5**.lur; heman şimdi öğreneceğiz, aziz kitabın bu ge**6**.lamlarından. öğreniriz insana gazez nerden olduğunu.

7. "ἐπικατάρατος πᾶς ἄνθρωπος, ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς

8. λόγοις τοῦ νόμου τούτου ποιῆσαι αὐτούς. καὶ. θλίβει καὶ

9. στενοχωρεῖ ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου, τοῦ κατεργαζομένου 10. τὸ κακόν." yâni beddnalıdır ol adam, ki ilehi no**11**.mosuñ cemiy gelamlarında bulunub bunnarın icra**12**.sını etmez. (defter. Kef. kz: 26) Ve “ derd, ve mih**13**.ned ol ademiñ canına olur, ki feyli götülügdedir”.**14**.(Pros. Rom. Kef. v: 9)Denilenneriñ cümlesinden ö**15**.grenebiliriz, ve asla şübbesiz galmaz insanın bu**16**.peçare haline.

17

17.Çüangi peg gorguludur dayıma var olan Allahın**18**.ellerine düşmeg, bunun için igdizadır her bir insana**19**.Allahı milayımlandırıcag, ve bu Allahın gendini la**20**.yığ eddiği gazezinden helas edeceg, ilacları, ve yar**21**.dımları aramaya.

22.Embras sahabı hekimi, derd sahabı helas ediciyi, ve**23**.töhmed sahabı şefaadcıyı arar. Ve çüangi insan, de**24**.diğimiz gibi, guvvetsiz, derdibend, ve Allahın indinde**25**.töhmetlidir, mücerred ya umudsuzdur, ya serd yü**26**.reglidir, gaygı insan eğer bu peçare haliniñ ilacı-[**51**]**1**.nı aramaz ise, yâhod bu perüşan halden gendini helas**2**.edeceg vasıta gendine tariflendiğinde, gabul edmez ise.**3**.Vagaa çok adamlar geldi geşti, ve halea şimdi da cog**4**.insannar bulunur, ki bu peçareliglerine zeyin vermeyor**5**.lar, ve bu gadar cog derdimendiken, bir helas ediciye**6**.mohdac olduklarını düşünmezler. Anca biz agılın**7**.şavgından gulauzlanmag ile, ve aziz kitabdan yardım**8**.lanmag ilen öyle umudsuzluğu, ve serd yüregliliği terg**9**.edmeliyiz, ve hastalığımızı peg eyi tanıyarag hegimi ara**10**.malıyız, ve heç aldanmamalıyız sağlığımız var deyî. Had**11**.da Abosolos

İoannisini bu gelamları bizim için den12.miş olmaya.

11. λέγεις, ὅτι πλούσιος εἰμι καὶ πεπλούτηκα

13. καὶ οὐδένος χρεῖαν ἔχω. καὶ οὐκ εἶδας, ὅτι συνέταλαί πο-

14. ρος, καὶ ἄλεινός, καὶ πτωχός, καὶ τυφλός, καὶ τυφλός.

15. Yani deyorsuñ, ki zenginim, ve mal sahabı oldum, ve 16.heç bir şeye mohdecim yogdur. Ve bilmeyorsuñ ki 17.peçaresin, ve zelilsin, ve fagirsin, ve alilsin ve üry18.ansın. (apokalips: Kef: g. 17.)

18

19.İnsanini aglı gadir değıldir Allahini öfgesini meks e20.deceg, ve insanini bu perüşan halini doğrutacag ila21.cı, ve guvveti bulmaya.

22.Şimdiye gadar her ne söylediyse bu hususta, her bir in23.san zayi agıl olmadığça, peg eyi ağnar, ve bu husus24.için hergim mücadale edersa, ya fena adamdır, ya25.agılsız adamdır. Her agıllı adam mücerred arar Alla26.hıñ öfgesini meks edecek, ve gendini mübdale olduğı[52]1.dertli, ve peçare halden gurtaracag vasıtayı, ve yar2.dımı. Lagin bu vasıta gaygısı olduğınu bilmediğın3.den, şaşar, ve çaresiz galır. İlehi salihliğini azim der4.yasını ezberledigça, fehm eder, ki bu gibil ilac ol5.malı. Lagin gadir olamaz ağnamaya gaygısı olduğınu6.bu ilac. İgi tarig düşünebilir ilehi tembihlerini i7.crasını, ve günahlarını töbesini. Lagin bunun igisi da8.zayıf ve guvvetsiz görünürler ilehi niamedden doymaya9.na, ve şavglanmayana. Zira ilehi tembihlerini hıvzı, ve10.tegmil edası belgi gadir olabilir idi, eğer biz insannar11.dayima eyiliği işleseğ , ve bu edebi tembihlerini hilafında12.heç bulunmasag. Emma çünğı yogarıda denilenlerden13.eyice isbad olundu, ki her insan günah eder, ya ce14.vab ile, ya amel ile, ve yâhod figir ile, bunun için aş15.gardır, ki böyle bir vasıta, ve ilac gadir olamaz ile16.hi öfgeyi meks edmeye,ve biz insannarı bu Allahini hag17.şeraatınıñ huzurunda sucsuz edmeye. Ve bunu be18.yan edmeg için Abosolos Paulos dedi bu gelamı. 11. ὅτι οὐ

19. δικαιούται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου. " καὶ " νυνὶ δὲ χάρις νο-

20. μου δικαιούντη Θεοῦ πεφανέρωται. " καὶ " ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰσιν, ὑπὸ κατάραν εἰσιν. "

Yani " nomosuñ amelle22.rinden sadıg olamaz insan." ve " şimdi Allahini

adaleti²³.nomossuz beyân oldu.” ve “ nomosun amellerinden gulauz²⁴.lanan insannar beddua altındadırlar.” bu maslahad i²⁵.çindir David Beyigamberiñ bu gelamı da.

26.

27. Yani.“gelmeyesiñ guluñ ilen şera²⁸.ata. Zira fani dünyada ömür geçiren insan hag bulun²⁹.mayacag seniñ huzuruñda. (psal. rmv. 2)bu a-[53]¹.ziz ruhdan dolu igi azizimiziñ gelamları böyledir. An².ca bazı gimseleriñ yañıldıgları gibi, bu gelamlar³.dan biz da aldanıb yañılmamalıyız. Yani. Zannedmeme⁴.liyiz, ki borçlu değiliz eyiliği işlemeye, ve nomosu hıvz⁵.edmeye. Haşa! bu gibi fikir yañnıştır, ve yañnış oldu⁶.ğunu bildireceğiz minasıb sırası gelince. İlla bu a⁷.ziz gelamlardan öğrenmeliyiz, ki fagad gendi amellerimiz i⁸.le haglı bulunamayız Allahıñ huzurunda. bunun⁹.için yogarıda dedig, ki fagad nomosun hıvzı da derdimi¹⁰.ze derman olamaz.

Gelelim günahlarıñ töbesine.

11.Vagaa bu töbe görünür bir günahger adam için se¹².lametiñ uygun vasıtası, ve ilacı. Lagin bu da öyle¹³.değil. Zira istifar magbul olur Allaha, ne zaman ; ha¹⁴.çan yetig ve hillesiz olur. yani. günahlardan töbe¹⁵.eden adam, hacan bundan geri dönrür, ve bunu igras e¹⁶.der, ve gavi niet ile gavl eder bu günaha bir daha meyil¹⁷.vermemeye. Lagin isbad olduğı gibi bu insan bozgun o¹⁸.ldugça, ve her takikedede günahıñ illetlerinden bulan¹⁹.dıgça, gadir olabilir mi böyle bir yetig, ve hillesiz tö²⁰.bede durmaya; bu insanda günah için Allahı gü²¹.cendiren bir beynamusluğa mücerred igdiza eden bir bö²².yüg igraslıg bulunmaz. İlla töbe edergen, ve peg sa²³.gınırgeren, ve günahlarını tanırgeren da yine bu günaha²⁴.yığılır. Ve Abosolosuñ dediğı gibi günahıñ altında²⁵.yessiriz, ve insan dünyada yaşadığça, günaha olan²⁶.bu gibi meylini terg edemez. Oldu gi bu gibi töbe nasıl ga²⁷.dir olabilir, Allahıñ öfgesini tesgin edmeye; ben bu²⁸.rada, Hristiannara şerif İncilden tariflenen töbe için de-[54]¹.mem. Zira şerif İncilden dariflenen töbe farglıdır, ve bi².lirim o töbeniñ faziletini, ve feylini, ve bundan soñra³.sırasında söyleneceg. İlla o töbe için söylerim, ki in⁴.san gendiliğinden edebilir İncili Şerifiñ niametini aramagsız⁵.böyle olduğuna agılda şaadetlig eder, ve aziz gitab⁶.da bize eşgare söyler, ki insan her takike gücendirir⁷.Allahı, ve gendiliginden gadir olamaz Allahıñ öfgesi⁸.ni meks edmeye. 9.

yani evvelce Ya¹⁰.hudileri, ve Yonanileri izlam eddig, ki cümlesi güna¹¹.hıñ

altındadırlar” (Pros Rom. Kef. g. 9.) Abo12.solos bu gelamıyla cümlemize duyurmaya istedi, ki13.insannar günahların deryasına garh oldular, ve gadir14.olamazlar gendi guvvetleriyle gurtulmaya. Her bir Hri15.stian ağına bunu yerleştirmeli. Zira bundan ganar ağıl16.İnciliñ imanı insana ne gadar igdizalı olduğuna, na17.sıl, ki Baulos Aposolosta Romalılara, ve galadıyâlu18.lara , ve İbranilere megtublarını bu tarig üzere yazdı. 19.Cümleye muhaggag eşgârdır, ki gimsa aramaz hegimi ha20.stalığını eyice tanımayınca.

21.Belgi deye bir gimsa, eğer böyleysa mücerred umud22.suzluğa düşmeliyiz. ben da derim öyle adama, ki eğer fa23.gad gendi guvvetimize umud edersag, sahi nafiledir ol24.umudumuz. Emma haçan düşünürüz Allahıñ had25.siz salihetini, ve elmini, o zaman cesared alırız, ve u26.mudsuzluğu govarız, ve böyle umud ile İsaya Beyi27.gamber gibi çağırırız. “ καὶ εἰμὴ Κύριος ὁ Σαβαώθ ἐγ-

28. κατελείπεν τὸν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἀνέγεννήθημεν, καὶ ὡς 29. Γόμορρα ἀνὸμοιωθήμεν.” Yani eğer yüce rabbi bize[55]1.züryed bıragmasa, Sodoma gibi olur udug, ve Gomor2.raya döner idig. Bu mübaregli züryed Yisus Hristo3.stur Abosolos Paulosuñ bu gelamina göre “ τὴν δὲ Α-

4. βραχίον ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. 5. οὗ λέγει, καὶ τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ’ ὡς ἐπ’ ἓ 6. νόσ, καὶ τῷ σπέρματί σου, ὡς ἐπὶ χριστός. ”ı yani vasiyetler A7.vraama ve onuñ züryetine vad oldular. demeyor, onuñ8.züryetlerine çoğlara gibi, illa birine gibi züryetine. der9.ki bu züryed Hristostur. “ Ve dahi başga megdubunda da10.der. “ νυνὶ δὲ χεῖρις νόμου Θεοῦ δικαιοσύνη περαινέσεται,

11. μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου, καὶ τῶν Προφητῶν. δικαιο- 12. σύνη δὲ Θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς πάντας καὶ ἐπὶ 13. πάντας τοὺς πιστεύοντας. ”ı ve şimdida Allahıñ adale14.ti nomostan, ve Beyigamberlerden isbad olarak nomossuz15.beyân olundu. yani. Allahıñ adaleti Yisus Hristoza16.olan iman ile cemiı iman edennere beyân olundu.

17.Kitabımızıñ bu ilg tarafına agılıñ şavgından ve18.Aziz gitabdan alındılar igdizalı isbatlar. Emma igin19.ci tarafına fagad Allahıñ gelamından ibareddir isba20.tlar, eğer agılıñ tabietli maneleri da buna fayda21.ederlerisa.[56]

B. İKİNCİ DARAF

İncile İman İçin.

I

1.Ahdi Atig (Tevrad), ve Ahd-i Cedit (İncil) beyân i2.derler bize o ilacı, ki gadirdir Allahıñ öfgesini da3.meks edmeye, ve bizim tabiedimiziñ bozgunnuğunda do4.ğrudmaya . Bunu insanıñ aglı bulmaya gadir ola5.maz idi.

6.Çüñgi yogarıda isbad oldu, ki insan gendiliğinden7.gadir olamaz Allahıñ indinde sucsuz olmaya, ve he8.mi ne gadar çareler bulunsa aglıyle, bu çareler Allahı9.deşgin edmeye gadir olamazlar, ve çüñgi heç yeri yo10.gdur şu figiriñ, ki kerem kâni olan Allah insanı bı11.ragır tegmil umudsuzluğa, bunun için mücerred ih12.diza ediyor, tegmil salih, ve tegmil alim fagad gendi ol13.duğuna binaen, bize gendisi beyân ede o vasıtayı, ki14.bunuñ ile gadir oluruz gendine yaglaşmaya, ve ya15.radıldığımızı bize inam olan ifdiharlığı yine gazanma16.ya. Hagiged Allah beyân eddi helaslığımızıñ o va17.sıtasını, ki buna azizlerimiz vahiy rabbani (Apokalipsis)18.tabir idüb ihdibarda dudarlar. Zira Rabbi görmeyi19.len insan cinsiniñ gendi selametine olan zayıflığını, ve20.körlüğünü Beyigamber, ve resul namıyle bu husmete 21.recul adamlar secdi. Şavglandırdı bunnarı tabietin22.şavgından üstün bir şavg ile, ve beyân eddi bunnara eñ[57]1.gizli sırları,ve Beyigamberlikleri yazdılar, Allah2.dan beyân olunan gerçeğlig ebedi hıvz olmag için.3.Bu yazılanları biz Ahdi Atig (Tevrad) ve Ahdi Cedit4.(İncil) tabir ederiz. Ve bir lafs ilen aziz kitab tesmiye5.ederiz, ve bu aziz kitabdan öğreniriz, ki. “Ezelsiz za6.mannar ile gizlenen sır, ezelsiz Allahıñ emri üzere Beyi7.gamberleriñ gelamları ile, ve resulleriñ, vaazlarıyla8.şimdi beyân oldu.”(pros Rom: Kef: Is. 28.) Böyi9.lece beyân eder Abosolosuñ bu gelamları da ^{“ἡ Ἐκκλη-}

10. ^{σία ἐπικαθήμενή ἐπὶ τῷ θρόνῳ τῶν Ἀποστόλων, καὶ Προφη-} 11. ^{τῶν.”} yani. Aziz

Egglisamız Beyigamberleriñ, ve re12.sulleriñ temeli üzerine bina oldu. (Kef: v: 20.)

13.Aziz kitab Allahın salih gelamıdır. Bu Aziz Kitab**14.**igie tazim olur bu isimler ilen. Ahdi atig (Tevrad)ve**15.**ahdi cedit. (İncil)yani esgi vasiet, ve yeni va**16.**siet

17.Ahdi Atig da yani tevrati Şerif denilen kidabda insanı**18.**Hristozuñ imanını gabul edmeye gayıdlandırıran işler,**19.**yani gurbannarıñ secdaleriñ, ve tesbihadleriñ şu**20.**rutları, ve Beyigamberligler, ve incil niametiniñ ni**21.**şaneleri yazılı. Ve Ahdi cedit, yani incili şerif, ol**22.**Beyigamberlikleriñ, ve nişaneleriñ, ve resimleriñ tegmil**23.**olduklarını göstürdüğünden başga, Yisus Hristozuñ**24.**befatıyla miaser olduğumuz Allahın azim terahumu**25.**nu dahi dellaled eder. ve dahi bu Aziz kitab tembih na**26.**meye, ve mücde nameye tagsim olur. Emir namede hag ta-**[58]****1.**ale yazdığı tembihleriñ tegmil hıvzını ister, ve hila**2.**finda bulunanlara böyüg gazebe vereceğini göstü**3.**rür. ve mücde namede ilehi niametiñ vadlarını ve peder**4.**Allahın habib olduğu için bize göstürdüğü azim mu**5.**hahabbeti bean olunur. ve Avraam Pedere Allahın bu**6.**söyilediği gelamlarda Hristos icinidi. "καὶ ἐνευλογηθήσονται 7. ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. yâni yer yü**8.**zünüñ

cemiy Milletleri seniñ züriedin ile beregetle**9.**neceglar”(Yen :Kef: kv 18) Ve igi çeşid name**10.**leriñ da hocası Aziz Ruhdur Abosolosuñ bu gela**11.**mına göre.

"τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς εἶδεν, εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ 12. Θεοῦ." yani Allahın detbirli sırlarını gendi Ruhundan**13.**gayrı gimse bilmez”(Pros: Korinth: Kef: v 11) ve bu**14.**Aziz Ruhuñ aledleri, ve vasıtalari Beyigamberler, ve**15.**resuller idi Pedros Abosolosuñ bu kelamina göre. "οὐ

16. γὰρ θελήματι ἀνθρώπου γινέσθαι ποτὶ Προφητεία, ἀλλ' ὑπὸ

17. Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν οἱ τοῦ Θεοῦ ἅγιοι ἄν **18.**θρώποι. yani insan feyli ile heç bir vagıdda Beyigamber**19.**lig zuhur edmedi, illa Aziz Ruhdan tarifenereg söyi**20.**lediler Allahın Aziz adamları” (Episol : v K. a. 21)

21.Bu aziz Kitab Allahın sahih gelamı olduğuna asıl**22.**hristian bu kidabın tarifini ogurgen, yâhod diğnergen**23.**yüreğiniñ içinde sezdiği ferahdan da mütenebbi olabilir.**24.**Anca çüñgi her hristian yetig dindarlıgda bulunmaz, ve**25.**yetig bulunmadığından, bu içeriği doğan ferahdan i**26.**sbatı sezemez. Bahusus Vabdis olmayannar. Bunun iç**27.**in çoğ ayrı isbadlar bulunur bunnarı inandırmaya. **28.**ilg isbadlar

bunnardır. yani beyigamberligleriñ aş**29**.gare tegmil oldukları. nasıl, ki Yagov Bederiñ Beyi-[**59**]**1**.gamberliği dördüncü oğlu Yudanıñ siğsilesinden ola**2**.cag Badişahlığını, ve bu Badişalığın Hristozuñ gel**3**.mesine gadar süreceğini beyân eder idi, ve öyile oldu. ve**4**.nasıl ki Daniiliñ Beyigamberligleri, dünyada bulu**5**.nan böyüg badişahlıklarıñ tebdil olacaglarını **6**.simleri ve resimleriyle beyân ederler idi, ve öyilece oldu**7**.lar. ve dahi Daniiliñ Beyigamberligleri beyân ederler idi**8**.Yisus Hristozuñ geleceğini, ve cefa çegeceğini , a**9**.hdi natıgda olan gurbannarıñ, ve töreleriñ ibdal ola**10**.cağını, ve öyilece oldular. Malahianiñ, ve İsaianiñ**11**.Beyigamberligleri beyân ederler idi Milletleriñ gerçeg**12**.Allaha iman edeceglerini. ve Yisus Hristozuñ beyigam**13**.berligleri beyân ederler idi Yerusalmiñ harab olacağı**14**.nı, ve Yehudileriñ dağılıb peragende olacaklarını. ve**15**.öyilece oldular, ve daha çoğ Beyigamberligleriñ teg**16**.mil olduklarını bitün dünyaya isbadlı oldukları**17**.için, burada yazılmag haced değıl. İmdi çüñgi Al**18**.lahdan gayrı bir gimse gadir değıldir bilmeye değıl beş**19**.yüz sene evvel, yâhod biñ sene evvel, soñra olacag**20**.ları, illa yarın olacagları da. Bunuñ için bu A**21**.ziz gidabda böyile Beyigamberligler bulundugları için**22**.Aziz Ruhdan tarifenmiş olduğı her agıl saabı adama**23**.şübbesizdir. İginci isbadlar bunnardır, yane, din ba**24**.blarınıñ, ve ilehi tembihleriñ azizliği. Zira bu Şerif **25**.kidab Allahıñ azimliğı için, ve insan helaslığınıñ **26**.sırları için bu gadar decayibet ile söyiler, hadda ag**27**.lımızıñ guvvetlerinden üstündür. bu Aziz kitab biz**28**.den başka birşeyi istemez, illa fagad bir ibaded ister, **29**.ki Allaha magbul, ve agıla malig mahluglara yagı- [**60**]**1**.şıglı ola. Zira Allaha secdayı Ruh ile, ve pag yü**2**.reg ile edmemizi ister bu gelamı ile.

Εἰς τὸν Πνεῦμα καὶ εὐχαριστοῦμεν

3.Zira Allaha

magbul gurbandır bu gibil secda der Da**4**.vid

ὅτι τὸ Θεῷ Πνεῦμα συνεκτεταμένον καρδίαν συνεκτεταμένον, καὶ συνεκτεταμένον

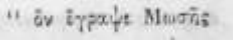
5. τὴν Ἀλλὰν ἡμεῖς **6**.yâni Allaha magbul gurban uslanmış Ruhdur. ezgin**7**.ve engin galbi Allah hor bagmayacag.”(Psal. n. 19)**8**. böyile ibadet ile beraber tembihleriñ hıvzına da ister,**9**.ki bu tembihleri peg aziz olmayile insanı gâmilliğiniñ**10**.doğru yoluna gulavuzlarlar. Bunnar bize darif eder**11**.ler Allahı bitün candan, ve yüregden sevmeye, ve**12**.gomşuya heç bir zarar edmediğimizden başga, mohdac**13**.lığına gücümüz yeddiğı gadar yardım da edelim.ve dahi**14**.düşmannarımızdan intigam almayacağımızdan başga, e**15**.limizden gelen eyiliğida edelim onnara. ve neticeyi kelam**16**.bu Aziz kitab ködülüğü yog yalıñız edmemeyi, il**17**.la ağılmızada goyımamayı

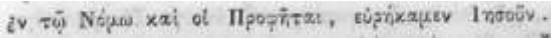
öğretir bize. ve hristian imanı**18**.mızıñ tembihlerini, hag üzere, bir adam deyebilir, ki**19**.doğru ve sağ akıla dabdıhdırlar, ve yad Milletleriñ**20**.bir kidabında böyle bir Aziz, ve insanıñ birliğine vefalı**21**.tarif bulunmaz. ve eğer bu Aziz Kitabda aglımıza**22**.sığmayan sırlar, ve haberler bulunuyor usa, heç ta**23**.acüb edmemeliyiz. Zira Allahıñ şeraadları tefdiş ilen**24**.ağnaşılmaz, ve yolları tefahusile bulunmazlar. Zira**25**.gim ağnayabilir rabbiniñ aglını; yâhod bu Alla**26**.h ile bile meşfarete kim oturdu; (Pros Rom: Kef : ia.**27**.33-34). Üçüncü isbadlar bunnardır. Abosolosla**28**.rıñ vaazlarında görünen acayib, ve akıldan üstün**29**.guvved. Abosoloslar az adamigen, högümsüz, guvved-[**61**]**1**.siz varyiedsiz, silahsız ve elfazsızigen az vagidin mabe**2**.yinde sayısız İnsannarı. ve cemayetleri Hristozuñ imanı**3**.na çevirdiler. neyile fagad Allahıñ gelamı ile. ve zafar**4**.edemediler bunnara ne böyüg Badişahlarıñ emirleri, ki**5**.bunnarıñ nasihatlerini yasag ederler idi, ne gorhutma**6**.ları, ne işkenceleri, ve neda böyüg alimdarlarıñ hil**7**.leli, ve ustalıglı garşılıglı cevabları. ve gim gör**8**.meyor aşgare ilehi yardımıñ vicute getirdiği işleri ;**9**.Abosoloslarıñ nasiheti eğer Allahdan olamasa gaygı, **10**.sebeb gadir idi bunnara öyle bir ustalıglı guvvet öğret**11**.meye; ve o gadar iman cinsini gendilere celb edmeye ; **12**.acaba mal sevdası mı ; ya bunnar rızalarıyle bragdı**13**.lar, güllü gendi varlıklarını, ve sayrılara da öğreddiler**14**.para ve mal birigdirmemeyi. acaba ehdiibar ve rağbed u**15**.mudu mu bu işe heraredlendirdi bunnarı;mücerred o da**16**.değil. Zira bunnarıñ hocası çegeceglari eziedleri,**17**.ve ölüme gadar cefalanacaglarını bunnara evvelinden**18**.haber verib gurtlarıñ arasına goyun gibisiniz deyereg**19**.gondurdu bunnarı . Belki bir kimse deye, ki eblehlig, ve**20**.bilgisizlig bunnarı şaşırıp böyle bir heragete getirdi.**21**.ya bunnarıñ yüce maneli kelimalarında, ve megdub**22**.larında öyle bir eblehlig, ve bir bilgisizlig görünme**23**.yor. Oldu ki mücerred Allahdandır gerek Beyigamber**24**.leriñ, ve gerek resulleriñ bir niedde, bir cevabda ve **25**.bir gayredde bulunmaları. yogsa, ne mimkin idi ta dün**26**.yanıñ evvelisinden beri bu gadar hesabsız zamanıñ mabe**27**.yinde bu gadar, ve bu gadar Beyigamberler, ve Resul**28**.ler birleşereg böyle bir acayib iş edeyidiler; dünyanıñ**29**.eñ mimginsiz görünen işi, dahi golayı mimkinni olabilir, [**62**]**1**.lakin bunnarıñ işi mücerred mimkinni olmaz idi İnsan**2**.aglınıñ elmi ve tetbiriyle. bunuñ için her bir İnsan**3**.zeyin verdikça, fehm edebilir, ki bu Resulleriñ na**4**.sihedlerida, Aziz kitabdan mevcut olub, Beyigamber**5**.leriñ kitablarına muvafıg olduğu için, mücerred o**6**.Allahdan beyân olmuş öyle bir Aziz Kitabdır.ve her**7**.bir Hristian şüpesiz iman edmeli,

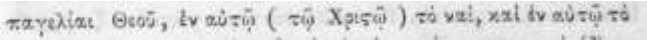
ki bu Aziz Kitab Allah'ın sahih gelamıdır, ve sahih din bu Aziz Kitab'dan tariflenen imandır.

3

10. Bu aziz kitabın asıl maksadı helas edicimiz **11.** Yisus Hristosdur, ol, ki dünya yaradılmadan evvel in **12.** sannarın ziğineti için hazırlanmış, ve dünyanın evvel **13.** linde vad olunmuş, ve çok senelerden evvel Beyigamber **14.** lerden haberi verilmiş ve gurban ile , ve resimler ile **15.** evvel işaretlenmiş. ve Nomoslarda tagtir olunmuş, ve akıbed **16.** İncili şerifin vasıtası ile bitün dünyaya delleled o **17.** lunmuş. İşte bu yedi çeşid isbadlar ayrı ayrı tefsir olur.

18. A. Birincisi budur. Aziz kida bda dürlü maslaad **19.** lar yazılı. yani Nomosun tembihleri, ilehi ürya **20.** ların, hegmedlerin, vadlerin, ve çeşid İnsanied amel **21.** lerin insanın birliğine vefa edeceğ tarifleri mestur **22.** dur. Emma bunnarın cümlesi başka bir şeye bağ **23.** mazlar, illa fagad bize beyân edmeye insan cinsinin se **24.** lamedine, ve helasına Yisus Hristozun vasıtası ile te **25.** hirlerden evvel Allahın eddiği niyeti . yani Aziz Kita **26.** bda olan Nomos Allaha eddiğimiz günahı tanımaya bizi **[63]** **1.** gılavuzlamaylen, emr eder bize bir helas edici arayalım. **2.** Beyigamberligler bu helas ediciyi bize habar verirler, ve **3.** Beyigamberlerin gurbannarı bu helas ediciye işaret **4.** dirler. Allahın dürlü görünmeleri, ve mucezetleri **5.** bizi gayıdlandırıdılar Hristoza vacib olan imana gabul **6.** edmeye, ve bu Hristozun mucuzetlerini daha parlag **7.** beyân ederler. Encamı Allahın cemiy vatleri çüngi **8.** bizi inandırıyorlar semavi pederin İnsana olan merha **9.** medi için, bu vadleri isbaddırlar Allahilen insanın **10.** arasında miyenci olan Yisus Hristozun miyenciliğine. **11.** Bunun için Aziz Kitab şaadlıglardan doludur bu **12.** Hristoz için. fagad ikisini yazalım.

13. yani **14.** onu ki Musa, ve Beyigamberler nomosta yazdılar **15.** buldug Yisuzu.”(İoan:Kef:a.42)

16. **17.** yani. Allahın vadleri ne gadarisa gendi de (Hri **18.** stosta) evved , ve gendide amindirlar. yani Allahın her **19.** merhamedli vadin temeli Hristozun üzerine binalanmı **20.** şdır” İmdi bunlardan bellidir Aziz Kitabın sebebi **21.** asıl Yisus Hristos olduğu.

22. B. İkinci isbatı budur. deherlerden evvel Allahın 23.cemiy eddiği gavillerden eñ secgili gavli gendi oğlu24.nun İnsan olmasıdır, ve bu oğlunun befatiniñ va25.sıtası ile insan cinsiniñ helasığdır. Bunu isbad e26.der Abosolos bu gelam ile.

“ ἀλλὰ λαλοῦμεν σοφίαν Θεοῦ

27. ἐν Μυστηρίῳ, τὴν ἀποκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ 28. τῶν αἰώνων εἰς δόξαν τῶν. biz sır ile söyleriz Allahın29.gizlenmiş ilmini, ki bunu deherlerden evvel bizim ziğneti-[64]1.miz için Allah hazır eddi.” (Pros Korinth. a. Kef: v.7.)2.Bunun için İoannisniñ vahii rabbanisinde (Abogalipsi3.sinde)helas edicimiz guzu tabir olunur, ki bu gu4.zu dünya yaradılmadan evvel boğazlandı.

5. G. Üçüncü isbadda bu, ki ta dünyanıñ yaradıl6.masında görünüyor halig Allah muradı aliesini ilg in7.sana Adama beyân eyiledi, ve onuñ vasıtası ile bitün8.İnsan cinsine duyurdu bu mücdeli gelamlarıile.“9. καὶ ἔχθραν ἔσται ἀναμίσεισού τοῦ ὄψεως, καὶ ἀναμίσει τῆς

10. ἰουδαϊκῆς, καὶ ἀναμίσει τοῦ σπέρματος σου, καὶ ἀναμίσει τοῦ

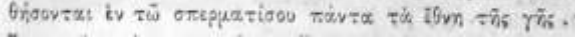
11. σπέρματος αὐτῆς. αὐτὸς σου τήρησει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρή- 12. σεις αὐτοῦ πτέρναν. yani seniñ(yılıniñ), ve avrediniñ13.arasında, hem seniñ züryediyniñ, ve onuñ züryediniñ14.arasında adaved bıragacağım, o seniñ başına, ve sen15.onuñ öğçesine gast edecegsiñiz.” (Yen : Kef : G. 15.)

16.İşde bunuñ manesi. Yılan Şeytandır. yılıniñ züryeti17.cemiy gâfirler, ve gerçeğliğin düşmanlarıdır. Karı18.niñ züryeti Yisus Hristostur, ve Hristozuñ züryeti19.cemiy dindar ve faziletli adamlardır. Hristos yılıniñ20.başını ezer, hacan günahı siler, ve gâfirliği yog eder. Şe21.yitan Yisus Hristozuñ tobuğunu yaraladı. hacan ga22.fir dabileriniñ vasıtasıile bu Hristozu tenten yana23.gadl eddirdi, ve halea yaralandırıyor Hristozuñ zür24.yetini, lagin canınıñ selametine bir zarar edemeyor.25.bu eyi haberi cümlemiziñ atası Adem yagışığı üze26.re yüreg sevinciylen aldı, ve işde cümlemiz görüyo27.ruz imanımızıñ başlangıcını, ki ta dünyanıñ ya28.radılmasındandır. bu temsili sürüb geldiler Ademiñ29.faziletlü züryedleri da, Baulosuñ bu şaadlığına gö-

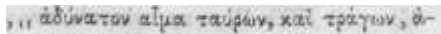
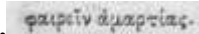
[65]1.re. ἐν ταύτῃ γὰρ τῇ πίστει ἐμαρτυρήθησαν αἱ πρεσβύτεροι 2.yâni. bu iman ilen isbad oldular (ecdadımız) yani3.cemiy sadigler Hristos efendiden evvel.” ve Adamdan so4.ña bu

sevincili haber, ve ahdi eman çoğ defa Avraa5.ma, İsaaka ve Yagoba oldu bu tabir ile.

εὐλογη-

6. yâni.7.züryetiñde beregadlanacaglar yer yüzünün cemiy8.milledleri.” (Yen: Kef: kv.18) bu sebab için Abo9.solos Baulos Avraam Bederimizi imanilen emin ve sadıg ol10.du dediğinden başga, cemiy dindarlarıñ Pederi da de11.yor, yani demeye ister, ki ne gadar Hristiannar Yisus12.Hristozuñ huzurunda sadıg görünmeye arzularsa, ha13.zireti Avraamı mücerred örneğ almalı. İmdi yazıla14.nnardan her bir adam göre bilir, ki mesihiye verilen15.iman ta dünyanıñ yaradılmasından temellendi ve ga16.vilendi.

17. D. Dördüncü isbadda bu, ki İnciliñ nâmeti18.çoğ sene evvel Beyigamberlerden dünyaya dellaled ol19.du. İncili Şerifiñ gerçeğliğı daha aşığâr, ve daha20.şübbesiz görünsün deyi, hag taale murad eyiledi bir21.gac zeman evvel çoğ Beyigamberlerden dürlü tarigle22.rile vaz olunsun dünyaya. Bu Beyigamberler bir a23.vaz ilen açıg açıg vaz eddiler, ve aşığâre haber verdi24.ler Yisuzun nâmetini. bu Beyigamberleriñ cemiysini25.bu kidaba mestur etmek mimgin değıl. Zira peg çoğdur26.lar. anca haber veririm fagad bazı Beyigamberleriñ i27.simlerini arzulayannara, ki ahdi natıg (Tevrad) gita28.bında ogusunnar . yani.David Beyigamberiñ Zeburını.29.Psalm:75.v Yenes : Kef : 22 : 18. İsaıayı . 2. 11. ve [66]1. 1. 13. ve 7. İerimayı . 23. 6. ve 31. 31.İezokiili2.. 34. 23. Daniili. 9. 21.Osieyi. 2. 18. İoili.2. 28.3.Amosu. 9. 11.Avdiuyi.1.17. İoayı.1. 17.Mihai4.ayı, 5. 2. Naumu. 1. 15. Sofoniayı. 3. 14. Avakum5.3. 2. Angeosu. 2. 8. Zahariayı. 2. 10. ve. 14. 8.6.ve Malahiayı.3. 1.

7. E. Beşinci isbadda bu, ki cemiy Malledleriñ8.gurban adetleri İncili Şerifiñ nâmetine İşaretidi. Dün9.yada bulunan Milletleriñ cümlesi dürlü hayvannar10.boğazlayıb Allah deyi tabdıgları pudlara gurban ge11.tirirleridi, ve bazı milletler gurban vagdında gendi e12.vladlarınıda gurban ederler idi. görünüyor, ki böyle13.gurbannar bundan sebab aldılar. yâni. cemiy Milled14.ler galblerinin derüinde sezerleridi, ki Allahıñ hu15.zurunda döğmedli, ve hag öfgesine müstahagdırlar, ve16.istediler Allahıñ bu öfgesini gurbannar ile, ve hayvan17.narıñ ganı ile tesgin edmeye . ve eğer Abosolos bu ge18.lamı deyorusada, 19. yani.

boğaların, ve tegelerin ganı gü**20**.nahları af eddirmeye gadir değil.” (Pros : evr : Kef : i . 4)

21.Emma Allah Musa Beyigambere verdiği ganonnamede çe**22**.şid gurbannar tarif eyiledi. ve çüngi böyle gurbannar**23**.İnsannarın günahlarını sildirmeye gadir olamazlaridi, **24**.Baulos abosolosun yogarıda dediğine göre, oldu ki, ne**25**.sebeb için Allah o kitabda derdib eyiledi bu gibi gur**26**.bannarı ; igi sebep buluruz Aziz kitabda birisi bu.**27**.yani. İnsan ağnasın, ki Allahın huzurunda günah**28**.gardır, ve hayvanın gurban olduğu gibi Allahın **29**.hag öfkesinden gendisida gurban olmaya ilayıdır. ve bu**[67]****1**.sebeb için Allah o nomosta bu gelamı da yazdırdı.“

2. καὶ ἐπιθῆσουσιν οἱ πρεσβύτεροι τῆς συναγωγῆς τὰς χεῖρας

3. αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μάρτυρος ἑναντί Κυρίου, καὶ πρὸ- 4. ἔσται τὸν μάρτυρα ἑναντί Κυρίου. yâni.

Nomosun babazla**5**.rı ellerini dananın başına goyısunlar Rabbiniñ hu**6**.zurunda, ve danayı Rabbiniñ garşısında boğazlasın**7**.lar” (Levitik : Kef : d. 13-16) günahların bu**8**.gibi tanınması İnsanı usulile gulavuzlaridi helas e**9**.diciyi miğençiyi aramaya. İginci sebebda budur.**10**.yani, böyle gurbannar haç üzerine günahlarımız i**11**.çin ölen lekesiz guzu Yisus Hristozuñ eñ ziyinetli**12**.gurbannarını işared ederleridi bu tarz üzere. yani, eger **13**.akılsız hayvanın ganı yaradıcıyı merhamete gamed**14**.lendiriyor usa, Allahın oğlunuñ legesiz ganı ne ga**15**.dar daha ziade gadir idi günahlarımız için öfgelenen se**16**.mavi Bederi terahuma getirmeye ; ve eğer agılsız hay**17**.vannarın ganı teniñ legelerini paglemeye gadir olu**18**.yor usa, Yisus Hristozuñ ganı ne gadar daha ziade**19**.gadir olur günahlarımızın can lekelerini yeyikamaya ;**20**.bunun için Abosolos Paulos o Nomosu geleceg eyili**21**.glerin kölgesiyidi der. **22**.

λόγων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων...

23. οὐδέποτε δύναται τοὺς προσερχομένους τελειῶσαι.¹⁾ yad Mil**24**.letlerde gurbannarından faydalana bilirler idi, eğer bu**25**gurbannarın vasıtasıilen ettikleri günahların is**26**.difarını Allahın huzurunda beyân edereg aflığa**27**.ılayıg olmanın gerçeg yolunu arasalaridi. Ye**28**.hudilerin gurbannarına, ve törelerine nazaren, yad**29**.Milletlerin bu gurbannarı da hemen işared ederle-**[68]****1**.ridi.görünen zadlar ilen incil niametiniñ görünmeyen**2**.feylini, yani. teniñ sünneti ruhani sünnete İşaredidi, **3**.ki bu ruhani sünned Hristostan aldığımız niamediñ va**4**.sıtasıile cemiy illedlerin, ve her çeşid günahın ke**5**.silib adılmasıdır.

Yehudilerin bayramında gurban e6.dib yedigleri guzu, iman ile legesiz guzu Yisus Hri7.stozuñ ganından, ve teninden hesedar olmamızıñ işa8.retiidi. Mısırıñ çölünde baggırdan yapılib dikilen9.yıylan ,o helas edicimiziñ tasfirydi, ki Stavrozuñ ü10.zerine asılmagile, günahıñ ısırmalarından yaralannan11.narıñ cümlesine şifa veriyor, iman ile gendine gözlerini12.dikdigçe. Nomosun sayrı isaredli resimleri içinda bu13.gibi figirde bulunmalıyız. Bunnardan her bir Hristian14.görür, ki bu gurbannar, ve töreler, helas ediciğın gel15.mesine gadar icira olmalıdılar, ki bunda dügendiler A16.bosolosun bu gelamına göre "δωράτε καὶ θυσίας προ- 17. σφίρονται μίχρη καιροῦ διορθώσεως ἐπικαίμενα. yani. töreler,18.ve gurbannar icra olub gelirler idi helas ediciğın vag19.dına gadar." (Pros Evr : Kef : th. 9-19)

20. 6. Altıncı isbadda bu. yani, vagaa Beyigamber21.leriñ vagdında Nomos verildi Allahdan, hadda insan o22.nu hıvz eddiğinde, sadıg bulunsun Allahıñ huzurun23.da şerif kitabda görüldüğü gibi. lakin çüñgi Abo24.solosuñ isbatına göre, cemiyy İnsannar günah eddiler,25.ve Allahıñ ziğnetinden mahrumdurlar, bunun için26.nomos gendi guvvetini gayib eyiledi, ve gadir olamadı bi27.zi sadıg göstürmeye Allahıñ huzurunda. anca Alla28.hıñ azim elmi başga vasıta buldu, ki bu vasıtaiilen29.o nomosu bize fayıdalı ola . yani bu Nomosu gullandı[69]1.bizi Hristozuñ imanına hazırladsın deyü bu tarz ü2.zere. yani. bu Nomos bizi töhmedli, ve ilehi şeraata ga3.badlı olduğumuzu göstürmeylen, elimize yapışib he4.las edicimiz Yisus Hristoza gulauzladı. ve bunun i5.çında çoğ aşgar isbadlar buluruz Aziz Kitabda.6. "ὡς ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἡ 7. πίστις δικαιοθῶμεν. yani, nomos mesihedeg bizim hocamı8.zidi, hadda iman ile teg adil olunalım."(pros Gal :9.Kef : g. 24). "καὶ οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἀλλ' 10. σαγωγή ἐστὶν πρὸς τὸν Χριστόν, ἵνα ἡ ἐλπίς ᾖ ἐν τῷ Θεῷ. 11.yani.şeriad birşeyi tegmil edmedi, emma şol efzal u12.muduñ idhalini tegmil eddi, ki onuğilen Allaha yag13.laşırız ." (Pros Evr : Kef : z .19) anca bu gelam14.lardan gimse zann edmesin, ki borçlu değiliz Nomosu 15.hıvz edmeye. haşa ! bunun için ihdiza olannarı söyile16.yeceğis sırasında. (69.16.)

17. 7. Yedinci isbadda budur. helas edicimiz gendi re18.sullerini dünyadan secdiğı zeman, onnarı tertib eddi, ki19.İncili şerifi vaz edsinler bitün dünyaya, yani cemiyy20.insannara. Zira cümlesi mohdac idi helaslığa bu sema21.vi miğençiniñ vasıtası ile. ve Resulleri bu emrini her22.gemaliyle tegmil ettiler. her yeri dolaşdılar, her

yerde23.müümin diniñ silinmez izlerini bragdılar, nasıl isbad24.ediyorlarısa Baulos Abosolos, ve David Beyigamber.“25.

26. yâni, bunnarîñ27.avazı bitün dünyaya duyuldu, ve anleriñ sözleri28.dünyaniñ ta nihayedlerine yedişdi.” [70]

4

1.Yisus Hristoza iman edenneriñ cemi, egglisia tabir o2.lur. beli ibaded hanede cümleden ekklisia tabir olu3.nur. Zira bu ibaded hanelerde dindarlar birikirler Al4.laha ibaded edmeg için . Anca asıl ekklisia böyle a5.damlarıñ birigmesidir, ki Yisus Hristoza bir sahih ve biri6.iman ile cem oldular, ve cümlemiziñ başı olan Hristo7.zuñ gövdesi olurlar, nasıl, ki der Abosolos Baulos.

8. yâni siz ebedi var9.olan Allahıñ hanesisiñiz. bu gelisa Yisus Hristo10.zuñda, imannılarıñda, ve İncili şerifiñda egglisi11.ası denilir. bu egglisia için ihdizası üzere söyleye12.ceğiz Pisevonun tarifinde. yani. imanin icmalinde.

5

13.Hristozuñ gelisesi dünyaniñ yaradılmasıyle bera14.ber başalmaylen, anide temellendi Allahıñ gendi lisani15.ile insana beyân eddiği niyedleri insanlarıñ lisanına16.destan olmayle. ve soñra yazılı nomosu , ve Beyigamber17.leriñ tarifleri, ve encam İncili şerif ilen

18.Oldu ki bu keliseniñ üç çeşid keyifiyetleri oldu.19.İbdida ki hali Adamdan Musie gadar. ve iginci geyifi20.yeti Musiden Hristoza gadar . üçüncü hali, Hristoz21.dan ruza mahşere gader. İmdi ibdidaki haline zeyin vere22.lim. yogarıda isbad olundu, ki Hristianlarıñ dini dün23.yayle beraber başlandı. Bunuñ için dünyada igrar24.eddiğimiz imandan, ve bu imanıñ haznesini derünine hıvz [71]1.eden egglisadan daha esgi bir zad yogdur. bu kelise2.dünya yaradılalıdan beri birdir, ve dünyaniñ soñu3.ne gadar, ve ebedlere gadar bir olacag nasıl, ki bu4.Ekklisada hıvz olunan imanda tebdilsizdir Aziz kita5.bıñ bu isbatına göre “ Yisus Hristos 6. yani. İsayil Mesih dün7.ve bu gün ve ebeden heman odur.

(Pros Evrai. Kefa .8..1g . 8 .)Bu ilg halinde keliseyi Allah terdib eder idi **9**.gendi lisanından beyân olan vahii rabbanileriyle, ki bun**10**.narı Adam duyıdu, ve Noeniñ vagdına gadar gendi evla**11**.dlarına, ve cemiy züryedine destan eyiledi uzun ömrü**12**.nüñ golayıylen. Ondan Nuh alıb bu vahiy rabbaniyi**13**.(Apokalipsiyi) evladlarına, ve torunnarına verdi. Zira**14**.Baulos Abosolosuñ gelamına göre. **15**.

15. **16**.yani bu vahiy rabbani ilen **16**.evladlarımıza eyi şahaded verildi.” **16**.yani bu vahiy rabbani ilen **16**.evladlarımıza eyi şahaded verildi.” Anca çüngi Nuh Be**17**.yigamberiñ tufanında az vakid soñra insanlarıñ be**18**.yınamuslugları için unuduldu, yâhod hor bakıldı**19**.bu ilehi duyıgu, ve birden meyidana çıgdı napag pu**20**.dbareslig, Allah istedi bu Apokalipsislerini, yani be**21**.yannıglarını Avraama, İsaaka, ve Yagova ,ve onnarıñ**22**.züryetlerine Musiye gadar yine tazelemeye, ki insanna**23**.rıñ selameti fagad onnardan ibareddir. Bu vahiy rab**24**.banileriñ, yani ilehi beyânıglarıñ bitün guvvedi in**25**.cili şerif, yane Yisus Hristoza olacag iman idi, ki Al**26**.lahıñ ve İnsannarıñ arasında miğençi, ve sulfcu**27**.odur. bunun için aziz Baulos dünyanıñ yaradılma**28**.sından beri meyidana gelen esgi salihleriñ cümlesini**29**.zigr edib imannarı için şaadlıg eddigden soñra cevap**[72]****1**.eder, ki bunnarıñ cümlesi imanımızı başlayıb tegmil**2**.eden Yisuza bagarlar idi. İşte kelisanıñ ibdidaki .devri**3**.böyile geldi ve geşti

4. B. İkinci devrine vagıf olalım.

5.İlg devrinde vahiy rabbaniler, yani, Allahıñ ağ**6**.zından tariflenen dindarlıg ve faziled her bir insanıñ**7**.yüreğine yazılmışiken insannarıñ Musebliği, ve götü**8**.feyilleri bu dindarlıgı, ve fazileti unuddurdugları**9**.için, Allah gendi merhametinden gamedlendi beyınamuslu**10**.ğüñ hendeğine düşen insan cinsine bir dayag vermeye.

11.İşde bu dayagdır o yazılı nomos, ki insan amelleriniñ**12**.doğru ölçülerini öğretiridi, ve insanıñ yüreğine ya**13**.zılmışigen, insanıñ fena geçiminden gapanmış olan no**14**.mosuñ beg açığ bir isbatıydı. bu nomosu verme için**15**.Allah Musa Beyigamberi secdi, ki peg heraredlü a**16**.dam idi, ve bunuñ vasıtası ile bu nomosu Yehudi**17**.lere gendi lisaniyle öğreddi, ve bitün insan cinsine de**18**.sayrı Beyigamberleriñ lisaniyle vaz eddirdi. lakin çün**19**.gi bu nomosta o gadar gadir ve guvvetli değil idi insanna**20**.rı kötü feyilleriñ meyilinden gerilemeye, bunun için**21**.Allah Beyigamberler göndürdü, ki bunnar çalışır**22**.ridi insannarı doğrudmaya bir taraftan Allahıñ öfke**23**.sini duyurub

gorgutmayle, ve öbir tarafdān bu nomo**24**.su hıvz edennere Allahdan vad olan eyiligleri haber ve**25**.rib sevindirmeyle. ve buydı kelisaniñ hali keyifiyeti, ve**26**.devri Musadan mesihe gadar, hacan ibare olurudu**27**.yazılmış nomostan, ve Beyigamberleriñ tarifinden. Bunu**28**.da bilmeliyiz, ki Musiniñ Nomosunada , ve gusur Beyi**29**.gamberleriñ tarifineda , ve bu alemde faziled ilen ömür**[73]1**.geçirenneriñ cümlesineda temel Yisus Hristos idi, ki in**2**.sannarıñ helaslığı için yalınız umudlarıydı, Pau**3**.los resuliñ bu gelamı üzere

“καὶ πάντες (οἱ Πατέρες ἡ-

4.

μῶν) τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον, καὶ πάντες τὸ

5. αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ἔπιον * ἔπιον γὰρ ἐκ πνευματικῆς 6.

ἀκολουθοῦσας πέτρας * ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός .

yâni cüm**7**.le pederlerimiz bir ruhani yemeg yediler , ve bir ruhani**8**.içgi içdiler. Zira o taam, ve o içgi ruhani tastan çı**9**.garidi. Ve bu taş Mesih gendisiidi.” (Pros Korinth. Kef.**10**..4.)

11.Üçüncü devrineda vagıf olalım

12.Helas edicimiz Yisuzuñ gelmesiyle beraber başladı**13**.kelisaniñ üçüncü devri, ki daha tegmili, ve daha**14**.menşuru göründü, hacan inciliñ sahiliği ibdida me**15**.sih gendisinden, ve akabince resullerinden vaz olundu**16**.bitün dünyaya. ve hesabsız şehidleriñ ganiyle tastig**17**.oldu. Aziz kelisamızıñ bu devri, ve hali keyifiyeti in**18**.cili şerifiñ cümleden aziz kelimaniñ üzerine bina o**19**.larag, sırlarile dayaglanır ve mededlenir. Zira Baulos**20**.resuliñ bu kelimāndan bellidir. “ “οὐ γὰρ ἐστὶ ὑπὸ νόμον 21. ἀλλ' ὑπὸ χάριν. Zira nomosuñ altında değilsiniz, illa**22**.nāmediñ högmündesiniz.”(ProsRom.Kef.s.14.)

23. καὶ ἡμεῖς δὲ πάντες ἀνακαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν

24. Κυρίου καταπριζόμενοι, τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα

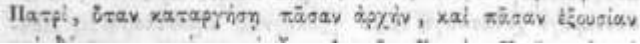
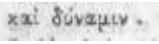
25.

ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν .

yani biz

cümlemiz perdesiz yüz i**26**.le rabbiniñ ziğinetini Ayine içinde seyirlenereg ta o tasfire**27**.resimleniriz ziğineten ziğinete.”(Pros Korinth . v. Kef . **28**.g. 18.)Kelisaniñ bu devri dünyanıñ nihayetine ga**29**.dar bu hal üzere duracag, Abosolosuñ bu gelamı

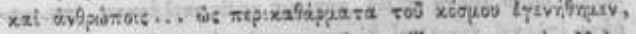
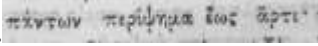
[74]1.üzere. “ὅταν ὁ Χριστὸς παραδῷ τὴν βασιλείαν τῷ Θεῷ καὶ

2. 3. yâni hacan Yisus Hristos Batisahlığı4.teslim eder Allaha, ve Bedere, hacan her saldanatı, ve5.her högümeti, ve gudreti ibdal eder.” (Pros Korinth .a 6.Kef . ie. 24.)

6

7.Hristozuñ egglesiası dayıma govalandı, ve dünyanıñ8.soñune gadar govalanacag, eğer da heç bir vakıdda9.yeynilmeyecegısa, ve ezilmeyecegısa. İbdida vagıf o10.lalım govalandığına, ve govalanacağına. Bu Aziz ke11.lisa, ki dinimiziñ sahiliğini hıvz ediyor, nasıl ki dün12.yanıñ yaradılmasıyle beraber var olmaya başladıysa,13.öylece ta o vakıddan başladı govalanmayada. Zira ger14.çegliğın, ve batılığın, dindarlığın, ve gâfirliğın,15.faziletiñ, ve götülüğün arasında dayıma barışılmaz16.bir ceyg var. İbdida Kayn nahag yere öldürdü gendi17.Kardaşı Aveli. (yen: Kef: d.) ve cemiy hagsız18.zulümgarler Kaynıñ yoluna revan oldular,(loud : 19.Epis :ed : 11.)Kaynden ibareddirler kâfirler, ve Sith20.den ibareddirlar dindarlar. bu Sithiñ züryetini kidabı21.şerif Allahıñ evladları tabir eder. (Yen : Kef : s. 2)22.Kaynıñ züryeti Sithiñ züryetine açığ düşmandırlar23. (Aut: ed : İ.)Allah bunnarı tufan ile garg eddi, ve24.kelisa bir ufag sefine içinde hıvz oldu, ve cemiy me25.guneti garg eden sularıñ dalgalarından heç zarar26.görmedi. Tufandan soñra insannar artıb çoğaldıkça,[75]1.fena insannarıñ sayısında çoğaldı, ki bunnarıñ reysi2.kâfir ham idi. (Aut : Kef : TH.25) İbrhahim, İshag, ve3.Yagub ates arasından gibi peg metin gahramanıgile ge4.çdiler, iğvaleriñ, ve govalanmalarıñ arasından keza5.lig Lodda govalandı Sodomlularda. Yosıf gendi garda6.şlarından .Yehudiler. Mısırlılardan . Musa Yehudi7.halgından. ve Davud Sauldan. cemiy Beyigamberler8.zıd durannarıñ ve govalayannarıñ azgınnıglarını9.çegdiler. İsrail gavminiñ cemiy gudredlü , ve ehti10.barlülери, ve peg Azizleri dahi o vagıdda derdiñ ve ga11.safediñ egmeğini yediler, ve acı odun kâsesini içdi12.ler. netice sucsuz gan döğülmeye Avelden başladı13. (Matth : Kef : kg. 35 .)ve nametiñ gulavuzu Vabdi14.sis İoannis da tegmil oldu. (o Aut :Kef : ıd .11) bi15.tün bu devir esgi vasiyediñ vagdında oldu. ve yeni16.vasiyetin vagdında bizim helas edicimiz gendisi başladı17.bu eñ aziz savaşa. ve helaslığı veren haçı Azizlen18.dirdi, bunu bizim için üzerine almaylen. Ömrünü go19.valanmayle başladı. Bu ömrünü tegmil fugaralığ ile,20.ve fena adamlarıñ gendine eddigleri rezilligler, ve gü21.fürler ile geçirib stavrozuñ üzerine tegmil etti. (Pros22.evre: Kef : ıv . 2.) seyirdler hocayı imrendiler. Zira bu23.hocadan dünyaya

gurtlarıñ arasında goyunnar gi24.bi göndürüldüler, (Matth : Kef : 1. 16) Bu şegirdler25.söylerler, ki

26. 27. yani.

biz dünyaya Mele28.glere, ve insannara menzar oldug, dünyanıñ süprün29.düsü, ve cümlelerin künesesi oldug şimdi edeg.”(Pros-[76]1.Korinth : Kef. d . 9...13) ve Abosoloslarıñ ganı san2.gi bir tohum udu, ve bundan hristiannarıñ sayılmaya mim3.kinsiz cemaeti birden biddi. lakin cümlesi goyunnar4.gibi boğazlandılar, ve buğdayı ekini gibi biçildiler.5.Zira rum Batisahları, ve yer yüzünüñ cemiy höküm6.saabları silahlandılar bu hristiannarı yerin yüzün7.den helag edmeye. Kelisanın tefarig kitablarında bu8.gibi şedid govalamalar on dane sayılır.1. Neronun9.2. Dometanosun. 3. Trayanosun. 4. Adranosun. 5.10.Antoninoslarıñ. 6. Sevirosun 7. Maksimianosun 8.11.Dekosun .9. Valleriosun 10.Doklitanosun eyâ12.mlerinden oldular. insan bu govalanmalarda Azizleriñ13.çegdigleri eziyedlerin fagad serdiglerini, ve heyibe14.dliglerini düşündügde, yüreği barçalanır. eñ hafif15.eziyed ehdiyardan, ve cemiy malig oldukları variyedden16.mahrum olmayı, ve madennere sürgün olub bitün ömür17.lerinde çalışmayı zannederler idi. deyinegler idi, dişle18.rini sögerler idi, gözlerini oyarlar idi, dillerini kaserle19.r idi, ellerini, ayaklarını, ve memelerini goparırlar idi.20.ve bunnardan made bunnarı hayvan derilerine digerleridi,21.ve canavarlarıñ önüne atarlar idi bunnarı parcala22.sınnar deyi. bunlarıñ cemiy ezalarını gırarlaridi, ve23.öyile asarlaridi dar ağacına. bunları çuval içine24.digib suda boğarlar idi. atesde yagarlaridi. sağ defn25.ederleridi. daşladırılaridi, ve bagğırdan yabılma ateş26.lenmiş öküzleriñ içine goyub gapadırlar idi. bunna27.rıñ edlerini kemiglere ve bağarsıglara gadar demir dırna28.kler ilen gazıyıp yırdarlar idi. bunnarın ağzına gayınar29.gadıran, ya gırşun akıtarag öldürürler idi. bunları[77]1.yügseg dağlardan aşağı atarlar idi, belig belig do2.ğrarlar idi. neticeyi gelam bu Şehidler eziyedleriñ3.cemiy çeşidlerine sabr eddiler, ne gadar çeşid eziyedler4.icad eddiysa insanın azgın, ve yaramaz kötülüğü.5.dahi buda beyân olsun, ki Aziz Şehidler böyüg ga6.hramannıg ile çekdigleri eziyedleriñ arasında darsıglan7.ma nişanesi heç göstürmediler, ne gendi mabeyinlerinde,8.ve ne eziyed edenleriñ yanında. ve bu da bir guvvedli9.isbad olurudu hristian dininiñ gerçegliğine. bu gova10.lamaglar Aziz Konsantinos Batisahın vagdına gadar11.sürdüler, ve bu Aziz Konstantinos Batisah eğer bitün12.högmünde bulunan yerlere fermannar göndürüb def

13.eddirdiysada, lakin imansızların tarafından gizli go14.valamalar kesilmediler idi. bu hristiannar bitün dünya15.da imansız Milledlerden bu gadar eziyetlenib telef ol16.duglarından başga Hristozuñ eggliısına bir zaman17.daha yine govalamanıñ bir çeşidi dahi alaflandı ha18.çan Anadolunuñ , ve gün batınıñ kelisaleriniñ nizah19.larında hristiannıñ gamşısı Anadoluyu yesir eddi,20.ve batıl dinni Babas gün batıgı högmünüñ altına21.aldı. bu iki dışarı azgın düşmannardan başga, içeri22.düşmannarıda peydah oldu, ki bunnar için İoannis The23.ologos bu gelamı söyledi. (A. Episol : Kef : v. 19)

24. ^{“ Ἐξ ἡμῶν ἐξήλαθον, ἀλλ’ οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν.”} yani. bizden25.peydah oldular, emma bizden değildiler.” böyle hasım26.ler, Eretiki tabir olan rafazılardır. yani, onnar,27.ki dine saabedlig ederiz behanesiyle gerçekliği gedm ed28.meye çalışırlar doğru dine mugayir bir zıd sözleri, ve29.tarifleriyle her bir zemanda böyle heyibedli rafazılar[78]1.Aziz Eggliısıñ ciğerlerini daha ziade barçalarlar idi.2.helas edicimiziñ gelmesinden soñra eñ başlı rafazı3.lar bunlaridi. yani. Simon, Valentinus, Montanos, Ma4.nis, Arios, Pelagios, Nesorios, Eftihis ve sayırı çoğ5.şeyitan ırgadları, ki cümlesini galeme almag mimkin de6.ğil.ve hem lazımda değil. Zira gerek dışarıdan , ve ge7.reg içeriden bu müümin dinimiziñ etuğı egberleri heç 8.eksilmeyeceğler, ta o vakıta gadar, ki insan oğlu me9.layiglerini göndürüb högm eddiği yerlerden cemiy fid10.neleri, ve beyinamusluğu edenleri secib birigdireceğler.11. (Matth: Kef: ıg. 41- 42.) Aziz kitab böyle govala12.yıcıları deccal yâhod Hristozuñ düşmannarı ta13.bir eder.(Yoan :A. Kef : v. 18) bunnarıñ yolda14.şları da, ve götülügleri da artacag ruzı mahşer ya15.klaşdıgca. (Pros Thesalon. v. Kef. v. 7.) Allahıñ16.tedbiri bu gibi ivğaları, bıragır, ki secilmiş olannar17.aleme beyân olsunnar. Zira eziyedleriñ serdliğı imanıñ18.gaviliğini aşigâr eder, ve sayrılarınıda imrenmeye game19.dlendirir, ve semavi Batisahlıgda iciredlerini artırır.20.Hemi dahi rafazıların yağnış fikirleri ve sözleri dini21.miziñ gerçekliğini gavi dutannarı daha parlag göstü22.rürler. bunun için Abosolos Paulos dedi. ^{“ οὐ γὰρ}

23. ^{καὶ ἀπεστειλὲν ἐν ἡμῖν αἰνῶνι, ἵνα οἱ δοκίμοι πάντες γένηνται} 24. ^{ἐν ὑμῖν} yani. aramızda yağnış maseblerda olmalı, had25.da doğru dindarlar ishrar olsunlar arañızda” (Pros26.Korinth. A. Kef. 1a. 19.) Emma vay ona, ki sebebinden27.fidne zuhur eder. bu sebeb için biz reca edmeliyiz28.dayıma semavi Bederimize, ki bizi mihnete getirmesiñ, ve def29.eylesin fidneleri, ve mugayiri din tarifleri, hadda zehir-[79]1.lenmeyelim öyle ölüm getirici zehirden, bahusus şimdiki2.tasalı ve yağnış vakıdlarda, ki çoğ yağnış tarifler, ve3.zıd

fikirler daşıyannarı görüyoruz. İsde vagıf ol4.dug Kelisamızıñ ve dinimiziñ govalandıǵına ve soñ5.una gadar govalanacaǵına. imdi vakıf olalım nicin6.govalanacag soñune gadar.

7.Bu cemiy govalayıcıların asıl niyeti bu Aziz eg8.glisianiñ sahiliǵını yeriñ yüzünden yog edmeg idi. la9.kin bu şeyi mimkinsiz olduǵu için , ne o gadar azgınnıg10.boza bildi, ve ne şimden soñra olacag govalamalar bir11.kedar ede bilecekler. Zira Hristozuñ Kelisası bir kö12.glü daş üzerine gibi bu Hristozuñ üzerine temellendi,13.ve cehennemiñ gapuları ona galib olmayacaglar .

14. πάλαι Ἀδου οὐ κατισχύουσιν. (Mat. Kef. 15. 18.)

7

15.Kelisayı şerifimiziñ Aziz pederleri az cevaba raded ed16.diler bu dinimiziñ bitün tarifini, ki biz müümin Hristi17.annara Ahdi natıg, ve Ahdi cedid Aziz kidablarından18.teslim oldu, ve Aziz Egglisamızdan hıvz olub geliyor,19.cümlemize daha golayı ağnaşılın , ne batıl dinni rafa20.zılarıñ fargları görünsün deydi.

21.Tevratı Şerifde, ve İncili Şerifde, ve resul kitabların22.da mevcud olan çeşid kitablarıñ sayısı güçcüg23.değil. İkisinde gırg belige yakın kitablar var, ki şe24.rif Kelisamızıñ ve dinimiziñ tarifi onnarda mevcuddur.25. emma bu gadar kitabları her bir hristian gadir olamaz26.tegmil ogumaya, ve bunnardan secib ağnamaya doğru [80]1.dinimizi ve mevcud olan sırları. ve hemi dahi insannarıñ2.çeşid husmedlerini, ve bu insannarıñ çeşid keyifiye3.dlerini fehm ile bakarsag, görürüz, ki her bir Hristiana4.golayı değildir bu Aziz kitablarıñ tegmil ogunması, ve5.ağnanması, eğerde peg igdizalı ve arzulu maslaadlar6.danısa. İmdi bu her bir Hristiana ihdizalı memfaad için7.ihdizaydı mücerred her bir Hristiana dayıma önünde bu8.lunsun bu peg ilazımlı, ve memfaadlı din tarifiniñ bir9.icmalı, ki dayıma bir ayineye bakar gibi, bunu ogu10.dugça görmeye gadir ola bu tarifi, ve golaylıg ile da11.yıma fikrinde duta.

8

12.Hristian dinini öğreden böyle icmal imanıñ nişanı ta13.bir olur, ki bunda diniñ on iki babları mevcuddur.

14. A. Birincisi. İman ederim bir Allaha, ki cümleyi**15.**buyuran Beder, ve göğü, ve yeri, ve görünen, ve görün**16.**meyenlerin cemiy mahlugadlarını yaradanıdır.

17. B. İkincisi. Ve bir rabbi helas edici Mesihe, ki Al**18.**lahın muvahid oğludur, olki cemiy deherlerden evvel**19.**Bederden mevlud oldu, nurdan nur, gerçeg Allahdan**20.**gerçeg Allah doğdu, yaratılmadı, Beder ile bir tabiye**21.**dli, bunuñ vasıtasıyle cemiy mahlugadlar yaradıl**22.**dılar.

23. G. Üçüncüsü. Ona, ki biz isannar için, ve bizim**24.**selametimiz için göglerden endi, vu ruhıl gudüstan, **25.**ve bikir Meriemden ten aldı, ve insan oldu.

26. D. Dördüncüsü. Bizim için Bonduslu Bilado**27.**suñ eyâmında haca mıhlandı, ve cefa çekdi, ve defn **[81]1.**oldu.

2. E. Beşinci. ve ona, ki kitablarını mucubu üze**3.**re üçüncü günde ehya oldu. yani. dirildi.

4. ST. Altıncısı. Ve ona, ki göglere çıgdı, ve Be**5.**derin sağ tarafında oturur.

6. Z. Yedincisi. Ve ona, ki yine ziğnet ile geleceg sağ**7.**olanların, ve befad edenlerin şeraadlarını kesmeye,**8.**ki bunuñ Batışahlığının soñu olmayacag.

9. İ. Sekizincisi. Ve Aziz Ruha, ki Rabbi, ve ömür**10.**vericidir, olki Bederden gaynar, Beder ve oğul ile bera**11.**ber secdalenir, ve ziğnedlenir, oki dünyaya Beyigam**12.**berlerini vasıtasıyle söyiledi.

13. TH. Doguzuncusu. Bir Aziz mesguniye,ve resul ile**14.**gelisaya.

15. 1.Onuncusu. Bir vabdisma igrar ederim günahla**16.**rın aflığına.

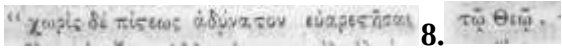
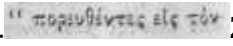
17. 1A. On birincisi. gözedirim ölülerini dirilmesini.

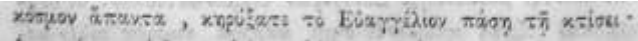
18. 1B. On igincisi. Ve geleceg dehiriñ ömürünü**19.**amin.

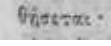
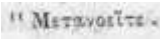
20.Dinimiziñ bu icmali üç yüz on sekiz Aziz Bederle**21.**rimizden yazıldı cinizligde Ariosuñ haggında mevcud**22.**olan ilg mesguniye Sinodosta, ve bu icmaliñ sekizinci**23.**babından soñune gadar İstambol derüninde mevcud o**24.**lan iginci mesguniye Sinodostan tegmil oldular. ve soñ**25.**ra bu icmal gavilendi sıra üzerine sürüb gelen

me26.sguniye Sinodoslardan ve cemiy hristiannara imanın çoğ27.gıymedli bir hazinesi gibi teslim oldu. bu imanın ic28.mali mücerred çoğ igdizadır etrafıyle tefsir ola, ve29.her bir hristiandan şübbesiz iman ile hıvz ola bu sebeb [82]1.için, ki bu imanın icmalinde hristian diniñ, ve umu2.duñ peg ihdızalı ayinneri, ve bapları mevcuddur. ve3.eğer bir kimse inadile , ve yas ile bunnardan birini geri4.atarsa, mimkin değildir helaslığa umud edmeye.

9

5.Bu icmal imandan başlar. Zira fagad iman beyân6.eder insana Allah ile barışmanın tarikini Abosolosuñ7.bu gelamına göre. 8. yani. iman olmayınca Allaha magbul olmag9.mimkin değil.”(Pros Evr. . Kef . 1a. 9 .) ve iman baş10.ga bir şeyi değil, illa fagad incili şerifiñ bir hu11.lusane gabul olunmasıdır. yogarıda yazdığ, ki İn12.cil lugatı insan helaslıgının tarifidir, ki bizim miyen13.cimiz Yisus Hristos Allahın muvahid oğlunuñ vası14.tasıylen oldu cemiy insannara. böyle tarifi her kim al15.çag ve ezgin yüreg ile gabul ederse, dindar tesmiye o16.lunur. ve her kim bunu geri adarsa dinsizlerin sıra17.sına sayılır. ve böyle yüce tarifiñ gabul olunma18.sı bu sebeb için iman denilir. Zira biz selefil zikir gi19.bi, fagad gendi aglımızile buna yetişemeyiz. İlla rab20.bi gendisi beyân eder bize ilehi kelamiyle. bu tastig o21.lur Aziz kitabın bu kelimandan. 22.

23. 24. yani. bitün dünyaya varın, ve her mahlu25.ge İncili talim eyileyiñ. İnanan, ve vabdis olan helas o26.la, emma inanmayan, mudean. (yani gazeab aldında) [83]1.ola.” (Mark : Kef. 1s. . 15-16 .) iste görünür, ki2.iman inciliñ gabul olmasına, ve imansızlıg gabul ol3.mamasına binadırlar. ve inciliñ gabul olması için,4.yani. hulus iman için her bir insana mücerredlerdendir,5.ibdida Allahın huzurunda fakir halini tanıya, ve6.Ağnaya, ki Allahın hag öfgesiniñ altında bulunur,7.ve fagad gendisi gadir değildir Adil bulunmaya Alla8.hın hag seraatında . bunun için Yahya Beyigamber,9.ve bu helas edicimiz Yisus, ve Bedros resul nasihedle10.rini bu kelim ile başladılar. yani tö11.be ediñ." igincisi insan Beyigamberlerin, ve resulle12.riñ nasihatini şübbesiz gabul eddigden soñra müte13.nebbi olmalı, ki bu nasiheden vaz olunan rabbi Yisus14.Hristosdur insan

cinsiniñ helas edicisi, ve asıl bu iy¹⁵.itkata temellidir inciliğe imanıñ ihdizalı tarafı. Na¹⁶.sıl, ki bunun için gerçeg isbadlardan doludur şerif¹⁷.kidab, ve illa Baulos resuliñ megdubları. “¹¹ δικαιοσύ-

18. ¹¹ ὅτι θεοῦ δὴκ πίστις Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς πάντας, καὶ ἐπὶ 19. ¹¹ πάντας τοὺς πιστεύοντας

yani.Allahıñ adaleti Gesu²⁰.bi mesihe olan iman ile cümleye, ve cümle iman eden²¹.neriñ üzerinedir.” (Pros Rom. g. 22.) ve bu megdu²².buñ dördüncü faslında bitün bunu isbad eder.²³.ve dahi bu kelimeleri: “¹¹ ἡμῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύ-

¹¹ σάμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων 25. ¹¹ νόμου.

yani. biz dahi isa Mesihe inandığ, ta ki şeria²⁶.dıñ amelleriyle değil, illa mesihe iman getirmeg ile ta²⁷.adil olalım.” (Pros Gal. Kef. v.16.) Bu iman in²⁸.sanı Allaha adil göstürdüğü için, adillendirici iman²⁹.denilir. Zira bunuñ vasıtasıyla insanı haglanmış[⁸⁴]¹.gabul eder şeriatın amelleri olmaksız, nasıl, ki Abosolos².der. “¹¹ χωρὶς ἔργων νόμου.

yani. şeriatıñ amelleri ol³.maksız.”(Pros Rom. Kef. 1a. 6.) Zira insan haglı bu⁴.lunmaya ılayıg ameller sahibi nasıl olabilir, hacan mi⁵.mgin değil haglı bulunmaya, gabaadlı, ve Allahıñ ⁶.hag öfkesine müstaag olduğunu tanımazdan evvel; emma⁷.isa Mesihe olan iman ile haglaştıgdan soñra, o zaman i⁸.manını amelleriyle göstürmeli, ve ilehi tembihleriñ teg.⁹.mil hıvızıyle bu imanını hıvz edmeli. Zira iman feylini¹⁰.muhabbed ile göstürmeli bu Aziz Baulosu kelamına ¹¹.göre.(Pros Gal . Kef. e. 6.) bu iman sağ iman de¹².nilir. Zira böyle hillesiz imanıñ gıgılcımı faziletiñ ¹³.gün be gün ardmasıylen alaflanır. anca hacan bir¹⁴.adam Allahıñ indinde olan zevalluluğunu tanımaz,¹⁵.ve helaslıgınıñ bitün umudunu İsa Mesihe tudmaz¹⁶.yâhod ilehi tembihleriñ hıfzında halis hristian gibi ge¹⁷.çinmez, o zaman o adamıñ imanı ölü gâzib, ve nafi¹⁸.dir. bu sebeb için görürüz, ki iman insanıñ aglını,¹⁹.ve yüregini da zabd eder. Akılı alır, zira her fikiri Me²⁰.sihe itaad edmeg için yesirliğe çeger. “¹¹ Πάν νόημα εἰς 21. ¹¹ τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ.”

(Pros Korith .6. Kef. i . 5.)²².Yüreği alır, zira iydigadlu hristian Paulos resulile be²³.raber bu kelamı demeye gadir olmalı. “¹¹ ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν

24. ¹¹ σαρτί, ἐν πίστει ζῶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με, 25. ¹¹ καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἑμοῦ...

yâni. halea cesedde²⁶.yaşadığım hayatı, Allahıñ oğluna olan iman ile ya²⁷.şarım, ki beni sevdi, ve gendisini benim için teslim eddi.” ²⁸.(Pros Galat. Kef. v. 20.) iman (Baulosuñ yükseg [⁸⁵]¹.elmine göre) fagad bu ömürdedir, geleceg ömürde².değil. “Zira o zaman

Allahı yüz yüze göreceğiz, ve3.o zaman saltanatı güneş gibi parlayacak.” (Pros4.Korinth. a. Kef. 1g. 12.) iman için buraya gadar5.ne dendiysa, her bir Adam bellemeli, ve hıvz edmeli. Zi6.ra hristianlık bitün bunun üzerine temellidir.

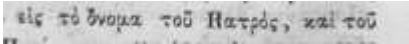
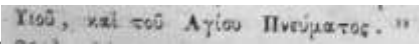
10

Aziz üçlünün sırrı için

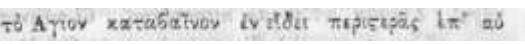
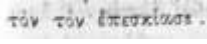
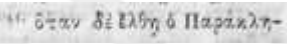
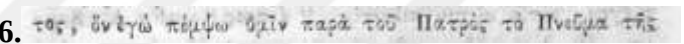
7.İnciliñ imanı mübaliğe tarif eder bize, ki Allah ta8.biedde birdir. emma üçögümdedir Beder na mevlud9.olmadı. oğul dehirlerden evvel tabiri mimkinsiz tarik ile10.Bederden mevluddur. ve Aziz Ruh, ögi akıla sığışmaz11.tarikile Bederden sadırdır, ve beraber secdalenir Be12.der ile, ve oğul ile.

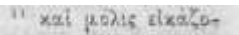
13. A. İbdida aghımız tanır, ki Allah var, ve birdir. Ve 14.dahi bu Allahıñ cemiyy hasiyedlerini da tanır. İman15.da bize tıbgısını tarif eder . Zira bu iman doğru akı16.la zıd değil. emma bu hususta aghıñ, ve imanıñ a17.rasında böyle bir ferg var, yani agh isbadları mahlu18.gadlarıñ üzerinde görünen nizamdan, ve marifedden alır.19.ve iman Allahıñ sahih gelamınıñ üzerine temellenir.20.görünür, ki diniñ bilgisi şübbesiz daha tegmildir. Zi21.ra biz insannarıñ eñ azim elm ile bulduqları gıya22.slardan da aldanmamızıñ ehtimali var. anca Allahıñ23.kelamında heç aldanılmaz. bunun için akıl bize Al24.lahıñ fagad varlığını, ve birliğini, ve tabietinde olan25.tegmillikleri tarif edebilir bu kitabıñ evvelki tara- [86]1.fında (Taraf : A. Belge. 2-5) mestur olduğu gibi.

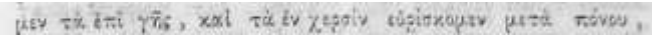
2. B. İginci Aziz iman göstürür bize, ki tabiedde bir3.dir, ve bir üç suradlıdır. Allahdır Beder, Allah4.dır oğul. Allahdır Aziz Ruhda. lakin öyileygen, üç5.Allah değil illa fagad bir Allahdır. Zira tabied fa6.gad birdir. Rabbidir Beder, Rabbidir oğul, Rabbi7.dir Aziz Ruh da. Lagin üç Rabbi değil, illa fagad8.bir Rabbidir. güllü şeye gadirdir Beder, güllü9.şeye gadirdir oğul, güllü şeye gadirdir Aziz Ru10.h da. lakin güllü şeye gadirler üç değildir. İlla fa11.gad birdir güllü şeye gadir olan. iman ederim Allah12.Bedere, iman ederim Allah oğula, iman ederim Allah A13.ziz Ruha. lagin üç iman değil, illa fagad bir iman14.dır. secda ederim Allah Bedere, secda ederim Allah15.oğula, secda ederim Allah Ruhıl gudüse. lagin üç16.secda değil, illa bir secda, bir ibaded, ve bir taazimdir17.aziz öçlüya. Beder yaradılmadı , ve doğmadı. Oğul18.da yaradılmadı, emma Bederden mevluddur. Aziz ruh19.da yaradılmadı, hem doğmadı, emma Bederden gaynar.

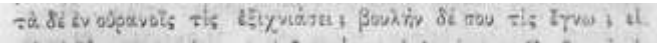
İ20.bnullahiñ mevludiniñ tariki ağnanmaz. emma ben vahiy21.rabbaniniñ Allahdan beyân olan sıriñ gerçeğliğine22.buñca, ve tefdişsizce iman ederim eñ derün tevazuile23.ve iydigat ile. bu sır eñ azim sırlardan birisidir. an24.ca bunun için inandırır bizi Allahiñ kelamı. Zira. 25.taamid yani vabdis oluruz. “Bederiñ ve oğulun,26.ve Aziz ruhuñ ismine. 27. .

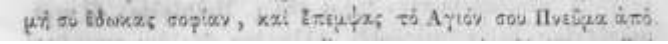
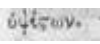
(Matth: Kef: Kİ 28. 29.) Helas edicimiz taamid olurgen, semavi Beder şaade29.dlig eddi muvahid oğlu için, ki yer yüzünde hela- [87]1.slığımızıñ, ve ezadlığımızıñ işini tegmil eddi. .

2. 3. yani. Aziz ruhda gögercin peglinde4.üzerine enib kölkeledi bunu.” (Mat: Kefa: g. 16-5.17) ve der bu gelamullah 6. .

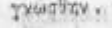
7. 8. yani. hacan gelir o tesallayıcı, ki onu 9.Bederden size göndüreceğim, yani hagiged Ruhı, ki10.babadan sadır olur, o benim için şaaded edeceg.” em11.ma Aziz kidabiñ gerek Ahdi Atig, ve gerek Ahdi cedi12.diñ çog taraflarında ibnullaha, ve Ruhıl gudüse13.verilirler fagad bir Allaha yakışan isim, ziğned, ilim,14.gudred, ve sayir ilehi hasiedler. emma bir kimsa taa15.cüb edmemeli bizim zayıf aglımıza bu yüce sır ağna16.şılmadığı için. çüngi aglımızıñ sinorları bu gadar 17.çog dardır, hadda Hazredi Solomon ulan beraber bizda 18.mecburuz bu gelamı söylemeye. .

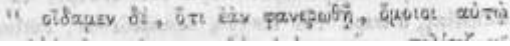
19. .

20. .

21. 22. yani yeriñ yüzünde olannarı, ve ellerimizde23.bulunannarı çog emeg ile anca tanırız. ya göglerde24.olannarı gim tefdiş idebilir;; ve seniñ niyetini gim a25.ğnadı, eğer señ elim vermeseñ, ve yücelerden Aziz26.ruhuñu göndürmeseñ;”(sof: Sol: Kef: TH. 16-17)27.anca Ruhıl gudüs tesallamız için , ve fikirlerimiziñ28.rahadlığı için verir bize bu mücdeyi, ki geleceg ö29.mürde aglımızı tegmil şavglandırıcag. Ve biz şimdi[88]1.tegmilini tanıyamazıg. İlla

bir heyal gibi cüzi ta2.nırız. O zaman açıgdan göreceğiz, ve sevineceğiz, ki i3.manımızıñ saburu için gereğigibi eyivaz aldığ.

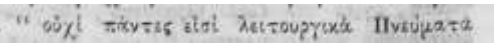
4. 5. yani. halea cüzi bilirim , emma o zaman bile6.ceğim, nice ki ben bilindim.” (Pros Korinth : A. Kef :7. 1g. 12.)

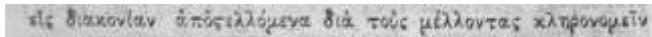
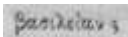
 8. yani. biliriz ki9.o zuhur eddiği zaman, ona museba oluruz. Zira onu10.nasilisa göreceğiz.”(Yoan . A Epis : Kef : g .2.)

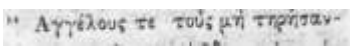
11

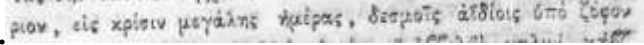
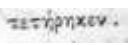
11.Bu üç sufadda secdalenen Allah halg eddi dün12.yayı , ve bunda bulunan cemiy görünen, ve görünme13.yen mahlugadları

14.Bu kidabıñ ilg tarafınıñ altıncı ragamında dün15.yanıñ yaradılması için , ve bu mahlugadlarda bu16.lunan cemiy feyiller için yazdıg. İmdi burada fagad17.gözügmeyen, yane Melayigler için işared edelim. Mela18.yigleriñ navileri ikidir. Yane salih Melayigler, ve fena19.melayigler. Salih melayigler Allahıñ parlag suratını20.dayıma seyir ederler, eñ temiz ruh oldukları için, ve21.emrini eda ederler Zeburda, ve incilde zigr olduğu gibi.22.ve insan helaslıgınıñ husmetini iş edinirler bu kelamın23.isbadı üzere.

24. 25. yani, anler cümlesi hizmed eden ruhlar de26.gil midir, ki helası miras edeceg insanlar için hizmed[89]1.edmeye gönderilirler;” (Pros evr : Kef. A. 14)

2.Fena melayigler onlar, ki salih yaradılmışıgen, rıza3.ları ile günaha düşmelerinden Azizliglerini gayıb eddi4.ler, ve ifdiharlı halden eñ peçare hale girifdar ol5.dular bu isbad üzere. 6.

7. 8. yani. ol Melegleri, ki evvelki halini hıvz9.edmediler, ve gendileriniñ meganını bıragdılar, böyüg10.günüñ högmüne ebedi bendlerde garanluğun altına11.sagladı. (iud : episol : 6.) ve bunlar her umuddan12.mahrum olmagile, beçareligleriniñ hafiflenmesi için13.çalışırılar İnsannarı

aldadmaya, ve ivğaleriñ vası14.tası ile çabalarlar bu İnsannarı gendileriñ yığıldı15.ğı peçare hale çekmeye , Abosolos Bedrosuñ bu ge16.lamına göre.

17.

18. yani, ayığ , ve oyannıg olun. Zira hasımıñız19.Şeytan nağara çegen aslan gibi dolaşib kimi yudayım20.deyi arar.” (Episol :A, Kef : e. 8) ve Yisus Hristos21.der.

22. yani. bu ciniñ cinsi daşre cıgmaz, meğer23.duva, ve oruc vesilesiyle. (Matth : Kef: 12 . 21.)

12

24.Allah halg eddiği dünya için muzayga, ve nazar eder.25.ve cemiy mahlugadları tegmil ilm ile görür gözedir.

26.Allahıñ bu tedbiri içinde bu kitabıñ ilg tara- [90]

1.fina kezalig igdiza olanları yazdıg. anca buradada2.tegrar zigr ederiz bu tedbirini, hadda her bir insan bi3.le, ki iman (mecmaaniñ temeli) bize ilehi kelim ile ö4.gretir onu, ki aglımızıñ yardımı ile ulaşmaya gadir5.olduğumuz bablara lazımdır. ve daha ziade gavilenme6.miz için, incil’iñ bu gelamlarını figrimizde dudmalı7.yız.

8.

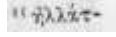
8.

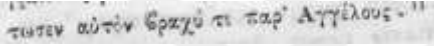
9. .yani.10.igi serce bir ahceye satılmalı; öyleygen dahi Bederi11.miziñ izini olmagsız onnardan birisi yere düşmez. ya si12.ziñ paşınıziñ gılları dahi hepisi sayılıdır.” (Matth : 13. Kef. i. 29-30)

13

14.İnsan yaradılırğen nasıl şerig olduyusa Allahıñ 15.azim salihliğine , öyilece yaradıldıgıdan soñrada ilayıg16.oldu bu Allahıñ ayrıca bir nazarına.

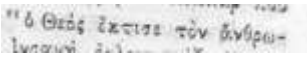
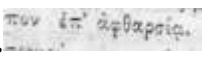
17.İnsan yaradılırğen şerig olduğı ilehi salihliğiñ ni18.şaneleri Aziz kidabıñ işaretine göre, bu Allahıñ tas19.firine, ve şegiline göre yaradılmasıdır. Zira bu mahlu20.gad

Allahın yüce tasfirini gendine basılmış daşıma**21**.dan daha azim rubbe almag mimginsiz idi. nicin; bunun **22**.için, ki bu tasfir ile pag nur insana gatıldı, ve aziz**23**.lig iradedine verildi, ve teniñ, ve ruhuñ meyilleriniñ**24**.arasına daha tegmil birliğ peydah oldu, ve bunnardan**25**.ibared oldu insana yüreğın gargaşalıgsız iraadlığı,**26**.ve inam oldu gendine ölümsüzlüğü , ve hayvannarıñ üze-[**91**]**1**.rine högümü, ve Allahın sayrı baksşıları , ki bunlar**2**.insanı tegmil ifdiharlı eddiler. imdi insan bu halde bu**3**.lunurgen, niğameti varidi Allahı açığda görmeye.**4**.ve bu insan Allahın eñ sevgülü mahlugatıydı. ve**5**.insanıñ o haliniñ bu mudlu evveli görünür, ki yad**6**.Milledlerdenda ağnaşıldı, ve bunun için insanıñ ilg**7**.haliniñ zamanına altun zamanı (hrisus eon) tabir ed**8**.diler. Aziz kitab çoğ yerlerde zigr eder insanıñ bu ha**9**.lini, ve daha ziade Davud Beyigamber söyler, ki halig**10**.Allah gendi azimliğini, ve salihetini insanıñ yaradılma**11**.sında göstürdü. Zira bunu Melayiglerden cüzi eygin**12**.yabdı ziğnet ile ve rağbet ile taclandırdı bunu.

13. (Psal. İ.)

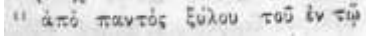
14

14.Allah insanı böyle mudlu yaraddıktan soñra, bu**15**.insana ayrıca bir tedbir eddi. yani. Muradı aliye eddi,**16**.ki bu insan dayima bu halde galsın, ve bunun için bu**17**.na ol tembihi verdi, ki bu tembihde vasıta varidi, ne**18**.tarig ile dayima hıvz edeceğidi o ilg ifdiharlığı te**19**.bdilsiz

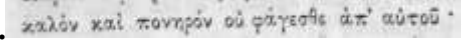
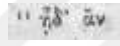
20.Bi şübbedir, ki Allah insanı ifdiharlı yaraddığın**21**.da, bir gerçeg muradı varidi insanıñ ebedi öyile if**22**.diharlı halde galmasına. bunu isbad eder canıñ bu**23**.ölümsüzlüğü da, ki mudlag ister yaradıldığında insa**24**.na inam olan o ifdiharda ölümsüz ola Allahın mura**25**.dı üzere. ve bunu aziz kitabda tastig eder. Zira orada**26**.yazılı. Allahın insana verdiği korku, eğer tembihle-[**92**]**1**.ri dudmasañ, ve Nomosa mugayir gedersañ, (dedi Al**2**.lah) bu ifdiharlı halini gayıb edersañ, ve her beça**3**.relig, ve ölümde dahi sana zuhur edecegdir. gim i**4**.nanabilir, gi salih Allah insanı bu tarike yaraddı,**5**.ki ifdiharınıñ az vagdından soñra, o halinden mahrum**6**.ola, ve gendisi da soñra heçe gide; şerif kitablar bu**7**.husus için açığ yazarlar. **8**. yani. Allah insanı ölümsüz olsun**9**.deyü yaraddı.” (Sof. Solom. Kef. V. 23.) Oldu**10**.ki o mudlu halden mahrum olmaz idi mücerred, eğer **11**.muhalifed edmesa. bundan vaki olur, ki eğer insan

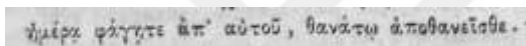
gen12.dini Allaha bağılı dutan bendi çözmeseydi idaadsızlı13.ğı sebebinden, mücerred yerin yüzünde sefayı hatı14.r ilen ömür geçirdikten sonra, agıbed mukadder ilahi15.üzere semalere göç idüb Allahın ziğinetinde ebedi ferah16.edeceğidi, Enohda görünen imsal üzere.

17.İnsan candan ve tenden terkidir. bu igi tabiedle18.riñ ayırı meyilleri var. can Ruhun pag tabiyeti ol19.duğundan akılın tarifine meyillidir. ve başga bir ho20.şnudluğu, ve ferahı yogdur, illa fagad fazilet ilen21.Allaha birleşib yaglaşmadan sadır olur ferahı ve hoş22.nudluğu. lakin ten daha ziade meyil eder beş havesin23.hoşlanacagları şeyilere. emma tenin meyili ne zaman a24.kıldan gulauzlanırsa, ve ne zaman bu meyilin feyili25.faziletin kuşatını meks edmesa , o zaman günahsız, ve26.ziansız olur. İnsanın ifdiharlı hali tenin ve canın27.bu dudgunnuğundan olur, ve asıl bu uyıgunnugdan28.hıfz olur. bu dudgunnug bir garar böyile tebdil ol29.maksız galdıgca, İnsanın ifdiharı tam kemaliyle durur[93]1.emma hacan tenin meyili aglının guvvetini ald eder, o za2.man doğru yoldan sapar, ve ifdiharin binasını yıgar.3.Akıla galib olan meyiller illed tesmiye olurlar. ve4.bu illedler çüñgi cana fena hal getirirler, gusur 5.tabir olurlar. ve çüñgi ilehi tembihler bu meyillerin6.vasitaleri ile depelenirler, günahlar denilir. İnsan ya7.radıldığında aldığı ifdiharin çoğunca guvveti o8.yıdı, ki can ile tenin arasında meyillerin en tegmil9.birliğini verir idi, ve akılı dayima höğümdar ederidi ten 10.meyillerinin üzerine. her gişi görür, ki ilg adam akıl 11.ve iraded sahabı mahlugad olduğu için, cemiy guv12.vedlerini gullanarag bu ifdihara saab olmalı idi, ve 13.haveslerinin meyillerini akılın högmünü alt edmeye14.bragmamalıydı . Zira gayrı türlü çare yoğudu. Te15.hligesi aşigârdı. ki en böyüg beçareliğe yıkılıb16.garg olacağıdı. İmdi işde salih ve alim Allah gaygı17.helaslı tembihleri verdi insana Şerif kidabın nagline18.göre. (Yen: Kef: v. 16) Allah insanı yaradıgdan19.sonra, bunu bir yere goydu, ki orada ganilig, ve fe20.rahlig högm eder idi, Allahın ellerinden yaradılmış21.en gıyimetli, ve en güzel mahlugata yagışığı gibi.22.böyile yeri mübahlığı, ve ganiliği için, ve işcarların23.gözelliği için, ve havasının müferrahlığı, ve eyiliği i24.çin Aziz kitab cennet tabir eder. bu cennetin gö25.zelliği , ve ferahlığı ilehi salihetin isbatı i26.sa da, lakin bi rızaullah sebab da olabilir idi, hadda insan 27.aldanarag, bu geresteli cismani gözelliğe faziledlerde, 28.ve Allahda pag akılın bulduğu gözelligden ziade29.ihdibar ede. İmdi Allah böyle bir fesadlı zuhrieti[94]1.meks etmeg için, insana ayırıcı olan nazarı üzere tem2.bih eddi buna, ki ilehi muradı var, ki bu insan her3.bir vech ile yapışmasın

keresteli zadlara akılıñ za4.rarı ilen, illa veliyil nimesi olan Allahıñ Ruhani se5.fasını gendine kisb eddigleri zadlara ehdiyar edsin. Al6.lahıñ muradınıñ bu tembihi gendine bir nomos ve e7.mir idi, ki kendi ifdiharı için bunun sinorlarından a8.sla çıgmamalı idi. bu tembih kitabı Şerifde bu ge9.lamlar ile beyân olur. 10.

11. yani. cennetiñ12.içinde bulunan her ağacdan iştah ile ye. emma hayır, 13.ve şer bilmeniñ ağacından yemeñ.” (Yen : Kef : v. 14.16-17) ve bu tembih adamıñ ağına daha eyi yer15.leşsiñ deyi, bunuda gendine evvel haber verdi, ki bu16.tembihiñ asisi göründüğü gibi, ifdiharlı halini ga17.yıb edeceg, derdli hale girifdar olacag, gendi ille18.dlerine yesir olacag, her mihnede kereste olacag, ve19.vicud çoğ zahmedlerden ve cefalardan, ve marazlar20.dan çürüyüb, encam candan ayırılacag. ve can21. ebedi’l ebedi Allahdan uzag yere atılacag.

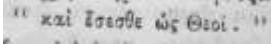
22. yani. gay23.gı gün yerseniz bu meyivadan, ölümüle befad ede24.cegsiniz.” İmdi buidi Allahıñ nazarı insana, ki bu25.nuñ ifdiharı için dayıma oyanıgıdır. ve insan bu tari26.k ile hıvz ede bilirdi o tegmil ifdiharlığı.[95]

15

1.İnsan gendine verilen helaslı tembihi dudmadı, ve o2.tarigile yaradıldığında aldığı ifdiharı gayıb eddi, o3.hal ilen Allaha uyıgun olurgen

4. İlehi tembihiñ muhalifedi için

5.Derahumlu Allahıñ bu helas edici tedbiri ar 6.zulanan feyili edmedi insana teniñ işdiagleri akılı 7.yeñdiler. İnsanıñ beş havaslarını aldadan işdah akı8.lıñ guvvedlerini bozdular. Meyivaniñ güzelliği, ve9.teniñ iştahı ilahi sefasından ziade sevildiler. ve bu10.tarz ile zuhur eddi İnsanıñ cinsine bu ölümlü ya11.ra kitabı Şerifiñ nagline göre. cennediñ içinde le12.zetin ve ferahıñ her çeşidi var idi, kezalig beş have13.sleri hoşlandıracag meyvalarıñ cümlesi mevcududu14.lagin ilehi tembihden yasag olan meyvanıñ güzelliği, ve15.dadlılığı cümlesine galib geldi, ve ağılı görledib16.insanı aldaddı, ve o tarigilen ilehi tembihiñ helas e17.dici edasından ziade ten haveşleriñ iştahı gabul o18.lundu. İbdida Eva zayıf tabiet olduğundan heraked19.eddi bu tehligeli işe,

hacan Aziz kidabdan yılan a20.diile tesmiye olan aldadıcı hilleye dedi buna, ki bö21.yile işten sana bir gedar gelmeyeceğinden başka seni22.daha tegmil ifdiharlı hale getireceg, ve Allah gibi o23.lacagsınız. Evanın böyle mu24.halifeti bir zararlı örneğ oldu Adama , ki canın ce25.miy meşhur bağışları ile haveslerinin aldadıcılığına26.tabi oldu. yokarıda zigr olundu, ki İnsanın ifdi27.harlığı heç tebdil olmayacağıdı eğer İnsanda dayıma [96(1)]1.agıl höküm eyilese. lakin işte İnsanın rızası ilen olan2.muhalifetiñ soñu ne getirdi. Agıl högmünden azl ol3.du, ve bunuñ yerine teniñ istâgleri çıgıb bu a4.kılı höküm aldına aldılar. böyle igrahlı itaadsızlı5.ğñ ealametleri elbedde fesadlı olacağıdı.

6.İnsan zamiriñ sesine gulag vermeyib ilehi tembihiñ7.hilafına heraged eddigden soñra o ifdiharlı halinden eñ8.peçare hale düştü. Zira akılıñ guvveti zayıflanıb9.şavgı söündü, iradetiñ azizliği lekелendi, canıñ dü10.rüşlüğü bulandı. akıla zıd şeyilere gapı açıldı,11.ve insan yüreg cenginiñ bir zavallı seyiri oldu. İl12.ledler ile maan tahsiradlar doğdular. ve bu tahsira13.dlar peçareligleri, ve emrazları getirdiler, ve bunlar da14.yine teni zayıflandırdılar. Tasalar ve muşagadlar,15.ve derdli akabeler yegbare fesadlandırdılar bu teni,16.ve bu tarig ilen insana girdi ölüm, ki bunu Allah17.evvelinden dediyidi insana bu gorgulu gelamı ile – yani18.gaygı gün yerseniz bu meyvadan öleceğsiñiz . lakin19.teniñ bu ölümü canıñ ölümünüda getirdi, ki eñ20.böyüg ziandır. Zira Allahıñ suratından İnsanıñ21.uzag atılmasıdır, bu husus için ki Allahınan insa22.nı bağılı dutan, ve dayıma biri birine yaglaştıran bend, 23.yani, agılıñ pag şavkı, ve iradetiñ lekesiz Aziz24.liği itaadsızlığın sebebinden gırıldı. İnsanın böyle25.halini şerif kitab çoğ taraflarında, yığılmanıñ, gü26.nahıñ, teniñ, beçareliğin, garanlığın, cahilliğin,27.yesirliği, ve ölümün geyfiyeti tabir eder. İnsanıñ28.yığılmasında, yerda beddualendi Allahdan, yani, pe29.çareliğe gul oldu, Zira İnsanıñ ehmallığından. tem-[96(2)]1.belliğinden, ta o vagıddan beri gayıb eddi o mahsuldar2.lığı, ki halg olduğunda malig olduydı, ve daha ziade3.gayıb ediyor. insanıñ alcaglığı, ve ködülüğü bu4.nuñ peg eyi zadlarını fenalığa gullandığsa

16

5.Bu itaadsızlıgilen açıldı günaha bir gapı, ve bu6.günah bitün insan cinsini lekелendirib bunu bir eñ ce7.tin peçareliğe düşürdü.

8.İlg tarafıñ (14) ragamında insan cinsiniñ gaykı9.hale girifdar olduğunu yazdıg. Anca insana gaygı10.çeşmeden agdı ısa, orayı söylemedig, ve şimdi elbedde11.onun içinde yazmalıyız. Zira Aziz kidab insaniñ yara12.dıldığında malig olduğu ifdiharı için kelam eddiğinde,13.bu ifdihar haliñ nasıl gayıb olduğunu, ve onuñ ga14.ibliği cemiy isannara nasıl ölüm sebebi olduğunu15.da beraber zigr eder. Abosolos Baulos açıgdan peg te16.ygidile şaadlıg edereg der.

14. διὰ τοῦτο ὡςπερ εἰς ἑνός ἀν-

17. θρώπου ἡ ἀμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἀμαρ-

18. τίας ὁ θάνατος, οὕτω καὶ εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος δι- 19. ἤλθεν, ὥς ὅτι πάντες ἥμαρτον.

yani bunun için niçegi,20.bir adamıñ vasıtasıyla günah aleme, ve günahıñ se21.bebiylen ölüm girdi, öylece cemiy İnsannarada ölüm22.gesti cümlesi günah işledikleri için.” (Pros Romai . 23.Kef . e. 12.) İnsaniñ cümlesine bu befatıñ girdiği24.ni vagaa yad Milledlerde fehmediler her ne gadar agıl25.körlüğünde bulunurlarsa da .lakin nereden gobdu, ve26.nasıl girdi bitün insanıñ cinsine bilemediler. fagad[97]1.hristiannara oldu bu nâmed , ki gaygı buñnardan gobdu2.beynamusluğun ırmağı göstürmeye gadir olaler.

3.Sahidir, ki günaha ilg adem düştü. lakin günah4.bu Ademiñ üzerine o gadar galib högüm edemedi, ne ga5.dar galib olduysa soñra bu ademiñ evladlarına, ve6.torunnarına. Zira ilg adamda ilg şavgdan bir migdar hıvz7.olduydı, ve yüregleriñ eyiliğe olan meyili ol ilg ya8.ranıñ yeni başlamasından yegbare silinmedi yüreğinden.9.emma mürurı zeman ilen insannar arddıgca, günahda10.guvvedleniridi, ve ködülüg artar idi. İşte Adamıñ yı11.kılmasından az vakid soñra , Kayn ellerini Avel garda12.şınıñ sucsuz ganına bulaştırdı, ve az zemannar da13.hi geçinca, kidabı şerifiñ nagline göre. (Yen . Kef. 14.d.

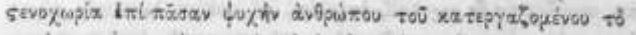
8. kai Kef. s. 12.) 15.yani. Yeriñ yüzü zulumdan doldu , ve bitün yer fa16.sid oldu. Zira her nüfuz yeriñ yüzünde gendi tari17.kini fasid eddi.” buna tabdigdir Abosolosuñ o kelam18.ları da, ki Romalılara yazdığı megdubuñ ilg babı19.nıñ. 21. Ve 32. rakamlarıñ sıralarında mesturdur.20.ve netice bu Allahıñ mahlugatına, ki gendi tasfiri21.ve şegili üzere yaraddı, ilehi tasfiriñ, ve şegiliñ izi22.bile görünmez idi, ve bir nişanesi galmadıydı. İlla bir23.peg garannıgılı pus döner idi insannarıñ akıllarında, ve24.fakir insan bundan muhasere olarak çıgmaz sokaklara25.dolaşır gezer idi gendi vacibsiz meyillerinden gulauzla26.narag. peg ihdizalı görünmez bana insanıñ o hali ne27.gadar göz yaşlara müstaag olduğunu mufassal yaz28.mag. Zira akıl şavgınıñ

soğunmesi , ve faziletiñ farig²⁹.olması, ve insana eñ azim olan Allahdan uzak olması, [98]¹.öyle bir peçare hal, ki insan aglı gadir olamaz².ağnamaya.

17

3.İnsanñ bu haline nazaren, ağnaşılır, ki fakir insan⁴.Allahıñ eñ şiddedli gazeбиниñ altına girdi.

5.Bir gimsa cesared edemez demeye, ki hag Allahıñ in⁶.dinde salih ile talih birdir. Zira bu heç uyımaz Alla⁷.hıñ adaletine, ve azizliğine, mücerredlerdendir, ki Al⁸.lah sadıg adama eyivaz, ve günahgara gazez vere. yü⁹.zünü çevire ondan, ki aziz rızasına mugayir varır. İm¹⁰.di Allahıñ bu gibi yüz çevirmesi insana eñ cetin e¹¹.zabdır. ve daha cetini bu, ki böyle yüz çevirmesin¹².den agabınca cemiy götülügler o fakir insana yörür.¹³. bunun içindir kidabı şerifiñ bu kelamı .

14. 15. yani her günah eden adamıñ canına musibed¹⁶.ve sigled gelmeg beyhaldır” (Pros Rom. Kef. v. 9.)

18

17.İnsan cinsi gendiliğinden bir umud bulamaz idi bu¹⁸.eñ cetin peçareligden gurtulmaya.

19.Ölü gendini dirildemez, nasıl, ki derün guyuya²⁰.düşen adamda başgasından yardımlaşmayınca çıgma²¹.ya gadir değildir. bu insan günahlardan ölüydü Bau²².losuñ kelimasına göre, ve derün guyuya düşmüş ü²³.dü Hristozuñ temsiline göre, ve çıgamadıydı. Bu ki-

99

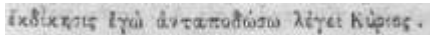
1.tabıñ evvelki tarafında mestur olduydı, ki gıasımıza².göre fagad iki iş var idi bu derdiñ ilacına vefa edeceg³.yani Allahıñ merhametini gazandıracag. yani. eyi a⁴.meller ve istifar . Anca bunnarda süradde, ve insanıñ⁵.şeriatında böyle görünürsada, Aziz kitabıñ doğru⁶.manesine nazaren, ve pag akılıñ ince tefdişinde, bun⁷.narda o guvvede bulunmazlar. birisi eyi amelleri icra⁸.edmegdir dedig ne zaman tegmil icra oldu bir eyilig;⁹.cümleye malum, ki dayima Allahıñ tembihlerini bu¹⁰.darda, ve hec bir gün

günah edmesa. Öyle bellendir.**11.** ya gim gadirdir böyle bir azizliğe malig olmaya tabi**12.**yedden bu gadar fesadlı oldugca; bunda sözümüz**13.**hristiana değildir, illa Hristosa iman edmeyenneredir. Ge**14.**lelim istifara . buda gerçeg istifar olamaz tabiyedden**15.**bu gadar fesadlanmış adamlarda. Zira günahın amel**16.**leri ömürün nihayetine gadar galdıgca, bu töbeyi**17.**da guvvedsis feyilsiz ederler, ki dayima legelenir soñ**18.**radan eddigleri günahlardan. ben burada incili şerif**19.**den hristiannara tarif olan istifar için söylemem . o istifar**20.**başga çeşiddir. bunun için guvvedi ve feyili var,**21.**nasıl ki ağnaşılacagdır kitabın ilerisinde. hemi aldan**22.**masın bir gimsa şöyle fikirden, gi Allah kerem kâni ol**23.**duğu için insannarın nogsannarını, ve tahsiralıklarını**24.**hor bakacag, ve fagad gendi salihliğinden af edeceg**25.**bu günahları, ve mutlu ziğnedine şerig olmaya bu**26.**insanı miaser edeceg deyi. böyle fikir yağmış, ve güfür**27.**dür. Zira ilehi merhametini kor, ve Allahı ebedi adaled**28.**sahabı değil göstürür, ve demeg ister ki, Allah salih**29.**ve talihi bir garar nazar eder, Allahın hagında böyle**[100]****1.**fikir eñ mugayirdir. sora bilir bir gimsa, gi gaygı vası**2.**tayle gadir olabilir idi helas olmaya; ol vasıtaylen ki, **3.**Allahın ilmine göre, gadirdir bizim helaslığımızın i**4.**şine ilehi terahumunu gadmaya adaletiniñ bir tgmil**5.**hoşnudlanıb haglanmasıyle. ve bu vasıta gaygısı oldu**6.**gunu şerif kidab beyân eder.

19

7.Allah hag üzere gadiridi günahgar adamı bir ebedi**8.**gazebile tecrim edmeye. lakin vasfı mimkinsiz derahu**9.**mundan, ve derecesiz elminiñ dedbirinden gamedlenib bu**10.**insana helas edici oğlunu göndürdü.

11.Kabaad dayima gazebe mohdacdır. bunun için ilehi**12.**adaletiñ ihdizasından idi insan serbes, ve högmil rızay**13.**ken, emri şerifiñ mugayiri, ve asisi olduğu için, Al**14.**lahıñ cemalinden ebedi atılmaya eğer ilmullah o ta**15.**riki bulmasa, ki bu tarigile mimkinidi mahlugadına mer**16.**hamed ola, ve ataledine bir zarar olmaya. Zira ilehi a**17.**daletiñ intigamını kitabı şerif çok taraflarında beyân**18.**eder.

“Θεός ἐκδικήσεων Κύριος, Θεός ἐκδικήσεων ἐπαγγέλλεται” **19.** yani. intigamleriñ**20.**Allahı Rabbi, intigamleriñ Allahı tecelli eyiledi.” (Psalm. 9d. 1.) **21.** yani. intigam ba**22.**na mahsusdur, insana ameline göre ben eyivaz yâhod**23.**gazeb vereceğim.” (Pros Rom. 1v. 19.)

24.Şübbesizdir, ki Allah İsaye Beyigamberiñ ağzıile25.söyler bu kelamı.

μη επιλησεται γυνή του παιδίου αὐ- 26.

της, η̄ του μη̄ λατρεσαι τᾱ ε̄κγονα της καλίας αὐτης; ἀλλ̄ [101]

1. καὶ ταῦτα ἐπιλαβοῖτο γυνή, ἀλλ̄ ἔγω̄ οὐκ ἐπιλησεται σου 2. yâni unudacag mı gendi evladını garı; yâhod rah3.minden cıgannarı merhametile acımayacagmı; lakin e4.ğer garı bunnarı unudursa da, ben unudmayacağım5.seni,” (Kef: Mth.15.) Allahıñ muhabbeti, ve mer6.hamedı mahlugadlara, ve bahusus İnsana bizim aglımız7.dan üstündür. Oldu ki böyle bir aglımızdan üstün a8.zim salihliği nasıl teamül edebilirdi İnsanıñ helaglı9.ğmı , ki cemiy mahlugadlarından secilmiş muddeber10.mahlugad insandır; ve hemi ebedi ifdiharda bulunmag11.için yaratılmış idi ilehi tedbirden; lakin Allahıñ12.adaletida, ve merhametida guvvedlidir. bergarar ic13.ra olmamag mimkin değil idi. bunun için bu husus ü14.zerine Şerif inciliñ bu gelamı denmeli. 15.

παρα ἀνθρώποις, δυνατά ἐστι παρα τῷ Θεῷ . yani. İnsan16.narıñ yanında mimkinsiz olannar, mimkinnidir Allahıñ17.yanında.” (Louk: Kef: 11.27.) İlehi ilimden gizli18.varmı bir zad; eñ gizli olan şeyiler, peg rayigândır 19.Allahıñ ilmine. Allah gördü, ki İnsanıñ tarafın20.dan bir tarig bulunmaz helas olmasına. Zira cemiy İn21.sannar bir gibi böyle bir yardıma mohdacıdılar. Mele22.gde bulunmazidi öyle bir ulu guvved, hadda kadir23.ola eda edmeye öyle bir böyüg borcu. İmdi başga24.bir kimse galmadı bunuñ çaresine gadir Allahdan gayrı.25.bunun için üç sufadlı bir Allahıñ melayiglereda26.ağnaşılmayan temşietinde garar verildi, hadda Allahıñ27.gendi oğlu İnsan cinsiniñ helaslığınıñ peg ihdişamlı28.amelini üzerine almaya. Bitün alem daha ihdişamlı, 29.daha mucezadlı , ve daha merhamedli bir iş gözedeme- [102]1.z idi yeriñ yüzünde Allahıñ muvahid oğlunuñ dü2.naya irsal olmasından. Aziz Ruhun gabı Baulos bu3.iste tabir olmaz bir ilim bulmag ilen, avaz edib der.4.

5. νεφελεύοντα τὰ κρύφα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίατοι αἱ ὁδοὶ αὐ- 6. του . yani. heyi Allahıñ gani, ve higmed ve elminiñ de7.rinliği. onuñ hökümelerini ifdihas edmeg, ve tariglerini8.tefdiş edmeg, mimginsizdir.” (Pros. Rom. Kef. 1a.33)9. Kezalıg İoannis Theologos da İncili Şerifde Allahıñ10.muhabbeti için taacüb edereg avaz eder. 11.

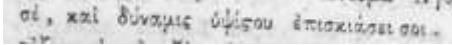
12. νοταμένη εἶδονα . yani bu gadar çoğ

sevdi dünyayı Al**13**.lah, hadda muvahid oğlunu verdi buna.” (Kef: g**14**.18) İmdi bu Allahın muvahid oğlu ne tarik ile ha**15**.glastırdı Allahın adaletini, ve bizide ilayığ eddi bu**16**.Allahın nâmetine, ve merhametine, bize tarif edeceg**17**.bundan aşşağıca ilehi gelam.

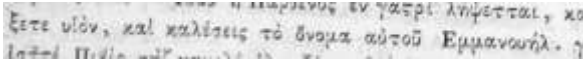
20

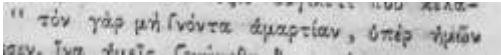
18.Allahın muvahid oğlu gögden endi, Aziz Ruhdan,**19**.ve bikir Meryemden ten aldı, ve gerçeg ve tegmil Al**20**.lah igen, gerçeg ve tegmil insan oldu İnsanullah Rab**21**.bimiz Yisus Hristos.

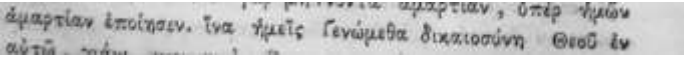
22.her yerde hazır ve nazır Allah, bir yerden öbir ye**23**.re gımıldamag mimkinsizdir. bunun için ibnullahın**24**.gögden enmesi, yer tebdilliği değildir, illa insanlığı**25**.üzerine almaya bir muradullahdır, ki bu hususta**26**.Allahlıktan yana gözügmez iken, yeriñ yüzünde gö-[**103**]**1**.ründü. ve İnsannarile gonutdu. Yeriñ yüzüne enib**2**.mübareglenmiş bikir Meryemiñ rahminde ten aldı bu**3**.nuñ bikirliğini kedersiz hıvz edereg. ve bu İnsan ol**4**.ması bir sır, ve agıla sığışmaz iş oldu. Zira Ruhı**5**.gudüsün gudrediniñ feyiliyle eda oldu, ki bu fe**6**.yiliñ tarikini fagad bu Aziz Ruh bilir. ve biz da bu **7**.hususta metenebbi oluruz melayikiñ Bikire söylediği**8**.bu salih kelimandan.

 yani Aziz Ruh**10**.üzeriñe geleceg, ve yüce Allahın kölgesi seni gölge**11**.lendireceg.” (Lu: Kef: a. 35.) İsayanın meşhur**12**.nebiliği tegmil oldu Bikir rahimde böyle bir hamilelig**13**.olmasında.

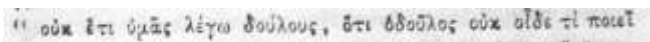
 14.

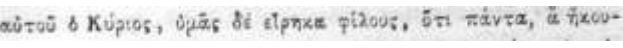
 yani. **15**.İstde bikir kız hamile olacag, ve bir oğul doğuracag,**16**.ve bunun ismini Emmanuil tabir edecegşin,” (Kef :**17**. Z. 14.)ibnullahın rahime alınması tabiedden üstün,**18**.ve legesiz oldu. Zira bu isin gerçegliğiniñ madlu**19**.bu bu idi, ki yeriñ yüzünden günahları silmeye ge**20**.leceg kimsa günahsız ola. İmdi. A. İbdida ihdizaydı,**21**.ki ibnullah İnsan ola, hadda semavi Beder İnsan hela**22**.slığıniñ amelini bunun vasıtası ile vicute getire,**23**.bir miyenci ve kefil günahgar İnsanın vasıtası ile**24**. gibi, bu iş başka dürlü mimkin değilidi, illa ib**25**.dida İnsan olmalıydı. bunun için söyledi bu kela**26**.mı Abosolos

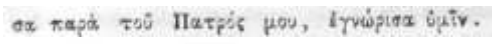

27. 28. yani, günahı bilmeyeni, bizim için günah ed29.di hadda anıñ ile beraber biz Allahıñ adaleti olalım.[104]1.(Pros : Korinth : v. 21.

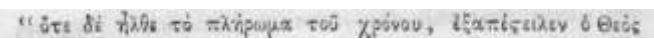
2.B. İkincisi. bizi gendine daha golayı celb eyilesiñ3.gözümüze görünereg, ve gendi lisaniyle Bederiñ mura4.dı aliyesini , ve selametimizin çaresini bize haber verme5.ye. bunun için helas edicimiz gendisi der bu gelamı.6.

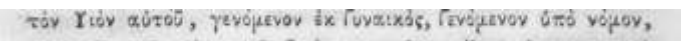

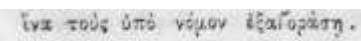
7.

 yani. şimden9.soñra ben size gullar demem. Zira gul ağasıñı eddi10.ğini bilmez, emma size dostlar derim. Zira ben Peterimden 11.cemiy eşiddiglerimi bean ederim size.” (Yoan : Kef : ie.12.16).

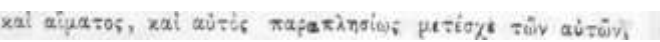
13.G. üçüncüsü. nomosu tegmil eda edmeye, hadda14.gendiniñ eda edmesiyle hem bizden bu Nomosa olan mu15.halifeti gapada, ve hem gendiniñ Aziz ömrünü amel16.lerimiziñ örneği, ve temsili braga bize, ki bu ömrü17.nü temsil dudmaya borcluız , eğer helas olmayı ister18.sag , ve bu şeyi mimgin değıl idi olmaya eğer insan kis19.beti olmasa, nasıl ki şaatlıg eder bize Aziz Kitab.

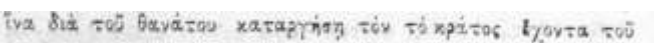
20.

21.

22. yani. zemanıñ temami23.geldigde gendi oğlunu göndürdü, ve bu oğlu Avred24.den doğdu, ve nomosa mutu oldu, hadda şeriyad al25.tında olanları satın ala.(Pros : Yal : Kef : d. 4-5.)

26.D. dördüncüsü. ölmeye, ve ölümile ilehi adaleti27.haglastırıp bizi ilayig olduğumuz gaze bden helas ed28.meye, ve bizi ebedi ömüre nayil edmeye, Baulos resu29.liñ dediği gibi. [105]

1.

2.

3.

4. 5.çünkü çocuklar lehimden ve gandan hesadar ıdılar,6.gendisi dahi kezalig onnardan hesedar oldu, hadda 07.lümün vasıtası ilen ölümü högm edeni, yani şeyida8.nı ibdal eyilemeye, ve ölüm gorkusundan bitün 09.mürlerinde gulluğa mübdela olanlerin cümlesini he10.las eyileye.” (Pros : evr : Kef : d. 14-15.) İmdi ib11.nullahın İnsan olmasının asıl ihdizalı sebepleri12.bunnardır. Bu İnsan olması ilg Adamın yağılmasın13.dan az zaman soñrada tedbir oldu. lakin semavi mi14.yencimiz Yisus istemedi insanın yıkılmasında birden in15.san gibi görüne yerin yüzünde. İlla yolu hazırla16.dı ibdida tabietin, ve yazılan nomosun, ve Beyigam17.berin vasıtaları ilen ,ve beynamuslara verdiği çoğ18.çeşid gazebler ile, ve adillere verdiği cömerd eyivazla19.r ile ve bunnara eddiği çoğ vadlar ilen. emma çüngi20.bu gadar terdibler olurigenda, yine insannar tahsire21.diñ daha ziadesine meyil ederleridi, ve günahın lekesi22.her tarafa dökülürüdü, ve İnsana selamed umudu23.başga bir tarafdand görünmezidi, illa fagad Allahdan, 24.ve çüngi o zaman ilmullahu taaleden keş olan vakid25.da tegmil olmuşudu, ve agıbed geldi, ve İnsan olub gö26.ründü, ve helaslığı gendi göstürdü insana nasıl ki27.Abosolosta isbad eder bu kelimile.

28.

29. [106]1. yâni.geçen zamannarda çoğ gerre , ve çoğ2.tarik ile Bederlere Beyigamberlerin vasıdası ile söyiledig3.den soñra, bu soñ günlerde bize oğlunun vesilesi i4.le söyiledi.” (Pros Evr. Kef : a. 1.) helas edici5.nin bir vakid soñra ten ile görünmesi gendinin azime6.tinden evvel dünyaya gelib ömür geçiren Allahın7.mıhdarlarına , ve Azizlerine heç zarar edmedi. Zira biz8.nasıl iman ediyorusag gelen helas ediciye, onnarda9.inanırларidi geleceg helas ediciye. bunnarin imanı10.da tabiedden yana bizimkinden fergli değilidi.

11. yani. bu12.iman ilen eyi şaaded verildi, ve isbad oldular ecdadla13.rımız.” (Autoth : Kef : 1a. 2.) “Yisus Hristos14. yani, he15.las edici mesih dün, ve bu gün, ve

ebedan odur. 16.(Autoth : Kef : 1g. 8.) bunun için Baulos resul ha17.zired İbrahimi yalnız dindar tabir edmez, illa ima18.n ilen adillenmeye isteyennere temsilda getirir bu İbrayimi

19.İbnullahın insan olmasında insan ilehi tabiedile20.birleşti bir ağnaşılmaz sırlı tarikile. ve bu iki tabi21.yedlerin gatılmaları ile bir ilehi surad oldu, İnsan22.nullah Gesuilmesih. Zira iki değil, illa fagad bir me23.sih ibnullah , ve bikir Meriemiñ oğlu, ve insan olmu24.şiken Allahlıktan dur olmadı. İlla gerçek Allah, ve25.gerçek insan galır idi. Bu iki tabiedler fagad bir 26.mesihe birleşmişigen . Anca biri birine geçmediler. İki27.tabiyetlerin istemeleri arzuleri ve icraları tegmil, ve28.biribirine garişmagsız galdılar. bunun için Hristos ol29.gendisi için söylediği bu gelamı gitabı Şerifde ogudu [107]1.ğumuzda. " περὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἣ τῆς ὥρας, οὐδεὶς 2.

οἶδεν... οὐδὲ ὁ Υἱός. " κ. τ. λ. (Mark. Kef. 1g. 32.)3. και " ὁ Πατήρ μου μείζων μου ἐστὶ. " (Ian: Kef: 1d.4.23) και· δεήσεις τε και ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον 5.

σῶζειν αὐτόν ἐκ θανάτου... προσενέγκας. " (Pros: Evr: 6.Kef: e. 7.)yani. o günü ve o saadi gimse bilmez ...7.ne oğul. k. d. l. geza. babam benden büyügdür.8.ve anı ölümnden gurdarmasına gadir olana dualar ve9.yalvarmaglar...tagdim etmeler ile." ve hem dahi ce10.falandı, ve fevd oldu. cümle bunları, ve sayırı bun11.lara emsal nesneleri İnsanlık dabiedine vermeliyiz, ve de12.ğil ilehi dabiedine . ve hemi Hristos sahih insan olduğu13.nu, Baulos açığ aşgare dellaled eder, bu demeler ilen.14.

" ἐπὶ οὖν τὰ παῖδια κοινοῦντες σαρκὸς και αἱμάτων, και

15. αὐτὸς παραπλήσιως μετέσχε τῶν αὐτῶν. (Pros. Evr. Kef.16.v. 14.) yani. İmdi çüangi o maasumler denden ve gan17.dan müşdereg oldular, o dahi la farg bu nesnelerden18.müşdereg oldu." ve hemi sahih allah olduğunu, sa19.yırılarını arasında, bunuda gine bu Baulos isbad eder, 20.bu demelerilen. " ὡν οἱ Πατέρες, και ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ 21.

κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰ-

22. ὤνας. Ἀμήν. Amin. (Pros: Rom. Kef. Th. 5.) yani. babalar23.anlerindir , ki Hristos beseriyed hesabınca anlerden çıg24.mışdır, o ki cümleinin üzerine ebedan mübareg Allahdır.25.Amin. " και " 26. θηλογουμενως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας

μυστήριον, Θεὸς ἐφανερῶθη ἐν σαρκί. (Pros. Timoth. A. Kef. 27.g. 16.)yani. şübbesiz olarak

tagvaniñ sırsı gayed28.ile böyügdür, Allah daale cesed ile göründü.” Ni29.ce ki ibnullah denlenmiş ise, anide o gendisine muvafig[108]1.olan muazzim isim ile tesmiye olundu, yani Hristos ve2.Messia tesmiye olundu. bu igi isimleriñ manesi birdir.3.Zira mesh olunmuş, yağlanmış demegdir. Çüñgi ah4.di adig gavlince, Badişahlar, ve Yereaslar, ve Beyi5.gamberler mesh olunurlar idi, ve bu derdib beyân ede6.r idi, ibdida, Allahdan beğenilmiş olduğunu. ve igincisi,7.bu meshin vasıtası ile, sangi gözlere görünen işaredile8.mesh olunanlara guvadı rahmani veriliridi, vacibi ve9.ılayığı üzere memuriedlerini eda etmeg için. İbnullah10.ten geyinmesiyle bu üç mesnedlerida aldı. Zira bizim11.Badişahımız oldu, gemal gudrediyle egglisiayı görüb12.gözedmesiyle, ve bunu düşmanlarından sagınıb hıvz13.edmesiyle. Nicegi Evaggelisis Lukas söyler. (Kef: a.14. 32-33.)

15. Εἰς τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ια-

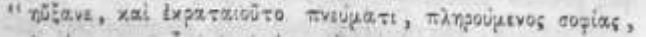
16. καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. 17. λος . yani rabbi Allah ona babası Davudun dahdını18.vere, ve Yagovun hanesi üzerine ebedan Badişahlığ sü19.re, ve onun Badişahlığıniñ nihayedi olmaya.” ve Ye20.reas misilli, hadda gendi ölümüñ gurbanı ile , Al21.lah daaleye bizim için merhamede gamedlendirsın. 22.

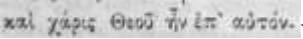
εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μεληχισεδεκ. (Pros Evr: Kef: E 6) 23.yani. sen Melhisedegin tarigi üzere ebedan Yereassın.” 24.ve Beyigamber misilli, Allahıñ iradesini bizlere beyân25.edmeg için. 26. Προφήτην ὑμῶν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν

26. ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάν- 27. τα, ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς. . yani. Rabbi Allah siz28.lere gendi garındaşlarınızdan benim gibi Beyigamber za29.hir edecegdir. sizlere her negi söyleyeceg olursa eşidib [109]1.gabul edesiñiz.” ibnullah bu üç mesnedlere mesh2.olundu, değil cisimli zeyid yağı ile, illa aziz Ruh 3.ile, nicegi gendisi için gendi igrar edmişise, bu deme4.ler ile . 5. Πνεῦμα Κυρίου ἐπ’ ἐμέ οὐ ἐνεκεν ἔχριστέ με .

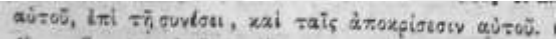
yani.5.Rabbin Ruhu benim üzerimdedir, onunile, ki beni mesh 6.edmiştir.” ve bunun içinda Hristos yani Mesih tesmi7.ye olunur. ve bu isimden ibare ona iman edenler, Hri8.stianoı, dabir olunurlar. ve dahi Hristos , mevludinden,9.ve hedinden soñra Yisus ismini de ahc eddi, bugi mele10.gin tercüması üzre helased beyân eder.

11.Yisus Hristos gemal üzere nomosuñ emrini eda edmece12.ömür geçirdi. gendi Allahlığını acayib mucizadle13.r ile beyân eyiledi, ve semavi Bederiñ miradı iradesini14.mufasal üzere defsir ve darif eddi

15.Bizim heladetimiz Hristosun başlayıcı , govulmala16.r ile başladı. o gayed ile aziz validesinden beslendi.17.

18. yani. Maasum böyüyü,19.ruhile mütegavvi , ve higmedden dolar idi, ve Allahıñ20.lüdfu nimedi onuñ üzerindeydi.” (Louk. Kef. v. 40.)21.ve on igi yaşına girdigde, muallim sıvalleriyle, Yehudi22.leriñ alimdar didasgaloslarını hecil eddi. söyle, ki o23.nu eşidenleriñ cümlesi teacüb eddiler, onuñ fira24.sedi ve mugâlimesi için

25. (Louk. 26.Kef. v. 47.) ve otuz yaşındaygen, Beyigamberleriñ [110]1.arasında ulu Beyigamber olan İoannisin elinden vabdis2.oldu. değil, ki vabdismadan muhdacılığı olduğu için3. (zira gendisi günahsız idi.) illa gendi ilehi dasfiriyle,4.bizim için dertib olunmuş, rahmani vabdismayı mibare5.glendirmeg için. bunu, ki bizim günahlarımızıñ temi6.zlenmesi için dertib edmişidi, gerek gendi ibredi ve emsa7.liyle, gerek bu vabdisma bizlere ne gadar elzem olduğu8.nu göstermeg için . bu misilli bir muazzim tedbirden9.soñra, gendi hegmedi ilahiesiniñ buñarını açdı, ve10.gendi semavi filosofiasını, ve hillesiz olan dalimini aş11.gare çıkardı, söyle, ki bu misilli irfanı dalimler, in12.san nesli hec dahi eşidmemiş idi. insanlığıñ asıl sahih isti13.rahadı neye bend olduğunu beyân eddi. ve onu rahmani14.fagirliğa, ve göz yaşlarına, ve alcag gönüllüğe,15.mazlımlığa, ve merhamedli olmaglığa, govulmalara, ve16.söğülmegliğe garar verdi. bir usul, ki o vagdin fey17.line ve meylane gayed ile zıd ve mugayir idi. keza ayılığın ve ge18.mliğin asıl sahih doğru manesi ne olduğunu beyân eddi.19.ve garar vermiş idi, ki bu maneniñ sahihliği değil yüz20.de görünen heragedlerde aranılıñ, illa asıl niyedler21.de, ve özde olan feyillerde aranılıñ. geza Allah ile22.dünyanıñ, gerçeglig ile yalanıñ, eyilig ile gemliğiñ23.mabeyini ne gadar böyüg farglı olduğunu defsir eddi.24.bu gendisi o megruh badıl meseb figrini, ve gâzibliği25.ibdal eddi. insan neslini yüreg serdliği için, ve iman26.sızlığı için, ve sayırı

bed oğrağışadları için dazir eyledi.27.bizlere merhamedi ilahiyeye nayil ve miaser olmasına gadir28.olmaglığımızıñ darigini ve yolunu gösterdi. bizlere29.isbad eddi geleceg ömürüñ dil ile dabir olunmaz ni- [111]1.medlerini, ve dünyayı helas etmeg için geldiğini be2.yan eyiledi. cümle bu nasihedi, bu, ki her vech ile3.gabul olunması gendiliğinden ılayıg ve müstahagidi, gen4.disiniñ acayib muczezadleri vasıtasıyla muhgemlendi,5.Zira gendisi dayima her insanied mudavadden caresiz gal6.mış hastalara sefalıg vermesine, ve görleriñ gözleriñi7.acmasına , cinleri ihraç edmesine, ölüleri dirildmesine8.savaşıridi. bu mucizadler onuñ Allahlıgını bu de9.rece aşgare isbad eddiler, ki dahgi cemi onuñ arga10.sına düşenler teacüblenereg derler idi. " οὐδέποτε ἰσά-

μη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραὴλ·" yani. İsrail gavminde hec bu12.misilli nesneler görünmedi." (Matth: Kef: th. 33.)13.ve dahi onuñ naşihetinde bu derece guvved var idi, ki14.cemi işleri, ve heb ömrü her fazilediñ demiz legesiz15.aynesi oldu. " ἀμαρτίαν (γὰρ) οὐκ ἐποίησαν, οὐδέ εὐρίθη 16. θόλος ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ. " yâni. Zira günah işlemedi, ve17.ne dahi onuñ ağzında hille bulundu." (A . Epis:18. Petr. Kef. v. 22.) ve bu darzile gemal üzere Beyi19.gamberlig mesnedini eda eyiledi. Yisus Hristozun bu20.cemiy helased nasihedi Evangelionuñ içinde mevcuddur.21.bunun için bizlerde borcluyuz bu şerif kitabı22.imanıñ ve fazilediñ tegmil ganunu gibi ehdiyar edmesine.

22

23.Helasedimiz Hristos, gendi mübareg ömrünü ölüm ile24.temam eyiledi, hususa, ki hac ölümüylen.

25.O sevgili şayird bizim ilehi miyencimiz için bu dar26.z ile yazar, ki.

" εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ [112]1. παρέλαβον·" yani. gendiningilere geldi, emma k-gendiningiler2.onu gabul edmediler." (İoan. Kef. a. 11) καὶ "αὐ-

3. τῇ δὲ ἔτι ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐληλυθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ

4. ἀγένησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος, ἢ τὸ φῶς· τὴν γὰρ 5. πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα. " yani. budur şeriad, ki nur ale6.me geldi. emma insanlar garanlığı Nurdan ziade sev7.diler, zira amelleri yaramaz idi. (İoa: Kef: g. 19.)8.Yehudiler (onnarıñ, ki atalarına çog defa Messia,9.dünyanıñ helasedi gibi haber verildi.) o gadar onuñ10.azimedi, yani dünyaya

gelmesi için, açığ aşgare**11**.olan Beyigamberligleriñ vasıtası ile vugufdurlar, ki**12**.onnardan birisi şübbe edmesine gadir değil idi. bu cü**13**.mleyle bu güne degin onu nafiye yere beglemegdedirler.**14**.bu Yehudiler, onnar, ki gerek gurbanlarıñda, gerek**15**.tagvayı şeriflerde , ve esrarleriñde onuñ işarediñi e**16**.derler idi, ve hemi Beyigamberler minasibedli vagıdda on**17**.nara bunuñ helasedli azimediniñ, yani gelmesiniñ aş**18**.gare elamedleriñi evelinden haber vermişleridi, da söyle,**19**.ki bunuñ görünmesiniñ vagdini dahi bilirleridi. bu**20**.Yehudiler hec umulmadıg, ve duyulmadıg bir yüreg**21**.serdliliğiyle, onnariñ haggında olunmuş muradı ila**22**.hiyeye garşı bir imansızlıg göstermece, bunuñ gendisini**23**.geldigde ağnamadılar, ve gabul edmediler, red eddiler, bir**24**.aldadıcı gimse gibi gıyâs eddiler, ve da ölümüne deg gastı**25**.garaz eddiler, bu ölüm ki cemi cihaniñ helaslığıña ve**26**.sileyidi. bu misilli omulmadıg ve gorgulu oğragışadın**27**.sebebi, bazı gimseleriñ af olunmaz görlüğündenidi. ve**28**.bazılarınıñ gem feylli inad dabiedindenidi. lakin bu cü**29**.mleyil onu öldümersine savaşırgen, bilmezligile, ve i-**[113]****1**.stemeyereg Allahıñ, da dehirlerden evveli olan muradı ile**2**.hiesini eda eddiler. bu ki insan neslinin helaslığı i**3**.cin İbnullahıñ ölmesiyidi, ve bu darzile cemi dünya**4**.için bir ziade gıymadlı hazne hazırlanıridi, oñra hec**5**.bir cüzi memfaadları olmayarag. encamı niazler ile, ve **6**.gorgudmalarile, ve desvirligler ilen , o vagidde Romalıla**7**.rıñ darafından onnariñ üzerinde vali bulunan Bondios**8**.Bilados ilzam eddiler sucsuz olan Yisuzu o rezaledli **9**.haç ölümüne müstahag görsün. ve bu misilli gadil bir**10**.günde tegmil oldu. **11**.Allah ile insanların beyninde bu miyenci olan Hristos,**12**.semavi Bederine dagdim eddiği heraredlü ibadetinden soñ**13**.ra, (bunun vasıdası ile iman edenleri onun ellerine ema**14**.ned eddi.) ve çoğ çeşidli güfürlere ve rezaledliglere**15**.tahammül eddigden soñra, ve gendi ganını dökdüğden**16**.soñra, encamı stavros üzerine ref olunub , maslub o**17**.lundu. emma insanlığın gemliğı buna dahi ganaad ed**18**.meyüb, illa heniz mevd olmuş olan Yisuzun denied bö**19**.ğrünü mızragile yaraladı. ve anide işte dabiedden üstün**20**.mucizad! ki ol yaralanmış olan hayad verici böğrün**21**.den gan ile su agdı, gendisiniñ darif eddiği ayon vab**22**.dismanıñ , ve agla gononianiñ , igi muazzim esrarlarıñ**23**.işaredi için. ve ahir nefesiñ esnasında cihan dabi**24**.edden üstün acayıbad darz ile debdil oldu. güneş ve**25**.ay savkını garanlığa debdil eddi, yer sırsalandı, çoğ**26**.ölüler mezarlardan dirildi, ve ibaded haneniñ, berdesi**27**.yarıldı; ve bu nesne aşgare ibaded haneniñ ve ande**28**.icra olunan şardlarıñ hidamını beyân eder idi. Yisus**29**.Hristos stavros üzerinde asılmış dururigen, bu

esrarı[114]1.olan encam gelamı söyledi. ^{“τετέλεσται.”} yâni. tegmil2.oldu. (İoan. Kef. 1th. 30.) bu gelam ile bunu beyân3.ederidi, ki evvelgi nomosun cemi gurbanları, esrarları,4.sardları, ve Beyigamberligleri, ve dahi nomosun gendisi5.hidam buldu. ^{“τέλος γὰρ νόμου Χριστός.”} yani. Nomosun6.hidamı Hristostur. (Pros Rom. Kef. i.4.) Helasedi7.miz Hristos Stavros üzerinde vefad edmesini murad eyledi,8.ve bu hususta dahi Abosolos Baulos bir muazim esrar9.bulu. o gi budur. nomos emr ederidi, ki cemi ağac10.üzerinde asılannar lanedli gıyâs olunalar. (Devter. 11.Kef. ka. 23.) bizler günahlarımız için bu misilli12.lanedin aldındayız. lakin çüngi Allah daale Avraama13.vad edmisidi, ki heb dindarları mibareglesin, bunun14.için ibnullah stavros olması ile lanedi üzerine aldı, ve15.böyleligile Avraama verdiği boasına bizleri miaser eyiledi.16.nicegi söyler Abosolos Baulos. ^{“Χριστός ἡμᾶς ἐξηγόρασεν}

17. ^{ἐν τῇς κατάρσι τοῦ νόμου, γενόμενος ὡς ἡμῶν κατὰρ.}

18. ^{γέγραπται γὰρ, ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου.}

19. ^{ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ Αβραάμ, γένηται ἐν Χριστῷ} 20. ^{Ἰησοῦ.} yani. Mesih bizim için laned olmasıyle, bizi21.nomosun lanedinden helas eyiledi. Zira yazılmışdır, ki a22.ğacda asılmış gimesne lanedlidir. dagi Avraama vad23.olunan beraged, İsa elmesihin vesilesi ile milledlere va24.gi ola.” (Pros Gal. Kef.g. 13-14.)

23

25.Yisus Hristozun vefadı, bir sahih gurbandır. bu26.nun vasıtası ile Allah daaleyi gendimize inayedli, ve[115]1.merhamedli ediniriz. ve bu gurban cemi bu ilehi miyen2.ciye iman edenleri helas eder.

3.Bundan agdem çok defa isbad olundu, ki günahgâ4.rı igrâh eden ilehi adaled vacibidi, ki elzem olan ce5.zayı bulsun. ve hem dahi bizler gendiliğimizden mimgin6.değil idi, ki Allahın bu misilli haglı adaledini hoş7.landıralım. ve bu dahi malumdır, ki evvelgi nomosuñ8.gurbanları, onnar, ki heyvanad boğazlamasına mahsusu9.du, bunnar Allahı merhamede gamedlendirmesine müsta10.hag değil idi. bunun için bizim miyencimiz olan İbnu11.lah bunnarın cümlesinni üzerine alıb eda eyiledi. 12.Allah gendi evladının cefalanmasını, ve gan dögmesi13.ni, ve rezaledli ölümünü, sanki bir günahgâr

gimse14.cefalenır gibi kabul eyledi. ve bu sucsuz olan hela15.sedimiziñ cefası, Allahıñ defdiş olunmaz şeriadı mu16.cebince bizim müstahag olduğumuz ebedied cihennem17.cefasına mugabeli sayıldı. bunun haggında Baulos bu18.misilli söyler. (Pros Korinth. v. Kef. E. 14.) " ἡ γὰρ

19. ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς, κρίναντας τοῦτο, ὅτι, εἰ

20. εἰς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ὥστε οἱ πάντες ἀπέθανον, yani.21.Zira Mesihıñ muhabbedi bizi gavi dudar. hadda böyle22.gıyâs idelim, ki çüñgi bir gimse cümle için öl23.dü, ki cümlesi öldürler. ve bu deyişadden so24.ñra gine Baulos söyler. (Pros Korinth. v. Kef.25.E. 21)

" τὸν γὰρ μὴ γνόντα ἁμαρτίαν, ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρ-

26. τίαν ἐπαίτησε. (τούτῳ παρέδωκεν αὐτὸν εἰς θάνατον, ὥς ἵνα

27. ἁμαρτωλὸν) ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ - 28.yani. günahı bilmeyene, bizim için günahı hevale29.eddi. (yani. onu bir günahgâr gimse gibi ölüme des-[116]1.lim eyiledi.) dagi bizler anın ile Allahıñ adilleri olalım."2.ve İsaye Beyigamber da der. (Kef: ng!5.) " αὐτὸς δὲ ἐπ-

3. ραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ μεμαλάκισται διὰ τὰς

4. ἀνομίας ἡμῶν - παιδίᾳ εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτὸν - τὸ μῶλον περὶ 5. αὐτοῦ ἡμεῖς ἐλάβομεν - yani o bizim günahlarımız için6.yaralandı, ve beyinamuzluglarımız için zabunlandı,7.selamımızıñ taziri onuñ üzerinde, ve onuñ yarası bi8.ze derman oldu." İmdi Mesihıñ ölümü bir gerçeg gur9.bandır. Zira hac üzerinde bir gurban hane üzerine gi10.bi gendini getirdi, ve bikir guzu gibi olmayle, boğazlan11.dı, ve insanıñ selametine gendini aleflendiren muhabbe12.tiñ ateşiyle yandı. bu gurban Allaha, ve Bedere ne13.gadar hoş göründüysa, o kadarda heyibedli ve acayib14.seyir oldu. oldu ki böyle gurban, asıl gurban idi. Zi15.ra sayrı gurbannarıñ cümlesi resim, ve gölgeydiler, ve16.fagad bu gadir oldu Allahıñ adaletini haglaşdırma17.ya, ve bizi bunuñ merhametine müstaag göstürmeye, ve18.günahlarımızı silmeye, ve bize evvelki ifdiharlı hali19.mizi geri getirmeye, nasıl şaadlıg edersa Allahıñ ke20.lamı. " Χριστὸς δὲ παραχρυσόμενος Ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων

21. ἀγαθῶν, διὰ τῆς μελλόντος καὶ τελειότερας σκηνῆς, οὐ χείρο-

22. ποιήτου, τούτῳ οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, κτλ. . . .

yâ23.ni. gelecek eyiligleriñ Arhereası Hristos geldiğinde biz24.insannara bir ebedi selamed doldurma için Allahıñ25.Aziz hanesine bir gere geldi, gög o böyüg, ve yetig26.çadırıñ Aziz hanesine, ki bu dünyanıñ işidir, illa27.el ile yapılmayan Aziz haneye , ve yog ergecleriñ, ve28.boğaleriñ, illa gendiniñ ganıyle . Zira eğer tegeleriñ,29.ve boğaleriñ ganı, ve legelenmişleriñ üzerine saçılan [117]1.buzağıniñ külü vicudi bakleyib azizlendirirsa, Hri2.stosuñ ganı ne gadar daha ziade pagleyecek zamiriñi3.zi ölü amellerden, dayima sağ olan Allaha secda ed4.meñiz için, ki bu Hristos Allaha ebedi ruhile gendini5.bir legesiz gurban arz eddi; (Pros Evr. Kef. th. 11-6.14.) bu gurban ile nihaed buldular Aaronuñ, ve ah7.di atigiñ gurbannarı. ve Hristos oldu yalınız , ve 8.nihaetsis Arhiereus. yalınız dedim. Zira Baulosuñ9.bu kelamı üzere başka gurban nihaedsiz olmag gabil10.değil.

“διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀπαράδοτον !”

11. καὶ τὴν Ἱερουσαλὴν . ὅθεν καὶ αἰετὶν εἰς τὸ πανταεὶς δύναται

12. τοὺς προεργαζόμενους δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ

13. ἐνταλλόμεναι ὑπὲρ αὐτῶν

yani bu Hristos ebedi galmagile,14.bunuñ İerosinisita gendine baki galır, ve başgasına15.gecmez bu sebeb için dahi onuñ vasıtasıylen Alla16.ha yaglaşannarı ebedi helas edmeye gadirdir.” (Pros17.Evr. Kef. Z. 24-25.) Bu azim Arhiereus Allahıñ18.gendisinden İereis denildi, gög Laronuñ ayini üzere,19.illa Melhisedegiñ töresi üzere. böyile isimde gaygı sır20.mevcud olduğunu, kim istersa, bu kitabıñ soñunde21.bu hususe yazılan tefsiri okusun. Allahıñ eñ a22.zim hagedleri bu sırda daha açığ beyân olurlar. ya23.ni. merhameti, adaleti, ve ilmi. merhameti o kadar azimdir, 24.hadda Allahıñ oğlu Bederden bir tabiyeddeygen, biz25.Allahıñ asıları için, ölüme verildi. bundan bö26.yüg merhamed olurmu; adilligi bu gadar aziz, ve teb27.dilsis hadda insaniñ günahını indikamsız bıragmadı.28.ilmi bu gadar acayib bir vasıte icad eddiki, hadda a29.dilligiñ bir tarafı bozulmaksız, merhametiñ cemiy pu- [118]1.ñarları agdırdı bize.

“ὁ πᾶσις πλούτου, καὶ σοφίας,

2. καὶ τῆς γνώσεως Θεοῦ!

yani. heyi Allahıñ ganiliğiniñ, ve3.ilminiñ, ve higmediniñ derinligi.” (Pros Rom. Kef. 1a.4.33.) Abosolosuñ bu kelamı üzere, bu azim ve yü5.ce sır, “Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μυστήριον αὐ-

6. τοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς... Θεοῦ δύναμις, καὶ Θεοῦ σοφία. 7.yani. Yehudilere fidne, ve Yunanilere delilidir. emma8.daaved olmuşlara Allahın guvvedi, ve Allahın9.ilmidir.” (Pros Korinth. Kef. a. 23-24.) böyle ölü10.mün meyvası insanın salih Allahdan gözedeceği za11.tın temelidir. 12. “ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐπίσταντο, ἀλλ’

ὡπὲρ ἡμῶν παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐκ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ

13. πάντα ἡμῶν χάριστε; o tañrı, ki gendi evladını acı14.madı, illa cümlemiz için feda eddi, nasıl hiba15.edmeyeceğ bize onunıle beraber sayır eyiliglerin cüm16.lesini;” (Pros Rom. Kef. i. 32.) ve nasıl ki Mesihin17.ölümü semavi Bederi borclu eder imannıları her mer18.hametine, ve her muhabbetine nayil edmeye, öyilece bun19.narı da borşlu eder, bu Allaha dayima şügürlerini arz20.edmeye, ve türlü targler ile buna hoş ve magbul gö21.rünmeye. Bunun için bu iki taraftan mugabeleli de22.yünedin üzerine binadır. Ahdi cedit (İncil) ki isa23.yıl Mesihin ganı üzerine temellidir, nasıl ki gendisi der.

24. “τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ αἷμα μου, τὸ τῆς καινῆς Διαθήκης” yâ25.ni. budur benim ganım ki cedit vısiyedindir. (Matth.26.Kef. ks. 29.)

27.Vakidir ki Yisus Hristos cümle insannar için öldü.28.ve bunuñ nâmetiyle helaslığı mimkinsiz bir günahgâr29.yogdur. emma böyle bir nâmet bize feylini edmeye, bi-[119]1.zim imanımıza mohdacır. yani. biz yüregden ağnamalı2.ız rabbi Yisus Hristozu, ki helas edicimiz odur, ve süb3.besiz İlandırmalıyız gendimizi, ki fagad bunuñ vası4.tasiile gadir oluruz Allahın merhametine nayil olma5.ya. ve eğer bizden bu iman eksig olursa,Hri6.stozuñ peg guvvedli rubbeleri feyillerini edemezler, ve7.İnsan helas olamaz fagad Hristozuñ tarafından, nasıl8.ki bu husus için açığ söyler Allahın gelamı.

“οὐ- 9. τὰ γὰρ ἡγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν ἱὸν αὐτοῦ

10. τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόλ- 11. λυται, ἀλλ’ ἔχει ζωὴν αἰώνιον.

yani. Allah alemi o de12.rece sevdi, hadda muvahid oğlunu verdi, ki her kim i13.nanırssa buna helag olmaya, illa ebedi yaşaya.” (İoann14.Kef: g. iv) ve yine bu babde söyler.

“ὁ πιστεύων εἰς

15. αὐτόν οὐ κρίνεται, ὁ δὲ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται. yani.16.buna İman eden şeraad altına girmez, anca İman edme17.yen, şimdi şeraatı gesilmiş.” (autoth: edaf: 18.) biz18.imanı

helaslığımıza ihdizalı bilmeliiz, anca o imanı,19.ki hillesiz, pag, ve sağ, yani muhabbet ile feylini20.göstüren iman.

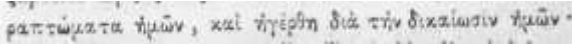
24

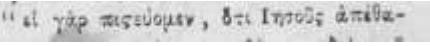
21.Helas edicimiz öldü, ve defn oldu. lakin üçün22.cü günde ehya oldu, ve ondan soñra göglere alındı.

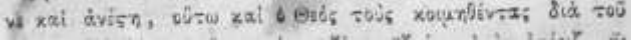
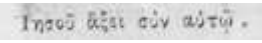
23.Hristozuñ defn olması ölümünün şübbesiz isba24.dıdır. emma ölümün mekanı gadir değil idi bunu zabd25.edmeye Abosolos Bedrosuñ gelamı üzere.

26. [120]1.

yâni. Allah ölümün bağ2.lerini çözmeylen, onu ehya eyiledi. Zira mimkin değil idi,3.ki Mesih ölümünden zabd oluna.” (Praks: Kef: v.24.) 4.İmdi cumaa günü defn olub, ve Cuma ertesi mezar5.da galıb, üçüncü günde dirildi, nasıl ki gendisi6.çok defa dedi idi resullara evvelinden. ve Aziz Kitab7.dahi çok defa bunu Beyigamberlig eddi. Zira Beyigam8.berler Aziz Ruhuñ vasıtasıile ölümün ve cehimiñ9.üzerine Hristozuñ högm edeceğini görmeyle, çok vakid10.evvel tesbihad ederler idi. Bu yenici gayideyi . yani.11.ya ölüm! neredede galdı seniñ nişteriñ ; ya cehim! ne12.rede galdı seniñ galibliğın; Yisus Hristos dirilmesiniñ13.vasilesiile bizi tegmil inandırdı, ki ölümü yeñdi.14.gerçeg helas edici gibi ,Allahdan göndürüldü, ve bu15.na olan umudumuz gavi ve şübbesizdir. böylece ya16.zar bu Hristos için Abosolos.

 ya18.ni.bu Hristos hatalerimiz için teslim oldu ölüme, ve19.adil olmamız için dirildi.” (Pros Rom. Kef. d. 25.)20.Bizim dirilmemiziñ umudu Hristozuñ bu dirilmesiniñ21.üzerine bina olur.

22. 23. yani.

Zira çungi iman ederiz, ki24.Yisus öldü, ve dirildi, öylece Allah Yisuzuñ vası25.tasıylen uyuyannarıda onuñ ile beraber gödüreceg.”26.(Pros Thes. a. Kef. d. 14.) Yisus Hristos dirildikten27.soñra Abosoloslara, ve başga çok adamlara göründü28.ki gerçeg dirildi, ve soñra Abosolosluğun azim hüzm29.tine lazım olanları tarif eyiledi bunnara, ve haber ver-[121]1.di, ki bitün dünyâyâ yol açıldı gendilere, ki inci2.li şerifi cemiy Milledlere vaz edeler. ve vad eddi onnara3.aziz Ruhu göndürmeye, bunnarı her doğruluğa ve, 4.her

gerçekliğe gulavuzlamag için, ve o zaman dirilme5.sinden gırg gün soñra bunnarıñ gözünün yamacın6.da göglere çekildi, ve Beder Allahıñ sağ tarafına sa7.kin oldu. ol sağ tarafa sakin olması beyân eder, ki i8.lehi guvveti, ve saldanatı tegrar aldı. Zira bu ilehi9.guvved, ve ziğined ebedlerden beri her zaman beraberinde10.iseler de, lakin yer yüzünde insannarıñ öñünde insan11.nığı örtüsü altında saglı idiler.

25

12.Ve yine saltanat ile geleceg sağlarıñ, ve ölüleriñ13.şeraatını kesmeye, ki bunuñ Batisahlıgınıñ nihaeti14.olmayacag.

15.Yisus Hristos evvel geldi, ve yine geleceg, evvelki a16.zimedi hagirliğilen yollu idi. İkinci gelmesi ziğinedilen17.olacag. ilg gelmesi merhametliydi, iginci azimeti heyi18.bedli olacag. Zira Allahıñ oğlu ibdida dünyayı he19.las edmeye geldi. lakin ikinci defada bu dünyanıñ20.şeraatını kesmeye geleceg. ve buna ebedi gerçeklig o21.lan Hristos şaadlig ediyor demeylen. ¹¹ όταν δὲ ἔλθῃ ὁ Υἱός

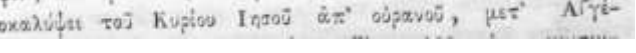
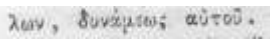
22. τοῦ Ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι Ἀγγε-

23. λοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθήσῃ ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ

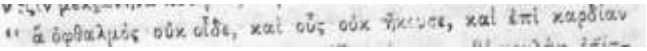
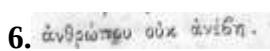
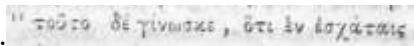
24. συναχθήσονται ἑμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη. yani. İn25.san oğlu hacan ziğinetiyle geleceg, ve cemiy aziz Mela26.yigleri beraberinde bulunacaglar, o zaman ziğinetiniñ[122]1.tahdına oturacag, ve cemiy Milledler huzuruna mev2.cud olacaglar.”(Matth. Kef. ke. 31-32.) Bu3.ikinci azimetiniñ sebebi Allahıñ tebdil olmayan ada4.letiniñ icrasıdır, ve her bir insana ameline göre bedel5.vermeye. ve bu tarig ile tegmil edmeye bizim helaslıgı6.mızıñ amelini. Zira Yisus Hristosuñ ölümünüñ va7.sitasyle, madlub olan ebedi mudlulug, ki cemiy Hri8.stiannardan gözediliyor, yer yüzünde değıl. İlla gög9.yüzünde hazırlandı, ve orada hıvz oluyor. ¹² εἰς τὴν

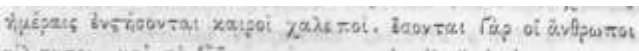
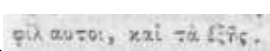
10. δικαίαν παρὰ Θεοῦ, ἀνταποδοῦναι τοῖς θλιβομένοις ὅμῃς θλί-

11. ψιν, καὶ ὅτιν τοῖς θλιβομένοις ἀνεσθὶν μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ ἀπ-

12. 13. yani.Zira Allahın hindin14.de hagdır, ki size ezied verennere ezied vere, ve si15.ze, ki sigled çekersiniz, irahadlıg vere ol zemande16.bizimilan beraber, ki Rabbi İsa gendi guvvetiniñ17.aad megleleriyle gögden zuhur edib tegrar yere ine.18.(Pros Thesal: v. Kef: a. 6-7) Bunun için bu şeraad19.peg gorgulu olacag fagad imansızlara, ve töbesiz gü20.nahgarlere. lakin imannılara, ki ölene gadar iytigad ilen21.ömür geçirdiler, peg sevincli, ve ferahlı olacag. İ22.mansızlar tidireyereg duracaglar ilehi öfkeniñ gaderi 23.gendileriñ üzerine döğüldüğünü sezmeyilen. ve din24.darlar ferah ile duracaglar, ki tabiri mimkinsiz olan e25.yivazı alacaglarını görecegler iman için çektikleri26.zahmete bedel, ve Hristoz ile birleşecekler bitün ömür27.lerinde bunu sevdiğleri icin. acaba gaygı tarigilen28.olacag bu gorkulu, ve hatır sayımayan şeraad ; ha29.barsız olacag. ańsıs yer sallanacag, güneş ve ayı[123]1.garannıyacaglar. yıldızlar gögden yere düşecekler,2.ve gögleriñ guvvedleri yerlerinden oynayacaklar, ve3.Melayikiñ borusu sesleneceg , ve cemiy Milledler anide4.dirilecekler mezarlardan, ve buludlara gapılıb gen5.diler için olacak şeraatı gözedecekler. tabietiñ bö6.yile bir heyibedli tebdilliğine cemiy Milledler fizah e7.decekler,ve öyile bir musibed hal zuhur edecag, ki8.dünya yaradılalıdan beri o gibi olmadı, ve ne de ola9.cag, ve aleme zuhur edecag nesneleriñ icrasından,10.ve gorkusundan ölüm derecesine gelenner başga bir me11.ded bulamayacaklar, eyi ameller ilen isbad olan ima12.nıñ mededinden gayrı. Bu ealamedlerden sońra, İnsan13.oğlunuñ tahdı gurulacag, ve kitablar açılacag,14.ki bunnarda her bir İnsanıñ zamiri meydana çıkacag. 15.ve o zaman cümlesi görecekler insan oğlunu çoğ gu16.dret ile, ve saldanatile bulud içinde gelirken, gün17.doğudan çıgıb gün batıya gadar şavg veren yıldırım18.gibi. ve deregab sadigleriñ günahgârlerden ayırd olma19.sı olacag geçilerden goyunları nasıl ayırd ederse ço20.ban, ve sadıgler sağ tarafına sıralanacaklar, ve gü21.nahgârlar sol tarafına. bu şeraatıñ murafasında22.ne davacılar, ve ne şaadlar aranacag, ve ne de ince te23.fdişler olacag. Zira kürsüde oturan hagim yüregleri24.bilir, ve bunun indinde bir gizli nesne yogdur. gendi25.si gözlerini çevireceg secilmiş, ve ehya olmuş evla26.dlara, ve ada gözü ile nazar edereg onnarı emin gulla27.rı, ve dostları, ve mübareg evladları tabir edecag.28.Med edecag bunnarıñ imana gösürdükleri gaviliği ,29.teşegür göstürecek onnara emirlerine itaad edib rıza[124]1.sında bulundugları için, fukaralarıñ suratında2.gendine göstürdükleri merhamedler için. sońra bu eyili3.gleriñ cümlesine

bedel eyivaz için, bunnarı ebedi sevi4.ncin megânına getirib, şerig edeceg bunnarı o eyiliglere, ki

5. 6. Yani. göz görmedi, ve gulag eşid7.medi, ve İnsaniñ yüreğinden gecmedi.”(Pros Korinth : 8.a. Epis: Kef: v.9.) ve sol tarafda olannara öfköli9.göz ile bagacag. bunnara güfrü nimedler, naledler,10.melunnar tabir edeceg. bunnarıñ imansızlığını, ve11.fena niyetini mad edeceg. Fugaralarıñ yüzünden gendi12.ne eddigleri zulmü, ve merhamedsizliği yüzlerine vura13.rag cehr edeceg. ve soñra bu gadar fena amellerine14.cayis olan hag gazebe için bunnarı yüzünden uzag15.edib atacag ebedi eziyete. arası gesilmeyen fizahıñ16.yerine, dişleriñ gıcirtısı, ve eñ dibsiz garanlığıñ17.mekânına, Şeyitannarıñ derneğine . ve bu högümden soñra18.vakid gecmegsiz anide högmü icra olacag. Zira gög,19.ve yer tebdil olacag. emma Allahıñ gelamları zinhar20.tebdil olmayacaklar. bu gorkulu azimed ve heyibedli21.divan ne zaman olacağını, hag daale bizden sır eder dayi22.ma hazır bulunmamız için. vagtini tavsili beyân ed23.medi ıssada , lakın fehm edmeye gadir olacağımız alea24.metler var, ki bunnardan itirag olunur, ki ruzı mahşe25.riñ vagdi hemen yaglaştı. Aziz Kitabıñ işared ed26.dığı çoğ aleametleriñ arasında imanıñ açıgdan hor ba27.kılmasını, ve insan meşrebiniñ yegbare bozulmasında bir28.ealamet göstürür. ve hem dahi der , ki Mesihıñ azimed29.edeceği vakid yaglaşınca nahaglıg çoğalacag , ve[125]1.çoğlarıñıñ muhabbeti souyacag. Meseb rezil olacag2.nasıl, ki dünyanıñ bu helas edicisida depelendi. Zira3.Baulosuñ isbatına göre, “ Mesihıñ günü gelmeye4.ceg, eğer ibdide böyle asilig dünyaya gelmezssa.” 5.(Pros Thessal: Epis: v. Kef: v. 3.) yani. demeg ister,6.ki soñ günlerde Meşrebleriñ tegmil fesatı, faziletiñ7.rezaleti, ve ten işdahlarıñıñ böyüg meyili soñ dere8.ceye ulaşacaklar, nasıl ki beyân olur Abosolosuñ9.bu gelamlarından.

10. 11. yani bunu bil ki ahir günler12.de yaman vagıdlar gelecegler.Zira insannar gendi gen13.dilerini sevici, hasis, müftehir, mağrul, küfürbaz,14.adalerine itaadsız, güfrünimed, fasıg, muhabbedsiz,15.ahd bozucu, ifdiracı, pehrizsiz, tecavüz, salih kim16.selere ‘hayin’, inatçı, müstegbir, zefki Allahdan17.ziade sevici. (Pros Tım : v. Kef: g. 1-4.) Yısus18.Hristozuñ tegrar gelme vagdiniñ böyüg aleamedleri19.bunnardır. ve gerçeğden,

hacan İnsannarın beyına**20**.muzluğu soñ menzile ulaşır, başga ne iş galır ile**21**.hi adaletiñ feylinden gayrı ; bu gerçeğliğin isbatına**22**.Noeniñ vagdında olan tufan , Sodomların ve Gomora**23**.nın atesten yanması, ve Amoralosların harabatı açığ**24**.temsil değil mi; (Genes: Kef: 1e. 16) İmdi biz ki Hristian **25**.diniñ bu yüce nasahatını müteala ederiz, borcluız**26**.Baulosuñ öğüdü üzere biri birimizi muhabbetiñ , ve eyi**27**.amelleriñ heraretine gayiredlendirmeye. bahusus şimdi**28**.ki vakıdlarda, ki bu korkulu günün yağlaştığını**29**.görüyoruz.(Pros Evr: Kef: a. 24-25.)[126]

26

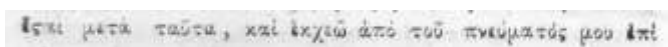
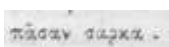
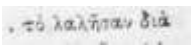
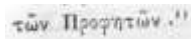
1.Yisus Hristosasemaya alındıgdan soñra , resullere**2**.ve cemii dindarlara Aziz Ruhı göndürdü, ki bu Aziz**3**.Ruhuñ feyli, ve nâmetiñ vasıtasilen insan helas**4**.olur.

5.Evvelce yazıldı, ki helas edici göge alınacag **6**.vakıdda, vad eddi resullere Aziz Ruhı göndürmeye,**7**.hadda her gerçeğliğı bunnara ögrede. ve bu vadini diril**8**.mesinden elli gün soñra tegmil eddi Lukas Abosolosuñ**9**.nagline göre. (Pra. Kef. v.) Aziz Ruhuñ bu ir**10**.sali Allaha yakışan aleamedler ile oldu. Zira Aziz**11**.Ruh Melayigler gibi İnsan hüzmetine tayin Ruhlardan**12**.değil, illa rabbi ve Allahdır, Aziz üclünüñ üç**13**.üncü suratıdır. Beder ile ve oğul ile beraber bir ga**14**.rerde secdalenir, ve tesbihadlenir, ve fagad Bederden**15**.gaynar. Roma kelisasınıñ yani, Babanın tevabileri**16**.resulleriñ, ve mesguniye Aziz Sinodosların vakıdla**17**.rında olan Aziz eglisanıñ tarifine zıd gelereg imanıñ**18**.icmaline (yani pisevogia.)bu Aziz Ruh için oğul**19**.dan da gaynar deyi zam eddiler. bu zamlarına zıd çog**20**.cevaba mohdac değiliz biz Anadolu kelisanıñ ev**21**.ladları. Zira Aziz kitab eşgare habar verdi, ki Aziz**22**.Ruhuñ gaynaması fagad Bederdendir, ve oğuldan değil.**23**.

11. ὁταν δὲ ἡλθῃ ὁ Παράκλητος, ἐν ἐμῷ πνεύματι ὄντιν παρὰ τοῦ

24. Πατρός, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκ- **25**. πορεύεται. yani. hacan tesallacı Aziz Ruh gelir, ki**26**.onu size Bederimden irsal edeceğim, gerçeğliğin Ru**27**.hu, ki Bederden gaynar.” (İoan: Kef: 1e.26.)Böyle-[127]**1**.ce birligde iman ederler idi Aziz Ruh için o gadar sene**2**.gereg Anadolu kelisasınıñ, gerek gün batı kelisa**3**.nın cemiy azizleri, ve ilehi gelamiñ bu açığ isba**4**.tına zıd o gadar vagidiñ mabeyininde bir gimse cesa**5**.red edmedi Aziz Ruh için bu güfürü zamm edmeye.**6**.Bunun için mücadele edmeye mohdacımız yog.

7.Yisus Hristos Abosoloslarıñ yüzünden bitün eggli8.sasına, yâhod cemiy Orthodoxsos gullarına ruhıl gudü9.sü göndürdü İoil Beyigamberleriñ kelamına göre. “

10. 11. yani bundan soñra vagid geleceggi her12. vicud üzerine ruhimden dögecegim.”(Kef. v. 28)13.dürlü dürlüdür Aziz ruhuñ feylleri, ki bunnarıñ14.vasıtasıylen insannarıñ helaslığı tegmil oldu. Bu a15.ziz Ruh ilehi kelamiylen imana teglif eder onu ki, gü16.nahlardan aldanmış, serdlenmiş, ve hemen cansız olmuş17.tahsiradlardan. ve buna çeşid tarigler verir günahdan18.geri dönmeye, zamirini tebredir, ve yüreğini yumşadır,19.aglına figr eylesin Allahı deyi şavg yakar. vabdisma20.yle siler, ve pagler günahları. İstifar ile ceditlendirir21.Hristianı. Aziz gononianıñ vanıasıtasıyle , ve imanıñ gavi22.liği ile , ve ruhanien birleşdirir Hristianı Hristos ilen imanıñ23.zahmetine gulauzlar. iğva ve zulüm vagdında tesellü24.eder, ve cesaredlendirir, ve bizi içeriden inandırır sema25.vi Bederiñ insana olan azim muhabbed icin. Aziz Ru26.huñ feyili named tabir olunur. ve çüngi böyle fe27.yili çoğ dürlüdür, bunun için çeşid isimlerida var28.nâmetiñ. Zira hazırlandırıcı, gamedlendirici, sadıg29.lendirici, ve meded verici, ve daha çoğ dürlü, tabir[128]1.olur bu nâmed. ve çünki bu Aziz nâmetiñ bağışisli2.feyilleriñ vasıtasıyle candan yana ölü olan insana3.ruhani ömür geri gelir, ve bu sebeb için Aziz Ruh bu4.nâmetiñ vericisi olduğuna binaen icmali imanda (pi5.sevota) ömür verici denilir. İsaye Beyigamberda bu6.Aziz Ruha çoğ çeşid isimler gor. “ilimiñ, fehimiñ7.meşvaretiñ, gudretiñ malimatıñ, iydigatiñ ve ile8.hi gorgunuñ Ruhı tabir eder.” (Kef. 1a. 2.) bun9.nardan peg golayı tanırız. bu Aziz Ruhıñ haggında10.bu sebebdan denildi diniñ icmalında. (pisevota)11.“ Beyigamberleriñ vasıtasıylen söyleyen 12. Zira o Beyigamberler her ne gadar verdile13.risa, ve ne yazdılarısa kitablarda, gendi istemeleri ya14.hod agıllarınıñ düşünüb bulmaları üzere yazmadı15.lar bunu. illa Aziz Ruhdan gamedlenereg, ve çekilereg16.söyilediler Allahıñ Aziz adamları. bu sebeb için her17.hristiana borcdur Ahdi atig, ve ahdi cedit kidabları Al18.lahdan yazılmış bir nogsansız , ve galeadsız kidabdır,19.ve Allahıñ kelamı, ve imanıñ , ve Allaha magbul ö20.mürüñ ölçüsü bunnarda mevcut deyi hıvz eyile21.ye. İnsanıñ derünine megân eden Aziz Ruhıñ me22.yivaları Baulos resuliñ kelamına göre bunnardır.

23. ἀγάπη, χάρις, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀλάθει- 24. αἰνή, πίστις, πραότης, ἐκκρίσις,

yani. Muhabbet, sü25.rur, selamet, öfkeniñ zabdı, lütuf, ehsan, iman,26.hilmi, iffedir.”
(Pros Galat: Kef: e. 22.) [129]

27

1.Resuller bitün aleme vaz eddiler İnciliñ gerçeğ2.liğini Aziz Ruhuñ feyliyle , ve cemiy Milledlerden bir 3.kelisa cem eddiler.

4.Resulleriñ vazı tecayıbli meyidan alması aşgare is5.bad eddi, ki insan guvveti ile değıl, illa ilehi guvve6.d ilen oldu. Zira İnsaniñ her fikirden üstün bir iş gö7.ründü. Hristozuñ şegirdleri, hesabda peg az, baya8.ğı fugara, silahsız, elfazsız, ve İnsan elminden mah9.rum adamlariken dünyaniñ daha guvvedli, daha me10.tanedli, ve daha alimdar adamlarını imana getirdiler.11.bahusus bir imana, ki dünyada öteden berü aded ol12.muş, ve temellenmiş meseb işleriñ cemiysine zıd , ve bir13.meseb, ki her yeriñ esgi ayinnarını, ve törelerini tebdil14.eddi, ve İnsannarıñ mavrul fikirlerine hasımidi. Netice15.yi kelam bu iman İnsannarıñ sevdikleri illedleri ohşa16.madığından başga, nasihed ederidi bu imana gelenleriñ17.cümlesine , ve bir ömür tarif eder idi, ki bu ömür18.dünyada dayima ezablı, ve arası gesilmegsiz govalan19.maya mübdela. Acaba mimginmiydi böyle eñ peçare20.başlanmış bir işten eyi nihayed gözede bir gimse, lakin, 21.“ İnsannarıñ yanında mimkinsiz olan işler, Allahıñ22.yanında mimkinnidir.” (Louk: Kef: ii.27.) Cehen23.nem cemiy guvvedleriyle silahlandı bu helaslı işi meks 24.edmeye, lakin gadir olamadı gırmaya o taş (yani Yi25.sus Hristozu) ki bu taşın üzerine temellendi bu 26.Hristozuñ imanı. ve resulleriñ birisi böyle acayib ma27.slaata taacüb edereg yazdı bu gelamları. “Allah [130]1.dünyaniñ cahillerini secti, ki alimdarları utan2.dıra, ve Allah dünyaniñ zayıfları secdi, ki guvve3.tli gimesneleri utandıra, ve Allah dünyaniñ alçag,4.ve hece sayılan, ve mevcut olmayan gimseleri meydana5.getirdi, ki mevcut olan nesneleri ibdal eyileye, hadda6.hec bir vicud onuñ huzurunda öğünmeye . (Pros7.Korinth: a. 27-29.) Dünyaniñ dörd edrafında , yane.8.gün doğunuñ, gün batınıñ, şimaliñ, ve gible9.niñ cemiy Milledleri İncili gabul eddigden soñra, Al10.lahdan secilmiş gullarıñ bir azim birliğı, yani. Me11.sihniñ kelisesi viçute geldi, ki Yehudileriñ kelisesi12.gibi fagad bir Millediñ sinorlarında muhafaza olmaz.13.illa Allahıñ högm eddiğı gög gubbeniñ altında bu14.lunan umuman mesguniñ çoğ , ve türlü Milledlerden,15.ve cinslerden ibareddir. ve

bu tarig ilen Avraam Bederi**16**.mize Allahdan olan vad tegmil oldu bu kelamı üzere.**17**.“Yeriñ cümle ümmedleri seniñ neslinde berekadlana**18**.caglar.” (Gen: Kef. kv. 18.)

28

19.Bu Egglise birdir, azizdir, ummumandır, ve resul**20**.edir.

21.İbdida vakıf olalım, nicin birdir; Kidabımızıñ bu**22**.ikinci tarafınıñ beşinci ragamında yazıldıydı, ki**23**.Hristozuñ egglisasıta dünyanıñ yaradılmasından te**24**.mellendi, ve çoğ dürlü keyfiyedlere girdise da, lakin i**25**.manıñ tabietı heç tebdil olmadı. ve dahi yazıldıydı,**26**.ki helas edici Yisuzuñ azimetinde telamizleriñ (seyird-[**131**]**1**.leriniñ) vasıtasıyle cemiy Milledler bu imana birleşib**2**.azim ziğinete, ve şöhrete geldi cıgdı. oldu, ki bu Eg**3**.glise cihanıñ yaradılmasından İsayıl Mesihıñ azime**4**.tine gadar vicuddeydi, ve dünyanıñ nihayetine gadar**5**.bu Egglise bir bulunacag. fagad birdir denilir. Zi**6**.ra dayıma bir idi iman, bir imanıñ temeli, birdir eggli**7**.sanıñ başı Yisus Hristos, birdir cümleñiñ selamed**8**.yolu ve umudu. bunun için Baulos telamizda dedi.**9**.“ bir cesed var, bir Ruh var nasıl gi siz dahi daveti**10**.ñiziñ bir ümüdüne teglif oldunuz, bir rabbi, bir**11**.iman, ve bir taamid. (vabdisma.)” (Pros Evr. Kef.**12**.d. 4.) bu eggliseniñ birliğinden ayrılmış olannar, ol**13**.insannarıñ cümlesidir, ki ya gabul edmezler Allahıñ**14**.kelamını, yâhod Allahıñ bu gelamına gendileriñ be**15**.yhude, ve yañlış rafazılıglarını garıştırırılar. bu**16**.sebeb için böyle adamlarıñ birleşmesi yog yalıñız**17**.Aziz gelisa denmez , illa yabani mesebleriñ bir cumhuru**18**.denilir. Zira Allahıñ ruhundan değil, illa fenalıgıñ**19**.ruhundan tebdil olur. şimdiki vakıdlarda Hristiannarıñ**20**.arasında bir böyüg fidne görüyoruz bu üç eñ bö**21**.yüg rafazalıgları (ayresisleri) yani. Babisanoslarıñ , **22**.Loturannarıñ, ve Kalvinoslarıñ. üçü da biri birleri**23**.ne zıd Babisanoslarıñ ayresisi çoğ zararlı , ve yañlış**24**.törelerden dolu olduğundan başga Babanıñ buyurul**25**.tularına , ve fermannarına gör gibi itaad edib ilehi kelim**26**.dan ihrac olur. bu Baba Aziz Ruh için olan doğru**27**.tarifi Aziz kidabıñ bu gadar tevatürlü isbadlarına**28**.zıd yañış tefsir eder. cemaati Aziz gononianiñ kâ**29**.sesinden mahrum eder, ve bu cemaada Tevratı Şerifiñ[**132**]**1**.ogumasını yasag eder. ağılyle bir adeş icad eddi gü**2**.nahlarıñ paglenmesine, ve incili şerifde görünmeyen bir**3**.höküme saab olub atesile, ve bıçagile çalışır gendi**4**.ne tabi eddirmeye. tabi olmayan Hristiannarıñ cümle**5**.sini yağnış heragetleri için, üç yüz bu gadar sene**6**.evvel Loturannar, ve Kalvinoslar, Babanıñ mesebinden**7**.ayırd oldular ludirosuñ ve kalvinosuñ

tariflerine8.temel goyarag. emma bunun ikisinde Allahın Ruhun9.dan gamedlenmediler, illa Babaya olan husumedlerinden10.heragedlenib sayrı dürlü yağlıslara sabdılar. bunnar11.Babanın yağlıslarından ayırılırken, Abosoloslardan12.ve aziz Sinodoslardan Yisus Hristozun eggllisasına go13.nulan nizamlardan da uzag oldular. bunnar Aziz gono14.nianın sayrı sırların tariflerini Beyigamberlerin,15.ve İncili Şerifin zıddına edderler. Lothiranoslar Hristo16.zun ayrıca teni her yerde hazır nazıridi derler, ki bö17.yüg yağnıdır. Zira fagad Allahdadır her yerde hazır18.nazır bulunmag. Kalvinoslarda insannarın işlerine bir19.mukadder verirler, ki buda böyüg yağnı. Zira irade20.ti elinde olmamış olur. Anca bizim Aziz Eggllisamız,21.ki şimdi cemiy rum, ve rus Hristiannarından hillesiz hıvz22.olunur, gerçekliği şübbesiz, ve garşılıgsız isbadla23.r ile tastig eder. Zira Abosolosun vagdından bu vakı24.da gadar bir garere tebdilsiz hıvz eddi bu Abosolos25.lardan vaz olan imanı da, ve ilg Eggllisenin cemiy riva26.yetlerinida . Yunan İnsannarı (Ellinoslar) Baulos re27.sulin vazından Hristozun imanına gelmegilen ondan tari28.flendigleri dini , ve Kelisayı tebdilsiz ve noksansız hıvz eyile29.diler cemiy zemannarda. ve eğer Aretikosların bazı batıl,[133]1.ve zararlı tarifleri aralıg aralıg görünüyolarısa da2.Aziz Eggllisamız def ederidi, bitün dünyânın hristian3.bulunan taraflarından isbadlı faziled, ve ilim saabla4.rı, Badrigleri, Arhiereasleri, ve rahibleri, ve dindar5.Badişahları cem edib, her tarafı, ve her sözü tefdis6.edmeyle. ve bu imanı, ki asla legelenmedi, illa tegmil7.hıvz olundu, hag daale murad eyiledi Rosiayada ga8.bul eddirmeye, ve o Milletida bu gerçeg iman ile şav9.glandırmaya. ve bu güne gadar heç bir tebdillik ol10.madı dinimize ne İstambolda , ve ne Russiada. Lakin Baba11.nın gelisasi hec bir vagıdda bir gararda durmadı.12.dayima Luthiroslar, Kalvinoslar, ve Volterler gibi adam13.lardan çeşid çeşid tebdilligler alrıdi, ve halea teb14.dil oluyor dürlü yağnıslar ile. ve eğer bizim aziz Ke15.lisanın bazı rahiblerindeda yağnış iydigadlar , ve bed a16.dedler bulunurlarısa, Kelisayı şerifimiz saab olmaz17.öyle bed feyillere. illa beg tasalanır, dava eder, tazir18.eder, ve doğrudur öyileleri. bazı cahil kimselerin yaâğ19.nış fikirleri bitün Eggllisanın salihliğini garardamaz20.lar. onun için aşikâr olur, ki bizim hillesiz Eggli21.semiz sahih olduğundan başga, yalınış birdirda, ve22.ta dünyânın yaradılmasında da buydı. daha eyi ağna23.sılmag için böyle tabir olunsun . yani. dünyânın24.yaradılmasıyla beraber başlanan kelise bizim Anadolu25.kelisamız ile tabdig, ve muvafıgdır. ve bu Anadolu26.kelisamızda resullerin vagdında olan kelisadan hec27.bir vagıdda ayırılmadı, ve resullerin kelisasıda dinin28.doğruluğundan yana ahdi

atikiñ (yani Beyigamber29.leriñ) kelisasından hec bir fergli değılidi, ve bu Mu [134]1.sa Beyigamberden başlanan kelisada o helaslı gerçeğli2.ğñ üzerine temellenmiş idi, ki bu helaslı gerçeğliği Nuh3.Beyigamberden evvel gelen ve soñra gelen atalar dünyâ4.nıñ yaradılmasından beri gavi iman ile dutarag hıvz5.ederler idi. bunun için bizim gerçeğ kelisamızıñ İnci6.li Şerifden alınan imanda dünyanıñ yaradılmasından7.sürüb gelmedir. ve Aziz Ruhıñ şaadedliğı üzere ebe8.di bir galacag.

9.İkinicisi vuguf olalım, nicin Aziz denilir bu bir Eg10.glisamız ; birinci sebebi bu, ki doğru dindarlar Hri11.stozuñ ganiilen Azizlenirler Abosolos Baulosuñ kela12.mına göre. “ emma rabbi Yisuzuñ adı ile ve Allahı13.mızıñ Ruhı ile yeykandıñıs, Azizlediñiz, ve adil ol14.duñuz .” (Pros Korinth a. Kef: s. 11.) Ve igincisi15.sebebi bu, ki asıl Hristiannar cahd ederler ilehi nametdi16.len illedlerini högm edmeye, günahı yeñmeye ve fazile17.dlü ömürilen Allaha yaglaşıb birleşmeye Abosolosuñ18.bu gelamı üzere. “ Zira Allahıñ helas getiren inayedi19.cümle ademlere zahir oldu, ve bizi dalim eder, hadda 20.batıllığı, ve dünya şefahedlerini terg edelim, ve bu21.dünyade tam akıl ile , ve adalet ile, ve dindarlıg ile ge22.çinelim.”(Pros Titon Kef. v. 11-12.) ve eğer Aziz23.kelisamızde günahgâr adamlar bulunuyorlar ısa, la24.kin bunnar Allahıñ huzurunda gibi günahlarını pnev25.matikosa doğru tagrir edereg Hristozuñ üzerine bina o26.lan esah istifar ilen aflıg alırlar. Emma İnad edip töbe27.siz galan günahgârlar bu Aziz Egglisamızdan dı28.şarı galırlar.

29.Üçüncüsü. vuguf olalım, nicin ummumen (ga-[135]1.tholigi) denilir bu Aziz Egglisamız; bu sebeb için2.ummumanda denilir, ki bitün dünyâda dayınıg olan Or3.thodoksoi Hristianlarıñ cemi Hristozuñ bu bir ve Aziz Eg4.glisasınıñ cemaetidir. Zira bu tüm cemaed İncili5.Şerifiñ fagad bir högmündenr büyülür, fagad bir se6.raskeriñ högmünüñ altında ceyg eder, ve Hristozuñ7.bir bayırağıñıñ arkasına düşer, ve cümle Orthodoxo8.slar bir mutdlu nihaete meyil ederler. böyle bir eg9.glisada Baulosuñ nasiheti üzere. “ ne yahudi, ne Yo10.nani var, ne gul, ne azad var , ne ergeg ne dişi var. Zi11.ra siz cümleñiz Yisus Hristoza birsiñiz. (Pros Gal.12.Kef. g. 28.) bu faziletiñ gudreti ile Hristian keli13.sasınıñ fargı çoğdur. Zira Yehudileriñ kelisasi fa14.gad bir Milletiñ sinorlarında gapanmış idi. Helas e15.dicimiz Aziz Kelisasını bu gadar sinorlardan çıkard16.dığı için söyiledi bu kelamı. “sahad gelir, ki ne17.bu dağde, ne Yerusolimde

secda edecegsiniz Bede**18**.re..., hag üzere secda edenner Ruh ile ve hakigatile**19**.secda edecegler Bedere.” (İoan. Kef. v. 21-23)yâ**20**.ni. secda edecegler högmünün her yerinde.

21.Dördüncüsü. vuguf olalım, ne için resule da de**22**.nilir bu bir ve Aziz, ve ummuman Egglisamız; bu se**23**.beb için resuligda denilir. Zira resulleriñ tarifini, ve**24**.Beyigamberleriñ nasihatini, ki bunnarilen Abosoloslar**25**.bir niedde, ve bir kelimda uyıgun bulunurlar, gerek**26**.yazdıglarını, ve gerek lisan ile suredden surete deslim**27**.eddiglerini nogsansız ve tebdilsiz , hıvz edereg geliyor.**28**.Ve bunu Efesioslara tahrir ediyor ilehi Baulos bu ke**29**.lamlar ile. “resulleriñ, ve Beyigamberleriñ temelinde[**136**]**1**.bina olduñuz Yisus Hristos gendisi köşeniñ baş taşı i**2**.gen. (Ke: v: 20.)

29

3.Bu Aziz Egglisa bir daştan, yani gesuil Mesihden**4**.tedbir olur Ahdi cedidiñ (inciliñ) edbayleriñ va**5**.sıtasılen.

6.Aziz kelisa bir nizamlı, ve güzel şurudlu birligdir,**7**.ki mücerred olmalı bunda bir gullanıcı guvved. em**8**.ma böyle birliğin gullanıcı guvveti ne misillidir; zi**9**.ra bu gullanıcı guvvete cannar teslim oldular.**10**.Bunun için örflü emirler tesir edmez bu maslaata , il**11**.la nasihed, ve öüd tesir eder. Zira kimse zorlanmaz i**12**.mana. Egglisanıñ högmü Ruhani çobanlardan ve hoc**13**.alardan ibareddir, Abosolosuñ dediği gibi. “ ol gen**14**.disi (Hristos) bazıları resuller, ve bazıları Beyigam**15**.berler, ve bazıları mübaşırlar, ve bazıları çobanlar,**16**.ve hocalar nasb eddi Azizleriñ kemali için, husmetiñ**17**.ameli için, ve kendi cesetiniñ binası için.” (Pros Ef:**18**.Kef: d. 11-12.) bu Ruhani çobanlarıñ bazıları da**19**.ha böyügdurlar, yâni. Ebisgoboslar, ve bazıları da**20**.ha güçüg. yâni.Babazlar. bu egglisa hökümün ve**21**.hüzmetiñ başı fagad birdir, Yisus Hristos. Zira nasıl,**22**.ki bu Egglisasınıñ temellendiricisidir, öyilece ya**23**.lınız gendisidir kimsadan buyırılmaz reyzi, ki görün**24**.mezden tedbir eder bunu ilehi kelamı , ve Ruhuilen , İm**25**.di mimkin değildir Egglisa diniñ asıl işlerinden yana bu**26**.Hristostan gayrı başka bir kimasya tabi ola ilehi kelamıñ[**137**]**1**.aşıkâr isbatına göre. “ Hristos kelisanıñ başıdır, ve**2**.gendisidir cesitiñ helas edicisi... Zira heç bir va**3**.gıdda bir gimsa gendi tenini igrad edmedi. Lakin onu bes**4**.ler, ve gayırır, nasıl besleyib gayırırsa Hristosta eg**5**.glisayı.” (Pros Ef: Kef: e.23....29) Egglisa**6**.nıñ Ruhani çobanlarıñ, ve muallümleriñ borcu**7**.ibdida vaaz edmeg. ve bu nasihedleri gerçeğliğin gula**8**.uzluğuna ,

eğri mesebiñ def olmasına , Eyi meşrebleriñ9.gavilenmesine, ve yağışlarıñ doğrulmasına maksusdur. 10.ikincisi. sırlarıñ ve kelisada olan ibadedleriñ hü11.medcileri , ve amelyeleri olmag, yâni vabdis edmeg, A12.ziz gononia vermeg , ve töbe edenneri gabul edmeg, ve sayir13.Ruhani hümedleriñ icrasında bulunmag. Egglisa14.mızıñ Ruhani çobannarı helas edicimizden bağlama15.nıñ ve cözmeniñ högümünü aldılar, yâni. gilidle16.riñ högmünü, ki bu islere maksustur. kadirdirlar, ve17.borşludurlar has cemaatından gobarıb18.uzag edmeye doğrulmayan Hristianı, yâhod aşığâr olan19.inad günahgeri Hristozuñ ismine çog öüd nasihed ed20.digden soñra. ve bunu beyân eder bağlamag. lakin bu21.gibi behrem olan Hristian, eğer Allahıñ nametiile yüre22.gden firdadlanırsa, ve gederek gendine gelib esahdan hillesiz23.istifara gelirsa, yine gabul olunur egglisaya. ve bu24.nu beyân eder çözmeg. Böyle högümüñ asıl temeli25.ilehi gelam olmalı. hacan Hristozuñ egglisasına bir26.bozgun Hristian gerçeğe garşı yağış tarifler beyitah27.eder, ve bu tariflerle çalışır Egglisayı doğrudan28.şasırmaya, o zeman Egglisanıñ cemiy Arhierasları her29.tarafdan bir yere cem olurlar, ve bu Hristianıñ or-[138]1.dayı getirdiği meseb sözünü her tarafiile teftiş edereg,2.Allahıñ gelamına tabdig bulmazlarsa, bitün kelisa3.ya beyân ederler, ki böyle figir ilehi gelamıñ gerce4.gliğine zıddır, ve o figiri icad eden Hristianı silerler5.Hristiannarıñ tefderinden. böyle hususlar için Abo6.soloslardan olan Sinodoslardan soñra yedi dane Azim7.ve ummuman – Sinodoslar oldular. A.İbdiadaki sinodos8.cinizligde oldu (318) Azizleriñ Azim Konstantinos Ba9.tişahıñ, ve Midrofanis Badriğın eyâmlerinde, Hristos10.Efendimizden (325.) sene soñra Ariosuñ güfürü için,11.ki ibnullahı yaradılmış mahlugaddır deyereg güfür12.eder idi. B. İgincisi Sinodos, İstambolda oldu (150)13.Azizlerle böyüg Theodosios Batisahıñ , ve Negdarios 14.Badriğın eyâmlarında, Hristos Efendimizden (381) sene 15.soñra Magedoniosuñ Aziz Ruha eddiği güfür için.

16.G.üçücü Sinodos, Agiosulugda oldu (200.) A17.zizler ile güdcüg Theodosios Batişahıñ ve, Nestorios gü18.für baz Badriğın eyâmlerinde, Hristos Efendimizden (431)19.sene soñra bu Nestorios için, ki Hristozu sade insan, ve20.Banayayı sayırı garılar gibi küfür eder idi. D. Dör21.düncü sinodo; üsgüdarda oldu (630.) Azizlerle Mar22.gânos Batisahıñ, ve Anadolios Badriğın eyâmlerinde23.Hristos Efendimizden (451) seneden soñra, Dosgoros, ve Ef24.tihis rafazılar için, ki Hristozu fagad bir tabied var25.deyereg küfür ederleridi. E. Beşinci sinodos, yine İ26.stambolda oldu (165) Azizlerilen yusinianos Batisa27.hıñ , ve Andimos Badriğın eyâmlarında, Hristos

Efendi**28**.mizden (558) sene soñra, Originisiñ Evagriusuñ, ve **29**.Didomosuñ erasisleri için, ki çeşid küfür ederler idi.[**139**]**1**.ST. Altıncı Sinodos, yine İstambolda oldu (289):**2**.Azizler ile Konstantinos Bogonados Batisahıñ, ve Yeor**3**.gios Badriğın eyâmlerinde, Hristos Efendimizden. (680.)**4**.sene soñra ol Aretigoslar için, ki Hristoza fagad bir **5**.istemeg varidi deyereg küfür ederleridi.

6.Z. yedinci Sinodos, yine çinizligde oldu, (350) **A7**.zizlerle İrini Sultaniñ , ve Tarasos Badriğın eyâ**8**.mlerinde, Aziz İgonaları gabul edmeyen Aretigoslar i**9**.cin Efendimizden (787)sene soñra.

10.Dindar Batisahlar aded üzere cem ederleridi böyle**11**.Sinodosları, ve bu Sinodoslarda bazı defa gendilerda**12**.bululunurlaridi. Zira dindar Batisahlardır Aziz Eg**13**.glisanıñ nazırleri, ve ulu dostları . Hristian Batisahı**14**.högmünde olan İnsannarıñ irahadlığında borclu , eg**15**.gliseniñ selametine da. Aziz Ekgglisa dindar Batisahdan**16**.madlub eder, ibdida Allahıñ emrini peg eyi bile. İ**17**.kincisi Allahıñ gorgusunu yüreğinde duta dindar**18**.lığa örneğ için. üçüncüsü dayima oyanıg ola,**19**.hadda Egglisanıñ eyi nizamı hıvz ola. vebu Eggli**20**.saya candan çalışannarı cesaredlendire. Dördüncüsü,**21**.soyündure ve def ede dini barcalayıb taraf idenleri,**22**.ve Hristiannarıñ arasına fidne bıraganları, ve Egglisaya**23**.sahab ola bunu govalamaya, ve buna küfür garı**24**.ştırmaya isteen adamlar göründüünde. Beşincisi, gay**25**.ritini, ve alicenablığını medreleriñ guşad bulması**26**.nı da göstüre. Altıncısı, yad Milledleri doğru ima**27**.na getirmeye usul, ve fehim gullana . bunlardan her bir **28**.adam fehm edebilir Egglisanıñ, ve dünyâ hökümün**29**.arasında olan bend ne kadar sıhıdır. Zira bir ırzlı adam (**metinde [(041) yazıyor]**)[**140**]**1**.hem borcunu eda ede, ve hem kemligden uzag ola, zami**2**.r ilen olmalı. lakin zamiri gim borclu ede bilir Allah**3**.dan gayrı, ki yüregleri, ve galbleri fagad gendisi tef**4**.diş eder; (Psalm: Z. 10.) doğru iman cümleden ziade**5**.Batisaha faydalıdır. Zira bu Batisah İnsanıñ bir no**6**.mosuna dabi olmamayle, bu doğru İman gendi nomosla**7**.rına tabi eder bunu, ve o tarikilen Aziz adaletiñ si**8**.norunda dutar bunu, ve daha ziade cesaredlendirir**9**.hüzmetiñ böyüg farzına bitün gayretile. cünkü**10**.yer yüzünde gendinden üstün gimsa bulunmadığından,**11**.emegleriniñ eyivazını hec bir İnsandan olmayacağını**12**.fehm eder, bunun için fagad doğru imandan cesare**13**.dlene bilir. Zira bu iman hilafsız vad eder gendine öbir**14**.ömürde verileceg ilayıg, ve azim icireti.

15.Gesuil mesih Aziz Kelisasına sırlar, ve şerif töreler16.tertib eyiledi, ki bunların vasıtalarıilen iman edene17.sırran nâmeti verir geresteli, ve gözün zadların al18.tında.

19.Allaha yaglaşmaya isteyen, görüneceg nişanelerilen20.içerisinde olan tebdilliğini göstürmeli, nasıl, ki Allah21.gendisida vad eddiği eyiligleri mücerred vereceğine isbad22.icin ister bunnarı bazı görünür nişanelerile gavilendir23.meye. lakin bir kimsa zann edmesin, ki Allah gadir değil 24.yüreğimiziñ tebdilliğini bilmeye biz bu görünen nişane25.leri edmeyinca, yâhod gadir değil bizi inandırmaya bize26.vereceği eyiligler icin, ve nâmetiniñ tefderine bizi[141]1.geçirmeye, bize gözüür nişanelerilen , isbadlar vermeyinca.2.Haşa! küfürdür bu zann . İlla bunu Egglisanın3.daha ziade gavilenmesi için eder. Zira nasıl, ki insan fa4.gad candan değil, illa tendenda gatılmadır, ve teniñ 5.haveslerine oğrayan şeyi, daha gavi yerleşir akıla, öyi6.lece kelisada. Zira bu kelisa dünyâda çog adamların7.göze görünür bir cemi, ve ortaglığıdır. bunun için8.semavi Beder, ki helaslığımız için dayıma ayıgdır,9.gözün töreleri tertib edmeye muradı aliye eddi,10.hadda bunnarın icrasıilen imanımızı cümleñ hu11.zurunda tagrir edelim, ve gavilendirelim, ve ilehi va12.dlerine daha şübbesiz olalım, ve bu görünen nişanele13.rin vasıtalarıile biri birimize gatılalım, ve bu tarz14.üzere Aziz Egglisamız aşigâre ayırd olur sayir İnsan15.narın her bir cumhurundan, ve cemaetinden . bu Şe16.rif töreleri Aziz Kelisa sırlar (miseria)tabir eder.17.bunun için, ki gözümüzile başga zad görürüz, ve18.aglımız ile başga iman ederiz. yane. taamidde (vabdiste)19.görürüz, ki vicud suda yayıganır. emma iytigad e20.deriz bitün yüregden, ki ruhıl gudüsün nâmetiile can21.günahlardan yeykanıb paglenir. bu sırlardan ba22.zıları Ahdi Atigiñ (Tevratın), ve bazıları Ahdi23.cedidiñ (İncilin) . Ahdi Atigiñ sırları fagad i24.gidir. sünned, ve Bayramın guzu gurbanı. Allahın25.Avraama ve züryetine tertib eddiği sünned bir töreydi,26.ki bunu İnsan gabul ettiğinde , Allahilen ülfed ederi27.di. bu gözügen sünned, bir vicudli nişanidi ille28.dlerin deründen gesildiglerine, ki bu iledleri İnsan mü29.cerred kesmeli, eğer muhaggag istersa sadagatilen Al-[142]1. laha hüzmed edmeye. ve bundan kolayıca fehm olunur,2.nicin Avraamın evladları tabir olunur cemi dindar3.lar. Zira Ruhani sünnedi hıvz edmeye mecburdurlar,4.ki bu ruhani sünnetiñ işaretini Avraam eddi. ve ha5.çan cihana geldi helaslığımızıñ mütemmimi Gesuil me6.sih, ve gendüsini gurban edereg günahlarımızı sildi,7.o zeman Yehudilerin ten sünneti nesh oldu. Zira sahi8.hi zahire gelinca, dagliti mücerred nesh oldu. İşte9.Baulosuñ Aziz kalamı da. “onda, yâni Hristosta el i10.len olmamış hitan ile haten (sünned) olduñuz. Zira Hri11.stozuñ hitanı

(sünnedi) ile günahların cesetinden so12.yulduñuz.” (Pros Kolas : Kef: v.11.) esisi vasi13.yedde (Tevradda) tertib olan Hitaniñ (sünnetiñ)14.yerine, şimdi yeni vasiyedde (İncilde) taamid feyil eder.15.Ahdi natığın ikinci töresi (sırı) guzunun fasgası16.dır. emma bu guzu ne tarigile yeniridi tafsiiyle mestur17.dur Tevratıñ huruç belgesinde. (Eksod. Kef.ıv.)18.Bayıram gurbanınıñ bu yenmesi Yehudiler Mısırdan19.çıkacakları vagıdda tertib oldu bu vasf olmuş se20.bebile , ki bu töre Yehudilere Allahıñ eddiği Azim ke21.remiñ unutulmayacag bir zigri olsun, Mısırlıleriñ22.yesirliğinden helas oldugları için. bu sırlı taam le23.kesiz guzu gesuyil Mesihıñ aşıkâr nişanıydı, ki imanıñ24.vasıtasıile birleşiriz bu Hristosile. bu sebebden ibdal25.oldu Yehudileriñ bu senevi ziyaredleri, hacan Al26.lahıñ guzusu dünyânıñ gurdarıcısı hac üzerine27.gerildi, ve bunuñ yerine Aziz gononianiñ sırrını ter28.tib eddi stavroza götürülürgeñ. İmdi Ahdi natikiñ29.sırları bunlardır.[143] (31) 1.Bizim aziz Egglisanniñ Ahdi Ceditde yedi sırları2.var.

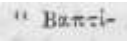
3. A. Taamid (vabdis) B. Muron. G. aziz gononia4.D. itiraf. (eksomologisis) E.İerosoni. ST. düğün.5.Z. Evheleon.

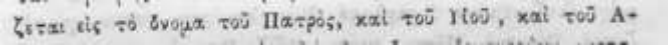
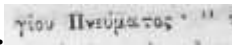
6.Ahdi Ceditiñ eñ azim sırları igidir, Vabdisma, ve7.Kononia. baki beş sırlardan, aziz muron, ve eksomologisis8.cemiy hristiannara mücerreddir, anca ierosini, ve nigâh,9.ve aziz evheleon cümle hristiannara mücerred değıl.

32

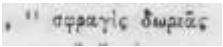
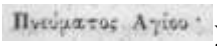
10.Taamid (Vabdisma) bir sırdır, ki bunda ten suyle11.yeyganırgeñ, Hristoza iman edeniñ canı günahlardan12.yeyganır paglenir bu Hristozuñ ganı ile.

13.Bu sır helas edicimiz Yisus Hristozdan tertib olun14.du telamizler ile verdiği bu tembihiyle. “varıñ cemiy15.Milledlere talim ediñ, bunnarı Bederiñ ve oğuluñ, ve16.Aziz Ruhıñ ismine taamid edereg. (Matth: Kef: k i:17.19.) İmdi bu sır bu tarz üzere degmil olur. İbdida18.vabdis olmaya gelan kimse eğer gemaledliyse , İncili19.Şerifiñ imanı igdizası üzere öğrenmiş olmalı. İgincisi.20.Bu talimden soñra inkâr edmeli Şeytanı , dünyânıñ21.sevdasını, ve gendiniñ fena meyilleriini helas ediciniñ bu22.tembihi üzere. “ her kim arkama düşmek istersa , gendi23.sini ingâr eylesin.” (Mark: Kef: i. 34.) ve üçün24.cüsü. İerosini saabısından bitün gövdesi kolimvi-[144]1.thraniñ suyuna badmalı

Bapazıñ bu kelimaları ile.2.“Vabdis olur Allahıñ gulu Bederiñ ve oğuluñ,3.ve Aziz Ruhıñ ismine. bu Vabdismanıñ sırtında gö4.züken feyiller bunnardır. ve İman ile icra olurken gö5.rünmeyen feyillerde bu denileceklerdir. İbdide. Yisus6.Hristozuñ ganı ile cemii günahlardan paglenir Vabdis7.olan, yani semavi Beder miyencimiz Hristosuñ rub8.beleri ve ölümü için iman ile vabdis olanıñ günah9.larını af eder. İginci. Allahıñ tefderine geçer,10.yane. igrar verir Allaha baki ömürünü Azizlendirme11.ye ilehi tembihleriñ icrasında bulunarag. İşte bun12.dan aǵnarız bu kelamıñ ne beyân eddiǵini.

13. 14. bu gelamilen ebedi ömürüñ miras15.horu olmaya salahayed gazanır vabdis olan. Ücün16.cü. tegrar mevlud olur Hristozuñ gelamina göre,17.yani cedit istahlar ve Ruhani guvvedler gazanır.18.agıldan yana şavglanır, ve Allahı da tanır , ve İ19.nsana farz olan faziletiñ ve gerçeğ ifdihariñ gı20.yımetini da öğrenir, ve yüreǵiniñ derüninde Allahıñ21.gorgusunu , ve bu Allaha vacib olan herareti dıg22.magile , semavi Bederiñ gendine olan muhabbed için bir23.guvvedli ve şübbesiz emniyed dıgar. Hristiannarıñ bu24. yüce sırtıñ feyli ve guvveti budur, ki bunu her gim25.almadı isa, helaslıǵa umud edemez, yog yalıñız su26.ya batıb yeyiganmadı için , illa Allahıñ muva27.hid oǵlunuñ ismine iman edmediǵi için, nasıl, ki Hri28.stos der bu gelamı . “ Eger bir adam sudan ve Ruhdan29.olmazsa , gadir olamaz Allahıñ Batisahlıǵına girme- [145]1.ye.” (İoan: Kef: g. 5.) emma sübiyan çocukla2.rıñ Vabdismasında ,çüñgi bu imanıñ igrarını gendi3.lisannarıle veremezler , bunun için ataları, ve ço4.cugları gucaglarına alan Nunozlarıñ eddigleri i5.man igrarı çocuklarıñ imanınıñ yerine geçer. Anca6.ataler ve Nunozlar borclu olurlar bu çocukları7.na kemaletе geldiglerinde imanıñ bablarını ve sırları8.nı öğredmeye.

33

9.Aziz Muron bir sırdır, ki bunda vabdis olan Ada10.mıñ vicutiniñ tarafları Muroslarıgen, bunun ü11.zerine Ruhani Muron, yâni, Aziz Ruhıñ baǵşıları12.döǵülür. 13.Bu sır vabdismayle beraber icra olur Bapazdan,14.ki bu Bapaz vicutiniñ belli taraflarını Aziz Muron i15.le yağlayarag bu kelimaları söyiler, 16. yâni. Aziz Ruhıñ baǵşışınıñ mö17.hürü.” ve bu şerif töreyle vabdis

olanın üzerine A18.ziz Ruh ener , ve Vabdismanın vasıtası ile aldığı nâ19.mete gavilendirir bunu , asıl ki bu Aziz Ruh endi Hri20.stozuñ şegirdlerinin üzerine , ve nasıl ki bu şegirdler i21.man edennere Vabdismadan soñra ellerini gorlaridi, ve el22.lerinin bu gonulmasından bunnarın üzerine görüne23.reg ener idi Aziz Ruh (Praks. Kef: i. 17.) Aziz Eg24.glisamız bu Aziz Muronu dahi gullandır, hacan dini25.mize gabul eder Airetosuñ birinida , ve bu görünen26.töreyle bunu da doğru imanımızın aggliyed sürü-[146]1.süne gatar. emma her bir ayrasisten geleni değil. İl2.lam bazılarında Vabdis oldugdan soñra Muroslarız.

34

3.Aziz Kononia bir sırdır , ki bunda dindar hristian ga4.bul eder Hristozuñ gerçeğ tenini egmeg nevisinin altın5.da ve gerçeğ ganını şarab nevisinin altında günahla6.rın mahvireti , ve ahretin nihaedsiz ömrü için.

7.Bu acayib sır helas edicimizin gendisinden tertib8.olundu bu tarig üzere, nasıl nagl ediyor usa ilehi9.Baulos . “ Rabbimiz Yisus teslim olunacağı gecede10.egmeyi aldı, ve şügr eddigden soñra paraladı, ve dedi,11.ki alın ve yeyin bu benim tenimdir, ki sizler için pare12.lenir . bunu benim zigrim için edin. kezalig ahşam ta13.amından soñra kâseyida alıb dedi, ki bu gâse benim14.ganımda ahdi cediddur. her hacan ki bunu içersin15.benim zigrim için edin. Zira bu egmeği yedigca , ve16.gâseyi icdigça Rabbiniñ befatını ta o gelinceyedeg17.ihbar edersiniz.” (Pros Korinth. a. Kef. 1a. 23-26.) 18.Rabbimiz bu sır taamını tegmil eddigden soñra, şeyir19.dlerine dedi. “ta Allahın melekutinde (Badisahlığında)20.temam olunceyedeg ben artık bundan yemeyeceğim.” 21.(Louk. Kef. kv.16.) yâni bu taam o semavi taamın22.bir çeşididir, ki bunda sahi baña iman edenlerin cüm23.lesi benimle beraber nayıl olacaglar tabiri mimkinsiz24.mudluluğa. ve mesihin telamizleri ilehi hocalarının25.bu helaslı tembihlerini hoşnutlugile gabul edib Al26.laha vacib bir tesbihatile tegmil eddiler. (Matth. Kef.-[147]1.ks. 30.)bu sırn tertibi bitün kelisayadır. Zira2.resullere helas ediciden verilen tembih, “edin bunu3.beni habire getirme için.” cemiy hristiannar icindir. ve4.bahusus çünkü helas edici aşkâre buyurdu, ki bö5.yle şerif amel icra olmalı tagi gendisi gelip hayadda6.olannarı , ve befad edenneri högmü için murafa ede, bun7.dan aşgar beyân olur, ki Mesihin kelisasi bu sırrı8.başga tarz üzere edemez, illa fagad bu kelisanın sa9.hibi Rabbi Gesuyıl Mesih nasıl eddiysa bunu. bu Rab10.bi lekesiz ellerine

egmeg aldı, gezalig gâseyida şarabi**11**.le, ve semavi Bedere ziyinetile şügr edereg mübaregledi,**12**.ve ekmeği paralayıb talabelerine tagsim eddi, ve emr eddi**13**.onnara kâsedenda gezalig cümlesi içmiye . bizim doğru **14**.imannı gelisamız bu tarigi bi gusur hıvz eder. Zira re**15**.sullar Sionuñ köşküne cem oldukları gibi, .bizda i**16**.baded haneye cem olmagile ibdida Allahıñ ziyinetine**17**.tertib olan akoluthiayı, ve tesbihadları okuruz. ve soñ**18**.ra Aziz kitabıñ bazı belgeleriniñ gıraatı olub, pa**19**.paz başlar mübareglemeye ve şügr edmeye semavi Bede**20**.re Hristozuñ emsali üzere. yâni. başlar nagl edmeye**21**.bu Allahıñ insan cinsine eddigi cemiy inayedleri , ve**22**.bahusus o inayetini, ki muvahid oğlunu bitün insan cin**23**.sinin helaslığı için göndürdü, ve bizim icin bunu**24**.teslim eyiledi. bu sebep icin bitün yüregden teşekür**25**.eder umuman gelisaniñ ismine. soñra Aziz Ruhı teklif**26**.edereg, şerif hedayerleri mübaregler, ve nihayetinde bu**27**.şerif bahşışlardan gendisi hesadar olub cümle bulu**28**.nannarıda hesadar eder iki çeşidindenda. bu husus i**29**.cin mutayırım gaygı cevabı vereceg ulu divanıñ hu- **[148]****1**.zurunda ilmi batıl Baba ki Rabbiniñ kelamlarına**2**.acığdan muhalifed edereg mahrum ediyor halkı bu**3**.bodironun şerigliğinden, ve bu halgı fagad hamursuz**4**.egmeğe hesadar ediyor; fima bad her hristian bi şübbe**5**.olarag iman edmeli bu Aziz gononianiñ sırrında, ki sa**6**.de egmeg , yâhod sade şarab değil aldığı. İlla egmeg**7**.nevisiniñ altında Yisus Hristozuñ ta o gerçeg tenini,**8**.ki bizim helaslığımız için hac üzerine gurban oldu, **9**.ve türlü eziedlerden egmeg gibi parelendi, ve Azizlenen**10**.şarabıñ nevisiniñ altında Yisus Hristozuñ ta o gerçeg**11**.ganını alır, ki lekesiz böğründen agdı, ve cemii günah**12**.larımızı silib bizi pagledi. Zira Hristos gendi telamizle**13**.rine egmeği verdiğiinde dedi. “ budur benim benim.” ve şa**14**.rabı verdiğiinde dedi. “ budur benim ganım.” oldu ki in**15**.san bu hesadarlığın vasıtası ile Hristozule birleşib**16**.bir Ruh olur. Zira rabbi der. “tenimi yeyen, ve ga**17**.nımı içen bende galır, ve bende onda galırım .” (İoan. **18**.Kef. S. 56) helas edicimiz bu sırrı tertib eddiğin**19**.de ne magsadılan yabdıgını peg asgâre bean ed**20**.diler bize dörd Evangelisisler ve Abosolos Baulos, ki**21**.böyle aziz töreniñ vagdında hatırimize getirelim Allahıñ**22**.cemiy inaedlerini, ve helaslığımız icin bize göstürdüğü**23**.muhabbeti, hadda gendi ölümünüñ vasıtası ile mia**24**.ser eddi bizi ilehi merhametine , ve nihaedsiz ömüre . “ edin**25**.bunu benim zigrim için .Zira hacan ki bu egmeği yer**26**.seniz ,ve bu kâseyi içersiniz Rabbiniñ ölümünü ihbar**27**.edersiniz.” (Pros Korinth. a. Kef. 1a. 26.) Yisus Hri**28**.stosuñ ölümünüñ bu zigrinden, ki yetig iman ilen olur,**29**.helaslı meyva zuhur eder. yâni. günahlarıñ mahvireti**[149]****1**.ve ebedi ömürüñ mirası. Zira Hristozu

gendine gabz eden2.insan, bağışlarınında puñarını gabz eder . Anca3.Hristozu gendine gabz edmeyen, cemii baksışlardanda ma4.hrum galır bu kelim üze. “eğer insan oğlunu5.cesetini yemeseñiz, ve ganını icmeseñiz gendiñize ömü6.rü kışb edemesiñiz. (İoan. Kef. s.53.)

35

7.“ Emma İnsan gendini tercuba eylesin, ve öylece8.yesin Hristozuñ teninden, ve icsin ganından.”(Pros9.Korinth: A Kef: 1a. 28.) bir adam ilayığ üze Ruhani10.sırrıñ hesadarı olmaya vacibdir, ki ibdida bir uyu11.gun hazırlanmag ede. bu igdızalı hazırlanmag gendi12.gendini tefdiş edmeg ilen olur, yâni nasıl geçindi gen13.di helaslığı için nasıl muzaa eddi, ve Vabdismada14.vad eddiği borcları eddi mi ; ve eğer gendini çoğ işle15.rinde muhalifed edmiş bulursa , gendini ilehi gazebe mü16.stahag bilmeli, ve hulisaneligilen istifar edmeli , ve pnev17.matikosa itirafıñ vasıtasıile, yaralarını göstürme18.li. Ve hemida cevabı Allahıñ günahgârlere olan a19.zim merhamedini figr edmeylen iman edmeli gavi umudile,20.ki salahayetleri ve gıyımedli ölümü gadiridılar gü21.nahlarını silmeye , ve gendini nâmetiñ vasietinden ma22.hrum edmeye. Aziz Egglisamız bizden amellerimiziñ23.böyle bir derün tagirini ister , ki ilehi hesedarlığımızıñ24.saatında lisanımızilen olan itirafıle beraber gatıla bu 25.gelamlar ile. “ İman ederim yâ Rabbi ! ve ıgrar ederim,26.ki sensiñ esahdan var olan Allahıñ oğlu Hristos ki gü-[150]1.nahgârleri helas edme için dünyaya gelen. günah2.gârleriñ eñ böyüğü benim.” İmdi bu sebeb için3.yalancı Hristiannar, cümleye belli olan beynamuz4.lar gaddiy umud tebdil olmayan günahgârleri geri ko5.vulmalı bu sır hesadarlığıñ yağlaşmasından. Zira6.İnciliñ tembihi emreder. “ vermen Azizi kelblere, nede7.goyasıñız incileriñizi doñuzleriñ öñüne, ki aya8.glarıñıñ altında çiğnamayaler bunnarı.” (Matth:9. Kef: Z. 6. ve eğer bazı günahgârlar sayıgısızlıgile10.yağlaşlarısa bu sırrın hesadarlığına, gendi başla11.rına Allahıñ gazeбини çekeler Allahıñ Azizliğine re12.zillig getirenner gibi, “zira ilayığ olmayarag Hristozuñ13.tenini yeyen ve ganını içen, gendüye teyinunet yer 14.ve içen Rabbiniñ cesetini fehm edmemegile, yâni. va15.cib olan gıyımeti Rabbiniñ cesetine vermemegile . (Pros16.Korinth: a. Kef: 1a. 29.) eğer bir insan Mesihıñ nâ17.medleriñ memfaatını ve Azizliğini düşünürsa, mücer18.red ıgrar eder, ki her Hristian borcludur tez tez hesa19.dar olmaya Aziz gononiadan . İlg Kelisamızıñ Hristian20.narı canıñ bu taamını her hafda alırlaridi, ve hec21.Liturgia

olmaz idi gonoinaya müstaag olanlar bulun22.magsız. ve çoğ sene soñra fagad Hristozuñ cemiy ör23.tilerinde alırlar idi gononiayı . İmdi biz de imrenmeliyiz24.onnarıñ dindar temsilini , hadda peg seyreg yağlaşmamız25.dan helas edicimiz Hristoza yakışan heraretimiz soumaya

36

26.İdiraf (eksomologisis) bir sırdır, ki bunda dindar[151]1.hristian günahlarının afluğını alır Bnevmatikosuñ2.vasıtası ile, hacan bu Hristian günahlarını tanır,3.ve Yisus Hristozuñ salahayetine , ve humayalerine4.gavi umud dutar.

5.İoannis Theologos gibi igrar edmeliyiz, ki “eğer gü6.nahımız yog bellersag, gendimizi aldadırız, ve bizde7 gerçeğlig yog, (İoan: a: Epis Kef: a.8.) bu se8.beb için bir hristian Vabdismanıñ vasıtası ile günah9.larından paglendigden soñra, ve bu vasıtaylen ilehi nâ10.metiñ ahdine girdigden soñra, eğer günah edersa, o za11.man başga bir vasıta bulamaz ilehi nâmeti, ve merha12.medi yine gazanmaya , illa fagad istfarıñ ve itirafıñ13.vasıtasını. istifar bir feyilli ilacdır, ki bunuñ ile14.canıñ yaraları şifa bulurlar . ve sahi töbe ibdida15.madlub eder hristiandan, ki günahını tanısiñ. iginci 16.gendini fasl eylesiñ Allahıñ huzuruna töhmedli gi17.bi. Ücücüsü. ilehi merhametiñ deryâsını figr ed18.sin , ki günahgerleriñ zayi olmasını istemez illa güna19.hı terg edib hayadda olmasını ister. ve bunu da inci20.li Şerif isbad eder, yoldan azan goyunuñ temsiliyılan.21.dördücüsü gavi iman ede, ki Yisus Hristos bizim i22.cin öldü, ve ölümünüñ vasıtası ile semavi Bederiñ23.merhametine , ve geremine ilayığ eddi helaslığı gendinden24.umud edenleriñ cümlesini. ve beşinci. niyet edsin25.baki ömrünü nizam ile ve tiggadli sakınmagile geçirme26.ye. iste bunnardan ibareddir esah istifar. ve bu gibi27.gerçeğ töbe Bnevmatikosuñ huzurunda olmalı hadda28.Bnevmatikostan ibdida Ruhani nasihedler , ve öüd29.ler ala doğrulan nietiniñ gavilenmesine , ve sanien bu [152]1.Töbeligde bulunan günahgâra Yisus Hristosuñ ismiy2.le günahlarının afluğını vere Bnevmatikos,ve inan3.dıra bunu İncili Şerifde ilehi merhamed için , ve he4.laslığına olan umud için. günahlarıñ itirafı fa5.gad her günahı eddim demegile olmamalı, illa her gü6.nahını, ayrı ayrı tagrir edmeyle. Zira hatalı, ve meyda7.na çıgmadıg yaralara şifa verilmeg mimkin değıl. ve8.bahusus, ki bu itiraf insanıñ huzuruna olmuyor. İl9.la yüregleri, ve galbiñ derünnerini defdiş eden Alla10.hıñ huzurunda oluyor. ve bundan başga, acaba11.udanıyormuz bir İnsanıñ huzurunda igrar edmeye o12.tagsiradlarımızı,

ki ilehi gözleriñ huzurunda edmeye**13**.utanmadı; her hristianıñ idirafı o zaman olmalı, ha**14**.çan bir günahdan zamiri örselenir, yâhod bazı belli**15**.günlerde , Aya gononianiñ vagdi gelinca. ve çüñgi**16**.hag taale günahıñ aflıgını fagad Yisus Hristoza i**17**.man edene verir, yazıldığı gibi töbe eddiğinde, ve iti**18**.raf olduğunda. oldu ki Yisus Hristoza iman edmeyen**19**.töbesi mimkin değil sahih ve hag olmaya.

37

20.İerosini bir sırdır, ki bunda bu hüzmeye tayiñ o**21**.lan ademiñ elleri bu Misirionu alacag kimseniñ ba**22**.şına gonulmaylen, Aziz Ruh nâmetini verir,bu rub**23**.beye seçilen gimseye, Aziz sırlarını tegmil edmeg için,**24**.ve Yisus Hristozuñ agliyed sürüsünü güdmeg için.**25**.Selefil zigir oldu kidabımızñ bu ikinci belgesi**26**.niñ yigirmi dokuzuncu ragamında, ki bu nizamlı ce-**[153]****1**.miyedde(yâni Eglisada) bir Kelisa hökümeti var, a**2**.glied sürü secer bu Ruhani gılavuzları, ve coban**3**.narı, ve rabbi bu sürünüñ vasıtasile cümleye**4**.baş bir ilayığını nasb eder. ve böyle bayâ mücerred**5**.ister ,ki bu yüce hüzmede secilmiş, ve nasb olmuş**6**.gimse ibdida ömürü zemm olunmamış ola, ve sanien na**7**.sahad edmeye gadir ola. Zira Abosolos Baulosuñ tari**8**.fine göre, Ruhani çoban bu gibi olmalı. “ yâni, i**9**.man eden Hristiannara sözde, tesarüfde, muhabbete, ru**10**.hde , imanda ,ifedde (pagligde) numune olmalı.” (Pros**11**.Tim : a. Kef : d. 12.) ve yine bu Abosolos başga ke**12**.lamında da tembih eder. “gelamını vaz eyile vagidli**13**.ve vakidsiz ibram eyile , her sabır ve talimilen izlam eyle,**14**.azarla, ve nasihed ver.” (Pros . Tim : v. Kef : d : 2.)**15**.Egglisanıñ baş çobannarı yâni Ebisgoboslar bu tar**16**.z ile seçildigden soñra, sayrı Ebisgoboslardan , gendi**17**.ler de pabazları bu tarz üzere seçerler. ve hirotonia **18**.Kelisanıñ cemaetiniñ icinde elleri başñ üzerine go**19**.mayle, ve Aziz Ruhu teglif edmegile tegmil olur. ve**20**.cemaed dahi bu hirotoniaya sahab olarak avaz eder**21**.bu lafsı. “aksios”yâni, ilayıgdır.” Eli başın ü**22**.zerine goyarag tegmil olan bu hirotonia , ta Abosolos**23**.lardan başladı ve biri birinden gerçeg bizim vagdımı**24**.za gadar sürüb geliyor resulleriñ amellerinde nagl**25**.olunduğu gibi. “ ve anleri her cemaedde Bapazlar**26**.nasb edib, ve orucular dutub dua eddiglerinden so**27**.ñra, onnara inandıgları Rabbiye ısmarladılar.” (Praks:**28**.Kefa : ıd .23.) Egliseniñ bu Ruhani çobannarınıñ**29**.ve hocalarınıñ borcları için bu belgeniñ yigirmi-**[154]****1**.doguzuncu ragamında yazdı idik igdiza olannarı. İmdi**2**.bu secilmeniñ ve hirotonia tertibiniñ mülahazesinden**3**.iki igdizalı maslaad öğrenilir. birincisi bu, ki her kim**4**.bu tarz üzere hirotonis olmadısa, gadir

değildir ne5.sırları tegmil edmeye, ve ne Kelisada Allahın kelamı6.nı vaz edmeye. ve ikincisi bu , ki cümle hristiannar7.borcludurlar vacib olan iydigatı, ve rağbeti vermeye8.kelisayı şerifiñ çobannarına. ve daha ziade ilehi ke9.lamın vaazına, ve halkın talimine çalışannara, re10.sulün bu tembihi üzere. “eyi nazırlıg eden Şeyhler11.iki gad igrame layıg olsunlar, hususa ilehi kelamın va12.zına emeg çegenner, hadda bunu ferahile edeler, ve yog13.ah edereg.”(Pros Tim : a. Kef : s. 17.) kai pros14. Evr : Kef : ıg. 17.)

38

15.Düün aziz töredir, ki bunda Allahın hüzmedcisi16.(Bapaz) düün birliğine gelmeg icin iki gimseyi stefa17.nos eder bunnara hag taale tarafından nâmed gelmesi18.icin doa edereg.

19.Böyle törede iki sured igdizadır, ergeg, ve dişi. bun20.nar biri birine hillesiz muhabbeti bir garer taşımayle21.Şerif nomos mucubunce birliğe gelmeye istediglerinde ,22.ikisida Egglisaya gelirler, ki bu birleşme ikisiniñ rı23.zasıile Nomos mucubunca olduğı sayrı çog hri24.stiannarın huzurunda gavilene. ve Bapaz bunnarı a25.ded olan dualer, ve tarigler üzere birleştirmegile, reca26.eder Allaha cemiy hristiannarile beraber, hadda bunna-[155]1.ra muhabbed, birliğ, ve yüreg meyvası vere, ve bu tarz2.üzere, bu töreyle birleşmeg daha gavi olur. Zira ile3.hi gurban haneniñ huzurunda tastih oldu, ve bu tarz4.üzere, “bunun gıyımedli, ve yatâk legesiz denildi”5.bu sebeb icin hristian nomosu asla izin vermez, bir ga6.rıdan ziyâdeye. Aziz resul Baulos Kocaya ve garıya7.bu nasiheti verir. “ her bir hristian gendisini nasıl se8.verse, garısınıda öyile sevsin , ve her bir garı goca9.sına mutusu olsun.

39

10. Euheleon bir şerif töredir ki bunda kelisanın Bapa11.zı hacan yağlar hastayı zeyid yağıyla, yalvarır Al12.laha hadda buna afiyed versin ve günahlarını af e13.yilesin buna.

14.Bu şerif töre bina oldu Abosolos Yagovosuñ bu15.kelamlarına göre. “ arayınca bir gimse hastemidir ; ge16.lisanın şeyhlerini daved eyilesin, ve bu hasteniñ üzerine17.dua edereg Rabbiniñ ismine zeytün yağıyla yağlasın18.lar bunu, imanın duası hasteyi gurtaracag, ve19.Rabbi anı hasteligdan galdıracag , ve eğer da günahlar20.edmiş olduysa, buna af edecag.” (Yakovu Epis.Kf. 21. i. 14-15.)

22.Yazılan yedi sırlardan başka, Kelisayı şerifimiz ba23.zı lisanılan teslim olmuş adedlerde hıvz eder, ki bu [156]1.adedler insannarıñ meşreblarını doğrudmaya, ve hristian2.ömürüñ kamilligine peg igdizalıdır.

3.Aziz Kelisamızda ta Abosoloslardan, ve onnarıñ ha4.lifelerinden tertib olunmuş, ve zatından olan bitün a5.zizligiyle hıvz olub gelen çoğ adetlerde var. ve hela6.slıgımız bu adedlerden ibared değılisede, lakin çoğ7.fayıdalıdırlar, ve bitün iydigad ile hıvz edmeliyiz bun8.narı. yâni ta Abosoloslardan gonuldu bu adedler,9.ki kelisaniñ Bapazları ilehi töreleriñ vagdında vacib10.olan gıyâfedleri geyinirler, mumlar yanar heraredli i11.manımıziñ işaretine,künnüg ile thimias ederiz, dualerimi12.ziñ Allaha sunulduğı işarete,stavrozuñ nişanını13.elimizilen üzerimize çıkarırız, stavroza mihlanan Yisuz14.olan imanımıziñ isbatını göstürereg .Ayazmos ogu15.ruz Rabbiniñ, ve vabdismamızıñ zigrine. İbaded hane16.leri aziz İgonalar ile donadırız, hadda bunnara bag17.dıkca vacib olan tevazu ile, bunnardan işared olan18.azizleri hatrimize getirelim. dürlü örtiler dutarız19.Allahıñ inayedlerini, yahot bu Allaha magbul olan20.Azizleriñ nâmedli ömürlerini zigr edereg, ki bunnardan21.gamedlenelim daha Azim herarete , ve dindarlığa. Aziz22.Egglisamız böyle adedleri, ve sayrı rusumleri tegmil hıvz23.eder öteden beri. lakin soñradan icad olan, ve ilehi24.kelama zıd görünen, yâhot esgi azizligiñ vagıdların25.da bellisiz olan adedleri , ve töreleri dayima seçib geri26.atar dasibligları, yani batıl imannı adedler tabir27.edereg.[157]

1.Negadar hristiannar imanı lekesiz hıvz ederlerisa, ve2.eyi ameller işlediler ise, ömürüñ hayatında ehyâ o3.lacaglar, ve negadar hristiannar imanı hıvz edmedilerisa,4.ve fena heragedlerde bulundularisa gazebiñ hayatına5.dirilecegler.

6.Buraya gadar kelimlarımız iman için oldular. ve7.şimdi igdizadır az cevabilen umud için söyleyelim.8.bu gitabımıziñ ilg tarafınıñ on iginci rakamında9.isbad olunduğı gibi, hec şübbe yogdur, ki iman10.ömürüñ nihayetine gadar hıvz oldugca, mim11.kin değıldir eyivazsız gala. Zira iman isminiñ manesine12.göre, soñra olacag nesneye hitabdır. eğer gerçeg13.hristian bu fani ömürden soñra , gavi umuda malig ol14.masa, Allahıñ adaleti ,

ve vadleri , ve bitün İncil15.bozulmalı idilar, ve taglid görünmeliydiler. lakin çün16.ki İnsan dindarlığın zahmetine çalışır, ve helaslığın17.dar yolunu hem can ile , ve hem ten ile yörür, bu se18.beb için eğerde tenimiz ölümün vasıtasıile candan19.ayrılıb hasıl olduğu tobrağa teavül eder, emma vag20.dında yine ehyâ olacag, ve tegrar can ile birleşecek,21.hadda her bir insan teniyle beraber eddiği amelleriñ ge22.reg eyilig, gerek götülüg, eyivazını yâhod gazeбини ala, 23.ebedi ferahlıgda , yâhot ebedi eziyedde bulunmaylen.24.Aziz kitab izlam eder bizi peg açığ kelamlarile ölen25.neriñ dirilmesi için. “ belı belı derim size, ki sahad26.gelir, ve şimdi hazırdır, hacan ölüler ibnullahın se27.dasını eşideceğler, ve eşidenner hayata geleceğler, ve[158]1.eyi amelleri edenner nihaedsiz ömürün ferahlığına, ve2.fena herakedleri edenner nihayedsiz gazebiñ eziyetine ge3.deceğler.” (Yoan. Kef. 25-28.) helas edicimiz Hri4.stoz nasıl ki dirilmemiziñ mübtedisiysa, öylece mütemmi5.mi da gendisi olacag. Zira mefdalerde bulunannarıñ 6.cümlesi bu Yisus Hristozuñ sesini duyacaklar,ve7.dirileceğler yog yalıñız satigler, illa günahgâr8.larda, dindarlar, ve dinsizler bu İoannisiñ şaadedli9.ğine göre. ve eğer psalmostadediysa , ki kâfirler şeraad10.vagdında dirilmeyeceğler, ve eğer incilde dendiye11.“ki adiller ve dindarlar murafaya gelmeyeceğler, illa12.ölümünden ömüre geçdiler” lakin bu kelamlarıñ ma13.nesi şöyledir, ki deysizler, ve günahgârlar dirileceğ14.ler isa da , nihayedsiz ömürün ifdiharı için değil, Na15.sıl ki dindarlar ve sadiglerda dirileceğler, emma nihayed16.siz gazebiñ eziyeti için degil lakin ne türlü tarigi17.len olacagisa fesatlanan , ve toprag olan vicudlarıñ18.dirilmesi, biz insannarıñ güdcüg aglı gadir olamaz19.ağnamaya. Bu sebeb için Milledleriñ alimdarları,20.ki ilimlerine güvendiler, ya tanımadılar Allahın gu21.dredini, yâhod beg dar sinorlara muhasere eddiler bu22.nu. ve Abosolos Baulos ölüleriñ dirilmesi için vaz23.eddiğinde eşidenner istihza idüb mezegeye alırlaridi.24.lakin biz kelimullahın sahihliğiniñ bitün insani25.yed ilminden üstün ilmini gazanmagile, şübbesiz26.gözediriz ölüleriñ dirilmesini. bu dirilmeye iman27.edmeg bizim borcumuzdur, ve gudretullahın işi28.dir bu dirilmeniñ icrasına çare aramag. Zira eğer29.gudredlü Allah cemiy mahlugadları yogdan var eyle-[159]1.diysa, nasıl gadir değil bu fesatlanmış tenneri evvel2.ki hallerine ve gılıhlarına getirmeye; bunun için A3.bosolos Paulosta , bu gerçeğliğe şübbe edenneriñ agıl4.sızlığına tazir edereg der. “ emma deye bilir bir kimsa, 5.ölüler nice ikamed olunurlar, ve ne şekil cesetile ge6.lirler; heyi akılsız !egdigiñ nesne ölmessa, dirilmez,7.ve egdiğiñ nesneyse sen biteceg cesedi egmessiñ, emma8.çıblag daneyi , ya buğdayıñ, ya

sayrılarının birisi9.niñ danesini ekersiñ, emma Allah ona istediği gibi cesed10.verir.(Pros Korinth. a. Kef. 1e. 35-38.)

11.Bu cümleñin dirilmesi Gesuyil mesihiñ ikinci azi12.metiniñ vagında olacag. “ve gendi meleglerini boru13.nuñ azim sesiyle göndürecek ki bunnar belend avaz i14.le çağıracaglar. yâ ölüler ! diriliñ, ve geliñ şe15.raatñ öñüne. ve onlar gendi mhtarlerini dörd rüz16.gâden gögleriñ uçlarından, ta anleriñ uclerinadeg17.defşirileceg.” (Matth. Kef. kd. 31.) gudretulla18.hiñ bu sesinden cemiy ölüler uyıgudan gibi galga19.caglar, ve anide gabılanacaglar. “ buludlarıñ ara20.sına hevade Rabbiniñ istiksali icin.” (Pros Thes. a.21. Kef. d.17.) ve öyilece görünecegler Yisuz Hristozuñ22.huzuru gıyâmetinde. ve ne gadar insannar sağ bulunur23.larsa o vagıdda, onlar ölmeyecegler, illa ańsızdan24.ve acayib tarikile tebdil olacaglar resulñ bu is25.batına göre. “ Hepimiz uyumayacağız , emma hepimiz26.tebdil olacağız.” (Pros Korinth. a. Kef. 1e. 51.)27.secilmiş gab olan Baulos böyle sırlı tebdilliği bu28.tarz üzere yazar. “ cesed fesatda ekilir, ve fesadsız29.lıgda igamed olunur, izzedde igamed olunur, hörmed-[160]1.sizligde ekilir, zayıflıgda ekilir, guvvedde igamed olu2.nur, hayvani cesed ekilir, Ruhani cesed igamed o3.lur... Zira bu fesadlı fesadsızlığı geyise gereg, ve4.bu ölümlü ölmezligi geyise gereg.” (Pros Korinth : a.5.Kef : 1e. 41-53.)Olduki ibdida azizleriñ vicudleri6.fesadsız, ve ölümsüz olacaglar, ve hec ayrılma7.yacaglar candan, ve zinhar tebdil olmayacaklar e8.bedi. igincisi azim ziyinedde bulunacaglar bir tegmil9.gemaletile , ve cemiy bahşişlerle donanacaglar solma10.yan güzelliğñ yetig kemalinde. “ o zaman adiller Be11.derleriniñ melgutinde güneş gibi parlayacaglar.”12.(Matth : Kef : 1g. 43.) üçüncüsü. bu Azizleriñ13.vicudleri gavi olacaglar. yâni. illedlere mübdela14.olmayacaglar, emrazleriñ ağırlarını duymayaca15.glar, ve ne gencligiñ zayıflıklarına, ve ne ihdiyarlı16.ğñ emrazlarına mübdela olacaglar. İlla dayıma ga17.vi sağlam , ve bir garerde bulunacaglar. dördüncü18.sü. Ruhani cesedler olacaglar, yani hec mohdac19.olmayacaglar ne yemege, ne içmege, ne geymege, ne uy20.kuya, ne rüzgâra nefes için, ne şavga zadları biri bi21.rinden ferg edmeg icin. Zira bunnara Rabbi nihaedsiz şavg22.olacag evlenmeniñ igdizası olmayacag onlara. “ Zira23.gıyâmedde ne avret alırlar, ne avretler ere varırlar.24.emma gögde Allahıñ Melegleri gibidirler.” (Matth: Kef25.kv. 30.) Allahıñ evladlarıñ gıyâmeti bu gibi26.olacag, ve gıyâmedden soñra cemiy İnsannar Allahıñ27.divanına görünecegler, ki bu murafa icin Kidabı28.mızıñ bu iginci beliğinde

yigirmi beşinci rakamında29.yazdııdig, ve murafadan soñra, talihlere ebedi eziyed[161]1.ve salihlere ebedi eyivaz högm olacag.

42

2.Ölüleriñ gıyâmetinden soñra, adiller ebedi ömürü3.meres alacaglar, ve günahgârlar ebedi gazebe högm o4.lacaglar.

5.Adilleriñ miras alacagları ebedi ömür başga nesne6.değildir, illa nihaeti, ve soñu olmayan sevinciñ bir7.keyifiyetidir, ve bu sevinc gerçeg, gavi ve azim ola8.cag. Zira iki çoşmeden, yane agıldan ve iradedden a9.gacag. agılda Allahı tanımanıñ bir bir pag şavkı bu10.lunacag. Zira Abosolosuñ isbatına göre. “ şimdi a11.yineden remiz ile görürüz, emma ahredde yüz yüze gö12.receğiz.” (Pros Korinth. A. Kef. 1g. 12.) Ve İoanni13.siñ dediği gibi . “ bu Allahı olduğı gibi bakaca14.ğız.” o zaman Allahıñ mudluluğı, cemiy hasiedle15.ri , ve tegmillikleriylen açığıdan beyân olacag. ve ilehi16.ilmiñ bu parlag ayinesinde baki nesnelerida aglımızıñ17.sığışdıracağı gadar tegmilliklerinde göreceğiz. ve ira18.dedde (is tin thelisin) bir tegmil azizlig, ve bir bu19.lanıgsız dürüşlüğ olacag. Zira helas edicimiz vad20.eddiydi. “ taki onu gendisine bir izzedlü cemaad izhar21.eyleye lekesiz, puruşuguz, ya bunlarıñ gibi bir ne22.snesi olmagsız. (Pros Efes . Kef . e. 27.) bunun için23.bu igi azim guvvetli bağlantılarıñ vasıtası ilen aziz24.ler Allah ilen o kadar sıhı gatılacaglar, hadda Allah25.onnarda bulunacag , ve onnarda Allahda , ve bu tar26.z ilen onnar bir başga Allah gibi olacaglar. Yâhod[162]1.Baulosuñ bu kelamı üzere. “hadda Allah cümlesi2.ne her nesne ola.” yâni Allah gendisi cümlesine şavg3.olacag, ve yüreğe sevinc ve ferah, ve gözlere haz, gu4.laglara zevg, işdaha lezed, cesete gözellig, yemeg5.ve geyim, netice cemiy sadigleriñ her bir can ve ten e6.zalerine gendisi her çeşid ferah olacag. o zaman İsaya 7.Beyigamberiñ nebuvası tegmil olacag. “ imdi nihayed8.siz ferah ile, ve sevinc ile ırlayarag shiona girecegler,9.ve ebedi ferah başlarında olarak sürür, ve hubure na10.yil olacaglar, gasafed, sancı, ve ah vah uzak olacag11.bunnardan.” (İsayi. Kef. na.11.) böyle ebedi sevin12.ciñ yetig olması için Melayigler ile, Beyigamberlerilen,13.Abosoloslarıñ ve Şehidler iñ zümresiyılan tergi dün14.yâleriñ , ve cemiy sadıg canleriñ gatari ile şerig ola15.cağız. bunlar ile birleşib eğlenmemiz bize Azim sefa o16.lur. Zira ferah edenneriñ gaydesiyle dayima memnun, ve17.mesrur bulunacağız. ve bunuñ tümü resul Baulo18.suñ bu kelimalarıyle möhürlenir. “ol nesneleri, ki göz19.görmemiş, ve gulag eşidmemiş, ve insaniñ galbine girme20.miş

onnardır Allahın hazır eddiği gendini sevennere”**21.**(Pros Korinth. A. Kef. v. 9.) imdi budur adilleri**22.**cenneti, ve ebedi ömürü. ve günahgârlar için, ki**23.**gerçeğliğin muhalifedleri , ve imanın rezil edicileri**24.**oldular, ve bitün ömürlerini fena herakedlerle geçir**25.**diler, ve gerçeğliğin ve imanın hilafında töbesiz bu**26.**lundular, bu günahgârlar Allahın suratından,**27.**eyiligleriñ eñ tegmilinden, ve gendi yaradıcılarından**28.**ebedi govulacaglar, ve mahrum galacaglar her umud**29.**dan ve bu yaradıcınıñ merhametinden högm ola-**[163]****1.**caglar eñ gorgulu, ve derdli bir hale, şeyitannarıñ**2.**yanına, fizahıñ, sızılariñ dişleriñ gıcirtısınıñ**3.**ölümsüz gurdlarıñ, sövünmez ateşiñ, ve cemiy nihaed**4.**siz eziyetleriñ yerine. ve o zaman tegmil olacag Hristo**5.**zuñ bu kelamı. “ ve gedecegler günahgârlar ebedi**6.**gazebe, sadigler ebedi ömüre.” “imdi imandan adil**7.**olmagilen, Allahın gaddinde selamedimiz var Rabbimiz**8.**İsa Mesihiniñ vasıtasıyle, ki onuñ vesilesiyle imana ge**9.**lib bu bulunduğumuz nâmete tuhulimiz oldu, ve**10.**Allahın celalıgına umuduile ögünürüz.” (pros**11.**Rom. Kef. e. 1-2.) burada tegmil ettig Kitabımı**12.**zıñ iginci beligini. ki incili şerifiñ imanı içindir. **[164]**

G. ÜCÜNCÜ DARAF

Allahın verdiği emirname (nomos) için.

1.“ İman eyi amelsiz ölüdür.” (Yakovu. Epis. Kef.**2.** v. 50.) İmanın icmali (Pisevo is ena Theon) imanın**3.**ve umutuñ talimidir, gelelim muhabbed için olan ta**4.**lime, ki bu muhabbetile zigr olan faziletler tegmil eda**5.**olurlar, ve bu muhabbed eyi amelleriñ, ve Allaha mag**6.**bul ömürüñ temelidir. gimse şübbe edmez, ki eyi amel**7.**ler hristiana mücerred igdizalıdırlar helas olması için. **8.**Zira birinci sebebi bu ki Allahın emri, ve faziled i**9.**cin gerek yer yüzünde, ve gerek gög yüzünde olan**10.**vatleri, ve tembihleriñ hilafında bulunanlar için**11.**olan gorgutmaları, bizden Allahın aziz rızasına tab**12.**dig bir ömür isterler bu kelamı üzere. “ Herbir adem,**13.**ki bana yâ Rabbi! yâ Rabbi ! der , girmeyeceg gög**14.**leriñ Badisahlığına. illa semavilerde olan Bederimiñ**15.**rızasında bulunan gireceg. (Matth. Kef. z. 21.)**16.**İkinci sebebida bu, ki selametimiz için helas edicimi**17.**ze borcumuz olan teşekür bizi beyihal borclu eder**18.**aziz tembihleriñ edasına. Zira bu sebeb için gögler**19.**den endi, ten aldı, cefa çekdi, ve öldü, hadda bi**20.**zi satın almayle , ve günahlarımızı silmeyle, bizi fazi**21.**letli amellere daha gayretli, ve daha heraretli eylesiñ**22.**deyi, ve bitün vad eddi nâmetiyle bize yardım edmeye**[165]****1.**eyi amelleriñ bu zahmetine. Abosolos Baulos bunu böy**2.**le bilereg yazar bu kelamı. “biz

hristiannar , ki günah3.dan yana öldüğ, nasıl yaşayalım tegrar bu gü4.nahda; yogsa bilmeyor musunuz, ki Yisus Hristozuñ5.ismine vabdis olduğumuz için, bunuñ ölümüne vab6.dis oldug ;eyice biliñ bunu, ki bizim esgi adamımız7.Hristoz ile beraber stavrozlandı, hadda günahıñ ceseti8.badl ola, bir daha günaha gul olmayalım deyì.”9.(pros Rom. Kef. s. 2-6.) bunun için fenalıgda ya10.şayan hristianda, ve Allaha vacib olan meylini, yâni11.töbeliğini şübbeli göstürenda, imanını garardıb rezil12.eder, Yisus Hristozuñ nâmetini hecil eder, ve gendini13.helaslıgın yolundan meks eder. vagaa insan eğer Yi14.sus Hristoza vacib olan imanda bulunmazise, nomosuñ15.amellerini ne gadarda tegmil edse, Allahıñ indinde sadıg16.olamaz Abosolos Baulosuñ nasihetinegöre. lakin Abo17.solosuñ bu gelamı eyi amelleriñ işlemedini meks edmez.18.illa daha ziade mücerretlerden eder. Zira insan hacan19.Allaha düşer, ve gendini onuñ divanına dürüdür. 20.gendinde bir eyilig bulamaz illa gendini Allahıñ öf21.gesine müstaag bulamayle , böyle dar vagdında sadıg ol22.maya başga bir çare bulamaz Yisus Hristoza vacib23.olan imandan, ve gavi umuddan maade, ki bu Hristoz gü24.nahlarımız için ölümü gabul eddi, ve bizi semavi Be25.deriñ merhametine ılayıg eddi. ve bu gibi imandan tesehu26.blanıb adil olunca, ve Ruhul gudüsüñ nâmetiniñ27.guvvetini gisb edince, beyhal borclu olur bu gibi28.tebdilliğini muhabetiñ meyvaleriyle göstürmeye, ve bu29.nâmetiñ yardımın eyi amelleriñ işlenmesine gullanmaya.[166]1.bu husus için Abosolos Baulos beg uygun yazar o2.gelamında, ki İnsanıñ adil olması imandan ibared, ve3.bu imana eyi amelleriñ ilave olmasıda mücerretlerden4.dır der. “ Zira siz İmanıñ vesilesiyle inayed alıb helas5.olduñuz, ve bu sizden değıl, illa Allahıñ hibe6.sidir, amellerile değıl, hadda gimsa tefahhür edmeye7.(öğünmeye.) Zira biz onuñ ameliiz, İsayıl mesihde eyi amel8.ler için yaradıldıg.” (pros Efe. Kef. v. 8-10) hemi9.dahi beg igdizalıdır bilelim Aziz Baulos nicin yazdı10.bu ilimden bu kelimeleri. “nomosuñ altında değıl11.siñiz illa nametiñ altındasıñız.” ve “ emma şimdi12.bizi bağlayan nomos ölmegilen, ezad oldug ondan.” 13.(pros. Rom. Kef. z. 6:) Zann edmesiñ bir gimsa, ki14.resul bu gelamlariylen ilehi nomosu nesh eder. Haşa! 15.illa bu gelamlarilen bize tarif eder ibdida, ki tegmil16.hristian bedduayle günahgârı gorgudan nomosuñ hög17.münde bulunmaz. ve igincisi tarif eder bize , ki asıl18.hristian zayıflığı için günah edersada, lakin Yisuz19.Hristozuñ nâmeti bu hristiani o nomosuñ serd şeraatı20.na teslim edmez. illa bunuñ töbesini gabul eder,21.ve bunuñ günahlarını af eder.

22.Allahın nomosu bize eyi, ve götü amellerin ara23.sında olan ferkgi göstürür.

24.İlehi nomos bir tarıfdir, ki insana ayırd edib högm eder25.ne edmeliyidiğini, ve edmemeliyidiğini. bunun için bu26.ilehi nomosa tabdig olan iş. eyi ameldir, ve tabdig olma-[167]1.yan iş, fena herageddir. eyi amel faziled tabir olunur.2.ve fena heraged, tagsirad, günah, ve beynamuzlug3.denilir. Eyi ve fena amelleri ayırd edib högm eden böyle4.bir ferman, bu Allahdan verilmiş olmalı. Zira da de5.herden beri fagad Allah tegmil ayırd edereg bilir gaygı6.sıdır gerçeg eyilig, ve gaygısıdır sahih götülüg. bu7.nuñ yanında vacibdir, ki İnsan zamirinden gulauz8.lanıb eyi amelleri işleye. ve fena işlerden geri olmaya.9.lagin fagad Allah gadirdir insanın zamirini borclu10.edmeye. bu sebeb için insannarın cemiy nomozları11.başga tarigile zorladamazlar insanın zamirini, illa fa12.gad o zaman izlam edebilirler zamiri, haca bu nomoz13.larda tabdigdirlar ilehi nomosa, ve bir tarigden ya14.na bina olurlar o nomosuñ üzerine .

3

15.Allahın nomosu cemiy insannarın yüreğine yazıl16.mıştır, ve Musa Beyigambere Allahdan verilen on tem17.bihlerin içinde masturdur, ve bu tembihlerin sı18.rası bu tefder üzeredir.(Eksodos Kef. k. 2-17) kai19. (Dev. Kef. e. 6-21.)

20.A. “Benim Rabbi Allahın, ki seni Mısır diyârinden21.gullug evinden ihrac eyledim, bende gayrı sana sayrı22.Allahlar olmasın.

23.B. “Sende yabma but, ve sured yabmayasın, ne24.yogarıda gögde , ve ne aşağıda yerde , ve ne yeriñ al25.tında sularda bulunan nesnelerden biriniñ tasfirini e26.desin, bunnara secda edmayesin, neda ibaded edesin[168]1.bunnara”

2.G. “ Rabbi Allahın ismini olur olmaz yere ağzı3.ña almayasın.”

4.D. “ Hatırında olsun, ki sebed (savvodon) günü5.nü azizlendirişin, altı gün işleyib cemiy maslaatlari6.ñı edesin. emma yedinci gün rabbi Allahın günü7.dür.”

8.E. “Babaña ve anaña riayed eyle, ki günneriñ u9.zun ola yer yüzünde.”

10.ST. “Adam öldürmeyesin..”

11.Z. “ Zina edmeyesin.”

12.İ. “ Hırsızlık edmeyesin.”

13.TH. “ Koñşunuñ üzerine yalan şaatlıg edmeyesin.”

14.I. “Koñşunuñ avretine ve evine damah edmeyesin,**15.**ne mülgüne, ne kölesine, ne halayığına, ne öküzüne, ne**16.**yüg götüren hayvanına, ve ne başka bir hayvanına, ve**17.**neda goñşuñda bulunan nesnelerin birisine damah e**18.**desin.”

19.Her adamıñ yüreğinde yazılıdır bu nomos, yâni**20.**eyiliği ve götülüğü bilmeniñ ve ayırd edmeniñ guvveti.**21.**yogdur bir insan, negadar gaba agıllıysede , ki eyi amel**22.**bilmeye Allaha secda edmeyi , ve bunu sevmeyi, ve her**23.**sigletine bundan yardım istemeyi. bilmeye eyilig olu**24.**ğunu atalara riayed edmesi, eyilig edicisine, ve veliyil**25.**nimetine teşekür edmesi. ve bilmeye, ki çoğ metli ameldir **26.**bir gimsaya zulüm edmemeg.ve bilmeye, ki fena işdir**27.**Allaha güfür etmeg, goñşusuna zulüm edmeg. Zira**28.**cemiy insannarda tabiedden bulunur bugibi elim.**29.**“ başka gimsadan sana olmasın dedigleriñi, senda baş-**[169]****1.**ga gimsaya edme öyleleri.” ve bu nomos tabiedden denilir;**2.**ve bu nomostan ibared olan her adamıñ gendi için gendi**3.**şeraatı, zamir tabir olunur, ki eyiliğiñ işlenmesine ca**4.**nı ferahlandırır, ve ferahlılığıñ işlenmesinde bu canı**5.**bi huzur eder. ve bu ferah faziletiñ tabiyedden teb**6.**dil olmaz bir eyivazıdır. ve o bi huzurlug , ve zamiriñ**7.**davası götülüğüñ tabiyedden gazebidir. böyle nomos**8.**icin Abosolos Baulos bu kelimaları yazar. " ὅταν γάρ

9. εἴθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα, φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῇ, οὕτως

10. νόμον μὴ ἔχοντες, ἐαυτοῖς εἰσὶ νόμος. οἵτινες ἐνδείκνυνται

11. τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμ-

12. μαρτυροῦσας αὐτῶν τῆς συνειδήσεως, καὶ μεταξύ ἀλλήλων

13. τῶν λογισμῶν κατηγορούντων, ἣ καὶ ἀπολογουμένων. ” yâ**14.**ni. zira nomosu olmayan taifeler, nomosun nesnelerini**15.**tabiedilen eddigleri vagidde, nomosları yogigen, gendi**16.**gendilerine nomosturlar, ve gösterirler, ki nomosun ameli gen**17.**dilerin galbinde

yazılmışdır, onnariñ zamiri dahi bö18.yle şaad edmegile, ve anneriñ figirleri mabeyinlerinde nö19.bedile biri birine davacı olarag ya özür edmeyle.20.(pros Rom. Kef. v. 14-15.) iyetiñ bu nomosu21.hagdaaleninñtab Musa Beyigambere verdiği on tembihlerde a22.çığ tefsirlidir. Zira şerif tevarigden bellidir, ki Allah23.hazireti Avraamın züryeti olan Yehudileri gendine la24.yığ cemaed secmeyle, ve acayib tarigile, bunu Mısır25.diyârinden bunu ihrac etmeyle murad eyledi bitün cihane i26.lehi niyetiniñ şeriatlarını beyân edmeye, ve gendiniñ27.migdarı Musa Beyegamberiñ vasıtasıyle verdi bu İs28.rail gavmine üç türlü nomosu, yâni. mesebiye, hö29.gümüye, ve meşrebiye .mesebiye nomosta mestur idiler Al-[170]1.lahın secdası. ve o milletiñ Kelisasınıñ aziz törele2.ri, ki bunnar çünği bir resim ve bir gulauzidiler inci3.li şerifiñ nâmetine, bunun için herbir adam görür,4.ki helas ediciniñ azimetinden soñra, bu töreler, ve bu5.mesebiye nomosuñ tümü milledden nesh olmalıydiler. 6.högümüye nomosta emirler mesturidi, ki o emirler üzere i7.dare olmalıydı Yehudi gabilesi. ve bu nomos fagad Ye8.hudilere yağışırıdı. ve mesrebiye nomosta Allaha olan9.borc, ve goñşuya herbir insana olan borclar me10.sturdurlar. ve bu nomos asla tebdil olmaz, illa ebedi11.galır, ve cemiyy insannarı borclu eder eda edmesine. Bu12.yazılı meşrebiye nomos tabiyetiñ nomosuna mücer13.red tabdigdir. Zira her bir emiriñ gerçekliğine insanıñ14.zamiri şübbesiz bulunur. eğer isterseg sebebini öğren15.meye, nicin verdi hagtaale bu tabiyed nomosu taşla16.rıñ üzerine yazılı, hatırimize getirmeliyiz insanıñ o be17.çare, ve fesadlanmış halini, ki bu beçare hale gü18.nah düşürdüydı insanı. Zira evvelce yazılannarda19.gördüg, ki insan incili şerifiñ nâmetinden şavglanma20.dıgca, Allah için, ve faziled için bir dumanı figir21.daşır. ve tabiyedden meyli götülüğe olduğundan, çoğ22.defa gendi yañlışlarına davacı olmaz. Eyiliği zemm e23.der, ve götülüğü med eder. mazlımlığı gorgaglıg zann24.eder, dindarlığı yañlış iydigad beller, ve agıldan gu25.lauzlanmayan kemsiz cesareti, gahramanlıg der. Bu26.sebeb için Allah insannarıñ bu yañlış şeraatını27.doğrutmaya muradı alyiye eddi tabiyetiñ nomosunu28.yazılı vermeye, hadda herbir insan ayine icindegibi ba29.ga ne edmeliyidiğini ve ne edmemeliyidiğini.[171]

4

1.Bitün nomos, ve cemiyy tembihler igi temeliñ üzerine2.bina olurlar, yani. insanıñ Allaha borc olan, ve3.goñşuya borc olan muhabetiñ üzerine.

4.Musa Beyigambere verilen nomosta mevcut olan on tem5.bihleriñ ibdida ki dörd tembihler bize tarif ederler, na6.sıl sevelim Allahı, ve bagi altı tembihler tarif eder7.ler, nasıl sevelim goñşumuzu. helas edicimiz gendisi8.beyân eyledi bu tagsimi psarisaioslardan sıval olundu9.ğunda Allaha borc olan, ve goñşuya borc olan10.muhabbeti göstürüb demeylen, “ bu igi tembihlerden a11.sıldır bitün nomos, ve Beyigamberler.” (Matth : Kef :12.kv. 38.) ve vagaa Allahı , ve goñşuyu seven adam,13.bitün nomosu eda eder. Zira hergim Allahı bitün yü14.reğinden seversa, bu adam Allahı hillesiz secda eder, 15.ismini ziğnetlendirir, ve her tagigede, ve maslaadda ça16.lışır dindar secdasınıñ işaretlerini ebedi var olan17.Allaha göstürmeye. bu tarz üzere hergim hillesiz se18.versa goñşuyu, herbir adama vacib olan tevazuyu19.göstürmeyeceğ mi; igdizalarında bulunmayacag mı; yâ20.hod nasıl gapaçag o nesneyi, ki başga adamlarıñdır,21.yâhod nasıl dokunacag başga bir gimsaniñ ömürü22.ne, yâhod rağbetine cevabile, ya amel ile, ya figir i23.le; hillesiz muhabbed bu gibi heragetleri zinhar izin ver24.mez insana. bu sebeb icinda muhabbed nomosuñ te25.mamı , ve gemaliñ bendi denilir. anca bilmeliyiz, ki Al26.laha ve goñşuya vacib olan muhabbetiñ, bu igi27.böyüg borclarıñ arasına bazı defa bir muşğül[172]1.hal zuhr eder. yani. bir adam gendisine, ve goñşusuna2.borc olan muhabbeti çoğ defa hıvz edmeye gadir o3.lamaz, Allaha borc olan muhabbete muhalifed edme4.yince. mesela. borcluyum ömürümü hıvz edmeye5.tabiyetiñ nomosu üzere. lagin çoğ defa mimginsiz olur6.Allaha borclu olduğum dini bitün hıvz edmeye, ö7.mürümü feda edmeyinca bu dinimiñ gerçeğliği icin.8.gezalig zamiriñ nomosu üzere herbir insan borcludur9.Babasına, ve Anasına riayed edmeye, ulularına itaad10.edmeye, ayâlinı , ve evlatlarını sevmeye. emma bazı11.defa zuhur eder, ki bir adam dinini tegmil hıvz edme12.icin, Babasını ve Anasını terg edmeli, ve ulularıñ13.emirlerine itaadsız olamalı, hacan böyüğüleri gendine emr14.ederler ilehi nomosuñ hilafına bir iş edmeye, ve hacan15.Babası ve Anası isterler gendini helaslığıñ yolundan16.uzadmaya, nasıl olmuşusa hristiannar pudbareslerden17.ve Beynamuslardan govalandıgları vagidde. böyle akabe18.zuhur eddiğinde Allahıñ muhabbeti cümlesinden mud19.deber olmalı. adam gendinde unudmalı, ve ömürüñe20.cemiy haznelerinida bir şeyi değıl gibi hor bagmalı, ha21.can bunnar Allaha olan muhabbetini, ve gendinin he22.laslığıñı meks ederler. bu mane üzere helas edicimiz de23.di bu gelamı. “eğer bir gimsa bana geldiğinde red ed24.mesa Babasını, ve Anasını, ve Avredini, ve evlatları25.nı, ve garındaşlarını, ve kız garındaşlarını , ve dahi gen26.di canında, gadir olamaz benim

seyirdim olmaya.”27.(Luk : Kef : 1d . 26.) Allahın bu tembihini daha teg28.mil eda edereg Aziz Ruhun gabı Baulos dedi bu ge29.lamı. “ Cümle şeyleri süprüntü sayarım hadda me[173]1.sihı gısb edeyim.”(pros : filipp : Kef. g. 8.) ve bu2.nun üzerine binadır dünyânın terg olunması. böyle3.bir muşgöl haliñ yeri olabilir, goñşuya borc o4.lan muhabbeteda. Zira goñşu lafsının altında cemiy5.İnsannar bulunur. emma birisi öbirinden daha yağın6.olur bana. yani. atalarım ve hısımlarım daha yağın7.dırlar bir yabani, ve bellisiz adamdan. dındaşım bana8.daha yağındır başga mesebliden. hemşerim başga vila9.atlıdan. bana eyilig eden, ve dost olan daha yakınn10.rımdır bana, götölüg eden, ve düşmannıg edennerden. 11.İncili Şerifiñ emrine göre borclu oluruz bunna12.rıñ cümlesini sevmeye, ve cümlesine gayredilen eyilig13.edmeye. lakin cümlesine eyilig edmemiz mimginsiz olun14.ca, o zaman yabaniden hısım, ve başga mesebliden din15.daşı, ve sayrılarıda gezalig secmeliyiz. Abosolos Baulos16.emr eder cümlemize, ki hıvz edelim böyle fehimı. “eyi17.liği cümlesine edelim, ve bahusus dındaşlarımıza.” 18.ve başga tarafındada der. “eğer bir hristian gendi din19.daşlarınıñ, ve bahusus daha yağın olanarınıñ muza20.agasını edmez ise, imanı ingâr eddi, ve imansızdan daha21.fenadır.” ta bu denilsin gendimize borc olan muhab22.bed icında. Zira bu gendimize borc olan muhabbed23.vagaa tabiyed üzere böyügdür, ve borçluyuz goñ24.şumuzu gendimiz gibi sevmeye, ve yog gendimizden ziade.25.lakin cümleñ eyiliğine borc olan muhabbed, ki cü26.mleniñ hıvzına igdizadır, gendimize borc olan muhab27.bedden daha muddeber sayılmalı. [174]

5

1.A. İlg tembih tarif eder bize yüregden iman edelim,2.ve ağız ilen igrar edelim, ki fagad bir Allah var, ve i3.man edelim ilehi hasiyetlerine nasıl tarif edersa bi4.ze Aziz gitab.

5.Allah bir olduğunu , ve ilehi hasiyetlerini bu Ki6.tabımızın ilg tarafınıñ beşinci ragamında lazımnı7.ca yazdığ, ki orada hag taaleden insana verilen agliyed8.guvvetlerdenda, ve Aziz gitabdanda göstürüldü nasıl9.bilelim Allahın azimliğini. bunun için, hacan o tarz10.üzere iman ederiz Allaha, o zaman itmam ederiz bu ilg tembihi. İmdi bu ilg11.tembihe muhalifed edenner.

12.A. ol Allahsızlardır, ki af olunmayacag arsızlığı13.le cesared edib derler, ki “ Allah yogdur.” ve14.çüñgi allahın var olduğunuñ gerçeğliği gendiliğın15.den belli, ve herbir

İnsanın yüreğine yazılıdır, bu**16**.nun için çok alimdarlar inanmazlar Allahın var ol**17**.duğunu ingâr edmiş adamlar olduğuna. Zira Allahın**18**.var olduğuna mütenebbi olmamış zamir yogdur derler.**19**.dahi bir hesabda sayılırlar bu dünyâyı , ve zadların**20**.tabiedini Allah belleyenler.

21.B. ol Milletler, ki ağnaşılmaz bir aldanmadan zabd**22**.olunub çok çeşid mahlugadlardan Allahlar peydah**23**.eddiler. ve taparlar idi onnara. hadda bunnar için yaz**24**.dı bu kelamı. “zevali olmayan Allahın celalini ze**25**.vallu insanın, ve guşların, ve dör ayaglıların, ve**26**.haşeratın, (ayagsız hayvannarın) düzelmiş surati**27**.na tebdil eddiler.(pros Rom. Kef. a. 23.)**[175]****1.G.** onnar, ki igrar ederler fagad bir Allahın var**2**.olduğunu, lakin ingâr ederler gaderini, ve böyle alda**3**.nırlar bir yanlış figirden, ki dünyâda zuhur eden**4**.işlerin, ve tebdilliglerin cümlesi Allahın gaderin**5**.den , ve azim elimin tedbirinden değil, illa tabiyetin**6**.bir igdizasındandır, ve dahi onnar, ki cevabilen igrar**7**.ederler Allahın gaderini, lakin amelile red ederler, ve**8**.ölümünden sonra eyilere eyivaz, ve götülere gazeb verilece**9**.ğine umutları yog gibi yaşarlar.

10.D. ol münecimler, ki bazı lugatları dudaglariyle**11**.mırmır edereg İnsannara zenginlig, yâhod hastalıkların**12**.şifasını vad ederler. yâhod çeşid örtülü sözler o**13**.guyarag bir Şeytani feyilile başgaları aldadırlar yâ**14**.hod ziannandırırklar, yâhod elin üzerinde bulunan**15**.cızılardan Beyigamberlig çıkarırlar, yâhod boğaza**16**.bazı nusgalar, ve yazılı geatlar asarlar adamın e**17**.vinde, yâhod gendinde olan bir musubedlig def olsun**18**.deyi. ve onnarda, ki eblehleri aldadmag için ölen**19**.hayvannarın bağarsıglarına, ve gemiglerine bagarlar, ki**20**.dunyâda olacagları ordan tanırız deyi, ve ileğennere**21**.su goyub icine hırsızları görürüz derler. ve onnar,**22**.ki fena goca garıların münecimliglerini sahi beller**23**.ler, ve garıların logsalıglarını tefdiş ederler, ve bun**24**.nara kezalig beyhude ve Şeytani büyücülügları,ve**25**.aldadıcılıgı edenner. daha ziade günah ederler Al**26**.lahın ilg tembihine zigr olan münne cimlere , ve aldadı**27**.cılara inanannar, ve varıb müracaatlar edenner. Zira**28**.bu tarz ilen onnarda güfrü nimed olurlar, Allahın**29**.gaderini, ve tedbirini ingâr edmeyle, ve bu dünyânın**[176]****1.g**ullanmasından ilehi gaderi ayırd edmeyle.

2.E. ol dasiblar, ki bazı maslaatlarda, ya zatlarda**3**.zeyin sarf edereg, onnara bir gizli guvved verirler. yâ**4**.ni. vagaları tabir edenner, ve onnara inananlar , gün**5**.nere, ve zuhur eden irast işlere zeyn verib gaygı işe kay**6**.gı gün hayırlı olduğunu bilmeg isteyenner . bunnarın eñ**7**.beterleri, onnardır, ki helaslığı, ve iytigadı dışarıda**8**.olan bazı nişanelere

hevale ederler. mesela. onnar, ki i9.badetlerini çoğ mürayi cevablarilen uzadırlar, ki10.başgalarından Azizler zann olunub rağbetlensinner. ve11.onnar, ki ele görünme için değil, ve lisannarınada mu12.gayed olarak peg düzgün ederler ibadetlerini, lakin13.firgatli yüregiñ Ruhuylen edmezler, ve zann ederler,14.ki fagad lisanıñ bozgunnuğune mugayed olmaylen15.ibadetleri Allaha hoş görünüb gabul olacag. İmdi16.böyleleri şerif İncil mürayiller tabir eder. Ve dahi on17.nar, ki bazı rubalarda, yâhod gıllarıñ gesilmesinde,18.yâhod bazı esgi, ve yeni gitablarıñ seçilmesinde şu çeşid, ve şu19.çeşid azizlig var zann edereg öyle beyihu20.de işlere sülug ederler. ve daha ziade onnar, ki amelle21.rine güvenib mavrullanırlar. sahidir, ki insan mücer22.red edmeli eyi amelleri. lakin helaslıgınıñ umudunu23.Allahıñ merhametine vermeli. bu gibi yañlış iytigatıñ24.feyilleri böyüg günahdır. Zira insan bunuñ feyilleri25.ne umud edib Allaha ve Allahıñ gercegliğine vacib26.olan umudunu gayib eder.

27.SG. Yañlış mesebliler, ki zararlı rafazalıglarıylen28.Allahıñ gerceğine hille gatarlar, ve bu tarzilen Al29.lahıñ azimliğine zıd olurlar, ve başga eblehleri alda- [177]1.dıb gerceg yoldan sabdırırlar.

2.Z. Onnar, ki aziz gitaba ihdibarları yogdur, yâhod3.gabul ederler dahi, anca vacibindan ziade tefahus4.ederler, yâni. isterler ağnamaya onda bulunan eñ giz5.li sebepleri, ve ilehi niyetiñ , ve gaviliñ vasıtalarını.6.ve dahi onnar, ki imanıñ bazı bablarına şübbe ederler, 7.yâhod aziz kelisanıñ öteden beri hıvz olub gelen bazı8.törelerini zefglenirler, yâhod yañlış maneler verirler.9.Zira böyle gimseler ilehi azimligi küccültmeye çalı10.şır görünürler.

11.İ. ve dahi onnar, ki mallarına umud ederler, yâhod12.gendileriñ, yâhod başgalarıñ guvvetine güvenirler.13.yâhod bitün umutlarını ağıllarına, ve ustalıglı ted14.birlerine gavilendirirler, ve Allahıñ gudretli gaderini,15.ve tedibirini hec düşünmeyib, illa böyle yardıma güven16.meyle her ifdiharı, ve her serbesliğı gendilerinden gözedir17.ler. bunun için Yeremia Beyigamber bu gelamı dedi.

18. “ beddualıdır ol adam, ki umudunu insanıñ üzerine19.gor, ve vicutiniñ birseyini onun üzerine dayar, ve yüre20.ğı Allahdan ayrılır.” netice yañılırlar Allahıñ21.bu ilg tembihine her negadar adamlar aşigâreden yañ22.lış figirler, ve iytigatler dutarlarsa Allah için

,yâ23.hod bu Allahıñ azimliğine muvafıg olmayan bir nesne24.ye iytigad ederler, yâhod bazı mahlugatlara o derece25.yapışırılar, hadda her sefayı , ve umudu onnarda bu26.lurlar.

27.Biz azizlere seyirttiğimizde, Allahıñ bu tembihi28.niñ hilafında olmayız. Zira aziz Egglisamızıñ manesi29.ne göre azizlere verdiğimiz iydigad Allaha verdiğimiz[178]1.iydigaddan çoğ ferglidir. biz Allaha ve helas2.edicimiz Yisuz Hristoza seyirdiriz, ki eñ yüce rab3.bi , ve cemiy var olan zatlarıñ gudretli saabıdır4.deyü. lagin azizlere seyirdiris, ki bu Allahıñ sada-5.gatlü hümedcileri ve ebedi mutluluğunuñ miras6.horları deyü. bizim Allaha eddiğimiz ibaded başga bir7.şeyi değil, illa fagad aghımıñ derin bir itaatıdır8.bu Allahıñ azimliğine, ve bunda olan tegmil umudu9.muzdur. lagin azizlere eddiğimiz ibaded onnariñ iba10.detleriyle bizim ibadetiñ bir gatılmasıdır. bunun is11.batına yetişir şu cevabımız, ki azizler daha dünyâ12.daygen, başgalar için ibaded ve dua ederleridi. ve baş13.galardan da gendiler dua isterler idi nasıl, ki beyândır14.Abosololarıñ (praks Kef. ıv. 5.) ve Baulosun (pros15.Rom. Kef. ıe. 30.) ve (pros Korinth. v. Kef. a. 11.16. ve (pros filip. Kef. a. 4.) azizler Allahıñ yanın17.da bulundugca, ve dayima Allahıñ cemaline nazar18.eddigca, mücerred Allaha malum bir tiggadlı arz19.ları var imannılarıñ helaslığı için. ve böyle ol20.dugdan soñra, ne manisi var ibadetimizi, yâhod helas21.lığımızı olan arzımızı onnariñ ibadetlerine , ve arzla22.rına gadmamızıñ; azizlere ibaded edmemiziñ ve seyird23.memiziñ aslı budur. bu çeşid ibadedimizde Yisus24.Hristozuñ eñ guvvetli şefaadıda seçilir. Zira bu ge25.reg bizim ibadetlere, ve gerek azizleriñ şefaatlarına eksil26.meyen bir igdızalı temeldir. anca bir gimse zann edme27.sin, ki biz günahlar ile yaşargen , ve töbe edmezigen da,28.yardım edebilir bize azizlere bu gibi verdiğimiz iytigat.29.Zira azizlere vermeye gadir olduğumuz izzetiñ eñ bö-[179]1.yüğü ömürlerini imrenmemiz, onnargibi bizda bitün2.umudumuzu Allaha vermemiz. böyüg günahdır Al3.laha verdiğimiz secadyı biferg azizlereda vermemiz, ve4.onnarada o gadar umud edmemiz, negadar umud edersag5.Allaha . ve azizlere daha sıh, ve daha çoğ ibaded ed6.memiz, ve bunnarıñ örtilerini, Rabbiniñ örtilerinden7.ziyâde ziğnetlendirmemiz, ve bunnara daha ziyâde iytigad8.göstürmemiz, ve azizleriñ egonalarına helas edici9.miziñ egonalarından daha ziade tevazuyle dapınmamız.10.Zira azizler negadar azim olsalarda, anca Allahıñ11.gullarıdır, ve elleriñden yaradılmalarıdır. bunun i12.çin böyüg ferg var Allahıñ, ve azizleriñ arasında.13.ve bunun için herbir hristiana igdızadır, sagına, had14.da düşmeye böyle yañlışa ve günaha.

15.Nomosuñ yogarıda zigr olunan cemiy muhalifetle16.rinden sagınmaya bu igi peg faydalı tarigler var. İb17.dide her bir hristian söküp atmalı aqlında bulunan her18.yañlış gıyâsı, ki agıla yerleşmiş bulunur ya fena19.alışmadan, ya bedhuyı adamlarıñ gonusmasından, ya20.zararlı gıtaplarıñ ogunmasından, yâhod her şeyiñ tef21.dişine cesared eden figirlerin serbesliğinden, ve aqlını22.pag saglaya fehimli adamlardan yardım almayle, ve23.faydalı gıtabları ogumaylen. iginci tarig vahiy rabba24.niniñ , yâni ahdi atigiñ, ve ahdi cedidiñ gerçeqli25.ğine teslim ola, ve ilehi kalamı gabul ede, ve cemiy26.figirlerini bunu ölçü dutarag bundan gulauzlana.27.cemiysinden sağlam tarig budur, ki bunsuz mücerred28.yañılacag. hergim bunu atarsa, yâhod bu ilehi29.gelamıñ tefdişine hergim figirlerini vacibindan ziade[180]1.çok ehdiadsızlıgile uzadırsa. Zira Bedros Resuliñ2.bu tarifi bu husus icindir. “ Beyigamber kalamı bi3.ze beg selamed yoldur, peg eyi ederiz bu garanlıg yer4.de bir şavglı ligmene gibi aqlımızı ol Beyigamberiñ ke5.lamına teslim edereg.”(Epis. v. Kef. a. 19.)

6

6.İginci tembih yasag eder her insana budbaresliğı,7.ve Allaha verilen secdanıñ her çeşid yasag olmuş8.tarigini.

9.Bir vagıdda hemen cemiy milledler çok gör10.lenmişidiler , hadda Allah deyi daparlaridi mahlugat11.lara, yâni. güneşe, aya, atese, agılsız hayvvanna12.rada , ve bazıları ağaclara, ve odlarada tazim ederle13.ridi, ve bunnara gurbannar, ve ilehi ziğnetler getirirle14.ridi, yâhod insan şegiline, ve başka hayvannarıñ tasfi15.rine putlar yabdırıb Allahlardır deyi secda ederle16.r idi. lakin İsayıl Mesihiñ nâmeti gurtardı bizi böyle17.igrahlı, ve musibed yañlışdan . bu pudbareslere uy18.gundurlar negadar insannarda mallarına, ve garınnarına19.gul olurlarsa, yani. onnar ki dayima cahd ederler, al20.tun ve gümüş birigdirmeye bir eyiliğiñ mesarifine nietle21.ri yoğigen. yâhod onnar, ki çalışırlar fagad ten ille22.tlerini hoşlandırmaya. Zira böylelerin malı, ve işgembe23.si bir pud gibidir, ki buna gendilerini getirib yegbare24.teslim eddirler. bunun icin Aziz gıdab altuna ve gü25.müşe olan azgın sevdayı pudbareslig tabir eder, ve26.fasl eder onnarı , ki işkembeleri Allahlarıdır.

[181]1. bu iginci tembih ilehi secdanıñ yasag2.olmuş dariglerini herbir insandan uzag eder, zinhar rıza3.vermez İnsana ilehi gelamdan buyurulmayan, ve

bu4.Allaha magbul olmayan işlerle tazim ede Allaha. bu5.yaınlışda bulunurlar idi ol Yehudiler, ki Allaha6.og gurbannar sunarlaridi, lakin bed huylarile , ve7.götü ameller ile ömür açırırlaridi. bunun için8.İsaya Beyigamberiıı vasıtasıyle bunnar için Allah söy9.ledi bu gelamı “ batıl hediyeleri bana getirirseniz,10.yâni, pag unu, ve buhuru nafiledir, bunnardan i11.ğrendim.” (İsaiu Kef. a. 13.) olduki bu iginci12.tembihe şübbesiz muhalifed edenner bunnardır.

13.A. yani. negadar adamlar og vagid dururlar iba14.dete, ve zann ederler, ki fagad sözleriıı ogluğu eşi15.dilir Allaha, ve yüreğiıı fırgatına, ve ezginniğine hec16.mugayed olmazlar. bu gibi mürayi adamlar uygundur17.lar onnara, ki her maslaadda gayretli görünürler Alla18.hıı ismine. herareti görünürler imana, ve aziz eggli19.sanıı ziğnetine, ve memfaatına, ve cemiy sözleri Ruhani20.husustardan doludur, ki böyle herared vagaa mete mü21.staagdır. emma bu herareti İnsannardan med olun22.mak icin , ve boş ehtibar icin, ya bir dünyâvi mem23.faatları için , yâhod fagad boş boğazlığ icin göstü24.rürler. Zira bu gibi cevablar fagad sözlerden ibared,25.ve bu cevablara amelleri zinhar yanaşmazlar.

26.B. negadar adamlar oruc dutarlar, ve bazı yeme27.glerden perhiz ederler, emma serhoş olurlar, ve sayrı va28.cibsiz heragetler işlerler ve öyle tarigile gerçeg oru29.cu rezil ederler. Zira asıl oruc fagad yemeglerden[182]1.geri olmag, yâhod yemegleri değişmeg değildir, illa asıl2.oruc illedlerden ve günahdan uzag olmagdır. ve dahi3.onnar, ki Eggliseler. yabdırırlar, yâhod gıyimetli ta4.gımlarile donadırlar, anca böıı hristiannarı, ve fuga5.releri cılbadırlar ,yâhod böyüğ peareligde bragır6.lar, ve asla meded vermezler sigletlerinde. ve nafile yere7.gendilerini aldadırlar, ki helaslığlarına igdiza eden a8.meliıı cemisini eda eddiler deyü. Zira Hristozuıı ge9.lamlarına göre bu gibi eyiliglerida edmeliydiler, ve fuga10.ralarında bragmamalıydiler.

11.G. onnar, ki hegmetler icad ederler, yâhod üryâlar12.nagl ederler fena ęâr için , yâhod can selametiniıı a13.gılsız umudu için. ve netice günah eder bu tembi14.he Hristozuıı şaatlığı üzere , hergim gendi helaslığıııı15.bitün umudunu bazı dışarıda görünen nişaneleriıı ü16.zerine bindirirsa, “ve nomosun daha ağır tembihlerini,17. yâni hag şeriatı, ve merhameti, ve imanı bragırısa . ”18. (Matth: Kef: kg. 23) bu sebeb icin böyleleriıı hag19.gına Aziz Ruhuııda bu gelamı var. “ bu halę ba20.na ağızıyle yaglaşır, ve

dudaglariyle teazim eder, em21.ma galbi benden ıragdır, ve yog yere bana ibaded eder22.ler, zira İnsannarın buyurdugları talimleri ögre23.dirler.(Matth: Kef: 1e. 8-9)

24.Biz hristiannar bu tembihiñ hilafını edmiş olmayız,25.hacan aziz gelisamızı donadınız egonalar ilen , esgi26.hristiannarın evvelgi adedi üzere. Zira biz evvela igo27.naya görünmeyen , ve sinoru olmayan Allahı tasfir28.edmeyiz. nicin, ki mimginda değildir tasfir olmag. İlla29.helas edicimizi tasfir ederiz insan şegilinde görüldüğü-[183]1.gibi, ve ona sadagatile gullug eden azizleri. sanien, 2. egonalar olurlar, ve gelisalara gonulurlar, emma yog, ,3.ki bunnara Allah gibi dapalım deyi, illa bunnara bag4.dıkca Allahın, ve azizleriniñ amelleriniñ zigrine he5.raretlenelim, yâni. helas edicimiziñ tasfirini stavrosuñ,6.üzerine bagdıgca iytigada, ve eyi amelleriñ imbrenmesine7.gayretlenelim. ve hemi egonalara olan secdamız tahda8.lara, ve boyalara, ve gisbete, ve ustasınıñ zanaatına9.olmaz, illa iytigatımızı, ve izzetimizi ol igonalardan,10.işared olunan helas edicimize, ve azizlere veririz. mese11.la, Hristozuñ igonasına secda eddiğimizde, bu Hristo12.za teslim ederiz yüreğimiziñ itaatını, imanımızı, iba13.detimizi, ve umudumuzu, ve bugibi tapunmayı fagad14.bu helas edicimiz Yisus Hristoza veririz, ki göglerde,15.ve her yerde hazır nazırdır. ve igona bize fagad bir he16.raretlü gayret getirir bu gibi iydigata. lagin bunnarın17.cemiysiniñ yanında mücerred bunuda dahi bilmeliyiz,18.ki helas ediciniñ,ve azizleriñ igonalarına olan sec19.da bir garar görünürsada, lagin arasında çoğ ferg20.var. Zira helas edicimiziñ tasfirine olan secdamız yü21.reğimiziñ bir derün tevazusu , ve iytigatile bir alemi22. halg eden Rabbiye yağışan tarikilen olur. emma aziz23.leriñ tasfirlerine olan secdamız fagad bir tevazudur,24.ki onnara olan muhabbetimize isbad için verilir, bu25.figir ile, ki Allaha magbul oldular , ve onnar da bize26.fehim veren bir vicudiñ (Hristozuñ) gıtalrı olarag,27.tabiyetiñ, ve bir aziz Egglisanıñ vasıtalarıyle bir28.leşiriz onnarilen.

29.Anca egonalarıñ bu gibi hillesiz , ve aziz secdası,[184]1.pudbaresliğıñ böyüg günahına düşe bilir. hacan bir2.hristian bitün iytigatını bu egonalara getirir, ve bi3.tün umudunu bunnarın gerestesine verir, yâni, zann4.eder, ki bir egonada öbir egonadan dahi ziade azizlig5.bulur, ve helaslığıniñ umudunu fagad o egonadan6.beller, nasıl ederlersa onnar, ki egonalarını egglisa7.ya getirirler, ve secdalarını fagad o egonaya ederler,8.yâhod onnar, ki donangılı egonaya donangısızdan zia9.de iytigad göstürürler, yâhod esgi egonaya yeñi10.sinden ziade ibaded ederler, yâhod, onnar, ki egonalar11.bulunmadığı

yerde ibaded edmezler. bunnar, ve bun**12**.nara uygun sayrı hristiannar peg böyüg günah ederler,**13**.ve hristiannıñ gerçeğ dinine böyüg rezillig geti**14**.rirler.

15.İmdi bu zigr olan yañlış iytigaddan, ve günahdan**16**.hali olmag için her hristian ibdida figr edmeli, ki ilehi**17**.secda, ve ibaded gerçeğ olamaz, eğer bir ezgin, ve**18**.hillesiz galbden başlanmış değıl isa. Zira ibadetiñdi **19**.dışarıda görünen nişaneleriñ cümlesi, içerden Alla**20**.ha olan iydigatıñ, ve secdanıñ fagad isbadlarıdır.**21**.bu yüreg iytigadı, ve secdası yoğusa, dışarınıñ**22**.nişaneleri heb nafiiledir. ve bu sebeb için İncili Şerif**23**.ister, ki Allahıñ ibadedgârları, Ruhile, ve hulus**24**.galbile secda edsinner Bedere, yog yalnız dışarıdan**25**.mürayillar gibi , illa deruni yüregden tegmil hristian**26**.nar gibi. Sanien Allahıñ gelamını yüreğine eyice zabd**27**.edmeli, ve şübbesiz inanmalı ki fagad İncili Şerifde**28**.gayıddır gerçeğ talim. ve fagad ondan tariflene biliriz**29**.nasıl magbul olacağız Allaha . bunun için Yisus**[185]****1**.Hristos her hristianı aziz gitabıñ tefdişine hevale ediyor**2**.demeyle, ki bu aziz gitabda ebedi ömür gayıddır.

7

3.G. Ücuncü tembih yasag eder her insana Alla**4**.hıñ ismini ilehi saltanatıñ rezaletiyle ağıza alınmayı,**5**.ve bu tarigilen öğretir bize Allaha vacib olan sec**6**.danıñ doğıru terdibini.

7.Allahıñ azim ismiylen beraberdir eñ yüce, ve bir**8**.gimsaya verilmeyen ziğneti, ki buna her insana igdizadır**9**.gadir olduğı iytigatile, ve ehdiyâtile her akabede ta**10**.zim ede. imdi bu üçuncü tembihiñ hilafında bulu**11**.nannar bunnardırlar.

12.A. Küfürbazlar, ki Allahımıza, ve helas edicimiz**13**.Yisus Hristoza , yâhod bazı sevgülü gullarına gü**14**.für cevab ederler, demeyle, ki günahlarımızıñ sebe**15**.bi Allahdır, günah edmeye vagid verdiğı için, yâ**16**.hod bizi fenalıgdan meks edmediğı için . yâhod bu Al**17**.laha özür ederler nahag ve merhamedsiz deyi. Zira gendi**18**.agıllarına göre bazı eyi ve ilayıg adamlar varied ver**19**.meyor, yâhod taksiratlarından ziade gazebe veriyor. yâ**20**.hod bu Allahıñ amellerini gendi agıllarına göre vezn**21**.edib derler, ki bu işi eyi değıldir bu tarigden yana, ve**22**.mingin idi başga tarigile daha eyi olmaya , yâhod dünyâ**23**.nıñ nizamını fasl ederler bazı nizamsızlıglar bulma**24**.yle bu dünyâda. ve güfür ederler, ki Allah dünyâ**25**.nıñ işlerine tigatli nazar edmez. yâhod saburile çeğ**26**.mezler başlarına gelen agabeleri ve hastalıkları, illa**[186]****1**.darsıglarırlar Allaha garşı, ve bir

nahag gimseye gibi2.buna imfal olurlar. İmdi bu gibi adamlar, ve bunna3.ra mutabıg Allahıñ gorgulu isminiñ asıları peg4.ifrad yañılırlar. bunnara uygundurlar gaygı adam5.lar dahi İtaley lisanile Allahıñ kelamına, yâhod a6.ziz gitaba tohunarag arsız cesaret ile derlersa, ki bu7.aziz gitabda bazı meseller bullunur, yâhod biri bi8.rine zıd gelamlar , ve agılıñ doğru şeraatına muvafıg9.olmayan maneler bulunurlar, yâhod gaygı adamlar10.yad Milledleriñ , ve yañlış meseblileriñ bazı gitab11.larını Allahıñ gitablarından daha gıyımetli sayıb12.med ederlersa. esgi vasietiñ nomosunda emir var idi, ki13.böyle küfürbazlar gadl olalar. şimdide Hristozuñ ge14.lisasında zinhar gabul olunmamalı bu gibi fena a15.damlar.

16.B. Negadar adamlar and ederlersa hilaf yere, yâhod17.bazı defa gerceg içinde yemin ederler, ve soñra yemin18.nerinde ber yarar olmayıb hagmaaleye bir tarigden yana19.buğuz ederler, ki bu Allahı şaad gorlar yemin eddi20.gleri vagidde. ve bu sebeb icin Zaharia Beyigamberiñ21.ağzıylen Aziz Ruhıñ söylediği gorgulu itab böyleleriñ22.üzerinedir. “tırban gireceg ismime yemin eden gimseniñ23.evine, ve yalancılığı icin hanesiniñ ortasına gonag24.edeceg, ve bunu harab edeceg.” (Zah. Kef. 1.4.)

25.G. Negadar adamlar bayağı maslaatlara icin Alla26.hıñ ismini lisana alırlarsa igdiza değıl igen, ve fena27.aded edinib cemiy yağışıgsız sohbetlerinde Allahıñ28.gorgulu ismini ağızlarında gecirereg söylerler bu ye29.minneri. vaallah ! incil haggı icin! çoğ defa fe-[187]1.na latifeleriniñ arasındada götü adetleri üzere Hri2.stozuñ ,Banayianın, ve azizleriñ isimlerine yemin eder3.ler. bu tergisalad , ve terbiesiz adamlarıñ gaderine4.sağılırlar negadar adamlarda beddua edecegleri vagıd5.da butbares Allahlarıñ megruf isimlerini gullanırlar,6.ki bunnarıñ zigrini dahi Allahıñ kelamı yegbare yas7.sag eddi.

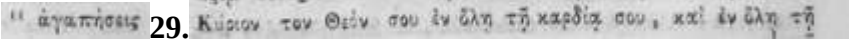
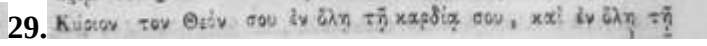
8.D. negadar adamlar Beyigamberlig ederlersa , ve Al9.lahıñ ismine bazı hilaf maslaatlara söylersa, ki fi10.lan vagid olacaglar, yâhod filan yerde şimdi oldular11.deyi.yâhod, vaz ederler öğünereg, ki bazı geleceg za12.manda olacag maslaatlara Allah onnara beyân eyledi,13.ve emreddi onnara , ki maslaadları vaz edsinner ba14.şgalarada

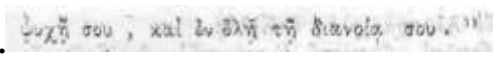
15.E. negadar adamlar ibadetlerinde vacibsiz şeyler ister16.ler Allahdan, yâni, düşmannarından intigam almaya17.fursand isterler, ve düşmannarına Allah gazeblar

ver**18**.sin deyi yalvarırlar. yâhod hacan hırsızlar, ve hera**19**.miler, fena feyllerine, Allaha yalvarırlar, ki yardım **20**.idsiñ, ve bu tarigilen Allahı fena amellerine şerig**21**.isterler.

22.SG. ne gadar adamlar Allaha adag, ve vasiyed ederler, **23**.ve icrasında olmazlar. mesela Allahıñ gendilere ed**24**.diği bir eyliğin mügâfatı için Allaha vad ederler, ki **25**.igdizalı bir mahale bir Egglise yabdıraler, ve fugareler,**26**.ve naçarlar için hastahane yabdırsınar, yâhod yardım**27**.edsinler megdeblere, ve medreselere fugaralarıñ, ve garible**28**.rıñ evlatları okuyub terbie olmag için , yâhod vad eder**29**.ler, ki filan günahdan farig olsunar deyi, ve vatlerini teg-**[188]****1**.mil edmezler, ve Allaha hilaf olurlar.

2.A. ruhsad verildi, ve borc oldu bize, ki üzölce**3**.lal Allahıñ ismini ibdida ona eddiğimiz secdaya, ve**4**.badede gullanalım. sanien. bazı beg igdizalı madde**5**.lerde nasıl tarif edersa Abosolos Baulos. “her mü**6**.cadeleniñ tügenmesi yemindir.” (pros: Evr Kef: s.**7**.16.) ve üçüncüsü.hacan adil ve Kitaba mutabı**8**.högüm bizden yemin ister ol işler için, ki Şerif Kita**9**.ba zıd değiller. ve dahi bilmeliyiz, ki bu gibi kitabı,**10**.ve şurutlu yemin da başga bir mahlugatıñ vasıta**11**.sıylen olmamalı. illa fagad Allahıñ aziz isminiñ va**12**.sıtasıylen olmalı, yüregleriñ gizlilerini, ve figir**13**.lerini fagad gendisi tefdiş eder, ve bilir.

14.B. Bu üçüncü tembih açıgdan yasag edergen in**15**.sannara Rabbiniñ ismini ehdiadsız ve iytigadsız ağıza**16**.almayı ,cümleye tarif eder, ve bahusus biz hristian**17**.nara ol iytigadı , ki İnsan borşludur bitün ömüründe,**18**.ve amellerinde ve sözlerinde üzölcelal Allaha göstür**19**.meye. iytigad Allaha borc olan secda içerigi ita**20**.atıñ, ve Allaha olan meylimiziñ isbadıdır, nasıl me**21**.stur eddiysag ilazımı gadar bu Kitabımızıñ ilg tara**22**.fınıñ “11” ragamında. Allaha vacib olan secda**23**.mızıñ, ve ibadetimiziñ eñ igdizalı tarafları Allahıñ**24**.muhabbeti ve gorgusudur. Allaha olan muhabbed**25**.canımızıñ bir heraretili arzulaması, ki gatıla bu**26**.Allah ile. Zira agılıñ cemiyy arzuladığı nesneleriñ**27**.tegmil arzulusu, ve yüregiñ sevdiği zatlarıñ eñ**28**.azim sevgülüsü odur bu gelam üzere. **29**. **[189]**

1. yâni. seveceg**2**.siñ Rabbi Allahıñ bitün yüregiñden, ve bitün**3**.canıñdan, ve bitün aglıñdan.” (Matth : Kef. kv. **4**. 37.) ve Allaha bu tarz gatılmağ Allaha olan pag**5**.figirleriñ vasıtasıylen , ve faziletin vasıtasıylen olur.**6**.bunnardan öğrenilir, ki bir iytigadlu, ve ilehi herare**7**.tlü muhabbedden dolu can

her saad evedler, ibdi8.da ilehi gelamıñ eramsız ezberine verilir,ve gendi tesal9.lasını fagad bu şerif ezberde bulur. ve sanien. yüre10.gden olan ibadet ile yücelenir Allaha Ruhile, ve ilehi11.nâmetiñ kürsüsüne yaglaşır. üçüncüsü her a12.gabe vagdında , ve her husus zımmında bu Allahıñ13.ismini ziğnetlendirir, inayetlerini, ve nimetlerini vaz ede14.reg. dördüncüsü. heraretlü teşşegürler sunar Al15.laha, bundan aldığı nimetler, ve merhamed icin, ve ga16.dir olduğu her eyiliği edmeg ister bu azim bahşışları17.gendine eden Allahıñ ganiliğine. beşincisi gendiniñ18.bitün umudunu Allaha teslim eder, ve vicutile bera19.ber gecirdiği ömürünün her zuhrietini bu Allahıñ ga20.derine hevale eder. altıncısı. mazımlıgile Rabbiniñ21.cemiy tembihlerine munus olur, ve saburile bu umu22.duñ lüdfuna erer. yedincisi. gonşuyu o gadar sever,23.negadar arzularsa gendinida Allah seve, bu gelam ü24.zere. “ eğer bir gimsa dursa, ki Allahı severim, ve gon25.şusunu red edersa, kâzibdir. Zira gardaşını görür26.gen sevmeyen, Allahı görmezigen nasıl seve bilir; (İoan27. Epis. a. Kefa. d. 20.) bu faziletlere garşı duran28.taksiradlar bunnardır.

29.İbdida. Allaha olan souglug , ki tembihleriniñ eda[190]1.olmasına bir vazifesizligdir. igincisi. canım ehmallı2.ğı , ve müsemması, ki dindarlığın borşlarına, yâni, i3.badetiñ, ilehi zigrin, Egglisaya sıh sıh gedmeniñ4.edasına, bir tembelligdir. üçüncüsü. sohrantıylen5.Allaha olan teşşegür . dördüncüsü. ilehi vadlerin6.gerçekliğine olan şübbe , ve vesvese, yâhod Allaha7.beyhude şeyler icin umud edmeg. yâhot gaddi umud8.olmag.

9.Allaha vacib olan secdanıñ iginci ilazımlı tara10.fı Allahıñ gorgusudur, ki insan dayima Allahıñ her11.şeye gudretini, ve adaledini figr edereg, bu Allahı12.gücendireceg bir heraged edmeden peg sagına. Alla13.hıñ gorgusundan olan faziletler bunnardır. ibdida.14.Ruhani fugarelig , hacan insan Allahıñ huzurunda15.alcaglanır, ve gendini Allahıñ murafasıda töhmetli16.beller. Farisaoslarıñ tegemburu (gibiri), yâni, ha17.can bir gimsa öğünür gendi amellerine, böyle fugara18.lığın zıddıdır. igincisi. nedamed, yâni, insan gendi19.taksiratlarını eyice tanıya, ve Allahıñ merhametine ye20.tig umud ede, ve bugibi tanımag ağız ileda söylenirsa,21.itiraf denilir. bu töbeniñ faziletine zıd duran, tö22.besizligdir, yâhod günah arasında olan ağır uyu23.gudur. üçüncüsü. uruc , yâhod illedlerden u24.zag, olmag hacan adam bu illetleriñ hücumuna zıd25.durur, ve bu illetleri agıla tabi eddirir. yemeglere26.sabr edmeg, eyidir, ve igdizalıdır illetleriñ zayıflanma27.sına, ve ten hücumleriniñ azgınnığını def edmeye, ki28.bu azgınnıg çeşid ve semiz yemegleriñ guvvetinde29.zabd olmadığınca canı ehmallığa çeger. boğaz sabur-

[191]1.suzluğu zıd durur illetleriñ zayıflanmasına. yâni2.hacan İnsanıñ meyli illetleriñ hücumlarına teslim3.olur, o zaman meydan bulurlar sehoşlug, eyinahannıg , ve4.hertürlü sefaatlıg. bunnardan dayıma uzag bulunma5.mız icin, helas edicimiz bize tarif edereg der bu gelamı 6.“ sahab oluñ gendiñize , hadda galbleriñiz ifrastañ,7.ve serhoşlugdan, ve bu dünyânıñ şugullerinden ağır8.lanmaya, ve olgun size ańsızıñ yetişmeye.” (Lu.9.Kef. ka. 34.) ve dördüncüsü. gendini ingâr10.edmeg , yâni, uzag ata meks edenneriñ cemiysini11.eğerda bunnar peg şirin, ve hoş görünürlerse , rağbe12.tleri, varyetleri, agrabaları, ve bugibi sayir malig ol13.duglarını. cümle bunnar yog, ve hecgibi sayılmalı,14.eğer Allaha olan borclarımızdan bizi meks ederlersa15.hacan hristian yogarıda yazılan dindarlıgıñ cemi y ig16.dizalı taraflarını hıvz eder, o zaman ha üzere doğru17.dinni denilir.

8

18.D. dördüncü tembih emreder biz cemi y Hristiannara19.birleşelim bazar, ve sayir örti günlerinde cümlemiz bir20.ligde Allahıñ secdasına , ve ol ziğnetiñ edasına, ki21.mahlugad haligine vermeye borşludur. ve hemi ilehi ge22.lamıñ duygusuna memfaatlanmemiz icin.

23.Üzerimize borc bindi Allaha secda edmeye , ve her24.saad ibaded edmeye. lakin tabietimiziñ zayıflıgı icin,25.ve ömürüñ sayrı igdizalı meşagadları icin çüñgi26.mimingsizdir bu sebeb icin merhametlü Allah zayıflı[192]1.ğımıza hörmet edereg, altı gün bragdı ömürümüze2.igdiza eden maslaatlardıñ icrasına, ve fagad yedinci3.günü buyurdu gendinin secdasına. bu yedinci4.gün dünyânıñ halg olmasında savvadon günüydü,5.ki savvadon lavsı irahadlıg demegdir. ve helas ediciniñ6.azimetinden soñra Hristoza iman edenneriñ cümlesinden7.ferdasi gününe (Kirâgi gününe) tebdil oldu Gesuil8.Mesihiñ dirilmesine ize olmag için. Zira nasıl, ki evveli9.sinden savvadon günü tazimlenir idi, ki bu günde hag10.daale cihanı halg edmeniñ cemi y amellerinden gurtu11.lub dur oldu, öylece girâgı, yani. Hristozuñ di12.rilmesiniñ günü de cemi y hristiannardan tazimlenmeli. Zi13.ra bu günde Rabbimiz Yisus Hristos irahatlandı, yâ14.ni.helashğımızıñ amelini tegmil eddi, ki bu amel in15.san mahlugunuñ bir cedidlenmesidir. imdi bu müba16.regli gün vacibi üzere azizlenmeye, ve Allaha hoş 17.görünen tarigile tazimlenmeye igdizadır.

18.A. İnsan cemiy amellerden farig gele, gendisida,**19.**ve högmünde olan cannarıñ cümlesi da hadda bu ta**20.**rigile bari az vagidda aglını dünyânıñ batıl muzay**21.**galarından,ve telaşelerinden geri cegmeyle, ogün dur**22.**magsız gendisida, ve tayıfaleri ilehi gitablarıñ ezberi**23.**ne tayin olaler, ve beraberlerine agılsız hayvannarı da**24.**hi ogünde irahad edmeli, hadda onnarda beraberlerine**25.**hag taalenıñ inaletlerine nayıl olaler. ve bugün tegmil**26.**hıvz olmalı her dünyâvi maslaatıñ heragetinde. anca**27.**eğer bir bragılmaz igdizalı agabe zuhur edersa, yâni**28.**yangın düşmannarıñ hücumu, gonşunuñ hastalı**29.**ğı, yâhod cümleye igdizalı ve faydalı başka bir mas-
[193]**1.**laad zuhur edersa bu günde, ve böyle agabelerde bu**2.**gündeda heraged olunursa, o zaman dördüncü tem**3.**bihiñ hilafını edmiş olmaz. Zira böyle igdizalı ve fay**4.**dalı amellerilen Allahıñ nomosu eda olunur başka **5.**bir tarigile, ve Allahıñ aziz ismine zül gelmez. helas **6.**edicimi da bunu beyân edme icin dedi. “sabad insan**7.** icin oldu, ve yog insan sabed icin.” (Mark. Kef. **8.** v. 27.) yâni savvadon günündeda nomozlar bazı vagid **9.**sayir insana selametli ve memfaatli amellere ruhsad ve**10.**rirler.

11.B. Hristian aziz egglisalara seyirde dindaşlarıñ bir**12.**liğiile beraber merhametlü Allaha teşekür edmeye**13.**cemiy inaedleri ve geremleri icin. gendi günahlarını , ve**14.**taksiratlarını tanıya, ve bunnarı Bnevmatikosa itiraf **15.**edereg göz yaşlarıyla Allahıñ merhametini dileye, **16.**hadda ondan soñrada mahrum edmeye gendini ilehi nâmed**17.**den. ve bazıböyle günnerde aziz gononiyada hesedar **18.**ola, beg uzadmayarag gononia almanın vagdini. ve dahi**19.**gadir olduğı gadar diggad ede egglisada ogunan ako**20.**luthiaya ve tesbihatlara zeyin vermeye. ve heraretile **21.**diğneye vaz olan Allahıñ gelamını ve ruhani talimi.**22.**ve dahi yog yalıñız girâgilerde, ve ördi günnerinde **23.**gide Egglisaya, illa sayrı günlerdeda vagdi oldug**24.**ca. hadda böyle helaslı cahd ve gayretilen iytigadını**25.**daha ziade artıra.

26.G. negadar hristiannar aziz Egglisalardan uzag bu**27.**lunurlarsa , yâhod bazı böyüg igdizalardan meks o**28.**lurlarsa, böylelere borcdur, ki ibaded vagıdlarında**29.**ellerini yogarı galdırıp ibadetlerini Allaha sunalar,[194]**1.**ve Ruhani gitablarıñ bazı belgelerini oguyalar, ve**2.**oguma bilmeyenner bir bilene ogudalar.

3.D. Evinde mevcud olan ergeg ve dişi cannara nasaad **4.**ede, ve Allahıñ nomosunu bunnara tefsir ede. atalar **5.**evlatlarına, ev saabları hüzmecilerine , hocalar se**6.**yirtlerine, zabitler edbaalarına, ve netice herbir hristi**7.**an talim ede, ve tarif ede Allahıñ emrini ve

rızasını 8.yağında bulunana her agabe vagdında. Zira cüm9.lemiz birbirimize gardaşlarız, ve bir vicutiñ yâni Hri10.stozuñ gıdalarınız.

11.E. Cümlesinden ziade bu günde herbir hristian ha12.line ve vagdınagöre gendi varyetinden fugaralara zekâd13.tagsim ede, ve yardım ede gücü yediği gadar aziz geli14.sada Ruhani hüzmeleri icra eden zerrü babazlara.15.“ hadda bu Ruhani hüzmeleri sevincilen icra edeler,16.ve yog yüreg ahiyle,” (pros Evr. Kef. 1g. 17.) zi17.ra ameliye, gendi iciretiniñ ilayıdır. (Louk. Kef. 18.d. 7.) Aziz egglisaların igdizasına seyirde , ve bu 19.Eggliselerin igdızalı bağmlarınıñ satın alınmasına 20.gayred ede. ve dahi bitün ömüründe gayretini göstüre21.hasta hanelerin yabılmasına hastalar için, ve ehdiyâr22.lar için, megdeblerin, ve medreselerin hıvzına çocug23.ların ve genc uşagların öğrenmeleri, ve terbieleri i24.cin. misafirleri evinde rahatlandırmaya , ve yessirlerin 25.ezad olmalarına. hergim bunnarı tegmil edersa, Rabbi26.niñ bu gününü azizlendirir, ve daha vicutile bera27.ber olan ömüründeygen, ebedi ömürün rahatlığında 28.başlar, o rahatlığa, ki geleceğ mutlu ömürde tazi29.mlenir.[195]

1.Bu dördüncü tembihe muhalifed edmiş olurlar.

2.A. Negadar hristiannar fena tamahları için, ve zen3.ginniğe olan azgın hızları için Kirâgilerde ve yortu4.günlerinde dünyâvi işlerini terg edmezlersa. Böyleler5.dünyânın maline , ve gendi garınnarına , ve yog Allaha 6.hüzmed ederler, Allahın gaderine, ve yardımına imanı7.ve umudu az göstürmeyle. Zira zayi agıllılar gibi zann8.ederler, ki gisbi gârın çoğu emeglerine mahsusdur, 9.ve yog Allahın merhametinden, ve berekâtından ibared. 10.emma böyle yañlış figir can gözleri kör Milletlerde 11.olmalı, ve yog aziz Ruhun nâmetine miaser olan hristi12.annarda. bu sebeb için Allahın adaleti çoğ defa emr13.eder, hadda bu tarigile cem olan varyetiñ cümlesi14.bir günde, yâhod az vagidiñ arasında telef ola.

15.B. Negadar hristiannar aziz gelisaya sıh sıh varmeyi 16.musamma ederlersa, ya imana bir souglugları olduğı17.icin, ya ehmallig için, yâhod yanlış böyle bir fi18.gir için, yâni. zann edmeyle, ki aziz gelisalarda olan19.ibadetiñ تنها ibadedden başka bir fargı yog. ve bu20.sebebler için gıyimetli ve faydalı vagıtlarını tembelli21.ğе , boş boğazlığa, ve çoğdefa cünunnuge, ve zarar22.lı seyirlere, ve oynunnara, ve sayrı fena heragedlere sarf23.ederler. ve eğerda girâğı , ve ördi günlerinde ömürün 24.zahmetlerine cüzi

feraglanma için ruhsad veriliyorsa²⁵.yeyib içmeye, ve geyiflenmeye, lakin bunu hristian gen²⁶.dine ve gonşusuna zarar olmayarak , ve sayrıleriñ figirle²⁷.rini bulandırmayarak edmeli.

28.G. Negadar hristiannar Egglisaya gederlerse ya aded ²⁹.üzere , ya görünme için , yâhod gezinme için, ve iba-[¹⁹⁶]¹.detiñ, ve aziz Liturgianıñ vagdında üslubsuz du².rurlarsa, söyleşirlerse, gülerlerse, sayrıları zevklenir³.lersa, dünyânıñ batıl maslaatları için figirlenirler⁴.sa, ve bazı defa sayrıları ifdiralar örlerlerse, zemm e⁵.derlerse, Ruhani nasaatları vazifesizliğıle diğnerlerse,⁶.ve daha fenası , bu nasaatlarda nietlerine göre yañlış ⁷.bulurlar, ve fasl ederlerse , bunuñ birisi yağışma⁸.z igen , ve her nasaad ve tarz ilen örüldüysada, iytigatile,⁹.ve heraretile diğnenmeli , ve gabul olmalıigen . Zira bu ¹⁰.nasaadda Allahıñ gelamı vaz olur.

11.D. negadar hristiannar Allahıñ nomosunu bilmeyib ö¹².grenmeye çalışmazlarsa, ve Allahdan göndürülen gi¹³.tabıñ ogunmasını bragıb sayrı fidne bragan, ve fena ¹⁴.huyı öğreden, ve İnsanıñ igi ömürüneda zarar eden¹⁵.gitablarıñ ogunmasına verilereg peçare ömürlerini di¹⁶.niñ tegmil bilgisizliğıyle tügedirlesä.

17.E. ve dahi bu dördüncü tembihiñ hilafında bu¹⁸.lunmuş olurlar tembel Bapazlar onnar, ki högümle¹⁹.rine verilen Ruhani sürüye talim vermezler, ve Kelisa²⁰.nıñ cemaetlerine Allahıñ gelamını vaz edmezler, yâ²¹.hod elimden mahrum oldukları için, Allahıñ gelamı²².nı vaz edmezlerisa, bari güçleri yeddigi yazılı ki²³.tablarıda ogumazlar hristiannara , ve ahretiñ kilidleri²⁴.onnardaygen , ve bu tarzile göğleriñ Batisahlığına ne²⁵.gendiler girer, ne sayrılarını dıgarlar. Yâhod aziz Ke²⁶.lisada ehmalliğıle, ya evediyle, ve cümlesiniñ agide²⁷.sine , ve iytigadına sagad vermeyle meyvasız ve faydasız²⁸.ogurlar, ve psal ederler.

29.SG. negadar hristiannar varietleriniñ bari cüzi beli-[¹⁹⁷]¹.ğini tagsim edmezlerse Ruhani, igdizalara yâni, iba².dedhanelere, lazım olan Bapazlarıñ,psaltileriñ, a³.nañosileriñ ,Bnevmatikoslarıñ, nasaad edicileriñ, ve⁴.sayrı Ruhani hüzmecileriñ bulunmasına,ve idarele⁵.rine, Kelisalarıñ , hastahaneleriñ, ve sholeonnarıñ⁶.yabilmasına, ve donanmasına. pecareleriñ, fagırla⁷.rıñ, yetimlerin, ve dul garılarıñ hıvz olmalarına.⁸.illa variyetlerini telef ederler boş mesariflere, sefaat⁹.lara, fena haldiyetleri , ve masgaralıgları eden med¹⁰.dahlara , ve sayir bed feyllere. İmdi böyle gimşeleriñ

11.cümlesi Azizlendirmezler, illa sebd ederler Rabbiniñ12.secilmiş günnerine, ve bu sebep için semavi megânnar13.da olacak azim örtiniñ, ve parlag Baniyuriniñ ziğ14.netinden mahrum olacaglar.15.Burayagadar dörd tembihleri tefsir eddig, ki Alla16.ha ve gendine borcumuz olan secdaya ve riayede mah17.susdurlar. bundan soñra olan altı tembihler gonşuya mah18.susdurlar. ve bu altı tembihiñ asıl magsetleri ce19.miy İnsannarıñ rahad ve ifdiharlı ömür geçirmeleridir.

9

20.Beşinci tembih ister, ki biz insannar gendimizi bor21.şlu belleyelim dayima vacib olan itaatı, ve riayeti22.vermeye üzerimizde bulunan högüme, yâni, atalara,23.Ruhani ve dünyâvi zabitlere, hocalara, eyilig edici24.lere, analara, ustalara , ve ihdiyâr adamlara , ve netice25.her adamı illesiz sevmeye. bu beşinci tembih az ce26.vabilen oluyor, emma maneleriniñ guvveti böyügdür.[198]1.İmdi emreder cemiy İnsannara, ve bahusus biz hri2.stiannara

3.A. atalara riayed edelim, yâni, temiz yüregile se4.velim bunnarı iydigad göstürelim bunnara. dayima rıza5.larında bulunalım, ve dualerini almagsız heç bir iş6.dudmayalım. ve dahi saburile çegelim bunnarıñ zayı7.fılglarını , ve bize verecegleri gönül ezablarını, ve8.her agabe vagdında bunnarıñ rağbetine saab olalım,9.ve müddeti ömürümüzde unudmayalım çocuglug10.dan beri bunnardan aldığımız terbieyi ,ve nanı nimeti, 11.illa dayima teşegür edereg bunnara rahatlandırmanıñ,12.ve yardım edmeniñ her tarigiyle mügâfatı göstürelim,13.ve bahusus hacan bunar bir ihdiyâr olub herşeye14.nacar galırlar. emma bu tembih atalarıda borşlu e15.der, evlatlarını beslemeye, ve gemali mertebelerinegadar 16.sağlıklarına, ve hıvz olmalarına mugaed olmaya, ve17.bunnarı Allahıñ gorgusuna ta çocuglugdan alı18.ştırmaya, ve bunnara fena örneğler vermeye, illa gen19.diler da evlatlarına eyi örneğ olmaya, ve eyi hocalarda 20.bulmaya, ve bunnara Allahıñ nomosunu öğredmeye,21.ve bu evlatlarıñ tabietlerinde, ve yapularında gö22.rünen meyile, ve uygunnuğa göre sayrı marifetlerde öğred23.dirmeye, ve bunnarı ömürlerine vefa edeceg işleriñ sa24.apları edmeye. anca atalar evlatlarına sertligile,25.ve titizligile musallad olmamalı. illa bunnarıñ ya26.ñlışlarını, ve taksiratlarını halimliğile, ve saburile 27.doğrutmalı. Zira cümleñiñ hocası atalara bu tem28.bihi ediyor. “evlatlarıñızı darsıhlandırmañ, had29.da fazilete igdiza eden gayreti gayıb edmeyeler.”

(pros[199]1.Kolas : Kef : g. 21.) ve bu tembihleriñ yanında a2.talar borc edinmeli, hadda ölenegadar evlatlarına baş3.Hocalar, ve nasahad ve müşavereci olalar anlere.

4.B. Bu beşinci tembih borclu eder bizi Batisaha5.riayed edelim, ve hillesiz sevelim, ki Allahdansonra ü6.zerimize baş nazıdır, ve buna böyüg itibar edelim,7.dayima rızasında bulunalım, ve emirlerini gayretile , ve8.sogranmagsız eda edelim, ve salyâneyi hoşnutlugile ve9.relim. Allaha yalvaralım afieti, ve kooşatı icin , ve10.igdiza eddiğinde ömürümüzü dahi esirgemeyelim itibarı11.ve izzeti icin düşmannarına, ve asılarına, ve hianetleri12.ne garşı . Zira ilehi gelama göre. “yogdur bir hügumed13.ki Allahdan olmaya. ve dünyâda mevcut ali högüm14.ler Allahdan duyurulmuşlar. İmdi högüme (garşı15.duran) Allahıñ emrine muhalifed mugâvemed eder.”16.(pros. Rom. Kef. 1g. 1-2.) ve Batisahlarıñ, ve va17.lileriñ borcudur, ki högümleriniñ altında bulunan 18.İnsannarıñ rahatlığı mamirliği icin dayima oyanıg 19.bulunaler. ehdimam edeler, hadda heryerde adaled 20.icra ola, hırsızlar ve muhalifed edenner tegdir olaler. 21.bigusur eda edeler cemiy borclarını gerek Ruhani,ve 22.gereg dünyâvi zabitler. eyilere eyivazler, ve götülere 23.gazebler verile. ve her vagidde ve her maslaadda evla24.tlar icin çalışır adalar görüneler. ve dahi 25.dindar ve orthodoxos Batisahlar borşludurlar orthodoxos26.Egglisanın rahadlığı icin dayim ayıg olmaya, dayima27.rahatlandırmaya , ve bunnarı inciden, ve oynadan28.irezülleri tegdir ederler. elmiñ ve marifediñ sevdasını29.ardıralar högümleri altında bulunan İnsannara. Zira[200]1.hagtaale İsaya Beyigamberiñ ağzıyle Batisahları Eg2.glisanın süd anaları tabir eder.

3.G. Dahi emreder bu tembih biz hristiannara Ruhani ve4.dünyâvi memurlere itaat edelim. Bunnarı hillesiz seve5.lim, ve itibarlarına saab olalım, huzurlarında ehdi6.t ile duralım, ve sabr ile teammül edelim bize verdikleri7.ezablaeri. lakin aziz gelisanıñ zabitlerine da emreder, 8.ki hristiannara helaslığıñ yolunu, ve eyi meşrebleri ta9.rif edeler. ve dünyâ zabitlerineda emreder, ki adalet10. işlesinner, ve dayima tefahus edsinler, hadda högümle11.rinde bulunan insannar amellerine farz olan doğruluğu12.hıvz edeler.

13.D. Dahi emreder bize, ki hocalarımızı, ve veliyil ni14.metlerimizi sevelim, ve bunnara dayima teşegürlü bulu15.nalım, yâni. her ihdicalarına yardım edelim, ve her a16.gabelerinde gadir olduğumuz saabeti, ve dostluğu gö17.stürelim bunnara.

18.E. Dahi bu tembih emreder, ki gul olannar evlad**19.**gorgusuile gorgsunnar efendilerinden. sadakatile ve ga**20.**yretile hüzmed edsinner bunnara . sogranmagsız itaad ed**21.**sinner bunnara, bed huylarını dahi saburile teammül **22.**edsinner. bunnarın varietlerinden bir şeyi çalmasınlar,**23.**illa efendilerini malını gendi malleri gibi esirgesinner. **24.**ve her vagıdda ,ve her agabede bunnarın itibarına, ve**25.**adına saab olsunar. anca efendilerda hüzmedgârları**26.**na atalarigibi bulunsunlar. bunnara Allahın nomo**27.**sunu , ve eyi meşrebleri tarif edsinner. versinner bunnara **28.**garer üzere gecimlerine igdiza edenneri, ve ağır zahmet**29.**ler ile yügledmesinner bunnarı. ve mülğ saabları efen-**[201]1.**diler dahi högm eddigleri horyâtları idare edemeyece**2.**gleri salyâneler ile sıhırdırmassınar, ve yañlış işler ed**3.**diglerinde, ehven üzere terbiye edereg doğrudsunar,**4.**ve yüreglerini sertliği üzere insafsız incidmesinner A**5.**bosolos Baulosun bu tembihini dayima figirlerinde dud**6.**mayle. “ siz efendiler! haggı ve doğruluğu verin hü**7.**metgârlara, bilmeyle, ki sizinde Rabbiñiz var gögler**8.**de.”(pros Kolas . Kef . d .)

9.ST. Bu beşinci tembih gezalig cümlemize emreder**10.**gonşuyu sevelim, yâni. cami y insannar ile hulusane,**11.**datlı, dillice, dostane , ve halimliğıle gonaşalım. İm**12.**di ac olannarı doyurmalyız, susuzları gandırılmalyız,**13.**üryânnarı geydirmeliyiz, hastaları ve hapisleri gözedme**14.**liyiz, garibleri güler yüz ile gabul edmeliyiz, zulüm**15.**altında olannara saab olmalıyız, ve bunnarın yardı**16.**mına, ve memfaatına çalışmalıyız. merhametiñ ve inaye**17.**tiñ sayir Ruhani amelleri de var. yâni. borşluyız gon**18.**şuyu günahdan gerilemeye, oguma bilmeyene ilehi no**19.**mosu ve dindarlığı öğredmeye, dayima temşietler , ve ö**20.**ğütler vermeye sayrıların yog yalnız zulümlarına**21.**sabr edmeye, illa afluğda vermeye onnara bu zulü**22.**madlıgları icün , ve dayima merhametli Allaha yalvarma**23.**ya cümleñin helaslığı için.

24.Cüñgi dünyânın rahatlığı, ve insan cinsiniñ if**25.**diharlığı bu beşinci tembihiñ eda olmasından asılı,**26.**bunun için Allah ayrıca ömür beragâtı vad ediyor**27.**böyle tembihi tegmil edennerin cümlesine.

28.İgdizalı değildir böyle tembihiñ hilafında olannarı**29.**başga başga yazayım burada . Zira bellidir, ki bu**[202]1.**tembihiñ asıları zigr olan borcları eda edmeyennerdir;**2.**ve bu tembihiñ muhalifetinde mevcuddur agabince**3.**zigr idecegimiş günahlar. yâni. atalara itaadsızlığı, **4.**inadcılığı,sohrantılığı,emniyedsizlig, cımhur, ga**5.**mazlığı, bennig, vagarlığı,

ham tamah, merhamedsizlig, 6.inayetsizlig, mavrullug ,vazifesizlig, zemm, fidnelig,7.ve sayrı bugibi fena figirler, sözler, ve feyiller

10

8.Altıncı tembih cümlemizden talab eder gonşumuzu9.zinhar gedarlandırmayalım ve vasutasız, ve ne vasıtalı,10.ne amel ile, ve nede niyet ilen, illa gücümüz yeddiği ga11.dar esirgeyelim bunu her zarardan.

12.Bitün insan cinsi bir ortaglıdır, ifdiharlığı gisb13.edsindeyi. bunun için yog yalnız edmemeliyiz zulumu14.ve götülüğü başka bir gimsaya hec bir tarigde, gen15.dimiziñ barçası, ve bu dünyânın ehalisi olduğu i16.cin , illa hemi dahi ziadesiyle mugaed olmalıyız sayrı17.sınıñ memfaati için, gendi memfaatimiz için gibi. Zi18.ra Allah üzül celal ve alempena alemin ifdiharlığı19.icin muzaygası olmayılan bu altıncı helaslı tembi20.hi terdib eyledi, ki bunun hilafında görünenner bun21.nardır.

22.A. Hergimler adam öldürürlerse, ya garşılığlı23.nizahda ya silah ile, ya elile boğarlarsa, ya suda24.boğdururlarsa, ya zehir ile, yâhod başka tarigile ö25.mrünü gesterlerse. bu azgın tariglerden made daha çok26.fesad çeşitler bulunur dünyâ yüzünde azgın adam-[203]1.lardan icad olunmuş. yani. igi adam maksus iddahıyı2.lan biri birine ölüme gadar ceygleşmeg, yumrug ile3.ceyg etmeg, öldürmenin golayını göstürmeg, insannarı4.adiliğa, ve cumhura gametlendirmeg, ve nahag yere se5.fer ve ceyg acmag.hergim yogarıda mestur olan tarig6.leriñ biriylen adam öldürmeyi , yâhod öldürmeyi ni7.et edersa, eğer gücü yedmesada, yâhod bazı zıd8.sebeblerden gerilenib telef etmediysada nied eddiği ada9.mı, lakin Allahın şeraatının huzurunda mücerred10.adam öldürmüşgibi gazebe högm olur. anca hagimler11.ölüme layıg olannarı ölüme högm eddiglerinde, gezalig12.vetaniñ hıvzı için asger olannar düşmanı öldürdüg13.lerinde, bu altıncı tembihiñ hilafını etmiş olmazlar.14.Zira bulundugları hüzzmede göre , Allaha ve adaletine15.hüzmed edmiş olurlar.

16.B. Dahi bu tembihiñ hilafında olurlar ne gadar a17.damlar başgalarını gametlendirirlerse, yâhod yardım18.ederlerse adam ögdürmeye, yâhod zulumgâra , ve zi19.yângere sahab olarak sebep verirlersa adam ölmesine bi20.riniñ ve öbiriniñ arasına fidne, ve nifag bragmayle, yâ21.hod zemm ederlerse, yâ ifdira ederlerse, ve bu tarz

ü22.zere gadl edmiş olurlar bir adamı ehdibardanyana. E23.liñ malını gapışannar , yollarda adam soyannar, ev24.ler yagannar , ve garerinden ziade adamlara zor ile işgi i25.çirib cünun edenner , böyleleriñ cümlesi bu tembi26.hiñ asılarıdır. ve eğer bu gibi ziyânnar insanı birden27.öldürmezlersada, lagin ömrünü yâ gısaldırlar, yâ28.hod berüşan hale getirirler.

29.G. Bu tembihiñ hıyânetindedir hagimlerda hacan [204]1.rüşfed icin, ya agrabalıg icin, ya hatır icin, ya2.gorgu icin gabaatlığı haglı ederler, ve sucsuz ada3.mı gazebe högm ederler. böyle hagimler gannılardan da4.ha beterdiler. Zira adaleti satıyorlar gendiler bu ha5.ga saab olmalıygen. bunnar gibidirler negadar adamlar6.ölüme ruhsad verirlersa, yâhod gadirigen meks edmezler7.sa gan edmeyi, yâhod başka zulümü . yâni. negadar8.adamlar bazı gimseleriñ fena niyetlerini bilirler, ve 9.aşgâr edmezler, yâhod evlerine hırsızı gizlerler, yâhod10.gavga ve nizag edenneri görürler, ve nizalarını tügetme11.ye çalışırlar, yâhod yangını söyündürmeye gadi12.r igen vazife edmezler, yâhod suda boğulmanıñ tehlike13.sinde bulunana gurtulma icin yardım vermezler, yâ14.hod umudsuzluğa gelene umud vermezler, ki öyle umud15.suzlugdan, yañış figirlerden farig ola. ve nega16.dar adamlar varyetleri çoğ olmayle her şeyde bol bol17.gecinirgen, bragırlar fagir olanları açlıgdan, yâhod18.sougdan ölmeye. yâhod bir hastayı döşegde gördüğ19.lerinde, yardım edmeye çareleri varigen , meded ver20.mezler.

21.D. Bu tembihiñ hıyânetleri olurlar ağır zahmetle22.r ile högümleriniñ altında bulunannarı buñaldan e23.fendiler, yâhod serd tegdirler ile bunnarı eziyetlendiren24.ner. ve bu fagirlara ağır salyâneleri yügledenner.25.İmdi böyle merhamedsiz, heragetlerda gan edmeden çoğ far26.glı değil .

27.E. Ve dahi bu tembih yassag eder her nesneyi, ki28.gan edmeye sebep verir, ve derece derece artarag agıbed29.ölüme getirir. mesela, öfge, nifag, mucadale gar-[205]1.şılıglı niza, intigam, düşmannıg, husumed, serdlig me2.şrebleriñ azgınnığı, ve insaniedsizlig. bunnar sebep ve3.rir adamıñ ölümüne. bugibi taksiratlı heragetleriñ4.yasağıyle bu faziletler tariflenir. yâni. dostane, ve5.hulusane gonusmag, mazlımlıg, zulümlara sabred6.meg, geniş yüreglilig, azim, sabur, af edicilig, ve7.cemiy insannara yüreğiñ temizliğı. ilehi Baulas bu8.husus icin bize böylece nasihed eder. “ imdi Allahıñ 9.Mıhdarleri, azizleri, ve sevgülüleri gibi merhamed ba10.yırlerini, mürveti, tevazuyı, halimi, saburu, geyiniñ11.biribiriñize tehammül edereg. ve eğer bir gimseniñ12.bir gimse

üzerine davası varısa, sizde bağışlayıñ**13**.nasıl size bağışladı ise Hristos.” (pros Kolas. Kef. **14**.g. 12.)

15.ST. adam gendi gendini gadl edmeg daha ziade zıddır**16**.bu tembihe. Zira ömürümüz bizim rızamıza hevale de**17**.ğil. illa Allahıñ rızasına mahsustur. fagad gendisın**18**.dedir ölümün ve ömürün högmü. ve nasıl, ki gen**19**.dimize ömürü biz vermedig, öylece högmümüz yogdur**20**.bu ömürü gendimizden almayada. bu sebeb icin rab**21**.biniñ rızasını gözetmeliyiz, hadda bu ömürün ha**22**.pisinden çıgalım. başka türlü högmümüz yogdur. ve**23**.bunun icin gendi gendini gadl eden eñ böyüg güna**24**.hı edmiş olur. Zira Allahda olan högmü, ve salaha**25**.yeti gabmış olur. ve ilehi nomosuñ asisi gibi gendi **26**.gendine rızasıyle ilehi gazebe çeker, ve hem bu ömür**27**.den, ve hem öbir ömürden mahrum olur. gendi gendile**28**.rini gadl edenneriñ arasında sayılırlar açığ tehlig**29**.ye gendilerini atannarda. yâni, ne gadar adamlar, gen-[**206**]**1**.dileri zorladan yoğigen, derin sulara yüzerlerse ömür**2**.lerine tehlig acığ görünürgen, yâhod negadar adam**3**.lar vebanıñ (yumrucağın) şiddedi bulunduğ yere**4**.re vesilesiz giderlersa.

11

5.Yedinci tembih zinaniñ alasevi adıyle cümleye**6**.yasag eder teniñ her legeli günahını , ve emreder cü**7**.mlemize ömrümüzü geçirelim ya Ruhani ömürün bigir**8**.liğıyle, yâhod nomos şurutunce irzehli düğünün**9**.evliliğı ile.

10.Halig Allah insanı ergeg, ve dişi yaraddı insan cin**11**.siniñ ardması icin, ve bu gısa ömürün ödeşig yar**12**.dımı ve tesellası icin. bu sebebden cemiy insannarıñ**13**.iftiharı, ve irahatı ister, ki ergeg, ve garı biribirlerini**14**.severeg, ve riayed edereg yatağı legesiz sağlayalar,**15**.ve düğünün Azizlenmiş şurutunu rezil edmeyeler. Zi**16**.ra böyle rezaledlig, ayıbdan,carıslıgdan ,zarardan,**17**.ve zamiriñ davasından maade , dünyâda çoğ garga**18**.şalıg , ve çoğ nizamsızlıklar getirir, ve İnsanıñ dirli**19**.ğine eñ zararlı, ve eñ zehirli sebebdır, İmdi bu tembi**20**.hiñ asıları bunnardır.

21.A. el ırzına varannar, bagire gızlara, ve uşaglara**22**.meyil edenner, çoğ garılara, ve agraba suratlarına**23**.şaban olannar, ve sayrı çeşid mundarlığıñ nevi**24**.leriyle oğraşannar.

25.B. bu tembihiñ depeleyicisi olur hergim edersa te**26**.niñ fena iştahına sebep veren şey, ve el ırzını, ve sayrı[**207**]**1**.göne zinahgârlığıñ bed feylini gametlendirirse. İmdi**2**.günaha

sebeb veren, İnsanı ateşlendiren cıygılar bun**3**.nardır. yâni, serhoşlug, avaralığ, boğazıñ sabur**4**.suzluğı , bed cevablar, yağışmayan aşnalığ, vi**5**.cudiñ derki edeb gımıldanması, geyimlere deñsiz i**6**.catlar, teniñ vacibsiz donanması, akide bozan seyir**7**.ler, eşgialarıñ horannarı, edebsizleriñ turgüleri, ve**8**.dahi fena adamlardan yazılmış olan zararlı gitablar.**9**.bunnardan başga fena iştah ilen olan üslubsuz bağı**10**.şta İncili Şerifden red olunur bu gelam üzere. “ Her**11**. gim iştah için avrede göz digersa, o saad zina eddi ona**12**. yüreğiniñ icinde.” (Matth. Kef. e. 28.)

13.Bu tembihde mestur olan taksiratlardan geri olmag i**14**.cin, her bir İnsan resuliñ bu nasihatini dayıma figrin**15**.de dudmalı. “ Zinadan kaçın, her günah, ki adam**16**.irtigâb eder, ki vicutinden daşredir. emma zina eden gen**17**.di cesedine günah eder. bilmez misiniz, ki cesetiñiz**18**.Allahdan size verilen Ruhıl Kudusüñ heygelidir, (ha**19**.nesidir) ve siz gendileriñiziñ değılsiniz; zira siz gıyı**20**.metilen icira olunduñuz. İmdi Allahıñ olan ce**21**.setiñiz , ve Ruhıñız ile temcid eyleyiñ Allaha. (pros**22**. Korinth. a. Kef. s.-18-20)) ve gezalig başga yerde yaz**23**.dığı gelamı da . “ ve Allah zeparelere, ve zinahgârle**24**.re deynuned edeceg.” (pros. Evr. Kef. ıg. 4.) bu**25**.sebeb için hristian ayininiñ Azizliğı mücerred ister bizden,**26**.hadda pag, ve idital ömür yaşayalım, gerek Ruha**27**.ni bigirliğde bulunanlarımız, ve gerek Şerif nomosuñ**28**.emri üzere evli olannarımız. Zira ilehi Baulos nigâhı**29**.riayetli, ve yadağı legesiz tabir edergenda, bigirliği**[208]****1**.daha muddeber sayar bu gelamı üzere. “evlenen eyi**2**.iş eder, emma bigir ömürü geçiren daha eyi iş eder.” (pros **3**.Korinth. a. Kefa. Z. 38.) helas edici gendisida bu**4**.gelamları dedi. “ Zira hadiyiler (hadimler) var, ki a**5**.na rahminden böyle doğmuşlar, ve hadiyiler var, ki a**6**.damlardan hadiyi olmuşlar, ve hadiyiler var, ki gögle**7**.riñ melguti için gendülerini hadiyi eylemişler. **8**.(Matth. Kef. ıth. 12.)

12

9.Segizinci tembihde yasag eder Allah cümlemize hır**10**.sızlığıñ, ve zulümüñ her çeşidini, ve bu tembihilen**11**.emr eder cümlemize, hadda gonşunuñ, memfaati için **12**.gendi memfaadımızgibi mugayed olalım Ammeniñ if**13**.diharını arzulayarag.

14.İnsanıñ ömrü mimgin değıldir ifdiharlı, ve gorgusuz ol**15**.a, eğer sayrısıñ gabucu zulmündan hıvz olmasa bu**16**.gibi, ki gabıcılıg zulmü çok türlüdür hacan bir**17**.gimse eliñ

zatına göz diger, ve türlü tarigile nahag**18**.yerde gendiniñ eder. anca gabıcılığın çeşidi asıl **19**.ücdür. birisi aşgâre ve öbirisi gizli, ve üçün**20**.cüsü hille ile.

21.A. Aşgâre olan gapıcılık olur, hacan bir gimse**22**.başgasınıñ zatını zor ile gapar, heramiler gibi yâhod**23**.rayialarını cılbadan zabıtlar gibi, yâhod zayıf olan**24**.nardan zorile variyetlerini, evlerini, hüzmegârlarını,**25**.yâhod mülglerini zabd eden zorbalı gibi, yâhod o zor**26**.balı gibi, ki garşı durmaya gücleri yedmeyen a-[**209**]**1**.damları zorladılar sadmaya sevdikleri şeyi, yâhod**2**.engin bagayle bu zatı gendilere sadmaya. yâhod ame**3**.liyeleri, zorladılar gavilden ve icireden ziade iş işle**4**.meye. yâhod cebr ile nesir ederler serbes olannarı.**5**.yâhod gendi högümleri üzere gullanırlar eliñ za**6**.tlarını, urubalar gibi ve hayvannargibileri. yâhod eli**7**.ñ mülgünü işledirler istedikleri gibi, yâhod dekmil ver**8**.mezler ameliyeleriniñ, ve hüzmegârlarınıñ iciretini. bun**9**.narıñ gatarına sayılırlar, o zamirsiz tucarlarda. ki **10**.naçar vagıdda, yâni, gıtlıgda buğdayı ağır bahay**11**.le satarlar. yâhod bu dünyanıñ yerine bir familia**12**.nıñ sagin edeceğı evi zabd ederler. yâhod mülkü**13**.nün bir tarafını alırlar, yâhod peg igdizalı hayva**14**.nını gısb ederler. ve o zalımlar, ki peg naçarlıgda**15**.bulunan bir adama, kolayca gadirigen yardım etme**16**.ye, ağır eyivazlarıñ gavlini senetleşirler, ve öyle yar**17**.dım ederler. ve dahi bunnargibi bellendirler ne gadar a**18**.damlar da bir adamı peg naçar görürler, ve buna ne**19**.para, ne yeyeceg , ne geyeceg, ne başka bir igdizalı**20**.zad verirler, güzeşteniñ bir nahag gârını almayınca.**21**.ve onnar, ki gendilere emanet brakılan zatlara , ya hil**22**.le ederler, ve yâhod ingâr ederler. ve dahi negadar a**23**.damlar sayrı türlü tariglerle gonşularına açığ açığ**24**. zulüm ederlersa.

25.B. bu gizli tofur, (gabuculuk) yâhod hırsız**26**.lıg olur, hacan bir gimse, sayrı bir adamıñ malını**27**.gapar saabisınıñ haberi ve rızası yoğigen. böyle hır**28**.sızlar gecenıñ o yaramaz hırsızlarıdır ki, evlerden,**29**.tükânlardan mal, ve ambarlardan buğday, ve gıllar-[**210**]**1**.lardan zahre , ve dalyannardan balıg, ve bağçelerden**2**.meyva, ve ormannardan kereste, ve otluklardan yığın , ve**3**.bunnar gibi sayrı şeyler çalarlar. ve daha böyüg hır**4**.sızlar onnardır, ki Batışahlığa ziyân getirirler. yâ**5**.ni, yasag olan mataglarını gizlice kaçırıp satarlar,**6**.yâhod Batışahıñ haznelerini yarıb altın, ve gümüş**7**.ve zilgıyımed şeyler çalarlar. Daha Beter ve fena hır**8**.sızlar onnardır, ki Şerif Monastırlarıñ, ve Aziz Keli**9**.salarıñ Azizlenmiş takımlarını çalarlar, yâhod va**10**.gıllarıñ varietlerini hilleyi şeriyle gendi ömürlerine,**11**.ve borşlarına sarf ederler, yâhod hasta haneleriñ ma**12**.lıne

hıyânetlig ederler. Zira bugibi hırsızlıg af olun**13**.maz. (ierosilia) tabir olunur. ve dahi hırsızdır on**14**.nar da ki, kayıb olmuş bir zatı bulduglarında, sa**15**.abısını bilirgen, saglarlar ve gisb ederler, yâhod**16**.sürüden azan hayvannarı saglayıb saapları umudu gad**17**.eddiglerinde, gendilere mal edinirler. Kezalig efendisinden**18**.gaçan hüzmegârı, ve köleyi gizletenner. anca hır**19**.sızlarıñ daha serdleri , ve insafsızları onnardır, ki**20**.yagınnardan mal çalarlar, ve o tarigile fugarayı, ve**21**.zerrüyi daha peçare ederler.

22.G. Hilleli hırsızlıg olur, hacan bir adam hilleye**23**.gendiniñ eder başga gimsaniñ bir zatını. bu gibi hır**24**.sızlıg çok çeşid tariglerilen olur. yâni. hilleli hır**25**.sızlıg olur, hacan bir adam başgasını aldadıb malı**26**.nı değer bahasından ziyâdeye satar. yâhod arşına, ki**27**.leye, ve teraziye hille yapar. yâhod eyi mostura gö**28**.stürüb götüğü satar. yâhod egmeğe kepeg, ve şara**29**.ba su gadar. yâhod has siggeniñ yerine kemayâr, ve**[211]1**.galb sigge verir. ve bahusus, hacan bir adam taglid**2**.ve kemayar siggeler keser, yâhod has siggeyi geçen fi**3**.yetinden ziadeye verir. bunnarıñ cümlesinden soñra**4**.rüşfet ile şeraad gesen hagimlerde gerek hag keserler şe**5**.raatı, gerek nahag, rüşved aldıgca, hırsız sayılır**6**.lar. yâhod onnar, ki hükümleri ve payaları ılayıgsızla**7**.ra, ve götülere verirler, Zira böyle tarigile recul o**8**.lannarıñ ılayıglığını ibdal ederler, ve Batişahıñ haz**9**.nesine zian getirirler. Ruhani högümda bu gabaatı ed**10**.miş olur, hacan rüşfetler, ve ubudietlerle nasb eder**11**.Arhereisleri, ve İereisleri , yâni, Despotları, ve Bapaz**12**.ları, yâhod Egglisa derecelerinden başka birisini. ve**13**.bu beynamus ve af olunmadıg günah simona tabir**14**.olunur. Dahi hırsızdırlar onnarda, ki miri maline nazı**15**.r igen , ve hazneniñ hıvzı ellerindeygen, iratları gizlerler**16**.yâhod mesarifleri ziade göstürürler, yâhod ehmallıg**17**.larınıñ sebebinden efendileriniñ iratları daha azalır. **18**.ve dahi hırsızdırlar onnarda, ki yalancı vasied senet**19**.leri yaparlar, ve bu hilleylen eliñ maline saab olur**20**.lar. yâhod onnar, ki gendilerini befad edmiş bir adama **21**.yalan saatlarıyle daha yagın agraba göstürüb vari**22**.yetine mirashor olurlar. ve dahi gapıcıdırlar negadar**23**.adamlar icired alırgen, iciretleriniñ ılayığı üzere iş**24**.görmezler, illa ehmallig ederler, işiñ vagdini ava**25**.ralıgile geçirirler. ve dahi hırsızlar ve aldadıcı**26**.lar bellemeli ol hıyâned fugaralarda, ki vicut**27**.lerinde özür yoğigen , ve çalışmaya gadir igen, yalan**28**.dan hastayız, ve elden ya ayagdan saggadıız, yâhod yan**29**.gından harab oldug, yâhod hırsızlardan soyuldug**[212]1**.deyereg zegâd isterler. ve dahi onnar, ki aslı olmayarag**2**.hasta haneleri, yetim haneleri, ve yesirleriñ ezatlığın**3**.ad edereg rast geleninden yardım isterler. bu sırada sa**4**.yılırlar ol murayıllarda, ki taglid azizliğin

gisbetiy⁵.le, ya yâhod beynamus oynunnarile asıl azizleriñ li⁶.psanosları gibi taglid kemigler peydah etmeyle, yâhod heg⁷.metli deyereg bazı egonalarile bõñ cemaati aldadır⁸.lar, ve hilleye para toblarlar. bu sürüdendirler dal⁹.gavuglug edennerda, ve ifdiracılar da, ki dalgavuglu¹⁰.gile , ve ifdiralarile ne gadar mal kazanırlarsa, belli hır¹¹.sızlıg sayılır. çoğ ve türlüdür hırsızlığın, ve to¹².furuñ çeşitleri. eğer bunnariñ cümlesi burda¹³.yazılmadılarısada , lakin yazılannardan golayca gadir¹⁴.olur bir adam sayrı çeşitlerinida fehm edmeye.

¹⁵.Mestur olannariñ yanında herbir hristian bilmeli, ki¹⁶.tofuruñ (gabıcılığın) ve hırsızlığın günahı af ¹⁷.olunmaz, eğer tofur olan zat saabına verilmesa. yâ¹⁸.hod o zatın geri verilmesi mimginsiz ısa, başka bir bedel¹⁹.zatile haglaşılmasa. ve eğer bir gimse peg fugaralıgı²⁰.ve naçarlıgı için gadir olmasa o zatı geri vermeye,²¹.ya bedelile haglaşmaya , o zaman Allah gabul eder²².bunuñ hulusane töbesini , ve haglaşmaya olan arzu²³.sunu. lakin eğer günahını itiraf edersa, ve dayıma ne²⁴.tamedinde saglınırsa bu gibil günahın deruninden.²⁵.yogsa böyle günahın aflığına başka çare yogdur.²⁶.İmdi böyle fena, ve kedarlı taksirata bir adam düşmemeg²⁷.icin gadir olduğu gadar sagınmalı bu günaha mec²⁸.bur eden sebebden. yâni.ham tamahdan, ve mal birig²⁹.dirmeye olan ganaadsız sevdadan, tembelligden ve ava [²¹³]¹.ralıgdan. ham tamahda bulunan malig olduğuna ka².naat edmeyle gendi kârınıñ ardmasına her ne tarig bu³.lursa, desturlu beller gendine, ve günahdan hec⁴.gorgmaz. avara ve tembel adam dahi rızasıyle gendini fu⁵.garalığa düşürmeyle, ve gecime naçar galmayle, zorla⁶.nır hırsızlıgilen idaresine igdiza edenneri tedarig edmeye.⁷.İmdi bu sebeb için vacibdir herbir adama gendi hü⁸.metine mugayed ola, ve hec avara ve boş gezmeye, ve⁹.emeğleriniñ zahmetleriniñ berekâtına ganaat ede. Zira ¹⁰.daha magbuldür bir adamda variyet az ola, ve alemin¹¹.yanında adı pag ola, o zengin adamdan, ki alemin ya¹².nında ismi zemli, hırsız, ve fena adamdır. hristian ada¹³.ma vacibdir, ki dayıma Allahın gaderine umud ede.¹⁴.Zira İncili Şerifiñ saatlıgı üzere eğer semavi peder¹⁵.eñ bayağı serceleriñda muzaygasını ediyorsa, ve¹⁶.yabanda bitib yiten otlarıda besleyib donadıyorsa,¹⁷.biz insannar için, ki eñ gıyimetli mahlugatıyız, daha¹⁸.ziade muzayga ve gader edmeyecegmi; hacan biz Alla¹⁹.hın inayetini şübbesiz umud ederiz, ve dayıma hatırımızde²⁰.dutarız, ki pag zamirile donanan fugaralıgda bulu²¹.nannara göğ yüzünde peg comard olacag eyivazları.

22.Dokuzuncu tembih emreder cümlemize, hadda bir23.maslaad için hilaf söylemeyelim, ve hadda bu lisanile24.dahi gonşuya zarar edmeyelim.

25.Abosolos Yagovosuñ gelamı üzere insanıñ dili çoğ26.ve böyüg götülügler edmeye gadir, hacan agıldan[214]1.gulauzlanmaz. Zira bu resuliñ dediğigibi. “ hergim2.cevabda taksirad edmazsa, odur tegmil adam zira ga3.dirdir bitün vicutini da dizgin altına almaya” bir 4. kâzib sözlü til gadir olur çoğ türlü tariglerle gon5.şuya zarar edmeye.

6.A.Yani. hacan bir adam gâzibane fasl eder bir7.adamı maggemedede, yâhod huzurda olmayan bir gimsayı8.başga adamlarıñ yanında zemm eder. Zira ol adamıñ9.rağbetini kirletir, ve variyetini telef eder, ve sağlığına10.sagad verir. bu çeşid heragetin kâzib davacıları11.ve ifdiracıları. şeytanıñ cinsidir. Zira Diavolos lav12.sı adamları biribirine düşüreni beyân eder, ve bugibi13.adam kâzibdir. Zira kâzib şeytanıñ evladıdır Hristos14.efendimiziñ cevabince

15.V. Bugibidir o hagsız hagimda, haçan ya rüşfet i-16.le ya gazez ile, yâhod maslaati eyice tefdiş edmeme-17.yle birisiniñ haggını ibdal eder, ya tegdir olmasına18.murasale verir, ve bu tarzile yog yalnız ol adamı19.harab eder, ve gadl eddirir, illa hagim gibi vegilliğini ed-20.diği Allahıda celallandırır(gazabe galdırır.)

21.G. cemiy İdaley lisan ve rağbed bozucu sözler zıd-22.dırlar bu doguzuncu tembihe, yâni, hacan bir a-23.dam yüzüne beraber söğer gonşusunu, ve zefglenir, ve 24. oynadır bunu vicutiniñ, ya aglınıñ bazı gusur-25.ları için, yâhod hacan bunu ırzı gesir eder, ve26.rüs fay eder, yâhod hacan başga bir gimsanıñ sözle-27.rine ve amellerine götü nietile yanlış maneler verir, ve28.bu haragetleriyle fena neticeler getirir ol adama. ve29.hacan başga bir adamıñ taksiratlarını meydana getirir,[215]1. hacan başga bir adamıñ taksiratlarını meydana getirir,2.değil doğrudma nietiyle yâhod bir adamıñ ismini ga-3.leme alıb carıs eder çoğ haldietler ile, yâhod diline4.ne rast gelirsa söyler ol adamıñ rağbetini, ve eyi adını5.götülemeg fevyasıyle.bir başga fena tarig dahi var6.adamı rezil edmede, için hacan bir gimsa bir adamı med7.eder tarzile, ol adama bir gizli, ve ırza togunur reza-8.led getirir. yâhod hacan bir adam için aygırı ve şü9.beli sözler söyler, ve diğneyen adamı nagl eddiği ada-10.mıñ ehdibarı için şübbeye bragır, yâhod hacan bir11.adamıñ sohbeti añıldığında, lisaniyle bir şey demez,12. emma yüregden ah eder,

başını sallar, yâhod güler.**13.**böyle adam fagad sugutlug ileda fasl eder gonşuyu,**14.**ve böyle zemm daha fenadır, zira bir yaramaz ve hille-**15.**baz yüregden çıkar.

16.İmdi mestur olan taksiratlardan hali olmag için Hri**17.**stian dayima figrinde dudsuñ Yrigorios Theologosun bu**18.**tembihini. “gangı sözleri ve işleri başgasından sana**19.**olmasını istemesañ, öyleleri senda isteme başgasına edme-**20.**ye.” ve şübbesiz bilmeli, ki hergim alıştıysa kâzib**21.**lisanile başgasıñ ihtibarını govalamaya, yâhod**22.**sözünü çoğ hilaflarilen örmeye öyle adam mücer-**23.**red ta o zahmetleri çegeceg gendisida başgalarından**24.**bedel üzere, ve gadir olamayacag rağbetini şaka çı-**25.**garmaya başgalarıñ yanında. Zira dayima rağbedsiz,**26.**ırsız, ve beyhude adam bilineceg. İmdi bu sebeb için**27.**her bir adama borcdur Sofos Sirah ile beraber, arzu-**28.**laya, ki lisanı yüreğinde, ve yog yüreği lisanında**29.**buluna, ve Davidile beraber bu gelamı söyleye. “Yâ**[216]****1.**Rabbi! ağzıma muhavaza(begci) goy, ve dudagla**2.**rımıñ gapısını hıvz eyle.” (psalm. rma. 3.) hem va-**3.**cibdir, ve hem ziadesiyle borşdur her hristiana dudagla-**4.**rını anca emma Allahıñ tesbihatına ve azim isminiñ**5.**ziğnetine, ve gerçeğliğin gayretli igrarına, gonşunuñ eyi**6.**isminiñ, ve ehdiбарınıñ saabedliğine, ifdiranıñ ve kâzib**7.** sözleriñ zıddına, başga adamlarıñ eyi amelleriniñ, ve**8.**faziletleriniñ metine, ve yañlışlarıñ dostane doğrud-**9.**masına hulusane nietile.

14.

10.Üçüncü tembih evvelgi doguz tembihiñ bir teg-**11.**mil tefsiridir, ve asıl magseti bu, ki götülüğü yog**12.**fagad vicutilen edmeyelim, illa hemi yüreğileda ar-**13.**zulamayalım.

14.İncili şerifin gelamı cümleye rayigândır. “Zira**15.**galbden yaramaz figirler, gatiller, zinaler, hırsızlıg-**16.**lar,galbeligler,güfürler çıkarlar.”(Matth. Kef. **17.**1e. 19.)bunun için Allah bu tembih ile nahag ve fe**18.**na iştahı yasag edib fenalığın ta gökünü gesser, ve**19.**gâfirliğin puñarını gurudur. yâni. beşinci tem**20.**bihinde emr edmişidi bize atalarımıza, ve ölülerimize va**21.**cib olan riayeti edelim. ve şimdi bu onuncu tembihi**22.**yle emr eder bize, ki bu atalarımızı ve ölülerimizi yü-**23.**regden hulusane sevelim altıncı tembihiyle yasag ed-**24.**di bize adam öldürmeyi, ve başgasına zulüm edmeyi,**25.**şimdi bu tembihiylen emr eder cümlemize, ki yüreğimiz-**26.**denda bir gimsaya gücendirmeyelim.yedinci tembihinde**[217.]1.**teniñ her çeşid beynamus legesini meks eddi cümlemiz-**2.**den, ve şimdi bu tembihiyle yüregden olan bu gibi meyli**3.**ve iştahı da

yasag eder.encam segizinci ve doguzuncu4.tembihlerinde eliñ zatını hırsızlıgile, yâhod zor ile,5. ya hilleye zabd edmeyi, ve gonşunuñ zemmini ve hianet6.liğini yasag eddi cemiy insannara. şimdi bu onuncu7.tembihıyla yasag ediyor öyle heragetler icin olan figiri ve 8.işdahı da

9.İlehi nomosuñ bu aziz ve helaslı tembihlerinde mev10.cud bulunurlar ebedi gerçekligler, ki Allaha mag11.bul ömürün bir galıbı ve ölcüsüdurlar.heyi!12.ne gadar mutludurlar ol adamlar, ki Rabbiniñ nomosu-13.nu ezberlerler, ve leylü nihar bundan talimlenirler, ve14.faziletiñ gucağında ferag ederler, ve eyi amelleriniñ15.eyivazını zamirleriniñ rahatlığında bulurlar. ve cüm-16.lesinden daha muddeberi budur, ki Allahı sevenneri17.ebedi muhabbedile seveceg, ve dil ile tabir olun-18.mayan mutlu ifdiharlıklarınıñ yanında ebedi bir-19.leşir onnar ile Rabbiniñ bu gelamları üzere. “e-20.ğer bir gimsa beni seversa, tembihimi hıvz ede-21.ceg, ve pederimde bunu seveceg, ve buna geleceyiz,22. ve bunuñ yanında megân edeceğiz.”(Yoan. Kef.23. 1d. 23.) anca bir adam Rabbiniñ tembihlerini negadar-24.da eda edersa, negadarda yücelenirsa faziletiñ eñ25.yüce derecesine, mücerred düşünmeli, ki bütün bu26.eyilig görünmezden yardım eden Allahıñ nâmetiniñ me27.yvası ve bahşışidir, ve bizim faziletlerimiz yetig olama28.zlar, illa noksannarile garışıgdır. bunuñ icin insan29.hec tafralanmamalı, illa daha ziade figrinde dutmalı[218]1.İncili Şerifiñ bu gelamını. “hacan size buyrulan2.nesnelerin cümlesini eda edersiniñiz, deyiñ, ki biz fay3.dasız gullarız, zira fagad bize borc olan amelleri e4.da eddig.” (Louk. Kef. 1z. 1.)vayi onnara, ki5. Rabbiniñ emrini hor bagarlar, ve dünyâvi lezetlere, ve6.geyiflere Ruhani ve semavilerden ziade ehdiyar edereg fazi-7.ledden uzag olurlar, ve agılsız hayvannar gibi fena iş-8.daglarıñ ve feyilleriñ gulları olurlar.böyleleriñ ö-9.mürü bu dünyâdanda daha beterdir ölümünden. lakin10.Böyle peçare hal bunun icin daha gorguludur.Zira11.tügenmeyeceg bitün bu ömürün sarfinda, illa tes-12.lim olacag geleceg şeraatiñ högmüne da, ki orada ce13.mii amelleriñ hakimi, ve şaati fagad o nomostur, ki bu-14.nuñ hilafında bulundug, nasıl ki Abosolos buyu15.rur. “negadar gimseler günahı eddilerisa nomosları16.olarag murafalarıda nomosulan gesileceg.(pros Rom.17.Kef. v. 12.)

15

18.İlehi tembihleriñ tegmil olmasına igdizalıdır ilehi19.nâmetiñ yardımı, ki buda ve her eyiligda heraretlü i-20.badetile kazanılır.

21.İnsan ruhani gercegliğın ağnamsına zayıf, ve tegmil22.eyiliğın secilmesine guvvedsiz olduğunu garer üzere se-23.lefil zigir beyân oldu. bunuñ için Allahın gül-24.lü şeye gadir olan nâmetine mohdac olur, böyle nog-25.sannarının tegmil olması için. Zira ilehi nâmed agılı26.şavglandırır helaslı gercegliğın ağnamasına, ve yü-[219]1.reği heraretlendirir gerçeğ ifdihariñ arzusuna İnci2.li Şerif bu husus için bize vacib olan tembihi eddig-3.densoñra, inandırır bizi, ki inayetlü Allah dayıma ha4.zırdır bize yardım edmeye helaslığımıza igdiza eden5.bu amel için. “bensiz bir nesne yabmaya gadir de-6.ğilsiniz.” (Yoan. Kef. 1e. 5.) ve tegrar buyurur.7. “nasıl ki çıbıg gadir olamaz meyva vermeye gendili-8.ğinden, eğer bağda göglü galmasa, öylece sizda mey-9.va vermeye gadir olamasınız, eğer bende galmasañız.”10.(Autoth. 4.) ve hocaya mutabıg aziz Ruhun gabı11.olan şegirdda bu gelamı söyler. Mesihilen Allaha bu i12.ytigadımız var. anın için değıl, ki gendimizden bir şe13.yi figr edmeye sangi gendimizden gabliyetimiz ola, emma14.gabliyetimiz Allahdandır.” (pros Korinth. V. Kef.15.g. 4-5.)Allahın bu azim merhametlü muradı, ki gu-16.surlarımızı tegmil eder beg igdızalıdır yog yalnız17.bizi helaslı yola doğıru gulauzlaya Ruhani amelle-18.re, illa bu ömürün herbir başga igdızasına da. Zira19.yüce Rabbimiz cemiy mahlugatinı sahibi olmayla, ve20.aziz yüceliğinden cemiysine nazar edmeyle, cümleden21.alim, ve cümleden salih muradı aliesi üzere herbir mah-22.lugata igdiza eden, ve vacib olan gaderi ve tedbiri e-23.der. bu sebeb için Yagovos resulda der. “her ediye-24.yi salihle, ve her hibeyi kâmile yogarıdandır, nurların25.pederinden ener.” (Yakov. Epis. Kef. a. 17.) ve bu26.sebeb için semavi pederin comerd ediyelerine dayıma la-27.yıg olalım deyi, mücerred igdızadır yüreg arzusıyla28.gendine yücelenelim, ve heraretlü nazile inaetinin ga-29.pısını vuralım. vagidir, ki Allah istememizden evvel bi-[220]1.lir gaygı nesnelere mohdac olduğumuzu, ve eyi tanıır2.herbirini ne vermeliydiğini, bu sebeb için çoğ defa in-3.san alamaz onu, ki ala bilir idi, eğer gendisi heraretl.4.ricayla, ve yüreğın pag geyifiyetiyle daha evvel davran-5.sa, ve semavi pederin dayıma eyilig edmeye hazır olan mu-6.radı aliesine yaglassa.

7.İbaded figirlerimizin Allaha bir yücelenmesi, ve8.yaglaşmasıdır, hadda recayla canımıza faydalı o-9.lannarı gendisinden alalım deyü. İmdi ibadetimizin Al-10.laha müstecebe, ve tesirli olmasına, igdiza edenner11.bunnardır.

12.A. İgdizadır Allahdan isteyelim her gañğı nesneyi i-**13.**lehi kelamı tarif edersa bize. Zira Aziz Ruhdan şav-**14.**glanmayan İnsan nasıl bilmeyorusa gerçeg ifdiharlı-**15.**ğı neniñ üzerine bina, öylece gadir değıldir bilmeye**16.**ibadetinde gaygı nesneyi istemeliyidiğini. bunu isbad eder**17.**azim Abosolosta bu gelamı deyereg. “Ruh bizim zayı-**18.**flıglarımıza müsaade eder. Zira biz ilayığ olduğu vec**19.**üzere ne için dua edmeyi bilmeyiz, emma Ruh gendisi**20.**bizim için tagrir olunmaz ahler ile şefaad eder.”(pros**21.**Rom. Kef. i. 26.)bu Aziz Ruh öğretir bize Şerif**22.**gitabında, ki ibdida Allahıñ melgudini ve adaletini**23.**bilemeyiz. yâni, o vasıtaı ki bunuñile gendine layığ**24.**olalım, ve canımızıñ helaslığını gendinden dileyelim,**25.**recamız Allaha magbul olduğuna hec bir şübbemiz**26.**olmayarag. emma sayrı eyiligleri, yâni sağlığı, uzun**27.**ömürü malı, itibarı, mamirliği, şardile dilemeliyiz, yâ**28.**ni, recamıza bu gelamı zamm edereg “eğer muradı**29.**aliesine hoşusa bu istediğimiz, ve eğer gendisi herşeyi**[221]****1.** gören ve bilen Tañrı olduğu için, ağınsa, ki böyle**2.**yiligler bize fayda olacaglar.

3.V. İbaded heraretlü ve ezgin yüregden çıgmalı fu-**4.**garalığımızıñ,ve pecareliğimiziñ hillesiz tagririyle.**5.**ve töbeye gelen asodos evladıñ ta o cevablariyle.**6.**“ Bederimiñ negadar iciretli hümedgârları ekmege**7.**doyarlar, ve ardırırlar, ve ben açlıgdan helag olu**8.**yorum,”(Louk. Kef. ie.17.) zira insan yalnız**9.**gendiliğinden bir şeye malig değıl, ve neda gadir olur**10.**malig olmaya, eğer semavi Beder merhametlü elini**11.**acmazsa.

12.G.Cemiy niazlarımız ve istidalerimiz sübbesiz umu**13.**d ile Yisus Hristozuñ çoğ giyimetli inaetleriniñ üze-**14.**rine bina olmalı, ve yüreğimizde bir gavi emniyed bu-**15.**lunmalı, ki helas edicimiziñ fagad ölümü, ve bizim**16.**icin dökülen ganı gadirdirler Allahıñ merhametini eğı-**17.**meye ömürümüze, ve çanımıza faydalı olan dalabla-**18.**rımızıñ edasına. ve bunsuz ibadetimiz günahgâr yü-**19.**regden, ve ilayıgsız dudaglardan çıgdığı için hec bir**20.**guvveti olmaz ve bu şeyi bu gadar çoğ isbatlıdır,**21.**hadda ibnulah gendisi beyân eyledi bize bu gelamları**22.**le. “Beli beli derim size, ki benim ismime negadar şeyi**23.**dilersaңыз Bederden vereceg size.” (Yoan. Kefa. :s**24.**23.) mübareg Baulosa möhkem isbatile göstürür bu-**25.**nu. “olgi gendi öz oğluna şevged edmedi, emma anı**26.**cümlemiz için teslim eyledi, yine anıñile bize cümle**27.**şeyleri nicin mürd vermeyeceg;” (pros Rom. Kef. İ. 38.)**[222]**

1.Bitün o, ki ibadetimizde mürüvvetli Allahdan 2.talab edmeye borcumuz var, bu Rabbiden tarifenmiş3.ibadedde mesturdur.”

4.yâ göglerde olan Bederimiz! ismiñ mugaddes olsun.5.melgutiñ gelsin

6.Muradıñ gögde nice gılınırsa, yerde dahi böyle7.gılınsın.

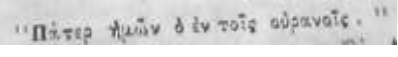
8.yevmiye egmegimizi bize bugün ver.

9.ve bize suçlarımızı bağışla, nice, ki biz dahi bize10.suclu olannara bağışlarız.

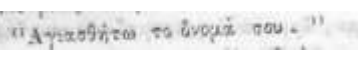
11.ve bizi imtihaneye idgal edme, emma bizi yaramazdan gurtare. 12. Zira melgud ve guvved, ve izzed ebedan seniñdir. Amin.13.(Matth. Kef. 914.)

14. Bu ibaded, ki Rabbimiz Yisus Hristos tarif eddi bi15.ze eğer gendiliğinden belliysa da, emma çüñgi bunda me-16.sturdur insanıñ Allahdan istemeye gadir olduğı nes-17.neler bunun için memfaadsız değıldir bunuñ mu-18.fasal tefsir olması

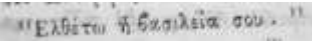
RABIYEN DARİFLENEN İBADEDİN TEFSİRİ

19.

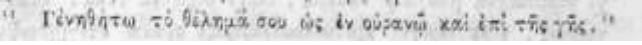
20.Yane ya cümleden gudretli Allah,ve bizim ya-21.ratıcımız. sengi tabiyeden yana bir yerde sığışmañ,22.illa her yerde Sinorsuz hazır nazırsıñ, ve izzetiñ23.daha yetig beyânnığıyle semavilerde meydan edersıñ, sen,24.ki bizleri sana düşmanigen tagriri mimginsiz merhametiñi-[223]1.le sevdiñ, ve sevgülü, ve muvahid oğıluñ Rabbimiz2.Yisus Hristozuñ şefaatiyle gendiñe oğıllug eylediñ3. ve Aziz Ruh ile yüreglerimiziñ derüninde yâ baba de-4.yi çağırır, ve bu tagriri mimginsiz sedaylen inandırır5.bizleri, ki dünyâvi atalar evlatlarını peg çapıg,6.ve golayı terg ederler, lakin sen zinhar terg etmeñ. yâ7.merhametlü Beder hor bağıb gabul edmeyeceg misiñ8.biz evlatlarıñıñ ibadetini, ki nâmetiñ ilen evlad ol-9.dug sana;insana olan muhabbediñ üzere igdizaları10.mıza yetişmeyeceg misiñ; bu sebeb için bu eyi umu11.dileda cesaretlenereg yetig imanile, ve alcag göñü12.lile reca ederiz sana.

13.

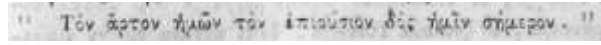
14.Seniñ gerçeğliğini bildir bize, ac gözlerimizi, ki15.şeraadınıñ ölçülerini görelim. seniñ Aziz geliseñe16.rahatlıg ver, ki seniñ salihliğine şaaded çadırı dig17.dıñ hadda cemiğ doğru yoldan azannar şeriatınıñ18.şavgından gulauzlanmayle, bir sürüye cem olalım,19.ve gendimizi sen eyi çobana teslim edelim. bizi ge20.ri çeg fena amellerden, ki bu fena amellerle Aziz is-21.mine küfür oluyor. ve nâmed ver bize seniñ muhab22.betiñe, ve faziletiñe ilerileyelim, hadda görsün dün-23.yâ bizim eyi amellerimizi, ve izzedlesin semavilerde olan24.sen Bederimizi

25.

26.Sen ihrac eddiñ bizi garanlıgdan, ve gulauzla27.dıñ bizi tecayibedli nuruna, ve yüreglerimizi gavi-28.lendirdiñ ebedi ömürüñ umuduyle, biz vicudile be29.raber olan bu ömürümüzde gelamiñile ve Ruhuñile[224]1.gulauzlanıb bitün arzuyle evetleriz seniñ ebedied ra-2.hatlığıña. imdi sen fidneleri def ed, ve İncili Şerifi3.yiñ düşmannarınıñ şerir heragetlerini boşa çıkar.had4.da bu ömürüñ yolunu meksiz yürüyelim, ve hadda5.bu dünyânıñ figan deresinden nagl olalım ebetlerden6.berü olan Azizleriñ mutlu megânnarına, ki orada sen7.fagad cemiysene cemiğ igdizalarsıñ.

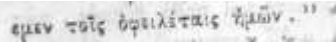
8.

9.Bizim fesatlı ve yaramaz ricamızı, ki fani dünyâ10.nıñ aldadıcı sefalarından yesir olub illetlerden11.dumannandığ, ve bizi helaslı yolumuzdan azdırıyor,12.tabi eyle yâ Rabbi!Seniñ salih ve gâmil rızaña ku13.dredli nâmetiñile, hadda sevincile, ve sogranmagsız14.seniñ emirleriñe idaad edelim, ve gavi iman edelim, ki15.güllü mahlugatları sen dedbir edersiñ azim elmiñ i16.le.guvvetlendirir zayıflığımızı, hadda biz yeriñ17.yüzünde yaşayannar öylece sadagatile. ve imanilen eda18.edelim borcumuzu, nasıl tegmil ederlersa muradı a-19.lieñi göğ yüzünde Aziz Melayigleriñda.

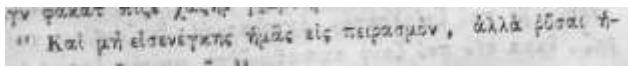
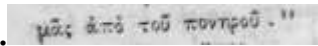
20.

21.Ve çünğı biz halea bu çok cefalı ömürürde ya-22.şarız, ve bu zayıflıgdan ağırlaşmış vicutleri daşı23.rız, emma sen bu zayıf tabietimizeda murad eddiñ rah-24.metlerinden bir migdar dögmeye, bize bu batıl ömüre25.igdiza edenneri vermeylen, ürüzgârı duru bağışla, ye-26.riñ meyvalarını çoğald, elimiziñ amellerini beregâ-27.tlandır, ve tam

sağlıgile vicudımızı guvvadlandır,28.hadda bundan daniyalım, ki sensin cemiyye-
yilgileri29.agından buñar, ve seniñ beregâdın olmagısız, bizim[225]1.her muzaygamız
ve gayredimiz nafiledir.2.

3.

4.Emma bunnarın cemiysiniñ arasında hesabsız inaet5.leriñe nayıl olurugen, ilayığ
şügürleri vermeyoruz bu6.inaetleriñ için sen veliyil nimetimize, illa her saad ile-7.hi
nomosuña mugayir gederiz, ilehi rızaña itaad edme8.yoruz, nimetleriñi götülüglerimize
sebeb ediyoruz,9.ve öylece gücendiriyoruz salihetiñi borşlu galmayle,10.hadda hag
öfgeñe ilayığ olalım muhalifetlerimiz ile.11.Beli yâ Rabbi! “guluñ üzerine hökümile
gelme , zi12.ra şu dünyâda yaşayannardan bir gimse seniñ huzu13.ruñda sadıg
olamaz.”(Psalm.rmg.2.)tabirsiz mer-14.hametiñ üzere af ed taksiratlarımızı, ol gıyimetli
gan15.icin, ki bunu muvahid ve sevgülü oğluñ şefaadcı16.mız Yisus Hristos stavrozuñ
üzerinde bizim için dögdü.17.ve bu Yisuza teşekür için gavi nied, ve hulusane18.sevda
daşırız cemiyy borşlarını bize borşlu olannara hi-19.ba edmeye, ve sevincilen aflıg
vermeye bizi tasallan-20.dırannara, ve zulüm edennere. imdi geçgem seniñ nâme21.tiñ
fagad bize hazır yardım olaydı.

22. 23.

24.Yog yalnız şimdiedeg eddiğimiz günahları af eyile.25.illa şimden soñra olacag
günahlardanda esirge bizi26.Zira yâ Rabbi!Sen bilirsın tabietimiziñ günaha go-27.layı
yıkılan zayıflığını.sana malumdur negadar çoğ28.çeşid, ve çetin akabelerden, ve
mihnetlerden dalgalanı-29.rız bu dünyânın dalgasında. tenimiz illetleriyle,[226]1.dünyâ
ogşaticı sefaleriyle, ve şeytan şerirliğiyle ceyg2.ederler bize.İmdi yâ derhumlu Rabbi!
bragma3.bizi böyle günahlara düşmeye.yaramaz şeytannarın4.ateşli oğlarını soyundur,
hadda bunnardan yeñilme-5.ylen umudsuzluğun çırgafına düşmeyelim.ve
eğer6.doğrulmamız için bazı defa rıza olursañ,bizi peder7.tarigiyle bir imdihane itgal
edmeye, seniñ muradın8.icra olsun, anca zayıflığımızı guvvetlendir güllü9.şeye gudredli
eliñile, hadda insan zayıflığından ku-10.dredsiz görünmeyelim bu mutlu meydanañ
cengine. ve11.seniñ feyilli guvvetiñ, bizim zayıflığımızı yardım12.olsun.

13. "Οτι σου ἐστὶν ἡ Βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα, 14. εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν."

15.Heyi semavi peder saña iman ederiz, ki hor bagmaya-16.cagsıñ talablarımıza. Zira sen cümleden gudretli17.gibi güllü şeye gadersiñ,ve cümleden salih gibi ce-18.miy eyiligleri bize vermeyi istersiñ. bu incili şerifiñ va-19.sıtasıyla vad eylediñ bize gavi umud edelim sevgülü20.oğluñ Rabbimiz Yisus Hristozuñ ismine her ne talab21.edersag alacağımıza. lagin daha yalvarırız sana sen-22.den her gün aldığımız nimetler icin, izzed bize olmasın,23.illa seniñ ismiñe olsun.geşgem olaydı olaydı.

KİTABIN NİHAYEDİ

[227]

Uyigudan galgdıgdansoñra ibaded

1.Yâ Rabbi ve Allah! bitün galbimden şügr ederim sa-2.na, ki sağ ve sağlam galdırdıñ uyigudan ben günah-3.geri geceniñ garannıgını govduñ, ve bu günü gü4.neşiñ şavgıyle münnever eddiñ. bu sebep icin cesa-5.red edereg heraretile, rica ederim sana, hadda cahilli-6.ğimiñ ve illetlerimiñ bulutlarını tağıdıb şavglandı-7.rasıñ aglımı, ve iradetimi seniñ feyilli nâmetiñ nuru-8.yle. nâmed ver guluña, hadda her saad sevincile ic-9.ra edeyim bana ehale eddiğñ ameli, ve tefdiş edeyim,10. her ehdimam ve diggatile ilehi nomosuñda gizlenmiş olan11.sırlarıñı, ve dayima sevincilen aziz ismiñe nida edeyim.

Pater imon. k.t.l.

Uyigudan Evvel İbaded.

12.Yâ güllü şeye gadir olan Allah ! geceniñ bu saatına13.yetişmiylen ilehi gaderiñ vasıtasıyla, seniñ insan se-14.vici cömerd eliñden bu gün aldığım cemiy inaetler15.icin şügr ederim saña.ve eddiğim günahlar icin tö-16.be edmiş yüreğimi teslim ederim sana. beni al ganatla-17.rıñ helasetli ördüsünüñ altına, ki uyıguya gedi-18.yorum, ve guvvet ver baña gözlerimiñ yamacında19.dutayım ol ebedied rahatlığı, ki hazır eylediñ seni se-20.vennere, onnar ile beraber beni da layıg eyile azim merha-21.metiñ için.

[228]

Sufradan evvel ibaded

1.Yâ Rabbi ve Allah! “cümlesi senden umarlar, ki2.yemeğini vagdında veresiñ, eliñi açasıñ, ve eyiliğin3.den doyarlar cümlesi” (Psalm. rd. 28-29)

Sufradansoñra ibaded

4.Yâ Rabbi Yisus Hristos Allahımız! şügr ederim sa5.na, ki doyurduñ beni yeryüzünde olan eyiligleriñden6.mahrum edme bizleri semavi Batişahlığıñdanda

[229]

YİNE BU KİTABIN HOCASINDAN

KELAMDIR.

MELHİSEDEK.

1.İcin, ki aziz gitab fagad üç tarafda zigrini eder:2.ibdida(Genesisin Kef. d. 18.)sanien (Psalmosu.rth.4.)3.ve üçüncüsü Abosolos Baulosuñ İbranilere olan4.megdubunuñ (Kef. e. s. z.)

5.Tevradıñ ilg gitabında nagl olunur, ki o mucuze-6.dlü Avraam Pederimiz düşmannarını yeñib ihdişamile7.hanesine avded edergen ozaman salim padişahı Melhisedag8.Allah Tealenin babazı olmaylen ol sevincli avdedinde9.Avraamın mugabelesine Sefa deresine çıgdı egmeg ve10.şarabile, dua eyiledi bu haziredi İbrahime Allah de-11.alenin papazıgibi, ve bu haziredi İbrahimi gudretli12.Allahın ebedied nazarına teslim edereg, bunun icin13.teşekürler getirdi. gögün ve yeriñ sahibi Allaha.

14.Bu sebebdan hazireti İbrahim Melhisedege ogadar cog15.iydigad göstürdü, hadda düşmanıñ kelepirlilerinden on16.beligde bir beliğini ona fida eddi verdi. Avraam pederin17.bu tarigi asgkâre göstürür, ki Melhisedegde olan pa-18.pazlığı mücerred tanıdı. tevratin genesis gitabında19.melhisedeg icin fagad bugadar zigr eder.

20.Sanien Davud Beyigamber yüz doguzuncu psalmosta[230]1.az cevap söyler Melhisedeg icin, İncili şerifin tefsiri-2.negöre davud peyigamber ol az cevaplarile Mesihin gele-3.ceğini habar verereg göstürür, ki bu Mesih hem pati-4.sahlığını azim

rubbesinde bulunacag bu gelamı ü-5.zere “rabbi guvvediñ اساسını sihondan göndüreceg-6.dir sana ve düşmannarıñ arasında högküm ed.”ve7.hem iereis olacag bu gelamı üzere. “rabbi yemin eddi,8.ve peşiman olmayıcag. sen Melhisedegıñ ayını üzere ebe-9.dan babaz iereasıñ.”(psalm. rth.)İste yine Melhisedeg10.isminiñ zigri oluyor davud Beyigaamberden da bugibi.

11.Ücücüsü resul baulos melhisedeg icin daha mu-12.fassal zigr eder İbranilere yazdıgı megdubunda ki Me13.lhisedegin suraşında onuñ ierosinisi ilen Yisuzuñ ie-14.rosinisiniñ arasında göstürdüğü uyıgunugilen ol aca-15.yib maneyi bulur, ki bu mane baulosa olan ilehi nâmete16.ilayig, ve semavi elime magsusdur.

17.İmdi Aziz Baulosuñ bulduğı mane ağnaşılmag icin,18.ve bu hususuñ daha tegmil tefsiri icin öğrenmeliyiz19.gangı nieddeyidi resul Baulos, haçan yazar idi bu meg-20.dubu. bu Yahudilere yazar idi,yâni, öyle bir Mil-21.lete, ki çok heraret ile saab olurudu gitabına, yog22.yalıñız meşrebiye Nomosuna, ki bunu bizda hec terg23.edmeyiz. illa mesebiye Nomosunada, yâni, o nomosa.ki 24.ibaded haneniñ icinde icra olan töreleri tarif ederidi,25.ve bu töreleriñ eñ meşhurleri türlü hayvannardan gur-26.ban icin gelen vagıflaridi. bunnarı Yehudileriñ ie-27.reisleri gurbanhaneniñ üzerine boğazlayıb Allaha su-28.narlaridi. ve böyle töreleri İbrani denilen Yahudiler29.çok gaviliğilen gucaglarlaridi, ve mimgini bulunma-[231]1.zidi bunnarıñ izlam olmasına, ki bir vagidde bu tö-2.reler ibdal olacaglar deyi. İmdi igdizayıdı, ki Aziz3.Baulos bu Yehudileri böyle yañlış fikirden ayırma-4.ya, ve bunnara saab oldugları Ahdi atigden göstü-5.re ki, o gurbannar gadim değildirler, ve o gurbannarı6.icra eden İereaslar da kezalig bir migdar vagıda mag-7.susidiler. ve bu babazlıg hüzmeciñ üzerine bina olan8.sayrı töreler da beraber agıbed nesh olmalıydiler. imdi9.vuguf olalım ne tarigile başlar bu maslaatiñ mah-10.setine resulullah Baulos.

11.Bu Aziz Baulos igrar eder Yahudilere, ki bunnar12.Allahıñ Nomosu üzere saab olurlaridi ol ierosini-13.ye, ki Aarondan başladığı icin, Aaronuñ ierosi-14.nisi tabir olunurudu.gezalig bu Aziz Baulos bil-15.dirir, ki Yahudiler Allahıñ emri üzere gannı gurban-16.nar edmeliytiler.ve bu gelamlardan soñra başlar bun-17.nara ağnadmaya, ki bu gurbannar fagad gendilerinden18.zinhar gadir olamazlaridi Allahı tesgin edmeye, ve gü-19.nahları silmeye, ve isbad eder onnara, ki o töreleriñ20. cümlesi fagad bir migdar vagıda emr oldular idi Al-21.lahdan, ve bu gelamlarilen isbatını gavilendirir.

22.A.der onnara, ki agılsız hayvannarıñ, yâni, bir23.goçuñ, bir tegeniñ, bir öküzün, yâhod bir bu-24.zağıñıñ ganı günahları sildirmeye gadir olur demeg,25.insanıñ doğru aglına zıd görünür. Zira günah kere26.steli olmadıǵı icin, bir keresteli nemligden silinmesi gabilsiz-27.dir. hemi dahi Allahıñ azimliğine muvafiq olmag mimginsiz-28.dir, bir agılsız hayvanıñ boğazlanmasına baka, ve böyle29.bir gurbanıñ vasıtasıyle haglıǵı merhamete tebdil ola.[232]

1.V.Der bunnara, ki siz Yehudilerden râyed bulan2.ilehi gıtablar aşgâre söylediler çoğ evvel, ki ierosi-3.niñi, ve kezalig cemiy töreleriñiz da vagdında nihaed4.bulacaglar. Ve Ahdi atigden,(Tevraddan) aldıǵı5.isbatlarıñ arasında Baulos resulullah Davud Beyi-6.gamberiñ bu gelamını da isbad icin aldı. “sen Mel-7.hisedegiñ ayini üzere ebedan iereisin.”

8.Cemiy Yehudileriñ igrarına göre bu kelimelerde A-9.ziz Ruhdan söylendiler gözedilen Mesih icin, nasıl, ki10.yüz doguzuncu psalmosuñ tümüda Mesih icin de-11.nildi. İmdi bu gelamlar aşgâreden Mesihe ebedi ierosi-12.niyi verirler, emma Yehudileriñ ozamanagadar iyitibar13.eddiǵi Aaronuñ ayini ve tarigi üzere deǵıl, illa Melhi-14.sedegiñ ayini üzere, ki bu Melhisedeg icin Yehudile-15.riñ haberi azidi. bu sebep icin Aziz resul isbatile16.söyler, ki bir sebep yoǵudu, hadda Aziz Ruh Mel-17.hisedegiñ ayini üzere bir yeni Bapazlıǵıñ geleceǵini18.bugadar evvel haber vere, eğer Yehudileriñ Aaron-19.dan başlanan Bapazlıǵı gadim galması olsa. İşte Abo-20.solosuñ ta o gelamı. “İmdi eğer tegmillig Aaronuñ21.Bapazlıǵıylen olduysa, artıǵ ne lazımdı, ki Melhise-22.degiñ ayini üzere bir gayrı iereis galga, ve Aaronuñ23.ayini üzere denilmeye;”(Kef. z. 11. Pros. Evr.)

24.Böyle gelamlarile alimdar Hoca Baulos ehtimamilen25.isbad eder, ki Yehudileriñ Bapazlıǵı, töreleri ve gur-26.bannarıyle maan gadim galmayacaǵıdı, illa Aziz Ru-27.huñ gelamlarınıñ guvvetiyle bir vagiddan soñra baş-28.ga bir daha tegmil ierosiniye tabi olacaǵıdı Mel-29.hisedegiñ ayini üzere.[233]1.ve.bu isbatından soñra Abosolos daha acıǵa çı-2.garır, ki bu Melhisedegiñ ayini üzere olan bu ebedied3.Bapaz, helas edicimiz İsayıl Mesihdir, ve Melhisede4.giñ Bapazlıǵıñıñ uygunnuǵu bi gusur Hristosta teg5.mil oldu.

6.Ve bundan gavilendirir Yisus Hristosuñ ierosinisini7.ki bu Hristos ebedied Ruhuñ vasıtasıyle gendini lege-8.siz gurban gibi getirdi Beder Allaha stavrosuñ üzerine,9.hadda

temizlesin zamirimizi batıl amellerden ve gadir**10**.olalım secda edmeye ebedi var olan gerçeg Allaha.

11.Ve Hristozuñ bu ierosinisini ebedi tabir ediyor**12**.Abosolos.

13.A. Zira başga ierosiniye bragılacag değil, Hri**14**.stoza uygun hulafe ierosinide bulunmadığı için.

15.V. Zira böyle İerosininiñ vasıtasıyla biz insannar i-**16**.cin Allaha sunulen gurban, öyle bir guvvedde ve fe-**17**.yildedir, hadda semavi Beder cemiy günahları siler ha-**18**.can imanile bu ierosiniyi gendine tabdig ederiz, ve na-**19**.sıl, ki bu gurban igdiza edmesa, degrav stavros üze-**20**.rine gelmeye, öylece bu İerosinide ebedi tebdilsiz**21**.galacag.

22.G. Zira sayrı Bapazlar ölüme tabi oldukları için**23**.gadir olamazlar ebedi tebdilsiz galmaya, lakin Hristos**24**.ebedi gadim galdığı için, İerosiniyida ebedi hıvz e-**25**.der. bu Aziz Ruhdan dolu gelamlardansoñra Baulo-**26**.suñ Miri kelam lisanı bunu da açığa çıkarıyor,**27**.yâni, ne için Yisus Hristozuñ İerosinisi Aaronuñ**28**.ayini üzere değilidi, illa Melhisedegiñ ayini üzere bir**29**. uygunuğudu. ve bu gelamları der. Hristos İereis,[**234**]**1**.Melhisedeg iereis, Aaronda gezalig iereis. emma Hri-**2**.stos iereis olduğundan başga, hemi Badişahada. Zira ru-**3**.hani tarigilen Aziz Kelisasına Badişahlıg eder Mel-**4**.hisedegda Bapazlığından başga Badişahdaydı. emma**5**.Aaron fagad Bapazidi. Zira Badişahlıgın rubbesi**6**.fagad Yudaniñ gabilesine magsusudu, ve Aaronuñ**7**.olduğu Levi gavminde Badişahlıg yoğudu. Hristos ile**8**.Melhisedegiñ Bapazlığına bir uygunnug budur.

9.Bundan başga Hristozuñ Bapazlığı hayvannarı gur-**10**.ban edmeye bina değilidi. kezalig Melhisedegda hec**11**.bir yerde görünmiyor, ki Bapaz olduğu için bir va-**12**.gidda hayvannarı gurban getire. lakin Aaronuñ Ba-**13**.pazlığı mücerred hayvannarıñ gurbanına binaydı. İ-**14**.şte iginci uygunnug Hristosile Melhisedegiñ arasında.

15.Ve dahi Melhisedeg Aziz gitabdan gerçeg Bapaz gö-**16**.rünüyor Leviniñ gavminden değil igen, ki eski vasietiñ**17**.Bapazlığı Leviniñ gavmine ehaleydi. Zira Aaronuñ**18**.ierosinisine bir gimse giremezidi, Leviniñ gavminden**19**.olduğunu isbad edmeyinca. öylece Hristosta Aziz Ruh-**20**.dan Bapaz tabir olmuşigen, emma insan tabiedinden ya-**21**.na Leviniñ gavminden değilidi, illa Yudaniñ gavmin-**22**.den idi, ki bu

Yudaniñ gavminden gimsa yağlaşma-23.z idi gurban haneye. lakin Aaron Leviniñ gavminden i24.di. İşte yine bir uygunsuzluk Hristozilen Aaronuñ25.ierosiniliglerinde.

26. Aziz gidabda Melhisedegiñ cediti, ve siñsilesi27.hec añılmaz. bunuñ ataları için bir isbad yog. 28.gimlerdir Babası ve Anası;gimlerdir agrabaları;ne-29.zaman doğdu;ne zaman öldü;ve bunuñ için zan[235]1.olunabilir,ki ne Babası ne Anası, ne siñsilesi,2.ve ne ömürünüñ evveli, ve nihaeti var idi.lakin bun-3.dan ödürü, zannetmesiñ bir gimsa, ki belgi insan de-4.ğilidi. Abosolos bunun için söylemedi gelamlarını,5.illa göstürdü, ki Aziz gitab bunuñ Babasını A-6.nasını ve siñsilesini sugüd eddi.

7. Aziz gitab bu Melhisedegiñ siñsilesini sugüd8.eddiysa, sebebsiz edmedi, illa istedi bunuñ suratına9.yüce Bapaz Yisus Hristozuñ uygunnuğunu göstür-10.meye, ki bu Hristos Allah olduğı için, hec bir11.siñsilesi,ve bir ezeli ve soñu yogdur. ve işte yine12.Hristozuñ Melhisedegilen uygunnuğı, ve yog Aaroni-13.le, ki bunuñ siñsilesini Şerif gitab acıgdan14.nagl eder.

15.Bunnardan görünür Abosolosuñ nieti ne sebeb için16.Melhisedegi Babasız ve Anasız ve siñsilesiz tabir ed-17.di. bu resuliñ nieti var idi Melhisedegiñ siñsilesi-18.ni sugüd edmeyle göstürmeye, ki Leviniñ gavminden19.sürüb gelmeyen bir ierosini var idi, ve budur Hri-20.stozuñ ebedied ierosini, ki Leviniñ gavmiyle bir u-21.suyeti yog. böyle isbatile Yehudileri isgâd edme-22.ye, ki Allahdan başga bir ierosini terdib olundu23.Leviniñ gavminden olmayarag, ve inandırsiñ bunna-24.rı, ki Yehudileriñ saab olduğı Aaronuñ ierosi25.nisi, akibed Allahdan terdib olan bu ierosiniye26.istifasını vermeliydi.

27.Yine Melhisedegiñ ve Hristozuñ arasında olan28.uygunnug için agabince deyileceğler.29.Melhidedeg için aziz gidabda hec zigr olunmayor,[236]1.eğer gendisi papazlığna vegil bragdıysa. İmdi bundan2.görünür, ki papazlığı fagad gendine magsusudu.3.Hristosta gendine uygun vegil bragmadı. Emma Aaron gen-4.dine uygun vegil bragdı.

5.Aziz gitab Melhisedegiñ papazlığından fagad bir a-6.mel köstürür, yâni. der, ki papaz gibi haziret İbrahime7.evlogis eyledi. Hristozuñ ierosinisida fagad bir amel8.tegmil eddi, hacan gendini Allaha gurban getirdi, ve9. fagad bu gurbanıñ vasıtasıyla azizlendirdiği

adamlar-10.rın cümlesini tegmil eddi. emma Aaron, ve bunuñ11.hulafeleri mohdacidiler hergün ibdida gendi günah-12.ları için, ve soñra halgıñ taksiratları için gurban-13.nar gesmeye.

14.Melhisedegıñ ierosinisi Aaronuñ ierosinisinden cog15.üstün üdü rubbeden yana da.Zira Avraam peder Melhi16.sedegden hem evlogis oldu İerosini sahibi olduğı için,17.ve hem kelebilerden onda birini ona verdi, ve öyle tarz ilen18.onuñ İerosinisine yagışan izzedi göstürdü.lagin19.çüngi Haziredi İbrahim Yehudi cinsiniñ ireyziydi, ve20.çüngi bu Hazireti İbrahimiñ züryetindenidi Levi21.gendisida, ki Aaronuñ Bapazlığı Levi gabilesinden22.alınırıdi, ve bu sebeb için hag üzere demeliyiz, ki23.Levida Aaronuñ İerosinisinden olan cemiy siñsilele-24.riyle beraber Melhisedegden evlogia aldı, ecda-25.dı Avraamıñ suratında, ki bu Avraam Melhisede-26.ğıñ İerosinisiniñ isbatı için ona öşür verdi işte27.bundada Melhisedegıñ Bapazlığıda azimliğı için Yi-28.sus Hristozuñ Bapazlığıylen uygundur. Zira ameli29.daha üstün, ve daha feylliydi Aaronuñ gedirdiğı olan

İKİNCİ BÖLÜM

SES BİLGİSİ

2.1.Yazım Özellikleri

Doğru Dinin Talimi adlı eser Karanmanlı Türkleri tarafından Grek alfabesi ile kaleme alınmıştır. Grek alfabesi Türkçe sesleri karşılamada yetersiz kalmış bu nedenle de mevcut harflerin üzerine noktalar konularak Türkçenin sesleri gösterilmiştir.

2.1.1. Ünlülerin Yazılışı

Metnin yazımında kullanılan ünlüler a, â, e, ı, i, o, ö, u, ü olmak üzere dokuz tanedir.

Karamanlı Türkçesi Alfabeti	Latin Alfabeti
/α/, /ά/ ve /à/- A a	a
ια	â
/ε/, /έ/ ve /è/-E e	e
/η/, /ή/ ve /ḥ/-H	ı
/ι/, /ί/ ve /ï/-I	i
/ò/, /ο/, / ιò	o
/ò´/ ve /`ò/- êo	ö
/ου/ ve /ού/-OY	u
/ού/ ve /ού/-OY	ü

2.1.1.1. /a/ Ünlüsünün Yazılışı

Metinde /a/ sesi çoğunlukla α/, /ά/ ve /α/- A a harfleriyle gösterilmiştir.

Allaha [42]/1

asıl [38]/14

hacan [38]/29

2.1.1.2. /â/ Ünlüsünün Yazılışı

Metinde /â/ sesi /ia/ harfiyle gösterilmiştir

gâmilliğın [60]/9

kâsesini

eyâmında

2.1.1.3 /e/ Ünlüsünün Yazılışı

Metinde /e/ sesi çoğunlukla ε/, /έ/ ve /è/ harfleriyle gösterilmiştir.

ibaded hanelerde [2]/4

iman etmeli [7]/5

feyilleriñ [72]/20

2.1.1.4. /ı/ Ünlüsünün Yazılışı

Metinde /ı/ sesi çoğunlukla ι/, /ή/ ve /η/-H harfleriyle gösterilmiştir.

gelamı [73]/3

hasım [77]/25

hristianlık [85]/6

nasıl [84]/4

insanı [91]/14

2.1.1.5. /i/ Ünlüsünün Yazılışı

Metinde /i/ sesi çoğunlukla η/, /ή /υ/, /ί/ ve /ι/-I harfleriyle gösterilmiştir.

insan [90]/14

zira [93]/14

ki [95]/26

gadir idi [100]/7

emrini [109]/11

2.1.1.6. /o/ Ünlüsünün Yazılışı

Metinde /o/ sesi çoğunlukla /ò/, /o/, / iò / harfleriyle gösterilmiştir.

olunduğu

olur [11]/12

sinorsuzusa 23/17

çok [181]/13

yâhod [190]/6

2.1.1.7. /ö/ Ünlüsünün Yazılışı

Metinde /ö/ sesi çoğunlukla /ò /, /'ò/, /o/, / èo/ harfleriyle gösterilmiştir.

τὸ τέταρτον δὲ dördüncü [30]/2

τοῦ ἐρίτεσ. döneridig [55]/2

ἐθελοντες. öğreniriz [32]/4

ἐμὸν ömür [52]/28

χόκουμῃ hüküme [132]/3

2.1.1.8. /u/ Ünlüsünün Yazılışı

Metinde /u/ sesi çoğunlukla /ou/ ve /oú/ harfleriyle gösterilmiştir.

πουλουνάω bulunan 19/13

πού bu [24]/3

ρουζα ruhda [87]/3

χουσουμετελειντεν husumetlerinden [132]/9

ούγικούν uyıgun [135]/25

2.1.1.9. /ü/ sesi Ünlüsünün Yazılışı

Metinde /ü/ sesi çoğunlukla /ou/ ve /oú/ve /ıou/ harfleriyle gösterilmiştir.

εχίουζελ güzel 136/6

τουρλού dürlü [63]/4

γιοργειν yüreğün [90]/25

του νταγιά dünyâya [121]/1

εθλου του ölüdür 164/1

2.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı

Metnin yazımında kullanılan ünsüzler

B/b..... Π/π yı-yi..... $\ddot{\imath}$

C/c..... $TZ/\tau\zeta$

Ç/ç..... $\dot{T}Z/\ddot{\tau}\zeta$

D/d..... $\Delta T/\tau$

F/f..... Φ/ϕ

G/g..... $\Gamma/\gamma, x$

Ğ/ğ..... Γ/γ

H/h..... X/χ

K/k..... $K/\kappa, \ddot{x}$

L/l Λ/λ

M/m M/μ

N/n N/ν

Đ/đ $\gamma\nu/\gamma\gamma/\Gamma\nu/\Gamma\gamma$

P/p $\ddot{H}/\ddot{h}$

R/r P/ρ

S/s..... Σ/σ

Ş/ş..... $\ddot{\Sigma}/\ddot{\sigma}$

T/t..... $\ddot{T}/\ddot{t}$

V/v β/β

Y/y Γ/y, ĩ

Z/z Z/ζ

ks..... ξ

ps.....Ψ

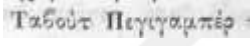
st..... ς

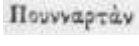
th..... Θ, θ

2.1.2.1. /b/ ve /p/ Ünsüzlerinin Yazılışı

Metinde /b/ ünsüzü Π/π harfiyle yazılmıştır.

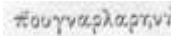
 bir [1]/2

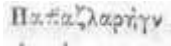
 Davud Beyigamber [27]/6

 bunnardan [46]/12

Metinde /p/ ünsüzü Π̃/π̃ harfiyle yazılmıştır.

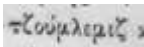
 peg [3]/26

 puñarlarını [15]/9

 Bapazlarıñ [197]/2

2.1.2.2. /c/ ve /ç/ Ünsüzlerinin Yazılışı

Metinde /c/ ünsüzü τς harfiyle yazılmıştır.

 cümlemiz [64]/26

cennet [93]/24

cefa çekdi [80]/27

Metinde /ç/ ünsüzü τζ harfiyle yazılmıştır.

çıgdı [81]/4

açıg [92]/7

çeşid [210]/24

2.1.2.3. /d/ ve /t/ Ünsüzlerinin Yazılışı

Metinde /d/ ünsüzü τ harfiyle yazılmıştır.

değildir [32]/10

ögreddiler [61]/13

daha [78]/1

Metinde /t/ ünsüzü τ harfiyle yazılmıştır.

tabir [77]/26

tefsir eder [31]/8

terbiye [46]/7

2.1.2.4. /g/ ve /k/ Ünsüzlerinin Yazılışı

Metinde /g/ ünsüzü x harfiyle yazılmıştır.

gözleriylen [1]/7

gurbannar [68]/14

 göre [99]/2

Metinde /k/ ünsüzü iki şekilde yazılmıştır.

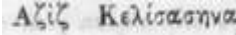
I. *ḱ* harfiyle yazılmıştır.

 kelam [149]/4

 kimse [136]/11

 kitab [57]/4

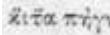
II. K/k harfiyle yazılmıştır.

 Aziz Kelisasına

2.1.2.5. /ñ/ Ünsüzünün Yazılışı

Metinde /ñ/ ünsüzü dört şekilde yazılmıştır.

I. Genellikle *γν* harfiyle yazılmıştır.

 kitabñ [62]/10

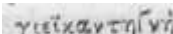
 soñra [106]/5

 saña [227]/15

II. *γγ* harfiyle yazılmıştır.

 soñune [79]/6

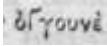
III. *Γν* harfiyle yazılmıştır.

 yeykandiñis [134]/13

 İerosinisiniñ [236]/26

 Melhisedegñ [236]/27

IV. Γγ harfiyle yazılmıştır.

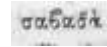
 ὄγγυνε [76]/21

2.1.2.6. /s/ ve /ş/ Ünsüzlerinin Yazılışı

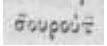
Metinde /s/ ünsüzü σ harfiyle yazılmıştır.

 σενίγν seniñ [58]/8

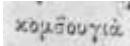
 σούγνρα soñra [71]/29

 σαβασή savaşa [75]/17

Metinde /ş/ ünsüzü š harfiyle yazılmıştır.

 šurūt şurut [2]/23

 şu [49]/22

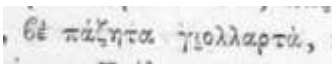
 κομσούγια gomşuya [60]/12

2.1.3. Bağlaçların Yazılışı

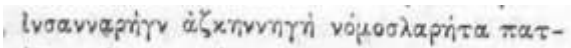
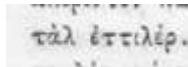
2.1.3.1. de/da Bağlacının Yazılışı

Metinde *da* bağlacı şeklinde ve çoğunlukla kendinden önceki kelimeye bitişik olarak yazılmıştır.

bazı5.evlerde, ve bazıda yollarda [2]/5

başga insannnariñ azgınnıǵı nomoslarıda bad6.dal eddiler [46]/5

 ἰνσαννερήγν ἀζκηννηγή νόμοσλαρήτα πατ-

- Bu bağlaç nadiren de kendinden önceki kelimeden ayrı yazılmıştır.

kezalig Ioannis Theologos da İncili Şerifde Allahıñ10.muhabbeti için taacüb edereg avaz eder [102]/9

κεζαλικ Ιωάννης Θεολόγος τα ἰντζ(λι) Σεριφτέ Αλλαχ

Metinde *de* bağlacı şeklinde ve çoğunlukla kendinden önceki kelimeye bitişik olarak yazılmıştır.

Zira bu Melayiglerde bizim gibi [12]/9

ζιρα που Μελαϊκέρτε πιζιμκιπε

ve gendide amindirlar 63/18

βε κεντιτέ αληντηρα.

ve bende onda galırım 148/17

βε πέντε οντά καλτήρημ.

2.1.3.2. *dahi* Bağlacının Yazılışı

Metinde *dahi* bağlacı şeklinde ve kendinden önceki kelimeden ayrı olarak yazılmıştır.

ve bunuñ eyi amelleri dahi esgi put18.barez [5]/17

βε πουνούρν ετ αμελλερι ταχι εσκι

ve Aziz Kitab7.dahi çoğ defa bunu Beyigamberlig eddi [120]/7

βε Αζιζ Κιτάν ταχι τζοκ τερά πουνού Πεγιγαμπερλικ εττί.

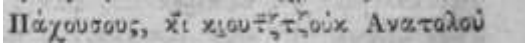
ki biz dahi bize10.suclu olannara bağışlarız [222]/9

κι πιζ ταχι πιζέ

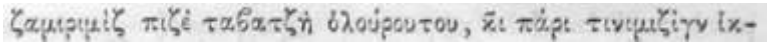
2.1.3.3. *ki* Bağlacının Yazılışı

Metinde *ki* bağlacı şeklinde ve kendinden önceki kelimeden ayrı olarak yazılmıştır.

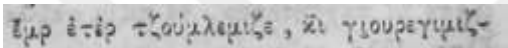
Bahusus, ki güccüg Anadolu [Th1.]/16

zamirimiz bize davacı olurudu, ki bari dinimiziñ [n]/8

emr eder cümlemize, ki yüregimiz [216]/25

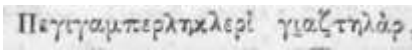

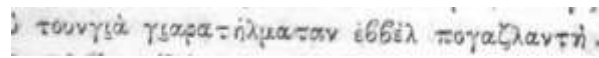
2.1.4. Eklerin Yazımı

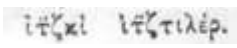
Metinde eklerin yazımında genel ölçünlü bir yazım görülmektedir. Görülen geçmiş zaman, bildirme, bulunma ve ayrılma hali ekleri çoğunlukla /d/'li yazılmakla birlikte az sayıda /t/li biçimlere de rastlanmaktadır.

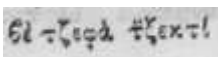
2.1.4.1. Görülen Geçmiş Zaman Eki

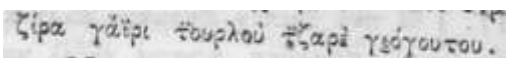
Metinde görülen geçmiş zaman eki için genellikle ölçünlü bir yazım olduğu görülmektedir.

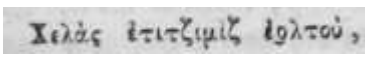
 (ve Beyigamberlikleri yazdılar) [57]/1

 (dünya yaratılmadan evvel boğazlandı) [64]/4

 içgi içdiler[73]/8

 ve cefa çekti [80]/27

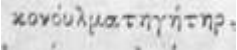
 Zira gayrı türlü çare yoğudu[93]/14

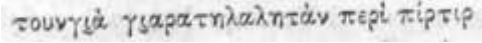
 Helas edicimiz öldü [119]/21

2.1.4.2. -dIr/-dUr Bildirme Ekinin Yazılışı

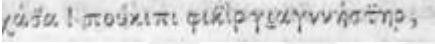
Metinde -dIr bildirme eki d'li biçiminde yazılmıştır. Metinde -dIr bildirme eki genel olarak kendinden önceki kelimeye bitişik olarak yazılmıştır

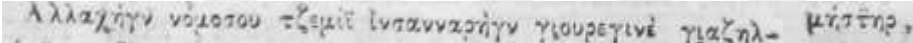
- d'li biçimde

 (gonulmadığıdır) [6]/14

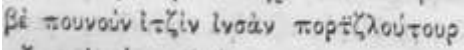
 (dünya yaradılalıdan beri birdir) [71]/2

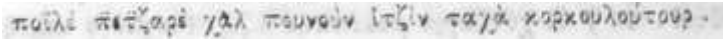
- Bu ek metinde bazen ünsüz uyumu gereği t'li biçiminde de görülmektedir.

 (bu gibi fikir yañnıştır) 53/5

 (Allahın nomosu cemiy insannarıñ yüreğine yazıl16.mıştır) [167]/16

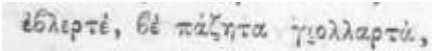
Metinde -dur bildirme eki sadece d' li biçimde görülmektedir.

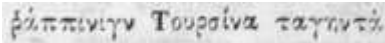
 (Ve bunun için insan borçludur) [36]/16

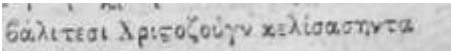

Böyle peçare hal bunun için daha gorguludur [218]/10

2.1.4.3. Bulunma Hali Eki

 evlerde, ve bazı da yollarda [2]/5

 Rabbiniñ Dursina dağında [5]/5

 validesi Hristozuñ gelisasında 13/26

2.1.4.4. Ayrılma Hali Eki

ῥῆ ἀραλῆκ ἀραλῆκ Ἰσαμπολτάν κελέν (ve aralıg aralıg İstamboldan gelen) [Th.1]/2

ἔμμα Πετερτέν μεθλούττουρ emma Bederden mevluddur [86]/18

γιδετιντζισί. Αλλάχ. τζούμλετεν ἀλιμτάρτηρ. Yedincisi. Allah cümleden alimdardır [24]/12

2.1.4.5. Çokluk Eki

Metinde çokluk eki genellikle ölçünlü bir şekilde yazılmıştır.

ἔμιλλετῆρεῖ milletlere [1]/23

κιοζῆερ κουλακῆαρ, gözler gulaglar [22]/28

μαχλουκατῆαρ, mahlugatlar [28]/5

ἄταῆαρ atalar [223]/5

ῥελαμῆαρῆ kelamları [169]/8

- Metinde bazen kalınlık-incelik uyumu bozularak kalın ünlü ile biten bir kelimeye ince ünlülü çokluk eki getirilmiştir.

ἔσναλερτέ esnallerde [Th1.]/6

τουδαλερινῆ duvalerine [Th2.]/29

ἄνλερι anleri [22]/9

σετῆταλεριγν secdaleriñ [57]/19

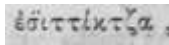
σεμαλερεῖ semalere [92]/15

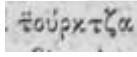
2.2. Ünlüler ve Ses Oyları

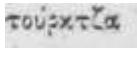
2.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

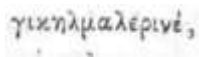
Türkçe kelimelerin ilk hecesinde kalın ünlü varsa sonraki hecelerde de kalın ünlü bulunur. Yine aynı şekilde kelimenin ilk hecesinde ince ünlü varsa diğer hecelerde de ince ünlü bulunmak zorundadır.

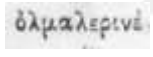
Genel olarak bu uyum korunmak istense de kelime köklerine getirilen ekler nedeniyle zaman zaman bozulur.

 eşiddigca [Th.1]/13

 turgca m/28

 durgca n/11

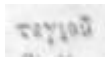
 yigilmalerine 46/1

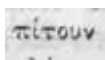
 olmalerine 46/2

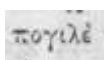
2.2.2. Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu

Türkçe kelimelerin ilk hecesinde düz ünlü varsa sonraki hecelerde düz ünlü bulunur. Yine aynı şekilde kelimenin ilk hecesinde yuvarlak ünlü varsa sonraki ünlüler ya düz geniş ya da dar yuvarlak olmak zorundadır.

Zaman zaman kelime kök ve gödelerinde uyum bozulmuştur:

 deyü 69/1

 bitün 76/16

 böyle 82/14

ὄγιλῃ öyile 99/10

περού berü 129/11

Zaman zaman alıntı sözcüklerde de uyum bozulmuştur:

βιτζούτ vicud (<Ar. vucūd) 94/19

τῶν οὐκῆ çünkü (< Far. çünkü) 128/1

Zaman zaman alıntı sözcüklerde uyum korunmuştur:

τοῦ ἁλῆ doa (< Ar. du‘a) 154/18

λοκσαληκλαρηνη (< Rum. lohu’sa+T. lıg) logsalıklarını 175/123

τῆς μαῆτ (< Ar. cemā‘at) cemaed 169/24

ἑπεταν ebedan 232/7

2.2.3. Ünlü Düşmesi

Kelimenin içerisinde bulunan ünlülerden birinin çeşitli nedenlerden ötürü düşmesi olayıdır. Türkçede vurgusuz orta hece ünlüsü düşme eğilimi gösterir.

ὄγλου oğlu < oğul 59/1 (iyelik eki nedeniyle)

ἀγζήλε ağziyle < ağız+ı+yle 182/20 (iyelik eki nedeniyle)

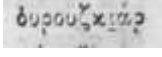
Arapça ve Farsça kelimeler ek aldıklarında orta hecenin dar ünlüsü düşer ve asıl şekillerine dönerler.

ἔθρου ömrü < ömr+ü (Ar. ‘umr) 111/14

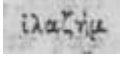
ἰσμί ismi < ism+i (Ar. ism) 213/12

2.2.4. Ünlü Türemesi

Kelime başında ünlü türemesi:

(< Far. rūzgār) ürüzgar 5/16

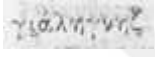

ilazım (< Ar. lāzim) 5/24

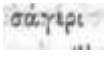

ilayığ (< Ar. lāyık) 44/15

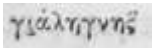
Kelime içinde ünlü türemesi

yalıñız 9/17

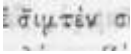
sayırı 78/4

yalıñış 133/21

2.2.5. Hece Düşmesi

Kelime bünyesinde bulunan bir hecenin kaybolmasıdır.

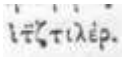
şimden 79/10

2.3. Ünsüzler ve Ses Olayları

2.3.1. Ünsüz Benzeşmesi

Ötümsüz ünsüz ile biten bir kelimeye yine ötümsüz ünsüzle başlayan bir ek getirilmesi olayıdır.

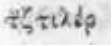
Metinde zaman zaman bu kurala uyulmadığı görülür.

içdiler 73/8

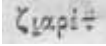
açdı 110/9

xe- ge4.çdiler 75/4

2.3.2. Ünsüz Düşmesi

Kelimede bulunan ünsüzlerden birinin düşmesi olayıdır.

Alıntı kelime ortasında y ünsüzünün düştüğü görülmektedir.

 ziaret (Ar. ziyāret) [K2.]/5

 ziade (<Ar. ziyāde) 36/1

 zian (< Far. ziyān) 211/9

 niaz (< Far. niyāz) 38/5

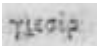
Alıntı kelimenin ortasında bulunan v ünsüzünün düştüğü ve v ünsüzünden önceki ünlünün yuvarlaklaştığı görülür.

 töbe (< Ar. tövbe) 53/11

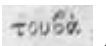
2.3.3. Ünsüz Türemesi

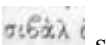
Bir kelimede olmayan bir ünsüzün sonradan ortaya çıkması olayıdır.

Alıntı kelimenin başında y türemesi görülmektedir.

 yesir (< Ar. esīr) 77/19

Alıntı kelimenin içindeki ع/ع sesi düşer ve yerine v ünsüzü türer.

 duva (Ar. < du‘a) 89/23

 sıval (< Ar. su‘āl) 171/8

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİZİN

3.1. Dizin

A

aad ?

a. (aad melegleriyle gögden zuhur edib) 122/17

[1]

abosolos is. Yun. havari

a. (Bunun için Abosolos da der) 17/4, 21/19, 43/27, 63/26, 66/17, 84/1, 103/26, 105/27, 120/16, 153/7, 153/11, 218/4, 220/17, 233/1, 233/12, 235/4

a.+a (bunun için niametli Abosolosa söyledi8.bu gelamı) 34/7

a.+lar (ki aziz Abosoloslar da10.hi dayima diniñ bablarını tarif ederler idi milletlere ib11.dida) 2/9, 60/29, 135/24

a.+lara (Yisus Hristos dirildikten27.soñra Abosoloslara, ve başga çoğ adamlara göründü28.ki gerçeğ dirildi) 120/27

a.+lardan (Abosoloslardan soñra Hristozuñ ekklesiası çoğal22.dığında) 2/21, 2/23, 132/11, 132/25, 154/23, 156/3, 156/8

a.+larıñ (Aziz Abosoloslarıñ ömürlerini nagl eden kitabla9.rıñ çoğ tarafında ogunur) 2/8, 2/20, 10/14, 60/28, 61/9, 76/1, 127/7, 162/13, 178/14

a.+luğuş (ve soñra Abosolosluğuş azim hüzme29.tine lazım olanları tarif eyiledi bunnara) 120/28

a.+uñ (Ve bu igi insandan sürüb geliyor bitün insan cinsi25.Abosolosuñ bu gelamına göre) 31/25, 53/24, 57/9, 58/10, 73/29, 82/6, 97/17, 118/4, 125/8, 132/23, 134/17, 136/13, 161/10, 235/15

[51]

acaba *zrf.* (< Ar. ‘acib (şaşılacak şey)> ‘acabā) şaşırtma ve tereddüt ifade eden soru edatı
a. (acaba mal sevdası mı ; ya bunnar rızalarıyle bragdı13.lar) 61/12 61/14, 122/27,
129/19, 152/10

[5]

acayib *sf.* (<Ar.‘aceb/ ‘acibe>‘acā’ib) (‘aca:yip) şaşılabak, garip, tuhaf

a. (bizi gayretlendirirgen, acayib bir sebeb) ks/28, 9/19, 20/14, 33/29, 34/20,
39/12, 60/28, 61/28, 109/12, 111/4, 116/13, 117/28, 129/26, 146/7, 159/24, 169/24

[16]

acayibad *is.* (<Ar. ‘acāyibāt) değışik ve garip yaratılmış varlıklar

a. cihan dabi24.edden üstün acayibad darz ile debdil oldu 113/24

[1]

acemi *sf.* deneyimsiz;beceriksiz: toy

a.+leri (ne12.tice bu elimi bilenner acemileri, ve oguma bilmeyenneri13.talim
edeler) 13/12

[1]

acı *sf.* tadı yakıcı kavurucu yiyecek, içecek.

a.(gal11.safediñ egmeğini yediler, ve acı odun kâsesini içdi12.ler.) 75/11

[1]

acı- f. merhamet etmek; rahmetmek; yazıklanmak.

a. (Zira hem acır, ve hem merhamed ed25.meyi ister) 49/2

a.-madı (o tañrı, ki gendi evladını acı14.madı) 118/14

a.-mayacagmı(rah3.minden cıgannarı merhametile acımayacagmı) 101/3

a.-maz (Hag Taale insanıñ peçareliğini acıamaz, ve mer24.hamed edmeyi
istemez) 49/23

[4]

acıg zrf. net olarak (krş. açıg)

a. (derin sulara yüzerlerse ömür2.lerine tehlike açıg görünürgen) 206/2

a.+dan (ilmi batıl Baba ki Rabbiniñ kelamlarına2.acıgdan muhalifed edereg mahrum ediyor)148/2, 235/13

[3]

aç is. yemek ihtiyacı içinde bulunan

a.+lıgdan (bragırlar fagır olanları açlıgdan, yâhod18.sougdan ölmeye) 204/17, 221/7

[2]

aç- f. bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek

a. (Bunnarıñ kitablarını aç24.fagad, ve anide görürsün) 44/23

a.-dı (soñra, gendi hegmedi ilahiesiniñ buñarını açdı) 110/9

a.- asıñ (eliñi açasıñ, ve eyiliğın3.den doyarlar cümlesi) 228/2

[3]

açıg zrf. net olarak

a. (hristianlarıñ ağnayacagları logatlar bu16.lunsun, ve açıg tabir olunsun) i/16, 13/17, 31/8, 65/23, 65/23, 74/22, 92/7, 107/13, 112/10, 117/22, 119/8, 125/23, 127/3, 157/24, 205/28, 209/23

a.+da (Allahı açıgda görmeye) 91/3

a.+dan (O zaman açıgdan göreceğiz, ve sevineceğiz) 88/2, 96(2)/15, 124/26, 161/15, 188/14

[23]

açıl- f. bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirilmek

a.-acag (oğlunuñ tahdı gurulacag, ve kitablar açılacag) 123/13

a.-dı (akıla zıd şeyilere gapı açıldı) 96(1)/10, 96(2) /5, 121/1

[4]

ada is. ata, soy

a. (ve ada gözü ile nazar edereg onnarı emin gulla27.rı) 123/26

adag is. adanılan şey, nezir

a. (ne gadar adamlar Allaha adag, ve vasiyed ederler) 187/22

[1]

adaled is (< Ar. ‘adālet) hak ve hukuka uygunluk [krş. adalet]

a. (hadda heryerde adaled 20.icra ola) 199/19, 99/27, 115/4

a.+ini (Allahın bu misilli haglı adaledini hoş7.landıralım) 115/6, 190/11

[5]

adalet is (< Ar. ‘adālet) hak ve hukuka uygunluk [krş. adaled]

a. (bu21.dünyade tam akıl ile , ve adalet ile, ve dindarlık ile ge22.çinelim) 134/21, 200/9

a.+e (Anca a14.dalete olan hasiyeti buna garşı durur.) 25/14

a.+i (Zira Allahın adaleti ve azizliği nasıl ret3.edersa) 42/2, 52/22, 55/15, 83/19, 101/12, 103/29, 104/26, 117/2, 157/14, 195/12, 204/4

a.+ iñ (töbesiz günahgeriñ ebedi eyilikten mahrum ol18.ması ilehi adaletiñ nomoslarından igdiza ediyor) 25/18, 44/19, 100/12, 125/21, 140/7

a.+ine (Allahın sunorsuz adaletine6.yağışan menciliği edecek gimsede) 12/5, 98/7, 203/14

a.+ini (ha15.glastırdı Allahın adaletini, ve bizide ilayığ eddi) 102/15, 116/16, 220/22

a.+ iniñ (ilehi terahumunu gadmaya adaletiniñ bir tgmil5.hoşnudlanıb haglanmasıyle) 100/4, 122/4

[27]

adam is insan

a. (bir2.gac kâmil adam meydana geldilerisada) n/2 , 1/11, 2/18, 3/21, 20/17, 26/16, 38/27, 41/13, 42/14, 48/18, 50/10, 51/25, 53/11, 53/15, 60/18, 65/14, 84/14,

85/5, 93/10, 139/28, 139/29, 144/28, 149/9, 168/10, 170/3, 171/12, 171/14, 172/2, 172/11, 171/19, 177/18, 190/24, 202/22, 203/1, 203/6, 203/10, 203/18, 203/19, 203/23, 205/15, 207/15, 210/22, 210/25, 211/1, 212/14, 212/26, 213/4, 214/2, 214/6, 214/13, 215/8, 215/13, 215/22, 215/26, 216/24, 217/23

a.+a (eyivaz verir o adama) 42/5, 42/17, 54/22, 59/22, 98/8, 171/18, 209/15, 211/20, 213/7, 214/28, 215/7, 215/27

a.+da (Zira ilg adamda ilg şavgdan bir migdar hıvz7.olduydı) 97/6, 98/20, 213/10

a.+dan (her bir adamdan vabdismadan evvel) 2/27, 173/7, 213/11

a.+dır (bu husus24.için hergim mücadale edersa, ya fena adamdır) 51/24, 51/25, 213/12

a.+ı (yalıñız bir adamı dahi mesebinden ayırd edib gendine çe18.kemez idi) 9/17, 29/5, 42/3, 42/13, 44/17, 100/7, 197/25, 203/22, 209/17, 214/7, 214/18, 215/6, 215/6, 215/9

a.+ım (Ben ne mesgin (peçare) adamım) 47/17

a.+ımız (eyice biliñ bunu, ki bizim esgi adamımız7.Hristoz ile beraber stavrozlandı) 165/6

a.+ıñ (geza19.lig sadıg adamıñ ebedi eyiliğe nayıl olması da) 25/19, 84/17, 94/14, 96(2)/20, 98/15, 168/19, 169/2, 175/16, 205/3, 209/25, 214/8, 214/29, 215/1, 215/2, 215/4, 215/10, 215/11

a.+igen (Abosoloslar az adamigen, högümsüz) 60/29

a.+lar (da dindar hristiannar icin, ve kâmil faziletli adamlar11.icin) s/10, 35/20, 43/1, 43/2, 43/4, 43/11, 43/12, 44/3, 45/19, 51/3, 56/21, 134/23, 139/24, 174/17, 177/21, 181/13, 181/16, 181/26, 185/18, 186/2, 186/5, 186/9, 186/16, 186/25, 187/8, 187/15, 187/22, 204/5, 204/8, 204/16, 205/29, 206/3, 209/17, 211/23, 217/12

a.+lara (fagir18.adamlara bu ömürüda mihnetli ederler) m/18, 2/6, 4/11, 42/7, 43/16, 44/8, 45/17, 120/27, 197/24, 203/24

a.+larda (buda gerçeg istifar olamaz tabiyedden15.bu gadar fesadlanmış adamlarda) 99/15, 187/4

a.+lardan (Mesela, fena20.adamlardan eyi adamlar govalandığıça) 35/20

46/2, 133/13, 179/22, 203/1, 207/8

a.+lardır (Cümlesi peg eyi adamlardır) Th2/9, Th2/13 64/19

a.+ları (Rabbi Allah fena adam21.ları su ile ve ateş ile nasıl gazeblendirdiğini)

4/21, 4/22, 58/20, 128/16, 214/12

a.+ların (fena adamlarının8.çogları bu ömürde günnerini sefalar ile ve keyfler ile9.geçirereg ölürlər) 43/7, 43/19, 75/20, 131/16, 141/6, 179/19, 187/3, 214/8, 216/7, 236/10

a.+larındır (nasıl gapaçag o nesneyi, ki başga adamlarındır) 171/20

a.+larını (daha alimdar adamlarını imana getirdiler) 129/10

a.+ lariken (İnsan elminden mah9.rum adamlariken) 129/9

a.+lığı (üzerinden esgi ademi soyub atan, ve cedit adamlığı2.geydiren) 10/1

[183]

aded is Ar. bir davranışı alışkanlık haline getirme

a. (kitabın basılmasına igdiza eden me9.sarifler için aded üzere önden biraz para istedilerisa) o/9

a. (dünyada öteden berü aded ol12.muş) 129/11

a. (ve Bapaz bunnarı a25.ded olan dualer) 154/25

a. (fena27.aded edinib) 186/27

a. (Negadar hristiannar Egglisaya gederlersa ya aded 29.üzere) 195/28

a.+i (esgi26.hristiannarın evvelgi adedi üzere) 182/26

a.+ler (adedler insannarın meşreblerini doğrudmaya)156/1

a.+ler (bu adedler,9.ki kelisanın Bapazları ilehi törelerin vagdında) 156/8

a.+ler (yani batıl imannı adedler tabir27.edereg) 156/26

a.+lerda (lisanılan teslim olmuş adedlerda hıvz eder) 155/23

a.+lerden (ve hela6.slığımız bu adedlerden ibared değilisede) 156/6

a.+leri (Aziz22.Egglisamız böyle adedleri, ve sayrı rusumleri tegmil hıvz23.eder) 156/22

a.+leri (bellisiz olan adedleri , ve töreleri dayıma seçib geri26.atar) 156/25

[13]

adem is.(< Ar. âdem) insan

a. (Herbir adem,13.ki bana yâ Rabbi! yâ Rabbi ! der) 164/12

a.+i (üzerinden esgi ademi soyub atan) 10/1, 11/26, 25/15, 31/12, 31/16

a.+iñ (netice ademiñ ömrüne8.ve canına igdızalı cemiy eyiligleriñ gayreti) m/7, 50/13, 152/21

a.+ler (evlatlarıñız, ve kızlarıñız eyi ademler olaler) r/23

a.+lere (cümle ademlere zahir oldu) 134/19

[11]

adet is.(<Ar. ‘âde> Far. ‘âdet) alışılmış, her zaman yapılan

a. (Buna da isbat şimdigi adet13.olan Nunoşlugdur) 3/12

a.+i (çocuglugda vabdis olmanıñ adeti gabul olundu5.gdan soñra da) 3/4, 3/8

a.+lerde (bitün a5.zizliğıyle hıvz olub gelen çoğ adetlerde var) 156/5

a.+leri (ki cemiy Mâlledleriñ8.gurban adetleri İncili Şerifiñ nametine İşaretidi) 66/8, 187/1

[6]

adil sf. (< Ar. Ādil) adaletle iş gören, doğruluktan ayrılmayan

a. (Allah hag15.ve surata bagmaz bir adil hagimdir) 39/15, 42/13, 42/14, 48/17, 69/8, 83/7, 83/28, 120/19, 134/13, 163/6, 165/26, 166/2, 188/7

a.+iğa (insannarı4.adiliğa, ve cumhura gametlendirmeg) 203/4

a.+lendirici (adillendirici iman29.denilir) 83/28

a.+lenmeye (illa ima18.n ilen adillenmeye isteyennere temsilda getirir bu İbrayimi) 106/18

a.+ler (ki adiller ve dindarlar murafaya gelmeyeceğler) 158/11, 160/10, 161/2

a.+lerden (Allah cemiy adillerden daha hagdır) 25/11

a.+lere (ve adillere verdiği cömerd eyivazla19.r ile) 105/18

a.+leri (Allahın adilleri olalım) 116/1

a.+leriñ (Adilleriñ miras alacakları ebedi ömür başga nesne6.değildir) 161/5

a.+leriñ (imdi budur adilleriñ22.cenneti) 162/21

a.+liğı (adilliğı bu gadar aziz) 117/26

a.+liğıñ (hadda a29.dilliğıñ bir tarafı bozulmaksız) 117/29

a.+ liğıyle(Yani gerçekliğıñ adilliğıyle) 31/11

a.+likleredir (Rabbi, ve muhabbeti dayima adilliklerdedir) 25/23

adil olun- f. (< Ar. Ādil+T. olun-) doğru olmak

a.-alım f. (hadda iman ile teg adil olunalım) 69/8

[1]

af (< Ar. ‘afv) is. işlenen bir suç karşılığında ceza vermeme; bağışlama.

a.+līg (esah istifar ilen aflīg alırlar) 134/26, 225/19

a.+līgda (illa aflīgda vermeye onnara bu zulü22.madlıgları icün) 201/21

a. +līga (Allahın huzurunda beyân edereg aflığa27.ilayığ olmanıñ gerçeg yolunu arasalaridi) 67/26

a.+līgına (günahlarıñ aflı3.ğına, insan zayıflığıñın igrarına) 38/3, 81/16, 212/25

a.+līgını (hristian günahlarıñın aflığını alır) 151/1, 152/2, 152/16

[10]

af ed- f. bağışlamak (krş. af et-)

a. (tabirsiz mer-14.hametiñ üzere af ed taksiratlarımızı) 225/14

[1]

af eddir- f. bağışlatmak

a.-meye (gü20.nahları af eddirmeye gadir değil) 66/20

[1]

af et- *f.* bağışlamak (krş. af ed-)

a.(d)-eceg (fagad gendi salihliğinden af edeceg) 99/24, 155/20

a.(d)-er (Hristosuñ rub8.beleri ve ölümü için iman ile vabdis olanıñ günah9.larını af eder) 144/9, 166/21

a.-(d)-icilig (azim, sabur, af edicilig) 205/6

[4]

af eyile- *f.* bağışlamak

a.(Yog yalnız şimdiedeg eddiğimiz günahları af eyile) 225/24

a.-sin (günahlarını af e13.yilesin buna.)155/13

[2]

afieroma Yun. *is.* adama, adak

a.+ları (ibaded hanelere yağışan afie6.romaları yabdırmanıñ) r/6

[1]

afiet (<Ar. 'āfiyet) *is.* vücut sağlığı; esenlik (krş. afiyed)

a.+i (Allaha yalvaralım afieti, ve gooşadı için) 199/9

[1]

afiyed (< Ar. 'āfiyet) *is.* vücut sağlığı; esenlik (krş. afiet)

a. (yalvarır Al12.laha hadda buna afiyed versin) 155/12

[1]

af olunma- *f.* bağışlanmamak

a.-dığ (a. (ve13.bu beynamus ve af olunmadığ günah simona tabir14.olunur) 211/13

a.-yacag a. (ol Allahsızlardır, ki af olunmayacag arsızlığı13.le) 174/12

a.-z (bazı gimseleriñ af olunmaz görlüğündenidi) 112/27, 210/12

[4]

ag- f. sıvı maddeler aşağıya yönelmek

a.-dı (ol yaralanmış olan hayad verici böğrün21.den gan ile su agdı) 113/21, 148/11

a.-dı ısa (gaygı10.çeşmeden agdı ısa, orayı söyilemedig) 96(2)/10

a.-ından (ki sensin cemiy eyiligleri29.agından buñar) 224/29

[3]

agabe (< Ar. ‘akabe) is. tehlikeli, sarp ve zor geçit [krş. akabe]

a. (üçüncüsü her a12.gabe vagdında) 189/12, 192/27, 194/8, 198/8

a.+de(ve her vagıdda ,ve her agabede bunnarın itibarına) 200/24

a.+lerde(böyle agabelerde bu2.gündeda heraged olunursa) 193/1

a.+leri (yâhod saburile çeg26.mezler başlarına gelen agabeleri) 185/26

a.+lerinde(ve her a16.gabelerinde gadir olduğumuz saabeti) 200/16

[8]

agabince (<Ar. ‘ağab+T. -ince) zf. hemen ardından [krş. akabince]

a. (agabince3.zigr idecegimiş günahlar) 202/3

a. (Melhisedegin ve Hristozuñ arasında olan28.uygunnug için agabince deyilecegler) 235/28

[2]

agdem (<Ar. kadem (önce olma) > aqdem) sf. önce

a. (Bundan agdem çok defa isbad olundu) 115/3

[1]

agdır- f. akmasını sağlamak

a.-dı (merhametin cemiy pu- [118]1.ñarları agdırdı bize) 118/1

[1]

aggliyed sf. akıllı (krş. aggliyed)

a. (töreyile bunu da doğru imanımızıñ aggliyed sürü-[146]1.süne gatar) 145/26

[1]

agıbed (< Ar. ‘ākıbet) zrf. sonunda

a. (agıbed mukadder ilahi15.üzere semalere göç idüb) 92/14, 105/25, 204/28, 231/8

[4]

agıl is. (<‘aql) kavrama ve anlama gücü

a. (ve bu fe17.na illetleriñ dumanından agıl bulanmadan) 6/17, 11/3, 11/25, 11/27, 23/11, 25/1, 30/23, 30/23, 32/10, 39/9, 39/13, 40/4, 51/13, 54/15, 59/22, 85/17, 96/(1)/1, 96(1)/2, 96(2)/24, 179/18

a.+ı (illa a3.gılı verdi) 25/3, 95/15

a.+a (ve do17.ğru agıla dahi ne kadar zıt, ve bu yañmış figirden) 1/17, 10/22, 36/5, 59/29, 103/4, 190/25

a.+da (Bu gibi olduğuna bizde olan agılda izlam eder bizi) 31/7, 54/5, 161/9

a.+dan (ve doğru agıldan6.isbat olundu) 13/5, 144/18, 161/8, 170/24, 213/26

a.+ı (Zira ilehi nâmed agılı26.şavglandırır helaslı gerçeğliğñ ağnamasına) 218/25

a.+ıñ (hem isbatı, ki24.sayrı kazib mesebler gibi agılıñ gabul etmediği hille25.li meselleriñ üzerine bina olmadı) 10/24, 11/5, 12/19, 51/6, 55/17, 55/20, 85/16, 96(1)/23, 186/8, 188/26

a.+lılar (Zira zayı agıllılar gibi zann8.ederler) 195/7

a.+larına (ve agıllarına şavg girib, teşşegü26.rü daha ziyâde edecegler efendimiz Yisus Hristozada) i/25, 6/19, 177/13, 185/18, 185/20

a.+larınıñ (ya14.hod agıllarınıñ düşünüb bulmaları üzere yazmadı15.lar bunu) 128/14

a.+lı (İmdi ne kadar az agıllı olsa bir adam) 1/11, 46/2, 51/25

a.+lılar (Bunun için esgi agıllılar) 45/8

a.+lıysede (bir insan, negadar gaba agıllıysede) 168/21

a.+sız (Allah yog deyen agılsız) 20/15, 20/17, 45/19, 51/25, 67/16, 180/11, 182/13, 192/23, 218/7, 231/22, 231/28

a.+sızlığına (bu gerçeğe şübbe edenneriñ agıl4.sızlığına tazir edereg der) 159/4

a.+sızlığını (ki bunnarıñ10.birisi bitün ömüründe insaniñ agılsızlığını güle11.reg mezegeye alır idi) 45/10

[72]

agliyet *sf.* akıllı (krş. aggliyed)

a. (Bunun için kerestesiz, ve agliyet Ruhlar denilir)28/8, 36/12, 36/15, 37/3

[4]

agraba (< Ar. kurb (yakınlık)> akribā (akraba:) *is.* kan veya evlilik yoluyla birbirine bağlı olan kişiler

a. (çok garılara, ve agraba suratlarına23.şaban olannar) 206/22, 211/21

a.+ları (rağbe12.tleri, variyetleri, agrabaları, ve bugibi sayir malig ol13.dugları) 191/12

a.+ları (gimlerdir Babası ve Anası;gimlerdir agrabaları) 234/28

a.+lıg (rüşfed icin, ya agrabalıg icin, ya hatır icin, ya2.gorgu icin gabaatlığı haglı ederler) 204/1

[5]

agşam *is.* (<T. āk+ Far. şām) *is.*günün ikindiden sonraki geceden önceki vakti

a. (ve aziz Egglisalarda agşam sabag ogunan i16.lehi kelimaları ağnayamadığınızı) [K2]/15

[1]

ağa *is.* amir; reis; bey

a.+sınıñ (Zira gul ağasınıñ eddi10.ğini bilmez) 104/9

[1]

ağac *is.* boyu oldukça yüksek, dalları ve gövdesi geniş yer kaplayan uzun ömürlü odunsu bitki

- a. (ki cemi ağac10.üzerinde asılannar lanedli gıyas olunalar) 114/9
- a.+da (ki a22.ğacda asılmış gimesne lanetlidir) 114/22
- a.+dan (cennetiñ12.içinde bulunan her ağacdā istah ile ye) 94/12
- a.+na (öyile asarlaridi dar ağacına) 76/23
- a.+ indan (ve şer bilmeniñ ağacından yemeñ) 94/13
- a.+lara (ve bazıları güneşe , ve7.aya ,ve yıldızlara ,ve hayvannara , ve ağaclara , ve say8.rı fesadlı zatlara tabdılar) 19/7, 180/12
- [7]

ağır

1. sf. (iş için) yapılmayacak derecede güç

- a. (ve gerek bu fagir Monastırıñ bugadar 27.ağır yükü) [Th2]/27, [i]/1, 182/16, 200/28, 204/21, 204/24, 209/15
- a.+lğınıñ (mücerred ılayıgdır ilehi gazebiñ ağırlığınıñ13.altında bulunmaya) 49/12

2. sf. (uyku için) derin; çevreden habersiz olan

- a. (yâhod günah arasında olan ağır uyu23.gudur) 190/22

3. sf.(eşya için) değeri çok; pahalı

- a. (gıtlıgda buğdayı ağır bahay11.le satarlar) 209/10

[10]

ağırlan- f. mec. Hızı temposu yavaşlamak

- a. (ve serhoşlugdan, ve bu dünyânıñ şugullerinden ağır8.lanmaya) 191/8

ağırlaş-f. ağırlığı artmak

- a.-miş (ve bu zayıflıgdan ağırlaşmış vicutleri daşı23.rız) 224/22

ağız is. nefes alıp vermeyi ve konuşmayı sağlayan organ

- a. (ve ağız ilen igrar edelim) 174/2, 190/20
- a.+a (Alla4.hıñ ismini ilehi saltanatıñ rezaletiyle ağıza alınmayı) 185/4, 188/15

a.+dan (cümlesi ağızdan bu sır için şaatlıg eddiler) 12/16

a.+larında (Allahın28.gorgulu ismini ağızlarında gecirereg söylerler) 186/28

[6]

ağıza al- *dey.* bahsi geçmek, söz etmek

a.-mayı (Bu üçüncü tembih açıgdan yasag edergen in15.sannara Rabbiniñ ismini ehdiadsız ve iytigadsız ağıza16.almayı ,cümleye tarif eder) 188/16

[1]

ağıza alın- *dey.* bahsi geçmek, söz edilmek

a.-ınmayı (Alla4.hıñ ismini ilehi saltanatıñ rezaletiyle ağıza alınmayı) 185/4

[1]

ağla- *f.* bir acıdan üzüntüden dolayı göz yaşı dökerek duygularını açığa vurmak.

a.-r idi (öbiri insanıñ mihnetini der12.dleşereg ağlar idi) 45/12

[1]

ağna- *f.* akıl ve zeka yardımı ile bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret edildiğini kavramak

a.- diñ (ya Rabbi sen ağnadıñ,ve2.bilirsıñ) 24/1

a.-madılar (bunuñ gendisini23.geldigde ağnamadılar) 112/23

a.-mag (Allah'ı tabiedden ağnamag için) [17], [17]

a.-malız(biz yüregden ağnamalı2.ız rabbi Yisus Hristozu) 119/2

a.- mañız (ki golayı5.ağnamañız için) [p]/5

a.-ması (İnsanıñ ağnaması ibdida gendini tanımadan başlar) 17/1

a.-masına (ve ağnamasına temellidir) 39/8, 218/21, 218/26

a.-maya (vabdismadan soñra ço11.cug ağnamaya başladığı gibi) 3/11, 3/17, 18/10, 39/19, 52/5, 79/26, 98/2, 158/19, 177/4

a.-mayı (gen19.dini teftiş etmeyi, ve tabietini ağnamayı) 4/19

a.-mazlar(aziz egglisalarda ogunan ilehi gelamlardan bi13.rini ağnamazlar) [Th2]/13, [Th2]/15

a.-r (ve mimginlileri ağnar ve gözedir) 23/26, 28/9, 51/23

a.-rız (İste bun12.dan ağnarız bu kelamın ne beyân eddiğini) 144/12

a.-rlarsa(tembihlere lazım olan21.narı ağnarlarsa) 7/21

a.rsa (gören ve bilen Tangrı olduğu için, ağnarsa) 221/1

a.-sın (İnsan ağnasın, ki Allahın huzurunda günah28.gardır) 66/27

a.-ya (Ağnaya, ki Allahın hag öfgesinin altında bulunur) 83/6

a.-yabilir (bundan aşşağı yazılan gelamlara kim zeyn ve20.rirsa, şübbesiz ağnayabilir) 1/20, 60/25

a.-yabilseg (Eğer tegmilini ağna24.yabilseg) 34/24

a.-yacag (ağnayacag ne kadar aldanıyoruduğunu bu husu26.sta) 6/25

a.- yacagları (ki hristianların ağnayacagları logatlar bul6.lunsun) i/15

a.- yacağınız (ağnayacağınız lisana tercüma edib meydana getirdig) [p]/3

a.-yamadığımızdan (ve usuyeti ağnaya23.madığımızdan öyle görünür bize) 34/23

a.- yamadığınızı (ogunan i16.lehi kelamları ağnayamadığınızı) [K2]/16

a.-yanlar (peg az bulunur hristian lisanını ağ15.nayanlar) [Th2]/15

a.- yanları (ve ağnayanları da) [Th2]/15

[40]

ağnad- *f.* bir duyguyu, bir düşünceyi sözlü veya yazılı olarak ifade etmek

a.-ınca (ve cümlesi gitab gözeddiğini bize ağnadınca, taacüb17.eddig) o/16

a.-maya (soñra başlar bun-17.nara ağnadmaya) 231/17

[2]

ağnan- *f.* bir şeyin özü ve gerçeği tam anlamıyla bilinir, kavranır olmak; anlaşılmaq

a.-nması (ağnanması, eğerde peg igdizalı ve arzulu maslaadlar6.danisa) 80/5

a.-nmaz (İ20.bnullahın mevludinin tariki ağnanmaz) 86/20

[2]

ağnaşıl- f. bir şeyin özü ve gerçeği tam anlamıyla bilinir, kavranır olmak; anlaşılacak

a.-abilir (fagat insan ağılylede ağnaşılabilir) 9/3

a.-acagdır (nasıl ki ağnaşılacagdır kitabıñ ilerisinde) 99/21

a.-dı (yad6.Milledlerdenda ağnaşıldı) 91/6

a.-ır (Ve bundan ağnaşılır) 17/12, 18/22, 26/25, 36/5, 36/14, 98/3

a.-ırlar (tegmil5.ligler da derakab ağnaşılırlar) 21/5

a.-ıyor (Ve bundan ağnaşıyor) 19/2

a.- ma (Ve25.daha eyi ağnaşılma için) 7/25

a.-madığı (bu yüce sır ağna16.şılmadığı için) 87/16

a.-mag (bilmeyenleri aldadıb mesebsizliglerine çemgmeg oldu25.ğu ağnaşılmagile) n/25, 23/4, 133/23, 230/17

a.- ması (İlla ce19.miğisini manelerin daha eyi ağnaşılması için eddim) i/19

a.- mayan (fagad insan ağıl-[9]1.nıñ guvvetiyle ağnaşılmayan çok şeyler var) 9/1, 101/26

a.- maz (Emma bu2.ağnaşılmaz işleri başga şeyler ile bağıdır) 9/2, 60/24, 106/20, 174/21

a.-sın (cümlemize daha golayı ağnaşılsın) 79/19

[25]

ağnat- f. bir duyguyu, bir düşüncüyü sözlü veya yazılı olarak ifade etmek

a.-ır (ve aziz Beterlerimiziñ29.çok ispatlarıyla ağnatır) 7/29

[1]

ağnıl-

1. f. yükselmek

a.-dığında (Ve eller ağnıldığında her8.şeyi vicude getiren guvvetini beyân eder)23/7

2. f. yukarı bakmak

a.-mada (Bu tariğ üzere Allahıñ gözü ağılmada) 23/5

[2]

ah [Fa. āh] (a:h) ünlem, feryat; inilti

a. (gasafed, sancı, ve ah vah uzag olacag) 162/10

a.+iyle (ve yog yüreg ahiyle) 194/16

a.+lardan(ve günahlarıñ itirafına lazım gelen ah9.lardan) 38/9

a.+ler (bizim için tagrir olunmaz ahler ile şefaad eder) 220/20

[4]

ah edme- is. feryat etme; üzülüp ağlama

a.+meler (ah edmeler, ve göz yaşları,12.ki bunnar mücerred zuhur edecegler)

41/11

[1]

ah et- f. feryat etmek; üzülüp ağlamak.

a.(d)-er (emma yüregden ah eder)215/12

a.+meye (gözlerden yaş agmaya, yâhod ah etmemeye) 38/26

[2]

ahce is. (< akçe)her çeşit madeni para

a.+ye (igi serçe bir ahceye satılmalı) 90/10

[1]

ahc et-?

a.(d)-di (Yisus ismini de ahc eddi 109/9

[1]

ahd Ar. is. sözleşmeyi bozan; sözünden dönen

a. (fasıg, muhabbedsiz,15.ahd bozucu, iftiracı) 125/15

a.+ine (ve bu vasıtaylen ilehi nâ10.metiñ ahdine girdikten soñra) 151/10

[2]

ahdi eman (< Ar. ‘ ahd+ Ar. amān) yalvarmak

a. (ve Adamdan so4.ñra bu sevincili haber, ve ahdi eman çoğ defa Avraa5.ma, İsaaka ve Yagoba oldu bu tabir ile) 65/4

[1]

ahir (<Ar. uħur (geri) > āħir) sf. en sondaki, en sonuncu

a. (ve ahir nefesiñ esnasında cihan dabi24.edden üstün acayıbad darz ile debdil oldu) 113/23

a. (bunu bil ki ahir günler12.de yaman vagıdlar gelecegler) 125/11

[2]

ahret (<Ar. uħur (geri) > āħiret / aħret) is.ölüm ile başlayan hayat; ölümden sonra gidilen yer

a. (d)+de (emma ahredde yüz yüze gö12.receğiz) 161/11

a.+in (ve ahretin nihaedsiz ömrü için) 146/3

a.+iñ (ve ahretiñ kilidleri23.onnardaygen) 196/23

[3]

aħşam (< aħ+ Fa. -şām > aħşam /Soğd. aħşam) is. akşam

a. (kezalig aħşam ta13.amından soñra kâseyida alıb dedi) 146/12

[1]

akabe (<Ar. ‘akabe) mec. tehlike; muhatara; badire (krş.agabe)

a. (dünyâya zuhur eden akabe sholionu gapad4.dırdı) n/3, 172/17

a.+de (ve ehdiyâtile her akabede ta10.zim ede) 185/9

a.+ler (ve derdli akabeler yegbare fesadlandırdılar)96(1)/15

a.+lerden (ve çetin akabelerden, ve mihnetlerden dalgalanı-29.rız) 225/28

[5]

akabince (< Ar. ‘akab+T. -ince) zf. hemen ardından (krş.agabince)

a. (ibdida me15.sih gendisinden, ve akabince resullerinden vaz olundu16.bitün dünyaya) 73/15

[1]

akıl (< Ar. ‘aql (köstek)) is.insanın kendi davranışlarını tanımasına, bilmesine ve değerlendirmesine yarayan kabiliyeti

a. (efendimiz Yisus Hristostan akıl şavgınıñ, ve yüreg bağlı3.ğınıñ bağşışlarına) r/2, 85/23, 93/10, 97/28, 134/21

a.+a (doğru ve sağ akıla dabdıhdırlar) 60/19, 85/10, 93/3, 96(1)/10, 141/5

a.+dan (Abosolosla28.rıñ vaazlarında görünen acayib, ve akıldan üstün29.guvved) 60/28, 92/24

a.+ı (Akılı alır, zira her fikiri Me20.sihe itaad edmeg için) 84/19, 93/9, 95/6, 96(1)/4

a.+ıñ (can Ruhıñ pag tabiyeti ol19.duğundan akılıñ tarifine meyillidir) 92/19, 93/13, 93/28, 94/3, 96(1)/8, 99/6

a.+larında (insannarıñ akıllarında, ve24.fakir insan bundan) 97/23

a.+sız (akılsız hayvanıñ ganı yaradıcıyı merhamete gamed14.lendiriyor usa) 67/13, 159/6

[25]

akıt- (< ak-mak > ak-ıt-mak) f. akmasını sağlamak.

a.-tarag (bunnarıñ ağzına gayınar29.gadıran, ya gırşun akıtarag öldürürler idi) 76/29

[1]

akide (< Ar. ‘akd (düğümlmek) > ‘akîde) is. bir inancın formül halinde özetlenmiş hali

a. (teniñ vacıbsız donanması, akide bozan seyir7.ler) 207/6

[1]

akoluthia Yun. is. ardışıklık

a.+ya (egglisada ogunan ako20.luthiaya ve tesbihatlara zeyin vermeye) 193/20

a.+yı (Allahın ziyinetine17.tertib olan akoluthiayı, ve tesbihadları okuruz) 147/17

[2]

aksios Yun. *sf.* saygıdeğer

a. (bu lafsı. “aksios”yâni, ilayıgdır.”) 153/21

[1]

al-

1. f. mec. korumak; sahip çıkmak

a. (beni al ganatla-17.rıñ helasetli ördüsünüñ altına) 227/16

2. f. satın almak

a.-a (hadda şeriyad al25.tında olanları satın ala) 104/25

a.-mayle (hadda bi20.zi satın almayle) 164/20

3. f. kabul etmek

a.-a (ki i3.manımızıñ saburu için gereğigibi eyivaz aldıg) 88/3, 151/29, 157/22, 232/6, 236/24

a.-dıgca (gereg nahag, rüşved aldıgca, hırsız sayılır6.lar) 211/5

a.-ıb (Ondan Nuh alıb bu vahiy rabbaniyi13.(Apokalipsiyi) evladlarına, ve torunnarına verdi) 71/12

a.-ır (Akılı alır, zira her fikiri Me20.sihe itaad edmeg için) 84/19

4. f. kazanmak; elde etmek

a.-abilir (zira Allaha eddiği itaad19.sızlıg ile başga ne alabilir insan) 49/19, 220/3

a.-acag (ki10.tabı soñra alacag olan hristiannardan) o/10 , 126/5

a.-acag (ademiñ elleri bu Misirionu alacag kimseniñ ba22.şına gonulmaylen) 152/21

a.-acaglar (öbir ö10.mürüñ tügenmez eyiliglerini eyivaz alacaglar) 44/10, 161/3

a.-acagları (5.Adilleriñ miras alacagları ebedi ömür başga nesne6.değildir) 161/5

a.-acaglarını (ki tabiri mimkinsiz olan e25.yivazı alacaglarını görecegler) 122/25

a.-acağımıza (Yisus Hristozuñ ismine her ne talab21.edersag alacağımıza) 226/21

a.-alım (hadda recayle canımıza faydalı o-9.lannarı gendisinden alalım deyü) 220/9

a.-amaz (bu sebeb icin çok defa in-3.san alamaz onu) 220/3

a.-dı (zad varlığını mücerred başka bir gimseden aldı) 18/1, 64/26, 80/25, 102/19, 103/2, 108/10, 121/8, 164/19

a.-dığ (varlığımızı başgasından aldıg David Beyi3.gamberiñ dediği gibi) 18/2, 18/6

a.-dığ (İnsan ya7.radıldığında aldığı iftiharın çoğunca guvveti o8.yıdı) 93/7, 95/2, 145/18, 148/6, 189/15, 232/4

a.-dığım (cömerd eliñden bu gün aldığım cemiy inaetler15.icin şügr ederim) 227/14, 37/16, 68/3, 198/10, 226/22

a.-dılar (Zira çüñgi cemiy var olan zatlar Allahdan aldılar var24.olmalarını) 20/23

a.-ıb (Zira siz İmaniñ vesilesiyle inayed alıb helas5.olduñuz) 166/4

a.-ır (hristian günahlarının aflığını alır) 151/1

a.-ırız (o zaman cesared alırız) 54/25

a.-ırigen (adamlar icired alrıgen, iciretleriniñ ılayığı üzere iş24.görmezler) 211/23

a.-ırlar (Hristozuñ üzerine bina o26.lan esah istifar ilen aflıg alırlar) 134/26, 209/12

a.-ırlar idi (İlg Kelisamızıñ Hristian20.narı canıñ bu taamını her hafda alırlaridi) 150/20, 150/23

a.-madıglarından (bu ömürde tegmil eyivaz almadıglarından başga) 43/5

a.-mag (gezalig mimginsizdir, varlığını baş7.gasından almag)21/7

a.-mag (şeyitan ırgadları, ki cümlesini galeme almag mimkin de6.ğil) 78/5

a.-mag (daşıma21.dan daha azim rubbe almag mimginsiz idi) 90/21

a.-magsız (ve dualerini almagsız heç bir iş6.dudmayalım) 198/5

- a.-manın (beg uzadmayarag gonona almanın vagdini) 193/18
- a.-maya (Allah var olmasını başka bir25.gimseden almaya) 20/25, 40/3
- a.-mayada (bu ömürü gendimizden almayada) 205/20
- a.-mayınca (e başka bir igdızalı20.zad verirler, güzeşteniñ bir nahag gârını almayınca) 209/20
- a.-mayle (fehimli adamlardan yardım almayle) 179/22
- a.-salar (Aziz melayikleriñ ce7.miy zümreleri bizim için ten alsalar) 12/7
- a.- sıñlar (ki orada eyi adam11.lar tegmil eyıvazlarını ebedi alsıñlar) 43/11

5. f. bir şeyi elle kavrayarak kaldırmak

- a.-an (ve ço4.cugları gucağlarına alan Nunozlarıñ) 145/4
- a.-dı (Rabbimiz Yisus teslim olunacağı gecede10.egmeyi aldı) 146/10, 147/10
- a.-dılar (ki böyle13.gurbannar bundan sebep aldılar) 66/13
- a.-ıb (kezalig ahşam ta13.amından soñra kâseyida alıb dedi) 146/13
- a.-ıñ (ki alıñ ve yeyiñ bu benim tenimdir) 146/11
- a.-ır (Yisus Hristozuñ ta o gerçeğ11.ganını alır) 148/11

6. f. kendine mal etmek

- a.-dı (ve batıl dinni Babas gün batıgı högmünüñ altına21.aldı) 77/21
- a.-dılar (bunuñ yerine teniñ istagleri çıgıb bu a4.kılı höküm aldına aldılar) 96(1)/4, 137/15
- a.- maya (bitün vicutini da dizgin altına almaya) 214/3

7. f. yüklenmek

- a.-dı (bunun14.için ibnullah stavros olması ile lanedi üzerine aldı) 114/14
- a.-ıb (İbnu11.lah bunnarıñ cümlesinni üzerine alıb eda eyiledi) 115/11
- a.-maya (İnsan cinsiniñ helaslıgınıñ peg ihdişamlı28.amelini üzerine almaya) 101/28
- a.-maya (illa insanniğ25.üzerine almaya bir muradullahdır) 102/25

a.-maylen (ve helaslığı veren haçı Azizlen18.dirdi, bunu bizim için üzerine almaylen) 75/18

8. f. evlenmek

a.-ırlar (Zira23.gıyâmedde ne avret alırlar) 160/23

[83]

alaflan-(< alaf-la-n-mak){ağız} *dönşl. f. tutşmak; alevlenmek*

a.+dı (daha yine govalamanın bir çeşidi dahi alaflandı) 77/17

a.+ır (gün be gün ardmasıylen alaflanır) 84/13

[2]

alamet (<Ar. ‘alem (iz) > ‘alāmet) *is.iz; nişan; beliri; işaret*

a.+lerini (tesgin7.olmayan husumetlerini, ve götülüğüñ sayrı alamet8.lerini) 45/8

[1]

alasevi *is.aşağı kötü*

a. (Yedinci tembih zinanın alasevi adıyla cümleye6.yasag eder) 206/5

[1]

alcag *is. (Kişi için) ahlak açısından kötü sayılan (krş. alçag)*

a.+lığı (insanın alcaglığı, ve ködülüğü) 96(2)/3

[1]

alcag gönül *is. tevazu*

g. (a. (yetig imanile, ve alcag gönü12.lile reca ederiz sana) 223/11

[1]

alcag gönüllük *is. alçak gönüllü olma durumu; huşu; tevazu; mahviyet; mütevazılık*

a.(ğ)+ü (fagırlığa, ve göz yaşlarına, ve alcag gönüllüğe,15.mazlımığa, ve merhamedli olmagığa) 110/14

[1]

alcaglan- f. alçalmak; onurunu yitirecek kadar bayağılaşmak

a.-ır (hacan insan Allahın huzurunda15.alcaglanır) 190/15

[1]

alçag sf. (Kişi için) ahlak açısından kötü sayılan (krş. alcag)

a. (ve Allah dünyanın alçag,4.ve hece sayılan, ve mevcut olmayan gimseleri meydana5.getirdi) 130/3

[1]

alçag gönüllülük is. alçak gönüllü olma durumu; huşu; tevazu; mahviyet; mütevazılık

a.(ğ)+ün (alçak gönüllülüğün lezeti, ita7.atın ve merhametin havesliği) m/6

[1]

aldad- f. beklenmedik bir davranış ile yanıltmak

a.-an (İnsanın beş havaslarını aldadan işdah akı8.lın guvvedlerini bozdular) 95/7

a.-dı (ve agılı görledib16.insanı aldaddı) 95/16

a.-ıb (eyi24.ce bilmeyenleri aldadıb mesebsizliglerine çemgmeg oldu25.ğu ağnaşılmagile) n/24, 177/1, 210/25

a.-ıcı (tesmiye olan aldadıcı hilleye dedi buna)95/20, 112/24, 224/10

a.-ıcıgları (büyücülügları,ve25.aldadıcıgları edenner) 175/25

a.-ıcılara-(ve aldadı27.cılara inanannar, ve varıb müracaatlar edenner) 175/27

a.-ıcılığına (meşhur bağışları ile haveslerinin aldadıcılığına26.tabi oldu) 95/25

a.-ırız (günahımız yog derseg, gendimizi aldadırız) 48/13, 151/6

a.-ırlar (bir Şeytani feyilile başgaları aldadırlar) 175/13, 182/7, 212/8

a.-mag (ki eblehleri aldadmag için ölen19.hayvannarın bağarsıglarına, ve gemiglerine bagarlar) 175/19

a.-maya (İnsannarı aldadmaya, ve ivyalerin vası14.tası ile çabalarlar) 89/13

[18]

aldan- f. bir yalana kanmak

- a.-an (Bu iki çeşid aldanan Hristiannarımıza peg igdizadır) 7/7
- a.-ıb (bu gelamlar3.dan biz da aldanıb yanılmamalıyız) 53/3
- a.-ılmaz (anca Allahıñ23.kelamında heç aldanılmaz) 85/23
- a.-ırlar (Hristiannarımız şöyle fikirlerinden aldanırlar) 7/1, 7/4, 175/3
- a.-ıyoruduğunu (ağnayacag ne kadar aldanıyoruduğunu bu husu26.sta) 6/25
- a.-madan (ol Milletler, ki ağnaşılmaz bir aldanmadan zabd22.olunub) 174/21
- a.-madın (o gadar daha ziade böyüg12.olur ganaadıñ ve sevinciñ, ki aldanmadıñ) 11/12
- a.-mamalıyız (ve heç aldanmamalıyız sağlıgımız var deyi) 51/10
- a.-mamızıñ (biz insannarıñ eñ azim elm ile bulduqları gıya22.slardan da aldanmamızıñ ehtimali var) 85/22
- a.-masın (hemi aldan22.masın bir gimsa şöyle fikirden) 99/22
- a.-masınlar (Hristian karındaşla24.rımız aldanmasınlar) 8/24
- a.-mıstır (insan 21.için çoğ yerde söyler, ki zayıfdır, emadır, aldanmı22.stır) 47/22
- a.-mış (Çog13.Allahlar var deyen aldanmış milletler için) 21/13, 21/16, 21/20, 21/23, 127/16

[19]

aleamed (< Ar. ‘alem (iz) > ‘alāmet) is.iz; nişan; beliri; işaret (krş. alamet)

- a.+ler (Aziz Ruhun bu ir10.sali Allaha yakışan aleamedler ile oldu) 126/10
- a.+leri (Yisus18.Hristozun tegrar gelme vagdiniñ böyüg aleamedleri19.bunnardır) 125/18

[2]

aleamet (<Ar. ‘alem (iz) > ‘alāmet) is.iz; nişan; beliri; işaret (krş. alamet)

- a.+ler (lakin fehm edmeye gadir olacağımız alea24.metler var) 124/24
- a. leriñ (Aziz Kitabın işared ed26.diği çoğ aleametleriñ arasında) 124/26

[2]

aleflendir-*f.* ateşlendirmek

a. (ve insanın selametine kendini aleflendiren muhabbe12.tin ateşiyle yandı) 116/12

[1]

alem (<Ar. 'ālem) *is.* dünya; yeryüzü

a. (Bitün alem daha ihdişamlı) 101/28

a.+de (ve bu alemde faziled ilen ömür[73]1.geçirennerin cümlesineda temel Yisus Hristos idi) 72/29

a.+e (ki seçilmiş olannar17.aleme beyân olsunnar) 78/17, 96(2)/20, 123/9, 129/1

a.+i (yani. Allah alemi o de12.rece sevdi) 119/11, 183/21

a.+in (Allah uzül celal ve alembena alemin ifdiharlığı19.icin) 202/18, 213/10, 213/11

[11]

alempena (< Ar. 'ālem +far. penāh]) *is.* bütün dünyaya hükmeden

a. (Zi18.ra Allah uzül celal ve alempena alemin ifdiharlığı19.icin) 202/18

[1]

algın *sf.* {ağız} zayıf; hastalıklı

a. (algın bunnarın cümlesi gadir olamıyorlar insanın10.zagın feylini) 46/9

[1]

alın-

1. edil. f. biri tarafından başka bir yere taşınmak

a.-ındı (Haçın üzerine mihlandı, defn oldu, dirildi, ve gögle15.re alındı) 12/15

a.-dı (ve ondan sonra göglere alındı) 119/22

a.-dıgdan (Yisus Hristos asemaya alındıgdan sonra) 126/1

2. edil. f. elde edilmek

a.-an (İnci6.li Şerifden alınan imanda dünyanın yaradılmasından7.sürüb gelmedir) 134/6

a.-dılar (Aziz gitabdan alındılar igdizalı isbatlar) 55/18

a.-ıb (ve högümleriñ bir15.milledden alınıb öbir millete verilmesi) 35/15

a.-ır idi (ki Aaronuñ Bapazlığı Levi gabilesinden22.alınır idi) 236/22

3. edil. f. hamile kalmak

a.-ması (ibnullahıñ rahime alınması tabiedden üstün,18.ve legesiz oldu) 103/17

4. edil. f.para ödenerek sağlanmak; satın alınmak

a.-masına (Eggliseleriñ igdizalı bağımlarınıñ satın alınmasına 20.gayred ede) 194/19

[9]

alış- dönşl f. huy edinmek; alışkanlık kazanmak

a.+madan (ya fena19.alışmadan, ya bedhuyı adamlarıñ gonuşmasından) 179/19

a.-tıysa (ve şübbesiz bilmeli, ki hergim alıştıysa kâzib21.lisanile başgasıñ ihtibarını govalamaya) 215/20

[2]

alıştır- gçlf birine bir işi sevdirmek

a.+malı (ve22.arifler ile kâmilliğe alıştırmalı) r/22

[1]

alimdar (< Ar. 'alem+Far. dār) sf. önder

a. (geri geldiğimiz gibi faziletli, ve alimdar Arhiereis25.Theotokiniñ) m/24, o/25, 3/27, 14/2, 34/4, 48/22, 49/1, 109/22, 129/10, 232/24

a.+dır (Yedincisi. Allah cümleden alimdardır) 24/12

a.+lar (bu16.nun için çoğ alimdarlar inanmazlar) 174/16

a.+lardan (Bu gibi igdizalı gitablar çoğ alimdarlardan, ve dindar16.hocalardan vagid vagid yazıldılar dürlü lisannarda) 13/15

a.+ları (ki pubarezleriñ çoğ9.alimdarları dünyanıñ yaradılmasına çoğ çeşid al10.danıb yanıldılar) 29/9, 130/1, 158/19

a.+larıñ (ve bunuñ eyi amelleri dahi esgi put18.barez alimdarlarıñ amelleri gibi temelsiz bulunurlar) 5/18

a.+larıñ (Esgi alimdarlarıñ hemen cemiysi ilmiñ ilg derecesini bu3.gelamı gıyas ederler idi) 17/2, 61/6

a.+larına (aldan20.mış milletleriñ alimdarlarına rezalet için dedi) 21/20

[20]

an is. (< Ar. ān) zamanın bölünemeyecek kadar kısa olan parçası

a.+e (zira bu anegadar Kiriagodromionlar) i/29

[1]

anca bağ. ancak

a. (anca yad millet11.leriñ arasında galdılar) Th2/10, 8/1, 11/15, 21/1, 25/13, 29/10, 38/18, 41/21, 44/17, 49/22, 51/6, 58/24, 65/26, 68/27, 69/13, 70/4, 71/16, 84/13, 85/22, 87/23, 88/27, 90/1, 96(2)/9, 99/4, 106/26, 119/16, 119/18, 132/20, 143/8, 145/5, 149/2, 171/25, 177/3, 178/26, 179/10, 182/4, 183/29, 192/26, 198/24, 200/25, 203/10, 208/18, 210/18, 216/4, 217/23, 226/8

[46]

ande zf. orada

a. (bu nesne aşgare ibaded haneniñ ve ande28.icra olunan şardlarıñ hidamını beyân eder idi.) 113/27

[1]

anı zm. onu

a. (babam benden büyüğüdür.8.ve anı ölümden gurdarmasına gadir olana dualar ve9.yalvarmaglar) 107/8, 155/19, 221/25

[3]

añıl- is. kendisinden söz edilmek, hatırlanmak

a.-dığında (adamın sohbeti ağıldığında, lisaniyle bir şey demez) 215/11

a. -maz (Aziz gidabda Melhisedeğin ceddi, ve siñsilesi27.hec ağılmaz) 234/27

[2]

anın *zm.* onun (krş. anın)

a. (dagi bizler anın ile Allahın adilleri olalım.”2.ve İsaya Beyigamber da der)
116/1

[1]

anın *zm.* onun (krş. anın)

a. (hadda anın ile beraber biz Allahın adaleti olalım) 103/29, 219/12, 221/26

[3]

anide *zf.* aniden, ansızın

a. (fagad, ve anide görürsün) 44/24, 70/14, 107/29, 113/19, 123/3, 124/18,
159/19

[7]

anler *zm.* üçüncü çokluk kişi zamiri, onlar

a. (yani, anler cümlesi hizmed eden ruhlar de26.ğil midir) 88/25

a.+den(Hristos beseriyed hesabınca anlerden çıg24.mışdır) 107/23

a.+e (Hocalar, ve nasahad ve müşavereci olalar anlere) 199/3

a.+i (dinin talimini, ve tarifini vacibi üzere ö14.greddikden soñra, vabdis eddi
anleri) 2/14, 22/9, 153/25

a.+in (anlerin cümlesi libas gibi esgirler) 22/9, 69/27, 159/16

a.+indir (yani. babalar23.anlerindir) 107/23

[10]

añsis *zf.* aniden

a. (ha29.barsız olacag. añsis yer sallanacag) 122/29

[1]

ara

1. is. Toplu nesne veya kişilerin içi, iç

a.+mızda (yani. aramızda yağış maseblerde olmalı) 78/24

a.+ nızda (doğru dindarlar ishrar olsunlar arañızda) 78/25

a.+sına (haber verib gurtların arasına goyun gibisiniz deyereg19.gondurdu bunnarı) 61/18, 90/24, 139/22, 159/20, 171/27, 203/20

a.+sında (yad millet11.leriñ arasında galdılar) Th2/11, K2/14, s/9, 1/1, 5/12, 7/19, 9/19, 18/26, 27/25, 36/13, 37/3, 39/1, 63/10, 64/14, 71/26, 74/15, 75/23, 77/6, 93/8, 107/19, 109/26, 124/26, 131/20, 139/29, 166/23, 183/19 187/1, 190/22, 205/28, 225/4, 230/6, 230/14, 232/5

a.+sından(bitün milletimiziñ arasından govuldularısada) ks/5, 75/3, 75/4

2. is. İki olay veya olgu arasındaki zaman farkı, fasıla

a.+sı (atacag ebedi eziyete. arası gesilmeyen fizahıñ) 124/15, 129/18

a.+sında (az vagıdıñ ara15.sında cebhanesiz, asgersiz, elimsiz, ve ürişvedsüz a16.yırd edib gendine çekmeye) 9/15, 195/14

3. is. Kişilerin veya toplulukların birbirine karşı olan durumu veya ilgisi

a.+sında (Allahıñ ve Avraamıñ arasında olan müzegereden) 42/9, 64/13, 179/12, 234/14

[52]

ara- f. Aramak

a.-mag (gudretullahıñ işi28.dir bu dirilmeniñ icrasına çare aramag) 158/28

a.-magsız (İncili Şerifiñ niametini aramagsız5.böyle olduğuna agılda şaadetlig eder) 54/4

a.-malıyız (hastalığımızı peg eyi tanıyarag hegimi ara10.malıyız) 51/10

a.-maya (Allahıñ gendini la20.yıg eddiği gazebinden helas edeceg, ilaçları, ve yar21.dımları aramaya) 50/21, 67/9

a.-maz (Cümleye muhaggag eşgardır, ki gimsa aramaz hegimi ha20.stalığını eyice tanımayınca) 54/19

a.-mazise (insan eğer bu peçare haliniñ ilacı-[51]1.nı aramaz ise) 51/1

a.-r (töhmed sahab şefaadcıyı arar)50/23, 51/25, 89/20

a.-rigen (bunuñ icrasına vagid ararigen) n/17

a.-salaridi (aflığa27.ilayıg olmanıñ gerçeg yolunu arasalaridi) 67/27

a.-sınlar (ataları Nunoşluğa dindar ve faziletli adam arasınlar) 3/21

a.-yalım (eder bize bir helas edici arayalım) 63/1

a.-yan (Allahı arayan varışa) 46/28

a.-yannarıñ (ve ondan biz da Türkçaya dercüma eddik cümle ara10.yannarıñ arzusu üzere) 14/10

a.-yınca (Abosolos Yakovos'ıñ bu15.kelamlarına göre. arayınca) 115/15

[17]

aralıg aralıg *zf.* Ara sıra

a. (nameleriñizden, ve aralıg aralıg İstamboldan gelen emin) Th1/2, 133/1

[2]

aran- *edil.f.* arama işine konu olmak

a.- acag (ne davacılar, ve ne şaadlar aranacag, ve ne de ince te23.fdişler olacag) 123/22

a.-ılsıñ (görünen heragedlerde aranılsıñ, illa asıl niyedler) 110/20, 110/21

[3]

ard- *f.* Çoğalmak [krş. art-]

a.-dı (yü6.reğimizde olan sevda daha ziade arddı) ks/6

a.-dıgca (emma mürurı zeman ilen insannar arddıgca, günahda10.guvvedleniridi) 97/9

a.-ması (insan cin11.siniñ ardması için 206/11

a.-masına (ka2.naat edmeyle gendi kârınıñ ardmasına 213/2

a-masıylen (gün be gün ardmasıylen alaflanır) 84/13

[5]

ardır- (krş. artır-)

1. *gçl. f.* çoğaltmak

a.-alar (marifediñ sevdasını29.ardıralar 199/29

2. *gçl. f.* bir ihtiyaç maddesinin tamamını tüketmemek

a.-ırlar (Bederimiñ negadar iciretli hüzedmedgârları ekmege7.doyarlar, ve ardırırlar)
221/7

[2]

arif is. (< Ar. İrfân(anlayış)>ârif) is. Bilgili ve deneyimli

a.+ler (temsillerile, ve22.arifler ile kâmilliğe alıştırmalı)

[1]

arsız sf. (< Ar. ar +T. sız) Kişi için utanması olmayan; yılışık, yüzsüz, arlanmaz, hayasız

a.(a6.ziz gitaba tohunarag arsız cesaret ile derlersa) 186/6

a.+lıg (ol Allahsızlardır, ki af olunmayacag arsızlığı13.le cesared edib derler)
174/12

[2]

art- f. Çoğalmak [krş. ard-]

a.+acag (bunnarıñ yolda14.şları da, ve götülügleri da artacag ruzı mahşer
ya15.klaşdıgca) 78/14

a.+arag(ve derece derece artarag agıbed29.ölüme getirir) 204/28

a.+ar idi (guvvedleniridi, ve ködülüg artar idi) 97/10

a.+ıb (Tufandan soñra insannar artıb çoğaldıkça) 74/26

[4]

artır- gçl. f. çoğaltmak (krş. ardır-)

a.+a (helaslı cahd ve gayretilen iytigadını25.daha ziade artıra) 193/25

a.+ır (semavi Batisahlıgda iciredlerini artırır) 78/19

a.+manıñ (varyetiñiziñ, ve hanedanlığıñızıñ geddigce artırma10.nıñ, ve gavilendirmeniñ, ve Allaha begledmeniñ golayı) r/10

a.+sınlar (heraretlerini, ve gayretlerini artırsınlar) ks/17

[4]

arz is. Ar. sunma

a.+ım (ARZIM) başlık

a.+ımızı (yâhod helas21.lıgımıza olan arzımızı onnarıñ ibadetlerine) 178/21

a.+ları (mücerred Allaha malum bir tiggadli arz19.ları var imannılarıñ helaslıgı için.) 178/19

a.+larına (ve arzla22.rına gadmamızıñ; azizlere ibaded edmemiziñ ve seyird23.memiziñ aslı budur) 178/22

[4]

arz et- f. [Ar. ‘arz+ T. et-mek] sunmak

a.(d)-di (ki bu Hristos Allaha ebedi ruhile gendini5.bir legesiz gurban arz eddi) 117/4

a.(d)-meye (bu Allaha dayima sügürlerini arz20.edmeye) 118/20

[2]

arzu is. Far. bir şeyi elde etmek için duyulan istek; heves

a.+leri (İki27.tabiyetleriñ istemeleri arzuleri ve icraları tegmil) 106/27

a.+lu (eğerde peg igdızalı ve arzulu maslaadlar6.danısı) 80/5

a.+lusı (tegmil arzulusu, ve yüregiñ sevdiği zatlarıñ eñ28.azim sevgülüsü odur bu gelam üzere) 188/27

a.+m (Allah efendim! benim arzum doyacak) 20/12

a.+muzdan (yüreğimizde tabiyeden eñ teknil eyiliğe olan arzumuz25.dan) 19/25

a.+su (ve hec şübbemiz galmadı yüreğimiziñ arzusu18.üzere Allahıñ da muratı aliesi olduğuna) [o]/17, 14/10, 20/5

a.+suna (ve yü-[219]1.reği heraretlendirir gerçeg ifdihariñ arzusuna İnci2.li Şerif) 219/1

a.+sunu (mimkini yogdur yüreği27.niñ arzusunu gandra) 19/27, 20/7, 212/23, 20/10

a.+suyle (mücerred igdizadır yüreg arzusuyule28.gendine yücelenelim) 219/27

a.+yle (gulauzlanıb bitün arzuyle evetleriz seniñ ebedied ra-2.hatlığıña) 224/1 [15]

arzula- *gçl. f.* bir şeyi elde etmek için şiddetli istek duymak

a.-dı (Allahı arzuladı ve dedi) 20/10

a.-dığ (Zira agılıñ cemi arzuladığı nesnelerin) 188/26

a.-dığma (ve şimdiye gadar arzuladığma göre 8.bir yardım edemedim) [Th2]/7

a.-dığımız (vagid bulamadı arzuladığımız eyiligleriñ icrasına) [n]/6

a.- dığınız (bu gi13.tabda çok arzuladığınız habarları duyacaksınız) [p]/13

a.-ması (Allaha olan muhabbed25.canımızıñ bir heraretli arzulaması) 188/25

a.-maya (ve sefalardan osanarag daha böyüg bir geyif,29.ve bir sefa arzulamaya) 19/29

a.-nan (Derahumlu Allahıñ bu helas edici tedbiri ar 6.zulanan feyili edmedi) 95/6

a.-rsa (ki ne gadar Hristiannar Yisus12.Hristozuñ huzurunda sadıg görünmeye arzularsa) 65/12

a.-rsa (yedincisi. gonşuyu o gadar sever,23.negadar arzularsa gendinida Allah seve) 189/23

a.- mayalım (illa hemi yüreğileda ar-13.zulamayalım) 216/13

a.- ya (her bir adama borcdur Sofos Sirah ile beraber, arzu-28.laya) 215/28

a.-yannara (anca haber veririm fagad bazı Beyigamberleriñ i27.simlerini arzulayannara) 65/27

a.-yarag (gendi memfaadımızgibi mugayed olalım Ammeniñ ifl3.diharını arzulayarag) 208/13

[14]

as- f. bir insanın boynuna ip takarak yüksek bir yerden sarkıtarak öldürmek; idam etmek

a.-arlaridi (ve23.öyile asarlaridi dar ağacın a) 76/23

[1]

asger (< Ar. ‘asker) is. yurt savunması için yetiştirilen subay, astsubay, er ve erbaşlarla askerî memur ve öğrenciler

a. (gezalig12.vetaniñ hıvzı için asger olannar düşmanı öldürdüg13.lerinde, bu altıncı tembihiñ hilafını etmiş olmazlar) 203/12

a.+siz(sayrı14.meseblerden bu gadar hesabsız insannarı az vagıdın ara15.sında cebhanesiz, asgersiz, elimsiz, ve ürüşvedsüz a16.yırd edib gendine çekmeye) 9/15

[2]

asıl- edil f. idam edilmek

a.-annar (ki cemi ağac10.üzerinde asılannar lanedli gıyas olunalar) 114/10

a.-magile (ki Stavrozuñ ü10.zerine asılmagile) 68/10

a.-mış (Yisus29.Hristos stavros üzerinde asılmış dururigen) 113/29

a.-mış (Zira yazılmışdır, ki a22.ğacda asılmış gimesne lanetlidir) 114/22

[4]

asi (< Ar. ‘işyān (baş kaldırma) > ‘āşī) sf. emir dışına çıkan; itaatsiz

a.+ları (biz25.Allahın asıları için, ölüme verildi) 117/25, 186/3, 202/1, 206/20

a.+larıdır (böylelerin cümlesi bu tembi26.hiñ asılarıdır) 203/26

a.+lig (eğer ibdide böyle asilig dünyaya gelmezsa) 125/4

a.+si (ki bu16.tembihiñ asisi görüldüğü gibi) 94/16, 100/13, 205/25

[8]

as(ı)l

1. sf. (< Ar. aṣl) gerçek

a. (ve bir seneden berida mesebsiz Loturannarıñ22. şeytani feyilleri meydana çıkıb asıl nietleri bizim dindaş23.larımızını) [n]/22, 28/19, 38/14, 58/21, 62/10, 63/21, 70/4, 79/7, 83/14, 92/27, 110/12, 110/18, 110/20, 116/14, 134/15, 136/25, 137/24, 145/19, 166/17, 181/29, 182/1, 197/18, 208/18, 212/5, 216/11

2. is. (<Ar. aṣl) soy; nesep; hasep

a.+1 (gi bu zat başga bir zaddan asılı değıl, illa22.varlığı gendisindendir) 28]20/21, 201/25

3. is. (<Ar. aṣl) bir şeyin bizzat kendisi

a.+ına (İmdi lazımdır igi çeşidiniñ de aslına13.vagıf olalım) 38/12
[28]

asla zf. (<Ar. aṣlā) hiçbir şekilde

a. (ki Hristian iman etmeli, ve asla26.teftiş etmemeli derler) 8/25, 39/16, 43/26, 50/15, 133/6, 155/5, 170/10, 182/6
[8]

aslan is. (< ār (sarı) > ar-sıl > ar-sıl-an (Német, Eren) Moğ. arslang/ ars-mak (kükremek) > ars-lan (Ramtedt) / ars-lan (Clauson) > aslan) kedigillerden, Afrika ve Asya ormanlarında yaşayan iri yapılı, güçlü, kestane renginde, kükremesi korkunç, vahşi bir hayvan

a. (Zira hasımıñız19.Şeytan nağara çegen aslan gibi dolaşib kimi yudayım20.deyi arar) 89/19
[1]

aşçı is. mesleği yemek pişirmek olan kimse

a. (guyumcu, gürgüçü,4.terzi, gafaf, taşçı, dulgar, suvacı, egmegci, aş5.cı, bayvant, bakçıvan,çifdci, ve netice her bir çe6.şit gaba zanaatlarıñ dahi saabları ustalarına var7.dılar) 1/5
[1]

aşgar sf. (<Far. āṣkār) (a:şikâ:r) belirli, açık

a. (ve beyigamberleriñ hi21.lafsız, ve aşgar olan beyigamberlikleri vagdiyle gelip22.çıgdıgları) 9/21, 35/16, 35/20, 35/22, 37/25, 38/5, 40/6, 69/5, 147/7

a.+dır (bunun için aş15.gardır, ki böyle bir vasıta, ve ilaç gadir olamaz) 52/15

[10]

aşgare *zf.* (<Far. āşkāre) saklamaya gizlemeye gerek görmeden; belli ederek; açıkça (**krş.** aşkâre)

a. (ki bu ceygi cümlemiz se4.ziyoruz ve içërimizde aşgare görünür) 47/4, 58/29, 61/8, 107/13, 110/11, 111/9, 112/10, 112/18, 113/27, 129/4, 208/19, 208/21, 232/2

a.+den (İmdi bu gelamlar aşgâreden Mesihe ebedi ierosi-12.niyi verirler) 232/11

a.+ye(Anca yüreğîñ ibadeti haçan vicutiñ19.heragetleriyle aşgareye çıkar) 38/19

[15]

aşigâr *sf.* (<Far. āşkār) (a:şikâ:r) belirli, açık (**krş.** aşikâr)

a. (İncili Şerifiñ gerçeğliğı daha aşigâr) 65/19, 78/18, 93/15

[3]

aşigâre *zf.* (<Far. āşkāre) saklamaya gizlemeye gerek görmeden; belli ederek; açıkça

a. (ve aşigâre haber verdi24.ler Yisuzun niametini) 65/23, 141/14, 177/21

[3]

aşikâr *sf.* (< Far. āşkār) (a:şikâ:r) belirli, açık (**krş.** aşigâr)

a. (onun için aşikâr olur) 13/20, 137/1, 142/23

[3]

aşkâre *zf.* (< Far. āşkāre) saklamaya gizlemeye gerek görmeden; belli ederek; açıkça (**krş.** aşgâre)

a. (ve4.bahusus çünkü helas edici aşkâre buyurdu) 147/4

[1]

aşnalığ is. [< aşna+lık] {ağız} dostluk; sevişme

a. (bed cevablar, yağışmayan aşnalığ, vi5.cudiñ derki edeb gımıldanması) 207/4

[1]

aşşağı zf. [eT. aş-mak > aş-ak (dağ eteği) (Gülensoy) > aş-ı > aş-ı-a] {eAT} aşağı

a. (bundan aşşağı yazılan gelamlara kim zeyn ve20.rirsa, şübbesiz ağnayabilir) 1/19, 77/1

a.+ca (bize tarif edeceğ17.bundan aşşağıca ilehi gelam) 102/17

a.+da (nasıl7.beyân olacağısa aşşağıda) 49/7, 167/24

[5]

at-f. bir cimi bir yöne doğru fırlatmak

a.+a (yâni, uzak ata meks edenneriñ cemiysini l1.eğerda bunnar peg şirin, ve hoş görünürlerse) 191/10

a.-acag (gazeb için bunnarı yüzünden uzak15.edib atacag ebedi eziyete) 124/15

a.-an (üzerinden esgi ademi soyub atan, ve cedid adamlığı2.geydiren) 10/1

a.-annarda (gadl edenneriñ arasında sayılırlar açığ tehligе29.ye gendilerini atannarda) 205/29

a.-ar (Allah gendi tabiyetinden fagad eyiyi seçer, ve götü25.yü geri atar) 30/25, 156/26

a.-arlar idi (ve canavarlarıñ önüne atarlar idi bunnarı parcala22.sınnar deyi) 76/21, 77/1

a.-arsa (ve yas ile bunnardan birini geri4.atarsa, mimkin değildir helaslığa umud edmeye) 82/4, 179/28

a.-malı (İb17.dide her bir hristian söküp atmalı aglında bulunan her18.yañlış gıyâsı) 179/17

[11]

ata is. Büyük babadan başlayarak geriye doğru atalardan her biri; baba, dede, cet

a.+lar (ki bunuñ ile ruhani ço10.bannar agliyet goyunnarını, atalar evlatlarını) 13/10, 134/3, 194/4, 198/24, 223/5

a.+lara (yâni, atalara,23.Ruhani ve dünyâvi zabitlere) 197/22, 198/3, 198/27, 202/3

a.+ları (ki çocuğun21.ataları Nunoşluğa dindar ve faziletli adam arasınlar) 3/21, 145/3, 200/26, 234/27, 198/14

a.+larım (yani. atalarım ve hısımlarım daha yagın7.dırlar) 173/6

a.+larımıza (beşinci tem20.bihinde emr edmişidi bize atalarımıza, ve ölülerimize va21.cib olan riayeti edelim) 216/20

a.+larımızı (ki bu atalarımızı ve ölülerimizi yü-23.regden hulusane sevelim) 216/22

a.+larımızıñ (ve dahi biz insannarı dünyanıñ, ve a10.hiretiñ tegmil rahatlığına gayıdlandırır eyi atalarımı11.ziñ, eyi tarifleriñ, ve eyi örnekleriñ vasıtasıyla) 35/11

a.+larına (Yehudiler (onnarıñ, ki atalarına çoğ defa Messia,9.dünyanıñ helasedi gibi haber verildi) 112/8

a.+larından (ki bunnarıñ24.guvveti zorladdı bu gadar sayısız Milletleri ataların25.dan bulduqları bol ve geñiş yolu bragmaya) 9/25

a.+ler (Anca6.ataler ve Nunoqlar borclu olurlar) 145/6

a.+sı (bu eyi haberi cümlemiziñ atası Adem yagışığı üze26.re yüreg sevinciylen aldı) 64/25

[22]

ataled is. (Ar. ‘atâlet) tembellik

a.+ine (ve ataledine bir zarar olmaya) 100/16

[1]

ateş is. (< Far. âteş / ot > ot-a-mak (ısınmak) > otaş (Gğlensoy) / od+eş (Uygur) yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla ortaya çıkan ışıklı ısı; od

a.(ve her siñsilede Rabbi Allah fena adam21.ları su ile ve ateş ile nasıl gazeblendirdiğini) 4/21, 75/3, 132/3

a.+de (bunları çuval içine24.digib suda boğarlar idi. atesde yagarlaridi. sağ defn25.ederleridi) 76/24

a.+e (hadda Allah deyi daparlaridi mahlugat11.lara, yâni. güneşe, aya, atese, agılsız hayvvanna12.rada) 180/11

a.+iñ (ölümsüz gurdlarıñ, sövünmez ateşiñ, ve cemiy nihaed4.siz eziyetleriñ yerine) 163/3

a.+iyle (ve insanıñ selametine gendini aleflendiren muhabbe12.tiñ ateşiyle yandı) 116/12

a.+ten (Sodomlarıñ ve Gomora23.nıñ atesten yanması) 125/23

a.+li (yaramaz şeytannarıñ4.ateşli oğlarını soyundur) 226/4

[9]

ateşlen- *edil.f.* tutuşturulmak

a.+miş (ve baggırdan yabılma ateş26.lenmiş öküzleriñ içine goyub gapadırlar idi) 76/26

[1]

ateşlendir- *gçl.f.* bir kişiyi veya topluluğu heyecanlandırmak, coşturmak

a.+en (İnsanı ateşlendiren cıygılar bun3.nardır) 207/2

[1]

atıl-

1. edil.f. birisi tarafından fırlatılmak, atılmak işine konu olmak

a.-acag (ve can21. ebedi'l ebedi Allahdan uzag yere atılacag) 94/21

2. edil.f. kovulmak

a.-masıdır (Zira Allahıñ suratından İnsanıñ21.uzag atılmasıdır) 96(1)/21

a.-maya (Al14.lahıñ cemalinden ebedi atılmaya eğer ilmullah o ta15.riki bulmasa) 100/14

[3]

augustu is. ağustos ayı

A. (1839. Augustu 30.) [K]/1 sonu, s

[2]

avara sf. (<Far. āvāre) işsiz, boş gezen kimse

a. (avara ve tembel adam dahi rızasıyle gendini fu5.garalığa düşürmeyle) 213/4, 213/8

a.+lıg (yâni, serhoşlug, avaralıg, boğazıñ sabur4.suzluğu) 207/3, 211/25

a.+lıgdan (sevdadan, tembelligden ve ava [213]1.ralıgdan) 213/1

[5]

avaz is. [Far. āvāz] ses

a. (gi bu gitab gen16.dini yazanı azim avaz ile habar verir) 18/16, 25/20, 41/25, 102/3, 102/10, 153/21, 159/13

a.+ı (Yani, bunnarıñ27.avazı bitün dünyaya duyuldu) 69/27

[8]

avded is. (< Ar. ‘avdet) hareket edilen yere dönme

a. (ki o mucuze-6.dlü Avraam Pederimiz düşmannarını yeñib ihtişamile7.hanesine avded edergen) 229/7

a.+inde (ol sevincli avdedinde9.Avraamıñ mugabelesine Sefa deresine çıgdı egmeg ve10.şarabile) 229/8

[2]

avred is. (<Ar. ‘avret) edep yer

a.+den (ve bu oğlu Avred24.den doğdu) 104/24

[1]

avret is. kadın

a. (Zira23.gıyâmedde ne avret alırlar) 160/23

a.+ler (ne avretler ere varırlar) 160/23

a.(d)+e (Her11. gim iştah için avrede göz digersa) 207/11

a.+iñ (yani seniñ(yılıñ), ve avrediñ13.arasında) 64/12

a.+ine (Koñşunuñ avretine ve evine damah edmeyesin) 168/14

a.(d)+ini (eğer bir gimsa bana geldiğinde red ed24.mesa Babasını, ve Anasını,ve Avredini, ve evlatları25.nı, ve garındaşlarını, ve kız garındaşlarını) 172/24

[6]

ay is. dünyanın uydusu olan gök cism

a.+a (ve bazıları güneşe , ve7.aya ,ve yıldızlara ,ve hayvannara , ve 265teşe265ra ve say8.rı fesadlı zatlara tabdılar) 19/7, 180/11

a.+ı (yani, güneş, ayı, yıl3.dızlar, ve gögün yüzünde bulunan geresteli sayrı zat4.lar) 28/2, 30/3, 122/29

[5]

ay is. art arda gelen iki yeni ay arasında geçen süre

a.+lar (ve bu tarife mohdac olannarı o yerlere[4]1.biriktirib hafdalar ile, ve aylar ile, ve yıllar ile diniñ2.tarifini ederler idi) 4/1

[1]

ayag is. bacakların bilekten aşağı bulunan ve yere basan kısmı

a.+dan (ve elden ya ayagdan saggadı) 211/28

a.+larını (ellerini, ayaglarını, ve memelerini goparırlar idi) 76/19

a.+ larınıñ (ki aya8.glarınıñ altında çiğnamayaler bunnarı) 150/8

a.+lı (ve dörd ayaglı hayvannarıñ, ve yerde sürü26.nenneriñ tasfirine değıstiler) 21/25

a.+lılarıñ (ve guşlarıñ, ve dör ayaglılarıñ, ve26.haşeratüñ) 174/25

a.+sız ((ayagsız hayvannarıñ) düzelmiş suratı27.na tebdil eddiler) 174/26

[6]

ayâl is. (< Ar.‘iyâl) bir erkeğin eşi, hanımı

a.+ını (ayâlinı , ve evlatlarını sevmeye. emma bazı11.defa zuhur eder) 172/10

a.+ larıñızı (İmdi Bazarlarda, ve ördilerde haneleriñizi sholion5.misilli ayâllarıñızı, ve evlatlarıñızı, ve okuma bi6.lmeyen goñşu gardaşlarıñızı birigdirib oguduñ bu7.şerif kitabı) s/5

[2]

ayazmos is. Yun. kutsama

a. (Yisuzal4.olan imanımızıñ isbatını göstürereg .Ayazmos ogul5.ruz Rabbiniñ, ve vabdismamızıñ zigrine) 156/14

[1]

aygırı sf. alışılmışa ve doğru olarak kabul edilene uygun olmayan; mugayir, muhalif

a. (yâhod hacan bir adam için aygırı ve şü9.beli sözler söyler) 215/8

[1]

ayıb is. (< Ar. ‘ayb) utanılacak davranış ya da durum

a.+dan (Zi16.ra böyle rezaledlig, ayıbdan,carışlıgdan ,zarardan) 206/16

[1]

ayığ zf. [eT. ağ-mak > (kendine gelmek) > ağ-ıg >ay-ık

a. (yani, ayığ , ve oyannığ olun) 89/18

a. (Egglisanın rahadlığı için dayim ayığ olmaya) 199/26

a.+dır (bunun için8.semavi Beder, ki helaslığımız için dayima ayıgdır) 141/8

[3]

ayılık is. mec. kaba davranış

a.(ğ)+ıñ (keza ayılığın ve ge18.mliğin asıl sahih doğru manesi ne olduğunu beyân eddi) 110/17

[1]

ayır- f. uzaklaştırmak

a.-maya (ki Aziz3.Baulos bu Yehudileri böyle yañlış fikirden ayırma-4.ya) 231/4

[1]

ayırd et- *is. +f.* bir nesnenin onu farklı kılan özelliklerini fark ederek benzerleri arasından seçebilmek (krş. ayırt et-)

a.(d)-di (Ve bu gubbeniñ altında ve28.üstünde olan suları ayırd eddi) 29/28

a.(d)-er (ki insana ayırd edib högm eder) 166/24

a.(d)-ereg(Zira da de5.herdenberi fagad Allah tegmil ayırd edereg bilir gaygı6.sıdır gerçeg eyilig) 167/5

a.(d)erse (geçilerden goyunları nasıl ayırd ederse ço20.ban) 123/19

a.(d)-ib (asgersiz, elimsiz, ve ürüşvedsüz a16.yırd edib gendine çekmeye) 9/16, 9/17, 167/3

a.(d)-meniñ (yâni20.eyiliği ve götülüğü bilmeniñ ve ayırd edmeniñ guvveti.21.yogdur) 168/20

a.(d)-meyle(ve bu dünyânıñ[176]1.gullanmasından ilehi gaderi ayırd edmeyle) 176/1

[9]

ayırd ol- *is. +f.* ayrılmak; uzaklaşmak

a.-acag (ve deregab sadigleriñ günahgârlerden ayırd olma19.sı olacag) 123/18

a.-dular (Babaniñ mesebinden7.ayırd oldular) 132/7

a.-ur (Allahdan beyân olan imanımız insannardan icad6.olan gâzib imannardan ayırd olur) 9/6, 141/14

[3]

ayırı sf. başka (krş. ayırı)

a. (bu iki tabiedle18.riñ ayırı meyilleri var) 92/18

[1]

ayırıcı zf. ayrı olarak

a. (insana ayırıcı olan nazarı üzere tem2.bih eddi buna) 94/1, 132/16

[1]

ayırıl- *dönşl. f.* [eT ad(ı)rılmak / ayrılmak bütünden kopmak; uzaklaşmak; terk etmek

a.+acag (ve cefalardan, ve marazlar20.dan çürüyüb, encam candan ayrılacag)
94/20

a.+mış (bu eggliseniñ birliğinden ayrılmış olannar, ol13.insannarıñ cümlesidir)
131/12

a.-ırken (bunnar11.Babanıñ yağlışlarından ayrılırken) 132/11

a.-madı (hec27.bir vagıdda ayrılmadı) 133/27

[4]

ayırt et- *is. +f.* bir nesnenin onu farklı kılan özelliklerini fark ederek benzerleri arasından seçebilmek (krş. ayırd et-]

a.-mezler (İzin verilmiş ameli10. yasag olan işden ayırt edemezler) 6/10

[1]

ayin *is.* (< Far. āyīn) bir mezhebin ya da tarikatın kenine özgü ibadet töreni

a.+i (gög Laronuñ ayini üzere,19.illa Melhisedeğin töresi üzere) 117/18, 230/8,
232/7, 232/13, 323/14, 232/17, 232/22, 232/23, 232/29, 233/2, 233/28, 233/28

a.+iniñ (bu25.sebeb için hristian ayininiñ Azizliği mücerred ister bizden,26.hadda
pag, ve idital ömür yaşayalım) 207/25

a.+neri (bu imanıñ icmalinde hristian diniñ, ve umu2.duñ peg ihdizalı ayinneri, ve
bapları mevcuddur) 82/2

[14]

ayine *is.* Far. ayna

a. (yani biz cümlemiz perdesiz yüz i26.le rabbiniñ ziğinetini Ayine içinde
seyirlenereg) 73/26, 170/28

a.+den (şimdi a11.yineden remiz ile görürüz) 161/11

a.+sinde (ve ilehi16.ilmiñ bu parlag ayinesinde baki nesnelerida
ağlımızıñ17.sığışdıracağı gadar tegmilliklerinde görecegiz) 161/16

a.+ye (ki dayıma bir ayineye bakar gibi) 80/9

[5]

ayne is. Far. ayna (krş. ayine)

a.+den (zer gi bu ayneden cümlemiz bagarız Allahıñ elminiñ18.suratını) 18/17

a.+ye (Bir ayneya da beñ17.zer) 18/16

[2]

ayon is.[Yun. aion] çağ

a. (gendisiniñ darif eddiği ayon vab22.dismanıñ) 113/21

[1]

ayresis is. [Yun. airesi] sapkınlık

a.+i (üçü da biri birleri23.ne zıd Babisanoslarıñ ayresisi çoğ zararlı) 131/23

a.+leri (görüyöruz bu üç eñ bö21.yüg rafazalıgları (ayresisleri) 131/21

a.+ten (emma her bir ayrasisten geleni değıl) 146/11

[3]

ayrı sf. başka (krş. ayırı)

a. (Ve bu24.nomostan başka ayrı tertibler da goydular) 3/24, 58/27, 62/17, 62/17, 92/18, 152/6, 152/6

[7]

ayrıca zf. ayrı olarak; başkaca

a. (ve ayrıca imanın talimi için sholionlar ya29.bdrırlar idi) 3/28, 35/1, 35/3, 90/16, 91/15, 94/1, 201/26

[7]

ayrıl- dönşl. f. [eT ad(ı)rılmak / ayrılmak bütünden kopmak; uzaklaşmak; terk etmek (krş. ayırıl-)

a.-dığı (ve bu taraflar biribirinden ayrıldığı gibi, o ma16.hlugat mücerred zayı olur) 22/15

a.-ıp (tenimiz ölümün vasıtasıile candan19.ayrılıb hasıl olduğu tobrağa teavül eder)

a.-ır (ve yüre20.ği Allahdan ayrılır) 177/20

a.-mayacaglar (ve hec ayrılma7.yacaglar candan) 160/7

az

1. zf. gerekenden eksik olarak

a. (emma onnardan da peg az bulunur hristian lisanını ağ15.nayanlar) [Th2]/15, 44/4, 195/7, 213/10

a. (ki bu Melhisedeg için Yehudile-15.riñ haberi azidi) 232/15

2. sf. nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik

a. (İmdi ne kadar az ağıllı olsa bir adam) 1/11, 9/14, 60/29, 61/1, 71/17, 79/15, 92/5, 97/11, 97/12, 105/13, 129/7, 157/7, 192/20, 195/14, 197/26, 230/1, 230/2

[22]

az- f. yolunu şaşırmak; yoldan çıkmak

a.-an (bunu da inci20.li Şerif isbad eder, yoldan azan goyunuñ temsiliyılan) 151/20, 210/16

a.-annar (hadda cemiy doğru yoldan azannar şeriatıñıñ18.şavgından gulauzlanmayle) 223/17

a.-dılar (Cemiy in29.sannar azdılar) 46/29

[4]

aza is. [Ar. a‘zā] organ

a.+lerimde (ve beni azalerimde olan günahıñ şeriatı17.altına essir eder) 47/16

[1]

azad is. (< Far. āzād]) serbest bırakma

a. (ne yahudi, ne Yo10.nani var, ne gul, ne azad var , ne ergeg ne dişi var) 135/10

[1]

azal-f. eskisinden az bir hale gelmek

a.+dı (ve tarif edenner da bek27.azaldı.) 5/27

a.-ır (ehmallıg17.larınıñ sebebinden efendileriniñ iratları daha azalır.) 211/17

[2]

azar azar zrf. yavaş yavaş

a. (ve bu tarik ile mecbur olurlar kendi taksiratlarını a24.zar azar tanımaya) 35/24

[1]

azarla- f. kırıncı ve sert söz söylemek

a. (her sabır ve talimilen izlam eyle,14.azarla, ve nasihed ver) 153/14

[1]

azdır- gçşl.f. yolunu şaşırtmak; yoldan çıkartmak

a.-ıyor (ve bizi helaslı yolumuzdan azdırıyor) 224/11

[1]

azgın sf. azmış olan; yoldan ayrılmış

a. (Zira cemiy milletleriñ arasında beg azgın ve yabani) 18/26, 30/10, 46/4, 77/4, 77/21, 180/25, 195/3, 202/25, 202/26

a.+lğ (azgınlğ, nevsanied, teniñ fena heragetleri) m/14

[10]

azgınlğ is. azgın olma durumu

a. (ne o gadar azgınlğ10.boza bildi) 79/9 ,

a. (ki28.bu azgınlğ çeşid ve semiz yemegleriñ guvvetinde29.zabd olmadıgınca canı ehmallığa çeger) 190/28

a.+(ğ)ı (başga insanınarıñ azgınlğı nomosları da bad6.dal eddiler) 46/5, 205/2

a.+(ğ)ına (ki her bir dindar mütenebbidir13.insan tabiyetiniñ bozgunnuğuna, ve azgınlğına) 46/13

a.(ğ)ını (ve ten hücumleriniñ azgınlğını def edmeye) 190/27

a.+larını(cemiy Beyigamberler8.zıd durannarıñ ve govalayannarıñ azgınnıglarını9.çegdiler) 75/8

[7]

azim sf. [Ar. ‘azīm] büyük; yüce

a. (İmdi cümlemiziñ, validesi26.olan Hristozuñ azim ve aziz gelisasınıñ bu cahdı) [ks]/26, o/7, 10/27, 12/2, 18/16, 26/1, 27/5, 27/20, 28/20, 29/23, 35/27, 39/22, 39/24, 43/9, 52/3, 57/24, 58/4, 68/28, 85/21, 86/23, 90/15, 90/21, 97/29, 117/17, 118/4, 120/28, 127/25, 130/10, 131/2, 138/6, 138/8, 140/14, 142/20, 143/6, 156/21, 160/8, 161/7, 161/23, 162/15, 175/5, 179/10, 185/7, 188/28, 189/16, 197/13, 205/6, 216/4, 219/15, 220/17, 224/15, 227/20, 230/4

a.+dir (Allahıñ7.böyle güllü şeye gudreti peg azimdir) 26/7, 26/26, 117/23

a.+lendi (Yani ya Rabbi!17.Çog azimlendi) 24/17

a.+lendirir (bu gadar çog azimlendirir, ve met eder) 25/6

a.+ligi (ilehi azimligi küccülmeye çalı10.sır görünürler) 177/9

a.+liği (gi bunnardan olur azimliği) 26/28, 34/6, 59/25, 236/27

a.+liğine (,yâ23.hod bu Allahıñ azimliğine muvafıg olmayan bir nesne24.ye iytiğad ederler) 177/23, 178/8, 231/27

a.+liğini (Allah gendi azimliğini, ve salihetini insanıñ yaradılma11.sında göstürdü) 91/10, 174/9

[67]

azimed is. [Ar. ‘azm (niyet, yola giitme) > ‘azimet yola çıkma; gitme; gidiş

a. (bu gorkulu azimed ve heyibedli21.divan ne zaman olacağını) 124/20

a. (ki Mesihiniñ azimed29.edeceği vakid yaglasınca nahaglıg çoğalacag) 124/28

a.+i(o gadar onuñ10.azimedi) 112/10

a.+iniñ (ve hemi Beyigamberler minasibedli vagıdda on17.nara bunuñ helasedli azimediniñ) 112/17

[4]

azimet is. [Ar. ‘azm (niyet, yola giitme) > ‘azimet yola çıkma; gitme; gidiş

a.+i (iginci azimet heyi18.bedli olacag) 121/17

a.+inde (ki helas edici Yisuzuñ azimetinde) 130/26

a.+inden (bir vakid soñra ten ile görünmesi gendiniñ azime6.tinden evvel dünyaya gelib) 106/6, 170/4, 192/6

a.+ine(ki bu Eg3.glise cihanıñ yaradılmasından İsayıl Mesihiñ azime4.tine gadar vicuddeydi)131/4

a.+iniñ (Bu3.ikinci azimetiniñ sebebi Allahıñ tebdil olmayan ada4.letiniñ icrasıdır) 122/3, 159/12

[8]

azimişan sf. (< Ar. azimüşşān) şanı büyük yüce

a. (ki Allah16.azimişan cemiysini halg eddigden soñra) 28/16

[1]

aziz is. (< Ar. ‘azīz) Hristiyanlıkta din büyüğü olarak kabul edilen kimse

a. (Zira iman feylini10.muhabbed ile göstürmeli bu Aziz Baulosu kelamına 11.göre) 84/10, 166/9, 231/2, 231/11, 231/14,

a.+den (ve onun için Alla19.hıñ inayetiyle bu gitab meydana geldiydi bir azizden) 13/19

a.+i (vermen Azizi kelblere) 150/6

a.+imiziñ (bu a-[53]1.ziz ruhdan dolu igi azizimiziñ gelamları böyledir) 53/1

a.+ler (ve7.sayrı çoğ menşur şehirlerde, ve gasabalarda bu azizler8.gibi ilim saabları) 4/7, 138/13, 138/17, 138/21, 138/26, 139/2, 139/7, 161/24, 176/10, 178/11, 178/16, 179/10

a.+lere (Biz azizlere seyirtiğimizde, Allahıñ bu tembihi28.niñ hilafında olmayız) 177/27, 177/29, 178/4, 178/9, 178/22, 178/28, 178/29, 179/3, 179/5,183/10

a.+leri (Egglisamızıñ bazı Azizle7.ri fehm eddiler) 30/7, 75/10, 127/3, 156/18, 183/1, 205/9

a.+lerimiz (ki buna azizlerimiz vahiy rabbani (Apokalipsis)18.tabir idüb ihdibarda
dudarlar) 56/17

a.+lerimiziñ (Egglisa- [K1.]1.mızıñ bazı tesbihatları, ve bazı Azizlerimiziñ
ömür2.leri) K1.]1

a.+leriñ (insan bu govalanmalarda Azizleriñ13.çegdigleri eziyedlerin fagad
serdliglerini) 76/12, 136/16, 138/8, 156/20, 160/5, 178/25, 160/12, 179/8, 179/12,
183/18, 183/23, 212/5, 187/2, 224/6

a.+lerine (ve Azizlerine heç zarar edmedi) 106/7

a.+leriniñ (illa bunnara bag4.dıkca Allahıñ, ve azizleriniñ amelleriniñ zigrine
he5.raretlenelim) 183/4

a.+liglerini (rıza3.ları ile günaha düşmelerinden Azizliglerini gayıb eddi4.ler)
89/3

2. sf. [Ar. ‘azīz] değerli ve mukaddes olan

a. (aziz egglisalarda ogunan ilehi gelamlardan bi13.rini ağnamazlar) [Th2.]/12
Th2/17], i/23, i/27, [K2/9], [K2]/15, [ks]/26, /25, p/29, 1/15, 1/16, 2/3, 2/8, 2/9,
2/26, 3/3, 3/6, 3/11, 3/19, 4/12, 4/28, 5/7, 5/10, 7/28, 7/28, 8/15, 12/6, 12/12,
13/3, 13/5, 13/9, 14/2, 22/3, 22/21, 23/18, 25/20, 27/15, 31/8, 33/15, 37/19, 38/10,
38/29, 39/19, 41/22, 43/22, 46/14, 47/8, 48/8, 48/22, 49/7, 50/5, 51/7, 53/1, 53/7,
54/5, 55/18, 57/4, 57/5, 57/11, 57/13, 57/13, 57/25, 58/10, 58/14, 58/19, 58/20,
58/21, 59/21, 59/22, 59/27, 60/9, 60/16, 60/20, 60/21, 62/4, 62/6, 62/7, 62/8,
62/10, 62/18, 62/25, 63/11, 63/20, 66/26, 69/5, 71/4, 71/27, 73/17, 73/18, 74/10,
75/17, 77/5, 77/10, 77/11, 78/1, 78/11, 79/7, 79/15, 79/17, 79/18, 80/4, 81/9,
81/13, 81/20, 82/21, 85, 85/10, 86/2, 86/4, 86/7, 86/9, 86/13, 86/17, 86/18, 86/26,
87/3, 87/11, 87/25, 90/18, 91/8, 91/25, 93/24, 95/19, 96(2)/11, 98/9, 99/5, 102/2,
102/18, 103/6, 103/9, 104/15, 104/19, 109/2, 109/16, 116/25, 116/26, 116/27,
117/26, 120/6, 120/8, 121/3, 121/25, 124/25, 126/2, 126/2, 126/6, 126/9, 126/10,
126/12, 126/16, 126/17, 126/18, 126/21, 126/21, 126/25, 127/1, 127/5, 127/13,
127/15, 127/21, 127/25, 128/1, 128/3, 128/6, 128/9, 128/15, 128/16, 128/21,
129/2, 131/17, 131/26, 131/27, 131/28, 132/12, 132/13, 132/20, 133/2, 133/14,
134/7, 134/9, 134/22, 134/27, 135/1, 135/3, 135/15, 135/22, 136/3, 136/6, 137/12,

138/15, 139/8, 139/12, 139/15, 140/7, 140/15, 141/14, 141/16, 142/9, 142/27, 143/1, 143/3, 143/7, 143/9, 143/16, 144/3, 145/9, 145/11, 145/14, 145/16, 145/18, 145/19, 145/23, 145/23, 145/24, 146/3, 147/18, 147/25, 148/5, 148/21, 149/22, 150/19, 152/22, 152/23, 153/19, 154/15, 155/6, 156/3, 156/16, 156/21, 157/24, 164/11, 164/18, 170/1, 172/28, 174/4, 174/8, 177/2, 177/7, 177/28, 180/24, 181/18, 182/19, 182/25, 183/27, 183/29, 185/1, 185/2, 186/6, 186/7, 186/21, 188/11, 193/5, 193/11, 193/17, 193/26, 194/13, 194/18, 195/11, 195/15, 195/18, 196/1, 196/24, 200/7, 210/8, 217/9, 219/10, 219/20, 220/13, 220/21, 223/3, 223/15, 223/20, 224/19, 227/11, 229/1, 230/17, 232/9, 232/15, 232/16, 232/26, 233/25, 234/3, 234/15, 234/19, 234/26, 235/5, 235/7, 235/29, 236/5

a.+dir (on birincisi. Allah cümleden azizdir) 25/25, 39/18, 130/19

A.+ lediñiz (Azizlediñiz, ve adil ol14.duñuz) 134/13

A+lendirdi (ve helaslığı veren haçı Azizlen18.dirdi) 75/18

a.+lendirdiği (ve9. fagad bu gurbanıñ vasıtasıyla azizlendirdiği adamla-10.rıñ cümlesini tegmil eddi) 236/9

A.+lendiresin (günü5.nü azizlendiresin) 168/5

a.+lendirir (Rabbi26.niñ bu gününü azizlendirir) 194/26

a.+lendirirsa (buzağıñıñ külü vicudi bakleyib azizlendirirsa) 117/1

A.+lendirmeye (igrar verir Allaha baki ömürünü Azizlendirmel1.ye) 144/11

A.+lendirmezler (İmdi böyle gimseleriñ 11.cümlesi Azizlendirmezler) 197/11

A.+lenen (ve Azizlenen10.şarabıñ nevisiniñ altında Yisus Hristozuñ ta o gerçeğ11.ganıñ alır) 148/10

A.+lenirler (Hri11.stozuñ ganılen Azizlenirler Abosolos Baulosuñ kela12.mına göre) 134/11

a.+lenmeye (imdi bu müba16.regli gün vacibi üzere azizlenmeye) 192/16

A.+lenmiş (ve düğünñ Azizlenmiş şurutunu rezil edmeyeler) 206/15, 210/9

a.+lig (ve aziz23.lig iradedine verildi) 90/23, 161/18, 176/19, 184/4

a.+liğe (İmdi Allah çüñgi bu gadar tegmil aziz28.liğe malig) 25/28, 99/11

a.+liği (Zira Allahın adaleti ve azizliği nasıl ret3.edersa) 42/2, 59/24, 96(1)/9, 96(1)/24, 207/25

a.+liğin (yâhot esgi azizliğin vagıdların25.da bellisiz olan adedleri) 156/24, 212/4

a.+liğine (Zira bu heç uyımaz Alla7.hın adaletine, ve azizliğine) 98/7, 150/11

a.+liğini (Allahın bu azim azizliğini gitabı şerif nur tabir eder) 26/1, 150/17

a.+liğiyle (bitün a5.zizliğiyle hıvz olub gelen çoğ adetlerde var) 156/5

a.+lığıylen (Yani gerçekliğin adillığıyle ve azizlığıylen Allahın tas12.firine yaradılan) 31/11

[379]

B

bab is. (< Ar. bāb) kitap bölümlerinin her biri

b.+de (ve yine bu babde söyler) 119/14

b.+nın (ve ricallarıyle beraber bu doğru ima3.nımız için on iki babın üzerine goydugları tagriri) 5/3

b.+ından (ve bu icmaliñ sekizinci23.babından soñune gadar) 81/23

b.+ını (orthodoksos imanımızıñ her igdizalı şurudu4.nu ve babını orada tekmiñ öğrensinler deyi) 4/4

b.+ının (ki Romalılara yazdığı megdubuñ ilg babı19.nıñ. 21. Ve 32. rakamlarıñ sıralarında mesturdur) 97/19

b.+lara (ki aglımızıñ yardımı ile ulaşmaya gadir5.olduğumuz bablara lazımdır) 90/5

b.+ları (ki bu di18.nimiziñ babları, ve şurutları üzere geçinenler) [p]/18, 4/27, 5/13, 14/12, 15/6, 80/13

b.+larına (ki imanın bazı bablarına şübbe ederler) 177/6

b.+larından (Ve eğer ge19.lamlarınıñ arasında bazı defa dinimiziñ bablarından,20.ve şurutlarından vaz eddigleri tembihlere lazım olan21.narı ağnarlarsa da) 7/19

b.+larını (ki milletlere ibdida talim edsi24.nler diniñ bablarını)1/24, 2/10, 2/19, 3/2, 3/10, 3/23, 6/4, 7/3, 7/22, 8/13, 13/7, 14/23, 145/7

b.+larının (Allahıñ tembihlerini vaz ederler, ki din babları24.nıñ, ve şurutlarınıñ üzerine bina olsunlar deyi) 7/23, 8/23, 9/18, 59/24

b.+larıyle (mücerret11.igdizalı görünür imanımızıñ bablarıyle tembihleriniñ12.arasında olan sıhı bağlantıyı fehm eden Hristiannarıñ13.cümlesine) 5/11

[32]

baba is. bir çocuğun dünyaya gelmesinde etken olan erkek

b. (ve Aziz Ruh ile yüreglerimiziñ derüninde yâ baba de-4.yi çağırır) 223/3

b.+dan (ki10.babadan sadır olur) 87/10

b.+ ñıza (Ada hag25.gını, ve ananañıza babañıza bitün ömürüñüzde o26.lan borclarıñızı) r/25

B.+lar (siz evlad saabı Babalar, ve analar evlatlarıñıza20.ta çocuglugdan beri gañgı mugayetligleri, ve tari21.fleri etmeli) r/19, 107/23

b.+m (geza. babam benden böyügdür) 107/7

B+ña (Babaña ve anaña riayed eyle) 168/8

B.+nın(Roma kelisasınıñ yani, Babanın tevabileri16.resulleriñ, ve mesguniye) 126/15

B.+ mıñ (ve yañlış24.törelereñ dolu olduğundan başga Babanıñ buyurul25.tularına) 131/24

132/6, 132/11

b.+sı (yani rabbi Allah ona babası Davudun dahdını18.verdi) 108/17, 172/15, 234/28, 235/1

B.+sına (insan borcludur9.Babasına, ve Anasına riayed edmeye) 172/9

B.+sını (ki bir adam dinini tegmil hıvz edme12.icin, Babasını ve Anasını terg edmeli,)172/12

172/24, 235/5

B.+sız (Melhisedegi Babasız ve Anasız ve siñsilesiz tabir ed-17.di) 235/16

B.+ya (illa Babaya olan husumedlerinden10.heragedlenib sayrı dürlü yağlışlara sabdılar) 132/9

[21]

baba is. [< ital. pa'pa] Roma Katolik kilisesinin bir meclis tarafından seçilen Vatikan'da oturan ve Hz. İsa'nın vekili sayılan başkanı

B. (bu Baba Aziz Ruh için olan doğru27.tarifi Aziz kidabıñ) 131/126

B. (ilmi batıl Baba ki Rabbiniñ kelimalarına2.acıgdan muhalifed edereg mahrum ediyor) 148/1

B.+ nıñ (Lakin Babal l.nıñ gelisasi hec bir vagıdda bir gararda durmadı) 133/11

[3]

bacavra is. mec. değersiz ve iğrenç kimse

b. (ve bitün sadagatimiz seniñ huzu16.ruñda mundar bacavra gibidir) 48/16

[1]

bad- f. bir sıvının içine göülmek,

b.-malı (İerosini saabısından bitün gövdesi kolimvi-[144]1.thraniñ suyuna

badmalı Bapazıñ bu kelimaları ile) 144/1

[1]

baddal sf. (<Ar. baṭṭāl) büyük

b. (başka insanın azgınnığı nomosları da bad6.dal eddiler) 46/6

[1]

bade zrf. (<Ar. ba'de) sonra

b.(Allahıñ ismini ibdida ona eddiğimiz secdaya, ve4. badede gullanalım)188/4

[1]

badıl sf. Ar. inançlar bakımından gerçek olmayan; asılsız

b. bu gendisi o megruh badıl meseb figrini, ve gâzibliği25.ıbdal eddi) 110/24
[1]

badl *zrf.* Ar. inançlar bakımından gerçek olmayan; asılsız

b. (hadda günahın ceseti8.badl ola) 165/8
[1]

badrig *is.* Rum. Ortodoks ve bazı Doğu kiliselerinin başkanı (krş. batrig)

b.+leri (ve ilim saabla4.rı, Badrigleri, Arhiereasleri, ve rahibleri, ve dindar5.Badişahları cem edib, her tarafı) 133/4
b.(ğ)+iñ (ve Midrofanis Badriğin eyâmlerinde) 138/9, 138/14, 138/18, 138/22, 138/27, 139/3, 139/7
[8]

bag- *f.* bakışı bir şey üzerine çevirmek

b.-a (hadda herbir insan ayine icindegibi ba29.ga ne edmeliyidiğini ve ne edmemeliyidiğini) 170/29
b.-ar (ki ibadeti hor bagar, ve tem4.bihlerini tebeler) 42/3
b.-arlar (vayi onnara, ki5. Rabbiniñ emrini hor bagarlar) 218/5
b.-arız (Bir ayneya da beñ17.zer gi bu ayneden cümlemiz bagarız Allahın elminiñ18.suratını) 18/17
b.-arlar (ki eblehleri aldadmag için ölen19.hayvannarın bağarsıglarına, ve gemiglerine bagarlar) 175/19
b.-arlar idi (ki bunnarın cümlesi imanımızı başlayıb tegmil2.eden Yisuza bagarlar idi.) 72/2
b.-dı (Yani Allah cemiy yaraddıglarına25.bagdı) 28/25
b.- dıgca (1.ve didasgaloslar bulunmadıgñı bagdıgca, beg tasala2.nıridig) [m]/1, 156/17, 183/4, 183/6
b.-ıb (yâ7.merhametlü Beder hor bagıb gabul edmeyeceg misiñ8.biz evlatlarıñın ibadetini) 223/7

b.-iñ (Ve bagıñ gögde uçan guşlara) 33/22

b.-malı (ve ömürüñe20.cemiy haznelerinde bir şeyi değıl gibi hor bagmalı)
172/20

b.-mayacag (ezgin7.ve engin galbi Allah hor bagmayacag) 60/7

b.- mayacagsıñ (Heyi semavi peder saña iman ederiz, ki hor bagmaya-16.cagsıñ
talablarımıza) 226/15

b.-maz (Yani çüñgi Allah hag15.ve surata bagmaz bir adil hagimdir) 39/15

[17]

bagçe is. (< Far. bāğ-çe) bahçe

b.+lerden (ve bagçelerden2.meyva, ve ormannardan kereste, ve otluklardan
yığın , ve3.bunnar gibi sayrı şeyler çalarlar) 210/1

bagır is. kızıl renkli element

b.+dan (Mısırıñ çölünde bagırdan yapılb dikilen9.yıylan ,o helas edicimiziñ
tasfiriydi) 68/8, 176/25

[2]

bagım is. bir şeyin iyi durumda kalması için verilen emek

b.+larınñEggliselerin igdizalı bagımlarınıñ satın alınmasına 20.gayred ede)
194/19

[1]

bagi sf. kalıcı

b. (ve bagi altı tembihler tarif eder7.ler) 171/6

[1]

bagire sf. kızoğlankız, erden

b. (el ırzına varannar, bagire gızlara, ve uşaglara22.meyil edenner) 206/21

[1]

bagşış is. [Far. bahşīden >bağşış] ihsan bağış (krş. bahşış)

b.+ ı (aldı sene ev18.vel aqlımızda yoğigen muradullahı taale Arhiereas19.lığın bagşışıda üzerimize geldi) n/19

b.+ları (ki insan Allahın tas5.firi ve şegili üzere yaradıldığında malig olduğu bag6.şışları, ve guvvetleri, gendi rızasıyle telef eddi) 49/6

[2]

bagşis is. [Far. bahşiden >bağşış] ihsan bağış (krş. bahşış)

b.+i (İncilin bagşisi dünyaya çavmadan (Alla15.hı tanıyan bazı insannardan madeleri) cümle insan16.nar daparlar idi) 45/5

b.+larına (ve yüreg bağlı3.ğının bagşışlarına nayil olmanın kolay tariglerini) r/3

b.+ları (ki canın ce25.miy meşhur bagşisları ile havesleriniñ aldadıcılığına26.tabi oldu) 95/25, 145/11

b.+larında (Zira Hristozu gendine gabz eden2.insan, bagşışlarınında puñarını gabz eder) 149/2

[5]

bağ is. meyve bahçesi

b.+da (nasıl ki çıbıg gadir olamaz meyva vermeye gendili-8.ğinden, eğer bayda göglü galmasa,) 219/8

[1]

bağarsıg is. sindirim sisteminde artıkların dışarı atıldığı organ

b.+lara (bunna27.rın edlerini kemiglere ve bağarsıglara gadar demir dırna28.kler ilen gazıyıp yırdarlar idi.) 76/27

b.+larına (ki eblehleri aldadmag için ölen19.hayvannarın bağarsıglarına, ve gemiglerine bagarlar) 175/19

[2]

bağlantı is. iki veya daha fazla şeyin birbiriyle olan ilgisi

b. (Öylece bir acayib bağlantı) 33/29

b.+dan (ve bu bağlantı4.dan çok tefdiş yerleri doğar) 9/4

b.+larıñ (bu iki azim guvvetli bağlantılarıñ vasıtası ile aziz24.ler Allah ile o kadar sıhı gatılacaglar) 161/23

b.+yı (görünür imanımızıñ bablarıyle tembihleriniñ12.arasında olan sıhı bağlantıyı fehm eden Hristiannarıñ13.cümlesine) 5/12, 34/22

[5]

bağlı sf. bir bağ ile birbirine tutturulmuş olan

b. (ki eğer insan gen12.dini Allaha bağlı dutan bendi çözmeseydi) 92/12, 96(1)/22

b.+dır (Emma bu2.ağnaşılmaz işleri başga şeyler ile bağlıdır) 9/2

[3]

baha is. (<Far. bahā) fiyat

b.+yle (yâni, gıtlıgda buğdayı ağır bahay11.le satarlar.) 209/11

b.+sından (hacan bir adam başgasını aldadıb malı26.nı değer bahasından ziyâdeye satar) 210/26

[2]

bahşiş is. (< Far. bahşīden >bahşiş) ihsan bağış

b. (ki cemiy ma10.lig olduğumuzu bize bahşiş eden bir Hag Tealeye gı11.lınıyor.) 37/10

b.+lar (ve cemiy bahşişlerle donanacaglar) 160/9

b.+ları (bu azim bahşişları17.gendine eden Allahıñ ganiliğine) 189/16

b.+lardan (ve nihayetinde bu27.şerif bahşişlardan gendisi hesadar olub) 147/27

b.+ışidir (bu26.eyilig görünmezden yardım eden Allahıñ nâmetiniñ me27.yvası ve bahşişidir) 217/17

b.+iniñ (yâni. Aziz Ruhuñ bahşişiniñ mö17.hürü) 145/16

[6]

bahusus *zrf.*(Far. bā+ Ar. huşuş) özellikle

b. (Bahusus, ki güccük Anadolu¹⁷. Hristianlarıyla otuz beş senedir bazı vagid didasgaloslu¹⁸.ğum ile) [Th1.]/1, 14/16, 15/1, 38/29, 58/26, 79/1, 101/6, 125/27, 129/11, 147/4, 147/22, 152/8, 173/17, 173/19, 188/16, 198/1, 198/13, 211/1

[18]

bak- *f.* bakışı bir şey üzerine çevirmek

b.-a (bir agılsız hayvanın boğazlanmasına baka) 231/28

b.-acag (ki Allah kerem kani ol²³.duğu için insannarın nogsannarını, ve tahsiradlarını²⁴.hor bakacag) 99/24

b.-acağız (bu Allahı olduğu gibi bakaca¹⁴.ğız) 161/14

b.-ar (bir ayineye bakar gibi, bunu ogu¹⁰.dugça görmeye gadir ola bu tarifi) 80/9

b.-arasag (ve bu insannarın çeşid keyifiye³.dlerini fehm ile bakarsag, görürüz) 80/3

b.-dılar (bir vagid hüzzmet eddiler, gözleriyle işlere bak⁸.dılar) 1/8

b.-ib (ve hristiannara yağışan eyilig¹³.leriñ sevdasını bakıb seviniridig) [K2.]/13

b.-ıldı (Anca çüñgi Nuh Be¹⁷.yigamberiñ tufanında az vakid soñra insanlarıñ bel¹⁸.yina muslugları için unutuldu, yâhod hor bakıldı) 71/18

b.-ılmasını (. Aziz Kitabın işared ed²⁶.diği çoğ aleametleriñ arasında imanını açığdan hor ba²⁷.kılmasını) 124/27

[9]

bakçıvan *is.* (< Far. bāğçevān) bir bahçenin düzenlemesi ile uğraşan kişi

b. (bayvant, bakçıvan, çifdci, ve netice her bir çe⁶.şit gaba zanaatlarıñ dahi saabları ustalarına var⁷.dılar) 1/5

[1]

baki *sf.* Ar. kalıcı

b. (bunuñ İerosinisita gendine baki galır) 117/14, 144/10, 151/25, 161/16

[1]

baklen- *f.* (Far. pāk+T. lenmek) temizlenmek

b.- messa (eğer ibdida töbeyle, ve iman ile baklenmessa) 25/29

[1]

baksşış [Far. bahşīden >baḥşīş] ihsan bağış (krş. bahşış)

b.+ları (ve Allahıñ sayrı baksşışları) 91/1

[1]

balıg *is.* omurgalılardan suda yaşayan ve solungaç ile nefes hayvanların genel adı

b. (ve dalyannardan balıg, ve bağçelerden2.meyva, ve ormannardan kereste, ve otluklardan yığın , ve3.bunnar gibi sayrı şeyler çalarlar) 210/1

b.+larını (Beşinci günde deniziñ balıglarını, ve9.havanıñ guşlarını yaraddı) 30/8

[2]

bana *zmr.* ben zamirinin yönelme hali eki almış biçimi (krş baña)

b. (dayıma zami5.rim bana davacıydı) [Th2/5], 20/13, 41/29, 97/26, 164/13, 172/23, 173/6, 173/7, 173/9, 173/10, 181/9, 182/20, 182/21, 227/9

[14]

baña *zmr.* ben zamirinin yönelme hali eki almış biçimi (krş. bana)

b. (ki bunda sahi baña iman edenneriñ cüm23.lesi benimile beraber nayıl olacaglar tabiri mimkinsiz24.mudluluğa) 146/22, 227/18

[2]

baniyuri *is.* Yun. festival

b.+niñ (Baniyuriniñ ziğ14.netinden mahrum olacaglar) 197/13

[1]

bap is. [Ar. bāb] kitap bölümlerinin her biri (krş bab)

b.+ları (ve umu2.duñ peg ihdizalı ayinneri, ve bapları mevcuddur) 82/2

[1]

barış- *gçsz.f.* iki tarafın aralarındaki dargınlığı kaldırmak

b.-ılmaz (faziletiñ, ve götülüğüñ arasında dayıma barışılmaz16.bir ceyg var)
74/15

b.-manıñ (Zira fagad iman beyân6.eder insana Allah ile barışmanıñ tarikini
Abosolosuñ7.bu gelamına göre) 82/6

[2]

barıştır- *gçl.f.* barışmalarını sağlamak

b.-tırmanıñ (ve hag üzere gücenen semavi Bederimiz ile ba-[12]1.rıştırmanıñ
tarigini) 12/1

[1]

bari *zrf.* hiç değilse, hiç olmazsa

b. (ki bari dinimiziñ ig9.dizalı elmini, ve temelini, ve nizamlarını, sırlarını) n/8,
192/20, 196/21, 196/28

[4]

bas- *gçsz.f.* kitap baskısını gerçekleştirmek

b.-ılıb (iki seneden beri bir faydalı kitabıñ türgeca bası5.lıb meydana çıgmasına)
o/5

b.-ıldı (illa canına basıldı) 31/6

b.-ılmadı (Oldu gi Allahıñ tasfiri in6.sanıñ vicudine basılmadı) 31/6

b.-ılmasına (ve8.haberler göndürüb kitabıñ basılmasına igdiza eden
me9.sarifler icin aded

üzere öñden biraz para istedilerisa) o/8

b.-ılmış (Zira bu mahlu20.gad Allahıñ yüce tasfirini gendine basılmış
daşıma21.dan daha azim rubbe almag mimginsiz idi) 90/20

b.- maya (bu kitab, eğer himmetiñizile, ve nazarıñizile basmaya 23.verilib) i/22
[K1.]/5, [K1.]/11, m/26, n/12, o/14, p/5, 13/23, 14/8
[14]

bastır- *gçl. f.* kitabın baskısını yaptırmak.

b.-dı (faziletlü ve alimdar Platon aziz Ruhun niame26.tiyle doğru diniñ tarifi tabiriyle yazıb bastırdı) o/26

b.-ıyorlar (ve daha şurutlu kitablar yazdırıb ba14.stırıyorlar) n/14

b.-maya (bu 15.gitabı durgca lisana tercüma edib bastırmaya 16.hazır eden) s/15

[3]

baş is. kafa, kelle

b.+ımda (ve başımda gerek Ar26.hieraslıgımıñ, ve gerek bu fagir Monastırıñ bugadar 27.ağır yükü) [Th2]/25

[1]

başga sf. diğér.

b. (Ve bu gibi bilgi da başga28.dürlü kazanılmaz) 6/278/11, 9/2, 10/13, 17/12, 18/1, 20/21, 20/24, 24/20, 26/15, 29/16, 31/13, 32/3, 34/26, 39/11, 42/24, 43/5, 44/19, 46/5, 49/19, 55/9, 57/23, 59/28, 60/12, 60/14, 62/22, 65/10, 68/28, 77/16, 77/21, 82/10, 92/19, 95/21, 99/20, 101/23, 103/24, 105/23, 117/9, 120/27, 123/10, 125/20, 129/16, 131/24, 133/21, 136/26, 141/17, 141/18, 147/8, 151/11, 152/10, 153/11, 155/22, 161/5, 161/26, 165/22, 167/11, 168/16, 168/29, 169/1, 171/20, 171/21, 173/8, 173/9, 173/14, 173/18, 176/29, 178/6, 180/14, 185/22, 188/10, 192/29, 193/4, 195/19, 201/29, 202/14, 202/24, 204/7, 205/22, 207/9, 207/22, 209/18, 210/23, 211/12, 212/18, 212/25, 214/8, 214/26, 214/29, 215/1, 215/5, 216/7, 219/18, 232/28, 233/13, 234/2, 234/4, 234/9, 235/22

b.+lar (ki azizler daha dünyâ12.daygen, başgalar için ibaded ve dua ederleridi) 178/12

b.+lardan (ve baş13.galardan da gendiler dua isterler idi) 178/13

b. +ları (yâhod çeşid örtülü sözler o13.guyarag bir Şeytani feyilile başgaları aldadırlar) 175/13

b.+ larıñ (yâhod başgalarıñ guvvetine güvenirler) 177/12, 215/25

b.+larından (ki10.başgalarından Azizler zann olunub rağbetlensinne) 176/10, 215/23

b.+larını (Dahi bu tembihiñ hilafında olurlar ne gadar a17.damlar başgalarını gametlendirirlerse) 203/17

b.+sıñ (ki hergim alıstıysa kâzib21.lisanile başgasıñ ihtibarını govalamaya) 215/21

b.+sına (bunuñ İerosinisita gendine baki galır, ve başgasına15.gecmez) 117/14, 216/24, 215/19

b.+sından (Biz2.de elbedde varlığımızı başgasından aldığ David Beyi3.gamberiñ dediği gibi) 18/2, 98/20, 215/18

b.+sını (hacan bir adam başgasını aldadıb malı26.nı değer bahasından ziyâdeye satar) 210/25

b.+sınıñ (hacan bir gimse22.başgasınıñ zatını zor ile gapar) 208/22

[114]

başka sf. diğér (krş. başga)

b. (vabdismada Nunoş başka bir sebeb için değıl) 3/15

b. (Ve bu24.nomostan başka ayrı tertibler da goydular) 3/24

[2]

başla- gçşsz.f. ilk olarak yapmak

b.-dı (Helas edicimiz Yisuzuñ gelmesiyle beraber başladı13.kelisanıñ üçüncü devri) 73/12, 74/13, 75/12, 75/16, 75/19, 109/16, 153/23

b.-dığ (vabdismadan soñra ço11.cug ağnamaya başladığ gibi bu aziz tarif ile diniñ12.igdzalı bilgisini öğredir idi) 3/11, 231/13

b.-dığını (Orthodoksos imanımızıñ gim15.den başladığını) p/15

b.-dılar (ve bu helas edicimiz Yisus, ve Bedros resul nasihedle10.rini bu kelim ile başladılar) 83/10

b.-dıysa (nasıl ki dün12.yanıñ yaradılmasıyla beraber var olmaya başladıysa) 74/12

b.-maya (bu eyiliğe baş-[o]1.lamaya sebep bu) o/1

b.-mamız (onun için19.sayrı işlerimiziñ cümlesini ber taraf edib bu işe başla20.mamız) o/20

b.-masından (ve yüregleriñ eyiliğe olan meyili ol ilg ya8.ranıñ yeni başlamasından yegbare silinmedi yüreğinden) 97/8

b.-nan (yani. dünyânıñ24.yaradılmasıyla beraber başlanan kelise bizim Anadolu25.kelisamız ile tabdig, ve muvafıqdır) 133/24, 134/1, 232/19

b.-ndı (ki Hristianlarıñ dini dün23.yayle beraber başlandı) 70/23

b.-nmış (Acaba mimginmiydi böyle eñ peçare20.başlanmış bir işten eyi nihayed gözede bir gimse) 129/20, 184/18

b.-r (burada12.başlar imanıñ aziz sırrı.) 12/12, 17/1, 82/5, 147/19, 147/20, 194/28, 231/9, 231/16

b.-yıb (bunnarıñ cümlesi imanımızı başlayıb tegmil2.eden Yisuza bagarlar idi) 72/1

[30]

başlangıç is. başlama yeri

b.(c)+ını(ve işde cümlemiz görüyo27.ruz imanımızıñ başlangıcını, ki ta dünyanıñ ya28.radılmasındandır) 64/27

[1]

başlaygıç

b.(c)+ı (Bizim heladetimiz Hristosun başlaygıcı , govulmala16.r ile başladı) 109/15 (krş. başlangıç

[1]

bat- f. bir sıvının içine göölmek

b.-ıb (yog yalıñız su26.ya batıb yeyiganmadı için) 144/26

[1]

batıl sf. Ar. inançlar bakımından gerçek olmayan; asılsız

b. (Cemiy in29.sannar azdılar, ve hemi batıl oldular) 46/29, 77/20, 79/19, 132/29, 148/1, 181/9, 224/24

b.+dır (batılleriñ4.batılı cümlesi batıldır) 20/4

b.+ı (batılleriñ4.batılı cümlesi batıldır) 20/4

b.+leriñ (batılleriñ4.batılı cümlesi batıldır) 20/3

[10]

batıllık is. batıl olma durumu

b. (ğ)+ı (hadda 20.batıllığı, ve dünya şefahedlerini terg edelim) 134/20

b.(ğ)+ıñ (Zira ger14.çegliğıñ, ve batıllığıñ, dindarlığıñ, ve gâfirliğıñ) 74/14

[2]

batın sf. Ar. gizli

b. (Allaha olan secda iki gattır. Batın, ve aşgar) 37/25, 37/26

[2]

batrig is. Rum. Ortodoks ve bazı Doğu kiliselerinin başkanı

b. (faziletli Grigorios Batrig efendimiz, 26.ve edrafında mevcud olan ruhani garındaşlarımız) n/25, [ks]11

[2]

batrik is. Rum. Ortodoks ve bazı Doğu kiliselerinin başkanı

b. (Bu zianı fehm eden faziletli Batrik efendi28.miz, ve şerif sinodosta mevcud ruhani garındaşlarımız) 5/27, 14/1

b.+leriñ (mevcud olan aziz ruhdan29.dolu Batrikleriñ, Ebisgoboslarıñ) 4/29

b.+lerinden (ve İs26.lambolda olan cümlemiziñ validesi Hristozuñ gelisasında27.vakdiñ faziletlü Batriklerinden) 13/27

[4]

bayâ sf. oldukça çok (krş.bayağı)

b. (ve böyle bayâ mücerred5.ister) 153/4

bayağı sf. oldukça çok

b. (ve21.böceg hayvannara, ve bayağı otlara dabdılar) 45/21

b. (Hristozuñ şeyirdleri, hesabda peg az, baya8.ğı fugara, silahsız, elfazsız) 129/8

b. (Negadar adamlar bayağı maslaatlar için Alla26.hıñ ismini lisana alırlarsa igdiza değil) 186/25

b. (eğer semavi peder15.eñ bayağı serceleriñda muzaygasını ediyorsa) 213/15

[4]

bayır is. küçük yokuş; belen, kıran

b.+lerini (ve sevgülülerigibi merhamed ba10.yırlerini, mürveti, tevazuyı, halimi, saburu) 205/10

[1]

bayırag is. bir milletin, topluluğun, kuruluşun simgesi olan dikdörtgen kumaş parçası; alem

b.(ğ)ınıñ (ve Hristozuñ7.bir bayırağıınıñ arkasına düşer, ve cümle) 135/7

[1]

bayıram is. millî ve dinî bakımdan kutlanan gün veya günler

b. (Bayıram gurbanınıñ bu yenmesi Yehudiler Mısırdan19.çıkacakları vagıdda tertib oldu) 142/18

b.+ıñ (sünned, ve Bayramıñ guzu gurbanı) 141/24

[2]

bayram is. millî ve dinî bakımdan kutlanan gün veya günler (krş. bayıram)

b. (Yehudilerin bayramında gurban e6.dib yedigleri guzu) 68/5

[1]

bayvant is. (Far. pāsbān) bekçi

b. (aş5.cı, bayvant, bakçıvan, çifdci, ve netice her bir çe6.şit gaba zanaatlarıñ dahi saabları ustalarına var7.dılar) 1/5

[1]

bazar is. cumartesi ile pazartesi arasındaki gün

b. (dördüncü tembih emreder biz cemiy Hristiannara19.birleşelim bazar, ve sayir örti günlerinde) 191/19

b.+larda (İmdi Bazarlarda, ve ördilerde haneleriñizi sholion5.misilli ayâllarıñızı) s/4

[2]

bazı sf. (< Ar.ba‘z) belirli bir çoklukta olan nesne

b. (Hristianlarıylen otuz beş senedir bazı vagid didasgaloslu18.ğum ile) [Th1.]/17, [Th2.]/1, i/16, [K1.]/1, [K1.]/2, 1/12, 2/25, 3/3, 3/26, 7/1, 11/17, 11/21, 14/6, 21/16, 30/5, 30/6, 34/21, 40/28, 45/15, 53/2, 65/26, 66/11, 112/27, 132/29, 133/15, 133/18, 139/11, 140/22, 147/18, 150/9, 152/14, 155/23, 171/27, 172/10, 175/10, 175/16, 176/2, 176/8, 176/17, 176/18, 177/6, 177/7, 177/24, 181/26, 182/15, 185/13, 185/18, 185/23, 186/7, 186/10, 186/17, 187/9,187/11, 188/4, 193/8, 193/17, 193/27, 194/1,203/7, 204/8, 212/7,214/24

[62]

bazı is. bir kısım

b.+lar (ve bazıları didasga-[13]1.loslarıñ nasihatleri yetişir) 12/29

b.+ları (ve bazıları teftişsiz iman2.etmeli deyerek imanıñ tarifine garşı durannara) 13/1, 19/5, 19/6, 43/6, 136/14, 136/14, 136/15, 136/15, 136/18, 136/19, 141/22, 141/22, 180/12

b.+larını (İl2.lam bazılarıñda Vabdis olduğdan soñra Muroslarız) 146/2

b.+larının (ve28.bazılarının gem feylli inad dabiedindenidi) 112/28

b.+ larının (Zira bazı4.larının otuz beş seneden beri şerif Monastırımıza
va5.gid vagid ziyaret eddiğinizde görüb gonaştug) [K2.]/4, K2.]/6

[18]

bazı *zrf.* ara sıra

b. (bazı ibaded hanelerde) 2/4, 2/5, 2/5, 7/19, 176/18, 196/4, 226/6

[7]

bean *is.* (<Ar. beyān) bildirme

B. (EVLATLARIMIZ HRİSTİANLARINN CÜMLESİNE BORCUMUZ
ÜZERE DUALER İLE BEAN [K2.], 58/5, 104/11, 148/19

[4]

beçare *sf.* (< Far. bīçāre) çaresiz

b. (hatirimize getirmeliyiz insanın o be17.çare ve fesadlanmış halini) 170/17

b. (ki bu beçare hale gü18.nah düşürdüydü insanı) 170/17

[2]

beçarelig *is.* (< Far.+T.) çaresizlik

b. (ve her beça3.relig, ve ölümde dahi sana zuhur edecegdir.) 92/3

b.(ğ)+e (ki eñ böyüg beçareliğe yıkılıb16.garg olacağıdı) 93/15

b.(ğ)+iñ (İnsanın böyle25.halini şerif kitab çoğ taraflarında, yığılmanın,
gü26.nahıñ, teniñ, beçareliğin, garanlığın, cahillığın,27.yesirliği, ve ölümün
geyfiyeti tabir eder.)96(1)/26

b.+lerini (ve bunlar her umuddan12.mahrum olmagile, beçareligleriniñ
hafiflenmesi için13.çalışırlar İnsannarı aldamaya) 89/12

[4]

bed *sf.* Far. kötü

b. (ne kadar teşeggi ederler in25.sannarın bed huyları için) 44/25, 110/26, 133/15, 133/17, 179/19, 181/6, 197/10, 200/21, 207/1, 207/4

[10]

beddnalı?

b.+dır (Yani beddnalıdır ol adam) 50/10

[1]

beddua is. (Far. bed+Ar. du‘ā) bir kişinin kötü duruma düşmesini dilemek

b. (nomosun amellerinden gulauz24.lanan insannar beddua altındadırlar) 52/24, 187/4

b.+dır (beddualıdır ol adam, ki umudunu insanın üzerine19.gor) 177/18

b.+yle (ki tegmil16.hristian bedduayle günahgârı gorgudan nomosuñ hög17.münde bulunmaz) 166/16

b.-lendi (İnsanın28.yığılmasında, yerda beddualendi Allahdan) 96(1)/28

[5]

bedel is. Ar.bir şeyin yerini tutabilen başka bir şey

b. (ve her bir insana ameline göre bedel5.vermeye) 122/4, 122/26, 124/3, 212/18, 212/21, 215/24

[6]

befad is. (< Ar. vefād) ölüm

b. (ve befad edennerin şeraadlarını kesmeye) 81/7

b. (gay23.gı gün yerseniz bu meyivadan, ölümüle befad ede24.cegsiniz) 94/23

b. (ve befad edenneri högmü için murafa ede)147/6

b. (yâhod onnar, ki gendilerini befad edmiş bir adama) 211/20

b.+ iniñ (ve bu oğlunuñ befadiniñ va25.sıtası ile insan cinsiniñ helaslığıdır) 63/24

[5]

befat *is.* (< Ar. vefād) ölüm

b.+ıñ (İnsanñ cümlesine bu befatñ girdiği24.ni vagaa yad Milledlerde fehm eddiler) 96(2)/23

b.+ını (Zira bu egmeği yedigca , ve16.gâseyi icdigça Rabbiniñ befatını ta o gelinceyedeg17.ihbar edersiniz) 146/16

b.+ıyle (Yisus Hristozuñ24.befatıyle miaser olduğumuz Allahñ azim terahumu25.nu dahi dellaled eder) 57/24

[3]

beg *zrf.* alışılmış olandan çok

b. (ve didasgaloslar bulunmadıgñı bagdıgca, beg tasala2.nıridig) m/1, p/16, 18/26, 22/4, 72/14, 133/17, 158/21, 166/1, 166/9, 180/3, 188/4, 193/18, 219/16

[13]

begci *is.* bir şeyi ya da bir yeri bekleyip korumakla görevli kimse

b. (Yâ[216]1.Rabbi! ağzıma muhavaza(begci) goy) 216/1

b.+leri (ve aziz Egglisasınıñ oyannıg begcileri sen faziletlü 28.efendime) i/27

[2]

begle- *f.* süre tanımak, acele etmemek

b.-yen (ve27.gayreti, ve yüreğimizde bunca seneden beri begleyen sev28.da bizi gayretlendirirgen) [ks]/27

b.-megdedirler (bu cü13.mleyle bu günedegin onu nafile yere beglemegdedirler)112/13

[2]

begledme- *f.* bekleme işini yaptırmak

b.+niñ (ve hanedanlığıñızıñ geddigce artırma10.nıñ, ve gavilendirmeniñ, ve Allaha begledmeniñ golay111.tariglerini) r/10

[1]

beğenil- *f.* iyi ve güzel bulunmak

b.-miş (ibdida, Allahdan beğenilmiş olduğunu) 108/6

[1]

behane *is.* (< Far. bahāne) bir şeyin gerçek sebebini saklamak için öne sürülen uyduruk sebep

b.+siyle (.ki dine saabedlig ederiz behanesiyle gerçekliği gedm ed28.meye çalışırlar) 77/27

[1]

behrem *is.* (< Far. behrām) Zerdüşt dininde yolcuları loruduğuna inanılan melek

b. (lakin bu21.gibi behrem olan Hristian) 137/21

[1]

bek *zrf.* alışılmış olandan çok

b. (ve tarif edenner da bek27.azaldı) 5/27, 9/27, 11/13, 13/8

[4]

bekrilik *is.* [Ar.bekrī+lik] ayyaşlık

b.+lerini (mü5.btezelligerini, bekriliklerini, tameyi hanelerini, yani da6.mahgarlıklarını) 45/5

[1]

bel *is.* insan bedeninde göğüsle karın , sırtla kalçalar arasında daralmış bölüm

b.+iñ (Birincisi. Beliñ eğilmesiyle, ya gövdeniñ yere21.düşmesiyle olan secda) 40/20

[1]

bele *sf.* böyle

b. (Bele insanıñ Allaha eddiği hillesiz ibadet) 44/16

[1]

belen *zrf.* [ile] bazı soyut adlara getirildiğinde ...olarak... anlamı katan durum zarfları oluşturan bir söz

b. (Beyigam20.berin ağzıyla aziz ruh avaz belen dile Allahın adale21.tini vaz eder bu tarz üzere) 25/20

[1]

belend *sf.* Far. yüksek, yüce

b. (ve gendi meleglerini boru13.nun azim sesiyle göndürecek ki bunnar belend avaz i14.le çağıracaglar. yâ ölüler) 159/13

[1]

belge *is.* kısım; parça

b.+lerini (ve Ruhani gitabların bazı belgelerini oguyalar) 194/1

b.+ lerinin (ve soñ18.ra Aziz kitabın bazı belgelerinin gıraatı olub) 147/18

b.+ nın (ve hocalarının borcları için bu belgenin yigirmi-[154]1.dokuzuncu ragamında yazdı) 153/29

b.+sinde (Zannıma göre dünyânın bu belgesinde bulunan hri21.stian gullarınıza vagdi hale göre çoğ fayda edeceg22. bu kitab) i/20

b.+sinin(Selefil zigir oldu kidabımızın bu ikinci belgesi26.nın yigirmi dokuzuncu ragamında) 152/26

[5]

belgi *zrf.* muhtemel olarak; belkim, herhalde

b. (ve10.tegmil edası belgi gadir olabilir idi) 52/10, 54/21, 235/3

[3]

beli *ünl.* (< Far. belī) evet

b. (beli ibaded hanede cümleden ekklesia tabir olu3.nur) 70/2, 157/25, 221/22, 225/11

[4]

belig *is.* kısım; parça

b. (yügseg dağlardan aşağı atarlar idi, belig belig do2.ğrarlar idi) 77/1

b.+de (hadda düşmanıñ kelepirlinden on16.beligde bir beliğini ona fida eddi verdi) 229/16

b. (ğ)e (İkisinde gırg beliğe yakın kitablar var) 79/23

b. (ğ)+i (ve canımız23.da gendi beliği gibi Allahdan yaradılmamış olur udu) 32/23

b.(ğ)+inde (Kidabı28.mızın bu iginci beliğinde yigirmi beşinci rakamında29.yazdıdig) 160/28

b.(ğ)+ini (burada tegmil ettig Kitabımı12.zın ikinci beliğini) 163/12, 229/16

b.+ler (o beligler de22.gendi gibi gimseden yaradılmamış olmalıydı) 32/21

b.+lerden (mimgin değildir beliglerden20.ve taraflardan gatılmış ola) 22/19

b.+leri (ve eğer Allahın beligleri olsa) 32/21

[9]

belin-f. bölünmek

b.-mez (Zira Allah21.belinmez) 32/21

[1]

belki zrf. muhtemel olarak; belkim, herhalde

b. (Belki bir kimse deye, ki eblehlig, ve20.bilgisizlig bunnarı şaşırıp böyle bir herakete getirdi) 61/19

[1]

belle-f. zannetmek

b.- diğimizi (Zira iste5.diğimizi, ve eyilig bellediğimizi, işlemeyoruz) 47/5

b.-meli (her bir Adam bellemeli) 85/5

b.-r (dindarlığı yañlış iydigad beller) 170/24, 184/6, 190/16, 213/3

b.-rler (fena goca garıların münecimliglerini sahi beller23.ler) 175/23

b.-rsag (eğer gü6.nahımız yog bellersag, gendimizi aldadırız) 151/6

b.-ye (ve gafiri bir belleye) 25/15

b.-yelim (ki biz insannar gendimizi bor21.şlu belleyelim dayıma vacib olan itaatı, ve riayeti22.vermeye) 197/21

b.-yenler (ve zadlarıñ20.tabiedini Allah belleyenler) 174/20

b.-yerek (ve bablarını bilir belleye23.rek, Allahıñ tembihlerini vaz ederler) 7/23

b.-yip (İlla bu gibi tarifi mücerretlerden belleyib Hri20.stiannarıñ yüreklerine yerleşdirirler idi) 8/19

[13]

bellen-f. bellemek işine konu olmak

b.-miş (ve fazilet sa24.abı bellenmiş, gendi zamirini diggat ile tefdiş etsin) 6/24

b.-siñ (ve bunnardan made sholionnarda olan didasgalos22.lara da din borçlarıñ büyüğü bellensiñ) 14/22

b.-ir (Öyile bellenir.11. ya gim gadirdir) 99/10

b.-irler (ve dahi bunnar gibi bellenirler) 209/16

b.-meli (ve dahi hırsızlar ve aldadıcı26.lar bellenmeli ol hıyâned fugaralarda) 211/26

[5]

belli sf. açık ve anlaşılır olan

b. (Ve eğer Melayigleriñ yaradı15.dığı gün şerif gitabda belli değil ısa da) 30/5

b. (ki bu Bapaz vicutiniñ belli taraflarını Aziz Muron i15.le yağlayarag bu kelimaları söyiler) 145/14

b. (cümleye belli olan beynamuz4.lar gaddiy umud tebdil olmayan günahgârler geri ko5.vulmalı) 150/3

b. (yâhod bazı belli15.günlerde) 152/14

b. (ve14.çüngi allahıñ var olduğunun gerçeğliği gendiliğın15.den belli) 174/15

b. (belli hır11.sızlıg sayılır) 212/10

b.+dir (İmdi bunlardan bellidir Aziz Kitabıñ sebebi21.asıl Yısus Hristos olduğu) 63/20

b.+dir (Zira Baulos20.resuliñ bu kalamından bellidir) 73/20

b.+dir (Zira şerif tevarigden bellidir) 169/22

b.+dir (Zira bellidir, ki bu[202]1.tembihiñ asıları zigr olan borcları eda edmeyennerdir) 201/29

b.+siz (ki govalanmasalar bellisiz galır idi) 35/21

b.+siz (yâhot esgi azizliğıñ vagıdların25.da bellisiz olan adedleri) 156/25

b.+siz (yani. atalarım ve hısımlarım daha yagın7.dırlar bir yabani, ve bellisiz adamdan) 173/7

b.+ysa (ki Rabbimiz Yisus Hristos tarif eddi bi15.ze eğer gendiliğınden belliysada) 222/14

[14]

ben zmr. birinci teklik kişi zamiri

b.(ve Niyet 14. eddim benda şerig olayım sen faziletlü efendimin) [Th1.]/14, [Th2.]/7, [K1.]/13, 47/17, 54/22, 86/20, 88/4, 99/18, 100/22, 101/4, 104/9, 104/10, 146/20, 148/17, 221/7, 227/2

b.+de (Zira rabbi der. “tenimi yeyen, ve gal7.nımı içen bende galır) 148/17, 167/21, 219/9

b.+den (geza. babam benden böyügdür) 107/7, 182/21

b.+i (Bu18.ölümüñ cesetinden beni gim gurtaracagdır) 47/18, [Th2.]/25, 47/16, 47/18, 84/28, 109/5, 147/3, 217/20, 227/16, 227/20, 228/5

b.+im (yani ya12.Allah efendim! benim arzum doyacag, ve ganacag, ne13.zaman görünürsa bana seniñ ziğnetiñ) 20/12, 40/15, 40/15, 40/16, 84/28, 87/10, 108/28, 109/5, 118/25, 146/11, 146/12, 146/13, 146/15, 146/23, 148/13, 148/14, 148/25, 150/2, 172/26

b.+siz (bensiz bir nesne yabmaya gadir de-6.ğilsiniz) 219/5

[52]

bend is.Far. bağ

b. (ve dayıma biri birine yaglaştıran bend) 96(1)/22, 110/13, 139/29

b.+i (ki eğer insan gen12.dini Allaha bağlı dutan bendi çözmeseydi) 92/12, 171/25

[5]

bend is. Far. kanun maddesinin bölümlerinden her biri

b.+lerde (böyüg10.günüñ högmüne ebedi bendlerde garanluğın altına11.sagladı)

89/10

[1]

beñiz is. yüz

b.+e (Dördüncü beñize zuhur eden milayımlıg) 41/15

b.+iñ (gerek aziz gelisalarda lazım gelen11.beñiziñ sevincinden) 38/11

[2]

bennig is. benlik; kibir

b. (yâni. atalara itaadsızlıg, 4.inadcılıg,sohrantılıg,emniyedsizlig, cımhur, ga5.mazlıg, bennig, vagarlıg) 202/5

beñze- f. iki şey arasında birbirini andıracak derecede ortak nitelik bulunmak

b.-diği (Allahıñ tasfirine beñzediği için denilenner ergeğel9.ne gadar yagışırsa) 31/18

b.-r (Allahıñ ziğnetini bize daşfir eden bir seyir ye15.rine beñzer) 18/15, 18/15, 18/17, 39/10

[5]

beraber zrf. (< Far. berāber) birlikte

b. (Batrig efendimiz şerif sinodosile beraber durmayıb yine12.rumca hristian lisanında cemiy Rumca bilenner icin da13.ha nizamlı, ve daha şurutlu kitablar yazdırıb ba14.stırıyorlar) [ks]/11, 5/2, 5/2, 11/20, 42/13, 50/2, 60/8, 70/13, 70/23, 73/12, 74/12, 85/11, 87/17, 96(2)/15, 103/29, 118/15, 120/25, 122/16, 126/13,

133/24, 145/13, 146/23, 149/24, 154/26, 157/21, 165/7, 193/12, 194/27, 214/23, 215/27, 215/29, 223/29, 227/20, 231/8, 236/24

b.+dir (Allahın azim ismiylen beraberdir eñ yüce, ve bir8.gimsaya verilmeyen ziğneti) 185/7

b.+inde (hadda buna13.yaglaşıb dayıma beraberinde bulunmaya) 39/13, 121/9, 121/26

b.+lerine (ve beraberlerine agılsız hayvannarı da24.hi ogünde irahad edmeli) 192/23, 192/24

[41]

beraged is. Ar. alışıldan veya beklenilenden fazla olma durumu (krş.beregâd

b. (dagi Avraama vad23.olunan beraged) 114/23

[1]

berde is. (<Far. perde) bir açıklığın önüne gerilen gergi

b.+si (ve ibaded haneniñ, berdesi27.yarıldı) 113/26

[1]

beregâd is. Ar. alışıldan veya beklenilenden fazla olma durumu (krş beraged)

b.+ıñ (ve seniñ beregâdıñ olmagsız) 224/29

[1]

beregâdlan- f. çoğalmak

b.-acaglar (yani.7.züryetiñde beregâdlanacaglar yer yüzünüñ cemiy8.milledleri) 65/7

[1]

beregât is. Ar. alışıldan veya beklenilenden fazla olma durumu (krş beraged)

b.+ına (ve9.emegleriniñ zahmetleriniñ beregâtına ganaat ede) 213/9

b.+ından (yog Allahın merhametinden, ve beregâtından ibared) 195/9

[2]

beregetlen- *f.* çoğalmak

b.-ecegler (yani yer yü8.zünüñ cemiy Milletleri seniñ züriedin ile beregetle9.necegler) 58/9

[1]

berekâdlan- *f.* çoğalmak

b.-acaglar (Yeriñ cümle ümmedleri seniñ neslinde berekâdlana18.caglar) 130/18

[1]

bergarar *sf.* [Far. ber+Ar. karār] kararlı

b. (bergarar ic13.ra olmamag mimkin değil idi) 101/12

[1]

beri *ed.* -den bu yana

b. (İgi seneden beri vagid vagid hagire gelen heraretlü 2. Nameleriñizden) [Th1]/1, [K2.]/4, n/21, [ks]/10, [ks]/23, [ks]/27, o/4, o/14, o/27,r/20, 5/8, 61/26, 71/2, 71/28, 96(2)/1, 134/4, 156/23, 177/7, 198/10

[19]

ber taraf *zrf.* (Far. ber+ Ar. taraf) bir yana

b. (onun icin19.sayrı işlerimiziñ cümlesini ber taraf edib bu işe başla20.mamız) o/19

[1]

berü *ed.* -den bu yana

b. (bahusus bir imana, ki dünyada öteden berü aded ol12.muş) 129/11, 224/6

[2]

besle- *f.* yiyecek ve içeceğini sağlamak

b.-r (ve semavi pederimiz bes24.ler bunnarı) 33/24, 36/25, 137/4

b.-yib (nasıl besleyib gayırırsa Hristosta eg5.glisayı) 137/4

[4]

besleme is. beslemek işi

b.+ye (emma bu tembih atalarıda borşlu e15.der, evlatlarını beslemeye) 198/15

beslen- f. kendini beslemek

b.-di (o gayed ile aziz validesinden beslendi) 109/16

[1]

beş is. dörtten sonra gelen sayının adı

b. (bunun için beş sene evvel fazi-[14]1.letlü Batrik efendimiz) 13/29, 28/2, 28/6, 92/22, 95/7, 95/12, 143/7

[7]

beşinci sf. beş sayısının sıra sayı sıfatı

b. (Beşinci günde deniziñ balıklarını, ve9.havanıñ guşlarını yaraddı) 30/8, 41/18, 66/7, 81/2, 130/22, 138/27, 151/24, 174/6, 197/20, 197/25, 199/4, 201/9, 201/25, 216/19

b.+si (Beşincisi. Allah geçmişleri, ve her takikede olan16.narı ve olacalarıñ cümlesinini bilicidir) 23/15, 139/25, 189/17

[17]

beş yüz sf. sayı ismi

b. (İmdi çüñgi Al18.lahdan gayrı bir gimse gadir değildir bilmeye değil beş19.yüz sene evvel) 59/19

[1]

beter sf. daha kötü, çok kötü

b. (Daha Beter ve fena hır8.sızlar onnardır) 210/7

b.+dir (böyleleriñ ö-9.mürü bu dünyâdanda daha beterdir ölümden) 218/9

b.+diler (böyle hagimler gannılardan da4.ha beterdiler) 204/4

[3]

beyân ed- f. (Ar. beyân+T.ed-) bildirmek

b.-di (Hagiged Allah beyân eddi helashğımızñ o va17.sıtasını) 56/16, 56/22, 110/13, 110/18

b.-diği (Allahñ gendi lisanı15.ile insana beyân eddiği niyedleri insanlarıñ lisanına16.destan olmayle) 70/15

b.-diğini (İste bun12.dan ağnarız bu kelamñ ne beyân eddiğini) 144/12

b.-medi (hag daale bizden sır eder dayi22.ma hazır bulunmamız için. vagtini tavsili beyân ed23.medi ısıada) 124/23

b.-meg (ve Beyigamber misilli, Allahñ iradesini bizlere beyân25.edmeg için) 108/25

b.-meye (illa fagad bize beyân edmeye insan cinsiniñ se24.lamedine) 62/23, 169/26

[10]

beyân et- f. (Ar. beyân+T.ed-) bildirmek

b.(d)-e (bize gendisi beyân ede o vasıtayı) 56/13

b.(d)-er (Bu isim beyân eder, ki Hristiannarıñ dini agıla yatgın23.dır) 10/22, 23/8, 57/9, 82/6, 82/20, 100/6, 100/18, 109/10, 121/7, 137/20, 137/24

b.(d)-ereg (Allahñ huzurunda beyân edereg aflığa27.ilayığ olmanıñ gerçeg yolunu arasalaridi) 67/26

b.(d)-er idi (ve bu Badişalığñ Hristozuñ gel3.mesine gadar süreceğini beyân eder idi) 59/3, 108/6, 113/28, 114/3

b. (d)-erler (ve bu Hristozuñ mucuzetlerini daha parlag7.beyân ederler) 63/7, 138/3

b.(d)-erler idi (böyüg badişahlıklarıñ tebdil olacaglarını i6.simleri ve resimleriyle beyân ederler idi) 59/6, 59/7, 59/11, 59/13

b.-meg (Bunu beyân etmeg için Abosolos Paulosta 19.bu gelamları söyledi) 18/18

[24]

beyân eyle- f. (Ar. beyân+T.eyle-) bildirmek

b.-di (ki ta dünyanıñ yaradıl6.masında görünüyor halig Allah muradı aliesini ilg in7.sana Adama beyân eyiledi) 64/7, 109/13, 171/8

[3]

beyân it- *f.* (Ar. beyân+T.ed-) bildirmek

b.(d)-erler (Ahdi Atig (Tevrad), ve Ahd-i Cedit (İncil) beyân i2.derler bize o ilacı) 56/2

[1]

beyânnıg is. f. (Ar. beyân+T. nıg) bildirme

b.+larıñ (Bu vahiy rab24.banileriñ, yani ilehi beyânnıglarıñ bitün guvvedi in25.cili şerif) 71/24

[1]

beyân ol- *f.* (Ar. beyân+T.ol-) bildirilmek

b.-acag (o zaman Allahıñ mudluluğu, cemiy hasiedle15.ri , ve tegmillikleriylen açığdan beyân olacag) 161/15

b.-acagısa (ve guvvetleri, gendi rızasıyle telef eddi, nasıl7.beyân olacagısa aşşağıda) 49/7

b.-an (bu Allahdan beyân olan imanımız insannardan) 9/5, 71/9, 86/21

b.-du (şimdi Allahıñ adaleti23.nomossuz beyân oldu) 52/23, 57/8

b.-maya (Allahıñ azim merhameti beyân olmaya resulol28.lah Baulosuñ bu gelamı gibi) 36/27

b.-mayle (ve5.sayrı mahlugatlar için da dayima ibadet edmeye borçlu6.olduğı beyân olmayle) 37/6

b.-muş (mücerred o6.Allahdan beyân olmuş öyle bir Aziz Kitabdı) 62/6

b.-sun (ve yaramaz kötülüğü.5.dahi buda beyân olsun) 77/5

b.-sunnar (ki secilmiş olannar17.aleme beyân olsunnar) 78/17

b.-ur (çüncüsü. Beyân olur Allahıñ var olduğı za11.mirimiziñ isbadından) 19/10, 34/7, 94/9, 125/8, 147/7

b.-urlar (Allahın eñ a22.zim hagedleri bu sırda daha açığ beyân olurlar) 117/22
[18]

beyân olun- f. (Ar. beyân+T.olun-) bildirilmek

b.-an (Allahdan beyân olunan din lazım değil idi) 11/23, 57/2
b.-du (İmanımız vagaa hegmet ile beyân olun29.du gudred ilahiden) 8/29, 55/15,
55/16
[5]

beyhude sf. (< Far. bîhûde) yararsız (krş. beyihude)

b. (ve bun24.nara kezalig beyhude ve Şeytani büyücülügları,ve25.aldadıcıgları
edenner) 175/24, 190/7, 215/26
[3]

beyihude sf. (< Far. bîhûde) yararsız (krş. beyhude)

b. (ve şu19.çeşid azizlig var zann edereg öyle beyihu20.de işlere sülug ederler)
176/20
[1]

beyinamusluk is. (Far. bî+Ar. nāmus+ T. luk) namussuzluk

b. (ğ)+u (cemiy fid10.neleri, ve beyinamusluğu edenleri seçib birigdirecegler)
78/10
b.(ğ)+uñ (Allah gendi merhametinden gamedlendi beyinamuslu10.ğñ hendeğine
düşen insan cinsine bir dayag vermeye) 72/10
[2]

beyinamuzlug is. [Far. bî+Ar. nāmus+ T. luk] namussuzluk

b.+larımız (ve beyinamuzluglarımız için zabunlandı,7.selamımızıñ taziri onuñ
üzerinde) 116/6
[1]

beyinamuzluk is. [Far. bî+Ar. nāmus+ T. luk] namussuzluk

b.(ğ)+u (hacan İnsannarıñ beyina20.muzluğu soñ menzile ulaşır) 125/20

[1]

beyitah et-f. peyda etmek, ortaya çıkarmak

b.(d)-er (hacan Hristozuñ egglisasına bir26.bozgun Hristian gerceğe garşı yağnış tarifler beyitah27.eder) 137/27

beynamus sf. (Far. bī+Ar. nāmus) namussuz

b. (bu hak şeraati17.edmeyecek misiñ sadıg adama ve beynamus gimsaya) 42/17, 211/13, 212/5, 217/1

b.+lara (ve Beyigam17.beriñ vasıtaları ilen ,ve beynamuslara verdiği çoğ18.çeşid gazebler ile) 105/17

b.+lardan (ve Beynamuslardan govalandıgları vagidde) 172/17

[6]

beynamusluk is. (Far. bī+Ar. nāmus+ T. luk) namussuzluk

b.(ğ)+a (Emma beynamusluğa olan azgın huzmunu meks edemedi5.glerinden) 46/4, 53/21

b.(ğ)un (ki gaygı buñnardan gobdu2.beynamusluğun ırmağı göstürmeye gadir olaler) 97/2

[3]

beynamuz sf. (Far. bī+Ar. nāmus) namussuz

b.+lar (Hristiannar, cümleye belli olan beynamuz4.lar gaddiy umud)

[1]

bıçag is. bir şeyler kesmek için kullanılan kesici alet

b. (ve bıçagile çalışır gendi4.ne tabi eddirmeye) 132/3

[1]

bırag-f. elde bulunan bir şeyi tutmaktan vazgeçip tutmaz olmak

b.-acağım (ve onuñ züryediniñ14.arasında adaved bıragacağım) 64/14

b.-dılar (ve gendileriniñ meğanını bıragdılar) 89/9

b.-ır (Allahıñ16.tedbiri bu gibi ivyaları, bıragır) 78/16

b.-madı (ve teb27.dilsis hadda insanıñ günahını indikamsız bıragmadı) 117/27

b.-masa (Yani eğer yüce rabbi bize[55]1.züryed bıragmasa) 55/1

[5]

biç- f. ekin, ot vb. makine ile kesmek

b. -erler (ne biçer23.ler, ve ne ambarlara birigdirirler) 33/23

b.-ildiler (ve buğdayı ekini gibi biçildiler) 76/4

[2]

bid-f. tükenmek

b.-di (ve bundan hristiannarıñ sayılmaya mim3.kinsiz cemaeti birden biddi) 76/3

[1]

bi ferg zrf. farksız

b. (A13.laha verdiğimiz secadyı biferg azizlereda vermemiz) 179/3

[1]

bigir is. (<Ar. bekār) evlenmemiş kişi.

b. (emma bigir ömürü geçiren daha eyi iş eder) 208/2

[1]

bigirliğ is. evlenmemişlik

b.+de (gereg Ruha27.ni bigirliğde bulunanlarımız) 207/27

b. (ğ)+i (ve yadağı legesiz tabir edergenda, bigirliği[208]1.daha muddeber sayar bu gelamı üzere) 207/29

b. (ğ)+iyle (ve emreder cū7.mlemize ömrümüzü geçirelim yâ Ruhani ömürüñ bigir8.liğiyle) 206/8

[3]

bi huzur is. (Far. bî+ Ar. ħuẓūr) huzursuz

b. (heç bi huzur olma, dar ağılımıza sığış17.madıg) 11/16, 169/5

[2]

bi huzurlug is. (Far. bî+ Ar. ħuzūr+lug) huzursuzluk

b. (ve o bi huzurlug , ve zamiriñ7.davası götülügüñ tabiyedden gazebidir) 169/6

[1]

bikir is. (< Ar. bekār) evlenmemiş kişi (krş.bigir)

b. (ve bikir Meriemden ten aldı, ve insan oldu) 80/25, 102/19, 103/2, 103/12, 103/15, 106/23, 116/10

B.+e (melayikiñ Bikire söyilediği8.bu salih kelimından) 103/7

[8]

bikirlik (<Ar. bekār+T. lik) evlenmemişlik (bigirlik)

b.(ğ)-ini (bu3.nuñ bikirliğini kedersiz hıvz edereg) 103/3

[1]

bil-f. bir şey hakkında fikir sahibi olmak

b.- (yani bunu bil ki ahir günler12.de yaman vagıdlar gelecegler) 125/11

b.-diglerinden (Ve faziletlü adamlar bu gibi bildiglerinden her4.ivyaniñ) 44/3

b.-diği (gi insanıñ rıza serbesliği bozu11.lur Allah olacag işleri bildiği için) 24/11

b.-diğinden (Abosolos Bau17.losa zamir halini böyle bildiğinden dedi) 19/17

b.-e (yâhod bu Alla26.h ile bile meşfarete kim oturdu) 60/26, 139/16

b.-eceğim (emma o zeman bile6.ceğim) 88/6

b.-elim (hemi9.dahi beg igdizalıdır bilelim Aziz Baulos niçin yazdı10.bu ilimden bu kelimaları) 166/9, 174/9

b.-emediler (ve26.nasıl girdi bitün insanıñ cinsine bilemediler) 96/26

b.-emeyiz (ki ibdida Allahıñ melgudini ve adaletini23.bilemeyiz) 220/23

b.-en (ve bu turgce lisanna13.rı bilen hristiannarıñ cümlesi ondan öğrensin) n/13, [ks]/14, 13/25, 37/12, 221/1

- b.-ene (ve2.oguma bilmeyenler bir bilene ogudalar) 194/2
- b.-enner (Rumca bilenler için da13.ha nizamlı, ve daha şurutlu kitablara yazdırıp ba14.stırıyorlar) [ks]/12, 13/12
- b.-ereg (Abosolos Baulos bunu böy2.le bilereg yazar bu kelamı) 165/2
- b.-icidir (Allah geçmişleri, ve her takikede olan16.narı ve olacakların cümlesinin bilicidir) 23/16
- b.+ iñ (eyice biliñ bunu) 165/6
- b.-ir (ki turgca li29.sanını bilir didasgaloslar peydağ olsunlar) m/29, 7/22, 100/1, 103/6, 167/5, 188/13
- b.-irgen (ve dahi hırsızdır on14.nar da ki, kayıp olmuş bir zatı bulduklarında, sa15.abısını bilirgen) 210/15
- b.-iridi (ve insan bu tari26.k ile hıvz ede bilirdi o tegmil ifdiharlığı) 94/26
- b.-irim (yani.ya rabbi! bilirim gi23.güllü şeye gadirsin) 26/22, 88/5
- b.-iriz (yani bili4.riz, ki Allahı sevenlere cemiy işler eyiliğe yelteler) 36/4, 88/8, 184/28
- b.-irler (yâni. negadar8.adamlar bazı gimselerin fena niyetlerini bilirler) 204/8
- b.-irleridi (ki bunun görünmesiniñ vagdini dahi bilirleridi) 112/19
- b.-irsin (Yani. ya Rabbi sen ağnadın,ve2.bilirsin cemiy geçmiş, ve gelecek işleri) 24/2, 225/26
- b.-meniñ (yâni20.eyiliği ve götülüğü bilmeniñ ve ayırd edmeniñ guvveti.21.yogdur) 168/20
- b.-mede (imanımızıñ elmini ve şurutlarını, ve nizamlarını teg11.mil bilmede) m/11
- b.-mediğinden (Lagin bu vasıta gaygısı olduğunu bilmediğinden3.den, şaşar) 52/3
- b.-mediğiniñizi (bu gi13.tabda çoğ arzuladığınız habarları duyacaksınız14. bilmediğiniñizi öğreneceksiniz) p/14
- b.-meg (İmdi bir Allah var olduğunu şübbesiz bilmeg ile) 20/19, 176/6

b.-meli (gendini ilehi gazebe mü16.stahag bilmeli) 149/16, 212/15, 215/20

b.-meliiz (biz18.imanı helaslığımıza ihdizalı bilmeliiz) 119/18

b.-meliyiz (Ve dahi cümlemiz bilmeliyiz) 29/8, 29/14, 29/15, 29/20, 32/17, 72/28, 171/25, 183/17, 188/9

b.-meniñ (emma hayır, 13.ve şer bilmeniñ ağacından yemeñ) 94/13

b.-mesi (yani olacagları bilmesi sahi4.dir) 24/2

b.-meye (igdizadır bilmeye bu hırsızlığı4.yasag eden A/llah gimdir) 8/3, 59/18, 140/24

b.-meye (ki eyi amel22.bilmeye Allaha secda edmeyi) 168/22, 168/23, 168/25, 168/26, 220/15

b.-meyen (ağır zahmetiñ altına daha girib, güccüg Anadolu2.da mevcut hristian lisanını bilmeyen cemii ruhani ev3.latlara) i/2, 6/4, 44/22

b.-meyene (yani. günahı bilmeyene, bizim için günahı hevale29.eddi)115/28, 201/18

b.-meyeni (yani, günahı bilmeyeni, bizim için günah ed29.di hadda anıñ ile beraber biz Allahıñ adaleti olalım) 103/28

b.-meyenner (ve2.oguma bilmeyenner bir bilene ogudalar) 194/2

b.-meyenleri (ve oguma bilmeyenleri13.talim edeler) 13/12, n/24

b.-meyib (negadar hristiannar Allahıñ nomosunu bilmeyib ö12.grenmeye çalışmazlarsa) 196/11

b.-meyiz (Zira biz ilayıg olduğu vec19.üzere ne icin dua edmeyi bilmeyiz) 220/19

b.-meyle (Abo7.solos Betros bu şübbesizliğin igtizasını bilmeyle, tembih8.eder) 10/7, 201/7

b.-meylen (ve aziz didasgalosuñ yazdığı li3.sanı bilmeylen, o lisandan yine bizim Rumca lisanına ter4.cüma eyledi) 14/3

b.-meyor (yogsa bilmeyor musunuz, ki Yisus Hristozuñ5.ismine vabdis olduğumuz için) 165/4

b.-meyorudu (ve bilmeyorudu, ne28.da gadir idi bulmaya cemiy insannarıñ şaşgınnıgınıñ29.ilacını) 11/27

b.-meyorum (Bilme7.yorum bizi gemliğe çegen bu zorlu feyil, ve guv8.vetli cebir nedir) 47/7

b.-meyorsuñ (Ve bilmeyorsuñ ki17.peçaresin) 51/16

b.-meyorusa (Zira Aziz Ruhdan şav-14.glanmayan İnsan nasıl bilmeyorusa gerçeğ ifdiharlı-15.ğı) 220/14

b.-mez (yani Allahıñ detbirli sırlarını gendi Ruhundan13.gayrı gimse bilmez) 58/13, 104/10, 107/6, 207/17

b.-mezligile (savaşırigen, bilmezligile, ve i-[113]1.stemeyereg Allahıñ) 112/29 [92]

bildir- f. herhangi bir konuda bilgi vermek

b. (Seniñ gerçeğligiñi bildir bize) 223/14

b.-eceğiz (ve yañnış oldu6.ğunu bildireceğiz minasıb sırası gelince) 53/6

b.-ir (gezalig bu Aziz Baulos bil-15.dirir) 231/15

[3]

bilgi is. insan aklının erebileceği olgu, gerçek ilkelerin bütünü

b. (o12.bilgi bulunmadığı insannarda zigr olan eyiligleriñ13.cümlesi egsig olur) m/12, 5/25, 6/27, 7/6

b.+den (ve bu bilgiden mahrum olan dindaşlarımıza3.bir meded olsun deyi gayretleniriz) 6/2

b.+si (Zira eğer imanımızıñ temelli19.bilgisi bunnara da tariflense) 6/19, 85/20

b.+sidir (ağır zahmetiñ altına daha girib, güççüg Anadolu2.da mevcut hristian lisanını bilmeyen cemii ruhani ev3.latlara) m/4

b.+sinden (bunun icin peg tasalanıridig doğru dinimiziñ tegmil21.bilgisinden mahrum olduğunuzu düşündügca) m/21

b.+sine (İytigat temelli ve sağlam olmaz imanımızıñ tek27.mil bilgisine bina olmayınca) 6/27

b.+sini (diniñ bilgisi28.ni, ve her biri lisaniyle igrar edmesini) 2/28, 3/12, 4/12

b.+sizlig (Belki bir kimse deye, ki eblehlig, ve20.bilgisizlig bunnarı şaşırıp böyle bir herakete getirdi) 61/20, 61/22

b.+sizliğıyle (di15.niñ tegmil bilgisizliğıyle tügedirlesa) 196/15

b.+yi (bizi bu Allahıñ itaadına7.borçlu eden himmetleri, ve geremleri; bu gibi bilgiyi8.diniñ tarifinden öğrenmeliydiler) 8/7

[17]

bilin- f. anlaşılmaq, öğrenilmek

b.-dim (nice ki ben bilindim) 88/6

b.-eceg (Zira dayıma rağbedsiz,26.ırsız, ve beyhude adam bilineceg) 215/26

b.-ir (İgincisi Allahıñ var olduğı bilinir bundan da) 18/24

[3]

bin- f. bir şeyin üzerine ilave edilmek

b.-di (Üzerimize borc bindi Allaha secda edmeye) 191/23

[1]

bina is. yapı

b. (İnsan nasıl bilmeyorusa gerçeg ifdiharlı-15.ğı neniñ üzerine bina, öylece gadir değildir bilmeye16.ibadetinde gaygı nesneyi istemeliyidiğın) 220/15, 234/10

b.+dır (Bunun için bu iki taraftan mugabeleli de22.yünediñ üzerine binadır) 118/22, 173/2

b.+dırlar (iman inciliñ gabul olmasına, ve imansızlıg gabul ol3.mamasına binadırlar) 83/3

b.+ları (Ne13.dir bunuñ sebebi; amellerinin binaları eyi temeliñ ü14.zerine gonulmadığıdır) 6/13

b.+sı (o Hristianıñ fazilet binası çürüg olub16. dayıma sallanacag) 5/15, 136/17

b.+sını (o za2.man doğru yoldan sapar, ve ifdiharıñ binasını yıgar) 93/2

b.+ydı (lagin Aaronuñ Ba-13.pazlığı mücerred hayvannarıñ gurbanına binaydı)
234/13

[10]

binaen *ed.* dayanarak

b. (tegmil salih, ve tegmil alim fagad gendi ol13.duğuna binaen, bize gendisi
beyân ede o vasıtayı) 56/13, 128/4

[2]

binalan-*gçşsz. f.* kurulmak

b.-mışdır (yani Allahıñ her19.merhamedli vadiñ temeli Hristozuñ üzerine
binalanmı20.şdır) 63/20

[1]

bina ol- *f.* kurmak

b.-an (Hristozuñ üzerine bina o26.lan esah istifar ilen aflıg alırlar) 134/25, 231/7

b.-arag (ve hali keyifiyeti in18.cili şerifiñ cümleden aziz kalamınıñ üzerine bina
o19.larag) 73/18

b.-du (Egglisamız Beyigamberleriñ, ve re12.sulleriñ temeli üzerine bina oldu)
57/12, 155/14

b. dunuz (resulleriñ, ve Beyigamberleriñ temelinde[136]1.bina oldunuz) 136/1

b.-madı (ki24.sayrı kâzib mesebler gibi agılıñ gabul etmediği hille25.li meselleriñ
üzerine bina olmadı) 10/25, 221/14

b.-mayınca (İytigat temelli ve sağlam olmaz imanımızıñ tek27.mil bilgisine bina
olmayınca) 6/27

b.-sunlar (ki din babları24.nıñ, ve şurutlarınıñ üzerine bina olsunlar deyi) 7/24,
8/21

b.-ur (Bizim dirilmemiziñ umudu Hristozuñ bu dirilmesiniñ21.üzerine bina olur)
120/21

b.-urlar (ve bir tarigden yâ14.na bina olurlar o nomosuñ üzerine) 167/14, 171/2
[14]

bindir *gçl.f. mec.* yüklemek

b.-irsa (bitün umudunu bazı dışarıda görünen nişaneleriñ ü16.zerine bindirirsa)
182/16
[1]

bir is. her hangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı

b. (ki bu gadar naçarlıgda bulunan 6.hristiannara cüzi bir faydada ben edeyim
guvvetimiñ 7.yetişeceğine göre) [Th2.]/6, [Th2.]/8, [Th2.]/29, i/3, i/5, i/7, [K1.]/5
[K1.]/8, m/22, n/11, [ks]/6, [ks]/10, [ks]/28, o/3, o/4, o/6, o/13, o/23, p/9, p/10,
r/29, 1/1, 1/5, 1/7, 1/11, 2/27, 3/15,4/4, 5/21, 6/3, 6/5, 6/22, 7/4, 7/25, 9/13, 9/17,
11/8, 11/20, 13/9, 13/18, 13/19, 18/1, 18/5,18/8, 18/13, 18/14, 18/15, 18/16, 18/25,
19/13, 19/28, 19/29, 20/5, 20/6, 20/21, 20/24, 20/26, 22/27, 23/10, 23/25, 24/5,
24/10, 24/13, 24/21, 24/21, 25/15, 25/15, 26/6, 26/13, 26/15, 26/23, 27/1, 27/5,
28/16, 29/1, 29/11, 29/15, 29/16, 29/20, 29/22, 29/24, 30/18,30/25,31/28, 32/5,
32/16, 32/19, 32/20, 33/14, 33/29, 34/5, 34/5, 34/20, 35/1, 35/14, 35/16, 35/26,
36/6, 36/10, 36/11, 36/14, 36/15, 37/2, 37/10, 38/4, 38/11, 38/17, 38/25,39/11,
39/12, 39/15, 39/20, 39/21, 39/22, 39/24, 40/3, 41/1, 41/2, 41/15, 41/24, 41/25,
42/24, 43/9, 43/9, 43/18, 43/27, 44/18, 45/13, 45/27, 46/12, 47/22, 47/23, 48/6,
49/16, 50/2, 51/5, 52/15, 53/11, 53/16, 53/19, 53/21, 53/21, 54/21, 56/22, 57/4,
59/18, 59/28, 60/18, 60/20, 60/20, 61/10, 61/19, 61/20, 61/22, 61/22, 61/24, 61/24,
61/25, 61/28, 62/6, 62/22, 63/1, 64/24, 65/14, 65/22, 70/5, 71/1, 71/3, 72/10,
72/14, 72/22, 73/7, 73/7, 74/16, 74/24, 77/8, 77/16, 77/17, 77/28, 79/10, 79/11,
79/25, 80/8, 80/9, 80/14, 80/20, 81/13, 81/15, 81/27, 82/3, 82/10, 84/13, 85/17,
86/3, 86/13, 86/16, 86/16, 86/16, 87/14, 88/1, 90/16, 91/15, 91/21, 92/19, 92/28,
93/19, 93/29, 95/21, 95/24, 96(1)/11, 96(2)/5, 96(2)/6, 96/20, 97/6, 97/22, 97/22,
98/1, 98/5, 98/17, 99/8, 99/10, 99/11, 99/22, 99/29, 100/1, 100/4, 100/7, 100/16,
101/7, 101/18, 101/20, 101/21, 101/21, 101/22, 101/23, 101/24, 101/25, 101/29,
102/3, 102/22, 102/25, 103/4, 103/12, 103/23, 105/23, 106/5, 106/20, 106/21,
110/8, 110/16, 112/20, 112/22, 112/23, 113/4, 114/8,114/25, 115/13, 115/22,
115/29, 116/24, 116/25,117/5, 117/24, 117/28, 117/29, 118/28, 118/29, 123/6,

123/7, 123/10, 123/24, 124/27, 126/13, 127/4, 128/18, 129/6, 129/11, 129/12, 129/17, 129/20, 129/20, 130/10, 130/12, 131/5, 131/6, 131/9, 131/9, 131/10, 131/10, 131/10, 131/11, 131/20, 132/1, 132/2, 132/18, 132/24, 133/11, 134/8, 134/9, 135/3, 135/5, 135/5, 135/7, 135/8, 135/8, 135/14, 135/22, 135/25, 135/25, 136/3, 136/6, 136/7, 136/26, 137/3, 137/25, 137/29, 138/24, 139/4, 139/29, 140/5, 140/23, 141/7, 141/15, 141/25, 141/27, 142/21, 143/10, 144/22, 144/28, 145/9, 146/3, 146/22, 146/26, 148/16, 149/9, 149/10, 149/23, 150/16, 150/26, 151/8, 151/11, 151/13, 152/11, 152/14, 152/20, 153/1, 153/4, 154/20, 155/10, 155/15, 159/4, 160/8, 160/17, 161/6, 161/9, 161/9, 161/18, 161/18, 161/20, 161/21, 161/26, 163/1, 164/12, 165/8, 165/20, 165/22, 166/13, 166/24, 167/4, 167/13, 168/16, 168/21, 168/26, 169/6, 170/2, 170/2, 170/20, 171/21, 171/27, 172/1, 172/11, 172/14, 172/20, 172/23, 173/3, 173/7, 173/18, 174/19, 174/21, 175/3, 175/6, 175/13, 175/17, 176/3, 177/19, 177/23, 178/6, 178/7, 178/10, 178/18, 178/26, 178/26, 179/17, 180/4, 180/9, 180/20, 180/23, 181/22, 183/15, 183/19, 183/21, 183/21, 183/23, 183/26, 183/27, 184/1, 184/4, 184/17, 185/7, 186/1, 186/18, 187/24, 187/25, 187/25, 188/10, 188/25, 189/6, 189/24, 190/1, 190/4, 190/12, 190/17, 192/15, 192/27, 192/29, 193/5, 194/2, 194/9, 195/14, 195/17, 195/19, 198/5, 198/13, 199/12, 200/22, 202/12, 202/14, 202/14, 203/22, 204/18, 205/11, 205/12, 208/16, 208/21, 209/11, 209/12, 209/14, 209/17, 209/18, 209/19, 209/25, 209/25, 210/14, 210/22, 210/23, 210/25, 211/1, 211/20, 212/14, 212/18, 212/19, 212/26, 213/10, 213/22, 214/3, 214/6, 214/6, 214/7, 214/22, 214/26, 214/29, 215/1, 215/2, 215/5, 215/6, 215/6, 215/7, 215/8, 215/10, 215/11, 215/14, 215/27, 216/10, 216/26, 217/11, 217/20, 217/23, 219/5, 219/12, 220/7, 221/9, 221/14, 222/21, 223/18, 224/24, 225/12, 226/7, 229/16, 230/20, 231/1, 231/6, 231/20, 231/22, 231/23, 231/23, 231/23, 231/26, 231/28, 231/29, 232/16, 232/17, 232/22, 232/27, 232/28, 233/16, 233/28, 234/8, 234/11, 234/18, 234/24, 234/27, 235/3, 235/11, 235/19, 235/20, 235/22, 236/5, 236/7

[550]

bir is.sayıların ilki

b. (ve bir seneden berida mesebsiz Loturannarıñ) n/21, [ks]/23, 14/25, 14/25, 47/1, 90/10, 94/6, 103/15, 106/22, 113/9, 116/8, 116/9, 129/2, 131/17, 155/5

b.+er (İnşallahu taale vagdiyle birer danesi elinize gelir) p/11

[16]

bir sf. eşi olmayan

b. (Oldu, ki bu maslaatiñ 11.ıcrasına bir Allahdan gayrı gimse galmadı) 12/11, 18/11, 19/2, 19/15, 20/19, 20/20, 23/9, 25/10, 80/14, 80/17, 86/8, 87/13, 174/5, 175/1

b.+dir (Allah birdir ve çoğ haşietler var) 21/7, 21/11, 21/17, 71/2, 85/7, 85/13, 86/3, 86/6, 86/11, 130/19, 130/21, 131/5, 131/6, 131/7, 136/21

b.+dirda (ki bizim hillesiz Eggli21.semiz sahih olduğundan başga, yalıñış birdirda) 133/21

b.+idi (Zi6.ra dayıma bir idi iman) 131/6

[31]

bir is. aynı

b. (bir gibi duta) 25/16

b.+dir (bu igi isimleriñ manesi birdir) 108/2

b.+siñiz (Zi11.ra siz cümleñiz Yisus Hristoza birsiniz) 135/11

[3]

birden zrf. aniden

b. (ve birden meyidana çıgdı) 71/19

b. (ve bundan hristiannarıñ sayılmaya mim3.kinsiz cemaeti birden biddi) 76/3

b. (lakin semavi mi14.yencimiz Yisus istemedi insanıñ yıkılmasında birden in15.san gibi görüne yeriñ yüzünde) 105/14

b. (ve eğer bu gibi ziyânnar insanı birden27.öldürmezlersada) 203/26

[5]

birden zrf. birlikte

b. (Bedros Abosolos üç biñ canı birden vab13.dis eddiysa) 2/12

[1]

birgaç sf. çok olmayan, az sayıda

b. (ve bir2.gac kâmil adam meydana geldilerisada 1821:senesinde heg3.medilahi dünyâya zuhur eden akabe sholionu gapad4.dırdı) n/2, p/4, 65/21

[3]

bi rızaullah is. (Far. bī+ Ar. riżā+Ar. ullah) Allah'ın rızası olmadan

b. (lakin bi rızaullah sebeb da olabilir idi) 93/26

[1]

biri zmr. bir tanesi

b. (ve biri li23.bishada, 1782) 13/22, 70/6

b.+ne (illa birine gibi züryetine. der9.ki bu züryed Hristostur) 55/8

b.+ni (aziz egglisalarda ogunan ilehi gelamlardan bi13.rini ağnamazlar) [Th2.]/13, 35/6, 82/3

b.+niñ (ve ne yeriñ al25.tında sularda bulunan nesnelerden biriniñ tasfirini e26.desin) 167/25, 203/20

b.+si (biz insannar için Allahıñ üç sufatından birisi25.Stavros olmaya) 11/24, 66/26, 90/11, 28/21, 45/10, 99/7, 196/7, 208/19

b.+sinden (Allahıñ gelamı vaz olmalıydı gadir olan İeromenosun18.birisinden) 8/18

b.+sine (ve17.neda goñşuñda bulunan nesneleriñ birisine damah e18.desin) 168/17

b.+sidir (bu sır eñ azim sırlardan birisidir) 86/23

b.+sini (yâhod Egglisa derecelerinden başga birisini) 211/12

b.+iylen (hergim yogarıda mestur olan tarig6.leriñ biriylen adam öldürmeyi) 203/6

[21]

biri zmr. bilinmeyen, tanınmayan bir kimse

b.+nida (haçan dini25.mize gabul eder Airetosuñ birinida) 145/25

b.+ñize (ve gemalete3.göre her biriñize lazım olan kâmilliği ve yetigliği) s/3

b.+si (ve sayrı gomşuları, ve din12.daşları için birisi düşünmez) 6/12, 6/12, 28/17, 112/12, 129/26, 173/5

b.+siniñ (ya buğdayıñ, ya sayrıleriniñ birisi9.niñ danesini ekersiñ) 159/9, 214/17

[10]

birig- *f.* toplanıp yığılmak

b.-ir (ve böylece cemiy peçareligler bu fagir insa22.nıñ başına birigir) 49/22

b.-irler (ki o23.rada cümle dindaşlar birigirler) 41/23

b.-mesidir (Anca asıl ekklesia böyle a5.damlarıñ birigmesidir) 70/5

[3]

birigdir- *f.* toplayıp yığmak

b.-ecegler (ve beyinamusluğu edenleri seçib birigdirecegler) 78/10

b.-ib (ve okuma bi6.lmeyen goñşu gardaşlarıñızı birigdirib oguduñ bu7.şerif kitabı) s/6

b.-irler (ve ne ambarlara birigdirirler) 33/23

b.-memeyi (ve sayrılara da öğreddiler14.para ve mal birigdirmemeyi) 61/14

b.-meye (onnar ki dayima cahd ederler, al20.tun ve gümüş birigdirmeye bir eyiliğiñ mesarifine nietle21.ri yoğigen) 180/20, 212/29

[6]

birinci *sf.* bir sayısının sıra sayı sıfatı

b. (Theotokiniñ evangelika kiriakodromionnarından birinci do26.mosunu turgcaya tercüma ettirib basmaya verdirdig) m/25, 4/27, 134/10, 164/8

b.+si (Birincisi. Zigr iddigimiz gibil Allah mücerred bir11.dir) 21/11, 27/24, 40/20, 62/18, 80/14, 154/3

[10]

birlig *is.* tek olma durumu

b.+ini (Al24.lahıñ fagad varlığını, ve birliğini, ve tabietinde olan25.tegmillikleri tarif edebilir) 85/24

[1]

birliğ is. bir arada olma durumu

b. (ve teniñ, ve ruhuñ meyilleriniñ24.arasına daha tegmil birliğ peydah oldu) 90/24

b. (hadda bunna-[155]1.ra muhabbed, birliğ, ve yüreg meyvası vere) 155/1

b.+dir (Aziz kelisa bir nizamlı, ve güzel şurudlu birliğıdır) 136/6

[3]

birliğde zrf. beraber

b. (Böyle-[127]1.ce birliğde iman ederler idi) 127/1, 191/20, 207/27

[3]

birlik is. bir arada olma durumu

b.(ğ)+e (Şerif nomos mucubunce birliğe gelmeye istediglerinde) 154/21

b.(ğ)+i (Al10.lahdan secilmiş gullarıñ bir azim birliği) 130/10, 193/12

b.(ğ)+iñ (em8.ma böyle birliğıñ gullanıcı guvveti ne misillidir) 136/8

b.(ğ)+inden (bu eggliseniñ birliğinden ayrılmış olannar, ol13.insannarıñ cümlesidir) 131/12

b.(ğ)+ine (böyle bir Aziz, ve insanıñ birliğine vefalı21.tarif bulunmaz) 60/20, 62/21, 154/16

b.(ğ)+ini (ki can ile teniñ arasında meyilleriñ eñ tegmil9.birliğini verir idi) 93/9

[9]

bi şübbe is. şüphesiz.

b. (ve bi şübbe, hadda Hristozu bilmeyen mille23.tler da igrar ederler bunu) 44/22, 148/4

b.+dir (Bi şübbedir, ki Allah insanı ifdiharlı yaraddıgın21.da) 91/20

[3]

bit- f. tohum filizlenerek topraktan çıkmak

b.-eceg (ve egdiğiñ nesneyse sen biteceg cesedi egmessiñ) 159/7

b.-ip (ve16.yabanda bitib yiten otlarıda besleyib donatıyorusa) 213/16

[2]

bitün sf. bir şeyin hepsi; kamu

b. (ve bitün dünyâda bulunan dindaşlarımız için gece ve 5.gündüz eddiğiñiz gayreti) [Th.1]/4 [ks]/5, [ks]/14, p/22, r/22, r/25, 1/10, 2/3, 5/25, 6/22, 10/3, 19/2, 28/18, 29/26, 31/2, 31/24, 31/29, 33/2, 33/27, 33/27, 34/2, 34/17, 42/16, 45/10, 45/27, 46/8, 48/15, 59/16, 60/11, 62/16, 64/7, 69/19, 69/27, 71/24, 72/17, 73/16, 75/15, 76/16, 77/11, 77/14, 79/16, 82/24, 83/22, 84/15, 85/6, 96(2)/6, 96(2)/26, 97/15, 101/28, 105/8, 121/1, 122/26, 127/7, 129/1, 133/2, 133/19, 135/2, 138/2, 140/9, 141/20, 143/24, 147/1, 147/22, 147/24, 156/4, 156/7, 157/14, 158/24, 162/24, 164/22, 169/25, 171/1, 171/11, 171/13, 171/13, 172/6, 177/13, 179/1, 182/15, 184/2, 184/3, 188/17, 189/2, 189/3, 189/3, 189/18, 194/20, 202/12, 214/3, 217/25, 218/11, 222/1, 224/1, 227/1

b.+ü (Bunu15. göstürür yüz üçüncü psalmosuñ bitünü da) 34/15

[94]

biz zmr. birinci çokluk kişi zamiri

b. (.ve i22.ster idig biz da gücümüzüñ yeddiği gadar cüzi bir e23.yilig edelim size) m/22, 5/29, 11/24, 14/9, 17/9, 18/1, 18/6, 22/24, 27/25, 29/10, 32/7, 34/13, 35/9, 43/28, 47/2, 51/6, 52/10, 52/16, 53/3, 57/3, 63/28, 73/25, 75/27, 78/27, 79/16, 80/23, 82/18, 83/25, 85/21, 87/17, 87/29, 103/6, 103/29, 106/7, 116/23, 117/24, 119/1, 119/17, 125/24, 126/20, 140/24, 147/15, 150/23, 158/18, 158/24, 165/2, 166/7, 177/27, 178/2, 178/27, 179/1, 182/24, 182/26, 188/16, 191/18, 197/20, 198/1, 200/3, 205/19, 213/17, 213/18, 218/2, 220/18, 222/9, 223/8, 223/28, 224/16, 224/21, 230/22, 233/15

b.+da (bizda i16.baded haneye cem olmagile) 147/15

b.+de (Bu gibi olduğuna bizde olan agılda izlam eder bizi) 31/7, 32/5, 37/14, 151/6

b.+den (bu Aziz kitab biz28.den başga birşeyi istemez) 59/28, 77/24, 77/25, 104/14, 119/5, 124/21, 149/22, 164/11, 188/8, 207/25

b.+e (siziñ Ruhani hali ge 3.yifiyetiniz cümlesinden ziade bize malimdir) [K2.]/3, n/8, [ks]/23, o/16, 8/5, 18/14, 21/17, 22/25, 28/1, 31/18, 32/3, 34/7, 34/23, 37/10, 37/18, 37/19, 37/24, 44/14, 54/6, 54/29, 56/2, 56/13, 56/15, 58/4, 60/10, 60/17, 62/23, 63/1, 63/2, 68/29, 82/19, 85/7, 85/15, 85/23, 86/2, 87/28, 90/3, 102/16, 104/4, 104/16, 104/19, 106/3, 116/8, 116/18, 118/1, 118/15, 118/29, 140/25, 141/1, 148/20, 148/22, 162/15, 164/22, 166/15, 166/17, 166/22, 174/1, 174/4, 178/28, 180/3, 183/15, 183/25, 185/5, 188/2, 191/5, 198/7, 200/6, 200/13, 205/8, 216/20, 216/22, 216/24, 218/3, 219/2, 219/4, 220/13, 220/21, 221/2, 221/21, 221/26, 222/8, 222/9, 222/9, 222/15, 223/14, 223/21, 224/24, 225/18, 225/21, 226/2, 226/18, 226/19, 226/22

b.+i (ve yüreğimizde bunca seneden beri begleyen sev28.da bizi gayretlendirirgen) [ks]/28 [ks]/28, 8/6, 18/4, 31/7, 37/13, 37/17, 37/19, 47/7, 62/26, 63/5, 63/8, 68/27, 69/1, 69/2, 78/28, 86/24, 102/15, 104/2, 104/27, 104/28, 114/20, 116/17, 120/13, 127/24, 134/19, 140/25, 140/26, 148/12, 148/24, 157/24, 164/17, 164/20, 164/20, 165/24, 166/12, 180/16, 185/16, 191/14, 199/4, 219/3, 219/17, 222/11, 222/11, 223/19, 223/26, 223/27, 224/11, 225/19, 225/25, 226/3, 226/6

b.+im (ve duzaglarını, ve şeytani niyetlerini ço8.ğunca bizim millete dolaşıb) [Th.1]/8, n/22, o/12, 10/25, 12/7, 12/8, 12/9, 13/22, 14/3, 21/19, 24/23, 51/11, 56/3, 63/29, 69/7, 75/16, 75/18, 80/23, 80/26, 87/15, 101/6, 103/28, 108/10, 108/21, 109/25, 110/4, 110/5, 111/25, 114/20, 115/10, 115/16, 116/5, 119/1, 120/20, 122/5, 122/16, 132/20, 133/14, 133/20, 133/24, 134/5, 143/1, 147/13, 147/23, 148/8, 151/21, 153/23, 158/27, 165/6, 178/6, 178/10, 178/25, 205/16, 217/27, 220/17, 220/20, 221/15, 222/20, 223/23, 224/9, 224/29, 225/16, 226/11

b.+imkinden (bunnarıñ imanı10.da tabiedden yana bizimkinden fergli değılidi) 106/6

b.+ler (bizlerde din gayretiyle bu götülü3.ğün tefine çalışırigen) [ks]/2, 111/21, 114/11, 115/5, 116/1

b.+lere (gendisi Hristos efen12.dimiz de emreder bizlere gitabları tefdiş edelim) 10/12, 108/24, 110/7, 110/27, 110/28

b. +leri (ve15.böyleligile Avraama verdiği boasına bizleri miaser eyiledi) 114/15,
222/24, 223/5 228/6

[308]

boa is. erkek sığır

b.+sına (ve15.böyleligile Avraama verdiği boasına bizleri miaser eyiledi) 114/15

[1]

bodiron is.[Fr. Patron] işveren

b.+un (acığdan muhalifed edereg mahrum ediyor halkı bu3.bodironun
şerigliğinden) 148/3

[1]

boğ- f. bir canlıyı nefes almasına engel olarak öldürmek

b.-arlar idi (bunları çuval içine24.digib suda boğarlar idi) 76/24

b.-arlarsa (nizahda ya silah ile, ya elile boğarlarsa) 202/23

[2]

boğa is. erkek sığır

b.+ larıñ (yani. boğalarıñ, ve tegeleriñ ganı gü20.nahları af eddirmeye gadir değil)
66/19

b.+leriñ (illa27.el ile yapılmayan Aziz haneye , ve yog ergeçleriñ, ve28.boğaleriñ,
illa gendiniñ ganıyle) 116/28, 116/29

[3]

boğaz is. boynun ön kısmı ve bu kısmı oluşturan organlar

b. (boğaz sabur-[191]1.suzluğu zıd durur illetleriñ zayıflanmasına) 190/29

b.+a (yâhod boğaza16.bazı nusgalar, ve yazılı geatlar asarlar) 175/15

b.+ıñ (yâni, serhoşlug, avaralığ, boğaziñ sabur4.suzluğu , bed cevablar, yağışmayan
aşnalığ) 207/3

[3]

boğazla- *f.* hayvan veya insanı boğazını keserek öldürmek

b.-masına (onnar, ki heyvanad boğazlamasına mahsusu9.du) 115/8

b.-sınlar (ve danayı Rabbiniñ garşısında boğazlasın7.lar) 67/7

b.-yıb (Dün9.yada bulunan Milletleriñ cümlesi dürlü hayvannar10.boğazlayıb Allah deyi tabdıgları pudlara gurban ge11.tirirleridi) 66/10, 230/27

[4]

boğazlan- *f.* boğazlama işine konu olmak

b.-dı (ki bu gu4.zu dünya yaradılmadan evvel boğazlandı) 64/4, 116/11

b.-dılar (lakin cümlesi goyunnar4.gibi boğazlandılar) 76/4

b.-masına (bir agılsız hayvanıñ boğazlanmasına baka) 231/28

[4]

boğdur- *f.* boğma işini yaptırmak

b.-urlarsa (ya suda24.boğdururlarsa) 202/24

[1]

boğul- *f.* boğma işine konu olmak

b.-manıñ (yâhod suda boğulmanıñ tehligel3.sinde bulunana gurtulma için yardım vermezler) 204/12

b.-masınlar (ve kâzibleriñ bulanıg guyularına seyirtmeyle meseb11.sizliğıñ çırgafını yudub boğulmasınlar) 15/11

[2]

bol *sf.* kıt karşıtı

b. (ki bunnarıñ24.guvveti zorladdı bu gadar sayısız Milletleri ataların25.dan bulduqları bol ve geniş yolu bragmaya) 9/25

[1]

bol bol *zrf.* gerekenden fazla biçimde

b. (ve nega16.dar adamlar variyetleri çoğ olmayle her şeyde bol bol17.geciner) 204/16

[1]

borc soğd. geri ödenmek üzere alınan para veya başka birşey

b. (Allaha olan9.borc) 170/9, 171/2, 171/3, 171/9, 171/9, 172/2, 172/3, 173/3, 173/21, 173/22, 173/25, 173/26, 188/2, 188/19, 191/23, 199/2, 218/3

b.+dur (yâhod bazı böyüg igdizalardan meks o28.lurlarsa, böylelere borcdur) 193/28

b.+ları (bundan öğreneceksiñiz siz cemiy27. ierosini sahabları Hristiannara olan Ruhani borcları28.ñızı) r/28, 149/14, 153/29, 202/1

b.+larımızdan (eğer Allaha olan borclarımızdan bizi meks ederlersa) 191/14

b.+larıñ (bu igi27.böyüg borclarıñ arasına bazı defa bir muşgöl[172]1.hal zuhr eder) 171/27

b.+larını (İbigusur eda edeler cemiy borclarını gerek Ruhani,ve 22.gereg dünyâvi zabitler) 199/21

b.+larıñızı (Ada hag25.gını, ve ananañıza babañıza bitün ömürüñüzde o26.lan borclarıñızı) r/26

b.+lu (ve nasıl ki Mesihîñ17.ölümü semavi Bederi borclu eder imannıları her mer18.hametine) 118/17, 139/14, 140/2, 145/6, 164/17, 165/27, 167/9, 172/6, 173/11, 199/4

b.+ludur (ki her Hristian borcludur tez tez hesa19.dar olmaya Aziz kononadan) 150/18, 172/8

b.+ludurlar (ki cümle hristiannar7.borcludurlar vacib olan iydigatı, ve rağbeti vermeye) 154/7

b.+luız (ki bu ömrü17.nü temsil dudmaya borcluız) 104/17, 125/25

b.+luyum (. mesela. borcluyum ömürümü hıvz edmeye5.tabiyetiñ nomosu üzere) 172/4

b.+luyuz (bunun için bizlerde borcluyuz bu şerif kitabı22.imanıñ ve fazilediñ tegmil ganunu gibi ehdiyar edmesine) 111/21

[43]

borç soğd. geri ödenmek üzere alınan para veya başka bir şey (krş. borc)

b. (ve bu şerif elmiñ26.ezberini seyirtlerine borç eddirsinler) 14/26

b.+ları (ve soñ19.ra borçları üzere hökümlelerinde bulunan Hristiannara da20.öğretmeye) 14/19

b.+larıñ (sholionnarda olan didasgalos22.lara da din borçlarıñ böyüğü bellensiñ) 14/22

b.+lu (ve bizi bu Allahıñ itaadına7.borçlu eden himmetleri) 8/7, 37/5, 37/20, 53/4, 69/14

b.+ludur (ki bunnar gosmigoslarıñ cümlesinden zia18.de borçludurlar) 14/18, 36/6, 36/10, 36/16

b.+lusuñ (öylece borçlusuñ19.bunu gabul etmeye insan aglına sığışmayan sırları20.le beraber) 11/18

b.+luysen (Nasıl borçluyseñ bu dini18.tefdiş etmeye eğer Allahdan ısa) 11/17

b.+luyuz (Ve sa15.nien borçluyuz her saad secdasına yaradılmada gen16.dinden aldığımız hesabsız nanı nimetler için) 37/15, 173/23

b.(c)+u (Bunun için Allaha vacibi, ve8.borcu üzere ibaded edmeye isteyen) 40/8, 101/23, 137/6

b.(c)+udur (bu sebeb için her17.hristiana borcdur Ahdi atig) 128/17, 199/17, 215/27

b.(c)+umuz (İbdida . Allaha borcumuz olan ibadetleriñ asıl15.gerçeği, ve dekmili yüregden olan secdadır) 38/14, 40/22, 164/17, 197/16, 222/2

b.(c)+umuzdur (. bu dirilmeye iman27.edmeg bizim borcumuzdur) 158/27

b.(c)+umuzu (ve imanilen eda18.edelim borcumuzu) 224/18

b. (c)+unu (İmdi Allaha bu bor17.cunu dayıma eda edmeli) 36/17, 36/26, 140/1

[32]

bors *soğd.* geri ödenmek üzere alınan para veya başka bir şey (krş. borc)

b.+ludurlar (kadirirlar, ve17.borsludurlar has cemaatından gobarib18.uzag edmeye doğrulmayan Hristiani) 137/17

[1]

borş *soğd.* geri ödenmek üzere alınan para veya başka bir şey (krş. borc)

b.+dur (ve hem ziadesiyle borşdur her hristiana) 216/3

b.+larına (ki dindarlığın borşlarına) 190/2, 210/11

b.+larını (ve hulusane18.sevda daşırız cemiy borşlarını) 225/18

b.+lu (öyilece bun19.narı da borşlu eder, bu Allaha dayıma süğürlerini arz20.edmeye) 118/19, 197/21, 198/14, 225/9, 225/18

b.+ludur (ve17.borşludurlar has cemaatından gobarib18.uzag edmeye doğrulmayan Hristiani) 137/17, 188/17, 191/21

b.+ludurlar (ve dahi 25.dindar ve ortodoksos Batisahlar borşludurlar) 199/25

b.+luyız (yâni. borşluyız gon18.şuyu günahdan gerilemeye) 201/17

[13]

boru *is.* ince, uzun silindir biçimindeki cisim

b.+nuñ (ve gendi meleglerini boru13.nuñ azim sesiyle göndürecek ki) 159/13

b.+su (ve3.Melayikiñ borusu sesleneceg) 123/3

[2]

boş *sf.* işe yaramayan yararı olmayan

b. (ve idigadsızlığıle boş gevezelikler9.etmeñ) 41/8

b. (ve boş ehtibar için, ya bir dünyâvi mem23.faatları için) 181/22

b. (illa variyetlerini telef ederler boş mesariflere, sefaat9.lara) 197/8

[3]

boş *is.* yapılacak işi olmama durumu

b. (ve hec avara ve boş gezmeye) 213/8

[1]

boşa çıg- umut, düşünce vb. şeyler sonuç vermemek, gerçekleşmemek

b.-ar (ve İncili Şerifi3.yiñ düşmannarınıñ şerir heragetlerini boşa çıkar) 224/3

[1]

boşboğazlıg is. boşboğaz olmadurumu (krş. boşboğazlık)

b. (yâhod fagad boş boğazlıg icin göstü24.rürler181/23

[1]

boşboğazlık is. boşboğaz olmadurumu

b. (ğ)+ilen (Zira yad milletler çoğ boş boğazlığilen eşidi10.leceglar gıyas ederler) 41/9

b. (ğ)+a (tembelli21.ğ , boş boğazlığa, ve çoğdefa cünunnuge, ve zarar22.lı seyirlere) 195/21

[2]

boz- f. dokunmak, zarar vermek

b.-an (akide bozan seyir7.ler, eşgiaların horannarı, edebsizlerin türküleri) 207/6

b.-du (Zira her nüfus bu Allahın26.yolunu bozdu, yeriñ yüzünde) 46/26

b.-dular (İnsanın beş havaslarını aldadan işdah akı8.lın guvvedlerini bozdular) 95/8

b.-maz (Emma insan amelleriniñ rızasını bozmaz) 24/4

b.-ucu (fasıg, muhabbedsiz,15.ahd bozucu, iftiracı, pehrizsiz, tecavüz, salih kim16.selere) 125/15, 214/21

[6]

bozabil- f. bozma imkanı ya da ihtimali bulunmak

b.-di (ne o gadar azgınnıg10.bozabildi) 79/10

[1]

bozgun sf.bozguna uğramış, bozulmuş

b. (hesabsız çeşid bozgun fikirler) 6/6, 44/18, 45/19, 45/25, 45/25, 53/17, 137/26

[7]

bozgunnnug is. bozgun olanın durumu (krş. bozgunnuk)

b.+da (lakin bu bozgunnnugda, ve bu zayıflıgda bulunan in3.sannardan günahsız
gim bulunabilir) 48/2

[1]

bozgunnuk is. bozgun olanın durumu (krş. bozgunnug)

b.(ğ)+u (ve bablarını bilmeyen,5.ve öğrenmeyen Hristiannarda bir büyük meşreb
bozgun6.nuğu var) 6/6, 44/21

b.(ğ)+una (İşte bir isbad dahi insanın bozgunnuğuna) 45/13, 46/13

b.(ğ)+une (ki fagad lisanın bozgunnuğune mugayed olmaylen15.ibadetleri Allaha
hoş görünüb kabul olacag) 176/14

b.(ğ)+unu (Cümlesinden zi2.yade biz insannarın zayıflığını ve bozgunnuğunu
isbad3.eden içrimizdeki ceygdir) 47/2, 56/3

[7]

bozul-f. bozma işine konu olmak

b.-malı idilar (ve bitün İncil15.bozulmalı idilar) 157/15

b.-masını (ve insan meşrebiniñ yegbare bozulmasında bir28.ealamet göstürür)
124/27

b.-muş (Lakin insanın raded högmü bozulmuş olur udu) 26/12

b.-ur (gi insanın rıza serbesliği bozu11.lur Allah olacag işleri bildiği için) 24/11

[4]

bozulmak is.bozma işine konu olmak

b.+sız (hadda a29.dilliğin bir tarafı bozulmaksız, merhametiñ cemiy pu-
[118]1.ñarları agdırdı bize) 117/29

[1]

böceg is.eklem becekliğin, altı bacaklı, çoğu kanatlı ve vücutları baş, göğüs ve karın olarak eklemlerden oluşmuş hayvan sınıfı

b. (ve her çeşit böceg züm1 l.resini, ve encam insanı ergeg ve dişi yaraddı) 30/10, 45/21

[2]

böğreg is.kandaki zararlı maddeleri süzerek idrar olarak salan organlardan her biri

b. +leri (gi Allah yüregleri, ve böğregleri tef28.diş eder) 23/27

[1]

böğ(ü)r is. insan ve hayvan vücudunun kaburga ile kalça arasındaki bölümü

b.+ünden (ki ol yaralanmış olan hayad verici böğrün21.den gan ile su agdı) 113/21, 148/11

[2]

böñ sf. saf

b. (asıl nietleri bizim dindaş23.larımızıñ böñ ve eblehlerini, ve dinimiziñ temelini eyi24.ce bilmeyenleri aldadıb) n/23, 15/1, 182/4, 212/7

[4]

böyile sf. bunun gibi

b. (Lagin çüñgi Allaha vacib olan böyile secda bir ha12.gigetli, ve agliyet cana mohdaç) 36/11, 59/21, 60/8, 67/10, 70/4, 72/3, 77/29, 78/11, 80/12, 82/14, 82/17, 84/12, 91/14, 92/28, 93/22, 98/12, 99/5, 99/11, 99/29, 117/19, 118/9, 118/29, 127/26 , 131/16, 135/8, 136/8, 137/24, 138/5, 139/10, 153/4

[30]

böyilece sf. böylelikle, bunun gibi

b. (Böyi9.lece beyân eder Abosolosuñ bu gelamları da) 57/9

b. (böyilece ya16.zar bu Hristos için Abosolos) 120/15

[2]

böyle sf. bunun gibi

b. (ki böy24.le garyetlerde bulunalım Anadoluda bulunan dindaş25.larımızıñ selameti için) [ks]/24, 2/23, 5/19, 11/15, 13/9, 19/17, 25/4, 26/7,27/5, 28/23, 29/4 34/5, 36/15, 36/26, 37/13, 42/1, 42/7, 43/18, 52/15, 53/19, 54/5, 54/26, 60/20, 61/20, 61/28, 66/12, 66/22, 77/25, 85/17, 93/29, 95/23, 96(1)/4, 96(1)/24, 99/26, 101/7, 101/21, 103/12, 115/21, 116/14, 125/4, 129/19, 129/26, 133/23, 138/3, 148/21, 149/23, 154/19, 156/22, 159/27, 162/11, 165/2, 165/21, 167/3, 169/7, 175/2, 172/17, 173/2, 173/16, 177/9, 177/15, 178/19, 179/14, 180/16, 181/20, 186/13, 190/17, 193/1, 193/3, 193/17, 193/24, 195/10, 195/17, 197/10, 201/27, 201/28, 204/3, 204/2, 206/16, 208/5, 209/26, 211/7, 212/25, 212/26, 215/13, 215/14,218/10, 218/24, 221/1, 222/6, 226/3, 230/28, 231/3, 231/28, 232/24, 233/15, 235/21

b.+dir (Ve çüñgi bizim dinimiz26.böyledir) 10/26, 53/1

B.+ler (Böyleler5.dünyânıñ maline , ve gendi garınnarına , ve yog Allaha 6.hüzmed ederler) 195/4

b.+lere (böylelere boreddur, ki ibaded vağıdlarında29.ellerini yogarı galdırıp ibadetlerini Allaha sunalar) 193/28

b.+leri (İmdi16.böyleleri şerif İncil mürayiller tabir eder) 176/16

b.+lerin (Zira böylelerin malı, ve işgembe23.si bir pud gibidir) 180/22

b.+leriñ (bu sebeb için böyleleriñ hag19.gına Aziz Ruhuñda bu gelamı var) 182/18, 186/21, 203/25, 218/8

b.+lig (ve15.böyleligile Avraama verdiği boasına bizleri miaser eyiledi) 114/15

b.+ygen (Bu böyleygen, bazı Hristianna13.rımız bulunurlar) 1/12

b.+ysa (Belgi deye bir gimsa, eğer böyleysa mücerred umud22.suzluğa düşmeliyiz) 54/21

[109]

böylece sf. böylelikle, bunun gibi

b. (böylece cemiy peçareligler bu fagir insa22.nıñ başına birigir) 49/21, 127/1, 205/8

[3]

böyü- f. büyümek

b.-yüb (Maasum böyüyüb, 19. ruhile mütegavvi , ve higmedden dolar idi) 109/18

[1]

böyüg sf. büyük, kocaman

b. (ve bu yañnış figirden 18. Hristiannarıñ helaslıǵına ne gadar böyüg tehlike doğa 19. r ıdığını) 1/18, 4/28, 8/1, 10/29, 11/11, 12/2, 19/28, 35/14, 41/2, 45/24, 45/29, 53/22, 58/2, 59/5, 61/4, 61/6, 77/5, 89/9, 93/15, 96(1)/20, 101/23, 110/23, 116/25, 117/26, 125/7, 125/18, 131/20, 131/21, 132/17, 132/19, 138/13, 140/9, 171/27, 176/24, 179/2, 179/12, 182/5, 184/1, 184/12, 184/13, 193/27, 199/6, 205/23, 210/4, 213/26

b.+durlar (bu Ruhani çobanlarıñ bazıları da 19. ha böyügdurlar) 136/19

b.+dür (geza. babam benden böyügdür) 107/7, 107/28, 173/23, 197/26

b.+leri (hacan böyügleri gendine emr 14. ederler ilehi nomosuñ hilafına bir iş edmeye) 172/13

b.(ğ)+ü (ve bunnardan made sholionnarda olan didasgalos 22. lara da din borçlarıñ böyüğü bellensiñ) 14/22, 150/2, 179/1

[53]

böyüg zrf. büyük, kocaman

b. (Tefdi l 1. şıñ ne gadar tegmil olursa, o gadar daha ziade böyüg 12. olur) 11/11

[1]

buğ is. soğuk bir cisim üzerinde ortamda bulunan havanın yoğunlaşmasından ötürü oluşan ince sıvı katmanı

b.+dur (ve canımız ü 16. rüzgar yâhod bir buğdur) 32/16

[1]

buğday is. buğdaygillerden karasal iklimde yetişen, un yapımında kullanılan tanelerini taşıyan kılçıklı çiçekleri olan tek yıllık otsu bitki

b. (ki, evlerden,28.tükânlardan mal, ve ambarlardan buğday, ve gılar-[210]1.lardan zahre) 209/28

b.+ı (ve buğdayı ekini gibi biçildiler) 76/4, 209/10

b.+ıñ (emma8.çıblag daneyi , ya buğdayıñ, ya sayrıleriniñ birisi9.niñ danesini ekersiñ) 159/8

[4]

buğuz is. (<Ar. buğz) nefret etme, kin besleme

b. (ve soñra yemin18.nerinde ber yarar olmayıb hagtaaleye bir tarigden yana19.buğuz ederler) 186/19

[1]

buhur is. (<Ar. baḥūr) tütsü

b.+u (yâni, pag unu, ve buhuru nafiendir, bunnardan i11.ğrendim) 181/10

[1]

bul is. pul

b.+u (bir muazim esrar9.bulu. o gi budur) 114/9

[1]

bulanıg sf.duru olmayan

b. (şimdiki hillebazlarıñ,10.ve kâzibleriñ bulanıg guyularına seyirtmeyle meseb11.sizliğin çırgafını yudub boğulmasınlar) 15/10

[1]

bulud is. atmosferdeki su damlacıkları ve buz taneciklerinin yoğunluk kazanmasıyla oluşan biçimi (krş. bulut)

b. (ve saldanatile bulud içinde gelirken) 123/16

b.+lara (ve buludlara gapılıb gen5.diler için olacak şeraatı gözedecegler) 123/4

b.+ları (ve anide gabılanacaglar. “ buludlarıñ ara20.sına hevade Rabbiniñ istiksali icin.”) 159/19

[3]

bulut is. atmosferdeki su damlacıkları ve buz taneciklerinin yoğunluk kazanmasıyla oluşan biçimi (krş. bulud)

b. (hadda cahilli-6.ğimiñ ve illetlerimiñ bulutlarını tağıdıb şavgladı-7.rasıñ aglımı, ve iradetimi) 227/6

[1]

buna- f. yaştan dolayı bazı şeyleri unutmak

b.-r (ve bahusus hacan bunar bir ihdiyâr olub herşeye14.nacar galırlar) 198/13

[1]

buñald- f. bunalmasına yol açmak; boğmak, darlamak

b.-an (Bu tembihiñ hıyânetleri olurlar ağır zahmetle22.r ile högümleriniñ altında bulunannarı buñaldan e23.fendiler) 204/22

[1]

buñar is. pınar, çeşme

b. (ki sensin cemiy eyiligleri29.agından buñar) 224/29

b.+ı (Yani, ya rabbi! sendedir ömürüñ buñarı,9.şavğında nur göreceğiz) 27/8

b.+ını (gendi hegmedi ilahiesiniñ buñarını açdı) 110/9

[3]

bura zrf. bu yer

b.+ya (Buraya13.gadar tefdiş yog yalnız izinnidir)11/12, 85/4, 157/6, 197/15

[4]

burada zmr. bu yerde

b. (ve burada12.başlar imanıñ aziz sırrı) 12/11, 28/15, 59/17, 88/16, 90/1, 99/18, 163/11, 201/29

[8]

buyur- f. emretmek

b.-an (ki cümleyi15.buyuran Beder) 80/15

b.-du (Bunu buyurdu cemiy gulla10.rına Hag Taale bu kelamıyla) 40/9, 147/4, 192/3

b.-duqları (zira İnsannarıñ buyurdugları talimleri ögre23.dirler) 182/22

b.-duğu (ve helas edici Hristos Efendimiz İncil-i Şerif'in de bu14.yurduğu tembihleri vaz ederler) 7/14

b.-ur (nasıl ki Abosolos buyu15.rur) 218/15, 219/6

[8]

buyurul-edil. *f.* buyruk verilmek; emredilmek

b.-mayan (zinhar rıza3.vermez İnsana ilehi gelamdan buyurulmayan) 181/3

[1]

buyurultu *is.* imparatorluk döneminde sadrazam, vezir gibi üst düzey görevlilerin alttakilere yazdıkları buyruk

b.+larına (ve yañlış24.törelerden dolu olduğundan başga Babanıñ buyurul25.tularına) 131/25

[1]

buzagı *is.* süt emen sığır yavrusu

b.+nıñ (ve legelenmişleriñ üzerine saçılan [117]1.buzagınıñ külü vicudi bakleyib azizlendirirsa) 117/1, 231/24

[2]

büyücülüg *is.* büyü yapma

b.+ları (ve bun24.nara kezalig beyhude ve Şeytani büyücülüqları) 175/24

[1]

büyüg *sf.* önemli derecede; çok

b. (ki dinimiziñ temelini, ve bablarını bilmeyen,5.ve öğrenmeyen Hristiannarda bir büyüg meşreb bozgun6.nuğu var) 6/5

[1]

büyül- f. büyümek, genişlemek

b.-ür (Zira bu tüm cemaed İncili5.Şerifiñ fagad bir högmündenr büyülür) 135/5

[1]

C

cahd is. gayret

c. (ve bunnardan made sholionnarda olan didasgalos22.lara da din borçlarıñ böyüğü bellensiñ bu cahd23.ve muzaaga) 14/22, 15/6, 40/9, 42/6, 134/15, 180/19, 193/24

c.+ı (İmdi cümlemiziñ, validesi26.olan Hristozuñ azim ve aziz gelisasınıñ bu cahdı, ve27.gayreti) [ks]/26, 5/10

[9]

cahil sf. (<Ar. cāhil) bilgisiz, herhangi bir konuda öğrenim görmemiş

c. (bazı cahil kimseleriñ yaâğ19.nış fikirleri bitün Egglisanıñ salihliğini garardamaz20.lar) 133/18

c.+ler (ki bazı cahiller mūra29.yillig ilen ederler) 40/28

c.+lerini (Allah [130]1.dünyanıñ cahillerini secti, ki alimdarları utan2.dıra) 130/1

[3]

cahillik is. (Ar. cāhil+T. lik) bilgisizlik

c.(ğ)+imiñ (hadda cahilli-6.ğimiñ ve illetlerimiñ bulutlarını tağıdıb şavglandı-7.rasıñ aglımı) 227/6

c.(ğ)+ liğñ (şerif kitab çoğ taraflarında, yığılmanıñ, gü26.nahıñ, teniñ, beçareliğñ, garanlığñ, cahilliğñ,27.yesirliği, ve ölümüñ geyfiyeti tabir eder) 96(1)/26

[2]

calış f. bir şeyi oluşturmakveya ortaya çıkarmak için emek harcamak (krş. çalış-)

c. (ve bu tariflerle çalışır Egglisayı doğrudan28.şasırmaya) 137/27, 204/10

[2]

can is. insan ve hayvanlarda yaşamayı sağlayan ve ölümle vücuttan ayrılan madde dışı varlık; can kuşu; ruh

c. (Yani, can, ve Melayigler) 28/7, 32/7, 32/12, 32/18, 67/19, 92/18, 93/8, 94/20, 141/20, 157/17, 157/20, 162/5, 182/12, 189/7, 195/10

c.+a (ve agliyet cana mohdaç) 36/12, 93/4

c.+da (ve istemeg buluna canda bulundugları11.gibi) 32/10

c.+dan (bu Ruhani evlatlara çoğ zian olur candan9.ve tenden yana) i/8, 30/18, 60/11, 92/17, 94/20, 128/2, 139/20, 141/4, 157/18, 160/7

c.+ı (Efendimiz göge çekildi12.gden soñra, Bedros Abosolos üç biñ canı birden vab13.dis eddiysa) 2/12, 143/117, 169/4, 169/4, 190/29

c.+ım (igincisi. canım ehmallı2.ğı , ve müsemması) 190/1

c.+ımız (gi Allah isan gibi üfürdü, ve canımız ü16.rüzgar yâhod bir buğdur) 32/15, 32/20, 32/22

c.+ımıza (hadda recayle canımıza faydalı o-9.lannarı gendisinden alalım deyü) 220/8

c.+ımızñ (Allaha olan muhabbed25.canımızñ bir heraretli arzulaması) 188/25, 220/24

c.+ıñ (16ve canıñ muzaygasına, ve cennetiñ gayıtına osangın17.nıg) m/16, 91/22, 92/26, 95/24, 96(1)/9, 96(1)/19, 150/20, 151/14

c.+ına (ve netice ademiñ ömrüne8.ve canına igdizalı cemiyy eyiligleriñ gayreti) m/8, 31/6, 50/13, 98/15

c.+ında (e dahi gen26.di canında, gadir olamaz benim seyirdim olmaya) 172/26

c.+ıñdan (yâni. seveceg2.siñ Rabbi Allahıñı bitün yüreğiñden, ve bitün3.canıñdan, ve bitün ağılıñdan) 189/3

c.+ ınıñ (lagin canınıñ selametine bir zarar edemeyor) 64/24

c.+ıñıza (ki bunnarıñ yogluğundan ömrüñüze, ve ca3.nıñıza ne gadar zarar olduğı görünürüdü) m/3

c.+leriñ (ve cemiy sadıg canleriñ gatarı ile şerig ola15.cağız) 162/14

c.+nar (zi9.ra bu gullanıcı guvvete cannar teslim oldular) 136/9

c.+nara (Evinde mevcud olan ergeg ve dişi cannara nasaad 4.ede) 194/3

c.+narı (ki faziletlü adamlarıñ cannarı mü20.cerred öbir ömür müferrah ve mümbid yerlerde) 43/19, 43/22, 43/25

c.+narıñ (ve högmünde olan cannarıñ cümlesi) 192/19

c.+narınıñ (ve şübbesiz ede14.ler gâmil olmaları için, ve cannarınıñ selameti için) 13/14

c.+nı (Cannı zatlarıñ taraf17.larınıñ bu gibi biribirinden çekilmesi) 22/16

c.+sız (ve hemen cansız olmuş17.tahsiradlardan) 127/16

c.+sızdır (ilehi gelam insan 21.için çoğ yerde söyler, ki zayıfdir, emadır, aldanmı22.stır, cansızdır, üryandır) 47/22

[67]

canavar is.(Far. cānāver) yabani, yırtıcı hayvan

c.+ larıñ (ve canavarlarıñ önüne atarlar idi bunnarı parcala22.sınnar dey) 76/22

[1]

caresiz zrf. çıkar yol bulamayan bir halde

c. (Zira gendisi dayıma her insanied mudavadden caresiz gal6.mış hastalara sefalıg vermesine) 111/5

[1]

carıs (< Ar. cārıs) is. terbiyesiz, rezil

c. (değil doğrudma niyetiyle yâhod bir adamıñ ismini ga-3.leme alıb carıs eder çoğ haldietler ile) 215/3

[1]

carıslıg (Ar. cārıs+lıg) is. terbiyesizlik, rezillik

c.+dan (Zi16.ra böyle rezaledlig, ayıbdan,carıslıgdan) 206/16

[1]

cayis (Ar. cevaz (izin) > cāiz) is. din, töre ve yasa bakımından yapılmasında bir sakınca olmayan

c. (ve soñra bu gadar fena amellerine14.cayis olan hag gazebe için bunnarı yüzünden uzak15.edib atacag ebedi eziyete) 124/14

[1]

ced is. ata

c.+di (Aziz gidabda Melhisedeğin cediti, ve siñsilesi27.hec añılmaz) 234/26

[1]

cedid sf. yeni

c. (üzerinden esgi ademi soyub atan, ve cedit adamlığı2.geydiren) 10/1, 31/12, 31/16, 118/25, 144/17

[5]

cedidlen- f. Ar. yenilenmek

c.-dirir (vabdisma20.yle siler, ve pagler günahları. İstifar ile ceditlendirir) 127/20

c.-ir (ki gendini yaradan Allahın tasfiri ü17.zere ceditlenir cemiysini tanımaya) 31/17

c.-mesidir (ki bu amel in15.san mahlugunuñ bir ceditlenmesidir) 192/15

ceditlen- f. Ar. yenilenmek

c.-meye (ki ruhani ceditlenmeye mohdac olduğundan) 47/23

cefa is. Ar. büyük sıkıntı

c.+lanacaglarını (ve ölüme gadar cefalanacaglarını bunnara evvelinden18.haber verib)61/17

c.+landı (.” ve hem dahi ce10.falandı) 107/10

c.+lanır (sanki bir günahgâr gimse14.cefanır gibi gabul eyledi) 115/14

c.+lanmasıñı (Allah gendi evladınıñ cefalanmasıñı, ve gan döğmesi13.ñi) 115/12

c.+lardan (ve19.vicud og zahmedlerden ve cefalardan, ve marazlar20.dan uryb, encam candan ayrılacag) 94/19

c.+lı (ve bundan soñ19.rada nihaetsiz ömürüñda cefalı yerine götürürler) m/19, 9/13, 124/21

c.+sı (ve bu sucsuz olan hela15.sedimiziñ cefası) 115/15

c.+sına (bizim müstahag olduğumuz ebedied cihennem17.cefasına mugabeli sayıldı) 115/17

[10]

cefa eg- eziyet görmek

c.-di (Bizim için Bonduslu Bilado27.suñ eyamında haa mıhlandı, ve cefa egdi) 80/27, 164/19

c-diğini (ğretirler idi Rabbinin in23.san olmasını, ve insanıñ helaslığı için cefa eg24.diğini) 4/24

c-eceğini (Yisus Hristozuñ geleceğini, ve cefa çegeceğini) 59/8

[4]

cehennem is. Ar. dinî inanışa göre dünyada günah işleyenlerin öldükten sonra ceza gördükleri yer

c. (Cehen23.nem cemiy guvvedleriyle silahlandı) 129/23

c.+ıñ (ve cehennemiñ gapuları ona galib olmayacaglar) 79/13

[2]

cehim is. (< Ar. ceħīm) cehennem; tamu

c. (ya ölüm! nerede galdı seniñ nişterin ; ya cehim! ne12.rede galdı seniñ galibliğin) 120/11

c.+ıñ (Zira Beyigam8.berler Aziz Ruhuñ vasıtasıile ölümüñ ve cehimiñ9.zerine Hristozuñ hgm edeceğini görmeyle) 120/8

[2]

cehr is. (< Ar. cehre (açıklık)) yüksek sesle konuşma veya okuma

c. (ve merhamedsizliğı yüzlerine vura13.rag cehr edeceg) 124/13

[1]

celal is. ululuk

c.+ıgına (ve10.Allahıñ celalıgına umuduile öğünürüz) 163/10

c.+ini (zevali olmayan Allahıñ celalini ze25.vallu insanıñ) 174/24

[2]

celallandır- f. öfkelenndirmek

, c.-ır (illa hagingibi vegilliğini ed-20.diğı Allahıda celallandırır(gazabe galdırır)
214/20

[1]

celb et (Ar. celb+ T. etmek) kendine çekmek

c.(d)-mesa (ve hale bu halde olur her gim İ27.sus Hristoza gavi iman edereg
nimetini gendine celb edme28.sa) 47/28

c.(d)-meye (ve o gadar iman cinsini gendilere celb edmeye) 61/11

[2]

celb eyile-[Ar. celb+ T. etmek] kendine çekmek

c.-siñ (İkincisi. bizi gendine daha golayı celb eyilesiñ3.gözümüze görünereg)
104/2

[1]

cemaad is. (< Ar. cemā‘at) bir araya gelmiş insan topluluğı (krş. cemaat)

c. (taki onu gendisine bir izzedlü cemaad izhar21.eyleye lekesiz, puruşugzuz)
161/20

c.+a (ve bu cemaada Tevratı Şerifiñ[132]1.ogumasını yasag eder)131/29

[2]

cemaat is. bir araya gelmiş insan topluluğı

c.+ından (kadirdirlar, ve17.borsludurlar has cemaatından gobarıb18.uzag edmeye
doğrulmayan Hristianı) 137/17

c.+i (cemaati Aziz gononianiñ kâ29.sesinden mahrum eder) 131/28, 212/7

[3]

cemaed is. bir araya gelmiş insan topluluğu (krş. cemaat)

c. (Zira bu tüm cemaed İncili5.Şerifiñ fagad bir högmündenr büyülür) 135/4,
153/20, 169/24

c.+de (ve anleri her cemaedde Bapazlar26.nasb edip) 153/25

[4]

cemaet is. bir araya gelmiş insan topluluğu

c. (Eğer bunnarı o cema9.et öğrenmemiş isa) 8/9, 39/1

c.+e (didasgaloslarıñ nasihatleri o cemaete10.temel bulamaz) 8/9, 8/16

c.+i (diğneyen22.cemaeti diniñ temelini, ve bablarını bilir belleye23.rek) 7/22,
76/3

c.+idir (Aziz Eg4.glisasınıñ cemaetidir) 135/4

c.+inden (Aziz Egglisamız aşığâre ayırd olur sayır İnsan15.narıñ her bir
cumhurundan, ve cemaetinden) 141/15

c.+iniñ (Kelisanıñ cemaetiniñ icinde elleri başıñ üzerine go19.mayle) 153/18

c.+lerine (ve Kelisa20.nıñ cemaetlerine Allahıñ gelamını vaz edmezler) 196/20

[10]

cemal is. (<Ar. cemāl) yüz güzelliği

c.+inden (Al14.lahıñ cemalinden ebedi atılmaya eğer ilmullah o ta15.riki
bulmasa) 100/14

c.+ine (ve dayima Allahıñ cemaline nazar18.eddigca) 178/17

[2]

cemayet is. bir araya gelmiş insan topluluğu

c.+leri (ve cemayetleri Hristozuñ imanı³.na çevirdiler) 61/2

[1]

cem ed-(Ar. cem+ T. ed-) bir araya getirmek (krş. cem et-)

c.-diler (ve cemiy Milledlerden bir 3.kelisa cem eddiler) 129/2

[1]

cem et-f. (Ar. cem+ T. ed-) bir araya getirmek (krş. cem ed-)

c.(d)-erleridi (.Dindar Batisahlar aded üzere cem ederleridi böyle¹¹.Sinodosları) 139/10

c.(d)-ib (Badrigleri, Arhiereasleri, ve rahibleri, ve dindar⁵.Badişahları cem edib, her tarafı, ve her sözü tefdis⁶.edmeyle) 133/5

[2]

cemî sf. (< Ar. cemī) tüm (krş. cemii)

c. (Yisus Hristoza iman edenneriñ cemi, egglisia tabir o².lur) 70/1, 111/9, 112/25, 113/3, 111/14, 114/9, 115/1, 135/3, 141/7

c.+sini (Yani ya Rabbi!¹⁷.Çog azimlendi amelleriñ, cemisini ilm ilen eddiñ) 24/17, 182/8

[11]

cemii sf. (<Ar. cemī) bütün

c. (Anadolu².da mevcut hristian lisanını bilmeyen cemii ruhani ev³.latlara Türgce lisanıile peg igdizalı bir gitab mey⁴.dana getirmeye niyed eddim) [i]/2, 126/2, 144/6, 148/10, 149/3

[5]

cemiy sf. (< Ar. cemī] bütün) (krş. cemii)

c. (ve diniñ talimini edeceg, ve aziz egglisalarda papazla¹⁸.ra, ve cemiy hristiannara İncili Şerifi tefsir edeceg) [Th2/18], i/16, m/8, n/28, [ks]/1, [ks]/12, o/5, r/26, 1/1, 1/13, 5/6, 6/14, 7/3, 11/4, 11/22, 11/28, 13/17, 18/25, 18/26, 20/1, 20/23, 21/18, 23/9, 23/25, 24/2, 24/7, 24/13, 24/24, 24/29, 25/11, 25/12, 26/14,

27/10, 27/18, 27/21, 27/24, 28/4, 28/13, 28/24, 29/16, 29/19, 31/1, 32/18, 32/26, 33/9, 33/14, 34/26, 35/2, 36/4, 36/9, 36/18, 36/22, 37/9, 37/11, 37/24, 39/25, 40/2, 40/9, 46/28, 48/23, 49/9, 49/21, 50/11, 55/16, 58/8, 63/7, 63/23, 64/16, 64/19, 65/3, 65/7, 65/10, 66/7, 66/13, 68/4, 68/24, 69/19, 71/11, 74/17, 74/24, 75/9, 76/5, 76/15, 76/22, 77/3, 78/9, 79/7, 80/16, 80/18, 80/21, 81/26, 82/14, 85/14, 88/12, 88/16, 89/25, 93/12, 96(2)/14, 96(2)/21, 98/12, 101/9, 101/20, 104/11, 111/20, 114/3, 117/29, 121/2, 221/25, 122/1, 122/7, 123/3, 123/6, 127/3, 127/8, 129/2, 129/23, 130/9, 131/1, 132/21, 132/25, 132/29, 137/28, 142/2, 143/8, 143/14, 147/3, 147/21, 148/22, 150/22, 154/26, 158/29, 159/18, 160/9, 160/26, 161/14, 162/5, 162/14, 163/3, 167/10, 167/15, 168/5, 168/28, 170/11, 171/1, 172/20, 173/4, 178/3, 179/15, 179/25, 180/9, 181/19, 186/27, 188/26, 189/21, 191/15, 191/18, 192/10, 192/12, 192/18, 193/13, 198/1, 199/21, 205/7, 206/12, 214/21, 217/6, 219/19, 221/12, 223/17, 224/7, 224/28, 225/18, 227/14, 232/3, 232/8, 233/17, 236/23, 224/7

c.+si (Esgi alimdarların hemen cemiysi ilmiñ ilg derecesini bu3.gelamı gıyas ederler idi) 17/2, 17/13

c.+sinden (ve bunnarın cemiysin5.den soñra, öğretirler idi) 5/5, 10/29, 179/27

c.+sine (Şerif kitab Allahın5.bu hasiyetini, yani cemiysine eyilig edmeyi istemesini6.bu gadar çoğ azimlendirir) 25/5, 129/12, 219/20

c.+sini (İbdidası bu, ki Allah16.azimişan cemiysini halg eddigden soñra) 28/16, 29/21, 31/17, 65/24, 191/10

c.+siniñ (lagin bunnarın17.cemiysiniñ yanında mücerred bunuda dahi bilmeliyiz) 183/17, 225/4

[193]

cem ol- [Ar. cem+ T. ol-] bir araya gelmek

c.-alım(bir sürüye cem olalım) 223/18

c.-an (hadda bu tarigile cem olan variyetiñ cümlesi14.bir günde) 195/13

c.-dular (ki Yisus Hristoza bir sahih ve biri6.iman ile cem oldular) 70/6

c.-dugları (Zira re15.sullar Sionuñ köşküne cem oldugları gibi) 147/15

c.-mag (bizda i16.baded haneye cem olmagile ibdida Allahıñ ziyinetine17.tertib olan akoluthiayı) 147/16

c.-saydeler (Zira gaygı gün eggliisa16.larda Hristiannar cem olsaydeler) 8/16

c.-urlar (o zeman Eggliisanıñ cemiñ Arhierasları her29.tarafdan bir yere cem olurlar) 137/29

[7]

ceng is. Far. savaş

c.+i (şeytaniñ10.bu gibi bir cengi meydana çıgalıdan beri) [ks]/10

c.+ine (hadda insan zayıflığından ku-10.dredsiz görünmeyelim bu mutlu meydanañ cengine) 226/10

c.+ini (ve ivyalarıñ sabu11.runu, ve ten ile ciniñ gesilmegsiz cengini Hristian ol12.maya isteyennere göstürürgeñ) 9/11

c.+iniñ (ve insan yüreg cenginiñ bir zavallı seyiri oldu) 96(1)/11

[4]

cenned is. Ar. dinî inanışa göre imanlı ve iyi kimselerin ölümden sonra konulacakları yer (krş. cennet)

c.+iñ (cennediñ içinde le12.zetin ve ferahıñ her çeşidi var idi) 95/11

[1]

cennet is. Ar. dinî inanışa göre imanlı ve iyi kimselerin ölümden sonra konulacakları yer (krş. cenned)

c. (ve eyiliği i24.çin Aziz kitab cennet tabir eder) 93/24

c.+i (e hristian9.lığıñ muhabbeti, ve encam cenneti şerifiñ sevdası heb 10.imanımızıñ elmini ve şurutlarını, ve nizamlarını teg11.mil bilmede) m/9, s/11, 162/22

c.+iñ (ve cennetiñ gayıtına osangın17.nıg) m/16, 93/24, 94/11

[7]

cesared al- f. (Ar. cesared + T. al-) herhangi bir durumdan, davranıştan ya da kişiden güç almak

c.-ırız (ve elmini, o zaman cesared alırız) 54/25

[1]

cesared ed- f. [Ar. cesared + T. ed-] korkulması gereken bir işe korkmadan başlamak (krş. cesared et-)

c. (Zira kim cesared eder demeye) 33/11

c.-ereg (bu sebep için cesa-5.red edereg heraretile, rica ederim sana) 227/5

c.-ib (ki af olunmayacak arsızlığı13.le cesared edib derler, ki) 174/13

c.-medi (bir gimse cesa5.red edmedi Aziz Ruh için bu güfûrû zamm edmeye) 127/5

[4]

cesared et-[Ar. cesared + T. ed-] korkulması gereken bir işe korkmadan başlamak (krş. cesared ed-)

c.(d)-en (yâhod her şeyiñ tef21.dişine cesared eden figirlerin serbesliğinden

[1]

cesaredlendir-f. korkusununu gidermek; cesaret vermek

c.-e (ve bu Eggli20.saya candan çalışannarı cesaredlendre) 139/20

c.-ir (ve daha ziade cesaredlendirir9.hüzmetiñ böyüg farzına bitün gayretille) 140/8

[2]

cesaret is. Ar. güç veya tehlikeli bir işe girerken kişinin kendinde bulduğu güven

c. (yâhod a6.ziz gitaba tohunarag arsız cesaret ile derlersa) 186/6, 6/9

c.+i (ve agıldan gu25.lauzlanmayan kemsiz cesareti, gahramanlığ der) 170/25

[3]

cesaret et-[Ar. cesared + T. ed-] korkulması gereken bir işe korkmadan başlamak (krş. cesared et-)

c.(d)-emez (Bir gimsa cesared edemez demeye) 98/5

c.(d)-er (Emma kim cesaret e-[49]1.der demeye) 49/1

c.-me (yâhod bi23.gir gız evlat mevlut eyleye ;cesaret etme bu gibi tef24.dişlere) 12/23

[3]

cesaretlen-f. cesaretli duruma gelmek

c.-ereg (bu sebeb için bu eyi umu11.dileda cesaretlenereg yetig imanile) 223/11

[1]

cesaretlendir- f. korkusununu gidermek; cesaret vermek (krş. cesaredlendir-)

c.-ir (iyva ve zulüm vagdında tesellü24.eder, ve cesaretlendirir)127/24

[1]

cesed is. Ar. ölen kişinin bedeni (krş. ceset)

c. (Allah daale cesed ile göründü) 107/28, 131/9, 159/9, 159/28, 160/2, 160/2

c.+de (yani. halea cesedde27.yaşadığım hayatı, Allahın oğluna olan iman ile ya28.şarım) 84/26

c.+ler (dördüncü18.sü. Ruhani cesedler olacaglar) 160/18

[8]

ceset is. Ar. ölen kişinin bedeni (krş. cesed)

c. (ve ne şekil cesetile ge6.lirler; heyi akılsız !egdigiñ nesn ölmessa, dirilmez) 159/5

c.(d)+i (ve egdiğñ nesneyse sen biteceg cesedi egmessiñ) 159/7

c.+i (hadda günahın ceseti8.badl ola) 165/7

c.+e (cesete güzellig, yemeg5.ve geyim) 162/4

c.+inden (Bu18.ölümün cesetinden beni gim gurtaracagdır) 47/18, 142/11

c.(d)+ine (emma zina eden gen17.di cesedine günah eder)207/17

c.+ine (yâni. va15.cib olan gıymeti Rabbiniñ cesetine vermemegile) 150/15

c.+ini (bu kelam üzere. “eğer insan oğlunuñ5.cesetini yemeseñiz) 149/5, 150/14

c.+iniñ (ameli için, ve kendi cesetiniñ binası için) 136/17

c.+iñiz (bilmez misiniz, ki cesetiñiz18.Allahdan size verilen Ruhıl Kudusüñ heygelidir) 207/17

[12]

ceşid is. (<Far.çeşid) aynı cinsten olan şeylerin bazı özelliklerle ayrılan öbeklerinden her biri

c. (ve sigletli vagıtlarında hag taalenin her ce24.şid merhametinden) p/24

[1]

cetin sf. aşılması zor olan (krş. çetin)

c. (ve bu6.günah bitün insan cinsini lekelendirib bunu bir eñ ce7.tin peçareliğe düşürdü) 96(2)/7, 98/10, 98/18

c.+i (ve daha cetini bu, ki böyle yüz çevirmesin12.den agabınca cemiy götülügler o fakir insana yörür) 98/11

[4]

ceyg is. (Far. ceng) savaş

c. (aziz ruhdan dolu Abosolos Bau9.losta bu ceyg için söyledi bu gelamı) 47/9, 74/16

c.+dir (Cümlesinden zi2.yade biz insannarın zayıflığını ve bozgunnuğunu isbad3.eden içerimizdegi ceygdir) 47/3

c.+i (ki bu ceygi cümlemiz se4.ziyoruz ve içerimizde aşgare görünür) 47/3

[4]

ceygleş- f.(Far. ceng+ T. leş) savaşmak

c.-meye (yâhod dini için Badişahların, ve zorbaların5.huzurunda ceygleşmeye) 10/5

[1]

ceyk is. (Far. ceng) savaş

c.+lerine (ve fazilet ameller ile dayıma silahlı20.bulunsunlar görünen ve görünmeyen düşmannarın cey21.klerine) [ks]/21

c.+lerini (yani. Telefli cey4.klerini , mücadelelerini, hillelerini) 45/4

[2]

ceza is. Ar. bir kişinin hatalı davranışından dolayı uygulanan yaptırım

c.+yı (ki günahgâ4.rı ıgrah eden ilehi adaled vacibidi, ki elzem olan ce5.zayı bulsun) 115/5

[1]

cılbad- f. çıplak hale getirmek

c.-an (yâhod23.rayialarını cılbadan zabıtlar gibi) 188/23, 208/23

c.-ırlar (anca böñ hristiannarı, ve fuga5.releri cılbadırlar) 182/5

[3]

cıygı is. (çingı ağızlardan) kıvılcım

c.+lar (İnsanı ateşlendiren cıygılar bun3.nardır) 207/2

[1]

cızı is. çizgi

c.+lardan (yâhod eliñ üzerinde bulunan15.cızılardan Beyigamberlig çıkarırlar) 175/15

[1]

ciğer is. akciğer ve karaciğerin ortak adı

c.+lerini (Aziz egglisanıñ ciğerlerini daha ziade barçalarlar idi) 78/1

[1]

cihan is. (< Far. cihān) dünya

c. (cihan dabi24.edden üstün acayıbad darz ile debdil oldu) 113/23

c.+a (ve ha5.çan cihana geldi helaslığımızın mütemmimi Gesuil me6.sih) 142/5

c.+e (bunu Mısır25.diyârinden bunu ihrac etmeyle murad eyledi bitün cihane i26.lehi niyetiniñ şeriatlarını beyân edmeye) 169/25

c.+ı (ki bu günde hag10.daale cihanı halg edmeniñ cemiy amellerinden gurtu11.lub dur oldu) 192/10

c.+ıñ (bu ölüm ki cemi cihanıñ helaslığına ve26.sileyidi) 112/25, 131/3

[6]

cihennem is. (<Ar. cehennem) dinî inanışa göre dünyada günah işleyenlerin öldükten sonra ceza gördükleri yer (krş. cehennem)

c. (Allahıñ defdiş olunmaz şeriadı mu16.cebince bizim müstahag olduğumuz ebedied cihennem17.cefasına mugabeli sayıldı) 115/16

[1]

cin is. [Ar. cinn] dinî inanışa göre duyularla kavranamayan, insanlar gibi irade ve anlama yeteneği olan ilahi emirlere uymakla yükümlü yaratık

c.+ ıñ (ve ivyalarıñ sabu11.runu, ve ten ile ciniñ gesilmegsiz cengini Hristian ol12.maya isteyennere göstürürge 9/11, 89/22

[2]

cins is. Ar. tür; çeşit

c.+i (Ve bundan ağnaşılıyor, gi bitün insan cinsi bir Al3.lahıñ mücerred varıdığını o gadar şübbesiz fehm edi4.yor) 19/2, 22/25, 31/24, 35/17, 89/22, 98/17, 202/12

c.+idir (bu çeşid heragetin kâzib davacıları11.ve ifdiracıları. şeytanın cinsidir) 214/11

c.+ine (Allahın tasfirine beñzediği için denilenner ergege19.ne gadar yağışır, dişi cinsine da o gadar yağışır şerif20.gitabın isbatı üzere) 31/19, 64/8, 72/10, 72/17, 95/10, 96(2)/26, 147/21

c.+ini (ve o gadar iman cinsini gendilere celb edmeye) 61/11, 96(2)/6

c.+inin (ki muvahid oğlunu bitün insan cin23.sinin helaslığı için göndürdü) 147/23

c.+iniñ (Hag Taalenin bu gibi Memtuh gade25.ri insan cinsiniñ helaslığına ziadesiyle göründü) 35/25, 56/19, 62/23, 63/25, 83/14, 96((2)/8, 101/27, 201/24, 206/11

c.+sini (lagin19.çüngi Haziredi İbrahim Yehudi cinsiniñ ireyziydi) 236/19

c.+lerden (ve türlü Milledlerden,15.ve cinslerden ibareddir) 130/15

[29]

cisim is. (< Ar. cism) uzayda yer kaplayan ve elle tutulup gözle görülen her şey

c.+li (değil cisimli zeyid yağı ile, illa aziz Ruh 3.ile, nicegi gendisi için gendi igrar edmişise) 109/2

c.+siz (Bunun için cisimsiz,21.ve gerestesizdir) 22/20

[2]

cismani is. (< Ar. cismāni) cisimle ilgili, bedene ait

c. (hadda insan 27.aldanarag, bu geresteli cismani güzelliğe faziledlerde) 93/27

[1]

coban is. çoban

c.+narı (ve coban3.narı, ve rabbi bu sürünüñ vasıtasıile cümleye4.baş bir ilayığını nasb) 53/3

[1]

comard sf. (< Far. cevān+merd) para ve malını esirgemedен harcayan

c. (gi eyilere eyivazı co16.mard verir) 19/16

c. (ki pag zamirile donanan fugaralıgda bulu21.nannara gög yüzünde peg comard olacag eyivazları) 213/21

[2]

comerd sf. (< Far. cevān+merd) para ve malını esirgemedен harcayan (krş. comard)

c. (ve bu26.sebeb için semavi pederini comerd ediyelerine dayıma la-27.yıg olalım deyi) 219/26

[1]

coş- f. büyük bir sevinç veya heyecan içinde duygularını dışa vurmak

c.-ub (imanımızıñ elmini ve şurutlarını, ve nizamlarını teg11.mil bilmede, ve icrasında olmadan coşub gelirler) m/11

c.-ması (Hag Taalenıñ eyi15.liğе olan muradı aliesiniñ coşması tabir olabilir)
30/15

[2]

cumaa is. (<Ar. cum‘a) perşembe ile cumartesi arasındaki gün

c. (İmdi cumaa günü defn olub) 120/4

[1]

cuma ertesi is. (Ar. cum‘a+ T. ertesi) cuma ile pazar arasındaki gün

c. (ve Cuma ertesi mezar5.da galıb, üçüncü günde dirildi) 120/4

[1]

cumhur is. (Ar. cumhūr) büyük topluluk; grup

c.+a (insannarı4.adiliğa, ve cumhura gametlendirmeg) 203/4

c.+leriñ (İnsanıñ bu hali sebeб oldu29.eñ böyüg padişahlıqlarıñ , ve eñ parlag cumhur-[46]1.leriñ ve eñ üslublu högümleriñ yığılmalarına) 46/1

c.+u (illa yabani mesebleriñ bir cumhuru18.denilir) 131/17

c.+undan (ve bu tarz14.üzere Aziz Egglisamız aşığâre ayırd olur sayir İnsan15.narıñ her bir cumhurundan) 141/15

[4]

cünun is. (Ar. cinnet > cünūn) deli, çıldırmış

c. (ve garerinden ziade adamlara zor ile işgi i25.çirib cünun edenner , böyleleriñ cümlesi bu tembi26.hiñ asılarıdır) 203/25

[1]

cünunnug is. delilik

c.+e (ve çoğdefa cünunnuge, ve zarar22.lı seyirlere, ve oynunara, ve sayrı fena heragedlere sarf23.ederler) 195/21

[1]

cüzi is. Ar. çok az

c. (ki bu gadar naçarlıgda bulunan 6.hristiannara cüzi bir faydada ben edeyim guvvetimiñ 7.yetişceğine göre) [Th2]/6, m/22, 88/1, 88/5, 91/11, 113/5, 195/24, 196/29

[8]

Ç

çabala- gçsz. f. bir iş başarmak için elinden geleni yapmak

ç.-rlar (ve ivyaleriñ vası14.tası ile çabalarlar bu İnsannarı gendileriñ yığıldı15.ğı peçare hale çekmeye) 89/14

[1]

çadır is. barınak

ç+1 (ki seniñ salihliğıne şaaded çadırı dig17.diñ) 223/16

ç.+ıñ (gög o böyüg, ve yetig26.çadırıñ Aziz hanesine) 116/26

[2]

çağır-f. birine gelmesini söylemek; davet etmek

ç.-acaglar (ki bunnar belend avaz i14.le çağıracaglar. yâ ölüler) 159/14

ç.-dı (ve geyi2.flerini eddigden soñra çağırdı o menşur gelamı) 20/2

ç.-ır (Ruh ile yüreglerimiziñ derüninde yâ baba de-4.yi çağırır) 223/4

ç-ırız (ve böyle umud ile İsa Beyi27.gamber gibi çağırırız) 54/27

[4]

çal- f. birşeyi izinsiz almak

ç.- arlar (ve ormannardan kereste, ve otluklardan yığın , ve3.bunnar gibi sayrı şeyler çalarlar) 210/3, 210/7, 210/9, 210/20

ç.-masınlar (bunnarın varietlerinden bir şeyi çalması) 200/22

[5]

çalış- f. bir şeyi oluşturmakveya ortaya çıkarmak için emek harcamak

ç.-annara (ve daha ziade ilehi ke9.lamın vaazına, ve halkın talimine çalışannara) 154/9

ç.-annarı (ve bu Eggli20.saya candan çalışannarı cesaredlendire) 139/20

ç.-arag (ve duzag29.larını Orthodoxos milletimizden uzak edmeye çalışarag) n/29

ç.-ır (ve bıçagile çalışır gendi4.ne tabi eddirmeye) 132/3, 157/16, 177/10, 199/24

ç.-ırigen (bizlerde din gayretiyle bu götülü3.ğün tefine çalışırigen) [ks]/3

ç.-ırlar (ki dine saabedlig ederiz behanesiyle gerçekliği gedm ed28.meye çalışırlar) 77/28, 89/13, 180/21

ç.-ırlaridi(bunun için21.Allah Beyigamberler göndürdü, ki bunnar çalışırla22.ridi insannarı doğrudmaya) 72/22

ç.-malıyız (ve bunnarın yardı16.mına, ve memfaatına çalışmalıyız) 201/16

ç.-maya (ki vicut27.lerinde özür yoğigen , ve çalışmaya gadir igen, yalan28.dan hastayız) 211/27

ç.-mayı (ve madennere sürgün olub bitün ömür17.lerinde çalışmayı zannederler idi) 76/17

ç.-mazlarsa (negadar hristiannar Allahın nomosunu bilmeyib ö12.grenmeye çalışmazlarsa) 196/12

[16]

çapığ sf. çabuk

ç (ki hem çapığ meyda8.na gelsin, ve hem her tarafı ehdimamlı olsun) p/7, 40/3, 223/5

[3]

çare is. Far. çıkar yol

ç. (Zira gayrı türlü çare yoğudu) 93/14, 158/28, 165/22, 212/25

ç.+ler (ve he8.mi ne gadar çareler bulunsa ağılyle) 56/8, 56/8

ç.+leri (yâhod bir hastayı döşegde gördüğ19.lerinde, yardım edmeye çareleri varigen , meded ver20.mezler) 204/19

ç.+sine (İmdi başga24.bir kimse galmadı bunuñ çaresine gadir Allahdan gayrı) 101/24

ç.+sini (ve gendi lisaniyle Bederiñ mura4.dı aliyesini , ve selametimizin çaresini bize haber verme5.ye) 104/4

[9]

çaresiz zrf. çıkar yol bulamayan bir halde

ç.+siz (Lagin bu vasıta gaygısı olduğunu bilmediğın3.den, şaşar, ve çaresiz galır) 52/3

[1]

çeg- (krş. çek-)

1. f. uzaklaştırmak

ç. (bizi ge20.ri çeg fena amellerden) 223/20

2. f. güç durumlara dayanmak, katlanmak

ç.-digleri (insan bu govalanmalarda Azizleriñ13.çegdigleri eziyedlerin fagad serdiglerini) 76/13

ç.-diler (cemiy Beyigamberler8.zıd durannarıñ ve govalayannarıñ azgınnıglarını9.çegdiler) 75/9

ç.-eceg (yâhod22.sözünü çok hilaflarilen örmeye öyle adam mücer-23.red ta o zahmetleri çegeceg gendisida başgalarından24.bedel üzere) 215/23

ç.-ecegli (Zira bunnarıñ hocası çegecegli eziedleri) 61/16

ç.-elim (ve dahi saburile çegelim bunnarıñ zayı7.flıglarını) 198/6

ç.-erler (bazı6.ları govalanırlar da , ve çok siased ivyalarda çe7.gerler) 43/7

ç.-meye (ve ivyalarıñ vası14.tası ile çabalarlar bu İnsannarı gendileriñ yığıldı15.ğı peçare hale çekmeye) 89/15

ç.-mezler (yâhod saburile çeg26.mezler başlarına gelen agabeleri ve hastalıkları)
185/26

3. f. götürmek

ç.-en (Bilme7.yorum bizi gemliğe çegen bu zorlu feyil) 47/7

ç.-er (zira her fikiri Me20.sihe itaad edmeg için yesirliğe çeger) 84/20, 190/29

4. f. söz veya davranış için kast edilenin dışında anlam vermek; yormak

ç.-er (ve amellerini peg eyi niyetlere çeger) 35/19

[13]

çegil- edil. f. çekme işi yapılmak, taşınmak, sürüklenmek

ç.-di (Efendimiz göge çegildi12.gden soñra) 2/11

ç.-di (ve o zaman dirilme5.sinden gırg gün soñra bunnarıñ gözünün yamacın6.da göglere çegildi) 121/6

ç- diğini (ve yine göge çegildiğini.25.Öğretirler idi şeytana nalet eddirmeyi) 4/24

ç.-ereg (bunu. illa Aziz Ruhdan gamedlenereg, ve çegilereg16.söyilediler Allahıñ Aziz adamları) 122/15

[4]

çek-

1. f. güç durumlara dayanmak, katlanmak

ç.-digleri (ki Aziz Şehidler böyüg ga6.hramannıg ile çekdigleri eziyedleriñ arasında darsıglan7.ma nişanesi heç göstürmediler) 77/6

ç.-er (ve ilehi nomosuñ asisi gibi gendi 26.gendine rızasıyle ilehi gazebe çeker)
205/26

ç.-eriz (ce-[6]1.miy Arhieris garındaşlarımız vagid vagid bu tasayı2.çekeriz) 6/2

ç.erler (gendi başla11.rına Allahıñ gazebeini çekerler) 150/11

ç.-ersiniz (ve si15.ze, ki sigled çekersiniz, irahadlıg vere ol zemande16.bizimilan beraber) 122/15

ç.-ilen (bu iman, ki fazilet için çekilen emegler öbir ö10.mürüñ tügenmez eyiliglerini eyivaz alacaglar) 44/9

ç.-tiğñiz (ve çektiğñiz zahmetleri ö6.grendigca ve bu esnalerde mesebsiz Loturanlarıñ o7. Yunlarını) [Th1]/5

ç.-tikleri (ki tabiri mimkinsiz olan e25.yivazı alacaglarını görecegler iman için çektikleri26.zahmete bedel) 122/25

2. f. götürmek

ç.-meye (ve ürüşvedsüz a16.yırd edib gendine çekmeye) 9/16

ç.-mezidi (illa17.yalıñız bir adamı dahi mesebinden ayırd edib gendine çe18.kemez idi) 9/18

[10]

çemgmeg is. yaklaştırma

ç. (ve dinimiziñ temelini eyi24.ce bilmeyenleri aldadıb mesebsizliglerine çemgmeg oldu25.ğü ağnaşılmağile) n/24

[1]

çeşid sf. (< Far.çeşīd) aynı cinsten olan şeylerin bazı özelliklerle ayrılan öbeklerinden her biri (krş. çeşit)

ç. (ve gerek bu fagir Monastırñ bugadar 27.ağır yükü, ve çeşid telaşeleri varigen) [Th2.]/27, i/7, i/9, 4/13, 6/6, 7/7, 29/9, 30/2, 33/4, 34/3, 35/5, 46/8, 58/9, 62/17, 62/20, 66/22, 68/4, 70/18, 77/3, 79/22, 80/2, 105/18, 127/17, 127/27, 128/6, 138/29, 133/13, 162/6, 174/22, 175/12, 176/18, 176/19, 178/23, 180/7, 190/28, 206/23, 210/24, 214/10, 217/1, 225/28

ç.+dir (o istifar20.başga çeşiddir. bunun için guvvedi ve feyili var) 99/20, 146/22

ç.+lerine (neticeyi gelam bu Şehidler eziyedleriñ3.cemiy çeşidlerine sabr eddiler) 77/3

ç.+li (ve çoğ çeşidli güfürlere ve rezaledliglere15.tahammül eddigden soñra) 113/14

[44]

çeşit sf. (< Far.çeşīd) aynı cinsten olan şeylerin bazı özelliklerle ayrılan öbeklerinden her biri

ç (ve netice her bir çe6.şit gaba zanaatlarıñ dahi saabları ustalarına var7.dılar) 1/6, 8/27, 30/10

ç.(d)+e (Mahlugatlar ta26.biyet üzere igi çeşide taksimdir) 27/26

ç. (d)+i (yine govalamanıñ bir çeşidi dahi alaflandı) 77/17, 95/12, 208/19

ç.(d)+indenda (ve nihayetinde bu27.şerif bahşışlardan gendisi hesadar olub cümle bulu28.nannarıda hesadar eder iki çeşidindenda) 147/28

ç. (d)+ini (illa guvvetiniñ högmü elinde olarag azim eliyle her bir24. günde bir çeşidini yaraddı) 29/24, 208/10

ç. (d)+iniñ (İmdi lazımdır igi çeşidiniñ de aslına13.vagıf olalım) 38/12

ç.+ler (bu azgın tariglerden made daha çoğ26.fesad çeşitler bulunur dünyâ yüzünde azgın adam-[203]1.lardan icad olunmuş) 202/26

ç.+leri (ve to12.furuñ çeşitleri. eğer bunnarıñ cümlesi burda13.yazılmadılarısada) 212/12

ç.+lerini (lagin yazılannardan golayca gadır14.olur bir adam sayrı çeşitlerinida fehmi edmeye) 212/14

[14]

çeşme is. borularla gelen suyun bir oluktan veya musluktan aktığı su hazinesi; pınar

ç.+den (Anca insana gaygı10.çeşmeden agdı ısa) 96(2)/10

[1]

çetin sf. aşılması zor olan

ç. (Ve bahusus bu çetin va-[15]1.gitlerde) 14/29

ç. (sana malumdur negadar çoğ28.çeşid, ve çetin akabelerden, ve mihnetlerden dalgalanı-29.rız) 225/28

[2]

çevir- f. bir şeyin yönünü değiştirmek

ç.-diler (ve cemayetleri Hristozuñ imanı3.na çevirdiler) 61/3

ç.-e (yü9.zünü çevire ondan, ki aziz rızasına mugayir varır) 98/9

ç.-eceg (gendi25.si gözlerini çevireceg seçilmiş, ve ehya olmuş evla26.dlara)
123/25

[3]

çezil- f. çözülmek

ç.-mesi (Cannı zatlarıñ tarafı7.larınıñ bu gibi biribirinden çezilmesi, ölümüñ sebe18.bi olur onnara) 22/17

[1]

çıbıg is. cubuk

ç. (nasıl ki çıbıg gadir olamaz meyva vermeye gendili-8.ğinden) 219/7

[1]

çıblag sf. üstünde bulunması gereken giysi, örtü vb. olmayan

ç. (ve egdiğñ nesneyse sen biteceg cesedi egmessiñ, emma8.çıblag daneyi) 159/8

[1]

çıg- f. içeriden dışarıya varmak, gitmek

ç.-acag (ki bunnarda her bir İnsanıñ zamiri meydana çıgacag) 123/14

ç.-alım (hadda bu ömürüñ ha22.pisinden çıgalım) 205/22

ç.-amadıydı (ve derün guyuya düşmüş ü23.dü Hristozuñ temsiline göre, ve çıgamadıydı) 98/23

ç.-ar (Anca yüreğñ ibadeti haçan vicutiñ19.heragetleriyleñ aşgareye çıkar)
38/19, 215/15, 224/3

ç.-aridi (Zira o taam, ve o içgi ruhani tastan çı9.garidi) 73/9

ç.-arlar (ki tefdiş ile yugaya çı2.garlar) 11/2, 216/16

ç.-dı (İmdi işte bundan üç sene evvel yine Rumca lisa8.nına basmaya verilip üçüncü defa meydana çıgdı) 14/8, 71/19, 81/4, 229/9

ç.-dıgları (ve aşgar olan beyigamberlikleri vagdiyle gelip22.çıgdıgları) 9/22
ç.-dığı (ve bunsuz ibadetimiz günahgâr yü-19.regden, ve ilayıgsız dudaglardan
çıgdığı için hec bir20.guvveti olmaz) 221/19
ç.-ıb (ve bunuñ yerine teniñ istagleri çıgıb bu a4.kılı höküm aldına aldılar)
96(1)/3, 123/17
ç.-madıg (Zira hatalı, ve meyda7.na çıgmadıg yaralara şifa verilmeg mimkin
değil) 152/7
ç.-malı (İbaded heraretlü ve ezgin yüregden çıgmalı) 221/3
ç.-maya (ki derün guyuya20.düşen adamda başgasından yardımlaşmayınca
çıgma21.ya gadir değildir) 98/21
ç.-mamalı idi (, ki kendi ifdiharı için bunuñ sunorlarından a8.sla çıgmamalı idi.)
94/8
ç.-maz (ve24.fakir insan bundan muhasere olarag çıgmaz sokaklara25.dolaşır
gezer idi) 97/24
ç.-mışdır (ki Hristos beseriyed hesabınca anlerden çıg24.mışdır) 107/24
[22]

çıgar- f. birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak

ç.-ardı (ve hillesiz olan dalimini aş11.gare çıkardı) 110/11
ç.-armaya (ve gadir olamayacag rağbetini şaka çı-25.garmaya başgalarıñ
yanında) 215/24
ç.-ır (ve.bu isbatındansoñra Abosolos daha acığa çı-2.garır) 233/2
ç.-ırlar (yâhod eliñ üzerinde bulunan15.cizilardan Beyigamberlig çıkarırlar)
175/15
ç.-ırız (dualerimi12.ziñ Allaha sunulduğı işarete,stavrozuñ
nişanını13.elimizilen üzerimize çıkarırız) 156/13
ç.-ıyor (bu Aziz Ruhdan dolu gelamlardansoñra Baulo-26.suñ Miri kelim lisani
bunu da açığa çıkarıyor) 233/26

[6]

çık- f. içeriden dışarıya varmak, gitmek

ç.-acagları (.Bayıram gurbanının bu yenmesi Yehudiler Mısırdan19.çıkacagları
vagıddā tertib oldu bu vasf olmuş se20.bebile) 142/19

ç.-ardığı (Helas e15.dicimiz Aziz Kelisasını bu gadar sunorlardan çıkard16.dığı
için söyiledi bu kelimı) 135/16

[2]

çılbag sf. üstünde bulunması gereken giysi, örtü vb. olmayan

ç. (İlla cümlesi gözleriniñ öñünde çılbag, ve23.örtüsüz bulunurlar) 23/22

[1]

çırğaf is. pislik

ç.+ını (ve kâzibleriñ bulanıg guyularına seyirtmeyle meseb11.sizliğin çırğafını
yudub boğulmasınlar) 15/11

ç.+ına (hadda bunnardan yeñilme-5.ylen umudsuzluğun çırğafına düşmeyelim)
226/5

[2]

çifdci is. çiftçi

ç. (Saaci, guyumcu, gürgçü,4.terzi, gafaf, taşçı, dulgar, suvacı, egmegci, aş5.cı,
bayvant, bakçıvan, çifdci) 1/5

[1]

çiğnama is. çiğneme

ç.+yaler (ki aya8.glarınıñ altında çiğnamayaler bunnarı) 150/8

[1]

çoban is. (< Far. çūban, şūban) koyun, keçi gibi hayvanları güden ve otlatan kimse

ç. (geçilerden goyunları nasıl ayırd ederse ço20.ban, ve sadıgler sağ tarafına
sıralanacaglar) 123/20, 153/8

ç.+a (ve gendimizi sen eyi çobana teslim edelim) 223/19

ç.+lar (ve bazıları çobanlar,16.ve hocalar nasb eddi Azizleriñ kemali için) 136/15

ç.+lardan (Egglisanıñ högmü Ruhani çobanlardan ve hoc13.alardan ibareddir) 136/12

ç.+larıñ (bu Ruhani çobanlarıñ bazıları da19.ha böyügdurlar) 136/18

ç.larınıñ (Egglisa6.nıñ Ruhani çobanlarınıñ, ve muallümleriñ borcu7.ibdida vaaz edmeg) 137/6

ç.+nar (ki bunuñ ile ruhani ço10.bannar agliyet goyunnarını, atalar evlatların) 13/10

ç.+narı (Egglisa14.mızıñ Ruhani çobannarı helas edicimizden bağlama15.nıñ ve cözmeniñ aldılar) 137/14, 153/3, 153/15

ç.+narına (ve rağbeti vermeye8.kelisayı şerifiñ çobannarına) 154/8

ç.+ narınıñ (Egliseniñ bu Ruhani çobannarınıñ29.ve hocalarınıñ borcları için) 153/28

[13]

çocug is. ergenlikten önceki dönemde olan küçük yaştaki oğlan veya kız

ç. (vabdismadan soñra ço11.cug ağnamaya başladığı gibi bu aziz tarif ile diniñ12.igdizalı bilgisini öğredir idi) 3/11, 3/17

ç.+ları (bunun için ataları, ve ço4.cugları gucaglarına alan) 145/4

ç.+larıñ (emma sübiyan çocugla2.rıñ Vabdismasında) 145/1, 145/5, 194/23

ç.+larına (bu çocugları7.na kemaletе geldiglerinde imanıñ bablarını ve sırları8.nı öğredmeye) 145/7

ç.+larıñ (ve hristian çocuglarınıñ ter7.biye olacag megânlara yane megteblere) r/6

[8]

çocuglug is. bebeklikten ergenliğe kadar olan dönem

ç.+da (Lagin aziz ekklesamıza4.çocuglugda vabdis olmanıñ adeti gabul olundu5.gdan soñra da) 3/4, 3/8

ç+dan (bu kitabdan ögreneceksiñiz19.siz evlad saabı Babalar, ve analar evlatlarıñıza20.ta çocuglugdan beri gañğı mugayetligleri, ve tari21.fleri etmeli) r/20, 198/10, 198/17

[5]

çocuk ergenlikten önceki dönemde olan küçük yaştaki oğlan veya kız (krş. çocug)

ç.(ğ)+a(Zira eğer soñra ol çocuğa din14.tarifiniñ igdizası olmasa) 3/13, 3/16

ç.(ğ)+un (ki çocuğun21.ataları Nunoşluğa dindar ve faziletli adam arasınlar) 3/20

[3]

çog sf. nicelik bakımından aşırılık (krş. çok)

ç. (bu güçcük 12. anadoluyada yaklaşıyoruduğunu çog emin hristianlar13.dan) [Th1]/12, [Th2]/22, [Th2]/23, i/8, i/17, i/21, [ks]/9, o/7, o/15, p/13, 2/9, 2/24, 2/25, 4/7, 8/11, 9/1, 9/4, 9/22, 10/15, 12/24, 13/15, 13/28, 14/15, 15/1, 21/7, 21/11, 21/12, 21/16, 24/17, 25/6, 26/18, 29/8, 29/9, 29/10, 29/18, 30/1, 37/20, 38/28, 40/4, 41/9, 41/21, 43/6, 43/23, 46/2, 46/3, 46/14, 46/15, 47/21, 48/8, 51/3, 51/3, 51/5, 58/7, 59/15, 62/13, 65/4, 65/18, 65/21, 69/5, 78/4, 79/2, 81/26, 81/28, 87/12, 87/17, 87/23, 91/8, 94/19, 96(1)/25, 100/17, 102/12, 105/17, 105/19, 106/1, 106/2, 112/8, 113/14, 113/25, 115/3, 120/6, 120/7, 120/9, 120/27, 123/15, 124/26, 126/19, 127/27, 127/29, 128/6, 130/14, 130/24, 131/23, 137/19, 141/6, 149/14, 150/22, 154/23, 156/5, 156/6, 168/25, 170/21, 172/2, 172/5, 174/16, 174/22, 176/9, 178/1, 179/5, 180/1, 180/9, 181/6, 181/13, 183/19, 186/29, 195/12, 195/21, 202/25, 204/16, 204/25, 206/17, 206/18, 206/22, 208/16, 210/24, 212/11, 213/25, 214/4, 215/3, 215/22, 220/2, 221/13, 221/20, 224/21, 225/27, 219/14, 230/21, 230/29, 232/2, 236/14

ç.+dur (bu faziletiñ gudreti ile Hristian keli13.sasınıñ fargı çogdur) 135/13

ç.+durlar (Zira peg çogdur26.lar) 65/26

ç.+lara (onuñ8.züryetlerine çoglara gibi) 55/8

ç.+ları (ki dinsiz ve fena adamların8.çoğları bu ömürde günnerini sefalar ile ve keyfler ile9.geçirereg ölürler) 43/8

ç.+larının (ve bazı gere ierokiri2.ksliğim ile çoğlarının vılaatlarında gonusmag ile) [Th2]/2, 125/1

ç.+ larınızın (ve illa çoğlarınızın vetanında sholionnar [m]1.ve didasgaloslar bulunmadığını bagdıgca)[K2]/19

[146]

çoğluk is. çok olma durumu

ç.(ğ)+u (ha26.çan insan günahlarının çoğluğu tecayıpli bir sebeb27.oldu) 35/26, 181/14

ç.(ğ)+undan (ve ruhani hüzzmetle20.riniñ çoğluğundan) n/20

[3]

çoğal- f. sayısı artmak

ç.-acag (ki Mesihin azimed29.edeceği vakid yaglasınca nahaglıg çoğalacag) 124/29

ç.-d (ürüzgârı doğru bağışla, ye-26.rin meyvalarını çoğald) 224/26

ç.-dı (fena insannarın sayısında çoğaldı) 75/1

ç-dıkça (Tufandan soñra insannar artıb çoğaldıkça) 74/26

[4]

çok sf. nicelik bakımından aşırılık

ç. (ve aziz Beterlerimiziñ29.çok ispatlarıyla ağnatır) 7/29

ç.(ğ)+u (Ve çüingi Rumca lisani25.nı bilen dindaşlarımızdan çoğu mahrum galdılar) 13/25, 195/8

ç.(ğ)+unca (ve şeytani niyetlerini ço8.ğunca bizim millete dolaşib ebleh gardaşlarımızı yañ9.ıltmaya) [Th1]/8

ç. .(ğ)+undan (ve bilgi bitün dünyada bulunan dindaş26.larımızıñ çoğundan egsildi) 5/26

ç. .(ğ)+unu (Bu husus için bu çeşid Rumca ki10.tablarınıñ çoğunu bir araya getirib zeyn ile ogudu11.mıs) i/10

[6]

çoşme is. borularla gelen suyun bir oluktan veya musluktan aktığı su hazinesi; pınar

ç.den (Zira iki çoşmeden, yane ağıldan ve iradedden a9.gacag) 161/8

[1]

çöl is. kumluk ve susuz geniş arazi

ç+ünde (Mısırın çölünde bagğırdan yapılab dikilen9.yıylan) 68/8

[1]

çöz- f. bağlı bir şeyin düğümünü açmak

ç.-meg (ve bu24.nu beyân eder çözmeg) 137/24

ç-meylen (yani. Allah ölümünñ bağ2.lerini çözmeylen, onu ehya eyiledi) 120/2

[2]

çuval is. [Far. cuvāl] pamuk, keten, kenevir veya sentetik iplikten örölmüş torba

ç (bunları çuval içine24.digib suda boğarlar idi) 76/23

[1]

çüngi ed. Far. şundan dolayı, bu sebeple, zira (krş. çünkü)

ç. (Ve çüngi bizim dinimiz26.böyledir) 10/25, 12/28, 13/3, 13/24, 20/5, 20/23, 21/5, 22/18, 25/27, 27/3, 31/4, 33/7, 36/11, 36/12, 39/14, 39/17, 39/22, 39/24, 39/29, 48/24, 50/17, 50/23, 52/12, 56/6, 56/9, 58/24, 59/17, 63/7, 66/22, 68/23, 71/16, 72/19, 87/16, 93/4, 93/5, 105/19, 105/24, 107/16, 108/3, 114/12, 115/22, 120/23, 127/26, 145/2, 152/15, 170/2, 174/14, 191/25, 222/15, 224/21, 236/19, 236/20

[52]

çünkü ed. Far. şundan dolayı, bu sebeple, zira (krş. çünkü)

ç.(çünkü çocuklar lehimden ve gandan hesadar ıdılar)105/5, 128/1, 147/4, 157/16

[4]

çürü- *gçsz. f.* kimyasalların etkisiyle bozulup kokuşmak

ç. (ve19.vicud çoğ zahmedlerden ve cefalardan, ve marazlar20.dan çürüyüb, encam candan ayırılacag) 94/20

[1]

çürüg *sf.* çürümüş, bozulmuş

ç. (Ve her gim bu eyi temele15.yerleşdirmezsa, o Hristianın fazilet binası çürüg olub16. dayima sallanacag) 5/15

[1]

D.

da bağlaç

d. (ve fena feyilleri heman bu güççük 12. anadoluyada yaklaşıyoruduğunu çoğ emin hristianlar13.dan, ve megdublardan eşiddigca) [Th1/12], [Th1]/14, [Th2]/6, [Th2]/14, [Th2]/15, [Th2]/24, i/24, i/24, i/26, i/29, [K1]/6, [K1]/9, [K2]/6, [K2]/22, [K2]/27, n/5, [ks]/2, [ks]/4, [ks]/5, [ks]/9, [ks]/15, [ks]/21, [ks]/22,[ks]/23, [ks]/28, o/18, p/7, p/10, p/19, p/22, p/25, s/8, s/10, 1/9, 2/5, 2/6, 3/5, 3/12, 3/24, 5/26, 6/19, 6/27, 7/4, 7/21, 8/25, 8/28, 9/7, 9/8, 9/8, 11/14, 11/20, 11/21, 11/23, 11/28, 12/17, 12/17, 12/18, 14/9, 14/15, 14/16, 14/19, 14/22, 17/4, 17/11, 17/12, 17/12, 18/6, 18/7, 18/15, 18/16, 18/24, 19/1, 20/9, 21/4, 21/5, 21/17, 21/21, 23/18, 25/3, 25/19, 27/23, 28/20, 28/21, 28/25, 28/26, 29/6, 29/12, 29/14, 29/17, 30/5, 30/7, 30/22, 30/25, 31/2, 31/4, 31/7, 31/13, 31/19, 32/4, 32/9, 32/23, 33/16, 34/15, 34/24, 36/2, 36/26, 37/1, 37/4, 37/5, 37/7, 37/11, 38/22, 38/28, 39/6, 41/20, 41/20, 41/27, 42/13, 43/6, 43/9, 44/23, 46/5, 46/6, 49/25, 51/3, 52/7, 52/25, 53/3, 53/9, 53/12, 53/23, 54/22, 55/9,55/13, 55/20, 56/2, 56/3, 57/9, 57/17, 58/10, 58/23, 59/20, 60/8, 60/13, 60/15, 60/17, 61/6, 61/13, 61/15, 64/29, 65/10, 65/17, 66/7, 66/18, 66/29, 67/1, 67/9, 67/24, 67/29, 68/20, 69/17, 70/10, 70/10, 72/28, 72/29, 73/1, 73/11, 74/8, 74/13, 75/5, 75/5, 75/14, 77/8, 77/13, 77/22, 78/6, 78/14, 78/14,78/18, 78/24, 84/19, 85/14, 85/15, 85/22, 86/4, 86/7, 86/10, 86/18, 86/19, 87/17, 90/1, 90/15, 91/6, 91/23, 92/6, 93/26, 93/26, 96(1)/13, 96(1)/19, 96(2)/15, 96(2)/21,

96(2)/24, 96(2)/25, 97/18, 99/5, 99/14, 101/4, 101/12, 101/25, 102/9,103/6, 105/20, 106/10, 107/19, 108/10, 109/6, 112/18, 112/24, 113/1, 116/2, 116/13, 118/19, 120/25, 124/23, 124/27, 125/2, 126/19, 127/27, 130/24, 131/22, 132/25, 132/26, 133/1, 133/15, 133/21, 133/22, 133/27, 135/21, 139/11, 139/15, 139/26, 140/21, 141/4, 144/18, 144/20, 145/25, 145/26, 146/2, 146/13, 147/10, 147/13, 147/15, 147/28, 147/28, 149/18, 151/19, 153/12, 154/22, 155/19, 155/23, 158/5, 158/14, 161/16, 164/16, 165/11, 166/18, 167/4, 167/26, 168/17, 168/29, 173/4, 173/15, 173/18, 175/18, 176/11, 178/13, 178/24, 178/27, 179/1, 179/3, 179/10, 180/12, 180/18, 182/9, 182/10, 182/23, 183/19, 183/25, 187/1, 187/4, 187/14, 188/10, 189/23, 190/15, 190/20, 191/11, 192/18, 192/19, 192/22, 193/2, 193/6, 193/8, 193/16, 193/23, 194/27, 195/23, 196/8, 196/14, 196/23, 198/14, 198/19, 198/19, 200/7, 200/9, 200/25, 201/21, 203/27, 203/29, 205/20, 205/29, 207/23, 207/29, 208/3, 209/9, 209/18, 210/14, 211/4, 211/14, 211/18, 212/4, 212/9, 212/9, 212/13, 212/14, 213/15, 213/16,214/3, 214/15, 214/20, 215/13, 215/19, 215/23, 216/12, 216/26, 217/3, 217/8, 217/21, 217/24, 217/24, 218/9, 218/12, 218/16, 218/19, 219/8, 219/11, 219/18, 221/9, 222/15, 223/11,224/19, 225/25, 227/20, 228/6, 230/10, 230/22, 230/23, 231/6, 231/8, 232/3, 232/6, 232/10, 233/24, 233/26, 234/2, 235/10, 236/7, 236/15, 236/21, 236/23, 236/27, 236/27

[382]

dabdih is. tapıcı

d.+dırlar (ki19.doğru ve sağ akıla dabdihdırlar) 60/19

[1]

dadlılık is. tatlı olma durumu

d.(ğ)+ı (meyvanıñ güzelliği, ve15.dadlılığı cümlesine galib geldi) 95/15

[1]

dagi taki

d. (dagi Avraama vad23.olunan beraged) 114/22

[1]

dağ is. çevresine oranla büyük çaplı yüksekliğe sahip arazi yapısı

d.+de (ki ne17.bu dağde, ne Yerusalamde secda edecegsiniz Bede18.re) 135/17

d.+ında (ve bunnarın cemiysin5.den sonra, öğretirler idi Rabbiniñ Dursina dağında Mu6.si Beygamberiñ vasıtasıyla cemiyy insannara emr eddiği7.on tembihleri) 5/5

d.+lardan (. bunları[77]1.yügseg dağlardan aşağı atarlar idi) 77/1

[3]

dağıl- f. toplu halde bulunurken birbirinden ayrılıp uzaklaşmak

d.-ıb (ve Yehudileriñ dağılıb peragende olacaklarını) 59/14

d.-ırsa (bu kitab, eğer himmetiñizile, ve nazariñizile basmaya 23.verilib, bu hristianlara dağılırsa) i/23

d.-mag (ve basmaya verilip dağılmagile bir mig6.dar faydalandılarısada) [K1]/5

[3]

dahgi taki

d. (ki dahgi cemi onuñ arga10.sına düşenler teacüblenereg derler idi) 111/9

[1]

daha zrf. önüne geldiği sıfatın anlamını kuvvetlendirir

d. (İlla ce19.miğisini maneleriñ daha eyi ağnaşılması için eddim) i/19, i/26, n/4, [ks]/6, [ks]/8, [ks]/13, [ks]/13, [ks]/16, [ks]/29, o/12, 7/25, 8/14, 10/29, 11/11, 13/17, 13/17, 14/5, 19/28, 20/26, 23/4, 25/11, 28/10, 31/8, 36/1, 41/21, 44/7, 45/19, 46/14, 49/18, 50/3, 53/16, 59/15, 63/6, 65/19, 65/19, 67/15, 67/18, 71/1, 73/13, 73/13, 77/17, 78/1, 78/21, 79/19, 85/20, 90/6, 90/21, 90/24, 91/9, 94/14, 95/22, 96(2)/2, 98/11, 101/28, 101/29, 102/29, 104/2, 105/21, 117/2, 117/22, 127/29, 129/9, 129/9, 129/10, 136/19, 136/20, 140/8, 141/3, 141/5, 141/12, 155/2, 156/21, 164/21, 164/21, 165/8, 165/18, 172/27, 173/5, 173/6, 173/8, 173/9, 173/19, 173/20, 173/26, 175//25, 176/20, 178/11, 179/5, 179/5, 179/7, 179/9, 182/16, 185/22, 186/11, 193/25, 194/26, 196/6, 202/25, 204/4, 205/15, 208/1, 208/2, 210/3, 210/7, 210/19, 210/21, 211/17, 211/21, 213/10, 213/17,

215/14, 217/16, 218/10, 220/4, 222/23, 226/21, 230/11, 230/18, 232/28, 233/1, 236/29

[121]

dahi bağ. -de/-da; üstelik; bile

d. (ve netice her bir çe6.şit gaba zanaatlarıñ dahi saabları ustalarına var7.dılar) 1/6, 1/17, 2/10, 5/17, 5/19, 9/17, 13/18,18/12, 24/10, 27/10, 29/8, 29/15, 30/17, 35/9, 43/7, 43/10, 45/13, 48/14, 55/9, 57/25, 57/25, 59/7, 60/13, 61/29, 75/10, 77/5, 77/17, 78/20, 80/1, 83/23, 83/23, 85/14, 90/10, 90/12, 92/3, 97/13, 105/6, 107/9, 107/17, 109/8, 110/12, 111/13, 111/17, 112/19, 113/17, 114/4, 114/8, 115/5, 115/7, 117/15, 120/7, 124/28, 130/25, 131/9, 145/24, 153/20, 166/9, 169/17, 172/25, 174/19, 175/6, 176/16, 177/3, 177/6, 177/11, 182/2, 183/17, 184/4, 186/5, 187/6, 188/9, 192/24, 193/18, 193/22, 194/20, 196/16, 198/6, 199/10, 199/25, 200/3, 200/13, 200/18, 200/21, 201/1, 202/16, 203/16, 204/27, 207/8, 209/16, 209/21, 210/13, 211/14, 211/18, 211/22, 211/25, 212/1, 213/4, 213/24, 215/5, 222/9, 231/27, 234/15

[102]

dalab is. Ar. taleb; istek

d.+larımızıñ (ve çanımıza faydalı olan dalabla-18.rımızıñ edasına) 221/18

[1]

dalga

1. is. su yüzeyinde rüzgâr, deprem gibi doğâl nedenlerin oluşturduğu alçalıp yükselme şeklindeki kıvrımlı hareket

d.+larından (ve cemiyy me25.guneti garg eden sularıñ dalgalarından heç zarar26.görmedi) 74/25

2. is. argo düzen, hile

d.+sından (bu dünyânıñ dalgasında. tenimiz illetleriyle) 225/29

[2]

dalgalan- *f.* (topluluk için) herhangi bir hoşnutsuzluktan dolayı tutarlı durumunu kaybetmek

d.+ (ve çetin akabelerden, ve mihnetlerden dalgalanı-29.rız) 225/29

[1]

dalgavuglug *is.* dalkavukça davranış; şaklabanlık

d. (ki dalgavuglu10.gile , ve ifdiralarile ne gadar mal kazanırlarsa) 212/10

[1]

dalyân *is.* Yun. deniz, göl ve nehirlerde kıyıya yakın yerlerde oluşturulan sabit balık avlama düzeneği

d.+nardan (ve gilar-[210]1.lardan zahre , ve dalyânnardan balığ, ve bağçelerden2.meyva, ve ormannardan kereste, ve otluklardan yığın) 210/1

[1]

damah ed- *f.* aç gözlülük etmek (krş. damah et-)

d.-meyesin (Koñşunuñ avretine ve evine damah edmeyesin) 168/14

[1]

damah et- *f.* aç gözlülük etmek

d.(d)-esin (ve17.neda goñşuñda bulunan nesnelerin birisine damah e18.desin) 168/18)

[1]

dana *is.* bir yaş ile iki yaş arasındaki erkek sığır

d.+nıñ (Nomosun babazla5.rı ellerini dananın başına goyısunlar Rabbiniñ hu6.zurunda) 67/5

d.+y1 (ve danayı Rabbiniñ garşısında boğazlasın7.lar) 67/6

[2]

dane *is.* (< Far. dāne) tane; adet

d. (gimse yogdur, bir dane bile yoğdur) 47/1, 46/8, 138/6

d.si (İnşallahu taale vagdiyle birer danesi elinize gelir) p/11

[4]

dane is. (<Far. dāne) tohumluk

d.+sini (yâ buğdayıñ, yâ sayrıleriniñ birisi9.niñ danesini) 159/9

d.+yi (ve egdiğiñ nesneyse sen biteceg cesedi egmessiñ, emma8.çıblag daneyi)
159/8

[2]

dap- f. tapmak; çok sevmek; itaat etmek

d.-alım (ki bunnara Allah gibi dapalım deyi) 183/3

d.-arlar idi (cümle insan16.nar daparlar idi fudanlara altuna, gümüşe,
yâhod17.fesatlı tasfirlere, ve fena isimli adamlara) 45/16, 180/10

d.-ıyorlar (Cümlesi bir feyil ile bu günahıñ pu7.tuna dapıyorlar) 48/7

[4]

dapın- dönşl. f. tapınmak; hizmet etmek

d.-mamız (ve azizleriñ egonalarına helas edici9.miziñ egonalarından daha ziade
tevazuyle dapınmamız) 179/9

[1]

dar

1.genişliği az ve yetersiz olan

d. (ve cümleye bu gadar13.bir dar ve cefalı yol görünürken) 9/13, 9/26, 87/17,
157/17, 158/21

2. (kavrayış, zihinsel güç için) yetersiz

d. (heç bi huzur olma, dar ağılımıza sığış17.madıg bazı sırları için) 11/16

3. (zaman için) kısa

d. (böyle dar vagdında sadıg ol22.maya başga bir çare bulamaz Yisus Hristoza
vacib23.olan imandan, ve gavi umuddan maade) 165/21

d.+da (ki dayıma Allahıñ tembihlerini bu10.darda, ve hec bir gün günah edmesa)
99/10

[8]

dar ağacı is. [Far. dār (direk)+ T. ağa(c)+ı] idam mahkumlarını asmak için kurulan sehpa
d.+na (ve23.öyle asarlaridi dar ağacına) 76/23

[1]

darsıgılan-f. sıkılmak, bunalmak

d.-ırlar (illa[186]1.darsıgılanırlar Allaha garşı, ve bir nahag gimseyegibi2.buna
imfal olurlar) 186/1

[1]

darsıgılanma is. bunalma

d. (ki Aziz Şehidler böyüg ga6.hramannıg ile çekdigleri eziyedleriñ arasında
darsıgılan7.ma nişanesi heç göstürmediler) 77/7

[1]

darsıhlandır-f. bunaltmak

d.-mañ (evlatlarıñızı darsıhlandırmañ, had29.da fazilete igdiza eden gayreti gayıb
edmeyeler) 198/28

[1]

dasıblig is. (< Ar. ta‘zīb+lik) üzme

d. (ve töreleri dayıma seçib geri26.atar dasıbligları) 156/26

[1]

daşfir et- f. (Ar. taşvīr+T. et-) betimlemek

d.(d)-en (Zira bu14.dünya Allahıñ zığnetini bize daşfir eden bir seyir ye15.rine
beñzer) 18/14

daşı-

1. sahip olmak

d.-madan (Zira bu mahlu20.gad Allahıñ yüce tasfirini gendine basılmış daşıma21.dan daha azim rubbe almag mimginsiz idi) 90/21

d.-r (Allah için, ve faziled için bir dumanı figir21.daşır) 170/21

d.-rız (ve hulusane18.sevda daşırız cemiy borşlarını bize borşlu olannara hi-19.ba edmeye) 225/18

d.-yannarı (ki çok yağnış tarifler, ve3.zıd fikirler daşıyannarı görüyoruz) 79/3

2. bir yerden başka bir yere götürmek

d.-rız (ve bu zayıflıgdan ağırlaşmış vicutleri daşı23.rız) 224/23

[5]

daşlad- f. taşlatmak

d.-ırlar idi (sağ defn25.ederleridi. daşladırılaridi) 76/25

[1]

daşre is.dışarı

d. (yani. bu ciniñ cinsi daşre cıgmaz) 89/22

d.+dir (ki adam16.irtigâb eder, ki vicutinden daşredir) 207/16

[2]

dat is. tat; lezzet

d.(d)+1 (ve her fa5.ziletiñ puñarı. İbatetiñ dadı, paglıgıñ gıyımeti) m/5

d.+1ı (yâni. camiy insannar ile hulusane,11.datlı, dillice, dostane , ve halimliğile gonaşalım) 201/11

[2]

dava is. (< Ar. da'vā) amaç; ülkü

d.+sından (ve zamiriñ davasından maade) 206/17

[1]

davacı is. (< Ar. da'vā + T. cı) şikâyetçi

d. (dayi8.ma zamirimiz bize davacı olurudu) n/8, 169/19, 170/22

d.+lar (bu şeraatîñ murafasında22.ne davacılar, ve ne şaadlar aranacag) 123/22

d.+ları (bu çeşid heragetîñ kâzib davacıları1 l.ve ifdiracıları) 214/10

d.+ydı (dayima zami5.rim bana davacıydı) [Th2/5

[6]

dava et- f. (Ar. da‘vā+T. et-) davacı olmak

d.(d)-er (öyle bed feyllere. illa beg tasalanır, dava eder) 133/17

[1]

davet is. (Ar. da‘vet) çağırma

d.+iñiziñ (bir Ruh var nasıl gi siz dahi daveti10.ñiziñ bir ümüdüne teglif oldunuz)
131/10

[1]

dayınıg sf. dağınık

d. (ki bitün dünyâda dayınıg olan Or3.thodoksoi Hristianlarıñ cemi Hristozuñ bu
bir ve Aziz Eg4.glisasınıñ cemaetidir) 135/2

[1]

dayima zrf. (< Ar. dā‘imā) sürekli olarak

d. (dayima zami5.rim bana davacıydı) Th2/4, [ks]/19, p/19, 2/10, 5/16, 10/8, 24/8,
24/27, 25/23, 25/26, 25/26, 27/12, 32/25, 34/12, 36/6, 36/10, 36/17, 37/5, 39/2,
39/13, 39/13, 39/19, 39/19, 39/24, 40/27, 47/28, 50/17, 52/11, 74/7, 74/15, 78/28,
80/7, 80/9, 80/11, 88/20, 91/16, 91/18, 93/9, 94/25, 95/27, 96(1)/22, 99/9, 99/17,
100/11, 111/5, 117/3, 118/19, 124/22, 129/18, 131/6, 133/12, 139/18, 141/8,
156/25, 160/16, 162/16, 178/17, 180/19, 190/10, 191/4, 197/21, 198/4, 198/11,
199/7, 199/18, 199/26, 199/26, 200/10, 200/14, 201/5, 201/19, 201/22, 207/14,
212/23, 213/13, 213/19, 215/17, 215/25, 219/3, 219/26, 220/5, 227/11

[82]

dazir eyle- (Ar. tāzir+ T. eyle-) azarlamak

d.-di (ve iman26.sızlığı için, ve sayırı bed ogragışadları için dazir eyledi) 110/26

[1]

de bağ. -de, dahi, bile

d. (Zira bu Melayiglerde bizim gibi 10.yaradılmış mahlugatlarıdır) 12/9, 18/2, 38/20, 45/18, 63/18, 109/9, 121/10, 123/22, 148/17, 150/23, 153/17, 167/23, 201/7, 202/10

[14]

decayibet is. (<Ar. ta'accub) şaşırma (krş. teceyibed)

d. (ve insan helaslığının 26.sırları için bu kadar decayibet ile söyler) 59/26

[1]

deccal is. (< Ar. deccāl) dinî inanışa göre kıyamete yakın ortaya çıkacak olan aldatıcı ve kötü yaradılışlı kimse

d. (Aziz kitab böyle govala12.yıcıları deccal yâhod Hristozuñ düşmannarı ta13.bir eder) 78/12

[1]

defa is. (<Ar. def'a) kez

d. (Ve eğer ge19.lamlarının arasında bazı defa dinimiziñ bablarından) 7/19, 13/22, 14/8, 48/14, 65/4, 112/8, 115/3, 120/6, 120/7, 121/19, 139/11, 170/22, 171/27, 172/2, 172/5, 172/11, 186/17, 186/29, 195/12, 195/21, 196/4, 220/2, 226/6

[23]

defdiş is. (<Ar. tefṭīş) denetleme

d. (Allahıñ defdiş olunmaz şeriadı) 115/15

d. (İl9.la yüregleri, ve galbiñ derünnerini defdiş eden Alla10.hıñ huzurunda oluyor) 152/9

[2]

def ed- f. kovmak

d. (imdi sen fidneleri def ed) 224/2

[1]

def eddir- *f.* kovdurmak

d.-sada (ve bu Aziz Konstantinos Batisah eğer bitün12.högmünde bulunan yerlere fermannar göndürüb def 13.eddirdiysada) 77/13

[1]

def et- *f.* kovmak

d.(d)-eridi (ve zararlı tarifleri aralığ aralığ görünüyolarısa da2.Aziz Egglisamız def ederidi)133/2

d.(d)-meye (ve igdizalıdır illetleriñ zayıflanma27.sına, ve ten hücumleriniñ azgınnıgını def edmeye) 190/27

[2]

def eyle- *f.* kovmak

d.-sin (ve def29.eylesin fidneleri, ve mugayiri din tarifleri) 78/29

[1]

defnet- *f.* (Ar. defn+T. et-)]ölüyü gömmek

d.(d)-e (Dördüncüsü,21.soyündure ve def ede dini barcalayıb taraf idenleri) 139/21

d.(d)-erleridi (sağ defn25.ederleridi) 76/25

[2]

defnol- *f.* (Ar. defn+T. ol-) gömülmek

d.-du (Haçın üzerine mıhlandı, defn oldu, dirildi) 12/14, 81/1, 119/21

d.-ması (Hristozuñ defn olması ölümünün şübbesiz isba24.dıdır) 119/23

d.-ub (İmdi cumaa günü defn olub) 120/4

[5]

defol- *gçsz. f.* (Ar. def+ T. ol-) çekilip gitmek

d.-acag (ve mihnetleriñ cümlesi vagd ile def olacag) 44/6

d.-duysa (inayetullah ol mesebsizle4.rin cümlesi körlenib fentleri ve feyilleri def olduysada) [ks]/4

d.-masına (eğri mesebiñ def olmasına) 137/8

d.-suñ (yâhod gendinde olan bir musubedlig def olsuñ18.deyü) 175/17

[4]

defsir is. (< Ar. tefsîr) yorumlama

d. (ve semavi Bederiñ miradı iradesini14.mufasal üzere defsir ve darif eddi) 109/14

d. (eyilig ile gemliğin23.mabeyini ne gadar böyüg farglı olduğunu defsir eddi) 110/23

[2]

defşiril- f. devşirilmek; bir araya getirilmek, derlemek; toplamak

d.-eceg (ta anleriñ uclerina deg17.defşirileceg) 159/17

[1]

degdir ol- (Ar. tekdîr+ T. olmak) uyarılmak

d.-uruduk (Yani eğer gendimizi tanı6.sag, ne bu dünyada, ne öbir ömürde degdir olur uduk7.Allahdan) 17/6

[1]

degil bağ. eklendiği kelime olumlu ise olumsuz yapan olumsuz ise olumlu yapan bir söz

d. (emma nihayed16.siz gazebiñ eziyeti için degil lakin ne türlü tarigi17.len olacagisa fesatlanan) 158/16

[1]

degrar is. (< Ar. tekrâr) aynı hareketin, işin, olayın tekrar ortaya çıkışı

d. (ve na-19.sıl, ki bu gurban igdiza edmesa, degrar stavros üze-20.rine gelmeye) 233/19

[1]

değil bağı. eklendiği kelime veya cümle olumlu ise olumsuz yapan olumsuz ise olumlu yapan bir söz

d. (ki7.diniñ tarifi lazım değil) 3/7, 3/15, 8/23, 9/16, 20/6, 20/21, 23/3, 25/9, 27/2, 27/22, 28/21,

78/6, 79/23, 82/9, 82/10, 83/26, 84/5, 85/2, 85/16, 86/5, 86/7, 86/13, 86/16, 88/26, 99/28, 106/22, 107/12, 109/2, 110/2, 110/19, 117/10, 122/8, 125/24, 126/12, 126/22, 127/5, 131/18, 140/23, 140/25, 141/4, 143/9, 146/1, 148/6, 152/7, 152/19, 158/14, 159/1, 166/5, 166/6, 172/20, 175/5, 176/11, 178/7, 204/26, 205/17, 215/2, 219/12, 221/9, 232/13, 233/13

d.+diler (emma bizden değildiler.” böyle hasım26.ler) 77/25

d.+dır (Onnariñ işi değildir o) 7/11, 8/12, 10/3, 10/13, 20/24, 22/19, 24/20, 25/28, 27/10, 29/1, 32/9, 36/15, 38/17, 38/25, 48/26, 51/19, 59/18, 80/4, 82/4, 83/7, 86/10, 98/21, 99/13, 102/24, 136/25, 154/4, 157/11, 161/6, 182/1, 182/28, 185/21, 201/28, 208/14, 220/15

d.+dırlar (Görünmeyen mahlugatlar on6.narki bu beş haveslerimize tabi değildirlar) 28/6

d.+dırlar (Daş ve odun götü de5.ğildirler) 29/5, 44/15, 231/5

d.+idi (Allahdan beyân olunan din lazım değil idi) 11/23, 17/9, 72/19, 101/13, 103/24, 104/18, 106/10, 112/12, 115/6, 115/10, 119/24, 120/2, 133/29, 233/28, 234/10, 234/21, 235/4

d.+igen (Alla26.hıñ ismini lisana alırlarsa igdiza değil igen) 186/26, 234/16

d.+isa (ve18.hillesiz galbden başlanmış değil isa) 184/18

d.+ise (ve hela6.slığımız bu adedlerden ibared değilisede) 156/6

d.+iz (hadda gadir değiliz, vacib olan teşegürü, ve sec22.dayı vermeye) 37/21, 53/4, 69/14, 126/20

d.+ler (ki Şerif Kita9.ba zıd değiller) 188/9

d.+siniz (Zira nomosuñ altında değilsiniz) 73/21

d.+ siñiz (nomosuñ altında değil11.siñiz illa nametiñ altındasıñız) 166/11

d.+siniz (Zira nomosuñ altında değılsiniz) 73/21, 207/19, 219/6

[144]

değış- f. başka bir biçim veya duruma girmek

d.-tiler (ve yerde sürü26.nenneriñ tasfirine değıştiler) 21/26

[1]

değışmeg is. değışmek işi

d. (Zira asıl oruc fagad yemeglerden[182]1.geri olmag, yâhod yemegleri değışmeg değıldir) 182/1

[1]

deher is. (< Ar. devir) çağ

d.+den (Zira da de5.herden beri fagad Allah tegmil ayırd edereg bilir gaygı6.sıdır) 167/5

d.+lerden (İginci isbatı budur. deherlerden evvel Allahıñ 23.cemiy eddiği gavillerden eñ seçgili gavli gendi oğlu24.nuñ İnsan olmasıdır) 63/22, 63/29, 80/18

[3]

dehir is. (< Ar. devir) çağ, o çağda yaşayan insanlar

d.+ iñ (On igincisi. Ve geleceg dehiriñ ömürünü19.amin) 81/18

d.+lerden (oğul dehirlerden evvel tabiri mimkinsiz tarik ile10.Bederden mevluddur) 85/9, 113/1

dellaled is. (<Ar. delâlet) işaret (krş. delleled)

d. (Allahıñ azim terahumu25.nu dahi dellaled eder) 57/25, 65/18, 107/13

[3]

delleled is. (Ar. delâlet) işaret (krş. dellaled)

d. (ve akıbed16.İncilii şerifiñ vasıtasıile bitün dünyaya delleled o17.lunmuş) 62/16

[1]

demiz is. temiz

d. (ki14.cemi işleri, ve heb ömrü her fazilediñ demiz legesiz15.aynesi oldu)
111/14

[1]

demir sf. demir elemetinden yapılmış

d. (bunna27.rıñ edlerini kemiglere ve bağarsıglara gadar demir dırna28.kler ilen
gazıyıp yırdarlar idi) 76/27

denil-

1. gçsz. f. söylenmek, sözü edilmek

d.-di (Ve hemi denildi, ki16.insan tabiedden zayıf olmag ile) 49/15, 117/18,
128/10, 155/4

d.-diği (La24.gin çüñgi insanda bu hasietleri görmeyoruz gayrı ev25.velce
denildiği gibi) 48/25

d.-diyidi (Yogarıda denildiyyidi, ki insan Allahıñ şegline ve u22.ygunnuğuna göre
yaradıldı) 48/21, 49/14

d.-eceklerdir (ve İman ilen icra olurken gö5.rünmeyen feyillerde bu
denileceklerdir) 144/5

d.-enner (Allahıñ tasfirine beñzediği için denilenner ergege19.ne gadar yağırsırsa)
31/18, 36/5

d.-ennerden (Emma çüñgi yogarıda denilennerden13.eyice isbad olundu) 52/12

d.-enneriñ (Denilenneriñ cümlesinden ö15.grenebiliriz) 50/14

d.-ir (şübbesizlik herareti verdi. Hristian ibadeti a21.gliet denilir) 10/21, 30/21,
93/6, 131/5, 169/1

d.-meye (ki Melhise-22.degiñ ayini üzere bir gayrı iereis galga, ve
Aaronuñ23.ayini üzere denilmeye) 232/23

d.-siñ (ta bu denilsin gendimize borc olan muhab22.bed icinda) 173/21

2. gçsz. f. ad verilmek

d.-diler (İlg insan Adem , ve garı Eva denildiler) 31/23

d.-en (Ahdi Atig da yani tevratı Şerif denilen kitabda) 57/17, 230/28

d.-ir (Bu sebep için8.insan bir güççük dünya denilir) 18/8, 28/8, 38/20, 70/11, 82/18, 83/29, 128/5, 131/18, 134/9, 135/1, 135/2, 135/23, 167/3, 171/25, 190/21, 191/17

[38]

deniz is. yer kabuğunun çukur bölümlerinde oluşan birbiriyle bağlantılı su kütlesi; bahir, derya

d. (Ve üçüncü günde29.yeriñ yüzünde olan suları göllere ve denizlere biri-
[30]1.gdirib yerin yüzünü guruddu) 29/29

d. (Beşinci günde deniziñ balıklarını, ve9.havanıñ guşlarını yaraddı) 30/8

[2]

denlen-f. vücut bulmak

d.-miş (Ni29.ce ki ibnullah denlenmiş ise) 107/29

[1]

deñsiz sf. patavatsız

d. (vi5.cudiñ derki edeb gımıldanması, geyimlere deñsiz i6.catlar, teniñ vacıbsız donanması) 207/5

[1]

depele- f. çiğnemek, uymamak

d.-diği (Oldu ki insan gendi radetiyle ilehi tembihi depelediği12.için) 49/12

d.-yicisi (bu tembihiñ depeleyicisi olur hergim edersa te26.niñ fena iştahına sebep veren şey) 206/25

[2]

depelen-f. çiğnenmek, uyulmamak

d.-di (Meseb rezil olacag2.nasıl, ki dünyanıñ bu helas edicisida depelendi) 125/2

d.-irler (ve çüangi ilehi tembihler bu meyilleriñ6.vasitaleri ile depelenirler) 93/6

[2]

derahum is. (<Ar. terahhum) acıma, merhamet

d.+lu (Derahumlu Allahıñ bu helas edici tedbiri) 95/5

d.+undan (lakin vasfı mimkinsiz derahu9.mundan) 100/9

[2]

derakap zrf. (Far. der+ Ar.‘ağab) çabucak

d. (yani tabiyetinde olan tegmil5.ligler da derakab ağnaşılırlar) 21/5, 30/1

[2]

derd is. Far. üzüntü

d. (derd, ve mih13.ned ol ademiñ canına olur) 50/12, 50/22

d.+li (düñyâda da bitün ömürlerinde yüregleri derdli) [p]/22, 94/17, 96(1) /15, 163/1

[6]

derdibend is. dertli, tasalı

d. (Ve çüangi insan, de24.diğimiz gibi, guvvetsiz, derdibend) 50/24

[1]

derdimend is. dertli, tasalı

d. (ve bu gadar çoğ derdimendiken) 50/5

[1]

derece is. Ar. aşama

d. (ve gendimizi dü9.şünüp ezber etmeyle derece derece yaglaşırız Allahı10.ağnamaya) 18/9, 37/20, 44/21, 111/13, 123/10, 177/24, 204/28

d.+lerinden (yâhod Egglisa derecelerinden başga birisini) 211/12

d.+sine (negadarda yücelenirsa faziletiñ eñ25.yüce derecesine, mücerred düşünmeli) 217/25

d.+sini (Esgi alimdarların hemen cemiyisi ilmiñ ilg derecesini bu3.gelamı gıyas ederler idi) 17/2

d.+siz (hadda Melayikle7.riñ ve insannarın bu gibi haşiyetlerinden derecesiz ü8.stün görünür İncil-i Şerifiñ bu gelamına göre) 25/7, 100/9

d.+ye (Ta bu dereceye vardıydı insan24.aglınıñ görülüğü) 45/23

[13]

derhumlu sf.(Ar. terahhum+T. lu) merhametli

d. (İmdi yâ derhumlu Rabbi! bragma3.bizi böyle günahlara düşmeye) 226/2

[1]

deri is. insan ve hayvan vücudunu kaplayan tabaka

d.+lerine (ve memelerini goparırlar idi.20.ve bunnardan made bunnarı hayvan derilerine digerleridi) 76/20

[1]

derin sf. yoğun

d. (cesaret etme bu gibi tef24.dişlere. İlla çoğ derin iytigat ile Hristos efendimiziñ bu25.kelamını söyle) 12/24, 36/7, 45/27, 178/7, 206/1

d.+liğı (yani. heyi Allahıñ ganiliğiniñ, ve3.ilminiñ, ve higmediniñ derinliğı) 118/3

[6]

derinlik

1. is.yoğunluk

d.(ğ)+ine (o gibi nizamsızlığıñ zuhurinde da teacub25.edeceydik ilehi ilmiñ derünliğine) 34/25

2. is.en duyarlı nokta

d.+nerine (İl9.la yüregleri, ve galbiñ derünnerini defdiş eden Alla10.hıñ huzurunda oluyor) 152/9

[2]

derman is. bir hastalığı iyileştiren ilaç

d. (ki fagad nomosun hıvzı da derdimi10.ze derman olamaz) 53/10, 116/8

[2]

derön is. tören; anma, kutlama, nişan, evlenme, ölüm gibi sebeplerle yapılan toplantı; merasim

d.+inde (ve şerif Monastırımızın deröninde olan sholiona da guv28.vetimiziñ yeddiği gadar muhayet oldug) m/27

[1]

ders is. Ar. bir olayın bellekte bıraktığı öğretici iz

s.+leriñ (ve eyi dersleriñ gazanı13.masıyilen) 35/12

[1]

dert is. Far. üzüntü

d.+li (ve gendini mübdale olduğu[52]1.dertli, ve peçare halden gurtaracag vasıtayı, ve yar2.dımı) 52/1

d.(d)+imi (ki fagad nomosun hıvzı da derdimi10.ze derman olamaz) 53/9

d. (d)+iñ (ve peg Azizleri dahi o vagıdda derdiñ ve ga l l.safediñ egmeğini yediler) 75/10, 99/2

[4]

derun sf. içten gelen

d.+i (illa deruni yüregden tegmil hristian26.nar gibi) 184/25

d.+inden (ve dayıma ne24.tamedinde saglınrısa bu gibil günahın deruninden) 212/24

[2]

derün

1. sf. içten gelen

d. (ve tefdişsizce iman ederim eñ derün tevazuile23.ve iydigat ile) 86/22, 183/21

d.+den (Bunun için ibadetimiz deründen olmalı) 37/9, 141/28

d.+inde (cemiy Millet14.ler galblerinin derüninde sezerleridi) 66/14, 144/20, 223/3

2. sf. dibi yüzeyinden uzak olan

d. (nasıl, ki derün guyuya20.düşen adamda başgasından yardımlaşmayınca çıgma21.ya gadir değildir) 98/19, 98/22

3. sf. yoğun

d. (Aziz Egglisamız bizden amellerimiziñ23.böyle bir derün tagirini ister) 149/23

4. sf. iç

d.+inde (ve bu icmaliñ sekizinci23.babından soñune gadar İstambol derüninde mevcut o24.lan iginci mesguniye Sinodostan tegmil oldular) 81/23

d.+ine (ve bu imanıñ haznesini derünine hıvz [71]1.eden egglisadan daha esgi bir zad yoğdur) 70/24, 128/21

d.+nerini (ve galbiñ derünnerini defdiş eden Alla10.hıñ huzurunda oluyor)
[13]

derya is. (< deryā) birşeyin bol olduğu yer

d.+sına (ki13.insannar günahlarıñ deryasına garh oldular) 54/13
[1]

destan is. (< Far. destān) (mecaz) herkes tarafından konuşulan olay

d. (Allahıñ gendi lisanı15.ile insana beyân eddiği niyedleri insanların lisanına16.destan olmayle) 70/16

d. (ve cemiy züryedine destan eyiledi uzun ömrü12.nüñ golayıylen) 71/11
[2]

devir is. [AAr. devr] sürekli ve düzenli değişme; çevrim

d. (bi15.tün bu devir esgi vasiyediñ vagdında oldu) 75/15
[1]

deyg?

d.+sizler (ki deysizler, ve günahgârlar dirileceğ14.ler isa da , nihayedsiz ömürüñ ifdiharı için değıl) 158/13

[1]

deyi *ed.* birlikte kullanıldığı kelime veya kelime grubunu “diyerek” anlamıyla kelimeye bağlayan bir söz

d. (ve bu na-[n]1.çarlıgda bulunan hristiannara fayda edsinner deyi) [n]/1, [ks]/23, 3/19, 4/4, 6/3, 7/24, 8/21, 19/8, 29/19, 30/13, 40/26, 51/10, 65/20, 66/10, 76/22, 79/20, 89/20, 94/15, 99/26, 126/19, 127/19, 128/20, 164/22, 165/8, 175/20, 178/6, 180/10, 180/15, 183/3, 185/17, 187/11, 187/18, 187/29, 202/12, 219/27, 231/2

[36]

deyil- *f.* denilmek, söylenmek

d.-ecegler (Yine Melhisedeğñ ve Hristozuñ arasında olan28.uygunnug için agabince deyilecegler) 235/28

[1]

deyinegle- *f.* değnekle vurmak

d.-r idi (deyinegler idi, dişle18.rini sögerler idi) 76/17

[1]

deyişad *is.* [deyiş+ Ar. ât] söz dedikodu yada haber türünden laf

d.+den (ve bu deyişadden so24.ñra gine Baulos söyler) 115/23

[1]

dıg- *f.* iterek zorla içeriye sokmak

d.-ar (semavi Bederiñ gendine olan muhabbed için bir23.guvvedli ve şübbesiz emniyed dıgar) 144/23

[1]

dıgmag *is.* tıkmak işi

d. (ve bu Allaha vacib olan herareti dıg22.magile) 144/22

[1]

dışarı is. sözü edilen yerin dışında kalan yer ve nesneler

d. (ve dinimi7.ziñ sunorlarından dışarı govulmuş hilleli iytigatlar8.var) 6/7, 32/6, 38/19, 38/27, 40/18, 41/16, 77/21

d.+da (dışarıda bulunan cemiy Arhiereaslarada oyanıg bulun2.mamızı emr eddilerisa) [ks]/1, 176/7, 182/15, 184/19

d.+dan (Zira gerek dışarıdan , ve ge7.reg içeriden bu müümin dinimiziñ etuği egberleri heç eksilmeyecegler) 78/6, 184/24

d.+nıñ (Zira yüreğiñ içeridegi iitigatı dışarınıñ24.nişaneleriyle görünmemeg gabil değıl) 38/23, 184/21

[15]

dibsiz sf. dibi olmayan

d. (ve eñ dibsiz garanlığıñ17.mekânına, Şeyitannarıñ derneğıne) 124/16

[1]

didasgalos is. Yun.öğretmen (krş. didaskalos)

d.+lar (ve didasgaloslar bulunmadıgñı bagdıgca) m/1, m/29

d.+lara (ve bunnardan made sholionnarda olan didasgalos22.lara da din borçlarıñ büyüğü bellensiñ) 14/22

d.+larıñ (Eğer bunnarı o cema9.et öğrenmemiş ısa,didasgaloslarıñ nasihatleri o cemaete10.temel bulamaz) 8/9, 8/10, 8/22, 13/1

d.+larını (Yehudi22.leriñ alimdar didasgaloslarını hecil eddi) 109/22

d.+uñ (ve aziz didasgalosuñ yazdığı li3.sanı bilmeylen) 14/2

d.+larda (ve 19.müümin dinimiziñ şurutlarını türg lisaniyle vaz ede20.ceg didasgaloslarda peg nadir bulundugları icin) [Th2.]/20

d.+um (ve faziletli didasgalosum kur Yermanostan) [K1.]/3

[10]

didasgalosluk is.[Yun. didasgalos+ T. luk] öğretmenlik

d.(ğ)+um (Bahusus, ki güçcük Anadolu17. Hristianlarıylen otuz beş senedir bazı
vagid didasgaloslu18.ğum ile) [Th1.]/18

[1]

didaskalos is. Yun.öğretmen (krş. didasgalos)

d. (Me26.sela didaskalos ekklisada hırsızlığıñ haggına nasihat27.eder) 7/26

d.+lar (ki2.didaskaloslar Ekklisalarda nasihat eddigçe) 7/2, 7/9

[3]

dig-f. biçilmiş veya yırtılmış kumaş, deri, yara vb.ini iğneye geçirilmiş iplikle tutturmak

d.-erleridi (ve bunnardan made bunnarı hayvan derilerine digerleridi) 76/20

d.-ib (bunları çuval içine24.digib suda boğarlar idi) 76/24

[2]

dig- f. bir cismi dik olarak durdurmak

d.-diñ (ki seniñ salihliğiñe şaaded çadırı dig17.diñ) 223/17

[1]

diggad et- duygu ve düşüncüyü bir noktada toplamak

d.(d)-e (ve dahi19.gadir olduğadar diggad ede egglisada ogunan ako20.luthiaya
ve tesbihatlara zeyin vermeye) 193/19

[1]

diggat is. duygu ve düşüncüyü bir noktada toplama

d. (ve fazilet sa24.abı belenmiş, gendi zamirini diggat ile tefdiş etsin) 6/24, 17/8,
227/10

[3]

diğne-f. işitmek için kulak vermek

d.-diler (gözleriylen işlere bak8.dılar, gulagları ilen ustalarıñ tariflerini
diğnediler) 1/8

d.-meyennere (ve aziz Beterlerimiziñ29.çok ispatlarıyla ağnatır diğnemeyennere hırsızlık ne ga-[8]1.dar böyüg götülüg olduğunu) 7/29

d.-rlersa (Ruhani nasaatları vazifesizliğile diğnerlersa) 196/5

d.-rgen (bu kitabıñ tarifini ogurgen, yâhod diğnergen23.yüreginiñ içinde sezdiği ferahdan da mütenebbi olabilir) 58/22

d.-ye (ve heraretile 21.diğneye vaz olan Allahıñ gelamını ve ruhani talimi) 193/21

d.-yen (ki Ekklisalarda nasihat eden didaskaloslar diğneyen Hri10.stiannara diniñ temelini, ve bablarını, ve şurıtlarını11.sıralı tarif etmezler) 7/9, 7/21, 215/9

d.-yenner (İlla nasihatleri diğneyenner imanımızıñ13.temelini, ve bablarını, ve şurutlarını vacibi üzere14.öğrenmedikleridir) 8/12

d.-yennere (Anca diğneyenner2.faydalanmaya, ve bu günahıñ gorgusunu yürekle3.rine yerleştirmeye) 8/1

[10]

diğnen- f. dinleme işine konu olmak

d.-meli (iytigatile,9.ve heraretile diğnenmeli , ve gabul olmalığen) 196/9

[1]

diken is. yüzeyinde sert çıkıntıları olan bitki

d.+in (ve Rab26.biniñ dar ve dikenin sogağına girmeye) 9/26

[1]

dikil- f. dikme işi yapılmak

d.-en (Mısırıñ çölünde bagğırdan yapılab dikilen9.yıylan ,o helas edicimiziñ tasfiriydi) 68/8

[1]

dil is. duygu ve düşünceleri bildirmeye yarayan anlatım aracı

d. (bizlere29.isbad eddi geleceğ ömürüñ dil ile dabir olunmaz ni-[111]1.medlerini) 110/29, 217/17

[2]

dile- f. istemek, arzu etmek

d.-meliyiz (uzun27.ömürü malı, itibarı, mamirliği, şardile dilemeliyiz) 220/27

d.-rsañız (ki benim ismime negadar şeyi23.dilersañız Bederden vereceg size) 221/23

d.-ye (bunnarı Bnevmatikosa itiraf 15.edereg göz yaşlarıylen Allahıñ merhametini dileye) 193/15

d.-yelim (ve canımızıñ helaslığını gendinden dileyelim) 220/24

[4]

din is. (< Ar. dīn) Tanrı'ya, olağanüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum

d. (Ru3.hani hallerine gereği gibi vakıf olub peg ihtizalı gö4.rünen ömürü din işlerini fehm eddiğim için) [Th2.]/4, [ks]/2, p/10, 3/13, 5/8, 7/23, 8/22, 11/23, 14/22, 59/23, 62/8, 78/29, 80/8

d.+de (bir nişan da21.bu ki, insan ağına sığışmayan bazı şeyler da buluna22.bu dinde) 11/22

d.+e (ki dine saabedlig ederiz behanesiyle gerçeğliği gedm ed28.meye çalışırlar) 77/27, 77/28

d.+i (İmdi Hristian dini da mücerret isba9.ta ve tefdişe mahsusdur) 9/8, 10/4, 10/6, 10/22, 11/17, 70/22, 132/28, 139/21, 172/6

d.+imiñ (bu dinimiñ gerçeğliği icin.8.gezalig zamiriñ nomosu üzere herbir insan borcludur9.Babasına, ve Anasına riayed edmeye) 172/7

d.+imiz (hristian gullarıñızın tagrirlerinden muumin dinimiz icin) [Th1.]/3, 10/25

d.+imize (ve müümin dinimize gavi, ve şübbesiz ede14.ler gâmil olmaları icin) 13/13, 133/10, 145/25

d.+imizi (bu gibi müümin dinimizi yetig 7. tarif edici) [K1.]/6, 10/13, 80/1

d.+imiziñ (ve 19.müümin dinimiziñ şurutlarını turg lisaniyle vaz ede20.ceg didasgaloslarda peg nadir bulundugları icin) [Th2.]/19, i/5, [K2.]/16, m/4, m/20, n/8, n/14, n/23, [ks]/16, p/1, 1/21, 3/19, 5/13, 6/4, 6/7, 7/3, 7/19, 9/9, 9/18, 9/28,

10/26, 11/7, 11/20, 12/28, 14/12, 14/14, 41/23, 74/11, 78/7, 78/21, 79/4, 79/16, 79/24, 81/20

d.+in (garındaşımız Blatonun doğru dinin tarifi(or13.thodoksos didaskalia) tabir eddiği kidabı bulub, tercü14.ma eddim) i/12

d.+iñ (ve diniñ talimini edeceg, ve aziz egglisalarda papazla18.ra) [Th2.]/17, o/26, 1/24, 2/10, 2/13, 2/17, 2/19, 2/22, 2/27, 3/1, 3/5, 3/7, 3/9, 3/11, 3/18, 4/1, 7/10, 7/22, 8/8, 8/18, 11/9, 38/21, 69/23, 80/13, 82/1, 85/20, 125/25, 128/10, 133/27, 136/25

d.+iñe (gendi diniñe yetig hakim5.ol) 11/4

d.+ine (ve hristianniğñ gerçeğ dinine böyüg rezillig geti14.rirler) 184/13

d.+iñi (bu diniñi doğru agılıñ maggemesine durudub) 11/5

d.+ini (ve gerek Hristian dinini kabul edib) 4/10, 80/12, 172/11

d.+iniñ (ve marife14.tlerden üstün olan Hristian dininiñ öğrenilmesine) 1/14, 77/9

d.+ni (batıl dinni Babas gün batıgı högmünüñ altına21.aldı) 77/20, 79/19, 191/17
[110]

dindar sf. (Ar. dīn+Far.dār) din inancı güçlü

d. (ve edrafında mevcut olan ruhani garındaşlarımız dindar) n/26, s/7, s/10, 3/21, 3/27,5/1, 13/15, 43/4, 44/8, 46/12, 64/19, 82/15, 106/17, 133/4, 139/10, 139/12, 139/15, 146/3, 150/24, 150/26, 171/16, 199/25

d.+lar (Zira bu ibaded hanelerde dindarlar birikirler Al4.laha ibaded edmeg için) 70/3, 74/20, 78/21, 122/24, 134/10, 142/3, 158/8, 158/11, 158/15

d.+lara (resullere2.ve cemii dindarlara Aziz Ruhu göndürdü) 126/2

d.+ları (ki heb dindarları mibareglesin) 114/13

d.+larıñ (cemiy dindarlarıñ Pederi da de11.yor) 65/10

[34]

dindarlıg is. (Ar. dīn+Far.dār+T.lıg) dindar olma durumu (krş. dindarlık)

d. (Allahın ağ6.zından tariflenen dindarlık ve faziled her bir insanın7.yüreğine yazılmışiken) 72/6

d. (ve adalet ile, ve dindarlık ile ge22.çinelim) 134/21

d.+da (Anca çüangi her hristian yetig dindarlığda bulunmaz) 58/24

[3]

dindarlık is. (Ar. dīn+Far.dār+T.lık) dindar olma durumu (krş. dindarlık)

d.(ğ)+a (İ17.kincisi Allahın gorgusunu yüreğinde duta dindar18.lığa örneğ için) 139/18, 156/21

d.(ğ)+ı (ve götü8.feyilleri bu dindarlığı, ve fazileti unuddurdugları9.için) 72/8, 170/24, 201/19

d.(ğ)+ın (Zira ger14.çegliğin, ve batıllığının, dindarlığın, ve gâfirliğinin) 74/14, 157/16

d.(ğ)+ın (ve müsemması, ki dindarlığın borşlarına) 190/2, 191/15

[9]

dindaş is. (<Ar. dīn+ daş) aynı dinden olan kimse

d.+ı (o zaman yabaniden hısım, ve başga mesebliden din15.daşı, ve sayrılarıda gezalig seçmeliyiz) 173/15

d.+ım (dindaşım bana8.daha yagındır başga mesebliden) 173/7

d.+lar (ki o23.rada cümle dindaşlar birigirler) 41/23

d.+ları (ve sayrı gomşuları, ve din12.daşları için birisi düşünmez) 6/12

d.+larımız (ve bitün dünyâda bulunan dindaşlarımız için gece ve 5.gündüz eddiğünüz gayreti) [Th1.]/4, [ks]/15

d.+larımıza (ve bu bilgiden mahrum olan dindaşlarımıza3.bir meded olsun deyî gayretleniriz) 6/2, 173/17

d.+larımızdan (Ve öbiri Viennada1783. Basmaya verilib24.dindaşlarımızdan gabışıldılar) 13/24, 13/25

d.+larımızıñ (ve bir seneden berida mesebsiz Loturannarıñ22. şeytani feyilleri meydana çıkıb asıl nietleri bizim dindaş23.larımızıñ böñ ve eblehlerini) n/23, [ks]/25, 5/26, 14/11, 15/7

d.+larıñ (Hristian aziz egglisalara seyirde dindaşlarıñ bir12.liğiile beraber) 193/11

d.+larınıñ (eğer bir hristian gendi din19.daşlarınıñ, ve bahusus daha yağın olanarınıñ muza20.agasını edmez ise, imanı ingâr eddi) 173/19

[17]

dinsiz sf. (Ar. dīn+T.siz) dinî inancı olmayan

d. (Ve dahi isbatlıdır, ki dinsiz ve fena adamlarıñ8.çogları bu ömürde günnerini sefalar ile ve keyfler ile9.geçirereg ölürler) 43/7

d.+ler (ve dinsizler bu İoannisıñ şaadedli9.ğine göre) 158/8

d.+leriñ (ve her kim bunu geri adarsa dinsizleriñ sıra17.sına sayılır) 82/16

[3]

diril- f. canlanmak

d.-di (Haçın üzerine mıhlandı, defn oldu, dirildi) 12/14, 81/3, 113/26, 120/5, 120/19, 120/2, 120/28

d.-diğini (ve insanıñ helaslığı için cefa çek24.diğini, ve ölülerden dirildiğini, ve yine göge çekildiğini) 4/24

d.-dikten (Yisus Hristos dirildikten27.soñra Abosoloslara, ve başga çoğ adamlara göründü) 120/26

d.-ecegler (ve cemiy Milledler anide4.dirilecegler mezarlardan) 123/4, 157/5, 158/7, 158/14, 158/15

d.-iñ (yâ ölüler ! diriliñ, ve geliñ şe15.raatıñ önüne) 159/14

d.-memiziñ (Bizim dirilmemiziñ umudu Hristozuñ) 120/20, 158/4

d.-meniñ (ve gudretullahıñ işi28.dir bu dirilmeniñ icrasına çare aramag) 158/28

d.-mesi (Aziz kitab izlam eder bizi peg açığ kelamlarile ölen25.neriñ dirilmesi için) 157/25, 158/18, 158/22, 159/11

d.-mesinden (o zaman dirilme5.sinden gırg gün soñra bunnarıñ gözünün yamacın6.da göglere çekildi) 121/5, 126/8

d.-mesine (tebdil oldu Gesuil8.Mesihiniñ dirilmesine ize olmag için) 192/8

d.-mesini (On birincisi. gözedirim ölüleriniñ dirilmesini) 81/17, 158/26

d.-mesiniñ (Hristozuñ bu dirilmesiniñ21.üzerine bina olur) 120/20, 120/12

d.-meye (bu dirilmeye iman27.edmeg bizim borcumuzdur) 158/26

d.-meyeceğler (ki kâfirler şeraad10.vagdında dirilmeyeceğler) 158/10

d.-mez (heyi akılsız !egdigiñ nesne ölmessa, dirilmez)159/6

[32]

dirild- f. canlandırmak

d.-mesine (ve görleriñ gözleriñi7.acmasına, cinleri ihraç edmesine, ölüleriniñ dirildmesine8.savaşıridi) 111/7

d.-emez (Ölü gendini dirildemez) 98/19

[2]

diş is. çene kemiklerinin üstüne dizili, ısırp koparmaya ve çiğnemeye yarayan sert, beyaz organlardan her biri

d.+leriñ (arası gesilmeyen fizahıñ16.yerine, dişleriñ gıcirtısı, ve eñ dıbsız garanlığıñ17.mekânına) 124/16, 163/2

d.+lerini (deyineğler idi, dişle18.rini söğerler idi, gözlerini oyarlar idi) 76/18

[3]

dişi is. yumurta oluşturan veya yavru doğuran birey

d. (ve encam insanı ergeg ve dişi yaraddı) 30/11, 30/16, 31/19, 135/10, 154/19, 194/3, 206/10

[7]

divan is. (< dīvān) yüksek düzeydeki devlet adamlarının kurduğu büyük meclis

d. (bu gorkulu azimed ve heyibedli21.divan ne zaman olacağını, hag daale bizden sır eder dayi22.ma hazır bulunmamız için) 124/21

d.+ıñ (bu husus i29.cin mutayrım gaygı cevabı vereceg ulu divanıñ hu-
[148]1.zurunda) 147/29

d.+ına (ve gıyâmedden soñra cemiy İnsannar Allahıñ27.divanına görünecegler)
160/27, 165/19

d.+ında (hem Al 10.lahıñ ulu divanında hecil edmeye gast garaz eddigle11.rini
fehm eddigca) [Th1.]/10, 47/29

[6]

dizgin *is.* gemin uçlarına bağlanarak hayvanı yöneltmeye yarayan kayış

d. (odur tegmil adam zira ga3.dirdir bitün vicutini da dizgin altına almaya) 214/3

[1]

doa et- *f.* (< Ar. du'a + T. et-)Allah'a yalvarmak,

d.(d)-ereg (düün birliğine gelmeg için iki gimseyi stefa17.nos eder bunnara hag
taale tarafından nâmed gelmesi18.icin doa edereg) 154/18

[1]

doguz *sf.* sekizden sonra gelen sayının adı

d. (Üçüncü tembih evvelgi doguz tembihiñ bir teg-11.mil tefsiridir) 216/10

[1]

doguzuncu *sf.* dokuz sayısının sıra sıfatı

d. (cemiy İdaley lisan ve rağbed bozucu sözler zıd-22.dırlar bu doguzuncu
tembihe) 214/22, 217/3

[2]

doğ-

1. f. ortaya çıkmak

d.-an (ve25.yetig bulunmadığından, bu içeriği doğan ferahdan i26.sbatı
seçemez) 58/25

d.-ar (ve bu bağlantı4.dan çok tefdiş yerleri doğar) 9/4

d.-ardığını (ve bu yağını figirden18. Hristiannarın helaslığına ne kadar büyük tehliye doğa19.r ıdığını)1/19

d.-dular (İl12.ledler ile maan tahsiradlar doğdular) 96(1)/12

2. f. dünyaya gelmek

d.-du (gerçek Allahdan20.gerçek Allah doğdu, yaratılmadı) 80/20

d.-du (ve bu oğlu Avred24.den doğdu) 104/24

d.-du (gimlerdir Babası ve Anası;gimlerdir agrabaları;ne-29.zaman doğdu) 234/29

d.-madı (Beder yaratılmadı , ve doğmadı) 86/17

d.-madı (Aziz ruh19.da yaratılmadı, hem doğmadı) 86/19

d.-muşlar (Zira hadiyiler (hadimler) var, ki a5.na rahminden böyle doğmuşlar) 208/5

[10]

doğru sf. gerçek yalan olmayan

d. (cümlesinden minasıb Mosha Midroboludu fazi12.letlü garındaşımız Blatonun doğru dinin tarifi(or13.thodoksos didaskalia) tabir eddiği kıdabı bulub) i/12, m/20, o/26, 5/2, 10/6, 11/5, 11/26, 13/5, 15/3, 39/14, 60/10, 60/19, 72/12, 77/28, 78/25, 79/26, 85/15, 93/2, 99/5, 110/18, 131/26, 134/10, 134/25, 139/26, 140/4, 140/6, 140/12, 145/26, 147/13, 185/6, 186/8, 191/16, 219/17, 223/17, 231/25

d.+dan (ve bu tariflerle çalışır Egglisayı doğrudan28.şasırmaya) 137/27

[36]

doğrud-

1. f. yöneltmek

d.-arag (Gendisi2.tegmil bitün gürreyi (göğü ve yeri) gendine yağışan3.eñ eyi niyete doğrudarag feyil eddirir) 33/3

2. f. düzeltmek

d.-ma (değil doğrudma niyetiyle yâhod bir adamın ismini ga-3.leme alıb carıs eder çog haldietler ile) 215/2

d.-masına (ve yañlışlarınıñ dostane doğrud-9.masına hulusane nietile) 216/9

d.-maya (ki bunnar çalışır22.ridi insannarı doğrudmaya bir tarafdā Allahıñ öfke23.sini duyurub gorgudmayle) 72/22, 156/1

d.-sunnar (ve yañlış işler ed3.diglerinde, ehven üzere terbiye edereg doğrudsunnar) 201/3

d.-ur (Zira Allah ilmiñ gani olduğundan cemiy işlerini [25]1.uygun tarig üzere doğrudur) 25/1, 35/8, 133/18

[9]

doğrul- f. düzelmek

d.-an (ve öüd29.ler ala doğrulan nietiniñ gavilenmesine) 151/29

d.-mamız (ve eğer6.doğrulmamız için bazı defa rıza olursañ) 226/6

d.-masına (ve yağnişların doğrulmasına maksusdur) 137/9

d.-mayan (ve17.borsludurlar has cemaatından gobarıb18.uzag edmeye doğrulmayan Hristianı) 137/18

[4]

doğruluk is. doğru olma durumu

d.(ğ)+a (bunnarı her doğruluğa ve, 4.her gerçeğliğe gulavuzlamag için)121/3

d.(ğ)+undan (ve *re sulleriñ* kelisasıda diniñ28.doğruluğundan yana ahdi atikiñ (yani Beyigamber29.leriñ) kelisasından hec bir fergli değilidi) 133/28

d.(ğ)+u (hadda högümle11.rinde bulunan insannar amellerine farz olan doğruluğu12.hıvz edeler) 200/11, 201/6

[4]

doğrut-f. düzeltmek

d.-acag (ve insanıñ bu perüşan halini doğrutacag ila21.cı, ve guvveti bulmaya)
51/20

d.-malı (illa bunnarıñ ya26.ñlışlarını, ve taksiratlarını halimliğile, ve saburile
27.doğrutmalı) 198/27

d.-maya (Bu26.sebeb için Allah insannarıñ bu yañlış şeraatını27.doğrutmaya)
170/27

[3]

doğur-f. bebek dünyaya getirmek

d.-acag (İstde bikir gız hamile olacag, ve bir oğul doğuracag) 103/15

[1]

dokun- f. etkilemek, tesir etmek

d.-acag (yâhod nasıl dokunacag başga bir gimsanıñ ömürü22.ne) 171/21

[1]

dokuzuncu sf. dokuz sayısının sıra sıfatı

D. (Dokuzuncu tembih emreder cümlemize) 213/22

D.+su (Dokuzuncusu. Allah cümleden salihdir) 24/26

[1]

dol- f. dolu duruma gelmek

d.-ar idi (yani. Maasum böyüyüb,19.ruhile mütegavvi , ve higmedden dolar idi)
109/19

[1]

doldurma is. doldurmak işi

d. (Arhereası Hristos geldiğinde biz24.insannara bir ebedi selamed doldurma için
Allahıñ25.Aziz hanesine bir gere geldi) 116/24

d.+yle (ve yüreglerimizi yemegden14.ve ferahdan doldurmayle) 34/14

[2]

dolu is. bir duygunun fazlaca etkisinde olan

d. (aziz ruhdan dolu Abosolos Bau9.losta bu ceyg için söyledi bu gelamı)47/8,
53/1, 131/24, 189/7, 233/25

d.+dur (Bunun için Aziz Kitab şaadlıglardan doludur bu12.Hristoz için) 63/11,
83/16, 181/20

[8]

donad- f. süslemek

d.-ırız (İbaded hane16.leri aziz igonalar ile donadınız)156/16, 182/25

d.-ırlar (yâhod gıyimetli ta4.gımlarile donadırlar) 182/4

d.-ıyorusa (ve16.yabanda bitib yiten otlarıda besleyib donadıyorusa) 213/16

[4]

donan- f. süslenmek

d.-an (ki pag zamirile donanan fugaralıgda bulu21.nannara gög yüzünde peg
comard olacag eyivazları) 213/20

d.-acaglar (ve cemiy bahşişlerle donanacaglar solma10.yan güzelliğın yetig
kemalinde) 160/9

d.-ması (teniñ vacibsiz donanması) 207/6

d.-masına(ve idarele5.rine, Kelisalarıñ , hastahaneleriñ, ve
sholeonnarıñ6.yabılmasına, ve donanmasına) 197/6

[4]

donangılı sf. {ağız} süslü

d. (ve cemiy fazil hasietlerden donangılı) 48/23, 184/8

[2]

donangısız is. süssüz

d.+dan (ki donangılı egonaya donangısızdan zia9.de iytigad göstürürler) 184/8

[1]

doñuz is. domuz

d.+leriñ (Zira6.İnciliñ tembihi emreder. “ vermen Azizi kelblere, nede7.goyasıñız incileriñizi doñuzleriñ öñüne) 150/7

[1]

dost is. (< Far. dūst) sevilen, güvenilen gönüldaş

d. (bana eyilig eden, ve dost olan daha yakınna10.rımdır bana) 173/9

d.+lar (Zira gul ağasınıñ eddi10.ğini bilmez, emma size dostlar derim) 104/10

d.+ları (ve ada gözü ile nazar edereg onnarı emin gulla27.rı, ve dostları, ve mübareg evladları tabir edeceg) 123/27, 139/13

[4]

dostane zrf. (Far. dūstāne) dostça

d. (yâni. cami y insannar ile hulusane,11.datlı, dillice, dostane , ve halimliğıle gonaşalım) 201/11, 205/4, 216/8

[4]

dostluk is. [Far. dūst+T.luk] dost olms durumu

d. (ğ)+u (ve her a16.gabelerinde gadir olduğumuz saabeti, ve dostluğı gö17.stürelim bunnara) 200/16

[1]

doy- f. yeteri kadar yemiş olmak

d.- arlar (Bederimiñ negadar iciretli hüzmedgârları ekmege7.doyarlar) 221/7, 228/3

[2]

doyur-f. açlığını gidermek

d.-an (bu tefdiştir insanğ ruhana dinimiziñ29.şübbesizliğini doyuran) 9/29

d.-duñ (Yâ Rabbi Yisus Hristos Allahımız! şügr ederim sa5.na, ki doyurduñ beni) 228/5

d.-malıyız (İm12.di ac olannarı doyurmaliyız, susuzları gandırmaalıyız) 201/12

[3]

dög- f. boşaltmak (krş. dök-)

d.-dü (Yisus Hristos stavrozuñ üzerinde bizim için dögdü) 225/16

d.-eceğim (yani bundan soñra vagid geleceggi her12. vicud üzerine ruhimden dögecegim) 127/12

d.-mesiñi (Allah gendi evladınıñ cefalanmasıñı, ve gan dögmesi13.ñi) 115/13

d.-meye (emma sen bu zayıf tabietimizeda murad eddiñ rah-24.metlerinden bir migdar dögmeye) 224/24

[4]

dögül- f. dökme işi yapılmak (krş. dökül-)

d.-dügünü (İ22.mansızlar tidireyereg duracaglar ilehi öfkeniñ gaderi 23.gendileriñ üzerine döğüldüğünü sezmeyilen) 122/23

d.-meye (netice suçsuz gan döğülmeye Avelden başladı) 75/12

d.-ür (bunuñ ü1 l.zerine Ruhani Muron, yâni, Aziz Ruhuñ bağışları12.dögülür) 145/12

[3]

döhmedli sf. [Ar. tuhmet+ T.li] suçlu

d. (ki Allahıñ hu15.zurunda döhmedli, ve hag öfgesine müstahagdırlar) 66/15

[1]

dök f. boşaltmak

d.-dügden (ve gendi ganını dökdüğden16.soñra) 113/15

[1]

dökül- f. dökme işi yapılmak

d.-en (ve bizim16.icin dökülen ganı gadirdirler Allahıñ merhametini eğ-17.meye ömürümüze) 221/16

d.-ürüdü (ve günahın lekesi22.her tarafa dökülürüdü) 105/22

[2]

dön-

1. f. kendi ekseni etrafında veya başka bir şeyin etrafında hareket etmek

d.-er idi (İlla bir23.peg garannıgı pus döner idi insannarın akıllarında) 97/23

2. f. vazgeçmek

d.-meye (ve buna çeşid tarigler verir günahdan18.geri dönmeye, zamirini tebreder) 127/18

3. f. geri gelmek, geri gitmek

d.-er idig (ve Gomor2.raya döner idig) 55/2

d.-rür (yani. günahlardan töbe15.eden adam, haçan bundan geri dönrür) 53/15

[4]

dör sf. üçten sonra gelen sayı; dört (krş. dörd)

d. (ve dör ayaglıların, ve26.haşeratün, (ayagsız hayvannarın) düzelmiş suratı27.na tebdil eddiler) 174/25

[1]

dörd sf. üçten sonra gelen sayı; dört

d. (ve gus25.ların, ve dörd ayaglı hayvannarın, ve yerde sürü26.nennerin tasfirine değıstiler) 21/25, 45/20, 130/7, 148/20, 159/15, 171/5, 197/15

[7]

dördüncü sf. dört sayısının sıra sıfatı

d. (Ve dördüncü. Allahın var olduğu isbat olur24.yüreğimizde tabiyeden eñ tekmil eyiliğe olan arzumuz25.dan) 19/23, 30/2, 30/7, 41/15, 59/1, 65/17, 83/22, 138/21, 191/18, 193/2, 195/1, 196/16

D.+sü (Dördüncüsü. Allah cemiy ruhlardan, eñ pag bir10.ruhdur) 23/9, 80/26, 104/26, 135/21, 139/20, 151/21, 160/18, 189/14, 190/5, 191/9

[21]

döşeg is. yatak

d.+de (yâhod bir hastayı döşegde gördüg19.lerinde) 204/18

[1]

dua is. (< Ar. du‘ā) Allah’a yalvarma

d. (gendiler dua isterler idi nasıl, ki beyândır) 178/13

D.+ cıñız (Allaha Heraredlü Duacıñız Kasareas) s/17, 5/29

D.+lar (EVLATLARIMIZ HRİSTİANLARINN CÜMLESİNE BORCUMUZ ÜZERE DUALER İLE BEAN) K2.

d.+lar (ve anı ölümünden gurdarmasına gadir olana dualar ve9.yalvarmaklar) 107/8

d.+ler (İncilden28.yasag olan dualer onnardır) 40/28, 41/1, 154/25

d.+leri (ve gelisamızdan tertib olan dualeri lisan ile tag8.rir etmeden) 38/7, 40/25

d.+lerimiziñ (dualerimi12.ziñ Allaha sunulduğu işarete) 156/12

d.+leriñ (İgincisi. Egglisamızıñ tertib eddiği dualeriñ o24.gunması) 40/23, 41/4

d.lerini (ve dualerini almagsız heç bir iş6.dudmayalım) 198/5

d.+sı (imaniñ duası hasteyi gurtaracag) 155/18

[15]

dua ed- f. Allah’a yalvarmak (krş. dua et-)

d.-diglerinden (ve oruclar dutub dua eddiglerinden so27.ñra) 153/26

d.-meyi (icin dua edmeyi bilmeyiz) 220/19

[2]

dua et- f. Allah’a yalvarmak (krş. dua ed-)

d.(d)-ereg (ve bu hasteniñ üzerine17.dua edereg Rabbiniñ ismine zeytün yağıyla yağlasın18.lar bunu) 155/17

d.(d)-erleridi (başgalar için ibaded ve dua ederleridi) 178/12

[2]

dua eyile *f.* Allah'a yalvarmak

d.-di (Sefa deresine çıgdı egmeg ve10.şarabile, dua eyiledi bu haziredi İbrahime Allah de-11.aleniñ papazıgibi) 229/10

[1]

dud-

1. *f.* herhangi bir durumda kalmasını sağlamak

d.-ar (Zira Mesihiniñ muhabbedi bizi gavi duvar) 115/21

2. *f.* bir şeyi belleğe yerleştirmek

d.-arlar (ki buna azizlerimiz vahiy rabbani (Apokalipsis)18.tabir idüb ihdibarda duvarlar) 56/18

d.-malı (her bir İnsan resuliñ bu nasihatini dayima figrin15.de dudmalı) 207/15

d.-malıyız (incil'in bu gelamlarını figrimizde dudmalı7.yız) 90/7

d.-mayle (A5.bosolos Baulosun bu tembihini dayima figirlerinde dud6.mayle) 201/6

d.- suñ (İmdi mestur olan taksiratlardan hali olmag için Hri17.stian dayima figrinde dudsuñ Yrigorios Theologosun bu18.tembihini) 215/17

3. *f.* gereğini yapmak yerine getirmek

d.-madı (.İnsan gendine verilen helaslı tembihi dudmadı) 95/1

d.- masañ (eğer tembihle-[92]1.ri dudmasañ, ve Nomosa mugayir gedersañ) 92/1

d.-maya (ki bu ömrü17.nü temsil dudmaya borcluız) 104/17

d.-mayalım (ve dualerini almagsız heç bir iş6.dudmayalım) 198/6

[10]

dudag *is.* ağzın dişleri örten ve dışarıya doğru kıvrılan üst ve alt kenarlarından her biri; lep

d.+lardan (ve ilayıgsız dudaglardan çıgdığı için hec bir20.guvveti olmaz) 221/19

d.+larımın (ve dudagla2.rımın gapısını hıvz eyle) 216/2

d.+larını (ve hem ziadesiyle borşdur her hristiana dudagla-4.rını anca emma Allahın tesbihatına ve azim isminiñ5.ziğnetine) 216/4

d.+lariyle (ol münecimler, kibazı lugatları dudaglariyle11.mırmır edereg) 175/10, 182/20

[5]

dudgunnug is. tutkulunluk; bağlı olma durumu

d. (ve dudgunnug verdi ce-[34]1.miy halg olan zatlara) 33/29

d. (bu dudgunnug bir garar böyle tebdil ol29.maksız galdıkça) 92/28

d.(ğ)+u (hadda her birisi öbirine hüzmed ederek2.bitün mesgunın dudgunnuğu, ve nizamı hıvz olub geli3.yor şimdiye gadar) 34/2

d.(ğ)+undan (İnsanın ifdiharlı hali teniñ ve canıñ27.bu dudgunnuğundan olur) 92/27

[4]

dul sf. eşi ölmüş ya da boşanmış kadın veya erkek

d. (ve donanmasına. pecareleriñ, fagırla7.rıñ, yetimlerin, ve dul garılarıñ hıvz olmalarına) 197/7

[1]

dulgar is. (< Far. durūger) yapıların kaba ağaç işlerini yapan kimse

d. (terzi, gafaf, taşçı, dulgar, suvacı, egmegci) 1/4

[1]

duman is. bulanıklık

d.+ı (Allah için, ve faziled için bir dumanı figir21.daşır) 170/20

d.+ından (ve bu fe17.na illetleriñ dumanından agıl bulanmada) 6/17

[2]

dumannan- f. bulanıklaşmak

d.-dı (Lakin insana ve27.rilen agıl dumannandı günahdan) 11/27

d.-dıg (ki fani dünyâ10.nıñ aldadıcı sefalarından yesir olub illetlerden11.dumannandıg) 224/11

[2]

dur- f. hareketsiz durumda kalmak

d. (ve insan olmu24.şiken Allahlıktan dur olmadı) 106/24

d. (ki bu günde hag10.daale cihanı halg edmeniñ cemiy amellerinden gurtu11.lub dur oldu) 192/11

d.-acag (Kelisanıñ bu devri dünyanıñ nihayetine ga29.dar bu hal üzere duracag) 73/29

d.-acaglar (ve ferahlı olacag. İ22.mansızlar tidireyereg duracaglar ilehi öfkeniñ gaderi 23.gendileriñ üzerine döğüldüğünü sezmeyilen) 122/22 , 122/24

d.-alım (ve itibarlarına saab olalım, huzurlarında ehdi6.t ile duralım) 200/6

d.-amadım (ve megdublardan eşiddigca, duramadım) [Th1.]/13

d.-an (bu faziletlere garşı duran28.taksiradlar bunnardır) 189/27, 190/21, 199/15

d.-annara (ve bazıları teftişsiz iman2.etmeli deyerek imanıñ tarifine garşı durannara) 13/2

d.-annarıñ (cemiy Beyigamberler8.zıd durannarıñ ve govalayannarıñ azgınnıglarını9.çegdiler) 75/8

d.-madı (Lakin Baba11.nıñ gelisasi hec bir vagıdda bir gararda durmadı) 133/11

d.-magsız (ogün dur22.magsız gendisida, ve tayıfaleri ilehi gıtablarıñ ezberi23.ne tayin olaler) 192/22

d.-masına (ve her birisi bitün dünyanıñ hıv19.zına, ve gavi durmasına yardımlaşa) 28/19

d.-maya (yâhod o zor26.balar gibi, ki garşı durmaya) 208/26

d.-mayıb (Batrig efendimiz şerif sinodosile beraber durmayıb) [ks]/11

d.-ur (Anca a14.dalete olan hasiyeti buna garşı durur) 25/14, 33/9, 92/29, 190/25, 191/1

d.-urigen (Yisus29.Hristos stavros üzerinde asılmış dururigen) 113/29

d.-urlar (yani. negadar adamlar çok vagid dururlar iba14.dete) 181/13

d.-urlarsa (ve aziz Liturgianiñ vagında üslubsuz du2.rurlarsa) 196/2

d.-ursuñ (ve sen durursuñ) 22/8

[26]

durud- f. sakinleştirmek, durdurmak

d.-ub (bu diniñi doğru agılıñ maggemesine durudub) 11/5

[1]

dut- (krş. dud-)

1. f. aynı görmek

d.-a (ve bir16.garer igisinde fargsız bir gibi duta) 25/16

2. f. bir şeyi belleğe yerleştirmek

d.-a (ve kolaylıg ile da11.yima fikrinde duta) 80/11

d.-arız (ve dayima hatırımızde20.dutarız) 213/20

d.-malı (illa daha ziade figrinde dutmalı) 217/29

3. f. bir yerde kalmasını sağlamak

d.-a (İ17.kincisi Allahıñ gorgusunu yüreğinde duta dindar18.lığa örneg için) 139/17

d.-an (ki eğer insan gen12.dini Allaha bağılı dutan bendi çezmeseydi idaadsızlı13.ğı sebebinden) 92/12, 96(1)/22

d.-annarı (Hemi dahi rafazılarıñ yağnış fikirleri ve sözleri dini21.miziñ gerçeğliğini gavi dutannarı daha parlag göstü22.rürler) 78/21

d.-ar (ve o tarikilen Aziz adaletiñ si8.norunda dutar bunu) 140/8, 151/4

d.-arag (ve soñra gelen atalar dünyâ4.niñ yaradılmasından beri gavi iman ile dutarag hıvz5.ederler idi) 134/4, 179/26

4. f. yerine getirmek

d.-arız (dürlü örtiler dutarız19.Allahıñ inayedlerini) 156/18

d.-arlarsa (ve iytigatler dutarlarsa Allah için ,yâ23.hod bu Allahıñ azimliğine muvafig olmayan bir nesne24.ye iytigad ederler) 177/22

5. f. yanında bulundurmak

d.-ayım (ve guvvet ver baña gözlerimiñ yamacında19.dutayım ol ebedied rahatlığı) 227/19

[15]

duva is. (Ar. < du'a) yalvarma

d. (meğer23.duva, ve oruc vesilesiyle) 89/23

d.+lerine (ve Ruha29.ni garındaşlarımıñ heraretlü duvalerine güvenereg) [Th2.]/29

[2]

duy-

1. f. işitmek

d.-acaglar (Zira mefdalerde bulunannarıñ 6.cümlesi bu Yisus Hristozuñ sesini duyacaglar) 158/6

2. f. bilgi almak, öğrenmek, haber almak

d.-acagsınız (bu gi13.tabda çoğ arzuladığınız habarları duyacagsınız) p/13

d.- acagsınız (ve şurutlara gonulduğunu beg eyi 17.duyacagsınız) p/17

d.-ıdu (ki bun10.narı Adam duyıdu) 71/10

d-maya (ki o çocug tari17.fi duymaya, ve ağnamaya gadir olduğu gemalete gel18.diği gibi) 3/17

3. f. sezmek, hissetmek

d.-ımayacaglar (yâni. illedlere mübdela14.olmayacaglar, emrazleriñ ağırlarını
duyımayaca15.glar) 160/14

[6]

duygu is. duyular aracılığı ile algılama; his (krş. duyıgu)

d.+suna (ve hemi ilehi ge22.lamıñ duyusuna memfaatlanmemiz icin) 191/22

[1]

duyıgu is. duyular aracılığı ile algılama; his (krş duygu)

d. (yâhod hor bakıldı19.bu ilehi duyıgu) 71/19

duyul-

1. f. işitmek

d.-du (Yani, bunnarıñ27.avazı bitün dünyaya duyuldu) 69/27

2. f. hissedilmek

d.-madıg (bu20.Yehudiler hec umulmadıg, ve duyulmadıg bir
yüreg21.serdiliğiyle) 112/20

[2]

duyur-f. duymasını sağlamak

d.-du (Adama beyân eyiledi, ve onuñ vasıtası ile bitün8.İnsan cinsine duyurdu bu
mücdeli gelamlarıle) 64/8

d.-maya (Abo12.solos bu gelamıyle cümlemize duyurmaya istedi) 54/12

d.-ub (ki bunnar çalışır122.ridi insannarı doğrudmaya bir taraftan Allahıñ
öfke23.sini duyurub gorgudmayle) 72/23

[3]

duyurul-f. ilan edilmek

d.-muşlar (ve dünyâda mevcud ali högüm14.ler Allahdan duyurulmuşlar) 199/14

[1]

duzag is.tuzak; aldaniç

d.+larını (ve bu esnelerde mesebsiz Loturanların o7. yunlarını, ve duzaglarını)
[Th1.]/7, n/29

[2]

dügen- f. tükenmek; bitmek

d.-diler (ki bunda dügendiler A16.bosolosun bu gelamına göre) 68/15

[1]

düğün is. Evlenme ya da sünnet nedeniyle yapılan tören, eğlence; toy

d.+ün (ve düğünün Azizlenmiş şurutunu rezil edmeyeler) 206/15

[1]

dün is. geçmiş

d. (yani. İsayil Mesih dün7.ve bu gün ve ebeden heman odur) 71/6

d. (yani, he15.las edici mesih dün, ve bu gün, ve ebedan odur) 106/15

[2]

dünya is. (< Ar. dunyā) insanoğlunun üzerinde yaşadığı toprak ve denizlerin tümü

d. (Ögre17.dirler idi dünya niçin yaradıldı) 4/17, 6/17, 18/8, 18/14, 27/24, 29/14,
32/26, 34/22, 62/11, 64/4, 71/2, 89/24, 113/3, 123/8, 134/20

d.+da (ve her bir Hristiana mücerret ilazım25.olan tarif, ve bilgi bitün dünyada
bulunan dindaş26.larımızıñ çoğundan egsildi) 5/25, 7/15, 17/6, 17/10, 19/25,
34/17, 34/21, 45/20, 46/8, 52/28, 53/25, 59/4, 66/9, 70/23, 129/11, 129/18

d.+dan (ve dünya21.dan gendine bir zorlu sıhıntı geldiğinde (maaz Allah)
22.gendini bragır) 5/21, 69/18

d.+de (ve bu21.dünyade tam akıl ile , ve adalet ile, ve dindarlık ile ge22.çinelim)
134/21

d.+nıñ (ve insan niçin bu18.dünyanın ehalisi oldu) 4/18, 13/28,18/13, 18/22, 20/1,
20/9, 28/18, 29/9, 30/14, 32/25, 35/9, 61/26, 61/28, 62/13, 64/5, 64/27, 65/15,
69/28, 70/13, 71/2, 71/27, 73/28, 74/7, 74/12,75/28, 88/15, 110/22, 112/9, 116/26,
121/19, 125//2, 129/9, 130/1, 130/2, 130/3, 130/7, 130/23, 131/4, 134/6, 209/11

d.+ya (. Zira dünyaya4.Allahıñ bu çeşid tedbiri bu sebep için oldu) 33/3, 45/14, 59/16, 62/16, 65/18, 65/22, 69/19, 69/27, 73/16, 75/23, 75/27, 81/11, 82/24, 106/6, 112/10, 121/1, 125/4, 150/1

d.+yı (Bu azim Allah yokdan yaraddı bu dünyayı) 27/20, 27/23, 29/26, 32/24, 88/12, 102/12, 111/1, 121/18

d.+yle (ki Hristianlarıñ dini dün23.yayle beraber başlandı) 70/23

[101]

dünyâ is. (< Ar. dunyā) insanoğlunun üzerinde yaşadığı toprak ve denizlerin tümü (krş. dünya)

d. (ve dünyâ hökümün29.arasında olan bend ne kadar sınıdır) 139/28, 200/9, 202/26

d.+da (ve bitün dünyâda bulunan dindaşlarımız için gece ve 5.gündüz eddiğüniz gayreti) [Th1.]/4, [Th1.]/9, ks/14, p/19, p/22, 135/2, 141/6, 175/3, 175/20, 185/24, 199/13, 206/17, 225/12

d.+danda (böyleleriñ ö-9.mürü bu dünyâdanda daha beterdir ölümden) 218/9

d.+daygen (ki azizler daha dünyâ12.daygen, başgalar için ibaded ve dua ederleridi) 178/12

d.+leriñ (Beyigamberlerilen,13.Abosoloslarıñ ve Şehidlerin zümresiyılan tergi dün14.yâleriñ) 162/14

d.+nın (Zannıma göre dünyânın bu belgesinde bulunan hri21.stian gullarıñıza vagdi hale göre çoğ fayda edeceg22. bu kitab) i/20, 133/2, 133/22, 133/23, 134/4, 142/26, 143/20, 173/2, 175/29, 185/23, 185/25, 191/7, 192/4, 192/20, 195/5, 196/3, 201/24, 202/15, 224/5, 224/10, 225/29

d+ ya (1821:senesinde heg3.medilahi dünyâya zuhur eden akabe sholionu gapad4.dırdı) n/3

d.+yı (dahi bir hesabda sayılırlar bu dünyâyı) 174/19

[42]

dünyâvi is. dünyaya ait

d. (ierosini sahablarına olan 29.dünyâvi deyinleriñizi) r/29, 181/22, 192/26, 195/4, 197/23, 199/22, 200/4, 218/5, 223/5

[9]

dürlü sf. değişik türleri içinde barındıran

d. (Ve bu gibi bilgi da başga28.dürlü gazanılmaz) 6/28, 13/16, 62/18, 63/4, 65/21, 66/9, 103/24, 127/13, 127/29, 130/24, 132/10, 133/14, 156/18

d.+dür (dürlü dürlüdür Aziz ruhuñ feyilleri) 127/13, 127/27

[15]

dürüşlük is. dürüstlük, doğruluk

d.(ğ)+ü (canıñ dü10.rüşlüğü bulandı) 96/110

[1]

düş-

1. f. olumsuz bir duruma girmek

d.-ebilir (pudbaresliğin böyüg günahına düşe bilir) 184/1

d.-erler (Zira o 17.tembihler üzere geçinmeyenler hem Allahın nazarından18.düşerler) 7/18

d.-meliyiz (Belgi deye bir gimsa, eğer böyleysa mücerred umud22.suzluğa düşmeliyiz) 54/22

d.-melerinden (rıza3.ları ile günaha düşmelerinden Azizliglerini gayıb eddi4.ler) 89/3

d.-memeg (ve kedarlı taksirata bir adam düşmemeg27.icin gadir olduğadar sagınmalı bu günaha mec28.bur eden sebebeden) 212/26

d.-meye (had14.da düşmeye böyle yañlışa ve günaha) 179/14, 226/3

d.-meyelim (hadda bunnardan yeñilme-5.ylen umudsuzluğun çırgafına düşmeyelim) 226/5

d.-tü (İnsan zamiriñ sesine gulag vermeyib ilehi tembihiñ7.hilafına heraged eddigden soñra o ifdiharlı halinden eñ8.peçare hale düştü) 96(1)/8, 97/3

2. f. yer çekiminin etkisiyle boşlukta, yukarıdan aşağıya inmek

d.-ecegler (yıldızlar gögden yere düşecekler) 123/1

d.-en (Allah gendi merhametinden gamedlendi beyinamuslu10.ğün hendeğine düşen insan cinsine bir dayag vermeye) 72/10

d.-en (ki derün güyuya20.düşen adamda başgasından yardımlaşmayınca çıgma21.ya gadir değildir) 98/20

d.-meden (ve yere düş7.meden, ve gelisamızdan tertib olan dualeri lisan ile tag8.rir etmeden) 38/7

d.-mez (öyleygen dahi Bederi11.miziñ izini olmagsız onnardan birisi yere düşmez) 90/11

d.-müş üdü (ve derün güyuya düşmüş ü23.dü Hristozuñ temsiline göre) 98/23

d.-enler (ki dahgi cemi onuñ arga10.sına düşenler teacüblenereg derler idi) 111/10

d.-er (Zira insan haçan19.Allaha düşer) 165/19

d.-mesiyeln (ya gövdeniñ yere21.düşmesiyeln olan secda) 40/21

3. f. (mecaz) kapılmak

d.-memeliyiz (Emma bu figire da düşmemeliyiz) 49/25

[20]

düşman is. (< Far. duşmān) birinin kötülüğünü isteyen ondan nefret eden kimse

d.+dırlar (.Kaynıñ züryeti Sithiñ züryetine açığ düşmandırlar) 74/22

d.+ı (gezalig12.vetaniñ hıvzı icin asger olannar düşmanı öldürdüg13.lerinde)
203/12

d.+igen (sen,24.ki bizleri sana düşmanigen tagriri mimginsiz merhametiñi-
[223]1.le sevdin) 222/24

d.+larıdır (Yılan Şeytandır. yılanıñ züryeti17.cemiy gâfırlar, ve gerçeğliğin düşmanlarıdır) 64/17

d.+larından (ve bunu düşmanlarından sagınıb hıvz13.edmesiyile) 108/12

d.+nardan (bu iki dışarı azgın düşmannardan başga) 77/21

d.+narı (içeri22.düşmannarıda peydah oldu) 77/22, 78/12

d.+narıñ (rabbi guvvediñ اساسını sihondan göndüreceg-6.dir sana ve düşmannarıñ arasında högküm ed) 230/6, 229/15

d.+narımızdan (ve dahil4.düşmannarımızdan intigam almayacağımızdan başga) 60/14

d.+narıñ (yâni28.yangın düşmannarıñ hücumu, gonşunuñ hastalı29.ğı) 192/28

d.+narına (ve düşmannarına Allah gazebler ver18.sin deyi yalvarırlar) 187/17, 199/11

d.+narından (yâni, düşmannarından intigam almaya17.fursand isterler) 187/16

d.+narını (ki o mucuze-6.dlü Avraam Pederimiz düşmannarını yeñib ihtişamile7.hanesine avded edergen) 229/6

d.+narıñ (ve İncili Şerifi3.yiñ düşmannarınıñ şerir heragetlerini boşa çıkar) 224/3

d.+nıg (bana eyilig eden, ve dost olan daha yakınnal0.rımdır bana, götülüg eden, ve düşmannıg edennerden) 173/10, 205/1

[19]

düşmeg is. düşme işi

d. (ve cemiy Anadolu Hristiannarı6.na memfaad olmasına sebep olmag için yüreglerine bir7.azim herared düşmegile çok taraflara meddublar) o/7, 50/18

[1]

düşün-f. aklından geçirmek

d.-dügca (bunun için peg tasalanıridig doğru dinimiziñ tegmil21.bilgisinden mahrum olduđuñuzu düşündügca) m/21

d.-dügde (ve heyibe14.dliglerini düşündügde, yüreği barçalanır) 76/14

d.-düm (ve düşündüm, ki müümin5.dinimiziñ temelini, ve tegmilini tarif eden bir gitaba peg6.mohdac oldugları cümleye muayândır) i/4

d.-ebilir (İgi tarig düşünebilir ilehi tembihleriñ i7.crasını, ve günahlarıñ töbesini) 52/6

d.-er (ve Hristozuñ7.bir bayrağıñın arkasına düşer) 135/7

d.-melerini (ki yüreğimiziñ cemiyl2.gizli düşünmelerini bilen Allaha sunusuyor) 37/12

d.-memeli (negadarda yücelenirsa faziletiñ eñ25.yüce derecesine, mücerred düşünmeli) 217/25

d.-meyib (ve tedibirini hec düşünmeyib, illa böyle yardıma güven16.meyle her ifdiharı, ve her serbesligi gendilerinden gözetir17.ler) 177/15

d.-mez (ve sayrı gomşuları, ve din12.daşları için birisi düşünmez) 6/12

d.-mezler (bir helas ediciye6.mohdac olduglarını düşünmezler) 51/6

d.-üb (ve ne yazdılarısı kitablarda, gendi istemeleri ya14.hod agıllarınıñ düşünüb bulmaları üzere yazmadı15.lar bunu) 128/14

d.-ürsa (eğer bir insan Mesihiñ nâ17.medleriñ memfaatını ve Azizliğini düşünürsa) 150/17

D.-ürüm (Yani. Düşünürüm, ki bu vagı14.diñ eziyetleri) 44/13

d.-ürüz (Emma haçan düşünürüz Allahıñ had25.siz salihetini) 54/24

[14]

düşür-

1. f. zayıf bırakmak

d.-dü (ve bu6.günah bitün insan cinsini lekelerdirib bunu bir eñ ce7.tin peçareliğe düşürdü) 96(2)/7

d.-düydi (ve fesadlanmış halini, ki bu beçare hale gü18.nah düşürdüydi insanı) 170/18

d.-meyle (ve günahdan hec4.gorgmaz. avara ve tembel adam dahi rızasıyle gendini fu5.garalığa düşürmeyle) 213/5

2. f. kavga ettirmek

d.-eni (Zira Diavolos lav12.sı adamları birbirine düşüreni beyân eder) 214/12

[4]

düün is. Evlenme ya da sünnet nedeniyle yapılan tören, eğlence; toy (krş. düğün)

d. (Düün aziz töredir) 154/15, 154/16

[1]

düzel- f. düzleşmek

d.-miş (ve dör ayaglılarıñ, ve26.haşeratüñ, (ayagsız hayvannarıñ) düzelmiş suratı27.na tebdil eddiler) 174/26

[1]

düzgün zrf. kurala uygun olarak

d. (ve lisannarınada mu12.gayed olarak peg düzgün ederler ibadetlerini) 176/12

[1]

E

ealamet(<Ar. ‘alem (iz) > ‘alāmet) is.iz; nişan; beliri; işaret

e.(ve insan meşrebiniñ yegbare bozulmasında bir28.ealamet göstürür) 124/28

e.+leri (böyle igrahlı itaadsızlı5.ğñ ealametleri elbedde fesadlı olacağıdi) 96(1)/5

[1]

ebarhia is. Rum. psikoposluk

e. (ve sayrı ebarhia sahibleri ce-[6]1.miy Arhieris garındaşlarımız vagid vagid bu tasayı2.çekeriz) 5/29

[1]

ebed is. Ar. sonu olmayan zaman

e.+lerden (Zira bu ilehi9.guvved, ve ziğined ebedlerden beri her zaman beraberinde10.iseler de) 121/9

e.+lere (ve dünyanıñ soñu3.ne gadar, ve ebedlere gadar bir olacag) 71/3

e.+leriñ (illa ebedleriñ ebedisinden gen-[27]1.disinde bulunurlar) 26/29

[3]

ebedan *zrf.* hiç bitmeyecek bir şekilde (krş. ebeden)

e. (yani, he15.las edici mesih dün, ve bu gün, ve ebedan odur) 106/15,

e. 107/24, 108/18, 108/23, 222/12, 232/7

[6]

ebeden *zrf.* hiç bitmeyecek bir şekilde (krş. ebedan)

e. (İsayıl Mesih dün7.ve bu gün ve ebeden heman odur) 71/7

[1]

ebedi *sf.* Ar. sonsuz

e. (ve kâmil faziletli adamlar11.icin merhametli Allah efendimizden hazırlanan cenneti12.şerife ebedi sevincile ferahlanasınız) s/12, 18/23, 25/17, 25/19, 30/12, 42/24, 43/10, 43/11, 43/12, 57/2, 70/8, 89/10, 91/21, 92/15, 99/27, 100/7, 100/14, 101/10, 104/28, 116/24, 117/4, 117/13, 117/16, 119/13, 121/20, 122/7, 124/3, 124/15, 144/14, 149/1, 157/23, 157/23, 160/29, 161/1, 161/2, 161/3, 161/5, 162/9, 162/11, 162/22, 162/28, 163/5, 163/6, 170/10, 171/16, 178/5, 185/2, 194/27, 217/10, 217/17, 217/18, 223/28, 232/11, 233/10, 233/11, 233/20, 233/23, 233/24, 233/24

e.+lig (Oldu gi ezeli ve niha3.yeti olmayan varlığı, ebedilig tabir olunur) 22/3

e.+sinden (illa ebedleriñ ebedisinden gen-[27]1.disinde bulunurlar) 26/29

[61]

ebedied *is.* (<Ar. ebediyyet) sonsuzluk

e. (Allahıñ defdiş olunmaz şeriadı mu16.cebince bizim müstahag olduğumuz ebedied cihennem17.cefasına mugabeli sayıldı) 115/16

e. 224/1, 227/19, 229/12, 233/2, 233/7, 235/20

[7]

ebedi'l ebedi *is.* sonsuz zaman

e. (ve can21. ebedi'l ebedi Allahdan uzag yere atılacag) 94/21

[1]

ebet is. Ar. sonu olmayan zaman (krş. ebed)

e.+lerden (ve hadda5.bu dünyânın figan deresinden nagl olalım ebetlerden6.berü olan Azizleriñ mutlu megânnarına) 224/5

[1]

ebisgobos is. Yun. piskopos

E.+lar (bu Ruhani çobanlarıñ bazıları da19.ha böyügdurlar, yâni. Ebisgoboslar, ve bazıları da20.ha güçüg) 136/19, 153/15

E.+lardan (Her ekklişede ebiskoposlardan, ieraslar 26.dan, ieradiakonoslardan) 3/25, 153/16

E.+larıñ (ve birinci,ve28.ikinci böyük sinodoslarda mevcut olan aziz ruhdan29.dolu Batrikleriñ, Ebisgoboslarıñ) 4/29

E.+umuz (Ebis13.gobosumuz gelib bir kitab türgcaya tercüma olub14.basmaya verilmesini reca edereg) o/13

[6]

ebleh sf. akılsız, budala

e. (ve şeytani niyetlerini ço8.ğunca bizim millete dolaşib ebleh gardaşlarımızı yañ9.ıltmaya) [Th1.]/8, 15/1,

e.+leri (ve onnarda, ki eblehleri aldadmag için ölen19.hayvannarıñ bağarsıglarına, ve gemiglerine bagarlar) 175/18, 176/29

e.+lerini (asıl nietleri bizim dindaş23.larımızñ böñ ve eblehlerini, ve dinimiziñ temelini eyi24.ce bilmeyenleri aldadıb) n/23

e.+lig (Belki bir kimse deye, ki eblehlig, ve20.bilgisizlig bunnarı şaşırıb böyle bir herakete getirdi) 61/19, 61/22

e.+liğile (ve babisanoslarıñ hilleli ta3.riflerinden eblehliğile gabılıb) 15/3

[8]

ecdad is. (< Ar. ecdād) atalar

e.+ımız (yani. bu iman ilen isbad oldular (ecdadımız) yani3.cemiy sadigler Hristos efendiden evvel) 65/2

e.+larımız (yani. bu12.iman ilen eyi şaadad verildi, ve isbad oldular ecdadla13.rımız) 106/13

[2]

ed-f. yapmak

e.-derler (.ve İncili Şerifiñ zıddına edderler) 132/15

[1]

ed is. et

e.+lerini (bunna27.rıñ edlerini kemiglere ve bağarsıglara gadar demir dırna28.kler ilen gazıyıp yırdarlar idi) 76/27

[1]

eda is. [Ar. edā] verme, ödeme, yerine getirme

e.+sı (Zira ilehi tembihleriñ hıvzı, ve10.tegmil edası belgi gadir olabilir idi) 52/10

e.+sına (ki selametimiz için helas edicimi17.ze borcumuz olan teşekkür bizi beyihal borclu eder18.aziz tembihleriniñ edasına) 164/18, 190/4, 191/20, 221/18

e.+sından (ve o tarigilen ilehi tembihiñ helas e17.dici edasından ziade ten havesleriñ istahı gabul o18.lundu) 95/17

[6]

eda ed-f. (Ar. edā+ T. et-) ödemek, yerine getirmek (krş. eda et-)

e.-diler (Allahıñ, da dehirlerden evveli olan muradı ile2.hiesini eda eddiler) 113/2, 182/8

e.-mece (Yisus Hristos gemal üzere nomosuñ emrini eda edmece12.ömür geçirdi) 109/11

e.-meli (İmdi Allaha bu bor17.cunu dayima eda edmeli) 36/17

e.-mesine (ve cemiy insannarı borclu eder eda edmesine) 170/11

e.-mesiyle (hadda14.gendiniñ eda edmesiyle hem bizden bu Nomosa olan mu15.halifeti gapada) 104/14

e.-meye (Mele22.gde bulunmazidi öyle bir ulu guvved, hadda kadir23.ola eda edmeye öyle bir böyüg borcu) 101/23, 104/13

e.-meyenner (ki bu[202]1.tembihiñ asıları zigr olan borcları eda edmeyennerdir) 202/1

e.-mez (Ve haçan insan böyle borcunu eda ed-[37]1.mez) 37/1

[10]

eda et- f. (Ar. edā+ T. et-) ödemek, yerine getirmek (eda ed-)

e. (d)-e (hem borcunu eda ede, ve hem kemligden uzag ola, zami2.r ilen olmalı) 140/1

e. (d)-eler (İbigusur eda edeler cemiy borclarını gerek Ruhani,ve 22.gereg dünyâvi zabitler) 199/21

e. (d)-elim (ve emirlerini gayretile , ve8.sogranmagsız eda edelim) 199/8, 224/1

e. (d)-er (ve vagaa Allahı , ve goñşuyu seven adam,13.bitün nomosu eda eder) 171/13

e. (d)-ereg (Allahıñ bu tembihini daha teg28.mil eda edereg Aziz Ruhuñ gabı Baulos dedi bu ge29.lamı) 172/28

e. (d)-erler (ve21.emrini eda ederler Zeburda, ve incilde zigr olduğu gibi) 88/21

e. (d)-ersa (anca bir adam Rabbiniñ tembihlerini negadar-24.da eda edersa) 217/24

e. (d)-ersiñiz (hacan size buyrulan2.nesneleriñ cümlesini eda edersiñiz) 218/2

e.-meg (vacibi ve9.ılayıgı üzere memuriedlerini eda etmeg için) 108/9

[10]

eda eyle-(Ar. edā+ T. eyle-) yerine getirmek

e.-di (ve bu darzile gemal üzere Beyi19.gamberlig mesnedini eda eyiledi) 111/19, 115/11

[2]

eda ol-(Ar. edā+ T. ol-) yerine getirilmek

e.-du (Zira Ruh15.gudüsün gudrediniñ feyiliyle eda oldu) 103/5

e.-masına (ki tembihleriniñ eda[190]1.olmasına bir vazifesizligdir) 190/1

e.-masından (ve insan cinsiniñ if25.diharlığı bu beşinci tembihiñ eda olmasından asılı) 201/25

e.-urlar (ki bu muhabbetile zigr olan faziletler tegmil eda5.olurlar) 164/5

[4]

eda olun- f. (Ar. edā+ T. ol-) yerine getirilmek

e.-ur (Zira böyle igdızalı ve fay4.dalı amellerilen Allahıñ nomosu eda olunur başga 5.bir tarigile) 193/4

[1]

edbaa is. (<Ar. teba‘ etbā‘) birinin sözüne uyanlar; onun yolunu izleyenler

e.+larına (hocalar se6.yirtlerine, zabitler edbaalarına, ve netice herbir hristi7.an talim ede) 194/6

[1]

edbay is. (<Ar. teba‘ etbā‘) birinin sözüne uyanlar; onun yolunu izleyenler

e.+leriniñ (yani gesuil Mesihden4.tedbir olur Ahdi cedidiñ (inciliñ) edbayleriniñ va5.sıtasılen) 136/4

[1]

edeb is. Ar. iyi ahlak, incelik, terbiye

e. (vi5.cudiñ derki edeb gımıldanması, geyimlere deñsiz i6.catlar) 207/5

edebi sf. (<Ar. edebî) terbiyeli

e. (eğer biz insannar11.dayima eyiliği işleseğ , ve bu edebi tembihleriñ hilafında12.heç bulunmasag) 52/11

[1]

edebsiz sf. (Ar. edeb+T.siz) terbiyesiz

e.+ leriñ (eşgialarıñ horannarı, edebsizleriñ türküleri, ve8.dahi fena adamlardan yazılmış olan zararlı gitablar) 207/7

[1]

edin-f. kendini bir şeye sahip kılmak, bir şeyi elde etmek

e.-ib (ve fena27.aded edinib cemiy yagışısız sohbetlerinde Allahıñ28.gorgulu ismini ağızlarında gecirereg söylerler bu ye29.minneri) 186/27

e.-iriz (bu26.nun vaşıtası ile Allah daaleyi gendimize inayedli, ve[115]1.merhamedli ediniriz) 115/1

e.-irler (ve insan helaslıgıñ husmetini iş edinirler bu kelimin23.isbadı üzere) 88/22, 210/17

e.-meli (ve bu tembihleriñ yanında a2.talar borc edinmeli) 199/2

[5]

ediye is. hediye (krş. hediye)

e.+lerine (ve bu26.sebeb icin semavi pederiñ comerd ediyelerine dayıma la-27.yıg olalım dey) 219/26

e.+yi (her ediye-24.yi salihe, ve her hibeyi kâmile yogarıdandır, nurlarıñ25.pederinden ener) 219/24

[2]

efendi is. Rum. sözü geçen kimse

e. +den (yani3.cemiy sadigler Hristos efendiden evvel) 65/3

e.+ler (anca efendilerda hizmedgârları26.na atalarıgibi bulunsunlar) 200/25, 201/1, 201/6, 204/23

e.+lerinden (ki gul olannar evlad19.gorgusuile gorgsunnar efendilerinden) 200/19

e.+leriniñ (illa efendileriniñ malını gendi malleri gibi esirgesinner) 200/23, 211/17

e.+m (yani ya12.Allah efendim!) 20/12

e.+me (ve aziz Egglisasınıñ oyannıg begcileri sen faziletlü 28.efendime) i/28
e.+miñ (ve niyed 14. eddim benda şerig olayım sen faziletlü efendimiñ, ve siz
15. ruhani garındaşlarımıñ gayretine) [Th1.]/14, [Th2.]/28
e.+miz (teşşegü26.rü daha ziyâde edecegler efendimiz Yisus Hristozada) i/26,
[K1.]/10, n/25, [ks]/11, r/2, 1/22, 2/6, 2/11, 5/8, 5/28, 7/13, 10/12, 14/1, 41/4
e.+mizden (merhametlü Allah efendimizden hazırlanan cenneti12.şerife ebedi
sevincile ferahlanasınız) s/11, 138/10, 138/14, 138/18, 138/23, 138/28, 139/3,
139/9
e.+miziñ (bu kitabı dinimiziñ sahibi,2.ve temellendiricisi Yisus Hristos
efendimiziñ yardımını ilen3.ağnayacağınız lisana tercüma edib meydana
getirdig) p/2, p/20, 2/3, 12/24, 214/14
e.+sinden (edinirler. Kezalig efendisinden18.gaçan hüzmetgârı, ve köleyi
gizletenner) 210/17
[40]

efesios is. Yun. Efesli

E.+lara (Ve bunu Efesioslara tahrir ediyor ilehi Baulos bu ke29.lamlar ile)
135/28
[1]

efzal sf. (<Ar. efzal) erdemli

e. (emma şol efzal u12.muduñ idhalini tegmil eddi) 69/11
[1]

eg- f bitki büyötmek amacıyla toprağa tohum atmak

e.-diğñ (ve egdiğñ nesneyse sen biteceg cesedi egmessiñ) 159/7
e.-messiñ (ve egdiğñ nesneyse sen biteceg cesedi egmessiñ) 159/7
[2]

eger ed. Far. şart ifadesini kuvvetlendirmek için cümle başına getirilen edat; şayet; ister
(krş. eğer)

e. (Eger bir adam sudan ve Ruhdan²⁹ olmazsa)^{144/28}

[1]

egglisa is. [Yun. eklisá] kilise

E. (Bu Aziz Egglisa bir daştan) ^{136/3, 136/20, 136/25, 211/12}

e.+da (ve dahi¹⁹.gadir olduğadar diggad ede egglisada ogunan ako²⁰.luthiaya ve tesbihatlara zeyin vermeye) ^{193/19}

e.+dan (ve bu imanın haznesini derüine hıvz [71]¹.eden egglisadan daha esgi bir zad yogdur) ^{71/1}

e.+lara (Hristian aziz egglisalara seyirde dindaşların bir¹².liğıile beraber) ^{193/11}

e.+larda (ve hristian lisanını gayıb ed¹².megilen, aziz egglisalarda ogunan ilehi gelamlardan bi¹³.rini ağnamazlar) [Th².]/¹², [Th².]/¹⁷, [K²]/¹⁵, ^{8/15}, ^{8/16}, ^{38/29}

E.+lardan (negadar hristiannar aziz Egglisalardan uzag bu²⁷.lunurlarsa) ^{193/26}

e.+ların (Aziz egglisaların igdizasına seyirde) ^{194/18}

E.+ larınızda (üç sene tamam vetannarınıza varıb⁹.aziz Egglisalarınızda nasaad edergen) [K²]/⁹

E.+mız (yani. AzizEgglisamız Beyigamberleriñ, ve re¹².sulleriñ temeli üzerine bina oldu)^{132/20, 133/2, 135/1, 135/22, 141/14, 149/22, 156/22}

E.+mızdan (ve Aziz Egglisamızdan hıvz olub geliyor) ^{79/18, 134/27}

E.+mızın (Zira bu anegadar Kiriagodromionlar,ve Egglisa-[K¹.]¹.mızın bazı tesbihatları [K¹.]¹, ^{13/5, 14/27, 30/6, 40/23, 137/14, 177/28}

e.+nın (Aziz egglisanın ciğerlerini daha ziade barçalarlar idi) ^{78/1, 131/7, 133/19, 136/12, 137/6, 137/28, 139/19, 139/28, 141/2, 153/15, 156/22, 181/19, 183/27}

E.+nın (ve dahi ²⁵.dindar ve ortodoksos Batisahlar borşludurlar ortodoksos²⁶.Egglisanın rahadlığı için dayim ayıg olmaya) ^{199/26}

e.+sı (ki23.Hristozuñ egglisasıta dünyanıñ yaradılmasından te24.mellendi) 130/23

e.+sına (başga Hristozuñ egglisasına bir zaman17.daha yine govalamanıñ bir çeşidi dahi alaflandı) 77/16, 127/8, 132/12, 137/25

E.+sınıñ (Yisus Hristozada, 27. ve aziz Egglisasınıñ oyannıg begcileri sen faziletlü 28.efendime) i/27, 136/22

e.+ya (ve gederek gendine gelib esahdan hillesiz23.istifara gelirsa, yine gabul olunur egglisaya) 137/23, 139/22, 154/22, 184/7, 193/23, 195/28

E.+ya (ve bu Eggli20.saya candan çalışannarı cesaredlendire) 139/20, 190/3

E.+yı (ve bu tariflerle çalışır Egglisayı doğrudan28.şasırmaya) 137/27

[62]

egglise is.[Yun. eklisá] kilise

E. (Bu Egglise birdir, azizdir) 130/19, 131/5, 187/25

E.+ler (ve dahi3.onnar, ki Eggliseler. Yabdırırlar) 182/3

e.+leriñ (ve bu 19.Eggliseleriñ igdızalı bağımlarınıñ satın alınmasına 20.gayredede) 194/19

E.+miz (onun için aşikâr olur, ki bizim hillesiz Eggli21.semiz sahih olduğundan başga) 133/21

e.+niñ (bu eggliseniñ birliğinden ayrılmış olannar) 131/12, 132/25

[8]

egglisia is.[Yun. eklisá] kilise

e. (Yisus Hristoza iman edenneriñ cemi, egglisia tabir o2.lur) 70/1, 70/11

e.+niñ (bu cemi y govalayıcıların asıl niyeti bu Aziz eg8.glisianiñ sahiliğini yeriñ yüzünden yog edmeg idi) 79/8

e.+sı (Hristozuñ egglisiası dayıma govalandı) 74/7

e.+yı (gemal gudrediyle egglisiayı görüb12.gözedmesiyle) 108/11

[5]

eglisa is. [Yun. eklisá] kilise

e.+da (ki bu nizamlı ce-[153]1.miyedde(yani Eglisada) bir Kelisa hökümeti var) 153/1

e.+ nıñ (ve mesguniye Aziz Sinodoslarıñ vakıdla17.rında olan Aziz eglisanıñ tarifine zıd gelereg) 126/17

e.+ nınıñ (Bizim aziz Egglisannıñ Ahdi Cedidde yedi sırları2.var)

[3]

eglise is. [Yun. eklisá] kilise

e.+nıñ (Egliseniñ bu Ruhani çobannarınıñ29.ve hocalarınıñ borcları için) 153/28

[1]

egmeg is. tahıl unundan yapılmış hamurun fırında, sacda ya da tandırda pişirilmesiyle yapılan yiyecek; nan

e. (ki bunda dindar hristian ga4.bul eder Hristozuñ gerçeg tenini egmeg nevisiniñ altın5.da) 146/4, 147/10, 148/6, 148/6, 148/9

e.+ci (guyumcu, gürgçü,4.terzi, gafaf, taşçı, dulgar, suvacı, egmegci) 1/4

e.+imizi (yevmiye egmegimizi bize bugün ver) 222/8

[7]

egmek is. tahıl unundan yapılmış hamurun fırında, sacda ya da tandırda pişirilmesiyle yapılan yiyecek; nan

e.(ğ)+e (ve bu halgı fagad hamursuz4.egmeğe hesadar ediyor) 148/4, 210/28

e.(ğ)+i (Zira bu egmeği yedigca) 146/15, 148/13, 148/25

e.(ğ)+ini (ve peg Azizleri dahi o vagıdda derdiñ ve ga11.safediñ egmeğini yediler) 75/11

e.(y)+i (Rabbimiz Yisus teslim olunacağı gecede10.egmeyi aldı) 146/10

[7]

egona is. [Yun. ikona] simge

e.+dan (ki bir egonada öbir egonadan dahi ziade azizlig5.bulur) 184/4, 184/5
e.+lar (hacan aziz gelisamızı donadınız egonalar ilen) 182/25, 183/2, 184/10
e.+lara (ve hemi egonalara olan secdamız tahda8.lara, ve boyalara) 183/7, 184/2
e.+lardan (ve izzetimizi ol egonalarından,10.işared olunan helas edicimize, ve azizlere veririz) 183/9
e.+ların (Anca egonaların bu gibi hillesiz , ve aziz secdası) 183/29
e.+larını (ki egonalarını egglisa7.ya getirirler) 184/6
e.+ya (ve secdalarını fagad o egonaya ederler) 184/7, 184/8, 184/9

[13]

egsig sf. noksan, natamam

e. (o12.bilgi bulunmadığı insannarda zigr olan eyiligleriñ13.cümlesi egsig olur)
m/13
e.+ler (Ruhani hususların ig22.dizalı şurutlarında, ve amellerinde çok egsigler,
ve 23. çok gusurlar ediyorlar) [Th.2]/22

[2]

egsil- f. eksik duruma gelmek

e.-di (ve bilgi bitün dünyada bulunan dindaş26.larımızın çoğundan egildi) 5/26
e.-medi (lagin yüreğimizden o gayretiñ sevdası hec egilmedi) n/27, 3/6

[3]

eğer ed. Far. şart ifadesini kuvvetlendirmek için cümle başına getirilen edat; şayet; ister

e. (bu kitab, eğer himmetiñizile, ve nazarıñizile basmaya 23.verilib) i/22, 3/13,
6/18, 7/18, 8/8, 8/10, 9/9, 11/8, 11/18, 11/22, 17/5, 17/8, 20/25, 22/28, 25/29,
26/15, 29/7, 29/18, 30/4, 32/21, 33/13, 34/21, 34/23, 40/25, 45/18, 46/27, 48/12,
50/26, 52/10,54/21, 54/22, 54/29, 55/20, 60/21, 61/9, 66/17, 67/12, 67/16,
67/24, 74/8, 77/11, 80/5, 82/3, 87/25, 91/26, 92/10, 92/11, 95/27, 100/14, 101/4,
104/17, 104/18, 116/28, 119/5, 125/4, 132/29, 133/14, 134/22, 137/21, 141/29,
143/18, 149/4, 149/14, 150/9, 150/16, 151/5, 151/10, 155/19, 157/12, 157/18,

158/9, 158/10, 158/28, 165/13, 170/14, 172/23, 173/18, 184/17, 189/24, 191/11, 191/14, 192/27, 195/23, 203/7, 203/26, 205/11, 208/15, 212/12, 212/17, 212/19, 212/23, 213/14, 217/20, 219/8, 219/9, 220/3, 220/28, 220/29, 221/10, 222/15, 226/5, 232/18, 232/20, 236/1

[104]

eğil-

1. f. (mecaz) bir işi önemseyip ele almak

e.-di (Ve “rabbi gögden27.eğildi insannarın evlatlarına) 46/27

2. f. bir yana doğru eğik hale gelmek

e.-mesiyle (Birincisi. Belin eğilmesiyle, ya gövdenin yere21.düşmesiyle olan secda) 40/20

[2]

eğri sf. yanlış bir biçimde

e. (eğri mesebin def olmasına) 137/8

[1]

ehale is. (< Ar. ehālī) bir memleket, şehir ya da semtte yaşayanların tümü; halk

e.+ydi (ki eski vasietin17.Bapazlığı Levinin gavmine ehaleydi) 234/17

[1]

ehale ed- [ihale et-] bir işi en uygun görülene bırakmak

e.- diğın (hadda her saad sevincile ic-9.ra edeyim bana ehale eddiğın ameli) 227/9

[1]

ehali is. (<Ar. ehālī) bir memleket, şehir ya da semtte yaşayanların tümü; halk

e.+si (ve insan niçin bu18.dünyanın ehali oldu) 4/18, 202/15

[1]

ehdiadsız sf. (Ar. ihtiyāt+ T. sıız) tedbirsiz

e. (Bu üçüncü tembih açıqdan yasag edergen in15.sannara Rabbiniñ isimini ehdiadsız ve iytigadsız ağıza16.almayı) 188/15

[1]

ehdiadsızlıq sf. (Ar. ihtiyāt+ T. sızlıq) tedbirsizlik

e. (yâhod bu ilehi29.gelamıñ tefdişine hergim figirlerini vacibindan ziade[180]1.çog ehdiadsızlıgile uzadırsa) 180/1

[1]

ehdiat zrf. (< Ar. ihtiyāt) tedbir

e. (huzurlarında ehdiat ile duralım) 200/6

[1]

ehdibar is. (< Ar. i'tibār) saygınlık

e. (acaba ehdibar ve rağbed u15.mudumu bu işe heraredlendirdi bunnarı;mücerred oda16.değil) 61/14,

e.+dan (eñ hafif15.eziyed ehdibardan, ve cemiyy malig oldukları variyedden16.mahrum olmayı) 76/15, 203/22

e.+ı (ve diğneyen adamı nagl eddiği ada-10.mıñ ehdibarı için şübbeye bragır) 215/10

e.+ınıñ (gonşunuñ eyi6.isminiñ, ve ehdibarınıñ saabedliğine, ifdiranıñ ve kâzib7. sözleriñ zıddına) 216/6

[5]

ehdibar ed- (Ar. i'tibār+ T. et-) saygı göstermek (krş. ehdibar et-)

e.-mesine (bunun için bizlerde borcluyuz bu şerif kitabı22.imanıñ ve fazilediñ tegmil ganunu gibi ehdibar edmesine) 111/22

e.-sin (illa veliyil nimesi olan Allahıñ Ruhani se5.fasını gendine kisb eddigleri zadlara ehdibar edsin) 94/5

[2]

ehdibar et-(Ar. i'tibār+ T. et-)saygı göstermek (krş. ehdibar ed-)

e.(d)-ereg (ve6.geyiflere Ruhani ve semavilerden ziade ehdiyar edereg fazi-7.leden uzag olurlar) 218/6

[1]

ehdimam is. (<Ar. ihtimām) özen

e. (ve tefdiş edeyim,10. her ehdimam ve diggatile ilehi nomosuñda gizlenmiş olan11.sırlarını) 227/10

e.+lı (ki hem çapıg meyda8.na gelsin, ve hem her tarafı ehdimamlı olsun) p/8

[2]

ehdimam et- (Ar. ihtimām+T. et-) özen göstermek

e.(d)-eler (ki högümleriniñ altında bulunan 18.İnsannarıñ rahatlığı mamirliği için dayıma oyanıg 19.bulunaler. ehdimam edeler) 199/19

[1]

ehdiyâr sf. (<Ar. ihtiyār) yaşlı

e.+lar (ve dahi bitün ömüründe gayretini göstüre21.hasta haneleriñ yabılmasına hastalar için, ve ehdiyâr22.lar için) 194/22

[1]

ehmallıg is. (Ar. ihmāl+T. lig) gereken ilgiyi göstermeme durumu (krş. ehmallig)

e.+larınıñ (yâhod ehmallıg17.larınıñ sebebinden efendileriniñ iratları daha azalır) 211/17

[1]

ehmallık is. (Ar. ihmāl+T. lik) gereken ilgiyi göstermeme durumu (krş. ehmallig)

e. (ğ)+a (ve semiz yemegleriñ guvvetinde29.zabd olmadığınca canı ehmallığa çeger) 190/29

e. (ğ)+ı (ki tembihleriniñ eda[190]1.olmasına bir vazifesizligdir. igincisi. canım ehmallı2.ğı) 190/2

e.(ğ)+ından (Zira İnsanıñ ehmallığından. tem-[96(2)]1.belliğinden, ta o vagıddan beri gayıb eddi o mahsuldar2.lığı) 96(1)/29

[3]

ehmallig is. (<Ar. ihmāl+T. lig) gereken ilgiyi göstermeme durumu (krş. ehmallıg)

e. (ya ehmallig için, yâhod yanlış böyle bir fi18.gir için) 195/17

[1]

ehmallig et- f. (<Ar. ihmāl+T. lig+ T. et-) ilgi göstermek

e.(d)-erler (illa ehmallig ederler, işiñ vagdini ava25.ralıgile geçirirler) 211/24

[1]

ehmallik is. (Ar. ihmāl+T. lik) gereken ilgiyi göstermeme durumu (krş. ehmallig)

e.(ğ)+ile (Yâhod aziz Ke25.lisada ehmallıgile) 196/25

[1]

ehsan is. (<Ar. ihsân) iyilik

e. (yani günah nerede zia-[36]1.de olduysa orada ehsan daha ziade oldu) 36/1,
128/25

[1]

ehtibar is. (<Ar. i‘tibār) saygınlık

e. (emma bu herareti İnsannardan med olun22.mak için , ve boş ehtibar için)
181/22

e.+lülere (ve ehti10.barlülere, ve peg Azizleri dahi o vagıdda derdiñ ve
gal11.safediñ egmeğini yediler) 75/10

[2]

ehtimal is. (<Ar. ihtimāl) olasılık

e.+i (. Zi21.ra biz insannarıñ eñ azim elm ile buldugları gıya22.slardan da
aldanmamızıñ ehtimali var) 85/22

e.+lidir (Zira bu dünyada yerde ve gögde her ne va11.r ısa, ehtimallidir) 17/11

[2]

ehtimam is. (<Ar. ihtimām) özen

e.+ilen (Böyle gelamlarile alimdar Hoca Baulos ehtimamilen²⁵.isbad eder)
232/24

[1]

ehya eyle- f. (< Ar. ihyā+T. eyle-) yeniden canlandırma, diriltme

e.-di (yani. Allah ölümün bağ².lerini çözmeylen, onu ehya eyiledi) 120/2

[1]

ehya ol- f. (<Ar. ihyā+T. ol-) mutluluğa kavuşmak

e-du (Beşinci. ve ona, ki kitabların mucubu üze³.re üçüncü günde ehya oldu)
81/3, 119/22

e.-muş (gendi²⁵.si gözlerini çevireceg seçilmiş, ve ehya olmuş evla²⁶.dlara)
123/25

[3]

ehyâ ol- (<Ar. ihyā+T. ol-) mutluluğa kavuşmak (krş. ehya ol-)

e.-acag (emma vag²⁰.dında yine ehyâ olacag) 157/20

e.-acaglar (ve².eyi ameller işlediler ise, ömürün hayatında ehyâ ol³.lacaglar)
157/3

[2]

eigona is. (Yun. ikona) simge

e.+ya (Zira biz evvela eigo²⁷.naya görünmeyen) 182/27

ekklisa is. (Yun. eklisá) kilise

e.+da (Me²⁶.sela didaskalos ekklisada hırsızlığın haggına nasihat²⁷.eder) 7/26

e.+larda (ki².didaskaloslar Ekklisalarda nasihat eddigçe) 7/2, 7/9

e.+mız (Ve aziz ekklisamız heç bir vagıdda demedi) 3/6

e.+mıza (Lagin aziz ekklisamıza⁴.çocuglugda vabdis olmanın adeti gabul
olundu⁵.gdan sonra da) 3/3

e.+mızdan (gine ekklisamızdan dinin tarifi heç eg⁶.silmedi) 3/5

e.+mızı (Velhasıl aziz ekklisamızı helas edici8.Yisus Hristos efendimiz) 5/7

E.+nın (Aziz Ekklisaniñ bu gibi cahdı) 5/10

e.+sı (Abosoloslardan soñra Hristoz'ın ekklisası çoğal22.dığında gine diniñ talimi evvel olur udu Abosoloslar23.dan galan şurut üzere) 2/21

[9]

ekklise is.(Yun. eklisá) kilise

e.+de (Her ekklisede ebiskoposlardan) 3/25

[1]

ekklisia is.(Yun. eklisá) kilise

e. (beli ibaded hanede cümleden ekklisia tabir olu3.nur) 70/2, 70/4

[2]

ekona is. (Yun. ikona) simge

e.+larına (ve bunnara daha ziyâde iytigad8.göstürmemiz, ve azizleriñ ekonalarına) 179/8

e.+larından (helas edici9.miziñ ekonalarından daha ziade tevazuyle dapınmamız.) 179/9

[2]

eksig zrf. noksan, natamam (krş. egsig)

e. (ve eğer bizden bu iman eksik olursa) 119/5

[1]

eksil- f. eksik duruma gelmek (krş. egsil-)

e.-meyeceğler (ve ge7.reg içeriden bu müümin dinimiziñ etuği egberleri heç 8.eksilmeyeceğler) 78/8

e.-meyen (Zira bu ge25.reg bizim ibadetlere, ve gereğ azizleriñ şefaatlarına eksil26.meyen bir igdizalı temeldir) 178/26

[2]

eksomologisis is. Yun. itiraf

e. (itiraf. (eksomologisis) E.İerosoni. ST. düğün.5.Z. Evheleon) 143/4, 143/7, 150/26

[3]

eksomologitarion is. dış bilim

E. (ve bazı Azizlerimiziñ ömür2.leri, ve Eksomologitarion rahmetli Agios Ankiras kur se 3.rafimden) [K1.]/2

[1]

el is. kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü

e. (Vicut ilen olan sec6.da sağ el ile yüze Sdavrosu resim edmeden) 38/6, 142/9

e.+den (ve elden ya ayagdan saggadız) 211/28

E.+i (Eli başın ü22.zerine goyarag tegmil olan bu hirotonia) 153/21

e.+miz (stavrozuñ nişanını13.elimizilen üzerimize çıkarırız) 156/13

e.+imize (elimize yapışıb he4.las edicimiz Yisus Hristoza gulauzladı) 69/3

e.imiziñ (elimiziñ amellerini beregâ-27.tlandır) 224/26

e.+iñ (yâhod eliñ üzerinde bulunan15.cizilardan Beyigamberlig çıkarırlar) 175/14, 226/9

e.+inde (illa guvvetiniñ högmü elinde olarak) 29/23, 132/20,

e.+iñden (eniñ insan se-14.vici cömerd eliñden bu gün aldığım cemiyy inayetler15.icin şügr ederim saña) 227/14

e.+indedir (Yani sadıgleriñ cannarı Allahıñ elindedir) 43/25

e.+inden (Beyigamberleriñ [110]1.arasında ulu Beyigamber olan İoannisin elinden vabdis2. oldu) 110/1

e.+ini (ve neda gadir olur10.malig olmaya, eğer semavi Beder merhametli elini11.acmazsa) 221/10

e.+iñi (ki2.yemeğini vagdında veresiñ, eliñi açasıñ, ve eyiliğin3.den doyarlar cümlesi) 228/2

e.+inize (İnşallahu taale vagdiyle birer danesi elinize gelir) p/11

e.+iñize (ve eliñize yapuşannara nasıl tevazu18.yle bulunmalıydıđıñızı) r/17

e.+ler (gözler, gulaglar, [23]1.eller ve insanıñ üzerinde bulunan gıtararı gibi sayrı2.gıtaralar ogunursa) 23/1, 23/7

e.+leri (ki bunda bu hüzmeye tayıñ o21.lan ademiñ elleri bu Misirionu alacag kimseniñ ba22.şına gonulmaylen) 152/21, 153/18

e.+lerimizde (ve ellerimizde23.bulunannarı çoğ emeg ile anca tanırız) 87/22

e.+lerinden (ve illa17.řeytaniñ ellerinden bizi helas eddiği için) 37/17, 93/20

e.+leriñden (ve elleriñden yaradılmalarıdır) 179/11

e.+lerindeygen (ve hazneniñ hıvzı ellerindeygen, iratları gizlerler) 211/15

e.+lerine (Çüñgi peg gorguludur dayıma var olan Allahıñ18.ellerine düşmeg) 50/18, 113/13, 147/10

e.+lerini (yani. Nomosun babazla5.rı ellerini dananıñ başına goyısunlar Rabbiniñ hu6.zurunda)67/5, 76/19, 97/11, 145/21, 193/29

e.+leriniñ (ve el22.leriniñ bu gonulmasından bunnarıñ üzerine görüne23.reg ener idi Aziz Ruh) 145/22

e.+iyle (azim eliyle her bir24. günde bir çeşidini yaraddı şerif kitabıñ isbatına25.göre) 29/23

[37]

el is. Yabancı

e. (el ırzına varannar) 206/21, 206/26

e.+e (ve11.onnar, ki ele görünme için değil) 176/11

e.+iñ (hacan bir17.gimse eliñ zatına göz diğer) 208/17, 209/5, 209/7, 211/19, 217/4

[8]

elam is. (<Ar. ‘ilm) bilim (krş. elim)

e.+larından (bazı Beyi6.gamberleriñ elamlarından) 30/6

elbedde zrf. (< Ar. elbedde) kuşkusuz.

e. (elbedde bek ilazımlıydı Hristiannara9.böyle tarifiñ bir aziz kitabı) 13/8,
18/2, 20/6, 26/16, 96(1)/5, 96(2)/10

[6]

elfaz is. (Ar. lafz (söz) > elfāz) sözler

e.+sız (silahsız ve elfazsızigen az vagidin mabe2.yininde sayısız İnsannarı. ve
cemayetleri Hristozuñ imamı3.na çevirdiler) 61/1, 129/8

[2]

elim is. (< Ar. ‘ilm) bilim

e. (Hal buygen, hegmetilahi şimdigi vagıtlarda bu ig24.dızalı ilehi elim) 5/24,
87/25, 168/28

e.+e (ki bu mane baulosa olan ilehi nâmetel6.ılayıg, ve semavi elime
magsusdur) 230/16

e.+den (yâ20.hod elimden mahrum oldukları için) 196/20

e.+i (Bunun için igdizaydı bu ilacı 2.ve tarigi Allahıñ böyüg elimi bulmaya)
12/2, 13/12

e.+iñ (ve azim elimiñ tedbirinden değil) 175/5

e.+iyle (Ve fagad onu ister gaygı iş elimiyle muvafıg ısa) 26/10

e.+sız (az vagıdıñ ara15.sında cebhanesiz, asgersiz, elimsiz, ve ürüşvedsüz
a16.yırd edib gendine çekmeye) 9/15

[10]

elli is. kırk dokuzdan sonra gelen sayı

e. (ve bu vadini diril8.mesinden elli gün soñra tegmil eddi Lukas
Abosolosuñ9.nagline göre) 126/8

[1]

ellinos is. Yun. Yunan

E.+lar (Yunan İnsannarı (Ellinoslar) Baulos re27.suliñ vazından) 132/26

[1]

elm is. [Ar. ‘ilm] bilim

e.+i (Zira Al13.lahıñ tam elmi bir feyildir) 24/13, 28/20, 62/2, 68/28

e.+iñ (ve bu şerif elmiñ26.ezberini seyirtlerine borç eddirdinler) 14/25, 199/28, 224/15

e.+inden (ve İnsan elminden mah9.rum adamlariken dünyanıñ daha guvvedli) 129/8

e.+ine (Çüñgi ilehi15.elmine uymaz hag ademi) 25/15, 85/1

e.+ini (ve müümin dinimiziñ17.elmini ve nizamlarını, ve sırlarını, ve manelerini) [K2.]/17, m/10, n/9, n/14, 54/25

e.+iniñ (Bir ayneya da beñ17.zer gi bu ayneden cümlemiz bagarız Allahıñ elminiñ18.suratını) 18/17, 100/9, 102/6

e.+iyle (Zira Tañrı hag olduğça, ve merhameti2.elmiyle beraber bulundugça) 50/2

[19]

ema sf. [Ar. a‘mā] kör

e.+dır (ilehi gelam insan 21.için çoğ yerde söyler, ki zayıfdır, emadır) 47/21

[1]

emaned is [Ar. emānet] birine geçici olarak bırakılan ve daha sonra teslim alınan şey

e. (ve onnar, ki gendilere emaned brakılan zatlara) 209/21

[1]

emaned ed- (Ar. emānet+ T.et-) birine bir şeyi geri almak üzere geçici olarak bırak

e.-di (bunun vasıdası ile iman edenleri onun ellerine ema14.ned eddi) 113/14

[1]

embraz is. (< Ar. emrāz) hastalık (krş. emraz)

e. (Embraz sahabı hekimi, derd sahabı helas ediciyi) 50/22

[1]

emeg is. uzun ve yorucu, özenli çalışma

e. (ve ellerimizde²³.bulunannarı çoğ emeg ile anca tanırız) 87/23

e.+lerine (ki gisbi gârîñ çoğu emeglerine mahsusdur) 195/8

e.+leriniñ (emegleriniñ eyivazını hec bir İnsandan olmayacağını¹².fehm eder)
140/11, 213/9

[4]

emeg çeg- bir iş için çok çalışarak yorulmak

e.-enner (hususâ ilehi kelamıñ va¹².zına emeg çegenner) 154/12

[1]

emin sf. [Ar. emîn] güvenli

e. (ve aralığ aralığ İstamboldan gelen emin 3. hristian gullarıñızın
tagirlerinden) [Th1.]/2, [Th1.]/12, 14/27, 65/9, 123/26

[5]

emir is. [Ar. emr] belli bir davranışta bulunmaya zorlayıcı söz; buyruk

e. (esgi vasietin nomosunda emir var idi) 186/12

e.+in (Zira her bir emirin gerçekliğine insanın¹⁴.zamiri şübbesiz bulunur. eğer
isterseg) 170/13

e.+ler (Bunun için örflü emirler tesir edmez bu maslaata) 136/10, 170/6, 170/6,

e.+leri (ve zafar⁴.edemediler bunnara ne böyüg Badişahların emirleri) 61/4

e.+lerine (onnara emirlerine itaad edib rıza^[124]1.sında bulundugları için)
123/29, 172/13

e.leriñe (hadda sevincile, ve sogranmagsız¹⁴.senin emirleriñe idaad edelim)
224/14

e.+lerini (dayıma rızasında bulunalım, ve emirlerini gayretile ,
ve⁸.sogranmagsız eda edelim) 199/7

[10]

emir name is. (Ar. emr+ Far. nāme) yazılı olan buyruk

e. (Allahın verdiği emirname (nomos) için) 164

e.+de (. Emir namede hag ta-[58]1.ale yazdığı tembihlerin tegmil hıvzını ister)
57/26

emma bağ. (< Ar. ammā) ama

e. (emma onlardan da peg az bulunur hristian lisanını ağ15.nayanlar ve ağnayanları da, yetig ağnamazlar) [Th2.]/14, [K2.]/13, [p]/21, 9/1, 13/17, 20/4, 22/10, 24/4, 26/17, 31/2, 38/21, 46/4, 48/26, 49/25, 52/12, 54/24, 55/18, 62/22, 66/21, 69/11, 77/25, 78/26, 79/25, 82/26, 84/6, 85/8, 85/16, 86/18, 86/19, 86/20, 87/14, 88/5, 92/23, 93/1, 94/12, 97/9, 104/10, 105/19, 112/1, 112/6, 113/17, 118/7, 118/29, 119/24, 1124/19, 132/8, 134/12, 134/26, 141/19, 142/16, 145/1, 146/1, 149/7, 157/19, 158/15, 159/4, 159/7, 159/9 159/25, 160/24, 161/11, 166/11, 168/6, 172/10, 173/5, 181/21, 181/27, 183/2, 183/22, 195/10, 197/26, 198/14, 207/16, 208/2, 215/12, 216/4, 219/13, 220/19, 220/26, 221/25, 222/11, 222/15, 224/23, 225/4, 232/12, 234/1, 234/4, 234/20, 236/3, 236/10

[90]

Emmanuil is. “ Tanrı bizimle” anlamında bir söz

E. (ve bunun ismini Emmanuil tabir edeceksin) 103/16

emniyed is. (< Ar. emniyyet) güven

e. (semavi Bederin gendine olan muhabbed için bir23.guvvedli ve şübbesiz emniyed dıgar) 144/23, 221/14

e.+sizlig (yâni. atalara itaadsızlig, 4.inadcılık,sohrantılık,emniyedsizlig, cımhur, ga5.mazlig) 202/4

[3]

emr is. Ar. belli bir davranışta bulunmaya zorlayıcı söz; buyruk

e.+i (Zira Allahın emri olduğu isbad oldu, ve 22.geri galmag olmaz) o/21, 57/6, 100/13, 164/8, 207/28, 231/15

e+ine (İncili Şerifiñ emrine göre borclu oluruz bunna12.rıñ cümlesini sevmeye) 173/11, 199/15

e.+ini (Yani haçan gi20.tabsız milletler tabiedden işlerler gitabiñ emrini) 19/20, 69/21, 88/21, 109/11, 139/16, 194/7, 218/5

e.+iniñ (ilehi adaletiñ pag20.gözlerine peg legeli, ve ilehi emriniñ mugayiri görünür) 44/20

e+iylen (ve şerif 7.Siunodosuñ emriylen Allahıñ gelamını vaz edmeye tayin8.olduğumuzda) [K2.]/7

[17]

emraz is. (< Ar. emrāz) hastalık

e.+ları (ve bu tahsira13.dlar peçareligleri, ve emrazları getirdiler) 96(1)/13

e.+larına (ve ne ihdiyarlı16.ğıñ emrazlarına mübdela olacaglar) 160/16

e.+leriñ (illedlere mübdela14.olmayacaglar, emrazleriñ ağırlarını duymayaca15.glar) 160/14

[3]

emsal is. (< Ar. emsāl) benzer

e. (ve sayırı bun11.lara emsal nesneleri İnsanlıg dabiedine vermeliyiz) 107/11

e.+i (soñ18.ra Aziz kitabıñ bazı belgeleriniñ gıraatı olub, pa19.paz başlar mübareglemeye ve şügr edmeye semavi Bede20.re Hristozuñ emsali üzere) 147/20

e.+iyle (gereg gendi ibredi ve emsa7.liyle, gereg bu vabdisma bizlere ne gadar elzem olduğu8.nu göstermeg için) 110/7

[3]

eñ zrf. başına geldiği sıfatların en üstün derece olduğunu gösterir

e. (Allahıñ var olduğu isbat olur24.yüreğimizde tabiyedden eñ teknil eyiliğe olan arzumuz25.dan) 19/24, 20/6, 20/6, 20/20, 20/20, 23/9, 33/3, 39/9, 39/10, 39/22, 45/29, 45/29, 46/1, 56/22, 61/29, 63/23, 67/11, 75/17, 76/14, 78/2, 85/21, 86/22, 86/23, 88/20, 89/4, 91/4, 93/8, 93/15, 93/21, 93/21, 96(1)/7, 96(1)/19,

96(2)/6, 97/29, 98/4, 98/10, 98/18, 100/1, 101/18, 117/21, 124/16, 129/19, 131/20, 143/6, 150/2, 162/27, 163/1, 176/6, 177/4, 178/2, 178/24, 178/29, 185/7, 188/23, 188/27, 205/23, 206/19, 206/19, 213/15, 213/17, 217/24, 230/25

[62]

en- *f.* yukarıdan aşağıya doğru gelmek

e.-di (ve bizim24.selametimiz için göglerden endi) 80/24, 102/18, 145/19, 164/19

e.-er (A18.ziz Ruh ener) 145/18, 145/23, 219/25

e.-ib (yani. Aziz ruhda gögercin peglinde4.üzerine enib kölkeledi bunu) 87/4, 103/1

[9]

encam *is.* (< Far. encām) son

e. (ve hristian9.lıgıñ muhabbeti, ve encam cenneti şerifiñ sevdası heb 10.imanımızñ elmini ve şurutlarını, ve nizamlarını teg11.mil bilmede) m/9, 30/11, 70/17, 94/20, 114/1, 217/3

e.+1 (Encamı Allahıñ cemiy vatleri çüñgi8.bizi inandırıyorlar semavi pederiñ İnsana olan merha9.medi için) 63/7, 113/5, 113/16

[9]

engin *sf.* çok geniş

e. (ezgin7.ve engin galbi Allah hor bagmayacag) 60/7, 209/2

[2]

er- *f.* ulaşmak

e.-diler (ve bitün ömürlerinde marifetiñ lütfuna erdi11.ler) 1/11

[1]

eram ?

e.+sız (ibdi8.da ilehi gelamıñ eramsız ezberine verilir) 189/8

[1]

eresis is. Yun. sapkınlık

e.+leriñ (azim Athanasios Bederimiziñ dediğine göre, tefdiş28.siz iman edelim demek sayrı rafazılıkların(eresisleriñ) 10/28

e.+tir (cemiysinden daha büyük eresistir) 10/29

[2]

eretiki is. Yun. sapkınlık

e. (böyle hasım26.ler, Eretiki tabir olan rafazılardır) 77/26

[1]

ergec is. (erkeç) üç yaşından büyük erkek keçi

e.+leriñ (ve yog ergeçleriñ, ve28.boğaleriñ, illa gendiniñ gamıyle) 116/27

[1]

ergeg is. er kişi

e. (ki bitün ömürlerinde23.ergeg evlatlarıñız, ve kızlarıñız eyi ademler olaler) r/23, 3/1, 30/11, 30/16, 31/21, 135/10, 154/19, 194/3, 206/3, 206/13

[10]

esah sf. (< Ar. eşaḥḥ) doğru, gerçek

e. (doğru tagrir edereg Hristozuñ üzerine bina o26.lan esah istifar ilen aflıg alırlar) 134/26,151/26

e.+dan (ve gederek gendine gelib esahdan hillesiz23.istifara gelirsa) 137/22, 149/26

[4]

esgi sf. yeni karşıtı

e. (ve bunuñ eyi amelleri dahi esgi put18.barez alimdarlarıñ amelleri gibi temelsiz bulunurlar19.her mihnet vagdında) 5/17, 7/12, 10/1, 17/2, 45/8, 57/15, 71/1, 71/28, 75/15, 129/13, 156/24, 165/6, 176/18, 182/25, 184/9, 186/12, 234/16

[17]

esgi- f. yıpranmak

e.-rler (ve anleriñ cümlesi libas gibi esgirler) 22/9

[1]

esirge-f. korumak

e. (illa şimden soñra olacag günahlardanda esirge bizi) 225/25

e.-meyelim (ve10.igdiza eddiğinde ömürümüzü dahi esirgemeyelim itibarı11.ve izzeti için düşmannarına) 199/10

e.-sinner (illa efendileriniñ malını gendi malleri gibi esirgesinner) 200/23

e.-yelim (illa gücümüz yeddiği gal11.dar esirgeyelim bunu her zarardan) 202/11

[4]

esisi sf. yeni karşıtı

e. (esisi vasi13.yedde (Tevradda) tertib olan Hitanıñ (sünnetiñ)14.yerine) 142/12

[1]

esna is. (< Ar. esnā)

e.+lerde (ve çektiğiñiz zahmetleri ö6.grendigca ve bu esnelerde mesebsiz Loturanlarıñ o7. Yunlarını) [Th1.]/6

e.+sında (ve ahir nefesiñ esnasında cihan dabi24.edden üstün acayıbad darz ile debdil oldu) 113/23

[2]

esrar is. (< Ar. esrār) sırlar

e. (ve bu hususta dahi Abosolos Baulos bir muazim esrar) 114/8

e.+ı (bu esrarı[114]1.olan encam gelamı söyledi) 113/29

e.+ları (ki evvelgi nomosun cemiy gurbanları, esrarları,4.sardları) 114/3

e.+larıñ (iki muazzim esrarlarıñ23.işaredi için) 113/22

e. +leriñde (gereg15.tagvayı şeriflerde , ve esrarleriñde onuñ işarediñi
e16.derler idi) 112/15

[5]

essir et- (Ar. esīr+T. et-) tutsak yapmak

e.(d)-er (ve beni azalerimde olan günahıñ şeriatı17.altına essir eder) 47/17

[1]

eşgār zrf. (< Far. āşkāre) açıktan; aşikar

e.+dır (Cümleye muhaggag eşgardır) 54/19

[1]

eşgare zrf. (< Far. āşkāre) açıktan; aşikar

e. (ve aziz gıtab6.da bize eşgare söyler) 54/6

e. (Zira Aziz kitab eşgare habar verdi) 126/21

[2]

eşgia is. eşkıya

e.+larıñ (akide bozan seyir7.ler, eşgialarıñ horannarı, edebsizleriñ turgüleri)
207/7

[1]

eşid- f. duymak (krş. eşit-)

e.-digca (ve megdublardan eşiddigca, duramadım, ve niyed 14. Eddim)
[Th1.]/13

e.- diglerimi (Zira ben Peterimden 11.cemiy eşiddiglerimi bean ederim size)
104/11

e.-medi (Yani. göz görmedi, ve gulag eşid7.medi) 124/7

e.-memiş (in12.san nesli hec dahi eşidmemiş idi) 110/12, 162/19

[5]

eşidil- f. duyulmak

e.-ecegler (Zira yad milletler çoğ boş boğazlığilen eşidi10.lecegler gıyas ederler) 41/10

[1]

eşit- f. duymak (krş. eşid-)

e.(d)-ecegler (haçan ölüler ibnullahıñ se27.dasını eşidecegler) 157/27

e. (d)-enleriñ (ki o23.nu eşidenleriñ cümlesi teacüb eddiler) 109/23

e. (d)-enner (ve eşidenner hayata gelecegler) 157/27, 158/23

e. (d)-ib (sizlere her negi söyleyeceg olursa eşidib [109]1.gabul edesiñiz) 108/29

e. (d)-ir (gi Allah yüreğimizden, ve ağzımızdan7.olan ibadetlerimizi eşidir) 23/7

[6]

Euheleon is. Yun. mutluluk

E. (Euheleon bir şerif töredir) 155/10

[1]

evel zrf. (< Ar. evvel) önce

e.+inden (yani gelmesiniñ aş18.gare elamedleriñi evelinden haber vermişleridi) 112/18

[1]

evheleon is. Yun. mutlu

E. (D. itiraf. (eksomologisis) E.İerosoni. ST. düğün.5.Z. Evheleon) 143/5, 143/9

[2]

evlad is. (<Ar. evlād) çocuk

e. (bu kitabdan öğreneceksiñiz19.siz evlad saabı Babalar, ve analar) r/19, 200/18, 223/8

e.+ıdır (Zira kâzib şeytaniñ evladıdır Hristos14.efendimiziñ cevabince) 214/13

e.+ıñ (ve töbeye gelen asodos evladıñ ta o cevablariyle) 221/5

e.+ını (yani unudacag mı gendi evladını garı) 101/2, 118/13

e.+ınıñ (Allah gendi evladınıñ cefalanmasıñı, ve gan dögmesi13.ñi) 115/12

e.+ları (had7.da dindaşlarımızıñ evladları, gadim adalardan bu8.gadar gayretli emegler ile temellenen imanımızıñ ömür ve9.rici puñarlarını terg edereg) 15/7, 74/21, 123/27, 142/2

e.+larımıza (yani bu vahiy rabbani ilen 16.evadlarımıza eyi şahaded verildi) 71/16

e.+larına (Ondan Nuh alıb bu vahiy rabbaniyi13.(Apokalipsiyi) evladlarına, ve torunnarına verdi) 71/13, 97/5

e.+larını (hadda vagdi gelinca evladlarını ona teslim edsinler di23.nimiziñ temelini ve bablarını öğretmek için) 3/22

e.+larınıñ (Allahiñ evladlarınıñ gıyâmeti bu gibi26.olacag) 160/25

[17]

evlat is. (< Ar. evlād) çocuk (krş. evlad)

e. (yâhod bi23.gir gız evlat mevlut eyleye) 12/23

e.+lar (bu kitabdan öğreneceksiñiz siz evlatlar) r/24

e.+lara (bu Ruhani evlatlara çoğ zian olur candan9.ve tenden yana) i/8

e.+ları (ki bu ezber ile or27.thodoksosEgglisamızıñ emin ve has evlatları olmayle) 14/27, 187/28

e.+larımız (Ya Ruhani sevgülü evlatlarımız güccüg Ana2.doluda mevcud olan hristianlar)[K2.]/1, [K2.]

e.+larıñ (ve bu evlatlarıñ tabietlerinde, ve yapularında gö22.rünen meyile) 198/21

e.+larına (Ve “rabbi gögden27.eğildi insannarıñ evlatlarına, ki görsüñ eğer gendini28.tanır varışa) 46/27, 194/5, 198/19, 198/24, 199/2

e.+larını (ayâlinı , ve evlatlarını sevmeye) 172/10, 172/25, 198/15, 223/5

e.+larının (yâ7.merhametlü Beder hor bağb gabul edmeyeceg misiñ8.biz evlatlarıñıñ ibadetini) 223/8

e.+larıñız (bitün ömürlerinde23.ergeg evlatlarıñız, ve kızlarıñız eyi ademler olaler) r/23

e.+larıñıza (bu kitabdan öğreneceksiñız19.siz evlad saabı Babalar, ve analar evlatlarıñıza) r/19

e.+larıñızı (ayâllarıñızı, ve evlatlarıñızı, ve okuma bi6.lmeyen goñşu gardaşlarıñızı birigdirib oguduñ bu7.şerif gıtabı) s/5, 198/28

[22]

evlen- f. erkek ile kadının aile kurmak için yasalara uygun bir şekilde bir araya gelmesi

e.-en (evlenen eyi2.iş eder) 208/1

e.-meniñ (Zira bunnara Rabbi nihaedsiz şavg22.olacag evlenmeniñ igdizası olmayacag onlara) 160/22

[2]

evlogia is. Yun. nimet

e. (ki23.Levida Aaronuñ İerosinisinden olan cemiy siñsilele-24.riyle beraber Melhisedegden evlogia aldı) 236/24

[1]

evlogis is. Yun. övgü

e. (ve haneleriñizi 10.evlogis edergen, muhabetlü gonuşmalarımızda her dür11.lü hali geyıfıyetiñize vagıf olurudug) [K2.]/10, 236/7, 236/16,

[3]

evved ünl. “öyledir” anlamında kullanılan onay söz

e. ((Hri18.stosta) evved , ve gendi de amindirlar) 63/18

[1]

evvel zrf. Ar. önce

e. (ve çeşid telaşeleri varigen, evvel Allahın 28.yardıma) [Th2.]/27, 1, 2/5, 2/18, 2/22, 2/27, 8/14, 13/29, 14/5, 14/13, 24/8, 29/24, 59/19, 59/19, 62/11, 62/13, 62/15, 62/25, 63/22, 63/29, 64/4, 65/3, 65/18, 65/21, 80/18, 84/6, 85/9, 94/15, 106/6, 120/10, 121/15, 132/6, 134/3, 219/29, 220/4, 227, 228, 232/2, 232/18

e.+ce (yani evvelce Ya10.hudileri, ve Yonanileri izlam eddik) 54/9, 126/5, 170/18

e.+gi (ki evvelgi nomosun cemiy gurbanları, esrarları,4.sardları) 114/3, 115/7, 182/26, 216/10

e.+i (ve5.insanın o haliniñ bu mudlu evveli görünür) 91/5, 113/1, 235/2

e.+inden (Gendisi tegmil elm ile bitün yeri ve28.göğü evvelinden terdib eddiği pegala niyet üzere tedbir29.eder) 33/28, 61/17, 96(1)/17, 120/6

e.+isinden (yogsa, ne mimkin idi ta dün26.yanıñ evvelisinden beri bu gadar hesabsız zamanıñ mabe27.yininde bu gadar) 61/26, 192/9

e.+ki (bu kitabıñ evvelki tara- [86]1.fında (Taraf : A. Belge. 2-5) mestur olduğu gibi) 85/25, 89/8, 99/1, 116/18, 121/15, 159/2

[61]

eyâm is. (< Ar. eyyām) günler

e.+ında (Bizim için Bonduslu Bilado27.suñ eyâmında haça mıhlandı) 80/27

e.+ıñızda (bu da siziñ eyâmıñızda himmed olmasını tedbir 10.eddi helas edici Yisus Hristos efendimiz) [k1.]/9

e.+larında (Azizlerle böyüg Theodosios Batisahıñ , ve Negdarios 14.Badriğin eyâmlarında) 138/14, 138/27,

e.+lerinde (ve Midrofanis Badriğin eyâmlerinde, Hristos10.Efendimizden) 138/9, 138/18, 138/22, 139/3

[8]

eygin zrf. borçlu

e. (Zira bunu Melayiglerden cüzi eygin12.yabdı ziğnet ile ve rağbet ile taclandırdı bunu) 91/11

[1]

eyi sf. istenilen, beğenilen nitelikleri taşıyan

e. (Cümlesi peg eyi adamlardır) [TH2.]9, i/19, [ks]/16, p/9, p/16, r/23, 4/21, 5/14, 5/17, 6/13, 7/25, 8/5, 22/4, 33/3, 35/10, 35/11, 35/11, 35/12, 35/19, 35/20, 51/9, 51/23, 64/25, 71/16, 94/14, 96(2)/4, 99/3, 99/7, 106/12, 123/11, 125/26, 129/20, 133/22, 137/8, 139/16, 139/19, 154/10, 157/2, 158/1, 164/1, 164/5, 164/6, 165/1, 165/17, 165/29, 166/3, 166/7, 166/22, 166/26, 167/1, 167/3, 167/8, 168/21, 176/22, 180/3, 185/18, 185/21, 185/22, 198/19, 198/19, 200/8, 200/27, 208/1, 208/2, 210/27, 215/4, 216/5, 216/7, 217/14, 220/1, 223/10, 223/19, 223/23

e.+ce (ve dinimiziñ temelini eyi24.ce bilmeyenleri aldadı) n/24, 4/2, 6/28, 23/4, 52/13, 54/20, 165/6, 184/26, 190/19, 214/16

e.+dir (yemeglere26.sabr edmeg, eyidir) 190/26

e.+dirler (bagdı, ve gördü, gi cümlesi da peg eyidirler) 28/25

e.+lere (gi eyilere eyivazı co16.mard verir) 19/15

e.+yi (Allah gendi tabiyetinden fagad eyiyi seçer) 30/24, 30/26

[88]

eyilig is. iyi olma durumu

e. (Zira insanıñ zamiri, eyilik işlendi12.ğinde) 19/11, 20/7, 20/8, 25/5, 25/26, 34/12, 37/2, 47/5, 99/8, 110/22, 157/22, 165/20, 167/6, 168/23, 168/24, 173/9, 173/12, 173/13, 197/23, 217/16, 220/5

e.+da (ki buda ve her eyiligda heraretlü i-20.badetile kazanılır) 218/19

e.+den (Bu sebep için17.inad, ve töbesiz günahgeriñ ebedi eyiligden mahrum ol18.ması ilehi adaletiñ nomoslarından igdiza ediyor) 25/17

e.(ğ)+e (acayıb bir sebebda bizi da29.ha ziade mecbur eddi vagid geçirmeyereg bu eyiliğe baş-[o]l.lamaya sebep bu) [ks]/29, 19/24, 25/19, 30/15, 36/4, 48/23, 97/7

e.+(ğ)+i (yani. Zann5.edmemeli bir gimsa, gi insan zorlanır eyiliği yâhod gö6.tülügü işlemeye) 24/5, 26/18, 36/23, 53/4, 60/15, 93/23, 168/20, 173/17, 189/16

e.(ğ)+iñ (Müümin4.dinimiziñ tegmil bilgisidir her eyiliğiñ köğü, ve her fa5.ziletiñ puñarı) m/4, 169/3, 180/20, 218/22

e.(ğ)+inden (ki2.yemeğini vagdında veresiñ, eliñi açasıñ, ve eyiliğin3.den doyarlar cümlesi) 228/3

e.(ğ)+ine (gi cemiyl3.insannar nihayetsiz eyiliğine hesedar olsunlar) 25/13, 173/25

e.+ler (ve her saad18.tedbiri ve nazariyle gendinden bize ihsan olan eyiligler 19.için) 37/18, 140/26

e.+lere (ve igdizalı olan eyilig17.lere, ve bunuñ icrasına vagid ararigen) n/17, 124/4

e.+leredir (Cümlesi peg eyi adamlardır, cümlesiniñ meyli ve ha10.vesi hristianniğa yağısan eyiligleredir) [Th2.]/10

e.+leri (Kezalıg sayrı eyili26.gleri içinde) 36/26, 41/17, 72/24, 140/21, 182/9, 220/26, 224/28, 226/18

e.+leriñ (ve hristiannara yağısan eyilig13.leriñ sevdasını bakıb seviniridig) [K2.]/13, m/8, m/12, m/13, n/6, [ks]/18, r/13, 38/2, 67/21, 116/23, 118/15, 162/27

e.+leriñden (ki doyurduñ beni yeryüzünde olan eyiligleriñden6.mahrum edme bizleri semavi Batişahlığındanda) 228/5

e.+lerinden (Bunun için9.David Beyigamber da bu dünyanıñ eyiliglerinden arzu10.sunu doyuramayınca) 20/9

e.+lerini (ve şügr etmeniñ, ve sabu16.ruñ eyiliglerini, ve size merhamed edennere) r/16, 39/23, 44/10

e+leriniñ (soñra bu eyili3.gleriniñ cümlesine bedel eyivaz için) 124/3

e.+leriylen (ki Allah bizi bu gadar20.çoğ eyiligleriylen ol derece borçlu eddi cümlemizi) 37/20

[78]

eyivaz is. (< Ar. 'ivaż) ödül, karşılık

e. (ve5.eyivaz verir o adama) 42/5, 42/22, 43/1, 43/5, 43/15, 44/10, 88/3, 98/8, 100/22, 124/3, 161/1, 175/8,

e.+ı (gi eyilere eyivazı co16.mard verir, ve götülere gazebi serd verir) 19/15

e.+ıdır (ve bu ferah faziletiñ tabiyedden tep6.dil olmaz bir eyivazıdır) 169/6

e.+ıñ (ve öbirini eyliçe gametlendirir eyivazıñ vasıtasıyle) 35/7

e.+ını (ve eddi13.ğñiz eyiligleriñ eyivazını gimden gözedmeliyidiğini) r/13, 140/11, 157/22, 217/15

e.+lar (ve adillere verdiği cömerd eyivazla19.r ile) 105/19

e.+ları (ki pag zamirile donanan fugaralıgda bulu21.nannara gög yüzünde peg comard olacag eyivazları) 213/21

e.+larıñ (ağır eyivazlarıñ gavlini senetleşirler) 209/15

e.+larını (ki orada eyi adam11.lar tegmil eyivazlarını ebedi alsıñlar) 43/11

e.+ler (eyilere eyivazler, ve götülere 23.gazebler verile) 199/22

e.+sız (Allaha olan böyle secda, ve ibadet eyivazsız galmag mim2.gin değil) 42/1, 43/14, 49/15, 157/11

[28]

eyle- f. yapmak; etmek

e. (Bu mü7.ümin dinimiziñ şaatlarını tefdiş eyle) 11/7, 153/13, 168/8, 216/2, 224/12

e.-di (o lisandan yine bizim Rumca lisanına ter4.cüma eyledi maneleriniñ ve logatlarınıñ tıbgısı ü5.zere) 14/4, 29/13, 31/22, 110/26, 114/7, 115/14, 169/25, 171/8, 187/12, 202/20, 221/21, 221/26, 236/7

e.+dim (ki seni Mısır diyârinden²¹.gullug evinden ihrac eyledim) 167/21
e.+diñ (ve muvahid oğluñ Rabbimiz².Yisus Hristozuñ şefaatiyle gendiñe oğullug eylediñ) 223/2, 226/19, 227/19
e.-diysa (Allah cemiy mahlugadları yogdan var eyle-[159]1.diysa) 159/1
e.-mişler (ki gögle⁷.riñ melguti icin gendülerini hadiyi eylemişler) 208/7
e.-sin (ki bizi mihnete getirmesiñ, ve def²⁹.eylesin fidneleri) 78/29, 127/19, 143/23, 149/7,
e.-siñ (gendini fasl eylesiñ Allahıñ huzuruna töhmedli gi¹⁷.bi) 151/16, 164/21
e.-yiñ (İmdi Allahıñ olan ce²¹.setiñiz , ve Ruhıñız ile temcid eyleyiñ Allaha) 207/21

[31]

ez- f. üstüne basarak sıkıştırmak

e.-er (Hristos yılıñ²⁰.başını ezer) 64/20

eza is. (<Ar.ezā) üzüntü

e.+larını (bunlarıñ cemiy ezalarını gırarlaridi) 76/22

e.+lerimizde (yani ezalerimizde¹⁵.bir gayrı şeraat görürüm) 47/14

[2]

ezab is. (< Ar. ‘azāb) pişmanlık, çaresizlik, korku ve üzüntü gibi durumların verdiği ruhsal sıkıntı

e.+dır (İm¹⁰.di Allahıñ bu gibi yüz çevirmesi insana eñ cetin e l l.zabdır) 98/11

e.+larını (ve bize vereceğleri gönül ezablarını) 198/7

e.+leri (ve sabır ile teammül edelim bize verdikleri⁷.ezablaeri) 200/7

e.+lı (ki bu ömür¹⁸.dünyada dayıma ezablı, ve arası gesilmegsiz govalan¹⁹.maya mübdela) 129/18

[3]

ezadlık is. (Far. āzād+T. lık) özgürük

e.(ğ)-ımızıñ (ki yer yüzünde hela- [87]1.slığımızıñ, ve ezadlığımızıñ işini tegmil eddi) 87/1

[1]

ezad ol-(Far. āzād+T. ol-) serbest kalmak, özgür olmak

e.-dug (emma şimdi12.bizi bağlayan nomos ölmegilen, ezad oldug ondan) 166/12

e.-malarına (ve yessirleriñ 25.ezad olmalarına. hergim bunnarı tegmil edersa) 194/25

[2]

ezatlık is. (Far. āzād+T. lık) özgürük (krş. ezadlık)

e.(ğ)+ın (ve yesirleriñ ezatlığın3.ad edereg rast geleninden yardım isterler) 212/2

[1]

ezber is. Far. bir metni veya sözü eksiksiz tekrarlayabilecek şekilde akılda tutma

e. (ki bu ezber ile or27.thodoksosEgglisamızıñ emin ve has evlatları olmayle) 14/26, 18/9

e.+de (ve gendi tesal9.lasını fagad bu şerif ezberde bulur) 189/9

e.+ini (ve bu şerif elmiñ26.ezberini seyirtlerine borç eddirsinler) 14/26

e.+ine (ibdi8.da ilehi gelamiñ eramsız ezberine verilir) 189/8, 192/23

e.+lerini (ve yüreğini ezberlerini şefaate eder) 23/28

[7]

ezberle- f. (Far. ezber + T.le-) çok tekrar edilen bir şeyi iyice öğrenmiş olmak

e.-ledigça (İlehi salihliğin azim der4.yasını ezberledigça, fehm eder) 52/4

e.+lerler (ki Rabbiniñ nomosu-13.nu ezberlerler) 217/13

[2]

ezel is. Ar. başı belli olmayan zaman; öncesizlik

e.+i (Oldu gi ezeli ve niha3.yeti olmayan varlığı) 22/2, 235/11

e.+siz (İgincisi bu Allah mücerred ezelsiz ve nihayet-[22]1.sizdir) 21/27, 22/18, 29/12, 57/5, 57/6

e.+sizlig (onda ezelsiz2.lig ve nihayetsizlig mevcuddur) 22/2

[8]

ezgin sf. çok cefa görmüş

e. (Yani Allaha magbul gurban uslanmış Ruhdur. ezgin7.ve engin galbi Allah hor bagmayacag) 60/6, 82/15, 184/17, 221/3

[4]

ezginnig is. ezgin olma durumu (krş. ezginnik)

e. (ve bir ezginnig yoğiken uzun uzaye dualer ogumaylen2.Allaha bir böyüg)

41/1

[1]

ezginnik is. ezgin olma durumu (krş. ezginnig)

e.(ğ)+ine (ve ezginniğine hec16.mugayed olmazlar) 181/15

[1]

ezied is. (< Ar. eziyyet) gereksizce çektirilen üzüntü, sıkıntı

e. (ki size ezied verennere ezied vere) 122/14

e. (ki size ezied verennere ezied vere) 122/14

e.+lerden (ve türlü eziedlerden egmeg gibi parelendi) 148/9

e.+leri (ve ezginniğine hec16.mugayed olmazlar) 61/16

[4]

eziyet is. (< Ar. eziyyet) gereksizce çektirilen üzüntü, sıkıntı (krş. ezied)

e. (ve bunnara asla eziyet dokunmayacag) 43/26

e.+lerde (ve öbir nihaedsiz ömürdeda tügenmeyen eziyetlerde galır26.lar) p/25

e.+leri (Yani. Düşünürüm, ki bu vagi14.diñ eziyetleri) 44/14, 46/8

e.+li (Ve götü a22.damlarıñ cannarı ezietli yerlere sürülecegler) 43/22

[5]

eziyetlen- f. (Ar. eziyyet+T. len-) sıkıntı çekmek

e.-irgenda (ve seyirtler16.cümlesi ağızdan bu sır için şaatlıg eddiler goval7.lanırge da, ve eziyetlenirge da) 12/17

e.+irler (ve hem insannardan eziyetlenirler) 7/18

[2]

ezil- f. ezme işine konu olmak

e.-meyecegısa (eğer da heç bir vakıdda9.yeynilmeyecegısa, ve ezilmeyecegısa) 74/9

[1]

eziyet is. (<Ar. eziyyet) gereksizce çektilen üzüntü, sıkıntı (krş. ezied)

e.+e (bunnarı yüzünden uzag15.edib atacag ebedi eziyete) 124/15

e.+i (emma nihayed16.siz gazebiñ eziyeti için degil) 158/16

e.+ine (ve2.fena hareketleri edenner nihayedsiz gazebiñ eziyetine ge3.decegler) 158/2

e.+leriñ (ve cemiy nihaed4.siz eziyetleriñ yerine) 163/4

[4]

eziyetlen- f. (<Ar. eziyyet+T. len-) sıkıntı çekmek

e.-ib (bu hristiannar bitün dünya15.da imansız Milledlerden bu gadar eziyetlenib telef ol16.duglarından başga) 77/15

e.-dirennar (yâhod serd tegdirlerle bunnarı eziyetlendiren24.ner) 204/24

[2]

F

fagad bağ. (<Ar. fağat) aykırılık bildirmek amacıyla başına geldiği cümleyi önceki cümleye bağlayan söz

f. (ve fagad Anadoluda bulunan²⁹.Hristiannar mahrum idiler bu Ruhani hazneden) o/28, 1/14, 3/16, 8/29, 25/10, 26/7, 26/10, 27/4, 29/17, 30/13, 30/24, 34/4, 34/5, 36/13, 36/19, 37/3, 44/24, 49/19, 49/25, 53/7, 53/9, 55/19, 56/12, 59/28, 61/3, 62/23, 63/12, 65/26, 71/23, 76/13, 82/5, 82/19, 83/7, 85/1, 85/24, 86/5, 86/7, 86/13, 87/13, 88/16, 92/20, 96(2)/26, 99/2, 99/24, 103/6, 105/23, 106/22, 106/25, 116/16, 119/3, 119/7, 122/19, 126/14, 126/22, 130/12, 131/5, 132/17, 135/5, 135/5, 136/21, 138/24, 139/4, 140/3, 140/12, 141/23, 147/8, 148/3, 150/22, 151/12, 152/16, 167/5, 167/9, 170/7, 174/2, 175/1, 176/14, 178/7, 180/21, 181/14, 181/23, 181/24, 181/29, 183/13, 183/15, 183/23, 184/5, 184/7, 184/20, 184/27, 184/28, 188/11, 188/13, 189/9, 192/2, 205/17, 215/13, 216/12, 218/3, 218/13, 221/15, 224/7, 225/21, 229/1, 229/19, 231/17, 231/20, 234/5, 234/6, 236/2, 236/5, 236/7, 236/9

[113]

fagat bağ. (< Ar. faḫaṭ) aykırılık bildirmek amacıyla başına geldiği cümleyi önceki cümleye bağlayan söz (krş. fagad)

f. (ki⁷.diniñ tarifi lazım değil, illa fagat vabdisma yetişir⁸.her Hristiana) 3/7, 6/10, 6/28, 9/3, 29/2

[5]

fagir is. (< Ar. faḫīr) yoksul, zengin karşıtı (krş. fakir)

f. (ve başımda gerek Ar²⁶.hierashğıımıñ, ve gerek bu fagir Monastırıñ bugadar 27.ağır yükü) [Th2.]/26, m/17, 47/9, 49/21, 204/17

f.+lara (ve bu fagirlara ağır salyâneleri yügledenner) 204/24

f.+lığa (ve onu rahmani¹⁴.fagirlığa, ve göz yaşlarına, ve alcag gönüllüğe) 110/14

f.+sin (Ve bilmeyorsuñ ki¹⁷.peçaresin, ve zelilsin, ve fagirsin, ve alilsin ve üry¹⁸.ansın) 51/17

[8]

fakir is. (< Ar. faḫīr) yoksul, zengin karşıtı

f. (ibdida Allahın huzurunda fakir halini tanıya) 83/5, 97/24, 98/3, 98/12,

[4]

fani sf. (<Ar. fānī) ölümlü

f. (ve hem bu fani dünyâda perüšan, hem Al 10.lahın ulu divanında hecil edmeye) [Th1.]/9, 52/28, 157/13, 224/9

[4]

farg is. (< Ar. fark) bir kişi ya da nesnenin bir diğeriyle karıştırılmamasını sağlayan ayrılık; ayırım

f.+ı (bu faziletiñ gudreti ile Hristian keli13.sasınıñ fargı çogdur) 135/13, 195/19

f.+ıñız (ya siziñ fargıñız bunnardan ziade de25.ğil mi) 33/24

f.+ları (ne batıl dinni rafa20.zılarıñ fargları görünsün deyi) 79/20

f.+lı (eyilig ile gemliğin23.mabeyini ne gadar böyüg farglı olduğunu defsir eddi) 110/23

f.+lıdır (Zira şerif İncilden dariflenen töbe farglıdır) 54/1

f.+sız (ve bir16.garer igisinde fargsız bir gibi duta) 25/16

[7]

farig sf. (< Ar. fāriğ) rahat

f. (İnsan cemiy amellerden farig gele) 192/18

[1]

farig ol- f. (Ar. fāriğ+T. ol-) vazgeçmek

f.-a (ki öyle umud15.suzlugdan, yañlış figirlerden farig ola) 204/15

f.-ması (ve faziletiñ farig29.olması, ve insana eñ azim olan Allahdan uzag olması) 97/29

f.-sunnar (ki filan günahdan farig olsunar deyi, ve vatlerini teg-[188]1.mil edmezler) 187/29

[3]

Farisaos is. Yun. Ferisiler; İkinci tapınak Dönemi'nde İsrailoğulları içinde doğan bir Yahudi toplumsal hareketi siyasi grubu

F.+larıñ (Farisaoslarıñ tegemburu (gibiri), yâni, ha17.can bir gimsa öğünür gendi amellerine) 190/16

[1]

farz is. (<Ar. farz) İslam dinine göre Allah'ın emri olduğu kesin delil ile sabit olan, yapılması sevabı, özürsüz olarak yapılmaması ise günahı, inkârı ise küfrü getiren sorumluluk

f. (ve İ19.nsana farz olan faziletiñ ve gerçeg ifdihariñ gı20.yımetini da öğrenir) 144/19, 200/11

f.+ına (e daha ziade cesaredlendirir9.hüzmetiñ böyüg farzına bitün gayretile) 140/9

[3]

fasga is. Rum. kundaktaki çocukların beline bağlanan sargı

f.+sıdır (Ahdi natıgın ikinci töresi (sırı) guzunun fasgası16.dır) 142/16

[1]

fasıg sf. (<Ar. fāsık) günah işleyen, sapkın

f. (adalerine itaadsız, güfrünimed, fasıg, muhabbedsiz) 125/14

[1]

fasid sf. (<Ar. fāsīd) kötü

f. (Yeriñ yüzü zulumdan doldu , ve bitün yer fa16.sid oldu) 97/16, 97/17

[2]

faslet- f. (< Ar. faşl+ T. et-) ayırmak

f.(d)-er (ve26.fasl eder onnarı , ki işkembeleri Allahlarıdır) 180/26, 214/6, 215/13

f. (d)-erler (yâhod dünyâ23.nıñ nizamını fasl ederler bazı nizamsızlıklar bulma24.yle bu dünyâda) 185/23

f.(d)-erlersa (bu nasaatlarda nietlerine göre yañlış 7.bulurlar, ve fasl ederlersa) 196/7

[5]

fasl eyle- f. (< Ar. faşl+ T. et-) ayırmak

f.-siñ (iginci 16.gendini fasl eylesiñ Allahnıñ huzuruna töhmedli gi17.bi) 151/16

[1]

fayda is. (<Ar. fâ'ide) yarar

f. (ki böyle2.yiligler bize fayda olacaglar) 221/2

f.+da (hristiannara cüzi bir faydada ben edeyim guvvetimiñ 7.yetişceğine göre) [Th2]./6

f.+lı (iki seneden beri bir faydalı kitabıñ turgca bası5.lıb meydana çıgmasına) o/4, 35/12, 179/16, 179/23, 192/29, 195/20, 220/8, 221/17

f.+lıdır (doğru iman cümleden ziade5.Batisaha faydalıdır) 140/5

f.+lıdırlar (Ve bu gibi dışarı nişaneler ibadedde28.çog faydalıdırlar sayrılarınıñ örneg almasına da) 38/28

f.+sız (ve iytigadına sagad vermeyle meyvasız ve faydasız28.ogurlar) 196/27

[13]

fayda ed-(Ar. fâ'ide+T. ed-) yarar sağlamak

f.-sinner (ve bu na-[n]1.çarlıgda bulunan hristiannara fayda edsinner deyi) n/1

[1]

fayda et- (Ar. fâ'ide+T. ed-)yayarar sağlamak

f. (d)-eceg (Zannıma göre dünyânıñ bu belgesinde bulunan hri21.stian gullarıñıza vagdi hale göre çog fayda edeceg22. bu kitab) i/21

f.(d)-erlerisa (eğer agılıñ tabietli maneleri da buna fayda21.ederlerisa) 55/21

[2]

faydalan- f. (Ar. fâ'ide+T.lan-)yayararlanmak

f.-abilirler idi (yad Mil24.letlerde gurbannarından faydalana bilirler idi) 67/24
f.-dılarısı (ve basmaya verilip dağılmagile bir mig6.dar faydalandılarısada)
[K1.]/6

f.-maya (Anca diğneyenner2.faydalanmaya, ve bu günahın gorgusunu
yürekle3.rine yerleştirmeye) 8/2
[3]

fayıdalı sf. (<Ar. fā'ide+T.lı) yararlı

f.+dırlar (lakin çoğ7.fayıdalıdırlar, ve bitün iydigad ile hıvz edmeliyiz
bun8.narı) 156/7
[1]

fayıdalı ol- f. (Ar. fā'ide+T.lı+ ol-) yararlı olmak

f. (ki bu vasıtai29.o nomosu bize fayıdalı ola) 68/29
[1]

fazil sf. (< Ar. fāzil) erdemli olan (kimse)

f. (aziz alimdar, suçsuz,23.eyiliğe meyilli, ve cemiy fazil hasietlerden
donangılı) 48/23
[1]

faziled is. (< Ar. fāzilet) erdem (krş.fazilet)

f. (ve hristiana igdizalı gayretleri, ve faziled 8.amellerini öğredici bu lisanda
sıralı bir gıtab olma9.dıydı) [K1.]/7, 40/8, 72/6, 72/29, 133/3, 164/8, 167/1,
170/20

f.+den (Ruhani ve semavilerden ziade ehdiyar edereg fazi-7.ledden uzak
olurlar) 218/7

f.+in (ki pak yüreğin itigatıyle sec6.da eder gendine, ve faziledin vasıtasıyle
cahd eder gen7.dine yaglaşmaya) 42/6, 111/14, 111/22,

f.+lerde (bu geresteli cismani güzelliğe faziledlerde) 93/27

f.+lũ (bu temsili sürũb geldiler Ademiñ29.faziledlũ zũryedleri da) 64/29, 134/17

[15]

fazilet is. (<Ar. fāzīlet) erdem (krş. faziled)

f. (hadda yetig iman ile, ve fazilet ameller ile dayima silahlı20.bulunsunlar görünen ve görünmeyen düşmannarın cey21.klerine) [ks]/19, 5/15, 6/22, 6/23, 44/6, 44/9, 92/20

f.+e (İbdidası bu, ki insanı fazi5.lete gulauzlayacag çeşid vasıtalara verir Allah) 35/5, 35/9, 198/29

f.+i (ve onnarın22.fazileti aşgar olduğça, fena gimseler hecil olurlar) 35/22, 40/16, 72/8

f.+iñ (ve gafırılığın,15.faziletiñ, ve götölüğüñ arasında dayima barışılmaz16.bir ceyg var) 72/15, 84/12, 92/25, 125/6, 169/5, 217/24

f.+in (ve faziletin vasıtasıyla olur) 189/5

f.+ine (bu töbeniñ faziletine zıd duran) 190/21

f.+iñe (ve nâmed ver bize seniñ muhab22.betiñe, ve faziletiñe ilerileyelim) 223/22

f.+ini (ve bi2.lirim o töbeniñ faziletini)54/2

f.+iñ (Hristiana, mimgin3.değildir bitün ömüründe faziletiñ yolunu yürüme4.ye) 10/3, 44/8, 97/28, 135/12, 144/19, 217/14

f.+ler (ki bu muhabbetile zıgr olan faziletler tegmil eda5.olurlar) 164/4, 190/13, 205/4

f.+lere (bu faziletlere garşı duran28.taksiradlar bunnardır) 189/27,

f.+leri (Mesela, fena20.adamlardan eyi adamlar govalandığça, faziletleri aşgar21.olur) 35/20, 44/5

f.+leriniñ (başga adamların eyi amelleriniñ, ve8.faziletleriniñ metine) 216/8

f.+lerimiz (ve bizim faziletlerimiz yetig olama28.zlar) 217/27

f.+li (ki çocuğun21.ataları Nunoşluğa dindar ve faziletli adam arasınlar) 3/21, 164/21

f.+lũ (niyed 14. eddim benda şerig olayım sen faziletlü efendimiñ) [Th1.]/14, [Th2.]/28, i/12, i/27, [K1.]/3, m/24, n/25, [ks]/10, o/1, o/25, s/10, 3/27, 4/8, 5/27, 13/27, 14/1, 43/4, 43/15, 43/19, 44/3, 64/19

[60]

feda ed- *f.* (<Ar. fidā+T. ed-) kıymak, gözd

en çıkarmak

f.-di (illa cümlemiz için feda eddi) 118/14

f.-meyinca (ö7.mürümü feda edmeyinca bu dinimiñ gerçeğliği icin) 172/7

[2]

fehim is. (<Ar. fehm) anlama

f. (Altıncısı, yad Milledleri doğru ima27.na getirmeye usul, ve fehim gullana) 139/27

f.+i (ki hıvz edelim böyle fehimî) 173/16

f.+iñ (ilimiñ, fehimîñ7.meşvaretiñ, gudretiñ malimatıñ, iydigatıñ ve ile8.hi gorgunuñ Ruhu tabir eder) 128/6

f.+li (ve aglını22.pag saglaya fehimli adamlardan yardım almayle) 179/22

[4]

fehim ver- (< Ar. fehm+ ver-) akıl vermek

f.-en (ve onnar da bize26.fehim veren bir vicudiñ) 183/26

[1]

fehm is. Ar. anlama, anlayış

f. (ve bu insannarıñ çeşid keyifiye3.dlerini fehm ile bakarsag, görürüz) 80/3

[1]

fehm ed.-f. (< Ar. fehm+T. ed-) anlama, anlayış (krş. fehm et-)

f.-digca (hem Al 10.lahıñ ulu divanında hecil edmeye gast garaz eddigle11.rini fehm eddigca) Th1/11

f.-diğim (gö4.rünen ömürü din işlerini fehm eddiğim için) Th2/4

f.-diler (Egglisamızıñ bazı Azizle7.ri fehm eddiler) 30/7, 96(2)/24

f.-memegile (yer 14.ve içer Rabbiniñ cesetini fehm edmemegile) 150/14

f.-meye (lakin fehm edmeye gadir olacağımız alea24.metler var) 124/23, 212/14

[7]

fehm et- f. (Ar. fehm+T. et-) anlama, anlayış

f.(d)-ebilir (bunuñ için her bir İnsan3.zeyin verdikça, fehm edebilir) 62/3, 139/28

f.(d)-en (tembihleriniñ12.arasında olan sıhı bağlantıyı fehm eden Hristiannarıñ13.cümlesine) 5/12, 5/27

f.(d)-er (İlehi salihliğıñ azim der4.yasını ezberledigça, fehm eder) 52/4, 140/12

f.(d)-erim (Bunnardan fehm ederim) 46/12

f.(d)-iyor (gi bütün insan cinsi bir Al3.lahıñ mücerred varıdığını o gadar şübbesiz fehm edi4.yor) 19/4

[8]

fehm ol- f. (Ar. fehm+T. ol-) anlaşılmaq

f.-mayle (mahluga23.tlardan fehm olmayle bunun ebedi guvveti) 18/23

f.-unur (ve bundan golayıca fehm olunur) 142/1

[2]

fena sf. (< Ar. fenā) kötü

f. (ve fena feyilleri heman bu güççük 12. anadoluyada yaklaşıyoruduğunu çoğ emin hristianlar13.dan) [Th1]/11, m/14, 4/20, 29/1, 29/2, 35/18, 35/19, 35/22, 40/6, 40/26, 43/2, 43/7, 45/17, 51/24, 72/13, 75/1, 75/20, 88/18, 89/2, 93/4, 124/11, 124/13, 143/21, 157/4, 158/2, 162/24, 167/1, 167/2, 167/3, 167/8,

168/26, 175/22, 179/22, 182/12, 186/14, 186/26, 187/19, 187/20, 195/2, 195/2,
196/23, 197/9, 198/18, 202/7, 204/8, 206/26, 207/8, 207/9, 210/7, 212/26,
213/12, 214/28, 215/5, 218/7, 223/20, 223/20

f.+dır (ve imansızdan daha21.fenadır) 173/21, 215/14

f.+yı (Gezalig insanıñ da tabiyedden bir me26.yili var eyiyi seçmeye, ve fenayı
igrah edmeye) 30/26

[59]

fenalıg sf. (Ar. fenā+T. lıg) kötülük

f.+da (bunun için fenalıgda ya10.şayan hristianda) 165/9

f.+dan (yâ16.hod bizi fenalıgdan meks edmediği için) 185/16

[2]

fenalık is. (Ar. fenā+T. lık) kötülük

f.(ğ)+a (ve ködülüğü bu4.nuñ peg eyi zadlarını fenalığa gullandıgsa) 96(2)/4

f.(ğ)+ıñ (illa fenalığñ19.ruhundan tebdil olur) 131/18, 216/18

[3]

fent is. (< Far. fend) hile

f.+leri (inayetullah ol mesebsizle4.rıñ cümlesi körlenib fentleri ve feyilleri def
olduysada) [ks]/4

[1]

ferag et- f. (Ar. ferāğ+T. et-) terk etmek, vazgeçmek, el çekmek

f.(d)-erler (ve14.faziletiñ gucağında ferag ederler) 217/14

[1]

feraglan- f. (Ar. ferāğ+T. lan-) terk etmek, vazgeçmek

f.-ma (ve ördi günnerinde ömürün 24.zahmetlerine cüzi feraglanma için ruhsad
veriliyorsa) 195/24

[1]

ferah is. (< Ar. ferah) kalbin sıkıntısız olma durumu

f. (ve Laygolarında 25.yüregleriñe ferah, ve ağıllarına şavğ girib) i/25, 41/16, 92/15, 122/24, 154/12, 162/3, 162/6, 162/8, 162/9, 162/16, 169/5

f.+ı (ve başga bir ho20.şnudluğu, ve ferahı yogdur) 92/20, 92/21

f.+ıñ (cennediñ içinde le12.zetin ve ferahıñ her çeşidi var idi) 95/12

f.+dan (ve meyvadar va13.gitleri biz insannara vermeyle ve yüreglerimizi yemegden14.ve ferahdan doldurmayle) 34/14, 58/23, 58/25

f.+lı (ki ölene gadar iytigatilen21.ömür geçirdiler, peg sevincli, ve ferahlı olacag) 122/21

f.+lıgda (ebedi ferahlıgda , yâhot ebedi eziyedde bulunmaylen) 157/23

[19]

ferahlan- f. (Ar. ferah+T. lan-) rahatlamak

f.-asıñız (ve kâmil faziletlü adamlar11.icin merhametlü Allah efendimizden hazırlanan cenneti12.şerife ebedi sevincile ferahlanasıñız) s/12

f.-dırır (ki eyiliğñ işlenmesine ca4.nı ferahlandırır) 169/4

[2]

ferahlık is.(Ar. ferah+T. lık) rahatlık

f.(ğ)+ı (bu cennetiñ gö25.zelliği , ve ferahlığı ilehi salihetiñ isbatı 126.sa da) 93/25

f.(ğ)+ıñ (ki eyiliğñ işlenmesine ca4.nı ferahlandırır, ve ferahlığıñ işlenmesinde bu canı5.bi huzur eder) 169/4

f.(ğ)+ına (eyi amelleri edenner nihaedsiz ömürüñ ferahlığına) 158/1

f.(ğ)ında (bu dünyâdada dayıma yüreg ferahlığında) p/19

[4]

ferğ is. (< Ar. fark) bir kişi ya da nesnenin bir diğeriyle karıştırılmamasını sağlayan ayrılık; ayırım

f. (emma bu hususta ağılıñ, ve imanıñ a17.rasında böyle bir ferg var) 85/17, 179/12, 183/19

f.+li (gi5.bizde bir zad bulunuyor tenimizden fergli) 32/5, 106/10, 133/29

f.+lidir (iydigaddan çoğ ferglidir) 178/1

[7]

ferg edmeg is. ayrımı görme

f. (ne şavga zadları biri bi21.rinden ferg edmeg için) 160/21

ferman is. (< Far. fermān) emir, buyruk

f. (Eyi ve fena amelleri ayırd edib högm eden böyle4.bir ferman, bu Allahdan verilmiş olmalı) 167/4

f.+nar (ve bu Aziz Konstantinos Batisah eğer bitün12.högmünde bulunan yerlere fermannar göndürüb def 13.eddirdiysada) 77/12

f.+narına (başga Babanıñ buyurul25.tularına, ve fermannarına gor gibi itaad edib ilehi kelam26.dan ihrac olur) 131/25

[3]

fesad is. (< Ar. fesād) karışıklık, kargaşalık

f. (bu azgın tariglerden made daha çoğ26.fesad çeşitler bulunur) 202/26

f.+lı (ve say8.rı fesadlı zatlara tabdılar Allah deyi Allahıñ var9.olduğunu ingar edmeye gadir olamadıklarından) 19/8, 93/29, 96(1)/5, 99/12, 160/3

f.+sız (Bu ömürden başga bir fesadsız ve ebedi ömür varı-[43]1.dığına) 42/24, 43/10, 159/28, 160/6

f.+sızlığı (Zira bu fesadlı fesadsızlığı geyise gereg) 160/3

[11]

fesadlan- f. (Ar. fesād+T. lan-) ara bozuculuk yapmak

f.-miş (bu gadar fesadlanmış adamlarda) 99/15, 170/17

[2]

fesadlandır- *f.* (Ar. fesād+T. landır-) ara bozuculuk yaptırmak

f.-dılar (Tasalar ve muşagadlar,15.ve derdli akabeler yegbare fesadlandırıdılar)

96(1)/15

[1]

fesat *is.* (< Ar. fesād) karışıklık, kargaşalık (krş. fesad)

f.+da (cesed fesatda ekilir, ve fesadsız29.lıgda igamed olunur) 159/28

f.+ı (ki soñ günlerde Meşrebleriñ tegmil fesatı, faziletiñ7.rezaleti) 125/6

f.+lı (yâhod17.fesatlı tasfirlere, ve fena isimli adamlara) 45/17, 224/9

[4]

fesatlan- *f.* [Ar. fesād+T. lan-] ara bozuculuk yapmak

f.-an (lakin ne türlü tarigi17.len olacagisa fesatlanan) 158/17

f.-dı (Yani yer yüzü fesatlandı Allahıñ in24.dinde, ve zulümdan doldu) 46/23

f.-mış (nasıl gadir değil bu fesatlanmış tenneri evvel2.ki hallerine ve gılıhlarına getirmeye) 159/1

f.-mış idi (ve gördü Allah yer yü25.zünü, ki fesatlanmış idi) 46/25

[4]

fevd ol- *f.* (Ar. fevt+T. ol-) ölmek, yitmek

f.-du (ve hem dahi ce10.falandı, ve fevd oldu) 107/10

[1]

fevya *is.* amaç

f.+sıyla (ve eyi adını5.götülemeg fevyasıyle) 215/5

[1]

feyil *is.* (< Ar. fi'l) içten geçen istek; niyet

f. (gi bu feyil ile cemiy mah14.lugatlar yağışan niyet üzere tedbir olurlar) 24/13, 47/7, 48/6, 175/13

f.+dir (Zira25.bu gibi haşiyeti, bir feyildir, gi cemiy olacagları, 26.ve mimginlileri ağnar ve gözedir) 23/25, 24/13

f.+i (ve ne zaman bu meyiliñ feyili25.faziletiñ kuşatını meks edmesa) 92/24, 95/6, 99/20, 127/26

f.+iyle (Ruhı15.gudüsün gudrediniñ feyiliyle eda oldu) 103/5

f.+ler (ve bu mahlugadlarda bu16.lunan cemiy feyiller için yazdığ) 88/16, 144/4, 144/5, 202/7

f.+lerde (illa asıl niyedler21.de, ve özde olan feyillerde aranılısın) 110/21

f.+lere (öyle bed feyillere. illa beg tasalanır, dava eder) 133/17

f.+leri (fena feyilleri heman bu güççük 12. anadoluyada yaklaşıyoruduğunu çoğ emin hristianlar13.dan) [Th1.]/11, n/22, [ks]/4, 72/8, 127/13, 176/24

f.+leriñ (bu nomosta o gadar gadir ve guvvetli değil idi insanna20.rı kötü feyilleriñ meyilinden gerilemeye) 72/20, 128/2, 218/8

f.+lerine (Zira insan bunun feyilleri25.ne umud edib Allaha ve Allahıñ gercegliğine vacib26.olan umudunu gayıb eder) 176/25

f.+lerini (ve hem13.feyillerini ederler) 33/13, 34/4, 119/6

f.+li (Niçin gi27.Allahıñ salihliği gendiniñ feyilli istemesidir) 24/27,33/5, 112/28, 151/13, 226/11, 227/7

f.+liydi (Zira ameli29.daha üstün, ve daha feyilliydi Aaronuñ gedirdiği olan) 236/29

f.+siz (bu töbeyi17.da guvvedsis feyilsiz ederler) 99/17

[39]

fevil eddir- f. (Ar. fi'l+T. eddir-) niyetlendirmek

f.-ir (gendine yağışan3.eñ eyi niyete doğrudarag fevil eddirir) 33/3

fevil et- f. (Ar. fi'l+T. et-) niyetlenmek

f.(d)-er (şimdi yeni vasiyedde (İncilde) taamid fevil eder) 142/14

[2]

fidan is. Rum. yeni yetişen ağaç ya da ağaççık

f.+lara (cümle insan16.nar daparlar idi fidanlara altuna, gümüşe) 45/16

[1]

fidne is. Ar. ara bozuculuk; kargaşa

f. (Emma vay ona, ki sebebinden27.fidne zuhur eder) 78/27, 118/7, 131/20, 139/22, 196/13, 203/20

f.+leri (ve def29.eylesin fidneleri) 78/29, 224/2

f.+lig (inayetsizlig, mavrullug ,vazifesizlig, zemm, fidnelig) 202/6

[9]

figan is. (< Far. figān) bağırarak ağlayıp inleme

f. (ve hadda5.bu dünyânın figan deresinden nagl olalım ebetlerden6.berü olan Azizlerin mutlu megânnarına) 224/5

[1]

figir is. (< Ar. fikr) düşünce (krş. fikir)

f. (hergün figir ile.4.ya cevab ile, yâhod amel ile günah edergen) 48/3, 52/14, 138/3, 170/20, 171/22, 183/25, 195/10

f.+de (Nomosun sayrı isaredli resimleri içinde bu13.gibi figirde bulunmalıyız) 68/13

f.+den (ve do17.ğru agıla dahi ne kadar zıt, ve bu yañış figirden) 1/17, 175/3

f.+e (Anca bundan şu figire sabmama23.lıyız) 49/22, 49/25

f.+i (ve o figiri icad eden Hristianı silerler5.Hristiannarın tefderinden) 138/4, 217/7

f.+iñ (ve çüñgi heç yeri yo10.gdur şu figiriñ) 56/10

f.+ler (netice yañılırlar Allahın21.bu ilg tembihine her negadar adamlar aşığâreden yañ22.lış figirler, ve iytigatler dutarlarsa Allah için) 177/22, 202/7, 216/15

f.+lerden (ki öyle umud15.suzlugdan, yañlış figirlerden farig ola) 204/15

f.+leri (ve anneriñ figirleri mabeyinlerinde nö19.bedile biri birine davacı olarağ ya özür edmeyle) 169/18

f.+lerimiziñ (İbaded figirlerimiziñ Allaha bir yücelenmesi, ve8.yaglaşmasıdır) 220/7

f.+lerin (yâhod her şeyiñ tef21.dişine cesared eden figirlerin serbesliğinden) 179/21

f.+leriñ (ve Allaha bu tarz gatılmağ Allaha olan pag5.figirleriñ vasıtasıylen) 189/5

f.+lerinde (A5.bosolos Baulosun bu tembihini dayıma figirlerinde dud6.mayle) 201/5

f.+lerini (ve cemiy26.figirlerini bunu ölçü dutarağ bundan gulauzlana) 179/26, 179/29, 188/13, 195/27

[28]

figirlen-f. (Ar. fikr+T. len-) düşünmek

f.-irlersa (dünyânıñ batıl maslaatları icin figirlenirler4.sa) 196/4

[1]

fikir is. (<Ar. fikr) düşünce (krş. figir)

f. (Bu fikir tevratı16.şerife, ve incili şerife, ve aziz kelisamızıñ işine, ve do17.ğru ağıla dahi ne kadar zıt) 1/15, 53/5, 99/26, 100/1

f.+de (yâhod bir mebrun fikirde bulunmada) 39/21, 43/19,

f.+den (hemi aldan22.masın bir gimsa şöyle fikirden) 99/22, 129/6, 231/3

f.+i (Akılı alır, zira her fikiri Me20.sihe itaad edmeg için yesirliğe çeger) 84/19

f.+iñ (Anca bu gibi fikiriñ heç bir yeri yogdur) 21/1

f.+ler (hesabsız çeşid bozgun fikirler, ve dinimi7.ziñ sunorlarından dışarı govulmuş hilleli iytigatlar8.var) 6/6, 79/3

f.+leri (ki Al25.lah için cemiy milletleriñ bir uygun fikirleri var) 18/25, 78/20, 133/19,

f.+lerimiziñ (anca Ruhıl gudüs tesallamız için , ve fikirlerimiziñ28.rahadlığı için verir bize bu mücdeyi) 87/27

f.+lerinden (Bazı Hristiannarımız şöyle fikirlerinden aldanırlar) 7/1

f.+lerine (ve İnsannarıñ mavrul fikirlerine hasımidî) 129/14

[19]

filan *sf.* tarih, yer, kişi vb.nin önüne gelerek tekrarlanmak istenmeyen kelimelerin yerine kullanılan sözcük

f. (ki fi10.lan vagid olacaglar) 187/10, 187/29

[2]

filosofia *is.* Fr. Felsefe ile ilgili bilgi

f.+sını (ve10.gendi semavi filosofiasını, ve hillesiz olan dalimini aş11.gare çıkardı) 110/10

[1]

fimabad *zrf.* (< Ar. fî-mâba'd) bundan böyle

f. (fimabad her hristian bi şübbe5.olarag iman edmeli bu aziz Kononanıñ sırrında) 148/4

[1]

firased *is.* (< Ar. ferāset) zeka

f.+i (onuñ fira24.sedi ve mugâlimesi için) 109/24

[1]

firgadlan-f. (Ar. firḳat+T. lan-) ayrılmak

f.-ırsa (eğer Allahıñ nametiile yüre22.gden firgadlanırsa) 137/22

[1]

firgat *is.* (< Ar. firḳat) ayrılık

f.+ına (ki fagad sözleriñ çoğluğu eş15.dilir Allaha, ve yüreğın fırgatına, ve ezginniğine hec16.mugayed olmazlar) 181/15

f.+li (ve firgatli şuğul vagdın26.da gözlerden yaş agmaya) 38/25, 176/13

[3]

fizah is. ağlama, inleme

f.+ıñ (arası gesilmeyen fizahıñ16.yerine) 124/15, 163/2

[2]

fizah et- f. ağlamak, inlemek

f.(d)-ecegler (tabietıñ bö6.yile bir heyibedli tebdilliğine cemiy Milledler fizah e7.decegler) 123/7

f.(d)-er (ki bu gidab insanıñ mihnetini çoğ16.yerinde zigr edereg fizah eder bu gelamlar ile) 46/16

[2]

fugara is. (< Ar. fuḡarā') fakirler (krş. fukara)

f. (Hristozuñ şeyirdleri, hesabda peg az, baya8.ğı fugara, silahsız, elfazsız) 129/8

f.+lar (bu14.kitabdan ögreneceksiñiz siz fugaralar) r/14

f.+lara (Bu 4.gitabdan ögreneceksiñiz siz varyed sahabları fugara 5.lara merhamet edmeniñ) r/5, 194/12

f.+larda (ve dahi hırsızlar ve aldadıcı26.lar bellemeli ol hıyâned fugaralarda) 211/26

f.+ları (ve fuga10.ralarında bragmamalıydılar) 182/10

f.+larıñ (Fugaralarıñ yüzünden gendi12.ne eddigleri zulmü, ve merhamedsizliğı yüzlerine vura13.rag cehr edeceg) 124/11, 187/27,

f.+lğı (Bu ömrünü tegmil fugaralıg ile) 75/19

f.+lğıda (ki pag zamirile donanan fugaralıgda bulu21.nannara gög yüzünde peg comard olacag eyivazları) 213/20

f.+lğı (Bu dinimiziñ eğer ispatı mim10.ginsiz olsa, ruhani fugaralığı) 9/10, 212/19

f.+ lıgıñ (yâni, ha17.can bir gimsa öğünür gendi amellerine, böyle fugara18.lıgıñ zıddıdır) 190/18

f.+yı (ve o tarigile fugarayı, ve21.zerrüyi daha peçare ederler) 210/20

[14]

fugare is. (< Ar. fuḳarā') fakirler (krş. fukara)

f.+ler (Egglise yabdıraler, ve fugareler,26.ve naçarlar için hastahane yabdırsınar) 187/25

f.+leri (ve fuga5.releri cılbadırlar) 182/5

f.+lig (ibdida.14.Ruhani fugarelig , hacan insan Allahıñ huzurunda15.alçağlanır) 190/14

f.+liğıle (ve öbirini eyliğı gametlendirir eyivaziñ vasıtasıyle, gimi8.sini fugareliğıle doğrudur) 35/8

[4]

fukara is. (< Ar. fuḳarā') fakirler

f.+larıñ (fukaralarıñ suratında2.gendine göstürdügleri merhamedler için) 124/1

[1]

fursand is. (< Ar. furşat) bir şey için en uygun durum, şart ya da zaman; vesile

f. (yâni, düşmannarından intigam almaya17.fursand isterler) 187/17

[1]

G

gab is. türlü şeylerin taşınması veya saklanması için kullanılan torba, kılıf

g. (secilmiş gab olan Baulos böyle sırlı tebdilliğı bu28.tarz üzere yazar) 159/27

[1]

gab- f. aniden yakalayarak almak; kapmak

g.-ıcılığ (bu16.gibi, ki gabıcılığ zulmü çoğ türlüdür) 208/16

g.-ıcılığıñ (anca gabıcılığıñ çeşidi asıl 19.ücdür) 208/18, 212/16

g.-miş (Zira Allahda olan högmü, ve salaha²⁵.yeti gabmış olur) 205/25

g.-ucu (ve gorgusuz ol¹⁵.a, eğer sayrısınıñ gabucu zulmündan hıvz olmasa)
208/15

g.-uculug (.B. bu gizli tofur, (gabuculug) yâhod hırsız²⁶.lğ olur) 209/25

[6]

gabıl- f. birine güvenip boş bulunarak aldanmak; kapılmak

g.-ib (ve babisanoslarıñ hilleli ta³.riflerinden eblehliğıle gabılıb, imanımızıñ
doğru ta⁴.rifinden) 15/3

[1]

gabılan- f. bir işe girişmek; kapılanmak

g.-acaglar (gudretulla¹⁸.hıñ bu sesinden cemiy ölüler uyıgudan gibi
galga¹⁹.caglar, ve anide gabılanacaglar) 159/19

[1]

gabışıl-f. bir şeyin üzerine üşüşölüp aceleyle alınmak; kapışılmak

g.-dılar (Ve öbiri Viennada¹⁷⁸³. Basmaya verilib²⁴.dindaşlarımızdan
gabışıldılar) 13/24

[1]

gabliyet is. [Ar. kâbiliyyet] yetenek

g.+imiz (ki gendimizden bir şe¹³.yi figr edmeye sangi gendimizden gabliyetimiz
ola) 219/13, 219/14

[2]

gabz ed- f. (Ar.ğabz+T. ed-) hapsetmek (krş gabz et-)

g.-meyen (Anca³.Hristozu gendine gabz edmeyen) 149/3

[1]

gabz et- f. (Ar.ğabz+T. ed-) hapsetmek, ele geçirmek

g.(d)-en (Zira Hristozu gendine gabz eden².insan) 149/1

g.(d)-er (bakışlarınında puñarını gabz eder) 149/2

[2]

gaç-

1. f. kimseye bilgi vermeden bulunduğu yerden ayrılmak

g.-an (Kezalıg efendisinden18.gaçan hüzzetgârı, ve köleyi gizletenler) 210/18

2. f. uzak durmak

g.-iñ (Zinadan gaçıñ, her günah, ki adam16.irtigâb eder) 207/15

gaçır-

1. f. habersizce almak; çalmak

g.-ıb (yâ5.ni, yasag olan mataglarını gizlice gaçırıp satarlar) 210/5

2. f. tüketmek

g.-ırlar idi (ve7.götü ameller ile ömür gaçırırleridi) 181/7

[2]

gad is. karşılaştırıldığı şeye göre nitelik ve nicelik bakımından derece bildiren söz; misli

g. (nazırlıg eden Şeyhler11.iki gad igrane layıg olsunlar) 154/11

g.+dır (Allaha olan secda igi gaddır) 37/25

[2]

gad is. huzur

g.+dinde (imdi imandan adil7.olmagilen, Allahıñ gaddinde selamedimiz var
Rabbimiz8.İsa Mesihıñ vasıtasıyle) 163/7

[1]

gad-f. karıştırmak, katmak

g.-ar (ve şara29.ba su gadar) 210/29

g.-mamızıñ (ve arzla22.rına gadmamızıñ; azizlere ibaded edmemiziñ ve
seyird23.memiziñ aslı budur) 178/22

g.-maya (gadirdir bizim helaslığımızı i4.şine ilehi terahumunu gadmaya adaletiniñ bir tgmil5.hoşnudlanıb haglanmasıyle) 100/4

[3]

gaddiy sf. (<Ar. kaṭī) kesin

g. (cümleye belli olan beynamuz4.lar gaddiy umud tebdil olmayan günahgârler geri ko5.vulmalı) 150/4

[1]

gader is. (< Ar. kader) yazgı

g. (daha18.ziade muzayga ve gader edmeyecegmi) 213/18

g.+i (Hag Taalenin bu gibi Memtuh gade25.ri insan cinsiniñ helaslığına ziadesiyle göründü) 35/25, 122/2, 176/1, 219/22

g.+iiñ (Yâ güllü şeye gadir olan Allah ! gecenin bu saatına13.yetişmiylen ilehi gaderiin vasıtasıyla) 227/13

g.+inden (ve tebdilligleriñ cümlesi Allahın gaderin5.den) 175/5

g.+ine (bu tergisalad , ve terbiesiz adamların gaderine4.sağılırlar) 187/3, 195/6, 213/3

g.+ini (lagin ingâr ederler gaderini, ve böyle alda3.nırlar bir yañlış figirden) 175/2, 175/7, 175/29, 177/14

[14]

gader ed. (< Ar. kadar) dek, kadar

g. (üçüncü hali, Hristoz21.dan ruzı mahşere gader) 70/21

[1]

gadıran is. siyah renkte, ağır kokulu bir madde; katran

g. (bunnarın ağzına gayınar29.gadıran, ya gurşun akıtarag öldürürler idi) 76/29

[1]

gadil sf. (< Ar. kâtil) öldürücü, ölüme neden olan

g. (ve bu misilli gadil bir10.günde tegmil oldu) 113/9

[1]

gadim sf. (< Ar.ḳadīm) eski

g. (had7.da dindaşlarımızıñ evladları, gadim adalardan bu8.gadar gayretli emegler ile temellenen imanımızıñ ömür ve9.rici puñarlarını terg edereg) 15/7, 19/13, 21/8, 231/5, 232/19, 232/26, 233/24

g.+i (ve mihnetleriñ cümlesi vagd ile def olacag, ve fazilet7.güneş gibi gadimi çavacag) 44/7

[8]

gadir sf. (< Ar. ḳadr) bir şeyi yapmaya gücü yeten

g. (Oldu gi mücerred var bir yaradılmamış6.güllü şeye gadir zad) 18/6, 18/10, 19/15, 27/10, 36/8, 36/15, 37/21, 47/24, 51/19, 59/18, 66/20, 72/19, 83/7, 98/21, 101/24, 112/12, 119/24, 140/23, 140/25, 154/4, 159/1, 213/26, 219/5, 220/15

g.+dir (Zira fagad iste8.mesiyle zahmedsiz gadirdir herşeyi yogdan var edmeye) 26/8, 27/12, 27/13, 56/2, 86/8, 86/9, 86/9, 99/11, 100/3, 117/16, 167/9

g.+idi (ne28.da gadir idi bulmaya cemiy insannarıñ şaşgınnıgınıñ29.ilacını) 11/28, 26/11, 29/20, 61/10, 67/15, 100/7

g.+idiği (ve hıvz edmeye gim gadiridiğini) r/12

g.+idilar (ki salahayetleri ve gıyımedli ölümü gadiridilar gü21.nahlarını silmeye) 149/20

g.+idiler (ve diniñ teme2.lini, ve bablarını öğrenmeye gadir idiler, deyebilir3.bazı Hristiannar) 3/2, 221/16

g.+igen (yâhod gadirigen meks edmezler7.sa gan edmeyi) 204/6, 209/15, 211/27

g.+ler (lakin güllü şeye gadirler üç değildir) 86/10

g.+siñ (yani.ya rabbi! bilirim gi23.güllü şeye gadirsiñ) 26/23, 226/17

[51]

gadir ol- f. (Ar. ḳadr+T. ol-) bir şeyi yapmaya gücü yetmek

g.-a (bunu ogu10.dugça görmeye gadir ola bu tarifi) 80/10, 153/7

g.-abilir (insan fagad26.gendi guvvetiyle gadir olabilir Allahın merhametine[50]1.Nayil olmaya) 49/26, 53/19

g.-abilir idi (Zira ilehi tembihlerin hıvzı, ve10.tegmil edası belgi gadir olabilir idi) 52/10, 100/2

g.-alım (hadda temizlesin zamirimizi batıl amellerden ve gadir10.olalım secda edmeye ebedi var olan gerçeğ Allaha) 233/10

g.-amayacag (ve gadir olamayacag rağbetini şaka çı-25.garmaya başgaların yanında) 215/24

g.-acağımız (lakin fehm edmeye gadir olacağımız alea24.metler var) 124/23

g.-aler (ki gaygı buñnardan gobdu2.beynamusluğun ırmağı göstürmeye gadir olaler) 97/2

g.-an (Allahın gelamı vaz olmalıydı gadir olan İeromenosun18.birisinden) 8/17, 86/11, 218/24, 227/12

g.-ana (ve anı ölümden gurdarmasına gadir olana dualar ve9.yalvarmaglar) 107/8

g.-amadı (bunun için26.nomos gendi guvvetini gayib eyiledi, ve gadir olmadı bi27.zi sadıg göstürmeye) 68/26, 129/24

g.-amadılar (Yad milletler o kadar13.görlügde bulunurgen gadir olmadılar inanmaya fa14.ziletiñ eyivazsız galacağına) 43/13

g.-amadıklarından (say8.rı fesadlı zatlara tabdılar Allah deyi Allahın var9.olduğunu ingâr edmeye gadir olmadıklarından) 19/9

g.-amasınız (öylece sizda mey-9.va vermeye gadir olamasınız, eğer bende galmasañız) 219/9

g.-masa (ve eğer bir gimse peg fugaralığı20.ve naçarlığı için gadir olmasa o zatı geri vermeye) 212/20

g.-amayorlar (algın bunnarın cümlesi gadir olamayorlar insaniñ10.zagın feylini) 46/9

g.-amaz (ki16.insan tabiedden zayıf olmag ile, gadir olamaz Allaha bir17.tegmil secda sunmaya) 49/16, 52/5, 52/15, 54/7, 56/7, 79/25, 98/1, 144/29, 158/18, 172/3, 172/26, 219/7

g.amazlar (bu çareler Allahı9.deşgin edmeye gadir olamazlar) 56/9, 233/23

g.-amaz idi (Bunu insanıñ ağı bulmaya gadir ola5.maz idi) 56/5

g.-amazlar idi (ve haç üzerine8.mıhlansalar gadir olamazlar idi bizim gazebimize yazı9.lan murasaleyi silmeye) 12/8, 54/14, 66/23, 231/18

g.-du (, ve16.fagad bu gadir oldu Allahıñ adaletini haglaşdırma17.ya) 116/16

g.-dugları (Yani dayıma28.ister insannarı yetig, ve ifdiharlı edmeye gadir oldugları 29.gadar) 24/28

g.-duğu (ağnamaya gadir olduğu gemaletе gel18.diği gibi) 3/17, 26/9, 185/9, 193/19, 212/27, 222/16

g.-duğumuz (ki ağılımızñ yardımı ile ulaşmaya gadir5.olduğumuz bablara lazımdır) 90/5, 178/29, 200/16

g.-maglığımızñ (ve miaser olmasına gadir28.olmaglığımızñ darigini ve yolunu gösterdi) 110/28

g.-malı (zira iydigadlu hristian Paulos resulile be23.raber bu kelamı demeye gadir olmalı) 84/23

g.-ur (Yisus Hristozuñ ganı ne gadar daha ziade19.gadir olur günahlarımızıñ can lekelerini yeyikamaya) 67/19, 212/14, 214/4, 221/9, 231/24

g.-uruz (ki14.bunuñ ile gadir oluruz gendine yaglaşmaya) 56/14, 119/4

g.-uyor usa (ve eğer ağılsız hayı17.vannarıñ ganı teniñ legelerini paglemeye gadir olu18.yor usa) 67/18

[62]

gadl ed- f. (Ar. қatl+T. ed-) öldürmek (krş. gadl et-)

g.-meg (adam gendi gendini gadl edmeg daha ziade zıddır16.bu tembihe) 205/15

g.-miş (ve bu tarz ü22.zere gadl edmiş olurlar bir adamı ehdibardan yana) 203/22

[2]

gadl eddir- f. (Ar. *ḵatl+T. eddir-*) öldürtmek

g.-di (hacan ga22.fir dabileriniñ vasıtasıile bu Hristozu tenten yana23.gadl eddirdi) 64/23

g.-ir (ve gadl eddirir, illa hagimgibi vegilliğini ed-20.diği Allahıda celallandırır(gazabe galdırır) 214/19

[2]

gadl et-f. (Ar. *ḵatl+T. et-*) öldürmek

g.(d)-en (ve23.bunun için gendi gendini gadl eden eñ böyüg gūna24.hı edmiş olur) 205/23

g.(d)-enneriñ (gendi gendile28.rini gadl edenneriñ arasında sayılırlar açığ tehlike29.ye gendilerini atannarda) 205/28

[2]

gadl ol- f. (< Ar. *ḵatl+T. ol-*) öldürülmek

g.-alar (ki13.böyle küfürbazlar gadl olalar) 186/13

[1]

gafaf is. (<Ar. *ḡaffāf*) ucuz özenmeden ayakkabı, kemer, cüzdan yapıp satan esnaf; kavaf

g. (terzi, gafaf, taşçı, dulgar, suvacı, egmegci, aş5.cı) 1/4

[1]

gâfir is. (< Ar. *kâfir*) Allah'ın varlığını kabul etmeyen kimse

g. (gâfir ile beraber adil adamı da helag14.edmeyecegsiñ) 42/13, 42/14

g.+i (Çüñgi ilehi15.elmine uymaz hag ademi, ve gâfiri bir belleye) 25/15

g.+ler (yılanıñ züryeti17.cemiy gâfirler, ve gerçeğliğin düşmanlarıdır) 64/17

[4]

gâfirlik is. (Ar. *kâfir+T.lik*) kâfir olma durumu

g.(ğ)+i (Hristos yılanın20.başını ezer, hacan günahı siler, ve gâfirliği yog eder)
64/20

g.(ğ)+iñ (Zira ger14.çegliğini, ve batıllığını, dindarlığın, ve gâfirliğini) 74/14,
216/19

[3]

gahramanlık is. (Far. qahramān+T. lık) kahramanca davranmak; yiğitlik (krş.
gahramannıg)

g. (ve agıldan gu25.lauzlanmayan kemsiz cesareti, gahramanlık der) 170/25

[1]

gahramannıg is. (Far. qahramān+T. lık) kahramanca davranmak; yiğitlik

g. (İbrhahim, İshag, ve3.Yagub ates arasından gibi peg metin gahramannıgile
ge4.çdiler) 75/3

[1]

gaiblik is. (<Ar. gā'ib+T. lik) nerede olduğu bilinmemek

g.(ğ)+i (ve onuñ ga14.ibliği cemiy isannara nasıl ölüm sebebi olduğunu15.da
beraber zigr eder) 96(2)/14

[1]

gal-

1. f. herhangi bir durumu sürdürmek

g.-a (ki iman10.ömürünü nihayetine gadar hıvz oldugca, mim11.kin değildir
eyivazsız gala) 157/11

g.-acag (Yogarıda denildi idi, ki HagTealeye olan tegmil sec15.da, eyivazsız
galacag değil) 49/15, 134/8, 233/21

g.-acağına (Yad milletler o kadar13.görlüğde bulunurgen gadir olamadılar
inanmaya fa14.ziletiñ eyivazsız galacağına) 43/14

g.-an (Emma İnad edip töbe27.siz galan günahgârlar) 134/27

g.-dı (yani.11.ya ölüm! nerede galdı seniñ nişterin) 120/11, 120/12

g.-dıgca (bu dudgunnug bir garar böyle tebdil ol29.maksız galdıgca) 92/29, 99/16

g.-dığı (lakin Hristos24.ebedi gadim galdığı için, İerosiniyida ebedi hıvz e-25.der) 233/24

g.-ır (Oldu ki insana Allahın öf18.gesinden gayrı daha ne galır) 49/18, 52/3, 117/4, 125/20, 148/17, 149/14, 170/11

g.-ır idi ((ki govalanmasalar bellisiz galır idi) 35/21, 106/25

g.-ırlar (ve öbir nihaedsiz ömürdeda tügenmeyen ezietlerde galır26.lar) p/26, 134/28, 198/14

g.-madı (ve hec şübbemiz galmadı yüreğimiziñ arzusul8.üzere Allahın da muratı aliesi olduğuna) o/17, 12/11, 101/24

g.-madıydı (ilehi tasfiriñ, ve şegiliñ izi22.bile görünmez idi, ve bir nişanesi galmadıydı) 97/22

g.-mag (Allaha olan böyle secda, ve ibadet eyivazsız galmag mim2.gin değil) 42/1, 117/13

g.-masa (eğer bayda göglü galmasa) 219/8

g.-masına (Bi şübbedir, ki Allah insanı ifdiharlı yaraddığın21.da, bir gerçeg muradı varidi insanın ebedi öyile if22.diharlı halde galmasına) 91/22

g.-maya (Zira sayrı Bapazlar ölüme tabi oldukları için23.gadir olamazlar ebedi tebdilsiz galmaya) 233/23

g.-mayacağıdı (ki Yehudilerin Bapazlığı, töreleri ve gur-26.bannarıyle maan gadim galmayacağıdı) 232/26

g.-maz (Bele insanın Allaha eddiği hillesiz ibadet, ve ruha17.ni secda mugâfadsız galmaz) 44/16, 50/15

g.-mış (Zira gendisi dayima her insanied mudavadden caresiz gal6.mış hastalara sefalığ vermesine) 111/6

g.-sın (yani. Muradı aliye eddi,16.ki bu insan dayima bu halde galsın) 91/16

2. f. miras olarak geçmek

g.-an (Abosoloslardan soñra Hristozuñ ekklesiası çoğal22.dığında gine diniñ talimi evvel olur udu Abosoloslar23.dan galan şurut üzere) 2/23

g.-ması (eğer Yehudilerin Aaron-19.dan başlanan Bapazlığı gadım galması olsa) 232/19

3. f. konaklamak

g.-ıb (İmdi cumaa günü defn olub, ve Cuma ertesi mezar5.da galıb, üçüncü günde dirildi) 120/5

g.-ırım (ve ben. de onda galırım) 148/17

g.-masañız (öylece sizda mey-9.va vermeye gadır olamasınız, eğer bende galmasañız) 219/9

[42]

galb is. (< Ar. qalb) kalp, gönül, yürek

g. (Yani ruhdur Allah, ve buna secda eden6.ner da ruh ile, ve temiz galb ile secda edmeli) 39/6, 184/24, 211/1

g.+den (ki ilehi17.secda, ve ibaded gerçeğ olamaz, eğer bir ezgin, ve18.hillesiz galbden başlanmış değil isa) 184/18, 216/15

g.+i (Yani Allaha magbul gurban uslanmış Ruhdur. ezgin7.ve engin galbi Allah hor bagmayacag) 60/7, 182/21

g.+imden (Yâ Rabbi ve Allah! bitün galbimden şügr ederim sa-2.na) 227/1

g.+iñ (İl9.la yüregleri, ve galbiñ derünnerini defdiş eden Alla10.hıñ huzurunda oluyor) 152/9

g.+ine (ve insaniñ galbine girme20.miş onnardır Allahıñ hazır eddiği gendini sevennere) 162/19

g.+inde (ki nomosun ameli gen17.dilerin galbinde yazılmışdır) 169/17

g.+leri (lagin zamiri gim borclu ede bilir Allah3.dan gayrı, ki yüregleri, ve galbleri fagad gendisi tef4.diş eder) 140/3

g.+lerinin (yâni. cemiy Milled14.ler galblerinin derüninde sezerleridi, ki Allahıñ hu15.zurunda döhmedli, ve hag öfgesine müstahagdırlar) 66/14

g.+leriñiz (sahab oluñ gendiñize , hadda galbleriñiz ifrastañ,7.ve serhoşlugdan, ve bu dünyâñıñ şuğullerinden ağır8.lanmaya) 191/6

[14]

galbe is. (< Ar. ğalebe) bir dizi emek ve tehlikeden sonra gelen başarı

g.+ligler (Zira15.galbden yaramaz figirler, gatiller, zinaller, hırsızlıg-16.lar,galbeligler,güfürler çıkarlar) 216/16

[1]

galdır-

1. f. iyileştirmek

g.-acag (ve19.Rabbi anı hasteligdan galdıracag) 155/19

2. f. yukarı doğru hareket ettirmek

g.-ib (ki ibaded vagıdlarında29.ellerini yogarı galdırıp ibadetlerini Allaha sunalar) 193/29

3. f. uyandırmak

g.-dñ (ki sağ ve sağlam galdırdñ uyıgudan ben günah-3.geri gecenñ garannıgını govduñ) 227/2

[3]

galead is. (< Ar. ğalat) yanlış kelime veya söz

g.+sız (Al18.lahdan yazılmış bir nogsansız , ve galeadsız kidabdır) 128/18

[1]

galg-

1. f. uygulanmaz olmak

g.-a (ki Melhise-22.degiñ ayini üzere bir gayrı iereis galga) 232/22

2. f. uykudan uyanmak

g.-acaglar (gudretulla18.hñ bu sesinden cemiy ölüler uyıgudan gibi galga19.caglar) 159/19

g.-dıgdan (Uyıgudan galgdıgdan soñra ibaded) 227

[3]

galıp is. (< Ar. k̄alib) bir şeye biçim vermeye yarayan araç

g.(b)+ı (ki Allaha magl l.bul ömürüñ bir galıbı ve ölçüsüdurlar) 217/11

[1]

galib sf. (< Ar. ġālib) bir yarışma, karşılaşma veya savaş sonunda üstün gelen

g. (lakin günah4.bu Ademiñ üzerine o gadar galib högüm edemedi) 97/4

[1]

galib gel- f. (< Ar. ġālib+T. gel-) üstün gelmek

g.-di (lagin ilehi tembihden yasag olan meyvaniñ güzelliği, ve15.dadlılığı cümlesine galib geldi) 95/15

[1]

galiblik is. (Ar. ġālib+T. lik) galip olma durumu; üstün gelme

g.(ğ)+in (ne12.rede galdı seniñ galibliğın) 120/12

[1]

galib ol- f. (Ar. ġālib+T. ol-) üstün gelmek

g.-an (Akıla galib olan meyiller illed tesmiye olurlar) 93/3

g.-duysa (ne ga5.dar galib olduysa soñra bu ademiñ evladlarına, ve6.torunnarına) 97/5

g.-mayacaglar (Hristozuñ üzerine temellendi,13.ve cehennemiñ gapuları ona galib olmayacaglar) 79/13

[3]

gamedlen- f. yönelmek

g.-di (Allah gendi merhametinden gamedlendi beyinamuslu10.ğuş hendeğine düşen insan cinsine bir dayag vermeye) 72/9

g.-elim (ki bunnardan21.gamedlenelim daha Azim herarete , ve dindarlığa) 156/21

g.-ereg (illa Aziz Ruhdan gamedlenereg, ve çekilereg16.söyilediler Allahın Aziz adamları) 128/15

g.-ib (ve derecesiz elminiñ dedbirinden gamedlenib bu10.insana helas edici oğlunu göndürdü) 100/9

g.-mediler (emma bunuñ ikiside Allahın Ruhun9.dan gamedlenmediler) 132/9

[5]

gamedlendir- f. yöneltmek

g.-ici (Zira hazırlandırıcı, gamedlendirici, sadıg29.lendirici, ve meded verici) 127/28

g.-ir (ve sayrılarınıda imrenmeye game19.dlendirir) 78/19

g.-iyorusa (yani, eger 13.akılsız hayvanın ganı yaradıcıyı merhamete gamed14.lendiriyor usa) 67/14

g.-mesine (bunnar Allahı merhamede gamedlendirmesine musta10.hag değil idi) 115/9

g.-sin (Al21.lah daaleye bizim için merhamede gamedlendarsin) 108/21

[5]

gametlen- f. yönelmek

g.-ib (ki zorlanma22.dan, yâhod bir saygısız hırzdan gametlenib yaradmadı) 29/22

g.-ir (Zira tı16.şarının ibadeti yüreğin ibadetinden gametlenir değı17.l isa) 38/16

[2]

gametlendir- f. yöneltmek

g.-ir (ve öbirini eyliğe gametlendirir eyivazın vasıtasıyla) 35/7, 37/13

g.-irlersa (Dahi bu tembihiñ hilafında olurlar ne gadar a17.damlar başgalarını gametlendirirlersa) 203/17

g.-irse (göne zinahgârlığın bed feylini gametlendirirse) 207/1

g.-meg (insannarı4.adiliğa, ve cumhura gametlendirmeg) 203/4

[5]

gamiş is. geniş gövdeli, şerit yapraklı bitkilerin genel adı

g. (dayıma sallanacag, ve guru gamış gibi her ürüzgar17.gımıldadacag) 5/16

[1]

gâmil sf. (<Ar. kâmil) olgun

g. (ve müümin dinimize gavi, ve şübbesiz ede14.ler gâmil olmaları için) 13/14, 224/12

[2]

gâmillik is.. (Ar. kâmil+ T. lik) olgunluk

g.(ğ)+iñ (ister,9.ki bu tembihleri peg aziz olmayile insanı gâmilliğini) 60/9

g.(ğ)+ini (Cümleñiziñ 12.gâmilliğini, ve iytigatını) [K2.]/12

[2]

gamşı is. ucuna ip, deri vb. bağlı vurma dövme aracı; kamçı

g.+sı (ve gün batınıñ keliseleriniñ nizah19.larında hristianniñ gamşısı Anadoluyu yesir eddi) 77/19

[1]

gan is. atardamar ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelerde özümleme,yadımlama görevlerini sağlayan plazma ve yuvarlardan oluşan kırmızı sıvı; dem

g. (netice suçsuz gan döğülmeye Avelden başladı) 75/12, 113/21, 115/12, 204/7, 204/25, 204/28

g.+dan (yani bir gandan insannarıñ her gabi29.lesini garar ygıldı bitün yeriñ yüzüne sagin edmeye) 31/28, 105/5, 107/17

g.+ı (ve16.istediler Allahıñ bu öfgesini gurbannar ile, ve hayvan17.narıñ ganı ile tesgin edmeye) 66/17, 66/19, 67/13, 67/14, 67/17, 67/18, 76/1, 116/29, 117/2, 118/23, 134/11, 143/12, 144/6, 221/16, 231/24

g.+ım (yâ25.ni. budur benim ganım) 118/25, 148/14

g.+ımda (ki bu gâse benim14.ganımda ahdi cediddur) 146/14

g.+ına (Kayn ellerini Avel garda12.şınıñ sucsuz ganına bulaştırdı) 97/12

g.+ından (iman ile legesiz guzu Yisus Hri7.stozuñ ganından, ve teninden hesedar olmamızıñ işa8.retiidi) 68/7, 149/8

g.+ını (tahammül eddigden soñra, ve gendi ganını dökdüğden16.soñra) 113/15, 146/5, 148/11, 149/5, 150/13

g.+ıyle (ve hesabsız şehidlerñ ganıyle tastig17. oldu) 73/16, 116/28

g.+nı (ki Yahudiler Allahıñ emri üzere gannı gurban-16.nar) 231/15

g.+nılardan (böyle hagimler gannılardan da4.ha beterdiler) 204/3

[39]

gan-

1. f. bir ihtiyacını yeterince yerine getirmiş olmak

g.-acag (yani ya12.Allah efendim! benim arzum doyacak, ve ganacak) 20/12

2. f. inanmak

g.-ar (ve aglımız ganar, ki güllü şeye gadir, ve11.yaradılmamış görünen zad bir Allahdır) 18/10, 54/15

g.-arız (ve bundan ganarız, gi müccerred cümleyi görür,15. ve her şeye gadir bir hagim var) 19/14

g.-dıgdan (Anca maslaat böyle sahi olduğuna aglıñ gandı16.gdan soñra) 11/16, 12/19

g.-mayannar (ve yıllar ile diniñ2.tarifini ederler idi, ki Nunoslariñ tariflerinden eyice gan3.mayannar) 4/3

[7]

ganaad is. (< Ar. ḵanā‘at) yeter bulma, fazlasını istememe

g.+ıñ (o gadar daha ziade böyüg12.olur ganaadıñ ve sevinciñ) 11/12

g.+siz (ve mal birig29.dirmeye olan ganaadsız sevdadan, tembelligden) 212/29

[2]

ganaad ed- *f.* (< Ar. *ḵanā‘at+T. ed-*) yetinmek (krş. ganaat et-)

g.-meyüb (emma insanlığın gemliği buna dahi ganaad ed18.meyüb) 113/18

[1]

ganaat et- *f.* (< Ar. *ḵanā‘at+T. et-*) yetinmek (krş. ganaad ed-)

g.(d)-e (ve hec avara ve boş gezmeye, ve9.emegleriniñ zahmetleriniñ berekâtına ganaat ede) 213/9

[1]

gandır- *f.* doyurmak

g.-a (mimkini yogdur yüreği27.niñ arzusunu gandır) 19/27

g.-acag (elbedde bunu gandıracag bir eñ yetig, ve eñ7.gavi eyilig vardır) 20/6, 20/8

[3]

gandır- *f.* inandırmak

g.-sın (ve bu dinimiziñ i15.lehi kelamını çoğ isbat ile gandırısın genç olannara da) 14/15

[1]

gandır- *f.* susuzluğu gidermek

g.-malıyız (İm12.di ac olannarı doyurmalıyız, susuzları gandırmalıyız) 201/12

[1]

gangı sf. hangi (krş. gañgı)

g. (gangı sözleri ve işleri başgasından sana19.olmasını istemesañ) 215/18, 230/19

[2]

gañgı sf. hangi

g.(siz evlad saabı Babalar, ve analar evlatlarıñıza20.ta çoçuglugdan beri gañgı mugayetligleri, ve tari21.fleri etmeli,) r/20, 220/12

[2]

gani sf. (< Ar. ġanī) bol, çok olan

g. (Allah ilmiñ gani olduğundan cemiy işlerini [25]1.uygun tarig üzere doğrudur)
24/29, 102/6

g.+dir (Ve çüñgi bu Allah gerim ganidir) 39/29

[3]

ganilig is. (Ar. ġanī+T. lig) bolluk (krş. ganilik)

g. (İmdi ganilig, yâhod gıtlıg, fu18.garelig) 34/17, 93/19

[2]

ganilik is. (Ar. ġanī+T. lik) bolluk

g.(ğ)+i (böyile yeri mübahlığı, ve ganiliği için) 93/22

g.(ğ)+ine (ve ga16.dir olduğu her eyiliği edmeg ister bu azim
bahşışları17.gendine eden Allahıñ ganiliğine) 189/17

g.(ğ)+iniñ (yani. heyi Allahıñ ganiliğiniñ, ve3.ilminiñ, ve higmediniñ derinliği)
118/2

[3]

ganona is. kanun

g.+larından (ve bazı şerif sinodoslarıñ çoğ ganona26.larından isbat olur) 2/26

[1]

ganonname is. kanun

g.+de (Emma Allah Musa Beyigambere verdiği ganonnamede çe22.şid
gurbannar tarif eyiledi) 66/21

[1]

gap- f. çalmak,

g.-açag (yâ20.hod nasıl gapaçag o nesneyi) 171/20

g.-ar (Aşgâre olan gapıcılık olur, hacan bir gimse²².başgasınıñ zatını zor ile gapar, heramiler gibi) 208/22, 209/27

g.-ıdırlar (ve dahi gapıcıdırlar negadar²³.adamlar icired alırgen, iciretleriniñ ilayığı üzere iş²⁴.görmezler) 211/22

g.-ıcılık (Aşgâre olan gapıcılık olur, hacan bir gimse²².başgasınıñ zatını zor ile gapar) 208/21

[5]

gapad-

1. f. son vermek

g.-a (hadda¹⁴.gendiniñ eda edmesiyle hem bizden bu Nomosa olan mu¹⁵.halifeti gapada) 104/15

2. f. üzerini örtmek

g.-an (İginci günde bitün dünyayı gapadan gögün²⁷.gubbesini nizama goydu) 29/26

3. f. hapsetmek

g.-ırlar idi (ve baggırdan yabılma ateş²⁶.lenmiş öküzleriñ içine goyub gapadırlar idi) 76/26

[4]

gapaddır-f. kapatma işini yerine getirmek

g.-dı (1821:senesinde heg³.medilahi dünyâya zuhur eden akabe sholionu gapad⁴.dırdı) n/4

[1]

gapan-f. etkinliğini sürdüremez duruma getirilmek

g.-mış (insanıñ fena geçiminden gapanmış olan no¹⁴.mosuñ beg açığ bir isbatıydı) 72/13

g.-mış idi (Zira Yehudileriñ kelisasi fa¹⁴.gad bir Milletiñ sunorlarında gapanmış idi) 135/14

[2]

gapı is. bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı

g. (akıla zıd şeyilere gapı açıldı) 96(1) 10, 96(2)/5

g.+sını (Yâ[216]1.Rabbi! ağzıma muhavaza(begci) goy, ve dudagla2.rımıñ gapısını hıvz eyle) 216/2

[3]

gapıl-f. sürüklenmek

g.-ıb (ve buludlara gapılıb gen5.diler için olacak şeraatı gözedeceğler) 123/4

[1]

gapış- f. bir şeyin üzerine üşüşüp aceleyle almak

g.-annar (E23.liñ malını gapışannar) 203/23

[1]

gapu is. bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı (krş. gapı)

g.+ları (Hristozuñ üzerine temellendi,13.ve cehennemiñ gapuları ona galib olmayacaglar) 79/13

[1]

gâr is. Far. fayda

g. (yâhod üryâlar12.nagl ederler fena gâr için) 182/12

g.+ıñ (Zira zayi agıllılar gibi zann8.ederler, ki gisbi gârıñ çoğu emeglerine mahsusdur) 195/8

g.+ını (ne başga bir igdizalı20.zad verirler, güzeşteniñ bir nahag gârını almayınca) 209/20

[3]

garanlıg is. ışık olmama durumu; zulmet (krş. garanlık)

g. (Allah nurdur, ve bunda garanlıg zinhar bu4.lunmaz) 26/3, 180/3

g.+dan (Sen ihrac eddiñ bizi garanlıgdan, ve gulauzla27.dıñ bizi tecayıbedli nuruna) 223/26

[3]

garanlık is. ışık olmama durumu; zulmet

g.(ğ)+a (güneş ve25.ay şavkını garanlığa debdil eddi) 113/25

g.(ğ)+ı (emma insanlar garanlığı Nurdan ziade sev7.diler) 112/6

g.(ğ)+ıñ (teniñ, beçareliğıñ, garanlığıñ, cahilliğıñ,27.yesirliğı, ve ölümün geyfiyeti tabir eder) 96(1)/26, 124/16

[4]

garanluk is. ışık olmama durumu; zulmet (krş. garanlık)

g.(ğ)+uñ (böyüg10.günüñ högmüne ebedi bendlerde garanluğıñ altına11.sagladı) 89/10

[1]

garannı-f. karartmak

g.-yacaglar (ańsıs yer sallanacag, günes ve ayı[123]1.garannıyacaglar) 123/1

[1]

garannıg is. ışık olmama durumu; zulmet (krş. garanlık)

g.+da (ve bitün ömürlerini bir derin28.garannıgda geçirdiler) 45/28

g.+lı (İlla bir23.peg garannıglı pus döner idi insannarıñ akıllarında) 97/23

[2]

garannık is. ışık olmama durumu; zulmet (krş. garanlık)

g.(ğ)+ını (uyıgudan ben günah-3.geri geceniñ garannıgını govduñ) 227/3

[1]

garar

1. is. (<Ar. karār) bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı

g. (yani bir gandan insannarıñ her gabi29.lesini garar ygıldı bitün yerin yüzüne sagin edmeye) 31/29

2. is. (< Ar. karār) değışmeyen düzenli durum

g. (bu dudgunnug bir garar böyile tebdil ol29.maksız galdıgca) 92/28, 99/29, 183/19

g.+da (Lakin Baba11.nın gelisasi hec bir vagıdda bir gararda durmadı) 133/11

[5]

garard- f. (mecaz) kötü duruma getirmek

g.-amazlar (bazı cahil kimselerin yaăğ19.nış fikirleri bitün Egglisanın salihliğini garardamaz20.lar) 133/20

g.-ıb (imanını garardıb rezil12.eder) 165/11

[2]

garar ver- (< Ar. karār+ver-) bir sorunu karara bağlamak, kararlaştırmak

g.-di (govulmalara, ve16.söğülmegliğe garar verdi) 110/16

g.-ildi (üc sufadlı bir Allahın melayiglereda26.ağnaşılmayan temşietinde garar verildi) 101/26

g.-miş idi (keza ayılığın ve gel18.mliğin asıl sahih doğru manesi ne olduğunu beyân eddi.19.ve garar vermiş idi) 110/19

[3]

garar yığıl- f. karar verilmek

g.-dı (yani bir gandan insannarıñ her gabi29.lesini garar ygıldı bitün yerin yüzüne sagin edmeye) 31/29

gardaş

1. is.aralarında değer verilen ortak bir bağ bulunanlardan her biri

g.+ını (Zira gardaşını görür26.gen sevmeyen, Allahı görmezigen nasıl seve bilir) 189/25

g.+larımız (ve şerif sinodostan he28.raret ilen isterler idi dünyanın çoğ tarafında bulunan29.Hristian gardaşlarımız) 13/29

g.+larımızı (ve şeytani niyetlerini ço8.ğunca bizim millete dolaşib ebleh gardaşlarımızı yañ9.ıltmaya) [Th1.]/8

g.+larıñızı (ve okuma bi6.lmeyen goñşu gardaşlarıñızı birigdirib oguduñ bu7.şerif kitabı) s/6

g.+larız (Zira cüm9.lemiz birbirimize gardaşlarız) 194/9

2. is. aynı anne babadan doğmuş veya anne ya da babalarından biri aynı olan çocukların birbirine göre durumu

g.+ıñ (Kayn ellerini Avel garda12.şınıñ sucsuz ganına bulaştırdı) 97/12

g.+larından (Yosıf gendi garda6.şlarından .Yehudiler. Mısırlılardan . Musa Yehudi7.halgından) 75/6

[7]

garez is. (< Ar. ġaraż] kin

g. (Bugibidir o hagsız hagimda, haçan ya rüşfet i-16.le ya garez ile) 214/16

[1]

gargaşalık is. kargaşa durumu; alavere

g. (dünyâda çoğ garga18.şalığ , ve çoğ nizamsızlıklar getirir) 206/18

g.+sız (ve bunnardan25.ibared oldu insana yüreğñ gargaşalığsız iraadlığı) 90/25

[2]

garg ed- f. (Ar. ġarġ+ T. et-) batırmak (krş. garg et-)

g. (Allah bunnarı tufan ile garg eddi) 74/23

[1]

garg et- f. (< Ar. ġarġ+ T. et-] batırmak

g.(d)-en (ve cemiy me25.guneti garg eden sularıñ dalgalarından heç zarar26.görmedi) 74/25

[1]

garg ol- *f.* (Ar. ġarġ+ T. ol-) boğulmak

g.-acağıdı (Te15.hligesi aşıġârıdı. ki eñ böyüg beçareliġe yıkılıb16.garg olacağıdı) 93/16

[1]

garh ol *f.* (Ar. ġarġ+ T. ol-) boğulmak

g.-dular (ki13.insannar günahlarıñ deryasına garh oldular) 54/13

[1]

garı

1. is. kadın

g. (cümlesi ergeg, ve garı gemaletliydiler) 3/1, 31/23, 101/2, 101/3, 155/8, 206/13

g.+dan (bu sebeb için hristian nomosu asla izin vermez, bir ga6.rıdan ziyâdeye) 155/6

g.+lar (Banayayı sayırı garılar gibi küfür eder idi) 138/20

g.+lara (el ırzına varannar, bagire kızlara, ve uşaglara22.meyil edenner, çoġ garılara) 206/22

g.larıñ (ve onnar,22.ki fena goca garılarıñ münecimliglerini sahi beller23.ler) 175/22, 175/23, 197/7

2. bir erkeġin evli olduġu kadın

g.+sını (her bir hristian gendisini nasıl se8.verse, garısınıda öyile sevsin) 155/8

g.+ya (Aziz resul Baulos Kocaya ve garıya7.bu nasiheti verir) 155/6

[14]

garın is. insan ve hayvanlarda gövdenin kabırġa kenarlarından kasıklara kadar olan ön kısmı

g.+narına (bu pudbareslere uyl8.gundurlar negadar insannarda mallarına, ve garınnarına19.gul olurlarsa) 180/18, 195/5

[2]

garındaş (krş. gardaş)

1. is. aralarında değer verilen ortak bir bağ bulunanlardan her biri

g.+ımız (cümlesinden minasıb Mosha Midroboludu fazi12.letlü garındaşımız)
i/12, o/1

g.+larıma (ve etrafında mevcut Ruhani garındaşları29.ma da) i/29

g.+larımıñ (ve siz 15. ruhani garındaşlarımıñ gayretine, ve zahmedlerine gü16. cüm
yeddiği gadar) [Th1.]/15, [Th2.]/29

g.+larımız (faziletli Grigorios Batrig efendimiz, 26.ve edrafında mevcut olan
ruhani garındaşlarımız) n/26, 5/28, 6/1

2. is. aynı anne babadan doğmuş veya anne ya da babalarından biri aynı olan çocukların
birbirine göre durumu

g.+larınızdan (yani. Rabbi Allah siz28.lere gendi garındaşlarınızdan benim gibi
Beyigamber za29.hir edecegdir) 108/28

g.+larını (eğer bir gimsa bana geldiğinde red ed24.mesa Babasını, ve Anasını, ve
Avredini, ve evlatları25.nı, ve garındaşlarını, ve kız garındaşlarını) 172/25, 172/25

[11]

garış- f. karışmak

g.-magsız (ve icraları tegmil, ve28.biribirine garışmagsız galdılar) 106/28

[1]

garşı

1. ed. için

g. (muradı ila22.hiyeye garşı bir imansızlık göstermece) 112/22, 137/26, 186/1,
199/12

2. is. aykırı şeyleri temsil edenlerin birine göre diğeri

g.+sına (yâhod yaban meseblileriñ6.garşısına bu dini doğru hag göstürmeye)
10/6

3. is. katında, huzurunda

g. +sında (ve danayı Rabbiniñ garşısında boğazlasın7.lar) 67/6

[6]

garşı dur- f. direnmek

g.-an (bu faziletlere karşı duran28.taksiradlar bunnardır) 189/27, 199/15

g.-annara (ve bazıları teftişsiz iman2.etmeli deyerek imanıñ tarifine karşı durannara) 13/2

g.-maya (yâhod o zor26.balar gibi, ki karşı durmaya güçleri yedmeyen a-[209]1.damları zorladırılar sadmaya sevdikleri şey) 208/26

g-ur (Anca a14.daletle olan hasiyeti buna karşı durur) 25/14

[5]

garşılığ is.verilen cevap

g. (Bu igi çeşid aldanan Hristiannarımıza peg igdizadır8.minasıbı üzere garşılığ vermemiz.) 7/8

[1]

garşılığlı sf. her iki tarafta da birbirine karşı aynı şekilde olan

g.+lı (ve neda böyüg alimdarlarıñ hil7.leli, ve ustalığlı garşılığlı cevapları) 61/7, 202/22

[2]

garşılıgsız sf. karşılık gerektirmeyen

g.+sız (gerçeğliği şübbesiz, ve garşılıgsız isbadla23.r ile tastig eder) 132/22

[1]

garyet is. (< Ar. ğayret) gayret, çaba

g.+lerde (ki böy24.le garyetlerde bulunalım Anadoluda bulunan dindaş25.larımızıñ selameti için) [ks]/24

[1]

gasaba is. (<Ar. asaba) ilçeden kuk köyden büyük, nüfusu iki bin ile yirmi bin arasındaki yerleşim yeri

g.+larda (ve7.sayrı o menşur şehirlerde, ve gasabalarda bu azizler8.gibi ilim saabları) 4/7

[1]

gasafed is. (< Ar. asvet) sıkınrı

g. (gasafed, sancı, ve ah vah uzak olacag11.bunnardan) 162/10

g.+iç (ve peg Azizleri dahi o vaıddı derdi ve ga11.safedi egmeini yediler) 75/11

[2]

gse is. (< Far. kse) cam, ini, toprak vb.nden yapılmış çanak

g. (kezalıg aşam ta13.amından sora kseyida alıb dedi, ki bu gse benim14.ganımda ahdi cediddur) 146/13

g.+yi (Zira bu egmei yedigca , ve16.gseyi icdigça) 146/16, 147/10

[3]

gast et-f. (Ar. aşd+T. et-) ktlk etmek, kıymak

g(d)-ecegsiiz (ve sen15.onu oesine gast edecegsiiz) 64/15

[1]

gast garaz ed- f. ktlk etmeyi amaçlamak (krş. gastı garaz ed-)

g.-diglerini (hem Al 10.lahıı ulu divanında hecil edmeye gast garaz eddigle11.rini fehm eddigca) [Th1.]/11

[1]

gastı garaz ed- f. ktlk etmeyi amaçlamak

g.-diler (bir24.aldadıcı gimse gibi gıyas eddiler, ve da ölümüne deg gastı25.garaz eddiler) 112/25

[1]

gat-

1. *f.* bir araya getirmek

g.-ar (ve bu görünen26.töreyle bunu da doğru imanımızıñ aggliyed sürü-
[146]1.süne gatar) 146/1

2. *f.* bir şeyin niteliğini değiştirmek için başka bir şey eklemek

g.-arlar (Allahıñ gerceğine hille gatarlar) 176/28

[2]

gatıl-f. karışmak

g.-a (ki ilehi hesedarlıęımızıñ24.saatında lisanımızilen olan itiraf ile beraber
gatıla bu 25.gelamlar ile) 149/24, 188/25

g.-acaglar (Allah ile o kadar sıhı gatılacaglar) 161/24

g.-alım (ve bu görünen nişanele13.rıñ vasıtaları ile biri birimize gatılalım) 141/13

g.-dı (ki bu tasfir ile pag nur insana gatıldı) 90/22

g.-madır (Zira nasıl, ki insan fa4.gad candan değil, illa tendenda gatılmadır)
141/4

g.-mag (ve Allaha bu tarz gatılmag Allaha olan pag5.figirleriñ vasıtasıylen , ve
faziletin vasıtasıylen olur) 189/4

g.-masıdır (lakin azizlere eddiğimiz ibaded onnariñ iba10.detleriyle bizim
ibadetiñ bir gatılmasıdır) 178/10

g.-masından (Zira her mahlugat gendini vicude ge14.tiren taraflarıñ
gatılmasından) 22/14

g.-maları (bu iki tabi21.yedleriñ gatılmaları ile bir ilehi surad oldu) 106/21

g.-maya (Alla22.hıñ tabiyeti insan tabiyediyle gatılmaya) 12/22

g.-mış (mimgin değildir beliglerden20.ve taraflardan gatılmış ola) 22/20

[12]

gatil is. (<Ar.kātil) insan öldüren kimse

g.+ler (Zira15.galbden yaramaz figirler, gatiller, zinaller) 216/15

[1]

gavga is. (< Far.gavğa) düşmanca söz ve davranışlarla yapılan çekişme

g. (yâhod10.gavga ve nizag edenneri görürler) 204/10

[1]

gavi sf. (< Ar. kavī) güçlü

g. (ve müümin dinimize gavi, ve şübbesiz ede14.ler gâmil olmaları için) 13/13, 20/7, 28/19, 47/27, 53/16, 78/21, 115/21, 120/15, 134/4, 141/5, 149/19, 151/4, 151/21, 155/2, 157/13, 160/13, 161/7, 165/23, 221/14, 224/14, 225/17, 226/19

[22]

gavil is. (<Ar. kavl) sözleşme

g.+den (yâhod ame3.liyeleri, zorladırklar gavilden ve icireden ziade iş işle4.meye) 209/3

g.+iñ (yâni. isterler ağnamaya onda bulunan eñ giz5.li sebepleri, ve ilehi niyetiñ , ve gaviliñ vasıtalarını) 177/5

g.+lerden (deherlerden evvel Allahıñ 23.cemiy eddiği gavillerden) 63/23

[3]

gavilen-f. (Ar. kavī+T. len-) güçlenmek

g.-di (ve soñ25.ra bu icmal gavilendi sıra üzerine sürüb gelen me26.sguniye) 81/25

g.-diğini (ve gimleriñ vasıtasıyle gavilendiğini) p/15

g.-e (Nomos mucubunca olduğu sayrı çoğ hri24.stiannarıñ huzurunda gavilene) 154/24

g.-mesi (İlla bunu Egglisanıñ3.daha ziade gavilenmesi için eder) 141/3

g.-mesine (Eyi meşrepleriñ9.gavilenmesine, ve yağnışlarıñ doğrulmasına maksusdur) 137/9, 151/29

g.-memiz (ve daha ziade gavilenme6.miz için, incil'iñ bu gelamlarını figrimizde
dudmalı7.yız) 90/6

[7]

gavilendir- f. (Ar. kavī+T. lendir-) güçlendirmek

g.-diñ (ve yüreglerimizi gavi-28.lendirdiñ ebedi ömürüñ umuduyle) 223/28

g.-ir (ve Vabdismaniñ vasıtası ilen aldıǵı nâ19.mete gavilendirir bunu) 145/19,
231/21, 233/6,

g.-irler (yâhod bitün umutlarını ağıllarına, ve ustalıǵı ted14.birlerine
gavilendirirler) 177/14

g.-elim (hadda bunnarıñ icrasilen imanımızı cümleñiñ hu11.zurunda tagrir
edelim, ve gavilendirelim) 141/11

g.-meniñ (ve hanedanlıǵıñızıñ geddigce artırma10.nıñ, ve gavilendirmeniñ) r/10

g.-meye (Allah21.gendisida vad eddiǵi eyiligleri mücerred vereceǵine
isbad22.icin ister bunnarı bazı görünür nişanelerile gavilendir23.meye) 140/23

g.-sin (ve iykatlu Hristiannarıñ yüre14.glerini imanıñ üzerine gavilendirsin)
14/14

[9]

gavilik is.. (Ar. kavī+T. lik-) güçlülük

g.(ğ)+i (Med edeceg bunnarıñ imana gösürdükleri gaviliǵı) 123/28, 127/22

g.(ğ)+ilen (ve böyle töreleri İbrani denilen Yahudiler29.çok gaviliǵilen
gucaglarlaridi) 230/29

g.(ğ)+ini (Zira eziyedleriñ serdliǵı imanıñ18.gaviliǵini aşıǵâr eder) 78/18

[3]

gavl is. (< Ar. kavl) sözleşme

g.+i (eñ seçgili gavli gendi oǵlu24.nuñ İnsan olmasıdır) 63/23

g.+ince (Çüñgi ah4.di adig gavlince, Badişahlar, ve Yereaslar, ve
Beyi5.gamberler mesh olunurlar idi) 108/4

g.+ini (ki peg naçarlıgda15.bulunan bir adama, kolayca gadirigen yardım etme16.ye, ağır eyivazlarıñ gavlini senetleşirler) 209/16

[3]

gavl et- f. (Ar. kav1+ T. et-]) anlaşımak

g.(d)-er (bunu igras e16.der, ve gavi niet ile gavl eder bu günaha bir daha meyil17.vermemeye) 53/16

[1]

gav[i]m is. (< Ar. kavm) aralarında töre, dil ve kültür bağılılığı olan, soy bakımından birbirine bağlı insan topluluğu

g.+inde (yani. İsrail gavminde hec bu12.misilli nesneler görünmedi) 111/11, 234/7

g.+inden (Ve dahi Melhisedeg Aziz gitabdan gerçeg Bapaz gö-16.rünüyor Leviniñ gavminden değil igen) 234/16, 234/18, 234/21, 234/22, 234/22, 234/23, 235/18, 235/23

g.+ine (ve gendiniñ27.migdarı Musa Beyegamberiñ vasıtasıyla verdi bu İs28.rail gavmine üç türlü nomosu) 169/28, 234/17

g.+iniñ (İsrail gavminiñ cemiy gudredlü , ve ehti10.barlüləri, ve peg Azizleri dahi o vağıdda derdiñ ve gal11.safediñ egmeğini yediler) 75/9

g.+iyle (ve budur Hri-20.stozuñ ebedied ierosini, ki Leviniñ gavmiyle bir u-21.suyeti yog) 235/20

[14]

gayde is. (< Ar. gāile) iş, uğraş

g.+siyle (Zira ferah edenneriñ gaydesiyle dayima memnun, ve17.mesrur bulunacağız) 162/16

[1]

gayed zrf. (< Ar. gāyet) çok, aşırı

g. (yani. şübbesiz olarak tagvaniñ sırası gayed28.ile böyügdür) 107/27, 109/16, 110/17

[3]

gaygı sf. hangi (krş. gañgı)

g. (ve gaygı nizamlara, ve şurutlara gonulduğunu beg eyi 17.duyacagsıñız) p/16, 8/15, 9/6, 26/10, 50/26, 61/9, 93/16, 96(1)/18, 96(2)/9, 100/1, 117/19, 122/27, 147/29, 176/5, 186/4, 186/9, 220/1, 220/16

g.+lardır (Allah gimdir; ve gaygılardır buñdaki5.guvetler) 8/4, 8/5

g.+sı (Lagin bu vasıta gaygısı olduğunu bilmediğin3.den, şaşar) 52/2, 52/5, 100/5

g.+sıdır (Allah tegmil ayırd edereg bilir gaygı6.sıdır gerçeğ eyilig)167/6, 167/6

[25]

gaygı is. üzücü ve kötü bir şey olacak korkusundan dolayı hissedilen tedirgin edici duygu; kaygı

g. (hristiannara oldu bu nâmed , ki gaygı buñnardan gobdu) 97/1

[1]

gayıb ed- f. (Ar.gayb+T. et-) kaybetmek, yitirmek (krş. gayib eyle)

g.-di (ve o2.tarigile yaradıldığında aldığı ifdiharı gayıb eddi) 95/2, 96(2)/1

g.-diğini (emma yâd milled14.leriñ arasında bulunub hristian lisanını gayıb ed15.diğini) [K2]/15

g.-diler (ki salih yaradılmışigen, rıza3.ları ile günaha düşmelerinden Azizliglerini gayıb eddi4.ler) 89/4

g.-meg (anca yad millet11.leriñ arasında galdılar, ve hristian lisanını gayıb ed12.megilen) [Th2.]/12

g.-meyeler (had29.da fazilete igdiza eden gayreti gayıb edmeyeler) 198/29

g.-meyerek (gi bu vasıtar ile günahdan uzag olabiliriz raded20.högmümüzü gayıb edmeyerek) 26/20

[7]

gayıb et- f. (Ar.gayb+T. et-) kaybetmek, yitirmek (krş. gayib eyle)

g.(d)-er (Zira insan bunun feyilleri²⁵.ne umud edib Allaha ve Allahın gercegliğine vacib²⁶.olan umudunu gayıb eder) 176/26

g.(d)-ersiñ ((dedi Al².lah) bu ifdiharlı haliñi gayıb edersiñ) 92/2

g.(d)-iyor (ki halg olduğunda malig olduydı, ve daha ziade³.gayıb ediyor) 96(2)/3

[3]

gayıb ol- f. (Ar.ğayb+T. ol-) kaybolmak

g.-malarine (eñ parlag cumhur-[46]1.leriñ ve eñ üslublu högümleriñ yığılmalarına, ve².gayıb olmalarine) 46/2

g.-duğunu (bu ifdihar haliñ nasıl gayıb olduğunu) 96(2)/13

[2]

gayıd is. (< Ar. kayd) yazma, deftere geçirme

g.+dır (ve şübbesiz inanmalı ki fagad İncili Şerifde²⁸.gayıddır gerçeg talim) 184/28, 185/2

[2]

gayıdlandır- f. (Ar. gayret+T. lendir-) gayretlenme işini yaptırmak, gayretlendirmek

g.-an (Hristozuñ imanını gabul edmeye gayıdlandıran işler) 57/18

g.-dırdılar (ve mucezetleri⁵.bizi gayıdlandırdılar Hristoza vacib olan imana gabul⁶.edmeye) 63/5

g.-ır (ve dahi biz insannarı dünyanıñ, ve a¹⁰.hiretiñ tegmil rahatlığına gayıdlandırır) 35/10

[3]

gayıt is. (< Ar. gayret) çaba

g.+ına (16ve canıñ muzaygasına, ve cennetiñ gayıtına osangın¹⁷.nıg) m/16

[1]

gayıb eyle- f. (Ar.ğayb+T. eyle-) kaybetmek, yitirmek

g.-di (bunun için26.nomos gendi guvvetini gayib eyiledi) 68/26

[1]

gayide is. (< Ar. ġāile) iş, uğraş (krş. gayde)

g.+yi (Bu yenici gayideyi) 120/10

[1]

gayiredlendir- f. (Ar. ġayret+T. lendir-) gayretlenme işini yaptırmak

g.-meye (ve eyi27.amelleriñ heraretine gayiredlendirmeye) 125/27

[1]

gaykı sf. hangi (krş. gañğı) (krş. gaygı)

g. (İlg tarafiñ (14) ragamında insan cinsiniñ gaykı9.hale girifdar olduğunu yazdığ) 96(2)/8

[1]

gayna-f. doğmak, ortaya çıkmak

g.-ması (ki Aziz22.Ruhuñ gaynaması fagad Bederdendir) 126/22

g.-r (olki Bederden gaynar) 81/10, 86/19, 126/15, 126/19, 126/27

[6]

gayred is. (< Ar. ġayret) çaba (krş. gayret)

g. (İncili Şerifiñ emrine göre borclu oluruz bunna12.rıñ cümlesini sevmeye, ve cümlesine gayredilen eyilig13.edmeye) 173/12

g.+de(bir cevabda ve 25.bir gayredde bulunmaları) 61/25

g.+imiz (her muzaygamız ve gayredimiz nafiledir) 225/1

[3]

gayred et- f. (Ar. ġayret+ T. et-) çabalamak

g.(d)-e (ve bu 19.Eggeliseleriñ igdizalı bagımlarınıñ satın alınmasına 20.gayred ede) 194/20

[1]

gayret is. (< Ar. ğayret) çaba

g. (ve götülüğe olan meyli[45]1.için, ve ne kadar gayret gullanırlar insannarıñ zulmünü,2.ve garasızlığını meks edmeye) 45/1, 140/9, 183/16, 193/24, 199/7

g.+i (bitün dünyâda bulunan dindaşlarımız için gece ve 5.gündüz eddiğiniz gayreti) [Th1]/5, m/8, ks/27, p/29, 108/29

g.+iñ (lagin yüreğimizden o gayretiñ sevdası hec egzilmedi) n/7

g.+ine (ve siz 15. ruhani garındaşlarımızın gayretine, ve zahmedlerine gül16. cüm yeddiği kadar) [Th1.]/15

g.+ini (ve dahi bitün ömüründe gayretini göstüre21.hasta haneleriñ yabılmasına hastalar için) 194/20

g.+iyle (bizlerde din gayretiyle bu götülü3.ğün tefine çalışırigen) [ks]/2

g.+leri (bu gibi müümin dinimizi yetig 7. tarif edici, ve hristiana igdizalı gayretleri) [K1]/7

g.+lerini (ve gayretlerini artırsınlar bu hillesiz di18.nimiziñ tarif eddiği ömürüñ) [ks]/17

g.+li (gadim adalardan bu8.gadar gayretli emegler ile temellenen imanımızıñ ömür ve9.rici puñarlarını terg edereg) 15/8, 164/21, 181/17, 216/5

[20]

gayretlen-f. (Ar. ğayret+T. len-) çalışmak, çabalamak

g.+elim (ve eyi amelleriñ imbrenmesine7.gayretlenelim) 183/7

g.+iriz (ve bu bilgiden mahrum olan dindaşlarımıza3.bir meded olsun deyi gayretleniriz) 6/3

[3]

gayretlendir- f. (Ar. ğayret+T. lendir-) gayretlenme işini yaptırmak

g.+irgen (ve yüreğimizde bunca seneden beri begleyen sev28.da bizi gayretlendirirgen) [ks]/28

gayrı ed. başka

g. (Oldu, ki bu maslaatıñ11.ıcrasına bir Allahdan gayrı gimse galmadı) 12/11, 29/15, 34/5, 36/14, 47/15, 48/24, 48/25, 49/18, 58/13, 59/18, 93/14, 101/24, 123/12, 125/21, 136/26, 140/3, 167/21, 232/22

[18]

gazan-f. elde etmek

g.-ılır (ki buda ve her eyiligda heraretlü i-20.badetile kazanılır) 218/20

g.-ılmasıyilen (ve12.faydalı gitablarıñ oguması, ve eyi dersleriñ kazanıl13.masıyilen) 35/13

g.-ılmaz (Ve bu gibi bilgi da başga28.dürlü kazanılmaz) 6/28

g.-ır (bu gelamilen ebedi ömürüñ miras15.horu olmaya salahayed kazanır vabdis olan) 144/15, 144/17

g.-ırlarsa (dalgavuglu10.gile , ve ifdiralarile ne gadar mal kazanırlarsa) 212/10

g.-madı (Bun29.narı vagdile kazanmadı) 26/29

g.-mag (lakin biz kelimullahıñ sahihliğiniñ bitün insani25.yed ilminden üstün ilmini kazanmagile, şübbesiz26.gözediriz ölüleriñ dirilmesini) 158/25

g-maya (ve ya15.radıldığımızıza bize inam olan ifdiharlığı yine kazanma16.ya) 56/16, 151/12

g.-mayan (Bu şübbesizliği kazanmayan Hristiana, mimgin3.değildir bitün ömüründe faziletiñ yolunu yürüme4.ye) 10/2

[11]

gazandır- f. kazanmasını sağlamak

g.-acag (yani Allahıñ merhametini gazandıracag. yani. eyi a4.meller ve istifar) 99/3

[1]

gazeb is. (< Ar. ‘azāb) büyük sıkıntı, acı

g. (Öğreniriz insana gazeb nerden olduğunu)50/6, 43/17, 58/2, 82/26, 100/8, 124/14,

g.+den (ve ölümile ilehi adaleti27.haglastırıp bizi ilayığ olduğumuz gazebeden
helas ed28.meye) 104/27

g.+e (ve fena adamlar gazebe verile3.ceglerine zinhar şübbe yogdur) 43/2, 43/17,
100/11, 149/15, 161/3, 163/6, 203/10, 204/3

g.+i (ve götülere gazebi serd verir) 19/16, 205/26

g.+idir (ve o bi huzurlug , ve zamiriñ7.davası götülüğün tabiyedden gazebidir)
169/7

g.+imize (ve haç üzerine8.mıhlansalar gadir olamazlar idi bizim gazebimize
yazı9.lan murasaleyi silmeye) 12/8

g.+iñ (mücerred ilayıgdır ilehi gazebiñ ağırlığıñıñ13.altında bulunmaya) 49/12,
157/4, 158/2, 158/16

g.+inden (ve bu Allahıñ gendini la20.yığ eddiği gazebinden helas edeceg,
ilaçları) 50/20

g.+ine (ve gendi14.ni Allahıñ gazebine ilayığ bulur) 41/14

g.+ini (gendi başla11.rına Allahıñ gazebini çekerler Allahıñ Azizliğine
re12.zillig getirenner gibi) 150/11, 157/22

g.+iniñ (ki fakir insan4.Allahıñ eñ şiddedli gazebiniñ altına girdi) 98/4

g.+ler (ve beynamuslara verdiği çoğ18.çeşid gazebler ile) 105/18, 187/17,
199/23

g.+lerini (ve götü adam12.lar gazeblerini ebedi bulsunlar) 43/12

[32]

gazabe galdır- f. öfkelendirmek

g.-ır (illa hagingibi vegilliğini ed-20.diği Allahıda celallandırır(gazabe
galdırır) 214/20

[1]

gazeblendir-f. (Ar. ‘azāb+T.lendir-) acı vermek

g.+diğini (ve her siñsilede Rabbi Allah fena adam²¹.ları su ile ve ateş ile nasıl gazeblendirdiğini) 4/21

[1]

gazeb ver--f. (Ar. ‘azāb+ ver-) ceza vermek

g.-e (ki Al8.lah sadıg adama eyivaz, ve günahgara gazeblere) 98/8

g.-eceğim (insana ameline göre ben eyivaz yâhod²³.gazeblere vereceğim) 100/23

g.-ileceğine (ve8.ölümünden soñra eyilere eyivaz, ve götülere gazeblere verileceğ9.ine umutları yoggibi yaşarlar) 175/9

g.-iyor (yâhod taksiratlarından ziade gazeblere veriyor) 185/19

[4]

gazi-f. sürterek çıkarmak

g.-yıb (ve bağarsıglara gadar demir dırna²⁸.kiler ilen gazi-yıb yırdarlar idi) 76/28

[1]

gâzib sf. (< Ar. kâzib) yalan, uydurma

g. (Allahdan beyân olan imanımız insannardan icad⁶.olan gâzib imannardan ayırd olur) 9/6, 15/1, 84/17

[3]

gâzibane sf. (< Ar. kâzib+ane) uyduruk

g. (Yani. hacan bir adam gâzibane fasl eder bir⁷.adamı maggemedede) 214/6

[1]

gâziblik is. (Ar. kâzib+T. lik) yalancılık

g.(ğ)+i (ve gâzibliği²⁵.ibdal eddi) 110/24

[1]

geat is. (< Far. kâğaz) hamur durumundaki bitkisel maddelerden yapılan, yazı yazmaya, baskı yapmaya ya da bir şey sarmaya yarayan ince yaprak

g.+lar (yâhod boğaza16.bazı nusgalar, ve yazılı geatlar asarlar adamıñ
e17.vinde) 175/16

[1]

gec- f. zaman geçmek, geride bırakmak

g.-megsiz (ve bu högümden soñra18.vakid gecmegsiz anide högmü icra olacag)
124/18

[1]

gece is. akşamdan sonra gelen ve gün doğuncaya kadar geçen zaman dilimi; tün

g. (ve bitün dünyâda bulunan dindaşlarımız için gece ve 5.gündüz eddiğiñiz
gayreti) [Th.1]/4, 14/28,

g.+de (Rabbimiz Yisus teslim olunacağı gecede10.egmeyi aldı) 146/9

g.+niñ (böyle hır28.sızlar geceniñ o yaramaz hırsızlarıdır ki) 209/28, 227/3,
227/12

g.+yi (onun için19.sayrı işlerimiziñ cümlesini ber taraf edib bu işe
başla20.mamız, ve geceyi gündüze gatıb vicute getirmemiz ig21.diza eddi) o/20

[7]

geceyi gündüze gat- durmadan çalışıp çabalamak

g.-ıb (ve geceyi gündüze gatıb vicute getirmemiz ig21.diza eddi) o/20

[1]

geç-

1. f. bir duruma uğramak konu olmak

g.-diler (illa12.ölümden ömüre geçdiler) 158/12

2. f. önceden, eskiden

g.-en (yani.geçen zamannarda çoğ gerre) 106/1

3. f önceki, eski

g.-en (yâhod has siggeyi geçen fi3.yetinden ziadeye verir) 211/2

4. f. kalmak, devrolmak

g.-er (högmün her siñsileden her siñsileye geçer) 27/19

5. f. yazılmak

g.-er (İginci. Allahıñ tefderine geçer) 144/9

6. f. bir şeyin yerini tutmak

g.-er (ve ço4.cugları gucaglarına alan Nunozlarıñ eddigleri i5.man ıgrarı
çocuglarıñ imanınıñ yerine geçer)145/5

7. f. süre geçmek

g.-inca (ve az zemannar da13.hi geçinca, kidabı şerifiñ nagline göre) 97/13

8. f. bulaşmak, sirayet etmek

g.-mediler (Bu iki tabiedler fagad bir 26.mesihe birleşmişigen . Anca biri birine
geçmediler) 106/26

[8]

geçi is. geviş getirenlerden, eti, sütü ve derisi içi beslenen memeli hayvan

g.+lerden (geçilerden goyunları nasıl ayırd ederse ço20.ban, ve sadıgler sağ
tarafına sıralanacaglar) 123/19

[1]

geçin-

1. f. yaşamak için gerekeni sağlamak

g.-di (yâni nasıl geçindi gen13.di helaslığı için nasıl muzaa eddi) 149/12

g.-se (ve ne gadar varyet ile geçinse) 19/26

2. f. anlaşılmak

g.-enler (ki bu di18.nimiziñ babları, ve şurutları üzere geçinenler) p/18

g.-meli (ki her bir insan o tem15.bihler üzere geçinmeli) 7/15

g.-meyenner (Zira o 17.tembihler üzere geçinmeyenner hem Allahıñ
nazarından18.düşerler) 7/17

[5]

geçir- f. yaşamak

g.-di (Yisus Hristos gemal üzere nomosuñ emrini eda edmece12.ömür geçirdi)
109/12

g.-diler (ve bitün ömürlerini bir derin28.garannıgda geçirdiler) 45/28, 122/21,
162/25

g.+dikden (mücerred yeriñ yüzünde sefayı hatı14.r ilen ömür geçirdikden
soñra) 92/14

g.-elim (ve emreder cü7.mlemize ömrümüzü geçirelim ya Ruhani ömürüñ
bigir8.liğiyle) 206/7

g.-en (Zira fani dünyada ömür geçiren insan hag bulun29.mayacag seniñ
huzuruñda) 52/28, 106/6, 208/2

g.-enneriñ (ve bu alemde faziled ilen ömür[73]1.geçirenneriñ cümlesineda
temel Yisus Hristos idi) 73/1

g.-ereg (ve fena adamlarıñ8.çogları bu ömürde günnerini sefalar ile ve keyfler
ile9.geçirereg ölürler) 43/9

g.-ib (ve gü21.fürler ile geçirib stavrozuñ üzerine tegmil etti) 75/21

g.-irler (illa ehmallig ederler, işiñ vagdini ava25.ralıgile geçirirler) 211/25

g.-esiñiz (ve kâmil ada8.mlığa gulavuzlanıb bu ömürü da rahad geçiresiñiz) s/8

g.-meleridir (ce19.miy İnsannarıñ rahad ve ifdiharlı ömür geçirmeleridir)
197/19

g.-meye (ve nâmetiniñ tefderine bizi[141]1.geçirmeye) 141/1, 151/26

g.-meyereg (acayib bir sebebda bizi da29.ha ziade mecbur eddi vagid
geçirmeyereg bu eyiliğe baş-[o]1.lamaya sebeb bu) [ks]/29

[18]

gedar is. [Ar. keder] üzüntü

g. (ki bö21.yile isten sana bir gedar gelmeyeceğinden başka seni22.daha tegmil ifdiharlı hale getireceg) 95/21

[1]

gedarlandır-f. [Ar. keder+T.landır-] üzme

g.-mayalım (Altıncı tembih cümlemizden talab eder gonşumuzu9.zinhar gedarlandırmayalım) 202/9

[1]

geddigce zrf. gittikçe, gitgide, günden güne

g.-digce (ve hanedanlığınızın geddigce artırma10.nın) r/9

g.-meniñ (Egglisaya sıh sıh gedmeniñ4.edasına, bir tembelligdir) 190/3

gedereg zrf. gittikçe, günden güne

g. (ve gederek gendine gelib esahdan hillesiz23.istifara gelirsa) 137/22

[1]

gedir-f. gelmesini sağlamak

g.-diği (Zira ameli29.daha üstün, ve daha feylliydi Aaronun gedirdiği olan) 236/29

[1]

gedm ed- f. gizlemek, saklamak

g.-meye (yani, onnar,27.ki dine saabedlig ederiz behanesiyle gerçeğliği gedm ed28.meye çalışırlar doğru dine mugayir bir zıd sözleri) 77/28

[1]

gefil ol- f. borçlu kişi borcunu ödemediğinde veya verdiği sözü yerine getirmedeğinde sorumluluğu üzerine almak

g.-dugları (ve11.Nunoslar vabdismada gefil oldugları uşagları) 13/11

g.-mag (illa16.fagad çocuğa gefil olmag için) 3/16

[2]

gel- f. ulaşmak, varmak

g.-an (İbdida18.vabdis olmaya gelan kimse eğer gemaledliyse) 143/18

g.-di (aldı sene ev18.vel aqlımızda yoğigen muradullahı taale Arhiereas19.lığın bağşışıda üzerimize geldi) n/19, o/12, 51/3, 72/3, 95/15, 105/25, 112/1, 112/6, 116/25, 121/15, 121/19, 130/11, 131/2, 142/5

g.-digde (yani. zamanın tamamı23.geldigde gendi oğlunu göndürdü) 104/23, 112/23

g.-diglerinde (Anca6.ataler ve Nunozlar borclu olurlar bu çocukları7.na kemaletе geldiglerinde imanın bablarını ve sırları8.nı öğredmeye) 145/7

g.-diği (ki o çocuk tari17.fı duymaya, ve ağnamaya gadir olduğu gemaletе gel18.diği gibi) 3/18

g.-diğimiz (ve o taksidimizden 1814: senesinde yerimi24.ze geri geldiğimiz gibi) m/24

g.-diğinde (ve dünya21.dan gendine bir zorlu sıhıntı geldiğinde (maaz allah) 22.gendini bragır) 5/21, 116/23, 172/23

g.-diğini (medlerini, ve dünyayı helas etmeg için geldiğini be2.yan eyiledi) 111/1

g.-diler (ki ta dünyanın ya28.radılmasındandır. bu temsili sürüb geldiler Ademiñ29.faziledlü züryedleri da) 64/28

g.-dilerisa (ve bir2.gac kâmil adam meydana geldilerisada 1821:senesinde) n/2

g.-e (İnsan cemiy amellerden farig gele) 192/18

g.-eceg (Yani. ya Rabbi sen ağnadın,ve2.bilirsin cemiy geçmiş, ve gelecek işleri) 24/2, 67/20, 81/6, 81/18, 85/1, 87/28, 103/10, 106/9, 110/29, 116/23, 121/12, 121/15, 121/20, 121/25, 127/11, 187/11, 194/28, 218/12

g.-ecegler (yani bunu bil ki ahir günler12.de yaman vagıdlar gelecegler) 125/12, 157/27

g.-eceglari (ve daha meydana geleceglari meks eddirdi) n/4

g.-eçeğini (Yisus Hristozuñ geleceğini, ve cefa çegeceğini) 59/8, 230/3, 232/17

g.-eceyiz (ve pederimde bunu seveceg, ve buna geleceyiz) 217/21

g.-elim (9 Gelelim o Hristiannara da, ki Hristian iman etmeli) 8/25, 164/3

g.-en (İgi seneden beri vagid vagid hagire gelen heraretlü 2. Nameleriñizden) [Th1.]/1, [Th1.]/2, 38/8, 38/10, 60/15, 71/28, 81/25, 106/8, 134/3, 134/3, 150/1, 156/5, 177/7, 185/26, 221/5, 230/26

g.-ene (yâ14.hod umudsuzluğa gelene umud vermezler) 204/14

g.-eni (emma her bir ayrasisten geleni değil) 146/11

g.-eninden (ve yesirleriñ ezatlığın3.ad edereg rast geleninden yardım isterler) 212/3

g.-enner (ve gorkusundan ölüm derecesine gelenner başka bir me11.ded bulamayacaglar) 123/10

g.enneriñ (O zaman Hristian imanına gelenneriñ[3]1.cümlesi ergeg, ve garı gemaletliydiler) 2/29, 129/16

g.-ereg (Aziz Sinodoslarıñ vakıdla17.rında olan Aziz eglisanıñ tarifine zıd gelereg imanıñ18.icmaline) 126/17

g.-ib (ve bizim hec haberimiz yoğigen, Ebis13.gobosumuz gelib bir kitab türgcaya tercüma olub) o/13, 106/6, 106/6, 137/22

g.-iñ (yâ ölüler ! diriliñ, ve geliñ şe15.raatıñ öñüne) 159/14

g.-inca (hadda vagdi gelinca evladlarını ona teslim edsinler) 3/22, 53/6, 142/8, 152/15

g.-inceye (Rabbiniñ befatını ta o gelinceyedeg17.ihbar edersiñiz) 146/16

g.-ip (ve aşgar olan beyigamberlikleri vagdiyle gelip22.çıgdıgları) 9/21, 147/5

g.-ir (İnşallahu taale vagdiyle birer danesi elinize gelir) p/11, 87/8, 126/25, 128/3, 135/16, 157/26

g.-iriz (iginci sebebi geliriz) 37/6

g.-irken (.ve o zaman cümlesi görecegler insan oğlunu çoğ gul6.dret ile, ve saldanatile bulud içinde gelirken) 123/16

g.-irler (ve icrasında olmadan coşub gelirler. o12.bilgi bulunmadığı insannarda
zigr olan eyiligleriñ13.cümlesi egsig olur) m/11, 154/22

g.-irler idi (yani. töreler,18.ve gurbannar icra olub gelirler idi helas ediciğın
vag19.dına gadar) 68/18

g.-irsa (ve gederek gendine gelib esahdan hillesiz23.istifara gelirsa) 137/23,
215/4

g.-iyor (Ve bu igi insandan sürüb geliyor bitün insan cinsi25.Abosolosuñ bu
gelamına göre) 31/24, 34/3, 79/18, 135/27, 153/24

g.-me (Yisus18.Hristozuñ tegrar gelme vagdiniñ böyüg
aleamedleri19.bunnardır) 125/18, 225/11

g.-medir (İnci6.li Şerifden alınan imanda dünyanıñ yaradılmasından7.sürüb
gelmedir) 134/7

g.-meg (haçan ibadet13.eden adam gendine gelmeg ile günahlarını tanır) 41/13,
98/16, 154/16

g.-megilen (Baulos re27.suliñ vazından Hristozuñ imanına gelmegilen ondan
tari28.flendigleri dini) 132/27

g.-mesi (yani dünyaya gelmesi için, açığ aşgare11.olan Beyigamberligleriñ
vasıtası ile vugufdurlar) 112/10,121/16, 121/17, 154/17

g.-mesinden (helas edicimiziñ gelmesinden soñra eñ başlı rafazı3.lar bunlaridi)
78/2

g.-mesine (ve bu Badişalığın Hristozuñ gel3.mesine gadar süreceğini beyân
eder idi) 59/3, 68/15

g.-mesiniñ (yani gelmesiniñ aş18.gare elamedleriñi evelinden haber
vermişleridi) 112/17

g.-mesiyle (Helas edicimiz Yisuzuñ gelmesiyle beraber başladı13.kelisanıñ
üçüncü devri) 73/12

g.-meye (Şerif nomos mucubunce birliğe gelmeye istediglerinde) 154/21,
233/20

g.-meyen (ki Leviniñ gavminden19.sürüb gelmeyen bir ierosini var idi) 235/19

g.-meyeceg (Mesihniñ günü gelmeye4.ceg) 125/4

g.-meyeceglar (ki adiller ve dindarlar murafaya gelmeyeceglar) 158/11

g.-meyeceğinden (ki bö21.yile işten sana bir gedar gelmeyeceğinden başga seni22.daha tegmil ifdiharlı hale getireceg) 95/21

g.-mez (ve Allahıñ aziz ismine zül gelmez) 193/5

g.-mezssa (eğer ibdide böyle asilig dünyaya gelmezssa) 125/4

g.-sin (yâ göglerde olan Bederimiz! ismiñ mugaddes olsun.5.melgutiñ gelsin) 222/5

[132]

gelam is. (< Ar. kelām) söz

g. (Aziz gitab4.bunu cümleye beg eyi tefsir eder bu gelam ile) 22/4, 24/22, 47/20, 63/26, 77/2, 87/5, 102/17, 114/2, 137/25, 188/28, 189/23, 207/10

g.+a (Zira ilehi gelama göre) 199/12

g.+da (ve daha tegmilini şerif gitabda, öğreniriz bu gelamda) 28/10

g.+dan (zinhar rıza3.vermez İnsana ilehi gelamdan buyurulmayan) 181/3

g.+ı (Allahıñ gelamı vaz olmalıydı gadir olan İeromenosun18.birisinden) 8/17, 17/3, 20/2, 23/13, 24/15, 31/8, 35/28, 36/2, 41/27, 47/9, 52/18, 52/25, 58/21, 60/2, 61/3, 67/1, 73/3, 73/29, 77/23, 87/18, 96(1)/17, 101/14, 104/5, 106/29, 114/1, 119/8, 119/25, 134/18, 144/28, 165/17, 172/23, 177/17, 181/9, 182/19, 191/5, 196/10, 207/23, 208/1, 213/25, 215/29, 216/14, 219/11, 220/17, 220/28, 230/4, 230/7, 232/20

g.+ıdır (Aziz kitab Allahıñ salih gelamıdır) 57/13, 62/8

g.+ıñ (ve ilehi gelamıñ bu açığ isba4.tına zıd o gadar vagidiñ mabeyininde bir gimse cesa5.red edmedi)127/3, 138/3, 179/29, 189/8, 223/29

g.+ına (İncili Şerifiñ bu gelamına göre) 25/8, 31/25, 55/3, 58/11, 68/16, 71/14, 82/7, 131/14, 138/2, 144/16

g.+ında (bu husus için Abosolos Baulos beg uygun yazar o2.gelamında) 166/2
g.+ından (Emma igin19.ci tarafına fagad Allahın gelamından ibareddir
isba20.tlar) 55/19

g.+ını (Sinodosuñ emriylen Allahın gelamını vaz edmeye tayin8.olduğumuzda)
[K2.]/7, 10/15, 153/12, 184/26, 193/21, 196/20, 196/22, 218/1, 232/6

g.+ınıñ (ve iman Allahın sahih gelamınıñ üzerine temellenir.20.görünür) 85/19

g.+ıyle (Bunu isbad eder AposolosBaulosta19.bu gelamıyle) 42/19, 49/8,
54/12, 221/22

g.+ilen (bu gelamilen ebedi ömürün miras15.horu olmaya salahayed gazanır
vabdis olan) 144/14

g.+lar (tembih8.eder cümlemize bu gelamlar ile) 10/8, 31/9, 31/13, 33/16, 41/5,
46/16, 149/25, 186/8, 232/11

g.+lara (bundan aşşağı yazılan gelamlara gim zeyn ve20.rirsa, şübbesiz
ağnayabilir) 1/19

g.+larda (ve Avraam Pedere Allahın bu6.söyilediği gelamlarda Hristos içinidi)
58/6

g.+lardan (ve hristian lisanını gayıb ed12.megilen, aziz egglisalarda ogunan
ilehi gelamlardan bi13.rini ağnamazlar) [Th2.]/12, 53/3, 53/7, 69/14, 231/16,
233/25

g.+ları (Bunu beyân etmeg için Abosolos Paulosta 19.bu gelamları söyledi)
18/19, 43/23, 48/8, 51/11, 53/1, 57/7, 57/9, 64/8, 124/19, 129/27, 208/4, 217/19,
233/29

g.+larında (Yani beddnalıdır ol adam, ki ilehi no1 l.mosuñ cemiy gelamlarında
bulunub bunnarıñ icra12.sını etmez) 49/11

g.+larından (ve Yisus Hristozuñ4.İncili şerifden, ve Abosooloslarıñ ilehi
gelamların5.dan ve aziz Egglisamızıñ amelinden) 13/5, 125/9

g.+larını (ve daha ziade gavilenme6.miz için, incil'iñ bu gelamlarını figrimizde
dudmalı7.yız) 90/6, 235/4

g.+larınñ (illa Aziz Ru-27.huñ gelamlarınınñ guvvetiyle bir vagiddan soñra)
232/27

g.+larile (Böyle gelamlarile alimdar Hoca Baulos ehtimamilen25.isbad eder)
232/24

g.+larilen (Haşa! 15.illa bu gelamlarilen bize tarif eder ibdida) 166/15, 231//21

g.+lariyle (Bunu isbad eder aziz gitab19.bu gelamlariyle) 23/19

g.+lariylen (Zann edmesiñ bir gimsa, ki14.resul bu gelamlariylen ilehi nomosu
nesh eder) 166/14

[137]

gelisa is. Rum. Hristiyanların ibadet etmek için toplandıkları yer; kilise

g. (Yani siz ebedi var9.olan Allahıñ hanesisiñiz. bu gelisa Yisus
Hristo10.zuñda, imannılarıñda) 70/9, 131/17

g.+da (ve yardım ede gücü yediği gadar aziz geli14.sada Ruhani hüzetleri icra
eden zerrü babazlara) 194/14

g.+lara (2. egonalar olurlar, ve gelisalara gonulurlar) 183/2

g.+larda (gerek aziz gelisalarda lazım gelen11.beñiziñ sevincinden) 38/10,
41/22, 195/18

g.+mız (bizim doğru 14.imannı gelisamız bu tarigi bi gusur hıvz eder) 147/14

g.+mızdan (ve yere düş7.meden, ve gelisamızdan tertib olan dualeri lisan ile
tag8.rir etmeden) 38/7

g.+mızı (hacan aziz gelisamızı donadınız egonalar ilen) 182/25

g.+nıñ (bu sebep icin bitün yüregden teşekür25.eder umuman gelisanıñ ismine)
147/25, 200/7

g.+sı (Lakin Baba11.nıñ gelisası hec bir vagıdda bir gararda durmadı) 133/11

g.+sında (ve İs26.lambolda olan cümlemiziñ validesi Hristozuñ gelisasında)
13/26

g.+sınıñ (İmdi cümlemiziñ, validesi26.olan Hristozuñ azim ve aziz gelisasınıñ bu cahdı, ve27.gayreti) [ks]/26

g.+ya (Doguzuncusu. Bir Aziz mesguniye,ve resul ile14.gelisaya) 80/13, 195/15

[17]

gelise is. Rum. Hristiyanların ibadet etmek için toplandıkları yer; kilise (krş. gelisa)

g.+ñe (seniñ Aziz geliseñe16.rahatlıg ver) 223/16

g.+si (Hristozuñ gelisesi dünyanıñ yaradılmasyle bera14.ber başalmaylen) 70/13

[2]

gem is. far. kötü, çirkin (krş. kem)

g. (Narin gemaletiñ vagdında gem16.ve çirgin illetler içerilerine göglenmedendir) 6/15, 112/28

g.+lig (İlla6.gemlig zanneddiğimizi, gendimiz işleyoruz) 47/67

g.+liğe (Bilme7.yorum bizi gemliğe çegen bu zorlu feyil, ve guv8.vetli cebir nedir) 47/7

g.+liği (emma insanlığın gemliği buna dahi ganaad ed18.meyüb) 113/17

g.+liğiñ (geza Allah ile22.dünyanıñ, gerçeglig ile yalanıñ, eyilig ile gemliğiñ) 110/22

[6]

gem is. atı yönlendirmek için ağızına takılan demir araç

g.+siz (ve agıldan gu25.lauzlanmayan kemsiz cesareti, gahramanlığ der) 170/25

[1]

gemal is. (< Ar. kemāl) olgunluk

g. (Zira bizim11.Badişahımız oldu, gemal gudrediyle egglisiayı görüb12.gözedmesiyle) 108/11, 109/11, 111/18

g.+i (evlatlarını beslemeye, ve gemali mertebelerine kadar 16.sağlıklarına, ve hıvz olmalarına mugaed olmaya) 198/15

g.+iñ (ve gemaliñ bendi denilir) 171/25

g.+iyle (ve Resulleri bu emrini her22.gemaliyle tegmil ettiler) 69/22

[6]

gemaled is. Ar. olgunluk (krş. gemalet)

g.+de (cünkü o gemaledde diniñ temelini ve10.bablarını öğretmek mimkinsiz idi) 3/9

g.+liyse (İbdida18.vabdis olmaya gelan kimse eğer gemaledliyse) 143/18

[2]

gemalet is. Ar. olgunluk (krş. gemaled)

g.+e (Laygos bundan öğrenebilirsiniñ bulun2.duğunuz mesnete, ve memlegete göre, ve gemalete3.göre her biriñize lazım olan kâmilliği ve yetigliği) s/2, 3/17, 160/9

g.+iñ (Narin gemaletiñ vagdında gem16.ve çirgin illetler içerilerine göglenmedendir) 6/15

g.+li (Hristian dinini gabul edib, ve vabdis olmaya11.isteyen gemaletli adamlara öğretirler idi pederiñ oğul2.lun, ve aziz ruhuñ bilgisini) 4/11

g.+liydiler (cümlesi ergeg, ve garı gemaletliydiler) 3/1

[6]

gemig is. insanın ve omurgalı hayvanların çatısını oluşturan türlü biçimdeki set organların genel adı

g.+lerine (ki eblehleri aldamag için ölen19.hayvannarıñ bağarsıqlarına, ve gemiglerine bagarlar) 175/19

[1]

gere is. (< Ar. kerre) kez (krş. gerre)

g. (Monastırda, ve gerek sholionunda, ve bazı gere ierokiri2.ksliğim ile çoqlarınıñ vilaatlarında gonuşmag ile) [Th2.]/1

[1]

gereste is. malzeme

g.+leri (keadı ve9.müregepi, ve sayrı geresteleri eyi olsun) p/9

g.+den (Bu insanı geresteden ve ruhdan yarad3.dığını şerif gitab bize haber verdiğinden başga gendi4.mizden da öğreniriz) 32/2

g.+li (ve göğün yüzünde bulunan geresteli sayrı zat4.lar) 28/4, 28/4, 30/17, 93/27, 140/17

g.+sine (ve bi3.tün umudunu bunnarıñ gerestesine verir) 184/3

g.+siz (Üçüncüsü. Bu Allah gerestesiz, ve ölümsüz13.dür mücerred) 22/12, 23/10, 32/8

g.+sizdir (Bunun için cisimsiz,21.ve gerestesizdir) 22/21, 31/5

[13]

geri galmag is. gecikme

g.-mag (Zira Allahıñ emri olduğı isbad oldu, ve 22.geri galmag olmaz) o/22

gerim sf. (< Ar. kerīm) cömert

g. (Ve çüñgi bu Allah gerim ganidir) 39/29

[1]

gerre is. (< Ar. kerre) kez (krş. gere)

g. (yani.geçen zamannarda çoğ gerre) 106/1

[1]

ges-

1. f. karar vermek

g.-en (bunnarıñ cümlesinden soñra4.rüşfet ile şeraad gesen hagimlerda gerek hag keserler şe5.raatı) 211/4

g.-ersin (Sen ki16.bitün mesgunete hag şeraat gesersin) 42/16

2. f. kısaltmak

g.-erlersa (ya zehir ile, yâhod başka tarigile ö25.mrünü gesserlersa) 202/25

3. f. hayvanın başını gövdesinden ayırmak

g.-meye (ve soñra halgıñ taksiratları icin gurban-13.nar gesmeye) 236/13

4. f. vahşice öldürmek

g.-ti (öylece cemiy İnsannarada ölüm22.gesti cümlesi günah işledikleri için)
96(2)/22

[6]

ges- f. vahşice öldürmek

g.+ti (öylece cemiy İnsannarada ölüm22.gesti cümlesi günah işledikleri için)
96(2)/22

[1]

gesil-

1. yok olmak, bitmek

g.-diglerine (Allahilen ülfed ederi27.di. bu gözügen sünned, bir vicudli nişanidi
ille28.dleriñ deründen gesildiglerine) 141/28

g.-eceg (negadar gimseler günahı eddilerisa nomosları16.olarag murafalarıda
nomosulan gesileceg) 218/16

g.-miş (anca İman edme17.yen, şimdi şeraatı gesilmiş) 119/17

2. f. durmak

g.-meyen (arası gesilmeyen fizahıñ16.yerine, dişleriñ gıcirtısı, ve eñ dıbsız
garanlıgıñ17.mekânına) 124/15

3. f. makaslanmak

g.-mesinde (yâhod gıllarıñ gesilmesinde) 176/17

[5]

gesilmegsiz *sf.* durmaksızın

g.+ (ve ivyalarıñ sabu11.runu, ve ten ile ciniñ gesilmegsiz cengini Hristian ol12.maya isteyennere göstürürgeñ) 9/11, 129/18

[1]

gesubi?

g. (yani.Allahıñ adaleti Gesu20.bi mesihe olan iman ile cümleye) 83/20

[1]

gesuil?

g. (ve bu iki tabi21.yedleriñ gatılmaları ile bir ilehi surad oldu, İnsan22.nullah Gesuilmesih) 106/22, 136/3, 140/15, 142/5, 192/7

[5]

gesuyil?

g. (bu sırlı taam le23.kesiz guzu gesuyil Mesihıñ aşıkâr nişanıydı) 142/23, 147/9, 159/11

[3]

geş- f. tükenmek

g.-di (Hristos efendimiziñ bitün aziz ömürü insannara di4.niñ talimini edmede geşdi) 2/4,

g.-ti (Vagaa çoğ adamlar geldi geşti) 51/3, 72/3

[3]

geşgem ünl. keşke

g. (imdi geşgem seniñ nâme21.tiñ fagad bize hazır yardım olaydı) 225/20, 226/23

[2]

get-f. bir yere doğru yönelmek, yola çıkmak

g.(g)-ecegler (ve gedecgler günahgârler ebedi6.gazebe, sadigler ebedi ömüre) 163/5

g.(d)-elim (ki rabbiniñ hanesine gedelim) 41/29

g.(d)-enner (Yisus Hristos efendimiziñ nazarında bulunurlar.21.emma mugayir gedenner) p/21

g.(d)-eriz (illa her saad ile-7.hi nomosuña mugayir gederiz) 225/7

g.(d)-erlersa (Negadar hristiannar Egglisaya gederlersa ya aded 29.üzere , ya görünme icin) 195/28, 206/4

g.(d)-ersañ (ve Nomosa mugayir gedersañ) 92/1

g.(d)-iyorum (ki uyıguya gedi-18.yorum) 227/18

[8]

getir- f. gelmesini sağlamak

g.-di (lagin iste İnsanıñ rızası ilen olan2.muhalifetiñ soñu ne getirdi) 96(1)/2, 96(1)/19, 116/10, 229/13, 233/8, 236/8

g.-diği (ve bu Hristianıñ or-[138]1.dayı getirdiği meseb sözünü her tarafiile teftiş edereg) 138/1

g.-diler (ve bu tahsira13.dlar peçareligleri, ve emrazları getirdiler) 96(1)/13, 129/10

g.-e (ki Bapaz olduğu icin bir va-12.gidda hayvannarı gurban getire) 234/12

g.-eceg (ki bö21.yile isten sana bir gedar gelmeyeceğinden başga seni22.daha tegmil ifdiharlı hale getireceg) 95/22

g.-elim (ki21.böyle aziz töreniñ vagdında hatirimize getirelim) 148/21, 156/18

g.-en (Zira Allahıñ helas getiren inayedi) 134/18

g.-enner (Allahıñ gazezini çekerler Allahıñ Azizliğine re12.zillig getirenner gibi) 150/12

g.-ib (bunnarı ebedi sevi4.ncin megânına getirib) 124/4, 180/23

g.-ici (, hadda zehir-[79]1.lenmeyelim öyile ölüm getirici zehirden) 79/1

g.-ir (illa ima18.n ilen adillenmeye isteyennere temsilda getirir bu İbrayimi) 106/18, 183/16, 184/2, 204/29, 206/18, 214/28, 215/8

g.-irler (ki egonalarını eggli7.ya getirirler) 184/7

g.-irler idi (ve bunnara gurbannar, ve ilehi ziğnetler getirirle14.ridi) 180/14, 203/28

g.-irseñiz (batıl hediyeleri bana getirirseñiz) 181/9

g.-meliyiz (bu tabiyed nomosu taşla16.rıñ üzerine yazılı, hatirimize getirmeliyiz insaniñ o be17.çare, ve fesadlanmış halini) 170/16

g.-me (Zira2.resullere helas ediciden verilen tembih, “ediñ bunu3.beni habire getirme için) 147/3

g.-meye (ve bize evvelki ifdiharlı hali19.mizi geri getirmeye) 116/19, 159/2

[33]

gey- f. örtünmek ve korunmak için vücuda birşeyler geçirmek; giyinmek, kuşanmak

g.-ise (Zira bu fesadlı fesadsızlığı geyise gerek) 160/3, 160/4

g.-mege (yani hec mohdac19.olmayacaklar ne yemege, ne içmege, ne geymege) 160/19

[3]

geydir-f. giyme işini yaptırmak

g.-en (üzerinden esgi ademi soyub atan, ve cedid adamlığı2.geydiren) 10/2

g.-meliyiz (susuzları gandırılmalıyız,13.üryânnarı geydirmeliyiz) 201/13

[2]

geyeceg is. giysi

g. (ve buna ne18.para, ne yeyeceg , ne geyeceg, ne başka bir igdizalı19.zad verirler) 209/18

[1]

geyim is. giysi

g.(gu4.laglara zevg, işdaha lezed , cesete güzellig, yemeg5.ve geyim) 162/5

g.+lere (vi5.cudiñ derki edeb gımıldanması, geyimlere deñsiz i6.catlar) 207/5

[2]

geyin- f. giymek

g.-iñ (Yani gerçekliğin adilliğiyle ve azizliğiyle Allahın tas12.firine yaradılan cedit ademi geyiniñ) 31/12, 31/15, 205/10

g.-irler (ki kelisanın Bapazları ilehi töreleriñ vagdında vacib10.olan gıyâfedleri geyinirler) 156/10

g.-mesiyile (İbnullah10.ten geyinmesiyile bu üç mesnedlerida aldı) 108/10

[5]

gez- f. gezip dolaşmak

g.-er idi (ve24.fakir insan bundan muhasere olarak çıgmaz sokaklara25.dolaşır gezer idi) 97/25

g.-erler idi (Bunun için böyle bir fikir19.de gezerler idi) 43/19

g.-meye (ve hec avara ve boş gezmeye, ve9.emegleriniñ zahmetleriniñ berekâtına ganaat ede) 213/8

[3]

geza zrf. (< Ar. kezā) aynı biçimde

g. (geza. babam benden büyüdür) 107/7, 110/17, 110/21

[3]

gezalig zrf. (< Ar. kezālik) aynı biçimde

g. (ve bazı da yollarda, gezalig Hristostan evvel A6.gios İoannis Prodromos efendimiz da adamlara ibdida Hri7.stos için tarif eder idi) 2/5, 10/21, 21/6, 28/26, 30/25, 31/13, 147/10, 147/13, 172/8, 173/15, 201/9, 203/11, 207/22, 231/14, 234/1

[15]

gias is. (< Ar. kıyās) bir şeyi başka birşeye benzeterek değerlendirme

g.+ımıza (ki giasımıza2.göre fagad iki iş var idi bu derdiñ ilacına vefa edeceg) 99/1

[1]

gible is. (kible) bulunulan yerden Kâbe'nin bulunduğu yön

g.+niñ (yane.8.gün doğunuñ, gün batınıñ, şimaliñ, ve gible9.niñ cemiyy
Milledleri İncili gabul eddigden soñra) 130/9

[1]

gıdırı is. sert nesnelerin birbirine sürtünmesi sonucu ortaya çıkan ses

g.+sı (arası gesilmeyen fızahıñ16.yerine, dişleriñ gıdırısı) 124/16

g.+sınıñ (sızılarıñ dişleriñ gıdırısınıñ3.ölümsüz gurdlarıñ) 163/2

[2]

gıgılcım is. ateş parçası

g.+ı (Zira böyile hillesiz imanıñ gıgılcımı faziletiñ 13.gün be gün ardmasıylen
alaflanır) 84/12

[1]

gıl is. insan ve hayvan derisinin üzerinde bulunan ipliksi uzantı

g.+ları (ya si12.ziñ paşıñızıñ gılları dahi hepisi sayılıdır) 90/12

g.+larıñ (yâhod gıllarıñ gesilmesinde) 176/17

[2]

gılavuz is. yol gösteren kimse

g.+ları (ki bu nizamlı ce-[153]1.miyedde(yani Eglisada) bir Kelisa hökümeti
var, a2.glied sürü secer bu Ruhani gılavuzları) 153/2

[1]

gılavuzla- f. yol göstermek

g.-maylen (yani Aziz Kita26.bda olan Nomos Allaha eddigimiz günahı
tanımaya bizi [63]1.gılavuzlamaylen) 63/1

[1]

gılıh is. bir kimsenin giyinişi, dış görünüşü

g.+larına (nasıl gadir değil bu fesatlanmış tenneri evvel2.ki hallerine ve gılıhlarına getirmeye) 159/2

[1]

gılın- f. yapılmak

g.-ırsa (Muradıñ gögde nice gılınırsa) 222/6

g.-sın (yer de dahi böyle7.gılınsın) 222/7

[2]

gımıl-da- f. hareket etmek

g.-mag (her yerde hazır ve nazır Allah, bir yerden öbir ye23.re gımıldamag mimkinsizdir) 102/23

g.-rız (yani bu Allahda yaşarız , ve gımıl-da21.rız) 33/21

[2]

gımıl-da- f. hareket ettirmek

g.-acag (ve guru gamış gibi her ürüzgar17.gımıldadacag) 5/17

[1]

gımıl-dan- f. hareket etmek

g.-ması (vi5.cudiñ derki edeb gımıldanması) 207/5

[1]

gır-

1. f. gücünü etkisini azaltmak

g.-arlar idi (bunlarıñ cemiy ezalarını gırarlaridi) 76/22

2. f. sert şeyleri vurarak parçalamak

g.-maya (lakin gadir olamadı gırmaya o taşı) 129/24

[2]

gırg is. otuz dokuzdan sonra gelen sayının adı

g. (İkisinde gırğ beliğe yakın kitablar var) 79/23, 121/5

[2]

gırıg sf. gücenmiş, üzgün

g. (Yani. Mimgin de25.ğildir yüreğin bir gırıg, ve fırgatli şuğul vagdın26.da gözlerden yaş agmaya) 38/25

[1]

gırıl- f. azalmak

g.-dı (yani, agılıñ pag şavkı, ve iradetiñ lekesiz Aziz24.liği itaadsızlığın sebebinden gırıldı) 96(1)/24

[1]

gısa sf. uzun karşıtı

g. (ve bu gısa ömürün ödeşiğ yar12.dımı ve tesellası için) 206/11

[1]

gısald- f. kısa duruma getirmek

g.-ırlar (lagin ömrünü ya gısaldırlar, yâ28.hod berüşan hale getirirler) 203/27

[1]

gısgançlıg is. sevilen birisinin, başkası ile ilgilendiği kanısına varıldığında takınılan olumsuz tutum; günü

g.+larını (yani da6.mahgarlıklarını, gibirlerini, gısgançlıklarını, tesgin7.olmayan husumetlerini) 45/6

[1]

gıta is. (< Ar. kıṭ‘a)

1. dörtlük

g.+lar (gibi sayrı2.gıtar ogunursa) 23/2, 23/2

2. bölüm

g.+ları (eller ve insanın üzerinde bulunan gıtarı) 23/1, 183/26

[4]

gıtlıg is. kıt olma durumu

g. (İmdi ganilig, yâhod gıtlıg, fu18.garelig, yâhod zenginnig, perüşanlıg) 34/17

g.+da (yâni, gıtlıgda buğdayı ağır bahay11.le satarlar) 209/10

[2]

gıyâfed is. (< Ar. kıyāfet) giysi

g.+leri (ki kelisanıñ Bapazları ilehi töreleriñ vagdında vacib10.olan gıyâfedleri geyinirler) 156/10

[1]

gıyâm is. (< Ar. kıyām) öldükten sonra tekrar dirilip ayağa kalkma

g. (her guluna mücerretlerdendir bu19.nuñ aziz ismini dayima gıyâmilen ağnamaya) 39/19

[1]

gıyâmed is. (< Ar. kıyāmet) tek tanrıya inanan dinlerin inanışına göre dünyanın sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman

g.+de (Zira23.gıyâmedde ne avret alırlar, ne avretler ere varırlar) 160/23

g.+den (ve gıyâmedden soñra cemiyy İnsannar Allahıñ27.divanına görünecegler) 160/26

[2]

gıyâmet is. (< Ar. kıyāmet) tek tanrıya inanan dinlerin inanışına göre dünyanın sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman

g.+i (Allahıñ evladlarınıñ gıyâmeti bu gibi26.olacag) 160/25

g.+inde (ve öyilece görünecegler Yisuz Hristozuñ22.huzuru gıyâmetinde) 159/22

g.+inden (Ölüleriñ gıyâmetinden soñra, adiller ebedi ömürü3.meres alacaglar) 161/2

[3]

gıyâs is. (< Ar. kıyâs) bir şeyi başka birşeye benzeterek değerlendirme (krş. gıas)

g.+1 (İb17.dide her bir hristian söküp atmalı aglında bulunan her18.yañlış gıyâsı) 179/18

[1]

gıyâs ed-f. (Ar. kıyâs+T. et-) karşılaştırmak

g.-diler (bir24.aldadıcı gimse gibi gıyâs eddiler) 112/24

[1]

gıyâs et- f. (Ar. kıyâs+T. et-) karşılaştırmak

g.(d)-erler (Allaha bir böyüg, ve magbul ibaded , ve secda ede3.riz gıyâs ederler yad milletleriñ aldandıkları gibi) 41/3, 41/10

g.(d)-erler idi (Esgi alimdarlarıñ hemen cemiysi ilmiñ ilg derecesini bu3.gelamı gıyâs ederler idi) 17/3

[3]

gıyâs it- f. (Ar. kıyâs+T. et-) karşılaştırmak

g.(d)-elim (hadda böyle22.gıyâs idelim, ki çüñgi bir gimse cümle için öl23.dü) 115/22

[1]

gıyâs olun- f. (Ar. kıyâs+T. olun-) karşılaştırılmak

g.-alar (ki cemi ağac10.üzerinde asılannar lanedli gıyâs olunalar) 114/10

[1]

gıyımed is. (< Ar. kıymet] değer) (krş.gıyımet)

g.+li (ve cemi hristiannara imanıñ çoğ27.gıyımedli bir hazinesi gibi teslim oldu) 81/27, 149/20, 155/4

[3]

gıyımet is. (Ar. kıymet) değer

g. (zira siz gıyı20.metilen icdira olunduñuz) 207/20

g.+i (ve her fa5.ziletiñ puñarı. İbatetiñ dadı, paglığıñ gıymeti) m/5, 150/15

g.+ini (ve gıymetini daha eyi tanıyıb17.heraretlerini) [ks]/16

g.+li (ki Eggliseler. yabdırırlar, yâhod gıymetli ta4.gımlarile donadırlar) 182/3, 186/11, 195/20, 213/17, 221/13, 225/14

[10]

gıymad is. (< Ar. kıymet) değer (krş. gıymet)

g.+lı (cemi dünya4.için bir ziade gıymadlı hazne hazırlanırdı) 113/4

[1]

gıymet is. (< Ar. kıymet) değer

g.+ini (siz igdigatlu Bapaz27.lar ierosininiñ gıymetini, ve hizmetleriniñ nogsansız ic28.rasını) p/27

g.+li (Allahıñ ellerinden yaradılmış21.eñ gıymetli, ve eñ güzel mahlugata yağışığı gibi) 93/21

[2]

gız is. dişi insan

g. (yâhod bi23.gir gız evlat mevlut eyleye) 12/23, 103/15, 172/25

g.+lara (el ırzına varannar, bagire gızlara, ve uşaglara22.meyil edenner) 206/21

g.+larıñız (ki bitün ömürlerinde23.ergeg evlatlarıñız, ve gızlarıñız eyi ademler olaler) r/23

[5]

gibar sf. (< Ar. kibār) davranış, duygu ve düşünce bakımından nazik olan

g.+ları (Yahudileriñ15.gibarıları için derler, ki) 10/15

[1]

gidab is. (< Ar. kitāb) kitap

g. (ve daha açığ18.bir gidab dahi mücerred igdizaydı) 13/18, 180/24

g.+da (ve eğer şerif gidabda Allahın adına gözler, gulaglar) 22/28, 26/21, 28/22, 46/15, 59/21, 234/26, 235/29

g.+dır (gendiler gendilere gidab22.dır) 19/22

g.+ı (Anca biz gidabı Şerifin çoğ semd l l.lerinden öğrenebiliriz) 29/10

[11]

gidap is. (< Ar. kitāb) kitap

g.+ları (gidapla13.rı tefdiş etmeg başka bir şeyi değildir) 10/12

[1]

gibi ed. -e benzer, -e benzeyen

g. (Ru3.hani hallerine gereği gibi vakıf olub peg ihtizalı gö4.rünen ömürü din işlerini fehm eddiğim için) [Th2.]/3, [K1]/6, m/24, [ks]/9, [ks]/10, 3/11, 3/18, 4/8, 5/10, 5/16, 5/18, 6/19, 6/27, 7/6, 8/7, 8/19, 10/21, 10/24, 12/9, 12/23, 13/8, 13/15, 18/3, 20/5, 20/7, 21/1, 21/3, 22/9, 22/10, 22/15, 22/17, 22/19, 23/1, 23/2, 23/11, 23/25, 24/7, 25/7, 25/16, 26/16, 27/3, 27/11, 30/22, 31/5, 31/7, 32/11, 32/15, 32/22, 32/23, 33/8, 33/13, 34/24, 35/13, 35/24, 35/28, 37/2, 37/4, 38/27, 38/29, 41/3, 41/4, 41/8, 42/13, 44/2, 44/3, 44/7, 46/11, 48/15, 48/25, 49/2, 50/24, 53/2, 53/5, 53/17, 53/24, 53/26, 54/27, 55/1, 55/8, 55/8, 66/25, 66/28, 67/8, 68/13, 68/23, 75/3, 76/4, 76/8, 78/16, 79/12, 80/9, 81/27, 84/16, 85/3, 86/1, 88/1, 88/3, 88/21, 89/19, 93/21, 94/16, 95/22, 98/10, 101/21, 103/24, 104/29, 105/15, 108/28, 111/22, 112/9, 112/24, 115/14, 115/29, 116/10, 120/14, 123/8, 123/18, 126/11, 130/12, 131/25, 133/12, 134/24, 136/13, 137/21, 138/20, 147/25, 148/9, 150/12, 151/5, 151/26, 152/17, 153/8, 153/25, 157/9, 159/9, 159/18, 160/11, 160/25, 161/13, 161/13, 161/21, 161/26, 165/25, 165/27, 168/28, 170/28, 171/23, 172/20, 173/24, 175/9, 176/23, 178/28, 179/1, 180/4, 181/16, 181/24, 182/9, 183/1, 183/3, 183/13, 183/16, 183/29, 184/25, 184/26, 186/1, 186/2, 186/14, 188/9, 190/20, 191/12, 191/13, 195/7, 200/23, 200/26, 202/7, 202/17, 203/10, 203/26, 205/3, 205/9, 205/25, 208/12, 208/16, 208/26, 209/6, 209/7, 209/16, 210/3, 210/12, 210/23, 212/6, 214/1, 214/12, 214/19, 217/2, 218/7, 226/17, 226/17, 229/11, 230/10, 233/8, 236/6

g.+dir (İşte bu gibidir Allahın muradı aliesi, ve nazırlığı) 33/26, 48/16, 180/23, 214/15

g.+dirler (emma gögde Allahın Melegleri gibidirler) 160/24, 204/5

g.+leri (yâhod gendi högümleri üzere gullanırlar elin za6.tlarını, urubalar gibi ve hayvannargibileri) 209/6

g.+siniz (bunnara evvelinden18.haber verib gurtların arasına goyun gibisiniz) 61/18

[210]

gibil *ed.* -e benzer, -e benzeyen

g. (Birincisi. Zigr iddigimiz gibil Allah mücerred bir11.dir) 21/10, 48/7, 52/4, 60/3, 212/24

[5]

gibir *is.* (< Ar. kibr) kendini başkalarından üstün tutma; gurur, benlik

g.+i (Farisaosların tegemburu (gibiri), yâni, ha17.can bir gimsa öğünür gendi amellerine, böyle fugara18.lığın zıddıdır) 190/16

g.+lerini (yani da6.mahgarlıklarını, gibirlerini, gısgançlıklarını, tesgin7.olmayan husumetlerini) 45/6

[2]

gim *zmr.* hangi kişi

g. (bundan öğreneceksiniz size varyeti veren12.gim olduğunu) r/12, r/12, 1/19, 2/5, 19/4, 33/11, 34/5, 47/18, 48/3, 60/25, 61/7, 87/24, 87/24, 92/3, 99/11, 140/2,

g.+den (Orthodoksos imanımızın gim15.den başladığını) p/15, r/13, 1

g.+dir (igdzadır bilmeye bu hırsızlığı4.yasag eden Allah gimdir) 8/4

g.+lerdir (gimlerdir Babası ve Anası) 234/28, 234/28

g.+lerin (ve gimlerin vasıtasıyla gavilendiğini) p/15

[22]

gimesne *zmr.* herhangi bir kişi; kimse

g. (Zira yazılmışdır, ki a22.ğacda asılmış gimesne lanedlidir) 114/22

g.+leri (ve Allah dünyanın zayıfları secdi, ki guvve3.tli gimesneleri utandıra)
130/3

[2]

gimsa *zmr.* herhangi bir kişi; kimse (krş. kimesne)

g. (Yani gimsa salih değil, illa10.fagad bir Allah salihdir) 25/9, 54/19, 140/10,
166/6, 234/22

g.+nın (Hilleli hırsızlık olur, hacan bir adam hilleye23.gendiniñ eder başga
gimsaniñ bir zatını) 210/23

g.+ya (bu hag şeraati17.edmeyecek misiñ sadıg adama ve beynamus gimsaya)
42/17, 169/1

g.+yı (Bunun için esgi ağıllılar, igi gimsayı galeme9.aldılar) 45/8

[9]

gimse *zmr.* herhangi bir kişi; kimse

g. (Oldu, ki bu maslaatiñ11.icrasına bir Allahdan gayrı gimse galmadı) 12/11,
27/20, 47/1, 58/13, 69/14, 107/6, 112/24, 115/13, 115/29, 153/6, 164/6,

g.+de (Mücerret had5.siz ve sunorsuz olmalıydı Allahıñ sunorsuz
adaletine6.yağışan menciliği edecek gimsede) 12/6

g.+den (ve eğer Allahıñ beligleri olsa, o beligler de22.gendi gibi gimseden
yaradılmamış olmalıydı) 32/22

g.+ler (ve faziletli gimseler bu ruhani9.hüsmete tayin idiler) 4/8, 35/22, 177/9,
218/15

g.+lere (ve yâhod18.öyle gimselere) 45/18

g.+leri (ve hece sayılan, ve mevcut olmayan gimseleri meydana5.getirdi) 130/4

g.+leriñ (An2.ca bazı gimseleriñ yanıldıkları gibi) 53/2, 112/27, 197/10, 204/8

g.+niñ (turban gireceg ismime yemin eden gimseniñ23.evine) 186/22

g.+ye (Aziz Ruh nâmetini verir,bu rub23.beye seçilen gimseye) 152/23, 186/1
g.+yi (ki bunda Allahın hüzmecisi16.(Bapaz) düün birliğine gelmeg için iki
gimseyi stefa17.nos eder) 154/16

[27]

gir-

g.-ib (bir [i]1.ağır zahmetiñ altına daha girib) i/1, i/25

g.-di (ve derdli akabeler yegbare fesadlandırdılar bu teni,16.ve bu tarig ile
insana girdi ölüm) 96(1)/16, 96(2)/21, 96(2)/26, 98/4

g.digde (ve on iki yaşına girdigde) 109/21

g.-digden (ve bu vasıtaylen ilehi nâ10.metiñ ahdine girdigden soñra) 151/10

g.-diğini (İnsanıñ cümlesine bu befatıñ girdiği24.ni vagaa yad Milledlerde fehm
eddiler) 96(2)/24

g.-dise (ve çoğ dürlü keyfiyedlere girdise da) 130/24

g.-eceg (illa semavilerde olan Bederimiñ15.rızasında bulunan gireceg) 164/15,
186/22

g.-ecegler (imdi nihayed8.siz ferah ile, ve sevinc ile ırlayarag shiona girecegler)
162/8

g.-er (ve bu tarzile gögleriñ Batisahlığına ne24.gendiler girer) 196/24

g.-memiş (ve insanıñ galbine girme20.miş onnardır Allahıñ hazır eddiği
gendini sevennere) 162/20

g.-meye (ve Rab26.biniñ dar ve dikenin sogağına girmeye) 9/26

g.-mez (yani.16.buna İman eden şeraad altına girmez) 119/16

g.-mez idi (Zira Aaronuñ18.ierosinisine bir gimse giremezidi) 234/18

[18]

girifdar ol- f. (Far. giriftār+T. ol-) yakalanmak

g.-dular (ve ifdiharlı halden eñ peçare hale girifdar ol5.dular bu isbad üzere)
89/4

g.-acag (derdli hale girifdar olacag) 94/17

g.-duğunu (İlg tarafın (14) ragamında insan cinsinin gaykısı9.hale girifdar olduğunu yazdığı) 96(2)/9

[3]

gisb ed-f. (Ar. kisb/kesb+T. et-) kazanmak (krş. gisb et-)

g.-sin (Bitün insan cinsi bir ortaglıdır, ifdiharlığı gisb13.edsindeyi) 202/13

[1]

gisb et- f. (Ar. kisb/kesb+T. et-) kazanmak

g.(d)-erler (yâhod peg igdızalı hayva14.nını gisb ederler) 209/14, 210/15

g.(d)-eyim (Cümle şeyleri süprüntü sayarım hadda me[173]1.sihî gisb edeyim)
173/1

g.(d)-ince (ve Ruhul gudüsün nâmetinin27.guvvetini gisb edince) 165/27

[4]

gisbet is. (< Ar. kisvet) yağlı güreşte pehlivanların giydiği pantolon

g.+e (ve boyalara, ve gisbete, ve ustasının zanaatına9.olmaz) 183/8

g.+iyle (ki taglid azizliğin gisbetiy5.le) 212/5

[2]

gitab is. (< Ar. kitāb) kitap

g. (Türgce lisanile peg igdızalı bir gitab mey4.dana getirmeye niyed eddim)
i/3, i/7, [K1]/8, n/11, o/16, o/23, 13/19, 13/21, 18/15, 22/3, 22/21, 23/18, 25/4,
31/8, 32/3, 37/19, 48/8, 49/8, 174/4, 229/1, 235/5, 235/7, 235/13, 236/5

g.+a (ki müümin5.dinimiziñ temelini, ve tegmilini tarif eden bir gitaba
peg6.mohdac oldukları cümleye muayândır) i/5, 18/15, 177/2, 186/6

g.+da (ve daha tegmilini şerif gitabda, öğreniriz bu gelamda) 28/10, 30/5,
32/11, 33/15, 54/6, 185/2, 186/7

g.+dan (bu gitabdan öğreneceksiniz siz igdigatlu Bapaz27.lar ierosininin
gıymetini) p/26, r/4, 51/7, 55/18, 234/15

g.+danda (ve Aziz gitabdanda göstürüldü nasıl9.bilelim Allahıñ azimliğini.
bunun için) 174/8

g.+ı (bu gitabı dinimiziñ sahibi,2.ve temellendiricisi Yisus Hristos efendimiziñ
yardımı ilen) p/1, s/7, s/15, 13/9, 13/20, 14/1, 26/1, 39/2, 94/8, 106/29

g.+ımızda (Aziz23.gitabımızda çoğ taraflarında yazar bu gelamları) 43/23

g.+ımızñ (Agıl buna şübbesiz olub şerif gitabımızñ çoğ şa5.atlıglarıyle
muvafig bu gerçeğliğe şaatlıg etmesin6.den cümleye aşgar olur) 40/4, 157/8

g.+ıñ (ve öyle bir gita7.bıñ türgeca lisanında Anadolu hristianlarına bulun8.ması
daha igdizalı göründü) [ks]/7, 14/23, 19/20, 29/24, 31/20, 46/14, 50/5, 185/1,
196/13

g.+ına (ki çoğ heraret ile saab olurudu gitabına) 230/21

g.+ında (ki ahdi natıg (Tevrad) gita28.bında ogusunnar) 65/28, 220/22, 229/5,
229/18

g.+ından (ve çün3.gi beyigamberleriñ aziz gitabından) 13/3

g.+lar (Zira Rumca hristian lisa9.nında o gibi gitablar çoğ bulunurigenda)
[ks]/9, 13/15, 207/8, 232/2

g.+lardan (ve 10.tegmil şurutlarını, ve tembihlerini tarif eden şerif
gita11.blardan bir nizamlı) n/11

g.+ları (gendisi Hristos efendi2.dimiz de emreder bizlere gitabları tefdiş edelim)
10/12, 10/16, 19/21, 179/23

g.+larımız (ve bunu da18.Şerif gitablarımız çoğ tarafda ispad ederler) 29/18

g.+larını (yâd Milledleriñ , ve yañlış meseblileriñ bazı gitab11.larını) 186/11

g.+larıñ (ve12.faydalı gitablarıñ oguması, ve eyi dersleriñ kazanıl13.masıyilen)
35/12, 176/18, 192/22, 194/1, 196/15

g.+larından (Allahıñ gitablarından daha gıymetli sayı12.med ederlersa)
186/11

[86]

gitap is. (< Ar. kitāb) kitap

g.+larıñ (ya20.zararlı gitaplarıñ ogunmasından) 179/20

g.+larında (Bulursun gitapların3.da yazdıgları) 45/3

[2]

gizle-f. saklamak

g.-nen (Ezelsiz za6.mannar ile gizlenen sır, ezelsiz Allahıñ emri üzere) 57/6

g.-rler (yâhod evlerine hırsızgı gizlerler) 204/9, 211/15

g.-tenner (Kezalig efendisinden18.gaçan hüzmegârı, ve köleyi gizletenner)
210/18

[4]

gizlen-f. saklanmak

g.-nmiş (Biz sır ile söyileriz Allahıñ29.gizlenmiş ilmini) 63/29, 227/10

[2]

gizli sf. saklı

g. (ve eğer bir gizli sebebden ga9.metlenib yalan söylemediler ise
nagliyetlerini, ve diniñ10.üzerine zuhur eden işleri biri birine vuruştur) 11/8,
37/12, 57/1, 77/13, 101/17, 101/18, 123/24, 176/3, 208/19, 209/24, 215/7

g.+ce (yâ5.ni, yasag olan mataglarını gizlice gaçırıp satarlar) 210/5

g.+lerini (yüregleriñ gizlilerini, ve figir13.lerini fagad gendisi tefdiş eder)
188/12

[13]

go-

1. f. isim vermek

g.-r (Aziz Ruha çoğ çeşid isimler gor) 128/6

2. f. umudunu bağlamak

g-r (ki umudunu insanıñ üzerine19.gor) 177/19

3. f. şahit göstermek

g.-rlar (ki bu Allahı şaad gorlar yemin eddi20.gleri vagidde) 186/19

4. f. bir şeyi bir yere bırakmak, yerleştirmek

g.-rlar idi (Vabdismadan soñra ellerini gorlaridi) 145/21

g.-mayle (ve hirotonia 18.Kelisanıñ cemaetiniñ icinde elleri başıñ üzerine
go19.mayle) 153/19

[6]

gob- f. ayrılmak

g.-du (lakin nereden gobdu, ve26.nasıl girdi bitün insanıñ cinsine bilemediler)
96(2)/25, 97/1

[3]

gobar- f. ayırmak

g-arıb (ve17.borsludurlar has cemaatından gobarıb18.uzag edmeye
doğrulmayan Hristianı) 137/17

[1]

goca sf. yaşlı

g.(ve onnar,22.ki fena goca garılarıñ münecimliglerini sahi beller23.ler) 175/22

[1]

goca is. bir kadının evlendiği erkek

g.+sına (ve her bir garı goca9.sına mutusu olsun) 155/9

[1]

golay

1. sf. sıkıntı çekmeden, yorulmadan yapılabilen

g. (ve yüreg bağlı3.ğınıñ bağşışlarına nayıl olmanıñ golay tariglerini) r/3

2. is. sıkıntı çekmeden, yorulmadan yapılabilen

g.+ını (yumrug ile3.ceyg etmeg, öldürmenin golayını göstürmeg) 203/3

golayca zrf. kolaylıkla

g.+ca (ki peg naçarlıgda15.bulunan bir adama, golayca gadirigen yardım etme16.ye) 209/15, 212/13

golayı sf. sıkıntı çekmeden, yorulmadan yapılabilen

g. (ki golayı5.ağnamañız için. ve şimdi basmaya verilsin için İstam6.bola göndürüyoruz) p/4, r/10, 61/29, 79/19, 80/4, 104/2, 128/9, 223/6

g.+ylen (ve cemiy züryedine destan eyiledi uzun ömrü12.nüñ golayıylen) 71/12

[10]

golayıca zrf. kolaylıkla

g.+ca (ve bundan golayıca fehm olunur) 142/1

golaylıg is. kolay olma durumu

g.+lıg (ve golaylıg ile da11.yima fikrinde duta) 80/10

[1]

golaylık is. kolay olma durumu

g.(ğ)+ilen (ve agliyet Ruhlar denilir, gi9.bunnarıñ var olduglarını aglımız golaylığilen ağnar) 28/9

[1]

gomşu is. konutları yakın olan kişilerin birbirinr göre aldıkları ad (gonşu)

g.+ları (ve sayrı gomşuları, ve din12.daşları için birisi düşünmez) 6/11

g.+ya (ve12.gomşuya heç bir zarar edmediğimizden başga, mohdac13.lığına gücümüz yeddiği gadar yardım da edelim) 60/12

[2]

gondur- f. yerleştirmek

g.-du (gurtların arasına goyun gibisiniz deyereg19.gondurdu bunnarı) 61/19

[1]

gononia is. Yun. toplum

g. (yâni vabdis edmeg, A12.ziz gononia vermeg) 137/12, 143/3

g.+dan (ki her Hristian borcludur tez tez hesa19.dar olmaya Aziz gononiadan) 150/19

g.+nın (ve agla gononianiñ , igi muazzim esrarlarıñ23.işaredi için) 113/22, 127/21, 131/28, 142/27, 148/5, 152/15, 193/18

g.+yada (ve bazıböyle günnerde aziz gononiayada hesedar 18.ola) 193/17

g.+yı (ve çoğ sene soñra fagad Hristozuñ cemiy ör23.tilerinde alırlaridi gononiayı) 150/23

[12]

gonşu is. konutları yakın olan kişilerin birbirinr göre aldıkları ad (krş. gomşu)

g.+larına (ve dahi negadar a23.damlar sayrı türlü tariglerle gonşularına açığ açığ24. zulüm ederlersa) 209/23

g.+muzu (Altıncı tembih cümlemizden talab eder gonşumuzu9.zinhar gedarlandırmayalım) 202/8

g.+nuñ (yâni28.yangın düşmannarıñ hücumu, gonşunuñ hastalı29.ğı) 192/28, 208/11, 216/5, 217/5

g.+suna (lagin bunu hristian gen26.dine ve gonşusuna zarar olmayarag) 195/2

g.+sunu (hacan bir a-23.dam yüzüne beraber söğər gonşusunu) 214/23

g.+ya (bundan soñra olan altı tembihler gonşuya mah18.susdurlar) 197/17, 213/24

[10]

goñşu is. konutları yakın olan kişilerin birbirinr göre aldıkları ad (krş. gomşu)

g. (ve okuma bi6.lmeyen goñşu gardaşlarıñızı birigdirib oguduñ bu7.şerif kitabı) s/6, 173/4

g.+muzu (Allahı, ve bagi altı tembihler tarif eder7.ler, nasıl sevelim goñşumuzu) 171/7, 173/24

g.+nda (ve17.neda goñşuñda bulunan nesneleriñ birisine damah e18.desin) 168/17

g.+suna (Allaha güfür etmeg, goñşusuna zulüm edmeg) 168/27, 172/1

g.+ya (Allaha olan9.borc, ve goñşuya herbir insana olan borclar me10.sturdurlar) 170/9, 171/3, 171/9, 171/26, 173/3

g.+yu (ve vagaa Allahı , ve goñşuyu seven adam) 171/12, 171/18

[14]

gonul-f. koyma ya da konma işi yapılmak

g.-du (yâni ta Abosoloslardan gonuldu bu adedler) 156/8

g.-duglarını (Öğretirler idi Allahdan13.yaradılan çeşid mahlugatların nasıl nizama gonuldu14.glarını) 4/14

g.-duğunu (ve gaygı nizamlara, ve şurutlara gonulduğunu beg eyi 17.duyacagsıñız) p/16

g.-dular (Agıllı adamlardan çoğ nomoslar gonul3.dular) 46/3

g.-madığdır (Ne13.dır bunun sebebi; amellerinin binaları eyi temeliñ ü14.zerine gonulmadığdır) 6/14

g.-masından (ve el22.leriniñ bu gonulmasından bunnarın üzerine görüne23.reg ener idi) 145/22

g.-maylen (ademiñ elleri bu Misirionu alacag kimseniñ ba22.şına gonulmaylen) 152/22

g.-urlar (egonalar olurlar, ve gelisalara gonulurlar) 182/2

[8]

gonuş- f. bir konuda karşılıklı sohbet etmek

g.-alım (yâni. camiy insannar ile hulusane,11.datlı, dillice, dostane , ve halimliğile gonuşalım) 201/11

g.-mag (Monastırda, ve gerek sholionunda, ve bazı gere ierokiri2.ksliğim ile çoğlarınıñ vilaatlarında gonuşmag ile) [Th2]/2, 205/5

g.-malarımızda (muhabetlü gonuşmalarımızda her dür11.lü hali geyifiyetiñize vagıf olurudug) [K2.]/10

g.-masından (ya bedhuyı adamlarıñ gonusmasından) 179/19

g.-tug (Monastırımıza va5.gid vagid ziyaret eddiğinizde görüb gonusug) [K2.]/5

[6]

gopar- f. kopmasını sağlamak

g.-ırlar idi (dillerini kaserle19.r idi, ellerini, ayaklarını, ve memelerini
goparırlar idi) 76/19

[1]

gorg- f. korku duymak, ürkmek

g.-alım (Ve çüñgi bizim dinimiz26.böyledir, niçin gorgalım bu dinimiziñ
sahiliğini tefdiş27.etmeden) 10/26

g.-an (Yani. Biz Allah29.dan gorgan Hristianların, irahad meganı göglerdedir)
43/29

g.-arlar (gorgulmayacag işlerden gorgarlar) 6/8

g.-ma (başga mesebler ilen urubbar etmeden heç gorgma) 11/6

g.-mag (Yalancı meseblere[11]1.maksustur teftişden gorgmag) 11/1

g.-maz (Hristiannarıñ imanı tefdişten gorgmaz) 11/2, 213/4

g.-sunnar (ki gul olannar evlad19.gorgusuile gorgsunnar efendilerinden)
200/19

g.-ulacag (ve gorgula9.cak heragetlere cesaret ile sogulurlar) 6/9

g.-ulmayacag (gorgulmayacag işlerden gorgarlar) 6/8

[10]

gorgaglıg is. korkakça davranış

g.+ (mazlımlığı gorgaglıg zann24.eder)170/23

[1]

gorgu is. bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, üzüntü

g. (ya2.gorgu için gabaatlığı haglı ederler) 204/2

g.+dan (ki tegmil16.hristian bedduayle günahgârı gorgudan nomosuñ hög17.münde bulunmaz) 166/16

g.+lar (çok gorgular ,ve tegdirler terdib oldular) 46/3

g.+lu (Allahıñ gorgulu divanında ruzı mah- [48]1.şerde sadıg bulunmaya) 47/29, 96(1)/17, 112/26, 122/19, 163/1, 186/3, 186/21, 186/28

g.+ludur (Çüñgi peg gorguludur dayima var olan Allahıñ18.ellerine düşmeg) 50/17, 218/10

g.+nuñ (Allah,6.yani birini götülügden meks eder gorgunuñ vasıtasıyle) 35/6, 128/8

g.+su (ki gul olannar evlad19.gorgusuile gorgsunnar efendilerinden) 200/19

g.+sudur (Allahıñ24.muhabbeti ve gorgusudu) 188/24, 190/10

g.+suna (Allahıñ muhabbetine, ve gorgusuna, isminiñ2.ziğnetine) 38/1, 198/17

g.+sundan (Alla13.hıñ gorgusundan olan faziletler bunnardır) 190/13

g.+sunu (ve bu günahıñ gorgusunu yürekle3.rine yerleştirmeye) 8/2, 139/17, 144/21

g.+suz (İnsanıñ ömrü mimgin değildir ifdiharlı, ve gorgusuz ol15.a) 208/14

[25]

gorgudma is. korkutmak işi (krş. gorgutma)

g.+lar (encamı niazler ile, ve 6.gorgudmalarile, ve desvirliğler ilen) 113/6

g.+yle (ki bunnar çalışır122.ridi insannarı doğrudmaya bir taraftan Allahıñ öfke23.sini duyurub gorgudmayle) 72/23

[2]

gorgutma is. korkutmak işi (krş. gorhutma)

g.+ları (ve tembihleriniñ hilafında bulunanlar için11.olan gorgutmaları) 164/11

[1]

gorhutma is. korkutmak işi (krş. gorgutma)

g.+ları (ne gorhutma6.ları, ne işkenceleri, ve neda böyüg alimdarlarıñ hil7.leli, ve ustalıglı garşılıglı cevabları) 61/5

[1]

gorku is. bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, üzüntü

g. (Zira orada26.yazılı. Allahıñ insana verdiği gorku) 91/26

g.+lu (bu gorkulu, ve hatır sayımayan şeraad) 122/28, 124/20

g.+sundan (ve ölüm gorkusundan bitün ö9.mürlerinde gulluğa mübdela olanleriñ cümlesini he10.las eyileye) 105/8, 123/10

[5]

gosmigos is. (Yun. kosmikós) evrenin düzeniyle ilgilenenler

g.+lar (ve gosmigoslar dinimiziñ tegmil elmini, nizamını, sır15.larını, törelerini, ve tembihlerini) n/14, r/28

g.+larıñ (ki bunnar gosmigoslarıñ cümlesinden zia18.de borçludurlar) 14/17

[3]

govala-f. kovmak

g.-malar (Kelisanıñ tefarig kitablarında bu8.gibi şedid govalamalar on dane sayılır) 76/8, 79/10

g.-manıñ (Hristozuñ egglisasına bir zaman17.daha yine govalamanıñ bir çeşidi dahi alaflandı) 77/17

g.-yannarıñ (ve Davud Sauldan. cemiyy Beyigamberler8.zıd durannarıñ ve govalayannarıñ azgınnıglarını9.çegdiler) 75/8

g.-yıcıları (Aziz kitab böyle govala12.yıcıları deccal yâhod Hristozuñ düşmannarı ta13.bir eder) 78/12

g.-maya (ve Egglisaya23.sahab ola bunu govalamaya) 139/23, 215/21

g.-yıcıların (.Bu cemiyy govalayıcıların asıl niyeti bu Aziz eg8.glisianiñ sahiliğini yeriñ yüzünden yog edmeg idi) 79/7

[8]

govalan- f. kovulmak

g.-acag (ve dünyanıñ8.soñune gadar govalanacag) 74/8, 79/6

g.-acağına (İbdida vagıf o10.lalım govalandığına, ve govalanacağına) 74/10, 79/5

g.-dı (Hristozuñ egglisiası dayıma govalandı) 74/7, 75/5

g.-dıgça (Mesela, fena20.adamlardan eyi adamlar govalandıgça) 35/20

g.-dıgları (ve Beynamuslardan govalandıgları vagidde. böyle akabe18.zuhur eddiğinde) 172/17

g.-dığına (İbdida vagıf o10.lalım govalandığına) 74/10, 79/4

g.-ırlar (bazı6.ları govalanırlar da , ve çoğ siased ivyalarda çe7.gerler) 43/6

g.-malarda (insan bu govalanmalarda Azizleriñ13.çegdigleri eziyedlerin fagad serdiglerini, ve heyibe14.dliglerini düşündügde) 76/12

g.-malarıñ (ve govalanmalarıñ arasından) 75/4

g.-masalar (faziletleri aşgar21.olur, ki govalanmasalar bellisiz galır idi) 35/21

g.-maya (öylece ta o vakıddan başladı govalanmayada) 74/13, 129/19

[16]

goy- f. yerleştirmek

g. (Rabbi! ağzıma muhavaza(begci) goy) 216/1

g.-âsıñız (nede7.goyasıñız incileriñizi doñuzleriñ öñüne) 150/7

g.-arag (ve Kalvinoslar, Babanıñ mesebinden7.ayırd oldular ludirosuñ ve kalvinosuñ tariflerine8.temel goyarag) 132/8

g.-arag (Eli başın ü22.zerine goyarag tegmil olan bu hirotonia) 153/22

g.-du (İginci günde bitün dünyayı gapadan gögüñ27.gubbesini nizama goydu) 29/27

g.-du (bunu bir yere goydu) 93/19

g.-dugları (ricallarıyle beraber bu doğru ima3.nımız için on igi babıñ üzerine goydugları tagriri) 5/3

g.-dular (Ve bu24.nomostan başka ayrı tertibler da goydular bu igdizalı25.tarif için) 3/24

g.-dular idi (Bunun için Hristian dinimiziñ aziz sahibleri o za20.manıñ Hristiannarına nomos, goydular idi) 3/20

g.-ısunlar (Nomosun babazla5.rı ellerini dananıñ başına goyısunlar Rabbiniñ hu6.zurunda) 67/5

g.-ub (ve baggırdan yabılma ateş26.lenmiş öküzleriñ içine goyub gapadırlar idi) 76/26, 175/21

g.-uyor (ve cümleden5.guvvetli bir Allahdan gayrı gim goyuyor fagad böyle bir6.nizama) 34/5

[12]

goyı- f. yerleştirmek (krş goy-)

g-mayı (il17.la aglımızada goyımamayı öğretir bize) 60/17

[1]

goyun is. geviş getirenlerden eti, sütü, yünü ve derisi için yetiştirilen hayvan

g. (ve ölüme gadar cefalanacaklarını bunnara evvelinden18.haber verib gurtlarıñ arasına goyun gibisiniz deyereg19.gondurdu bunnarı) 61/18

g.ları (ve deregab sadigleriñ günahgârlerden ayırd olma19.sı olacag geçilerden goyunları nasıl ayırd ederse ço20.ban) 123/19

g+nar (Zira bu23.hocadan dünyaya gurtlarıñ arasında goyunnar gi24.bi göndürüldüler) 75/23, 76/3

g.+narını (ki bunuñ ile ruhani ço10.bannar agliyet goyunnarını, atalar evlatlarını) 13/10

g.+uñ (yoldan azan goyunuñ temsiliyılan.21.dördüncüsü gavi iman ede) 151/20

[6]

göç it- f. gitmek

g(d)-üb (ağıbed mukadder ilahi15.üzere semalere göç idüb Allahın ziğinetinde ebedi ferah16.edeceğidi) 92/15

[1]

gödür- f. taşımak, ulaştırmak

g.-eceg (öylece Allah Yisuzuñ vası25.tasıylen uyuyannarıda onuñ ile beraber gödüreceg) 120/25

gög is. yeryüzü üzerine mavi bir kubbe gibi kapanan boşluk; gök kubbe, sema

g. (Allahın25.Aziz hanesine bir gere geldi, gög o böyüg, ve yetig26.çadırın Aziz hanesine) 116/25,122/8, 117/18, 124/18, 130/13

g.-e (ve soñra vabdis ederler idi. Efendimiz göge çekildi12.gden soñra) 2/11, 4/24, 126/5

g.+de (Zira bu dünyada yerde ve gögde her ne val l.r isa, ehtimallidir) 17/10, 21/16, 24/24, 33/22, 160/24, 167/24, 222/6

g.+degi (Dördüncü günde3.gögdegi güneşi, ayı, ve yıldızları yaradı) 30/3

g.+den (Zira12.dayima eyilig ediyor gögten yağmurları ve meyvadar va13.gitleri biz insannara vermeyle) 34/12, 46/26, 102/18, 102/24, 122/17, 123/1

g.+lerde (Yani. bunda yara13.dıldılar cemiy göglerde, ve yeriñ yüzünde, görünen14.ve görünmeyen mahlugatlar) 28/13, 87/23, 183/14,201/8, 222/4

g.+lerdedir (Yani. Biz Allah29.dan gorgan Hristianların, irahad meganı göglerdedir) 43/29

g.+lerden (bizim24.selametimiz için göglerden endi, vu ruhıl gudüstan) 80/24, 164/19

g.+lere (Haçın üzerine mıhlandı, defn oldu, dirildi, ve gögle15.re alındı) 12/14, 81/4, 119/22, 121/6

g.+leriñ (ve gögleriñ guvvedleri yerlerinden oynayacaklar) 123/2, 159/16, 196/23, 208/7,

g.+ü (Yani.ilk günde göğü, ve yeri, ve şavkı yarad26.dı) 29/25, 33/2, 33/28, 80/15

g.+ün (yani, güneş, ayı, yıl3.dızlar, ve göğün yüzünde bulunan geresteli sayrı zat4.lar) 28/3

g.+ün (İginci günde bitün dünyayı gapadan gögüñ27.gubbesini nizama goydu) 29/26

[45]

gögercin is. güvercin

g. (yani. Aziz ruhda gögercin peglinde4.üzerine enib kölkeledi bunu) 87/3

[1]

gög gubbe is. yeryüzü üzerine mavi bir kubbe gibi kapanan boşluk; sema

g.+niñ (illa Allahıñ högm eddiği gög gubbeniñ altında bu14.lunan umuman mesguniñ çoğ) 130/13

[1]

göglenme- is. kök salma yerleşme

g.-dendir (Narin gemaletiñ vagdında gem16.ve çirgin illetler iççerilerine göglenmedendir) 6/16

[1]

göglü is. kökü olan

g. (eğer bayda göglü galmasa, öylece sizda mey-9.va vermeye gadir olamasınız) 219/8

[1]

gög yüzü is. yeryüzü üzerine mavi bir kubbe gibi kapanan boşluk; sema

g.+nde (İlla gög9.yüzünde hazırlandı, ve orada hıvz oluyor) 122/9, 164/9, 213/21, 224/19

[4]

gökünü ges- bitirmek

g.-er (ve fe18.na iştahı yasag edib fenalıđıñ ta gökünü geser) 216/18

[1]

göl is. karaların içinde denizle bağlantısı olmayan durgun su birikintisi

g.+lere (Ve üçüncü günde29.yeriñ yüzünde olan suları göllere ve denizlere biri-
[30]1.gdirib yeriñ yüzünü guruddu) 29/29

gölge is. karartı

g.+ydiler (Zi15.ra sayrı gurbannarıñ cümlesi resim, ve gölgeydiler) 116/15

[1]

gölgelendir-f. gölge etmek

g.-ecek (ve yüce Allahıñ kölgesi seni gölge11.lendireceg) 103/11

[1]

gön is. gönül, kalp

g.+e (ve sayrı[207]1.göne zinahgârlıđıñ bed feylini gametlendirirse) 207/1

[1]

gör

1. is. olayları kavrama yeteneği olmayan

g. (Babanıñ buyurul25.tularına, ve fermannarına gör gibi itaad edib ilehi
kelam26.dan ihrac olur) 131/25

2. is. görme engelli

g.+leriñ (ve görleriñ gözleriñi7.acmasına) 111/6

[2]

gör-f. anlamak, kavramak, sezmek

g.-üyoruz (ve işde cümlemiz görüyo27.ruz imanımıziñ başlangıcıını) 64/27

[1]

göre ed. bir şeye uygu olarak; gereğince

g. (hristiannara cüzi bir faydada ben edeyim guvvetimiñ 7.yetißeceğine göre)
[Th2.]/7, [Th2.]/7, i/20, i/21,5/2, 5/3, 10/27, 20/16, 25/3, 25/8, 29/25, 31/25,
48/22, 55/3, 58/11, 58/15, 66/24, 68/16, 68/24, 71/5, 71/14, 82/7, 84/11, 85/1,
89/16, 90/18, 90/19, 93/18, 95/11, 97/13, 98/22, 98/23, 99/2, 100/3, 100/22,
122/4, 125/3, 126/9, 127/9, 128/22, 134/12, 137/1, 144/16, 153/8, 155/15,
157/12, 158/9, 159/25, 161/10, 165/16, 173/11, 177/29, 182/9, 185/18, 185/20,
194/12, 196/6, 198/22, 199/12, 203/14, 230/2, 232/8

[62]

görled-f. yeteneklerini yitirmesine sebep olmak

g.-ib (ve agılı görledib16.insanı aldaddı) 95/16

[1]

görlen-f. yeteneğini yitirmiş hale gelmek; körleşmek

g.-miş idiler (Bir vagıdda hemen cemiy milledler çoğ gör10.lenmişidiler)
180/10

[1]

görlüg is. gerçeği görememe durumu

g.+de (Yad milletler o kadar13.görlügde bulunurgen gadir olamadılar
inanmaya) 43/13

g. (ğ)+ü (Ta bu dereceye vardıydı insan24.aglınıñ görlüğü) 45/24

g.(ğ)+ünden idi (sebebi, bazı gimselerin af olunmaz görlüğündenidi) 112/27

g.(ğ)+üne (İşte bir isbad dahi insanın bozgunnuğuna, ve gör14.lüğüne) 45/14

[4]

görüm is. görünüm

g.+da (Zira9.ten her ne görümde ve şekilde olursa da, mimgin değildir) 32/9

[1]

görün-f. görülür duruma gelmek; gözükmek

g.-dü (öyle bir gita7.bıñ türgeca lisanında Anadolu hristianlarına bulun8.ması daha igdizalı göründü) [ks.]/8, 12/11, 19/1, 35/25, 73/14, 107/28, 120/27

g.-dügü (ki halig Allah cümleden alimdar, ve2.cümleden salih igen insanı şimdi göründüğü gibi) 49/2, 68/23, 94/16, 182/29,

g.-düler (ve İncili Şerif'i yazannarıñ şübbesiz a23.zizliğı, bu gadar çoğ isbat göründüler) 9/23

g.-düysa (bu gurban Allaha, ve Bedere ne13.gadar hoş göründüysa) 116/13

g.-düünde (ve buna küfür garı24.ştırmaya isteen adamlar göründüünde) 139/24

g.-e (Yisus istemedi insanıñ yıkılmasında birden in15.san gibi görüne yeriñ yüzünde) 105/15

g.-eceg (Allaha yaglaşmaya isteyen, görüneceg nişanelerilen20.icerisinde olan tebdilliğini göstürmeli) 140/19

g.-ecegler (ve öyilece görünecegler Yisuz Hristozuñ22.huzuru gıyâmetinde) 159/22, 160/27

g.-eceğidi (elbedde yine günahı edmiş adam gibi fe17.na, ve nahag görüneceğidi, Allahıñ indinde) 26/17

g.-eler (evla24.tlar için çalışır adalar görüneler) 199/24

g.-en (dayıma silahlı20.bulunsunlar görünen ve görünmeyen düşmannarıñ cey21.klerine) [ks.]/20, 9/19, 18/11, 28/1, 28/13, 36/12, 41/19, 60/28, 61/29, 68/1, 80/15, 85/18, 88/12, 92/16, 108/7, 110/20, 140/24, 141/12, 145/25, 156/24, 182/15, 184/19, 192/17

g.-enner (bu altıncı helaslı tembi20.hi terdib eyledi, ki bunuñ hilafında görünenner bun21.nardır) 202/20

g.-ennere (Görünennere ve görün-[28]1.meyennere) 27/26

g.-ereg (İkincisi. bizi gendine daha golayı celb eyilesiñ3.gözümüze görünereg) 104/3

g.-me (ve11.onnar, ki ele görünme için değil) 176/11, 195/29

g.-medi (yani. İsrail gavminde hec bu12.misilli nesneler görünmedi) 111/12

g.-meleri (Allahın dürlü görünmeleri, ve mucezetleri5.bizi gayıdlandırıdılar Hristoza vacib olan imana gabul6.edmeye) 63/4

g.-meliydiler (itün İncil15.bozulmalı idilar, ve taglid görünmeliydiler) 157/15

g.-memeg (Zira yüreğin içerdegi iitigatı dışarının24.nişaneleriyle görünmemeg gabil değil) 38/24

g.-mesi (helas edici5.niñ bir vakid soñra ten ile görünmesi) 106/5

g.-mesiniñ (ki bunuñ görünmesiniñ vagdini dahi bilirleridi) 112/19

g.-meyeceg (ve adil adam gâfir gibi görünmeyeceg) 42/14

g.-meyen (ve fazilet ameller ile dayima silahlı20.bulunsunlar görünen ve görünmeyen düşmannarıñ cey21.klerine) [ks.]/20, 18/21, 23/21, 28/5, 28/14, 68/1, 88/13, 132/2, 182/27

g.-mesiniñ (ki bunuñ görünmesiniñ vagdini dahi bilirleridi) 112/19

g.-meyelim (hadda insan zayıflığından ku-10.dredsiz görünmeyelim bu mutlu meydanıñ cengine) 226/10

g.-meyennere (Görünennere ve görün-[28]1.meyennere) 28/1

g.-meyenleriñ (Beder, ve göğü, ve yeri, ve görünen, ve görün16.meyenleriñ cemiy mahlugadlarıñ yaradanıdır) 80/16

g.-meyor (kezalig Melhisedegda hec11.bir yerde görünmeyor) 234/11

g.-mez (peg ihdizalı görünmez bana insanıñ o hali ne27.gadar göz yaşlara müstaag olduğunu mufassal yaz28.mag) 97/26

g.-mezden (ki görün24.mezden tedbir eder bunu ilehi kelamı) 136/24, 217/26

g.-mez idi (, ilehi tasfiriñ, ve şegiliñ izi22.bile görünmez idi) 97/22, 105/23

g.-üb (ibadetleri Allaha hoş görünüb gabul olacag) 176/15

g.-ünce (Bunun icin şimdiki Loturan heragedida görününce, 25.zamirim beni hec irahad bragmadı) [Th2.]/24

g.-ür (Aziz Ekklesianın bu gibi cahdı, mücerret11.igdzalı görünür imanımızıñ bablarıyle) 5/11, 25/8, 33/9, 34/23, 35/4, 44/20, 47/4, 53/11, 83/1, 85/20, 91/5, 140/22, 141/7, 231/25, 235/15, 236/2

g.-ürgen (derin sulara yüzerlerse ömür2.lerine tehlike acıg görünürgen) 206/2

g.-ürlar (Lagin bunun igisi da8.zayıf ve guvvetsiz görünürlar ilehi niamedden doymaya9.na, ve şavglanmayana) 52/8

g.-ürler (Zira böyle gimseler ilehi azimligi küccülmeye çalı10.sır görünürler) 177/10, 181/17, 181/18

g.-ürlersa (ve insanın5.şeriatında böyle görünürlersada) 99/5, 191/11,

g.-ürsa (ne13.zaman görünürsa bana senin ziğnetin) 20/13, 183/19

g.-ürüdü (ve ca3.nıñıza ne gadar zarar olduğu görünürüdü) m/3

g.-sün (İncili Şerifin gerçekligi daha aşigâr, ve daha20.şübbesiz görünsün deyi) 65/20, 79/20

g.-üyolarısa (ve zararlı tarifleri aralıg aralıg görünüyolarısa da2.Aziz Egglisamız def ederidi) 133/1

g.-üyor(Üçüncü isbadda bu, ki ta dünyanın yaradıl6.masında görünüyor halig Allah muradı aliesini ilg in7.sana Adama beyân eyiledi) 64/6, 66/12

g.-üyorusa (Ve bu21.dünyada eğer bazı nizamsızlıg görünüyorusa) 34/21

[109]

göster- f. göstermek, sergilemek

g.-di (ve miaser olmasına gadir28.olmaglıgımızıñ darigini ve yolunu gösterdi) 110/28

g.-irler (gendi16.gendilerine nomosturlar, ve gösterirler) 169/16

g.-mece (onnarin haggında olunmuş muradı ila22.hiyeye garşı bir imansızlıg göstermece) 112/22

g.-meg (gereg bu vabdisma bizlere ne gadar elzem olduğu8.nu göstermeg için) 110/8

[4]

göstür- f. göstermek, sergilemek

g.-dü (ki halig10.Allah gendi azimliğini, ve salihetini insanın yaradılma11.sında göstürdü) 91/11, 105/26, 229/15, 235/5, 236/18

g.-dügleri (fukaraların suratında2.gendine göstürdügleri merhamedler için) 124/2

g.-dügü (Böyle adamlara Allahın eddiği na8.zarı, ve göstürdüğü muhabbeti tegmil öğrenebiliriz) 42/8, 58/4, 83/28, 148/22, 230/14

g.-dügünden (ve resimlerin tegmil23. olduklarını göstürdüğünden başka) 57/23

g.-e (Beşincisi, gay25.ritini, ve alicenablığını medreselerin guşad bulması26.nı da göstüre) 139/26, 194/20

g.-eceg (Med edeceg bunnarın imana gösürdükleri gaviliği ,29.teşegür göstüreceg) 123/29

g.-elim (atalara riayed edelim, yâni, temiz yüregile se4.velim bunnarı iydigad göstürelim bunnara) 198/4, 198/12

g.-en (anca o imanı,19.ki hillesiz, pag, ve sağ, yani muhabbet ile feylini20.göstüren iman) 119/20

g.-enda (ve Allaha vacib olan meylini, yâni(165.10.) 11.töbeliğini şübbeli göstürenda) 165/11

g.-ereg (Yisuza14.olan imanımızın isbatını göstürereg) 156/14

g.-mediler (çekdigleri eziyedlerin arasında darsıglan7.ma nişanesi heç göstürmediler) 77/7

g.-meg (ölüme gadar ceygleşmeg, yumrug ile3.ceyg etmeg, öldürmenin golayını göstürmeg) 203/3

g.-meli (o zaman i8.manını amelleriyle göstürmeli) 84/8, 84/10, 140/20, 149/18

g.-memiz (ve bunnara daha ziyâde iytigad8.göstürmemiz) 179/8

g.-meye (yâhod yaban meseblilerin6.garşısına bu dini doğru hag göstürmeye)
10/6, 29/11, 68/27, 97/2, 116/17, 165/28, 171/17, 171/19, 188/19, 235/10,
235/18,

g.-meyle (Allahın gaderine, ve yardımına imanı7.ve umudu az göstürmeyle)
195/7

g.-meylen (ve ilehi şeraata ga3.badlı olduğumuzu göstürmeylen) 69/3

g.-üb (Allaha borc olan, ve goñşuya borc olan10.muhabbedi göstürüb
demeyle) 171/10, 211/21

g.-üldü (ve Aziz gitabdanda göstürüldü nasıl9.bilelim Allahın azimliğini) 174/8

g.-ür (Bunu15. göstürür yüz üçüncü psalmosuñ bitünü da) 34/15, 86/2, 99/28,
124/28, 166/23, 221/24, 229/17, 230/3,

g.-ürgen (ve ten ile ciniñ gesilmegsiz cengini Hristian ol12.maya isteyennere
göstürürgen) 9/12

g.-ürler (ki donangılı egonaya donangısızdan zia9.de iytigad göstürürler) 184/9,
211/16

g.-ürüz (ki bu nişaneler ilen Allaha bor22.cumuz olan abidane itaatımızı
göstürürüz) 40/22

[55]

götü sf. iyi karşıtı

g. (ki mah21.lugatların birisi gendi başına götü değil) 28/21, 28/22, 29/4, 29/5,
29/7,43/11, 43/21, 72/7, 166/22, 181/7, 187/1, 214/27

g.+lere (gi eyilere eyivazı co16.mard verir, ve götülere gazebe serd verir) 19/16,
43/17, 175/8, 199/22, 211/7

g.+yü (Allah gendi tabiyetinden fagad eyiyi seçer, ve götü25.yü geri atar)
30/25, 210/28

[19]

götüle-f. karalamak

g.-meg (yâhod diline⁴.ne rast gelirsa söyler ol adamıñ rağbetini, ve eyi adını⁵.götülemeg fevyasıyle) 215/5

[1]

götülüg is. kötü olma duurumu

g. (ve aziz Beterlerimiziñ²⁹.çok ispatlarıyle ağnatır diğnemeyennere hırsızlıg ne ga-[8]1.dar böyüg götülüg olduğunu) 8/1, 19/12, 43/16, 157/22, 167/6, 173/10

g.+dedir (ve mih¹³.ned ol ademiñ canına olur, ki feyli götülügdedir) 50/13

g.+den (Allah,⁶.yani birini götülügden meks eder) 35/6, 45/18

g.(ğ)+e (illa her mahlugad fagat ona fena olur her gim götü³.lüğe gullanırsa) 29/3, 44/25, 46/10, 47/28, 170/21

g.+ler (böyile yüz çevirmesin¹².den agabınca cemiy götülügler o fakir insana yörür) 98/12, 213/26

g.+lerden (ve gerek götülüglerden sagınır) 6/23

g.+leri (bunnarıñ yolda¹⁴.şları da, ve götülügleri da artacag ruzı mahşer ya¹⁵.klaşdıgca) 78/14

g.+lerimize (nimetleriñi götülüglerimize sebep ediyoruz) 225/8

g.+leriñ (ve sayir götülügleriñ cümlesi meydan alıb fagir¹⁸.adamlara bu ömürüda mihnetli ederler) m/17, 6/20, 29/7

g.(ğ)+ü (ve hem dayıma götü²⁷.lüğü red eder) 25/27, 168/20, 170/23, 202/14, 216/11

g.(ğ)+üñ (zlerda din gayretiyle bu götülü³.ğüñ tefine çalışırigen) [ks]/3, 45/7, 74/15, 169/7

[31]

götür-f. taşımak

g.-en (ne mülgüne, ne kölesine, ne halayığına, ne öküzüne, ne¹⁶.yüg götüren hayvanına) 168/16

g.-ürler (ve bundan soñ19.rada nihaetsiz ömürüñda cefalı yerine götürürler)
m/19

[2]

götürül-f. götürme işi yapılmak

g.-ürgen (ve bunuñ yerine Aziz gononianiñ sırrını ter28.tib eddi stavroza
götürülürgen) 142/28

[1]

gövde is. beden

g.+niñ (Birincisi. Belin eğilmesiyle, ya gövdenin yere21.düşmesiyle olan
secda) 40/20

g.+si (ve cümlemiziñ başı olan Hristo7.zuñ gövdesi olurlar, nasıl, ki der
Abosolos Baulos) 70/7, 143/24

[3]

göz is. görme organı, basar, aynu, çeşm, dide

g. (Yani. göz görmedi) 124/6, 124/9, 162/18, 207/11, 208/17

g.-e (Zira bu kelisa dünyâda çoğ adamların7.göze görünür bir cemi, ve
ortaglığıdır) 141/7

g.+lerden (ve fırgatli şugul vagdın26.da gözlerden yaş agmaya) 38/26

g.+leri (ve gözleri hag şeraatlardadır) 25/24, 195/10

g.+lerimizi (Senin gerçekliğini bildir bize, ac gözlerimizi) 223/14

g.+lerimiñ (ve guvvet ver baña gözlerimiñ yamacında19.dutayım ol ebedied
rahatlığı) 227/18

g.+leriñ (o12.tagsiradlarımızı, ki ilehi gözleriñ huzurunda edmeye) 152/12

g.+lerine (ilehi adaletiñ pag20.gözlerine peg legeli) 44/20

g.+lerini (imanile gendine gözlerini12.dikdigçe) 68/11, 76/18, 123/25

g.+leriñi (ve görleriñ gözleriñi7.acmasına , cinleri ihraç edmesine, ölüleri
dirildmesine8.savaşırdı) 111/6

g.+ü (ve ehyâ olmuş evla26.dlara, ve ada gözü ile nazar edereg) 123/26

g.+ümüz (bunun için, ki gözümüzile başga zad görürüz) 141/17

g.+ümüze (İkincisi. bizi gendine daha golayı celb eyilesiñ3.gözümüze görünereg) 104/3

[20]

gözed-

1. f. korumak

g.-meliyiz (üryânnarı geydirmeliyiz, hastaları ve hapisleri gözedme14.liyiz) 201/14

g.-mesini (ve tayin olduđuñuz aziz Edklisa- [r]1.larıñ ve hristianlarıñ mugaetliğini, ve gözedmesini) r/1

g.-mesiyile (gemal gudrediyle egglisiayı görüb12.gözedmesiyile) 108/12

2. f. kollamak, beklemek

g.-ir (Zira25.bu gibi haşiyeti, bir feyildir, gi cemiy olacagları, 26.ve mimginlileri ağnar ve gözedir) 23/26, 89/25

g.-e (Acaba mimginmiydi böyle eñ peçare20.başlanmış bir işten eyi nihayed gözede bir gimse) 129/20

g.-emez idi (ve daha merhamedli bir iş gözedeme- [102]1.z idi) 102/1

g.-irim (On birincisi. gözedirim ölüleriñ dirilmesini) 81/17

g.-iriz (şübbesiz26.gözediriz ölüleriñ dirilmesini) 158/26

g.-irler (ve her serbesliğı gendilerinden gözedir17.ler) 177/17

3. f. bir sonuca giderken bütün ayrıntıları dikkate almak

g.-ecegler (ve buludlara gapılıb gen5.diler için olacak şeraatı gözedecegler) 123/5

g.-eceğı (böyile ölü10.müñ meyivası insanıñ salih Allahdan gözedeceğı zal11.tıñ temelidir) 118/10

g.-diğini (ve cümlesi gitab gözeddiğini bize ağnadınca) o/16

g.-meliydiğini (ve eddi13.ğıniz eyiligleriñ eyivazını gimden gözedmeliydiğini) r/13

4. f. önem vermek

g.-ilen (Cemiy Yehudileriñ igrarınagöre bu kelimelerde A-9.ziz Ruhdan söylendiler gözedilen Mesih için) 232/9

g.-iliyor (ki cemiy Hri8.stiannardan gözediliyor) 122/8

[16]

gözel sf. iyi hoş

g. (Allahıñ ellerinden yaradılmış21.eñ gıyımedli, ve eñ güzel mahlugata yağışığı gibi.22.böyle yeri mübahlığı) 93/21

[1]

gözellig is. güzellik olma durumu (krş. güzellik)

g. (ve Allahda pag akılıñ bulduğı gözelligden ziade29.ihdibar ede] 93/28, 162/4

[2]

gözellik is. güzellik olma durumu (krş. gözellig)

g.(ğ)+e (hadda insan 27.aldanarag, bu geresteli cismani gözelliğe faziledlerde) 93/27

g.(ğ)+i (ve işcarlarıñ23.gözelliği için) 93/23, 95/8, 95/14

g.(ğ)+iñ (ve cemiy bahşışlerle donanacaglar solma10.yan gözelliğın yetig kemalinde) 160/10

[5]

gözet-f. önem vermek, göz önünde bulundurmak

g.- (bu sebeb için rab21.biniñ rızasını gözetmeliyiz) 205/21

[1]

gözü- f. görünmek

g. -en(ve gözünen zadların al18.tında) 140/17, 141/9

[2]

gözüg-f. görünmek

g.-en (Allahilen ülfed ederi27.di. bu gözügen sünned) 141/27

g.-meyen (İmdi burada fagad17.gözügmeyen) 88/17

g.-mez (ki bu hususta26.Allahlıktan yana gözügmez iken) 102/26

[3]

gözyaş is. göz yaşı bezlerinin salgıladığı ve bazı etkilerle akan sıvı

g.+lara (peg ihdizalı görünmez bana insanın o hali ne27.gadar göz yaşlara müstaag olduğunu mufassal yaz28.mag) 97/27

g.+lardan (göz yaşlardan, ve ibadet vağıtlarında ge10.rek تنها yerlerde) 38/9

g.+ları (ve göz yaşları,12.ki bunnar mücerred zuhur edecegler) 41/11

g.+larına (ve onu rahmani14.fagırlığa, ve göz yaşlarına, ve alcag göñüllüğe,15.mazlımlığa, ve merhamedli olmaglığa) 110/14

g.+larıylen (ve bunnarı Bnevmatikosa itiraf 15.edereg göz yaşlarıylen Allahın merhametini dileye) 193/15

[5]

gubbe is. [Ar. kûbbe] yarım küre biçiminde olan ve yapıyı kapatan dam

g.+niñ (Ve bu gubbeniñ altında ve28.üstünde olan suları ayırd eddi) 29/27, 130/13

g.+sini (İginci günde bitün dünyayı gapadan gögün27.gubbesini nizama goydu) 29/27

[3]

gucag is. açık kollarla göğüs arasındaki bölüm; aguş

g.+larına (bunun için ataları, ve ço4.cugları gucaglarına alan Nunozların eddigleri i5.man igrarı çocugların imanının yerine geçer) 145/4

[1]

gucagla-is. kollarla sarıp göğsüne bastırmak

g.-rlar idi (ve böyle töreleri İbrani denilen Yahudiler29.çok gaviliğilen
gucaglarlaridi) 230/29

[1]

gudred is. (< Ar. kudred) istediğini yaptırabilme gücü (krş. gudret)

g. (İmanımız vagaa hegmet ile beyân olun29.du gudred ilahiden) 8/29, 87/14

g.+iniñ (Ruhı15.gudüsün gudrediniñ feyiliyle eda oldu) 103/5

g.+iyle (Zira bizim11.Badişahımız oldu, gemal gudrediyle egglesiayı
görüb12.gözedmesiyle) 108/11

g.+li (anca zayıflığımızı guvvetlendir güllü9.şeye gudredli eliñile) 226/9

g.+lü (İsrail gavminiñ cemiy gudredlü , ve ehti10.barlüleri) 75/9, 158/29

[7]

gudret is. (<Ar. kudred) istediğini yaptırabilme gücü (krş gudred)

g.+i (Allahın7.böyle güllü şeye gudreti peg azimdir) 26/7, 26/21, 74/5, 135/12,

g.+in (ilimiñ, fehimiñ7.meşvaretiñ, gudretiñ malimatıñ) 128/7

g.+ini (Allahın her11.şeye gudretini, ve adaledini figr edereg) 190/11

g.+li (Allahın gudretli gaderini,15.ve tedibirini hec düşünmeyib) 177/14, 178/3,
222/20, 226/16, 229/11

g.+lidir (Allah cümleden gudretlidir) 26/5, 39/25

[13]

gulauz is. yol gösteren kimse

g.-idiler (ki bunnar çüñgi bir resim ve bir gulauzidiler inci3.li şerifiñ nâmetine)
170/2

[1]

gulauzla-f. yol göstermek

g.-dñ (Sen ihrac eddiñ bizi garanlıgdan, ve gulauzla27.dñ bizi tecayıbedli nuruna) 223/27

g.-r (Allahı tabiedden ağnamag için, ki bu ağnamag gulauzlar bizi İncili Şerifden tariflenen imana) 17, 35/9, 127/23

g.-ya (ve gadirdir bunnarı yaraddı14.ğı niyete gulauzlaya ilminiñ tegmilliğiyle) 27/14, 219/17

[6]

gulauzlan-f. yol gösterilmek

g.-a (ve cemiy26.figirlerini bunu ölçü dutarag bundan gulauzlana.27.cemiysinden sağlam tarig budur) 179/26

g.-arag (gendi vacibsiz meyillerinden gulauzla26.narag) 97/26

g.-an (nomosun amellerinden gulauz24.lanan insannar beddua altındadırlar) 52/24

g.-dı (elimize yapışb he4.las edicimiz Yisus Hristoza gulauzladı) 69/4

g.-ıb (bu7.nuñ yanında vacibdir, ki İnsan zamirinden gulauz8.lanıb eyi amelleri işleye) 167/8, 224/1

g.-irsa (emma teniñ meyili ne zaman a24.kıldan gulauzlanırsa) 92/24

g.-mag (Anca biz agılıñ7.şavgından gulauzlanmag ile) 51/7

g.-mayle (hadda cemiy doğru yoldan azannar şeriatıñıñ18.şavgından gulauzlanmayle) 223/18

g.-maz (hacan agıldan[214]1.gulauzlanmaz) 214/1

g.-sın (sır15.larını, törelerini, ve tembihlerini, ve öyle gulauzlansın16.lar hristiannığa yagışan ömüre) n/15

[11]

gulavuz is. yol gösteren kimse

g.+u (ve nametiñ gulavuzu Vabdi14.sis İoannisda tegmil oldu) 75/13

[1]

gulavuzla- f. yol göstermek

g.-mag (bunnarı her doğruluğa ve, 4.her gerçekliğe gulavuzlamag için) 121/4

g.-r idi (günahların bu8.gibi tanınması İnsanı usulile gulavuzlaridi helas e9.diciyi miğençiyi aramaya) 67/8

g.-rlar (ki bu tembihleri peg aziz olmayile insanı gâmilliğin10.doğru yoluna gulavuzlarlar) 60/10

[3]

gulavuzlan- f. yol gösterilmek

g.-ıb (ve kâmil ada8.mlığa gulavuzlanıb bu ömürü da rahad geçiresiñiz) s/8

[1]

gulb is. ?

g.+inde (Kayseri gulbinde mutemegun mucuzetli Yo14.annis Prodromos) s/13

[1]

gullan-f. bir şeyden belli bir amaçla yararlanmak

g. (İmdi ya Hristian! agıl şavgının4.cemiy guvvetlerini gullan) 11/4

g.-a (Altıncısı, yad Milledleri doğru ima27.na getirmeye usul, ve fehim gullana) 139/27

g.-alım (ki uzülce3.lal Allahın ismini ibdida ona eddiğimiz secdaya, ve4.badede gullanalım) 188/4

g.-anlar (lakin götü ederler onnar ile suçsuz adamı6.öldürmeye gullananlar) 29/6

g.-arag (cemiy guv12.vedlerini gullanarag bu ifdihara saab olmalı idi) 93/12

g.-dı (yani bu Nomosu gullandı) 68/29

g.-dıgsa (ve ködülüğü bu4.nuñ peg eyi zadlarını fenalığa gullandıgsa) 96(2)/4

g.-ıc1 (ki mücerred olmalı bunda bir gullanıcı guvved) 136/7, 136/8, 136/9

g.-ılan (Cümleye malim, ki insannarıñ arasında gulla2.nılan cemiy zanaatlardan bir zanaad yogdur) 1/2

g.-ır (ki insanıñ cinsi için gullanır) 35/17, 36/23, 145/24

g.-ırlar (ve ne gadar gayret gullanırlar insannarıñ zulmünü,2.ve garasızlığını meks edmeye) 45/1, 187/5, 209/5

g.-ırsa (illa her mahlugad fagat ona fena olur her gim götü3.lüğe gullanırsa) 29/3, 29/8

g.-masından (ve bu dünyânıñ[176]1.gullanmasından ilehi gaderi ayırd edmeyle) 176/1

g.-maya (ve bu29.nâmetiñ yardımın eyi amelleriñ işlenmesine gullanmaya) 165/29

[21]

gur-f. hazırlamak

g.-acag (İnsan13.oğlunuñ tahdı gurulacag) 123/13

[1]

gurban is. (< Ar. qurbān) dinin emrini veya bir adağı yerine gitirmrk için Allah’a sunulan şey

g. (Yani Allaha magbul gurban uslanmış Ruhdur) 60/6, 62/14, 66/8, 66/10, 66/11, 66/12, 66/28, 66/29, 68/5, 115/1, 116/12, 116/14, 117/5, 117/6, 117/9, 142/6, 148/8, 230/26, 233/8, 233/16, 233/19, 234/9, 234/12, 236/8, 236/12

g.+idi (asıl gurban idi) 116/14

g.+ı (ve Ye20.reas misilli, hadda gendi ölümüñ gurbanı ile) 108/20, 141/24

g.+ıñ (ve böyle29.bir gurbanıñ vasıtasıyle haglığı merhamete tebdil ola) 231/29, 236/9

g.+ına (lagin Aaronuñ Ba-13.pazlığı mücerred hayvannarıñ gurbanına binaydı) 234/13

g.+ınıñ (Bayıram gurbanınıñ bu yenmesi Yehudiler Mısırdan19.çıkacakları vagıdda tertib oldu bu vasf olmuş se20.bebile) 142/18

g.+dır (Zira Allaha magbul gurbandır bu gibil secda der Da4.vid) 60/3, 114/25, 116/9

g.+ları (ki evvelgi nomosun cemiy gurbanları, esrarları,4.sardları) 114/3, 115/8

g.+larıñda (bu Yehudiler, onnar, ki gerek gurbanlarıñda, gerek15.tagvayı şeriflerde , ve esrarleriñde onuñ işarediñi e16.derler idi) 112/14

g.+nar (ve22.bunnara gurban haneler ile , ve gurbannar ilen ilehi te23.sbihatlar sunarlar idi) 45/22, 66/13, 66/16, 66/22, 66/22, 67/10, 68/14, 68/18, 180/13, 181/6, 231/5, 231/16, 231/17

g.+narı (Zira cemiy milletleriñ arasında beg azgın ve yabani[19]1.olannarıñ da ibadethaneleri, ve gurbannarı göründü) 19/1, 63/3, 66/26, 67/29, 117/7, 231/5

g.+narıñ (yani gurbannarıñ secdaleriñ, ve tesbihadleriñ şu20.rutları) 57/19, 59/9, 67/25, 116/15

g.+narına (Ye28.hudileriñ gurbannarına, ve törelerine nazaren) 67/28

g.+narından (yad Mil24.letlerde gurbannarından faydalana bilirler idi) 67/24

g.+narını (Yisus Hristozuñ eñ ziyinetli12.gurbannarını işared ederleridi bu tarz üzere) 67/12

g.+narıyle (ki Yehudileriñ Bapazlığı, töreleri ve gur-26.bannarıyle maan gadim galmayacağıdı) 232/26

[65]

gurbanhane is. kurban kesilen yer

g. (Zira hac üzerinde bir gurban hane üzerine gi10.bi gendini getirdi) 116/9

g.+ler (ve22.bunnara gurban haneler ile , ve gurbannar ilen ilehi te23.sbihatlar sunarlar idi) 45/22

g.+niñ (Zira ile3.hi gurban haneniñ huzurunda tastih oldu, ve bu tarz4.üzere) 155/3, 230/27

g.+ye (ki bu Yudanıñ gavminden gimsa yağlaşma-23.z idi gurban haneye) 234/23

[5]

gurşun is. yumuşak ve bükülebilen mavimtırak esmer renkte bir element

g. (bunnarın ağzına gayınar29.gadıran, ya gurşun akıtarag öldürürler idi) 76/29

[1]

gurt is. köpekgillerden Avrupa Asya ve Kuzey Amerika'da yaşayan, postu gri sarı renkli, yırtıcı etçil memeli hayvan

g.+ların (bunnara evvelinden18.haber verib gurtların arasına goyun gibisiniz deyereg19.gondurdu bunnarı) 61/18, 75/23

[2]

gurtar- f. kurtulmasını sağlamak

g.-acag (ve gendini mübdale olduğu[52]1.dertli, ve peçare halden gurtaracag vasıtayı) 52/1, 155/18

g.-acagdır (Bu18.ölümün cesetinden beni gim gurtaracagdır) 47/18

g.-dı (lagin İsayıl Mesihin nâmeti gurtardı bizi böyle17.igrahlı, ve musibed yañlışdan) 180/16

g.-e (ve bizi imtihane idgal edme, emma bizi yaramazdan gurtare) 222/11

[5]

gurtarıcı is. kurtarma aracı

g.-sı (ve derin ibaded sunmaya Allaha, külü şeye8.gadir ve gurtarıcısı olduğu için) 36/8

[1]

gurtul-

1. f. kötü bir durumu atlatmak

g.-ma (yâhod suda boğulmanın tehlike13.sinde bulunana gurtulma için yardım vermezler) 204/13

g.-maya (ve gadir14.olamazlar gendi guvvetleriyle gurtulmaya) 54/14, 98/18

[3]

2. *f.* sıkıntı veren bir işten uzaklaşmak

g.-ub (ki bu günde hag10.daale cihanı halg edmeniñ cemiy amellerinden gurtu11.lub dur oldu) 192/11

[1]

guru *is.* canlılığını yitirmiş

g. (ve guru gamış gibi her ürüzgar17.gımıldadacag) 5/16

[1]

gurud- *f.* suyunu giderip kuru duruma getirmek

g.-du (Ve üçüncü günde29.yeriñ yüzünde olan suları göllere ve denizlere biri- [30]1.gdirib yerin yüzünü guruddu) 30/1

g.-ur (ve19.gâfirliğin puñarını gurudur) 216/19

[2]

gurul- *f.* hazırlanmak

g.-acag (Bu ealamedlerden soñra, İnsan13.oğlunuñ tahdı gurulacag) 123/13

[1]

gus *is.* kuş (krş. guş)

g.+larıñ (ve gus25.larıñ, ve dörd ayaglı hayvannarıñ) 21/25

[1]

gusur *is.* (< Ar. kuşur) hata, bozukluk

g. (Bunu28.da bilmeliyiz, ki Musiniñ Nomosunada , ve gusur Peyi29.gamberleriñ tarifineda) 72/29, 93/4, 233/4

g.+lar (ve 23. çoğ gusurlar ediyorlar) [Th2.]/23

g.+ları (ya aglınıñ bazı gusur-25.ları için) 214/25

[5]

guş *is.* yumurtlayan, omurgalılardan, akciğerli, sıcakkanlı, vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı, uçucu hayvanların ortak adı; kuş

g.+lara (Ve bağıñ gögde uçan guşlara) 33/22

g.+larıñ (ve guşlarıñ, ve dör ayaglılarıñ, ve26.haşeratüñ) 174/25

g.+larını (Beşinci günde deniziñ balıglarını, ve9.havanıñ guşlarını yaraddı) 30/9

[3]

guşad is. sağlamlıgını artırmak için bir şeyin çevresine sarılan bağ; kuşak

g.+ını (Beşincisi, gay25.ritini, ve alicenablıgını medreleriñ guşad bulması26.nı) 139/25

guvad is. (<Ar. kuuvet) fiziksel güç

g.+ı (sangi gözlere görünen işaredile8.mesh olunanlara guvadı rahmani verilirdi) 108/8

[1]

guvadlandır- f. (Ar. kuuvet+T.landır-) güçlendirmek

g. (ve tam sağlıgile vücudımızı guvvadlandır) 224/27

[1]

guvet is. (< Ar. kuuvet) fiziksel güç (krş. guvved)

g.+ler (Allah gimdir; ve gaygılardır buñdaki5.guvetler, ve tegmilikler; ve gaygılardır) 8/5

[1]

guvved is. (<Ar. kuuvet) fiziksel güç (krş. guuvet)

g. (Abosolosla28.rıñ vaazlarında görünen acayib, ve akıldan üstün29.guvved) 60/29, 101/22, 111/13, 121/9, 129/6, 136/7, 222/12

g.+de (hörmed-[160]1.sizligde ekilir, zayıflıgda ekilir, guvvedde igamed olu2.nur) 160/1, 233/16

g.+den (Bu13.hal yüregde gadim bulunan bir guvvedden olmag ge14.reg) 19/13, 26/15

g.+e (ve pag akılıñ ince tefdişinde, bun7.narda o guvvede bulunmazlar) 99/7

g.+i (Bu vahiy rab24.banileriñ, yani ilehi beyânıglarıñ bitün guvvedi in25.cili şerif) 71/24, 99/20, 118/8

g.+iñ (bu gelamı ü-5.zere “rabbi guvvediñ اساسını sihondan göndüreceg-6.dir sana) 230/5

g.+ler (Ücün16.cü. tegrar mevlud olur Hristozuñ gelamına göre,17.yani cedit istahlar ve Ruhani guvvedler gazanır) 144/17

g.+leri (ve gögleriñ guvvedleri yerlerinden oynamayacaglar) 123/2

g.+leriyle (Cehen23.nem cemiy guvvedleriyle silahlandı bu helaslı işi meks 24.edmeye) 129/23

g.+lerini (cemiy guv12.vedlerini gullanarag bu ifdihara saab olmalı idi) 93/12, 95/8

g.+li (ve bu da bir guvvedli9.isbad olurudu hristian dininiñ gerçeğliğine) 77/9, 119/6, 129/9, 144/23

g.+lidir (lagin Allahıñ12.adaletida, ve merhametida guvvedlidir) 101/12

g.+sis (bu töbeyi17.da guvvedsis feyilsiz ederler) 99/17

g.+siz (Abosoloslar az adamigen, höğümsüz, guvved-[61]1.siz varyedsiz) 61/1, 218/22

[29]

guvvedlen-f. çoğalmak

g.-iridi (emma mürurı zeman ilen insannar arddıgca, günahda10.guvvedleniridi) 97/10

[1]

guvved ver- [Ar. kıuvvet+ ver-] güçlendirmek

g.-irler (onnara bir gizli guvved verirler) 176/3

[1]

guvvet is. (< Ar. kıuvvet) fiziksel güç

g. (sebeb gadir idi bunnara öyile bir ustalıglı guvvet ögret11.meye) 61/10, 227/18

g.+e (zi9.ra bu gullanıcı guvvete cannar teslim oldular) 136/9

g.+i (ki bunnarıñ24.guvveti zorladdı bu gadar sayısız Milletleri ataların25.dan bulduqları bol ve geñiş yolu bragmaya) 9/24, 12/3, 18/23, 51/21, 93/7, 96(1)/8, 121/8, 129/5, 136/8, 144/24, 168/20, 197/26, 221/20

g.+imiñ (ki bu gadar naçarlıgda bulunan 6.hristiannara cüzi bir faydada ben edeyim guvvetimiñ 7.yetişeceğine göre) [Th2.]/6

g.+imize (ki eğer fa23.gad gendi guvvetimize umud edersag) 54/23

g.+imiziñ (27ve şerif Monastırımızıñ deröninde olan sholiona da guv28.vetimiziñ yeddiği gadar muhayet oldug) m/28

g.+iñ (ve11.seniñ feylli guvvetiñ, bizim zayıflığımızı yardım12.olsun) 226/11

g.+inde (bu azgınnıg çeşid ve semiz yemegleriñ guvvetinde) 190/28

g.+inden (Ağılıñ guv20.vetinden üstün olan işleri ihdiyadsızlıg ile tefdiş etme) 12/20

g.+ine (yâhod başgalarıñ guvvetine güvenirler) 177/12

g.+ini (Ve eller ağnıldığında her8.şeyi vicude getiren guvvetini beyân eder) 23/8, 68/26, 93/1, 165/27

g.+iniñ (ve hem gadirdir bunnarı dayima yetig hıvız ede13.guvvetiniñ degmiliğiyle) 27/13, 29/23, 122/16

g.+iyle (ki insan fagad26.gendi guvvetiyle gadir olabilir Allahıñ merhametine) 49/26, 232/27

g.+iylen (ki bunuñ içinde fagad insan ağı-[9]1.nıñ guvvetiyle ağnaşılmayan çoğ şeyler var) 9/1

g.+lerden (ki orada hag taaleden insana verilen agliyed8.guvvetlerdenda) 174/8

g.+leri (ve guvvetleri, gendi rızasıyle telef eddi) 49/6

g.+leriñ (ve bunnara verdiği feylli6.guvvetleriñ hıvzı) 33/6

g.+lerinden (hadda ag27.lımızıñ guvvetlerinden üstündür) 59/27

g.+lerini (İmdi ya Hristian! agıl şavgınıñ4.cemiy guvvetlerini gullan) 11/4

g.+leriniñ (Sanien. Allaha olan ibaded onun ilehi hasiyetleriniñ,8.ve tam guvvetleriniñ tefdişine) 39/8

g.+leriyle (ve gadir14.olamazlar gendi guvvetleriyle gurtulmaya) 54/24

g.+li (ve Allahdan guvvetli bir zad daha var denmeli- [21]1.ydi) 20/26, 34/5, 47/8, 72/19, 130/3, 161/23, 178/24

g.+siz (çüñgi insan, de24.diğimiz gibi, guvvetsiz, derdibend, ve Allahıñ indinde25.töhmelidir) 50/24, 52/8

[49]

guvvetlendir-f. (Ar. kuuvet+T.landır-) güçlendirmek

g. (seniñ muradıñ8.icra olsun, anca zayıflığımızı guvvetlendir güllü9.şeye gudredli eliñile) 226/8

g.-ir (ki15.güllü mahlugatları sen dedbir edersiñ azim elmiñ i16.le.guvvetlendirir zayıflığımızı) 224/16

[2]

guyu is. toprağa kazılan derin çukur

g.+larına (şimdigi hillebazlarıñ,10.ve kâzibleriñ bulanıg guyularına seyirtmeyle meseb11.sizliğin çırgafını yudub boğulmasınlar) 15/10

g.+ya (nasıl, ki derün guyuya20.düşen adamda başgasından yardımlaşmayınca çıgma21.ya gadir değildir) 98/19, 98/22

[3]

guyumcu is. değerli metal taşlardan bilezik, küpe vb. süs eşyası yapıp satan kimse; mücevherci

g. (Saaci, guyumcu, gürgçü,4.terzi, gafaf, taşçı, dulgar, suvacı, egmegci) 1/3

[1]

guzu

1. is. koyun yavrusu

g. (böyile gurbannar haç üzerine günahlarımız i11.çin ölen lekesiz guzu Yisus Hristozuñ eñ ziynetli12.gurbannarını işared ederleridi) 67/11, 68/6, 68/6, 116/10, 141/24, 142/16, 142/23

g.+nun (Ahdi natigin ikinci töresi (sırı) guzunun fasgası16.dır) 142/15

2. is. yavru

g. (Bunun için İoannisiñ vahii rabbanisinde (Abogalipsi3.sinde)helas edicimiz guzu tabir olunur) 64/3

g.+su (hacan A126.lahıñ guzusu dünyânıñ gurdarıcısı hac üzerine27.gerildi) 142/26

[10]

güc is. kuvvet

g.+leri (Allahıñ gelamı21.nı vaz edmezlerisa, bari güçleri yeddiği yazılı ki22.tablarıda ogumazlar hristiannara) 196/1, 208/26

[2]

gücen-f. güçlanmek

g.-en (ve hag üzere gücenen semavi Bederimiz ile ba-[12]1.rıstırmanıñ tarigini) 11/29

[1]

gücendir-f. incitmek

g.-eceg (bu Allahı12.gücendireceg bir heraked edmeden peg sagına) 190/12

g.-ir (ki insan her takike gücendirir7.Allahı) 54/6

g.-iriyoruz (.ve öylece gücendiriyoruz salihetiñi borşlu galmayle) 225/9

g.-memeye (ve asla gücendirmemeye bu Allahı17.tembihleriniñ hilafında bulunarag) 39/16

g.-meyelim (ki yüreğimiz-26.denda bir gimsaya gücendirmeyelim) 216/26

[5]

güç is. kuvvet

g.(c)+üm (tercü14.ma eddim Türgca lisana. gücüm yeddiği gadar ça15.lışdım)
i/14

g.(c)+ümüz (mohdac13.lığına gücümüz yeddiği gadar yardım da edelim) 60/13

g.(c)+ümüz (illa gücümüz yeddiği gal1.dar esirgeyelim bunu her zarardan)
202/10

g.(c)+ümüzün (ve i22.ster idig biz da gücümüzün yeddiği gadar cüzi bir
e23.yilig edelim size) m/22

[4]

güçcüg sf. boyutu ufak olan

g. (e fena feyilleri heman bu güçcüg 12. anadoluyada yaklaşıyorudugunu çoğ
emin hristianlar13.dan) [Th1]/11, [Th1]/16, i/1, [K2]/1, 18/8, 79/22

[6]

güçüg sf. boyutu ufak olan

g. (Ebisgoboslar, ve bazıları da20.ha güçüg) 136/20 (krş. güçcüg)

[1]

güdcüg sf. boyutu ufak olan (krş. güçüg)

g. (A17.zizler ile güdcüg Theodosios Batişahın ve) 138/17, 158/18

[2]

güf(ü)r is. [Ar. kufr] kötü söz

g.+ü (bunnara güfrü nimedler, naledler,10.melunnar tabir edeceg) 124/9,
125/14, 175/28

[3]

güfür is. (< Ar. kufr) kötü söz

g. (Hristos Efendimizden (381) sene 15.soñra Magedoniosuñ Aziz Ruha eddiği
güfür için) 138/15

g.+dür (böyle fikir yağnış, ve güfür27.dür) 99/27

g.+ler (Zira15.galbden yaramaz figirler, gatiller, zinaler, hırsızlık-16.lar,galbeligler,güfürler çıkarlar) 216/16

g.+lere (ve çok çeşidli güfürlere ve rezaledlilere15.tahammül eddigden soñra) 113/14

g.+ü (bir gimse cesa5.red edmedi Aziz Ruh için bu güfürü zamm edmeye) 127/5, 138/10

[6]

güfür et- is. (Ar. kufr T. et-) kötü söz

g.(d)-eridi (ki ibnullahı yaradılmış mahlugaddır deyereg güfür12.eder idi) 138/12

g.(d)-erler (yâhod dünyâ23.nıñ nizamını fasl ederler bazı nizamsızlıklar bulma24.yle bu dünyâda. ve güfür ederler) 185/24

g.-meg (ki fena işdir27.Allaha güfür etmeg) 168/27

[3]

gül- f. insan, hoşuna veya tuhafına giden olaylar, durumlar karşısında, genellikle sesli bir biçimde duygusunu açığa vurmak

g.-er (emma yüregden ah eder, başını sallar, yâhod güler) 215/12

g.-ereg (ki bunnarıñ10.birisi bitün ömüründe insanıñ agılsızlığını güle11.reg mezegeye alır idi) 45/11

g.-erlersa (söyleşirler, gülerler, sayrıları zevglenir3.lersa) 196/2

[3]

güler yüz is. içten ve yapmacıksız, yumuşak, okşayıcı davranış

g. (garibleri güler yüz ile gabul edmeliyiz) 201/14

[1]

güllü sf. [Ar.kullı] bütün herşeye

g. (Oldu gi mücerred var bir yaradılmamış6.güllü şeye gadir zad) 18/6, 18/10, 26/7, 26/20, 26/23, 61/13, 86/8, 86/8, 86/9, 86/10, 86/11, 218/24, 224/15, 226/8, 226/17, 227/12

[16]

gümüş is. parlak, beyaz renkte kolay işlenebilen bir element

g. (bazıları daş ve altun, ve6.gümüş putlarına tabdılar) 19/6, 180/20, 210/6

g+e (Biz insannar25.Allahın cinsi olduğumuz için, bize yağışmaz Al26.lahı altuna, ya gümüşe) 22/26, 45/16

[5]

gün is. 24 saatlik zaman dilimi

g. (Zira gaygı gün eggli16.larda Hristiannar cem olsaydeler) 8/15, 14/25, 30/5, 48/3, 71/7, 84/13, 84/13, 94/23, 96(1)/18, 99/10, 106/15, 121/5, 123/16, 123/17, 126/8, 127/2, 130/8, 130/8, 168/5, 168/6, 176/6, 192/1, 192/4, 192/16, 192/21, 192/25, 226/22, 227/14, 236/11

g.+de (ki Allahın gelamını çok hera16.ret ile kabul eddiler günde gitabları tefdiş eddigleri17.için) 10/16, 29/19, 29/24, 29/25, 29/26, 29/28, 30/2, 30/3, 30/4, 30/7, 30/8, 30/9, 48/14, 77/18, 77/20, 81/3, 113/10, 119/22, 120/5, 192/9, 192/13, 192/24, 193/1, 193/2, 194/11, 195/14

g.+e (bu cü13.mleyle bu güne degin onu nafile yere beglemegdedirler) 112/13, 133/9

g.+lerde (bu soñ günlerde bize oğlunun vesilesi i4.le söyiledi) 106/3, 125/6, 125/12, 152/15, 193/23

g.+nerde (bazıböyle günnerde aziz gononiayada hesedar 18.ola) 193/17

g.+nere (ve onnara inananlar , gün5.nere, ve zuhur eden irast işlere) 176/5

g.+nerinde (dördüncü tembih emreder biz cemiy Hristiannara19.birleşelim bazar, ve sayir örti günnerinde cümlemiz bir20.ligde Allahın secdasına) 191/19, 193/22, 195/4, 195/23

g.+nerine (illa sebd ederler Rabbiniñ12.secilmiş günnerine) 197/12

g.+nerini (Ve dahi isbatlıdır, ki dinsiz ve fena adamların8.çoğları bu ömürde günnerini sefalar ile ve keyfler ile9.geçirereg ölürler) 43/8

g.+neriñ (ki günneriñ u9.zun ola yer yüzünde) 168/8

g.+ü (yani. o günü ve o saadi gimse bilmez) 107/6, 120/4, 125/3, 192/3, 192/9, 192/12, 227/3

g.+üdür (emma yedinci gün rabbi Allahın günü7.dür) 168/7

g.+üñ (böyüg10.günüñ högmüne ebedi bendlerde garanluğun altına11.sagladı) 89/10, 125/28

g.+ünde (yâni savvadon günündeda nomozlar bazı vagid 9.sayır insana selametli ve memfaatli amellere ruhsad ve10.rirler) 193/8

g.+üne (Hristoza iman edenneriñ cümlesinden7.ferdasi gününe) 192/7, 192/7

g.+ünü (Hatırında olsun, ki sebed (savvadon) günü5.nü azizlendiyesin) 168/5, 194/26

g.+üyüdü (bu yedinci4.gün dünyânın halg olmasında savvadon günüyüdü) 192/4

[87]

günah is. (< Far. gunāh) dinî bakımdan işlenen suç.

g. (Zira eğer insan başka bir guvvedden meks olsa16.günah etmeden) 26/16, 35/29, 48/4, 48/5, 52/13, 53/20, 68/24, 96(2)/6, 96(2)/20, 97/3, 98/15, 99/10, 103/28, 151/10, 166/18, 167/2, 175/25, 182/13, 184/12, 185/15, 190/22, 207/15, 207/17, 211/13, 222/8, 231/25

g.+a (ve gavi niet ile gavl eder bu günaha bir daha meyil17.vermemeye) 53/16, 53/23, 53/25, 89/3, 96(2)/5, 97/3, 165/8, 179/14, 207/2, 212/27, 225/26

g.+da (emma mürurı zeman ilen insannar arddıgca, günahda10.guvvedleniridi) 97/9

g.+dan (Lakin insana ve27.rilen agıl dumannandı günahdan) 11/27, 26/11, 26/19, 127/17, 152/14, 165/3, 182/2, 184/15, 187/29, 201/18, 213/3

g.+dır (bu gibi yañlış iytigatın24.feyilleri böyüg günahdır) 176/24, 179/2

g.+ı (İnsanın günahı hadsiz idi) 12/3, 26/16, 62/26, 64/20, 103/28, 115/28, 115/28, 134/16, 151/19, 152/5, 205/23, 212/16, 218/15,

g.+ımız (Yani eğer13.günahımız yog derseg, gendimizi aldadınız) 48/13

g.+ıñ (Anca diğneyenner2.faydalanmaya, ve bu günahıñ gorgusunu yüregle3.rine yerleşdirmeye) 8/2, 47/16, 48/6, 53/18, 53/24, 54/11, 68/4, 68/10, 96(2)/20, 99/15, 105/21, 152/16, 165/7, 212/24, 212/25

g.+ına (ve aziz secdası,[184]1.pudbaresliğin böyüg günahına düşe bilir) 184/1

g.+ını (teb27.dilsis hadda insanın günahını indikamsız bırarmadı) 117/27, 151/15, 206/6, 212/23

g.+lar (ve çüñgi ilehi tembihler bu meyilleriñ6.vasitaleri ile depelenirler, günahlar denilir) 93/6, 155/19, 178/27, 202/3, 227/15

g.+lara (egseri günahlara meyilliyiz) 39/26, 226/3

g.+lardan (Dayıma götülüğe meyilli, ve günahlardan yüglen29.miş bulunur) 47/28, 53/14, 98/21, 99/18, 141/21, 143/11, 144/6, 225/25

g.+ları (bu günahları, ve mutlu ziğnedine şerig olmaya bu26.insanı miaser edeceg deyı) 99/25, 103/19, 127/20, 225/24, 231/24, 233/17, 236/12

g.+larımız (cüm27.lemize mücerretlerdendir her vagid günahlarımız için) 39/27, 67/10, 67/15, 114/11, 116/5

g.+larımızı (ve18.günahlarımızı silmeye) 116/18, 142/6, 148/12, 164/20

g.+larımızıñ (Yisus Hristozuñ ganı ne gadar daha ziade19.gadir olur günahlarımızıñ can lekelerini yeyikamaya) 67/19, 110/5, 185/14

g.+larıñ (eddiği eyiligleriñ şügrüne, günahlarıñ aflı3.ğına, insan zayıflığıñıñ igrarına) 38/2, 38/8, 52/7, 54/13, 67/7, 67/25, 81/16, 142/11, 146/6, 148/29, 152/4

g.+larından (Vabdismanıñ vasıtasıile günah9.larından paglendigden soñra) 151/9

g.+larını (haçan ibadet13.eden adam gendine gelmeg ile günahlarını tanır) 41/13, 53/23, 66/23, 134/24, 144/9, 151/2, 155/12, 166/21, 193/13

g.+larının (ha²⁶.çan insan günahlarının çoğlu tecayibli bir sebep²⁷.oldu)
35/26, 151/1, 152/2

g.+sız (ve bu zayıflıgda bulunan in³.sannardan günahsız gim bulunabilir)
48/3,92/25, 103/20

g.+sızdır (Allah cümleden azizdir. Zira günah²⁶.sızdır) 25/26

g.+sız idi (zira gendisi günahsız idi) 110/3

g.+sız (mücerred günahsız olmalı) 48/1

[148]

günahgar sf. (< Far. gunāhkār) günah işlemiş olan

g. (Allah hag üzere gadiridi günahgar adamı bir ebedi⁸.gazebile tecrim edmeye)
100/7, 103/23

g.+a (ki Al⁸.lah sadıg adama eyivaz, ve günahgara gazebe vere) 98/8

g.+dır (İnsan ağnasın, ki Allahın huzurunda günah²⁸.gardır) 66/28

[4]

günahgâr sf. (< Far. gunāhkār) günah işlemiş olan

g. (sanki bir günahgâr gimse¹⁴.cefalenır gibi gabul eyledi) 115/13, 115/29,
118/28, 134/23, 221/18

g.+a (ve sanien bu [152]¹.Töbeligde bulunan günahgâra Yisus Hristosuñ
ismi².le günahlarının aflıgını vere) 152/1

g.+ı (ki tegmil¹⁶.hristian bedduayle günahgârı gorgudan nomosuñ
hög¹⁷.münde bulunmaz) 166/16

g.+lar (ço²⁰.ban, ve sadıgler sağ tarafına sıralanacaglar, ve gü²¹.nahgârlar sol
tarafına) 123/21, 134/27, 150/9, 158/13, 161/3, 162/22, 162/26

g.+larda (illa günahgâr⁸.larda, dindarlar, ve dinsizler bu İoannisin
şaaadedli⁹.ğine göre) 158/8

g.+lardan (ve deregab sadiglerin günahgârlardan ayırd olma¹⁹.sı) 123/18

g.+ler (günahgârlar geri ko5.vulmalı bu sır hesadarlığıñ yaglaşmasından) 150/4, 163/5

g.+lere (Ve hemida cevabı Allahıñ günahgârlere olan a19.zim merhamedini) 149/18

g.+leri (ki sensiñ esahdan var olan Allahıñ oğlu Hristos ki gü-[150]1.nahgârleri helas edme için dünyaya gelen) 150/1

g.+leriñ (günah2.gârleriñ eñ böyüğü benim) 150/2

[21]

günahger sf. (< Far. gunāhkār) günah işlemiş olan

g. (Vagaa bu töbe görünür bir günahger adam için sel2.lametiñ uygun vasıtası, ve ilacı) 53/11

g.+e (Yani.14.Günahgere dedi Allah sen niçin nagl ediyorsuñ bel5.nim hagigetlerimi) 40/14

g.+iñ (Bu sebeb için17.inad, ve töbesiz günahgeriñ ebedi eyiligden mahrum ol18.ması ilehi adaletiñ nomoslarından igdiza ediyor) 25/17

g.+leriñ (ki günahgerleriñ zayı olmasını istemez) 151/18

g.+i (yâhod aşığâr olan19.inad günahgeri Hristozuñ ismine çog öüd nasihed ed20.digden) 137/19, 227/3

[6]

günah işle- f. günah sayılan davranışta bulunmak

g.-digleri (İnsannarada ölüm22.gesti cümlesi günah işledigleri için) 96(2)/22

g.-medi (Zira günah işlemedi, ve17.ne dahi onuñ ağzında hille bulundu) 111/16

[2]

gündüz is. günün sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü

g. (ve bitün dünyâda bulunan dindaşlarımız için gece ve 5.gündüz eddiğiñiz gayreti) (Th.1)/5, 14/28

g.+e (ve geceyi gündüze gatıb vicute getirmemiz ig21.diza eddi) o/20

[3]

güneş is. Dünyanın da dâhil olduğu güneş sistemindeki gezegenlerin merkezinde yer alan, ısı ve ışık kaynağı büyük gök cismi

g. (yani, güneş, ayı, yıl3.dızlar, ve göğün yüzünde bulunan geresteli sayı zat4.lar) 28/2, 36/21, 44/7, 85/3, 113/24, 122/29, 160/11

g.+e (ve bazıları güneşe , ve7.aya ,ve yıldızlara ,ve hayvannara , ve ağaclara , ve say8.rı fesadlı zatlara tabdılar Allah deyi) 19/6, 25/1, 180/11

g.+i (Dördüncü günde3.gögdegi güneşi, ayı, ve yıldızları yaraddı) 30/3

[1]

gürgçü is. hayvan postlarından kürk yapan veya bu işin ticaretini yapan kişi

g.+çü (Saaci, guyumcu, gürgçü,4.terzi, gafaf, taşçı, dulgar, suvacı, egmegci) 1/3

[1]

güven-f. güven duymak, itimat etmek, yaslanmak

g.-diler (ki ilimlerine güvendiler, ya tanımadılar Allahın gu21.dredini) 158/20

g.-ereg (ve Ruha29.ni garındaşlarımın heraretlü duvalerine güvenereg) [Th2]/29

g.-ib (ki amelle21.rine güvenib mavrullanırlar) 176/21

g.-irler (yâhod başgalarıñ guvvetine güvenirler) 177/12

g.-meyle (illa böyle yardıma güven16.meyle her ifdiharı) 177/16

[5]

güzeşte is. (< Far. guzeşte) geçmiş

g.+niñ (e başga bir igdizalı20.zad verirler, güzeşteniñ bir nahag gârını almayınca.) 209/20

[1]

H

habar is. (< Ar. haber) bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi

h.+ları (bu gi13.tabda çoğ arzuladığınız habarları duyacaksınız) p/13

h.sız (ha29.barsız olacag. ańsıs yer sallanacag) 122/29

[2]

habar ver- (Ar. haber+ ver-) bilgilendirmek

h.-di (. Zira Aziz kitab eşgare habar verdi) 126/21

h.-eceg (Mesihin gele-3.ceğini habar verereg göstürür) 230/3

h.-ir (gi bu gitab gen16.dini yazanı azim avaz ile habar verir) 18/16

h.-irler (Beyigamberligler bu helas ediciyi bize habar verirler) 63/2

[4]

haber is. (< Ar. haber) bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi

h. (ve Adamdan so4.ńra bu sevincili haber) 65/4

h.+i (ve çoğ senelerden evvel Beyigamber14.lerden haberi verilmiş ve gurban ile) 62/14, 64/25, 209/26, 222/15

h.+imiz (ve bizim hec haberimiz yoğigen) o/12

h.+ler (ve8.haberler göndürüb kitabıń basılmasına igdiza eden me9.sarifler icin aded üzere öńden biraz para istedilerısa) o/8, 60/22

[8]

haber ver-f. (Ar. haber+ ver-) bilgilendirmek

h.-di (bunuda gendine evvel haber verdi) 94/15, 121/1

h.-diğinden (Bu insanı geresteden ve ruhdan yarad3.dığını şerif gitab bize haber verdiğinden başga gendi4.mizden da öğreniriz) 32/3

h.-diler (Bu Beyigamberler bir a23.vaz ilen açığ açığ vaz eddiler, ve aşığâre haber verdi24.ler Yisuzun niametini) 65/24

h.-e (hadda Aziz Ruh Mel-17.hisedeğin ayini üzere bir yeni Bapazlığın geleceğini18.bugadar evvel haber vere) 232/18

h.-ib (ve ölüme gadar cefalanacaglarını bunnara evvelinden18.haber verib) 61/18, 72/25

h.-ildi (Yehudiler (onnarın, ki atalarına çoğ defa Messia,9.dünyanın helasedi gibi haber verildi) 112/9

h.-irim (Zira peg çoğdur26.lar. anca haber veririm fagad bazı Beyigamberleriñ i27.simlerini arzulayannara) 65/26

h.-meye (ve gendi lisaniyle Bederiñ mura4.dı aliyesini , ve selametimizin çaresini bize haber verme5.ye) 104/5

h.-mişleridi (yani gelmesiniñ aş18.gare elamedleriñi evelinden haber vermişleridi) 112/18

[11]

habib is. (< Ar. ḥabīb) sevgili

h. (ve mücde namede ilehi niametiñ vadlarını ve peder4.Allahın habib olduğu için) 58/4

[1]

habire zrf. sürekli

h. (Zira2.resullere helas ediciden verilen tembih, “ediñ bunu3.beni habire getirme için) 147/3

[1]

hac is. (< Far. ḥāc) doksan derecelik açılarla birbirini kesen iki doğru parçasından oluşarak Hz. İsa’nın çarmıhtaki duruşunu temsil eden Hristiyanlık sembolü; stavroz (krş. haç)

h. (hususla, ki hac ölümüylen) 111/24, 116/9, 142/26, 148/8

h.+a (Bizim için Bonduslu Bilado27.suñ eyâmında haça mıhlandı) 80/27

H.+ıñ (Hacıñ üzerine mıhlandı) 12/14

[6]

hacan *zrf.* ne zaman (krş. haçan)

h. (Yani hacan gi20.tabsız milletler tabiedden işlerler kitabıñ emrini) 19/19, 38/29, 39/9, 53/15, 64/20, 64/21, 72/26, 73/14, 74/3, 74/4, 84/4, 84/13, 87/8, 93/1, 95/19, 121/25, 125/19, 126/25, 137/25, 142/25, 145/24, 146/14, 148/25, 151/2, 155/11, 157/26, 165/18, 167/12, 172/13, 172/14, 174/9, 182/25, 184/1, 187/18, 190/14, 190/24, 191/2, 191/15, 198/13, 203/29, 208/18, 208/21, 209/25, 210/18, 210/22, 210/25, 211/1, 211/10, 213/18, 213/26, 214/6, 214/22, 214/25, 214/26, 214/29, 215/1, 215/6, 215/8, 215/10, 218/1, 236/8

[61]

haced *is.* (< Ar. hācet) ihtiyaç, gereklilik, lüzum

h. (Ve öyleygen diniñ tarifine haced yoh denme19.z idi) 8/18, 59/17

[2]

haç *is.* (<Far. hāc] doksan derecelik açılarla birbirini kesen iki doğru parçasından oluşarak Hz. İsa'nın çarmıhtaki duruşunu temsil eden Hristiyanlık sembolü; stavroz

h.+ı (ve helaslığı veren haçı Azizlen18.dirdi) 75/17

[1]

haçan *zrf.* ne zaman

h. (Kezalig sayrı eyili26.gleri içinde . Ve haçan insan böyle borcunu eda ed- [37]1.mez) 36/26, 38/18, 41/12, 41/16, 54/24, 214/15, 230/19

[7]

had *is.* (< Ar. hadd) sınır

h.+siz (had4.siz, ve sunorsuz Allaha olduğu için) 12/4, 12/5

h.+siz idi (İnsanıñ günahı hadsiz idi) 12/3

[3]

hadda *bağl.* (< Ar. hattā) üstelik, hemde, bundan başka

h. (hadda bu şerif kitabıñ bablarını, şu24.rutlarını) 14/23

[1]

hadim is. (< Ar. ḥādim) hizmetçi

h.+ler (Zira hadiyiler (hadimler) var, ki a5.na rahminden böyle doğmuşlar)
208/4

[1]

hadiyi is. hizmetçi

h. (ki a6.damlardan hadiyi olmuşlar) 208/6, 208/7

h.+ler (Zira hadiyiler (hadimler) var) 208/4, 208/5, 208/6

[2]

hafda is. yedi günlük zaman dilimi

h. (İlg Kelisamızıñ Hristian20.narı canıñ bu taamını her hafda alırlaridi) 150/20

h.+lar (ve bu tarife mohdac olannarı o yerlere[4]1.biriktirib hafdalar ile, ve aylar ile, ve yıllar ile diniñ2.tarifini ederler idi) 4/1

[2]

hafif sf. (< Ar. ḥafīf) güç veya yorucu olmayan

h. (yüreği barçalanır. eñ hafıf15.eziyed ehdibardan) 76/14

[1]

hafiflen- f. (< Ar. ḥafīf+len-) azalmak

h.-mesi (ve bunlar her umuddan12.mahrum olmagile, beçareligleriniñ hafiflenmesi için13.çalışırılar İnsannarı aldadmaya) 89/12

[1]

hag is (< Ar. ḥaqq) doğru, gerçek

h. (yâhod yaban meseblileriñ6.garşısına bu dini doğru hag göstürmeye) 10/6, 11/29, 25/15, 25/24, 39/14, 42/16, 42/16, 49/20, 50/1, 52/16, 52/28, 60/18, 66/15, 66/29, 83/6, 83/8, 84/6, 98/5, 100/7, 124/14, 135/18, 152/19, 182/17, 211/4, 225/10, 236/22

h.+dır (Onuncusu. Allah cemiy adillerden daha hagdır) 25/11, 25/23, 122/14

h.+lı (ki fagad gendi amellerimiz i8.le haglı bulunamayız Allahıñ huzurunda)
53/8, 84/3, 84/5, 115/6, 204/2

h.+lığı (ve böyle29.bir gurbanıñ vasıtasıyla haglığı merhamete tebdil ola)
231/29

h.+sız (ve cemiy hagsız18.zulümgarler Kaynıñ yoluna revan oldular) 74/17,
214/15

[37]

haged is. hareket

h.+leri (Allahıñ eñ a22.zim hagedleri bu sırda daha açığ beyân olurlar) 117/22

[1]

hageza *zrf.* (<Ar. hākezā) benzer biçimde

h. (Hageza insanda agıl ile donanmış) 30/23

[1]

hagg is. (< Ar. ḥaqq) verilen emekten dolayı oluşan manevi yetki

h.+ı (incil haggı için) 186/29, 201/6,

h.+ını(Ada hag25.gını, ve ananañıza babañıza bitün ömürüñüzde o26.lan
borclarıñızı) r/24, 214/17

[4]

haggına *ed.* ilgili olarak; üzerine, hakkında (krş. haggında)

h.+ına (Me26.sela didaskalos ekklisada hırsızlığıñ haggına nasihat27.eder)
7/26, 182/19

[2]

haggında *ed.* ilgili olarak; üzerine

h. (Ariosuñ haggında mevcut22.olan ilg mesguniye Sinodosta) 81/21, 112/21,
115/17, 128/9

[4]

hagında *ed.* ilgili olarak; üzerine; hakkında(krş. haggında)

h. (Allahın hagında böyle[100]1.fikir eñ mugayirdir) 99/29

[1]

hagigad *is.* (< Ar. haqīkat) gerçek

h.+lerini (ve insana Musa'nın vagdında verilen,16.ve İncilde tariflenen nomosların hagigadlerini. Ögre17.dirler idi) 4/16

[1]

hagim

1. sf. (<Ar.hakīm) her şeyi bilen (Tanrı)

h. (gi müccerred cümleyi görür,15. ve her şeye gadir bir hagim var) 19/15, 123/23, 214/15, 214/19

h.+dir (Yani çüangi Allah hag15.ve surata bagmaz bir adil hagimdir) 39/15

2. is. (<Ar.hakīm) yargıç

h.+ler (anca hagimler11.ölüme layıg olannarı ölüme högm eddiglerinde) 203/10, 203/29, 204/3, 211/4

[9]

hagire *is.* (< Ar. hātır) düşünme, akılda tutma; hatır

h. (İgi seneden beri vagid vagid hagire gelen heraretlü 2. Nameleriñizden) [Th1]/1

[1]

haglan- *f.* hakkı verilmek

h.-mış (Zira bunuñ vasıtasıyla insanı haglanmış[84]1.gabul eder şeriatın amelleri olmaksız) 83/29

h.-masıyle (gadirdir bizim helaslıgımızñ i4.şine ilehi terahumunu gadmaya adaletiniñ bir tgmil5.hoşnudlanıb haglanmasıyle) 100/5

[2]

haglastır- f. iki taraf hakkını verip alacak vereceklerini verdirip ödeştirmek

h.-ıb (ölümile ilehi adaleti27.haglastırıp bizi ilayığ olduğumuz gazebeden helas
ed28.meye) 104/27

[1]

haglaş - f. iki taraf hakkını verip alacak vereceklerini verip ödeşmek

h.-ılmasa (başga bir bedel19.zatile haglaşılmasa) 212/19

h.-maya (ya bedelile haglaşmaya) 212/21, 212/22

h.+tıgdan (emma7.isa Mesihe olan iman ile haglaştıgdan soñra, o zaman
i8.manını amelleriyle göstürmeli) 84/7

[4]

haglaşdır- f. iki taraf hakkını verip alacak vereceklerini verdirip ödeştirmek (krş.
haglastır-)

h.-maya (ve16.fagad bu gadir oldu Allahıñ adaletini haglaşdırma17.ya) 116/17

[1]

hakigat is. (< Ar. ḥaḳīkat) gerçek

h. (hag üzere secda edenner Ruh ile ve hakigatile19.secda edecegler Bedere)
135/18

[1]

hakim sf. (< Ar. ḥakīm) her şeyi bilen (Tanrı)

h.+i (ki orada ce13.mii amelleriñ hakimi) 218/13

[1]

hakim ol- f. hükmetmek

h. (gendi diniñe yetig hakim5.ol) 11/5

[1]

hal is. (< Ar. ḥāl) durum

h. (yetig ağnamazlar. hal 16.bu igen) [Th2.]/15, 5/23, 19/13, 73/29, 93/4, 95/3, 98/1, 123/7, 172/1, 218/10,

h.+da (bu14.kitabdan öğreneceksiñiz siz fugaralar! bulunduğul5.ñuz halda hoşnut olmanıñ, ve şügr etmeniñ) r/15

h.+de (yâhod ah etmemeye o hal27.de bulunan adam) 38/27, 45/25, 47/26, 48/5, 91/2, 91/16, 91/22

h.+den (yâhod bu perüşan halden gendini helas2.edeceg vasıta gendine tariflendiğinde) 51/1, 52/1, 89/4, 92/10

h.+e (hri21.stian gullarıñıza vagdi hale göre çoğ fayda edeceg22. bu kitab) i/21, 47/26, 89/4, 89/15, 94/17, 95/22, 96(1)/8, 96(2)/9, 163/1, 170/17, 203/28

h.+i (siziñ Ruhani hali ge 3.yıfiyetiniz cümlesinden ziade bize malimdir) [K2]/2, K2]/11, 27/3, 45/28, 47/25, 70/19, 70/20, 72/25, 73/17, 92/26, 97/26

h.+imizi (ve18.günahlarımızı silmeye, ve bize evvelki ifdiharlı hali19.mizi geri getirmeye) 116/19

h.+iñ (bu ifdihar haliñ nasıl gayıb olduğunu) 96(2)/13, 173/3

h.+inde (mücerred bu insan gayrı yaradı126.dığı tegmilliğini halinde değildir) 48/26, 71/8

h.+inden (ki ifdiharınıñ az vagdından soñra, o halinden mahrum6.ola) 92/5, 96(1)/7,

h.+ine (ve asla şübbesiz galmaz insanıñ bu16.peçare haline) 50/16, 70/21, 98/3

h.+ini (Böyle olduğu o vakidiñ ek24.klidasının halini nagl eden kitablariñ çoğ tarafla25.rında okunur) 2/24, 19/17, 47/10, 51/20, 83/5, 89/8, 94/16, 96(1)/25, 170/17

h.+iñi (ve Nomosa mugayir gedersañ, (dedi Al2.lah) bu ifdiharlı haliñi gayıb edersiñ) 92/2,

h.+iniñ (ya serd yü26.reglidir, gaygı insan eğer bu peçare haliniñ ilacı-[51]1.nı aramaz ise) 50/26, 91/5, 91/7,

h.+lerine (Ru3.hani hallerine gereği gibi vakıf olup peg ihtizalı gö4.rünen
ömürü din işlerini fehm eddiğim için) [Th2./3, 159/2

[69]

halayık is . (<Ar.ḥalā'ik) carıye

h.(ğ)+ına (ne mülgüne, ne kölesine, ne halayığına, ne öküzüne, ne16.yüğ
götüren hayvanına) 168/15

[1]

haldiyet is. hal, durum

h.+leri (illa variyetlerini telef ederler boş mesariflere, sefaat9.lara, fena
haldiyetleri , ve masgaralıkları eden med10.dahlara , ve sayir bed feyllere)
197/9

[1]

halea zrf. şimdiye kadar, o zamana kadar; hâlen

h. (Ve halea şimdi da ne gadar nomoslar) 46/6, 51/3, 64/23, 84/26, 88/5, 133/13,
224/21

[7]

halg is.(< Ar. ḥalk) insan topluluğu; ahali

h. (bu halg ba20.na ağzıyla yaglaşır) 182/19

h.+ı (ve bu halgı fagad hamursuz4.egmeğe hesadar ediyor) 148/3

h+ıñ (ve soñra halgıñ taksiratları için gurban-13.nar gesmeye) 236/12

h.+ından (Musa Yehudi7.halgından) 75/7

[4]

halg ed-f. yaratmak (halg et-)

h.-di (Bu üç sufadda secdalenen Allah halg eddi dün12.yayı) 88/11

h.-diği (Allah halg eddiği dünya için muzayga) 89/24

h.-digden (ki Allah16.azimişan cemiysini halg eddigden soñra) 28/16

h.-meniñ (ki bu günde hag10.daale cihanı halg edmeniñ cemiy amellerinden gurtu11.lub dur oldu) 192/10

[4]

halg et- *f.* yaratmak

h.(d)-en (ve iytigatile bir alemini22. halg eden Rabbiye yağışan tarikilen olur) 183/22

[1]

halg eyle- *f.* yaratmak (krş. halg et-)

h.-di (ve bunnarı tasfiri üzere halg eyledi) 31/22

[1]

halg ol- *f.* ortaya çıkmak

h.-an (ce-[34]1.miy halg olan zatlara hadda her birisi öbirine hümed ederek) 34/1

h.-duğunda (ta o vagıddan beri gayıb eddi o mahsuldar2.lıgı, ki halg olduğunda malig olduydı) 96(2)/2

h.-masında (bu yedinci4.gün dünyânıñ halg olmasında savvadon günüyüdü) 192/4

[3]

halig is. (< Ar. ḥālīq) Allah

h. (Emma kim cesaret e-[49]1.der demeye, ki halig Allah cümleden alimdar) 49/1, 64/6, 91/9, 206/10

h.+ine (ve ol ziğnetiñ edasına, ki21.mahlugad haligine vermeye borşludur) 191/21

[5]

halim sf. yumuşak huylu kimse

h.+i (mürveti, tevazuyı, halimi, saburu, geyiniñ1 l.biribiriñize tehammül edere) 205/10

[1]

halimlik is. (< Ar. ḥalīm) yumuşaklık

h.(ğ)+ile (illa bunnarın ya26.ñlışlarını, ve taksiratlarını halimliğile) 198/26,
201/11

[2]

ham

1. sf. gerçekleşme imkânı olmayan

h. (ga5.mazlık, bennig, vagarlık, ham tamah, merhamedsizlik) 202/5, 212/28,
213/1

2. sf. kaba

h.+idi (ki bunnarın reysi2.kâfir ham idi) 75/2

[4]

hamur is. unun su veya başka bir sıvıyla yoğrulmuş durumu

h.+suz (ve bu halgı fagad hamursuz4.egmeğe hesadar ediyor) 148/3

[1]

hane is. [Far. ḥāne] ev

h.+leriñizi (ve haneleriñizi 10.evlogis edergen) [K2.]/9, s/4

h.+si (ve Yakovun hanesi üzerine ebedan Badişahlık sü19.re) 108/18

h.+sine (Yani. Memnun ve 29.mesorur oldum bana deyennere, ki rabbiniñ
hanesine gedelim) 41/29, 116/25, 116/26

h.+siniñ (ve yalancılığı icin hanesiniñ ortasına gonag24.edeceg) 186/23

h.+siñiz (Yani siz ebedi var9.olan Allahıñ hanesisiñiz) 70/9

h.+ye (illa27.el ile yapılmayan Aziz haneye) 116/27

[9]

harabat is. (< Ar. ḥarābāt) harabeler

h.+ı (ve Amoraloslariñ harabatı açığ24.temsil değil mi) 125/23

[1]

harab et- *f.* (< Ar. ḥarāb+T. et-) harap duruma getirmek

h.(d)-eceg (ve yalancılığı için hanesiniñ ortasına gonag24.edeceg, ve bunu harab edeceg) 186/24

h.(d)-er (ve bu tarzile yog yalnız ol adamı19.harab eder) 214/19

[2]

harab ol- *f.* (Ar. ḥarāb+T. ol-) harap duruma gelmek, perişan olmak

h-acağını (ve Yisus Hristozuñ beyigam13.berligleri beyân ederler idi Yerusalimiñ harab olacağı14.nı) 59/14

h.-dug (yâhod yan29.gından harab oldug) 211/29

[2]

haraget is. (< Ar. ḥareket) davranış

h.+leriyle (ve28.bu haragetleriyle fena neticeler getirir ol adama) 214/28

[1]

has sf. (< Ar. ḥāṣṣ) iyi nitelikleri kendinde toplamış kimse

h. (ki bu ezber ile or27.thodoksosEgglisamızıñ emin ve has evlatları olmayle) 14/27, 137/17, 210/29, 211/2

[4]

hasıl ol- *f.* (Ar. ḥāṣıl+ T. ol-) ortaya çıkmak

h.-du (Zira her mahlugat gendini vicude ge14.tiren taraflarıñ gatılmasından, ve birleşmesinden hasıl15. oldu) 22/15

h.-duğu (bu se18.beb için eğerde tenimiz ölümüñ vasıtasıile candan19.ayrılıb hasıl olduğu tobrağa teavül eder) 157/19

[2]

hasım is. (< Ar. ḥaṣım) düşman

h.+idi (ve İnsannarıñ mavrul fikirlerine hasımididi) 129/14

h.+ıñız (Zira hasımıñız19.Şeytan nağara çegen aslan gibi dolaşıb kimi yudayım20.deyi arar) 89/18

h.+ler (böyle hasım26.ler, Eretiki tabir olan rafazılardır) 77/26

[3]

hasied is. (< Ar. hāşiyyet) özellik

h.+leri (o zaman Allahıñ mudluluğu, cemiy hasiedle15.ri , ve tegmillikleriylen açıgdan beyân olacag) 161/15

[1]

hasiet is. (< Ar. hāşiyyet) özellik (krş. hasiyed)

h.+ler (Allah birdir ve çoğ hasietler var) 21/7

h.+lerden (ve cemiy fazil hasietlerden donangılı) 48/23

h.+leri (Allahıñ bu gibi varlığı şübbesiz öğrenilince bu4.nuñ ilehi hasietleri da) 21/4, 48/24

h.+lerine (bunnarı fagad hasietlerine şerig edsiñ deyi yaraddı) 30/13

[2]

hasiyed is. (<Ar. hāşiyyet) özellik (krş hasiyet)

h.+lerinden (hadda Melayikle7.riñ ve insannarın bu gibi hasiyedlerinden derecesiz ü8.stün görünür İncil-i Şerifiñ bu gelamına göre) 25/7

h.+lerini (Ve 14.dahi bu Allahıñ cemiy hasiyedlerini da tanır) 85/14

[2]

hasiyet is. (< Ar. hāşiyyet) özellik

h. (Oldu gi8.imdi birer birer vagıf olalım Allahda gadim bulunan9.nesnelerde, gi hasiyet tabir ederiz) 21/9

h.+i (Zira25.bu gibi hasiyeti, bir feyildir, gi cemiy olacagları) 23/25, 25/12, 25/14

h.+ini (Şerif gitab Allahıñ5.bu hasiyetini, yani cemiysine eyilig edmeyi istemesini6.bu gadar çoğ azimlendirir) 25/5

h.+ler (ve tasfiri denilir her insan Allahda bulunan22.hasiyetler gibi insanda da bulunduğu için) 30/22, 36/14

h.+lerden (Bu tarz üzeredir insan sayrı hasiyetlerden4.yana da) 31/3

h.+leri (İlla lisan ile tabir olmayan hasiyetleri da4.ha eyice tefsir olmag için) 23/3, 23/17, 26/27, 33/1

h.+lerinden (Bu nagl olunan on iki ilehi hasiyetlerinden ağnaşılır) 26/25

h.+lerine (sayrı mahlugatlarıñ cümlesinden ziade şerig ol20.du Allahıñ hasiyetlerine ve ifdiharına) 30/20, 174/3

h.+lerini (Allah bir olduğunu , ve ilehi hasiyetlerini bu Ki6.tabımızıñ ilg tarafınıñ beşinci ragamında lazımn7.ca yazdığ) 174/5

h.+lerinin (Sanien. Allaha olan ibaded onun ilehi hasiyetlerinin) 39/7

[17]

hasta is. (< Far. ḥaste) hastalık, kaza, veya yaralanma dolayısıyla fizik veya ruh sağlığı bozulmuş ve tedavi edilmesi gereken insan

h.+lar (ve dahi bitün ömüründe gayretini göstüre21.hasta haneleriñ yabılmasına hastalar için) 194/21

h.+lara (Zira gendisi dayima her insanied mudavadden caresiz gal6.mış hastalara sefalığ vermesine) 111/6

h.+yı (Bapa11.zı hacan yağlar hastayı zeyid yağıyla) 155/11, 204/18

h.+yız (ve çalışmaya gadir igen, yalan28.dan hastayız) 211/28

[5]

hasta hane is. (< Far. ḥaste+ḥāne) hastalara yatarak veya ayakta tedavi uygulanan sağlık kuruluşu

h. (ve naçarlar için hastahane yabdırsınar) 187/26

h.+leri (ve dahi onnar, ki aslı olmayarag2.hasta haneleri, yetim haneleri, ve yesirleriñ ezatlığın3.ad edereg rast geleninden yardım isterler) 212/2

h.+leriñ (ve dahi bitün ömüründe gayretini göstüre21.hasta haneleriñ
yabılmasına hastalar için) 194/21, 197/5, 210/11

[5]

hastalıg is. (Far. ḥaste+T. lıg) organizmada bir takım değişikliklerin orataya çıkmasıyla
sağlığın bozulması durumu

h.+ları (yâhod saburile çek26.mezler başlarına gelen agabeleri ve hastalıgları)
185/26, 201/13

h.+larıñ (İnsannara zenginlig, yâhod hastalıglarıñ12.şifasını vad ederler)
175/11

[3]

hastalık is. (< Far. ḥaste+T. lıg) organizmada bir takım değişikliklerin orataya çıkmasıyla
sağlığın bozulması durumu (krş. hastalıg)

h.(ğ)+ı (âni28.yangın düşmannarıñ hücumu, gonşunuñ hastalı29.ğı) 192/29

h.(ğ)+ımızi (ve hastalığımızi peg eyi tanıyarag hegimi ara10.malıyız) 51/9

[2]

haste is. (< Far. ḥaste) hastalık, kaza, veya yaralanma dolayısıyla fizik veya ruh sağlığı
bozulmuş ve tedavi edilmesi gereken insan (krş. hasta)

h. (arayınca bir gimse hastemidir ; ge16.lisanıñ şeyhlerini daved eyilesin)
155/15

h.+ niñ (ve bu hasteniñ üzerine17.dua edereg Rabbiniñ ismine zeytün yağıyla
yağlasın18.lar bunu) 155/16

h.+yi (imaniñ duası hasteyi gurtaracag) 155/18

[3]

hastelig is. (Far. ḥaste+T. lıg) organizmada bir takım değişikliklerin orataya çıkmasıyla
sağlığın bozulması durumu

h.+dan (ve19.Rabbi anı hasteligdan galdıracag) 155/19

[1]

haşa ünl. bir durum veya davranışın kesinlikle kabul edilmediğini anlatan bir söz

h. (Haşa! bu gibi fikir yañnıştır) 53/5, 69/15, 141/2, 166/14

[4]

haşerat is. (< Ar. haşere) böcek

h.+üñ (ve guşlarıñ, ve dör ayaglılarıñ, ve26.haşeratüñ, (ayagsız hayvannarıñ) düzelmiş suratı27.na tebdil eddiler) 174/26

[1]

hata is. (< Ar. haṭā) yanlış

h.+lerimiz (Hristos hatalerimiz için teslim oldu ölüme, ve19.adil olmamız için dirildi) 120/18

h.+lı (Zira hatalı, ve meyda7.na çıgmadıg yaralara şifa verilmeg mimkin değil) 152/6

[2]

hata et-f. (< Ar. haṭā T. et-) yanlış yapmak

h.(d)-er (Allaha hata eder mahlugatlardan yana da) 37/1

[1]

haten is. (< Ar. haṭen) damat

h. (yâni Hristosta el i10.len olmamış hitan ile haten (sünned) olduñuz) 142/10

[1]

hatır

1. is. (< Ar. haṭir) durum, keyif, hal

h. (mücerred yeriñ yüzünde sefayı hatı14.r ilen ömür geçirdikden soñra) 92/14

2. is. (< Ar. haṭir) birinr karşı duyulan saygı

h. (bu gorkulu, ve hatır sayımayan şeraad) 122/28, 204/1

3. is. (< Ar. haṭir) düşünme, akılda tutma

h.+ıñde (Hatırıñde olsun, ki sebed (savvadon) günü5.nü azizlendiresin) 168/4

h.+imize (ki21.böyle aziz töreniñ vagında hatırimize getirelim
Allahıñ22.cemiy inaedlerini) 148/21, 156/18, 170/16

h.+ımızde (hacan biz Alla19.hıñ inayetini şübbesiz umudederiz, ve dayima
hatırımızde20.dutarız) 213/19

[8]

hava is. hava yuvarını oluşturan, bütün canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz, akışkan gaz karışımı

h.+nıñ (Beşinci günde deniziñ balıqlarını, ve9.havanıñ guşlarını yaraddı) 30/9

h.+sınıñ (ve işcarlarıñ23.gözelliği için, ve havasınıñ müferrahlığı, ve eyiliği
i24.çin) 93/23

[2]

havas is. (< Ar. ḥavāṣṣ) özellikler, nitelikler

h.+lara (Görünen mahlugatlar Hag Taalenıñ bize ver2.diği beş havaslara
tabidirler) 28/2

h.+larını (İnsanıñ beş havaslarını aldadan işdah akı8.lıñ guvvedlerini bozdular)
95/7

[2]

haves is. (< Ar. heves) istek

h.+iñ (lakin ten daha ziade meyil eder beş havesiñ23.hoşlanacagları şeyilere)
92/22

h.+leri (kezalig beş have13.sleri hoşlandıracag meyvalarıñ cümlesi
mevcududu) 95/13

h.+lerimize (Görünmeyen mahlugatlar on6.narki bu beş haveslerimize tabi
değildirlar) 28/6

h.+leriñ (ve o tarigilen ilehi tembihiñ helas e17.dici edasından ziade ten
havesleriñ istahı gabul o18.lundu) 95/17

h.+leriniñ (ve 13.havesleriniñ meyillerini akılıñ högmünü alt
edme14.bragmamalıydı) 93/13, 95/25

[6]

haveslik is. (Ar. heves+T. lik) isteklilik

h.(ğ)+i (alçak gönüllülüğün lezeti, ita7.atıñ ve merhametiñ havesliği) m/7

[1]

hayalla-f. (< Ar. ḥayāl+la-) zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey; imge, hülya

h.+rız (bu Al20.lahı gendimize bir eñ yüce, ve eñ tegmil zat hayal21.larız) 20/21

hayat is. (< Ar. ḥayāt) yaşam

h.+ı (yani. halea cesedde26.yaşadığım hayatı, Allahıñ oğluna olan iman ile ya27.şarım) 84/26

h.+ına (ve fena heragedlerde bulundularisa gazebiñ hayatına5.dirilecegler) 157/4

h.+ında (ömürüñ hayatında ehyâ o3.lacaglar) 157/2

[3]

hayır sf. (< Ar. ḥayr) iyi, yararlı olan

h. (Hayır amel eden[47]1.gimse yogdur) 46/29,

h. emma hayır, 13.ve şer bilmeniñ ağacından yemeñ 94/12

[2]

hayırlı zrf. (< Ar. ḥayr+lı) iyi, yararlı

h.+lı (gün5.nere, ve zuhur eden irast işlere zeyn verib gaygı işe kay6.gı gün hayırlı olduğunu bilmeg isteyenner) 176/6

[1]

hayin sf. (< Ar. ḥā'in) hıyanet eden kimse

h. (hayin', inatçı, müstegbir, zefki Allahdan17.ziade sevici) 125/16

[1]

hayvan is. (< Ar. ḥayvān) duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle hareket eden canlı yaratık

h. (ve bunnardan made bunnarı hayvan derilerine digerleridi) 76/20

h.+nar (Dün9.yada bulunan Milletleriñ cümlesi dürlü hayvannar10.boğazlayıb Allah deyi tabdıgları pudlara gurban ge11.tirirleridi) 66/9, 209/6, 218/7,

h.+nara (ve bazıları güneşe , ve7.aya ,ve yıldızlara ,ve hayvannara , ve ağaclara, ve say8.rı fesadlı zatlara tabdılar) 19/7, 45/21

h.+dan (bu töreleriñ eñ meşhurleri türlü hayvannardan gur-26.ban için gelen vagıflaridi) 230/25

h.+narı (Ve altıncı günde ce10.miy mazlım ve azgın hayvannarı, ve her çeşit böcek züm11.resini, ve encam insanı ergeg ve dişi yaraddı) 30/10, 36/25, 192/23, 210/16, 234/9, 234/12

h.+narıñ (ve gus25.larıñ, ve dörd ayaklı hayvannarıñ, ve yerde sürü26.nenleriñ tasfirine değistiler) 21/25, 66/17, 90/26, 174/26, 175/19, 180/14, 231/23, 234/13

h.+ın (ve hayvanın gurban olduğı gibi Allahıñ 29.hag öfkesinden gendisida gurban olmaya ilayıdır) 66/28

h.+ıñ (yani, eger 13.akılsız hayvanıñ ganı yaradıcıyı merhamete gamed14.lendiriyor usa) 67/13, 231/28

h.+ına (ne öküzüne, ne16.yüg götüren hayvanına) 168/16, 168/16

h.+ını (yâhod peg igdizalı hayva13.nını gisb ederler) 209/13

[27]

hayvani sf. (< Ar. ḥayvānī) hayvana ait

h. (hayvani cesed ekilir) 160/2

[1]

hazır sf. (< Ar. ḥāzır) bir iş yapmak için gereken her şeyi tamamlanmış olan

h. (her yerde hazır ve nazır Allah, bir yerden öbir ye23.re gımıldamag mimkinsizdir) 102/22, 132/16, 132/17, 183/15, 220/5, 222/22, 225/21

h.+dır (Ve çüñgi bu Allah gerim ganidir ve [40]1.her yerde hazırdır) 40/1,
42/22, 157/26

[10]

hazır bulun-

1. *f.* (Ar. ḥāzır+T. bulun-) bir yerde olmak, kendi bulunmak

h.-mamız (hag daale bizden sır eder dayi22.ma hazır bulunmamız için) 124/22

2. *f.* (Ar. ḥāzır+T. bulun-) bir şeyi hemen yapabilecek durumda olmak

h.-uñ (Dayıma hazır bulunuñ 9.cevab vermeye size olan umud için) 10/8

[2]

hazır ed- *f.* (< Ar. ḥāzır+T. et-) hemen kullnılabilecek duruma getirmek

h.-di (ki bunu deherlerden evvel bizim ziğneti-[64]1.miz için Allah hazır eddi)
64/1

h.-diği (Allahın hazır eddiği gendini sevennere) 162/20

[2]

hazır et- *f.* (Ar. ḥāzır+T. et-) hemen kullnılabilecek duruma getirmek (krş. hazır ed-)

h.(d)-en (bu 15.gitabı durgca lisana tercüma edib bastırmaya 16.hazır eden)
s/16

[1]

hazır eyle- *f.* (Ar. ḥāzır+T. eyle-) hemen kullnılabilecek duruma getirmek

h.-diñ (ki hazır eylediñ seni se-20.vennere, onnar ile beraber beni da layıg eyile
azim merha-21.metiñ için) 227/19

[1]

hazırla-*f.* önceden düzenlemek

h.-dı (İlla yolu hazırla16.dı ibdida tabietiñ, ve yazılan nomosun, ve
Beyigam17.beriñ vasıtaları ilen) 105/16

[1]

hazırlad-f. hazır duruma getirmek

h.-sın (bizi Hristozuñ imanına hazırladsın deyü bu tarz ü2.zere) 69/1

[1]

hazırlan-f. hazır duruma getirilmek

h.-an (Allah efendimizden hazırlanan cenneti12.şerife ebedi sevincile ferahlanasñız) s/11

h.-dı (İlla gög9.yüzünde hazırlandı) 122/9

h.-dırıcı (Zira hazırlandırıcı, gamedlendirici, sadıg29.lendirici) 127/28

h.-ırgeñ (ve ezietlenirgeñ da, ve ölüme hazırlanırgeñ18.da) 12/17

h.-ır idi (ve bu darzile cemi dünya4.için bir ziade gıymadlı hazne hazırlanır idi) 113/4

h.-mag (ki ibdida bir uyı11.gun hazırlanmag ede) 149/11, 149/11

h.-mıñ (ol, ki dünya yaradılmadan evvel in12.sannarıñ ziğineti için hazırlanmıñ) 62/12

[8]

hazine is. (< Ar. ĥazīne) değerli şeylerin saklandığı yer

h.+si (Sinodoslardan ve cemi hristiannara imanñ çoğ27.gıymedli bir hazinesi gibi teslim oldu) 81/27

[1]

haziredi is. (< Ar. ĥazreti) üstün kabul edilen kişilerin isimlerinin başına getirilen ünvan (krş. hazireti)

h. (dua eyiledi bu haziredi İbrahime Allah de-11.aleniñ papazıgibi) 229/10, 229/11, 236/19

[3]

hazireti is. (< Ar. ĥazreti) üstün kabul edilen kişilerin isimlerinin başına getirilen ünvan

h. (ki Allah23.hazireti Avraamñ züryeti olan Yehudileri gendine la24.yıg cemaed seçmeyle) 169/23, 229/14, 236/20

[3]

hazredi is. (< Ar.  azreti)  st n kabul edilen kişilerin isimlerinin başına getirilen  nvan

h. (Hazredi Solomon d nyanın cemi y sefalarını , ve geyi2.flerini eddigden so ra  ağırdı o menşur gelamı) 20/1, 87/17 (krş. hazireti)

[2]

hecil ed- f. (< Ar.  acel) mahcup etmek

h.-di (Yehudi22.lerin alimdar didasgaloslarını hecil eddi) 109/22

h.-meye (hem Al 10.lahın ulu divanında hecil edmeye gast garaz eddigle11.rini fehmi eddigca) [Th1.]/10

[2]

hecil et- f. (< Ar.  acel) mahcup etmek

h.(d)-er (Yisus Hristozu n n metini hecil eder) 165/12

[1]

hecil ol- f. (< Ar.  acel) mahcup olmak

h.-urlar (ve onnarın22.fazileti aşgar olduğ a, fena gimseler hecil olurlar) 35/22

[1]

he  zrf. (< Far. h ) olumsuz yargılı c mlelerde fiilin anlamını pekiştiren bir s z

h. (gine ekklisamızdan dinin tarifi he  eg6.silmedi) 3/5, 5/9, 7/5, 7/6, 11/3, 11/6, 11/16, 34/11, 39/23,51/10, 51/16, 52/12, 56/9, 60/22, 74/25, 77/7, 78/7, 85/23, 95/27, 98/6, 106/7, 130/25,

h.+e (ve gendisi da so ra he e gide) 92/6

[23]

he  bir sf. bir addan  nce getirilerek o adın bildirdiği varlıktan bir tanesinin bile olmadığını anlatan bir s z

h. (Ve aziz ekklisamız he  bir vagıdd  demedi) 3/6, 21/1, 29/11, 40/29, 58/18, 60/12, 74/8, 133/9, 137/2, 198/5

[10]

hedin?

h. (ve dahi Hristos , mevludinden,9.ve hedinden sonra) 109/9

[1]

hediye is. (< Ar. hediye) armağan

h.+leri (batıl hediyeleri bana getirirseniz) 181/9

[1]

hekim is. (< Ar. ḥakīm) insanlardaki hastalıkları teşhis ve tedavi eden kimse

h.+i (Embrâz sahabı hekimi, derd sahabı helas ediciyi, ve23.töhmüd sahab şefaadcıyı arar) 50/22

[1]

hekmet ilahi is. (< Ar. ḥikmet+ Ar. ilāhī) Allah'ın hikmeti, Allah'ın mucizesi

h. (bir eyi24.lig etmeye gâdir değil gendine hekmet ilahi olmayınca) 47/24

helag ed-f. (Ar. helāk+T. et-) yok etmek

h.-meyeceğsiñ (gâfir ile beraber adil adamı da helag14.edmeyeceğsiñ) 42/14

h.-meye (ve yer yüzünün cemiy hüküm6.saabları silahlandılar bu hristiannarı yerin yüzün7.den helag edmeye) 76/7

[2]

helaglık is. [Ar. helāk+T. lık] yok olma

h.(ğ)+ı (Oldu ki böyle bir ağılımızdan üstün a8.zim salihliği nasıl teamül edebiliridi İnsanın helaglı9.ğını) 101/9

[1]

helag ol- f. (Ar. helāk+T. ol-) yok olmak

h.-a (İnanan, ve vabdis olan helas o26.la) 82/26

h.-maya (ki her kim i13.nanırda buna helag olmaya) 119/13

h.-uyorlar (ve şurutlarından sarparak helag oluyorlar) 15/4

h.-uyorum (Bederimiñ negadar iciretli hüzmedgârları ekmege7.doyarlar, ve ardırırlar, ve ben açlıgdan helag olu8.yorum) 221/8

[4]

helas is. (< Ar. ḥalās) kurtuluş

h. (Zira Allahıñ helas getiren inayedi19.cümle ademlere zahir oldu) 134/18

h.+ı (ki helası miras edeceg insanlar için hizmed[89]1.edmeye gönderilirler) 88/26

h.+ına (ve belasına Yisus Hristozuñ vasıtası ile te25.hirlerden evvel Allahıñ eddiği nieti) 62/24

h.+lı (İmdi işde salih ve alim Allah gaygı17.helaslı tembihleri verdi insana Şerif kidabıñ nagline18.göre) 93/17, 95/1, 129/23, 134/1, 134/2, 146/24, 148/29, 193/24, 202/19, 217/9, 218/26, 219/17, 224/11

[16]

helas ed- f. (< Ar. ḥalās+T. et-) kutarmak (krş. helas et-)

h.-diği (ve illa17.şeytanıñ ellerinden bizi helas eddiği için) 37/17

h.-me (ki sensiñ esahdan var olan Allahıñ oğlu Hristos ki gü-[150]1.nahgârleri helas edme için dünyaya gelen) 150/1

h.-meye (ve ölümile ilehi adaleti27.haglastırıp bizi ılayıg olduğumuz gazebeden helas ed28.meye) 104/28, 117/16

[4]

helased is. (< Ar. ḥamāset) yiğitlik

h. (bugi mele10.gin tercüması üzre helased beyân eder) 109/10, 111/20

h.+i (Yehudiler (onnarıñ, ki atalarına çoğ defa Messia,9.dünyanıñ helasedi gibi haber verildi) 112/9

h.+imiz (Helasedimiz Hristos, gendi mübareg ömrünü ölüm ile24.temam eyiledi) 111/23, 114/7

h.+li (ve hemi Beyigamberler minasibedli vagıdda on17.nara bunuñ helasedli azimediniñ) 112/17

helas et- f. (< Ar. ħalāṣ+T. et-) kutarmak (krş. helas ed-)

h.(d)-eceg (ve bu Allahıñ gendini la20.yıg eddiği gazebinden helas edeceg, ilaçları, ve yar21.dımları aramaya) 50/20, 51/2

h.(d)-er (ve bu gurban cemi bu ilehi miyen2.ciye iman edenleri helas eder) 115/2

h. .(d) ici (bu da siziñ eyâmınızda himmed olmasını tedbir 10.eddi helas edici Yisus Hristos efendimiz) [K1.]/10, p/20, 5/7, 7/13, 63/1, 80/17, 95/5, 95/17, 100/10, 120/14, 126/5, 130/26, 147/4, 208/3

h.(d)-iciden (Zira2.resullere helas ediciden verilen tembih) 147/2

h.(d)-iciğiniñ (ki bu gurbannar, ve töreler, helas ediciğiniñ gel15.mesine gadar icira olmalıdırlar) 68/14

h.(d)-iciğini (yani. töreler,18.ve gurbannar icra olub gelirler idi helas ediciğiniñ vag19.dına gadar) 68/18

h.(d)-icimi (ve Allahıñ aziz ismine zul gelmez. helas 6.edicimi da bunu beyân edme icin dedi) 193/6

h.(d)-icimiz (Bu aziz kitabıñ asıl maksadı helas edicimiz11.Yisus Hristosdur) 62/10, 64/3, 69/17, 73/12, 75/16, 83/9, 86/28, 104/5, 119/2, 119/21, 135/15, 143/13, 148/18, 150/25,158/3, 161/19, 171/7, 172/22, 178/2, 183/14, 185/12, 191/5, 233/3

h.(d)-icimize (İkinci sebebida bu, ki selametimiz için helas edicimi17.ze borcumuz olan teşekür bizi beyihal borclu eder18.aziz tembihleriniñ edasına) 164/17, 183/10

h.(d)-icimizi (İlla29.helas edicimizi tasfir ederiz insan şegilinde göründüğü-[183]1.gibi) 182/29

h.(d)-icimizden (Egglisa14.mızıñ Ruhani çobannarı helas edicimizden bağlama15.nıñ ve cözmeniñ högümünü aldılar) 137/14

h.(d)-icimiziñ (o helas edicimiziñ tasfirydi) 68/9, 78/2, 146/7, 179/9, 183/5, 183/20, 221/15

h.(d)-iciniñ (helas edici5.niñ bir vakid soñra ten ile görünmesi) 106/5, 143/21, 170/4, 183/18, 192/5

h.(d)-icisi (ki bu nasihedden vaz olunan rabbi Yisus14.Hristosdur insan cinsiniñ helas edicisi) 83/14, 125/2, 137/2

h.(d)-iciye (ve bu gadar çoğ derdimendiken, bir helas ediciye6.mohdac olduglarını düşünmezler) 51/5, 63/3, 106/8, 106/9,

h.(d)-iciyi (Embraz sahabı hekimi, derd sahabı helas ediciyi) 50/22, 63/2, 67/9

h.-meg (ve dünyayı helas etmeg için geldiğini be2.yan eyiledi) 111/1

[71]

helaset is. (< Ar. ḥamāset) yiğitlik

h.+li (beni al ganatla-17.rıñ helasetli ördüsünüñ altına) 227/17

[1]

helas eyile- f. (< Ar. ḥalāş+T. eyile-) kurtulmak

h.-di (bizi21.nomosun lanedinden helas eyiledi) 114/21

[1]

helaslıg is. (< Ar. ḥalāş+T. lıg) kurtulma (krş. helaslık)

h.+larına (ve nafile yere7.gendilerini aldadırlar, ki helaslıklarına igdiza eden a8.meliñ cemisini eda eddiler deyü) 182/7

[1]

helaslık is. (< Ar. ḥalāş+T. lıg) kurtulma

h.(ğ)+a (Zira cümlesi mohdac idi helaslığa bu sema21.vi miğençiniñ vasıtası ile) 69/20, 82/4, 144/25

h.(ğ)+ı (ve insanıñ helaslığı için cefa çek24.düğini, ve ölülerden dirildiğini) 4/23, 73/2, 75/17, 105/26, 113/2, 118/28, 127/14, 147/23, 149/13, 151/23, 176/7, 178/19, 201/23

h.(ğ)+ıdır (ve bu oğlunuñ befatiniñ va25.sıtası ile insan cinsiniñ helaslığıdır) 63/25

h.(ğ)+ımız (bunun için8.semavi Beder, ki helaslığımız için dayıma ayıdır) 141/8, 148/8, 148/22,

h.(ğ)+ımıza (biz18.imanı helaslığımıza ihdizalı bilmeliiz) 119/18, 178/21, 219/4

h.(ğ)+ımızñ (Hagiged Allah beyân eddi helaslığımızñ o va17.sıtasını, ki buna azizlerimiz vahiy rabbani) 56/16, 100/3, 122/6, 142/5, 192/14

h.(ğ)+ıñ (ve helaslığın17.dar yolunu hem can ile , ve hem ten ile yürür) 157/16, 172/15, 200/8

h.(ğ)+ın (Yısus Hristozuñ nâmetini hecil eder, ve gendini13.helaslığın yolundan meks eder) 165/13

h.(ğ)+ına (Hristiannarıñ helaslığına ne gadar böyüg tehlike doğa19.r ıdığını) 1/18, 35/25,

h.(ğ)+ıña (bu ölüm ki cemi cihanıñ helaslığıña ve26.sileyidi) 112/25

h.(ğ)ını (ki bunuñile gendine layıg24.olalım, ve canımızñ helaslığını gendinden dileyelim) 220/24

h.(ğ)+ınıñ (Zira bu Şerif 25.kıtab Allahıñ azimliği için, ve insan helaslığının 26.sırları için) 59/25, 82/12, 84/15, 88/22, 101/27, 176/22, 182/14, 184/5

[44]

helas ol- is. (< Ar. ḥalās+T. ol-) kurtulmak

h.-amaz (ve7.İnsan helas olamaz fagad Hristozuñ tarafından) 119/7

h.-duğları (ki bu töre Yehudilere Allahıñ eddiği Azim ke21.remiñ unutulmayacag bir zigri olsun, Mısırlıların22.yesirliğinden helas oldukları için) 142/22

h.-duñuz (Zira siz İmanıñ vesilesiyle inayed alıb helas5.olduñuz) 166/5

h.-ması (ki eyi amel7.ler hristiana mücerred igdizalıdırlar helas olması için) 164/7

h.-masına (Allah gördü, ki İnsanıñ tarafın20.dan bir tarig bulunmaz helas olmasına) 101/20

h.-maya (ki gaygı vası2.tayle gadir olabilir idi helas olmaya) 100/2

h.-mayı (eğer helas olmayı ister¹⁸.sag , ve bu şeyi mimgin değil idi olmaya eğer insan kis¹⁹.beti olmasa) 104/17

h.-ur (ki bu Aziz³.Ruhuñ feyli, ve nâmetiñ vasıtasılen insan helas⁴.olur) 126/6

[8]

helbette *zrf.* elbette, tabi

h. (Eğer mimgin dense, helbette Allahdan²⁶.üstün, ve Allahdan guvvetli bir zad daha var denmeli- [21]1.ydi) 20/25

[1]

hem *bağ.* açıklayıcı nitelikte olan ikinci cümleyi birinciye bağlayan bir söz

h. (ve hem bu fani dünyâda perüşan) [Th1.]/9, [Th1.]/9, p/7, p/8, 7/17, 7/18, 10/23, 10/23, 25/26, 25/26, 27/11, 27/12, 32/6, 32/6, 33/12, 33/12, 49/24, 49/24, 64/13, 78/6, 86/19, 104/14, 104/15, 107/9, 115/5, 124/28, 140/1, 140/1, 157/17, 157/17, 205/26, 205/27, 216/2, 216/3, 230/3, 230/7, 236/16, 236/17

[38]

heman *zrf.* (< Far. hemān) çabucak (krş. hemen)

h. (ve fena feyilleri heman bu güççüg 12. anadoluyada yaklaşıyoruduğunu çoğ emin hristianlar¹³.dan) [Th1.]/11, 7/5, 50/5, 71/7

[4]

hemen *zrf.* (< Far. hemān) çabucak

h. (Esgi alimdarlarıñ hemen cemiysi ilmiñ ilg derecesini bu³.gelamı gıyas ederler idi) 17/2, 67/29, 124/25, 127/16, 180/9

[5]

hemi *bağ.* birini uyarmak, bir şryi açıklamak ya da anlamı güçlendirmek için özellikle, zaten, bir de, şurası da var ki anlamlarında kullanılan bir söz

H. (Hemi da hillesiz olmalı) 37/11, 46/29, 49/15, 78/20, 80/1, 99/21, 101/10, 107/12, 107/18, 112/16, 149/18, 166/8, 183/7, 191/21, 202/16, 216/12, 231/27, 234/2

[18]

hemşeri is. (< Far. hemşehrī) memleketli

h.+m (ve bellisiz adamdan. dindaşım bana8.daha yagındır başga mesebliden.
hemşerim başga vila9.atlıdan. bana eyilig eden) 173/8

[1]

hepisi zmr. sözü edilenlerin tamamı, cümlesi

h. (ya si12.ziñ paşıñızıñ gılları dahi hepisi sayılıdır) 90/12

[1]

hepimiz zmr. konuşanı kendisi ile birlikte olanlar

h. (Hepimiz uyumayacağız) 159/25, 159/25

her sf. Far. aynı tür ve özellikte olanların tümünü teker teker belirtmek için kullanılır.

h. (ve haneleriñizi 10.evlogis edergen, muhabetlü gonuşmalarımızda her dürl l.lü
hali geyifiyetiñize vagıf olurudug) [K2]/10, m/4, m/4, p/8, p/23, 2/17, 2/17, 3/8,
3/25, 4/3, 4/20, 4/20, 5/14, 5/16, 5/19, 8/27, 9/27, 15/5, 17/10, 22/1, 22/13, 23/15,
24/19, 27/19, 27/19, 29/2, 29/2, 30/10, 30/21, 31/28, 32/9, 33/6, 37/15, 37/17,
39/1, 39/15, 39/18, 39/27, 40/1, 40/2, 44/3, 44/4, 46/25, 47/26, 48/3, 51/22, 51/24,
51/25, 52/13, 53/18, 54/6, 58/24, 59/22, 63/18, 68/4, 69/21, 69/22, 69/22, 74/4,
74/5, 82/14, 82/16, 82/24, 84/19, 89/11, 92/2, 93/10, 94/12, 94/18, 95/12,
96(2)/24, 97/16, 98/15, 102/22, 105/22, 108/29, 111/2, 111/5, 111/14, 118/17,
118/18, 119/12, 121/3, 121/4, 121/9, 126/7, 127/11, 128/12, 128/16, 129/6,
129/13, 132/16, 132/17, 133/5, 133/5, 135/20, 137/28, 138/1, 143/22, 144/24,
146/14, 148/4, 150/18, 150/20, 152/5, 152/5, 152/13, 153/13, 153/25, 154/3,
162/2, 162/6, 162/28, 168/19, 168/22, 169/2, 171/13, 171/15, 171/17, 177/16,
177/16, 177/21, 177/25, 179/17, 179/20, 179/28, 179/29, 180/6, 180/7, 181/17,
182/14, 183/15, 184/16, 185/1, 185/3, 185/8, 185/9, 188/5, 189/7, 189/11, 189/12,
189/16, 189/19, 190/10, 191/23, 192/26, 194/8, 194/25, 196/8, 197/25, 198/8,
198/12, 198/13, 199/19, 199/23, 199/23, 199/23, 200/15, 200/15, 200/24, 200/24,
202/11, 202/22, 203/5, 204/16, 204/27, 206/6, 206/25, 207/10, 207/15, 208/10,

213/2, 214/1, 215/20, 216/3, 217/1, 218/19, 219/23, 219/24, 220/12, 220/29, 222/22, 225/1, 225/6, 226/20, 226/22, 227/8, 227/10, 236/11

[189]

heraged is. (< Ar. hareket) davranış

h. (ve fena heraged, tagsirad, günah, ve beynamuzlug³.denilir) 167/2, 193/2

h.+dir (ve tabdig olma-[167]1.yan iş, fena herageddir) 167/1

h.+i (Bunun için şimdiki Loturan heragedida görününce) [TH2.]/24

h.+lerde (ki bu maneniñ sahihliğı değıl yüz²⁰.de görünen heragedlerde aranılıñ) 110/20, 157/4

h.+lere (ve sayrı fena heragedlere sarf²³.ederler) 195/22

h.+leri (gi cemiy mah¹⁰.lugadlarıñ hıvzı ve heragedleri Allahdan tedbir olur l l.lar) 33/10

[8]

heraged ed- f. (Ar. hareket+T. ed-) davranmak

h.-digden (İnsan zamiriñ sesine gulag vermeyib ilehi tembihiñ⁷.hilafına heraged eddigden soñra o ifdiharlı halinden eñ⁸.peçare hale düştü) 96(1)/7

h.-meden (bu Allahı¹².gücendireceg bir heraged edmeden peg sagına. Alla¹³.hıñ gorgusundan olan faziletler bunnardır) 190/12

[2]

heragedlen- f. (Ar. hareket+T. len-) harekete geçmek

h.-ib (illa Babaya olan husumedlerinden¹⁰.heragedlenib sayrı dürlü yağlışlara sabdılar) 132/10

[1]

heraget

1. is. (< Ar. hareket) davranış

h.+e (ki eblehlig, ve²⁰.bilgisizlig bunnarı şaşırıp böyle bir heragete getirdi) 61/20

h.+i (ve ne da gen22.di başına olan herageti götü) 28/22

h.+iñ (ve sağlığına10.sagad verir. bu çeşid heragetiñ kâzib davacıları11.ve ifdiracıları. şeytanıñ cinsidir) 214/10

h.+inde (ve bugün tegmil26.hıvz olmalı her dünyâvi maslaatiñ heragetinde) 192/26

h.+ler (ve sayrı va28.cıbsız heragetler işlerler ve öyle tarigile gerçege oru29.cu rezil ederler) 181/28, 204/25, 217/7

h.+lere (ve gorgula9.cak heragetlere cesaret ile sogulurlar) 6/9

h.+leri (azgınlıg, nevsanied, teniñ fena heragetleri, merhamet15.sizlig, hillebazlıg) m/14, 132/5, 171/23

h.+leriñ (bugibi taksiratlı heragetleriñ4.yasağıyle bu faziletler tariflenir) 205/3

h.+lerini (Bulursun gitapların3.da yazdıkları insan heragetlerini) 45/3, 224/3

2. is. vücudu oynatma

h.+leriyle (Anca yüreğiñ ibadeti haçan vicutiñ19.heragetleriyle aşgareye çıkar) 38/19

[15]

heraked is. (< Ar. hareket) davranış

h.+ler (ve bitün ömürlerini fena herakedlerle geçir25.diler) 162/24

h.+leri (ve2.fena herakedleri edenner nihayedsiz gazebiñ eziyetine ge3.decegler) 158/2

[2]

heraked ed- f. (Ar. hareket+T. ed-) davranmak

h.-di (İbdida Eva zayıf tabiet olduğundan heraked19.eddi bu tehligeli işe) 95/19

[1]

herami is. (< Ar. harāmī) haydut

h.+ler (hacan bir gimse22.başgasınıñ zatını zor ile gapar, heramiler gibi) 208/22

[1]

herared is. (< Ar. ḥarāret) coşkunkluk, ateşlilik

h. (ve cemiy Anadolu Hristiannarı6.na memfaad olmasına sebep olmag için yüreglerine bir7.azim herared düşmegile çoğ taraflara meddublar) o/7, 181/20

h.+li (ki kelisanın Bapazları ilehi törelerin vagdında vacib10.olan gıyâfedleri geyinirler, mumlar yanar heraredli i11.manımızıın işaretine) 156/10

h.+lû (Allaha Heraredlû Duaciınız Kasareas) s/17, 72/15, 113/12

[6]

heraredlendir-f. (< Ar. ḥarāret T. lendir-) hararetlenmesine sebep olmak

h.-di (acaba ehdiabar ve rağbed u15.mudumu bu işe heraredlendirdi bunnarı) 61/15

[1]

heraret is. (< Ar. ḥarāret) coşkunkluk, ateşlilik

h. (imdi herareti11.le reca ederim) [K1.]/10, n/27, 193/20, 196/9, 227/5, 230/21

h.+e (ki bunnardan21.gamedlenelim daha Azim herarete) 156/21

h.+i (iki seneden beri yüreg15.lerinde olan herareti) o/15, 10/20, 144/21, 181/21

h.+imiz (hadda peg seyreg yağlaşmamız25.dan helas edicimiz Hristoza yakışan heraretimiz soumaya) 150/25

h.+inden (Egglisamızıın tertib eddiği dualeriñ o24.gunması, yâhod yüregimiziñ heraretinden tariflendiği25.recaler) 40/24

h.+ine (ve eyi27.amelleriñ heraretine gayiredlendirmeye) 125/27

h.+iylen (Uzun dualer yüre27.ğın heraretiylen oldugça) 40/27

h.+l (ki ala bilir idi, eğer gendisi heraretl.4.ricayle) 220/3

h.+li (bizi fazi21.letli amellere daha gayretli, ve daha heraretli eylesiñ22.deyi) 164/21, 181/18, 188/25

h.+lerini (ve gıymetini daha eyi tanıyıb17.heraretlerini, ve gayretlerini artırsınlar) [ks.]/17

h.+l  (İgi seneden beri vagid vagid hagire gelen heraretl  2. Nameleri izden)
[Th1.]/1, [Th2.]/29, 38/4, 189/14, 218/19, 219/28, 221/3

[27]

heraretlen-f. (Ar.  ar ret+T. len-) co mak

h.-eceg (ve buna be zer11.ba ga bir zat yogdur, o zaman y re imiz
m cerred12.heraretleneceg) 39/12

[1]

heraretlendir-f. (Ar.  ar ret+T. lendir-) co turmak

h.-ir (ve y -[219]1.re i heraretlendirir ger eg ifdihari  arzusuna İnci2.li  erif)
219/1

[1]

her bir sf. sayılabilen  eylerin ayrı ayrı hepsi

h. (ve siz gosmigoslar, ierosini sahablarına olan 29.d ny vi deyinleri izi. neticeyi
kelam her bir Hristian) r/29, 1/5, 2/27, 5/24, 6/21, 7/14, 13/6, 29/6, 29/23, 36/18,
39/22, 41/19, 41/20, 46/12, 48/18, 50/18, 51/22, 54/14, 62/2, 65/14, 68/13, 72/6,
77/29, 79/25, 80/3, 80/6, 80/7, 81/29, 83/4, 85/5, 90/2, 122/4, 123/14, 139/27,
141/15, 146/1, 155/7, 155/8, 157/21, 162/5, 164/12, 170/3, 170/9, 170/13, 170/28,
171/18, 172/8, 174/15, 179/13, 179/17, 181/2, 194/6, 194/11, 207/14, 212/15,
213/7, 215/27, 219/18, 219/21

h.+i (dini  bilgisi28.ni, ve her biri lisaniyle igrar edmesini) 2/28

h.+ine (d rd be  y z11.gadar Hristiannardan kitabı  her birine segizer gru 
nisif12.daha para geldi) o/11, 4/18, 10/10

h.+ini (ve eyi tanır2.herbirini ne vermeliydi ini, bu sebep icin  og defa in-3.san
alamaz onu) 220/2

h.+i ize (ve memlegete g re, ve gemalete3.g re her biri ize lazım olan k milli i
ve yetigli i) s/3

h.+isi (Her birisi fagat gendi11.geyfini, ve rahatlı ını ister) 6/10, 28/18, 34/1

[68]

her şey is. orada bulunanların hepsi

h.+e (ve bahusus hacan bunar bir ihdiyâr olub herşeye14.nacar galırlar) 198/13

h.+i (Zira fagad iste8.mesiyle zahmedsiz gadirdir herşeyi yogdan var edmeye) 26/8, 220/29

[3]

hesab is. (< Ar. hisâb) bir iş için önceden ayarlama yapma

h.+da (Hristozuñ şeyirdleri, hesabda peg az, baya8.ğı fugara, silahsız, elfazsız) 129/7, 174/19

h.+ınca (ki Hristos beseriyed hesabınca anlerden çıg24.mışdır) 107/23

[3]

hesadar is. (Ar. hisse+Far.-dâr) paydaş

h. (ve nihayetinde bu27.şerif bahşışlardan gendisi hesadar olub) 147/27, 150/19

h.+ı (bir adam ılayıg üzere Ruhani10.sırrıñ hesadarı olmaya vacibdir) 149/10

h.+ıdılar (çünkü çocuklar lehimden ve gandan hesadar ıdılar) 105/5

[4]

hesadar et-[Ar. hisse+Far.-dâr+T. et-] ortak etmek

h.(d)-er (cümle bulu28.nannarıda hesadar eder) 147/28

h.(d)-iyor (ve bu halgı fagad hamursuz4.egmeğe hesadar ediyor) 148/4

[2]

hesadarlık is. (Ar. hisse+Far.-dâr+T. lık) paydaşlık

h.(ğ)+ıñ (oldu ki in15.san bu hesadarlığıñ vasıtası ile Hristozule birleşib16.bir Ruh olur) 148/15, 150/5

h.(ğ)+ına (yaglaşırlarısa bu sırrın hesadarlığına, gendi başla11.rına Allahıñ gazebini çekerler) 150/10

[3]

hesapsız sf. (Ar. hisâb+T.+ sız) sayısız, çok

h.+sız (hesabsız çeşid bozgun fikirler) 6/6, 9/14, 37/16, 61/26, 73/16, 225/4

[6]

heva is. hava yuvarını oluşturan, bütün canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz, akışkan gaz karışımı (krş. hava)

h.+de (“ buludlarıñ ara20.sına hevade Rabbiniñ istiksali icin) 159/20

[1]

hevale is. (< Ar. havāle) ısmarlama, devretme

h. (Zira ömürümüz bizim rızamıza hevale de17.ğil.) 205/16

[1]

hevale ed-f. (Ar. havāle+T. ed-) ısmarlamak, devretmek (krş. hevale et-)

h.-di (yani. günahı bilmeyene, bizim için günahı hevale29.eddi) 115/29

[1]

hevale et- f. (Ar. havāle+T. et-) ısmarlamak, devretmek

h.(d)-er (ve vicutile bera19.ber gecirdiği ömürünüñ her zuhrietini bu Allahıñ ga20.derine hevale eder) 189/20

h.(d)-erler (ve iytigadı dışarıda8.olan bazı nişanelere hevale ederler) 176/8

h.(d)-iyor (Yisus[185]1.Hristos her hristianı aziz gitabıñ tefdişine hevale ediyor2.demeyle) 185/1

[3]

heyal is. (< Ar. hayāl) hayal

h. (İlla bir heyal gibi cüzi ta2.nırız) 88/1

[1]

heygel is. Ar. taş, tunç, alçı , kil gibi maddelerden yontularak kalıba dökülerek ya da yoğrulup pişirilerek biçimlendirilen eser; yontu

h.+idir (ki cesetiñiz18.Allahdan size verilen Ruhıl Kudusüñ heygelidir) 207/18

[1]

heyi ünl. seslenmek veya ilgi çekmek için söylenen bir söz

h. (yani. heyi Allahıñ gani, ve higmed ve elminiñ de7.rinliğı) 102/6, 118/2, 159/6, 217/11, 226/15

[5]

heyibed is. Ar. korku ve saygı uyandıran görünüş

h.+li (ve29.tarifleriyle her bir zamanda böyle heyibedli rafazılar) 77/29, 116/13, 123/6, 124/20

[4]

heyibedlig is. (< Ar. heybet+T. lig) görünüşü korku ve saygı uyandırma

h.+lerini (insan bu govalanmalarda Azizleriñ13.çegdigleri eziyedlerin fagad serdiglerini, ve heyibe14.dliglerini düşündüğde) 76/14

[1]

heyvanad is. (< Ar. hayvānāt) hayvanlar

h. (ve bu dahi malumdır, ki evvelgi nomosuñ8.gurbanları, onnar, ki heyvanad boğazlamasına mahsus9.du) 115/8

[1]

hırsız is. başkasının malını çalan kimse

h. (gereg nahag, rüşved aldıgca, hırsız sayılır6.lar) 211/5

h.+dır (ve dahi hırsızdır on14.nar da ki) 210/13

h.+dırlar (Dahi hırsızdırlar onnarda, ki miri maline nazı15.r igen) 211/14, 211/18

h.+ı (yâhod evlerine hırsızlı gizlerler, yâhod) 204/9

h.+lar (yâhod hacan hırsızlar, ve hera19.miler, fena feyllerine, Allaha yalvarırlar) 187/18, 199/20, 211/18, 211/25

h.+lardan (yâhod yan29.gından harab oldug, yâhod hırsızlardan soyuldug[212]1.deyereg zegâd isterler) 211/29

h.+ları (ve ileğennere21.su goyub icine hırsızları görürüz derler) 175/21

h.+larıdır (böyle hır28.sızlar gecenin o yaramaz hırsızlarıdır ki) 209/28

[12]

hırsızlık is. başkasının malını çalma (krş. hırsızlık)

h. (Hırsızlık etme) 7/28, 7/29, 168/12, 209/25, 210/12, 210/22, 213/6, 217/4

h.+lar (Zira15.galbden yaramaz figirler, gatiller, zinaller, hırsızlık-16.lar,galbeligler,güfürler çıkarlar) 216/16

[9]

hırsızlık is. başkasının malını çalma

h.(ğ)+ı (igdzıdır bilmeye bu hırsızlığı4.yasag eden Allah gimdir) 8/3

h.(ğ)+ın (Me26.sela didaskalos ekkisada hırsızlığıñ haggına nasihat27.eder) 7/26, 212/11, 212/16

[4]

hırz is. (< Ar. hırş) bir şeyi elde etmek için duyulan önüne geçilmez istek, aşırı tutku

h.+dan (ki zorlanma22.dan, yâhod bir saygısız hırzdan gametlenib yaradmadı) 29/22

[1]

hıvız et-f. (< Ar. hıfz+T. et-) korumak

h.(d)-e (ve hem gadirdir bunnarı dayıma yetig hıvız ede13.guvvetiniñ degmiliğiyle) 27/12

[1]

hıvz is. (< Ar. hıfz) koruma

h.+ı (ve bunnara verdiği feylli6.guvvetleriñ hıvzı) 33/6, 33/10, 52/9, 53/9, 203/12, 211/15

h.+ına (ki cü26.mleniñ hıvzına igdzıdır) 173/26, 194/22

h.+ıne (Böyle ibadet ile beraber tembihleriñ hıvzına da ister) 60/8

h.+ını (Emir namede hag ta-[58]1.ale yazdığı tembihleriñ tegmil hıvzını ister) 58/1

h.+ıyle (ve ilehi tembihleriñ teg.9.mil hıvızıyle) 84/9

[11]

hıvz ed- f. (Ar. hıfz+T. ed-) korumak

h.-di (Zira Abosolosuñ vagdından bu vakı24.da gadar bir garere tebdilsiz hıvz eddi bu Abosolos25.lardan vaz olan imanı da) 132/24

h.-diğinde (hadda insan o22.nu hıvz eddiğinde, sadıg bulunsun Allahıñ huzurun23.da şerif kitabda göründüğü gibi) 68/22

h.-me (emma bazı11.defa zuhur eder, ki bir adam dinini tegmil hıvz edme12.icin) 172/11

h.-mediler (yani. ol Melegleri, ki evvelki halini hıvz9.edmediler) 89/9

h.-medilerisa (ömürüñ hayatında ehyâ o3.lacaglar, ve negadar hristiannar imanı hıvz edmedilerisa) 157/3

h.-meli (ve ilehi tembihleriñ teg.9.mil hıvızıyle bu imanını hıvz edmeli) 84/9, 85/5

h.-meliyiz (lakin çoğ7.fayıdalıdırlar, ve bitün iydigad ile hıvz edmeliyiz bun8.narı) 156/7

h.-mesiyle (ve bunu düşmanlarından sagınıb hıvz13.edmesiyle) 108/13

h.-meye (ve hıvz edmeye gim gadiridiğini, ve eddi13.ğiniz eyiligleriñ eyivazını gimden gözedmeliyidiğini) r/12, 53/5, 69/15, 142/3, 172/2, 172/4, 172/6

h.-meyle (ki bu gü22.neşiñ şavkını hıvz edmeyle cemiş malugatlarıñ eyi23.liği için gullanır) 36/22

[17]

hıvz et- f. (Ar. hıfz+T. ed-) korumak

h.(d)-e (ve insan bu tari26.k ile hıvz ede biliridi o tegmil ifdiharlığı) 94/26, 147/14,

h.(d)-eceg (e20.ğer bir gimsa beni seversa, tembihimi hıvz ede-21.ceg) 217/21

h.(d)-eçeğidi (ne18.tarig ile dayima hıvz edeçeğidi o ilg ifdiharlığı te19.bdilsiz) 91/18

h.(d)-eler (hadda högümle11.rinde bulunan insannar amellerine farz olan doğruluğu12.hıvz edeler) 200/12

h.(d)-elim (ki hıvz edelim böyle fehimi) 173/16

h.(d)-en (ve bu imanıñ haznesini derünine hıvz [71]1.eden egglesadan daha esgi bir zad yogdur) 71/1

h.(d)-ennere (ve öbir taraftan bu nomo24.su hıvz edennere Allahdan vad olan eyiligleri haber ve25.rib sevindirmeyle) 72/24

h.(d)-er (Kelisayı şerifimiz ba23.zı lisanılan teslim olmuş adedlerde hıvz eder) 155/23, 156/23, 191/16, 233/25

h.(d)-ereg (Yeriñ yüzüne enib2.mübareglenmiş bikir Meryemiñ rahminde ten aldı bu3.nuñ bikirliğini kedersiz hıvz edereg) 103/3, 135/27

h.(d)-erler idi (ki bu helaslı gerçeğliği Nuh3.Beyigamberden evvel gelen ve soñra gelen atalar dünyâ4.nıñ yaradılmasından beri gavi iman ile dutarag hıvz5.ederler idi) 134/5

h.(d)-erlerisa (Negadar hristiannar imanı lekesiz hıvz ederlerisa) 157/1

h.(d)-iyor (Bu Aziz ke11.lisa, ki dinimiziñ sahiliğini hıvz ediyor) 74/11

[17]

hıvz eyile- f. [Ar. ħifz+T. eyile-] korumak (krş. hıvz eyle-)

h.-diler (ve Kelisayı tebdilsiz ve noksansız hıvz eyile29.diler cemiy zemannarda) 132/29

h.-ye (ve Allaha magbul ö20.mürüñ ölçüsü bunnarda mevcut deyi hıvz eyile21.ye) 128/21

[2]

hıvz eyle- f. [Ar. ħifz+T. eyle-] korumak

h. (Yâ[216]1.Rabbi! ağzıma muhavaza(begci) goyı, ve dudagla2.rımıñ gapısını hıvz eyle) 216/2

[1]

hıvz ol- f. [Ar. hıfz+T. ol-] korunmak

h.-a (ve29.her bir hristiandan şübbesiz iman ile hıvz ola bu sebeb [82]1.için) 81/29, 139/19

h.-du (ve24.kelisa bir ufag sefine içinde hıvz oldu) 74/24

h.-dugca (ki iman10.ömürüñ nihayetine gadar hıvz oldugca, mim11.kin değildir eyivazsız gala) 157/10

h.-duydı (Zira ilg adamda ilg şavgdan bir migdar hıvz7.olduydı) 97/7

h.-mag (ve gerek içinde bulunan cemiy[33]1.mahlugadlarıñ hasiyetleri hıvz olmag için) 33/1, 57/2

h.-malarına (ve donanmasına. pecareleriñ, fagırla7.rıñ, yetimlerin, ve dul garılarıñ hıvz olmalarına) 197/7, 198/16

h.-malı (ve bugün tegmil26.hıvz olmalı her dünyâvi maslaatıñ heragetinde) 192/26

h.-masa (ve gorgusuz ol15.a, eğer sayrısıñın gabucu zulmünden hıvz olmasa bu16.gibi) 208/15

h.-ub (ve nizamı hıvz olub geli3.yor şimdiye gadar) 34/2, 79/18, 156/5, 177/7

h.-unan (ki bu4.Ekklisada hıvz olunan imanda tebdilsizdir Aziz kita5.bıñ bu isbatına göre) 71/4

h.-undu (illa tegmil7.hıvz olundu, hag daale murad eyiledi Rosiayada ga8.bul eddirmeye) 133/7

h.-unur (Anca bizim Aziz Egglisamız,21.ki şimdi cemiy rum, ve rus Hristiannarından hillesiz hıvz22.olunur) 132/22

h.-urlar (ki Allahıñ muradı12.aliyesi yoğ igen mahlugatlar hem hıvz olurar) 33/12

h.-uyor (İlla gög9.yüzünde hazırlandı, ve orada hıvz oluyor) 122/9

[20]

hıyâned is. (< Ar. hıyânet) kutsal sayılan şeylere el uzatma, kütülük etme veya karşı davranma

h. (ve dahi hırsızlar ve aldadıcı26.lar bellennmeli ol hıyâned fugaralarda) 211/26

[1]

hıyânet is. (< Ar. ĥiyānet) kutsal sayılan şeylere el uzatma, kütülük etme veya karşı davranma

h.+indedir (Bu tembihiñ hıyânetindedir hagimlerda hacan [204]1.rüşfed için) 203/29

h.+leri (Bu tembihiñ hıyânetleri olurlar ağır zahmetle22.r ile) 204/21

[2]

hıyanetlig et- f. (Ar. ĥiyānet+T. et-) hainlik etmek

h.(d)-erler (yâhod hasta haneleriñ ma12.lıne hıyânetlig ederler) 210/12

[1]

hız is. hareketteki çebukluk; sürat

h.+ını (ve götülüğe meyilli olan şiddetli hızını11.gereği gibi meks edmeye) 46/10

h.+ları (Negadar hristiannar fena tamahları için, ve zen3.ginniğe olan azgın hızları için) 195/3

[2]

hianet is. (< Ar. ĥiyaānet) kutsal sayılan şeylere el uzatma, kötülük etme

h.+lerine (ve10.igdiza eddiğinde ömürümüzü dahi esirgemeyelim itibarı11.ve izzeti için düşmannarına, ve asılarına, ve hianetleri12.ne garşı) 199/12

[1]

hianetlik is. (Ar. ĥiyaānet+T. lik) hıyanet

h.(ğ)+ini (yâhod zor ile,5. ya hilleye zabd edmeyi, ve gonşunuñ zemmini ve hianet6.liğini yasag eddi cemiy insannara) 217/6

[1]

hiba ed-f. (< Ar. hibe +T. et-) bağışlamak

h.-meyeceg (nasıl hiba15.edmeyeceg bize onuñile beraber sayir eyiligleriñ cüm16.lesini) 118/15

[1]

hibe is. Ar. bağış

h.+sıdır (illa Allahın hibe6.sıdır) 166/6

h.+yi (her ediye-24.yi salih, ve her hibeyi kâmile yogarıdandır, nurların25.pederinden ener) 219/24

[2]

hidam is. (< Ar. hitām) son, bitiş

h.+ı (yani. Nomosun6.hidamı Hristostur) 114/6

h.+ını (ve bu nesne aşgare ibaded hanenin ve ande28.icra olunan şardların hidamını beyân eder idi) 113/28

[2]

hidam bul- f. (Ar. hitām+T. bul-) son bulmak

h.-du (ve dahi nomosun gendisi5.hidam buldu) 114/5

[1]

higmed

1. is. (< Ar. hikmet) Tanrı'nın insanlar tarafından anlaşılamayan amacı

h. (yani. heyi Allahın gani, ve higmed ve elmini de7.rinliği. onun hükümlerini ifdihas edmeg) 102/6

h.+ini (yani. heyi Allahın ganiliğini, ve3.ilmini, ve higmedini derinliği) 118/3

2. is. (< Ar. hikmet) bir şeyin olmasındaki gizli sebep

h.+den (yani. Maasum böyüyüb,19.ruhile mütegavvi , ve higmedden dolar idi) 109/19

[3]

hilaf sf. (< Ar. hilāf) yanlış, aykırı

h. (Negadar adamlar and edersa hilaf yere) 186/16, 187/9, 188/1, 213/23

h.+ında (emma mugayir gedenner, ve hilafında bulunannar) p/21, 39/17, 52/11, 162/25, 164/10, 177/28, 185/10, 196/16, 201/28, 202/20, 203/16, 218/14

h.+ına (İnsan zamiriñ sesine gulag vermeyib ilehi tembihiñ7.hilafına heraged eddigden soñra o ifdiharlı halinden eñ8.peçare hale düştü) 96(1)/7, 172/14

h.+ını (Biz hristiannar bu tembihiñ hilafını edmiş olmayız) 182/24, 193/3, 203/14

h.+lar (yâhod22.sözünü çoğ hilaflarilen örmeye öyle adam mücer-23.red ta o zahmetleri çegeceg gendisida başgalarından24.bedel üzere) 215/22

h.+sız (Zira bu iman hilafsız vad eder gendine öbir14.ömürde verileceg ilayığ, ve azim icireti) 140/13

[23]

hillebaz is. (< Ar. hîle+ Far.-bāz) hileci

h.+larıñ (şimdiki hillebazlarıñ,10.ve kâzibleriñ bulanığ guyularına seyirtmeyle meseb11.sizliğin çırgafını yudub boğulmasınlar) 15/9

[1]

hillebazlıg is. (Ar. hîle+ Far.+bāz+T. lık) hilecilik

h. (azgınlığ, nevsanied, teniñ fena heragetleri, merhamet15.sizlig, hillebazlıg) m/15

[1]

himmed is. Ar. yardım (krş. himmet)

h.(bu da siziñ eyâmıñızda himmed olmasını tedbir 10.eddi helas edici Yisus Hristos efendimiz) [K1.]/9

[1]

himmet

1. is. Ar. yardım

h.+iñiz (bu kitab, eğer himmetiñizile, ve nazarıñızile basmaya 23.verilib) i/22

2. is. Ar. gayret, çalışma

h.+leri (ve bizi bu Allahıñ itaadına7.borçlu eden himmetleri, ve geremleri; bu gibi bilgiyi8.diniñ tarifinden öğrenmeliydiler) 8/7

[2]

hind is. huzur, kat

h.+inde (yani.Zira Allahın hindin14.de hagdır) 122/14

[1]

hirotonia is. Yun. belli bir amaca ulaşmak için türlü işler arasında bağlantı, ilişki, düzen ve uyum sağlama; koordinasyon

h. (ve hirotonia 18.Kelisanın cemaetinin içinde elleri başın üzerine go19.mayle) 153/17, 153/22, 154/2

h.+ya (ve20.cemaed dahi bu hirotoniaya sahab olarak avaz eder21.bu lafsı) 153/20

[4]

hirotonis is. koordine

h. (ki her kim4.bu tarz üzere hirotonis olmadısa) 154/4

[1]

hitab is. (< Ar. ḥiṭāb] seslenme

h.+dır (Zira iman isminin manesine12.göre, sonra olacak nesneye hitabdır) 157/12

[1]

hitan is. (<Ar. ḥitān) sünnet etme

h. (onda, yani Hristosta el i10.len olmamış hitan ile haten (sünnet) olduñuz) 142/10

h.+ı (Zira Hri11.stozun hitanı (sünneti) ile günahların cesetinden so12.yulduñuz) 142/11

h.+ın (sisi vasi13.yedde (Tevradda) tertib olan Hitanın (sünnetin)14.yerine, şimdi yeni vasiyedde (İncilde) taamid feyil eder) 142/13

[3]

hizmed ed-f. (< Ar. ḥidmet+T. ed-)birinin işini yapmak

h.-meye (ki helası miras edeceğ insanlar için hizmed[89]1.edmeye gönderilirler) 89/1

[1]

hizmed et- f. (< Ar. ĥidmet) birinin işini yapmak

h.(d)-en (yani, anler cümlesi hizmed eden ruhlar de26.ğil midir) 88/25

[1]

hizmet is. (< Ar. ĥidmet) birinin işini görme

h.+leriniñ (bu gitabdan öğreneceksiñiz siz igdigatlu Bapaz27.lar ierosininiñ gıymetini, ve hizmetleriniñ nogsansız ic28.rasını) p/27

[1]

hoca is. (< Far. ĥvāce) yol gösteren kimse

H.(Böyle gelamlarile alimdar Hoca Baulos ehtimamilen25.isbad eder) 232/24

h.+dan (Zira bu23.hocadan dünyaya gurtlarıñ arasında goyunnar gi24.bi göndürüldüler) 75/23

h.+lar (ve bazıları çobanlar,16.ve hocalar nasb eddi Azizleriñ kemali için) 136/16, 194/5, 199/3

h.+lara (Ruhani ve dünyâvi zabitlere, hocalara, eyilig edici24.lere, analara, ustalara, ve ihdiyar adamlara) 197/23

h.+larda (ve eyi hocalarda 20.bulmaya, ve bunnara Allahıñ nomosunu öğredmeye) 198/19

h.+lardan (ve dindar16.hocalardan vagid vagid yazıldılar dürlü lisannarda) 13/16

h.+larımızı (Dahi emreder bize, ki hocalarımızı, ve veliyil ni14.metlerimizi sevelim) 200/13

h.+larıniñ (ve mesihiñ telamizleri ilehi hocalarınıñ bu helaslı tembihlerini hoşnutlugile gabul edib) 146/24, 153/29

h.+mızidi (yani, nomos mesihedeg bizim hocamı8.zidi) 69/8

h.+sı (Ve iği çeşid name10.leriñ da hocası Aziz Ruhdur Abosolosuñ bu gela11.mına göre) 58/10, 61/16, 198/27

h.+sından (Yine bu kitabın hocasından kelimdir) 229

h.+sız (ki hoca 3.sız, ve tarifsiz öğrenile) 1/3

h.+ya (ve hocaya mutabıg aziz Ruhun gabıllı olan şeyirda bu gelamı söyler)
219/10

h.+yı (şeyirdler hocayı imrendiler) 75/22

[20]

hor *zrf.* değersiz

h. (ki ibadeti hor bagar, ve tem4.bihlerini tebeler) 42/3, 60/7, 71/18, 99/24, 124/26,
172/20, 218/5, 223/7, 226/15

[9]

horan *is.* Rum. halk oyunu; horon

h.+narı (akide bozan seyir7.ler, eşgiaların horannarı, edebsizlerin türküleri) 207/7

[1]

horyât *is.* kaba halk

h.+ları (dahi högm eddigleri horyâtları idare edemeyece2.gleri salyâneler ile
sıhırdırmassınar) 201/1

[1]

hoşlan-f. (< Far. hoş+lan-) beğenmek

h.-acagları (lakin ten daha ziade meyil eder beş havesin23.hoşlanacagları şeyilere)
92/23

[1]

hoşlandır-f. (< Far. hoş+landır-) hoşlanmasına yol açmak

h.-acag (kezalig beş have13.sleri hoşlandırıcag meyvaların cümlesi mevcududu)
95/13

h.-maya (yâhod onnar, ki çalışırlar fagad ten ille22.tlerini hoşlandırmaya) 180/22

[2]

hoşnudlan-f. (Far. hoşnüd+lan-) memnun olmak

h.-ib (gadirdir bizim helaslıgımızıñ i4.şine ilehi terahumunu gadmaya adaletiniñ bir tgmil5.hoşnudlanıb haglanmasıyle) 100/5

[1]

hoşnutlug is. (< Far. hoşnūd+lug) memnun olma

h. (ve mesihiñ telamizleri ilehi hocalarınıñ25.bu helaslı tembihlerini hoşnutlugile gabul edib) 146/25, 199/8

[2]

hoşnut ol- is. (Far. hoşnūd+T. ol-) memnun olmak, hoşuna gitmek

h.-manıñ (bulunduğu15.ñuz halda hoşnut olmanıñ, ve şügr etmeniñ) r/15

[1]

högküm ed-f. (< Ar. hukm+T. et-) egemenliğı altına almak

h. (rabbi guvvediñ اساسını sihondan göndüreceg-6.dir sana ve düşmannarınıñ arasında högküm ed) 230/6

[1]

hög(ü)m is. (< Ar. hukm) egemenlik

h.+ü (Lakin insanıñ raded högmü bozulmuş olur udu) 26/12, 29/23, 124/18, 136/12, 147/8 205/18, 205/24

h.+ümüz (ve nasıl, ki gen19.dimize ömürü biz vermedig, öylece högmümüz yogdur) 205/19, 205/22

h.+ümüzü (gi bu vasıtalar ile günahdan uzag olabiliriz raded20.högmümüzü gayıb edmeyerek) 26/20

h.+ün (ve seniñ 19.högmün her siñsileden her siñsileye geçer) 27/19

h.+üñ (Böyile högümüñ asıl temeli25.ilehi gelam olmalı) 137/24

h.+ünde (illa gendi hög20.münde bulunannar için da) 36/20, 77/12, 139/14, 166/17, 192/19

h.+ünden (Agıl högmünden azl ol3.du) 96(1)/2, 124/17

h.+denr (Zira bu tüm cemaed İncili5.Şerifiñ fagad bir högmündenr büyüür) 135/5

h.+ündesiniz (illa22.namedin högmündesiniz) 73/22

h.+üne (böyüg10.günün högmüne ebedi bendlerde garanluğun altına11.sagladı)
89/10, 218/12,

h.+ünü (ve13.haveslerini meyillerini akılın högmünü alt
edmeye14.bragmamalıydı) 93/13, 137/15, 137/16

h.+ünün (batıl dinni Babas gün batığı högmünün altına21.aldı) 77/20, 135/6,
135/20

h.+üye (högmüye nomosta emirler mesturidi) 170/6

[29]

högm ed-f. (Ar. hukm+T. et-) egemenliği altına almak (krş. högm et-)

h.-digleri (ve mülğ saabları efen-[201]1.diler dahi högm eddigleri horyâtları idare
edemeyece2.gleri salyâneler ile sıhşıdırmasınnar) 201/1

h.-diglerinde (anca hagimler11.ölüme layıg olannarı ölüme högm eddiglerinde)
203/11

h.-diği (ki insan oğlu me9.layiglerini göndürüb högm eddiği yerlerden cemiy
fid10.neleri, ve beyinamusluğu edenleri seçib birigdirecegler) 78/9, 130/13

h.-meye (ki asıl Hristiannar cahd ederler ilehi nametdi16.len illedlerini högm
edmeye) 134/16

[5]

högm et-f. (Ar. hukm+T. et-) egemenliği altına almak

h.(d)-eceğini (Zira Beyigam8.berler Aziz Ruhun vasıtasıile ölümün ve
cehimiñ9.üzerine Hristozun högm edeceğini görmeyle) 120/9

h. (d)-en (Eyi ve fena amelleri ayırd edib högm eden böyle4.bir ferman) 167/3

h. (d)-eni (hadda ö7.lümün vasıtası ilen ölümü högm edeni, yani şeyida8.nı ibdal
eyilemeye) 105/7

h. (d)-er (İlehi nomos bir tariftir, ki insana ayırd edib högm eder25.ne
edmeliyidiğini) 166/24

h. (d)-erler (ve sucsuz ada3.mı gazebe högm ederler) 204/3

h. (d)-er idi (ve fe20.rahlıg högm eder idi) 93/20

[6]

högm ol- f. (Ar. hukm+T. ol-) hüküm verilmek

h.-acag (ve salihlere ebedi eyivaz högm olacag) 161/1

h.-acaglar (ve günahgârlar ebedi gazebe högm o4.lacaglar) 161/4, 163/1

[3]

högm olun- f. (Ar. hukm+T. olun-) hüküm verilmek

h.-ur (lagin Allahıñ şeraatınıñ huzurunda mücerred10.adam öldürmüş gibi gazebe högm olur) 203/10

[1]

högüm

1. is. (< Ar. hukm) karar

h. (Kitaba mutabıg8.högüm bizden yemin ister ol işler için) 188/8

h.+da (Ruhani högümde bu gabaatı ed10.miş olur) 211/9

h.+e (dayima vacib olan itaatı, ve riayeti22.vermeye üzerimizde bulunan högüme) 197/22, 199/14

h.+ler (ve dünyâda mevcud ali högüm14.ler Allahdan duyurulmuşlar) 199/14

2. is. (< Ar. hukm) egemenlik

h.+leri (elmiñ ve marifediñ sevdasını29.ardıralar högümleri altında bulunan İnsannara) 199/29, 209/5

h.+leriñ (ve högümleriñ bir15.milleden alınıb öbir millete verilmesi) 35/14, 46/1

h.+lerinde (hadda högümle11.rinde bulunan insannar amellerine farz olan doğruluğu12.hıvz edeler) 200/11

h.+lerine (ki högümle18.rine verilen Ruhani sürüye talim vermezler) 196/18

h.+leriniñ (ki högümleriniñ altında bulunan 18.İnsannarıñ rahatlığı mamirliği için dayıma oyanıg 19.bulunaler) 199/17, 204/22

h.+süz (Abosoloslar az adamigen, högümsüz, guvved-[61]1.siz varyedsiz) 60/29

h.+ü (ve hayvannarıñ üze-[91]1.rine högümü, ve Allahıñ sayrı bakşşıları) 91/1
[13]

högümdar is. (Ar. hukm+ Far.-dār) kral, padişah, hakan gibi taht sahibi devlet beşkanı

h. (ve akılı dayıma högümdar ederidi ten 10.meyilleriniñ üzerine) 93/9

h.+dır (cemiy yaradılmış mahlugatlarıñ üzerine serbes högüm2.dardır) 31/2
[2]

högüm et- f. (Ar. hukm+T. et-) egemenliği altına almak

h.(d)-emedi (lakin günah4.bu Ademiñ üzerine o gadar galib högüm edemedi) 97/4
[1]

högümet is. (< Ar. hukūmet) devlet yönetimi

h.+i (ve Bedere, hacan her saldanatı, ve5.her högümeti, ve gudreti ibdal eder) 74/5
[1]

hökm et- f. (Ar. hukm+T. et-) egemenliği altına almak

h.(d)-e (Bunlardan soñra dahi gimse gadir değildir cemiy mah11.lugatları hökm ede onun gibi) 14/11
[1]

höküm

1. is. (< Ar. hukm) karar

h. (Zira rum Batisahları, ve yer yüzünüñ cemiy höküm6.saabları silahlandılar) 76/5, 96(1)/4, 225/11

h.+e (ve incili şerifde görünmeyen bir3.höküme saab olub atesile) 132/3

h.+leri (ki hökümleri ve payaları ilayıgsızla7.ra, ve götülere verirler) 211/6

2. is. (< Ar. hukm] egemenlik

h.+lerinde (ve soñ19.ra borçları üzere hökümlerinde bulunan Hristiannara da20.ögretmeye) 14/19

h.+lerini (. heyi Allahıñ gani, ve higmed ve elminiñ de7.rinliği. onuñ hökümlerini ifdihas edmeg) 102/7

h.+üñ (yâni.Babazlar. bu eggliisa hökümüñ ve21.hüzmetiñ bası fagad birdir) 136/20, 139/28

[9]

hökümet is. (< Ar. ħukūmet) devlet yönetimi (krş. högümet)

h.+i (Kelisa hökümeti var) 153/1

[1]

höküm eyile- is. (Ar. ħukm+ T. eyle-) karar vermek

h.-se (İnsanda dayıma [96(1)]1.agıl höküm eyilese) 96(1)/1

[1]

hörmedsizlig is. (Ar. ħurmet+T. siz+lik) saygısızlık

h. (izzedde igamed olunur, hörmed-[160]1.sizligde ekilir) 160/1

[1]

hörmet et-f. (Ar. ħurmet+T. et-) saygı göstermek

h.(d)-ereg (Allah zayıflı[192]1.ğımıza hörmet edereg, altı gün bragdı ömürümüze) 192/1

[1]

hubur is. (< Ar. ħubūr) aşırı sevinç

h.+e (ve ebedi ferah başlarında olarag sürür, ve hubure na10.yıl olacaglar) 162/9

[1]

hulafe is. (< Ar. ‘ulūfe) Osmanlılarda devlet kuruluşlarındaki bazı görevlilere verilen icret

h.+ (Hri14.stoza uygun hulafe ierosinide bulunmadığı için) 233/14

h.+leri (emma Aaron, ve bunuñ11.hulafeleri mohdacidiler hergün ibdida gendi günah-12.ları için) 236/11

[2]

hulisanelig *is.* (Ar. h̄ālis+Far.-āne+lig) içtenlik

h. (gendini ilehi gazebe mü16.stahag bilmeli, ve hulisaneligilen istifar edmeli) 149/16

[1]

hulusane *zrf.* (Ar. h̄ālis+Far.-āne) içtenlikle

h. (iman baş10.ga bir şeyi değil, illa fagad incili şerifiñ bir hu11.lusane gabul olunmasıdır.) 82/11, 201/10, 205/5, 212/22, 216/9, 216/23, 225/17

[7]

humaya *is.* (< Ar. h̄imāye) koruyuculuk

h.+lerine (ve Yisus Hristozuñ salahayetine , ve humayalerine4.gavi umud dutar) 151/3

[1]

husmed *is.* (< Ar. h̄idmet) birinin işini görme

h.+lerini (ve hemi dahi insannarıñ2.çeşid husmedlerini) 80/2

[1]

husmet *is.* (< Ar. h̄idmet) birinin işini görme

h.+e (Beyigamber, ve resul namıyle bu husmete 21.recul adamlar secdi) 56/20

h.+iñ (Azizleriñ kemali için, husmetiñ17.ameli için) 136/16

h.+ini (ve insan helaslıgınıñ husmetini iş edinirler bu kelamın23.isbadı üzere) 88/22

[3]

husmet et- *is.* (Ar. h̄idmet+T. et-) birinin işini görmek

h.(d)-e (ve temelli bağladı, hadda birisi18.öbirine husmet ede) 28/18

[1]

husumet is. (< Ar. ḥuṣūmet) düşmalık

h.+lerini (yani da6.mahgarlıklarını, gibirlerini, gısgançlıklarını,
tesgin7.olmayan husumetlerini) 45/7

[1]

husus is. (< Ar. ḥuṣūṣ) konu

h. (Bu husus için bu çeşid Rumca ki10.tablarını çoğunu bir araya getirib zeyn ile
ogudu11.mısa) i/9, 51/23, 92/7, 96(1)/21, 101/13, 119/8, 147/28, 166/1, 180/2,
189/12, 205/8, 219/2

h.+a (Yani hususa, ki gendini isbadsız heç bragmadı) 34/11, 111/24, 154/11,

h.+e (bu kitabın sonunda21.bu hususe yazılan tefsiri okusun) 117/21

h.+lar (böyle hususlar için Abo6.soloslardan olan Sinodoslardan sonra yedi dane
Azim7.ve ummuman –Sinodoslar oldular) 138/5

h.+lardan (ve cemiy sözleri Ruhani20.hususlardan doludur) 181/20

h.+ların (Ruhani hususların ig22.dızalı şurutlarında) [Th2.]21

h.+ta (Şimdiye kadar her ne söylediyse bu hususta) 51/22, 85/16, 102/25, 103/7,
114/8

h.+uñ (ve bu hususuñ daha tegmil tefsiri için öğrenmeliyiz19.gangı nieddeyidi
resul Baulos, haçan yazar idi bu meg-20.dubu) 230/18

[25]

huzur is. (< Ar. ḥuẓūr) önemli bir kişinin önü; kat

h.+da (yâhod huzurda olmayan bir gimsayı8.başga adamların yanında zemm eder)
214/7

h.+larında (ve itibarlarına saab olalım, huzurlarında ehdiat ile duralım) 200/5

h.+u (ve öylece görüneceğler Yisuz Hristozuñ22.huzuru gıyâmetinde) 159/22

h.+uña (Seniñ huzuruña her17.bir insan adil bulunmayacag) 48/16

h.+una (ve cemiy Milledler huzuruna mev2.cud olacaglar) 122/1, 151/16, 152/8,

h.+unda (yâhod dini için Badişahlarıñ, ve zorbalarıñ5.huzurunda ceygleşmeye)
10/5, 39/28, 52/17, 65/12, 66/27, 67/26, 68/23, 68/27, 83/5, 130/6, 134/24, 151/27,
152/10, 152/11, 152/12, 154/24, 155/3, 190/14, 203/9,

h.+uñda (Zira fani dünyada ömür geçiren insan hag bulun29.mayacag seniñ
huzuruñda) 52/29

[27]

hücum is. (< Ar. hucūm) saldırı

h.+larına (yâni2.hacan İnsanıñ meyli illetleriñ hücumlarına teslim3.olu) 191/2

h.+leriñ (ve ten hücumleriñ azgınnıgını def edmeye) 190/27

h.+u (yâni28.yangın düşmannarıñ hücumu, gonşunuñ hastalı29.ğı) 192/28

h.+una (yâhod illedlerden u24.zag, olmag hacan adam bu illetleriñ hücumuna
zıd25.durur) 190/24

[4]

hüsmet is. (< Ar. ħidmet) birinin işini görme

h.+e (ve faziletlü gimseler bu ruhani9.hüsmete tayin idiler) 4/9

[1]

hüzmed is. (< Ar. ħidmet) birinin işini görme

h.+e (ki bu yüce hüzmede secilmiş, ve nasb olmuş6.gimse ibdida ömürü zemm
olunmamış ola) 153/5, 203/14

h.+leriñ (ve sayır13.Ruhani hüzmedleriñ icrasında bulunmag) 137/13

[3]

hüzmedci is. (< Ar. ħidmet+T. ci) birinin işini gören kimse

h.+leri (ve kelisada olan ibadedleriñ hüz11.medcileri , ve amelyeler) 137/11,
178/5

h.+lerin (ve4.sayır Ruhani hüzmedcileriñ bulunmasına) 197/4

h.+lerine (atalar 5.evlatlarına, ev saabları hüzmedcilerine , hocalar se6.yirtlerine,
zabitler edbaalarına) 194/5

h.+si (Düün aziz töredir, ki bunda Allahıñ hüzmedcisi) 154/5

[5]

hüzmed ed- f. (Ar. ĥidmet+T. ed-) birinin işini görmek

h.-meye (Al-[142]1. laha hüzmed edmeye. ve bundan golayıca fehm olunur) 142/1

h.-miş (Allaha ve adaletine15.hüzmed edmiş olurlar) 203/15

h.+sinner (sadakatile ve ga20.yretile hüzmed edsinner bunnara) 200/20

[3]

hüzmed et- is. (Ar. ĥidmet+T. et-) birinin işini görmek

h.(d)-erek (hadda her birisi öbirine hüzmed ederek2.bitün mesgunıñ dudgunnuğu, ve nizamı hıvz olub geli3.yor şimdiye gadar) 34/1

[1]

hüzmedgâr- is. (Ar. ĥidmet+Far.-gār) birinin işini gören kişi

h.+ları (Bederimiñ negadar iciretli hüzmedgârları ekmege7.doyarlar) 221/6

h.+larıñ (yâhod dekmil ver8.mezler ameliyeleriniñ, ve hüzmedgârlarınıñ iciretini) 209/8

[2]

hüzmet is. (< Ar. ĥidmet) birinin işini görme

h.+e (ve bazı anognosilerden peg27.alimdar, dindar, ve faziletli olannarı bu hüzmete tayin28.ederler idi) 3/27, 152/20

h.+i (hadda bu Ruhani hüzmeti sevincilen icra edeler) 194/15

h.+iñ (ve21.hüzmetiñ bası fagad birdir) 136/21, 140/9, 231/7

h.+ine (Zira Aziz11.Ruh Melayikler gibi İnsan hüzmetine tayin Ruhlardan12.değil) 126/11

h.+leri (Ruhani hüzmetleri icra eden zerrü babazlara) 194/14

h.+leriniñ (ve ruhani hüzmetle20.riniñ çoğluğundan, o sevdamız bu seneye gadar yine21. gerilendiydi) n/20

[9]

hüzmet ed- *f.* (Ar. *ḥidmet*+*T. et-*) birinin işini yapmak

h.-diler (bir vagid hüzmet eddiler, gözleriyle işlere bak8.dılar) 1/7

[1]

hüzmetgâr *is.* (Ar. *ḥidmet*+*Far.-gār*) birinin işini gören kimse (krş. hüzmedgâr)

h.+1 (Kezalıg efendisinden18.gaçan hüzmetgârı, ve köleyi gizletenler) 210/18

h.+larını (yâhod zayıf olan24.nardan zorile variyetlerini, evlerini, hüzmetgârlarını) 208/24

[2]

I

ırla- *f.* şarkı söylemek

1.-yarag (imdi nihayed8.siz ferah ile, ve sevinc ile ırlayarag shiona girecegler) 162/8

[1]

ırsız *is.* (hırsız) başkasının malını çalan kişi; uğru

1. (Zira dayıma rağbedsiz,26.ırsız, ve beyhude adam bilineceg) 215/26

[1]

ısmarla- *f.* emanet etmek

1.-dılar (onnara inandıkları Rabbiye ısmarladılar) 153/27

[1]

İ

ibaded *is.* (Ar. ‘*ibādet*) insanın Allah’a veya başka bir güce inandığını göstermek için yaptığı şeyler; taat (krş. ibadet)

i. (ve derin ibaded sunmaya Allaha, külü şeye⁸.gadir ve gurtarıcısı olduğu için)
36/7, 39/7, 40/6, 40/8, 41/2, 41/18, 41/21, 59/28, 86/16, 178/6, 178/9, 178/12,
179/5, 184/17, 193/28, 222/14, 227, 228, 228,

i.+de (Ve bu gibi dışarı nişaneler ibadedde²⁸.çog faydalıdırılar sayrılarıñ örneğ
almasına da) 38/27, 222/3

i.+den (ki aziz gelisalarda olan¹⁹.ibadetiñ تنها ibadedden başga bir fargı yog)
195/19

i.+e (ve ibadede souglug,¹⁶ve canıñ muzaygasına) m/15

i.+leriñ (ikincisi. sırlarıñ ve kelisada olan ibadedleriñ hüzl¹¹.medcileri , ve
amelyeleri olmag) 137/10

i.+imizde (ve seyird²³.memiziñ aslı budur. bu çeşid ibadedimizde
Yisus²⁴.Hristozuñ eñ guvvetli şefaadıda seçilir) 178/23

[25]

ibaded ed- f. (Ar. ‘ibādet+T. ed-) dinin buyruklarını yerine getirmek (krş. ibaded et-)

i.-meg (Zira bu ibaded hanelerde dindarlar birikirler Al⁴.laha ibaded edmeg
için) 70/4

i.-memiziñ (ve arzla²².rına gadmamızıñ; azizlere ibaded edmemiziñ ve
seyird²³.memiziñ aslı budur) 178/22

i.-mezler (yâhod, onnar, ki egonalar¹¹.bulunmadığı yerde ibaded edmezler)
184/11

i.-meye (ve her²⁴.saad ibaded edmeye) 191/24

[4]

ibaded et- f. [Ar. ‘ibādet+T. et-] dinin buyruklarını yerine getirmek

i.(d)-erler (em²¹.ma galbi benden ırıgdır, ve yog yere bana ibaded eder²².ler)
182/22, 184/10

i.(d)-esin (bunnara secda edmayesin, neda ibaded edesin[168]1.bunnara)
167/26

[3]

ibadedgâr is. (Ar. ‘ibādet+Far. gâr) çok ibadet eden

i.+ları (ki Allahın ibadedgârları, Ruhile, ve hulus24.galbile secda edsinner Bedere) 184/23

[1]

ibaded hane is. (Ar. ‘ibādet+Ar. hāne) ibadet edilen yer

i.+de (beli ibaded hanede cümleden ekklesia tabir olu3.nur.) 70/2, 70/3

i.+lerde (bazı ibaded hanelerde, bazı5.evlerde, ve bazı da yollarda) 2/5

i.+lere (ve ibaded hanelere yagışan afie6.romaları yabdırmanın) r/5, 197/2

i.+niñ (ve ibaded haneniñ, berdesi27.yarıldı) 113/26, 113/27, 230/24

[8]

ibadet is. (Ar. ‘ibādet) insanın Allah’a veya başka bir güce inandığını göstermek içim yaptığı şeyler; taat

i. (Batın ibadet, yani yüreğin [38]1.secdası Allahın muhabbetine) 37/26, 38/5, 38/9, 38/21, 42/1, 44/16, 60/8, 189/10

i.+i (Öğretirler idi Hristozuñ emreddiği ibadeti) 4/26, 10/20, 36/15, 38/16, 38/18, 38/19, 38/20, 38/21, 38/22, 42/3

i.+imiz (Allaha olan ibadetimiz gendine olan itaımıza isbaddır) 37/8, 37/9, 221/18

i.+imizde (Bitün o, ki ibadetimizde mürüvvetli Allahdan 2.talab edmeye borcumuz var) 222/1

i.+imizi (ve böyle ol20.dugdan soñra, ne manisi var ibadetimizi) 178/20

i.+imiziñ (Allaha vacib olan secda23.mızıñ, ve ibadetimiziñ eñ igdizalı tarafları Allahın24.muhabbeti ve gorgusudur) 188/23, 220/9

i.+iñ (lagin azizlere eddiğimiz ibaded onnariñ iba10.detleriyle bizim ibadetiñ bir gatılmasıdır) 178/10, 184/18, 195/19, 196/1

i.+inde (öylece gadir değıldir bilmeye16.ibadetinde gaygı nesneyi istemeliydiğini) 220/16

i.+inden (Zira tı16..şarınıñ ibadeti yüreğin ibadetinden gametlenir) 38/16, 113/12,

i.+ini (Bu gibi dualeriñ ibadetini yasag ediyor efendimiz İ5.sus bu gelamlar ile) 41/4, 223/8

i.+iyile (illa yüreg ibadeti mücerred tiniñ ibadetiyle da ga23.tılmalı) 38/22

i.+lere (. Zira bu ge25.reg bizim ibadetlere, ve gerek azizleriñ şefaatlarına eksil26.meyen bir igdizalı temeldir) 178/25

i.+leri (ki fagad lisaniñ bozgunnuğune mugayed olmaylen15.ibadetleri Allaha hoş görünüb gabul olacag) 176/15

i.+lerimizi (ve ağzımızdan7.olan ibadetlerimizi eşidir) 23/7

i.+leriñ (İbdida . Allaha borcumuz olan ibadetleriñ asıl15.gerçeği, ve dekmili yüregden olan secdadır) 38/14

i.+lerinde (negadar adamlar ibadetlerinde vacibsiz şeyler ister16.ler Allahdan) 187/15

i.+lerine (helas21.lığımıza olan arzımızı onnariñ ibadetlerine) 178/21

i.+lerini (ve lisannarınada mu12.gayed olarag peg düzgün ederler ibadetlerini) 176/12, 193/29

i.+li (Yâhod yer yüzü için ederiz iba24.detli şügürü yaratıcıy) 36/24

[43]

ibadet ed- f. (Ar. ‘ibādet+T. ed-) dinin buyruklarını yerine getirmek

i.-meye (ve5.sayrı mahlugatlar için da dayima ibadet edmeye borçlu6.oluğu beyân olmayle) 37/5

[1]

ibadet et- f. (Ar. ‘ibādet+T. et-) dinin buyruklarını yerine getirmek

i.(d)-en (haçan ibadet13.eden adam gendine gelmeg ile günahlarını tanır) 41/13

i.(d)-er (Yani ibadet eder iken yad milletler8.gibi murayilligile) 41/7

[2]

ibadethane is. (Ar. ‘ibādet+Ar. hāne) ibadet edilen yer

i.+leri (Zira cemiy milletleriñ arasında beg azgın ve yabani[19]1.olannarıñ da ibadethaneleri, ve gurbannarı göründü) 19/1

[1]

ibare is. (< Ar. ‘ibāre) bir düşüncüyı anlatan bir veya birkaç cümlelik söz

i. (ve26.devri Musadan mesihe gadar, hacan ibare olurudu27.yazılmış nomostan) 72/26, 109/7

[2]

ibared is. (< Ar. ‘ibāret) oluşan, meydana gelen

i. (ve bunnardan25.ibared oldu insana yüreğñ gargaşalıgsız iraadlığñ) 90/25, 156/6, 166/2, 169/2, 181/24, 195/9

i.+dır (Emma igin19.ci tarafına fagad Allahñ gelamından ibareddir isba20.tlar) 55/19, 71/23, 130/15, 136/13, 151/26,

i.+dırlar (ve Sith20.den ibareddirlar dindarlar) 74/20

i.+dırlar (Kaynden ibareddirlar kâfirler) 74/19

[13]

ibated is. (<Ar. ‘ibādet) insanın Allah’a veya başka bir güce inandığını göstermek içim yaptığñ şeyler; taat

i.(tı16..şarınıñ ibadeti yüreğñ ibadetinden gametlenir değñ17.l isa, ibated değñildir) 38/17

i.+iñ (Üçüncü. Allaha olan ibatediñ dışarı nişanele19.ri bunnardır)

[2]

ibigusur zrf. (Far. bī+kušūr) hatasız, kusursuz

i. (ibigusur eda edeler cemiy borclarını gerek Ruhani,ve 22.gereg dünyâvi zabitler) 199/21

[1]

ibram eyile- f. Ar. ısrar etmek

i. (gelamını vaz eyile vagidli13.ve vakidsiz ibram eyile) 153/13

[1]

icad ed- f. (Ar. ĩcād+T. et-) bulmak, buluş yapmak

i.-di (ilmi bu gadar acayıb bir vasıte icad eddiki) 117/28, 132/1

i.-diysa (ne gadar çeşid eziyedler4.icad eddiysa insanıñ azgın, ve yaramaz kötülüğü.5.dahi buda beyân olsun) 77/4

[2]

icad et- f. (Ar. ĩcād+T. et-) bulmak, buluş yapmak (krş. icad ed-)

i.(d)-en (ve o figiri icad eden Hristianı silerler5.Hristiannarıñ tefderinden)138/4

i.(d)-erler (onnar, ki hegmetler icad ederler) 182/11

[2]

icad ol- f. (Ar. ĩcād+T. ol-) bulunmak, buluş yapılmak

i-an (Allahdan beyân olan imanımız insannardan icad6.olan gâzib imannardan ayırd olur) 9/6, 156/23

[2]

icad olun- f. (Ar. ĩcād+T. olun) bulunmak, buluş yapılmak

i.-muş (bu azgın tariglerden made daha çok26.fesad çeşitler bulunur dünyâ yüzünde azgın adam-[203]1.lardan icad olunmuş) 203/1

[1]

icat is. [Ar. ĩcād] buluş

i.(d)+mıñ (ve icadımıñ bir tasfırine uygun zañ etmeg) 22/27

[1]

icira ol- f. (Ar. icrā+T. olun-) yapılmak

i.-malıdılar (ve töreler, helas ediciğiñ gel15.mesine gadar icira olmalıdılar) 68/15

[1]

icira olun- f. (Ar. icrā+T. olun-) yapılmak

i.+ duñuz (zira siz gıy120.metilen icra olunduñuz) 207/20

[1]

icired is. (<Ar. ucret) iş gücünün karşılığı olarak verilen para (krş. iciret)

i. (ve dahi gapıcıdırlar negadar23.adamlar icired alırgen) 211/23

i.+den (yâhod ame3.liyeleri, zorladırklar gavilden ve icireden ziade iş işle4.meye) 209/3

i.+lerini (ve semavi Batisahlıgda iciredlerini artırır) 78/19

[3]

iciret is. (< Ar. ucret) iş gücünün karşılığı olarak verilen para (krş. icired)

i.+i (Zira bu iman hilafsız vad eder gendine öbir14.ömürde verileceg ilayıg, ve azim icireti)140/14

i.+ini (yâhod dekmil ver8.mezler ameliyeleriniñ, ve hüzmedgârlarınıñ iciretini) 209/8

i.+iniñ (zi17.ra ameliye, gendi iciretiniñ ilayığıdır) 194/17

i.+leriniñ (iciretleriniñ ilayığı üzere iş24.görmezler, illa ehmallig ederler) 211/23

i.+li (Bederimiñ negadar iciretli hüzmedgârları ekmege7.doyarlar) 221/6

[5]

icmal is. (< Ar. icmāl) gösterge

i. (Hristian dinini öğreden böyle icmal imanınıñ nişanı ta13.bir olur) 80/12, 81/25, 82/5

i.+ında (bu Aziz Ruhun haggında10.bu sebebdan denildi diniñ icmalında) 128/10

i.+i (ve memfaadlı din tarifiniñ bir9.icmali, ki dayima bir ayineye bakar gibi) 80/9, 81/20, 81/28, 128/4, 164/2

i.+iñ (ve bu icmaliñ sekizinci23.babından soñune gadar İstambol derüninde mevcud o24.lan iginci mesguniye Sinodostan tegmil oldular) 81/22

i.+inde (bu egglisia için ihdizası üzere söyleye12.ceğiz Pisevonun tarifinde.
yani. imanin icmalinde) 70/12, 82/1

i.+ine (Aziz Sinodoslarıñ vakıdla17.rında olan Aziz eglisanıñ tarifine zıd
gelereg imanıñ18.icmaline) 126/18

[13]

icra is. (< Ar. icrā) yapma, yerine getirme

i.+ları (İki27.tabiyetleriñ istemeleri arzuleri ve icraları tegmil, ve28.biribirine
garışmagsız galdılar) 106/27

i.+sı (hadda bunnarıñ icrasıilen imanımızi cümleñiñ hu11.zurunda tagrir
edelim) 141/10

i.+sıdır (Bu3.ikinci azimetiniñ sebebi Allahıñ tebdil olmayan ada4.letiniñ
icrasıdır) 122/4

i.+sına (vagid bulamadıg arzuladığımız eyiligleriñ icrasına) n/6, n/17, [ks]/18,
12/11, 29/7, 158/28, 192/2

i.+sında (ve nizamlarını teg11.mil bilmede, ve icrasında olmadan coşub
gelirler) m/11, 137/13, 144/11, 187/23

i.+sından (ve aleme zuhur edeceg nesneleriñ icrasından) 123/9

[15]

icra ed-f. (Ar. icrā+T. ed-) yapmak (krş. icra et-)

i.-megdir (birisi eyi amelleri icra8.edmegdir) 99/8

i.+sını (ki ilehi no11.mosuñ cemiy gelamlarında bulunub bunnarıñ icra12.sını
etmez) 50/12

[2]

icra et- f. (Ar. icrā+T. et-) yapmak (krş. icra ed-)

i.(d)-eler (hadda bu Ruhani hüzmeti sevincilen icra edeler) 194/15

i.(d)-en (ve yardım ede gücü yediği gadar aziz geli14.sada Ruhani hüzmeleri
icra eden zerrü babazlara) 194/14, 231/6

[3]

icra ol- f. (< Ar. icrā+T. ol-) yapılmak

i.-a (hadda heryerde adaled 20.icra ola) 199/20

i.-acag (ve bu högümden soñra18.vakid gecmegsiz anide högmü icra olacag)
124/18

i.-an (yâni, o nomosa.ki 24.ibaded haneniñ icinde icra olan töreleri tarif ederidi)
230/24

i.-du (ne zaman tegmil icra oldu bir eyilig) 99/8

i.-malı (ki bö5.yle şerif amel icra olmalı tagi gendisi gelip hayadda6.olannarı)
147/5

i.-sun (bizi peder7.tarigiyle bir imdihane itgal edmeye, seniñ muradıñ8.icra
olsun) 226/8

i.-ub (yani. töreler,18.ve gurbannar icra olub gelirler idi helas ediciğın
vag19.dına gadar) 68/18

i.-ur (Bu sır vabdismayle beraber icra olur Bapazdan) 145/13

i.-urken (ve İman ilen icra olurken gö5.rünmeyen feyillerde bu denileceklerdir)
144/4

[9]

icra olun- f. (< Ar. icrā+T. olun-) yapılmak

i.-an (ve ande28.icra olunan şardlarıñ hidamını beyân eder idi) 113/28

i.+duñuz (zira siz gıyı20.metilen icra olunduñuz) 207/20

[2]

icün ed. için, -den dolayı

i. (illa aflıgda vermeye onnara bu zülü22.madlıgları icün) 201/22

[1]

iç- f. bir sıvıyı ağıza alıp yutmak

i.-diler (ve bir ruhani8.içgi içdiler. Zira o taam, ve o içgi ruhani tastaan 9.garidi) 73/8, 75/12

i.-en (Zira rabbi der. “tenimi yeyen, ve gal7.nımı içen bende galır, ve ben. de onda galırım) 148/17, 150/13

i.-er (gendüye teyinunet yer 14.ve içer Rabbiniñ cesetini fehmi edmemegile) 150/14

i.-erseñiz (her hacan ki bunu içersiniz15.benim zigrim için ediñ) 146/14

i.-ersiniz (ve bu kâseyi içersiniz Rabbiniñ ölümünü ihbar27.edersiniz) 148/26

i.-mege (yani hec mohdac19.olmayacaglar ne yemege, ne içmege, ne geymege) 160/19

i.-miye (emr eddi13.onnara kâsedenda gezalig cümlesi içmiye) 147/13

i.-meye (ve ördi günnerinde ömürün 24.zahmetlerine cüzi feraglanma için ruhsad veriliyorusa25.yeyib içmeye, ve geyiflenmeye) 195/25

[10]

içerden is. yürekten, kalpten

i. (Zira ibadetiñdi 19.dışarıda görünen nişaneleriñ cümlesi, içerden Alla20.ha olan iydigatıñ, ve secdanıñ fagad isbadlarıdır) 184/19

içeri

1. is. iç taraf

i. (bu iki dışarı azgın düşmannardan başka, içeri22.düşmannarıda peydah oldu) 77/21

i.+degi (Zira yüreğini içridegi itigatı dışarınıñ24.nişaneleriyle görünmemeg gabil değil) 38/23

i.+den (Zira gerek dışarıdan, ve ge7.reg içerden bu müümin dinimiziñ etuğı egberleri heç 8.eksilmeyecegler) 78/7, 127/24

2. . is. iç taraf

i.+gi (ve25.yetig bulunmadığından, bu içeriği doğan ferahdan i26.sbatı seçemez) 58/25, 188/19

i.+ lerine ((Narin gemaletiñ vagdında gem16.ve çirgin illetler içerilerine göglenmedendir) 6/16

i.+mizde (ki bu ceygi cümlemiz se4.ziyoruz ve içerimizde aşgare görünür) 47/4

i+mizdeki (Cümlesinden zi2.yade biz insannarıñ zayıflığını ve bozgunnuğunu isbad3.eden içerimizdeki ceygdir) 47/3

i+niñ (Bunun için her Hristian içeriñiñ iba2.detine sahab olmalı dayima) 39/1

i.+sinde (Allaha yaglaşmaya isteyen, görüneceg nişanelerilen20.içerisinde olan tebdilliğini göstürmeli) 140/20

[11]

içgi is. içecek

i. (ve bir ruhani8.içgi içdiler. Zira o taam, ve o içgi ruhani tastan çı9.garidi) 73/8, 73/8

[2]

içün ed. için, -den dolayı (krş. icün)

i. (Yeriñ yüzünde seyirtleri var idi, ve seyirtler16.cümlesi ağızdan bu sır içün şaatlıg eddiler gova17.lanırgen da) 12/16

[1]

idare is. (< Ar. idāre) yönetme, çekip çevirme

i.+lerine (ve4.sayrı Ruhani hüzmedcileriñ bulunmasına, ve idarele5.rine, Kelisalarıñ, hastahaneleriñ) 197/5

i.+si (ve ondan5.soñrada şerif Monastırımızıñ idaresi güce vardığından6.vagid bulamadıg arzuladığımız eyiligleriñ icrasına) n/5

i.+sine (ve gecime naçar galmayle, zorla6.nır hırsızlıgilen idaresine igdiza edenneri tedarig edmeye) 213/6

[3]

idare et-f. (Ar. idāre+T. et-) yönetmek, çekip çevirmek

i.(d)-emeyece2.gleri (efen-[201]1.diler dahi högm eddigleri horyâtları idare edemeyece2.gleri salyâneler ile sıhışdırmasınar) 201/1

[1]

idare ol- f. (Ar. idāre+T. ol-) yönetilmek

i.-malıydı (ki o emirler üzere i7.dare olmalıydı Yehudi gabilesi) 170/7

[1]

iddahı is. (< Ar. iddi‘ā) öne sürülen düşünce

i.+yılan (yani. igi adam maksus iddahıyı2.lan biri birine ölüme gadar ceygleşmeg) 203/2

[1]

idhal is. (< Ar. idhāl) içine alma

i.+ini (emma şol efzal u12.muduñ idhalini tegmil eddi) 69/12

[1]

ieradiakonos is. Yun. papaz

i.+lardan (Her ekklişede ebiskoposlardan, ieraslar 26.dan, ieradiakonoslardan) 3/26

i.+una (ve Hrisanthos is3.minde şerif Monastırımızıñ bir iydigatlu ieradiakonosu4.na iki seneden beri bir faydalı kitabıñ turgca bası5.lıb meydana çıgmasına) o/4

[2]

ieras is. Yun. sığınak

i.+lardan (Her ekklişede ebiskoposlardan, ieraslar 26.dan, ieradiakonoslardan) 3/25

[1]

iereas is. Yun. rahip

i.+ıñ (ve peşiman olmayıcag. sen Melhisedegıñ ayini üzere ebe-9.dan babaz iereasıñ) 230/9

i.+lar (ve o gurbannarı6.icra eden İereaslar da kezalig bir migdar vagıda mag-7.susidiler) 231/6

i.+larıñ (Batrikleriñ, Ebisgoboslarıñ, İereaslarıñ, ie-[5]1.rodiaonoslarıñ) 4/29
[3]

iereis is. Yun. rahipler

i. (Bu azim Arhiereus Allahıñ18.gendisinden İereis denildi) 117/18, 230/7, 232/22, 233/29, 234/1, 234/1, 234/2

i.+leri (ve ubudietlerle nasb eder11.Arhereisleri, ve İereisleri , yâni, Despotları, ve Bapaz12.ları) 211/11

i.+in (sen Mel-7.hisedegıñ ayini üzere ebedan iereisin) 230/7
[9]

ieremenos sf. Yun. kutsanmış

i. (neticeyi kelam her bir Hristian [s]1.ieromenos ve Laygos bundan öğrenebilirsiniz bulun2.duğunuz mesnete, ve memlegete göre) s/1

i.+lar (ve bu türgece lisanna13.rı bilen hristiannarıñ cümlesi ondan öğrensın ieromenos14.lar,ve gosmigoslar)n/14

İ.+un (Allahıñ gelamı vaz olmalıydı gadir olan İeromenosun18.birisinden) 8/17
[3]

ierokiriklik is. [Yun. ierokiriks+T. lik] vaizlik

i.(ğ)+im (ve bazı gere ierokiri2.ksliğim ile çoğlarınıñ vilaatlarında gonusmag ile) [Th2.]/2

[1]

ierosilia is. Yun. saygısızlık

i. (Zira bugibi hırsızlıg af olun13.maz. (ierosilia) tabir olunur) 210/13
[1]

ierosini is. Yun. rahiplik

i.(bundan öğreneceksiniz siz cemiy²⁷. ierosini sahabları Hristiannara olan Ruhani borcları²⁸.nızı) r/27, r/28, 14/16, 143/8, 143/24, 235/19, 235/20, 235/22,

i.+de (Hri¹⁴.stoza uygun hulafe ierosinide bulunmadığı için) 233/14

i.+ni (ki ierosi-3.ni, ve kezalig cemiy töreleriñizde vagında nihaed⁴.bulacaglar) 232/3

i.+niñ (bu gitabdan öğreneceksiniz siz igdigatlu Bapaz²⁷.lar ierosininiñ gıymetini, ve hizmetleriniñ nogsansız ic²⁸.rasını) p/27

i.+si (ki Me¹³.lhisedegin suraşında onuñ ierosinisi ilen Yisuzuñ ie-14.rosinisiniñ arasında göstürdüğü uygunugilen ol aca-15.yib maneyi bulur) 230/13, 231/14, 235/25, 236/14

i.+sida (Hristozuñ ierosinisida fagad bir amel⁸.tegmil eddi) 236/7

i.+sinden (Melhisedegin ierosinisi Aaronuñ ierosinisinden çoğ¹⁵.üstün üdü rubbeden yanada) 236/14

i.+sine (Zira Aaronuñ¹⁸.ierosinisine bir gimse giremezidi) 234/18

i.+sini (Ve Hristozuñ bu ierosinisini ebedi tabir ediyor¹².Abosolos) 233/11

i.+ye (ki bunnar¹².Allahıñ Nomosu üzere saab olurlaridi ol ierosini-13.ye, ki Aarondan başladığı için) 231/13, 232/28, 233/13, 235/25

i.+yi (İmdi bu gelamlar aşgâreden Mesihe ebedi ierosi-12.niyi verirler) 232/12, 233/18

[25]

ierosinilig is. [Yun. ierosini+T. lig] rahiplik

i.+lerinde (İşte yine bir uygunsuzlug Hristozilen Aaronuñ²⁵.ierosiniliglerinde) 234/25

[1]

ifdihar is.(< Ar. iftiḥār) övünme (krş. iftihar)

i. (bu ifdihar haliñ nasıl gayıb olduğunu) 96(2)/13

- i.+a (cemiyye guv12.vedlerini gullanarag bu ifdihara saab olmalı idi) 93/12
- i.+da (ki mudlag ister yaradıldığında insa24.na inam olan o ifdiharda ölümsüz ola Allahın mura25.dı üzere) 91/24, 101/10
- i.+dır (Ve3.çüngi bu gibi hali keyifiyed gerçegden ifdihardır) 27/3
- i.+ı (İnsanın ifdiharı tam kemaliyle durur[93]1.emma hacan teniñ meyili aglınıñ guvvetini ald eder) 92/29, 94/7, 94/25, 95/2, 96(2)/12, 158/14, 177/16
- i.+ıñ (o za2.man doğru yoldan sapar, ve ifdiharıñ binasını yıgar) 93/2, 93/7, 144/19, 219/1
- i.+ına (sayrı mahlugatlarıñ cümlesinden ziade şerig ol20.du Allahın hasiyetlerine ve ifdiharına) 30/20
- i.+ını (gendi memfaadımızgibi mugayed olalım Ammeniñ ifl3.diharını arzulayarag) 208/13
- i.+ ınıñ (ki salih Allah insanı bu tarike yaraddı,5.ki ifdiharınıñ az vagdından soñra) 92/5
- i.+lı (Zira insan bu dünyada ne gadar ifdiharlı olsa) 19/25, 24/28, 27/4, 89/4, 91/2, 91/20, 91/22, 92/2, 92/26, 94/16, 95/22, 96(1)/7, 116/18, 197/19, 208/14
- i.+lıdır (bu Allah cümleden azimdir, ve cümleden ifdihar27.lıdır) 26/27
- i.+lıdırlar (Ne gadar5.mutlu ve ifdiharlıdırlar) 27/5
- [36]

ifdiharlıg is.(Ar. iftiḥār+T. lıg) övünme

- i.+larıñ (ve dil ile tabir olun-18.mayan mutlu ifdiharlıglarıñ yanında ebedi bir-19.leşir onnar ile Rabbiniñ bu gelamları üzere) 217/18
- [1]

ifdiharlık is.(Ar. iftiḥār+T. lık) övünme

- i.(ğ)+a (böyle bir azim ifdiharlığa şe6.rig olannar) 27/5
- i.(ğ)+ı (ve ya15.radıldığımızı bize inam olan ifdiharlığı yine gazanma16.ya) 56/15, 91/18, 94/26, 95/27, 201/25, 202/12, 202/18, 220/15

[8]

ifdira is. (< Ar. iftirā) bir kişiye kasten ve asılsız suç yükleme

i.+lar (ve bazı defa sayrılara ifdiralar örerler) 196/4, 212/10

i.+larını (Telefli cey4.glerini , mücadelelerini, hillelerini, ifdiralarını)45/4

i.+nın (ifdiranın ve kâzib7. sözlerin zıddına) 216/6

[4]

ifdiracı is. (Ar. iftirā+cı) birine kasten ve asılsız suç yükleyen kimse

i. (fasıg, muhabbedsiz,15.ahd bozucu, ifdiracı, pehrizsiz, tecavüz) 125/15

i.+lar (ve ifdiracılarda, ki dalgavuglu10.gile) 212/9

i.+ları (bu çeşid heragetin kâzib davacıları11.ve ifdiracıları. şeytanın cinsidir) 214/11

[3]

ifdira et- f. is. (Ar. iftirā+T. et-) birsuçu birinin üzerine atmak

i.(d)-erler (ya ifdira ederler, ve bu tarz ü22.zere gadl edmiş olurlar bir adamı ehdi bardan yana) 203/21

[1]

ifed is.(< Ar. ‘iffet) namus

i.+de (yâni, i9.man eden Hristiannara sözde, tesarüfde, muhabbete, ru10.hde , imanda ,ifedde (pagligde) numune olmalı) 153/10

[1]

İffed is.(< Ar. ‘iffet) namus

i.+dir (iman, 26.hilmi, iffeddir) 128/26

[1]

ifrad is.(< Ar. ifrāt) herhangi bir konuda ölçüyü kaçırma

i. (ve bunna3.ra mutabıg Allahın gorgulu isminiñ asıları peg4.ifrad yañılırlar)

[1]

ifras is. (<Ar. ifrāz) bölünme, parçalanma

i.+tan (sahab oluñ gendiñize , hadda galbleriñiz ifrastan,7.ve serhoşlugdan, ve bu dünyânıñ şugullerinden ağır8.lanmaya, ve olgun size añsızın yetişmeye) 191/6

[1]

iftihar is.(< Ar. iftiḥār) övünme (krş. ifdihar

i.+ı (bu sebebdan cemiy insannarıñ13.iftiharı, ve irahatı ister) 206/13

[1]

igamed ol- f. (Ar. ikāmet+T. ol-) bir yerde oturmak

i.-ur (Ruhani cesed igamed o3.lur) 160/3

[1]

igamed olun- f. (Ar. ikāmet+T. ol-) bir yerde oturtulmak

i.-ur (cesed fesatda ekilir, ve fesadsız29.lıgda igamed olunur) 159/29, 159/29,

[2]

igdiza is. (<Ar. iktizā) gereklilik

i. (Allahıñ bu tedbiri içinde bu kitabıñ ilg tara- [90] 1.fına kezalig igdiza olanları yazdıg) 90/1, 154/1, 186/26,

i.+dır (Bu igi çeşid aldanan Hristiannarımıza peg igdizadır8.minasıbı üzere garşılıg vermemiz) 7/7, 8/3, 13/6, 50/18, 81/28, 154/19, 173/26, 179/13, 185/8, 192/17, 219/27

i.+lara (negadar hristiannar varietleriniñ bari cüzi beli-[197]1.ğini tagsim edmezlersa Ruhani, igdizalara yâni) 197/1

i.+lardan (yâhod bazı böyüg igdizalardan meks o28.lurlarsa) 193/27

i.+larımız (cümlemize mücerretlerdendir2.cemiy igdizalarımız için buna seyirdib) 40/2

i.+larımıza (insana olan muhabbediñ üzere igdizaları10.mıza yetişmeyeceg misiñ) 223/10

i.+larında (igdizalarında bulunmayacag mı) 171/19

i.+lı (Anadolu².da mevcut hristian lisanını bilmeyen cemii ruhani ev³.latlara Türgce lisanı ile peg igdızalı bir gitab mey⁴.dana getirmeye niyed eddim) i/3, [K1]/7, m/8, n/16, [ks.]/8, o/23, 3/12, 3/24, 4/3, 5/11, 11/14, 13/15, 14/10, 54/16, 55/18, 80/5, 149/11, 154/3, 178/26, 187/25, 188/4, 188/23, 191/25, 192/27, 192/29, 193/3, 194/19, 209/12, 209/18,

i.+lıdır (ve hristian².ömürüñ kamilligine peg igdızalıdır) 156/2, 166/9, 190/26, 218/18, 219/16,

i.+lıdırlar (ki eyi amel⁷.ler hristiana mücerred igdızalıdırlar helas olması için) 164/7

i.+mızda (cemiy igdızalarımız için buna seyirdib her igdızamız³.da) 40/3

i.+sı (Zira eğer soñra ol çocuğa din¹⁴.tarifiniñ igdızası olmasa) 3/14, 14/11, 143/19, 160/22,

i.+sına (Aziz egglisalarıñ igdızasına seyirde) 194/18, 219/18

i.+sındandır (illa tabiyetiñ⁶.bir igdızasındandır) 175/6

i.+ydı (Allahdan beyân olunan din lazım değıl idi, ne da igdızay²⁴.dı) 11/24, 12/1, 13/18

i.+yıldı (İmdi igdızaydı, ki Aziz³.Baulos bu Yehudileri böyle yañlış fikirden ayırma-4.ya) 231/2

[66]

igdiza ed- f. (Ar. iktizā+T. et-) gerekmek (krş. igdiza et-)

i.-diğinde (ve¹⁰.igdiza eddiğinde ömürümüzü dahi esirgemeyelim itibarı¹¹.ve izzeti için düşmannarına) 199/10

i.-medi (Hag Taale¹⁶.başga bir şeyi igdiza edmedi. Cemiy mahlugatları ya¹⁷.radmaya) 29/16

i.-mesa (ve na-19.sıl, ki bu gurban igdiza edmesa) 233/19

[3]

igdiza et-- f. (Ar. iktizā+T. et-) gerekmek

i.(d)-en (ve8.haberler göndürüb kitabıñ basılmasına igdiza eden me9.sarifler için aded üzere öñden biraz para istedilerısa) o/8, 53/21, 182/7, 192/2, 198/29, 219/4, 219/22

i.(d)-enner (İmdi ibadetimiziñ Al-10.laha müsteceb, ve tesirli olmasına, igdiza edenner11.bunnardır) 220/10

i.(d)-enneri (versinner bunnara 28.garer üzere gecimlerine igdiza edenneri) 200/28, 213/6, 224/25

i.(d)-erler (Allahıñ bu gibi tedbirinden igdiza ederler ba14.dişahlıqlarıñ büyük tebdillikleri) 35/13

i.(d)-iyor (ve töbesiz günahgeriñ ebedi eyiligden mahrum ol18.ması ilehi adaletiñ nomoslarından igdiza ediyor) 25/18

i.-mez (Bunun için6.heç igdiza etmez bu gibi tarif ve bilgi derler) 7/6

[14]

igdizala- f. (Ar. iktizā+la-) gerektirmek

i.-rsiñ (ki orada sen7.fagad cemiysene cemiyl igdizalarsiñ) 224/7

[1]

igi is. birden sonra gelen sayının ismi

i. (Monastırımızıñ bir iydigatlu ieradiakonosu4.na igi seneden beri bir faydalı kitabıñ turgca bası5.lıb meydana çıgmasına) o/4, o/14, 7/7, 13/21, 14/25, 21/11, 27/26, 28/15, 31/24, 35/4, 36/8, 37/25, 38/12, 45/8, 53/1, 58/9, 66/26, 90/10, 92/17, 108/2, 113/22, 161/23, 163/12, 171/1, 171/10, 171/26, 179/16, 196/14, 203/1,

i.+dir (Ahdi Cedidiñ eñ azim sırları igidir) 143/6

i.+e (Bu Aziz Kitab14.igie tazim olur bu isimler ilen) 57/14

i.+si (Lagin bunun igisi da8.zayıf ve guvvetsiz görünürler ilehi niamedden doymaya9.na) 52/7

i.+sinda (ve gafiri bir belleye, ve bir16.garer igisinde fargsız bir gibi duta) 25/16

i.+sine (Zira yaradıldıkları niyete göre, igisine da4.böyle terdib olmag yağışır idi)
25/3

[34]

iginci

1. sf. iki sayısının sıra sıfatı

i. (ya27.ni Baderimonuñ içinde olan babları, ve birinci,ve28.iginci böyüg
sinodoslarda mevcud olan) 4/28, 35/17, 37/6, 55/19, 70/19, 81/24, 121/17,151/15,
160/28, 163/12, 179/23, 181/1, 181/11, 190/9, 234/14

2. is. birinciden sonra gelen kişi veya nesne

i.+si (yani tö11.be ediñ." igincisi insan Beyigamberleriñ, ve resulle12.riñ
nasihetini şübbesiz gabul eddigden soñra müte13.nebbi olmalı) 83/11, 108/6,
134/14, 160/8, 166/17, 190/1, 190/18

[22]

igona is. Yun. simge

i. (ve igona bize fagad bir he16.raretlü gayret getirir bu gibi iytigata) 183/15

i.+lar (İbaded hane16.leri aziz İgonalar ile donadınız) 156/16

i.+lardan (illa iytikatımızı, ve izzetimizi ol igonalardan) 183/9

i.+larına (ki helas ediciniñ,ve azizleriñ igonalarına olan sec19.da bir garar
görünürsada) 183/18

i.+sına (Hristozuñ igonasına secda eddiğimizde) 183/11

i.+ya (Zira biz evvela igo27.naya görünmeyen) 182/27

[6]

igrah

1. is. (< Ar. ikrāh) isteği dışında bir şey yaptırma

i.+lı (illa bir igrahlı taklid, ve mu1rayillig18.dir) 38/17, 96(1)/4, 180/17

2. is. (< Ar. ikrāh) tikslenme

i.+l1g (Zira Allahıñ adaleti ve azizliğı nasıl ret3.edersa igrahl1g ilen o adamı) 42/3,
53/22

[5]

igrah ed-f. [Ar. ikrāh+ et-] iğrenmek (krş. igrāh et-)

i.-diñ (sen fazileti igrāh eddiñ, ve benim tembihlerimi ge17.ri attıñ) 40/16

i.-medi (Zira heç bir va3.gıdda bir gimsa gendi tenini igrāh edmedi) 137/3

i.-meye (ve fenayı igrāh edmeye) 30/26

[3]

igrah et- f. (Ar. ikrāh+ et-) f. iğrenmek

i.(d)-en (ki günahgâ4.rı igrāh eden ilehi adaled vacibidi) 115/4

i.(d)-er (ve bunu igrāh e16.der, ve gavi niet ile gavl eder bu günaha bir daha
meyil17.vermemeye) 53/16

[2]

igram is. (< Ar. ikrām) sunulan şey

i.+e (eyi nazırlıg eden Şeyhler11.iki gad igrāme layıg olsunlar) 154/11

[1]

igrar is. (Ar. ikrār) doğrudan söyleme, açıkça söyleme

i.+ı (Nuno2larıñ eddigleri i5.man igrarı 24.çocuklarıñ imanınıñ yerine geçer) 145/5

i.+ına (insan zayıflıgıñıñ igrarına, ve yardımımıza lazım4.olan isminin teklifine
magsus bir heraretlü şüğü5.ve niazdır) 38/3, 216/5, 232/8

i.+ını (çüñgi bu imanıñ igrarını gendi3.lisannarıile veremezler) 145/2

[5]

igrar ed- f. (Ar. ikrār+T. ed-) kabul etmek

i.-diğimiz (. Bunun için dünyada igrar24.eddiğimiz imandan) 70/24

i.-meliyiz (bu sebeb4.için mücerred igrar edmeliyiz) 49/4, 151/5

i.-mesini (ve her biri lisaniyle igrar edmesini) 2/28

i.-meye (yüreg yangınıyla bunuñ huzuruna perüşan ha29.limizi igrar edmeye)
39/29, 152/11

i.-mişse (illa aziz Ruh 3.ile, nicegi gendisi için gendi igrar edmişise) 109/3

[7]

igrar et-

1. f. (< Ar. ikrār+T. et-) söylemek

i.(d)-elim (ve ağız ilen igrar edelim) 174/2

2. f. (< Ar. ikrār+T. et-) kabul etmek

i.(d)-er (eğer bir insan Mesihiniñ nâ17.medleriniñ memfaatını ve Azizliğini düşünürsa, mücer18.red igrar eder) 150/18, 231/11

i.(d)-erim (Onuncusu. Bir vabdisma igrar ederim günahla16.rıñ aflıǵına) 81/15, 149/25

i. (d)-erler (ve bi şübbe, hadda Hristozu bilmeyen mille23.tler da igrar ederler bunu) 44/23, 175/1, 175/7

[8]

igrar ver- f. (Ar. ikrār+ ver-) kabul etmek

i.-ir (Allahıñ tefderine geçer,10.yane. igrar verir Allaha baki ömürünü Azizlendirme11.ye) 144/10

[1]

igumenosluk is. (Yun. igumenos+T. luk) başrahiplik

i.(ğ)+um (bazı vagid didasgaloslu18.ğum ile, ve igumenosluğumile) [Th1.]/18

[1]

iğva is. (< Ar. iğvā') baştan çıkararak yolunu saptırmak

i. (iğva ve zulüm vagdında tesellü24.eder) 127/23

i.+leriñ (iğvaleriñ, ve govalanmalarıñ arasından keza5.lig Lodda govalandı Sodomlularda) 75/4

[2]

ihbar et-f. (Ar. iḥbār+T. et-) bildirmek

i.(d)-ersiniz (ve bu kâseyi içersiniz Rabbiniñ ölümünü ihbar27.edersiniz) 148/27

i.(d)-ersiñiz (ve16.gâseyi icdigça Rabbiniñ befatını ta o gelinceyedeg17.ihbar edersiñiz) 146/17

[2]

ihdibar is.(<Ar. itibār) saygınlık

i.+da (ki buna azizlerimiz vahiy rabbani (Apokalipsis)18.tabir idüb ihdibarda dudarlar) 56/18

i.+ları (Onnar, ki aziz gitaba ihdibarları yogdur) 177/2

[2]

ihdibar et- f. (Ar. itibār+ T. et-) saygı göstermek

i.(d)-e (ve Allahda pag akılñ bulduğu gözelligden ziade29.ihdibar ede) 93/29

[1]

ihdişam is. (< Ar. iḥtişām) görkem

i. (ki o mucuze-6.dlü Avraam Pederimiz düşmannarını yeñib ihdişamile7.hanesine avded edergen) 229/6

[2]

ihdişamlı is. (Ar. iḥtişām+T. lı) görkemli

i.+ (hadda Allahıñ27.gendi oğlu İnsan cinsiniñ helaslıgınıñ peg ihdişamlı28.amelini üzerine almaya) 101/27, 101/28

[2]

ihdiyâr sf. (< Ar. iḥtiyār) yaşlı

i. (ve ihdiyâr adamlara , ve netice25.her adamı illesiz sevmeye) 197/24

[1]

ihdiyârlık is. (Ar. iḥtiyār+T.lık) yaşlılık

i.(ğ)+ıñ (ve ne gencligiñ zayıflıklarına, ve ne ihdiyârlı16.ğñ emrazlarına mübdela olacaglar) 160/16

[1]

ihdiyâr ol- f. (Ar. ihtiyâr+T. ol-) yaşlanmak

i-ub (ve bahusus hacan bunar bir ihdiyâr olub herşeye14.nacar galırlar) 198/13

[1]

ihdiza is. (< Ar. iktizā) gereklilik

i. (bunun için ihdiza olannarı söyile16.yeceğis sırasında) 69/15

i.+lı (İmdi bu her bir Hristiana ihdizalı memfaad için) 80/6, 82/2, 83/15, 97/26, 105/11, 119/18

i.+sı (bu egglisia için ihdizası üzere söyleye12.ceğiz Pisevonun tarifinde) 70/11

i.+sıdanidi (bunun için ilehi12.adaletiñ ihdizasındanidi insan serbes, ve högmil rızay13.ken) 100/12

i.+ydı (ihdizaydı mücerred her bir Hristiana dayıma öñünde bu8.lunsun bu peg ilazımlı) 80/7, 103/20

[11]

ihrac et- f. (Ar. ihrāc+T. et-) yurt dışına mal veya hizmet satmak

i.-meyle (bunu Mısır25.diyârinden bunu ihrac etmeyle murad eyledi) 169/25

[1]

ihrac eyle- f. (Ar. ihrāc+T. eyle-) yurt dışına mal veya hizmet satmak

i.-dim (ki seni Mısır diyârinden21.gullug evinden ihrac eyledim) 167/21

[1]

ihrac ol- f. (Ar. ihrāc+T. ol-) yurt dışına mal veya hizmet satılmak

i.-ur (ve fermannarına gor gibi itaad edib ilehi kelam26.dan ihrac olur) 131/26

[1]

ihraç ed- f. (Ar. iḥrāc+T. ed-) yurt dışına mal veya hizmet satmak

i.+mesine (ve görleriñ gözleriñi7.acmasına , cinleri ihraç edmesine, ölüleri dirildmesine8.savaşırdı) 111/7

i.+diñ (Sen ihrac eddiñ bizi garanlıgdan) 223/26

[2]

ihsan ol- f. (Ar. iḥrāc+T. eyle-) yurt dışına mal veya hizmet satılmak

i.-an (ve her saad18.tedbiri ve nazariyle gendinden bize ihsan olan eyiligler 19.için) 37/18

[1]

ihtibar is. (<Ar. itibār) saygınlık

i.+ını (ki hergim alıştıysa kâzib21.lisanile başgasıñ ihtibarını govalamaya) 215/21

[1]

ihitimam is. (< Ar. ihtimām) özen

i. (ih12.timam ile ve iytigat ile oguyun vagid buldugca) p/12

[1]

ihitiza is. (< Ar. iḥtizā) gereklilik (krş. igdiza)

i.+lı (Ru3.hani hallerine gereği gibi vakıf olub peg ihtizalı gö4.rünen ömürü din işlerini fehm eddiğim için) [Th2.]/3

[1]

iitigat is. (< Ar. i'tiḳād) inanç

i.+1 (Zira yüreğiñ içindegi iitigatı dışarınıñ24.nişaneleriyle görünmemeg gabil değil) 38/23

[1]

ikamed olun- f. (Ar. ikāmet+T. ol-) bir yerde oturtulmak

i.-urlar (emma deye bilir bir kimsa, 5.ölüler nice ikamed olunurlar) 159/5

[1]

iki is. birden sonraki sayının ismi

i. (bu iki dışarı azgın düşmannardan başka, içeri22.düşmannarıda peydah oldu)
77/21, 99/2, 106/20, 106/22, 106/25, 118/21, 147/28, 154/3, 154/11, 154/16,
154/19, 161/8

i.+dir (Mela18.yigleriñ navileri ikidir) 88/18

i.+si (emma bunun ikiside Allahıñ Ruhun9.dan gamedlenmediler) 132/8, 154/22

i.+sini (Bunun için Aziz Kitab şaadlıglardan doludur bu12.Hristoz için. fagad
ikisini yazalım) 63/12

i.+siniñ (ki bu birleşme ikisiniñ rı23.zasıile) 154/22

[17]

ikinci

1. sf. iki sayısının sıra sıfatı

i. (lakin ikinci defada bu dünyanıñ20.şeraatını kesmeye geleceg) 121/19, 122/3,
130/22, 142/15, 152/25, 159/11

2. is. iki sayısının sıra sıfatı

i.+si (ikincisi. sırlarıñ ve kelisada olan ibadedleriñ hüzl l.medcileri , ve amelyeleri
olmag) 137/10, 154/6

[8]

ilac is. (< Ar. ‘ilāc) bir hastalığı iyileştirmek veya önlemek için kullanılan madde

i. (İlehi salihliğin azim der4.yasını ezberledigça, fehm eder, ki bu gibil ilac
ol5.malı) 52/4, 52/6, 52/15

i.+dır (istifar bir feylli ilacdır) 151/13

i.+ları (bu Allahıñ gendini la20.yıg eddiği gazebinden helas edeceg, ilacları, ve
yar21.dımları aramaya) 50/20

[5]

ilaç is. (< Ar. ‘ilāc) bir hastalığı iyileştirmek veya önlemek için kullanılan madde

i.(c)+ı (Bunun için igdizaydı bu ilacı 2.ve tarigi Allahın böyüg elimi bulmaya)
12/1, 53/12, 56/2

i.(c)+ına (ki gıasımıza2.göre fagad iki iş var idi bu derdiñ ilacına vefa edeceg)
99/2

i.(c)+ını (ne28.da gadir idi bulmaya cemiy insannarıñ şaşgınnıgınıñ29.ilacını)
11/29, 51/1

[6]

ilahi sf. (< Ar. ilāhī) Tanrı ile ilgili olan

i. (bir eyi24.lig etmeye gadir değıl gendine hekmet ilahi olmayınca) 47/24, 92/14,
95/9

i.+den (İmanımız vagaa hegmet ile beyân olun29.du gudred ilahiden) 8/29

i.+esiniñ (bu misilli bir muazzim tedbirden9.soñra, gendi hegmedi ilahiesiniñ
buñarını açdı) 110/9

i.+yeye (merhamedi ilahiyeye nayıl ve miaser olmasına gadir28.olmaglıgımızıñ
darigini ve yolunu gösterdi) 110/27

[6]

ılayıg sf. (< Ar. lāyık) nitelikleri, özü hareketleri

i. (ve gendi14.ni Allahın gazebine ılayıg bulur) 41/14, 44/15, 50/4, 84/4, 102/15,
111/3, 140/14, 149/9, 185/18, 220/18, 225/5, 230/16

i.+dır (mücerred ılayıgdır ilehi gazebiñ ağırlıgınıñ13.altında bulunmaya) 49/12,
66/29, 153/21

i.+ı (vacibi ve9.ılayıgı üzere memuriedlerini eda etmeg için) 108/9, 211/23

i.+ını (ve coban3.narı, ve rabbi bu sürünüñ vasıtasıile cümleye4.baş bir ılayıgını
nasb eder) 153/4

i.+sız (ve bunsuz ibadetimiz günahgâr yü-19.regden, ve ılayıgsız dudaglardan
çıgdıgı için hec bir20.guvveti olmaz) 221/19

i.+sızlara (ki hökümleri ve payaları ılayıgsızla7.ra, ve götülere verirler) 211/7

[20]

ılayıg ed- f. (Ar. lāyık+ed-) layık etmek

i.-di (İmdi bu Allahıñ muvahid oğlu ne tarık ile ha15.glastırdı Allahıñ adaletini, ve bizide ılayıg eddi bu16.Allahıñ nâmetine) 102/15, 151/23, 165/25

[3]

ılayıglık is. (Ar. lāyık+T. lık) layıklık

i.(ğ)+mı (Zira böyle tarigile recul o8.lannarıñ ılayıglığını ibdal ederler) 211/8

[1]

ılayıg ol- f. (Ar. lāyık+T. ol-) layık olmak

i.-alım (hadda hag öfgeñe ılayıg olalım muhalifetlerimizile) 225/10

i.-du (öyilece yaradıldıgıdan soñrada ılayıg16.oldu bu Allahıñ ayrıca bir nazarına) 90/15

i.-duğu (Zira biz ılayıg olduğu vec19.üzere ne icin dua edmeyi bilmeyiz) 220/18

i.-duğumuz (bizi ılayıg olduğumuz gazebeden helas ed28.meye) 104/27

i.-manıñ (aflığa27.ılayıg olmanıñ gerçeg yolunu arasalaridi) 67/27

i.-mayarag (Allahıñ Azizliğine re12.zillig getirenner gibi, “zira ılayıg olmayarag) 150/12

[6]

ılayık sf. (< Ar. lāyık) nitelikleri, özü hareketleri

i.(ğ)+ıdır (zi17.ra ameliye, gendi iciretiniñ ılayığıdır) 194/17

[1]

ılazım is. (< Ar. lāzim) gerek

i. (ve her bir Hristiana mücerret ılazım25.olan tarif) 5/24

i.+ı (nasıl me21.stur eddiysag ılazımı gadar bu Kitabımızıñ ilg tara22.fınıñ “11” ragamında) 188/21

i.+lı (Hristiana dayıma öñünde bu8.lunsun bu peg ilazımlı, ve memfaadlı din tarifiniñ bir9.icmalı) 80/8, 190/9

i.+lıydı (ve gereği gibi ögrene, elbedde bek ilazımlıydı Hristiannara9.böyle tarifiñ bir aziz kitabı) 13/8

[5]

İled is. (<Ar. ‘illet) hastalık

i.+leri (ki bu iledleri İnsan mü29.cerred kesmeli) 141/28

ileğen is. (< Far. legen) genellikle bir şey yıkamak için kullanılan metal veya plastik yayvan kap

i.+nere (ki20.dünyâda olacagları ordan tanırız deyi, ve ileğennere21.su goyub icine hırsızları görürüz derler) 175/20

[1]

ileri is. herhangi bir şeye göre daha ötede olan, geri karşıtı

i.+sinde (nasıl ki ağnaşılacagdır kitabıñ ilerisinde) 99/21

[1]

ilerile-f. yol almak

i.-yelim (ve nâmed ver bize seniñ muhab22.betiñe, ve faziletiñe ilerileyelim) 223/22

[1]

ilg sf. zaman, sıra, yer, önem bakımından ötekilerden önce gelen

i. (Bu gitab ilg yazıldığı lisandan igi22.defa tercüma oldu bizim Urumca lisanımıza) 13/21, 17/2, 29/25, 30/3, 31/23, 36/9, 55/17, 58/28, 64/6, 71/8, 72/5, 81/22, 88/14, 89/26, 91/6, 91/18, 93/10,

96(2)/8, 97/3, 97/6, 97/6, 97/7, 97/18, 105/12, 121/17, 132/25, 150/19, 157/8, 174/1, 174/6, 174/10, 174/10, 175/26, 177/21, 188/21, 229/5

[36]

ilim is.(< Ar. ‘ilm) bilim

i. (Agios İoannis Hristostomos, ve7.sayı çoğ menşur şehirlerde, ve gasabalarda bu azizler8.gibi ilim saabları) 4/8, 26/14, 87/13, 102/3, 133/3

i.+den (İlehi ilimden gizli18.varmı bir zad; eñ gizli olan şeyiler) 101/17, 166/10

i.+iñ (ilimiñ, fehimiñ7.meşvaretiñ, gudretiñ malimatiñ) 128/6

i.+lerine (Bu sebep için Milledleriñ alimdarları,20.ki ilimlerine güvendiler) 158/20

i.+li (mücerred Allahıñ pederyane rızasından, ve ilimli i20.radesinden bir uygun sıra) 34/19

[10]

il(i)m is. (< Ar. ‘ilm) bilim

i. (Yani ya Rabbi!17.Çoğ azimlendi amelleriñ, cemisini ilm ilen eddiñ) 24/17, 89/25

i.+i (ya23.ni. merhameti, adaleti, ve ilmi. merhameti o kadar azimdi) 117/23, 117/28, 148/1

i.+idir (emma8.daaved olmuşlara Allahıñ guvvedi, ve Allahıñ9.ilmidir) 118/9

i.+iñ (Esgi alimdarlarıñ hemen cemiysi ilmiñ ilg derecesini bu3.gelamı gıyas ederler idi) 17/2, 24/29, 34/25, 161/16

i.+inden (lakin biz kelimullahıñ sahihliğiniñ bitün insani25.yed ilminden üstün ilmini gazanmagile) 158/25

i.+ine (ol vasıtaylen ki, 3.Allahıñ ilmine göre) 100/3, 101/19

i.+ini (Biz sır ile söyleriz Allahıñ29.gizlenmiş ilmini) 63/29, 158/25

i.+iniñ (ve bu iş Allahıñ ilminiñ zıddı bir maslaad olmuş 14.olur udu) 26/13, 27/14, 118/3

[18]

illa zrf. (< Ar. illā) ne olursa olsun, hangi şartta olursa olsun

i. (ve illa çoğlarıñızın vetanında sholionnar [m]1.ve didasgaloslar bulunmadığñı bagdıgca) [K2]/19, 3/7, 3/15, 6/28, 9/16, 10/13, 11/13, 11/25, 20/21, 25/2, 25/2,

25/9, 26/9, 26/29, 27/22, 28/6, 29/2, 29/12, 29/17, 29/23, 31/6, 36/17, 36/19, 37/16, 38/17, 38/22, 39/23, 55/8, 58/19, 59/20, 59/28, 62/23, 73/21, 82/10, 83/17, 83/26, 86/5, 86/7, 86/13, 86/16, 92/20, 94/4, 99/13, 102/24, 103/24, 105/23, 106/17, 106/22, 109/2, 110/3, 110/20, 113/18, 116/26, 116/28, 117/19, 118/14, 119/13, 126/12, 128/15, 129/5, 130/13, 131/17, 131/18, 132/9, 133/6, 133/17, 141/4, 144/26, 147/8, 151/12, 151/18, 152/5, 158/7, 158/11, 159/23, 161/6, 164/14, 165/18, 165/20, 166/5, 166/11, 166/15, 166/20, 167/11, 170/10, 175/5, 177/15, 178/7, 182/1, 183/3, 183/9, 184/25, 185/26, 188/11, 193/23, 197/8, 197/11, 198/11, 198/18, 198/25, 200/23, 201/21, 202/10, 202/16, 205/17, 211/24, 214/19, 216/12, 217/28, 217/29, 218/11, 219/18, 222/22, 225/6, 225/25, 226/23, 230/23, 233/13, 233/26, 233/28, 234/21, 235/5, 235/8

[123]

illet sf. (< Ar. ‘illet) hastalık

i.+leriñ (İnsanıñ meyli illetleriñ hücumlarına teslim3.olur) 191/2

[1]

ilmullah is.(< Ar. ‘ilm+Ar. ullah) Allah’ın ilmi

i. (Al14.lahıñ cema1inden ebedi atılmaya eğer ilmullah o ta15.riki bulmasa) 100/14,

i.+u (illa fagad Allahdan, 24.ve çüñgi o zaman ilmullahu taaleden kefş olan vakid25.da tegmil olmuşudu) 105/24

[2]

ilzam is. susturma

i. (o vagidde Romalıla7.rıñ darafından onnarıñ üzerinde vali bulunan Bondios8.Bilados ilzam eddiler) 113/8

iman is. (< Ar. ĩmān) inanç

i. (hadda yetig iman ile, ve fazilet ameller ile dayima silahlı20.bulunsunlar görünen ve görünmeyen düşmannarıñ cey21.klerine [ks]/19, 2/16, 25/29, 44/9, 55/16, 61/11, 65/2, 65/9, 65/15, 68/6, 68/11, 69/8, 70/1, 70/6, 81/29, 82/5, 82/8, 82/9, 82/18, 83/2, 83/4, 83/20, 83/26, 83/27, 83/28, 84/7, 84/9, 84/11, 84/11,

84/18, 84/26, 84/28, 85/4, 85/15, 85/19, 86/2, 86/13, 90/3, 106/12, 106/17, 119/5, 119/20, 122/25, 129/15, 131/6, 131/11, 133/8, 134/4, 140/4, 140/13, 144/8, 145/5, 148/28, 157/6, 157/9, 157/11, 223/11, 224/17, 233/18

i.+a (ki bu ağnamag gulauzlar bizi İncil-i Şerifden tariflenen imana) 17, 63/5, 123/28, 127/15, 129/10, 129/11, 129/16, 131/1, 139/27, 163/8, 166/3, 181/18, 195/16

i.+da (ki bu4.Ekkkisada hıvz olunan imanda tebdilsizdir) 71/4, 128/4, 134/6, 153/10, 165/14,

i.+dan (Bunuñ için dünyada igrar24.eddiğimiz imandan) 70/24, 82/5,140/12, 163/6, 165/23, 165/25, 166/2

i.+dır (ki bu Aziz Kitab Al8.lahıñ sahih gelamıdır, ve sahih din bu Aziz Kitab9.dan tariflenen imandır) 62/9, 86/14

i.+idi (Yisus Hristoza olacag iman idi) 71/25

i.+ı (Ve böyle Hristianıñ imanı dahi te20.melsiz olduğu için şeytandan) 5/19, 11/2, 54/16, 84/17, 85/7, 106/9, 119/18, 119/18, 129/26, 132/25, 133/6, 143/19, 157/1, 157/3, 163/12, 173/20, 182/17, 195/6

i.+ımız (ki bunnarıñ vasıtasıyla5.bu Allahdan beyân olan imanımız)9/5

i.+ımıza (bi-[119]1.zim imanımıza mohdacır) 119/1

i.+ımızı (ki bunnarıñ cümlesi imanımızı başlayıb tegmil2.eden Yisuza bagarlar idi) 72/1, 141/10, 183/12

i.+ımızıñ (ve encam cenneti şerifiñ sevdası heb 10.imanımızıñ elmini ve şurutlarını) m/10, p/14, 4/3, 5/11, 6/18, 6/26, 15/3, 15/5, 15/8, 60/18, 64/27, 145/26, 156/14

i.+ın (ve ayrıca imanın talimi için sholionlar ya29.bdrırlar idi) 3/28, 70/12,

i.+ıñ (Gezalig imanıñ sütü de o gibi tabir olur) 10/21, 12/12, 13/2, 13/7, 14/14, 70/24, 78/17, 80/12, 81/26, 81/27, 82/1, 83/15, 84/12, 85/16, 111/22, 123/12, 124/26, 126/17, 127/21, 127/22, 128/19, 131/6, 142/23, 145/2, 145/7, 155/18, 162/23, 162/25, 164/2, 177/6

i.+ına (O zaman Hristian imanına gelenlerin[3]1.cümlesi ergeg, ve garı gemaletliydiler) 2/29, 61/3, 69/1, 132/27

i.+ını (Ahdi Atig da yani tevratı Şerif denilen kidabda insanı18.Hristozuñ imanını gabul edmeye gayıdlandıran işler) 57/18, 84/9, 147/14, 165/11,

i.+ınıñ (bunun için ataları, ve ço4.cugları gucağlarına alan Nunozlarıñ eddigleri i5.man ıgrarı çocuglarıñ imanınıñ yerine geçer) 145/5

i.+nardan (icad6.olan gâzib imannardan ayırd olur) 9/6

i.+narı (aziz Baulos dünyanıñ yaradılma28.sından beri meyidana gelen esgi salihleriñ cümlesini29.zigr edib imannarı için şaadlıg eddigden soñra cevab[72]1.eder) 71/29

i.+nı (bizim doğru 14.imannı gelisamız) 147/14,156/26

i.+nılara (lakin imannılara, ki ölene gadar iytigatilen21.ömür geçirdiler) 122/20

i.+nıları (ve nasıl ki Mesihiniñ17.ölümü semavi Bederi borclu eder imannıları her mer18.hametine) 118/17

i.+nılarıñ (Yani siz ebedi var9.olan Allahıñ hanesisiñiz. bu gelisa Yisus Hristo10.zuñda, imannılarıñda) 70/10, 178/19

i.+sız (bu hristiannar bitün dünya15.da imansız Milledlerden bu gadar eziyetlenib telef ol16.duglarından başga) 77/15

i.+sızdan (imanı ingâr eddi, ve imansızdan daha21.fenadır) 173/20

i.+sızlara (Bunun için bu şeraad19.peg gorgulu olacag fagad imansızlara) 122/19

i.+sızlarıñ (lakin imansızlarıñ tarafından gizli go14.valamalar kesilmediler idi) 77/13

i.+sızlıg (ve imansızlıg gabul ol3.mamasına binadırlar) 83/2, 112/22

i.+sızlığı (insan neslini yüreg serdliğı için, ve iman26.sızlığı için) 110/26

i.+sızlığını (bunnarıñ imansızlığını, ve l1.fena niyetini mad edeceg) 124/10

[180]

iman ed-f. (Ar. ĩmān+T. ed-) Tanrı'ya inanmak (iman et-)

- i.-mediği (illa Allahın muva27.hid oğlunun ismine iman edmediği için) 144/27
- i.-meg (şübbesiz26.gözediriz ölüleriñ dirilmesini. bu dirilmeye iman27.edmeg bizim borcumuzdur) 158/27
- i.-meli (Allahdan beyân olmuş öyle bir Aziz Kitabdır.ve her7.bir Hristian şüpesiz iman edmeli) 62/7, 148/5, 149/19,
- i.-meyeniñ (oldu ki Yisus Hristoza iman edmeyeniñ19.töbesi mimkin değil sahih ve hag olmaya) 152/18
- i.-meyenneredir (bunda sözüümüz13.hristiana değildir,illa Hristosa iman edmeyenneredir) 99/13

[7]

iman et- f. (Ar. ĩmān+T. et-) Tanrı'ya inanmak

- i.(d)-e (yoldan azan goyunuñ temsiliyilan.21.dördüncüsü gavi iman ede) 151/21
- i.(d)-eceglerini (ve İsaianiñ11.Beyigamberligleri beyân ederler idi Milletleriñ gerçeg12.Allaha iman edeceglerini) 59/12
- i. (d)-elim (azim Athanasios Bederimiziñ dediğine göre, tefdiş28.siz iman edelim demeg sayrı rafazılıglarıñ(eresisleriñ)29.cemiysinden daha büyük eresistir) 10/28, 174/1, 224/14
- i. (d)-ene (ki bunlarıñ vasıtalariilen iman edene17.sırran nâmeti verir keresteli) 140/16
- i. (d)-eniñ (Hristoza iman edeniñ canı günahlardan12.yeyganır paglenir bu Hristozuñ ganı ile) 143/11
- i.- (d)-enler (ve bu isimden ibare ona iman edenler, Hri8.stianoi, dabir olunurlar) 109/7
- i.- (d)-enleri (bunun vasıdası ile iman edenleri onun ellerine ema14.ned eddi) 113/13, 115/2
- i. (d)-ennere (yani. Allahın adaleti Yisus Hristoza16.olan iman ile cemi y iman edennere beyân olundu) 55/16
- i. (d)-enleriñ (ve cümle iman eden21.neriñ üzerinedir) 83/21, 146/22,192/6

i.- (d)-ereg (ve hale bu halde olur her gim İ27.sus Hristoza gavi iman edereg nimetini gendine celb edme28.sa) 47/27

i. (d)-erim (iman ederim Allah12.Bedere) 86/11, 86/12, 86/12, 86/22

i. (d)-eriz (yani. Zira çüangi iman ederiz, ki24.Yisus öldü, ve dirildi) 120/23, 141/18, 174/10, 226/15

i. (d)-erler (Böyle-[127]1.ce birliğde iman ederler idi Aziz Ruh için o gadar sene2.gereg Anadolu kelisasınıñ, gerek gün batı kelisa3.nıñ cemiy azizleri) 127/1

i.(d)-iyorusag (Zira biz8.nasıl iman ediyorusag gelen helas ediciye, onnarda9.inanırılaridi geleceg helas ediciye) 106/8

i.-meli (ki Hristian5.heman iman etmeli) 7/5, 8/25, 13/2, 42/21

[29]

imbrenme is. gıpta, özenç

i.+sine (ve eyi amelleriñ imbrenmesine7.gayretlenelim) 183/6

[1]

imfal?

i. (Allaha garşı, ve bir nahag gimseye gibi2.buna imfal olurlar) 186/2

[1]

imren- f. gıpta etmek

i.-diler (şeyirdler hocayı imrendiler) 75/22

i.-meliyiz (İmdi biz de imrenmeliyiz24.onnariñ dindar temsilini) 150/23

i.-memiz (Zira azizlere vermeye gadir olduğumuz izzetiñ eñ bö-[179]1.yüğü ömürlerini imrenmemiz) 179/1

i.-meye (Zira eziyedleriñ serdliğı imanıñ18.gaviliğini aşigâr eder, ve sayrılarınıda imrenmeye) 78/18

[4]

imtihan is.(<Ar. imtiḥān) sınav

i.+e (ve bizi imtihane idgal edme) 222/11

[1]

inaed is. (< Ar. 'ināyet) lütuf

i.+leri (Allaha teşekkür edmeye13.cemiy inaedleri ve geremleri için) 193/13

i.+lerini / ki21.böyle aziz töreniñ vagdında hatırimize getirelim Allahıñ22.cemiy inaedlerini) 148/22

[2]

inaet is. (< Ar. 'ināyet] lütuf

i.+iniñ (ve heraretlü nazile inaetiniñ ga-29.pısını vuralım) 219/28

i.+leriñ (ılayıg şügürleri vermeyoruz bu6.inaetleriñ için sen veliyil nimetimize) 225/6

i.+lerine (hadda onnarda beraberlerine25.hag taalenıñ inaetlerine nayil olaler) 192/25

i.+leriñe (Emma bunnarıñ cemiysiniñ arasında hesabsız inaet5.leriñe nayil olurugen) 225/5

i.+leriniñ (Cemiy niazlarımız ve istidalerimiz sübbesiz umu13.d ile Yisus Hristozuñ çoğ gıymetli inaetleriniñ üze-14.rine bina olmalı) 221/13

[5]

inan-f. bir şeyi doğru olarak benimsemek

i.-an (İnanan, ve vabdis olan helas o26.la) 82/25

i.-anlar (. yâ4.ni. vagaları tabir edenner, ve onnara inananlar) 176/4

i.-annar (ve aldadı27.cılara inanannar, ve varıb müracaatlar edenner) 175/27

i.-dıg (yani. biz dahi isa Mesihe inandığ) 83/25

i.-dıgları (onnara inandıgları Rabbiye ısmarladılar) 153/27

i.-ırlar idi (yani. Şübbesiz inanır15.lar idi, ki mücerred eyivaz verileceg faziletli adamlar16.ra öbir ömürde) 43/15, 43/17, 106/9

i.-malı (Sanien Allahıñ gelamını yüreğine eyice zabd²⁷.edmeli, ve şübbesiz inanmalı ki fagad İncili Şerifde²⁸.gayıddır gerçeg talim) 184/27

i.-maya (Yad milletler o kadar¹³.görlüğde bulunurgen gadir olamadılar inanmaya fa¹⁴.ziletiñ eyivazsız galacağına) 43/13

i.-mayan (emma inanmayan, mutean. (yani gazebe aldında)^[83]1.ola) 82/26

i.-mazlar (bu¹⁶.nun için çoğ alimdarlar inanmazlar Allahıñ var ol¹⁷.duğunu inkâr etmiş adamlar olduğuna) 174/16

[12]

inandır-f. inanmasını sağlamak

i.-a (ve inan³.dıra bunu İncili Şerifde ilehi merhamed için) 152/3

i.-dı (Yisus Hristos dirilmesiniñ¹³.vasilesiile bizi tegmil inandırdı) 120/13

i.-ır (Zira faziletleri inandırır gendilerini) 44/5, 86/24, 127/24, 219/3, 223/4

i.-ıyorlar (Encamı Allahıñ cemiy vatleri çüñgi⁸.bizi inandırıyorlar semavi pederiñ İnsana olan merha⁹.medi için) 63/8

i.-malıyız (ve süb³.besiz İnandırmalıyız gendimizi) 119/3

i.-maya (Bunun iç²⁷.in çoğ ayrı isbadlar bulunur bunnarı inandırmaya) 58/27, 140/25

[11]

inayed is. (<Ar. ‘ināyet) lütuf (krş. inayet)

i. (Zira siz İmanıñ vesilesiyle inayed alıb helas⁵.olduñuz) 166/4

i.+i (Zira Allahıñ helas getiren inayed¹⁹.cümle ademlere zahir oldu) 134/18

i.+leri (bu Allahıñ insan cinsine eddigi cemiy inayedleri) 147/21

i.+lerini (dürlü örtiler dutarız¹⁹.Allahıñ inayedlerini) 156/19

i.+li (bu²⁶.nun vaşıtası ile Allah daaleyi gendimize inayedli, ve^[115]1.merhamedli ediniriz) 114/26

[5]

inayet is. [Ar. ‘ināyet] lütuf

i.+ini (ve22.bahusus o inayetini, ki muvahid oğlunu bitün insan cin23.sinin helaslığı için göndürdü) 147/22, 213/19

i.+iyle (ve onun için Alla19.hıñ inayetiyle bu gitab meydana geldiği bir azizden) 13/19

i.+leri (ve inayetleri, ve bizi bu Allahıñ itaadına7.borçlu eden himmetleri, ve geremleri) 8/6

i.+lerini (ve her husus zımmında bu Allahıñ13.ismini ziğnetlendirir, inayetlerini, ve nimetlerini vaz ede14.reg) 189/13

i.+sizlig (inayetsizlig, mavrullug ,vazifesizlig, zemm, fidnelig) 202/6

i.+lũ (inandırır bizi, ki inayetlũ Allah dayıma ha4.zırdır bize yardım edmeye helaslığımıza igdiza eden5.bu amel için) 219/3

[7]

inayetullah is. (<Ar. ‘ināyet+Ar. ullah) Allah’ın lütfu

i. (bizlerde din gayretiyle bu götölũ3.ğũñ tefine çalışırigen, inayetullah ol mesebsizle4.rıñ cümlesi körlenib fentleri ve feyilleri def olduysada) [ks]/3

[1]

ince sf. ayrıntılı

i. (Ve dahi Allahıñ var olduğı, ibdida bu dünya13.nıñ bir ince teftişli seyirden isbad olur) 18/13, 99/16, 123/22

[3]

inci is. istiridye gibi deniz hayvanlarının içerisinde olan değerli, küçük, süs tanesi

i.+leriñizi (Zira6.İnciliñ tembihi emreder. “ vermen Azizi kelblere, nede7.goyasıñız incileriñizi doñuzleriñ öñüne) 150/7

[1]

incid-f. incinmesine yol açmak

i.-en (dayıma²⁷.rahatlandırmaya , ve bunnarı inciden, ve oynadan²⁸.erezülleri tegdir ederler) 199/27

i.-mesinner (ve yüreglerinin sertliği üzere insafsız incidmesinner) 201/4

[2]

ind is. kat, huzur

i.+inde (İnsannara mimginsiz olan şeyler, Allahıñ²⁶.indinde mimginnidir) 12/26, 23/21, 26/17, 50/24, 56/7, 84/14, 123/24, 165/15

[8]

indikam is. [Ar. intikām] öç

i.+sız (ve teb²⁷.dilsis hadda insanıñ günahını indikamsız bıragmadı) 117/27

[1]

ingâr ed- f. (Ar. inkâr+T. et-) yaptığı bir işi, söylediği sözü veya tanık olduğu bir şeyi yapmadığını, bilmediğini, görmediğini söylemek

i.-di (imanı ingâr eddi, ve imansızdan daha²¹.fenadır) 173/20

i.-meg (ve dördüncüsü. gendini ingâr¹⁰.edmeg) 191/10

i.-meye (ve say⁸.rı fesadlı zatlara tabdılar Allah deyi Allahıñ var⁹.olduğunu ingâr edmeye gadir olamadıklarından)19/9

i.-meyle (Allahıñ²⁹.gaderini, ve tedbirini ingâr edmeyle) 175/29

i.-miş (bu¹⁶.nun için çog alimdarlar inanmazlar Allahıñ var ol¹⁷.duğunu ingâr edmiş adamlar olduğına) 174/17

[5]

ingâr et- f. (Ar. inkâr+T. et-) yaptığı bir işi, söylediği sözü veya tanık olduğu bir şeyi yapmadığını, bilmediğini, görmediğini söylemek

i.(d)-erler (onnar, ki igrar ederler fagad bir Allahıñ var².olduğunu, lakin ingâr ederler gaderini) 175/2, 209/21

[2]

ingâr eyle- f. (Ar. inkâr+T. eyle-) yaptığı bir işi, söylediği sözü veya tanık olduğu bir şeyi yapmadığını, bilmediğini, görmediğini söylemek

i.+sin (her kim arkama düşmek istersa , gendi23.sini ingâr eylesin) 143/23

[1]

inkâr ed- f. (Ar. inkâr+T. et-) yaptığı bir işi, söylediği sözü veya tanık olduğu bir şeyi yapmadığını, bilmediğini, görmediğini söylemek

i.-meli (İgincisi.20.Bu talimden soñra inkâr edmeli Şeytanı) 143/20

[1]

insafsız zrf. vicdansız bir biçimde, acımasızca

i. (ve yüreglerinin sertliği üzere insafsız incidmesinner A5.bosolos Baulosun bu tembihini dayıma figirlerinde dud6.mayle) 201/4

i.+ları (anca hır19.sızların daha serdleri , ve insafsızları onnardır) 210/19

[2]

insan is. (< Ar. insân) adam, adem, ademoğlu, insanoğlu

i. (ve insan niçin bu18.dünyanın ehali oldu) 4/17, 7/14, 8/29, 9/3, 11/19, 11/21, 11/22, 12/22, 18/8, 19/2, 19/25, 22/26, 24/4, 24/5, 25/28, 26/15, 29/6, 30/16, 30/21, 31/2, 31/3, 31/23, 31/24, 32/17, 32/18, 35/1, 35/2, 35/3, 35/25, 35/26, 36/5, 36/16, 36/26, 37/3, 38/3, 44/21, 45/3, 45/23, 46/13, 47/20, 48/17, 48/19, 48/21, 48/25, 49/4, 49/11, 49/16, 49/19, 49/25, 50/4, 50/23, 50/26, 52/13, 52/22, 52/28, 53/17, 53/25, 54/6, 56/6, 56/19, 58/18, 59/25, 62/23, 63/24, 63/25, 64/8, 66/27, 68/21, 72/10, 72/11, 72/17, 76/12, 78/8, 80/25, 82/12, 83/11, 83/14, 84/3, 88/22, 90/2, 90/14, 90/17, 91/2, 91/4, 91/16, 92/11, 92/17, 93/6, 93/26, 94/2, 94/25, 95/1, 96(1)/6, 96(1)/11, 96(1)/17, 96(2)/6, 96(2)/8, 97/24, 98/1, 98/3, 98/17, 98/21, 100/12, 101/27, 102/20, 103/3, 103/21, 103/21, 103/25, 104/18, 105/11, 105/12, 105/25, 106/19, 106/19, 106/21, 106/23, 106/25, 107/12, 110/25, 113/2, 119/7, 123/13, 123/15, 124/27, 126/4, 126/11, 129/5, 129/8, 138/19, 141/3, 141/26, 141/28, 147/21, 147/22, 149/2, 149/4, 149/7, 150/16, 157/16, 157/21, 165/13, 165/18, 167/7, 168/21, 170/19, 170/28, 172/8, 176/21, 176/24, 180/14, 182/29,

188/17, 190/10, 190/14, 190/18, 192/18, 193/6, 193/7, 201/24, 202/12, 206/10, 207/14, 217/28, 218/21, 220/14, 221/8, 226/9, 227/13, 234/20, 235/3

i.+a (ve bunnarın üzerine yaradıcının olan gal5.derini ve tedbirini, ve insana Musa'nın vagdında verilen) 4/15, 11/25, 11/26, 24/8, 25/2, 39/15, 49/17, 50/2, 50/6, 50/18, 54/16, 63/8, 70/15, 82/6, 83/4, 90/22, 90/25, 91/15, 91/24, 91/26, 93/17, 94/1, 94/24, 95/6, 96(1)/16, 96(2)/9, 97/29, 98/10, 98/12, 100/10, 100/22, 101/6, 105/22, 105/26, 122/4, 127/25, 128/2, 166/24, 170/9, 171/24, 174/7, 180/6, 181/3, 185/3, 185/8, 193/9, 223/9,

i.+da (Allahda bulunan22.hasiyetler gibi insanda da bulunduğu için) 30/22, 30/23, 36/13, 48/24, 53/20, 95/27

i.+dan (Ve böyle Hristianın imanı dahi te20.melsiz olduğu için şeytandan, insandan) 5/20, 31/24, 36/14, 140/11, 181/2

i.+dır (ki cemiy mahlugadlarından seçilmiş muddeber10.mahlugad insandır) 101/10

i.+ı (Mesela, gadir idi Allah insanı zor ile günahdan meks edme12.ye) 26/11, 26/14, 30/11, 31/21, 32/2, 35/4, 49/2, 56/10, 57/17, 60/9, 67/8, 83/29, 91/2, 91/14, 91/20, 92/4, 92/8, 93/18, 95/16, 96(1)/22, 99/26, 170/18, 203/26, 206/10, 207/2

i.+ın (ve insanın helaslığı için cefa çek24.diğini) 4/23, 9/20, 17/1, 19/11, 21/24, 23/1, 24/7, 24/10, 26/12, 30/25, 35/17, 44/16, 45/10, 45/11, 45/13, 45/28, 46/9, 46/15, 47/9, 47/25, 49/22, 49/23, 50/15, 51/19, 51/20, 56/4, 60/20, 62/21, 63/9, 72/6, 72/12, 72/13, 77/4, 84/18, 91/5, 91/6, 91/8, 91/10, 91/21, 92/27, 92/29, 95/7, 95/10, 95/26, 96(1)/1, 96(1)/20, 96(24), 96(1)/27, 96(1)/29, 96(2)/3, 96(2)/11, 96(2)/23, 96(2)/26, 97/26, 98/3, 99/4, 101/8, 101/19, 103/23, 105/14, 116/11, 117/27, 118/10, 123/14, 124/7, 128/21, 129/6, 140/5, 152/8, 152/11, 162/19, 166/2, 167/9, 167/11, 170/13, 170/16, 171/2, 174/15, 174/25, 177/18, 191/2, 196/13, 206/18, 208/14, 213/25, 222/16, 231/25

i.+lar (ki helası miras edeceğ insanlar için hizmed[89]1.edmeye gönderilirler) 88/26, 112/6

i.+ların (işte bu bozgun halde bulu26.nan insanların meşrepleri gendilere mani olur udu) 45/26, 70/15, 71/17

i.+ların (Allah ile insanların beyinde bu miyenci olan Hristos,12.semavi Bederine dagdim eddiği heraredlü ibadetinden soñ13.ra) 113/11

i.+lğı (ve sayırı bun11.lara emsal nesneleri İnsanlık dabiedine vermeliyiz) 107/11

i.+nar (ne da igdizay24.dı biz insannar için Allahıñ üç sufatından birisi25.Stavros olmaya) 11/24, 22/24, 25/13, 39/25, 45/16, 49/9, 51/4, 52/10, 52/24, 54/13, 68/24, 74/26, 97/9, 103/1 105/20, 118/27, 125/12, 159/22, 160/26, 173/5, 197/20, 200/11, 201/10, 213/17, 233/15,

i.+nara (Hristos efendimiziñ bitün aziz ömürü insannara di4.niñ talimini edmede geşdi) 2/3, 5/6, 12/25, 34/13, 69/20, 75/28, 82/14, 96(2)/21, 116/24, 175/11, 198/1, 199/29, 205/7, 217/6

i.+narda (o12.bilgi bulunmadığı insannarda zigr olan eyiligleriñ13.cümlesi egsig olur) m/12, 168/28, 180/18,

i.+nardan (Zira o 17.tembihler üzere geçinmeyenner hem Allahıñ nazarından18.düşerler, ve hem insannardan ezietlenirler) 7/18, 9/5, 45/15, 48/5, 181/21

i.+narı (mimgin miydi sayırı14.meseblerden bu gadar hesabsız insannarı az vagıdıñ ara15.sında cebhanesiz) 9/14, 9/16, 24/28, 35/9, 52/16, 61/2, 72/20, 72/22, 89/13, 89/14, 132/26, 170/11, 203/3

i.+narıñ (Cümleye malim, ki insannarıñ arasında gulla2.nılan cemiy zanaatlardan bir zanaad yogdur) 1/1, 11/28, 25/7, 31/28, 35/18, 45/1, 46/5, 46/27, 47/2, 66/23, 71/23, 71/26, 72/7, 75/1, 80/1, 80/2, 85/21, 97/23, 99/23, 101/16, 121/10, 125/19, 127/14, 129/14, 129/15, 129/21 131/13, 132/18, 139/14, 141/15, 156/1, 158/18, 167/10, 167/15, 170/26, 182/22, 199/18, 206/12,

i.+nığı (illa insannığı25.üzerine almaya bir muradullahdır) 102/24, 121/11

[351]

insanied is. (< Ar. insāniyyet) insanlık

i. (ve çeşid İnsanied amel21.leriñ insanıñ birliğine vefa edeceg) 62/20, 111/5

[2]

insaniedsizlig is. (Ar. insāniyyet+siz+lik) insanlık duygusu olmama

i. (intigam, düşmannıg, husumed, serdlig me2.şrebleriñ azgınnıgı, ve insaniedsizlig) 205/2

[1]

insaniyed is. (< Ar. insāniyyet) insanlık

i. (lakin biz kelamullahıñ sahihliğiniñ bitün insani25.yed ilminden üstün ilmini gazanmagile) 158/25

[1]

insanlık is. (Ar. insān+T. lık) insan olma durumu insaniyet

i.(g)+ıñ (in12.san nesli hec dahi eşidmemiş idi. insanlığıñ asıl sahih isti13.rahadı neye bend olduğunu beyân eddi) 110/12,

i.(g)+ın (emma insanlığıñ gemliğı buna dahi ganaad ed18.meyüb) 113/17

[2]

intigam is. (< Ar. intikām) öç (krş. indikam)

i. (yani. intigam ba22.na mahsusdur) 100/21, 205/1

i.+ını (Zira ilehi a17.daletiñ intigamını kitabı şerif çoğ taraflarında beyân18.eder) 100/17

i.+leriñ (yani. intigamleriñ20.Allahı Rabbi) 100/19, 100/20

[5]

intigam al-f. (Ar. intikām+T. al-) öç almak

i.-maya (yâni, düşmannarından intigam almaya17.fursand isterler) 187/16

i.-mayacağımızdan (ve dahi14.düşmannarımızdan intigam almayacağımızdan başka, e15.limizden gelen eyiliğida edelim onnara) 60/14

[2]

irade is. (< Ar. irāde) bir şeyi yapıp yapmama konusunda kişinin kendi kendine karar verebilme ve bunu uygulama gücü

i.+sini (ve Beyigamber misilli, Allahıñ iradesini bizlere beyân25.edmeg için) 108/24, 109/13

[2]

iraded is. (< Ar. irāde) bir şeyi yapıp yapmama konusunda kişinin kendi kendine karar verebilme ve bunu uygulama gücü

i. (ki ilg adam akıl 11.ve iraded sahabı mahlugad olduğu için) 93/11

i.+den (Zira iki çoşmeden, yane agıldan ve iradedden a9.gacag) 161/8

i.+ine (ve aziz23.lig iradedine verildi) 90/23

[3]

iradet is. (< Ar. irāde) bir şeyi yapıp yapmama konusunda kişinin kendi kendine karar verebilme ve bunu uygulama gücü (krş. iraded)

i.+i (Ol16.du gi Allahın rızası, ve iradeti olmagsız birşeyi ol17.maz bitün dünyada) 34/16, 132/20

i.+imi (ve iradetimi seniñ feyilli nâmetiñ nuru-8.yle) 227/7

i.+iñ (, iradetiñ azizliği lekелendi) 96(1)/9, 96(1)/23

[5]

irahad sf. (Ar. rāḥat) üzüntü, sıkıntı ve tedirginliği olmayan

i. (Yani. Biz Allah29.dan gorgan Hristianların, irahad meganı göglerdedir) 43/29

[1]

irahad brag-f. işine karışmamak

i.-madı (Bunun için şimdiki Loturan heragedida görününce, 25.zamirim beni hec irahad bragmadı) [Th2.]/25

[1]

irahad ed-f. sıkıntısız duruma gelmek

i.-meli (ve beraberlerine agılsız hayvannarı da24.hi ogünde irahad edmeli) 192/24

[1]

irahadlıg is. (Ar. rāḥat+ T. lıg) rahat olmadurumu

i.+(ve si15.ze, ki sigled çekersiniz, irahadlıg vere ol zemande16.bizimilan beraber) 122/15, 192/5,

i.+(ğ)+ına (Hristian Batisahı14.högmünde olan İnsannarıñ irahadlığınada borclu) 139/14

[2]

irahat *is.* (< Ar. rāḥat) rahat, huzur

i.+1 (ve irahatı ister, ki ergeg, ve garı biribirlerini14.severeg) 206/13

[1]

irahatlan- *f.* (Ar. rāḥat+lan-) üzüntü, sıkıntı ve tedirginliği olmamak

i.-dı (Zi13.ra bu günde Rabbimiz Yisus Hristos irahatlandı) 192/13

[1]

irast *sf.* (< Far. irāst) tesadüf

i. (gün5.nere, ve zuhur eden irast işlere zeyn verib gaygı işe kay6.gı gün hayırlı olduğunu bilmeg isteyenner) 176/5

[1]

irat *is.* (< Ar. īrād) gelir

i.+ları (ki miri malıne nazı15.r igen , ve hazneniñ hıvzı ellerindeygen, iratları gizlerler) 211/15, 211/17

[2]

ireyz *is.* (< Ar. reʿīs) lider

i.+iydi (lagin19.çüñgi Haziredi İbrahim Yehudi cinsiniñ ireyziydi) 236/19

[1]

irezül *is.* (< Ar. rezīl) rezil

e.+leri (ve bunnarı inciden, ve oynadan28.erezülleri tegdir ederler) 199/28

[1]

irzeh *is.* (Ar. īzāh) açıklama

i.+li (yâhod nomos şurutunce irzehli düğünüñ9.evliliği ile) 206/8.

[1]

irfan is.(<Ar. ‘irfān) bilme, anlama, sezme

i.+ı (söyle, ki bu misilli irfanı dalimler, in12.san nesli hec dahi eşidmemiş idi)
110/11

irsal et-f. (<Ar. irsāl+T. et-) göndermek

i.(d)-eceğim (yani. haca tesallacı Aziz Ruh gelir, ki26.onu size Bederimden irsal
edeceğim) 126/26

[1]

irsal ol- f. (Ar. irsāl+T. ol-) gönderilmek

i.-masından (ve daha merhamedli bir iş gözedeme- [102]1.z idi yeriñ yüzünde
Allahıñ muvahid oğlunuñ dü2.naya irsal olmasından) 102/2

[1]

isan is. (< Ar. insān) adam, adem, ademoğlu, insanoğlu (krş. insan)

i. (gi Allah isan gibi üfürdü, ve canımız ü16.rüzgar yâhod bir buğdur) 32/15

i.+nar (Üçüncüsü. Ona, ki biz isannar için) 80/23

[2]

isbad is. (< Ar. isbāt) kanıt (krş. isbat)

i. (İşte bir isbad dahi insanıñ bozgunnuğuna, ve gör14.lüğüne) 45/13, 49/7, 89/5,
140/21, 183/24, 232/6, 234/27

i.+da (Üçüncü isbadda bu, ki ta dünyanıñ yaradıl6.masında görünüyor) 64/5,
65/17, 66/7, 68/20, 69/17

i.+dır (Allaha olan ibadetimiz gendine olan itaıma isbaddır) 37/8, 43/9

i.+dırlar (bu vadleri isbaddırlar Allahilen insanıñ10.arasında miyenci olan Yisus
Hristozuñ miyenciliğine) 63/9

i.+ı (Bu gibil zuhriyedin isbadı için sö8.yler çoğ tarafında aziz gitab bu
gelamları) 48/7, 88/23

i.+ıdır (Hristozuñ defn olması ölümünüñ şübbesiz isba24.dıdır) 119/24, 188/20

i.+ından (Beyân olur Allahıñ var olduğu za1 l.mirimiziñ isbadından) 19/11

i.+lar (Bunun iç27.in çoğ ayrı isbadlar bulunur bunnarı inandırmaya) 58/27, 58/28, 59/23, 60/27, 62/17, 69/5, 132/23, 141/1

i.+lardan (Na16.sıl, ki bunun için gerçeğ isbadlardan doludur şerif17.kidab) 83/16

i.+ları (yani ağıl isbadları mahlu18.gadlarıñ üzerinde görünen nizamdan, ve marifedden alır) 85/17

i.+larıdır (içerden Alla20.ha olan iydigatıñ, ve secdanıñ fagad isbadlarıdır)184/20

i.+larına (bu Baba Aziz Ruh için olan doğru27.tarifi Aziz kidabıñ bu gadar tevatürlü isbadlarına28.zıd yâñış tefsir eder) 131/27

i.+lı (ve daha çoğ Beyigamberligleriñ teg16.mil olduklarını bitün dünyaya isbadlı oldukları17.için) 59/16, 133/3,

i.+sız (Yani hususa, ki gendini isbadsız heç bragmadı) 34/11

[35]

isbad ed- f. [Ar. isbāt] kanıtlamak (krş. isbad et-)

i.+di (bizlere29.isbad eddi geleceğ ömürüñ dil ile dabir olunmaz ni[111]/1.medlerini) 110/29

i.+diler (bu mucizadler onuñ Allahlığını bu de9.rece aşgare isbad eddiler) 111/9

i.-meyinca (Leviniñ gavminden19.olduğunu isbad edmeyinca) 234/19

[3]

isbad et- f. [Ar. isbāt] kanıtlamak

i.(d)-en (Cümlesinden zi2.yade biz insannarıñ zayıflığını ve bozgunnuğunu isbad3.eden içerimizdegi ceygdir) 47/3

i.(d)-er (Bunun için cisimsiz,21.ve gerestesizdir. Bunu isbad eder aziz gitab bu ceva22.blar ile) 22/21, 23/18, 42/18, 63/26, 83/22, 91/22, 105/27, 107/19, 151/20, 220/16, 231/19, 232/25

i.(d)-iyorlarısı (her yerde²³.müümin diniñ silinmez izlerini bragdılar, nasıl isbad²⁴.ediyorlarısı Baulos Abosolos, ve David Beyigamber) 69/24

[14]

isbad ol- f. [Ar. isbāt] kanıtlanmak

i.-an (eyi ameller ilen isbad olan ima¹².nıñ mededinden gayrı) 123/11

i.-arag (ve Beyigamberlerden isbad olarak nomossuz¹⁵.beyân olundu) 53/14

i.-du (Zira Allahıñ emri olduğı isbad oldu, ve 22.geri galmag olmaz) o/21, 56/6

i.-duğı (Lakin çüñgi Allah yogarıda isbad olduğı⁵.gibi tensiz ve gerestesizdir) 31/4, 53/17

i.-dular (yani. bu iman ilen isbad oldular (ecdadımız) yani³.cemiy sadigler Hristos efendiden evvel) 65/2, 106/12

i.-ur (Ve dahi Allahıñ var olduğı, ibdida bu dünya¹³.nıñ bir ince teftişli seyirden isbad olur) 18/13

i.-ur udu (ve bu da bir guvvedli⁹.isbad olurudu hristian dininiñ gerçegliğine) 77/9

[10]

isbad olun- f. [Ar. isbāt] kanıtlanmak

i.-du (Emma çüñgi yogarıda denilennerden¹³.eyice isbad olundu) 52/13, 70/22, 115/3

i.-duğı (bu gitabımızıñ ilg tarafınıñ on iginci rakamında⁹.isbad olunduğı gibi, hec şübbe yogdur) 157/9

[4]

isbağd olun- f. kanıtlanmak (krş. isbad olun-)

i. Lakin Allah çüñgi ezelsiz, ve nihayet¹⁹.sizdir isbağd olunduğı gibi, mimgin değildir beliglerden²⁰.ve taraflardan gatılmış ola)

[1]

isbat is. [Ar. isbāt] kanıt

i. (Buna da isbat şimdigi adet13.olan Nunoşlugdur) 3/12, 9/23, 14/15, 45/24, 221/24, 232/15, 235/21

i.+a (Gaygı iş şeraata moh7.dac ise, o iş isbata da mohdeddir) 9/7

i.+ı (ve bu sebeb için hem teftişi var, hem isbatı) 10/23, 31/20, 63/22, 236/2

i.+ına (illa guvvetiniñ högmü elinde olarag azim eliyle her bir24. günde bir çeşidini yaraddı Şerif kitabıñ isbatına25.göre) 29/24, 68/24, 71/5, 125/3, 125/21, 137/1, 161/10

i.+ından (ve.bu isbatından soñra Abosolos daha acığa çı-2.garır) 233/1

i.+ını (stavroza mihlanan Yisuza14.olan imanımızıñ isbatını göstürereg .Ayazmos ogu15.ruz) 156/14, 231/21

i.+ısa da (bu cennetiñ gö25.zelliği , ve ferahlığı ilehi salihetiñ isbatı 126.sa da) 93/26

i.+ıydı (insanıñ fena geçiminden gapanmış olan no14.mosuñ beg açığ bir isbatıydı) 72/14

i.+lar (gi Allahıñ varıdığña bu gadar isba15.tlar var igen) 20/15, 55/18

i.+larımızda (Anca bu gibi fikiriñ heç bir yeri yogdur, Allah2. için olan isbatlarımızda) 21/2

i.+larıñ (Oldu ki bu gadar27.isbatlarıñ tefdişi her Hristiana bek lazım olduğı için28.izinnidir) 9/27, 232/5

i.+lı (İnsan tabiyetiniñ zayıflığı, ve bozgunnuğı ol derece22.isbatlı, ve bi şübbe) 44/22

i.+lıdır (Zira isbatlıdır, ki dindar, ve faziletlü adamlar) 43/4, 43/7, 221/20

[32]

isbat ol- is. (< Ar. isbāt) kanıtlanır

i.-ur (ve bazı şerif sinodoslarıñ çoğ ganona26.larından isbat olur) 2/26, 19/23

[2]

isbat olun- . (Ar. isbāt+T. olun-) f. kanıtlanmak

i.-du (ve Abosooloslarıñ ilehi gelamların5.dan ve aziz Egglisamızıñ amelinden, ve doğru agıldan6.isbat olundu) 13/6

[1]

isgâd ed-f. [Ar. iskaṭ+T.et-] aşağı atmak

i.-meye (böyle isbatile Yehudileri isgâd edme-22.ye, ki Allahdan başka bir ierosini terdib olundu) 235/22

[1]

ishrar ol- f. üstün tutmak

i.- sunlar (had25.da doğru dindarlar ishrar olsunlar arañızda) 78/25

[1]

isim is. (< Ar.ism) ad, bir kişiyi, bir şeyi anlatan, tanımlayan söz

i. (Bu isim beyân eder, ki Hristiannarıñ dini agıla yadgın23.dır) 10/22, 87/13, 108/1

i.+ler (Bunun için bu ömür misafirhane,2.yolculug, seyir yeri, ve bu gibi sayrı isimler ile tabir3.olur) 44/2, 57/14, 128/6

i.+leri (ve çüñgi böyle fe27.yili çoğ dürlüdür, bunun için çeşid isimlerida var28.nâmetiñ) 127/27

i.+leriñ (yani Hristos ve2.Messia tesmiye olundu. bu igi isimleriñ manesi birdir) 108/2

i.+lerine (Hri2.stozuñ ,Banayianın, ve azizleriñ isimlerine yemin eder3.ler) 187/2

i.+lerini (negadar adamlarda beddua edecegleri vagıd5.da butbares Allahlarıñ megruf isimlerini gullanırlar) 187/5

i.+li (yâhod17.fesatlı tasfirlere, ve fena isimli adamlara) 45/17

[11]

is(i)m is. [Ar.ism] ad, bir kişiyi, bir şeyi anlatan, tanımlayan söz

i.+i (ki20.zamanı ve ismi bu kitabı oguyacaglara yazdığımız ge21.lamda mesturdur) 13/20, 213/12

i.+ime (tırban gireceg ismime yemin eden gimseniñ23.evine, ve yalancılığı için hanesiniñ ortasına gonag24.edeceg) 186/22, 221/22

i.+iñ (yâ göglerde olan Bederimiz! ismiñ mugaddes olsun) 222/4

i.+iñe (illa seniñ ismiñe olsun.geşgem olaydı olaydı) 226/23, 227/11

i.+ine (Zira. 25.taamid yani vabdis oluruz. “Bederiñ ve oğulun,26.ve Aziz ruhuñ ismine) 86/26, 137/19, 143/16, 144/3, 144/27, 147/25, 155/17, 165/5, 181/18, 187/9, 193/5, 226/20

i.+ini (Ve çüñgi Allah18.cümleden azizdir, her guluna mücerretlerdendir bul9.nuñ aziz ismini) 39/19, 103/16, 109/9, 168/2, 171/15, 185/14, 186/26, 186/28, 188/3, 189/13, 215/2

i.+iniñ (Allahıñ muhabbetine, ve gorgusuna, isminiñ2.ziğnetine, eddiği eyiligleriñ şügrüne) 38/1, 38/4, 157/11, 186/3, 188/11, 216/4, 216/6, 230/10

i.+iyle (Töbeligde bulunan günahgâra Yisus Hristosuñ ismiy2.le günahlarınıñ aflıgını vere Bnevmatikos) 152/2

i.+iylen (Allahıñ azim ismiylen beraberdir eñ yüce, ve bir8.gimsaya verilmeyen ziğneti) 185/7

[40]

istâg is. istek, arzu

i.+leri (ve bunuñ yerine teniñ istâgleri çıgıb bu a4.kılı höküm aldına aldılar) 96(1)/3

[1]

iste- f. istek duymak, arzulamak

i.-di (lakin istedi göstürmeye, ki zorlanma22.dan) 29/21, 54/12, 71/20, 235/8

i.-digleri (yâhod eli7.ñ mülgünü işledirler istedigleri gibi) 209/7

i.-diglerinde (Şerif nomos mucubunce birliğe gelmeye istediglerinde) 154/21,

i.-diglerini (yani bizim Al24.lahımız gögde ve yerde cemiy istediglerini, eddi) 24/24

- i.-diği (illa istediği kadar10.eder) 26/9, 159/9
- i.-diğimiz (eğer muradı29.aliesine hoşusa bu istediğimiz) 220/29
- i.-diğimizi (Zira iste5.diğimizi, ve eyilig bellediğimizi, işlemeyoruz) 47/5
- i.-diler (ve16.istediler Allahın bu öfgesini gurbannar ile, ve hayvan17.narın ganı ile tesgin edmeye) 66/16
- i.-dilerisa (ve8.haberler göndürüb kitabın basılmasına igdiza eden me9.sarifler için aded üzere önden biraz para istedilerisa) o/9
- i.-en (ve buna küfür garı24.ştırmaya isteen adamlar göründüünde) 139/24
- i.-me (Zira ruh bir sade ve gerestesiz zaddır, gi bun11.da agıl, ve isteme mevcuddur) 23/11
- i.-medi (lakin semavi mi14.yencimiz Yisus istemedi insanın yıkılmasında birden in15.san gibi görüne yerin yüzünde) 105/14
- i.-meg (bunda agıl, ve istemeg buluna canda bulundugları11.gibi) 32/10, 139/5
- i.-meleri (İki27.tabiyetlerin istemeleri arzuleri ve icraları tegmil, ve28.biribirine garışmagsız galdılar) 106/27, 128/13
- i.-meliyidiğini (öylece gadir değildir bilmeye16.ibadetinde gaygı nesneyi istemeliyidiğini) 220/16
- i.-memizden (, ki Allah istememizden evvel bi-[220]1.lir gaygı nesnelere mohdac olduğumuzu) 219/29
- i.-mesañ (gangı sözleri ve işleri başgasından sana19.olmasını istemesañ) 215/19
- i.-mesi (illa fagad istemesi, ve emredmesi) 29/17
- i.-mesidir (Niçin gi27.Allahın salihliği gendiniñ feylli istemesidir) 24/27
- i.-mesini (yani cemiysine eyilig edmeyi istemesini6.bu kadar çok azimlendirir) 25/5
- i.-mesiyle (Zira fagad iste8.mesiyle zahmedsiz gadirdir herşeyi yogdan var edmeye) 26/8

i.-meye (emma çüangi bunda me-16.sturdur insanıñ Allahdan istemeye gadir olduğu nes-17.neler bunun için memfaadsız değdir bunuñ mu-18.fasal tefsir olması) 222/16

i.-meyi (ve bunu sevmeyi, ve her23.sigletine bundan yardım istemeyi. bilmeye eyilig olu24.đunu atalara riayed edmesi) 168/23

i.-meyle (Emma Hag18. Taale tabiyetten eyiliği istemeyle çoğ vasıtalar verdi bi19.ze) 26/18

i.-mez (ve mer24.hamed edmeyi istemez) 49/24, 59/28, 151/18

i.-r (Her birisi fagat gendi11. geyfini, ve rahatlığını ister) 6/11, 24/28, 25/12, 25/25, 26/10, 26/15, 37/14, 49/25, 58/1, 59/28, 60/2, 60/8, 65/11, 91/23, 99/28, 125/5, 140/22, 149/23, 151/19, 153/5, 184/23, 188/8, 189/16, 197/20, 206/13, 207/25

i.-rler (bizden Allahıñ aziz rızasına tab12.đig bir ömür isterler bu kalamı üzere) 164/12, 172/15, 177/4, 187/16, 187/17, 187/21

i.-rler idi (ve radetiyle ga29.bul edmesini isterler idi) 2/29, 13/28, 178//13, 212/1, 212/3,

i.-rsa (böyile isimde gaygı sır20.mevcud olduğunu, kim istersa) 117/20, 141/29, 143/22

i.-rsag (eğer helas olmayı ister18.sag, ve bu şeyi mimgin değil idi olmaya eğer insan kis19.beti olmasa) 104/18

i.-rseg (eğer isterseg sebebini öğren15.meye) 170/14

i.-rsiñ (ve cümleden salih gibi ce-18.miy eyiligleri bize vermeyi istersiñ) 226/18

i.-yelim (İgdizadır Allahdan isteyelim her gañgı nesneyi i-13.lehi kalamı tarif edersa bize) 220/12

i.-yen (ve vabdis olmaya11.isteyen gemaletli adamlara öğretirler idi pederiñ oğu12.lun, ve aziz ruhuñ bilgisini) 4/11, 40/8, 140/19

i.-yeniñ (Dayima hazır bulunuñ 9.cevab vermeye size olan umud için cevap isteyeniñ10.herbirine) 10/9

i.-yenner (ve zuhur eden irast işlere zeyn verib gaygı işe kay6.gı gün hayırlı olduğunu bilmeg isteyenner) 176/6

i.-yennere (ve ten ile ciniñ gesilmegsiz cengini Hristian ol12.maya isteyennere göstürürge) 9/12, 106/18

[85]

istek is. arzu

i.+lığıyle (Zira Allah her ne eder20.sa, gendi istekliğıyle eder) 24/20

[1]

isteme is. arzu etme

i. (Zira ruh bir sade ve gerestesiz zaddır, gi bun11.da agıl, ve isteme mevcuddur) 23/11, 215/19

[2]

istida is. (< Ar.istid‘ā) dilekçe

i.+lerimiz (Cemiy niazlarımız ve istidalerimiz sübbesiz umu13.d ile Yisus Hristozuñ çoğ gıymetli inaetleriniñ üze-14.rine bina olmalı) 221/12

[1]

istifar is. (< Ar. istiğfār) Tanrı’dan suçlarının bağışlanmasını dileme

i. (Zira istifar magbul olur Allaha, ne zaman ; ha14.çan yetig ve hillesiz olur) 53/13, 99/4, 99/14, 99/19, 127/20, 134/26, 151/13, 151/26

i.+a (Ge14.lelim istifara) 99/14, 137/23

[10]

istifar ed- f. [Ar. istiğfār+ T.ed-] Tanrı’dan suçlarının bağışlanmasını dilemek, tövbe etmek

i.-meli (gendini ilehi gazebe mü16.stahag bilmeli, ve hulisaneligilen istifar edmeli) 149/16

[1]

iş is. bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma

i. (Gaygı iş şeraata moh7.dac ise) 9/6, 9/7, 26/10, 26/13, 39/20, 61/28, 99/2, 101/29, 103/4, 103/24, 125/20, 129/6, 166/26, 167/1, 172/14, 211/23

i.+den (İzin verilmiş ameli10. yasag olan işden ayırt edemezler) 6/10, 129/20

i.+ler (ve yañlış işler ed3.diglerinde, ehven üzere terbiye edereg doğrudunnar) 201/2

i.+lerden (ve dinimi7.ziñ sunorlarından dışarı govulmuş hilleli iytigatlar8.var. gorgulmayacag işlerden gorgarlar) 6/8, 167/8

i.+e (onun icin19.sayrı işlerimiziñ cümlesini ber taraf edib bu işe başla20.mamız) o/19, 24/21, 61/15, 95/19, 176/5

i.+i (Onnarıñ işi değıldir o) 7/11, 61/29, 62/1, 129/23, 185/21

i.+idir (ki bu dünyanıñ işidir, illa27.el ile yapılmayan Aziz haneye) 116/26, 158/28

i.+iñ (Zira bu isiñ gerçeğliğiniñ madlu19.bu bu idi) 103/18, 211/24

i.+ini (ki yer yüzünde hela- [87]1.slığımızıñ, ve ezadlığımızıñ işini tegmil eddi) 87/1

i.+idir (ki bu dünyanıñ işidir) 116/26, 158/28

i.+ler (ki Allahı sevennere cemiy işler eyiliğe yelteler) 36/4, 57/18, 129/21, 181/4, 188/8

i.+lerden (ve dinimi7.ziñ sunorlarından dışarı govulmuş hilleli iytigatlar8.var. gorgulmayacag işlerden gorgarlar) 6/8, 167/8

i.+lere (bir vagid hüzmət eddiler, gözleriyle işlere bak8.dılar) 1/7, 6/9, 137/16, 176/5, 176/20

i.+leri (yogsa tefdişe mohta28.c işleri da var mı) 8/28, 9/2, 11/10, 11/22, 12/20, 24/2, 24/6, 24/7, 24/11, 61/8, 111/14, 215/8

i.+lerimiziñ (onun icin19.sayrı işlerimiziñ cümlesini ber taraf edib bu işe başla20.mamız) o/19

i.+leriñ (Bu işleriñ ce16.miyisi ilehi tedbiriñ, ve nazarıñ peg aşgar bir nişanı17.dır)
35/15, 129/12, 175/4, 198/23

i.+lerinde (ve eğer gendini çok işle15.rinde muhalifed edmiş bulursa) 149/15

i.+lerinden (İm25.di mimkin değildir Egglisa diniñ asıl işlerinden yana
bu26.Hristostan gayrı başka bir kimasya tabi ola ilehi kelamıñ[137]1.aşikâr
isbatına göre) 136/25

i.+lerini (Ru3.hani hallerine gereği gibi vakıf olub peg ihtizalı gö4.rünen ömürü
din işlerini fehm eddiğim için) [Th2.]/4, 24/29, 195/4

i.+ten (ki bö21.yile işten sana bir gedar gelmeyeceğinden) 95/21

[73]

işared is.(< Ar. işāret) bir şeyi bildirmeye, anlatmaya yarayan şekil

i. (ve igincisi,7.bu meshin vasıtası ile, sangi gözlere görünen işaredile8.mesh
olunanlara guvadı rahmani veriliridi) 108/7

i.+i (igi muazzim esrarlarıñ23.işaredi için) 113/23

i.+dirler (Beyigamberleriñ gurbannarı bu helas ediciye işared4.dirler) 63/4

i.+iñi (ve esrarleriñde onuñ işarediñi e16.derler idi) 112/15

[4]

işared ed-f. (Ar. işāret+ T. et-) belirtmek

i.-diği (Aziz Kitabıñ işared ed26.diği çok aleametleriñ arasında imanıñ açıgdan
hor ba27.kılmasını) 124/26

[1]

işared et- (Ar. işāret+ T. et-) belirtmek

i.(d)-elim (İmdi burada fagad17.gözügmeyen, yane Melayigler için işared
edelim.) 88/17

i.(d)-erleridi (lekesiz guzu Yisus Hristozuñ eñ ziyinetli12.gurbannarını işared
ederleridi) 67/12, 67/19

[3]

işaredlen- *f.* (Ar. işāret+ T.len-) belirtilmek

i.-miş (ve çoğ senelerden evvel Beyigamber14.lerden haberi verilmiş ve gurban ile , ve resimler ilen15.evvel işaredlenmiş) 62/15

[1]

işared ol- *f.* [Ar. işāret+ T. et-] belirtilmek

i. -an (bunnardan işared olan18.azizleri hatırimize getirelim) 156/17

[1]

işared olun- *f.* [Ar. işāret+ T. et-] belirtilmek

i.-an (illa iytikatımızı, ve izzetimizi ol igo nalardan,10.işared olunan helas edicimize, ve azizlere veririz) 183/10

[1]

işaret is. (< Ar. işāret) bir şeyi bildirmeye, anlatmaya yarayan şekil (krş. işaret)

i.+e (dualerimi12.ziñ Allaha sunulduğu işarete,stavrozuñ nişanını13.elimizilen üzerimize çıkarırız)156/12

i.+ine (İnsan yaradılrgen şerig olduğu ilehi salihliğin ni18.şaneleri Aziz kidabın işaretine göre) 90/18, 156/11

i.+ini (ki bu ruhani sünnetiñ işaretini Avraam eddi) 142/4

i.+lerini (ve maslaadda ça16.lışır dindar secdasınıñ işaretlerini ebedi var olan17.Allaha göstürmeye) 171/16

[5]

işcar is. (< Ar. eşcār) ağaçlandırma

i.+larıñ (böyile yeri mübahlığı, ve ganiliği için, ve işcarlarıñ23.gözelliği için) 93/22

[1]

işdah is. (< Ar. iştiḥā) yemek yeme isteği

i. (İnsanıñ beş havaslarını aldadan işdah akı8.lıñ guvvedlerini bozdular) 95/7

i.+a (ve yüreğe sevinc ve ferah, ve gözlere haz, gu4.laglara zevg, işdaha lezed , cesete güzellig, yemeg) 162/4

i.+1 (şimdi bu onuncu7.tembihiyle yasag ediyor öyle heragetler icin olan figiri ve 8.işdahı da) 217/8

i.+larınñ (ki soñ günlerde Meşrebleriñ tegmil fesatı, faziletiñ7.rezaleti, ve ten işdahlarınñ böyüg meyili soñ dere8.ceye ulaşacaglar) 125/7

[4]

işde ünl. anlatılan bir sözün sonucuna gelindiğini gösteren bir söz

i. (İşde bu yedi çeşid isbadlar ayrı ayrı tefsir olur) 62/17, 64/16, 64/26, 72/11, 93/16

[5]

iş dud- f. çalışmak

i.-mayalım (dayima rıza5.larında bulunalım, ve dualerini almagsız heç bir iş6.dudmayalım) 198/6

[1]

iş edin- f. bir şeyi görev olarak kabul etmek

i.-irler (ve insan helaslığınıñ husmetini iş edinirler bu kelamın23.isbadı üzere) 88/22

[1]

iş et- f. yapmak

i. (d)-er (evlenen eyi2.iş eder) 208/2, 208/2

[2]

işgembe is. mide

i.+si (Zira böylelerin malı, ve işgembe23.si bir pud gibidir) 180/23

[1]

işgi is. alkollü içecek

i. (ve garerinden ziade adamlara zor ile işgi i25.çirib cünun edenner) 203/24

[1]

iş işle- f. iş yapmak

i.-meye (yâhod ame3.liyeleri, zorladılar gavilden ve icireden ziade iş işle4.meye) 209/4

[1]

işle- f. yapmak

i.-digleri (öylece cemiy İnsannarada ölüm22.gesti cümlesi günah işledigleri için) 96(2) /22

i.-diler ise (Negadar hristiannar imanı lekesiz hıvz ederlerisa, ve2.eyi ameller işlediler ise) 157/2

i.-medi (Zira günah işlemedi, ve17.ne dahi onuñ ağzında hille bulundu) 111/16

i.-meyoruz (Zira iste5.diğimizi, ve eyilig bellediğimizi, işlemeyoruz) 47/5

i.-mez (her bir Hristian gerek gö22.tülüglere bitün teslim olmuş, ve bir fazilet ameli23.işlemez) 6/23

i.-r (Ve çüngi Al8.lahıñ bu gibi muradı aliyesi gendiniñ garer verdiği9.vagıda gadar durur, ve işler görünür) 33/9

i.-rler (Yani hacan gi20.tabsız milletler tabiedden işlerler gitabiñ emrini) 19/20, 181/28

i.-seg (dayima eyiliği işleseg , ve bu edebi tembihleriñ hilafında12.heç bulunmasag) 52/11

i.-sinner (bun7.narı, o sebeb üzere tedbiriylen işlesinner) 33/7, 200/10

i.-ye (ki İnsan zamirinden gulauz8.lanıb eyi amelleri işleye) 167/8

i.-yib (Hatırıñde olsun, ki sebed (savvadon) günü5.nü azizlendiressin, altı gün işleyib cemiy maslaatları6.ñı edesi) 168/5

i.-yoruz (İlla6.gemlig zanneddiğimizi, gendimiz işleyoruz) 47/6

[14]

işled-f. çalıştırmak

i.-irler (yâhod eli7.ñ mülgünü işledirler istedikleri gibi) 209/7

[1]

işleme is. yapma

i.+sini (lakin Abo17.solosuñ bu gelamı eyi amelleriñ işlemesini meks edmez)
165/17

i.+ye (Zann5.edmemeli bir gimsa, gi insan zorlanır eyiliği yâhod gö6.tülüğü
işlemeye) 24/6, 53/4, 209/4

[4]

işlen- f. yapılmak

i.-diğinde (Zira insanıñ zamiri, eyilig işlendi12.ğinde, sevinir) 19/12, 19/12

[1]

işlenme is. yapılma

i.+sinde (ca4.nı ferahlandırır, ve ferahlılığın işlenmesinde bu canı5.bi huzur eder)
169/4

i.+sine (ve bu29.nâmetiñ yardımın eyi amelleriñ işlenmesine gullanmaya)165/29,
169/3

i.+sini (lakin Abo17.solosuñ bu gelamı eyi amelleriñ işlemesini meks edmez)
165/17

[4]

iştah is. [Ar. iştihâ'] cinsel istek

i. (Her11. gim iştah için avrede göz digersa) 207/11, 94/12

i.+ı (ve9.teniñ iştahı ilahi sefasından ziade sevildiler) 95/9, 95/17, 216/18, 217/3

i.+ına (bu tembihiñ depeleyicisi olur hergim edersa te26.niñ fena iştahına sebep
veren şey) 206/26

[6]

ita is. itaat, buyruğa uyma

i.+ımıza (Allaha olan ibadetimiz gendine olan itaımıza isbaddır) 37/8

[1]

itaad is. (< Ar. itā‘at) söz dinleme buyruğa uyma

i.+ına (ve inayetleri, ve bizi bu Allāhın itaadına7.borçlu eden himmetleri, ve geremleri) 8/6

i.+sız (Zira insannar gendi gen13.dilerini sevicı, hasıs, müftehir, mağrul, küfürbaz,14.adalerine itaadsız) 125/14, 172/13

[3]

itaad ed- f. (Ar. itā‘at) söz dinlemek, buyruğa uymak (krş. itaad et-)

i.-meye (ulularına itaad10.edmeye, ayâlinı , ve evlatlarını sevmeye) 172/10

i.-sinner (sogranmagsız itaad ed21.sinner bunnara) 200/21

i.-meyoruz (illa her saad ile-7.hi nomosuña mugayir gederiz, ilehi rızaña itaad edme8.yoruz) 225/8

[3]

itaad edmeg is. [Ar. itā‘at+ T. edmeg] söz dinleme buyruğa uyma

i. (zira her fikiri Me20.sihe itaad edmeg için yesirliğe çeger) 84/20

[1]

itaad et-f. [Ar. itā‘at+T. et-] söz dinlemek, buyruğa uymak

i.(d)-ib (onnara emirlerine itaad edib rıza[124]1.sında bulundugları için) 123/29, 131/25

[2]

itaadsızlıg is. (Ar. itā‘at+ T. sızlıg) boyun eğmeme

i. (zira Allaha eddiği itaad19.sızlıg ile başga ne alabilir insan) 49/19, 96(2)/5, 202/3

[2]

itaadsızlık is. (Ar. itā‘at+ T. sızlık) boyun eğmeme (krş. itaadsızlık)

i.(ğ)+ıñ (böyle ıgrahlı itaadsızlık5.ğñ ealametleri elbedde fesadlı olacağıdı)
96(1)/5, 96(1)/24

[2]

itaat is. (< Ar. itā‘at) söz dinleme buyruğa uyma

i.+1 (Beşinci tembih ister, ki biz insannar gendimizi bor21.şlu belleyelim dayıma
vacib olan itaati, ve riayeti22.vermeye üzerimizde bulunan höğüme) 197/21

i.+ıdır (bizim Allaha eddiğimiz ibaded başga bir7.şeyi değil, illa fagad aglımızıñ
derin bir itaatıdır) 178/7

i.+ımızı (ki bu nişaneler ilen Allaha bor22.cumuz olan abidane itaatımızı
göstürürüz) 40/22

i.+ıñ (alçak gönüllülüğüñ lezeti, ita7.atıñ ve merhametiñ havesliği) m/7, 188/20

i.+ını (bu Hristo12.za teslim ederiz yüreğimiziñ itaatını, imanımızı,
iba13.detimizi, ve umudumuzu) 183/12

[5]

itaat et- f. (Ar. itā‘at +T. et-) söz dinlemek, buyruğa uymak

i.(d)-elim (Dahi emreder bu tembih biz hristiannara Ruhani ve4.dünyâvi
memurlere itaat edelim) 200/4

[1]

itab is. (Ar. hitāb) sözü birine ya da birilerine yöneltme

i. (ve bu sebep için Zaharia Beyigamberiñ21.ağzıylen Aziz Ruhuñ söylediği
gorgulu itab böyleleriñ22.üzerinedir) 186/21

[1]

itibar is. (< Ar. i‘tibār) saygınlık

i.+1 (ve10.igdiza eddiğinde ömürümüzü dahi esirgemeyelim itibarı11.ve izzeti için
düşmannarına, ve asılarına, ve hianetleri12.ne garş) 199/10, 220/27

i.+ına (her vagıdda ,ve her agabede bunnarıñ itibarına, ve25.adına saab olsunar)
200/24

i.+larına (Bunnarı hillesiz seve5.lim, ve itibarlarına saab olalım) 200/5

[4]

itibar et-f. (Ar. i'tibār+T. et-) saygı göstermek

i.(d)-elim (ki Allahdansonra ü6.zerimize baş nazırdır, ve buna böyüg itibar edelim) 199/6

[1]

itigad is. (<Ar. i'tikād) inanç

i. (anca bu ibaded daha cog22.itigad ile, ve memfaat ilen aziz gelisalarda olur)
41/22

[1]

itiraf is. (< Ar. i'tirāf) başkaları tarafından bilinmesi sakıncalı olan bir gerçeği açıklama, söyleme, bildirme

i. (A. Taamid (vabdis) B. Muron. G. aziz gononia4.D. itiraf. (eksomologisis))
143/4, 149/24, 152/8, 152/18, 190/21

i.+ı (ve he4.laslığına olan umud için. günahlarıñ itirafı fa5.gad her günahı eddim)
152/4

i.+ıñ (ve pnev17.matikosa itirafıñ vasıtasıile) 149/17, 151/12

i.+ına (ve günahlarıñ itirafına lazım gelen ah9.lardan, ve göz yaşlardan) 38/8

[9]

itiraf et- f. (Ar. i'tirāf T. et-) başkaları tarafından bilinmesi sakıncalı olan bir gerçeği açıklamak, söylemek, bildirmek

i.(d)-ereg (ve bunnarı Bnevmatikosa itiraf 15.edereg göz yaşlarıylen Allahıñ merhametini dileye) 193/15

i.(d)-ersa (lagin eğer günahını itiraf edersa) 212/23

[2]

itirag olun- f. (Ar. idrāk+ T. olun-) anlaşılmaq

i.-ur (ki bunnardan itirag olunur, ki ruzı mahşe25.riñ vagdi hemen yaglaştı) 124/24

[1]

itmam et-f. (Ar. itmam+T.et-) tamamlamak

t.(d)-eriz (Allaha, o zaman itmam ederiz bu ilg tembihi) 174/10

[1]

ivğa is. (< Ar. iğvā‘) baştan çıkararak yolunu saptırmak (krş. iğva)

i.+larda (bazı6.ları govalanırlar da , ve çoğ siased ivğalarda çe7.gerler) 43/6

i.+ları (Allahıñ16.tedbiri bu gibi ivğaları, bıragır) 78/16

i.+larıñ (Bu dinimiziñ eğer ispatı mim10.ginsiz olsa, ruhani fugaralığı, ve ivğalarıñ sabul11.runu) 9/10, 44/5

i.+leriñ (ve ivğalarıñ vası14.tası ile çabalarlar bu İnsannarı gendileriñ yığıldı15.ğı peçare hale çeğmeye) 89/13

i.+nıñ (Ve faziletli adamlar bu gibi bildiglerinden her4.ivğanıñ) 44/4

[6]

iydigad is. (< Ar. i‘tikād) inanç

i. (yâhod yüreglerinde heç bir iydigad,[41]1.ve bir ezginnig yoğiken) 40/29, 156/7, 170/24, 177/29, 198/4, 229/15

i.+dan (Egglisamızıñ manesi29.ne göre azizlere verdiğimiz iydigad Allaha verdiğimiz[178]1.iydigaddan çoğ ferglidir) 178/1

i.+lar (ve eğer bizim aziz Ke15.lisanıñ bazı rahiblerindeda yağnış iydigadlar , ve bed a16.dedler bulunurlarısa) 133/15

i.+lu (Yüreği alır, zira iydigadlu hristian Paulos resulile be23.raber bu kelamı demeye gadir olmalı) 84/22

[9]

iydigat is. (< Ar. i‘tikād) inanç

- i. (ve tefdişsizce iman ederim eñ derün tevazuile23.ve iydigat ile) 86/23
- i.+a (ve igona bize fagad bir he16.raretlü gayret getirir bu gibi iydigata) 183/16
- i.+1 (ki cümle hristiannar7.borcludurlar vacib olan iydigatı, ve rağbeti vermeye8.kelisayı şerifiñ çobannarına) 154/7
- i.+ımız (Be18.der Allah, ki bundan yaradıldı cemiy mahlugatlar19.ve bunadır bizim iydigatımız) 21/19
- i.+ımızı (illa iytigatımızı, ve izzetimizi ol igonalardan,10.işared olunan helas edicimize, ve azizlere veririz)183/9
- i.+ıñ (ilimiñ, fehimiñ7.meşvaretiñ, gudretiñ malimatıñ, iydigatıñ ve ile8.hi gorgunuñ Ruhı tabir eder) 128/7, 184/20
- i.+lu (Monastırımızıñ bir iydigatlu ieradiakonosu4.na igi seneden beri bir faydalı kitabıñ türgeca bası5.lıb meydana çıgmasına) o/3
- [7]

iytibar ed- f. (Ar. i‘tibār+T. et-) saygı göstermek (krş. itibar et-)

- i.-diği (emma Yehudileriñ ozamanagadar iytibar13.eddiği Aaronuñ ayini ve tarigi üzere değil) 232/13
- [1]

iytigad is. (Ar. i‘tikād) inanç

- i. (lakin imannılara, ki ölene gadar iytigad ilen21.ömür geçirdiler) 122/20, 179/7, 184/9, 188/19
- i.+a (yâni. helas edicimiziñ tasfirini stavrosuñ,6.üzerine bagdıgca iytigada, ve eyi amelleriñ imbrenmesine7.gayretlenelim) 183/6
- i.+1 (ki helaslığı, ve iytigadı dışarıda8.olan bazı nişanelere hevale ederler) 176/7, 184/21, 188/17
- i.+ına (ve cümlesiniñ agide26.sine, ve iytigadına sagad vermeyle meyvasız ve faydasız27.ogurlar, ve psal ederler)196/26
- i.+ını (hadda böyle helaslı cahd ve gayretilen iytigadını25.daha ziade artıra) 193/24

i.+dan (İmdi bu zigr olan yañlış iytigaddan, ve günahdan16.hali olmag için her hristian ibdida figr edmeli) 184/15

i.+lu (papazlarıda iytigadlu adamlardır. 14.emma onnardan da peg az bulunur hristian lisanını ağ15.nayanlar ve ağnayanları da, yetig ağnamazlar) [Th2]/13, 189/6

i.+sız (Bu üçüncü tembih açıgdan yasag edergen in15.sannara Rabbiniñ ismini ehdiadsız ve iytigadsız ağıza16.almayı ,cümleye tarif eder) 188/15

[14]

iytigad et- f. (Ar. i'tikād T. et-) inanç

i.(d)-erler (yâ23.hod bu Allahıñ azimliğine muvafiq olmayan bir nesne24.ye iytigad ederler) 177/24

i.(d)-eriz (emma iytigad e20.deriz bitün yüregden) 141/20

[2]

iytigat is. (Ar. i'tikād) inanç

i. (ih12.timam ile ve iytigat ile oguyun vagid buldugca) p/12, 12/24, 178/28, 183/21, 185/9, 196/8

i.+ıñ (bu gibi yañlış iytigatıñ24.feyilleri böyüg günahdır) 176/23

i.+ını (Cümleñiziñ 12.gâmilliğini, ve iytigatını, ve hristiannara yağışan eyilig13.leriñ sevdasını bakıb seviniridig) [K2.]/12, 184/2

i.+lar (hesabsız çeşid bozgun fikirler, ve dinimi7.ziñ sunorlarından dışarı govulmuş hilleli iytigatlar8.var) 6/7

i.+ler (netice yañılırlar Allahıñ21.bu ilg tembihine her negadar adamlar aşığâreden yañ22.lış figirler, ve iytigatler dutarlarsa Allah için) 177/22

i.+lu (ve 4.bu Monastırıñ iytigatlu geşişlerinden türkcaya ter5.cüma olub, ve basmaya verilip dağılmagile bir mig6.dar faydalandılarınsada) [K1.]/4

[12]

izab is. (< Ar. i'zāb) vazgeçme

i. (ve her mihnetiñ vagdında peg az izab olurlar) 44/4

[1]

ize is. (idi) güç kuvvet

i. (tebdil oldu Gesuil8.Mesihniñ dirilmesine ize olmag için) 192/8

[1]

izhar eyle-f. (< Ar. izhār+T. eyle-) belirtmek, açığa vurmak

i.-ye (taki onu gendisine bir izzedlü cemaad izhar21.eyleye lekesiz, puruşugzuz)
161/20

[1]

izin is. (< Ar. izn) bir şey yapmak için verilen veya alınan özgürlük

i.+i (öyleygen dahi Bederil1.miziñ izini olmagsız onnardan birisi yere düşmez)
90/11

i.+nidir (Oldu ki bu gadar27.isbatlarıñ tefdişi her Hristiana bek lazım olduğu
için28.izinnidir) 9/28, 11/13

[3]

izin ver- f. (Ar. izn+ vermek) bir şey yapmada serbest bırakmak

i.-mez (bu sebep icin hristian nomosu asla izin vermez) 155/5, 171/24

[2]

izin veril- f. (Ar. izn+ veril-) bir şey yapmada serbest bırakılmak

i.-miş (izin verilmiş ameli10. yasag olan işden ayırt edemezler) 6/9

[1]

izlam ed- f. zulme uğratmak (krş. izlam et-)

i.-dig (Ya10.hudileri, ve Yonanileri izlam eddig) 54/10

[1]

izlam et- f. zulme uğratmak

i(d)-er (Bu gibi olduğuna bizde olan agılda izlam eder bizi) 31/7, 157/24

i(d)-ebilirler (illa fa12.gad o zaman izlam edebilirler zamiri) 167/12

[3]

izlam eyle- f. zulme uğratmak

i. (her sabır ve talimilen izlam eyle) 153/13

[1]

izlam olma is. f. zulme uğratma

i.+sına (ve mingini bulunma-[231]1.zidi bunnarıñ izlam olmasına) 231/1

[1]

izzed is. (Ar. ‘izzet) ululama

i. (Zira melgud ve guvved, ve izzed ebedan seniñdir) 222/12, 226/22

i.+de (cesed fesatda ekilir, ve fesadsız29.lıgda igamed olunur, izzedde igamed olunur) 159/29

i.+i (öyle tarz ilen18.onuñ İerosinisine yağışan izzedi göstürdü) 236/18

i.+lü (taki onu gendisine bir izzedlü cemaad izhar21.eyleye lekesiz, puruşugzuz, ya bunlarıñ gibi bir ne22.snesi olmagsız) 161/20

[5]

izzedle- f. (Ar. ‘izzet+T. et-) yüceltme

i.-sin (hadda görsün dün-23.yâ bizim eyi amellerimizi, ve izzedlesin semavilerde olan24.sen Bederimizi)223/23

[1]

izzet is. (<Ar. ‘izzet) ululama (krş. izzed)

i.+i (itibar11.ve izzeti için düşmannarına, ve asılarına, ve hianetleri12.ne garşı) 199/11

i.+imizi (illa iytigatımızı, ve izzetimizi ol igonalardan) 183/9

i.+iñ (Zira azizlere vermeye gadir olduğumuz izzetiñ eñ bö-[179]1.yüğü ömürlerini imrenmemiz) 178/29

i.+iyiñ (illa her yerde Sinorsuz hazır nazırsıñ, ve izzetiyiñ²³.daha yetig beyânıñıyle semavilerde meydan edersıñ) 222/22

[4]

K

kabaad is. (< Ar. kabāḥat) çirkin, yakışık davranış

k. (Kabaad dayıma gazebe mohdacdır) 100/11

kâfir is. (< Ar. kâfir) Tanrı'nın varlığını ve birliğini inkâr eden kimse

k. (ki bunnarıñ reysi².kâfir ham idi) 75/2

k.+ler (Kaynden ibareddirler kâfirler) 74/19, 158/9

[3]

kâmil sf. (< Ar. kâmil) olgun

k. (ve bir².gac kâmil adam meydana geldilerisada) n/2, s/7, s/10

k.+e (her ediye-24.yi salihe, ve her hibeyi kâmile yogarıdandır) 219/24

[4]

kâmillik is. (Ar. kâmil+T. lik) olgunluk

k.(ğ)+e (ve²².arifler ile kâmilliğe alıştırma) r/22

k.(ğ)+i (ve gemalet³.göre her biriñize lazım olan kâmilliği ve yetigliği) s/3

[2]

kâni sf. (< Ar. kâni‘) kanaat getirmiş, inanmış

k. (ve çüñgi heç yeri yo¹⁰.gdur şu figiriñ, ki kerem kâni olan Allah insanı bıl l.ragır tegmil umudsuzluğa) 56/10, 99/22

[2]

kâr is. (<Far. kâr) kazanç

k.+ınıñ (. ham tamahda bulunan malig olduğuna ka².naat edmeyle gendi kârınıñ arđmasına her ne tarig bu³.lursa) 213/2

[1]

kardaş is. aynı anne babadan doğmuş veya anne ya da babalarından biri aynı olan çocukların birbirine göre durumu (krş. karındaş)

k.+1 (İbdida Kayn nahag yere öldürdü gendi17.Kardaşı Aveli) 74/17

[1]

karı is. kadın (krş. garı)

k.+nıñ (Karı18.nıñ züryeti Yısus Hristostur) 64/18

[1]

karındaş is.aralarında değer verilen ortak bir bağ bulunanlardan her biri

k.+larımız (ve din ba23.blarınıñ tarifi lazım değil deyen Hristian karındaşla24.rımız aldanmasınlar) 8/24

[1]

kas- f. kesmek.

k.-erler idi (gözlerini oyarlar idi, dillerini kaserle19.r idi) 76/19

[1]

kâse is. [Far. kâse] cam, çini, toprak vb.nden yapılmış çanak

k.+den (ve emr eddi13.onnara kâsedenda gezalig cümlesi içmiye) 147/13

k.+sini (ve acı odun kasesini içdi12.ler) 75/11

k.+yi (kezalig ahşam ta13.amından soñra kâseyida alıb dedi) 146/13, 148/26

[4]

kâzib is. (<Ar. kâzib) yalan söyleyen kimse

k. (ki24.sayrı kâzib mesebler gibi ağılıñ gabul etmediği hille25.li meselleriñ üzerine bina olmadı) 10/24, 214/4, 214/10, 214/13, 215/20, 216/6

k.+dir (ki Allahı severim, ve gon25.şusunu red edersa, kâzibdir) 189/25, 214/13

k.+leriñ (ve kâzibleriñ bulanıg guyularına seyirtmeyle) 15/10

[9]

keat is. (< Far. kâğaz) hamur haline getirilen bitkisel maddelerden yapılmış, yazı yazmaya, baskı yapmaya ya da bir şey sarmaya yarayan ince ve kuru yaprak

k.(d)+1 (ve hem her tarafı ehdimamlı olsun, keadı ve9.müregepi, ve sayrı geresteleri eyi olsun) p/8

[1]

kedar is. Ar. maddi ve manevi olarak hissedilen aşırı üzüntü; ızdırap, elem

k. (ve ne şimden soñra olacag govalamalar bir11.kedar ede bilecekler) 79/11

k.+1 (İmdi böyle fena, ve kedarlı taksirata bir adam düşmemeg) 212/26

[2]

kefil is. (<Ar. kefil) borçlu kişi borcunu ödemediğinde veya verdiği sözü yerine getirmediğinde sorumluluğu üzerine alan kişi

k. (bir miyenci ve kefil günahgar İnsanın vasıtası ile24. gibi) 103/23

[1]

keş is. (Ar. keşf) ortaya çıkarma

k. (ve çüñgi o zaman ilmullahu taaleden keş olan vakid25.da tegmil olmuşudu) 105/24

[1]

kelisa is. Rum. Hristiyanların ibadet yeri (krş. kelise)

k. (Allah bunnarı tufan ile garg eddi, ve24.kelisa bir ufag sefine içinde hıvz oldu) 74/24, 129/3, 136/6, 141/6, 141/16, 153/1,

k.+da (ve bu Mu [134]1.sa Beyigamberden başlanan kelisada o helaslı gerçeqli2.ğın üzerine temellenmiş idi) 134/1, 137/10, 141/6, 154/5,

k.+dan (resulleriñ vagdında olan kelisadan hec27.bir vagıdda ayrılmadı) 133/26

k.+larıñ (ve idarele5.rine, Kelisalarıñ, hastahaneleriñ, ve sholionnariñ6.yabılmasına) 197/5, 210/9

k.+leriniñ (ve gün batınıñ keliseleriniñ nizah19.larında hristianniñ gamşısı Anadolu25.kelisamızı yesir eddi) 77/19

k.+mız (yani. dünyânıñ24.yaradılmasıyla beraber başlanan kelise bizim Anadolu25.kelisamız ile tabdig, ve muvafıdır) 133/25

k.+mızda (ve bu Anadolu26.kelisamızda resulleriñ vagdında olan) 133/26, 156/3

k.+mızde (ve eğer Aziz23.kelisamızde günahgâr adamlar bulunuyorlar ısa) 134/23

k.+mızıñ (Bu fikir tevratı16.şerife, ve incili şerife, ve aziz kelisamızıñ işine, ve do17.ğru agıla dahi ne kadar zıt) 1/16, 73/17, 79/4, 79/24, 134/5, 150/19,

k.+nıñ (İste kelisanıñ ibdidaki .devri3.böyle geldi ve geşti) 72/2, 72/25, 73/13, 73/28, 76/7, 126/20, 127/3, 137/1, 147/8, 153/18, 155/10, 156/9, 177/7, 196/20

k.+sı (Zira Hristozuñ Kelisası bir kö12.glü daş üzerine gibi bu Hristozuñ üzerine temellendi) 79/11, 135/13, 147/7

k.+sıda (ve resulleriñ kelisasıda diniñ28.doğruluğundan yana ahdi atikiñ (yani Beyigamber29.leriñ) 133/27

k.+sından (ahdi atikiñ (yani Beyigamber29.leriñ) kelisasından hec bir fergli değılidi) 133/29

k.+sına (Gesuil mesih Aziz Kelisasına sırlar, ve şerif töreler16.tertib eyiledi) 140/15, 234/3

k.+sını (Helas e15.dicimiz Aziz Kelisasını bu gadar sunorlardan çıkard16.dığı için söyiledi bu kelimı) 135/15

k.+sınıñ (Roma kelisasınıñ yani, Babanın tevabileri) 126/15, 127/2, 135/13, 170/1

k.+ya (Allahıñ gelamına tabdig bulmazlarsa, bitün kelisa3.ya beyân ederler) 138/3

k.+yadır (bu sırnıñ tertibi bitün kelisayadır) 147/1

k.+y1 (Kelisay1 şerifimiziñ Aziz pederleri az cevaba raded ed16.diler bu dinimiziñ bitün tarifini) 79/15, 132/28, 133/16, 154/8, 155/22

[57]

kelise is. Rum. Hristiyanların ibadet yeri

k. (bu kelise2.dünya yaradılalıdan beri birdir) 71/1, 133/24

k.+niñ (Oldu ki bu keliseniñ üç çeşid keyifiyetleri oldu) 70/18

k.+si (yani. Me11.sihniñ kelisesi viçute geldi) 130/11, 130/11

k.+yi (Bu ilg halinde keliseyi Allah terdib eder idi 9.gendi lisanından beyân olan vahii rabbanileriyle) 71/8

[6]

kem sf. Far. kötü

k. (yâhod has siggeniñ yerine kemayar, ve[211]1.galb sigge verir) 210/29, 211/2

[2]

kemal is. (< Ar. kemāl) olgunluk

k.+i (ve hocalar nasb eddi Azizleriñ kemali için) 136/16

k.+inde (ve cemiy bahşişlerle donanacaklar solma10.yan güzelliğiñ yetig kemalinde) 160/10

k.+iyle (İnsanıñ ifdiharı tam kemaliyle durur) 92/29

[3]

kemalet is. (< Ar. kemāl) olgunluk

k.+e (ve Nunozlar borclu olurlar bu çocugları7.na kemaletе geldiglerinde imaniñ bablarını ve sırları8.nı öğredmeye) 145/7

[1]

kemig is. insanın ve omurgalı hayvanların çatısını oluşturan türlü biçimdeki set organların genel adı

k.+ler (yâhod beynamus oynunrile asıl azizleriñ li6.psanosları gibi taglid kemigler peydah etmeyle) 212/6

k.+lere (bunna27.rıñ edlerini kemiglere ve bağarsıglara gadar demir dırna28.kler ilen gazıyıp yırdarlar idi) 76/27

[2]

kemlig is. Far. kötülük

k.+den (hem borcunu eda ede, ve hem kemligden uzag ola) 140/1

[1]

kendi

1. *zmr.* yaptığı bir işte başkasının etkisi olmadğını anlatan bir söz

k. (ve bu tarik ile mecbur olurlar kendi taksiratlarını a24.zar azar tanımaya) 35/23, 94/7, 136/17

2. *zmr.* iyelik ekleriyle kişinin kendi varlığını anlatmaya yarayan dönüşlülük zamiri

k.+leri (Ve kendileri da zanaatı öğrenib) 1/9

[4]

kerem is. Ar. soyluluk, iyilik

k. (ve çüñgi heç yeri yo10.gdur şu figiriñ, ki kerem kâni olan Allah insanı bı11.ragır tegmil umudsuzluğa) 56/10, 99/22

[2]

kereste is. malzeme (krş. gereste)

k. (her mihnede kereste olacag) 94/18, 210/2

k.+li (ki bu insan her3.bir vech ile yapışmasın keresteli zatlara akılıñ za4.rarı ilen) 94/3, 231/26, 231/26

k.+siz (Bunun için kerestesiz, ve agliyet Ruhlar denilir) 28/8

[6]

kes-

1. f. para basmak

k.-er (hacan bir adam taglid2.ve kemayar siggeler keser) 211/2

k.-erler (hacan bir adam taglid2.ve kemayar siggeler keser) 211/4

2. f. bitirmek

k.-meli (ki bu iledleri İnsan mü29.cerred kesmeli) 141/29

k-meye (ve befad edenneriñ şeraadlarını kesmeye) 81/7, 121/13, 121/20

[6]

kesil- f. bitmek

k.-mediler idi (lagin imansızlarıñ tarafından gizli go14.valamalar kesilmediler idi) 77/14

[1]

kezalig zrf. (<Ar. kezālik) aynı biçimde

k. (kezalig her bir insan da ağı17.nı götü eder) 29/6, 36/25, 90/1, 95/12, 102/9, 105/6, 146/12, 175/24, 210/17, 231/6, 232/3, 234/10

[12]

ki bağ.cümleleri bağlar. Bzı kelimelerin sonuna gelerek zarf oluşturur.

k. (Bahusus, ki güccüg Anadolu17. Hristianlarıylen otuz beş senedir bazı vagid didasgaloslu18.ğum ile) [Th1.]/16, [Th2.]/5, i/4, i/15, m/2, m/28, n/8, [ks]/14, [ks]/23, o/24, p/4, p/7, p/17, r/22, 1/1, 1/2, 1/13, 1/23, 2/9, 2/14, 3/6, 3/16, 3/20, 4/2, 6/4, 6/20, 7/1, 7/4, 7/9, 7/14, 7/23, 7/27, 8/20, 8/25, 8/29, 9/2, 9/4, 9/23, 9/26, 10/15, 10/22, 10/23, 11/1, 11/12, 11/21, 12/10, 13/6, 13/9, 13/19, 14/11, 14/17, 14/26, 15/1, 17, 17/9, 17/13, 18/10, 18/24, 21/18, 28/6, 28/15, 28/20, 29/1, 29/8, 29/11, 29/14, 29/15, 29/20, 29/21, 30/7, 30/12, 31/16, 32/5, 33/11, 33/22, 34/6, 34/11, 35/1, 35/4, 35/17, 35/18, 35/21, 36/4, 36/5, 36/9, 36/14, 36/18, 36/21, 36/24, 37/9, 37/11, 37/19, 39/2, 39/9, 40/6, 40/21, 40/28, 41/12, 41/15, 41/22, 41/29, 42/3, 42/5, 42/15, 42/22, 43/4, 43/7, 43/10, 43/15, 43/17, 43/19, 44/5, 44/9, 44/10, 44/13, 45/9, 45/18, 45/20, 46/12, 46/15, 46/25, 46/27,

47/3, 47/15, 47/21, 47/23, 48/19, 48/21, 49/1, 49/4, 49/11, 49/14, 49/15, 49/17,
 49/23, 49/25, 50/3, 50/10, 50/13, 51/4, 51/15, 51/16, 52/4, 52/13, 52/15, 53/4,
 53/7, 53/9, 54/3, 54/6, 54/10, 54/12, 54/17, 54/19, 54/22, 55/9, 56/2, 56/6,
 56/10, 56/13, 56/17, 57/5, 58/29, 59/4, 59/29, 60/9, 60/18, 61/4, 61/19, 61/23,
 62/3, 62/7, 62/11, 63/14, 63/29, 64/3, 64/5, 64/27, 65/11, 65/14, 65/17, 65/27,
 66/7, 66/12, 66/14, 66/24, 66/27, 68/3, 68/9, 68/14, 68/15, 68/28, 69/12, 69/14,
 69/18, 70/5, 70/7, 70/18, 70/19, 70/22, 71/3, 71/9, 72/11, 72/15, 72/21, 72/28,
 73/1, 73/13, 74/11, 74/11, 75/1, 75/25, 77/5, 77/22, 77/27, 78/5, 78/8, 78/16,
 78/26, 78/28, 79/2, 79/16, 79/23, 80/3, 80/9, 80/13, 80/14, 80/17, 80/18, 80/23,
 81/2, 81/4, 81/6, 81/8, 81/9, 81/10, 81/11, 82/1, 82/11, 82/12, 83/1, 83/6, 83/13,
 83/16, 83/25, 84/1, 84/18, 84/28, 85/7, 85/13, 85/20, 86/2, 86/29, 87/8, 87/9,
 87/28, 88/2, 88/6, 88/8, 88/26, 89/2, 89/8, 90/3, 90/4, 90/22, 91/1, 91/5, 91/9,
 91/16, 91/17, 91/20, 91/23, 92/5, 92/10, 92/11, 93/8, 93/10, 93/15, 93/19, 94/2,
 94/7, 94/15, 94/24, 95/20, 95/24, 95/26, 96(1)/16, 96(1)/19, 96(1)/21,
 96(2)/2, 97/1, 97/3, 97/18, 97/20, 98/1, 98/3, 98/5, 98/7, 98/9, 98/11, 98/19,
 99/1, 99/9, 99/17, 99/21, 99/28, 100/2, 100/15, 100/24, 101/7, 101/9, 101/19,
 102/25, 103/5, 103/19, 103/21, 104/16, 104/19, 105/26, 107/23, 107/24, 109/5,
 109/22, 110/2, 110/5, 110/11, 110/16, 110/19, 111/2, 111/9, 111/13, 111/24,
 111/26, 112/5, 112/8, 112/11, 112/14, 112/19, 112/25, 113/2, 113/20, 114/3,
 114/9, 114/13, 114/21, 115/3, 115/4, 115/6, 115/7, 115/8, 115/22, 115/23,
 116/14, 116/26, 117/4, 117/28, 118/13, 118/16, 118/22, 118/23, 118/25,
 118/27, 119/2, 119/3, 119/8, 119/12, 119/19, 120/3, 120/5, 120/13, 120/23,
 120/28, 121/1, 121/1, 121/7, 121/13, 122/7, 122/14, 122/15, 122/16, 122/20,
 122/24, 123/7, 123/14, 124/4, 124/24, 124/24, 124/28, 125/2, 125/6, 125/8,
 125/11, 125/24, 125/28, 126/2, 126/5, 126/21, 126/25, 126/27, 127/13, 127/15,
 129/5, 129/11, 129/13, 129/17, 129/25, 130/1, 130/2, 130/5, 130/11, 130/22,
 130/26, 131/2, 131/13, 132/16, 132/19, 132/21, 133/6, 133/20, 134/2, 134/10,
 134/15, 135/2, 135/16, 135/24, 136/7, 136/22, 136/23, 137/16, 138/3, 138/7,
 138/11, 138/19, 138/24, 138/29, 139/4, 140/3, 140/16, 140/20, 140/23, 141/3,
 141/8, 141/17, 141/19, 141/20, 141/26, 141/28, 142/4, 142/20, 142/23, 143/10,
 144/24, 144/27, 145/9, 145/14, 145/19, 145/20, 146/3, 146/11, 146/11, 146/13,
 146/14, 146/22, 147/4, 147/7, 147/22, 148/1, 148/5, 148/8, 148/11, 148/14,

148/20, 148/25, 148/28, 149/10, 149/20, 149/23, 149/26, 149/26, 150/7,
 150/18, 150/26, 151/5, 151/13, 151/15, 151/18, 151/21, 152/8, 152/12, 152/18,
 152/20, 152/26, 153/5, 154/3, 154/6, 154/15, 154/22, 155/10, 155/23, 156/9,
 156/20, 157/9, 157/25, 158/4, 158/9, 158/11, 158/13, 158/15, 158/20, 159/13,
 160/27, 162/18, 162/22, 163/8, 163/12, 164/4, 164/6, 164/8, 164/13, 164/16,
 165/2, 165/4, 165/6, 165/23, 166/2, 166/13, 166/15, 166/17, 166/24, 167/7,
 167/20, 168/4, 168/8, 168/21, 168/25, 168/26, 169/3, 169/16, 169/22, 170/2,
 170/4, 170/6, 170/17, 170/19, 171/5, 171/20, 171/25, 172/11, 173/16, 173/25,
 174/2, 174/7, 174/12, 174/13, 174/21, 175/1, 175/3, 175/6, 175/10, 175/18,
 175/19, 175/22, 176/2, 176/7, 176/8, 176/9, 176/11, 176/14, 176/17, 176/20,
 176/21, 176/27, 177/2, 177/6, 177/11, 177/18, 178/2, 178/4, 178/11, 178/13,
 178/27, 179/18, 179/27, 180/19, 180/21, 180/23, 180/26, 181/5, 181/14, 181/17,
 181/20, 182/3, 182/7, 182/11, 182/28, 183/3, 183/14, 183/18, 183/24, 183/25,
 184/4, 184/6, 184/8, 184/10, 184/16, 184/23, 184/27, 185/2, 185/8, 185/12,
 185/14, 185/21, 185/24, 186/6, 186/12, 186/19, 187/6, 187/9, 187/11, 187/13,
 187/19, 187/24, 187/29, 188/2, 188/8, 188/9, 188/17, 188/25, 189/6, 189/24,
 189/29, 190/2, 190/10, 190/27, 191/20, 192/5, 192/8, 192/9, 192/14, 193/28,
 194/28, 195/8, 195/18, 196/18, 197/15, 197/20, 199/5, 199/13, 199/17, 200/8,
 200/9, 200/13, 200/18, 201/7, 201/29, 202/20, 204/14, 204/27, 205/18, 206/13,
 207/15, 207/16, 207/17, 208/4, 208/5, 208/6, 208/16, 208/26, 209/9, 209/14,
 209/21, 209/28, 210/4, 210/8, 210/14, 210/19, 211/6, 211/14, 211/18, 211/20,
 211/26, 212/1, 212/4, 212/9, 212/15, 213/11, 213/13, 213/17, 213/20, 215/20,
 215/28, 216/11, 216/22, 216/25, 217/10, 217/12, 217/16, 217/25, 218/2, 218/4,
 218/12, 218/13, 218/14, 218/19, 219/3, 219/7, 219/12, 219/15, 219/29, 220/3,
 220/22, 220/23, 221/1, 221/15, 221/22, 222/1, 222/9, 222/14, 222/24, 223/5,
 223/8, 223/14, 223/16, 223/20, 224/6, 224/9, 224/14, 224/28, 225/15, 226/15,
 227/2, 227/17, 227/19, 228/1, 228/5, 229/1, 229/5, 229/17, 230/3, 230/12,
 230/15, 230/21, 230/22, 231/1, 231/2, 231/5, 231/11, 231/13, 231/15, 231/17,
 231/19, 231/22, 232/1, 232/9, 232/14, 232/16, 232/21, 232/25, 233/2, 233/7,
 233/19, 234/11, 234/16, 234/22, 235/1, 235/3, 235/5, 235/10, 235/13, 235/18,
 235/20, 235/22, 235/24, 236/2, 236/6, 236/21, 236/22, 236/25

[726]

kim zmr. hangi kişi

k. (Emma kim cesaret e-[49]1.der demeye) 48/26, 60/26, 117/20

k.+i (Zira hasımınız19.Şeytan nağara çegen aslan gibi dolaşıb kimi yudayım20.deyi arar) 89/19

[4]

kimasya zmr. herhangi bir kişi; kimse

k. (Hristostan gayrı başga bir kimasya tabi ola ilehi kelamın[137]1.aşıkâr isbatına göre) 136/26

[1]

kimsa zmr. herhangi bir kişi; kimse

k. (ki yeriñ yüzünden günahları silmeye ge20.leceg kimsa günahsız ola) 103/20

k.+dan (öyilece ya23.lıñız gendisidir kimsadan buyırlmaz reyzi) 136/23

[2]

kimse zmr. herhangi bir kişi; kimse

k. (Zira kimse zorlanmaz i12.mana) 136/11, 143/18

k.+lere (pehrizsiz, tecavüz, salih kim16.selere) 125/16

k.+leriñ (bazı cahil kimseleriñ yaâğ19.nıñ fikirleri bitün Egglisanıñ salihliğini garardamaz20.lar) 133/18

k.+niñ (bunda bu hüzmeye tayiñ o21.lan ademiñ elleri bu Misirionu alacag kimseniñ ba22.şına gonulmaylen) 152/21

[5]

kisb ed-f. (< Ar. kisb/kesb+T. et-) kazanmak (krş. kisb et-)

k.-digleri (illa veliyil nimesi olan Allahıñ Ruhani se5.fasını gendine kisb eddigleri zatlara ehdibar edsın) 94/5

[1]

kisb et- f. (Ar. kisb/kesb+T. et-) kazanmak

k.(d)-emesiñz (ve ganını icmeseñiz gendiñize ömü6.rü kisb edemesiñiz) 149/6
[1]

kisbet is. (< Ar. kisvet) yağlı güreşte pehlivanların giydiği pantolon

k.+i (ve bu şeyi mimgin değil idi olmaya eğer insan kis19.beti olmasa) 104/19
[1]

kitab is.(< Ar. kitāb) ciltli ya da cilsiz olarak bir araya getirilmiş basılı ve yazılı kağıt yaprakların bütünü

k. (bu kitab, eğer himmetiñizile, ve nazariñizile basmaya 23.verilib) i/22, o/13, 57/4, 57/13, 57/13, 57/25, 58/21, 59/27, 60/16, 62/7, 63/11, 78/11, 91/8, 93/24, 96(1)/25, 104/19, 120/6, 126/21, 157/24

k.+a (ve üçüncüsü.hacan adil ve Kitaba mutabı8.högüm bizden yemin ister ol işler için) 188/7

k.+da (. ve eğer bu Aziz Kitabda ağılmıza22.sığmayan sırlar, ve haberler bulunuyor usa) 60/21, 66/25, 66/26, 68/23, 69/5, 91/25

k.+dan (bu14.kitabdan öğreneceksiñiz siz fugaralar) r/14, r/18, r/24, 57/5, 62/4, 62/9

k.+dır (mücerred o6.Allahdan beyân olmuş öyle bir Aziz Kitabdır) 62/6

k.+ı (ve bu10.tarz ile zuhur eddi İnsanıñ cinsine bu ölümlü ya11.ra kitabı Şerifiñ nagline göre) 95/11, 100/17, 111/21, 188/9

k.+ımıziñ (.Kitabımıziñ bu ilg tarafına ağılıñ şavgından ve18.Aziz gitabdan alındılar igdizalı isbatlar) 55/17, 163/12, 188/21

k.+ıñ (Bazı17.tenziller, ve zamlar, ve tebdilligler eddim kitabıñ çoğ 18.taraflarında) i/17, o/4, o/8, o/11, 62/10, 63/20, 82/21, 85/25, 89/26, 99/5, 99/21, 117/20, 124/25, 147/18

k.+ında (Zira din kitabında bir nogsan olmamalı) p/10

k.+lar (Rumca bilenner için da13.ha nizamlı, ve daha şurutlu kitablar yazdırıb ba14.stırıyorlar) [ks]/13, 79/23, 92/6, 123/13

k.+larda (ve ne yazdılarisa kitablarda, gendi istemeleri ya14.hod agıllarınıñ düşünüb bulmaları üzere yazmadı15.lar bunu) 128/13

k.+ları (ki bitün dünyâda rumca lisanını bilen15.Orthodoksos dindaşlarımız bu yeni kitaplarıda ogusunnar) [ks]/15, 79/25

k.+larıñ (Aziz Abosoloslarıñ ömürlerini nagl eden kitabla9.rıñ çoğ tarafında ogunur) 2/9, 2/24, 79/22, 80/4, 81/2

k.+larına (Peyigamber5.leriñ kitaplarına muvafıg olduğı için) 62/5

k.+larında (Kelisanıñ tefarig kitaplarında bu8.gibi şedid govalamalar on dane sayılır) 76/7, 79/22,

k.+larını (Bunnarıñ kitaplarını aç24.fagad, ve anide görürsün) 44/23

k.+larıñız (ve tem18.bihlerini tegmil tarif eden Türgca kitaplarıñız olma19.dığın) [K2]/18

[72]

ko-f. bırakmak

k. (Zira ilehi merhametini kor) 99/27

koca is. bir kadının evlendiğı kişı

k.+ya (bir ga6.rıdan ziyadeye. Aziz resul Baulos Kocaya ve garıya7.bu nasiheti verir) 155/6

[1]

koñşu is. evleri yakın olanların birbirine göre aldığı ad

k.+nuñ (Koñşunuñ üzerine yalan şaatlıg edmeyesin) 168/13, 168/14

[2]

kooşat sağlamlığını artırmak için bir şeyin çevresine sarılan bağ; kuşak (krş. kuşat)

k.+ı (Allaha yalvaralım afieti, ve kooşatı için) 92/9

ködülük is. kötü olma durumu; fenalık, kemlik

k. (günahda10.guvvedleniridi, ve ködülüg artar idi) 97/10

k.(ğ)+ü (ve neticeyi kelam16.bu Aziz kitab kötülüğü yog yalınız edmemeyi)
60/16, 96(2)/3

[3]

kög is. temel

k.+ü (Müümin4.dinimiziñ tegmil bilgisidir her eyiliğiñ kögü) m/4

[1]

kölge is. karartı

k.+si (yani Aziz Ruh10.üzeriñe geleceg, ve yüce Allahıñ kölgesi seni
gölge11.lendireceg) 103/10

k.+siyidi (bunun için Abosolos Paulos o Nomosu geleceg eyili21.gleriñ
kölgesiyidi der) 67/21

[2]

kölkele- f. gölgeli duruma getirmek

k.-di(yani. Aziz ruhda gögercin peglinde4.üzerine enib kölkeledi bunu) 87/4

[1]

körlen- f. yeteneğini yitirmek

k.-ib (inayetullah ol mesebsizle4.riñ cümlesi körlenib fentleri ve feyilleri def
olduysada) [ks]/4

[1]

körlük is. gerçeği görememe durumu

k. (ğ)+ünde (yad Milledlerda fehm eddiler her ne gadar agıl25.körlüğünde
bulunurlarsa da) 96(2)/25

k(ğ)+ünü (insan cinsiniñ gendi selametine olan zayıflığıñı, ve20.körlüğünü
Beyigamber) 56/20

[2]

kötü sf. beğenilen, istenilen nitelikte olan

k. (lakin çün19.gi bu nomosta o gadar gadir ve guvvetli değıl idi insanna20.rı
kötü feyilleriñ meyilinden gerilemeye) 72/20

[1]

kötülük is. kötü olma durumu; fenalık, kemlik

k.(ğ)+ü (ne gadar çeşid eziyedler4.icad eddiysa insanıñ azgın, ve yaramaz
kötülüğü.5.dahi buda beyân olsun) 77/4

[1]

kuşat is. sağlamlılığını artırmak için bir şeyin çevresine sarılan bağ; kuşak

k.+ını (ve ne zaman bu meyiliñ feyili25.faziletiñ kuşatını meks edmesa) 92/25

küccült- f. büyükken daha küçük duruma getirmek

k.-meye (Zira böyle gimseler ilehi azimligi küccültmeye çalı10.şır görünürler)
177/9

[1]

küfür is. (< Ar. kufr) sövmek için söylenen söz; sövgü

k. (ve buna küfür garı24.ştırmaya isteen adamlar göründüünde) 139/23, 223/21

k.+dür (Haşa! küfürdür bu zann) 141/2

[3]

küfürbaz sf. (Ar. kufr+ Far.-bāz)

k. (Zira insannar gendi gen13.dilerini sevici, hasis, müftehir, mağrul,
küfürbaz,14.adalerine itaadsız) 125/13

K.+lar (Küfürbazlar, ki Allahımıza, ve helas edicimiz13.Yisus Hristoza , yâhod
bazı sevgülü gullarına gü14.für cevap ederler) 185/12, 186/13

[3]

küfür et- f. (Ar. kufr T. et-) sövmek için söz söylemek; sövmek

k.(d)-erleridi (ki Hristozu sade insan, ve20.Banayayı sayırı garılar gibi küfür
eder idi) 138/20, 138/25, 138/29, 139/5

[4]

külü sf. (< Ar. kullī) bütüne ilişkin

k. (külü şeye8.gadır ve gurtarıcısı olduğu için) 36/7, 117/1

[1]

künese?

k.+si (dünyanın süprün29.tüsü, ve cümlelerin künesesi olduğ şimdi edeg) 75/29

[1]

kürsü is. (< Ar. kursī) kalabalığa karşı konuşma yapılan yüksekçe yer

k.+de (Zira kürsüde oturan hagim yüregleri24.bilir) 123/23

k.+süna (yüre10.gden olan ibadet ile yücelenir Allaha Ruhile, ve ilehi11.nâmetiñ kürsüsüne yaglaşır) 189/11

[2]

L

la farg sf. (< la+Ar. fark) farksız, ayrımsız

l. (o dahi la farg bu nesnelerden18.müşdereg oldu) 107/17

[1]

lafs is. (< Ar. lafz) kelime, söz

l. (Ve bir lafs ilen aziz kitab tesmiye5.ederiz) 57/4

l.+ı (ve20.cemaed dahi bu hirotoniaya sahab olarak avaz eder21.bu lafsı) 153/21

l.+ınıñ (Zira goñşu lafsınıñ altında cemiy5.İnsannar bulunur) 173/4

[3]

laned is. (< Ar. la‘net) Allah’ın merhametinden yoksun olma

l. (yani. Mesih bizim için laned olmasıyle)114/20

l.+i (bunun14.için ibnullah stavros olması ile lanedi üzerine aldı) 114/14

l.+in (bizler günahlarımız için bu misilli12.lanedin aldındayız) 114/12

l.+inden (bizi21.nomosun lanedinden helas eyiledi) 114/21

l.+li (ki cemi ağac10.üzerinde asılannar lanedli gıyâs olunalar) 114/10

l.+lidir (ki a22.ğacda asılmış gimesne lanedlidir) 114/22

[6]

lavs is. (< Ar. lafz) kelime, söz

l.+ı (ki savvadon lavsı irahadlıg demegdir) 192/5, 214/12

[2]

layıg eyile- f. (<Ar. lāyik+ T. eyile-) yaraşır duruma getirmek

l. (onnar ile beraber beni da layıg eyile azim merha-21.metiñ için) 227/20

layıg ol- f. (<Ar. lāyik+ T. ol-) hak kazanmış olmak

l.-alım (o vasıtayı ki bunuñile gendine layıg24.olalım) 220/23

l.-annarı (anca hagimler11.ölüme layıg olannarı ölüme högm eddiglerinde)
203/11

l.-sunlar (eyi nazırlıg eden Şeyhler11.iki gad igrame layıg olsunlar) 154/11

[3]

lazım sf. (<Ar. lāzim) gerek

l. (ve memlegete göre, ve gemalete3.göre her biriñize lazım olan kâmilliği ve yetigliği) s/3, 3/7, 7/20, 8/23, 9/27, 11/23, 38/3, 38/8, 38/10, 45/24, 78/6, 120/29, 197/2

l.+dır (İmdi lazımdır igi çeşidiniñ de aslına13.vagıf olalım) 38/12, 90/5

l.+ıdılar (Nunoşlar ne lazımıdılar) 3/14

l.+ınca (ve ilehi hasiyetlerini bu Ki6.tabımızıñ ilg tarafınıñ beşinci ragamında
lazımın7.ca yazdığ) 174/7

l.+idi (İmdi eğer tegmillig Aaronuñ21.Bapazlığıylen olduysa, artıg ne lazımidi)
232/21

[18]

lege is. (< Far. leke, lekke) kirliliği gösteren iz

l.+lerini (ve eğer agılsız hayı17.vannarın ganı tenin legelerini paglemeye gadir olu18.yor usa) 67/17

l.+li (ilehi adaletin pag20.gözlerine peg legeli, ve ilehi emrini mugayiri görünür) 44/20, 206/6

l.+sini (tenin her çeşid beynamus legesini meks eddi cümlemiz-2.den) 217/1

l.+siz (Allahın oğlunun legesiz ganı ne ga15.dar daha ziade gadir idi günahlarımız için öfgelenen sel6.mavi Bederi terahuma getirmeye) 67/14, 68/6, 103/18, 111/14, 117/5, 155/4, 206/14, 207/29, 233/8

[13]

legelen-f. (Far. leke, lekke+ T. len-) üzerinde leke oluşmak

l.-ir (Allaha olan ibaded fena7.amellerden legelenir) 40/7, 99/17

l.-meye (ve bu imanı, ki asla legelenmedi) 133/6

l.-mişlerin (Zira eğer tegelerin,29.ve boğalerin ganı, ve legelenmişlerin üzerine saçılan)116/29

[4]

lehim is. Ar. birbirine bağlayan madde

l.+den (çünkü çocuklar lehimden ve gandan hesadar ıdılar) 105/5

[1]

leke is. (Far. leke, lekke) kirliliği gösteren iz

l.+lerini (Yisus Hristozun ganı ne gadar daha ziade19.gadir olur günahlarımızın can lekelerini yeyikamaya) 67/19

l.+si (ve günahın lekesi22.her tarafa dökülürdü) 105/21

l.+siz (böyle gurbannar haç üzerine günahlarımız i11.çin ölen lekesiz guzu) 67/11, 96(1)/23, 147/10, 148/11, 157/1, 161/21

[8]

lekelen- f. (Far. leke, lekke+ T. len-) üzerinde leke oluşmak

1.-di (. Zira akılñ guvveti zayıflanıb9.şavğı söündü, iradetiñ azizliğı lekелendi)
96(1)/9

[1]

lekелendir- f. (Far. leke, lekke+ T. lendir-) üzerinde leke oluşturmak

1.-ib (ve bu6.günah bitün insan cinsini lekелendirib bunu bir eñ ce7.tin
peçareliğe düşürdü) 96(2)/6

[1]

lezed is. (< Ar. lezzet) herhangi birşeye duyulan zevk (krş. lezet)

1. (ve gözlere haz, gu4.laglara zevg, işdaha lezed, cesete gözellig) 162/4

[1]

lezet is. (< Ar. lezzet) herhangi birşeye duyulan zevk

1.+i (İbatetiñ dadı, paglığñ gıymeti, 6.mazlımlığñ, ve alçak gönüllülüğñ
lezeti) m/6

1.+lere (ve dünyâvi lezetlere, ve6.geyiflere Ruhani ve semavilerden ziade
ehdibar edereg fazi-7.ledden uzag olurlar) 218/5

[2]

libas is. (<Ar. libās) elbise

1. (ve anleriñ cümlesi libas gibi esgirler) 22/9, 22/9

[2]

ligmen is. şişesiz bir şekilde yanabilen küçük idare lambası

1.+e (peg eyi ederiz bu garanlıg yer4.de bir şavglı likmene gibi ağılmızı ol
Beyigamberiñ ke5.lamına teslim edereg) 180/4

[1]

lisan is. (< Ar. lisān) dil

1. (İlla lisan ile tabir olmayan hasiyetleri da4.ha eyice tefsir olmag için) 23/3,
38/7, 135/26, 186/5, 213/23, 214/21, 215/21

l.+a (tabir eddiği kidabı bulub, tercü14.ma eddim Türgca lisana. gücüm yeddiği gadar ça15.lışdım) i/14, p/3, s/15, 186/26

l.+da (ve faziled 8.amellerini öğredici bu lisanda sıralı bir gitab olma9.dıydı) [K1.]/8

l.+dan (Bu gitab ilg yazıldığı lisandan igi22.defa tercüma oldu) 13/21, 14/3

l.+ı (Türgce lisaniile peg igdizalı bir gitab mey4.dana getirmeye niyed eddim) i/3, 70/14, 215/28, 233/26

l.+ılan (Kelisayı şerifimiz ba23.zı lisanılan teslim olmuş adedlerde hıvz eder) 155/23

l.+ımız (ki ilehi hesedarlığımızıñ24.saatında lisanımızilen olan itirafıle beraber gatıla) 149/24

l.+ımıza (Bu gitab ilg yazıldığı lisandan igi22.defa tercüma oldu bizim Urumca lisanımıza) 13/22

l.+ıñ (ki fagad lisaniñ bozgunnuğune mugayed olmaylen15.ibadetleri Allaha hoş görünüb gabul olacag) 176/14

l.+ına (ve sıralı gitab yapalım dürgca 12.lisanına) n/12, 14/3, 14/8, 70/15

l.+ında (ve öyle bir gita7.bıñ türgeca lisanında Anadolu hristianlarına bulun8.ması daha igdizalı göründü) [ks]/7, [ks]/9, [ks]/12, 215/28

l.+ından (Bu ilg halinde keliseyi Allah terdib eder idi 9.gendi lisanından beyân olan vahii rabbanileriyle) 71/9

l.+ımı (ve hristian lisanını gayıb ed12.megilen) [Th2.]/11, Th2.]/14, Th2.]/16, i/2, [ks]/14, 13/25

l.+iyle (ve 19.müümin dinimiziñ şurutlarını türge lisaniyle vaz ede20.ceg didasgaloslarda peg nadir bulundugları icin) [Th2.]/19, 2/28, 72/17, 72/18, 104/3, 215/11

l.+narda (ve dindar16.hocalardan vagid vagid yazıldılar dürlü lisannarda) 13/16

l.+nardan (Zira daha evvel sayrı lisannardan tercüma olan6.nar, manelerde, ve logatlarda bazı nogsannarı var idi) 14/5

l.+narı (ve basmaya verdirelim, ve bu türgece lisanna13.rı bilen hristiannarıñ cümlesi ondan öğrensın) n/13, 145/3

l.+narına (gendi lisanna28.rına tercüma eddiler) o/28, 176/11

[50]

lisana al- *dey.* anmak

l.-ırlarsa (Alla26.hıñ ismini lisana alırlarsa igdiza değil igen) 186/26

liturgia *is. ital.* ayin

l. (ve hec21.Liturgia olmazıdı gonoinaya müstaag olanlar bulun22.magsız) 150/21

l+nıñ (ve aziz Liturgianıñ vagdında üslubsuz du2.rurlarsa) 196/1

[2]

logat *is. (<Ar. luğat)* sözlük

l.+lar (ki hristianlarıñ ağnayacagları logatlar bul6.lunsun) i/15

l.+larda (Zira daha evvel sayrı lisannardan tercüma olan6.nar, manelerde, ve logatlarda bazı nogsannarı var idi) 14/6

l.+larıñ (o lisandan yine bizim Rumca lisanına ter4.cüma eyledi maneleriniñ ve logatlarıñ tıbgısı ü5.zere) 14/4

[3]

logsalıg *is. (< Rum. lohu'sa+T. lıg)* lohusa olma durumu

l.+larını (ve garılarıñ logsalıglarını tefdiş ederler) 175/23

[1]

Lothiranos *is. Yun.* dolandırıcı

L.+lar (Lothiranoslar Hristo16.zuñ ayırıcı teni her yerde hazır nazır idi derler) 132/15

[1]

Loturan *is. Yun.* bağlantı

L. (Bunun için şimdiki Loturan heragedida görününce) [Th2.]/24

L.+larıñ (ve çektiğiñiz zahmetleri ö6.grendigca ve bu esnalerde mesebsiz Loturanlarıñ o7. Yunlarını) [Th1.]/6

L.+nar (üç yüz bu gadar sene6.evvel Loturannar) 132/6

L.+narı (Arhiereaslar ilehi heraretile o mesebsiz Loturannarı) n/27

L.+nariñ (ve bir seneden berida mesebsiz Loturannarıñ) n/21, 15/2, 131/22

[7]

lugat is. (<Ar. luġat) sözlük

l.+ı (ki İn12.cil lugatı insan helaslıgınıñ tarifidir) 82/12

l.+ları (ol münecimler, kibazı lugatları dudaglariyle l.mırmır edereg) 175/10

[2]

lüdf is. (<Ar. luṭf) önem verilen, sayılan birinden gelen iyilik (krş. lütf)

l.+u (ve Allahıñ20.lüdfu nimeği onuñ üzerindeydi) 109/20

l.+una (ve saburile bu umu22.đuñ lüdfuna erer) 189/22

[2]

lütf is. (<Ar. luṭf) önem verilen, sayılan birinden gelen iyilik

l.+una (ve bitün ömürlerinde marifetiñ lütfuna erdi l.ler) 1/10

l.+unu (ve sholionna8.ra yardım edmeniñ lütfunu) r/8

[2]

lütuf is. (< Ar. luṭf) önem verilen, sayılan birinden gelen iyilik

l. (Muhabbet, sü25.rur, selamet, öfkeniñ zabdı, lütuf, ehsan, iman,26.hilmi, iffedir) 128/25

[1]

M

maade ed. (<Ar. mā'adā) -den başka

m. (ve gavi umuddan maade, ki bu Hristoz gü24.nahlarımız için ölümü gabul eddi) 165/23, 206/17

[2]

maan *zrf.* Ar. birlikte

m. (İl12.ledler ile maan tahsiradlar doğdular) 96(1)/12, 232/26

[2]

maasum *is.* (< Ar. ma‘şūm) günah işleyemeyecek kadar küçük çocuk

m. (yani. Maasum böyüyüb,19.ruhile mütegavvi , ve higmedden dolar idi) 109/18

m.+ler (yani. İmdi çüingi o maasumler denden ve gan17.dan müşdereg oldular) 107/16

[2]

maazallah *ünl.*(<Ar. ma‘āzallah) Allah korusun anlamındaki bir söz

m. (ve dünya21.dan gendine bir zorlu sıhıntı geldiğinde (maaz Allah) 22.gendini bragır) 5/21

[1]

mabeyin *is.* (< Ar. mābeyn) iki şeyin arası

m.+i (eyilig ile gemliğin23.mabeyini ne gadar böyüg farglı olduğunu defsir eddi) 110/23

m.+inde (ve ilehi gelamiñ bu açığ isba4.tına zıd o gadar vagidiñ mabeyininde bir gimse cesa5.red edmedi Aziz Ruh için bu güfürü zamm edmeye) 127/4

m.+lerinde (ne gendi mabeyinlerinde,8.ve ne eziyed edenleriñ yanında) 77/7, 169/18

[4]

made *ed.* (<Ar. mā‘adā) -den başka

m. (ve bunnardan made sholionnarda olan didasgalos22.lara da din borçlarıñ böyüğü bellensiñ) 14/21, 76/20, 202/25

m.+leri (Alla15.hı tanıyan bazı insannardan madeleri) 45/15

[4]

maden is. (< Ar. ma‘den) ekoonomik değer taşıyan mineral

m.+nere (ve madennere sürgün olub bitün ömür17.lerinde çalışmayı zannederler idi) 76/16

[1]

madlub is. (< Ar. maṭlūb) istenilen ve aranılan şey

m. (Zira Yisus Hristosuñ ölümünün va7.sıtasye, madlub olan ebedi mudlulug) 122/7, 151/15

m.+u (Zira bu isiñ gerçeğliğiniñ madlu19.bu bu idi) 103/19

magbul sf. (<Ar. maḵbūl) hoş karşılanan

m. (Allaha bir böyüg, ve magbul ibaded , ve secda ede3.riz) 41/2, 53/13, 59/29, 60/3, 60/6, 82/8, 118/20, 128/19, 156/19, 181/4, 183/25, 184/29, 220/25

m+dür (Uzun dualer yüre27.ğiiñ heraretiylen oldugça, dayima magbuldür) 40/27, 213/10

[15]

maggeme is. (< Ar. maḥkeme) yargı yeri, yargievi

m.+de (Yani. hacan bir adam gâzibane fasl eder bir7.adamı maggemedede) 214/7

m.+ler (Ve halea şimdi da ne gadar nomoslar, ve tem7.bihler, ne gadar maggemeler) 46/7

m.+sine (diniñi doğru agılıñ maggemesine durudub) 11/5

[3]

magset is. (< Ar. maḵṣad) amaç

m.+i (ve asıl magseti bu, ki götülüğü yog12.fagad vicutilen edmeyelim) 216/11

m.+leri (ve bu altı tembihiñ asıl magsetleri ce19.miy İnsannarıñ rahad ve ifdiharlı ömür geçirmeleridir) 197/18

[2]

magsus sf. (<Ar. maḥṣūṣ) özgü

m. (ve yardımımıza lazım⁴olan isminiñ teklifine magsus bir heraretlü şügür⁵.ve niazdır) 38/4

m.+dur (ki bu mane baulosa olan ilehi nâmetel⁶.ilayığ, ve semavi elime magsusdur) 230/16

m.+udu (Zira Badişahlığın rubbesi⁶.fagad Yudanıñ gabilesine magsusudu) 234/6, 236/2

[4]

mağsüldar sf. (< Ar. maḥṣūl+ Far.-dar) verimli

m. (ki bunu meyvadar ve²⁵.mağsüldar edmeyle hayvannarı besler) 36/25

[1]

mahal is. (< Ar. maḥall) yer

m.+e (Allaha vad ederler, ki 25.igdizalı bir mahale bir Egglise yabdıraler) 187/25

[1]

mahlug is. (< Ar. maḥlūk) yaratık

m.+e (yani. bitün dünyaya varıñ, ve her mahlu²⁵.ge İncili talim eyileyiñ) 82/25

[1]

mahlugad is. (<Ar. maḥlūkāt) yaratıklar

m. (illa her mahlugad fagat ona fena olur her gim götü³.lüğe gullanırsa) 29/2, 29/11, 30/18, 36/14, 90/20, 93/11, 101/10, 191/21

m+dır (cansızdır, üryandır, ve öyle bir mahlugaddır) 47/22, 138/11

m.+na (ki bu tarigile mimkinidi mahlugadına mer¹⁶.hamed ola) 100/15

m.+lar (Beder ile bir tabiye²¹.dli, bunuñ vasıtasıyle cemiy mahlugadlar yaradıl²².dılar) 80/21

m.+lara (Allahın muhabbeti, ve mer6.hamedi mahlugadlara) 101/6

m.+larda (ve bu mahlugadlarda bul6.lunan cemiy feyiller için yazdı) 88/15

m.+lardan (Milletler, ki ağnaşılmaz bir aldanmadan zabd22.olunub çok çeşid mahlugadlardan Allahlar peydah23.eddiler) 174/22

m.+ları (ve bunda bulunan cemiy görünen, ve görünme13.yen mahlugadları) 88/13, 89/25, 158/29

m.+ların (ve gerek içinde bulunan cemiy[33]1.mahlugadların hasiyetleri hıvz olmag için) 33/1, 33/10, 80/16, 85/18

m.+larından (ki cemiy mahlugadlarından seçilmiş muddeber10.mahlugad insandır) 101/9

[23]

mahlugat is. (<Ar. maḥlūqāt) yaratıklar

m. (Zira her mahlugat gendini vicude ge14.tiren tarafların gatilmasından, ve birleşmesinden hasil15. oldu) 22/13, 23/21, 29/1, 29/12

m.+a (Allahın ellerinden yaratılmış21.eñ gıyimetli, ve eñ güzel mahlugata yagışığı gibi) 93/21, 219/22

m.+ın (ki bugibi kitabı,10.ve şurutlu yeminda başka bir mahlugatın vasıta11.sıylen olmamalı) 188/10, 219/19

m.+ına (ve netice bu Allahın mahlugatına) 97/20

m.+ıydı (ve bu insan Allahın eñ sevgülü mahlugatıydı) 91/4

m.+ıyız (biz insannar için, ki eñ gıyimetli mahlugatıyız) 213/17

m+lar (Be18.der Allah, ki bundan yaradıldı cemiy mahlugatlar19.ve bunadır bizim iydigatımız) 21/18, 24/14, 27/25, 28/1, 28/5, 28/5, 28/14, 33/12, 33/14, 34/26, 36/9, 36/18, 37/5

m.+lara (yâhod bazı mahlugatlara o derece25.yapışırılar) 177/24, 180/11

m.+lardan (mahluga23.tlardan fehm olmayle bunun ebedi guvveti) 18/23, 32/18, 35/2, 37/1,

m.+lardır (Zira bu Melayikler de bizim gibi 10.yaradılmış mahlugatlardır)
12/10

m.+ları (Bunlardan sonra dahi gimse gadir değildir cemiy mah11.lugatları
hökm ede onun gibi) 27/11, 27/11, 27/21, 29/16, 224/15

m.+ların (Öğretirler idi Allahdan13.yaradılan çeşid mahlugatların nasıl nizama
gonuldu14.glarını) 4/13, 18/7, 28/21, 30/19, 31/1, 34/4, 36/13, 37/3

[44]

mahrum sf. (< Ar. maḥrūm) yoksun

m. (bunun için peg tasalanıridig doğru dinimiziñ tegmil21.bilgisinden mahrum
olduğuñuzu düşündügca) m/21, p/24, 6/2, 13/25, 25/17, 49/10, 76/16, 89/12,
92/6, 92/10, 129/9, 162/28, 196/21, 197/14, 205/27

m.+durlar (ve Allahın ziğnetinden mahrumdurlar) 68/25

m.+idiler (ve fagad Anadoluda bulunan29.Hristiannar mahrum idiler bu Ruhani
hazneden) o/29

m.+igen (İste insanın hali geyfiyeti buydı İncili Şerifin na26.metinden mahrum
igen) 47/26

[18]

mahrum ed- f. (< Ar. maḥrūm+ T. ed-) yoksun bırakmak (krş. mahrum et-)

m.-me (ki doyurduñ beni yeryüzünde olan eyiligleriñden6.mahrum edme
bizleri semavi Batişahlığındanda) 228/6

m.-meye (hadda ondan soñrada mahrum edmeye gendini ilehi nâmed17.den)
193/16

[2]

mahrum et- f. (Ar. maḥrūm+ T. et-) yoksun bırakmak

m.(d)-iyor (ilmi batıl Baba ki Rabbiniñ kelimalarına2.acıgdan muhalifed edereg
mahrum ediyor halkı) 148/2

m.(d)-er (cemaati Aziz gononianiñ kâ29.sesinden mahrum eder) 131/29

m.-miş (fagad ilehi niamed20.den gendini mahrum etmiş olur Allahın hag şeraati21.üzere) 49/20

[3]

mahrum kal- (Ar. maḥrūm+ T. kal-) yoksun kalmak

m. (g.-acaglar (ve mahrum galacaglar her umud29.dan) 163/28)

[1]

mahsad is. (< Ar. maḥṣad) amaç

m.+1 (bu kitabın mahsadı nedir) 1

[1]

mahset is. (< Ar. maḥṣad) amaç (krş. mahsad)

m.+ine (imdi9.vuguf olalım ne tarigile başlar bu maslaatiñ mah-10.setine resulullah Baulos) 231/10

[1]

mahsuldarlık is. (< Ar. maḥṣūl+ Far.-dar+ T. lık) verimlilik

m.(ğ)+1 (ta o vagıddan beri gayıb eddi o mahsuldar2.lığı, ki halg olduğunda malig olduydı) 96(2)/2

[1]

mahsun sf. (< Ar. maḥzūn) üzgün

m. (ogadar cannar mahsun olub) [Th2.]/21

[1]

mahsus sf. (< Ar. maḥṣūṣ) özgü

m.+dur (ve bunun için te8.fdişe da mahsusdur) 9/8, 9/9, 100/22, 195/8

m.+durlar (ki Alla16.ha ve gendine borcumuz olan secdaya ve riayede mah17.susdurlar) 197/17, 197/18

m.+tur (illa Allahın rızasına mahsustur) 205/17

m.+udu (onnar, ki heyvanad boğazlamasına mahsusu9.du) 115/9

[8]

mahşer is. (< Ar. mahşer) ahirette tüm insanların dirilip toplanacakları yer

m. (ve götölügleri da artacag ruzı mahşer ya15.klaşdıgca) 78/14

m.+e (Hristoz21.dan ruzı mahşere gader) 70/21

[2]

mahviret is. (< Ar. mağfıret) bağışlama

m.+i (ve gerçeg ganını şarab nevisiniñ altında günahla6.rıñ mahvireti) 146/6,
148/29

[2]

maksus sf. (<Ar. mahşüş) özgü

m. (yani. igi adam maksus iddahıyı2.lan biri birine ölüme gadar ceygleşmeg)
203/1

m.+dur (Eyi meşrebleriñ9.gavilenmesine, ve yağnışlarıñ doğrulmasına
maksusdur) 137/9

m.+tur (Yalancı meseblere[11]1.maksustur teftişden gorgmag) 11/1, 137/16

[4]

mal is. (< Ar. māl) taşınır yada taşınmaz varlıkların bütünü

m. (Yani deyorsuñ, ki zenginim, ve mal sahabı oldum) 51/15, 61/12, 61/14,
209/29, 210/17, 210/20, 212/10, 212/28

m.+ı (Zira böylelerin malı, ve işgembe23.si bir pud gibidir) 180/22, 220/27

m.+ıne (Böyleler5.dünyânıñ malıne , ve gendi garınnarına , ve yog Allaha
6.hüzmed ederler) 195/5, 211/14, 211/19

m.+ını (illa efendileriniñ malını gendi malleri gibi esirgesinner) 200/23,
203/23, 209/26, 210/26

m.+larına (ve dahi onnar, ki mallarına umud ederler) 177/11, 180/18

m.+leri (illa efendileriniñ malını gendi malleri gibi esirgesinner) 200/23

[20]

mâled is. (<Ar. millet) Genellikle aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, gelenek ve görenek ortaklığı bulunan insan topluluğu

M.+leriñ (Beşinci isbadda bu, ki cemiy Mâledleriñ8.gurban adetleri İncili Şerifiñ nametine İşaretidi) 66/7

malig is. (< Ar. mālīk) sahip

m. (İmdi Allah çüñgi bu gadar tegmil aziz28.liğe malig) 25/28, 36/5, 49/5, 59/29, 76/15, 96(2)/2, 96(2)/12, 99/11, 157/13, 191/12, 213/1, 221/9, 221/10

[13]

malim is. (< Ar. ma‘lūm) herkes tarafından bilinen (krş. malum)

m. (Cümleye malim, ki insannarıñ arasında gulla2.nılan cemiy zanaatlardan bir zanaad yogdur) 1/1

m.+dır (siziñ Ruhani hali ge 3.yıfıyetiniz cümlesinden ziade bize malimdir) [K2.]/3, 29/4

[3]

malimat is. (< Ar. ma‘lūmāt) bilgi

m.+ıñ (ilimiñ, fehimiñ7.meşvaretiñ, gudretiñ malimatıñ, iydigatıñ ve ile8.hi gorgunuñ Ruhu tabir eder) 128/7

[1]

malim ol- f. (< Ar. ma‘lūm+ T. ol-) içine doğmak

m.-du (Cümlemize12.malim oldu) 30/12

[1]

malum is. (< Ar. ma‘lūm) herkes tarafından bilinen

m. (cümleye malum, ki dayima Allahıñ tembihlerini bu10.darda, ve hec bir gün günah edmesa) 99/9, 178/18

m.+dur (ve bu dahi malumdır, ki evvelgi nomosuñ8.gurbanları) 115/7, 225/27

[4]

mamirliĝ is. (Ar. ma‘mūr+T. liĝ) bayındırlık

m. (yâhod zenginnig, perüşanliĝ, yâhod mamirliĝ) 34/18

m.(ĝ)+i (ki höĝümleriniñ altında bulunan 18.İnsannarıñ rahatlıĝı mamirliĝi için dayima oyanıĝ 19.bulunaler) 199/18, 220/27

[3]

mane is. (< Ar. ma‘nā) anlam

m. (bu mane üzere helas edicimiz de23.di bu gelamı) 172/22, 230/15, 230/17

m.+ler (yâhod yañlış maneler verirler) 177/8, 186/9, 214/27

m.+lerde (Zira daha evvel sayrı lisannardan tercüma olan6.nar, manelerde, ve logatlarda bazı nogsannarı var idi) 14/6

m.+leri (ve açığ tabir olunsun cemiy maneleri) i/16, 55/20

m.+leriñ (İlla ce19.miĝisini maneleriñ daha eyi ağnaşılması için eddim) i/19

m.+lerini (ve müümin dinimiziñ17.elmini ve nizamlarını, ve sırlarını, ve manelerini, ve tem18.bihlerini tegmil tarif eden Türgca kitablarıñız olma19.dıĝını) [K2.]/17

m.+leriniñ (o lisandan yine bizim Rumca lisanına ter4.cüma eyledi maneleriniñ ve logatlarıñıñ tıbgısı ü5.zere) 14/4, 197/26

m.+li (ya bunnarıñ yüce maneli kelimlerinde) 61/21

m.+niñ (ve garar vermiş idi, ki bu maneniñ sahihliĝi deĝil yüz20.de görünen heragedlerde aranılıñ) 110/19

m.+si (İşde bunuñ manesi. Yılan Şeytandır) 64/16, 108/2, 110/18, 177/28

m.+sinden (lakin manesinden zinhar sabmadım) i/18

m.+sine (Aziz kitabıñ doĝru6.manesine nazaren) 99/6, 157/11

m.+ye (Bu maneye2.tabdigdir bu gelamı da) 36/2

m.+yi (Yisuzuñ ie-14.rosinisiniñ arasında göstürdüĝü uygunugilen ol aca-15.yib maneyi bulur) 230/15

[24]

mani is. (< Ar. māni‘) engel

m.+si (ve böyle ol²⁰.dugdan soñra, ne manisi var ibadetimizi) 178/20

[1]

mani ol- f. (< Ar. māni‘ T. ol-) engel olmak

m.-ur udu (işte bu bozgun halde bulu²⁶.nan insanların meşrepleri gendilere
mani olur udu ve Al²⁷.lahı tanıyamazlar idi) 45/26

[1]

marifed is. (< Ar. ma‘rifet) her hangi bir işi yapmada ustalık (krş. marifet)

m.+den (yani agıl isbadları mahlul¹⁸.gadların üzerinde görünen nizamdan, ve
marifedden alır) 85/18

m.+iñ (elmiñ ve marifediñ sevdasını²⁹.ardıralar högümleri altında bulunan
İnsannara) 199/28

[2]

marifet is. (< Ar. ma‘rifet) her hangi bir işi yapmada ustalık

m.+iñ (ve bitün ömürlerinde marifetiñ lütfuna erdi¹¹.ler) 1/10

m.+lerda (ve yapularında gö²².rünen meyile, ve uygunnuğa göre sayrı
marifetlerda ögred²³.dirmeye) 198/22

m.+lerden (ki cemiy zanaatlardan, ve marife¹⁴.tlerden üstün olan Hristian
dininiñ öğrenilmesine) 1/14

[3]

maseb is. (<Ar. mezheb) bir dinin görüş, yorum ve anlayış farklılıkları sebebiyle ortaya
çıkan kollarından her biri

m.+lerda (yani. aramızda yağnış maseblerda olmalı) 78/24

[1]

maslaad is. (<Ar. maşlahat) önemli iş, mesele (krş. maslaaat)

m. (ve bu iş Allahıñ ilminiñ zıddı bir maslaad olmuş 14.olur udu) 26/13, 52/24,
154/3, 213/23

m.+da (ve her tagigede, ve maslaadda 16.lıdır dindar secdasınıñ işaretlerini ebedi var olan 17.Allaha göstürmeye) 171/15, 181/17, 199/23

m.+lar (Birincisi budur. Aziz kidabda dürlü maslaad 19.lar yazılı) 62/19, 80/5

m.+ları (ve emreddi onnara , ki maslaadları vaz edsinner ba 14.şgalarada) 187/13

[10]

maslaat is. (< Ar. maşlaḥat) önemli iş, mesele

m. (Anca maslaat böyle sahi olduğuna ağıñ gandı 16.gdan soñra) 11/15

m.+a (ve resulleriñ birisi böyle acayib ma 27.slaata taacüb edereg yazdı bu gelamları) 129/27, 136/10

m.+ı (yâhod maslaatı eyice tefdiş edmeme-17.yle birisiniñ haggını ibdal eder) 214/16

m.+ıñ (Oldu, ki bu maslaatıñ 11.icasına bir Allahdan gayrı gimse galmadı) 12/10, 192/26, 231/9

m.+lar (Negadar adamlar bayağı maslaatlar için Alla 26.hıñ ismini lisana alırlarsa igdiza değil igen) 186/25, 187/9

m.+ları (ki bazı geleceg za 12.manda olacag maslaadları Allah onnara beyân eyledi) 187/12, 196/3

m.+larda (ol dasıblar, ki bazı maslaatlarda) 176/2

m.+larıñ (altı gün bragdı ömürümüze 2.igdiza eden maslaatlarıñ ıcrasına) 192/2

m.+larıñı (altı gün işleyib cemi maslaatları 6.ñı edesin) 168/6

[14]

mastur sf. (< Ar. mestūr) gizli

m.+dur (ve Musa Beyigambere Allahdan verilen on tem 17.bihleriñ içinde masturdur) 167/17

[1]

mavrul sf. (< Ar. mağrūr) kibirli

m. (ve İnsannarıñ mavrul fikirlerine hasımidı) 129/14

mavrullan-f. (Ar. mağrūr+T. lan-) kibirlenmek

m.-ırlar (ve daha ziade onnar, ki amelle21.rine güvenib mavrullanırlar) 176/21

[1]

mavrullug is. (Ar. mağrūr+T. lug) kibirlilik

m.+lug (ve o eyiligleriñ yerini mavrullug, 14.azgınlıg, nevsanied, teniñ fena heragetleri) m/13, 202/6

[3]

mazlım sf. (<Ar. mazlūm) zulme uğramış

m. (Ve altıncı günde ce10.miy mazlım ve azgın hayvannarı) 30/10

mazlımlıg is. [Ar. mazlūm+T. lıg] zulme uğramışlık

m.+lıg (altıncısı. mazlımlıgile Rabbiniñ21.cemiy tembihlerine munus olur) 189/20, 205/5

[3]

mazlımlık is. (Ar. mazlūm+T. lıg) zulme uğramışlık

m.(ğ)+a (ve onu rahmani14.fagırlığa, ve göz yaşlarına, ve alcag gönüllüğe,15.mazlımlığa) 110/15

m.(ğ)+ı (Eyiliği zemm e23.der, ve götülüğü med eder. mazlımlığı gorgaglıg zann24.eder) 170/23

m.(ğ)+ıñ (ve her fa5.ziletiñ puñarı. İbatetiñ dadı, paglığıñ gıyımeti, 6.mazlımlığıñ, ve alçak gönüllülüğüñ lezeti) m/6

[3]

mecbur is. (Ar. mecbūr) bir şeyi yapmak zorunda olan

m. (acayıb bir sebebda bizi da29.ha ziade mecbur eddi vagid geçirmeyereg bu eyiliğe baş-[o]1.lamaya sebeb bu) [ks]/29, 35/23

m.-durlar (Zira Ruhani sünnedi hıvz edmeye mecburdurlar) 142/3

m.-uz (hadda Hazredi Solomon ulan beraber bizda 18.mecburuz bu gelamı söylemeye) 87/18

[4]

mecmaa *is.* (<Ar.mecmū'a) dergi

m.+nıñ (ki iman (mecmaanın temeli) bize ilehi kalam ile ö4.gretir onu) 90/3

[1]

meded *is.* Ar. yardım, imdat

m. (ve bu bilgiden mahrum olan dindaşlarımıza3.bir meded olsun deyi gayretleniriz) 6/3

m.+inden (eyi ameller ilen isbad olan ima12.nıñ mededinden gayrı) 123/12

[2]

mededlen- *f.* (Ar. meded+T. len-) yardım istemek

m.-ir (sırlarile dayaglanır ve mededlenir) 73/19

[1]

meded ver- *f.* (Ar. meded+ ver-) yardım etmek

m.-ici (Zira hazırlandırıcı, gamedlendirici, sadıg29.lendirici, ve meded verici) 127/29

m.-mezler (ve asla meded vermezler sigletlerinde) 182/6, 204/20

[3]

medrese *is.* Ar. öğrencilerin ders çalışması için inşa edilmiş odalardan oluşan yapı

m.+lere (yâhod yardım27.edsinler megdeblere, ve medreselere fugaralarıñ, ve garible28.riñ evlatları okuyub terbie olmag için) 187/27

m.+leriñ (Beşincisi, gay25.ritini, ve alicenablığını medreseleriñ guşad bulması26.nı da göstüre) 139/25, 194/22

[3]

mefda *is.* (< Ar. mevtā) ölü

m.+lerde (Zira mefdalerde bulunannarın 6.cümlesi bu Yisus Hristozuñ sesini duyacaklar,ve7.dirilecegler) 158/5

[1]

mefum is. (Ar. mefhūm) kavram

m. (İmdi çüñgi minasıbı üzere mefum verildi dinimiziñ29.tarifine mohdaclıg yog deyen nere) 12/28

[1]

megdeb is. (<Ar. mekteb) okul

m.+lere (yâhod yardım27.edsinler megdeblere, ve medreselere fugaralarıñ, ve garible28.rıñ evlatları okuyub terbie olmag icin) 187/27

m.+leriñ (megdebleriñ, ve medreseleriñ hıvzına çocug23.larıñ ve genc uşaglarıñ öğrenmeleri) 194/22

[2]

megdub is. (<Ar. mektūb) zarfa konulmuş yazılı kağıt

m.+lardan (ve megdublardan eşiddigca, duramadım) [Th1]/13

m.+ları (ve illa Baulos resuliñ megdubları) 83/17

m.+larında (ya bunnarın yüce maneli kelimlerinde, ve megdub22.larında öyle bir eblehlig, ve bir bilgisizlig görünme23.yor) 61/22

m.+uñ (ve bu megdu22.buñ dördüncü fasılında bitün bunu isbad eder) 83/22, 97/18,

m.+unda (Ve dahi başga megdubunda da10.der) 55/9, 230/12

m.+unuñ (ve üçüncüsü Abosolos Baulosuñ İbranilere olan4.megdubunuñ) 229/4

[8]

megruf is. (<Ar. mekrūh) iğrenç

m. (negadar adamlarda beddua edecegleri vagıd5.da butbares Allahlarıñ megruf isimlerini gullanırlar) 187/5

[1]

megruh is. (< Ar. mekrūh) iğrenç

m. (bu gendisi o megruh badıl meseb figrini, ve gâzibliği25.ibdal eddi) 110/24

[1]

megteb is. (< Ar. mekteb) okul

m.+lere (ve hristian çocuklarının ter7.biye olacag megânlara yane megteblere)
r/7

[1]

meğer (< Far. meger) önceden bilinmeyen, farkında olunmayan, sonradan anlaşılan bir durumu bildiren söz

m. (yani. bu ciniñ cinsi daşre cıgmaz, meğer23.duva, ve oruc vesilesiyle) 89/22

[1]

meksiz zrf. durmaksızın

m. (bu ömürüñ yolunu meksiz yürüyelim) 224/4

[1]

melayig is. (< Ar. melâik) melekler (krş. melayik)

m.+ler (Yani, can, ve Melayigler) 28/7, 30/7, 88/17, 88/18, 88/19, 88/19, 89/2, 126/11, 162/12

m.+lerde (Zira bu Melayiglerde bizim gibi 10.yaradılmış mahlugatlardır) 12/9

m.+lerden (Zira bunu Melayiglerden cüzi eygin12.yabdı) 91/11

m.+lereda (bunun için üç sufadlı bir Allahıñ melayiglereda26.ağnaşılmayan temşietinde garar verildi) 101/25

m.+leri (ve cemiy aziz Mela26.yigleri beraberinde bulunacaglar) 121/26

m.+leriñ (Aziz melayigleriñ ce7.miy zümreleri bizim için ten alsalar) 12/6, 25/7, 30/4, 88/18

m.+lerini (ki insan oğlu me9.layiglerini göndürüb högm eddiği yerlerden cemiy fid10.neleri) 78/9

m.+leriñda (nasıl tegmil ederlerse muradı a-19.lieñi gög yüzünde Aziz Melayigleriñda) 224/19

[19]

melayik is. (< Ar. melâik) melekler

m.+iñ (bu 7.hususta metenebbi oluruz melayikiñ Bikire söyilediği8.bu salih kelimından) 103/7, 123/3

[2]

meleg is. (< Ar. melek) Tanrı ile insan arasında aracılık yaptığına inanılan nurdan yaratılmış manevi varlık

m.+de (Mele22.gde bulunmazidi öyle bir ulu guvved) 101/22

m.+in (bugi mele10.gin tercüması üzre helased beyân eder) 109/10

m.+lere (yani. biz dünyaya Mele28.glere, ve insannara menzar oldug) 75/28

m.+leri (yani. ol Melegleri, ki evvelki halini hıvz9.edmediler) 89/8, 160/24

m.+lerini (ve gendi meleglerini boru13.nuñ azim sesiyle göndürecek ki bunnar belend avaz i14.le çağıracaglar) 159/12

m.+leriyle (Rabbi İsa gendi guvvetiniñ17.aad melegleriyle gögden zuhur edib tegrar yere ine) 122/17

[7]

melekut is. (< Ar. melekūt) ruhlar ve melekler alemi (krş. melgut)

m.+inde (ta Allahıñ melekutinde (Badisahlığında)20.temam olunceyedeg ben artıg bundan yemeyecegim) 146/19

melgud is. (< Ar. melekūt) ruhlar ve melekler alemi (krş. melgut)

m. (Zira melgud ve guvved, ve izzed ebedan seniñdir) 222/12

m.+ini (ki ibdida Allahıñ melgudini ve adaletini23.bilemeyiz) 220/22

melgut is. (< Ar. melekūt) ruhlar ve melekler alemi

m.+i (ve hadiyiler var, ki gögler7.rin melguti için gendülerini hadiyi eylemişler)
208/7

m.+in (yâ göglerde olan Bederimiz! ismin mugaddes olsun.5.melgutin gelsin)
222/5

m.+inde (o zaman adiller Bel11.derlerinin melgutinde güneş gibi parlayacaklar)
160/11

melun is. (< Ar. mel'ün) lanetli kişi

m.+nar (bunnara güfrü nimedler, naledler,10.melunnar tabir edeceğ) 124/10
[1]

meme is. yavrularını emzirmek için, memelilerin göğsünde türlü biçim ve sayıda bulunan meme başı denilen çıkıntıları olan organ

m.+lerini (ellerini, ayaklarını, ve memelerini goparırlar idi) 76/19
[1]

memfaad is. (<Ar. menfa'at) çıkar (krş. memfaat)

m. (ve cemiy Anadolu Hristiannarı6.na memfaad olmasına sebep olmag için)
o/6, 80/6

m.+ımız (gendi memfaadımızgibi mugayed olalım Ammenin if13.diharını
arzulayarag) 208/12

m.+ları (oñra hec5.bir cüzi memfaadları olmayarag) 113/5

m.+lı (Hristiana dayima oñünde bu8.lunsun bu peg ilazımlı, ve memfaadlı din
tarifiniñ bir9.icmali) 80/8

m.+siz (sturdur insanın Allahdan istemeye gadir olduğu nes-17.neler bunun için
memfaadsiz değdir) 222/17

[6]

memfaat is. (< Ar. menfa'at) çıkar

m. (ibaded daha çoğ22.itigad ile, ve memfaat ilen aziz gelisalarda olur) 41/22

m.+i (illa hemi dahi ziadesiyle mugaed olmalıyız sayrıl7.sınıñ memfaati için)
202/17, 208/11

m.+imiz (gendi memfaatimiz için gibi) 202/17

m.+ına (ve aziz eggli19.sanıñ ziğnetine, ve memfaatına) 181/19, 201/16

m.+ını (eğer bir insan Mesihini nâ17.medleriñ memfaatını ve Azizliğini düşünürsa) 150/17

m.+ları (İnsannardan med olun22.mak için , ve boş ehtibar için, ya bir dünyâvi mem23.faatları için) 181/23

m.+li (sayir insana selametli ve memfaatli amellere ruhsad ve10.rirler) 193/9

[9]

memfaatlan-f. is. (Ar. menfa‘at+ T.lan-) çıkar sağlamak

m.-memiz (ve hemi ilehi ge22.lamıñ duygusuna memfaatlanmemiz için)
191/22

[1]

memleget is. Ar. bir kişinin doğup büyüdüğü yer, şehir; yurt

m.+e (ieromenos ve Laygos bundan öğrenebilirsiniiz bulun2.duğunuz mesnete,
ve memlegete göre) s/2

[1]

memnun zrf. (< Ar. memnūn) herhangi bir olay ya da durumdan sevinç duyarak

m. (Zira ferah edenneriñ gaydesiyle dayima memnun, ve17.mesrur bulunacağız) 162/16

[1]

memnun ol- f. (Ar. memnūn+T.ol-) sevinmek, sevinç duymak

m.-dum (Yani. Memnun ve 29.mesorur oldum bana deynnere) 41/28,

[2]

memur is. (< Ar. me‘mūr) görevli kimse

m.+lere (Dahi emreder bu tembih biz hristiannara Ruhani ve4.dünyâvi memurlere itaat edelim) 200/4

[1]

memuried is. (< Ar. me'mûriyyet) memurluk

m.+lerini (vacibi ve9.ilayığı üzere memuriedlerini eda etmeg için) 108/9

[1]

menşur is. (< Ar. meşhûr) ünlü

m. (İoannis Hristostomos, ve7.sayrı çoğ menşur şehirlerde) 4/7, 20/2

m.+u (ki daha tegmili, ve daha14.menşuru göründü) 73/14

[3]

menzar is. benzer

m. (yani. biz dünyaya Mele28.glere, ve insannara menzar oldug) 75/28

[1]

menzil is. Ar. konaklama yeri

m. +e (hacan İnsannarın beyina20.muzluğu soñ menzile ulaşır) 125/20

[1]

mesarif is. (< Ar. maşrif)gider

m.+ine (yani. onnar ki dayima cahd ederler, al20.tun ve gümüş birigdirmeye bir eyiliğin mesarifine nietle21.ri yoğigen) 180/20

m.+lere (illa variyetlerini telef ederler boş mesariflere, sefaat9.lara) 197/8

m.+leri (yâhod mesarifleri ziade göstürürler) 211/16

[3]

meseb is. (<Ar. mezheb) bir dinin görüş, yorum ve anlayış farklılıkları sebebiyle ortaya çıkan kollarından her biri

m. (bu gendisi o megruh badıl meseb figrini) 110/24, 125/1, 129/12, 129/13, 138/1

m.+iñ (eğri mesebiñ def olmasına) 137/8

m.+inden (illa17.yalıñız bir adamı dahi mesebinden ayırd edib gendine
çe18.kemez idi) 9/17, 132/6

m.+iye (yâni. mesebiye, hö29.gümüye) 169/28, 169/29, 170/5, 230/23

m.+ler (ki24.sayrı kazib mesebler gibi agılıñ gabul etmediği hille25.li
meselleriñ üzerine bina olmadı) 10/24, 11/6

m.+lerden (mimgin miydi sayrı14.meseblerden bu gadar hesabsız insannarı)
9/14

m.+lere (Yalancı meseblere[11]1.maksustur teftişden gorgmag) 10/29

m.+leriñ (illa yabani mesebleriñ bir cumhuru18.denilir) 131/17

m.+li (ki çoğ ebleh, ve böñ Hristiannarımız gâzib2.mesebli loturannarıñ) 15/2

m.+liden (dindaşım bana8.daha yagındır başga mesebliden) 173/8, 173/14

m.+liler (Yañlış mesebliler, ki zararlı rafazalıqlarıylen28.Allahıñ gerceğine
hille gatarlar) 176/27

m.+lileriñ (yâhod yaban meseblileriñ6.garşısına bu dini doğru hag göstürmeye)
10/5, 186/10

m.+siz (ve bu esnelerde mesebsiz Loturanlarıñ o7. yunlarını, ve duzaglarını)
[Th1.]/6, n/21, n/27

m.+sizleriñ (inayetullah ol mesebsizle4.riñ cümlesi körlenib fentleri ve feyilleri
def olduysada) [ks.]/4

m.+sizliglerine (ve dinimiziñ temelini eyi24.ce bilmeyenleri aldadıb
mesebsizliglerine çemgmeg oldu25.ğu ağnaşılmagile) n/24

m.+sizliğin (ve kâzibleriñ bulanıg guyularına seyirtmeyle meseb11.sizliğin
çırgafını yudub boğulmasınlar) 15/11

[29]

mesel is. Ar. örnek alınacak söz

m.+leriñ (ki24.sayrı kazıb mesebler gibi agılıñ gabul etmediği hille25.li meselleriñ üzerine bina olmadı) 10/25

[1]

mesela bağ. (< Ar. meselā) söz gelişi

m. (Mesela. güneşe agıl ver2.medi, illa şavğı verdi) 25/1, 26/11, 30/22, 35/19, 172/4, 176/8, 187/23, 204/29

[8]

mesgin sf. (< Ar. miskīn) çok uyuşuk olan kişi

m. (Ben ne mesgin (peçare) adamım) 47/17

[1]

mesgun is. (< Ar. meskūn) yurt edinilmiş (yer)

m.+iye (Bir Aziz mesguniye,ve resul ile14.gelisaya) 81/13, 81/22, 81/24, 126/16

m.+iñ (hadda her birisi öbirine hüzman ederek2.bitün mesguniñ tutgunnuğu) 34/2, 130/14

[6]

mesguned is. Ar. miskinlik

m.+iñ (İşte bu gibidir Allahıñ muradı aliesi, ve nazırlığı bi27.tün mesgunedin üzerine) 33/27

[1]

mesgunet is. Ar. miskinlik

m.+e (mesgunete hag şeraat gesersiñ) 42/16

[1]

mesh is. (< Ar. mesh) bir şeyi elle sıvazlama

m.+in (ve igincisi,7.bu meshin vasıtası ile) 108/7

[1]

mesh ed-f. (Ar. mesh+T. ed-) abdest alırken ıslak eli başa ve meste sürmek

m.-miştir (yani.5.Rabbin Ruhı benim üzerimdedir, onunile, ki beni mesh
6.edmiştir) 109/6

[1]

mesh olun- f. (Ar. mesh+T. olun-) abdest alırken ıslak elin başa ve meste sürülmesi

m.-anlara (mesh olunanlara guvadı rahmani verilirdi) 108/8

m.-du (ibnullah bu üç mesnedlere mesh2.olundu) 109/2

m.-muş (Zira mesh olunmuş, yağlanmış demegdir) 108/3

m.-urlar idi (Badişahlar, ve Yereaslar, ve Beyi5.gamberler mesh olunurlar idi)
108/5

[4]

mesih is. (< Ar. mesih) Hz. İsa'ya verilen adlardan biri

m. (yani. İsayıl Mesih dün7.ve bu gün ve ebeden heman odur) 71/6, 73/9,
106/15, 109/6, 114/20, 120/3, 140/15, 147/9, 219/11, 230/3, 232/9, 232/10

m.+de (Zira biz onun ameliiz, İsayıl mesihde eyi amel8.ler için yaradıldığ)
166/7

m.+den (yani gesuil Mesihden4.tedbir olur Ahdi cedidiñ (inciliñ) edbayleriniñ
va5.sıtasilen) 136/3

m.+dir (ki bu Melhisedegin ayini üzere olan bu ebedied3.Bapaz, helas edicimiz
İsayıl Mesihdir) 233/3

m.+e (ve26.devri Musadan mesihe gadar) 72/26, 80/17, 83/20, 83/25, 83/26,
84/7, 84/15, 106/26, 232/11

m.+edeg (yani, nomos mesihedeg bizim hocamı8.zidi) 69/7

m.+iñ (yani.21.Zira Mesihini muhabbedi bizi gavi dudar) 115/21, 116/8, 118/16,
118/23, 124/28, 125/3, 131/3, 142/23, 146/24, 147/7, 150/16, 159/11, 163/8,
180/16, 192/8

m.+in (Mesihin gele-3.ceğini habar verereg göstürür) 230/2

m.+iye (Ben hagir guluñ ve mesihiye garındaşıñız) [K1.], 65/14

[43]

mesned is. (Ar. mesned) makam

m.+ini (ve bu darzile gemal üzere Beyi19.gamberlig mesnedini eda eyiledi)

111/19

m.+lere (ibnullah bu üç mesnedlere mesh2.olundu) 109/1

m.+leri (İbnullah10.ten geyinmesiyile bu üç mesnedlerida aldı)108/10

[3]

mesnet is. Ar. makam (krş. mesned)

m.+e (bulun2.duğuñuz mesnete, ve memlegete göre) s/2

[1]

mesorur sf. (< Ar. mesrūr) sevinçli (krş. mesrur)

m. (Yani. Memnun ve 29.mesorur oldum bana deyennere) 41/29

mesrur sf. (< Ar. mesrūr) sevinçli

m. (Zira ferah edenneriñ gaydesiyle dayima memnun, ve17.mesrur bulunacağız) 162/17

[1]

mestur is. (< Ar. mestūr) gizli

m. (mestur olduğu gibi) 86/1, 99/1, 203/5, 207/13, 212/15, 215/16,

m.+dur (ki20.zamanı ve ismi bu gitabı oguyacaglara yazdığımız ge21.lamda mesturdur) 13/21, 62/22, 97/19, 142/17, 222/3

m.+idi (högümüye nomosta emirler mesturidi) 170/6

m.+idiler (hö29.gümüye, ve meşrebiye .mesebiye nomosta mestur idiler Al-
[170]1.lahıñ secdası) 169/29

[13]

mestur etmek is. (Ar. mestūr+T. etmek) gizleme

m.-mek (bu Peyigamberleriñ cemiysini25.bu kidaba mestur edmek mimgin değıl) 65/25

[1]

meşagad is. iş, meşkale

m.+ları (ve ömürüñ sayrı igdizalı meşagadları için çüñgi26.mimginginsizdir) 192/25

[1]

meşfaret is. (< Ar. meşveret) danışma

m.+e (yâhod bu Alla26.h ile bile meşfarete kim oturdu) 60/26

[1]

meşreb is. Ar. huy, karakter, yaradılış

m. (ki dinimiziñ temelini, ve bablarını bilmeyen,5.ve öğrenmeyen Hristiannarda bir büyük meşreb bozgun6.nuğu var) 6/5

m.+iniñ (ve insan meşrebiniñ yegbare bozulmasında bir28.ealamet göstürür) 124/27

m.+iye (hö29.gümüye, ve meşrebiye .mesebiye nomosta mestur idiler Al-[170]1.lahıñ secdası)169/29, 170/12, 230/22

m.+leri (işte bu bozgun halde bulu26.nan insanlarıñ meşrebleri gendilere mani olur udu) 45/26, 200/8, 200/27

m.+leriñ (yani. demeg ister,6.ki soñ günlerde Meşrebleriñ tegmil fesatı) 125/6, 137/8,

m.+lerini (ki bu [156]1.adedler insannarıñ meşreblerini doğrudmaya) 156/1

[11]

meşvaret is. (< Ar. meşveret) danışma

m.+iñ (ilimiñ, fehimiñ7.meşvaretiñ, gudretiñ malimatıñ, iydigatıñ ve ile8.hi gorgunuñ Ruhı tabir eder) 128/7

[1]

met is. (< Ar. medḥ) övme

m.+ine (ve8.faziletleriniñ metine, ve yañlışlarınıñ dostane doğrud-9.masına hulusane nietile) 216/8

metenebbi is. (< Ar. mutenebbih) aklını başına toplamış

m. (ve biz da bu 7.hususta metenebbi oluruz) 103/7

[1]

metin sf. (< Ar. metīn) dayanıklı

m. (Yagub ates arasından gibi peg metin gahramannıgile ge4.çdiler) 75/3

[1]

mevcud is. (< Ar. mevcūd) var olan, bulunan

m. (Anadolu2.da mevcud hristian lisanını bilmeyen cemii ruhani ev3.latlara Türgce lisanıile peg igdizalı bir gitab mey4.dana getirmeye niyed eddim) i/2, i/28, [K2]/2, n/26, 4/28, 6/28, 62/4, 79/22, 80/1, 81/21, 81/23, 117/20, 128/20, 130/4, 130/5, 171/4, 194/3, 199/13

m.+dur (onda ezelsiz2.lig ve nihayetsizlig mevcuddur) 22/1, 23/11, 79/24, 80/13, 82/2, 111/20, 202/2

m.+udu (kezalig beş have13.sleri hoşlandırıcag meyvaların cümlesi mevcududu) 95/13

[26]

mevd ol- f. (Ar. mevt+ T. ol-) ölmek

m.-muş (illa heniz mevd olmuş olan Yisuzun denied bö19.ğrünü mızragile yaraladı) 113/18

[1]

mevlud is. (< Ar. mevlūd) yeni doğmuş çocuk

m.+dur (oğul dehirlerden evvel tabiri mimkinsiz tarik ile10.Bederden mevluddur) 85/10, 86/18

m.+inden (ve dahi Hristos , mevludinden) 109/8

m.+iniñ (emma Bederden gaynar. İ20.bnullahıñ mevludiniñ tariki ağnanmaz)
86/20

[4]

mevlud ol- *f.* (Ar. mevlūd+T. ol-) doğmak

m.-du (evvel19.Bederden mevlud oldu) 80/19

m.-ur (Ücün16.cü. tegrar mevlud olur Hristozuñ gelamına göre) 144/16

[2]

mevlut ed- *f.* (Ar. mevlūd+T. ol-) doğurtmak

m.-di (Allah nasıl mevlut eddi oğulu) 12/21

[1]

mevlut eyle- *f.* (Ar. mevlūd+T. eyle-) doğurmak

m.-ye (yâhod bi23.gir gız evlat mevlut eyleye) 12/23

[1]

meydan *is.* (< Ar. meydān) bulunulan yer ve çevresi

m.+ıñ (hadda insan zayıflığından ku-10.dredsiz görünmeyelim bu mutlu
meydanıñ cengine) 226/10

[1]

meydana çıg- *f.* (Ar. meydāna+T. çık-) ortaya çıkmak

m.-acag (ki bunnarda her bir İnsanıñ zamiri meydana çıgacag) 123/14

m.-alıdan beri (şeytanıñ10.bu gibi bir cengi meydana çıgalıdan beri) [ks]/10

m.-ıb (ve bir seneden berida mesebsiz Loturannarıñ22. şeytani feyilleri
meydana çıkıb asıl nietleri bizim dindaş23.larımızıñ böñ ve eblehlerini) n/22

m.-dı (İmdi işte bundan üç sene evvel yine Rumca lisa8.nına basmaya verilip
üçüncü defa meydana çıgdı) 14/8

m.-masına (igi seneden beri bir faydalı kitabıñ türgeca bası5.lıb meydana
çıgmasına) o/4

[5]

meydana gel- *f.* (<Ar. meydāna+gel-) oluşmak

m.-dileriseda (ve bir2.gac kâmil adam meydana geldileriseda) n/2

m.-diydi (ve onun için Alla19.hıñ inayetiyle bu gıtab meydana geldiği bir azizden) 13/19

m.-ecegləri (ve daha meydana gelecegləri meks eddirdi) n/5

[3]

meydana getir- *f.* (<Ar. meydāna+getir-) oluşturmak

m.-di (ve mevcud olmayan gımseleri meydana5.getirdi) 130/5

m.-dig (Yisus Hristos efendimiziñ yardımını ilen3.ağnayacağınız lisana tercüma edib meydana getirdig) p/3

m.-ir (ve29.hacan başga bir adamıñ taksiratlarını meydana getirir) 214/29, 215/1

[4]

meydan al- *f.* (Ar. meydān+T. al-) yayılmak

m.-ıb (ve sayır götölügleriñ cümlesi meydan alıb fagir18.adamlara bu ömürüda mihnetli ederler) m/17

[1]

meydan et- *f.* (Ar. meydāna+T. et-) ortaya çıkarmak

m.(d)-ersin (ve izzetiyiñ23.daha yetig beyânnıgıyle semavilerde meydan edersin) 222/23

[1]

meyidana gel- *f.* (Ar. meydāna+gel-) oluşmak

m.-en (bunun için aziz Baulos dünyanıñ yaradılma28.sından beri meyidana gelen esgi salihleriñ cümlesini) 71/28

[1]

meyidan al- f. (Ar. meydān+T. al-) yayılmak

m.-ması (Resulleriñ vazı tecayıbli meyidan alması aşgare is5.bad eddi) 129/4

[1]

meyil is. (< Ar. meyl) eğilim, ilgi (krş. meyl)

m.+e (ve yapularında gö22.rünen meyile, ve uygunnuğa göre sayrı marifetlerde
ögred23.dirmeye) 198/22

m.+i (emma teniñ meyili ne zaman a24.kıldan gulauzlanırsa) 92/23, 93/1, 97/7,
125/7

m.+iñ (ve ne zaman bu meyiliñ feyili25.faziletiñ kuşatını meks edmesa) 92/24

m.+inden (lakin çün19.gi bu nomosta o gadar gadir ve guvvetli değıl idi
insanna20.rı kötü feyilleriñ meyilinden gerilemeye) 72/20

m.+ler (Akıla galib olan meyiller illed tesmiye olurlar) 93/3

m.+leri (İnsan candan ve tenden terkibdir. bu igi tabiedle18.rıñ ayırı meyilleri
var) 92/18

m.+leriñ (ve çüñgi ilehi tembihler bu meyilleriñ6.vasıtaleri ile depelenirler)
93/5, 93/8

m.+lerinden (gendi vacibsiz meyillerinden gulauzla26.narag) 97/25

m.+lerini (ve 13.havesleriniñ meyillerini akılıñ högmünü alt
edmeye14.bragmamalıydı) 93/13, 143/21

m.+leriniñ (ve aziz23.lig iradedine verildi, ve teniñ, ve ruhuñ
meyilleriniñ24.arasına daha tegmil birliğ peydah oldu) 90/23, 93/10

m.+li (ve götülüğe meyilli olan şiddetli hızını11.gereğı gibi meks edmeye)
46/10, 47/28, 48/23

m.+lidir (can Ruhuñ pag tabiyeti ol19.duğundan akılıñ tarifine meyillidir)
92/19

m.+liyiz (egseri günahlara meyilliyiz) 39/26

[21]

meyil et- *f.* (Ar. meyl+T. et-) gönül vermek

m.(d)-er (lakin ten daha ziade meyil eder) 92/22

m.(d)-erler (ve cümle Orthodoxo8.slar bir mutdlu nihaete meyil ederler) 135/8

m.(d)-erler idi (yine insannar tahsire21.diñ daha ziadesine meyil ederleridi)
105/21

m.(d)-enner (el ırzına varannar, bagire gızlara, ve uşaglara22.meyil edenner)
206/22

[4]

meyil ver- *f.* (Ar. meyl+ver-) gönül vermek

m.-meye (ve gavi niet ile gavl eder bu günaha bir daha meyil17.vermemeye)
53/17

[1]

meyiva *is.* (< Far. mīve) bitkilerde çiçeğin döllenmesinden sonra yumurtalığın gelişmesiyle oluşan tohumları taşıyan ve yenebilen organ (krş. meyva)

m.+dan (yani. gay23.gı gün yerseniz bu meyivadan, ölümüle befad
ede24.cegsiniz) 94/23

m.+nın (Meyivanın güzelliği, ve9.tenin iştahı ilahi sefasından ziade sevildiler)
95/8

m.+sı (böyle ölü10.mün meyivası insanın salih Allahdan gözedeceği za11.tın
temelidir) 118/10

[3]

meyl *is.* Ar. eğilim, ilgi

m.+i (Cümlesi peg eyi adamlardır, cümlesinin meyli ve ha10.vesi hristiannığa
yagısan eyiligleredir) [Th2]/9, 44/25, 170/21, 191/2, 217/2

m.+ini (ve insan dünyada yaşadığça, günaha olan26.bu gibi meylini terg
edemez) 53/26, 165/10

m.+imiziñ (ve Allaha olan meylimiziñ isbadıdır) 188/20

m.+ine (ki o vagdin fey17.line ve meyline gayed ile zıd ve mugayir idi) 110/17
[9]

meyva is. (< Far. mīve) bitkilerde çiçeğin döllenmesinden sonra yumurtalığın gelişmesiyle oluşan tohumları taşıyan ve yenebilen organ (krş. meyva)

m. (ki yetig iman ilen olur,29.helaslı meyva zuhur eder) 148/29, 210/2

m.+dan (yani18.gaygı gün yerseniz bu meyvadan ölecegsiniz) 96(1)/18

m.+nın (lakin ilehi tembihden yasag olan meyvanın güzelliği) 95/14

m.+ların (kezalig beş have13.sleri hoşlandırıcag meyvaların cümlesi mevcududu) 95/13

m.+larını (ürüzgârı duru bağışla, ye-26.rin meyvalarını çoğald) 224/26

m.+leriyle (beyhal borclu olur bu gibi28.tebdilliğini muhabetin meyvaleriyle göstürmeye) 165/28

m.+sı (hadda bunna-[155]1.ra muhabbed, birliğ, ve yüreg meyvası vere) 155/1

m.+sız (ve iytigadına sagad vermeyle meyvasız ve faydasız28.ogurlar, ve psal ederler) 196/27

[9]

meyvadar sf. (< Far. mīvedār) meyveli

m. (Zira12.dayima eyilig ediyor gögden yağmurları ve meyvadar va13.gitleri) 34/12, 36/24

[2]

meyva ver- f. (Far. mīve+ver-) ürün vermek

m.-meye (nasıl ki çıbıg gadir olamaz meyva vermeye gendili-8.ğinden, eğer bayda göglü galmasa) 219/7

[1]

mezar is. (< Ar. mezār) ölünün gömülü olduğu yer

m.+lardan (yer sırsalandı, cog26.ölüler mezarlardan dirildi) 113/26, 123/4

m.+da (İmdi cumaa günü defn olub, ve Cuma ertesi mezar5.da galıb) 120/5

[3]

mezegeye al- *dey.* dalga geçmek

m.-ır idi (bitün ömüründe insaniñ agılsızlığını güle11.reg mezegeye alır idi)
45/11

m.-ırlar idi (ve Abosolos Baulos ölülerinñ dirilmesi için vaz23.eddiğinde
eşidenner istihza idüb mezegeye alırlaridi) 158/23

[2]

mıhdar *is.* (< Ar. muhtār) görevli (krş. mıhtar)

m.+larına (Allahın7.mıhdarlarına , ve Azizlerine heç zarar edmedi) 106/7

m.+leri (imdi Allahın 9.Mıhdarleri, azizleri, ve sevgülüleri gibi) 205/9

[2]

mıhlan-f. çivilenmek

m.-an (stavroza mıhlanan Yisuza14.olan imanımızñ isbatını göstürereg.
Ayazmos ogu15.ruz) 156/13

m.-dı (Hacıñ üzerine mıhlandı, defn oldu, dirildi) 12/14, 80/27

m.-salar (ve haç üzerine8.mıhlansalar gadir olamazlar idi bizim gazebimize
yazı9.lan murasaleyi silmeye) 12/8

[4]

mıhtar *is.* (< Ar. muhtār) görevli

m.+lerini (ve onlar gendi mıhtarlerini dörd rüz16.gâden göglerin uçlarından,
ta anlerin uclerina deg17.defşirileceg) 159/15

[1]

miaser ed- *f.* (Ar. müyesser+T. et-) nasip etmek

m.-di (hadda gendi ölümünñ vasıtası ile mia24.ser eddi bizi ilehi
merhametine) 148/24

[1]

miaser et-f. (Ar. müyesser+T. et-) nasip etmek

m.(d)-eceg (bu26.insanı miaser edeceğ deyî) 99/26

[1]

miaser eyile- f. (Ar. müyesser+T. et-) nasip etmek

m.-di (ve15.böyleligile Avraama verdiği boasına bizleri miaser eyiledi) 114/15

[1]

miaser ol- f. (Ar. müyesser+T. ol-) nasip olmak

m.-an (ve yog aziz Ruhun nâmetine miaser olan hristi12.annarda) 195/11

m.-duğumuz (, Yisus Hristozun24.befatıyla miaser olduğumuz Allahın azim terahumu25.nu dahi dellaled eder) 57/24

m.-masına (merhamedi ilahiyeye nayil ve miaser olmasına gadir28.olmaglığımızın darigini ve yolunu gösterdi) 110/27

[3]

mibaregle- f. (< Ar. mubârek+T. le-) kutsallaştırmak

m.-siñ (lagin çüñgi Allah daale Avraama13.vad edmisidi, ki heb dindarları mibareglesin) 114/13

[1]

mibareglendir- f. (<Ar. mubârek+T. lendir-) kutsallaştırmak

m.-meg (bizim için dertib olunmuş, rahmani vabdismayı mibare5.glendirmeg için) 110/5

[1]

midrobolud is. Fr. Ortodokslarda patrikten sonra gelen ve bölgenin din işlerine başkanlık eden din adamı

m.+u (cümlesinden minasıb Mosha Midroboludu fazi12.letlü garındaşımız Blatonun doğru dinin tarifi(or13.thodoksos didaskalia) tabir eddiği kidabı bulub) i/11, o/25,

[2]

migdar is. (< Ar. miḡdār) nicelik

m. (ve basmaya verilib dağılmagile bir mig6.dar faydalandılarınsada) [K1.]/6, 97/6, 224/24, 231/6, 231/20

m.+ı (ve gendiniñ27.migdarı Musa Beyegamberiñ vasıtasıyle verdi bu İs28.rail gavmine üç türlü nomosu) 169/27

[6]

miğençi is. arabulucu

m. (ki Al26.lahıñ ve İnsannarıñ arasında miğençi, ve sulfçu27.odur) 71/26

m.+niñ (Zira cümlesi mohdac idi helaslığa bu sema21.vi miğençiniñ vasıtası ile) 69/21

m.+yi (İnsanı usulile gulavuzlaridi helas e9.diciyi miğençiye aramaya) 67/9

[3]

mihned is. (< Ar. miḡnet) sıkıntı (krş. mihnet)

m.+e (her mihnede kereste olacag) 94/18

[1]

mihnet is. (< Ar. miḡnet) sıkıntı

m. (ve bunuñ eyi amelleri dahi esgi put18.barez alimdarlarıñ amelleri gibi temelsiz bulunurlar19.her mihnet vagdında) 5/19

m.+e (bu sebep için biz reca edmeliyiz28.dayıma semavi Bederimize, ki bizi mihnete getirmesiñ) 78/28

m.+iñ (ve her mihnetiñ vagdında peg az izab olurlar) 44/4

m.+ini (ve öbiri insanıñ mihnetini der12.dleşereg ağlar idi) 45/11, 46/15

m.+lerden (çetin akabelerden, ve mihnetlerden dalgalanı-29.rız) 225/28

m.+leriñ (ki bu ivyalarıñ,6.ve mihnetleriñ cümlesi vagd ile def olacag) 44/6

m.+li (ve sayir götülügleriñ cümlesi meydan alıb fagır18.adamlara bu ömürüda mihnetli ederler) m/18

[8]

milayım sf. (<Ar. mulāyim) yumuşak huylu

m.+lıg (Dördüncü beñize zuhur eden milayımlıg) 41/15

m.+lığından (gerek aziz gelisalarda lazım gelen11.beñiziñ sevincinden, ve milayımlığından isared bir te12.vazulu niazdır) 38/11

[2]

milayımlandır-f. (Ar. mulāyim+landır-) yumuşatmak

m.-acag (Allahı milayımlandıracag, ve bu Allahıñ gendini la20.yıg eddiği gazebinden helas edeceg) 50/19

[1]

mimgin sf. (Ar. mumkin) olası

m. (ve cümleye bu gadar13.bir dar ve cefalı yol görünürken, mimgin miydi sayrı14.meseblerden bu gadar hesabsız insannarı) 9/13, 10/2, 20/5, 20/24, 20/25, 22/19, 24/20, 25/28, 27/2, 32/9, 38/21, 38/24, 42/2, 65/25, 104/18, 115/5, 129/19, 208/14

m.+da (nicin, ki mimginda değildir tasfır olmag) 182/28

m.+dır (Allah nasıl mevlut eddi oğulu; nasıl mimgindir Alla22.hıñ tabiyeti insan tabiyediyle gatılmaya) 12/21

m.+i (ve mimgini bulunma-[231]1.zidi bunnarıñ izlam olmasına) 230/29

m.+idi (ki bu işi eyi değildir bu tarigden yana, ve22.mimgin idi başga tarigile daha eyi olmaya) 185/22

m.+lileri (Zira25.bu gibi hasiyeti, bir feyildir, gi cemiy olacagları, 26.ve mimginlileri ağnar ve gözedir) 23/26

m.+nidir (İnsannara mimginsiz olan şeyler, Allahıñ26.indinde mimginnidir) 12/26

m.+siz (Bu dinimiziñ eğer ispatı mim10.ginsiz olsa, ruhani fugaralığı) 9/10, 12/25, 26/6, 26/23, 61/29, 172/5, 173/13, 212/18, 222/24, 223/4

m.+sizdir (illa22.varlığı gendisindendir, ve bunuñ yogluğu mimginsizdir) 20/22, 21/5, 21/6, 102/8, 191/26, 231/28

m.+siz ısa (Zira her gimde olmamag mimginsiz ısa)22/1

m.+siz idi (Zira bu mahlu20.gad Allahıñ yüce tasfirini gendine basılmış daşıma21.dan daha azim rubbe almag mimginsiz idi) 90/21

[42]

mimkin sf. (Ar. mumkin) olası (krş. mimgin)

m. (ki mimkin değil idi biz gendimiz gendimizi ya10.radmaya) 17/9, 78/5, 82/4, 82/9, 101/13, 103/24, 120/2, 136/25, 152/7, 152/19, 157/11

m.+i (ve ne gadar varyet ile geçinse, mimkini yogdur yüreği27.niñ arzusunu gandra) 19/26

m.+idi (e agıllarına gereği gibi20.yerleşse, ne mimkin idi) 6/20, 7/11 , 61/25, 100/15

m.+ni (dünyanıñ29.eñ mimginsiz görünen işi, dahi golayı mimkinni olabilir) 61/29, 62/1

m.+nidir (İnsan16.narıñ yanında mimkinsiz olannar, mimkinnidir) 101/16, 129/22

m.+siz (ve bundan hristiannarıñ sayılmaya mim3.kinsiz cemaeti birden bididi) 76/3, 79/9, 85/9, 100/8, 101/16, 118/28, 122/24, 129/21, 146/23

m.+sizdir (her yerde hazır ve nazır Allah, bir yerden öbir ye23.re gımıldamag mimkinsizdir) 102/23

m.+siz idi (cünkü o gemaledde diniñ temelini ve10.bablarını öğretmek mimkinsiz idi) 3/10

[31]

minasib sf. (< Ar. munāsib) beğenilen

m. (cümlesinden minasib Mosha Midroboludu fazi12.letlü garındaşımız Blatonun) i/11, 53/6

m.+1 (Bu igi çeşid aldanan Hristiannarımıza peg igdizadır8.minasıbı üzere garşılığ vermemiz) 7/8, 12/28

[4]

minasibed is.(< Ar. munāsib) uygun

m.+li (ve hemi Beyigamberler minasibedli vagıdda) 112/16

[1]

miras is. (< Ar. mīrās) bir neslin kendinden sonraki nesle bıraktığı şeyler

m. (Adilleriñ miras alacakları ebedi ömür başga nesne6.değildir) 161/5

m.+1 (yâni. günahlarıñ mahvireti[149]1.ve ebedi ömürüñ mirası) 149/1

[2]

miras et-f. (Ar. mīrās+ T.et-) miras bırakmak

m.(d)-eceg (ki helası miras edeceg insanlar için hizmed[89]1.edmeye gönderilirler) 88/26

[1]

mirashor is. (Ar. mīrās+ Far. hor) mirasyedi

m. (yalan şaatlarıyle daha yagın agraba göstürüb vari22.yetine mirashor olurlar) 211/22

m.+ları (ki bu Allahıñ sada-5.gatlü hüzmedcileri ve ebedi mutluluğunuñ miras6.horları deyİ) 178/6

m.+u (bu gelamilen ebedi ömürüñ miras15.horu olmaya salahayed kazanır vabdis olan) 144/15

[3]

miri mal is. mal mülk

m.+ine (Dahi hırsızdırlar onnarda, ki miri malıne nazı15.r igen) 211/14, 233/26

[2]

misafir is. (< Ar. musāfir) konuk

m.+leri (ve genc uşaglarıñ öğrenmeleri, ve terbieleri i24.cin. misafirleri evinde rahatlandırmaya) 194/24

[1]

misafirhane is. (Ar. musāfir+ Far. hāne) konukevi

m. (Bunun için bu ömür misafirhane,2.yolculug, seyir yeri, ve bu gibi sayrı isimler ile tabir3.olur) 44/1

[1]

miseria is. sefalet

m. (bu Şe16.rif töreleri Aziz Kelisa sırlar (miseria)tabir eder) 141/16

[1]

misil is. Ar. eş, benzer

m.+li (İmdi Bazarlarda, ve ördilerde haneleriñizi sholion5.misilli ayâllarıñızı) s/5, 108/20, 108/24, 110/8, 110/11, 111/12, 112/26, 113/9, 114/11, 115/6, 115/18,

m.+lidir (. em8.ma böyle birliğin gullanıcı guvveti ne misillidir) 136/8

[12]

misirion is. Yun. görev

m.+u (bunda bu hüzmeye tayıñ o21.lan ademiñ elleri bu Misirionu alacag kimseniñ ba22.şına gonulmaylen) 152/21

miyenci is. arabulucu

m. (bu vadleri isbaddırlar Allahilen insanıñ10.arasında miyenci olan Yisus Hristozuñ miyenciliğine) 63/10, 103/23, 113/11

m.+miz (ki bizim miyen13.cimiz Yisus Hristos Allahın muvahid oğlunuñ vası14.tasıylen oldu cemiy insannara) 82/13, 105/14, 111/25, 115/10, 144/7

m.+ye (ve bu gurban cemi bu ilehi miyen2.ciye iman edenleri helas eder) 115/2

[9]

miyencilik is. arabuluculuk

m.(ğ)+ine (bu vadleri isbaddırlar Allahilen insanıñ10.arasında miyenci olan Yisus Hristozuñ miyenciligiñe) 63/10

[1]

mohdac sf. (<Ar. muhtāc) bir şeye gereksinim duyan

m. (İmanı27.mızıñ her çeşit tefdişi yasag mı, yogsa tefdişe mohda28.c işleri da var mı) 8/28, 14/11, 36/12, 126/20

m.+dır (Kabaad dayima gazebe mohdacdır) 100/11

m.+ıdılar (Zira cemiy İn21.sannar bir gibi böyle bir yardıma mohdacıdılar) 101/21

m.+idiler(emma Aaron, ve bunuñ11.hulafeleri mohdacidiler hergün ibdida gendi günah-12.ları için) 236/11

m.+ımız (Bunun için mücadele edmeye mohdacımız yog) 127/6

m.+ır (bi-[119]1.zim imanımıza mohdacır) 119/1

m.+idi (Zira cümlesi mohdac idi helaslığa bu sema21.vi miğençiniñ vasıtası ile) 69/20

m.+ise (Gaygı iş şeraata moh7.dac ise) 9/7

m.+līg (İmdi çüñgi minasıbı üzere mefum verildi dinimiziñ29.tarifine mohdaclığ yog deyennere) 12/29

m.+līgına (ve12.gomşuya heç bir zarar edmediğimizden başga, mohdac13.līgına gücümüz yeddiği gadar yardım da edelim) 60/13

[13]

mohdac ol- f. (Ar. muhtāc+T. ol-) bir şeye gereksinim duyan

m.-annarı (ve bu tarife mohdac olannarı o yerlere[4]1.biriktirib hafdalar ile, ve aylar ile, ve yıllar ile diniñ2.tarifini ederler idi) 3/29

m.-dugları (ki müümin5.dinimiziñ temelini ve tegmilini tarif eden bir gitaba peg6.mohdac oldugları cümleye muayândır) i/6

m.-duglarını (bir helas ediciye6.mohdac olduklarını düşünmezler) 51/6

m.-duğu (Bunnara mohdac22.olduğu için değil) 27/22

m.-duğumuzu (ki Allah istememizden evvel bi-[220]1.lir gaygı nesnelere mohdac olduğumuzu) 220/1

m.-duğundan (ki ruhani ceditlenmeye mohdac olduğundan) 47/23

m.-mayacaglar (yani hec mohdac19.olmayacaglar ne yemege, ne içmege, ne geymege) 127/19, 160/18

m.-ur (bunuñ için Allahıñ gül-24.lü şeye gadir olan nâmetine mohdac olur) 218/24

[9]

mohdec *sf.* (< Ar. muḥtāc) bir şeye gereksinim duyan (krş. mohdac)

m.+dir (o iş isbata da mohdecdir) 9/7

m.+im (ve 16.heç bir şeye mohdecim yogdur) 51/16

[2]

monastır *is.* (Rum. manastır) rahip ve rahibelerin yaşadığı yer

m.+da (ve igumenosluğumile gerek bulunduğum şerif [Th2.] 1.Monastırda) [Th2]/1, s/14

m.+ımıza (Zira bazı4.larıñızı otuz beş seneden beri şerif Monastırımıza va5.gid vagid ziyaret eddiğiniñizde görüb gonuştug) [K2.]/4

m.+ımızıñ (27ve şerif Monastırımızıñ deröninde olan sholiona da guv28.vetimiziñ yeddiği gadar muhayet oldug) m/27, n/5, o/3,

m.+ıñ (ve gerek bu fagir Monastırıñ bugadar 27.ağır yükü) [Th2.]/26, [K1.]/4

m.+larıñ (ki Şerif Monastırlarıñ, ve Aziz Keli9.salarıñ Azizlenmiş takımlarını çalarlar) 210/8

[9]

möhkem *sf.* (< Ar. muhkem) sağlam

m. (mübareg Baulosa möhkem isbatile göstürür bu-25.nu) 221/24

[1]

möhür *is.* (< Far. muhr) bir araçla basılan imza

m.+ü (yâni. Aziz Ruhuñ bahşışınıñ mö17.hürü) 145/17

[1]

möhürle- *f.* (Far. muhr+len-) mühürlenme işi

m.-ir (ve bunuñ tümü resul Baulo18.suñ bu kelimleriyle möhürleñir) 162/18

[1]

muallim *is.* (< Ar. mu'allim) öğretmen

m. (ve on igi yaşına girdigde, muallim sıvalleriyle) 109/21

[1]

muallüm *is.* (< Ar. mu'allim) öğretmen (krş. muallim)

m.+leriñ (Egglisa6.nıñ Ruhani çobanlarınıñ, ve muallümleriñ borcu7.ibdida vaaz edmeg) 137/6

[1]

muayân *sf.* (< Ar. mu'ayyen) belirli

m.+dır (ki müümin5.dinimiziñ temelini, ve tegmilini tarif eden bir gitaba peg6.mohdac oldugları cümleye muayândır) i/6

[1]

muazim *sf.* Ar. yücelten

m. (ve bu hususta dahi Abosolos Baulos bir muazim esrar9.bulu. o gi budur) 114/8

[1]

muazzim *sf.* Ar. yücelten

m. (anide o gendisine muvafı[108]1.olan muazzim isim ile tesmiye olundu)
108/1, 110/8, 113/22

[3]

mucebince *zrf.* gereğince

m. (Allahın defdiş olunmaz şeriadı mu16.cebince bizim müstahag olduğumuz)
115/16

[1]

mucezad *sf.* Ar. mucizeler

m.+lı (daha mucezadlı , ve daha merhamedli bir iş gözedeme- [102]1.z idi)
101/29

m.+ları (ki her vech ile3.gabul olunması gendiliğinden ılayıg ve müstahagidi,
gen4.disiniñ acayib mucezadleri vasıtasıyla muhgehlendi) 111/4

[2]

mucezet *is.* Ar. mucizeler

m.+leri (Allahın dürlü görünmeleri, ve mucezetleri5.bizi gayıdlandırıdılar
Hristoza vacib olan imana gabul6.edmeye) 63/4

[1]

mucizad *is.* Ar. mucizeler

m. (ve anide işte dabiedden üstün20.mucizad) 113/20

m.+ler (gendi Allahlıgını acayib mucizadle13.r ile beyân eyiledi) 109/13, 111/8

[3]

mucub *sf.* (< Ar. mūcib) gerektiren

m.+u (Beşinci. ve ona, ki kitabların mucubu üze3.re üçüncü günde ehya oldu)
81/2

[1]

mucubunca *zrf.* gereğince (krş. mucubunce)

m. (ki bu birleşme ikisiniñ rı23.zasıle Nomos mucubunca olduğı sayrı çoğ
hri24.stiannarıñ huzurunda gavilene) 154/23

[1]

mucubunce *zrf.* gereğince

m.+unce (Şerif nomos mucubunce birliğe gelmeye istediglerinde) 154/21

[1]

mucuzed *is.* Ar. mucizeler

m.+lü (ki o mucuze-6.dlü Avraam Pederimiz düşmannarını yeñib ihdişamile)
229/6

[1]

mucuzet *is.* Ar. mucizeler

m.+li (Kayseri gulbinde mutemegun mucuzetli Yo14.annis Prodromos) s/13

[1]

mudavad *is.* (< Ar. muṭāva‘at) boyun eğme

m.+den (Zira gendisi dayıma her insanied mudavadden caresiz gal6.mış
hastalara sefalıg vermesine) 111/5

[1]

muddeber *sf.* (< Ar. mu‘teber) saygın

m. (ki cemiy mahlugadlarından seçilmiş muddeber10.mahlugad insandır)
101/9, 172/19, 173/27, 208/1

m.+i (ve cüm-16.lesinden daha muddeberi budur) 217/16

[5]

mudean *is.* azap altında

m. (emma inanmayan, mudean. (yani gazebl aldında))[83]1.ola) 82/26

[1]

mufasal sf. (<Ar. mufaşşal) ayrıntılı (krş. mufassal)

m. (ve semavi Bederiñ miradı iradesini14.mufasal üzere defsir ve darif eddi)
109/14

[1]

mufassal sf. (< Ar. mufaşşal) ayrıntılı

m. (peg ihdizalı görünmez bana insanıñ o hali ne27.gadar göz yaşlara müstaag
olduğunu mufassal yaz28.mag) 97/27

[1]

mugabele is. (< Ar. muḳābele) karşılık

m.+li (Bunun için bu iki taraftan mugabeleli de22.yünediñ üzerine binadır)
118/21

m.+sine (Avraamıñ mugabelesine Sefa deresine çıgdı egmeg ve10.şarabile)
229/9

[2]

mugabeli is. (< Ar. muḳābele) karşılık

m. (bizim müstahag olduğumuz ebedied cihennem17.cefasına mugabeli
sayıldı) 115/17

[1]

mugaddes sf. (< Ar. muḳaddes) kutsal

m. (yâ göglerde olan Bederimiz! ismiñ mugaddes olsun) 222/4

[1]

mugaed ol-f. (Ar. muḳayyet+T ol-) korumak, gözetmek

m.-malıyız (illa hemi dahi ziadesiyle mugaed olmalıyız sayrı17.sınıñ memfaati
icin) 202/16

m.-maya (ve gemali mertebelerinegadar 16.sağlıklarına, ve hıvz olmalarına
mugaed olmaya) 198/16

[2]

mugaet sf. (< Ar. muḳayyet) bağı

m.+liğini (ve hristianların mugaetliğini, ve gözedmesini, ve 2. efendimiz Yisus Hristostan akıl şavğını) r/1

[1]

mugâfad is. (< Ar. mukâfât) ödül

m.+sız (Bele insanın Allaha eddiği hillesiz ibadet, ve ruha 17. ni secda mugâfadsız galmaz) 44/17

[1]

mugâlîme is. (< Ar. muḳāleme) karşılıklı konuşma

m.+si (ki o 23. nu eşidenlerin cümlesi teacüb eddiler, onun fira 24. sedî ve mugâlimesi için) 109/24

[1]

mugâvemed et-f. (< Ar. muḳāvet) karşı koymak, dayanmak

m.(d)-er (Allahın emrine muhalifed mugâvemed eder) 199/15

[1]

mugayed ol- f. (Ar. muḳayyet+T ol-) korumak, gözetmek

m.-alım (gendi memfaadımızgibi mugayed olalım Ammeniñ if 13. diharını arzulayarag) 208/12

m.-maylen (ve zann ederler, 14. ki fagad lisanın bozgunnuğune mugayed olmaylen 15. ibadetleri Allaha hoş görünüb gabul olacag) 176/14

m.-mazlar (ve yüreğin fîrgatına, ve ezginniğine hec 16. mugayed olmazlar) 181/16

[3]

mugayetlig is. (Ar. muḳayyet+T. lig) koruma, gözetme

m. (Beşinci Allahın ziğnetine yabılmış ibaded ha 19. nelere görünen sevda, ve mugayetlig) 41/19

m.+leri (siz evlad saabı Babalar, ve analar evlatlarıñıza20.ta çocuglugdan beri
gañgı mugayetligleri) r/20

[2]

mugayir sf. (< Ar. mugāyir) aykırı, zıt

m. (emma mugayir gedenner, ve hilafında bulunannar) p/21, 77/28, 92/1, 98/9,
225/7

m.+dir (Allahıñ hağında böyile[100]1.fikir eñ mugayirdir) 100/1

m.+i (ve ilehi emriniñ mugayiri görünür) 44/20, 78/29, 100/13

m.+idi (ki o vagdin fey17.line ve meyline gayed ile zıd ve mugayir idi) 110/17

[10]

muhabbed is. (< Ar. muḥabbet) sevgi (krş. muhabbet)

m. (Zira iman feylini10.muhabbed ile göstürmeli bu Aziz Baulosu kelamına
11.göre) 84/10, 127/25, 128/24, 144/22, 155/1, 164/3, 164/5, 171/23, 171/24,
173/22, 173/22, 173/25, 188/24, 217/17

m.+den (gendimize borc olan muhab27.bedden daha muddeber sayılmalı)
173/27, 189/7

m.+i (yani.21.Zira Mesihıñ muhabbedi bizi gavi dudar) 115/21, 171/10

m.+iñ (insana olan muhabbediñ üzere igdizaları10.mıza yetişmeyeceg misiñ)
223/9

m.+siz (fasıg, muhabbedsiz,15.ahd bozucu) 125/14

[20]

muhabbet is. (< Ar. muḥabbet) sevgi

m. (o zaman yüreğimiz mücerred12.heraretleneceg bir acayib muhabbet ile)
39/12, 119/19, 164/4

m.+e (yâni, i9.man eden Hristiannara sözde, tesarüfde, muhabbete, ru10.hde ,
imanda ,ifedde (pagligde) numune olmalı) 153/9, 172/3, 173/4

m.+i (ve hristian9.lıĝıñ muhabbeti, ve encam cenneti şerifiñ sevdası) m/9, 25/23, 42/8, 101/5, 102/10, 125/1, 148/23, 154/20, 172/2, 172/18, 188/24

m.+imize (ki onnara olan muhabbetimize isbad için verilir) 183/24

m.+iñ (ve insanıñ selametine gendini aleflendiren muhabbe12.tiñ ateşiyle yandı) 116/12, 125/26, 171/26

m.+iñe (ve nâmed ver bize seniñ muhab22.betiñe, ve faziletiñe ilerileyelim) 223/22

m.+ine (Batın ibadet, yani yüreĝiñ [38]1.secdası Allahıñ muhabbetine) 38/1, 118/18

m.+ini (ha21.can bunnar Allaha olan muhabbetini, ve gendinin he22.laslıĝını meks ederler) 172/21

[25]

muhabet is. (< Ar. muḥabbet) sevgi (krş. muhabbet

m.+iñ (beyhal borclu olur bu gibi28.tebdilliĝini muhabetiñ meyvaleriyle göstürmeye) 165/28, 171/3

m.+lü (muhabetlü konuşmalarımızda her dür11.lü hali geyifiyetiñize vagıf olurudug) [K2.]/10

[3]

muhafaza is. (< Ar. muḥāfaẓa) koruma

m. (ki Yehudileriñ kelisesi12.gibi fagad bir Millediñ sunorlarında muhafaza olmaz) 130/12

[1]

muhalifed is. (< Ar. muḥālefet) bir düşünceye, bir davranışa karşı olma durumu (krş. muhalifet)

m. (Allahıñ emrine muhalifed mugâvemed eder) 199/15

m.+i (İlehi tembihiñ muhalifedi için) 95/4

m.+leri (ve günahgârlar için, ki23.gerçeĝliĝiñ muhalifedleri) 162/23

[3]

muhalifed ed-f. (Ar. muḥālefet+T. ed-) bir düşünceye, bir davranışa karşı çıkmak (krş. muhalifed et-)

m.-miş (ve eğer gendini çoğ işle15.rinde muhalifed edmiş bulursa) 149/15, 195/1

m.-mesa (Oldu10.ki o mudlu halden mahrum olmaz idi mücerred, eğer 11.muhalifed edmesa) 92/11

m.-meyince (Allaha borc olan muhabbete muhalifed edme4.yince) 172/4

m.-miş (ve eğer gendini çoğ işle15.rinde muhalifed edmiş bulursa) 149/15, 195/1

[6]

muhalifed et- f. (Ar. muḥālefet+T. ed-) bir düşünceye, bir davranışa karşı çıkmak

m.(d)-ereg (ki Rabbiniñ kelimalarına2.acıgdan muhalifed edereg mahrum ediyor) 148/2

m.(d)-enner (İmdi bu ilg1 l.tembihe muhalifed edenner) 174/11, 181/12, 199/20

[4]

muhalifet is. (Ar. muḥālefet) bir düşünceye, bir davranışa karşı olma durumu

m.+iñ (lagin iste İnsanıñ rızası ilen olan2.muhalifetiñ soñu ne getirdi) 96(1)/2

m.+inde (ve bu tembihiñ muhalifetinde mevcuddur agabince3.zigr idecegimiş günahlar) 202/2

m.+lerimiz (hadda hag öfgeñe ilayg olalım muhalifetlerimiz ile) 225/10

m.+lerinden (Nomosuñ yogarıda zigr olunan cemiy muhalifetle16.rinden sagınmaya bu igi peg faydalı tarigler var) 179/16

[4]

muhasere ed-f. (Ar. muḥāşara+T. ed) kuşatma

m.-diler (ya tanımadılar Allahıñ gu21.dredini, yâhod beg dar sunorlara muhasere eddiler bu22.nu) 158/21

[1]

muhasere ol-.f. (< Ar. muḥāšara) kuşatılmak

m.-arag (ve24.fakir insan bundan muhasere olarak çıkmaz sokaklara25.dolaşır
gezer idi) 97/24

[1]

muhavaza is. (< Ar. muḥāfaẓa) koruma (krş. muhafaza)

m. (“Yâ[216]1.Rabbi! ağzıma muhavaza(begci) goy, ve dudagla2.rımıñ
gapısını hız eyle) 216/1

[1]

muhayet ol- f. (Ar. muḳayyet+T ol-) korumak, gözetmek (krş. mugayed ol-)

m.-dug (27ve şerif Monastırımızıñ deröninde olan sholiona da guv28.vetimiziñ
yeddiği kadar muhayet oldug) m/28

[1]

muhdac sf. (< Ar. muḥtāc) bir şeye gereksinim duyan

m.+lığı (ki vabdismadan muhtaclığı olduğu için) 110/2

[1]

mukadder sf. (< Ar. muḳadder) kaderde yazılı olan

m. (agıbed mukadder ilahi15.üzere semalere göç idüb Allahıñ ziğinetinde ebedi
ferah16.edeceğidi) 92/14, 132/19

[2]

mundar sf. (< Far. murdār) kirli

m. (ve bitün sadagatimiz seniñ huzu16.ruñda mundar bacavra gibidir) 48/16

m.+lığıñ (ve sayrı çeşid mundarlığıñ nevi24.leriyle oğraşannar) 206/23

[2]

mum is. (Far. mūm) bir fitilin etrafına erimiş bal mumu, iç yağı, parfüm gibi maddeler
dökülerek genellikle silindir biçiminde dondurulan ince, uzun aydınlatma aracı

m.+lar (mumlar yanar heraredli il l.manımızıñ işaretine) 156/10

[1]

murad is. (< Ar. murād) istek

m.+ı (Hag Taalenin eyi15.liğe olan muradı ālīsiniñ coşması tabir olabilir) 30/15, 33/8, 33/11, 33/13, 33/26, 64/5, 91/15, 91/21, 91/24, 94/2, 104/4, 112/21, 141/9, 170/27, 219/15, 219/21, 220/28, 224/18

m.+ıñ (Muradın gögde nice gılınırsa) 222/6, 226/7

m.+ınıñ (Al6.lahın muradınıñ bu tembihi gendine bir nomos ve e7.mir idi) 94/6

[21]

murad ed- f. (< Ar. murād+ed-) istemek

m.-diñ (emma sen bu zayıf tabietimizeda murad eddiñ rah-24.metlerinden bir migdar dögmeye) 224/23

[1]

murad eyle- f. (< Ar. murād+eyle-) istemek

m.-di (hag taale murad eyiledi bir21.gac zeman evvel çoğ Beyigamberlerden dürlü tarigle22.rile vaz olunsun dünyaya) 65/20, 114/7, 133/7, 169/25

[4]

muradullah is. (Ar. murād+Ar. ullah) Allah'ın isteği

m.+ı (vel aqlımızda yoğigen muradullahı taale Arhiereas19.lığıñ bağşışıda üzerimize geldi) n/8

m.+ıdır (illa insannığı25.üzerine almaya bir muradullahdır) 102/25

[2]

murat is. (< Ar. murād) istek

m.+ı (yüreğimiziñ arzusu18.üzere Allahın da muratı aliesi olduğuna) o/18

[1]

murafa is. (<Ar. murāfa'a) duruşma

m. (İnsannar Allahıñ27.divanına görüneceğler, ki bu murafa için Kidabı28.mızıñ bu iginci beliğinde yigirmi beşinci rakamında) 160/27

m.+sı (ve gendini Allahıñ murafasıda töhmetli16.beller) 190/15

m.+sında (ve gü21.nahgârlar sol tarafına. bu şeraatıñ murafasında22.ne davacılar, ve ne şaadlar aranacag) 123/21, 160/27

m.+dan (ve murafadan soñra, talihlere ebedi eziyed[161]1.ve salihlere ebedi eyivaz högm olacag) 160/29

m.+ları (negadar gimseler günahı eddilerisa nomosları16.olarag murafalarıda nomosulan gesilece) 218/16

m.+ya (ve dindarlar murafaya gelmeyeceğler, illa12.ölümünden ömüre geçdiler) 158/11

[7]

murafa et- f. (Ar. murāfa‘a T. et-) duruşmaya çıkmak

m.(d)-e (ve befad edenneri högmü için murafa ede) 147/6

[1]

murasale is. (< Ar. mürāsele) Osmanlı’da kazaskerlerin kadılarına, kadıların naiblere gönderdiği tayin ve yetkilerini bildiren yazılara verilen ad

m. (ya tegdir olmasına18.murasale verir) 214/18

m.+yi (ve haç üzerine8.mıhlansalar gadir olamazlar idi bizim gazebimize yazı9.lan murasaleyi silmeye) 12/9

[2]

muron is. kutsal su

m. (Taamid (vabdis) B. Muron. G. aziz gononia) 143/4, 143/7, 145/9, 145/11, 145/14

m.+u (Aziz Eg24.glisamız bu Aziz Muronu dahi gullanır) 145/24

[6]

murosla- f. kutsal su sürmek

m.-rız (İl2.lam bazılarında Vabdis olduğdan soñra Muroslarız) 146/2

[1]

muroslan- f. kutsal su sürölmek

m.-ırğen (ki bunda vabdis olan Ada10.mıñ vicutiniñ tarafları Muroslanırğen)
145/10

[1]

museba ol-?

m.-uruz (yani. biliriz ki9.o zuhur eddiğı zeman, ona museba oluruz) 88/9

[1]

museeb?

m.+liğı (ve faziled her bir insanıñ7.yüreğıne yazılmışiken insannarıñ
Museebliğı) 72/7

[1]

musibed is. (<Ar. muşibet) aniden gelen felaket

m. (yani her günah eden adamıñ canına musibed16.ve sigled gelmeg beyhaldır)
98/15, 123/7, 180/17

[3]

musubed is. (< Ar. muşibet) aniden gelen felaket (krş. musibed)

m.+lig (yâhod gendinde olan bir musubedlig def olsun18.deyü) 175/17

[1]

muşagad is. (< Ar. meşakkat) güçlük

m.+lar (Tasalar ve muşagadlar,15.ve derdli akabeler yegbare fesadlandırıdılar
bu teni,16.ve bu tarig ilen insana girdi ölüm) 96(1)/14

[1]

muşgül sf. (< Ar. muşkil) zor

m. (bu igi27.böyüg borclarıñ arasına bazı defa bir muşgöl[172]1.hal zuhr eder)
171/27, 173/3

[2]

mutabıg sf. (< Ar. muṭābik) karşılıklı anlaşan, uzlaşan

m. (ve bunna3.ra mutabıg Allahıñ gorgulu isminiñ asıları peg4.ifrad yañılırlar)
186/3, 188/7, 219/10

[3]

mutayırım?

m. (bu husus i29.cin mutayırım gaygı cevabı vereceg ulu divanıñ hu-
[148]1.zurunda) 147/29

[1]

mutdlu sf. yaşadıklarından dolayı içinde hoşnutluk bulunan

m. (ve cümle Orthodoxo8.slar bir mutdlu nihaete meyil ederler) 135/8

[1]

mutemegun?

m. (Kayseri gulbinde mutemegun mucuzetli Yo14.annis Prodromos) s/13

[1]

mutlu sf. yaşadıklarından dolayı içinde hoşnutluk bulunan

m. (Ne gadar5.mutlu ve ifdiharlıdırlar böyle bir azim ifdiharlığa şe6.rig
olannar) 27/5, 99/25, 194/28, 217/18, 224/6, 226/10

m.+durlar (heyi!12.ne gadar mutludurlar ol adamlar) 217/12

m. +luğuna (la28.yık olsunlar rabbiniñ nomosunu gece, ve gündüz ez29.ber
etmeniñ mutluluğuna) 14/29

m.+luluğunuñ (ki bu Allahıñ sada-5.gatlü hüzmedcileri ve ebedi mutluluğunuñ
miras6.horları deyİ) 178/5

[9]

mutu ol- f. (< Ar. muṭī‘+T. ol-) itaatli olmak

m.-du (ve bu oğlu Avred24.den doğdu, ve nomosa mutu oldu) 104/24

m.-sun (ve her bir garı goca9.sına mutu olsun) 155/9

[2]

muvafig sf. (< Ar. muvāfīk) uygun

m. (Agıl buna şübbesiz olub şerif kitabımızıñ çoğ şa5.atlıglarıyle muvafig bu gerçeğliğe şaatlıg etmesin6.den cümleye aşgar olur) 40/5

m.+dır (yani. dünyânıñ24.yaradılmasıyla beraber başlanan kelise bizim Anadolu25.kelisamız ile tabdig, ve muvafigdır) 133/25

m.+ısa (Ve fagad onu ister gaygı iş elimiyle muvafig ısa) 26/10

[3]

muvafig ol- f. (Ar. muvāfīk+ T. ol-) uygun olmak

m.-an (anide o gendisine muvafig[108]1.olan muazzim isim ile tesmiye olundu) 108/1

m.-duğu (Beyigamber5.leriñ kitablarına muvafig olduğu için) 62/5

m.-mag (hemi dahi Allahıñ azimliğine muvafig olmag mimginsiz-28.dir) 231/27

m-mayan (yâ23.hod bu Allahıñ azimliğine muvafig olmayan bir nesne24.ye iytigad ederler) 177/23, 186/9

[5]

muvaḥhid is. (< Ar. muvaḥḥid) Tanrı’nın birliğine inanan

m. (İkincisi. Ve bir rabbi helas edici Mesihe, ki Al18.lahıñ muvaḥhid oğludur) 80/17, 82/13, 86/29, 102/1, 102/13, 102/14, 102/18, 119/12, 144/27, 147/22, 223/1, 225/15

[12]

muzaa ed-f. (< Ar. muvāza‘a+T. et-) danışmak

m.-di (yâni nasıl geçindi gen13.di helaslıgı için nasıl muzaa eddi) 149/13

[1]

muzaaga is. (< Ar. muvāza‘a) bir olay ya da durumu olduğundan farklı anlatmak için yapılan anlaşma

m. (ve bunnardan made sholionnarda olan didasgalos22.lara da din borçların büyüğü bellensiñ bu cahd23.ve muzaaga) 14/23

m.+sını (ve bahusus daha yağın olanarınıñ muza20.agasını edmez ise, imanı ingâr eddi) 173/20

[2]

muzayga is. (< Ar. muvāza‘a) bir olay ya da durumu olduğundan farklı anlatmak için yapılan anlaşma

m. (Allah halg eddiği dünya için muzayga, ve nazar eder) 89/24, 213/18

m.+mız (bizim[225]1.her muzaygamız ve gayredimiz nafiyledir) 225/1

m.+sı (Zi18.ra Allah uzül celal ve alembena alemin ifdiharlığı19.icin muzaygası olmayılan bu altıncı helaslı tembi20.hi terdib eyledi) 202/19

m.+sına (ve canıñ muzaygasına, ve cennetiñ gayıtına osangın17.nıg) m/16

m.+sını (Zira İncili Şerifiñ şaatlığı üzere eğer semavi peder15.eñ bayağı serceleriñda muzaygasını ediyorusa) 213/15

m.+larından (hadda bu ta20.rigile bari az vagidda aqlını dünyânıñ batıl muzay21.galarından,ve telaşelerinden geri cegmeyle) 192/21

[7]

mübahlık is. (Ar. mubāḥ+T. lık) dinî bakımdan yapılmasında sakınca olmaması durumu

m.(ğ)+ı (böyile yeri mübahlığı, ve ganiliği için) 93/22

mübalige is. (< Ar. mubālağa) abartma

m. (İnciliñ imanı mübalige tarif eder bize) 85/7

mübareg sf. (< Ar. mubārek) kutsal

m. (o ki cümleinin üzerine ebedan mübareg Allahdır) 107/24, 111/23, 123/27, 221/24

m.+li (Bu mübaregli züryed Yisus Hristo3.stur Abosolos Paulosuñ bu gelamına göre) 55/2, 192/16

[6]

mübaregle- *f.* (Ar. mubārek+T. le-) kutsallaştırmak

m.-di (ve semavi Bedere ziyinetile şügr edereg mübaregledi) 147/11

m.-meye (pa19.paz başlar mübareglemeye ve şügr edmeye semavi Bede20.re Hristozuñ emsali üzere) 147/19

m.-r (soñra Aziz Ruhı teklif26.edereg, şerif hedayeleri mübaregler) 147/26

[3]

mübareglen- *f.* (Ar. mubārek+T. len-) kutsallaştırılmak

m.-miş (Yeriñ yüzüne enib2.mübareglenmiş bikir Meryemiñ rahminde ten aldı bu3.nuñ bikirliğini kedersiz hıvz edereg) 103/2

[1]

mübaşır *is.* (< Ar. mübāşir) mahkemede duruşmaya girecekleri ve tanıkları çağırın kimse

m.+lar (ve bazıları Beyigam15.berler, ve bazıları mübaşırılar, ve bazıları çobanlar) 136/15

[1]

mübdale ol- *f.* (Ar. mubtelā+T. ol-) bağımlı olmak (krş. mübdela ol-)

m.-duğu (ve gendini mübdale olduğı[52]1.dertli, ve peçare halden gurtaracag vasıtayı, ve yar2.dımı) 51/26

[1]

mübdela *is.* (< Ar. mubtelā) bağımlı

m. (ki bu ömür18.dünyada dayıma ezablı, ve arası gesilmegsiz govalan19.maya mübdela) 129/19

[1]

mübdela ol- *f.* (Ar. mubtelā+T. ol-) bağımlı olmak

m.-acaglar (ve ne ihdiyarlı 16.ğñ emrazlarına mübdela olacaglar) 160/16

m.-anleriñ (ve ölüm gorkusundan bitün ö9.mürlerinde gulluğa mübdela olanleriñ cümlesini he10.las eyileye) 105/9

m.-mayacaglar (yâni. illedlere mübdela14.olmayacaglar) 160/14

[3]

mübtedi sf. (< Ar. mübtedī) başlayıcı, başlayan

m.+siysa (helas edicimiz Hri4.stoz nasıl ki dirilmemiziñ mübtedisiysa) 158/4

[1]

mücadele is. (< Ar. mucādele) iki taraf arasında yapılan savaş, kavga

m.+lerini (Telefli cey4.glerini , mücadelelerini, hillelerini, ifdiralarını) 45/4

[1]

mücadele ed- f. (Ar. mucādele+T. et-) savaşmak (krş. mücadele et-)

m.-meye (Bunun için mücadele edmeye mohdacımız yog) 127/6

[1]

mücadele et- f. (Ar. mucādele+T. et-) savaşmak

m.(d)-ersa (bu husus24.için hergim mücadale edersa, ya fena adamdır) 51/24

[1]

mücde is. (< Far. mujde) sevindiren haber, muştı

m. (ve mücde namede ilehi niametiñ vadlarını ve peder4.Allahıñ habib olduğu için) 58/3, 57/26

m.+li (ve onuñ vasıtası ile bitün8.İnsan cinsine duyurdu bu mücdeli gelamlarıile) 64/8

m.+yi (ve fikirlerimiziñ28.rahadlığı için verir bize bu mücdeyi) 87/28

[4]

müferrah sf. (< Ar. muferrih) iç açıcı

m. (ki faziletli adamların canları mü20.cerred öbir ömür müferrah ve mümbid yerlerde) 43/20

[1]

mügâfat is. (< Ar. mukâfât) ödül

m. (yani ne mügâfat verelim24.bize verdiği cemiy niametler için) 37/23

m.+1 (mesela Allahın gendilere ed24.diği bir eyliğin mügâfatı için Allaha vad ederler) 187/24, 198/12

[3]

mûlahaze is. (< Ar. mulâhaza) düşünce

m.+sinden (İmdi2.bu secilmeniñ ve hirotonia tertibiniñ mûlahazesinden3.iki igdizalı maslaad öğrenilir) 154/2

[1]

mûlg is. (< Ar. mülk) taşınmaz mal (krş. mülk)

m. (ve mûlg saabları efen-[201]1.diler dahi högm eddigleri horyâtları idare edemeyce2.gleri salyâneler ile sıhırdırmassınar) 200/29

m.+lerini (yâhod mûlglerini zabd eden zorbarlar gibi) 208/25

m.+üne (ne mûlgüne, ne kölesine, ne halayığına, ne öküzüne) 168/15

m.+ünü (yâhod eli7.ñ mûlgünü işledirler istedigleri gibi) 209/7

[4]

mûlk is. (< Ar. mülk) taşınmaz mal

m.+ünün (yâhod mûlkü13.nüñ bir tarafını alırlar) 209/13

[1]

mümbid sf. (< Ar. munbit) verimli

m. (ki faziletli adamların canları mü20.cerred öbir ömür müferrah ve mümbid yerlerde) 43/20

[1]

müncim is. (< Ar. muneccim) yıldız falı bakan kimse

m.+ler (ol müncimler, ki bazı lugatları dudaglarıyle11.mırmır edereg
İnsannara zenginlig, yâhod hastalıklarıñ12.şifasını vad ederle) 175/10

m.+liglerini (ki fena goca garılarıñ müncimliglerini sahi beller23.ler) 175/22

[2]

münnecim is. (< Ar. muneccim) yıldız falı bakan kimse (krş. müncim)

m.+lere (daha ziade günah ederler Al26.lahıñ ilg tembihine zigr olan
münnecimlere) 175/26

[1]

mürayî sf. (< Ar. mürā'î) iki yüzlü

m. (ki i9.badetlerini çoğ mürayî cevaplarılen uzadırlar) 176/9, 181/16

m.+ller (İmdi16.böyleleri şerif İncil mürayiller tabir eder) 176/16

m.+llar (yog yalnız dışarıdan25.mürayillar gibi) 184/25

[3]

mürd is. (<Far. mürd) mersin ağacının çeşitli hastalıkların tedavisinde kullanılan morumsu siyah meyvesi

m. (yine anıñile bize cümle27.şeyleri nicin mürd vermeyeceg) 221/27

[1]

müregep is. (< Ar. murekkeb) yazı yazmak için kullanılan, çeşitli renkleri olan sıvı madde

m.+i (keadı ve9.müregepi, ve sayrı geresteleri eyi olsun) p/9

[1]

mürur is. (< Ar. murūr) geçip gitme, sona erme

m.+ı (emma mürurı zaman ilen insannar arddıgca, günahda10.guvvedleniridi)
97/9

[1]

mürüvet is. (< Ar. muruvvet) cömertlik

m.+li (Bitün o, ki ibadetimizde mürüvvetli Allahdan 2.talab edmeye borcumuz var) 222/1

[1]

müstaag sf. (< Ar. mustahakk) layık (krş. müstahag)

m. (ve Allahın 6.hag öfkesine müstaag olduğunu tanımazdan evvel) 84/6 97/27, 116/17, 150/21, 165/21

[5]

müstahag sf. (< Ar. mustahakk) layık

m. (suçsuz olan Yisuzu o rezaledli 9.haç ölümüne müstahag görsün) 113/9, 115/10, 115/16

m.+dırlar (ki Allahın hu15.zurunda döhhmedli, ve hag öfgesine müstahagdırlar) 66/15

m+idi (ki her vech ile3.gabul olunması gendiliğinden ılayıg ve müstahagidi) 111/3

[5]

müsteceb sf. Ar. hoş a giden

m. (İmdi ibadetimiziñ Al-10.laha müsteceb, ve tesirli olmasına, igdiza edenner11.bunnardır) 220/10

müstegbir sf. Ar. kiibirlenen, kendini büyük gören kişi

m. (hayin', inatçı, müstegbir, zefki Allahdan17.ziade sevici) 125/16

müşdereg sf. (< Ar. müşterek) ortak

m. (yani. İmdi çüñgi o maasumler denden ve gan17.dan müşdereg oldular) 107/17, 107/18

[2]

müteala et- f. (< Ar. muṭāla'a) herhengi bir şey hakkında ayrıntılı olarak düşünmek

m.(d)-eriz (Hristian 25.diniñ bu yüce nasahatını müteala ederiz) 125/25

[1]

mütegavvi?

m. (yani. Maasum böyüyüb, 19. ruhile mütegavvi , ve higmedden dolar idi)
109/19

[1]

mütemim sf. (<Ar. mutemmim) tamamlayan

m.+i (ve ha5. çan cihana geldi helaslığımızıñ mütemmimi Gesuil me6. sih)
142/5, 158/5

[2]

mütenebbi sf. (< Ar. mutenebbih) aklını başına toplamış

m. (ve mütenebbi olacağsınız, ki bu di18. nimiziñ babları, ve şurutları üzere
geçinenler) p/17, 28/29, 39/9, 46/14, 58/23, 83/13, 174/18

m.+dir (Bunnardan fehm ederim, ki her bir dindar mütenebbidir13. insan
tabiyetiniñ bozgunnuğuna) 46/12

[8]

müümin is. (< Ar. mu'min) iman eden

m. (ve 19. müümin dinimiziñ şurutlarını turg lisaniyle vaz ede20. ceg
didagaloslarda peg nadir bulundugları için) [Th2.]/19, i/4, [K1.]/6, [K2.]/16,
m/3, 5/13, 13/13, 69/23, 78/7, 79/16

[10]

N

naçar sf. (< Far. nāçār) çaresiz

n. (o zamirsiz tucarlarda. ki 10. naçar vagıdda, yâni, gıtlıgda buğdayı ağır
bahay11. le satarlar) 209/10, 209/18

n.+lar (ve naçarlar için hastahane yabdırsınar) 187/26

n.+lıgda (ki bu gadar naçarlıgda bulunan) [Th2.]/5, 209/14

n.+lığı (ve eğer bir gimse peg fugaralığı20.ve naçarlığı için gadir olmasa o zatı geri vermeye) 212/20

[6]

naçar gal-f. (Far. nāçār+gal-) çaresiz kalmak

n.-mayle (ve gecime naçar galmayle) 213/5

[1]

nadir zrf. (< Ar. nādir) az

n. (müümin dinimiziñ şurutlarını turg lisaniyle vaz ede20.ceg didasgaloslarda peg nadir bulundugları için) [Th2.]/20

[1]

nafile zrf. (< Ar. nāfile) boşuna

n. (bu cü13.mleyle bu günedegin onu nafile yere beglemegdedirler) 112/13, 182/6

n.+dir (ki eğer fa23.gad gendi guvvetimize umud edersag, sahi nafiledir ol24.umudumuz) 54/23, 84/18, 181/10, 184/22, 225/1

[7]

nagl is. (< Ar. naql) bir şeyi anlatma, söyleme

n.+ine (İmdi işde salih ve alim Allah gaygı17.helaslı tembihleri verdi insana Şerif kidabıñ nagline18.göre) 93/17, 95/11, 97/13, 126/9

[4]

nagl ed- f. (Ar. naql +T. ed-) bir şeyi anlatmak, söylemek (kş. nagl et-)

n.-diği (ve diğneyen adamı nagl eddiği ada-10.mıñ ehdibarı için şübbeye bragır) 215/9

[1]

nagl edme is. (Ar. naql +T. edme) bir şeyi anlatma, söyleme

n.+ye (yâni. başlar nagl edmeye21.bu Allahıñ insan cinsine eddiği cemiy inayedleri) 147/20

[1]

nagl et- *f.* (Ar. nakl +T. ed-) bir şeyi anlatmak, söylemek

n.(d)-en (Aziz Abosolosların ömürlerini nagl eden kitablara9.rın çok tarafında
ogunur) 2/8, 2/24

n.(d)-er (ki bunun siñsilesini Şerif kitab acıgdan14.nagl eder) 235/14

n.(d)-erler (yâhod üryâlar12.nagl ederler fena gâr için) 182/12

n.(d)-iyorsuñ (Yani.14.Günahgere dedi Allah sen niçin nagl ediyorsuñ
be15.nim hagiğetlerimi) 40/14

n.(d)-iyorusa (nasıl nagl ediyor usa ilehi9.Baulos) 146/8

[5]

nagliyet is. (Ar. nakl) anlatma

n.+leri (Abosolosların nagliyetleri Yahudilerin15.gibarıları için derler) 10/14

n.+lerini (ve eğer bir gizli sebebden ga9.metlenib yalan söylemediler ise
nagliyetlerini) 11/9

[2]

nagl ol- *f.* (Ar. nakl+T. ol-) göçmek

n.-alım (ve hadda5.bu dünyânın figan deresinden nagl olalım ebetlerden6.berü
olan Azizlerin mutlu megânnarına) 224/5

nagl olun- *f.* (Ar. nakl+T. ol-) anlatılmak, söylenmek

n.-an (Bu nagl olunan on igi ilehi hasiyetlerinden ağnaşılır26.gi bu Allah
cümleden azimdir) 26/25

n.-duğu (Abosolos23.lardan başladı ve biri birinden gerçeğ bizim vagdımı24.za
gadar sürüb geliyor resullerin amellerinde nagl25.olunduğu gibi) 153/25

n.-ur (Tevradın ilg kitabında nagl olunur) 229/5

[4]

nağara çeg-*f.* bağırarak

n.-en (Zira hasımınız¹⁹.Şeytan nağara çegen aslan gibi dolaşib kimi yudayım²⁰.deyi arar) 89/19

[1]

nahag sf. (< Far. nā+ Ar. ḥaqq) haksız gereksiz

n. (elbedde yine günahı edmiş adam gibi fe¹⁷.na, ve nahag görüneceğidi, Allahın indinde) 26/17, 74/16, 185/17, 186/1, 203/4, 208/17, 209/20, 211/5, 216/17

n.+līg (ve hem dahi der , ki Mesihin azimed²⁹.edeceği vakid yaglasınca nahaglıg çoğalacag) 124/29

[10]

naled is. (< Ar. la‘net) Tanrı’nın merhametinden yoksun olma

n.+ler (bunnara güfrü nimedler, naledler,¹⁰.melunnar tabir edeceg) 124/9

[1]

nalet eddir-f. (Ar. la‘net +T. ettir-) ilendirmek, kötülüğünü istetmek

n.-meyī (Öğretirler idi şeytana nalet eddirmeyi) 4/25

[1]

nam is. (< Far. nām) ün

n.+ıyle (ve resul namıyle bu husmete 21.recul adamlar secdi) 56/20

[1]

nan is. (< Far. nān) ekmek

n.+ı (ve nanı nimeti, 11.illa dayıma teşegür edereg bunnara rahatlandırmanın) 198/10

[1]

napag sf. (Far. nā+ Far. pāk) temiz olmayan

n. (Cümlemiz napag¹⁵.nesne gibi oldug) 48/14, 71/19

[2]

narin *sf.* (< Far. nārīn) ince yapılı

n. (Narin gemaletiñ vagdında gem16.ve çirgin illetler içerilerine göglenmedendir) 6/15

[1]

nasaad *is.* (< Ar. naṣīḥat) öğüt

n.(ve her nasaad ve tarz ilen örüldüysada) 196/8

n.+da (Zira bu 10.nasaadda Allahıñ gelamı vaz olur) 196/10

[2]

nasaad et- *f.* [Ar. naṣīḥat+T. et-] öğüt vermek

n.(d)-e (Evinde mevcut olan ergeg ve dişi cannara nasaad 4.ede) 194/4

n.(d)-ergen (üç sene tamam vetannarıñıza varı9.aziz Egglisalarıñızda nasaad edergen) [K2.]/9

n.(d)-icileriñ (lazım olan Bapazlarıñ,psaltileriñ, a3.nañosileriñ, Bnevmatikoslarıñ, nasaad edicileriñ) 197/3

[3]

nasaat *is.* (< Ar. naṣīḥat) öğüt (krş. nasaad)

n.+larda (bu nasaatlarda nietlerine göre yañlış 7.bulurlar) 196/6

n.+ları (Ruhani nasaatları vazifesizliğıle diğnerlersa) 196/5

[2]

nasb ed- *f.* (Ar. naṣīb+T. et-) fırsat vermek (krş. nasb et-)

n.-di (ve bazıları çobanlar,16.ve hocalar nasb eddi Azizleriñ kemali için) 136/16

[1]

nasb et- *f.* (Ar. naṣīb+T. et-) fırsat vermek

n.(d)-er (ve rabbi bu sürünüñ vasıtasıile cümleye4.baş bir ılayıgını nasb eder) 153/4, 211/10

n.(d)-ib (ve anleri her cemaedde Bapazlar26.nasb edip) 153/26

[3]

nasb ol-f. (Ar. naşīb+T. ol-) fırsat düşmek

n.-muş (ve nasb olmuş6.gimse ibdida ömürü zemm olunmamış ola) 153/5

[1]

navi is. (< Ar. nev‘) çeşit

n.+leri (Mela18.yigleriñ navileri ikidir) 88/18

[1]

nayil is. (< Ar. nā‘il) erişmiş, başarmış

n. (bizlere merhamedil ilahiyeye nayil ve miaser olmasına) 110/27

[1]

nayil ed-f. (Ar. nā‘il+T. ed-) ulaştırmak

n.-meye (ve bizi ebedi ömüre nayil edmeye) 104/28, 118/18

[2]

nayil ol-f. (Ar. nā‘il+T .ol-) erişmek

n.-a (ki öyle nayil ola Allahıñ na4.metine) 50/3

n.-acag (ve ebedi ferah başlarında olarag sürür, ve hubure na10.yil olacaglar)
162/10

n.-acaglar (ki bunda sahi baña iman edenneriñ cüm23.lesi benimile beraber
nayil olacaglar tabiri mimkinsiz24.mudluluğa) 146/23

n.-aler (hadda onnarda beraberlerine25.hag taalenıñ inaetlerine nayil olaler)
192/25

n.-urugen (Emma bunnariñ cemiysiniñ arasında hesabsız inaet5.leriñe nayil
olurugen) 225/5

[5]

nayil olma is. (Ar. nā‘il+T .olma) erişme

n.+nın (ve yüreg bağlı3.ğının bağışlarına nayıl olmanın golay tariglerini) r/3

n.+sı (geza19.lig sadıg adamın ebedi eyiliğe nayıl olması da) 25/19

n.+ya (ki insan fagad26.gendi guvvetiyle gadir olabilir Allahın merhametine[50]1.Nayıl olmaya) 50/1, 119/5

[4]

nazar is. (< Ar. nazar) bakış, bakma

n.+ı (Cemiy mahlugatlar için olan tedbirden başga Al-[35]1.lahın ayrıca bir tedbirli nazarı var insan için) 35/1, 35/3, 94/1, 94/24

n.+ın (ve nazarın peg aşgar bir nişanı17.dır) 35/16

n.+ına (öyilece yaradıldııdan soñrada ilayıg16.oldu bu Allahın ayrıca bir nazarına) 90/16, 229/12

n.+ında (ve helas20.edici Yisus Hristos efendimiziñ nazarında bulunurlar) p/20

n.+ından (Zira o 17.tembihler üzere geçinmeyenner hem Allahın nazarından18.düşerler) 7/17

n.+ınız (eğer himmetiñizile, ve nazarıñızile basmaya 23.verilib) i/22

n.+iyle (ve her saad18.tedbiri ve nazariyle gendinden bize ihsan olan eyiligler 19.için. Aziz gitab bize öğretir) 37/18

[11]

nazar ed-f. (Ar. nazar+T. et-) bakmak (krş. nazar et-)

n.-digca (ve dayima Allahın cemaline nazar18.eddigca) 178/18

n.-mez (ki Allah dünyâ25.nın işlerine tigatli nazar edmez) 185/25

[2]

nazar edme is. (Ar. nazar+T. edme) bakış, bakma

n.+yle (ve20.aziz yüceliğinden cemiysine nazar edmeyle) 219/20

[1]

nazaren is. (<Ar. nazaran) göre

n. (Ye28.hudilerin gurbannarına, ve törelerine nazaren) 67/28, 98/3, 99/6

[3]

nazar et- f. (Ar. nazar+T. et-) bakmak

n.(d)-er (Allah halg eddiği dünya için muzayga, ve nazar eder) 89/24, 99/29

n.(d)-ereg (ve ehya olmuş evla26.dlara, ve ada gözü ile nazar edereg onnarı
emin gulla27.rı) 123/26

[3]

nazır is. Ar. örnek

n.+leri (Zira dindar Batisahlardır Aziz Eg13.glisanın nazırleri) 139/13

n.+lğ (eyi nazırlıg eden Şeyhler1 l.iki gad igrane layıg olsunlar) 154/10

n.+lğı (İl25.la bu dünyanın üzerine gendinin nazırlığı dayıma oya26.nıgdır)
32/25, 33/14, 33/26

n.+sız (Hag Taale yaraddığı dünyayı nazırsız bragmadı) 32/24

[6]

ne sf. nasıl

n.+dir (ve guv8.vetli cebir nedir) 47/8

n.+yile (ve cemayetleri Hristozuñ imanı3.na çevirdiler. neyile fagad Allahın
gelamı ile) 61/3

[2]

nedamed is. (< Ar. nedāmet) pişmanlık

n. (igincisi. nedamed, yâni, insan gendi19.taksiratlarını eyice tanıya) 190/18

[1]

nefes is. Ar. soluk

n. (ne rüzgâra nefes için, ne şavga zadları biri bi21.rinden ferg edmeg için)
160/20

n.+iñ (ve ahir nefesiñ esnasında cihan dabi24.edden üstün acayibad darz ile debdil oldu) 113/23

n.+ini (yani bu14.nuñ yüzüne ömürüñ nefesini üfördü) 32/14

[3]

nemlig?

n.+den (bir keresteli nemligden silinmesi gabilsiz-27.dir) 231/26

[1]

nerden *zrf.* hangi yerden (krş. nereden)

n. (Öğreniriz insana gazez nerden olduğunu) 50/6

[1]

nerede *zrf.* hangi yerden

n. (o zamandan beri nerede hristiannar varısa) o/27, 35/29, 120/11

[3]

nereden *zrf.* hangi yerden

n. (lakin nereden gobdu) 96(2)/25

[1]

nesh et- *f.* (Ar. nesh+T. et-) hükümsüz bırakmak

n.(d)-er (Zann edmesiñ bir gimsa, ki14.resul bu gelamlariyen ilehi nomosu nesh eder) 166/14

[1]

nesh ol- *f.* (Ar. nesh+T. ol-) hükümsüz bırakılmak

n.-du (o zeman Yehudileriñ ten sünneti nesh oldu) 142/7, 142/8,

n.-malıydiler (ve bu5.mesebiye nomosuñ tümü milledden nesh olmalıydiler) 170/5, 231/8

[4]

nes(i)l *is.* (Ar. nesl) soy

n.+i (ki bu misilli irfanı dalimler, in12.san nesli hec dahi eşidmemiş idi) 110/12

n.+inde (Yeriñ cümle ümmedleri seniñ neslinde berekadlana18.caglar) 130/17

n.+ini (ve gâzibliği25.ıbdal eddi. insan neslini yüreg serdliği için) 110/25

n.+inin (bu ki insan neslinin helaslığı i3.cin İbnullahıñ ölmesiyidi) 113/2

[4]

nesne is. hacmi ve kütlesi olan cansız varlık, şey

n. (Cümlemiz napag15.nesne gibi oldug) 48/15, 113/27, 123/24, 159/6, 161/5, 162/2, 219/5

n.+ler (yani. İsrail gavminde hec bu12.misilli nesneler görünmedi) 111/12

n.+lerde (Oldu gi8.imdi birer birer vagıf olalım Allahda gadim bulunan9.nesnelerde, gi hasiyet tabir ederiz) 22/9

n.+lerden (o dahi la farg bu nesnelerden18.müşdereg oldu) 107/17, 167/25

n.lere (ki Allah istememizden evvel bi-[220]1.lir gaygı nesnelere mohdac olduğumuzu) 220/1

n.+leri (ve sayırı bun11.lara emsal nesneleri İnsanlığ dabiedine vermeliyiz) 107/11, 130/5, 161/16, 162/18

n.+leriñ (ve aleme zuhur edeceg nesneleriñ icrasından) 123/9, 168/17, 188/26, 218/2

n.+lerini (yâ14.ni. zira nomosu olmayan taifeler, nomosun nesnelerini15.tabiedilen eddigleri vagidde) 169/14

n.+ye (Zira iman isminiñ manesine12.göre, soñra olacag nesneye hitabdır) 157/12, 177/24

n.+yi (yâ20.hod nasıl gapaçag o nesneyi) 171/20, 204/27, 220/12, 220/16

n.+yse (ve egdiğñ nesneyse sen biteceg cesedi egmessiñ) 159/7

[28]

netice is. (< Ar. netīce) sonuç

n. (ve netice ademiñ ömrüne8.ve canına igdizalı cemiy eyiligleriñ gayreti) m/7, 1/5, 2/17, 75/12, 97/20, 162/5, 177/20, 182/13, 194/6, 197/24

n.+ler (ve28.bu haragetleriyle fena neticeler getirir ol adama) 214/28

n.+yi (. neticeyi kelim her bir Hristian [s]1.ieromenos ve Laygos bundan ögrenebilirsiniz bulun2.duğunuz mesnete) r/29, 60/15, 77/2, 129/15

[15]

nevi is. (< Ar. nev‘) çeşit

n.+siniñ (Hristozuñ gerçeğ tenini egmeg nevisiniñ altın5.da) 146/4, 146/5

[2]

nevsanied is. (< Ar. nefsāniyyet) düşmanlık duygusu, kin besleme

n. (azgınlıg, nevsanied, teniñ fena heragetleri, merhamet15.sizlig) m/14

[1]

niaz is. (< Far. niyāz) yalvarma

n.+dır (ve yardımımıza lazım4.olan isminiñ teklifine magsus bir heraretlü şügür5.ve niazdır) 38/5, 38/12

n.+larımız (Cemiy niazlarımız ve istidalerimiz sübbesiz umu13.d ile Yisus Hristozuñ çoğ gıymetli inayetleriniñ üze-14.rine bina olmalı) 221/12

n.+ler (oñra hec5.bir cüzi memfaadları olmayarag. encamı niazler ile) 113/5

[4]

nice zrf. (ni‘ce) nasıl

n. (emma o zaman bile6.ceğim, nice ki ben bilindim) 88/6, 96/19, 108/13, 114/16, 159/5, 222/6, 222/9

[7]

nicin zrf. neden, niye

n. (Ögre17.dirler idi dünya nicin yaradıldı) 4/17, 4/17, 10/26, 24/26, 79/5, 90/21, 130/21, 134/9, 134/29, 142/2, 166/9, 170/15, 182/28, 221/27

[14]

niçin zrf. neden, niye

n. (Yani.14.Günahgere dedi Allah sen niçin nagl ediyorsuñ be15.nim
hagigetlerimi) 40/14

[1]

nida et- f. (Far. nidā' +T. et-) bağırmaq

n.(d)-eyim (ve dayima sevincilen aziz ismiñe nida edeyim) 227/11

[1]

nied is. (< Ar. niyyet) bir seyi yapmaya önceden karar verme (krş niet)

n.+de (ve gerek resulleriñ bir niedde, bir cevapda ve 25.bir gayredde
bulunmaları. yogsa) 61/24, 135/25, 225/17

n.+deyidi (ve bu hususuñ daha tegmil tefsiri için öğrenmeliyiz19.gangı
nieddeyidi resul Baulos) 230/19

[4]

nied ed- is. (Ar. niyyet+T. ed-) bir seyi yapmaya önceden karar vermek

n.-diği (yâhod bazı zıd8.sebeblerden gerilenib telef etmediysada nied eddiği
ada9.mı) 203/8

[1]

niet is. (< Ar. niyyet) bir seyi yapmaya önceden karar verme

n. (ve gavi niet ile gavl eder bu günaha bir daha meyil17.vermemeye) 53/16,
214/27, 216/9

n.+i (insan cinsiniñ se24.lamedine, ve helasına Yisus Hristozuñ vasıtası ile
te25.hirlerden evvel Allahıñ eddiği nieti) 62/25, 235/15, 235/17

n.+iniñ (ve öüd29.ler ala doğrulan nietiniñ gavilenmesine) 151/29

n.+iyle (hacan başga bir adamıñ taksiratlarını meydana getirir,2.değil
doğrudma nietiyle) 215/2

n.+leri (ve bir seneden berida mesebsiz Loturannarıñ22. şeytani feyilleri meydana çıkıb asıl nietleri bizim dındaş23.larımızñ böñ ve eblehlerini) n/22, 180/21

n.+lerine (bu nasaatlarda nietlerine göre yañlış 7.bulurlar) 196/6

[11]

nifag is. (< Ar. nifāk) anlaşmazlık

n. (bi20.riniñ ve öbiriniñ arasına fidne, ve nifag bragmayle) 203/20, 204/29

[2]

nigâh is. (< Ar. nikāh) evlilik

n. (anca ierosini, ve nigâh,9.ve aziz evheleon cümle hristiannara mücerred değıl) 142/8

n.+1 (Zira ilehi Baulos nigâhı29.riayetli, ve yadağı legesiz tabir edergenda) 207/28

[2]

niğamet is. (< Ar. ni‘met) lütuf, ihsan

n.+i (imdi insan bu halde bu3.lunurgen, niğameti varidi Allahı açığda görmeye) 91/3

[1]

nihaed is. (<Ar. nihāyet) son

n.+siz (ve öbir nihaedsiz ömürdeda tügenmeyen ezietlerde galır26.lar) p/25, 117/9, 146/6, 148/24, 158/1, 160/21, 163/4

[7]

nihaed bul- f. (Ar. nihāyet+T. bul-) sona er-

n.-acaglar (ve kezalig cemiy töreleriñizda vagdında nihaed4.bulacaglar) 232/4

n.-dular (bu gurban ile nihaed buldular Aaronuñ, ve ah7.di atigiñ gurbannarı) 117/6

[2]

nihaet is. (< Ar. nihāyet) son

n.+e (ve cümle Orthodoxo8.slar bir mutdlu nihaete meyil ederler) 135/8

n.+i (ki bunuñ Batisahlıgınıñ nihaeti14.olmayacag) 121/13, 161/6, 235/2

n.+sis (ve 8.nihaetsis Arhiereus. yalıñız dedim) 117/8

n.+siz (ve bundan soñ19.rada nihaetsiz ömürüñda cefalı yerine götürürler) m/19

[6]

nihayed is. (< Ar. nihāyet) son (krş. nihayet)

n. (Acaba mimginmiydi böyle eñ peçare20.başlanmış bir işten eyi nihayed gözede bir gimse) 129/20

n.+i (ve onun Badişahlıgınıñ nihayedi olmaya) 108/19

n.+lerine (ve anleriñ sözleri28.dünyanıñ ta nihayedlerine yedişdi) 69/28

n.+siz (ve2.fena herakedleri edenner nihayedsiz gazebiñ eziyetine ge3.deceglar) 158/2, 158/14, 158/16, 162/8

[7]

nihayet is. (< Ar. nihāyet) son

n.+inde (ve nihayetinde bu27.şarif bahşışlardan gendisi hesadar olub) 147/27

n.+ine (Kelisaniñ bu devri dünyanıñ nihayetine ga29.dar bu hal üzere duracag) 73/28, 99/16, 131/4, 157/10

n.+siz (Milletleriñ arasında, ve öbir nihayetsiz ömürde10.da dindar hristiannar için) s/9, 25/13

n.+sizdir (İgincisi bu Allah mücerred ezelsiz ve nihayet-[22]1.sizdir) 22/1, 22/19

n.+sizlig (onda ezelsiz2.lig ve nihayetsizlig mevcuddur) 22/2

[10]

nimed is. (< Ar. ni‘met) lütuf, ihsan (krş. nimet)

n. (Zira28.bu tarz ilen onnarda güfrü nimed olurlar) 175/28

n.+dir (Ve çün22.ki Allah eñ azim veliyyil nimeddir) 39/22

n.+i (illa veliyil nimesi olan Allahıñ Ruhani se5.fasını gendine kisb eddigleri zadlara ehdiyar edsin) 94/4, 109/20

n.+ler (bunnara güfrü nimesdler, naledler,10.melunnar tabir edceg) 124/9

[5]

nimet is. (< Ar. ni‘met) lütuf, ihsan

n.+i (ve müddeti ömürümüzde unudmayalım çocuglug10.dan beri bunnardan aldığımız terbieyi ,ve nanı nimeti) 198/10

n.+imize (ilayığ şügürleri vermeyoruz bu6.inaetleriñ için sen veliyil nimetimize) 225/6

n.+ine (ve veliyil25.nimetine teşekür edmesi) 168/25

n.+ini (ve hale bu halde olur her gim İ27.sus Hristoza gavi iman edereg nimetini gendine celb edme28.sa) 47/27

n.+ler (Ve sa15.nien borçluyuz her saad secdasına yaradılmada gen16.dinden aldığımız hesabsız nanı nimetler için) 37/16, 189/15, 226/22

n.+lerini (ve her husus zımmında bu Allahıñ13.ismini ziğnetlendirir, inayetlerini, ve nimetlerini vaz ede14.reg) 189/13

n.+leriñi (ilehi rızaña itaad edme8.yoruz, nimetleriñi götülüglerimize sebebediyoruz) 225/8

[9]

nisif is. (< Ar. nişf) yarım

n. (dörd beş yüz11.gadar Hristiannardan kitabıñ her birine segizer gruş nisif12.daha para geldi) o/11

[1]

nişan is. (< Far. nişān) belirti

n.(Bu dinimiziñ ilehi nişannarından bir nişan da21.bu ki) 11/20

n.+ı (Hristian dinini öğreden böyle icmal imanıñ nişanı ta13.bir olur) 80/12

n.+ıdır (Bu işleriñ cel6.miysi ilehi tedbiriñ, ve nazarıñ peg aşgar bir nişanı17.dır) 35/17

n.+ını (dualerimi12.ziñ Allaha sunulduğı işarete,stavrozuñ nişanını13.elimizilen üzerimize çıkarırız) 156/12

n.+ıydı (bu sırlı taam le23.kesiz guzu gesuyil Mesihiiñ aşikâr nişanıydı) 142/23

n.+idi (bir vicudli nişanıdi ille28.dleriñ deründen gesildiglerine) 141/27

n.+narından (Bu dinimiziñ ilehi nişannarından bir nişan da21.bu ki) 11/20

[7]

nişane is. (< Far. nişāne) iz

n.+ler (yâhod ah etmemeye o hal27.de bulunan adam. Ve bu gibi dışarı nişaneler ibadedde28.çog faydalıdırlar sayrılarıñ örneğ almasına da) 38/27, 40/21, 140/19, 140/22, 141/1

n.+lere (ve iytigadı dışarıda8.olan bazı nişanelere hevale ederler) 176/8

n.+leri (Üçüncü. Allaha olan ibatediñ dışarı nişanele19.ri bunnardır) 40/19, 140/25, 184/22

n.+leriñ (yani incili şerif, ol22.Beyigamberlikleriñ, ve nişaneleriñ, ve resimleriñ tegmil23. olduklarını göstürdüğünden başga) 57/22, 141/13, 182/15, 184/19

n.+leriyle (Zira yüreğiiñ içeridegi iitigatı dışarınıñ24.nişaneleriyle görünmemeg gabil değil) 38/24

n.+si (ki Aziz Şehidler böyüg ga6.hramannıg ile çekdigleri eziyedleriñ arasında darsıgılan7.ma nişanesi heç göstürmediler) 77/7, 97/22

[16]

nişter is. (< Far. nīšter) bıçak

n.+iñ (.ya ölüm! nerede galdı seniñ nişteriñ) 120/11

niyed is. (< Ar. niyyet) bir seyi yapmaya önceden karar verme

n.+lerde (illa asıl niyedler21.de, ve özde olan feyillerde aranılıñ) 110/21

n.+leri (anide temellendi Allahın gendi lisanı¹⁵.ile insana beyân ettiği niyedleri insanların lisanına¹⁶.destan olmayle) 70/15

[2]

niyed ed- is. (Ar. niyyet+T. et-) bir şeyi yapmaya önceden karar vermek

n.-dim (ve niyed 14.eddim benda şerig olayım) [Th1.]/14, i/4

[2]

niyet is. (< Ar. niyyet) bir şeyi yapmaya önceden karar verme

n. (gi bu feyil ile cemiy mah¹⁴.lugatlar yağışan niyet üzere tedbir olurlar) 24/14, 33/28, 202/10

n.+e (Zira yaradıldıkları niyete göre) 25/3, 27/14, 33

n.+i (Bu cemiy govalayıcıların asıl niyeti bu Aziz eg⁸.glisianın sahiliğini yerin yüzünden yog edmeg idi) 79/7

n.+iñ (yâni. isterler ağnamaya onda bulunan eñ giz⁵.li sebepleri, ve ilehi niyetiñ) 177/5

n.+ini (ve seniñ niyetini gim a²⁵.ğnadı) 87/24, 124/11

n.+iniñ (murad eyledi bitün cihane i²⁶.lehi niyetiniñ şeriatlarını beyân edmeye) 169/26

n.+lere (ve amellerini peg eyi niyetlere çeger) 35/19

n.+lerini (mesebsiz Loturanların o⁷. yunlarını, ve duzaglarını, ve şeytani niyetlerini) [Th1.]/7, 35/19, 204/8

[14]

niyet ed- is. (Ar. niyyet+T. et-) bir şeyi yapmaya önceden karar vermek

n.-siñ (ve beşinci. niyet edsin²⁵.baki ömrünü nizam ile ve tiggadli sakınmagile geçirme²⁶.ye) 151/24

[1]

nizah is. (< Ar. nizā‘) kavga

n.+da (Hergimler adam öldürürlerse, ya garşılığlı23.nizahda ya silah ile, ya elile boğarlarsa) 202/23

n.+larında (ve gün batınıñ keliseleriniñ nizah19.larında hristianniñ gamşısı Anadoluyu yesir eddi) 77/19

[2]

nizam is. (< Ar. niẓām) düzen

n. (ve beşinci. niyet edsin25.baki ömrünü nizam ile ve tiggadli sakınmagile geçirme26.ye) 151/25

n.+a (Öğretirler idi Allahdan13.yaradılan çeşid mahlugatlarıñ nasıl nizama gonuldu14.glarını) 4/13, 29/27, 34/6

n.+dan (yani agıl isbadları mahlu18.gadlarıñ üzerinde görünen nizamdan, ve marifedden alır) 85/18

n.+dır (ve ilimli i20.radesinden bir uygun sıra , ve acayib nizamdır) 34/20

n.+ı (ve nizamı hıvz olub geli3.yor şimdiye gadar) 34/2, 139/19

n.+ıñ (ki bu nizamıñ vasıtasıylen ilehi ziğnetiñ azimliği7.bize beyân olur) 34/6

n.+ını (ve gosmigolar dinimiziñ tegmil elmini, nizamını, sır15.larını, törelerini, ve tembihlerini) n/14, 185/23

n.+lara (ve gaygı nizamlara, ve şurutlara gonulduğunu beg eyi 17.duyacagsıñız) p/16

n.+lardan (Abosoloslardan12.ve aziz Sinodoslardan Yisus Hristozuñ egglisasına go13.nulan nizamlardan da uzag oldular) 132/13

n.+larını (ve müümin dinimiziñ17.elmini ve nizamlarını, ve sırlarını, ve manelerini) [K2.]/17, m/10, n/9

n.+lı (ve tembihlerini tarif eden şerif gita11.blardan bir nizamlı, ve sıralı gitab yapalım dürgca 12.lisanına) n/11, [ks]/13, 32/1, 136/6, 152/26

n.+sızlıg (Ve bu21.dünyada eğer bazı nizamsızlıg görünüyorsa) 34/21

n.+sızlıglar (yâhod dünyâ23.nıñ nizamını fasl ederler bazı nizamsızlıglar bulma24.yle bu dünyâda) 185/23, 206/18

n.+sızlığın (Eğer tegmilini ağna24.yabilseg, o gibi nizamsızlığın zuhurinde da teacub25.edeceydik ilehi ilmiñ derünliğine) 34/24

[25]

nogsan is. (< Ar. nuḡṣān) eksik (krş noksan)

n. (Zira din kitabında bir nogsan olmamalı) p/10, 27/1, 27/2

n.+narı (Zira daha evvel sayrı lisannardan tercüma olan6.nar, manelerde, ve logatlarda bazı nogsannarı var idi) 14/6

n.+narınıñ (böyle nog-25.sannarınıñ tegmil olması için) 218/25

n.+narına (gi Allah kerem kâni ol23.duğu için insannarını nogsannarını, ve tahsiradlarını24.hor bakacag) 99/23

n.+sız (bu gitabdan öğreneceksiñiz siz igdigatlu Bapaz27.lar ierosininiñ gıymetini, ve hizmetleriniñ nogsansız ic28.rasını) p/27, 30/12, 128/18, 135/27

[10]

noksan is. (<Ar. nuḡṣān) eksik

n.+nar (illa noksannarile garışıgdır) 217/28

n.+sız (ve Kelisayı tebdilsiz ve noksansız hıvz eyile29.diler cemiy zemannarda) 132/28

[2]

nöbed is. (< Ar. nevbet) sıra ile yapılan görev

n. (ve anneriñ figirleri mabeyinlerinde nö19.bedile biri birine davacı olarak ya özür edmeyle) 169/19

[1]

numune is.(< Far. numūne) örnek

n. (imanda ,ifedde (pagligde) numune olmalı) 153/10

[1]

nunos is.(Yun. nonos) vaftiz babası

n. (vabdismada Nunoş başka bir sebep için değil) 3/15, 3/18

n.+lar (atalar evatlarını, ve11.Nunoslar vabdismada gefil oldukları uşagları)
13/11, 3/14

n.+larıñ (ki Nunoslarıñ tariflerinden eyice gan3.mayannar) 4/2

n.+lugdur (Buna da isbat şimdigi adet13.olan Nunoşlugdur) 3/13

n.+luğa (ki çocuğun21.ataları Nunoşluğa dindar ve faziletli adam arasınlar)
3/21

[7]

nunoz is.(Yun. nonos) vaftiz babası (krş. nunos)

n.+lar (Anca6.ataler ve Nunozlar borclu olurlar bu çocukları7.na kemalet
geldiglerinde imanıñ bablarını ve sırları8.nı öğredmeye) 145/6

n.+larıñ (ve ço4.cugları gucaglarına alan Nunozlarıñ eddigleri i5.man igrarı
çocuklarıñ imanınıñ yerine geçer) 145/4

[2]

nur is.(< Ar. nūr) ilahi parlaklık

n. (Allahıñ bu azim azizliğini gitabı şerif nur tabir eder2.demeylen) 26/1

n.+dur (Allah nurdur, ve bunda garanlıg zinhar bu4.lunmaz) 26/3

n.+dan (Bederden mevlud oldu, nurdan nur, gerçeg Allahdan20.gerçeg Allah
doğdu) 80/19, 112/6

n.+larıñ (ve her hibeyi kâmile yogarıdandır, nurlarıñ25.pederinden ener)
219/24

n.+una (ve gulauzla27.dıñ bizi tecayibedli nuruna) 223/27

n.+uyle (şavgladı-7.rasıñ aglımı, ve iradetimi seniñ feyilli nâmetiñ nuru-8.yle)
227/8

[7]

nusga is. (< Ar. nusha) içinde dua ya da büyüleyici söz saklı üçgan şeklinde sarılı kağıt

n.+lar (yâhod boğazal6.bazı nusgalar, ve yazılı geatlar asarlar adamıñ
e17.vinde) 175/16

[1]

O

o. zmr. teklik üçüncü kişiyi gösteren bir söz

o. (ogadar cannar mahsun olub) [Th2.]/21, m/11, m/13, m/23, n/7, n/20, n/27,
[ks]/9, o/27, 1/9, 2/23, 2/26, 2/29, 3/9, 3/18, 3/19, 3/29, 5/15, 7/14, 7/16, 8/8,
8/9, 8/16, 8/21, 8/25, 9/2, 9/7, 10/21, 11/11, 14/3, 19/3, 19/27, 20/2, 22/15, 23/2,
31/16, 31/19, 32/21, 33/7, 34/24, 38/19, 38/26, 39/11, 42/3, 42/5, 43/1, 43/12,
44/17, 54/2, 54/3, 54/25, 56/2, 56/13, 56/16, 61/11, 61/15, 62/5, 64/14, 66/25,
67/1, 67/20, 68/9, 68/29, 72/11, 72/19, 73/8, 73/8, 73/26, 74/13, 75/10, 78/8,
79/9, 81/11, 84/7, 84/17, 84/17, 85/3, 87/8, 87/10, 88/2, 88/5, 88/9, 91/5, 91/18,
91/24, 92/10, 92/25, 93/1, 94/26, 95/1, 95/2, 95/16, 96(1)/7, 96(2)/1, 96(2)/1,
97/4, 97/17, 97/26, 98/12, 99/7, 99/19, 105/24, 107/6, 107/6, 107/17, 107/24,
107/29, 109/16, 110/16, 110/24, 111/25, 112/9, 113/6, 113/8, 116/5, 116/13,
116/25, 117/23, 118/13, 119/11, 119/18, 121/4, 121/26, 123/8, 123/15, 124/4,
127/1, 127/4, 128/12, 129/24, 134/1, 137/28, 138/4, 140/7, 142/7, 146/16,
146/21, 147/22, 148/7, 148/10, 151/10, 152/11, 152/13, 159/23, 161/14,
161/24, 162/6, 163/4, 167/14, 169/6, 170/1, 170/16, 171/20, 173/14, 174/9,
174/10, 179/4, 189/22, 191/3, 191/16, 192/21, 193/2, 194/28, 209/9, 209/14,
210/20, 212/20, 213/11, 214/15, 215/23, 218/13, 220/23, 229/5, 230/23, 231/5,
231/5, 232/20

o.+dur (İsayıl Mesih dü/n7.ve bu gün ve ebeden heman odur) 71/7, 71/27,
119/2, 214/2,

o.+na (ibdida Hristozuñ gim olduğunu, ve ona nasıl16.iman getirmeliydiğini
öğredigden soñra vabdis etti) 2/15, 3/22, 29/2, 78/26, 79/13, 80/23, 81/2, 81/4,
81/6, 88/9, 108/17, 109/7, 159/9, 183/1, 188/3, 207/11, 229/16, 236/17, 236/26

o.+nda (onda ezelsiz2.lig ve nihayetsizlig mevcuddur) 22/1, 142/9, 148/17,

o.+ndan (ve bu türgece lisanna13.rı bilen hristiannarıñ cümlesi ondan öğrensın
ieromenos14.lar) n/13, 14/9, 48/19, 71/12, 98/9, 119/22, 132/27, 166/12,
193/16,

o.+nu (Ve fagad onu ister gaygı iş elimiyle muvafıg ısa.) 26/10, 63/14, 68/22,
87/8, 88/9, 90/4, 108/19, 109/23, 110/13, 112/2,112/29 115/29, 120/2, 126/26,
127/15, 137/3, 161/20, 220/3

o.+nun (Bunlardan soñra dahi gimse gadir değıldir cemiy mah11.lugatları
hökm ede onun gibi) 27/11, 39/7, 96(2) /11, 108/19, 109/5, 113/13, 133/20

o.+nuñ (A7.vraama ve onuñ züryetine vad oldular) 55/7, 55/7, 64/7, 64/13,
64/15, 96(2)/13, 102/7, 109/20, 109/23 111/8, 111/9, 111/13, 111/17, 112/9,
112/15, 116/7, 116/7, 118/15, 120/25, 130/6, 163/8, 165/19, 166/7, 230/13,
236/18

o.+uğilen (ki onuğilen Allaha yag13.laşırız) 69/13

o.+yıldı (İnsan ya7.radıldığında aldığı ifdiharıñ çoğunca guvveti o8.yıldı) 93/8

[263]

od is. ateş

o.+lara (ve bazıları ağaclara, ve odlarada tazim ederle13.ridi) 180/12

o.+un (ve acı odun kâsesini içdi12.ler) 75/11

[2]

odun is. yakılmak için hazırlanmış ağaç

o. (Daş ve odun götü de5.ğildirler) 29/4

[1]

ogragışad is. davranış

o.+ın (bu misilli omulmadıg ve gorgulu ogragışadn) 112/26

o.+ları (ve sayırı bed ogragışadları için dazir eyledi) 110/26

[2]

ogşat- f. okşama işini yaptırmak

o.+ı1c1 (dünyâ ogşatıcı sefaleriyle, ve şeytan şerirliğiyle ceyg2.ederler bize)
226/1

[1]

ogu- f. bir metni seslendirmek (krş. oku-)

o.-dugça (bir ayineye bakar gibi, bunu ogu10.dugça görmeye gadir ola bu tarifi)
80/10

o.-dumısa (Bu husus için bu çeşid Rumca ki10.tablarınıñ çoğunu bir araya
getirib zeyn ile ogudu11.mısa) i/11

o.-ma (ve ne12.tice bu elimi bilenner acemileri, ve oguma
bilmeyenneri13.talim edeler) 13/12, 194/2, 201/18

o.-ması (ve eyi örnekleriñ vasıtasıyle, ve12.faydalı gitablarıñ oguması) 35/12

o.-maya (emma bu gadar kitabları her bir hristian gadir olamaz26.tegmil
ogumaya) 79/26

o.-maylen (ve bir ezginnig yoğiken uzun uzaye dualer ogumaylen2.Allaha bir
böyüg, ve magbul ibaded , ve secda ede3.riz) 41/1, 179/23

o.-mazlar (bari güçleri yeddiği yazılı ki23.tablarıda ogumazlar hristiannara , ve
ahretiñ kilidleri24.onnardayge) 196/23

o.-rgen (Bu aziz Kitab Allahıñ sahih gelamı olduğına asıl22.hristian bu kidabıñ
tarifini ogurgen) 58/22

o.-rlar (ve iytigadına sagad vermeyle meyvasız ve faydasız28.ogurlar, ve psal
ederler) 196/28

o.-rsag (Ve eğer19.Allah altı günde yaraddı cemiy varlığı deyi Şerif gi20.tabda
ogurusag) 29/20

o.-ruz (Ayazmos ogu15.ruz Rabbiniñ, ve vabdismamızıñ zigrine) 156/15

o.-sunnar (ki ahdi natıg (Tevrad) gita28.bında ogusunnar) 65/28

o.-sunnar (ki bitün dünyâda rumca lisanını bilen15.Orthodoksos dindaşlarımız
bu yeni kitablarıda ogusunnar) [ks.]/15

o.-yacaglara (ki20.zamanı ve ismi bu gıtabı oguyacaglara yazdığımız
ge21.lamda mesturdu) 13/20

o.-yalar (ve Ruhani gıtablarıñ bazı belgelerini oguyalar) 194/1

o.-yun (ih12.timam ile ve iytigat ile oguyun vagid buldugca) p/12

[19]

ogud- f. okuma işini yaptırmak

o.-alar (ve2.oguma bilmeyenner bir bilene ogudalar) 194/2

o.-uñ (ve okuma bi6.lmeyen goñşu gardaşlarıñızı birigdirib oguduñ bu7.şerif
gıtabı) s/6

[2]

oğul is. evlat

o. (olki Bederden gaynar, Beder ve oğul ile bera11.ber secdalenir) 81/10, 85/9,
85/12, 86/4, 86/6, 86/9, 86/17, 103/15, 107/7, 126/13

o.+a (iman ederim Allah oğula) 86/12, 86/15

o.+dan (bu Aziz Ruh için oğul19.dan da gaynar deyi zam eddiler) 126/19,
126/22

o.+lug (ve sevgülü, ve muvahid oğluñ Rabbimiz2.Yisus Hristozuñ şefaatiyle
gendiñe oğullug eylediñ) 223/2

o.+u (Allah nasıl mevlut eddi oğulu) 12/21

o.+un (Zira. 25.taamid yani vabdis oluruz. “Bederiñ ve oğulun,26.ve Aziz
ruhuñ ismine) 86/25

o.+uñ (Milledlere talim ediñ, bunnarı Bederiñ ve oğuluñ, ve16.Aziz Ruhuñ
ismine taamid edereg) 143/15, 144/2

[19]

ogun- f. okuma işine konu olmak (krş. okun-)

o.-an (ve hristian lisanını gayıb ed12.megilen, aziz egglisalarda ogunan ilehi
gelamlardan bi13.rini ağnamazlar) [Th2.]/12, [K2.]/12, 193/19

o.-ması (ki her bir Hristiana4.golayı değildir bu Aziz kitapların tegmil ogunması) 80/4

o.-masına (İnsanın iği ömürüneda zarar eden15.gitabların ogunmasına verilereg peçare ömürlerini di16.niñ tegmil bilgisizliğiyle tügedirlesa.) 196/15

o.-masını (Allahdan göndürülen gi13.tabıñ ogunmasını bragıb sayrı fidne bragan) 196/13

o.-masından (ya20.zararlı gitapların ogunmasından) 179/20

o.-ur (Aziz Abosolosların ömürlerini nagl eden kitabl9.rıñ çoğ tarafında ogunur) 2/9

o.-ursa (eller ve insanıñ üzerinde bulunan gıtalrı gibi sayrı2.gıtar ogunursa) 23/2

[9]

ok is. yayla atılan, ucunda sivri bir tahta bulunan ince ve kısa tahta çubuk

o.+larını (yaramaz şeytannarıñ4.ateşli oglarını soyundur) 226/4

[1]

oku- f. bir metni seslendirmek

o.-duğumuzda (bunun için Hristos ol29.gendisi için söylediği bu gelamı gitabı Şerifde okudu[107]1.ğumuzda) 107/1

o.-ma (ve evlatlarıñızı, ve okuma bi6.lmeyen goñşu gardaşlarıñızı birigdirib oguduñ bu7.şerif gitabı) s/5

o.-ruz (Şerif gitabda okuruz, gi ten yerden yaradıldı) 32/11, 147/17

o.-sun (kim istersa, bu kitabıñ soñunde21.bu hususe yazılan tefsiri okusun) 117/21

o.-yacag (inşallah aziz dua24.leriñizilen okuyacag papazlarında) i/24, [K2.]7

o.-yub (ve medreselere fugaralarıñ, ve garible28.rıñ evlatları okuyub terbie olmag icin) 187/28

[8]

okun- f. okuma işine konu olmak

o.masını (ve bu cemaada Tevratı Şerifiñ[132]1.okumasını yasag eder.) 132/1

o.-ur (Böyle olduğu o vakidiñ ek24.kliskasının halini nagl eden kitablariñ çoğ
taraf1a25.rında okunur) 2/25, 23/27

[3]

ol- f.

1. meydana gelmek

o.-ayım (ve niyed 14. eddim benda şerig olayım sen faziletli efendimiñ, ve siz
15. ruhani garındaşlarımıñ gayretine) [Th1.]/14

o.-amasınız (öylece sizda mey-9.va vermeye gadir olamasınız) 219/9

o.-dugca (Uzun dualer yüre27.ğñ heraretiylen oldugca) 40/27

o.-duğunu (ve ge18.mliğñ asıl sahih doğru manesi ne olduğunu beyân eddi)
110/18

o.-maglığa (ve merhamedli olmaglığa, govulmalara, ve16.söğülmegliğe garar
verdi) 110/15

o.-mayor (ve8.bahusus, ki bu itiraf insanıñ huzuruna olmayor) 152/8

o.-uğu (bilmeye eyilig olu24.ğunu atalara riayed edmesi, eyilig edicisine)
168/24

2. bulunmak, var olmak

o.-maksız (yani. şeriatıñ amelleri ol3.maksız) 84/3

[8]

om- f. beklemek, ummak

o.-ulmadıg (bu misilli omulmadıg ve gorgulu oğrağışadn27.sebebi) 112/26

[1]

on is. dokuzdan sonra gelen sayı ismi

o. (öğretirler idi Rabbiniñ Dursina dağında Mu6.si Beygamberiñ vasıtasıyla cemiy insannara emr eddiği7.on tembihleri) 5/7, 76/8, 167/16, 169/21, 171/4, 229/15

[6]

on birinci is. on bir sayısının sıra sıfatı

o.+si (on birincisi. Allah cümleden azizdir) 25/25, 81/17

[2]

on igi sf. on birden sonra gelen sayının ismi

o. (ve ricallarıyla beraber bu doğru ima3.nımız için on igi babıñ üzerine goydugları tagriri) 5/3, 26/25, 109/21

[3]

on iginci sf. on birden sonra gelen sayının sıra sıfatı

o. (bu kitabımızıñ ilg tarafınıñ on iginci rakamında9.isbad olunduğu gibi) 157/8

o.+si (on igincisi. Allah cümleden gudretlidir) 26/5, 81/18

[3]

on iki sf. on birden sonra gelen sayının ismi

o. (ki bunda diniñ on iki babları mevcuddur) 80/13

[1]

onlar zmr. o şahıs zamirinin çokluk

o. (Fena melayigler onlar, ki salih yaradılmışigen) 89/2, 159/15, 159/23

o.+a (Zira bunnara Rabbi nihaedsiz şavg22.olacag evlenmeniñ igdizası olmayacag onlara) 160/22

[4]

onnar zmr. o şahıs zamirinin çokluk (krş. onlar)

o. (Yani onnar zayi olurlar) 22/8, 29/5, 77/26, 106/8, 112/14, 115/8, 161/26, 175/1, 175/6, 175/21, 176/8, 176/11, 176/20, 177/2, 177/6, 177/11, 179/1,

180/19, 180/21, 182/3, 182/11, 183/25, 183/28, 184/6, 184/8, 184/10, 192/24, 196/18, 209/21, 211/6, 211/14, 211/18, 211/20, 212/1, 217/19, 227/20

o.+a (tembih eddi onnara) 1/23, 22/18, 60/15, 121/2, 123/29, 147/13, 153/27, 174/23, 176/3, 176/4, 179/4, 181/17, 183/24, 187/12, 187/13, 201/21, 218/4, 231/19, 231/22

o.+da (ki şe24.rif Kelisamızıñ ve dinimiziñ tarifi onnarda mevcuddur) 79/24, 161/25, 161/25, 175/18, 175/28, 177/25

o.+dan (emma onnardan da peg az bulunur hristian lisanını ağ15.nayanlar ve ağnayanları da) [Th2.]/14, 71/23, 90/11, 105/6, 112/12

o.+daygen (bari güçleri yeddiği yazılı ki23.tablarında ogumazlar hristiannara , ve ahretiñ kilidleri24.onnadaygen) 196/24

o.+dır (İncilden28.yasag olan dualer onnardır) 40/28, 162/20, 176/7, 210/4, 210/8, 210/19

o.+ı (onnarı tertib eddi, ki19.İncili şerifi vaz edsinler bitün dünyaya) 69/18, 123/26, 180/26

o.+ıñ (Onnariñ işi değıldir o) 7/11, 35/21, 71/21, 112/8, 112/21, 113/7, 150/24, 156/3, 169/17, 178/9, 178/21

[87]

oñra is.sonra

o. (oñra hec5.bir cüzi memfaadları olmayarag) 113/4

[1]

onuncu sf. on sayısının sıra sıfatı

o. (ve ölülerimize va21.cib olan riayeti edelim. ve şimdi bu onuncu tembihi22.yle emr eder bize) 216/21, 217/6

o.+su (Onuncusu. Bir vabdisma igrar ederim günahla16.rıñ aflıǵına) 81/15

[3]

orada zrf. o yerde

o. (orthodoksos imanımızıñ her igdizalı şurudu4.nu ve babını orada tekmiñ
ögrensinler deyi) 4/4, 36/1, 41/23, 41/24, 43/10, 91/25, 93/19, 122/9, 174/7,
218/12, 224/6

[11]

Originis is. patristik felsefenin en önemli temsilcilerinden olan kilise babası

O.+iñ (Hristos Efendi28.mizden (558) sene soñra, Originisiñ Evagriosuñ, ve
29.Didomosuñ erasisleri için) 138/28

[1]

orta is. bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer

o.+sına (ve yalancılığı için hanesiniñ ortasına gonag24.edeceg, ve bunu harab
edeceg) 186/23

o.+ya (Ve25.daha eyi ağnaşılma için, bir temsil getirelim ortaya) 7/25

[2]

ortag is. ortaklaşa yarar için iş yapan kişilerden her biri

o.+lıdır (Bitün insan cinsi bir ortaglıdır) 202/12

[1]

ortaglık is. ortak olma durumu

o.[ğ]+ıdır (Zira bu kelisa dünyâda çoğ adamlarıñ7.göze görünür bir cemi, ve
ortaglığıdır) 141/7

[1]

orthodoksos is. Fr. Ortodoksluğa mensup olan kimse

o. (ve cemiş şeytanied oyunlarını, ve duzag29.larını Orthodoxos
milletimizden uzag edmeye çalışarag) n/29, [ks]/15, p/14, 4/3, 127/8, 135/3,
199/25, 199/25

o.+lar (ve cümle Orthodoxo8.slar bir mutdlu nihaete meyil ederler) 135/8

[9]

oruc is. (< Far. rûze) Allah’a ibadet maksadıyla yeme, içme gibi şeylerden belli bir süre uzak durma

o. (bu ciniñ cinsi daşre cıgmaz, meğer23.duva, ve oruc vesilesiyle) 89/23, 182/2

o.+lar (ve orucular dutub dua eddiglerinden so27.ñra) 153/26

o.+u (ve sayrı va28.cibsiz heragetler işlerler ve öyle tarigile gerçeg oru29.cu rezil ederler) 181/29

[4]

oruc dut- f. oruç ibadetini yerine getirmek

o.-arlar (negadar adamlar oruc dutarlar) 181/26

[1]

osan- f. usanmak, bıkmak

o.-arag (hadda vakid vakid o geyifler28.den, ve sefalardan osanarag daha böyüg bir geyif,29.ve bir sefa arzulamaya) 19/28

[1]

osangınnıg f. bıkkınlık

o. (ve ibadede souglug,16ve canıñ muzaygasına, ve cennetiñ gayıtına osangın17.nıg) m/17

[1]

osios is. manastır görevlisi

o.+larıñ (İereaslarıñ, ie-[5]1.rodiaonoslarıñ, Osioslarıñ, vagdiñ dindar badişah2.larıyle beraber) 5/1

[1]

ot is. küçük bitki

o.+lar (Ve derakab çog çe2.şid otlar ve fidannar ile donaddı) 30/2

o.+lara (ki dörd ayaklı, ve21.böceg hayvannara, ve bayağı otlara dabdılar) 45/21

o.+ları (ve16.yabanda bitib yiten otlarıda besleyib donatıyorusa) 213/16

o.+luklardan (ve bağçelerden2.meyva, ve ormannardan kereste, ve otluklardan
yıgın , ve3.bunnar gibi sayrı şeyler çalarlar) 210/2

[4]

otuz is. yirmi dokuzdan sonra gelen sayının ismi

o. (ve otuz yaşındaygen, Beyigamberleriñ [110]1.arasında ulu Beyigamber olan
İoannisın elinden vabdis2.oldu.) 109/26

[1]

otuz beş is. otuz dörtten sonra gelen sayının ismi

o. (Bahusus, ki güccüg Anadolu17. Hristianlarıylen otuz beş senedir bazı vagid
didasgaloslu18.ğum ile) [Th1.]/17, [K2]/4

[2]

oy- f. birşeyi yontarak çukurlaştırmak

o.-arlar idi (gözlerini oyarlar idi) 76/18

[1]

oyanıg sf. dikkatli

o. (dışarıda bulunan cemiy Arhiereaslarada oyanıg bulun2.mamızı emr eddilerisa)
[ks]/1, 15/5, 139/18, 199/18

o.+dır (bu dünyanıñ üzerine gendiniñ nazırlığı dayıma oya26.nıgdır) 32/26, 94/25

[6]

oyanıg sf. dikkatli

o. (aziz Egglisasınıñ oyanıg begcileri sen faziletlü 28.efendime) i/27, 89/18

[2]

oyına- f. hareket etmek, kımıldamak

o.-yacaglar (ve gögleriñ guvvedleri yerlerinden oynayacaglar) 123/2

[1]

oynad- f. hareket ettirmek, kımıldatmak

o.-an (dayıma²⁷.rahatlandırmaya , ve bunnarı inciden, ve oynadan²⁸.erezülleri tegdir ederler) 199/27

[1]

o.-ır (ve zefglenir, ve 24. oynadır bunu vicutiniñ, ya aglınıñ bazı gusur-25.ları için) 214/24

[1]

oyun is. hile

o.+nar (ya yâhod beynamus oynunnarile asıl azizleriñ li6.psanoları gibi taglid kemigler peydah etmeyle) 212/5

o.+nara (ve zarar²².lı seyirlere, ve oynunnara, ve sayrı fena heragedlere sarf²³.ederler) 195/22

o.+narını (Loturannarı, ve²⁸.Kalvinoları, ve cemiy şeytanied oynunnarını) n/28

[3]

Ö

öbir sf. öteki

ö. (öbir ömürüñ gayıtınıda tegmil görsüñ²³.ler deyi) [ks.]/22, p/25, s/9, 17/6, 35/15, 43/16, 43/18, 43/20, 44/9, 44/14, 72/23, 102/22, 140/13, 184/4, 205/27

ö.+i (Ve öbiri Viennada¹⁷⁸³. Basmaya verilib²⁴.dindaşlarımızdan gabışıldılar) 13/23, 45/11

ö.+ine (hadda birisi¹⁸.öbirine husmet ede) 28/18, 34/1

ö.+ini (ve öbirini eyliğe gametlendirir eyivazıñ vasıtasıyle) 35/7

ö.+inden (emma birisi öbirinden daha yagın⁶.olur bana) 173/5

ö.+iniñ (ve zi¹⁹.yângere sahab olarak sebep verirlersa adam ölmesine bi²⁰.riniñ ve öbiriniñ arasına fidne, ve nifağ bragmayle) 203/20

ö.+isi (birisi aşgâre ve öbirisi gizli, ve üçün²⁰.cüsü hille ile) 208/19

[23]

öçlü is. üçlü

ö.+ya (bir ibaded, ve bir taazimdir17.aziz öçlüya. Beder yaradılmadı) 86/17

ödeşig is. karşılıklı ödeşme

ö. (ve bu gısa ömürün ödeşig yar12.dımı ve tesellası için) 206/11

[1]

ödürü ed. birşeyden dolayı (krş. ötürü)

ö. (lagin bun-3.dan ödürü, zannetmesiñ bir gimsa, ki belgi insan de-4.ğilidi) 235/3

[1]

öfge is. engelleme, incinme veya gözdağı karşısında gösterilen tepki (krş. öfke)

ö. (mesela, öfge, nifag, mucadale gar-[205]1.şılıklı niza, intigam) 204/29

ö.+ñe (hadda hag öfgeñe ilayig olalım muhalifetlerimiz ile) 225/10

ö.+niñ (Muhabbet, sü25.rur, selamet, öfgeniñ zaptı, lütuf, ehsan, iman,26.hilmi, iffeddir) 128/25

ö.+sine (ki Allahıñ hu15.zurunda döñmedli, ve hag öfgesine müstahagdırlar) 66/15

ö.+sini (İnsanıñ aglı gadır değıldir Allahıñ öfgesini meks e20.deceg) 51/19, 51/26, 53/27, 54/8, 56/2, 66/16

ö.+siniñ (ve6.Ağnaya, ki Allahıñ hag öfgesiniñ altında bulunur) 83/6

ö.+yi (ki böyle bir vasıta, ve ilac gadır olamaz ile16.hi öfgeyi meks edmeye) 52/16

[12]

öfgelen- f. kızmak, hiddetlenmek

ö.-en (Allahıñ oğlunuñ legesiz ganı ne ga15.dar daha ziade gadır idi günahlarımız için öfgelenen se16.mavi Bederi terahuma getirmeye) 67/15

[1]

öfke is. engelleme, incinme veya gözdağı karşısında gösterilen tepki

ö.+sinden (ve hayvanın gurban olduğı gibi Allahıñ 29.hag öfkesinden gendisida gurban olmaya ilayıgdır) 66/29

ö.+sine (ve Allahın 6.hag öfkesine müstaag olduğunu tanımazdan evvel) 84/6

ö.+sini (ki bunnar çalışırla22.ridi insannarı doğrudmaya bir taraftan Allahın öfke23.sini duyurub gorgutmayle) 72/23

ö.+niñ (İ22.mansızlar tidireyereg duracaglar ilehi öfkeniñ gaderi 23.gendileriñ üzerine döğüldüğünü sezmeyilen) 122/22

[4]

öfkö is. engelleme, incinme veya gözdağı karşısında gösterilen tepki (krş. öfke)

ö.+li (ve sol tarafda olannara öfköli9.göz ile bagacag) 124/8

[1]

öğred- f. yetenek, beceri kazandırmak

ö.-di (ve bunuñ vasıtası ile bu nomosu Yehudi17.lere gendi lisaniyle öğreddi) 72/17

ö.-diler (ve sayrılara da öğreddiler14.para ve mal birigdirmemeyi) 61/13

ö.-e (hadda her gerçeğliği bunnara öğrede) 126/7

ö.-eceg (hal 16.bu igen, genc uşaglara hristian lisanını öğredeceg) [Th2.]/16

ö.-en (Hristian dinini öğreden böyle icmal imanını nişanı ta13.bir olur) 80/12, 196/14

ö.-ici (ve faziled 8.amellerini öğredici bu lisanda sıralı bir gitab olma9.dıydı) [K1.]/8

ö.-ir idi (bu aziz tarif ile diniñ12.igdızalı bilgisini öğredir idi) 3/12

ö.-irler (zira İnsannarıñ buyurdugları talimleri öğre23.dirler) 182/23

ö.-irler idi (Ögre17.dirler idi dünya nicin yaradıldı, ve insan nicin bu18.dünyanın ehalisi oldu) 4/17

ö.-meye (Anca6.ataler ve Nunozlar borclu olurlar bu çocukları7.na kemalete geldiglerinde imanını bablarını ve sırları8.nı öğredmeye) 145/8, 201/19

ö.-meye (ve bunnara Allahın nomosunu öğredmeye) 198/20

ö.-sin (o Nunos gendine diniñ tarifini tekmiil öğredsin19.deyi) 3/18

[14]

ögreddir- f. kazandırmak

ö.-meye (ve uygunnuğa göre sayrı marifetlerde ögred23.dirmeye) 198/23

[1]

ögren- f. bilgi edinmek, bellemek

ö.-dim (Yani Rabbi Yisuzuñ niametiyle öğrendim, ve mütenebbi.[29]1.oldum) 28/29

ö.-e (ki mücerred igdizadır her bir Hristiana7.imanıñ temelini, ve bablarını, ve şurutlerini tariflene8.ve gereği gibi ögrene) 13/8

ö.-ebiliriz (Anca biz gidabı Şerifiñ çoğ semd11.lerinden öğrenebiliriz ki heç bir mahlugad gendiliğin12.den olmadı) 29/11, 42/8

ö.-ebilirsiniz (ve Laygos bundan öğrenebilirsiniz bulun2.duğunuz mesnete, ve memlegete göre) s/1

ö.-eceğiz (heman şimdi öğreneceğiz, aziz kitabıñ bu ge6.lamlarından) 50/5

ö.-eceksiniz (bu gi13.tabda çoğ arzuladığınız habarları duyacaksınız14. bilmediğinizi öğreneceksiniz) p/14, p/26, r/4, r/8, r/11, r/14, r/18, r/24, r/26

ö.-ib (Ve kendileri da zanaatı öğrenib) 1/9

ö.-ir (Zira hacan akıl öğrenir, ve mütenebbi olur) 39/9, 144/20

ö.-ir di (Hristian olacag adam ibdida19.diniñ bablarını öğrenir idi) 2/19

ö.-iriz (ki2.didaskaloslar Ekklisalarda nasihat eddigçe, öğreniriz3.dinimiziñ temelini, ve cemiy bablarını) 7/2, 28/10, 32/4, 50/6, 57/5

ö.-medikleridir (Rabbiniñ yolunu vacibi ü15.zere öğrenmedikleridir) 6/15, 8/14

ö.-meleri (ve medreseleriñ hıvzına çocuk23.larıñ ve genc uşaklarıñ öğrenmeleri, ve terbieleri i24.cin) 194/23

ö.-meliydiler (bu gibi bilgiyi8.diniñ tarifinden öğrenmeliydiler) 8/8

ö.-meliyiz (Burada igi şey öğrenmeliyiz) 28/15, 53/7, 230/18

ö.-memiş ısa (Eğer bunnarı o cema9.et öğrenmemiş ısa,didasgaloslarıñ nasihatleri o cemaete10.temel bulamaz) 8/9

ö.-meye (ve diniñ teme2.lini, ve bablarını öğrenmeye gadir idiler) 3/2, 170/15

ö.-meye (ibdida gendileri öğrenmeye) 14/18

ö.-meyen (ki dinimiziñ temelini, ve bablarını bilmeyen,5.ve öğrenmeyen Hristiannarda bir büyük meşreb bozgun6.nuğu var) 6/5

ö.-miş (İncili19.Şerifiñ imanı igdizası üzere öğrenmiş olmalı) 143/19

ö.-sinler (orthodoksos imanımızıñ her igdızalı şurudu4.nu ve babını orada tekmiil öğrensinler deyi) 4/4

[38]

öğrenil- f. öğrenme işi yapılmak

ö.-mesine (ve marife14.tlerden üstün olan Hristian dininiñ öğrenilmesine) 1/14

ö.-e (cemiy zanaatlardan bir zanaad yogdur, ki hoca 3.sız, ve tarifsiz öğrenile) 1/3

ö.-inca (Allahıñ bu gibi varlığı şübbesiz öğrenilince) 21/3

ö.-ir (İmdi ne kadar az ağıllı olsa bir adam, tarifsiz za12.naat öğrenilir deyemez) 1/12, 154/3, 189/6

[6]

öğret- f. belletmek

ö.-ir (Aziz gitab bize öğretir) 37/19, 60/17, 185/5, 220/21

ö.-ir idi (ki insan amelleriniñ12.doğru ölçülerini öğretiridi) 72/12

ö.-irler idi (ve vabdis olmaya11.isteyen gemaletli adamlara öğretirler idi pederiñ oğu12.lun, ve aziz ruhuñ bilgisini) 4/11, 4/12, 4/18, 4/19, 4/22, 4/25, 4/26, 5/5

ö.-mek (cünki o gemaledde diniñ temelini ve10.bablarını öğretmek mimkinsiz idi) 3/10, 3/23

ö.-meye (ve soñ19.ra borçları üzere hükümlerinde bulunan Hristiannara da20.öğretmeye) 14/20

ö.-meye (Abosoloslarıñ nasiheti eğer Allahdan olamasa gaygı, 10.sebeb gadir idi bunnara öyile bir ustalıklı guvvet öğret11.meye) 61/11

[17]

öğün- *f.* bir özelliği nedeniyle kendini yücelterek bunu abartarak anlatmak

ö.-ürüz (ve10.Allahıñ celalığına umuduile öğünürüz) 163/10

[1]

öğdür- *f.* öldürmek

ö.-meye (yâhod yardım18.ederlersa adam öğdürmeye, yâhod zulumgâra) 203/18

[1]

öğren- *f.* bilgi edinmek, bellemek

ö.+sin (ve bu türgece lisanna13.rı bilen hristiannarıñ cümlesi ondan öğrensın ieromenos14.lar,ve gosmigolar dinimiziñ tegmil elmini) n/13

[1]

öğüd *is.* bir kişiye yapması ya da yapmaması gereken şeyleri anlatmak için söylenen söz

ö.+ü (Baulosuñ öğüdü üzere biri birimizi muhabbetiñ , ve eyi27.amelleriñ heraretine gayiredlendirmeye) 125/26

[1]

öğün- *f.* bir özelliği nedeniyle kendini yücelterek bunu abartarak anlatmak

ö.-ereg (yâhod, vaz ederler öğünereg, ki bazı geleceğ za12.manda olacag maslaatları Allah onnara beyân eyledi) 187/11

ö.-meye (hadda6.hec bir vicud onuñ huzurunda öğünmeye) 130/6, 166/7

ö.-ür (yâni, ha17.can bir gimsa öğünür gendi amellerine, böyle fugara18.lığıñ zıddıdır) 190/17

[4]

öküz *is.* çift sürmekte ve kağı çekmekte kullnılan, etinden yararlanılan erkek sığır

ö.+leriñ (ve baggırdan yabılma ateş26.lenmiş öküzleriñ içine goyub gapadırlar idi) 76/26

ö.+ün (yâni, bir23.goçuñ, bir tegeriñ, bir öküzüñ, yâhod bir bu-24.zağıñıñ ganı günahları sildirmeye gadir olur demeg) 231/23

ö.+üne (Koñşunuñ avretine ve evine damah edmeyesin,15.ne mülğüne, ne kölesine, ne halayığına, ne öküzüne, ne16.yüg götüren hayvanına) 168/15

[3]

öl- f. hayatı sona ermek

ö.-dü (ki çüñgi bir gimse cümle için öl23.dü) 115/23, 118/27, 119/21, 120/24, 151/22, 164/19, 234/29

ö.-düg (ki günah3.dan yana öldüg, nasıl yaşayalım tegrar bu gü4.nahda) 165/3

ö.dürler (ki cümlesi öldürler. ve bu deyişadden so24.ñra gine Baulos söyler) 115/23

ö.-ecegsiñiz (yani18.gaygı gün yerseñiz bu meyvadan ölecegsiñiz) 96(1)/18

ö.-en (böyile gurbannar haç üzerine günahlarımız il1.çin ölen lekesiz guzu) 67/11, 175/18

ö.-ene (lakin imannılara, ki ölene gadar iytigad ilen21.ömür geçirdiler) 122/20, 199/2

ö.-enneriñ (Aziz kitab izlam eder bizi peg açığ kelamlarile ölen25.neriñ dirilmesi için) 157/25

ö.-meg (emma şimdi12.bizi bağlayan nomos ölmegilen, ezad oldug ondan) 166/12

ö.-mesine (ve zi19.yângere sahab olarak sebep verirlersa adam ölmesine bi20.riniñ ve öbiriniñ arasına fidne, ve nifag bragmayle) 203/19

ö.-mesiyidi (bu ki insan neslinin helaslığı i3.cin İbnullahıñ ölmesiyidi) 113/3

ö.-messa (heyi akılsız !egdigiñ nesne ölmessa, dirilmez) 159/6

ö.-meye (bragırlar fagir olanları açlıgdan, yâhod18.sougdan ölmeye) 204/18

ö.-meye (dördüncüsü. ölmeye) 104/26

ö.-meyeceğler (ve ne gadar insannar sağ bulunur23.larsa o vagıdda, onlar ölmeyeceğler) 159/23

ö.-ürler (ve fena adamların8.çoğları bu ömürde günnerini sefalar ile ve keyfler ile9.geçirereg ölürler) 43/9

[23]

ölcü is. bir niceliği o nicelik için belirlenmiş niteliklere göre değerlendirmek (krş. ölçü)

ö.+lerini (ki15.şeraadının ölçülerini görelim) 223/15

ö.+sü (ve Allaha magbul ö20.mürün ölçüsü bunnarda mevcut deyî hız eyile21.ye) 128/20

ö.+südurlar (ki Allaha mag11.bul ömürün bir galıbı ve ölçüsüdurlar) 217/11

[3]

ölçü is. bir niceliği o nicelik için belirlenmiş niteliklere göre değerlendirmek

ö. (ve cemiy26.figirlerini bunu ölçü dutarag bundan gulauzlana) 179/26

ö.+lerini (ki insan amellerinin12.doğru ölçülerini öğretiridi) 72/12

[2]

öldür- f. bir canlının hayatına son vermek

ö.-dü (İbdida Kayn nahag yere öldürdü gendi17.Kardaşı Aveli) 74/16

ö.-düglerinde (gezalig12.vetanın hızvı için asger olannar düşmanı öldürdü13.lerinde) 203/13

ö.-menin (yumrug ile3.ceyg etmeg, öldürmenin golayını göstürmeg) 203/3

ö.-meye (lakin götü ederler onnar ile suçsuz adamı6.öldürmeye gullananlar) 29/6

ö.-meyesin (Adam öldürmeyesin) 168/10

ö.-meyi (hergim yogarıda mestur olan tarig6.leriñ biriylen adam öldürmeyi) 203/6, 203/6, 216/24

ö.-mezlersa (ve eğer bu gibi ziyânnar insanı birden27.öldürmezlersada) 203/27

ö.-müş (İlahî Allah'ın şeraatının huzurunda mücerred10.adam öldürmüş gibi gazebe högm olur) 203/10

ö.-ürler idi (ya gürşun akıtarag öldürürler idi. bunları) 76/29

ö.-ürlersa (Hergimler adam öldürürlersa) 202/22

[12]

ölmezlig is. ölümsüzlük

ö.+i (ve4.bu ölümlü ölmezligi geyise gerek) 160/4

[1]

ölü is. hayatı sona ermiş olan

ö. (o zaman o adamın imanı ölü gâzib, ve nafile18.dir) 84/17, 98/19, 117/3, 128/2

ö.+dür (İman eyi amelsiz ölüdür) 164/1

ö.+ler (çoğ26.ölüler mezarlardan dirildi) 113/26, 157/26, 159/5, 159/14, 159/18,

ö.+lerden (ve insanın helaslığı için cefa çek24.diğini, ve ölülerden dirildiğini) 4/24

ö.+leri (cinleri ihraç edmesine, ölüleri dirildmesine8.savaşırdı) 111/7

ö.+lerimize (beşinci tem20.bihinde emr edmişidi bize atalarımıza, ve ölülerimize va21.cib olan riayeti edelim) 216/20

ö.+lerimizi (ki bu atalarımızı ve ölülerimizi yü-23.regden hulusane sevelim) 216/22

ö.+lerin (On birincisi. gözedirim ölülerin dirilmesini) 81/17, 121/12, 158/22, 158/26, 161/2

[19]

ölüm is. bir insan hayatının tam olarak sona ermiş olması

ö. (hadda zehir-[79]1.lenmeyelim öyle ölüm getirici zehirden) 79/1, 92/3, 96(1)/16, 96(2) /14, 96(2)/21, 96(2)/21, 104/26, 105/8, 111/23, 112/25, 120/11, 123/10

ö.+den (ve anı ölümden gurdarmasına gadir olana dualar ve9.yalvarmaklar) 107/8, 120/3, 158/12, 175/8, 218/9

ö.+e (ve seyirtler16.cümlesi ağızdan bu sır için şaatlığ eddiler gova17.lanırge da, ve ezietlenirge da, ve ölüme hazırlanırge18.da) 12/17, 61/17, 115/29, 117/25, 120/18, 203/2, 203/11, 203/11, 204/6, 204/29, 233/22

ö.+lü (ölümlü insanıñ, ve gus25.larıñ, ve dörd ayaglı hayvannarıñ, ve yerde sürü26.nenneriñ tasfirine değistiler) 21/24, 95/10, 160/4

ö.+süz (Yani bu aldanmış milletler24.ölümsüz Allahıñ ziginetini) 21/24, 30/18, 91/24, 92/8, 160/6, 163/3

ö.+süzdür (Üçüncüsü. Bu Allah gerestesiz, ve ölümsüz13.dür mücerred) 22/13, 32/8

ö.+süzlüg (ve bunnardan25.ibared oldu insana yüreğiñ gargaşalıgsız iraadlığı,26.ve inam oldu gendine ölümsüzlüg) 90/26

ö.+süzlüğü (bunu isbad eder canıñ bu23.ölümsüzlüğü da) 91/23

ö.+ü (lagin19.teniñ bu ölümü canıñ ölümünüda getirdi) 96(1)/19, 105/7, 116/8, 118/17, 120/13, 144/8, 149/20, 165/24, 221/15

ö.+üle (yani. gay23.gı gün yerseniz bu meyivadan, ölümüle befad ede24.cegsiniz.) 94/23

ö.+üñ (Cannı zatlarıñ taraf17.larınıñ bu gibi birbirinden çekilmesi, ölümüñ sebe18.bi olur onnara) 22/17, 47/18, 96(1)/27, 108/20, 118/10, 119/24, 120/1, 120/8, 157/18, 205/18,

ö.+üne (ve da ölümüne deg gastı25.garaz eddiler) 112/24, 113/9, 165/5, 205/3

ö.+ünü (lagin19.teniñ bu ölümü canıñ ölümünüda getirdi) 96(1) /19, 115/13,148/26

ö.+ünüñ (Hristozuñ defn olması ölümünüñ şübbesiz isba24.dıdır) 119/23, 122/6, 148/23, 148/28, 151/22

ö.+üylen (husussa, ki hac ölümüylen) 111/24

[74]

öm(ü)r is. (< Ar.‘umr) doğumla ölüm arasında geçen süre

ö.+ü (ve heb ömrü her fazilediñ demiz legesiz15.aynesi oldu) 111/14, 146/6, 208/14

ö.+ümüzü (ve emreder cü7.mlemize ömrümüzü geçirelim ya Ruhani ömrünü bigir8.liğiyle) 206/7

ö.+ünde (bu perü5.şan halde bulunan insannardan ömründe günah etmeye6.ni bulunmadı)48/5

ö.+üne (ve netice ademiñ ömrüne8.ve canına igdizalı cemiy eyiligleriñ gayreti) m/8

ö.+ünü (Ömrünü go19.valanmayle başladı) 75/18, 75/19, 104/15, 104/17, 111/23, 151/25, 203/27,

ö.+ünüñ (ve cemiy züryedine destan eyiledi uzun ömrü12.nüñ golayıylen) 71/12

ö.+ üñüze (ki bunnariñ yogluğundan ömrüñüze, ve ca3.nıñıza ne gadar zarar olduğu görünürüdü) m/2

[15]

ömür is. (< Ar. ‘umr) doğumla ölüm arasında geçen süre

ö. (gadim adalardan bu8.gadar gayretli emegler ile temellenen imanımızıñ ömür ve9.rici puñarlarını terg edereg) 15/8, 42/24, 43/10, 43/20, 44/1, 52/28, 72/29, 81/9, 92/14, 106/6, 109/12, 122/21, 128/3, 128/5, 129/17, 129/17, 134/17, 161/5, 164/12, 181/7, 185/2, 197/19, 201/26, 207/26,

ö.+de (ve öbir nihaedsiz ömürdeda tügenmeyen ezietlerde galır26.lar) p/25, s/9, 17/6, 43/1, 43/5, 43/8, 43/16, 43/18, 44/14, 85/1, 140/14, 194/28

ö.+dedir (iman (Baulosuñ yükseg [85]1.elmine göre) fagad bu ömürdedir) 85/1

ö.+den (Bu ömürden başga bir fesadsız ve ebedi ömür varı-[43]1.dığına) 42/24, 157/13, 205/27, 205/27,

ö.+e (ve öyle gulauzlansın16.lar hristianniğa yagışan ömüre) n/16, 104/28, 148/24, 158/12, 163/6, 224/24

ö.+i (Ru3.hani hallerine gereği gibi vakıf olub peg ihtizalı gö4.rünen ömürü din işlerini fehm eddiğim için [Th2.]/4

ö.+leri (Zira bu anegadar Kiriagodromionlar,ve Egglisa- [K1.]1.mızıñ bazı tesbihatları, ve bazı Azizlerimiziñ ömür2.leri) [K1]/2

ö.+lerinde (bu22.düñyâda da bitün ömürlerinde yüregleri derdli) p/22, r/22, 1/10, 76/17, 122/27

ö.+lerine (ve bunnarı ömürlerine vefa edecek işleriñ sa24.apları edmeye) 198/23, 206/2, 210/10

ö.+lerini (ve hec yeñilmeib bu ömürlerinida rahad ge22.çirsiñler) [ks]/21, r/21, 2/8, 45/27, 156/20, 162/24, 179/1, 196/15

ö.+ü (ve cennetiñ gayıtına osangın17.nıg, ve sayır götülügleriñ cümlesi meydan alıb fagir18.adamlara bu ömürüda mihnetli ederler) m/18, s/8, 2/3, 153/6, 161/2, 162/22, 205/19, 205/20, 208/2, 220/27

ö.+ümü (mesela. borcluyum ömürümü hıvz edmeye5.tabiyetiñ nomosu üzere) 172/4

ö.+ümüz (Zira ömürümüz bizim rızamıza hevale de17.ği) 205/16

ö.+ümüzde (ve müddeti ömürümüzde unudmayalım çocuglug10.dan beri bunnardan aldığımız terbieyi ,ve nanı nimet) 198/9, 223/29,

ö.+ümüze (altı gün bragdı ömürümüze2.igdiza eden maslaatlarıñ icrasına) 192/1, 221/17

ö.+ümüzü (ve10.igdiza eddiğinde ömürümüzü dahi esirgemeyelim itibarı11.ve izzeti için düşmannarına, ve asılarına, ve hianetleri12.ne garşı) 199/10

ö.+üñ (ve bundan soñ19.rada nihaetsiz ömürüñda cefalı yerine götürürler) m/19, [ks]/18, [ks]22, 27/8, 32/14, 99/16, 110/29, 144/14, 149/1, 156/2, 157/2, 157/10, 158/1, 158/14, 164/6, 191/25, 194/27, 205/18, 205/21, 206/7, 206/11, 217/11, 218/11, 219/18, 223/28, 224/4,

ö.+ün (ve ördi günnerinde ömürün 24.zahmetlerine cüzi feraglanma için ruhsad veriliyorusa25.yeyib içmeye, ve geyiflenmeye) 195/23

ö.+ünde (Hristiana, mimgin3.değildir bitün ömüründe faziletiñ yolunu yürüme4.ye) 10/3, 45/10, 188/17, 194/20

ö.+ündeygen (ve daha vicutile bera27.ber olan ömüründeygen) 194/27

ö.+üne (yâhod nasıl dokunacag başka bir gimsanıñ ömürü22.ne) 171/22, 196/14, 144/10

ö.+üne (adam gendinde unudmalı, ve ömürüne20.cemiy haznelerinde bir şeyi değil gibi hor bagmalı) 172/19

ö.+ünü (On igincisi. Ve geleceg dehiriñ ömürünü19.amin) 81/18, 144/10

ö.+ünün (ve vicutile bera19.ber gecirdiği ömürünün her zuhrietini bu Allahın ga20.derine hevale eder) 189/19, 235/2

ö.+ünüzde (Ada hag25.gını, ve ananañıza babañıza bitün ömürünüzde o26.lan borclarıñızı) r/25

ö.+ürde (Ve çüñgi biz halea bu çok cefalı ömürürde ya-22.şarız) 224/21

[124]

öñ is.

1. is. önceden

ö.+den (ve8.haberler göndürüb kitabıñ basılmasına igdiza eden me9.sarifler için aded üzere öñden biraz para istedilerisa) o/9

2. is. birinin ilerisi

ö.+ünde (İlla cümlesi gözleriniñ öñünde çılbag, ve23.örtüsüz bulunurlar) 23/22, 80/7, 121/10

ö.+üne (ve canavarların öñüne atarlar idi bunnarı parcala22.sınnar dey) 76/21, 150/7, 159/15

[7]

ör- f. mec.atmak

ö-erlersa (ve bazı defa sayrılara ifdiralar örerlersa, zemm e5.derlersa) 196/4

[1]

ör- f. oluşturmak

ö.-meye (yâhod22.sözünü çok hilaflarilen örmeye öyle adam mücer-23.red ta o zahmetleri çegeceg gendisida başgalarından24.bedel üzere) 215/22

[1]

örf is. (< Ar. ‘urf) gelenek

ö.+lû (Bunun için örflü emirler tesir edmez bu maslaata) 136/10

[1]

örneg is. bir şeyin benzeri, tıpkısı, kopyası (krş. örnek)

ö. (İl7.kincisi Allahın gorgusunu yüreğinde duta dindar18.lığa örneğ için) 139/18

ö.+ler (ve bunnara fena örneğler vermeye) 198/18

[2]

örneg al- f. birini ya da bir şeyi ölçü olarak almak

ö.-malı (ha13.zireti Avraamı mücerred örneğ almalı) 65/13

ö.-masına (Ve bu gibi dışarı nişaneler ibadedde28.çog faydalıdırılar sayrıların örneğ almasına da) 38/28

[2]

örneg ol- f. davranışlarıyla başkasını heveslendirmek

ö.-du (Evanın böyle mu24.halifeti bir zararlı örneğ oldu Adama) 95/24

ö.-maya (illa gen19.diler da evlatlarına eyi örneğ olmaya) 198/19

[2]

örnek is. bir şeyin benzeri, tıpkısı, kopyası

ö.(ğ)+i (ve hem gendinin Aziz ömrünü amel16.lerimiziñ örneği) 104/16

ö.+leriñ (ve a10.hiretiñ tegmil rahatlığına gayıdlandırır eyi atalarımı11.ziñ, eyi tarifleriñ, ve eyi örnekleriñ vasıtasıyla) 35/11

[2]

örselen- f. örseleme işine konu olmak

ö.-ir (ha14.çan bir günahdan zamiri örselenir) 152/14

[1]

örti is. örtmek için kullanılan şey

ö.(ve sayir örti günnerinde cümlemiz bir20.ligde Allahıñ secdasına) 191/19

ö.+ler (dürlü örtiler dutarız19.Allahıñ inayedlerini) 156/18

ö.+lerinden (ve bunnarıñ örtilerini, Rabbiniñ örtilerinden7.ziyâde ziğnetlendirmemiz) 179/6

ö.+lerini (ve bunnarıñ örtilerini, Rabbiniñ örtilerinden7.ziyâde ziğnetlendirmemiz) 179/6

ö.+niñ (ve bu sebeb için semavi megânnar13.da olacag azim örtiniñ, ve parlag Baniyuriniñ ziğ14.netinden mahrum olacaglar) 197/13

[5]

örtü is. örtmek için kullanılan şey

ö.+lü (yâhod çeşid örtülü sözler o13.guyarag bir Şeytani feyilile başgaları aldadırlar) 175/12

ö.+sü (lakin yer yüzünde insannarıñ öñünde insan11.nıgı örtüsü altında saglı idiler) 121/11

ö.+süz (İlla cümlesi gözleriniñ öñünde çılbag, ve23.örtüsüz bulunurlar) 23/23

[3]

örül-f. oluşturulmak

ö.-düysa (ve her nasaad ve tarz ilen örüldüysada, iytigatile,9.ve heraretile diğnenmeli) 196/8

[1]

öşür is. [Ar. ‘uşr] toprak ürünlerinden alınan onda bir vergi

ö. (bu Avraam Melhisede-26.giñ İerosinisiniñ isbatı için ona öşür verdi) 236/26

[1]

öte is. bir şeyin arkadan gelen bölümü

ö. (ondan öte zorlatma aglıñı) 12/19

ö.+den ((bahusus bir imana, ki dünyada öteden berü aded ol12.muş) 129/11, 156/23, 177/17

[4]

ötürü *ed.* birşeyden dolayı

ö. (bu iyi sebeblerden 9. den ötürü) 36/9

[1]

öüd *is.* bir kişiye yapması ya da yapmaması gereken şeyleri anlatmak için söylenen söz (krş. öğüd)

ö (il11. la nasihed, ve öüd tesir eder) 136/11, 137/19

ö.+ler (hadda28. Bnevmatikostan ibdida Ruhani nasihedler , ve öüd29. ler ala doğrulan nietiniñ gavilenmesine) 151/29

öyile *zrf.* onun gibi

ö. (hadda zehir-[79]1. lenmeyelim öyile ölüm getirici zehirden) 79/1, 123/7

özür *is* (Ar. ‘uzr) kusur, bozukluk

ö. (ki vicut27. lerinde özür yoğigen , ve çalışmaya gadir igen) 211/27

özür edme *f.* (Ar. ‘uzr+ edme) kusur etme

ö.+yle (ve anneriñ figirleri mabeyinlerinde nö19. bedile biri birine davacı olarak ya özür edmeyle) 169/19

özür et- *f.* (Ar. ‘uzr+ et-) kusur etmek

ö.(d)-erler (yâhod bu A117. laha özür ederler nahag ve merhamedsiz deyi) 185/17

P

pag *sf.* (<Far. pāk) temiz

p. (Dördüncüsü. Allah cemiy ruhlardan, eñ pag bir10. ruhdur) 23/9, 42/5, 44/19, 60/1, 90/22, 92/18, 93/28, 96(1)/23, 99/6, 119/19, 161/9, 179/22, 181/10, 189/4, 207/26, 213/11, 213/20, 220/4

p.+ligde (imanda , ifedde (pagligde) numune olmalı) 153/10

[19]

pagle- *f.* (<Far. pāk+T.le-) temizlemek

p.-di (ve cemii günah12.larımızı silib bizi pagledi) 148/12

p.-r (vabdisma20.yle siler, ve pagler günahları) 127/20

p.-yeceg (Hri2.stosuñ ganı ne gadar daha ziade pakleyeceg zamiriñi3.zi ölü amellerden) 117/2

[3]

pagleme sf. (<Far. pāk+leme) temizleme

p.-ye (ve eğer agılsız hayı17.vannarıñ ganı teniñ legelerini paglemeye gadir olu18.yor usa) 67/17

[1]

paglen- f. (<Far. pāk+T.len-) temizlenmek

p.-digden (Vabdismanıñ vasıtasıile günah9.larından paglendigden soñra) 151/9

p.-ir (ki ruhl gudüsüñ nâmetiile can21.günahlardan yeykanıb paglenir) 141/21, 143/12, 144/6

p.-mesine (aglıyle bir adeş icad eddi gü2.nahlarıñ paglenmesine) 132/2

[5]

paglık is. (<Far. pāk+T.lık) temizlik

p.(ğ)+ıñ İbatetiñ dadı, paglığñ gıyımeti

[1]

para is. devletçe bastırılan, üzerinde değeri yazılı kağıt veya metalden ödeme aracı

p. (igdiza eden me9.sarifler icin aded üzere öñden biraz para istedilerisa) o/9, o/12, 61/14, 209/19, 212/8

[5]

parala- f. parçalamak

p.-dı (ve şügr eddigden soñra paraladı, ve dedi,11.ki alıñ ve yeyiñ bu benim tenimdir) 146/11

p.-yıb (ve ekmeği paralayıb talabelerine tagsim eddi) 147/12

[2]

parca is. [Far. pârçe] bir bütünden ayrılan

p.+sıdır (Ve bir gimse zannedmesiñ, gi20.canımız ilehi tabietiñ bir parcasıdır)
32/20

[1]

parcala- f. parçalara ayırmak

p.-sınnar (ve canavarlarıñ öñüne atarlar idi bunnarı parcala22.sınnar deyi) 75/22

[1]

parla- f. ışık saçmak

p.-yacag (Zira o zaman Allahı yüz yüze göreceğiz, ve3.o zaman saltanatı güneş
gibi parlayacag) 85/3

p.-yacaglar (o zaman adiller Bel 1.derleriniñ melgutinde güneş gibi parlayacaglar)
160/11

[2]

parlag is. parlayan ışıldayan, pırıltılı olan

p. (ve eñ parlag cumhur-[46]1.leriñ ve eñ üslublu högümleriñ yıgılmalarına)
45/29, 63/6, 78/21, 88/19, 96(1)/23, 161/16, 197/13

[7]

paya is. (Far. pāye) rütbe

p.+ları (yâhod onnar, ki hökümleri ve payaları ilayıgsızla7.ra, ve götülere
verirler) 211/6

[1]

peçare sf. (Far. bī+ Ar. çāre) çaresiz

p. (peçare halini görmeyle) 47/10, 47/17, 50/16, 50/26, 52/1, 89/4, 89/15,
96(1)/8, 98/1, 129/19, 196/14, 210/21, 218/10

p.+sin (Ve bilmeyorsuñ ki17.peçaresin, ve zelilsin, ve fagirsın, ve alilsin ve
üry18.ansın.) 51/17

[14]

peçarelig is.(Far. bī+ Ar. çāre+T.lik) çaresizlik

p.+de (yâhod böyüg peçareligde bragır6.lar) 182/5

p.+den (İnsan cinsi gendiliğinden bir umud bulamaz idi bul8.eñ cetin peçareligden gurtulmaya) 98/17

p.(ğ)+e (yani, pe29.çareliğe gul oldu) 96(1)/29,) 96(2)/7

p.(ğ)+imiziñ(ve peçareligimiziñ hillesiz tagririyle.5.ve töbeye gelen asodos evladiñ ta o cevablariyle) 221/4

p.(ğ)+ini(Anca bundan şu figire sabmama23.lıyız ki Hag Taale insanıñ peçareliğini acımaz) 49/23

p.+ler (ve böylece cemiy peçareligler bu fagir insa22.nıñ başına birigir) 49/21

p.+leri(ve bu tahsira13.dlar peçareligleri, ve emrazları getirdiler) 96(1)/13

p.+lerine (ki bu peçareliglerine zeyin vermeyor5.lar) 51/4

[9]

pederyane sf. (<Far. pederāne) pedere yakışır biçimde

p. (yâhod mamirliğ,19.mücerred Allahıñ pederyane rızasından) 34/19

[1]

peg zrf. alışılmış olandan çok

p. (Ru3.hani hallerine gereği gibi vakıf olub peg ihtizalı gö4.rünen ömürü din işlerini fehm eddiğim için) [Th2.]/3, [Th2.]/9, [Th2.]/14, [Th2.]/20, i/3, i/5, m/20, 3/26, 7/7 20/14, 26/7, 28/25, 35/16, 35/18, 35/19, 44/4, 44/20, 50/17, 51/9, 51/23, 53/22, 60/9, 65/25, 72/15, 75/3, 75/10, 80/5, 80/8, 82/2, 96(2)/4, 96(2)/15, 97/23, 97/26, 101/18, 101/27, 119/6, 122/19, 122/21, 128/9, 129/7, 139/16, 148/19, 150/24, 156/2, 157/24, 176/12, 179/16, 180/3, 184/12, 186/3, 190/12, 191/11, 209/13, 209/14, 209/18, 212/19, 213/21, 223/5

[58]

pegala zrf. çok iyi

p. (Gendisi tegmil elm ile bitün yeri ve28.göğü evvelinden terdib eddiği pegala niyet üzere tedbir29.eder) 33/28

[1]

peglinde *is.* şeklinde

p.(yani. Aziz ruhda gögercin peglinde4.üzerine enib kölkeledi) 87/3

[1]

peragende *sf.* (Far. perākende) dağılık

p. (ve Yehudilerin dağılıb perakende olacaklarını) 59/14

[1]

perde *is.* bir şeyin üzerine gerilen örtü

p.+siz (yani biz cümlemiz perdesiz yüz i26.le rabbiniñ ziğinetini Ayine içinde seyirlenereg ta o tasfire27.resimleniriz ziğineten ziğinete) 73/25

[1]

perhiz *is.*(< Far. perhīz) diyet

p.+siz (muhabbedsiz,15.ahd bozucu, ifdiracı, pehrizsiz, tecavüz, salih kim16.selere) 125/15

[1]

perhiz et- *f.* (Far. perhīz T. et-) diyet yapmak

p.(d)-erler (negadar adamlar oruc dutarlar, ve bazı yeme27.glerden perhiz ederler) 181/27

[1]

perüşan *sf.* (< Far. perīšān) düzensiz

p. (ve hem bu fani dünyâda perüşan) [Th1.]/9, 39/28, 48/5, 51/1, 51/20

[5]

perüşanlıg *is.* (Far. perīšān+T. lıg) düzensizlik

p.+līg (yâhod zenginnig, perüşanlıg, yâhod mamirlig, 19.mücerred Allahıñ pederyane rızasından) 34/18

[1]

peydag et- *f.* ortaya çıkarmak

p.(d)-iyorlarsa (Yani bazı aldanmış milletler gögde ve yerde çoğ17.Allahlar peydag ediyorlarsa da) 21/17

[1]

peydag ol- *f.* ortaya çıkmak

p.-sunlar (ki turgca li29.sanını bilir didasgaloslar peydag olsunlar) m/29

[1]

peydah ed- *f.* ortaya çıkarmak

p.-diler (ol Milletler, ki ağnaşılmaz bir aldanmadan zabd22.olunub çoğ çeşid mahlugadlardan Allahlar peydah23.eddiler) 174/23

[1]

peydah et- *f.* ortaya çıkarmak

p.-meyle (ya yâhod beynamus oynunnarile asıl azizleriñ li6.psanosları gibi taglid kemigler peydah etmeyle) 212/6

[1]

peydah ol- *f.* ortaya çıkmak

p.-du (içeri22.düşmannarıda peydah oldu) 77/22, 90/24

p.-dular (yani. bizden25.peydah oldular, emma bizden değildiler) 77/25

[3]

pisevo *f.* [Yun. pistevo] inanmak

P.+nun (bu egglesia için ihdizası üzere söyleye12.ceğiz Pisevonun tarifinde. yani. imanın icmalinde) 70/12, 164/2

[2]

pisevogia is. [Yun. pisevogia] inanılırlık

p. (Aziz eglisanıñ tarifine zıd gelereg imanıñ18.icmaline (yani pisevogia.)bu Aziz Ruh için oğul19.dan da gaynar deyi zam eddiler) 126/18

[1]

pisevota is. Yun. inanılan

p. (bu Aziz Ruhıñ haggında10.bu sebebdan denildi diniñ icmalında. (pisevota) 128/10

[1]

pnevmatikos is. Yun. manevi baba

p.+a (Allahıñ huzurunda gibi günahlarını pnev25.matikosa doğru tagrir edereg) 134/25, 149/17

[2]

psalmos is. Yun. mezmurlar; Zebur'un surelerinden her biri

p.+ta (ve eğer psalmostadediysa , ki kâfirler şeraad10.vagında dirilmeyecegler) 158/9, 229/20

p.+uñ (Bunu15. göstürür yüz üçüncü psalmosuñ bitünü da) 34/15, 232/10

[5]

psarisaios is. Yun. balık satıcısı

p.+lardan (helas edicimiz gendisi8.beyân eyledi bu tagsimi psarisaioslardan sıval olundu9.ğunda Allaha borc olan) 171/8

[1]

pubarez is. (< Far. butperest) puta tapan (krş. pudbares)

p.+leriñ (Ve dahi cümlemiz bilmeliyiz, ki pubarezleriñ çoğ9.alimdarları dünyanıñ yaradılmasına çoğ çeşid al10.danıb yañıldılar) 29/8

[1]

pud is. (< Far. but) ilkel toplumlarda doğaüstü güçleri olduğuna inanılan canlı ya da cansız nesne (krş. put)

p. (Zira böylelerin malı, ve işgembe23.si bir pud gibidir) 180/23

p.+lara (Milletlerin cümlesi dürlü hayvannar10.boğazlayıb Allah deyî tabdıgları
pudlara gurban ge11.tirirleridi) 66/10

[2]

pudbares is. (< Far. butperest) puta tapan

p.+lerden (ve hacan15.Babası ve Anası isterler gendini helaslığın
yolundan16.uzadmaya, nasıl olmuşusa hristiannar pudbareslerden) 72/16

p.+lere (bu pudbareslere uy18.gundurlar negadar insannarda mallarına, ve
garınnarına19.gul olurlarsa) 180/17

p.+lig (bunun için Aziz gidab altuna ve gü25.müşe olan azgın sevdayı pudbareslig
tabir eder) 180/25

p.+lığın (ve aziz secdası,[184]1.pudbaresliğin büyüğ günahına düşebilir) 184/1

[4]

puñar is. kaynak

p.+ı (ve her fa5.ziletiñ puñarı. İbatetiñ dadı, paglığın gıyımeti, 6.mazlımlığın, ve
alçak gönüllülüğün lezeti, ita7.atın ve merhametiñ havesliği) m/5

p.+ını (Zira Hristozu gendine gabz eden2.insan, bakışlarınında puñarını gabz
eder) 149/2, 216/19

p.+larını (gadim adalardan bu8.gadar gayretli emegler ile temellenen imanımızıñ
ömür ve9.rici puñarlarını terg edereg) 15/9

[4]

pus is. görüşü etkilemeyen hafif sis

p. (İlla bir23.peg garannıglı pus döner idi insannarın akıllarında) 97/23

[1]

put is. [Far. but] ilkel toplumlarda doğaüstü güçleri olduğuna inanılan canlı ya da cansız
nesne

p.+lar (ve başga hayvannarıñ tasfi15.rine putlar yabdırıp Allahlardır deyi secda ederle16.r idi) 180/15

p.+larına (bazıları daş ve altun, ve6.gümüş putlarına tabdılar) 19/6

[2]

putbarez is. (< Far. butperest) puta tapan

p. (ve bunıñ eyi amelleri dahi esgi put18.barez alimdarlarıñ amelleri gibi temelsiz bulunurlar19.her mihnet vagdında) 5/18

[1]

R

rated is. karar verebilme gücü

r. (Lakin insanıñ rated högmü bozulmuş olur udu) 26/12, 26/19

[2]

rated ed- f. karar vermek

r.-diler (Kelisayı şerifimiziñ Aziz pederleri az cevaba rated ed16.diler bu dinimiziñ bitün tarifini) 79/16

[1]

radet is. karar verebilme gücü

r.+iyle (diniñ bilgisi28.ni, ve her biri lisaniyle igrar edmesini, ve radetiyle ga29.bul edmesini isterler idi) 2/28

r.+iylen (Oldu ki insan gendi radetiylen ilehi tembihi depelediği12.için) 49/11

[2]

rafazı is. (Ar. râfızî) terk eden, ayrılan

r.+lar (doğru dine mugayir bir zıd sözleri, ve29.tarifleriyle her bir zemanda böyle heyibedli rafazılar[78]1.Aziz egglisanıñ ciğerlerini daha ziade barçalarlar idi) 77/29, 78/3, 138/24

r.+lardır (böyle hasım26.ler, Eretiki tabir olan rafazılardır) 77/26

r.+larıñ (Hemi dahi rafazılarıñ yağnış fikirleri ve sözleri dini21.miziñ gerçeğliğini gavi dutannarı daha parlag göstü22.rürler) 78/20, 79/20

r.+lıgları (şimdiki vakıdlarda Hristiannarıñ20.arasında bir böyüg fidne görüyoruz bu üç eñ bö21.yüg rafazalıgları (ayresisleri) 131/21

r.+lıglarıñ (azim Athanasios Bederimiziñ dediğine göre, tefdiş28.siz iman edelim demeg sayrı rafazılıglarıñ(eresisleriñ)29.cemiysinden daha büyük eresidir) 10/28

r.+lıglarını (ve yağnış rafazılıglarını garıştırırlar) 131/15

r.+lıglarıylen (Yañlış mesebliler, ki zararlı rafazalıglarıylen28.Allahıñ gerçeğine hille gatarlar) 176/27

[10]

ragam is. (< Ar. raqam) sayıları gösteren işaretlerden her biri

r.+ında (Bu kidabıñ ilg tarafınıñ altıncı ragamında dün15.yanıñ yaradılması için) 88/14, 96(2)/8, 130/22, 152/26, 154/1, 174/6, 188/22

[7]

rağbed is. (< Ar. rağbet) istek, arzu, ilgi

r. (acaba ehdibar ve rağbed u15.mudumu bu işe heraredlendirdi bunnarı;mücerred oda16.değil) 61/14, 214/21

r.+siz (Zira dayıma rağbedsiz,26.ırsız, ve beyhude adam bilineceg) 215/25

[3]

rağbet is. (< Ar. rağbet) istek, arzu, ilgi (krş. rağbed)

r. (Zira bunu Melayiglerden cüzi eygin12.yabdı ziğnet ile ve rağbet ile taclandırdı bunu) 91/12

r.+i (ki cümle hristiannar7.borcludurlar vacib olan iydigatı, ve rağbeti vermeye8.kelisayı şerifiñ çobannarına) 154/7

r.+ine (yâhod nasıl dokunacag başga bir gimsanıñ ömürü22.ne, yâhod rağbetine cevabile) 171/22, 198/8,

r.+ini (. Zira ol adamıñ9.rağbetini kirletir) 214/9, 215/4, 215/24

r.+leri (eğerda bunnar peg şirin, ve hoş görünürlerse , rağbe12.tleri, varyetleri, agrabaları) 191/12

[8]

rağbetlen- f. (Ar. rağbet+T. len-) istemek

r.-sinner (ki10.başgalarından Azizler zann olunub rağbetlensinner) 176/10

[1]

rahib is. (<Ar. rāhib) hristiyanlarda genellikle manastırda yaşayan evlenmemiş papaz; keşiş

r.+leri (Badrigleri, Arhiereasleri, ve rahibleri, ve dindar5.Badişahları cem edib) 133/4

r.+lerinde (ve eğer bizim aziz Ke15.lisanın bazı rahiblerindeda yağniş iydigadlar , ve bed a16.dedler bulunurlarısı) 133/15

[2]

rahim is. (< Ar. rahm) döl yatağı

r.+de (İsyanın meşhur12.nebiliği tegmil oldu Bikir rahimde böyle bir hamilelig13.olmasında) 103/12

r.+e (ibnullahın rahime alınması tabiedden üstün,18.ve legesiz oldu) 103/17

[2]

rah(i)m is. (< Ar. rahm) döl yatağı

r.+inde (Yerin yüzüne enib2.mübareglenmiş bikir Meryemiñ rahminde ten aldı) 103/2

r.+inden (Zira hadiyiler (hadimler) var, ki a5.na rahminden böyle doğmuşlar, ve hadiyiler var) 208/5

[2]

rahmani is. (< Ar. rahmānī) ilahi

r. (sangi gözlere görünen işaredile8.mesh olunanlara guvadı rahmani verilirdi) 108/8, 110/4, 110/13

[3]

rahmet is. (< Ar. rahmet) bağışlama, merhamet etme

r.+li (ve bazı Azizlerimiziñ ömür2.leri, ve Eksomologitarion rahmetli Agios Ankiras kur se 3.rafimden) [K1.]/2

[1]

rakam is. (< Ar. raḳam) sayıları gösteren işaretlerden her biri

r.+ında (bu kitabımızıñ ilg tarafınıñ on iginci rakamında9.isbad olunduğu gibi) 157/8, 160/28

r.+larıñ (Ve 32. rakamlarıñ sıralarında mesturdur) 97/19

rayia is. (< Ar. re‘āyā) boyunduruk altındaki halk

r.+larını (heramiler gibi yâhod23.rayialarını cılbadan zabitler gibi) 208/23

[1]

rayigân sf. açık, belli

r.+dır (İlehi ilimden gizli18.varmı bir zad; eñ gizli olan şeyiler, peg rayigândır 19.Allahıñ ilmine) 101/18, 216/14

[2]

reca is. (< Ar. recā) dileme

r.+mız (ve canımızıñ helaslığını gendinden dileyelim,25.recamız Allaha magbul olduğuna hec bir şübbemiz26.olmayarag) 220/25

r.+mıza (yâ28.ni, recamıza bu gelamı zamm edereg) 220/28

r.+ları (ki her bir vali badi19.şaha recaları fagad gendisi için edmez) 36/19

r.+ler (yâhod yüreğimiziñ heraretinden tarıflendiği25.recaler) 40/25

r.+yle (hadda recayle canımıza faydalı o-9.lannarı gendisinden alalım deyü) 220/8

[5]

reca ed- f. (Ar. recā+T.ed-) dilemek (krş. reca et-)

r.-meliyiz (. bu sebep için biz reca edmeliyiz28.dayıma semavi Bederimize) 78/27

[1]

reca et- f. [Ar. recā+T.et-] dilemek

r.(d)-ennere (ki yanında hazırdır, ve gendine reca edennere eyivaz ve²³.rici olur)
42/22

r.(d)-er (ve tarigler üzere birleştirmegile, reca²⁶.eder Allaha cemiy hristiannarile
beraber) 154/26

r.(d)-ereg (Ebis¹³.gobosumuz gelib bir kitab türgcaya tercüma olub¹⁴.basmaya
verilmesini reca edereg) o/14

r. .(d)-erim (Yisus Hristos efendimiz. imdi herareti¹¹.le reca ederim) [K1.]/11

r.(d)-eriz (bu sebeb icin bu eyi umu¹ l.dileda cesaretlenereg yetig imanile, ve alçağ
göñü¹².lile reca ederiz sana) 223/12

[5]

recul is. Ar. yiğit, mert

r. (ve resul namıyle bu husmete 21.recul adamlar seçti) 56/21, 211/7

[2]

red ed- f. (Ar. redd+T. ed-) verilen veya yapılması istenen bir şeyi kabul etmemek

r.-diler (bunuñ gendisini²³.geldigde ağnamadılar, ve gabul edmediler, red eddiler)
112/23

r.-mesa (eğer bir gimsa bana geldiğinde red ed²⁴.mesa Babasını, ve Anasını, ve
Avredini) 172/24

[2]

red et- f. (Ar. redd+T. et-) verilen veya yapılması istenen bir şeyi kabul etmemek

r.(d)-er (Hem dayima eyilig edmeyi ister, ve hem dayima götü²⁷.lügü red eder)
25/27

r.(d)-erler (ki cevabilen igrar⁷.ederler Allahıñ gaderini, lagin amelile red ederler)
175/7

[2]

ref olun- f. (Ar. ref+T. olun-) yükseltilmek

r.-ub (gendi ganını dökdüğden16.soñra, encamı stavros üzerine ref olunub) 113/16

[1]

remiz is. (< Ar. remz) simge

r. (Zira Abosolosuñ isbatına göre. “ şimdi a11.yineden remiz ile görürüz) 161/11

[1]

resim is. (<Ar. resm) varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kağıt, bez vb. üzerine yapılan biçimleri

r. (Vicut ilen olan sec6.da sağ el ile yüze Sdavrosu resim edmeden) 38/6, 116/15, 170/2

r.+ler (ve çoğ senelerden evvel Beyigamber14.lerden haberi verilmiş ve gurban ile , ve resimler ilen15.evvel işaredlenmiş) 62/14

r.+leri (. Nomosun sayrı isaredli resimleri içinda bu13.gibi figirde bulunmalıyız) 68/12

r.+leriñ (ve nişaneleriñ, ve resimleriñ tegmil23.olduklarını göstürdüğünden başga) 57/22

r.+leriyle (dünyada bulu5.nan böyüg badişahlıglarıñ tebdil olacaglarını i6.simleri ve resimleriyle beyân ederler idi) 59/6

[7]

resimlen- f. (Ar. resm+T. len-)resminin yapılması

r.-iriz (Ayine içinde seyirlenereg ta o tasfire27.resimleniriz ziğineten ziğinete) 73/27

[1]

resul is. (Ar. resül) bazı bilginlere göre kendisine kitap indirilmiş peygamber

r. (ve20.körlüğünü Beyigamber, ve resul namıyle bu husmete 21.recul adamlar seçti) 56/20, 79/21, 81/13, 83/9, 84/22, 106/16, 155/6, 162/17, 166/14, 219/23, 230/11, 230/19, 232/15

r.+e (21.Dördüncüsü. vukuf olalım, ne için resule da de22.nilir) 135/21

r.+edir (Bu Egglise birdir, azizdir, ummumandır, ve resul20.edir) 130/20

r.+igda (bu bir ve Aziz, ve ummuman Egglisamız; bu se23.beb için resuligda denilir) 135/23

r.+iñ (Pau3.los resuliñ bu gelamı üzere) 73/3, 73/20, 83/17, 104/29, 128/22, 180/1, 207/14, 214/1, 235/17

r.+lara (nasıl ki gendisi6.çok defa dedi idi resullara evvelinden) 120/6

r.+ler (ve bu gadar Beyigamberler, ve Resul28.ler birleşereg böyle bir acayib iş edeyidiler) 61/28, 136/14

r.+lere (Yisus Hristos asemaya alındıgdan soñra , resullere2.ve cemii dindarlara Aziz Ruhı göndürdü) 126/1, 126/6, 147/2

r.+ler idi (ve bu14.Aziz Ruhıñ aledleri, ve vasıtaları Beyigamberler, ve15.resuller idi Pedros Abosolosuñ bu kelamına göre) 58/15, 129/1,

r.+leri (ve Resulleri bu emrini her22.gemaliyle tegmil ettiler) 69/21

r.+leriñ (ezelsiz Allahıñ emri üzere Beyi7.gamberleriñ gelamları ile, ve resulleriñ, vaazlarıyle8.şimdi beyân oldu) 57/7, 61/24, 62/3, 83/12, 126/16, 129/4, 129/26, 133/26, 133/27, 135/23, 135/29, 153/24

r.+lerinden (hacan inciliñ sahiliği ibdida me15.sih gendisinden, ve akabince resullerinden vaz olundu16.bitün dünyaya) 73/15

r.+üñ (illa añsızdan24.ve acayib tarikile tebdil olacaglar resülüñ bu is25.batına göre) 159/24

[48]

resulollah sf. Ar. Allah'ın resulü

r. (Allahıñ azim merhameti beyân olmaya resulol28.lah Baulosuñ bu gelamı gibi) 35/28

[1]

resulullah sf. Ar. Allah'ın resulü

r. (imdi9.vuguf olalım ne tarigile başlar bu maslaatiñ mah-10.setine resulullah Baulos) 231/10, 232/5

[2]

revan ol- f. (Ar. revān T. ol-) yürüyüp gitmek

r. (ve cemiy hagsız18.zulümgarler Kaynıñ yoluna revan oldular) 74/18

[1]

rey[i]s is. (< Ar. re'īs) lider

r.+i (ki bunnarıñ reysi2.kâfir ham idi) 75/1

[1]

rey[i]z is. (< Ar. re'īs) lider

r.+i (Dinimiziñ reyzi, ve temellendiricisi Yisus Hristos efendi22.dimiz) 1/21, 136/23

[2]

rezaled is. (< Ar. rezālet) toplumun duygularını inciten olay veya durum; rezillik (krş. rezalet)

r. (ol adama bir gizli, ve ırza togunur reza-8.led getirir) 215/8

r.+li (suçsuz olan Yisuzu o rezaledli 9.haç ölümüne müstahag görsün) 113/8, 115/13

r.+lig (Zi16.ra böyle rezaledlig, ayıbdan,carıslıgdan ,zarardan) 206/16

r.+liglere (ve çoğ çeşidli güfürlere ve rezaledliglere15.tahammül eddigden soñra) 113/14

[5]

rezalet is. (< Ar. rezālet) toplumun duygularını inciten olay veya durum; rezillik

r. (ve bu Abosolos öyle aldan20.mış milletleriñ alimdarlarına rezalet için dedi bu ge21.lamları da) 21/20

r.+i (soñ günlerde Meşrebleriñ tegmil fesatı, faziletiñ7.rezaleti, ve ten işdahlarıñıñ böyüg meyili soñ dere8.ceye ulaşacaglar) 125/7

r.+iyle (Üçüncü tembih yasag eder her insana Alla4.hıñ ismini ilehi saltanatıñ rezaletiyle ağıza alınmayı) 185/4

[3]

rezil ed- f. (<Ar. rezıl+T.ed-) birini utanacak duruma sokmamak

r.-meyeler (ve riayed edereg yatağı legesiz saglayalar,15.ve düğünüñ Azizlenmiş şurutunu rezil edmeyeler) 206/15

[1]

rezil edme is. (<Ar. rezıl+T.edme) birini utanacak duruma sokma

r.+de (ve eyi adını5.götülemeg fevyasıyle.bir başga fena tarig dahi var6.adamı rezil edmede) 215/6

[1]

rezil et- f. (< Ar. rezıl+T. et-) birini utanacak duruma sokmak

r.(d)-er (yâni(165.10.) 11.töbeliğini şübbeli göstürenda, imanını garardıb rezil12.eder) 165/12

r.(d)-erler (ve sayrı va28.cibsiz heragetler işlerler ve öyle tarigile gerçeg oru29.cu rezil ederler) 181/29

r.(d)-icileri (ki23.gerçegliğñ muhalifedleri , ve imanñ rezil edicileri24.oldular) 162/23

[3]

rezillig is. (Ar. rezıl+T. lig) toplumun duygularını inciten olay veya durum

r.+lig (ve hristiannığñ gerçeg dinine böyüg rezillig geti14.rirler) 184/13

r.+ligler (ve fena adamlarıñ gendine eddigleri rezilligler, ve gü21.fürler ile geçirib stavrozuñ üzerine tegmil etti) 75/20

[2]

rezil ol- f. (Ar. rezıl+T. ol-) çok utanılacak duruma gelmek

r.-acag (Meseb rezil olacag2.nasıl, ki dünyanıñ bu helas edicisida depelendi) 125/1

[1]

rica is. (< Ar. recā) dileme

r.+mızı (Bizim fesatlı ve yaramaz ricamızı) 224/9

r.+yle (san alamaz onu, ki ala bilir idi, eğer gendisi heraretl.4.ricayle) 220/4

[2]

rica et f. (Ar. recā+T. et-) dilemek

r.(d)-erim (bu sebeb için cesa-5.red edereg heraretile, rica ederim sana) 227/5

[1]

rical is. (< Ar. ricāl) devlet adamları

r.+leriyle (Osioslarıñ, vagdiñ dindar badişah2.larıyle beraber, ve ricallarıyle beraber) 5/2

[1]

rubā is. giyecek

r. +larda (Ve dahi on17.nar, ki bazı rubalarda, yâhod gıllarıñ gesilmesinde) 176/17

[1]

rubbe is. (< Ar. rutbe) basamak; paye

r. (Zira bu mahlu20.gad Allahıñ yüce tasfirini gendine basılmış daşıma21.dan daha azim rubbe almag mimginsiz idi) 90/21

r.+den (Melhisedegin ierosinisi Aaronuñ ierosinisinden çoğ15.üstün üdü rubbeden yanada) 236/15

r.+leri (Hri6.stozuñ peg guvvedli rubbeleri feyillerini edemezler) 119/6, 144/8

r.+si (Zira Badişahlığın rubbesi6.fagad Yudanıñ gabilesine magsusudu) 234/5

r.+sinde (ki bu Mesih hem pati-4.sahlığñ azim rubbesinde bulunacag bu gelamı ü-5.zere) 230/4

r.+ye (Aziz Ruh nâmetini verir,bu rub23.beye seçilen gimseye) 152/23

[7]

ruh is.(< Ar. rūh) can

r. (Zira ruh bir sade ve gerestesiz zaddır) 23/10, 23/12, 25/20, 27/15, 39/6, 60/1, 80/24, 85/10, 86/4, 86/7, 86/10, 86/15, 86/18, 87/3, 87/12, 87/27, 88/20, 103/4, 103/6, 103/9, 109/2, 109/19, 117/5, 126/11, 126/18, 126/25, 127/1, 127/5, 127/8, 127/15, 128/3, 131/9, 132/26, 135/18, 136/24, 141/20, 145/18, 145/19, 145/23, 148/16, 165/26, 184/23, 189/10, 207/18, 220/17, 220/19, 220/21, 223/3, 232/16

r.+a (Sekizincisi. Ve Aziz Ruha, ki Rabbi, ve ömür10.vericidir) 81/9, 86/13, 128/6, 138/15

r.+de (muhabbete, ru10.hde , imanda ,ifedde (pagligde) numune olmalı) 153/10

r.+dan (ve birinci,ve28.iginci böyüg sinodoslarda mevcut olan aziz ruhdan29.dolu Batrikleriñ) 4/28, 32/2, 47/8, 53/1, 58/19, 59/22, 102/18, 128/15, 144/28, 220/13, 232/9, 233/25, 234/20

r.+dur (. Dördüncüsü. Allah cemiy ruhlardan, eñ pag bir10.ruhdur) 23/10, 23/14, 39/5, 58/10, 60/6

r.+ı (Bederden size göndüreceğim, yani hagiged Ruhi, ki10.babadan sadır olur) 87/9

r.+ımdem (yani bundan soñra vagid geleceggi her12. vicud üzerine ruhimden dögecegim) 127/12

r.+ıñız (İmdi Allahıñ olan ce21.setiñiz , ve Ruhıñız ile temcid eyleyiñ Allaha) 207/21

r.+lar (Bunun için kerestesiz, ve agliyet Ruhlar denilir) 28/8, 88/25

r.+lardan (. Dördüncüsü. Allah cemiy ruhlardan, eñ pag bir10.ruhdur) 23/9, 23/12, 126/11

r.+u (yani.5.Rabbin Ruhı benim üzerimdedir) 109/5, 121/3, 126/2, 126/6, 126/27, 128/8, 134/13, 147/25, 153/19

r.+uñ (ki (1765)senede Moşha Midrobo25.ludu faziletlü ve alimdar Platon aziz Ruhıñ niame26.tiyle) o/25, 4/12, 58/14, 86/26, 90/23, 92/18, 102/2, 120/8,

126/3, 126/9, 126/22, 127/13, 127/26, 128/9, 128/21, 129/2, 134/7, 143/16, 144/3, 145/11, 145/16, 172/28, 186/21, 195/11, 219/10, 223/29, 232/27, 233/7

r.+undan (yani Allahın detbirli sırlarını gendi Ruhundan13.gayrı gimse bilmez) 58/12, 131/18, 131/19, 132/9

r.+uñu (ve yücelerden Aziz26.ruhuñu göndürmeseñ) 87/26

r.+uylen (lakin13.fırgatli yüregiñ Ruhuylen edmezler)176/13

[123]

ruhani is. (< Ar. rūḥānī) ruhla ilgili

r. (ruhani garındaşlarımıñ gayretine, ve zahmedlerine gül6. cüm yeddiği gadar) [Th1.]/15, [Th2.]/3, [Th2.]/21, [Th2.]/29, i/2, i/8, i/28, [K2.], [K2.]/1, [K2.]/2, n/19, n/26, o/1, o/29, p/28, r/27, 4/8, 5/28, 9/10, 13/9, 44/17, 47/23, 68/2, 68/3, 73/7, 73/7, 73/8, 94/4, 128/3, 136/12, 136/18, 137/6, 137/13, 137/14, 142/3, 142/4, 144/17, 145/11, 149/9, 151/28, 152/22, 153/2, 153/8, 153/28, 160/2, 160/18, 181/19, 182/19, 190/14, 193/21, 194/1, 194/14, 194/15, 196/5, 196/19, 197/1, 197/4, 197/23, 199/21, 200/3, 201/17, 206/7, 207/27, 211/9, 218/6, 218/21, 219/17, 234/3

r.-en (ve imanın gavi22.liği ile, ve ruhanien birleşdirir Hristianı Hristos ilen imanın23.zahmetine gulauzlar) 127/22

[69]

ruhsad is.(< Ar. ruḥṣat) izin

r. (ruhsad verildi, ve borc oldu bize) 188/2, 193/9, 195/24, 204/6

[4]

rum is. (< Ar. rŭm) Müslüman ülkelerde yaşayan Yunan asıllı kimse

r. (5.Zira rum Batisahları, ve yer yüzünün cemiy hüküm6.saabları silahlandılar bu hristiannarı yeriñ yüzün7.den helag edmeye) 76/5, 132/21

[2]

ruzi mahşer is. mahşer günü

r. (bunnarîñ yolda14.şları da, ve götülügleri da artacag ruzı mahşer ya15.klaşdıgca) 78/14

r.+de (Allahıñ gorgulu divanında ruzı mah- [48]1.şerde sadıg bulunmaya) 48/1

r.+e (üçüncü hali, Hristoz21.dan ruzı mahşere gader) 70/21

r.+iñ (ki bunnardan itirag olunur, ki ruzı mahşe25.riñ vagdi hemen yaglaştı) 124/25

[4]

rüşfay et- f. (< Far. rusvā T. et-) ayıplanacak duruma getirmek

r.(d)-er (yâhod hacan bunu ırzı gesir eder, ve26.rüşfay eder) 214/26

[1]

rüşfed is. (< Ar. rişvet) yasa dışı bir işi kolayca yaptırmak için bir kişiye verilen para ya da mal

r. (Bu tembihiñ hıyânetindedir hagimlerda hacan [204]1.rüşfed icin) 204/1

[1]

rüşfet is. (< Ar. rişvet) yasa dışı bir işi kolayca yaptırmak için bir kişiye verilen para ya da mal

r. (bunnarîñ cümlesinden soñra4.rüşfet ile şeraad gesen hagimlerda gerek hag keserler şe5.raatı) 211/4, 214/15

r.+ler (hacan rüşfetler, ve ubudietlerle nasb eder11.Arhereisleri) 211/10

[3]

rüşved is. (< Ar. rişvet) yasa dışı bir işi kolayca yaptırmak için bir kişiye verilen para ya da mal

r. (gereg nahag, rüşved aldıgca, hırsız sayılır6.lar) 211/5

[1]

S

saab

1. is. (< Ar. şāhib) herhangi bir şey üzerinde mülkiyeti olan

s.+ı (bu kitabdan öğreneceksiniz¹⁹.siz evlad saabı Babalar, ve analar evlatlarınıza²⁰.ta çocukluktan beri gañgı mugayetligleri) r/19, 59/22,

s.+ıdır (ki eñ yüce rab³.bi , ve cemiy var olan zatların gudretli saabıdır⁴.deyü) 178/3

s.+ına (eğer tofur olan zat saabına verilmesa) 211/17

s.+ları (ve yer yüzünün cemiy hüküm⁶.saabları silahlandılar) 76/6, 194/5, 200/29

s.+larına (ve bahusus ierosini¹⁷.saablarına) 14/17

s.+ısından (İerosini saabısından bitün gövdesi kolimvi-[144]1.thranın suyuna badmalı Bapazın bu kelimeleri ile) 143/24

s.+ısının (hacan bir gimse, sayrı bir adamın malını²⁷.gapar saabısının haberi ve rızası yoğigen) 209/27

2. is. (< Ar. şāhib) herhangi bir niteliği olan

s.+ları (ve netice her bir çe⁶.şit gaba zanaatların dahi saabları ustalarına var⁷.dılar) 1/6, 4/8, 76/6, 133/4

[14]

saabed is. (< Ar. sebāt) sözünden veya kararlarından dönmeme (krş. saabet)

s.+lig (yani, onnar,²⁷.ki dine saabedlig ederiz behanesiyle gerçeğliği gedm ed²⁸.meye çalışırlar) 77/27

[1]

saabet is. (< Ar. sebāt) sözünden veya kararlarından dönmeme

s.+i (ve her a¹⁶.gabelerinde gadir olduğumuz saabeti, ve dostluğu gö¹⁷.stürelim bunnara) 200/16

[1]

saab ol-

1. f. is. (<Ar. şāhib+ T. ol-) herhangi bir niteliği olan

s.-alım (ve8.her agabe vagdında bunnarın rağbetine saab olalım) 198/8, 200/5
s.-dugları (ki Aziz3.Baulos bu Yehudileri böyle yañlış fikirden ayırma-4.ya, ve bunnara saab oldukları Ahdi atigden göstü-5.re) 231/4
s.-duğu (Yehudilerin saab olduğu Aaronuñ ierosi25.nisi) 235/24
s.-malı idi (cemiy guv12.vedlerini gullanarag bu ifdihara saab olmalı idi) 93/12
s.-malıygen (Zira adaleti satıyorlar gendiler bu ha5.ga saab olmalıygen) 204/5
s.-malıyız (zulüm15.altında olannara saab olmalıyız) 201/15
s.-maz (Kelisayı şerifimiz saab olmaz17.öyle bed feyllere) 133/16
s.-sunnar (ve her vagıdda ,ve her agabede bunnarın itibarına, ve25.adına saab olsunnar) 200/25
s.-ub (ve incili şerifde görünmeyen bir3.höküme saab olub atesile, ve bıçagile çalışır gendi4.ne tabi eddirmeye) 132/3

2. is. (Ar. şāhib+ol-) herhangi bir şey üzerinde mülkiyeti olan

s.-urlar (ve bu hilleylen eliñ malıne saab olur20.lar.) 211/20
s.-urlar idi (ki bunnar12.Allahın Nomosu üzere saab olurlaridi ol ierosini-13.ye) 231/12
s.+ur udu (ki çok heraret ile saab olurudu kitabına) 230/21
[13]

saaci is. saat yapan

s. (Saaci, guyumcu, gürgçü,4.terzi, gafaf, taşçı, dulgar, suvacı, egmegci) 1/3
[1]

saad

1. is. (Ar. sā‘at) bir günlük sürenin yirmi dörtte biri

s. (Ve sa15.nien borçluyuz her saad secdasına yaradılmada gen16.dinden aldığımız hesabsız nanı nimetler için) 37/15, 37/17, 189/7, 191/24, 207/11, 225/6, 227/8

2. is. (Ar. sâ‘at) vakit, zaman

s.+i (yani. o günü ve o saadi gimse bilmez) 107/6

[8]

saap is. (<Ar. şāhib) herhangi bir şey üzerinde mülkiyeti olan

s.+ları (yâhod16.sürüden azan hayvannarı saglayıb saapları umudu
gad17.eddiglerinde, gendilere mal edinirler) 210/16

saat

1. is. (Ar. sâ‘at) bir günlük sürenin yirmi dörtte biri

s. (Bunun için her saat oyanıg bulunarag) 15/5

2. is. (Ar. sâ‘at) vakit, zaman

s.+ına (Yâ güllü şeye gadir olan Allah ! geceniñ bu saatına13.yetişmiylen ilehi
gaderiñ vasıtasıyle) 227/12

s.+ında (ki ilehi hesedarlığımızñ24.saatında lisanımızilen olan itirafıle beraber
gatıla bu 25.gelamlar ile) 149/24

[3]

sab- f. doğruluktan ayrılmak

s.-dılar (illa Babaya olan husumedlerinden10.heragedlenib sayrı dürlü
yağlıslara sabdılar) 132/10

s.-madım (lagin manesinden zinhar sabmadım) i/18

s.-mamalıyız (Anca bundan şu figire sabmama23.lıyız ki Hag Taale insanñ
peçareliğini acımaz) 49/23

[3]

sabag is.(<Ar. şabāḥ) güneşin doğduğu andan öğlene kadar geçen zaman dilimi

s. (ve aziz Egglisalarda ağşam sabag ogunan i16.lehi kelimaları
ağnayamadığñızı) [K2.]/15

[1]

sabdır- f. doğruluktan ayırmak

s.-ırlar (ve başka eblehleri alda- [177]1.dib gerceğ yoldan sabdırırlar) 177/1

[1]

sabed is. (<Ar. sebāt) sözünden veya kararlarından dönmeme

s. (sabed insan7. için oldu) 193/6, 193/7

[2]

sabır is. (<Ar. şabr) üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan bekleme

s. (her sabır ve talimilen izlam eyle) 153/13

[1]

sabi is. (< Ar. şabī) küçük çocuk

s. (ve sabi ömürlerini nasıl temsillerile, ve22.arifler ile kâmilliğe alıştırılmalı)
r/21

s.+likte (ve gerek sabiligde vabdis olannara) 4/9

[2]

sab(ı)r (< Ar. şabr) üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan bekleme

s. (huzurlarında ehdiat ile duralım, ve sabr ile teammül edelim bize
verdikleri7.ezablaeri) 200/6

[1]

sabr ed- (< Ar. şabr+T. et-) üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan beklemek

s.-diler (neticeyi gelam bu Şehidler eziyedleriñ3.cemiy çeşidlerine sabr eddiler)
77/3

s.-meg (ve bu illetleri agıla tabi eddirir. yemeglere26.sabr edmeg, eyidir)
190/26, 205/6

s.-meye (ve ö20.ğütler vermeye sayrılarıñ yog yalnız zulümlarına21.sabr
edmeye) 201/21

[4]

sabur is.(<Ar. şabr) üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan bekleme (krş. sabır)

s. (yâhod saburile çeg26.mezler başlarına gelen agabeleri ve hastalıkları)
185/25, 189/21, 198/6, 198/26, 200/21, 205/6

s.+suzluğu (boğaz sabur-[191]1.suzluğu zıd durur illetleriñ zayıflanmasına)
191/1, 207/4

s.+u (O zaman açıgdan göreceğiz, ve sevineceğiz, ki i3.manımızıñ saburu için
gereğigibi eyivaz aldıg) 88/3, 205/10

s.+uñ (ve şügr etmeniñ, ve sabu16.ruñ eyiliglerini, ve size merhamed edennere)
r/16

s.+unu (ruhani fugaralığı, ve ivyalarıñ sabu11.runu, ve ten ile ciniñ gesilmegsiz
cengini Hristian ol12.maya isteyennere göstürürgen) 9/11

[12]

saç- f. bir şeyi ortalığa dağıtmak

s.-ılan (Zira eğer tegeleriñ,29.ve boğaleriñ gamı, ve legelenmişleriñ üzerine
saçılan [117]1.buzağıniñ külü vicudi bakleyib azizlendirirsa) 116/29

[1]

sadagat is. (< Ar. şadākat) içten bağlılık (krş. sadakat)

s. (ki bu iledleri İnsan mü29.cerred kesmeli, eğer muhaggag istersa sadagatilen
Al-[142]1. laha hüzmed edmeye) 141/29, 183/1, 224/17

s.+imiz (Cümlemiz napag15.nesne gibi oldug, ve bitün sadagatimiz seniñ
huzu16.ruñda mundar bacavra gibidir) 48/15

[4]

sadakat is. (< Ar. şadākat) içten bağlılık

s. (sadakatile ve ga20.yretile hüzmed edsinner bunnara) 200/19

[1]

sade sf. (< Far. sâde) süssüz

s. (Zira ruh bir sade ve gerestesiz zaddır) 23/10, 138/19, 148/6

[3]

sadır sf. (< Ar. şādir) çıkan, görünen

s.+dır (ve Aziz Ruh, ögi akıla sığışmazl l.tarikile Bederden sadırdır) 85/11

[1]

sadır ol- f. (Ar. şādir T. ol-) çıkmak, görünmek

s.-ur (yani hagiged r-Ruhı, ki10.babadan sadır olur) 87/10, 92/21

[2]

sagad verme is. (Ar. saḡaṭ+verme) bozma

s.+yle (ve cümlesiniñ agide27.sine, ve iytigadına sagad vermeyle meyvasız ve faydasız28.ogurlar, ve psal ederler) 196/27, 214/10

[2]

saggad is. (<Ar. saḡaṭ) doğuştan veya sonradan olan bedesel bozukluk

s.+ız (ve elden ya ayagdan saggadıız) 211/28

sagın- f. uzak durmak

s.-a (her insana mücer16.retlendendir sagına, ve asla gücendirmemeye bu Allahı17.tembihleriniñ hilafında bulunarag) 39/16, 179/13, 190/12

s.-ıb (ve bunu düşmanlarından sagınıb hıvz13.edmesiyle) 108/12

s.-ır (ve gerek götülüglerden sagınır) 6/23

s.-malı (İmdi böyle fena, ve kedarlı taksirata bir adam düşmemeg27.icin gadir olduğadar sagınmalı bu günaha mec28.bur eden sebebden) 212/27

s.-maya (Nomosuñ yogarıda zigr olunan cemiy muhalifetle16.rinden sagınmaya bu igi peg faydalı tarigler var) 179/16

[7]

sagla- f. gizlemek

s.-dı (böyüg10.günüñ högmüne ebedi bendlerde garanluğun altına11.sagladı) 89/11

s.-rlar (kayıb olmuş bir zatı bulduklarında, sa15.abısını bilirgen, saglarlar) 210/15

s.-ya (ve aqlını22.pag saglaya fehimli adamlardan yardım almayle, ve23.faydalı gitabları ogumaylen) 179/22

s.-yalar (ve riayed edereg yatağı legesiz saglayalar) 206/14

s.-yib (yâhod16.sürüden azan hayvannarı saglayıb saapları umudu gad17.eddiglerinde, gendilere mal edinirler) 210/16

[5]

saglı sf. gizli

s.+idiler (lakin yer yüzünde insannarın önünde insan l l.nığı örtüsü altında saglı idiler) 121/11

[1]

saglın- f. kaçınmak

s.-ırsa (lakin eğer günahını itiraf edersa, ve dayıma ne24.tamedinde saglınırsa) 212/24

[1]

sağ sf. vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan

s.(Vicut ilen olan sec6.da sağ el ile yüze Sdavrosu resim edmeden) 38/6, 81/5, 121/6, 121/7, 123/20

[5]

sağ sf. sağlam, esen

s. (bir adam deyebilir, ki19.doğru ve sağ akıla dabdıhdırlar) 60/19, 76/24, 81/6, 84/11, 117/3, 119/19, 159/22, 227/2

s.+larıñ (Ve yine saltanat ile geleceg sağlarıñ, ve ölüleriñ13.şeraatını kesmeye) 121/12

[9]

sağıl- f. yönelmek

s.-ırlar (ve terbiesiz adamların gaderine4.sağılırlar) 187/4

[1]

sağlam sf. zarar görmemiş, bozulmamış

s. (İytigat temelli ve sağlam olmaz imanımızı tek27.mil bilgisine bina olmayınca) 6/26, 8/21, 160/17, 179/27, 227/2

[5]

sağlg is. vücut esenliği, keyif, sıhhat (krş. sağlık)

s. (ve tam sağlgile vicudımızı guvvadlandır) 224/27

s.+larına (evlatlarını beslemeye, ve gemali mertebelerinegadar 16.sağlıglarına, ve hıvz olmalarına mugaed olmaya) 198/16

[2]

sağlık is. vücut esenliği, keyif, sıhhat

s.(ğ)+ı (yâni sağlığı, uzun27.ömürü malı, itibarı, mamirliği, şardile dilemeliyiz) 220/26

s.(ğ)+ımız (ve heç aldanmamalıyız sağlığımız var deyi) 51/10

s.(ğ)+ına (Zira ol adamın9.rağbetini kirletir, ve variyetini telef eder, ve sağlığına10.sagad verir) 214/9

[3]

sahab is. (< Ar. şāhib) herhangi bir şey üzerinde mülkiyeti olan

s. (Emma insan da bitün yeriñ yüzüne sahab ta3.yin oldu) 31/2, 50/23

s.+ı (Bunun için Allaha vacibi, ve8.borcu üzere ibaded edmeye isteyen, faziled sahabı9.olmaya cahd edmeli) 40/8, 50/22, 50/22, 51/15, 93/11, 99/28,

s.+ları (Bu 4.gitabdan öğreneceksiñiz siz varyed sahabları fugara 5.lara merhamet edmeniñ) r/4, r/27

s.+larına (ve siz gosmigolar, ierosini sahablarına olan 29.dünyâvi deyinleriñizi) r/28

[11]

sahab ol- f. (Ar. şāhib+ T. ol-) herhangi bir şey üzerinde mülkiyeti olmak

s.-a (ve Egglisaya²³.sahab ola bunu govalamaya) 139/23

s.-arag (ve²⁰.cemaed dahi bu hirotoniaya sahab olarak avaz eder²¹.bu lafsı) 153/20, 203/19

s.-malı (Bunun için her Hristian içeriniñ iba².detine sahab olmalı dayima) 39/2

s.-uñ (helas edicimiz bize tarif edereg der bu gelamı 6.“ sahab oluñ gendiñize) 191/6

[5]

sahad is. (< Ar. saḫaṭ) bozuk

s. (Helas e¹⁵.dicimiz Aziz Kelisasını bu gadar sunorlardan çıkardı¹⁶.dığı için söyledi bu kelamı. “sahad gelir, ki ne¹⁷.bu dağde, ne Yerusolimde secda edecegsiniz Bede¹⁸.re) 135/16, 157/25

[1]

sahi zrf. (< Ar. şahīḥ) gerçekten

s. (Anca maslaat böyle sahi olduğuna aglıñ gandı¹⁶.gdan soñra) 11/10, 54/23, 146/22, 151/14, 175/22

s.+dir (Allahıñ bu tabiyedi, yani olacagları bilmesi sahi⁴.dir) 24/4, 97/3, 176/21

[8]

sahib is. (< Ar. şāhib) herhangi bir şey üzerinde mülkiyeti olan

s.+leri (Bunun için Hristian dinimiziñ aziz sahibleri o za²⁰.manıñ Hristiannarına nomos, goydular idi) 3/19, 5/29

[2]

sahih sf. (<Ar. şahīḥ) gerçek

s. (Bu aziz Kitab Allahıñ sahih gelamı olduğuna asıl²².hristian bu kidabıñ tarifini ogurgen) 58/21, 62/8, 62/8, 70/5, 85/19, 107/12, 107/18, 110/12, 110/18, 114/25, 133/21, 152/19, 167/6

s.+i (Zira sahi⁸.hi zahire gelinca, dagliti mücerred nesh oldu) 142/8

[14]

sahihlik is. (Ar. şaḥīḥ+T lik) gerçeklik

s.(ğ)+i (ki bu manenin sahihliği değil yüz20.de görünen heragedlerde aranılıñ)
110/19

s. s.(ğ)+iniñ (lakin biz kelimullahın sahihliğiniñ bitün insani25.yed ilminden
üstün ilmini gazanmagile) 158/24

[2]

sahilik is. (Ar. şaḥī+T lik) gerçeklik

s.(ğ)+i (ve daha14.menşuru göründü, hacan inciliñ sahiliği ibdida me15.sih
gendisinden) 73/14

s.(ğ)+ini (Ve çüñgi bizim dinimiz26.böyledir, nicin gorgalım bu dinimiziñ
sahiliğini tefdiş27.etmeden) 10/26, 74/11, 79/8

[4]

sahip is. (<Ar. şāḥib) herhangi bir şey üzerinde mülkiyeti olan

s.(b)+i (bu kitabı dinimiziñ sahibi,2.ve temellendiricisi Yisus Hristos
efendimiziñ yardımını ilen3.ağnayacağınız lisana tercüma edib meydana
getirdig) p/1, 84/4, 219/19, 229/13, 236/16

[5]

sakinmag is uzak durma

s. (ve beşinci. niyet edsin25.baki ömrünü nizam ile ve tiggadli sakınmagile
geçirme26.ye) 151/25

[1]

sakin ol- f. (Ar. sākin+ T.ol-) yerleşmek, oturmak

s.-du (ve Beder Allahın sağ tarafına sa7.kin oldu. ol sağ tarafa sakin olması
beyân eder) 121/7, 121/7

s.-ması (ve Beder Allahın sağ tarafına sa7.kin oldu. ol sağ tarafa sakin olması
beyân eder) 121/7

[2]

salahayed is. (< Ar. şalāhiyyet) yetki

s. (bu gelamilen ebedi ömürün miras15.horu olmaya salahayed gazanır vabdis olan) 144/15

[1]

salahayet is. (<Ar. şalāhiyyet) yetki

s.+i (Zira Allahda olan högmü, ve salaha25.yeti gabmış olur) 205/25

s.+ine (ve Yisus Hristozuñ salahayetine , ve humayalerine4.gavi umud dutar) 151/3

s.+leri (ki salahayetleri ve gıyımedli ölümü gadiridılar gü21.nahlarını silmeye) 149/20

[3]

saldanat is. (<Ar. saltanat) bir ülkede hükümdarın, padişahın, sultanın egemen olması; sultanlık (krş. saltanat)

s. (ve o zaman cümlesi görecegler insan oğlunu çoğ gu16.dret ile, ve saldanatile bulud içinde gelirken) 123/16

s.+ı (ve Bedere, hacan her saldanatı, ve5.her högümeti, ve gudreti ibdal eder) 74/4, 121/8

[3]

salim sf . (<Ar. sālim) sakın, huzurlu

s. (hanesine avded edergen ozaman salim padişahı Melhişedag8.Allah Tealenîñ babazı olmaylen ol sevincli avdedinde) 229/7

[1]

salla-f. düzenli bir biçimde hareket ettirmek

s.-r (emma yüregden ah eder, başını sallar) 215/12

[1]

sallan- f. bağlı bulunduğu yerde gevşek duruma gelip yerinden oynamak

s.-acag (o Hristianıñ fazilet binası çürüg olub16. dayıma sallanacag) 5/16,
122/29

[2]

saltanat *is.* (<Ar. salṭanat) bir ülkede hükümdarın, padişahın, sultanın egemen olması;
sultanlık

s. (Ve yine saltanat ile geleceg sağlarıñ, ve ölüleriñ13.şeraatını kesmeye)
121/12

s.+ı (Zira o zaman Allahı yüz yüze göreceğiz, ve3.o zaman saltanatı güneş gibi
parlayacag) 85/3

s.+ıñ (Üçüncü tembih yasag eder her insana Alla4.hıñ ismini ilehi saltanatıñ
rezaletiyle ağıza alınmayı) 185/4

[3]

salyâne *is.* Osmanlı'da bazı eyaletlerden yılda bir kez toplanan vergi

s.+ler ve mülğ saabları efen-[201]1.diler dahi högm eddigleri horyâtları idare
edemeyece2.gleri salyâneler ile sıhşıdırmasınnar) 201/2

s.+leri (ve bu fagirlara ağır salyâneleri yükledenner) 204/24

s.+yi (ve8.sogranmagsız eda edelim, ve salyâneyi hoşnutlugile ve9.relim)
199/8

[3]

saña *zmr.* sen zamirinin yönleme durumu eki almış biçimi

s. (Heyi semavi peder saña iman ederiz) 226/15, 227/15

[2]

sangi *zrf.* soru olmayan cümlelerde anlatılanın gerçekte var olmadığını fakat gerçekmiş
gibi bir izlenim uyandırdığını belirtmek için kullanılan bir söz

s. (ve Abosoloslariñ ganı san2.gi bir tohum udu) 76/2, 108/7, 219/13[

[3]

sanien *zrf.* Far. ikinci olarak

s. (evvel Allahıñ 28.yardıma, ve sanien siz faziletli efendimiñ, ve Ruha29.ni garındaşlarımıñ heraretlü duvalerine güvenereg) [Th2.]/28, 39/7, 151/29, 153/6, 183/1, 184/26, 188/4, 189/9, 229/2

[9]

sanki *zrf.* soru olmayan cümlelerde anlatılanın gerçekte var olmadığını fakat gerçekmiş gibi bir izlenim uyandırdığını belirtmek için kullanılan bir söz

s. (ve gan dögmesi13.ñi, ve rezaledli ölümünü, sanki bir günahgâr gimse14.cefalenır gibi gabul eyledi) 115/13

[1]

sap- *f.* başka tarafa gitmek

s.-ar (o za2.man doğru yoldan sapar, ve ifdiharıñ binasını yıgar) 93/2

[1]

sarf *is.* (< Ar. şarf) harcama

s.+ında (Zira11.tügenmeyeceg bitün bu ömürüñ sarfinda) 218/11

[1]

sarf et- *f.* (Ar. şarf +T. et-) harcamak

s.(d)-ereg (ol dasiblar, ki bazı maslaatlarda, ya zatlarda3.zeyin sarf edereg) 176/3

s. (d)-erler (ve sayrı fena heragedlere sarf23.ederler) 195/23, 210/11

[3]

sarp- *f.* başka tarafa gitmek

s.-arag (imanımıziñ doğru ta4.rifinden, ve şurutlarından sarparak helag oluyorlar) 15/4

[1]

sat- *f.* para karşılığında vermek

s.-ar (hacan bir adam başgasını aldadıb malı26.nı değer bahasından ziyâdeye satar) 210/26, 210/28

s.-arlar (yâni, gıtlıgda buğdayı ağır bahayl 11.le satarlar) 209/11, 210/5

s.-ıyorlar (Zira adaleti satıyorlar gendiler bu ha5.ga saab olmalıygen) 204/4

[5]

satıl- f. para karşılığında verilmek

s.-malı (yani.10.igi serçe bir ahceye satılmalı) 90/10

[1]

satın al- f. ücretini ödeyerek almak

s.-a (hadda şeriyad al25.tında olanları satın ala) 104/25

s.-mayle (hadda bi20.zi satın almayle , ve günahlarımızı silmeyle) 164/20

[2]

satın alınma is. bir şeyin ücretinin ödenerek alınması

s.+sına (bagımlarınıñ satın alınmasına 20.gayred ede) 194/19

[1]

satig sf. (<Ar. şâdik) doğru, dürüst

s.+ler (ve7.dirilecegler yog yalnız satigler) 158/7

[1]

sauldan is. (sultan) din büyüklerine verilen ünvan

ve Davud Sauldan. cemiy Beyigamberler8.zıd durannarıñ ve govalayannarıñ
azgınnıglarını9.çegdiler) 75/7

[1]

savaş is. mücadele

s.+a (ve yeni16.vasiyetin vagdında bizim helas edicimiz gendisi başladı17.bu
eñ aziz savaşa) 75/17

[1]

savaş- f. mücadele etmek

s.-ıridi (ve görleriñ gözleriñi7.acmasına, cinleri ihraç edmesine, ölüleri dirildmesine8.savaşıridi) 111/8

s.-ırigen (lakin bu cü29.mleyil oneu öldümersine savaşırigen) 112/29

[2]

savvadon is. Yun. cumartesi

s. (Hatırñde olsun, ki sebed (savvadon) günü5.nü azizlendiressin) 168/4, 192/4, 192/5, 192/9, 193/8

[5]

say- f. bir şeye özelliğinden dolayı değer vermek

s.-ıb (ve yañlış meseblileriñ bazı gitab11.larını Allahıñ gitablarından daha giyimetli sayıb12.med ederlersa) 186/11

[1]

saygısız sf. gereken saygıyı göstermeyen

s. (ki zorlanma22.dan, yâhod bir saygısız hırzdan gametlenib yaradmadı) 29/22

[1]

sayı is. sayma, ölçme, tartma gibi işlemlerin sonucunda ortaya çıkan birimlerin kaç olduğunu bildiren sözlerden her biri

s.+lıdır (ya si12.ziñ paşıñızıñ gılları dahi hepisi sayılıdır) 90/12

s.+sı (Tufandan soñra insannar artıb çoğaldıkça,[75]1.fena insannarıñ sayısında çoğaldı) 75/1, 79/22

s.+sız (ki bunnarıñ24.guvveti zorladdı bu gadar sayısız Milletleri ataların25.dan buldugları bol ve geñiş yolu bragmaya) 9/24, 61/2

[5]

sayı- f. bir şeye özelliğinden dolayı değer vermek

s.-mayan (bu gorkulu, ve hatır sayımayan şeraad) 122/28

[1]

sayıgısızlık is. gereken saygıyı göstermemek

s.+sızlık (ve eğer bazı günahgârlar sayıgısızlıkla10.yaglaşırılsa bu sırrın hesadarlığına) 150/9

[1]

sayıl- f. sayma işine konu olmak

s.-an (ve Allah dünyanıñ alçağ,4.ve hece sayılan) 130/4

s.-dı (Allahıñ defdiş olunmaz şeriadı mu16.cebince bizim müstahag olduğumuz ebedied cihennem17.cefasına mugabeli sayıldı) 115/17

s.-ır (Kelisanıñ tefarig kitablarında bu8.gibi şedid govalamalar on dane sayılır) 76/8, 82/17, 212/11

s.-ırlar (Zira Allahıñ18.var olduğuna mütenebbi olmamış zamir yogdur derler.19.dahi bir hesabda sayılırlar bu dünyâyı) 174/19, 205/28, 209/9, 211/6

s.-malı (cü26.mleniñ hıvzına igdizadır, gendimize borc olan muhab27.bedden daha muddeber sayılmalı) 173/27, 191/13

s.-maya (ve bundan hristiannarıñ sayılmaya mim3.kinsiz cemaeti birden bididi) 76/2

[12]

sayırı sf. başka

s. (Simon, Valentinós, Montanos, Ma4.nis, Arios, Pelagios, Nesorios, Eftihis ve sayırı çoğ5.şeyitan ırgadları) 78/4, 107/10, 110/26, 138/20

[4]

sayır sf. başka

s. (ve cennetiñ gayıtına osangın17.nıg, ve sayır götülügleriñ cümlesi meydan alıb fagir18.adamlara bu ömürüda mihnetli ederler) m/17, 87/14, 118/15, 137/12, 141/14, 191/12, 191/19, 193/9, 197/10, 201/17

[10]

sayırı sf. başka (krş. sayır)

s. (onun için 19. sayrı işlerimizi cümlesini ber taraf edib bu işe başla 20. mamız)
o/19, p/9, 4/7, 5/29, 6/11, 9/13, 10/24, 10/28, 14/5, 14/11, 18/7, 19/8, 23/1, 28/3,
30/19, 31/3, 36/25, 37/5, 68/12, 72/18, 91/1, 116/15, 132/10, 132/14, 153/16,
154/23, 156/22, 167/21, 173/15, 181/27, 184/12, 191/25, 193/23, 195/22,
196/13, 197/4, 198/22, 202/7, 206/23, 206/26, 209/23, 209/26, 210/3, 212/14,
220/26, 231/8, 233/22

s.+lara (ve sayrılara da öğreddiler 14. para ve mal birigdirmemeyi) 61/13, 196/4

s.+ları (söyleşirlerse, gülerlerse, sayrıları zevglenir 3. lersa) 196/2

s.+ların (Ve bu gibi dışarı nişaneler ibadedde 28. çoğ faydalıdır lar sayrıların
örneg almasına da) 38/28, 44/2, 45/7, 201/20

s.+larını (ve sayrıların da imrenmeye game 19. dlendirir) 78/18, 196/25

s.+lerin (ve sayrıların figirle 27. rini bulandırmayarag edmeli) 195/26

s.+lerinin (ya buğdayın, ya sayrılerinin birisi 9. nın danesini ekersen) 159/8

s.+sının (illa hemi dahi ziadesiyle mugaed olmalıyız sayrı 17. sının memfaati
icin) 202/17, 208/15

[60]

sebd et- f. (Ar. sebāt+T. et-) sözünden, kararından dönmek

s.(d)-erler (illa sebd ederler Rabbini 12. secilmiş günnerine) 197/11

[1]

sebeb is. neden, bir şeyin olmasına yol açma

s. (acayib bir sebebda bizi da 29. ha ziade mecbur eddi) [ks]/28, o/1, 3/15, 10/23,
18/7, 25/16, 33/4, 33/6, 33/7, 36/9, 37/7, 41/26, 49/3, 61/10, 65/8, 66/13, 66/25,
66/26, 67/1, 67/9, 78/27, 81/29, 82/18, 84/18, 93/26, 117/15, 128/3, 128/16,
131/16, 135/1, 147/24, 150/2, 155/5, 158/19, 164/18, 167/10, 170/26, 171/24,
182/18, 184/22, 186/20, 191/26, 195/12, 197/12, 203/19, 204/28, 205/2,
205/20, 206/26, 207/2, 207/25, 213/7, 215/26, 219/23, 219/26, 220/2, 223/10,
225/8, 227/4, 232/15, 232/16, 235/15, 236/22

s.+de (İnsan için olan Allahın ayrıca tedbiri , ve nazarı4.bu igi sebebde görünür)
35/4

s.+den (ve eğer bir gizli sebebden ga9.metlenib yalan söylemediler ise) 11/8,
128/10, 142/24, 206/12, 212/28, 229/14

s.+dir (ve İnsanın dirli19.ğine eñ zararlı, ve eñ zehirli sebebdir) 206/19

s.+i (Ne13.dir bunun sebebi) 6/13, 8/11, 22/18, 35/17, 37/6, 63/20, 96(2) /14,
112/27, 122/3, 134/10, 134/15, 164/8, 164/16, 185/15

s.+inden (Emma vay ona, ki sebebinden27.fidne zuhur eder) 78/26, 92/13,
96(1)/24, 211/17

s.+ini (eğer isterseg sebebini öğren15.meye) 170/14

s.+ler (ve bu20.sebebler için gıyimetli ve faydalı vagıtlarını tembelli21.ğe)
195/20

s.+lerden (ve derin ibaded sunmaya Allaha, külü şeye8.gadir ve gurtarıcısı
olduğu için, bu igi sebebler9.den ötürü) 36/9, 203/8,

s.+leri (İmdi ib11.nullahın İnsan olmasının asıl ihdizalı sebepleri12.bunnardır)
105/11, 177/5

s.+siz (emma çün5.gi tabiyediñ bu gibi bir arzusu sebebsiz olmag
mimgin6.değil) 20/5, 235/7

[97]

sebeb ol- f. neden olmak

s.-du (ha26.çan insan günahlarının çoğlu tecayıpli bir sebeb27. oldu) 35/27,
45/28

s.-mag (ve cemiy Anadolu Hristiannarı6.na memfaad olmasına sebeb olmag
icin) o/6

[3]

sebed is. cumartesi

s. (Hatırında olsun, ki sebed (savvaddon) günü5.nü azizlendiressin) 168/4

[1]

sec- (krş. seç-)

1. f. birini bir göreve getirmek

s.-di (ve20.körlüğünü Beyigamber, ve resul namıyle bu husmete 21.recul adamlar secdi) 56/21, 72/15, 130/2

s.-diği (helas edicimiz gendi re18.sullerini dünyadan sectiği zaman) 69/18

s.-er (bir Kelisa hükümeti var, a2.glied sürü secer bu Ruhani gılavuzları) 153/2

s.-ib (ve beyinamusluğu edenleri secib birigdirecegler) 78/10, 79/26

2. f. benzerleri arasınadan ayırmak

s.-meliyiz (ve başka mesebliden din15.daşı, ve sayrılarıda gezalig secmeliyiz) 173/15

s.-ti (Allah [130]1.dünyanın cahillerini secti, ki alimdarları utan2.dıra) 130/1

[9]

secgili sf. seçkin, seçilmiş

s. (Allahın 23.cemiy eddiği gavillerden eñ secgili gavli gendi oğlu24.nuñ İnsan olmasıdır) 63/23

[1]

secil- f. seçme işi yapılmak (krş. seçil-)

s.-miş (llahın16.tedbiri bu gibi ivğaları, bıragır, ki secilmiş olannar17.aleme beyân olsunnar) 78/16, 101/9, 123/25, 130/10, 153/5, 159/27, 197/12

[7]

secilme is. seçilmek işi (krş. seçilme)

s.+ niñ (İmdi2.bu secilmeniñ ve hirotonia tertibiniñ mülahazesinden) 154/2

s.+sine (İnsan ruhani gercegliğın ağnamsına zayıf, ve tegmil22.eyiliğın secilmesine) 218/22

[2]

secme is. ayırma

s.-ye (Gezalig insanıñ da tabiyedden bir me26.yılı var eyiyi secmeye) 30/26

s.-yle (ki Allah23.hazireti Avraamıñ züryeti olan Yehudileri gendine la24.yıg cemaed seçmeyle) 169/24

[2]

seç-

1. f. birini bir göreve getirmek

s.-erler (gendi17.ler de pabazları bu tarz üzere seçerler) 153/17

2. f. benzerleri arasınadan ayırmak

s.-er (Allah gendi tabiyetinden fagad eyiyi seçer) 30/24

s.-ib (ve töreleri dayıma seçib geri26.atar) 156/25

[3]

seçil- f. seçme işi yapılmak

s.-digden (Egglisanıñ baş çobannarı yâni Ebisgoboslar bu tar16.z ile seçildigden soñra) 153/16

s.-en (Aziz Ruh nâmetini verir,bu rub23.beye seçilen gimseye) 152/23

s.-ir (Yisus24.Hristozuñ eñ guvvetli şefaadıda seçilir) 178/24

[3]

seçilme is. seçilmek işi

s.+sinde (yâhod bazı esgi, ve yeni gitablarıñ seçilmesinde şu çeşid) 176/18

[1]

sefa is. (< Ar.şefâ) zevk, neşe, eğlence

s. (ve bir sefa arzulamaya) 19/29, 162/15

s.+lar (Ve dahi isbatlıdır, ki dinsiz ve fena adamlarıñ8.çoğları bu ömürde günnerini sefalar ile ve keyfler ile9.geçirereg ölürler) 43/8

s.+lardan (ve sefalardan osanarag daha böyüg bir geyif) 19/28

s.+larından (ki fani dünyâ10.nıñ aldadıcı sefalarından yesir olub illetlerden11.dumannandığı) 224/10

s.+larını (Hazredi Solomon dünyanıñ cemiyy sefalarını , ve geyi2.flerini eddigden soñra çağırdı o menşur gelamı) 20/1

s.+leriyle (tenimiz illetleriyle,[226]1.dunyâ ogşatıcı sefalarıyla) 226/1

s.+lğı (Zira gendisi dayıma her insanıed mudavadden caresiz gal6.mış hastalara sefalıg vermesine) 111/6

s.+sından (Meyivanıñ güzelliğı, ve9.teniñ iştahı ilahi sefasından ziade sevildiler) 95/9

s.+yı (mücerred yerin yüzünde sefayı hatı14.r ilen ömür geçirdikden soñra) 92/13, 177/25

[11]

Sefa deresi is. Ar. kutsaltepe

S.+ne (Avraamın mugabelesine Sefa deresine çıgdı egmeg ve10.şarabile) 229/9
[1]

sefaat is.(<Ar. sefâhet) eğlence

s.+lara (illa variyetlerini telef ederler boş mesariflere, sefaat9.lara) 197/9

s.+lğı (o zaman meydan bulurlar schoşlug, eyinahannıg , ve4.hertürlü sefaatlıg) 191/4

[2]

sefine is.(< Ar. sefine) gemi

s. (ve24.kelisa bir ufag sefine içinde hıvz oldu) 74/24

[1]

segiz is. yediden sonra gelen sayı

s.+er (dörd beş yüz11.gadar Hristiannardan kitabın her birine segizer gruş nisif12.daha para geldi) o/11

[1]

segizinci sf. sekiz sayısının sıra sıfatı (krş. sekizinci)

s. (Segizinci tembihde yasag eder Allah cümlemize hır10.sızlığıñ, ve zulümün her çeşidini) 208/9, 217/3

s.+si (Segizincisi. Allah serbestir. Zira Allah her ne eder20.sa) 24/19

[3]

sekizinci sf. sekiz sayısının sıra sıfatı

s. (ve bu icmaliñ sekizinci23.babından soñune gadar İstambol derüninde mevcut o24.lan iginci mesguniye Sinodostan tegmil oldular) 81/22

s.+si (Sekizincisi. Ve Aziz Ruha, ki Rabbi, ve ömür10.vericidir) 81/9

[2]

selef is. Ar. yerine geçilen kimse, halef karşıtı

s. (Zira biz selefil zikir gi19.bi, fagad gendi aglımızile buna yetişemeyiz) 82/18, 152/25

[2]

sema is. (< Ar.semā') gök

s.+lere (agıbed mukadder ilahi15.üzere semalere göç idüb Allahıñ ziğinetinde ebedi ferah16.edeceğidi) 92/15

s.+ya (Yisus Hristosa semaya alındıgdan soñra) 126/1

[2]

semavi is. (< Ar.semāvī) Allah'tan gelen, ilahi

s. (ve hag üzere gücenen semavi Bederimiz ile ba-[12]1.rıstırmanıñ tarigini) 11/29, 33/23, 63/8, 69/21, 78/19, 78/28, 86/28, 103/21, 105/13, 109/13, 110/10, 113/12, 118/17, 127/25, 141/8, 144/7, 144/22, 146/21, 147/11, 147/19, 151/22, 165/24, 197/12, 213/14, 221/10, 226/15, 228/6, 230/16, 233/17

s.+lerde (illa semavilerde olan Bederimiñ15.rızasında bulunan gireceg) 164/14, 222/23, 223/23

s.+lerden (ve dünyâvi lezetlere, ve6.geyiflere Ruhani ve semavilerden ziade ehdiyar edereg fazi-7.ledden uzag olurlar) 218/6, 219/26, 220/5

[35]

semd is. Ar. taraf, yan

s.+lerinden (Anca biz gidabı Şerifiñ çoğ semd11.lerinden ögrenebiliriz ki heç bir mahlugad gendiliğın12.den olmadı) 29/11

[1]

semiz sf. eti ve yağı çok olan

s. (ki28.bu azgınnıg çeşid ve semiz yemegleriñ guvvetinde29.zabd olmadıgınca canı ehmallığa çeger) 190/28

[1]

sen zmr. teklik ikinci kişı zamiri

s. (ve niyed 14. eddim benda şerig olayım sen faziletlü efendimiñ) [Th1.]/14, i/27, 22/8, 22/10, 24/1, 40/14, 40/16, 42/15, 64/14, 108/22, 159/7,167/23, 168/29, 215/19, 222/21, 222/23, 223/6, 223/19, 223/24, 223/26, 224/2, 224/6, 224/15, 224/23, 225/6, 225/26, 226/16, 230/8, 232/6

s.+dedir (Yani, ya rabbi! sendedir ömürüñ buñarı,9.şavğıñda nur göreceğiz) 27/8

s.+den (lakin daha yalvarırız sana sen-22.den her gün aldığımız nimetler icin) 226/22, 228/1

s.+i (ki bö21.yile isten sana bir gedar gelmeyeceğinden başga seni22.daha tegmil ifdiharlı hale getireceg) 95/21, 101/5, 103/10, 167/20, 227/19

s.+iñ (benim arzum doyacag, ve ganacag, ne13.zaman görünürsa bana seniñ ziğnetiñ) 20/13, 27/17, 27/18, 42/15, 48/15, 48/16, 52/29, 58/8, 64/12, 64/13, 64/14, 87/24, 120/11, 120/12, 130/17, 223/14, 223/15, 223/16, 223/21, 224/1, 224/12, 224/14, 224/29, 225/12, 225/20, 226/7, 226/11, 226/23, 227/7, 227/13

s.+iñdir (Zira melgud ve guvved, ve izzed ebedan seniñdir) 222/12

s.+siñ (Emma sen dayı11.ma sensiñ, ve yıllarıñ tügenmeyecegler) 22/11, 149/26

s.+sin (hadda bundan daniyalım, ki sensin cemiy eyiligleri29.agından buñar) 224/28

[71]

sene is. Ar. yıl

s. (üç sene tamam vetannarıñıza varıb9.aziz Egglisalarıñızda nasaad edergen) [K2.]/8, n/17, 13/29, 14/7, 59/19, 59/19, 65/18, 127/1, 132/5, 138/10, 138/14, 138/19, 138/28, 139/4, 139/9,

150/22, 224/7

s.+de (ki (1765)senede Moşha Midrobo25.ludu faziletlü ve alimdar Platon aziz Ruhun niame26.tiyle doğru diniñ tarifi tabiriyle yazıb bastırdı) o/24

s.+den (İgi seneden beri vagid vagid hagire gelen heraretlü 2. Nameleriñizden) [Th1.]/1, [K2.]/4, n/21, n/23, n/27, o/4, o/14, 138/23

s.+dir (Bahusus, ki güççüg Anadolu17. Hristianlarıylen otuz beş senedir bazı vagid didasgaloslu18.ğum ile) [Th1.]/17

s.+lerden (ve çoğ senelerden evvel Beyigamber14.lerden haberi verilmiş ve gurban ile) 62/13

s.+sinde (ve bazı6.larıñızı da 1811: senesinde vagid il Batriğini) [k2.]/6, m/23, n/2

s.+ye (ruhani hüzmle20.riniñ çoğluğundan, o sevdamız bu seneye gadar yine21. gerilendiydi) n/20

[32]

senet is. (<Ar. sened) bir kişinin ödemek zorunda olduğu borcu göstermek için imzaladığı kağıt

s.+leri (ve dahi hırsızdırlar onnarda, ki yalancı vasied senet19.leri yaparlar)

211/19

[1]

senetleş- f. (Ar. sened+T. leş-) yazılı olarak anlaşımak

s.-irler (ağır eyivazların gavlini senetleşirler) 209/16

[1]

senevi is. yıllık

s. (bu sebebdan ibdal25. oldu Yehudilerin bu senevi ziyaretleri) 142/25

[1]

serbes sf. hiçbir şarta bağlı olmayan

s. (Allah [31]1.cemiy yaradılmış mahlugatların üzerine serbes högüm2.dardır) 31/1, 100/12, 209/4

s.+liğı (Ve da10.hi bir gimse dememeli, gi insanın rıza serbesliğı bozul1.lur Allah olacag işleri bildiğı için) 24/10, 177/16

s.+liğinden (yâhod her şeyin tef21.dişine cesared eden figirlerin serbesliğinden) 179/21

s.+ liğinin (insana verilen9.rıza serbesliğini şurutları tebdil olmayarag) 24/9

s.+tir (Segizincisi. Allah serbestir) 24/19

[8]

serce is. küçük bir ötücü kuş

s. yani.10.igi serce bir ahceye satılmalı) 90/10

s.+lerin (İncili Şerifin şaatlığı üzere eğer semavi peder15.eñ bayağı serceleriında muzaygasını ediyorsa) 213/15

[2]

serd sf. Far. bağışlaması, hoşgörüsü olmayan (krş sert)

s. (gi eyilere eyivazı col6.mard verir, ve götülere gazebe serd verir) 19/16, 50/25, 51/8, 166/19, 204/23

s.+leri (anca hır19.sızların daha serdleri , ve insafsızları onnardır) 210/19

s.+lig (intigam, düşmannıg, husumed, serdlig me2.şrebleriñ azgınnıgı, ve insaniedsizlig) 205/1

s.+liglerini (insan bu govalanmalarda Azizleriñ13.çegdigleri eziyedlerin fagad serdliglerini, ve heyibe14.dliglerini düşündügde) 76/13

s.+liği (Zira eziyedleriñ serdliği imanıñ18.gaviliğini aşigâr eder) 78/17, 110/25,

s.+liliğiyle (ve duyulmadıg bir yüreg21.serdliliğiyle) 112/21

[11]

serdlen- f. sert bir tavır almak

s.-miş (Bu a15.ziz Ruh ilehi kelamiylen imana teglif eder onu ki, gü16.nahlardan aldanmış, serdlenmiş, ve hemen cansız olmuş17.tahsiradlardan) 127/16

[1]

sert sf. Far. bağışlaması, hoşgörüsü olmayan

s.+lig (anca atalar evlatlarına sertligile,25.ve titizligile musallad olmamalı) 198/24

s.+liği (ve yüregleriniñ sertliği üzere insafsız incidmesinner A5.bosolos Baulosun bu tembihini dayima figirlerinde dud6.mayle) 201/4

[2]

ses is. kulağın duyabileceği titreşim

s.+inden (cemaati Aziz gononianiñ kâ29.sesinden mahrum eder) 131/29, 159/18

s.+ine (İnsan zamiriñ sesine gulag vermeyib ilehi tembihiñ7.hilafına heraged eddigden soñra o ifdiharlı halinden eñ8.peçare hale düştü) 96(1)/6

s.+ini (Zira mefdalerde bulunannarıñ 6.cümlesi bu Yisus Hristozuñ sesini duyacaklar,ve7.dirilecegler) 158/6

s.+iyle (ve gendi meleglerini boru13.nuñ azim sesiyle göndürecek ki bunnar belend avaz i14.le çağıracaglar) 159/13

[5]

seslen- f. çalınmak

s.-eceg (ve3.Melayikiñ borusu sesleneceg) 123/3

[1]

sevda is. (< Ar. sevdā) kuvvetli sevgi, aşk

s. (yü6.reğimizde olan sevda daha ziade arddı) [ks]/6, 41/19, 225/18

s.+dan (yâni.ham tamahdan, ve mal birig29.dirmeye olan ganaadsiz sevdadan, tembelligden) 212/29

s.+mız (ve ruhani hüzmle20.riniñ çoğluğundan, o sevdamız bu seneye gadar yine21. Gerilendiydi) n/20

s.+sı (hristian9.lığın muhabbeti, ve encam cenneti şerifiñ sevdası heb 10.imanımıznıñ elmini ve şurutlarını, ve nizamlarını tegl1.mil bilmede) m/9, n/7, 61/12

s.+sını (ve hristiannara yağışan eyilig13.leriñ sevdasını bakıb seviniridig) [K2.]/13, 143/21, 199/28

s.+yı (bunun için Aziz gidab altuna ve gü25.müşe olan azgın sevdayı pudbareslig tabir eder) 180/25

[12]

sevgü is. insanın kişiye ya da bir şeye karşı duyduğu yakınlık ve bağlılık duygusu

s.+lü (Ya Ruhani sevgülü evlatlarımız güççüg Ana2.doluda mevcut olan hristianlar) [K2.]/1, 91/4, 185/13, 223/1, 225/15, 226/19

s.+leri (imdi Allahın 9.Mıhdarleri, azizleri, ve sevgülüleri gibi merhamed ba10.yırlerini) 205/9

s.+lüsü (ve yüregiñ sevdiği zatların eñ28.azim sevgülüsü odur bu gelam üzere) 188/28

[8]

sevil- f. sevgi duyulmak

s.-diler (Meyivaniñ güzelliği, ve9.teniñ iştahı ilahi sefasından ziade sevildiler) 95/9

s.-meg (ki her bir insan o tem15.bihler üzere geçinmeli, şu dünyada Allahdan, ve in16.sannardan sevilmeğ için, ve rahatlanmak için) 7/16

[2]

sevin- *f.* sevinç duymak

s.-eceğiz (O zaman açıgdan göreceğiz, ve sevineceğiz) 88/2

s.-ir (Zira insanın zamiri, eyilig işlendiğinde, sevinir, ve götülük işlendiğinde) 19/12

s.-iridig (ve hristiannara yağışan eyiliglerin sevdasını bakıb seviniridig) [K2.]/13

[3]

sevinc *is.* istenilen bir şeyin olmasıyla duyulan coşku

s. (ve kâmil faziletli adamlar için merhametli Allah efendimizden hazırlanan cenneti şerife ebedi sevincile ferahlanasınız) s/12, 161/7, 162/3, 162/8, 194/15, 224/13, 225/19, 227/8, 227/11

s.+ili (ve Adamdan sonra bu sevincili haber, ve ahdi eman çok defa Avraama, İsaaka ve Yakoba oldu bu tabir ile) 65/4

s.+li (peg sevincli, ve ferahlı olacag) 122/21, 229/8

s.+in (o kadar daha ziade büyü olur ganaadin ve sevincin, ki aldanmadın) 11/12, 161/6

s.+inden (gerek aziz gelisalarda lazım gelen beñizin sevincinden, ve milayımlıktan isared bir telvazulu niazdır) 38/11

s.+iylen (bu eyi haberi cümlemizin atası Adem yağışığı yüze re yüreg sevinciylen aldı) 64/26

[16]

sevindir- *f.* sevinmesine neden olmak

s.-meyle (Allahdan vad olan eyiligleri haber ve rib sevindirmeyle) 72/25

[1]

seyir *is.* eğlenmek için bakma

s. (Zira bu 14.dünya Allahın ziğnetini bize daşır eden bir seyir ye 15.rine beñzer) 18/14, 44/2, 116/14

s.+den (Ve dahi Allahın var olduğu, ibdida bu dünya 13.nın bir ince teftişli seyirden isbad olur) 18/13

s.+i (ve insan yüreg cenginiñ bir zavallı seyiri oldu) 96(1)/11

s.+ler (akide bozan seyir 7.ler, eşgiaların horannarı, edebsizlerin türküleri) 207/7

s.+lere (ve çoğdefa cünunnuge, ve zarar 22.lı seyirlere) 195/22

[7]

seyird is. (Ar. seyyid) bir topluluğun ileri gelen kişisi

s.+im (ve dahi gen 26.di canında, gadir olamaz benim seyirdim olmaya) 172/26

s.+ler (seyirdler hocayı imrendiler) 75/11

s.+leriniñ (ki helas edici Yisuzuñ azimetinde telamizlerin (seyird-[131]1.leriniñ) vasıtasıyle) 131/1

[3]

seyird- f. koşmak

s.-e (Hristian aziz egglisalara seyirde dindaşların bir 12.liğiile beraber merhametlü Allaha teşekür edmeye 13.cemiy inaedleri ve geremleri için) 193/11, 194/18

s.-ib (cemiy igdizalarımız için buna seyirdib her igdizamız 3.da) 40/2

s.-iris (lagin azizlere seyirdiris, ki bu Allahın sada-5.gatlü hüzmedcileri ve ebedi mutluluğunun miras 6.horları dey) 178/4

s.-iriz (biz Allaha ve helas 2.edicimiz Yisuz Hristoza seyirdiriz) 178/2

s.-memizin (azizlere ibaded edmemizin ve seyird 23.memizin aslı budur) 178/23

[6]

seyir et- f. izlemek

s.[d]-erler (Salih melayigler Allahın parlag suratını 20.dayima seyir ederler, eñ temiz ruh oldugları için) 88/20

[1]

seyirlen- *f.* izlenilmek

s.-ereg (yani biz cümlemiz perdesiz yüz i26.le rabbiniñ ziğinetini Ayine içinde seyirlenereg ta o tasfire27.resimleniriz ziğineten ziğinete) 73/26

[1]

seyirt *is.* (Ar. seyyid) bir topluluğun ileri gelen kişisi

s.+ler (ve seyirtler16.cümlesi ağızdan bu sır için şaatlıg eddiler gova17.lanırge da) 12/15

s.+leri (Yeriñ yüzünde seyirtleri var idi) 12/15

s.+lerine (ve bu şerif elmiñ26.ezberini seyirtlerine borç eddirsinler) 14/26

[3]

seyirt- *f.* koşmak

s.+iğimizde (Biz azizlere seyirtiğimizde, Allahıñ bu tembihi28.niñ hilafında olmayız) 177/27

[1]

seyirtme *is.* koşma

s.+yle (ve kâzibleriñ bulanıg guyularına seyirtmeyle meseb11.sizliğin çırgafını yudub boğulmasınlar) 15/10

[1]

seyreg *sf.* az rastalanan

s. (hadda peg seyreg yaglaşmamız25.dan helas edicimiz Hristoza yakışan heraretimiz soumaya) 150/24

[1]

sez- *f.* hissetmek, anlamak

s.-diği (yâhod diğnergen23.yüreğiniñ içinde sezdiği ferahdan da mütenebbi olabilir) 58/23

s.-er (haçan bu yüreg Alla17.hıñ gendine eddiği eyiligleri sezer) 41/17

s.-erler idi (yâni. cemiy Milled14.ler galblerinin derüninde sezerleridi) 66/14

s.-meyilen (İ22.mansızlar tidireyereg duracaglar ilehi öfkeniñ gaderi
23.gendileriñ üzerine döğüldüğünü sezmeyilen) 122/23

[4]

sholion is. Yun. sürü

s. (İmdi Bazarlarda, ve ördilerde haneleriñizi sholion5.misilli) s/4

s.+a (27ve şerif Monastırımızıñ deröninde olan sholiona da guv28.vetimiziñ
yeddiği gadar muhayet oldug) m/27

s.+lar (ve ayrıca imanın talimi için sholionlar ya29.bdrırlar idi) 3/28

s.+nar (ve illa çoğlarıñızıñ vetanında sholionnar [m]1.ve didasgaloslar
bulunmadıgñı bagdıgca) [K2.]/19

s.+nara (ve hristian çocuklarıñ ter7.biye olacag megânlara yane megteblere, ve
sholionna8.ra yardım edmeniñ lütfunu) r/8

s.+narda (ve bunnardan made sholionnarda olan didasgalos22.lara da din borçlarıñ
böyüğü bellensiñ) 14/21

s.+nariñ (Kelisalarıñ , hastahaneleriñ, ve sholionnariñ6.yabilmasına, ve
donanmasına) 197/5

s.+u (1821:senesinde heg3.medilahi dünyâya zuhur eden akabe sholionu
gapad4.dırdı) n/3

s.+unda (Monastırda, ve gerek sholionunda, ve bazı gere ierokiri2.ksliğim ile
çoğlarıñ vılaatlarında gonuşmag ile) [Th2.]/1

[9]

sığış- f. güçlülkle sığmak

s.-madıg (heç bi huzur olma, dar aglımıza sığış17.madıg bazı sırları için) 11/17

s.-mañ (sengi tabiyedden yana bir yerde sığışmañ) 222/21

s.-mayan (öylece borçlusun19.bunu gabul etmeye insan ağına sığışmayan sırları20.le beraber) 11/19, 11/21

s.-maz (ve Aziz Ruh, ögi akıla sığışmaz11.tarikile Bederden sadırdır) 85/10, 103/4

s.-mış (Eğer cemiy işleri insan ağına sığışmış olsa) 11/22

[7]

sığışdır- f. güçlkle sığdırmak

s.-acağı (ve ilehi16.ilmiñ bu parlag ayinesinde baki nesnelerida ağılmızıñ17.sığışdıracağı gadar tegmilliklerinde görecegiz) 161/17

s.-masınnar (dahi högm eddigleri horyâtları idare edemeyece2.gleri salyâneler ile sığışdırmasınnar) 201/2

[2]

sıh zrf. aralıksız

s. (ve azizlere daha sıh, ve daha çoğ ibaded ed6.memiz) 179/5

[1]

sıhı sf. güçlü

s. (mücerret11.igdizalı görünür imanımızñ bablarıyle tembihleriniñ12.arasında olan sıhı bağlantıyı fehm eden Hristiannarıñ13.cümlesine) 5/12, 161/24

s.+dır (bunlardan her bir 28.adam fehm edebilir Egglisanıñ, ve dünyâ hökümün29.arasında olan bend ne kadar sıhıdır) 139/29

[3]

sıhıntı is. sorun

s. (şeytandan, insandan, ve dünya21.dan gendine bir zorlu sıhıntı geldiğinde (maaz allah) 22.gendini bragır) 5/21

[1]

sıh sıh sf. az aralıklarla

s. (Evvel zamannarda daha sıh sıh nasihatler15.olur udu aziz Egglisalarda) 8/14, 190/3, 195/15

[3]

sır is. gizlenen şey

s.+ran (ki bunların vasıtalarıilen iman edene17.sırran nâmeti verir geresteli)
140/17

s.+ı (şübbesiz olarak tagvanın sırası gayed28.ile büyüdür) 107/27

s.+ın (Hristiannarın bu24. yüce sıranın feyli ve guvveti budur) 144/24

[3]

sırsalan- f. sarsılmak

s.-dı (güneş ve25.ay şavkını garanlığa debdil eddi, yer sırsalandı, çoğ26.ölüler
mezarlardan dirildi) 113/25

[1]

sıval is. (< Ar. su‘âl) soru

s.+leriyle (ve on igi yaşına girdigde, muallim sıvalleriyle, Yehudi22.lerin alimdar
didasgaloslarını hecil eddi) 109/21

[1]

sıval olun- f. (Ar. su‘âl+T. olun-) soru sorulmak

s.-duğunda (helas edicimiz gendisi8.beyân eyledi bu tagsimi psarisaioslardan sıval
olundu9.ğunda Allaha borç olan, ve goñşuya borç olan10.muhabbeti göstürüb
demeylen) 171/9

[1]

sızı is. hafif ve ince ağrı

s.+ların (fizahın, sızılarının dişlerin gıcirtısının3.ölümsüz gurdların, sövünmez
ateşin) 163/2

[1]

siased is. (< Ar. siyâset) devlet işlerini düzenleme ve yürütme ile ilgili görüş

s. (ve çoğ siased ivyalarda çe7.gerler) 43/6

[1]

sigge is. madenî para

s. (yâhod has siggeniñ yerine kemayar, ve[211]1.galb sigge verir) 211/1

s.+ler (hacan bir adam taglid2.ve kemayar siggeler keser) 211/2

s.+niñ (yâhod has siggeniñ yerine kemayar) 210/29

s.+yi (yâhod has siggeyi geçen fi3.yetinden ziadeye verir) 211/2

[4]

sigled is. (<Ar. sıklet) eziyet (krş. siglet) (krş. siglet)

s. (yani her günah eden adamıñ canına musibed16.ve sigled gelmeg beyhaldır)
98/16, 122/15

[2]

siglet is. (<Ar. sıklet) eziyet

s.+imizde (ve sigletimizde bundan bir çapıg yardım almaya) 40/3

s.+ine (ve bunu sevmeyi, ve her23.sigletine bundan yardım istemeyi) 168/23

s.+iñizde (ve sabu16.ruñ eyiliglerini, ve size merhamed edennere, ve
sigletiñiz17.de bulunannara) r/17

s.+lerinde (ve asla meded vermezler sigletlerinde) 182/6

s.+li (ve bi23.huzur, ve sigletli vağıtlarında) p/23

[5]

siğsile is. (<Ar. silsile) bilinen en eski atalardan yaşayan torunlara kadar aile sırası

s.+sinden (ki Yakov Bederiñ Beyi-[59]1.gamberliğı dördüncü oğlu Yuda'nıñ
siğsilesinden ola2.cag Badişahlığını) 59/1

[1]

sil-f. atmak, yok etmek

s.-er (Hristos yılanıñ20.başını ezer, hacan günahı siler, ve gâfirliğı yog eder)
64/20, 127/20, 233/17

s.+erler (ve o figiri icad eden Hristianı silerler⁵.Hristiannarıñ tefderinden) 138/4
[4]

silah is. (< Ar.silāḥ) savunmak ya da saldırmak amacıyla kullanılan araç

s.+lı (dayıma silahlı²⁰.bulunsunlar görünen ve görünmeyen düşmannarıñ
cey²¹.klerine) [ks]/19

s.+sız (Abosoloslar az adamigen, högümsüz, guvved-[61]1.siz varyedsiz, silahsız
ve elfazsızigen az vagidin mabe².yininde sayısız İnsannarı) 61/1, 129/8

[3]

silahlan- f. silahlı duruma gelmek

s.-dı (Cehen²³.nem cemiy guvvedleriyle silahlandı bu helaslı işi meks
24.edmeye) 129/23

s.-dılar (ve yer yüzünüñ cemiy höküm⁶.saabları silahlandılar bu hristiannarı yerin
yüzün⁷.den helag edmeye) 76/6

[2]

sinodo is. Yun. meclis, toplantı

s. (Dör²¹.düncü sinodo; üsgüdarda oldu (630.)) 138/21

[1]

sinodos is. Yun. meclis, toplantı

s. (faziletlü 11.Batrig efendimiz şerif sinodosile beraber durmayıb) [ks]/11, 138/7,
138/12, 138/16, 138/25, 139/1, 139/6

s.+lar (Azim⁷.ve ummuman –Sinodoslar oldular

s.+larda (o sinodoslarda bulunan aziz be²⁷.derler her bir adamdan vabdismadan
evvel) 2/26, 4/28, 139/11

s.+lardan (ve soñ²⁵.ra bu icmal gavilendi sıra üzerine sürüb gelen me²⁶.sguniye
Sinodoslardan ve cemiy hristiannara imanin çoğ²⁷.gıyımedli bir hazinesi gibi
teslim oldu) 81/26, 132/12, 138/6

s.+ları (Dindar Batisahlar aded üzere cem ederleridi böyle¹¹.Sinodosları) 139/11

s.+ların (Böyle olduğu o vakidiñ ek24.kliskasının halini nagl eden kitabların çoğ
tarafı25.rında okunur, ve bazı şerif sinodosların çoğ ganona26.larından isbat
olur) 2/25, 126/16,

s.+ta (Bu zianı fehmi eden faziletli Batrik efendi28.miz, ve şerif sinodosta mevcut
ruhani garındaşlarımız) 5/28, 81/22

s.+tan (ve şerif sinodostan he28.raret ilen isterler idi dünyanın çoğ tarafında
bulunan29.Hristian gardaşlarımız) 13/27, 81/24

sinor is. sınır

s.+lara (ya tanımadılar Allahıñ gu21.dredini, yâhod beg dar sinorlara muhasere
eddiler bu22.nu) 158/21

s.+lardan (Helas e15.dicimiz Aziz Kelisasını bu gadar sinorlardan çıkard16.dığı
için söyiledi bu kelamı) 135/15

s.+ları (öylece hasiyetleri18.niñ da sinorları yogdur) 23/18, 87/16

s.+larında (ki Yehudilerin kelisesi12.gibi fagad bir Milledin sinorlarında
muhafaza olmaz) 130/12, 135/14

s.+larından (ve dinimi7.ziñ sinorlarından dışarı govulmuş hilleli iytigatlar8.var)
6/7, 94/7

s.+larını (bunnara nizamlı vagıdlar, ve mekannarınıñ sinorları2.nı tertib edmeyle)
32/2

s.+suz(had4.siz, ve sinorsuz Allaha olduğu için) 12/4, 12/5, 12/5, 26/27, 222/22

s.+suzusa (Zira bu17.nuñ tabiyeti nasıl sinorsuzusa) 23/17

s.+u (Zira biz evvela igo27.naya görünmeyen , ve sinoru olmayan Allahı
tasfir28.edmeyiz) 182/27

[16]

siñsile is. (< Ar. silsile) bilinen en eski atalardan yaşayan torunlara kadar aile sırası

s.+de (Öğretirler idi20.her zamanda, ve her siñsilede Rabbi Allah fena adam21.ları
su ile ve ateş ile nasıl gazeblendirdiğini) 4/20

s.+den (ve seniñ 19.högmün her siñsileden her siñsileye geçer) 27/19

s.+leriyle (ki23.Levida Aaronuñ İerosinisinden olan cemiy siñsilele-24.riyle beraber Melhisedegden evlogia aldı) 236/24

s.+si (Aziz gidabda Melhisedegiñ cediti, ve siñsilesi27.hec añılmaz) 234/26, 235/1, 235/11

s.+sini (ki Aziz gitab bunuñ Babasını A-6.nasını ve siñsilesini sugüd eddi) 235/6, 235/7, 235/13, 235/18

s.+siz (Bunnardan görünür Abosolosuñ niyeti ne sebep için16.Melhisedegi Babasız ve Anasız ve siñsilesiz tabir ed-17.di) 235/16

s.+ye (ve seniñ 19.högmün her siñsileden her siñsileye geçer) 27/19

[12]

sion is. savaş beyi

s.+uñ (Zira re15.sullar Sionuñ köşküne cem oldugları gibi) 147/15

[1]

sogak is. [Ar. zuḳāk] yerleşim bölgelerinde iki yanında evler bulunan, caddeye göre daha dar ve kısa yol

s.(ğ)+ına (ve Rab26.biniñ dar ve dikenin sogağına girmeye) 9/26

sogranmag is. söylenmek

s.+sız (dayıma rızasında bulunalım, ve emirlerini gayretile , ve8.sogranmagsız eda edelim) 199/8, 200/20, 224/13

[3]

sogul-f. yaklaşmak

s.-madan (ve bu fe17.na illetleriñ dumanından agıl bulanmadan, ve dünya18.telaşesine sogulmadan) 6/18

s.-urlar (ve gorgula9.cak heragetlere cesaret ile sogulurlar) 6/9

[2]

soğunme is. sönme işi

s. (Zira akıl şavgınıñ soğunmesi , ve faziletiñ farig29.olması) 97/28

[1]

sohbet is. (< Ar. şuhbet) iki ya da daha fazla kişi arasında yapılan konuşma

s.+i (yâhod hacan bir11.adamın sohbeti ağıldığında, lisaniyle bir şey demez)
215/11

s.+lerinde (ve fena27.aded edinib cemiy yagışsız sohbetlerinde
Allahın28.gorgulu ismini ağızlarında gecirereg söylerler bu ye29.minneri) 186/27

[2]

sohrantı is. söylenme

s.+lıg (yâni. atalara itaadsızlıg, 4.inadcılıg,sohrantılıg,emniyedsizlig, cımhur)
202/4

s.+ylen (ücücüsü. Sohrantıylen5.Allaha olan teşegür) 190/4

[2]

sokak is. (<Ar. zuḳāk) yerleşim bölgelerinde iki yanında evler bulunan, caddeye göre daha dar ve kısa yol

s.+lara (fakir insan bundan muhasere olarak çıgmaz sokaklara25.dolaşır gezer idi)
97/24

[1]

soñ

1. sf. şimdiki zamana en yakın zamanda olmuş olan

s. (bu soñ günlerde bize oğlunun vesilesi i4.le söyiledi) 106/3, 125/6, 125/7,
125/20

2. is. bitim, nihayet

s.+u (ki bunun Batışahlığının soñu olmayacag) 81/8, 96(1)/2, 161/6, 235/11

s.+una (İsde vagıf ol4.dug Kelisamızıñ ve dinimiziñ govalandığına ve soñ5.una
gadar govalanacağına) 79/5

s.+unde (bu kitabın soñunde21.bu hususe yazılan tefsiri okusun) 117/21

s.+une (bu kelise2.dünya yaradılalıdan beri birdir, ve dünyanıñ soñu3.ne gadar, ve ebedlere gadar bir olacag) 71/3, 74/8, 79/6, 81/23

[14]

soñra zrf. daha ileri bir zamanda

s. (ve bundan soñ19.rada nihaetsiz ömürüñda cefalı yerine götürürler) m/19, n/5, o/10, 1/24, 2/7, 2/11, 2/12, 2/14, 2/16, 2/19, 2/21, 3/5, 3/10, 3/13, 5/5, 6/20, 11/16, 12/19, 14/19, 20/2, 27/10, 28/16, 54/2, 59/19, 70/16, 71/17, 71/29, 74/26, 78/2, 79/10, 81/25, 83/12, 84/7, 90/15, 91/14, 92/5, 92/6, 92/14, 93/19, 96(1)/7, 97/5, 97/11, 104/9, 105/13, 106/3, 106/5, 109/9, 110/9, 113/13, 113/15, 113/16, 119/22, 120/27, 120/28, 121/5, 123/12, 124/2, 124/13, 124/17, 126/1, 126/8, 127/11, 130/9, 134/3, 137/20, 138/6, 138/10, 138/15, 138/19, 138/23, 138/28, 139/4, 139/9, 143/20, 145/21, 146/2, 146/10, 146/13, 146/18, 147/18, 147/25, 150/22, 151/9, 151/10, 153/16, 157/12, 157/13, 160/26, 160/29, 161/2, 170/4, 175/8, 178/20, 186/17, 192/6, 193/16, 197/17, 199/5, 211/3, 219/3, 225/25, 227, 228, 231/16, 232/27, 233/1, 233/25, 236/12

s.+dan (ki dayıma legelenir soñ18.radan eddigleri günahlardan) 99/18, 156/23

[110]

sor- f. birine bir konuda soru yönelterek o konuda bilgi sahibi olmak istemek

s.-abilir (sorabilir bir gimsa, gi gaygı vası2.tayle gadir olabilir idi helas olmaya) 100/1

[1]

sou- f. birine ya da bir şeye karşı duyulan sevginin azalması

s.-maya (hadda peg seyreg yağlaşmamız25.dan helas edicimiz Hristoza yakışan heraretimiz soumaya) 150/25

s.-yacag (ve[125]1.çoglarınıñ muhabbeti souyacag) 125/1

[2]

soug

1. is. ısının düşük olması durumu

s.+dan (bragırlar fagır olanları açlıgdan, yâhod18.sougdan ölmeye) 204/18

2. is. ilgisizlik

s.+lug (merhamet15.sizlig, hillebazlıg, yalancılıg, ve ibadede souglug) m/15, 189/29

s.+lugları (ya imana bir souglugları olduğu17.icin, ya ehmallig icin) 195/16

[4]

soy- f. birinin üstünde veya yanında olan şeyleri çalarak alıp götürmek

s.-annar (yollarda adam soyannar, ev24.ler yagannar) 203/23

s.-ub (üzerinden esgi ademi soyub atan, ve cedid adamlığı2.geydiren) 10/1

[2]

soyul- f. soyma işine konu olmak

s.-dug (yâhod yan29.gından harab oldug, yâhod hırsızlardan soyuldug) 211/29

[1]

soyundur- f. söndürmek

s. (yaramaz şeytannarıñ4.ateşli oğlarını soyundur) 226/4

[1]

soyündur- f. söndürmek

s.-e (Dördüncüsü,21.soyündure ve def ede dini barcalayıb taraf idenleri) 139/21

[1]

sög- f. bir şeyi kuvvet uygulayarak bulunduğu yerden çıkarmak

s.-erler idi (deyinegler idi, dişle18.rini sögerler idi, gözlerini oyarlar idi) 76/18

[1]

sök f. aklından çıkarmak

s.-üb (İb17.dide her bir hristian söküp atmalı aglında bulunan her18.yañlış gıyâsı) 179/17

söün- f. sönmek

s. (Zira akılıñ guvveti zayıflanıb9.şavğı söündü) 96(1)/9

[1]

sövün- f. sönmek, etkisi kaybolmak

s.-mez (fızahıñ, sızılardıñ dışlarıñ gıcirtısınıñ3.ölümsüz gurdlarıñ, sövünmez ateşin, ve cemiy nihaed4.siz eziyetleriñ yerine) 163/3

[1]

söyile- f. bildiği şeyi sözler vasıtasıyla ifade etmek

s.-di (ve ziğnedlenir, oki dünyaya Beyigam12.berleriñ vasıtasıyla söyiledi) 81/12, 103/25, 106/4, 135/16

s.-digden (ve çoğ2.tarik ile Bederlere Beyigamberleriñ vasıdası ile söyiledig3.den soñra) 106/3

s.-diği (ve Avraam Pedere Allahıñ bu6.söyilediği gelamlarda Hristos içinidi) 58/6, 103/7

s.-diler (illa Aziz Ruhdan tariflenereg söyile20.lediler Allahıñ Aziz adamları) 58/20, 128/16

s.-medig (orayı söyilemedig, ve şimdi elbedde11.onun içinde yazmalıyız) 96(2)/10

s.-mem (ben burada incili şerif19.den hristiannara tarif olan istifar için söyilemem) 99/19

s.-r (ve insan helaslıgınıñ 26.sırları için bu gadar decayibet ile söyiler) 59/26, 145/15

s.-riz (Biz sır ile söyileriz Allahıñ29.gizlenmiş ilmini) 63/28

s.-yeceğis (bunun için ihdiza olannarı söyile16.yeceğis sırasında) 69/16

s.-yen (Beyigamberleriñ vasıtasıyla söyileyen) 128/11

[16]

söyündür- f. söndürmek

s.-meye (yâhod yangını söyündürmeye gadi12.r iğen vazife edmezler) 204/11

[1]

söz is. bir fikri eksiksiz anlatan kelime dizisi

s.+de (yâni, i9.man eden Hristiannara sözde, tesarüfde, muhabbete, ru10.hde , imanda ,ifedde (pagligde) numune olmalı) 153/9

s.+ler (. yâhod çeşid örtülü sözler o13.guyarag bir Şeytani feyilile başgaları aldadırlar yâ14.hod ziannandırırılar) 175/12, 202/7, 214/21, 215/9

s.+lerden (Zira bu gibi cevablar fagad sözlerden ibared) 181/24

s.+leri (Yani, bunnarıñ27.avazı bitün dünyaya duyuldu, ve anleriñ sözleri28.dünyanıñ ta nihayedlerine yedişdi) 69/27, 77/28, 78/20, 181/19, 215/18

s.+leriñ (ki fagad sözleriñ çoğluğu eşi15.dilir Allaha, ve yüreğın fırgatına, ve ezginniğine hec16.mugayed olmazlar) 181/14, 216/7

s.+lerinde (ve amellerinde ve sözlerinde uzülcelal Allaha göstür19.meye) 188/18

s.+lerine (yâhod hacan başga bir gimsanıñ sözle-27.rine ve amellerine götü nietile yanlış maneler verir) 214/27

s.+lü (bir 4. kâzib sözlü til gadır olur çoğ türlü tariglerle gon5.şuya zarar edmeye) 214/4

s.+ü (her tarafı, ve her sözü tefdis6.edmeyle) 133/5

s.+ümüz (bunda sözümüz13.hristiana değildir) 99/12

s.+ünü (ve bu Hristianıñ or-[138]1.dayı getirdiği meseb sözünü her tarafı ile teftiş edereg,2.Allahıñ gelamına tabdığ bulmazlarsa) 138/1, 215/22

[20]

stavropiakon is. Yun. çarmıha gerilme

s. (Kayseri gulbinde mutemegun mucuzetli Yo14.annis Prodromos stavropiakon şerif monastırda) s/14

[1]

stavros is. Yun. haç

s. (ne da igdizay²⁴.dı biz insannar için Allahın üç sufatından birisi²⁵.Stavros olmaya) 11/25, 113/16, 113/29, 114/7, 114/14, 233/19

s.+uñ (yâni. helas edicimiziñ tasfirini stavrosuñ,⁶üzerine bağdıgca iytigada, ve eyi amelleriñ imbrenmesine⁷.gayretlenelim) 183/5, 233/8

[8]

stavroz is. Yun. haç

s.+a (ve bunuñ yerine Aziz gononianiñ sırrını ter²⁸.tib eddi stavroza götürülürge) 142/28, 156/13

s.+uñ (ki Stavrozuñ ü¹⁰.zerine asılmagile) 68/9, 75/21, 156/12, 225/16

[6]

stavrozlan- f. [Yun.+T. lan-] çarmıha gerilmek

s.-dı (ki bizim esgi adamımız⁷.Hristoz ile beraber stavrozlandı) 165/7

[1]

stefanos et- f. (Yun. stefanos +T.et-) taç takmak, taçlandırmak

s. (Bapaz) düün birliğine gelmeg için iki gimseyi stefal¹⁷.nos eder bunnara) 154/17

[1]

su is. oksijen ile hidrojenin birleşmesinden oluşan renksiz, kokusuz tatsız madde

s. (ve her siñsilede Rabbi Allah fena adam²¹.ları su ile ve ateş ile nasıl gazeblendirdiğini) 4/20, 113/21, 175/21, 210/29

s.+da (bunları çuval içine²⁴.digib suda boğarlar idi) 76/24, 202/23, 204/12

s.+dan (Eger bir adam sudan ve Ruhdan²⁹.almazsa , gadir olamaz Allahın Batisahlığına girme- [145]1.ye) 144/28

s.+lara (gen-[206]1.dileri zorladan yoğigen, derin sulara yüzerlerse ömür².lerine tehlike acıg görünürge) 206/1

s.+larda (ve ne yeriñ al²⁵.tında sularda bulunan nesnelerden biriniñ tasfirini e²⁶.desin) 167/25

s.+ları (Ve bu gubbeniñ altında ve28.üstünde olan suları ayırd eddi) 29/28, 29/29

s.+suzları (İm12.di ac olannarı doyurmalıyız, susuzları gandırmaıyız) 201/12

s.+ya (helaslığa umud edemez, yog yalıñız su26.ya batıb yeyiganmadı için)
144/26

s.+yle (Taamid (Vabdisma) bir sırdır, ki bunda ten suyle11.yeyganırgeñ) 143/10

s.+yuna (İerosini saabısından bitün gövdesi kolimvi-[144]1.thranıñ suyuna
badmalı) 144/1

[16]

suc is. ahlak kurallarına uymayan davranış

s.+larımızı (ve bize suçlarımızı bağışla) 222/9

s.+lu (nice, ki biz dahi bize10.suclu olannara bağışlarız) 222/10

s.+suz (. Daş ve odun götü de5.ğildirler, lakin götü ederler onnar ile sucsuz
adamı6.öldürmeye gullananlar) 29/5, 48/22, 52/17, 56/7, 75/12, 97/12, 113/8,
115/14, 204/2

[11]

sufad is. (< Ar. şıfat) yüz, kılık, dış görünüş (krş. sufat)

s.+da (Bu üç sufadda secдалenen Allah halğ eddi dün12.yayı) 88/11

s.+lı (Allahdan gayrı.25.bunun için üç sufadlı bir Allahıñ
melayiglereda26.ağnaşılmayan temşietinde garar verildi) 101/25

[2]

sufat is. (Ar. şıfat) yüz, kılık, dış görünüş

s.+ından (ne da igdizay24.dı biz insannar için Allahıñ üç sufatından
birisi25.Stavros olmaya) 11/24

[1]

sufra is. (Ar. sufre) birlikte yemek yiyenlerin hepsi

s. (Sufradan evvel ibaded) 228, 228

[2]

sugut is. (Ar. sukūt) susma, söz söylememe

s.+lug (böyle adam fagad sugutlugileda fasl eder gonşuyu) 215/13

[1]

sulf is. (Ar. şulh) barış

s.+çu (ki Al26.lahıñ ve İnsannarıñ arasında miğençi, ve sulfçu27.odur) 71/26

[1]

sultan is. (Ar. sulṭān) din büyüklerine verilen ünvan

S.+ıñ (A7.zizlerle İrini Sultaniñ , ve Tarasos Badriğiniñ eyâ8.mlerinde) 139/7

[1]

sun- f. yapmak, arz etmek

s.-maya (mücerred borçludur dayima bir hagi7.getli, ve derin ibaded sunmaya Allaha) 36/7, 49/17

[2]

sunul- f. yapılmak, arz edilmek

s.-duğu (dualerimi12.ziñ Allaha sunulduğu işarete,stavrozuñ nişanını13.elimizilen üzerimize çıkarırız) 156/12

s.-en (Zira böyle İerosininiñ vasıtasıyla biz insannar i-16.cin Allaha sunulen gurban) 233/16

[2]

sunusu- f. yapmak, arz etmek

s.-yor (ki yüreğimiziñ cemiy12.gizli düşünmelerini bilen Allaha sunusuyor) 37/12

[1]

sura is. (Ar. şūrā) danışma kurulu

s.+şında (ki Me13.lhisedegin suraşında onuñ ierosinisi ilen Yisuzuñ ie-
14.rosinisiniñ arasında göstürdüğü uygunugilen ol aca-15.yib maneyi bulur)
230/13

[1]

surad is. (<Ar. şüret) yüz, görünüş (krş. surat)

s. (ve bu iki tabi21.yedleriñ gatılmaları ile bir ilehi surad oldu) 106/21

s.+lıdır (İginci Aziz iman göstürür bize, ki tabiedde bir3.dir, ve bir üç
suradlıdır) 86/3

[2]

surat is. (< Ar. şüret) yüz, görünüş

s.+a (Yani çüñgi Allah hag15.ve surata bagmaz bir adil hagimdir) 39/15

s.+ıdır (illa rabbi ve Allahdır, Aziz üclünüñ üç13.üncü suratıdır) 126/13

s.+ında (fukaralarıñ suratında2.gendine göstürdügleri merhamedler için) 124/1,
236/25

s.+ından (Zira Allahıñ suratından İnsanıñ21.uzag atılmasıdır) 96(1)/20, 162/26

s.+ına (ve guşlarıñ, ve dör ayaglılarıñ, ve26.haşeratüñ, (ayagsız hayvannarıñ)
düzelmiş suratı27.na tebdil eddiler) 174/27, 235/8

s.+ını (Bir ayneya da beñ17.zer gi bu ayneden cümlemiz bagarız Allahıñ
elminiñ18.suratını) 18/18, 88/19

s.+larına (çok garılara, ve agraba suratlarına23.şaban olannar) 206/22

[11]

sured is. (<Ar. şüret) yüz, görünüş (krş. suret)

s. (Böyle törede iki sured igdizadır) 154/19, 167/23,

s.+de (Bu suredde yüreg ibadeti, tensiz de olabilir) 38/20

s+den (gereg26.yazdıglarını, ve gereg lisan ile suredden surete
deslim27.eddiglerini nogsansız ve tebdilsiz , hıvz edereg geliyor) 135/26

[4]

suret is. (Ar. şūret) yüz, görünüş

s.+e (gereg26.yazdıklarını, ve gerek lisan ile suredden surete deslim27.eddiglerini nogsansız ve tebdilsiz, hıvz edereg geliyor) 135/26

[1]

suvacı is. duvarları sıvayan kişi

s. (Saaci, guyumcu, gürgçü,4.terzi, gafaf, taşçı, dulgar, suvacı, egmegci, aş5.cı) 1/4

[1]

sübiyan is. (<Ar. şibyān) çocuklar

s. (emma sübiyan çocukla2.rıñ Vabdismasında) 145/1

[1]

sügud ed- f. (Ar. sukūt+T.et-) susmak

s.-di (ki Aziz gitab bunuñ Babasını A-6.nasını ve siñsilesini sugüd eddi) 235/6

s.-diysa (Aziz gitab bu Melhisedeğñ siñsilesini sugüd8.eddiysa, sebebsiz edmedi) 235/8

s.-meyle (bu resuliñ nieti var idi Melhisedeğñ siñsilesi-18.ni sugüd edmeyle göstürmeye) 235/18

[3]

Ş

şaban is. (<Ar. şabān) şaşkın

ş. (ve agraba suratlarına23.şaban olannar) 206/23

[1]

şarab is. içki

ş.+1 (budur benim benim.” ve şa14.rabı verdiğinde dedi) 148/14

[1]

şegil is. (<şekil) görünüş

ş.+ine (Allahıñ tas19.firine, ve şegiline göre yaradılmasıdır) 90/19

[1]

şegird is. (< Far. şāgird) öğrenci

ş.+da (ve hocaya mutabıg aziz Ruhıñ gabı11.olan şegirdde bu gelamı söyler)
219/11

ş.+ler (Bu şegirdler25.söylerler, ki) 75/24

ş.+leri (Hristozuñ şegirdleri, hesabda peg az, baya8.ğı fugara, silahsız, elfazsız)
129/7, 145/20

ş.+leriniñ (asıl ki bu Aziz Ruh endi Hri20.stozuñ şegirdleriniñ üzerine) 145/20

[5]

şeriad is. (< Ar. şerī‘at) Kur’an’a ve sünnete dayanan islam hukuku

ş. (yani.şeriad birşeyi tegmil edmedi) 69/11, 112/5

ş.+ı (Allahıñ defdiş olunmaz şeriadı mu16.cebince bizim müstahag olduğumuz
ebedied cihennem17.cefasına mugabeli sayıldı) 115/15

ş.+ıñ (ta ki şeria26.dıñ amelleriyle değıl) 83/26

[4]

şeriat is. (< Ar. şerī‘at) Kur’an’a ve sünnete dayanan islam hukuku

ş.+ı (ve beni azalerimde olan günahıñ şeriatı17.altına essir eder) 47/16, 182/17

ş.+ın (Zira bunuñ vasıtasıyle insanı haglanmış[84]1.gabul eder şeriatın amelleri
olmaksız) 84/1

ş.+ıñ (yani. şeriatıñ amelleri ol3.maksız) 84/2

ş.+ında (Anca bunnarda süradde, ve insanıñ5.şeriatında böyle görünürsada)
99/5

ş.+ıñıñ (hadda cemiy doğru yoldan azannar şeriatıñıñ18.şavgından
gulauzlanmayle) 223/17

ş.+ıyle (ki aglımın şeriatıyle mu16.harrebe eder) 47/15

ş.+larını (bitün cihane i26.lehi niyetiniñ şeriatlarını beyân edmeye) 169/26

[8]

şerif sf. (<Ar. şerīf] şerefli

ş. (bazı vagid didasgaloslu18.ğum ile, ve igumenosluğumile gerek bulunduğum şerif [Th2.] 1.Monastırda) [Th1.]/18, [K2.], [K2.]74, [K2.]/6, m/27, n/5, n/10, [ks]/11, o/3, s/7, s/14, 1/22, 2/25, 5/28, 13/27, 14/23, 14/25, 22/28, 23/26, 25/4, 26/1, 26/21, 28/10, 28/22, 29/18, 29/19, 29/24, 30/5, 31/19, 32/3, 32/11, 40/4, 53/28, 54/1, 59/24, 68/23, 74/21, 79/24, 83/16, 92/6, 93/17, 96(1)/25, 100/6, 100/17, 101/14, 111/21, 140/15, 141/16, 145/17, 147/5, 147/26, 147/27, 154/21, 155/10, 155/14, 169/22, 176/16, 188/8, 189/9, 207/27, 210/8, 220/21, 235/13

ş.+da (ki kitabı şerifda bö3.ylece emreder cümlemize bu kelim ile) 39/2

ş.+de (bu tembih kitabı Şerifte bu ge9.lamlar ile beyân olur) 94/8, 106/29

ş.+e (merhametlü Allah efendimizden hazırlanan cenneti12.şerife ebedi sevincile ferahlanasınız) s/12

ş.+imiz (bed a16.dedler bulunurlarısa, Kelisayı şerifimiz saab olmaz17.öyle bed feyllere) 133/16, 155/22,

Ş.+imiziñ (Kelisayı şerifimiziñ Aziz pederleri az cevaba raded ed16.diler bu dinimiziñ bitün tarifini) 79/15

ş.+iñ (ve hristian9.lıgıñ muhabbeti, ve encam cenneti şerifiñ sevdası) m/9, 29/10, 95/11, 97/13, 98/13, 100/13, 154/8

ş.+lerde (ki gerek gurbanlarıñda, gerek15.tagvayı şeriflerde) 112/15

ş.+te (. Bir vagit5.gutlu Şerifte Kirillos, şgenderunde Klimis) 4/5

[78]

şerig is. (<Ar. şerīk) ortak

ş. (ve niyed 14. eddim benda şerig olayım sen faziletlü efendimiñ, ve siz 15. ruhani garındaşlarımiñ gayretine, ve zahmedlerine gü16. cüm yeddiği gadar) [Th1]/14, 27/23, 30/13, 30/19, 90/14, 90/17, 99/25, 124/4, 162/14, 187/20

ş+liğinden (acığdan muhalifed edereg mahrum ediyor halkı bu3.bodironun şerigliğinden) 148/3

[11]

şerir is. [Ar. şerīr] kötülükçü

ş. (ve İncili Şerifi3.yiñ düşmannarınıñ şerir heragetlerini boşa çıkar) 224/3

ş.+lığıyle (.dünyâ ogşatıcı sefaleriyle, ve şeytan şerirliğiyle ceyg2.ederler bize) 226/1

[1]

şeriyad is. (< Ar. şerī'at) Kur'an'a ve sünnete dayanan islam hukuku

ş. (hadda şeriyad al25.tında olanları satın ala) 104/24

[1]

şevged is. (<Ar. şevket) büyüklük

ş. (olgi gendi öz oğluna şevged edmedi) 221/25

[1]

şeyh is. (< Ar. şeyḥ) tarikat büyüğü

ş.+ler (eyi nazırlıg eden Şeyhler11.iki gad igrane layıg olsunlar) 154/10

ş.+lerini (ge16.lisanıñ şeyhlerini daved eyilesin) 155/16

[2]

şeyidan is.. (<Ar. şeyṭān) Hz. Adem'e secde etmediği için cennetten kovulan ve insanları kötülüğe yönelten cin

ş.+1 (yani şeyida8.nı ibdal eyilemeye)

[1]

şeyitan is. (<Ar. şeyṭān) Hz. Adem'e secde etmediği için cennetten kovulan ve insanları kötülüğe yönelten cin (krş. şeytan)

ş. (Ma4.nis, Arios, Pelagios, Nesorios, Eftihis ve sayırı çoğ5.şeyitan ırgadları) 78/5

ş.+nariñ (ve eñ dıbsız garanlığıñ17.mekânına, Şeytannariñ derneğine) 124/17, 163/1

[3]

şeytan is. (<Ar. şeytān) Hz. Adem'e secde etmediği için cennetten kovulan ve insanları kötülüğe yönelten cin

ş. (Zira hasımınıñız19.Şeytan nağara çegen aslan gibi dolaşib kimi yudayım20.deyi arar) 89/19, 226/1

ş.+a (Öğretirler idi şeytana nalet eddirmeyi) 4/25

ş.+dan (Ve böyle Hristianıñ imanı dahi te20.melsiz olduğu için şeytandan, insandan) 5/20

ş.+dır (Yılan Şeytandır) 64/16

ş.+ı (İgincisi.20.Bu talimden soñra inkâr edmeli Şeytanı) 143/20

ş.+ıñ (Zira Rumca hristian lisa9.nında o gibi gitablar çoğ bulunurigenda, şeytanıñ10.bu gibi bir cengi meydana çıgalıdan beri) ks/9, 37/17, 211/11, 211/13

ş.+nariñ (İmdi yâ derhumlu Rabbi! bragma3.bizi böyle günahlara düşmeye.yaramaz şeytannariñ4.ateşli oğlarını soyundur) 226/3

[11]

şeytani sf. (< Ar. şeytāni) şeytanca

ş (ve bu esnelerde mesebsiz Loturanlarıñ o7. yunlarını, ve duzaglarını, ve şeytani niyetlerini) [Th1.]/7, n/22, 175/13, 175/24

[4]

şeytanied is. Ar. şeytanca

ş. (ve28.Kalvinosları, ve cemiy şeytanied oyunlarını) n/28

[1]

şidded is. (<Ar. şiddet) güç

ş.+i (yâhod negadar adam³.lar vebanıñ (yumrucağın) şiddedi bulunduğ
yerle⁴.re vesilesiz gederlersa) 206/3

ş.+li (ki fakir insan⁴.Allahıñ eñ şiddedli gazebiniñ altına girdi) 98/4

[2]

şiddetli sf. (<Ar. şiddet+T.li) etkisi çok olan, şedit

ş.(ve götülüğe meyilli olan şiddetli hızını¹ l.gereği gibi meks edmeye) 46/10

[1]

şifa is. (< Ar. şifā') bedensel veya ruhsal bir hastalığın son bulması

ş.+sını (yâhod hastalıkların¹².şifasını vad ederler) 175/12

[1]

şifa bul- f. (Ar. şifā' T. bul-) iyileşmek

ş.-urlar (ki bunuñile¹⁴.canıñ yaraları şifa bulurlar) 151/14

[1]

şifa ver- f. (Ar. şifā' T. ver-) iyileştirmek

ş.-iyor (ki Stavrozuñ ü¹⁰.zerine asılmagile, günahın ısırmalarından
yaralannan¹ l.narıñ cümlesine şifa veriyor) 68/11

[1]

şifa veril- f. (Ar. şifā' + veril-) iyileştirilmek

ş.-meg (Zira hatalı, ve meyda⁷.na çıgmadıg yaralara şifa verilmeg mimkin
değil) 152/7

[1]

şim zrf. şu anda

ş.+den (ne o gadar azgınnıg¹⁰.boza bildi, ve ne şimden soñra olacag
govalamalar bir¹¹.kedar ede bilecekler) 79/10, 104/8, 225/25

[3]

şimdi zrf. şu anda

ş. (Bunun için şimdiki Loturan heragedida görününce) p/5, 24/6, 46/6, 49/2, 50/5, 51/3, 52/22, 55/13, 57/8, 87/29, 96/10, 119/17, 132/21, 142/14, 157/7, 157/26, 161/10, 166/11, 187/10, 216/21, 216/25, 217/2, 217/6

ş.+de (ki13.böyle küfürbazlar gadl olalar. şimdide Hristozuñ ge14.lisasında zinhar gabul olunmamalı) 186/13

ş.+edeg (ve cümlelerin künesesi oldug şimdi edeg) 75/29, 225/24

ş.+gi (Buna da isbat şimdigi adet13.olan Nunoslugdur) 3/12, 5/23, 15/9

ş.+ki (Bunun için şimdiki Loturan heragedida görününce) [Th2.]/24, 79/1, 125/28, 131/19

[33]

ş.+ye (yetişeceğine göre, ve şimdiye gadar arzuladığım göre) [Th2.]/7, 34/3, 51/22

şol sf.şu

ş. (yani.şeriad birşeyi tegmil edmedi, emma şol efzal u12.muduñ idhalini tegmil eddi) 69/11

[1]

şöhret is. (<Ar. şuhret) ün

ş.+e (cemiy Milledler bu imana birleşib2.azim ziğinete, ve şöhrete geldi cıgdı) 131/2

[1]

şöyle sf. şu gibi

ş. (Bazı Hristiannarımız şöyle fikirlerinden aldanırlar) 7/1, 7/4, 99/22

ş.+dir (lakin bu kelimaların ma13.nesi şöyledir) 158/13

[4]

şuğul is. (Ar. şuğl) dert

ş. (Yani. Mimgin de25.ğildir yüreğñ bir gırığ, ve fırgatli şuyul vagdın26.da gözlerden yaş agmaya

[1]

şurıt is. (< Ar. şurūt) şartlar (krş. şurut)

ş.+lerini (Hri10.stiannara diniñ temelini, ve bablarını, ve şurıtlerini11.sıralı tarif etmezler) 7/10

[1]

şurud is. (<Ar. şurūt) şartlar(krş. şurut)

ş.+lu (Aziz kelisa bir nizamlı, ve güzel şurudlu birliğdir) 136/6

ş.+unu (orthodoksos imanımızıñ her igdizalı şurudu4.nu ve babını orada tekmiñ ögrensinler deyi) 4/4

[2]

şurut is. (< Ar. şurūt) şartlar

ş. (Abosoloslar23.dan galan şurut üzere) 2/23

ş.+lara (ve gaygı nizamlara, ve şurutlara gonulduğunu beg eyi 17.duyacagsınız) p/16

ş.+ları (ki bu di18.nimiziñ babları, ve şurutları üzere geçinenler) p/18, 14/12, 24/9

ş.+larında (ogadar cannar mahsun olub, Ruhani hususlarıñ ig22.dizalı şurutlarında, ve amellerinde çoğ egsigler) [Th2.]/22

ş.+larından (bazı defa dinimiziñ bablarından,20.ve şurutlarından vaz eddigleri tembihlere lazım olan21.narı aǵnarlarsa da) 7/20, 15/4

ş.+larını (müümin dinimiziñ şurutlarını türg lisaniyle vaz ede20.ceg didasgaloslarda peg nadir bulundugları için) [Th2.]/19, m/10, n/10, 8/13

ş.+larınıñ (ki din babları24.nıñ, ve şurutlarınıñ üzerine bina olsunlar deyi) 7/24

ş.+lerini (öğreniriz3.dinimiziñ temelini, ve cemiy bablarını, ve şurutlerini) 7/3, 13/7

ş.+lu (Rumca bilenner için da13.ha nizamlı, ve daha şurutlu kitablar yazdırıb ba14.stırıyorlar) ks/13, 188/10

ş.+unce (yâhod nomos şurutunce irzehli düğünüñ9.evliliği ile) 206/8

ş.+unu (ve düğünüñ Azizlenmiş şurutunu rezil edmeyeler) 206/15

[19]

şübbe is. (< Ar. şubhe) kuşku

ş. (ve fena adamlar gazebe verile3.ceglerine zinhar şübbe yogdur) 43/3, 44/22, 157/9, 190/6

ş.+li (yâni 11.töbeliğini şübbeli göstürenda, imanını garardı rezil12.eder) 165/11

ş.+miz (ve hec şübbemiz galmadı yüreğimiziñ arzusul8.üzere Allahıñ da muratı aliesi olduğuna) o/17, 220/25

ş.+siz (bundan aşşağı yazılan gelamlara gim zeyn ve20.rirsa, şübbesiz ağnayabilir) 1/20, 9/22, 13/13, 19/3, 20/19, 21/3, 32/8, 40/4, 43/14, 50/15, 65/20, 81/29, 83/12, 85/20, 107/27, 119/23, 132/22, 141/12, 144/23, 158/25, 170/14, 181/12, 184/27, 213/19, 215/20

ş.+sizdir (Aziz Ruhdan tariflenmiş olduğı her agıl saabı adama23.şübbesizdir) 59/23, 100/24, 120/15

ş.+sizligdir (ve bu şübbesizligdir Hristianiñ [10]1.üzerinden esgi ademi soyub atan) 9/29

ş.+sizliğı (Bu şübbesizliğı gazanmayan Hristiana, mimgin3.değildir bitün ömüründe faziletiñ yolunu yürüme4.ye) 10/2, 10/19

ş.+sizliğıñ (Abo7.solos Betros bu şübbesizliğıñ igtizasını bilmeyle) 10/7

ş.+sizliğini (Zira bu tefdiştir insanğ ruhana dinimiziñ29.şübbesizliğini doyuran) 9/29

ş.+sizlik (ve şübbesizlik herareti verdi) 10/20

ş.+ye (ve diğneyen adamı nagl eddiğı ada-10.mıñ ehdibarı icin şübbeye bragır) 215/10

[42]

şübbe ed- f. (< Ar. şubhe+T. ed-) kuşkulanmak

ş.-mez (ve Allaha mag6.bul ömürüñ temelidir. gimse şübbe edmez) 164/6

[1]

şübbe edme is. (< Ar. şubhe+T. edme) kuşkulanma

ş.+sine (ki12.onnardan birisi şübbe edmesine gadir değil idi) 112/12

[1]

şübbe et- f. (< Ar. şubhe+T. et-) kuşkulanmak

ş.(d)-erler (ki imanıñ bazı bablarına şübbe ederler) 177/6

ş. (d)-enlerin (bunun için A3.bosolos Paulosta , bu gerçeğe şübbe edenleriñ
agıl4.sızlığına tazir edereg der) 159/3

[2]

şübe is. (< Ar. şubhe) kuşku (krş. şübbe)

ş. + (yâhod hacan bir adam için aygırı ve şü9.beli sözler söyler) 215/9

[1]

şügr is. (< Ar. şukr) Allah’a duyulan minneti dile getirme

ş.+üne (Allahıñ muhabbetine, ve gorgusuna, isminiñ2.ziğnetine, eddiği eyiligleriñ
şügrüne, günahlarıñ aflı3.ğına)38/2

[1]

şügr ed- f. (Ar. şukr+ T. et-) Allah’a minnet duygusu sunmak (krş. şügr et-)

ş.-digden (Rabbimiz Yısus teslim olunacağı gecede10.egmeyi aldı, ve şügr
eddigden soñra paraladı) 146/10

ş.-ereg (ve semavi Bedere ziyinetile şügr edereg mübaregledi) 147/11

ş.-meye (ve şügr edmeye semavi Bede20.re Hristozuñ emsali üzere) 147/19

[3]

şügr et- f. (Ar. şukr+ T. et-) Allah’a minnet duygusu sunmak

ş.-meniñ (unduğu15.ñuz halda hoşnut olmanıñ, ve şügr etmeniñ, ve sabu16.ruñ eyiliglerini, ve size merhamed edennere) r/15

ş.(d)-erim (Yâ Rabbi ve Allah! bitün galbimden şügr ederim sa-2.na) 227/1, 227/15, 228/4

[4]

şügür is. (Ar. şukr) Allah’a duyulan minneti dile getirme

ş. (ve yardımımıza lazım4.olan isminiñ teklifine magsus bir heraretlü şügür5.ve niazdır) 38/4, 39/24

ş.+leri (ılayıg şügürleri vermeyoruz bu6.inaetleriñ için sen veliyil nimetimize) 225/5

ş.+ü (Yâhod yer yüzü için ederiz iba24.detli şügürü yaradıcıya) 36/23

ş.+lerini (öyilece bun19.narı da borşlu eder, bu Allaha dayıma şügürlerini arz20.edmeye) 118/19

[5]

şüpe is. (< Ar. şubhe) kuşku (krş. şübbe)

ş.+siz (ve her7.bir Hristian şüpesiz iman edmeli) 62/7

T

ta zrf. [Far. tā] dek, kadar, beri, değin vb. edatlarla birlikte kullanılarak bir fiilin, bir hareketin, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı zaman ve uzaklık bakımından abartmalı bir biçimde anlatan bir söz

t. (siz evlad saabı Babalar, ve analar evlatlarıñıza20.ta çocuglugdan beri gañgı mugayetligleri) r/20, 45/23, 61/25, 64/5, 64/27, 65/15, 69/28, 73/26, 74/13, 78/8, 83/25, 96(2)/1, 133/22, 146/16, 146/19, 148/7, 148/10, 153/22, 156/3, 156/8, 159/16, 173/21, 198/17, 215/23, 216/18, 221/5, 232/20

[27]

taacüb ed- f. (< Ar. ta‘accub+ T. et-) şaşmak, hayret etmek (krş. taacüb et-)

t.-dig (ve cümlesi gitab gözeddiğini bize aғnadınca, taacüb17.eddig) o/17

[1]

taacüb et- f. (< Ar. ta‘accub+ T. et-) şaşmak, hayret etmek

t.(d)-ereg (Kezalıg İoannis Theologos da İncili Şerifde Allahın10.muhabbeti için taacüb edereg avaz eder) 102/10, 129/27

[2]

taadil ol- f (Ar. ta‘dıl+T. ol-) adaletli olmak

t.-alım (illa mesihe iman getirmeg ile ta27.adil olalım) 83/27

taam is. (< Ar. ta‘ām) yemek

t. (Zira o taam, ve o içgi ruhani tastan çı9.garidi) 73/8, 142/22, 146/21

t.+ıñ (yâni bu taam o semavi taamıñ22.bir çeşididir) 146/21

t.+ını (Rabbimiz bu sır taamını tegmil eddigden soñra) 146/18, 150/20

[6]

taamid is. (< Ar. tahmîd) şükür Allah’a dır anlamında bir söz

t. (Zira. 25.taamid yani vabdis oluruz) 86/25, 86/28, 131/11, 142/14, 143/3, 143/10, 143/16,

t.+de (ve18.aglımız ile başga iman ederiz. yane. taamidde (vabdiste)19.görürüz) 141/18

[8]

taazim is. (< Ar. ta‘zīm) ululama

t.+dır (lakin üç16.secda değil, illa bir secda, bir ibaded, ve bir taazimdir17.aziz öçlüya) 86/16

[1]

tab- f. ilahi olarak inanılan bir varlığa inancını ve bağlılığını göstermek

t.-dıgları (Allah deyi tabdıgları pudlara gurban gel11.tirirleridi) 66/10

t.-dılar (bazıları daş ve altun, ve6.gümüş putlarına tabdılar) 19/6, 19/8

tabdig is. [Ar. taṭbīk] bir şeyi bilinen başka bir şeye benzetme

t. (yani. dünyânın24.yaradılmasıyla beraber başlanan kelise bizim Anadolu25.kelisamız ile tabdig, ve muvafıdır) 133/25, 138/2, 164/12

t.+dir (Bu maneye2.tabdigdir bu gelamı da) 36/2, 97/17, 170/13, 97/17

t.+dırlar (hacan bu nomoz13.larda tabdigdırlar ilehi nomosa) 167/13

[7]

tabdig et- f. (Ar. taṭbīḳ+ et-) bir şeyi başka bir şeye uygun duruma getirmek

t.(d)-eriz (ha-18.can imanile bu ierosiniyi gendine tabdig ederiz) 233/18

[1]

tabdig ol- f. (Ar. taṭbīḳ+ et-) bir şeyi başka bir şeye uygun duruma getirilmek

t.-an (bunun için bu26.ilehi nomosa tabdig olan iş. eyi ameldir) 166/26

t.-mayan (ve tabdig olma-[167]1.yan iş, fena herageddir) 166/26

[2]

tabi is. (< Ar. tābi‘) bir şeye uyan ve onun arkası sıra giden

t. (Görünmeyen mahlugatlar on6.narki bu beş havaslerimize tabi değildirlar) 28/6

t.+dırlar (Görünen mahlugatlar Hag Taalenin bize ver2.diği beş havaslara tabidirler) 28/2

[2]

tabied is. (< Ar. ṭabī‘at) huy

t. (Zira tabied fa6.gad birdir. Rabbidir Beder, Rabbidir oğul, Rabbi7.dir Aziz Ruh da) 86/5, 106/19, 138/24, 169/15

t.+de (İginci Aziz iman göstürür bize, ki tabiedde bir3.dir) 86/2

t.+den (Allahı tabiedden ağnamag için) 17, 19/20, 49/16, 103/17, 106/10, 168/28, 169/1

t.+imiziñ (ve bizim tabiedimiziñ bozgunnuğunuda do4.ğrudmaya) 56/3

t.+inden (emma insan tabiedinden ya-21.na Leviniñ gavminden değilidi)
234/20

t.+ini (dahi bir hesabda sayılırlar bu dünyâyı , ve zadlarıñ20.tabiedini Allah
belleyenler) 174/20

t.+ler (Bu iki tabiedler fağad bir 26.mesihe birleşmişigen) 106/25

t.+leriñ (İnsan candan ve tenden terkibdir. bu iğı tabiedle18.riñ ayırı meyilleri
var) 92/18

[17]

tabi eddir-f. (Ar. tābi‘ +T. ettir-) bağımlı hale getirmek

t.-ir (ve bu illetleri ağıla tabi eddirir) 190/25

t.-meye (ve bıçagile çalışır gendi4.ne tabi eddirmeye) 132/4

{2}

tabiet is. (< Ar. ṭabī‘at) huy

t. (İbdida Eva zayıf tabiet olduğundan heraked19.eddi bu tehligeli işe) 95/18

t.+i (lagin i25.manıñ tabieti heç tebdil olmadı) 130/25

t.+imize (emma sen bu zayıf tabietimizeda murad eddiñ) 224/23

t.+imiziñ (lagin tabietimiziñ zayıflığı için) 191/24, 225/26

t.+iñ (gi20.canımız ilehi tabietiñ bir parçasıdır) 32/20, 56/21, 105/16, 123/5

t.+inde (ve tabietinde olan25.tegmilligleri tarif edebilir bu kitabıñ evvelki tara-
[86]1.fında) 85/24

t.+ini (Öğretirler idi her birine gen19.dini teftiş etmeyi, ve tabietini ağnamayı)
4/19

t.+lerinde (ve bu evlatlarıñ tabietlerinde, ve yapularında gö22.rünen meyile)
198/21

t.+li (eğer ağılıñ tabietli maneleri da buna fayda21.ederlerisa) 55/20

[13]

tabi et- f. (Ar. tābi‘+ T. et-) bağımlı hale getirmek

t.(d)-er (bu doğru İman gendi nomosla7.rına tabi eder bunu) 140/7

[1]

tabi eyle- f. (Ar. tābi‘+ T. eyle-) bağımlı hale getirmek

t. (ve bizi helaslı yolumuzdan azdırıyor,12.tabi eyle yâ Rabbi) 224/12

[1]

tabi ol-f. (Ar. tābi‘+ T. ol-) bağımlı olmak

t.-a (Hristostan gayrı başga bir kimasya tabi ola ilehi kelamıñ[137]1.aşıkâr isbatına göre) 136/26

t.-acağıdı (bir vagiddan soñra baş-28.ga bir daha tegmil ierosiniye tabi olacağıdı Mel-29.hisedeğiñ ayini üzere) 232/28

t.-du (ki canıñ ce25.miy meşhur bağışları ile havesleriniñ aldadıcılığına26.tabi oldu) 95/26

t.-dugları (Zira sayrı Bapazlar ölüme tabi oldukları için23.gadir olamazlar ebedi tebdilsiz galmaya) 233/22

t.-mayan (tabi olmayan Hristiannarıñ cümle5.sini yağnış heragetleri için) 132/4

[5]

tabir is. (< Ar. ta‘bīr) yorum

t. (ve ahdi eman çok defa Avraa5.ma, İsaaka ve Yakoba oldu bu tabir ile) 65/5

t.+i (oğul dehirlerden evvel tabiri mimkinsiz tarik ile10.Bederden mevluddur) 85/9, 122/24, 146/23

t.+iyle (ki (1765)senede Moşha Midrobo25.ludu faziletlü ve alimdar Platon aziz Ruhıñ niame26.tiyle doğru diniñ tarifi tabiriyle yazıb bastırdı) o/26

t.+siz (tabirsiz mer-14.hametiñ üzere af ed taksiratlarımızı, ol gıyimetli gan15.icin) 225/13

[6]

tabir ed- f. (Ar. ta‘bīr+ ed-) yorum yapmak

t.-di (Melhisedegi Babasız ve Anasız ve siñsilesiz tabir ed-17.di) 235/17

t.-diği (Blatonun doğru dinin tarifi(or13.thodoksos didaskalia) tabir eddiği
kidabı bulub) i/13

t.-diler (ve bunun için insaniñ ilg7.haliniñ zamanına altun zamanı (hrisus eon)
tabir ed8.diler) 91/8

t.-mez (bunun için Baulos resul ha17.zired İbrahimi yalnız dindar tabir edmez)
106/17

[4]

tabir et- f. (Ar. ta‘bīr + T. et-) yorum yapmak

t.(d)-eceg (ve ada gözü ile nazar edereg onnarı emin gulla27.rı, ve dostları, ve
mübareg evladları tabir edeceg) 123/27, 124/10

t.(d)-ecegsin (ve bunuñ ismini Emmanuil tabir edecegsin) 103/16

t.(d)-enner (yâ4.ni. vagaları tabir edenner, ve onnara inananlar) 176/4

t.(d)-er (Allahıñ bu azim azizliğini gitabı şerif nur tabir eder2.demeylen) 26/1,
74/21, 93/24, 96(1)/27, 128/8, 141/16, 176/16, 180/25, 200/2

t.(d)-ergen (ve yadağı legesiz tabir edergenda) 207/29

t.(d)-ereg (yani batıl imannı adedler tabir27.edereg) 156/27

t.(d)-eriz (gi hasiyet tabir ederiz) 21/9, 32/7, 57/4

t.(d)-iyor (Ve Hristozuñ bu ierosinisini ebedi tabir ediyor12.Abosolos) 233/11

[19]

tabir it- f. (Ar. ta‘bīr + T. et-) yorum yapmak

t.(d)-üb (ki buna azizlerimiz vahiy rabbani (Apokalipsis)18.tabir idüb ihdibarda
dudarlar) 56/18

[1]

tabir ol- f. (Ar. ta‘bīr + T. et-) yorum yapılmak

t.-abilir (Hag Taalenıñ eyi15.liğe olan muradı aliesiniñ coşması tabir olabilir)
30/15

t.-muş igen (öylece Hristosta Aziz Ruh-20.dan Bapaz tabir olmuşigen) 234/20

t.-an (Eretiki tabir olan rafazılardır) 77/26

t.-ur (Gezalig imanîñ sütü de o gibi tabir olur) 10/21, 44/3, 70/2, 128/1

t.-urlar (ve4.bu illedler çüñgi cana fena hal getirirler, gusur 5.tabir olurlar) 93/5

t.-mayan (İlla lisan ile tabir olmayan hasiyetleri da4.ha eyice tefsir olmag için) 23/3

t.-maz (Aziz Ruhun gabı Baulos bu3.iste tabir olmaz bir ilim bulmag ilen, avaz edib der) 102/3

[10]

tabir olun- f. (Ar. ta‘bîr + T. olun-) yorum yapılmak

t.-mayan (ve dil ile tabir olun-18.mayan mutlu ifdiharlıklarınıñ yanında ebedi bir-19.leşir onnar ile Rabbiniñ bu gelamları üzere) 217/18

t.-sun (ki hristianların ağnayacagları logatlar bu16.lunsun, ve açığ tabir olunsun cemiy maneleri) i/16, 133/23

t.-ur (Oldu gi ezeli ve niha3.yeti olmayan varlığı, ebedilig tabir olunur) 22/3, 64/3, 70/3, 127/26, 142/2, 167/1, 169/3, 210/13, 211/14

t.-ur udu (ki Aarondan başladığı için, Aaronun ierosi-14.nisi tabir olunurudu) 231/14

[13]

tabiyed is. (< Ar. tabî‘at) huy

t. (nicin verdi hagtaale bu tabiyed nomosu taşla16.rıñ üzerine yazılı) 170/15, 173/23

t.+den (Allahın gim olduğunu bulamayan5.nar, tabiyedden zorlanıb) 19/5, 19/24, 30/25, 39/26, 98/12, 98/14, 169/5, 169/7, 170/21, 222/21

t.+deygen (hadda Allahın oğlu Bederden bir tabiyeddeygen) 117/24

t.+i (Allahın bu tabiyedi, yani olacagları bilmesi sahi4.dir) 24/3

t.+iñ (emma çün5.gi tabiyediñ bu gibi bir arzusu sebebsiz olmag
mimgin6.değil) 20/5, 20/7,

t.+iyle (nasıl mimgindir Alla22.hıñ tabiyeti insan tabiyediyle gatılmaya) 12/22

t.+leriñ (ve bu iki tabi21.yedleriñ gatılmaları ile bir ilehi surad oldu) 106/21

t.+li (Beder ile bir tabiye21.dli, bunuñ vasıtasıyle cemiy mahlugadlar
yaradıl22.dılar) 80/2

[19]

tabiyet is. (< Ar. ṭabīʿat) huy

t.+i (nasıl mimgindir Alla22.hıñ tabiyeti insan tabiyediyle gatılmaya) 12/22,
23/17, 37/14, 92/18

t.+iñ (tabiyetiñ bu nomosu21.hagdaaleniñ Musa Beyigambere verdiği on
tembihlerde a22.çığ tefsirlidir) 169/20, 170/12, 170/27, 172/5, 175/5, 183/27

t.+inde (yani tabiyetinde olan tegmil5.ligler da derakab ağnaşılırlar) 21/4

t.+inden (Allah gendi tabiyetinden fagad eyiyi seçer) 30/24

t.+iniñ (İnsan tabiyetiniñ zayıflığı, ve bozgunnuğu ol derece22.isbatlı, ve bi
şübbe) 44/21, 46/13

t.+leriñ (İki27.tabiyetleriñ istemeleri arzuleri ve icraları tegmil, ve28.biribirine
garışmagsız galdılar) 106/27

t.+ten (Emma Hag18. Taale tabiyetten eyiliği istemeyle çoğ vasıtalarda verdi
bi19.ze) 26/18

[16]

taclandır- f. taçlanma işini yaptırmak

t.-dı (Zira bunu Melayiglerden cüzi eygin12.yabdı ziğnet ile ve rağbet ile
taclandırdı bunu) 91/12

[1]

tagdim etme is. sunma

t.+ler (ve anı ölümünden gurdarmasına gadir olana dualar
ve9.yalvarmaglar...tagdim etmeler ile) 107/9

[1]

tagige is. (<Ar. daḳīḳa) bir saatlik zamanın altmışta biri (krş. takike)

t.+de (cemiyy mahlugatlar bir tagigede15.yog olurlar idi) 33/14, 171/15

[2]

taglid is. (<Ar. taḳlīd) başka bir örneğe benzemeye çalışma

t. (ve taglid görünmeliydiler) 157/15, 211/1, 212/4, 212/6

[4]

tagtir olun- f. (Ar. taḳdīr + T. olun-) beğenilmek

t.-muş (ve Nomoslarda tagtir olunmuş) 62/15

[1]

tağid-f. dağıtmak

t.-ıb (sana, hadda cahilli-6.ğimiñ ve illetlerimiñ bulutlarını tağıdıb şavgladı-
7.rasıñ) 227/6

[1]

tahammül ed- f. (Ar. taḥammul+ T. ed-) dayanmak, katlanmak

t.-digden (ve çoğ çeşidli güfürlere ve rezaedliglere15.tahammül eddigden
soñra) 113/15

[1]

tahd is. (< Far. taḥt) en üst makam

t.+ı (İnsan13.oğlunuñ tahdı gurulacag, ve kitablar açılacag) 123/13

t.+ına (zaman ziğinetiniñ[122]1.tahdına oturacag) 122/1

[2]

tahda is. (< Far. taḥte) düz, kalın, işlenmiş ağaç parçası

t.+lara (ve hemi egonalara olan secdamız tahda8.lara, ve boyalara, ve gisbete, ve ustasınıñ zanaatına9.olmaz) 123/8

[1]

tahrir et- f. (Ar. taḥrīr+ T. et-)yazmak

t.(d)-iyor (Ve bunu Efesioslara tahrir ediyor ilehi Baulos bu ke29.lamlar ile) 135/28

[1]

tahsirad is. (< Ar. taḫṣīrāt) suçlar, kusurlar

t.+lar (İl12.ledler ile maan tahsiradlar doğdular) 96(1)/12, 96(1)/13

t.+lardan (ve hemen cansız olmuş17.tahsiradlardan) 127/17

t.+larını (gi Allah kerem kâni ol23.duğu için insannarıñ nogsannarını, ve tahsiradlarını24.hor bakacag) 99/23

[4]

tahsired is. (< Ar. taḫṣīrāt] suçlar, kusurlar (krş. tahsirad)

t.+iñ (emma çüngi20.bu gadar terdibler olurigenda, yine insannar tahsire21.diñ daha ziadesine meyil ederleridi) 105/21

[1]

takım is. bir iş için kullanılan eşya ve aletlerin tamamı

t.+larını (ve Aziz Keli9.salarıñ Azizlenmiş takımlarını çalarlar) 210/9

[1]

ta ki yeter ki, sonunda

t. (taki onu gendisine bir izzedlü cemaad izhar21.eyleye) 161/20

[1]

takike is. (< Ar. daḫīka) bir saatlik zamanın altmışta biri

t. (ki insan her takike gücendirir7.Allahı) 54/6

t.+de (ve her takikede olan16.narı ve olacaglarıñ cümlesinini bilicidir) 23/15,
29/20, 53/18

[4]

taklid is. (< Ar. taḳlīd) başka bir örneğe benzemeye çalışma

t. (illa bir igrahlı taklid, ve muḥayillig18.dir) 38/17

[1]

taksid is. (< Ar. taḳṣīt) borcun belirli zamanlarda ödenmesi gereken parçalarından her biri

t.+imizden (ve o taksidimizden 1814: senesinde yerimi24.ze geri geldiğimiz gibi) n/23

[1]

taksim is. (< Ar. taḳṣīm) paylaşırma

t.+dır (Mahlugatlar ta26.biyet üzere igi çeşide taksimdir) 27/26

[1]

taksirad is. (< Ar. taḳṣīrāt) suçlar, kusurlar

t. (hergim2.cevabda taksirad edmazsa, odur tegmil adam zira ga3.dirdir bitün vicutini da dizgin altına almaya) 214/2

t.+lar (bu faziletlere garşı duran28.taksiradlar bunnardır) 189/28

[2]

taksirat is. (< Ar. taḳṣīrāt) suçlar, kusurlar

t.+a (İmdi böyle fena, ve kedarlı taksirata bir adam düşmemeg27.icin) 212/26

t.+lardan (Bu tembihde mestur olan taksiratlardan geri olmag i14.cin) 207/13,
215/16

t.+ları (ve soñra halgıñ taksiratları için gurban-13.nar gesmeye) 236/12

t.+larımızı (tabirsiz mer-14.hametiñ üzere af ed taksiratlarımızı) 225/14

t.+larından (yâhod taksiratlarından ziade gazebe veriyor) 185/19

t.+larını (ve bu tarik ile mecbur olurlar kendi taksiratlarını a24.zar azar tanımaya) 35/23, 190/19, 193/14, 198/26, 214/29, 215/1

t.+lı (bunnar sebeb ve3.rir adamın ölümüne. bugibi taksiratlı heragetlerin4.yasağıyle bu faziletler tariflenir) 205/3

[13]

talab is. (< Ar. talep) istek

t.+larımıza (ki hor bagmaya-16.cagsın talablarımıza) 226/16

[1]

talabe is. (< Ar. talebe) öğrenci

t.+lerine (ve ekmeği paralayıp talabelerine tagsim eddi) 147/12

[1]

talab edme is. (< Ar. talep+ edme) isteme

t.+ye (Bitün o, ki ibadetimizde mürüvvetli Allahdan 2.talab edmeye borcumuz var) 222/2

[1]

talab et -f. (Ar. talep +T. et-) istemek

t.(d)-er (Altıncı tembih cümlemizden talab eder gonşumuzu9.zinhar gedarlandırmayalım) 202/8

t.(d)-ersag (sevgülü20.oğluñ Rabbimiz Yisus Hristozuñ ismine her ne talab21.edersag alacağımıza) 226/21

[2]

talih is. (< Ar. t̄ālī‘) baht

t. (ki hag Allahın in6.dinde salih ile talih birdir) 98/6

t.+i (ki, Allah salih,29.ve talihi bir garar nazar eder) 99/29

t.+lere (ve murafadan sonra, talihlere ebedi eziyed[161]1.ve salihlere ebedi eyivaz högm olacag) 160/29

[3]

tam sf. (<Ar. tām) eksiksiz

t. (Zira Al13.lahıñ tam elmi bir feyildir) 24/13, 39/8, 92/29, 134/21, 224/27

[5]

tamah is. (<Ar. tama‘) açgözlülük

t. (cımhur, ga5.mazlıg, bennig, vagarlıg, ham tamah, merhamedsizlig) 202/5

t.+da (ham tamahda bulunan malig olduğuna ka2.naat edmeyle) 213/1

t.+dan (yâni.ham tamahdan, ve mal birig29.dirmeye olan ganaadsiz sevdadan, tembelligden ve ava [213]1.ralıgdan) 212/28

t.+ları (Negadar hristiannar fena tamahları icin) 195/2

tamam is. (< Ar. tamām) tamamlanmış, bitmiş

t. (üç sene tamam vetannarıñıza varıb9.aziz Egglisalarıñızda nasaad edergen)
[K2.]/8

[1]

tameyi hene?

t.+leri (mü5.btezelliglerini, bekriliklerini, tameyi hanelerini, yani
da6.mahgarlıklarını) 45/5

[1]

tapunma is. tapma

t.+yı (ve bu gibi tapunmayı fagad14.bu helas edicimiz Yisus Hristoza veririz)
183/13

[1]

taraf

1. is. (< Ar. taraf) düşünceleri farklı olan taraflardan her biri

t. (ve def ede dini barcalayıb taraf idenleri) 139/21

2. is. (Ar. taraf) yön

t.+a (ve günahın lekesi22.her tarafa dökülürdü) 105/22, 121/7

t.+dan (ki bunnar çalışırla22.ridi insannarı doğrudmaya bir taraftan Allahın öfke23.sini duyurub gorgutmayle) 72/22, 72/23, 105/23, 118/21, 137/29

t.+ı (ki hem çapıg meyda8.na gelsin, ve hem her tarafı ehdimamlı olsun) p/8, 83/15, 117/29, 133/5, 138/1, 190/10

t.+ından (lagin imansızların tarafından gizli go14.valamalar kesilmediler idi) 77/13, 101/20, 119/7, 154/17

t.+ını (yâhod mülkü13.nün bir tarafını alırlar) 209/13

t.+larından (bitün dünyânın hristian3.bulunan taraflarından isbadlı faziled) 133/3

3 .is. (Ar. taraf) bölüm

t.+da (ve bunu da18.Şerif gitablarımız çok tarafda ispad ederler) 29/18, 124/8, 229/1

t.+ın (İlg tarafın (14) ragamında insan cinsinin gayk19.hale girifdar olduğunu yazdığ) 96(2)/8

t.+ına (Kitabımızın bu ilg tarafına ağılın şavgından ve18.Aziz gitabdan alındılar igdizalı isbatlar) 55/17, 55/19, 90/1, 121/6, 123/20, 123/21

t.+ında (Aziz Abosolosların ömürlerini nagl eden kitabl9.rın çok tarafında ogunur) 2/9, 13/28, 31/13, 43/27, 48/8, 81/5, 86/1, 99/1, 173/18

t.+ının (Bu kidabın ilg tarafının altıncı ragamında dün15.yanın yaradılması için) 88/14, 130/22, 157/8, 174/6, 188/22

t.+lar (ve birleşmesinden hasıl15. oldu, ve bu taraflar biribirinden ayrıldığı gibi) 22/15

t.+lara (yüreglerine bir7.azim herared düşmegile çok taraflara meddublar) o/7, o/15

t.+lardan (mimgin değildir beliglerden20.ve taraflardan gatılmış ola) 22/20

t.+ları (bunda vabdis olan Ada10.mın vicutinin tarafları Muroslanırge) 145/10, 188/23

t.+larıñ (Zira her mahlugat gendini vicude gel4.tiren taraflarıñ gatılmasında) 22/14

t.+larına (Ve14.daha ziade mütenebbi olur aziz gitabıñ çoğ tarafla15.rına zeyin verirsa) 46/15

t.+larında (Bazı17.tenziller, ve zamlar, ve tebdilligler eddim kitabıñ çoğ 18.taraflarında) i/18, 2/25, 43/23, 87/12, 96(1)/25, 100/17

t.+larını (ki bu Bapaz vicutiniñ belli taraflarını Aziz Muron il5.le yağlayarag bu kelimaları söyiler) 145/14, 191/16

t.+larınıñ (Cannı zatlarıñ tarafl7.larınıñ bu gibi biribirinden çekilmesi) 22/17

[61]

targ?

t.+ler (ve türlü targler ile buna hoş ve magbul gö21.rünmeye) 118/20

[1]

tas is. (< Ar. tās) genellikle içine sıvı şeyler konulan metal vb. kap

t.+tan (Zira o taam, ve o içgi ruhani tastan çı9.garidi) 73/8

tasa is. dert, sıkıntı

t.+lar (Tasalar ve muşagadlar,15.ve derdli akabeler yegbare fesadlandırdılar bu teni) 96(1)/14

t.+lı (bahusus şimdiki2.tasalı ve yağış vakıdlarda) 79/2

t.-yı (ve sayrı ebarhia sahibleri ce-[6]1.miy Arhieris garındaşlarımız vagid vagid bu tasayı2.çekeriz) 6/1

[3]

tasalan- f. dertlenmek

t.-ır (Zira insanıñ zamiri, eyilig işlendi12.ğinde, sevinir, ve götülük işlendiğinde, tasalanır)19/12, 133/17

t.-ır idig (beg tasala2.nıridig, ki bunnarıñ yogluğundan ömrüñüze, ve ca3.nıñıza ne gadar zarar olduğı görünürüdü) m/2, m/20

[3]

tasallandır- f. dertlendirmek

t.-annara (ve sevincilen aflıg vermeye bizi tasallan-20.dıranlara, ve zulüm edennere) 225/19

[1]

tasfir is. (< Ar. taşvir) betimleme

t. (bunun 22.için, ki bu tasfir ile pag nur insana gatıldı) 90/22

t.+e (yani biz cümlemiz perdesiz yüz i26.le rabbiniñ ziğinetini Ayine içinde seyirlenereg ta o tasfire27.resimleniriz ziğineten ziğinete) 73/26

t.+i (Zira Allahıñ21.uygunu, ve tasfiri denilir) 30/21, 31/5, 31/16, 31/22, 49/5,97/20

t.+iñ (ilehi tasfiriñ, ve şegiliñ izi22.bile görünmez idi) 97/21

t.+ine (ve yerde sürü26.nenleriñ tasfirine değıstiler) 21/26, 22/27, 30/17, 31/12, 31/18, 32/17, 90/19, 183/20

t.+ini (Zira bu mahlu20.gad Allahıñ yüce tasfirini gendine basılmış daşıma21.dan daha azim rubbe almag mimginsiz idi) 90/20, 167/25, 183/5

t.+iydi (o helas edicimiziñ tasfirydi) 68/9

t.+lere (yâhod17.fesatlı tasfirlere, ve fena isimli adamlara) 45/17

t.+lerine (emma aziz23.leriñ tasfirlerine olan secdamız fagad bir tevazudur) 183/23

[23]

tasfir ed- f. (Ar. taşvir+ T. ed-) betimlemek (krş. tasfir et-)

t.-meyiz (Allahı tasfir28.edmeyiz) 182/28

[1]

tasfir et- f. (Ar. taşvir+ T. ed-) betimlemek

t.(d)-eriz (İlla29.helas edicimizi tasfir ederiz insan şegilinde göründüğü- [183]1.gibi) 182/29

[1]

tasfir ol- *f.* (Ar. taşvir+ T. ol-) betimlenmek

t.-mag (nicin, ki mimginda değildir tasfir olmag) 182/28

[1]

tasnif olun- *f.* (Ar. taşnīf + T. olun-) bölümlemek

t.-duğu (Ve evvel gimden tasnif olunduğu için cevab) 1

[1]

tastig et- *f.* (Ar. taşdıḳ +T. et-) onaylamak

t.(d)-er (ve bunu aziz kitabda tastig eder) 91/25, 132/23

[2]

tastig ol- *f.* (Ar. taşdıḳ +T. ol-) onaylanmak

t.-du (ve hesabsız şehidlerin ganiyle tastig17. oldu) 73/17

t.-ur (bu tastig o21.lur Aziz kitabın bu kelimından) 82/21

[2]

tastih ol- *f.* (Ar. taşdıḳ +T. ol-) onaylanmak

t.-du (Zira ile3.hi gurban hanenin huzurunda tastih oldu) 155/3

[1]

taş is. kimyasal ya da fiziksel durumu değişiklik gösteren, rengini içindeki tuz, maden ve oksitlerden alan katı madde

t. (Ve bu taş Mesih gendisiidi) 73/9

t.+a (bize yağışmaz Al26.lahı altuna, ya gümüşe, ya taş, ya insan za27.naadının, ve icadının bir tasfirine uygun zañ etmeg) 22/26

t.+ç1 (terzi, gafaf, taşçı, dulgar, suvacı, egmegci, aş5.cı) 1/4

t.+1 (lakin gadir olamadı gırmaya o taşı) 129/24, 136/1

t.+1n (ki bu taşın üzerine temellendi bu 26.Hristozun imanı) 129/25

t.+ların (nicin verdi hagtaale bu tabiyed nomosu taşla16.rın üzerine yazılı) 170/16

[7]

taşı- *f.* aktarmak

t.-mayle (bun20.nar biri birine hillesiz muhabbeti bir garer taşımayle) 154/20

[1]

tayıfa *is.* (< Ar. t̤ā'ife) bir adamın yanında bulunanlar

t.+leri (gendisida, ve tayıfaleri ilehi gitablarıñ ezberi23.ne tayin olaler) 192/22

[1]

tayin *is.* (< Ar. ta'yīn) görevlendirme

t. (Zira Aziz11.Ruh Melayigler gibi İnsan hüzmeline tayin Ruhlardan12.değil)
126/11

t.+idiler (ve faziletlü gimseler bu ruhani9.hüsmete tayin idiler) 4/9

[2]

tayin et- *f.* (Ar. ta'yīn+ T. et-) görevlendirmek

t.(d)-erler idi (ve bazı anognosilerden peg27.alimdar, dindar, ve faziletlü olannarı
bu hüzmeye tayin28.ederler idi) 3/28

t.(d)-iyoruz (. Mahsus Şarkoğlu Dositheos diago7.sumuzuda üzerine tayin
ediyoruz) p/7

[2]

tayin ol- *f.* (Ar. ta'yīn+ T. ol-) görevlendirilmek

t.-aler (ve tayıfaleri ilehi gitablarıñ ezberi23.ne tayin olaler) 192/23

t.-duğumuzda (Siunodosuñ emriylen Allahıñ gelamını vaz edmeye
tayin8.olduğumuzda) [K2.]/8

t.-duğunuz (ve tayin olduğunuz aziz Edklisa- [r]1.larıñ ve hristianlarıñ
mugaetliğini) p/29

[3]

tazele- *f.* yenilemek

t.-meye (onnarıñ22.züryetlerine Musiye gadar yine tazelemeye) 71/22

[1]

tazim et- *f.* (Ar. ta‘zīm+T.et-) ululamak

t.(d)-e (ve bu4.Allaha magbul olmayan işlerle tazim ede Allaha) 181/4

t.(d)-erler idi (ve bazıları ağaclara, ve odlarada tazim ederle13.ridi) 180/13

[2]

tazimlen- *f.* (Ar. ta‘zīm+ T.len-) ululanmak

t.-ir idi (Zira nasıl, ki evveli9.sinden savvadon günü tazimlenir idi) 192/9

t.-meli (yani. Hristozuñ di12.rilmesiniñ gününde cemiy hristiannardan tazimlenmeli) 192/12

t.-meye (ve Allaha hoş 17.görünen tarigile tazimlenmeye igdizadır) 192/17

[3]

tazim ol- *f.* ayrılmak

t.-ur (Bu Aziz Kitab14.igie tazim olur bu isimler ilen) 57/14

[1]

tazir is. Ar. azar

t.+i (ve beyinamuzluglarımız için zabunlandı,7.salamımızıñ taziri onuñ üzerinde) 116/7

[1]

tazir et- *f.* (Ar. tazir +T. et-.)azarlamak

t.(d)-er (öyle bed feyllere. illa beg tasalanır, dava eder, tazir18.eder, ve doğrudur öyileleri) 133/18

t.(d)-ereg (bunun için A3.bosolos Paulosta , bu gerçeğliğe şübbe edenneriñ ağıl4.sızlığına tazir edereg der) 159/4

[2]

teacub et- *f.* (Ar. ta‘accub+ T. et-) şaşırmaq

t.(d)-eceyidik (o gibi nizamsızlığın zuhurinde da teacub25.edeceyidik ilehi ilmiñ derünliğine) 34/25

[1]

teacüb ed- *f.* (Ar. ta‘accub+ T. et-) şaşkırmak

t.-diler (ki o23.nu eşidenlerin cümlesi teacüb eddiler) 109/23

[1]

teacüblen- *f.* (Ar. ta‘accub+ T. len-) şaşkına dönmek

t.-ereg (ki dahgi cemi onun arga10.sına düşenler teacüblenereg derler idi) 111/10

[1]

teale is. (< Ar. te‘ālī) yücelme

t. (İbdida 13.Hag Teale gendisi gametlendirir bizi böyle secdaya) 37/13

t.+niñ (Allah Tealenin babazı olmaylen ol sevincli avdedinde) 229/8

t.+ye (ki cemi ma10.lig olduğumuzu bize bahşış eden bir Hag Tealeye gıllı.lınıyor) 37/10, 49/14

[4]

teamül et- *f.* (< Ar. taḥammul) dayanma gücü

t.(d)-ebiliridi (Oldu ki böyle bir aqlımızdan üstün a8.zim salihliği nasıl teamül edebiliridi İnsanın helaglı9.ğını) 101/8

[1]

teavül et- *f.* dönmek, gitmek

t.(d)-er (bu se18.beb için eğerde tenimiz ölümün vasıtasıile candan19.ayrılıb hasıl olduğu tobrağa teavül eder) 157/19

[1]

teazim et- *f.* (Ar. ta‘zīm+ T. et-) ululamak

t.(d)-er (bu halg ba20.na ağızıyla yaglaşır, ve dudaglariyle teazim eder) 182/20

[1]

tebdil is. (< Ar. tebdīl) değiştirme

t. (ve bu güne gadar heç bir tebdillik ol10.madı dinimize ne İstambolda) 133/14

t.+lig (ve bu güne gadar heç bir tebdillik ol10.madı dinimize ne İstambolda) 133/9

t.+ligler (Bazı17.tenziller, ve zamlar, ve tebdilligler eddim kitabıñ çoğ 18.taraflarında) i/17, 133/9

t.+ligleri (Allahıñ bu gibi tedbirinden igdiza ederler ba14.dıřahlıęlarıñ böyüķ tebdilligleri) 35/14

t.+ligleriñ (ki dünyâda zuhur eden4.iřleriñ, ve tebdilligleriñ cümlesi Allahıñ gaderin5.den) 175/4

t.+liği (bunun için ibnullahıñ24.göğden enmesi, yer tebdilliği değildir) 102/24, 159/27

t.+liğini (Allaha yaglaşmaya isteyen, görüneceg nişanelerilen20.içerisinde olan tebdilliğini göstürmeli) 140/20, 140/24, 165/28

t.+liğine (tabietiñ bö6.yile bir heyibedli tebdilliğine cemiy Milledler fizah e7.deceğler) 123/6

t.+sis (ve teb27.dilsis hadda insanıñ) 117/27

t.+siz (Zira Abosolosuñ vagdından bu vakı24.da gadar bir garere tebdilsiz hıvz eddi bu Abosolos25.lardan vaz olan imanı da) 132/24,132/28, 135/27, 233/20, 233/23

t.+sizdir (ki bu4.Ekkлисada hıvz olunan imanda tebdilsizdir Aziz kita5.bıñ bu isbatına göre) 71/4

[18]

tebdil ed- f. (Ar. tebdīl+ T. ed-) değiştirmek

t.-di (ve bir13.meseb, ki her yeriñ esgi ayinnarını, ve törelerini tebdil14.eddi) 129/14

t.-diler (ve26.hařeratüñ, (ayagsız hayvannarıñ) düzelmiş suratı27.na tebdil eddiler) 174/27

[2]

tebdil ol- f. (Ar. tebdīl+ T. ol-) değiştirilmek

t.-a (ve böyle29.bir gurbanın vasıtasıyla hıgıı merhamete tebdil ola) 231/29

t.-acag (Zira gög,19.ve yer tebdil olacag) 124/19

t.-acaglar (ve anleri libas10.gibi bügecegsin, ve tebdil olacaglar) 22/10, 159/24

t.-acaglarını (dünyada bulu5.nan böyüg badişahlıkların tebdil olacaglarını) 59/5

t.-acağız (Hepimiz uyumayacağız , emma hepimiz26.tebdil olacağız) 159/26

t.-du (ferdasi gününe (Kirâgi gününe) tebdil oldu Gesuil8.Mesihiñ dirilmesine ize olmag için) 192/7

t.-madı (lakin i25.maniñ tabieti heç tebdil olmadı) 130/25

t.-maksız (bu dudgunnug bir garar böyle tebdil ol29.maksız galdıgca) 92/28

t.-mayacaglar (emma Allahıñ gelamları zinhar20.tebdil olmayacaglar) 124/20, 160/7

t.-mayacağıdı (ki İnsanıñ ifdi27.harlığı heç tebdil olmayacağıdı) 95/27

t.-mayan (Bu3.ikinci azimetiniñ sebebi Allahıñ tebdil olmayan ada4.letiniñ icrasıdır) 122/3, 150/4

t.-mayarag (dayima evvel görür, insana verilen9.rıza serbesliğiniñ şurutları tebdil olmayarag) 24/9

t.-maz (ve bu nomos asla tebdil olmaz, illa ebedi11.galır, ve cemiy insannarı borclu eder eda edmesine) 170/10

t.-ur (Zira Allahıñ ruhundan değil, illa fenalığınıñ19.ruhundan tebdil olur) 131/19

[17]

tebret- f. hareket ettirmek

t. (d)-ir (zahirini tebredir, ve yüreğini yumşadır) 127/18

[1]

tecavüz is. (< Ar. tecāvuz) saldırı

t. (ahd bozucu, ifdiracı, pehrizsiz, tecavüz, salih kim16.selere) 125/15

[1]

tecayib is. (< Ar. ta‘accub) şaşıрма

t.+li (ha26.çan insan günahlarının çoğluğu tecayıpli bir sebep27. oldu.) 35/26,
129/4

[2]

tecelli eyile- f. (Ar. tecellī+ T.eyile-) ortaya çıkmak, görünmek

t.-di (Allahı Rabbi, intigamleriñ Allahı tecelli eyiledi) 100/20

[1]

teceyibed is. (< Ar. ta‘accub) şaşıрма

t.+li (Sen ihrac eddiñ bizi garanlıgdan, ve gulauzla27.dıñ bizi tecayıbedli
nuruna) 223/27

[1]

tecrim edme is. Ar. suçlama

t.-ye (Allah hag üzere gadiridi günahgar adamı bir ebedi8.gazebile tecrim
edmeye) 100/8

[1]

tedarig ed- f. (Ar. tedāruk+ T.ed) hazırlık yapmak

t.-meye (zorla6.nır hırsızlıgilen idaresine igdiza edenneri tedarig edmeye)
213/6

[1]

tedbir is. (< Ar. tedbīr) önlem

t. (gi bu feyil ile cemiy mah14.lugatlar yağışan niyet üzere tedbir olurlar) 24/14,
105/13, 136/4

t.+den (Cemiy mahlugatlar için olan tedbirden başga) 34/26, 101/11, 110/8

t.+i (Zira dünyaya4.Allahın bu çeşid tedbiri bu sebep için oldu) 33/4, 35/3, 35/18, 37/18, 78/16, 89/26, 95/5, 219/22

t.+iñ (Bu işleriñ ce16.miysi ilehi tedbiriñ, ve nazarıñ peg aşgar bir nişanı17.dır) 35/16

t.+inden (Allahın bu gibi tedbirinden igdiza ederler) 35/13, 175/5

t.+ini (ve bunnarıñ üzerine yaradıcınıñ olan ga15.derini ve tedbirini) 4/15, 90/2, 175/29

t.+iylen (her ne sebep için yaradıysa bun7.narı, o sebep üzere tedbiriyle işlesinner) 33/7

t.+li (Al[35]1.lahın ayrıca bir tedbirli nazarı var insan için) 35/1

[22]

tedbir ed-f. (Ar. tedbīr+ T. ed-) önlem almak

t.-di (bu da siziñ eyâmıñızda himmed olmasını tedbir 10.eddi helas edici Yisus Hristos efendimiz. imdi herareti11.le reca ederim) [K1]/10, 91/15

[2]

tedbir et- f. (Ar. tedbīr+ T. et-) önlem almak

t.(d)-er (Gendisi tegmil elm ile bitün yeri ve28.göğü evvelinden terdib eddiği pegala niyet üzere tedbir29.eder) 33/29, 136/25

[2]

tedbir ol- f. (Ar. tedbīr+ T. ol-) önlem alınmak

t.-urlar (gi cemiyy mah10.lugadlarıñ hıvzı ve heragedleri Allahdan tedbir olur11.lar) 33/11

[1]

tef is. (< Ar. defʿ) kovma

t.+ine (bizlerde din gayretiyle bu götülü3.ğün tefine çalışırigen) [ks]/3

[1]

tefahhür ed- f. (Ar. tefāḥḥur T. ed-) övünmek

t.-meye (hadda gimsa tefahhür edmeye7.(öğünmeye.)) 166/6

[1]

tefahus is. (< Ar. tefahḥus) ince ince araştırma

t. (ve tefa3.husten heç ürgmez) 11/3

t. (Zira Allahın şeraadları tefdiş ilen24.ağnaşılmaz, ve yolları tefahusile bulunmazlar) 60/24

[2]

tefahus ed- f. (Ar. tefahḥus+T.ed-) ince ince araştırmak (krş. tefahus et-)

t.-sinler (ve dayima tefahus edsinler) 200/10

[1]

tefahus et- f. (Ar. tefahḥus+T.et-) ince ince araştırmak

t.(d)-erler (anca vacibindan ziade tefahus4.ederler) 177/4

[1]

tefarig is. (< Ar. tefrīḡ) ayırım

t. (Kelisanın tefarig kitaplarında bu8.gibi şedid govalamalar on dane sayılır) 76/7

[1]

tefder is. defter

t. (ve bu tembihlerin sı18.rası bu tefder üzeredir) 167/18

t.+inden (ve o figiri icad eden Hristianı silerler5.Hristiannarın tefderinden) 138/5

t.+ine (, ve nâmetinin tefderine bizi[141]1.geçirmeye) 140/26

t.+ine (Allahın tefderine geçer) 144/9

[4]

tefdis ed- f. araştırmak

t.-meyle (ve dindar5.Badişahları cem edib, her tarafı, ve her sözü tefdis6.edmeyle) 133/6

[1]

tefdiş is. (< Ar. teftiş) araştırma (krş. teftiş)

t. (illa fagat eyice tefdiş ile,ve ni29.zamlı tarif ile) 6/28, 9/4, 10/19, 11/1, 11/13, 60/23

t.+e (mı, yogsa tefdişe mohda28.c işleri da var mı) 8/27, 9/9

t.+i (İmanı27.mızıñ her çeşit tefdişi yasag mı) 8/27, 9/27

t.+iñ (Tefdi11.řiñ ne gadar tegmil olursa, o gadar daha ziade böyüg12.olur ganaadıñ ve sevinciñ) 11/11

t.+inde (ve pag akılıñ ince tefdişinde, bun7.narda o guvvede bulunmazlar) 99/6

t.+ine (ve tam guvvvetleriniñ tefdişine, ve ağnamasına temellidir) 39/8, 179/21, 179/29, 185/1

t.+lere (cesaret etme bu gibi tef24.dişlere) 12/24

t.+siz (tefdiş28.siz iman edelim demeg sayrı rafazılıglarıñ(eresisleriñ)29.cemiysinden daha böyük eresidir) 10/28

t.+sizce (ve tefdişsizce iman ederim eñ derün tevazuile) 86/22

t.+ten (Hristiannarıñ imanı tefdişten gorgmaz) 11/2

t.+tir (Zira bu tefdiştir insağ ruhana dinimiziñ29.şübbesizliğini doyuran) 9/28

[21]

tefdiş ed- f. (Ar. teftiş+ T.ed-) araştırmak (krş. tefdiş et-)

t.-digleri (Allahıñ gelamını çoğ hera16.ret ile gabul eddiler günde gitabları tefdiş eddigleri17.için) 10/16

t.-meg (ve tariglerini8.tefdiş edmeg, mimginsizdir) 102/8, 149/12

t.-megdir (illa dinimizi tef14.diş edmegdir) 10/14

[4]

tefdiş edme is. (Ar. teftiş+ T. edme) araştırma

t.-meyle (yâhod maslaatı eyice tefdiş edmememe-17.yle birisiniñ haggını ibdal eder) 214/17

[1]

tefdiş et- f. (Ar. teftiṣ+T.ed-) araştırmak

t.(d)-ebilir (ya göglerde24.olannarı gim tefdiş idebilir) 87/24

t .(d)-elim (gendisi Hristos efen12.dimiz de emreder bizlere gitabları tefdiş edelim) 10/12

t.(d)-er (gi Allah yüregleri, ve böğregleri tef28.diş eder) 23/28, 140/4, 188/13

t.(d)-erler (ve garılarıñ logsalıglarını tefdiş ederler) 175/23

t.(d)-eyim (hadda her saad sevincile ic-9.ra edeyim bana ehale eddiğñ ameli, ve tefdiş edeyim) 227/9

t.(d)-icidir (altıncısı. Allah cümleyi tefdiş edicidir) 23/24

t.-meg (Gidapla13.rı tefdiş etmeg başga bir şeyi değıldir) 10/13

t.-meye (Nasıl borçluyseñ bu dini18.tefdiş etmeye eğer Allahdan ısa) 11/18

t.-sin (gendi zamirini diggat ile tefdiş etsin) 6/24

[11]

tefdiş etme is. (Ar. teftiṣ+ T.et-) araştırma

t. (Ağılñ guv20.vetinden üstün olan işleri ihdiyadsızlıg ile tefdiş etme) 12/20

t.-den (bu dinimiziñ sahiliğini tefdiş27.etmeden) 10/27

[2]

tefdiş eyle- f. (Ar. teftiṣ+ T.eyle-) araştırmak

t. (Bu mü7.ümin dinimiziñ şaatlarını tefdiş eyle) 11/7

[1]

tefsir is. (<Ar. tefsīr) yorumlama

t.+i (kim istersa, bu kitabıñ soñunde21.bu hususe yazılan tefsiri okusun) 117/21, 230/1, 230/18

t.+idir (Üçüncü tembih evvelgi doguz tembihiñ bir teg-11.mil tefsiridir) 216/11

t.+lidir (Musa Beyigambere verdiği on tembihlerde a22.çığ tefsirlidir) 169/22

[5]

tefsir ed- f. (Ar. tefsîr+T.ed-) yorumlamak

t.-dig (Buraya gadar dörd tembihleri tefsir eddig) 197/15

[1]

tefsir et- f. (Ar. tefsîr+T. et-) yorumlamak

t.(d)-e (ve Allahıñ nomosunu bunnara tefsir ede) 194/4

t.(d)-eceg (ve cemiy hristiannara İncili Şerifi tefsir edeceg) [Th2.]/18

t.(d)-er (Aziz gitab4.bunu cümleye beg eyi tefsir eder bu gelam ile) 22/4, 31/8, 131/28

[5]

tefsir ol- f. (Ar. tefsîr+ol-) yorumlanmak

t.-a (bu imanıñ ic28.mali mücerred çoğ igdizadır etrafıyle tefsir ola) 81/28

t.-mag (İlla lisan ile tabir olmayan hasiyetleri da4.ha eyice tefsir olmag için) 23/4

t.-ması (bunun için memfaadsız değıldir bunuñ mu-18.fasal tefsir olması) 222/18

t.-ur (İşde bu yedi çeşid isbadlar ayrı ayrı tefsir olur) 62/17

[4]

teftiş is. (Ar. teftîş) araştırma

t.+den (Yalancı meseblere[11]1.maksustur teftişden gorgmag) 11/1

t.+i (ve bu sebep için hem teftişi var, hem isbatı) 10/23

t.+li (ibdida bu dünya13.nıñ bir ince teftişli seyirden isbad olur) 18/13

t.+siz (ve bazıları teftişsiz iman2.etmeli deyerek imanıñ tarifine garşı durannara) 13/1

[4]

teftiş ed- *f.* (Ar. teftīř +T. ed-) araştırmak

t.-memeli (ki Hristian5.heman iman etmeli, ve heç teftiş edmemeli) 7/5

[1]

teftiş et- *f.* (Ar. teftīř +T. et-) araştırmak

t.(d)-elim (İbdida bunu teftiş edelim) 8/26

t.-(d)-ereg (ve bu Hristianıñ or-[138]1.dayı getirdiği meseb sözünü her tarafile teftiş edereg) 138/1

t.(d)-ersak (Eğer gendimizi diggat ile teftiş edersak) 17/8

t.-memeli (Hristian iman etmeli, ve asla26.teftiş etmemeli derler) 8/26

t.-meyi (Öğretirler idi her birine gen19.dini teftiş etmeyi) 4/19

[5]

teg sf. yalnız

t. (hadda iman ile teg adil olunalım) 69/8

[1]

teğdir is. (< Ar. tekdīr) uyarı, azarlama

t.+ler (çoğ gorgular ,ve teğdirler terdib oldular) 46/3, 204/23

[2]

teğdir et- *f.* (Ar. tekdīr+ T. et-) azarlamak

t.(d)-erler (ve oynadan28.erezülleri teğdir ederler) 199/28

[1]

teğdir ol- *f.* (Ar. tekdīr+ T. ol-) azarlanmak

t.-aler (hırsızlar ve muhalifed edenner teğdir olaler) 199/20

t.-masına (ya teğdir olmasına18.murasale verir) 214/17

[2]

tege is. erkek keçi

t.+leriñ (yani. boğalarıñ, ve tegeleriñ ganı gü20.nahları af eddirmeye gadir değil) 66/19, 116/28

t.+niñ (bir23.goçuñ, bir tegeniñ, bir öküzüñ, yâhod bir bu-24.zağınıñ ganı günahları sildirmeye gadir olur demeg,25.insanıñ doğru aglına zıd görünür) 231/23

[3]

tegembur is. (< Ar. tekebbur) kibirlenme

t.+u (Farisaoslarıñ tegemburu (gibiri), yâni, ha17.can bir gimsa öğünür gendi amellerine) 190/16

[1]

tegrar is. (< Ar. tekrār) aynı kelimeyi birçok defa söyleme

t. (anca buradada2.tegrar zigr ederiz bu tedbirini) 90/2, 121/8, 122/17, 125/18, 144/16, 157/20, 165/3, 219/6

[8]

tehlige is. (< Ar. tehluke) büyük zarara yol açabilecek durum

t. (Hristiannarıñ helaslığına ne gadar böyüg tehlige doğa19.r ıdığını) 1/18, 206/2

t.+li (İbdida Eva zayıf tabiet olduğundan heraked19.eddi bu tehligeli işe) 95/19

t.+sinde (yâhod suda boğulmanıñ tehlige13.sinde bulunana gurtulma için yardım vermezler) 204/13

t.+ye (gendi gendile28.rini gadl edenneriñ arasında sayılırlar açığ tehlige29.ye gendilerini atannarda) 205/29

[5]

telamiz is. Ar. talebeler, çıraklar

t.+da (bunun için Baulos telamizda dedi) 131/8

t.+ler (Bu sır helas edicimiz Yisus Hristozdan tertib olun14.du telamizler ile verdiği bu tembihiyle) 143/14

t.+leri (ve mesihini telamizleri ilehi hocalarini) 146/24

t.+lerini (ki helas edici Yisuzuñ azimetinde telamizlerini (seyird-[131]1.leriniñ) vasıtasıyla) 130/26

t.+lerine (Zira Hristos gendi telamizle13.rine egmeği verdiğiinde dedi) 148/13

[5]

telaşe is. (< Ar. telāṣī) bir sebepten dolayı acele etme

t.+leri (ve gerek bu fagir Monastırın bugadar 27.ağır yükü, ve çeşid telaşeleri varigen) [Th2.]/27

t.+lerinden (ve telaşelerinden geri cegmeyle) 192/21

t.+sine (ve dünya18.telaşesine sogulmadan) 6/18

[3]

telef is. Ar. boşa harcama

t.+li (Bulursun gitapların3.da yazdıkları insan heragetlerini, yani. Telefli cey4.glerini) 45/3

[1]

telef ed- f. (Ar. telef+ T. ed-) boşa harcamak

t.-di (ve guvvetleri, gendi rızasıyle telef eddi) 49/6

[1]

telef et- f. (Ar. telef+ T. et-) boşa harcamak

t.(d)-er (Zira ol adamın9.rağbetini kirletir, ve variyetini telef eder) 214/9

t.(d)-erler (illa variyetlerini telef ederler boş mesariflere, sefaat9.lara) 197/8

t.-mediysa (yâhod bazı zıd8.sebeblerden gerilenib telef etmediysada nied eddiği ada9.mı, lağın Allahın şeraatınıñ huzurunda mücerred10.adam öldürmüşgibi gazebe högm olur) 203/8

[3]

telef ol- f. (Ar. telef+ T. ol-) boşa harcanmak

t.-a (yâhod az vagidiñ arasında telef ola) 195/14

t.-duglarından (bu hristiannar bitün dñña15.da imansız Milledlerden bu gadar eziyetlenib telef ol16.duglarından başga) 77/16

[2]

temam is. (Ar. tamām) bitmiş, tamamlanmış

t.+ı (yani. zamanıñ tamamı23.geldigde gendi oğlunu göndürdü) 104/22, 171/25

[2]

temam eyile- f. (Ar. tamām+ T. eyile-) bitirmek, tamamlamak

t.-di (Helasedimiz Hristos, gendi mübareg ömrünü ölüm ile24.temam eyiledi) 211/24

[1]

temam ol- f. (Ar. tamām+ T. ol-) bitirilmek, tamamlanmak

t.-unceye (ta Allahıñ melekutinde (Badisahlığında)20.temam olunceyedeg ben artıg bundan yemeyecegim) 146/20

[1]

temcid eyle- f. (Ar. temcīd+T. eyle-) Allah'ı yücelten dua etmek

t.-yiñ (İmdi Allahıñ olan ce21.setiñiz , ve Ruhıñız ile temcid eyleyiñ Allaha) 207/21

[1]

temel is. Rum. ana, asıl, zemin

t. (didasgaloslarıñ nasihatleri o cemaete10.temel bulamaz) 8/10, 73/1, 132/8

t.+dir (ve gerek azizleriñ şefaatharına eksil26.meyen bir igdizalı temeldir)178/26

t.+dırlar (Müümin dinimiziñ bu babları temeldirlar) 5/13

t.+e (Ve hergim bu eyi temele15.yerleşdirmezsa) 5/15

t.+i (Egglisamız Beyigamberleriñ, ve re12.sulleriñ temeli üzerine bina oldu) 57/12, 63/19, 90/3, 131/6, 137/24

t.+idir (böyile ölü10.müñ meyivası insanıñ salih Allahdan gözedeceği za11.tıñ temelidir) 118/11, 164/6

t.+iñ (Ne13.dir bunuñ sebebi; amellerinin binaları eyi temeliñ ü14.zerine gonulmadığıdır) 6/13, 8/21, 171/1

t.+inde (ve Beyigamberleriñ temelinde[136]1.bina olduñuz Yisus Hristos gendisi köşeniñ baş taşı i2.gen) 135/29

t.+ini (ki müümin5.dinimiziñ temelini) i/5, n/9, n/23, 3/2, 3/9, 3/23, 6/4, 7/3, 7/10, 7/22, 8/13, 13/7

t.+li (Zira eğer imanımızıñ temelli19.bilgisi bunnara da tariflense) 6/18, 6/26, 28/17

t.+lidir (ve tam guvvetleriniñ tefdişine, ve ağnamasına temellidir) 39/8, 83/15, 85/6, 118/23

t.+siz (ve bunuñ eyi amelleri dahi esgi put18.barez alimdarlarıñ amelleri gibi temelsiz bulunurlar) 5/18

[37]

temellen- f. (Rum. temel+ T. len-) temel tutmak

t.-di (ki mesihiye verilen15.iman ta dünyanıñ yaradılmasından temellendi ve ga16.vilendi) 65/15, 70/14, 79/12, 129/25

t.-en (gadim adalardan bu8.gadar gayretli emegler ile temellenen imanımızıñ ömür ve9.rici puñarlarını terg edereg) 15/8

t.-ir (ve iman Allahıñ sahih gelamınıñ üzerine temellenir.20.görünür) 85/19

t.-miş (bahusus bir imana, ki dünyada öteden berü aded ol12.muş, ve temellenmiş meseb işleriñ cemiysine zıd) 129/12

t.+miş idi (ve bu Mu [134]1.sa Beyigamberden başlanan kelisada o helaslı gerçegli2.ğıñ üzerine temellenmiş idi) 134/2

[8]

temellendir- f. (Rum. temel+ T. lendir-) süreklilik kazandırmak

t.-icisi (bu kitabı dinimiziñ sahibi,2.ve temellendiricisi Yisus Hristos efendimiziñ yardımını) p/2, 1/21

t.-icisidir (Zira nasıl,22.ki bu Egglisasınıñ temellendiricisidir) 136/22

t.-diğinden (hasıl aziz ekklisamızı helas edici8.Yisus Hristos efendimiz temellendirdiğinden beri) 5/8

[4]

temiz sf. (<Ar. temyīz) ahlakça lekesiz

t. (Yani ruhdur Allah, ve buna secda eden6.ner da ruh ile, ve temiz galb ile secda edmeli) 39/6, 88/20, 198/3

t.-liği (geñiş yüreklilig, azim, sabur, af edicilig, ve7.cemiy insannara yüreğiñ temizliği) 205/7

[4]

temizle- f. (Ar. temyīz+ T.le) arındırmak

t.-sin (hadda temizlesin zamirimizi batıl amellerden) 233/9

[1]

temizlen- f. (Ar. temyīz+ T.len-) arındırılmak

t.-lenmesi (ki bizim günahlarımızıñ temi6.zlenmesi için dertib edmişidi) 110/5

[1]

temsil is. (Ar. temsīl) birinin veya bir topluluğun adına davranma

t. (Ve25.daha eyi ağnaşılma için, bir temsil getirelim ortaya) 7/25, 106/18, 125/24

t.-i (bu temsili sürüb geldiler Ademiñ29.faziledlü züryedleri da) 64/28, 104/16

t.-ine (ve derün guyuya düşmüş ü23.dü Hristozuñ temsiline göre, ve çıgamadıydı) 98/23

t.+ini (İmdi biz de imrenmeliyiz24.onnarın dindar temsilini) 150/24

t.+iyılan (ve bunu da inci20.li Şerif isbad eder, yoldan azan goyunun
temsiliyılan) 151/20

t.+ler (ve sabi ömürlerini nasıl temsillerile, ve22.arifler ile kâmilliğe alıştırmalı)
r/21

[9]

temsil dud- f. (Ar. temsîl T. dud-]) örnek göstermek

t.-maya (ki bu ömrü17.nü temsil dudmaya borelüz) 104/17

[1]

temşiet isteme

t.+inde (Allahın melayiglereda26.ağnaşılmaayan temşietinde garar verildi)
101/26

t.+ler (oguma bilmeyene ilehi no19.mosu ve dindarlığı öğredmeye, dayıma
temşietler) 201/19

[2]

ten is. Far. vücut

t.+den (Zira nasıl, ki insan fa4.gad candan değil, illa tendenda gatılmadır) 141/4

t.+inden (iman ile legesiz guzu Yisus Hri7.stozun ganından, ve teninden
hesedar olmamızın işa8.retiidi) 68/7, 149/8

t.+ini (Zira heç bir va3.gıdda bir gimsa gendi tenini igras edmedi) 137/3, 146/4,
148/7, 150/13

[7]

tenha sf. (Far. tenhā)boş, ıssız

t. (ve ibadet vağıtlarında ge10.rek تنها yerlerde) 38/10, 195/19

[2]

tenzil is. (Ar. tenzîl (150) aşağılama

t.+ler (Bazı17.tenziller, ve zamlar, ve tebdilligler eddim kitabıñ çoğ
18.taraflarında) i/17, p/4

[2]

tepele- f. çiğnemek

t.-r (ki ibadeti hor bagar, ve tem4.bihlerini tebeler) 42/4

[1]

terahum is.(< Ar. terahhum) acıma, merhamet

t.+a (gadir idi günahlarımız için öfgelenen sel6.mavi Bederi terahuma
getirmeye) 67/16

t.+unu (Yisus Hristozuñ24.befatıyle miaser olduğumuz Allahıñ azim
terahumu25.nu dahi dellaled ede) 57/25, 100/4

[3]

terazi is.(< Far. terāzū) iki kolun ucuna sılı iki kefedden oluşan tartı; mizan

t.+ye (yâhod arşına, ki27.leye, ve teraziye hille yapar) 210/27

[1]

terbie is. Ar. görgü

t.+leri (ve medreseleriñ hıvzına çocug23.larıñ ve genc uşaglarıñ öğrenmeleri,
ve terbieleri i24.cin) 194/23

t.+siz (ve terbiesiz adamlarıñ gaderine4.sağılırlar) 187/3

t.+yi (ve müddeti ömürümüzde unudmayalım çocuglug10.dan beri bunnardan
aldığımız terbieyi ,ve nanı nimeti) 198/10

[3]

terbiye et- is. (Ar.terbiye+T.et-) eğitmek

t.(d)-ereg (ve yañlış işler ed3.diglerinde, ehven üzere terbiye edereg
doğrudunnar) 201/3

t.-meniñ (ve terbiye8.etmeniñ ne gadar çeşid ezietleri var bitün dünyada) 46/8

[2]

tercuba eyle- *f.* denemek

t.-sin (emma İnsan gendini tercuba eylesin) 149/7

[1]

tercüma is. [Ar. terceme] çeviri

t. (Ebis13.gobosumuz gelib bir kitab türgcaya tercüma olub14.basmaya verilmesini) o/14, 13/22, 14/5

t.+sı (bugi mele10.gin tercüması üzre helased beyân eder) 109/10

[4]

tercüma ed- *f.* [Ar. terceme+ T. ed-] çeviri yapmak (krş. tercüma et-)

t.-dik (İmdi cümlesinden igdızalı bir gıtab bulub tercü24.ma eddik türgcaya) i/24

t.-diler (gendi lisanna28.rına tercüma eddiler) o/28

t.-dim (tabir eddiği kidabı bulub, tercü14.ma eddim Türgca lisana) i/14

[3]

tercüma et- *f.* [Ar. terceme+ T. ed-] çeviri yapmak

t.(d)-ib (ve temellendiricisi Yisus Hristos efendimiziñ yardımı ilen3.ağnayacağıñız lisana tercüma edib meydana getirdig) p/3, s/15

[2]

tercüma ettir- *f.* [Ar. terceme+ T. ettir-] çeviri yaptırmak

t.-ib (birinci do26.mosunu türgcaya tercüma ettirib basmaya verdirdig) m/26

[1]

terdib (krş. tertib)

1. is. [Ar. tertīb] düzen

t.+ini (ve bu tarigilen öğretir bize Allaha vacib olan sec6.danıñ doğru terdibini)185/6

2. is. [Ar. tertīb] düzenleme

t.+ler (emma çüingi20.bu gadar terdibler olurigenda) 105/20

[2]

terdib ed- f. [Ar. tertīb+T. ed-] düzenlemek (krş. terdib et-)

t.-diği (ve28.göğü evvelinden terdib eddiği pegala niyet üzere tedbir29.eder)
33/28

[1]

terdib et- f. [Ar. tertīb+T. et-] düzenlemek

t.(d)-er idi (Bu ilg halinde keliseyi Allah terdib eder idi) 71/8

[1]

terdib eyle- f. [Ar. tertīb+T. eyle-] düzenlemek

t.-di (bu altıncı helaslı tembi20.hi terdib eyledi) 202/20

[1]

terdib ol- f. [Ar. tertīb+T. ol-] düzenlenmek

t.-an (Aaronuñ ierosi25.nisi, akibed Allahdan terdib olan bu
ierosiniye26.istifasını vermeliydi) 235/25

t.-dular (Agıllı adamlardan çoğ nomoslar gonul3.dular, çoğ gorgular ,ve
teğdirler terdib oldular) 46/3

t.-mag (Zira yaradıldıkları niyete göre, igisine da4.böyle terdib olmag yağışır
idi) 25/4

[3]

terdib olun- f. [Ar. tertīb+T. ol-] düzenlenilmek

t.-du (ki Allahdan başka bir ierosini terdib olundu) 235/22

[1]

terg is. ayrılma

t.-i (Beyigamberlerilen,13.Abosoloslarıñ ve Şehidlerñ zümresiyılan tergi dün14.yâleriñ) 162/13

[1]

terg ed- f. ayrılmak

t.-meli (ki bir adam dinini tegmil hıvz edme12.icin, Babasını ve Anasını terg edmeli) 172/12

t.-meliyiz (ve serd yürekliliği terg9.edmeliyiz) 51/9

t.-meyiz (ki bunu bizda hec terg23.edmeyiz) 230/23

[3]

terg edeme- f. vazgeçememek

t.-z (günaha olan26.bu gibi meylini terg edemez) 53/26

t.-zlersa (ve yortu4.günnerinde dünyâvi işlerini terg edmezlersa) 195/4

[2]

terg et- f. vazgeçmek

t.(d)-elim (hadda 20.batıllığı, ve dünya şefahedlerini terg edelim) 134/20

t.(d)-ereg (imanımızñ ömür ve9.rici puñarlarını terg edereg) 15/9

t.(d)-erler (ki dünyâvi atalar evlatlarını peg çapıg,6.ve golayı terg ederler) 223/6

t.(d)-ib (ki günahgerleriñ zayı olmasını istemez illa güna19.hı terg edib hayadda olmasını ister) 151/19

t.-meñ (lagin sen zinhar terg etmeñ) 223/6

[5]

tergisalad is. namazı bırakma

t. (bu tergisalad , ve terbiesiz adamlarıñ gaderine4.sağılırlar) 187/3

[1]

terg olun- f. vazgeçilmek

t.-ması (ve bu2.nuñ üzerine binadır dünyânıñ terg olunması) 173/2

[1]

tertīb

1. is. [Ar. tertīb] düzen

t.+i (bu sıırn tertibi bitün kelisayadır) 147/1

t.+iniñ (İmdi2.bu secilmeniñ ve hirotonia tertibiniñ mülahazesinden) 154/2

2. is. [Ar. tertīb] düzenleme

t.+ler (Ve bu24.nomostan başka ayrı tertibler da goydular bu igdızalı25.tarif için) 3/24

[3]

tertīb ed- f. [Ar. tertīb+T. ed-] düzenlemek

t.-di (helas edicimiz gendi re18.sullerini dünyadan seçtiği zaman, onnari tertib eddi) 69/18

t.-diği (İgincisi. Egglisamızıñ tertib eddiği dualeriñ o24.gunması) 40/23, 141/25

t.-diğinde (helas edicimiz bu sıırn tertib eddiğin19.de ne magsadılan yabdığını peg asgâre bean ed20.diler) 148/19

[4]

tertīb edme f. [Ar. tertīb+T. edme] düzenleme

t.+yle (ve mekannarınıñ sinorları2.nı tertib edmeyle) 32/2

t.+ye (gözüen töreleri tertib edmeye muradı aliye eddi) 141/9

[2]

tertīb ol- f. [Ar. tertīb+T. ol-] düzenlenmek

t.-du (Bayıram gurbanınıñ bu yenmesi Yehudiler Mısırdan19.çıkacakları vagıdda tertīb oldu bu vasf olmuş se20.bebile) 142/19

t.-an (ve yere düş7.meden, ve gelisamızdan tertib olan dualeri lisan ile tag8.rir etmeden) 38/7, 142/13, 147/17

[4]

tertib eyile- f. [Ar. tertīb+T. eyile-] düzenlemek

t.-di (ve şerif töreler16.tertib eyiledi) 140/16

[1]

tertib olun- f. [Ar. tertīb+T. olun-] düzenlenilmek

t.-du (Bu sır helas edicimiz Yısus Hristozdan tertib olun14.du) 143/14, 146/8

t.-muş (Aziz Kelisamızda ta Abosoloslardan, ve onnariñ ha4.lifelerinden tertib olunmuş) 156/4

[3]

terzi is. [Far. derzī] giysi biçip diken kişi

t. (terzi, gafaf, taşçı, dulgar, suvacı, egmegci, aş5.cı) ¼

[1]

tesarüf is. [Ar. taşarruf] tutum

t.+de (Ruhani çoban bu gibi olmalı. “ yâni, i9.man eden Hristiannara sözde, tesarüfde) 153/9

[1]

tesella is. [Ar. tesellī] avunma

t.+cı (yani. hacan tesallacı Aziz Ruh gelir, ki26.onu size Bederimden irsal edeceğim) 126/25

t.+sı (Halig Allah insanı ergeg, ve dişi yaraddı insan cin11.siniñ ardması için, ve bu gısa ömürüñ ödeşig yar12.dımı ve tesellası için) 206/12

[2]

tesellü et- f. [Ar. tesellī+T. et-] avutmak

t.(d)-er (iyva ve zulüm vagdında tesellü24.eder) 127/24

[1]

tesbihad is. Ar. Allah'ı zikretme

t.+ları (bizda i16.baded haneye cem olmagile ibdida Allahıñ ziyinetine17.tertib olan akoluthiayı, ve tesbihadları okuruz) 147/17

t.+leriñ (yani gurbannarıñ secdaleriñ, ve tesbihadleriñ şu20.rutları) 57/19

[2]

tesbihad et- f. Ar. Allah'ı zikretmek

t.(d)-erler (ve orada cümlesi bir yüreg ile,25.ve bir avaz ile cümleñ rabbisi Allaha tesbihad eder26.ler) 41/26

t.(d)-erler idi (çog vakid10.evvel tesbihad ederler idi) 120/10

[2]

tesbihadlen- f. Ar. Allah'ı zikretmek

t.-ir (Beder ile ve oğul ile beraber bir ga14.rerde secdalenir, ve tesbihadlenir) 126/14

[1]

tesbihat is. Ar. Allah'ı zikretme

t. (Al26.laha vacib bir tesbihatile tegmil eddiler) 146/26

t.+ına (anca emma Allahıñ tesbihatına ve azim isminiñ5.ziğnetine) 216/4

t.+lara (ve dahi19.gadir olduğadar diggad ede egglisada ogunan ako20.luthiaya ve tesbihatlara zeyin vermeye) 193/20

t.+ları (Zira bu anegadar Kiriagodromionlar,ve Egglisa- [K1.]1.mızıñ bazı tesbihatları) [K1.]/1

[4]

tesgin edme is. (Ar. teskīn+ T. edme) sakinleştirme

t.-ye (Oldu gi bu gibi töbe nasıl ga27.dir olabilir, Allahıñ öfgesini tesgin edmeye)53/27, 66/17, 231/18

[3]

tesgin ol- f. (Ar. teskīn+ T. ol-) sakinleşmek

t.-mayan (yani da6.mahgarlıklarını, gibirlerini, gısgançlıklarını, tesgin7.olmayan husumetlerini) 45/7

[1]

tesmiye et- f. (Ar. tesmiye+T.et-) isimlendirmek

t.(d)-eriz (Ve bir lafs ilen aziz kitab tesmiye5.ederiz) 57/5

[1]

tesmiye ol- f. (Ar. tesmiye+T.ol-) isimlendirilmek

t.-an (hacan Aziz kidabdan yılan a20.dıile tesmiye olan aldadıcı hilleye dedi buna) 95/20

t.-urlar (Akıla galib olan meyiller illed tesmiye olurlar) 93/3

[2]

tesmiye olun- f. (Ar. tesmiye+T.olun-) isimlendirilmek

t.-du (anide o gendisine muvafıg[108]1.olan muazzim isim ile tesmiye olundu) 108/1, 108/2

t.-ur (böyile tarifi her kim al15.çag ve ezgin yüreg ile gabul ederse, dindar tesmiye o16.lunur) 82/16, 109/7

[4]

teşeggi et- f. Ar. şikâyet etmek

t.(d)-erler (Bunnarıñ kitablarını aç24.fagad, ve anide görürsüñ , ne gadar teşeggi ederler in25.sannarıñ bed huyları için) 44/24

[1]

teşegür is. (<Ar. teşekkur) yapılan iyiliğe karşı duyulan gönül borcunu anlatma (krş. teşekür)

t. (Sohrantıylen5.Allaha olan teşegür) 190/5, 123/29

t.+ü (hadda gadir değiliz, vacib olan teşegürü, ve sec22.dayı vermeye) 37/21

t.+lü (. İşte bu tarig üzere teşe21.gürlü secda ederiz Allaha) 36/21, 200/14

[5]

teşegür et- f. (Ar. teşekkur+T.et-) memnuniyeti ifade etmek

t.(d)-ereg (illa dayıma teşegür edereg bunnara rahatlandırmanıñ) 198/11

[1]

teşekür is. (< Ar. teşekkur) yapılan iyiliğe karşı duyulan gönül borcunu anlatma

t. (ki selametimiz için helas edicimi17.ze borcumuz olan teşekür bizi beyihal borclu eder18.aziz tembihleriniñ edasına) 164/17, 225/17

t.+ler (bunun için13.teşekürler getirdi) 229/13

[3]

teşekür ed- f. (Ar. teşekkur+T.ed-)memnuniyeti ifade etmek

t.-meye (Hristian aziz egglisalara seyirde dindaşlarıñ bir12.liğiile beraber merhametlü Allaha teşekür edmeye) 193/12

[1]

teşekür edme is. (Ar. teşekkur+T.edme) memnuniyeti ifade etme

t.+si (eyilig edicisine, ve veliyil25.nimetine teşekür edmesi) 168/25

[1]

teşekür et- f. (Ar. teşekkur+T.et-) memnuniyeti ifade etmek

t.(d)-er (bu sebep için bitün yüregden teşekür25.eder umuman gelisaniñ ismine)
147/25

[1]

tevabi is. (< Ar. tevābī) üst kademenin altında bulunanlar

t.+leri (Roma kelisasınıñ yani, Babanın tevabileri16.resulleriñ) 126/15

[1]

tevatür is. (<Ar. tevātur) yaygın söylenti

t.+lü (bu Baba Aziz Ruh için olan doğru27.tarifi Aziz kidabıñ bu gadar tevatürlü isbadlarına28.zıd yañış tefsir eder) 131/27

[1]

tevazu is. (< Ar. tevāzu) alçak gönüllülük

t. (ve tefdişsizce iman ederim eñ derün tevazuile²³.ve iydigat ile) 86/22, 156/17

t.+dur (emma aziz²³.leriñ tasfirlerine olan secdamız fagad bir tevazudur)
183/23

t.+su (Zira helas edicimiziñ tasfirine olan secdamız yü²¹.reğimiziñ bir derün
tevazusu) 183/21

t.+yı (sevgülüleri gibi merhamed ba¹⁰.yırlarını, mürveti, tevazuyı, halimi,
saburu) 205/10

t.+yle (ve eliñize yapuşannara nasıl tevazu¹⁸.yle bulunmalıydıñızı) r/18,
179/9

t.+yu (herbir adama vacib olan tevazuyu¹⁹.göstürmeyeceg mi) 171/18

[8]

tez zrf. (< Far. tīz) çabuk

t. (ki her Hristian borcludur tez tez hesa¹⁹.dar olmaya Aziz gononiadan)
150/18,150/18

[2]

tgmil zrf. (< Ar. tekmīl) tamamen

t. (gadirdir bizim helaslığımızıñ i4.şine ilehi terahumunu gadmaya adaletiniñ
bir tgmil⁵.hoşnudlanıb haglanmasıyle)100/4

[1]

thimias et- f. Yun.+T. tütsü yapmak

t. (mumlar yanar heraredli i11.manımızıñ işaretine,künnüg ile thimias ederiz)
156/11

[1]

tıbgı is. aynı

t.+sı (o lisandan yine bizim Rumca lisanına ter4.cüma eyledi maneleriniñ ve logatlarınıñ tıbgısı ü5.zere) 14/4

t.+sını (İman15.da bize tıbgısını tarif eder) 85/15

[2]

turban is. (Rum. tırpan) ot ve ekin biçmeye yerayan bıçak

t. (turban gireceg ismime yemin eden gimseniñ23.evine, ve yalancılığı için hanesiniñ ortasına gonag24.edeceg) 186/22

[1]

tışarı is. (< dışarı) içerin zıttı

t.+ nıñ (Zira tı16..şarınıñ ibadeti yüreğiñ ibadetinden gametlenir) 38/16

[1]

til is. dil

t. (bir 4. kâzib sözlü til gadir olur çoğ türlü tariglerle gon5.şuya zarar edmeye) 214/4

[1]

tin (< Ar. dīn) Tanrı'ya, olağanüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum (krş. din)

t.+iñ (illa yüreg ibadeti mücerred tiniñ ibadetiyle da ga23.tılmalı) 38/22

[1]

tigat is. dikkat

t.++li (ki Allah dünyâ25.nıñ işlerine tigatli nazar edmez) 185/25

[1]

tışi is.(< dişi) kadın

t. (yani Allah insanı ergeg ve ti22.şi yaraddı) 31/22

[1]

tofur is. çalma

t. (bu gizli tofur, (gabuculug) yâhod hırsız26.lıg olur) 209/25, 212/17

t.+uñ (Mestur olannarıñ yanında herbir hristian bilmeli, ki16.tofuruñ (gabıcılığın) ve hırsızlığın günahı af 17.olunmaz) 212/16

[3]

torun is. bir kişiye göre çocuğunun çocuğu

t.+narına (Ondan Nuh alıb bu vahiy rabbaniyi13.(Apokalipsiyi) evladlarına, ve torunnarına verdi) 71/13, 97/6

[2]

töbe is. (< Ar. tövbe) işlenen gûnahtan dolayı pişman olarak bir daha yapmamaya karar verme

t. (Vagaa bu töbe görünür bir günahger adam için se12.lametiñ uygun vasıtası) 53/11, 53/26, 53/28, 54/1, 54/3, 151/14, 151/27

t.+de (ve hillesiz tö20.bede durmaya) 53/20

t.+ligde (Töbeligde bulunan günahgâra Yisus Hristosuñ ismiy2.le günahlarınıñ aflığını vere Bnevmatikos) 152/1

t.+liğini (yâni11.töbeliğini şübbeli göstürenda, imanını garardıb rezil12.eder) 165/11

t.+niñ (ve bi2.lirim o töbeniñ faziletini, ve feylini) 54/2, 190/21

t.+si (oldu ki Yisus Hristoza iman edmeyiñ19.töbesi mimkin değil sahih ve hag olmaya) 152/19

t.+sini (İgi tarig düşünebilir ilehi tembihleriñ i7.crasını, ve günahlarıñ töbesini) 52/7, 166/20, 212/22

t.+siz (Bu sebep için17.inad, ve töbesiz günahgeriñ ebedi eyiligden mahrum ol18.ması) 25/17, 122/19, 134/27, 162/25

t.+sizligdir (bu töbeniñ faziletine zıd duran, tö22.besizligdir) 190/22

t.+ye (ve töbeye gelen asodos evladıñ ta o cevablariyle) 221/5

t.+yi (bu töbeyi17.da guvvedsis feyilsiz ederler) 99/16

t.+yle (eğer ibdida töbeyle, ve iman ile baklenmessa) 25/29

[24]

töbe ed- f. (< Ar. tövbe+T. ed-) işlenen günahattan dolayı pişman olarak bir daha yapmamaya karar vermek

t.-diğinde (yazıldığı gibi töbe eddiğinde, ve iti18.raf olduğunda) 152/17

t.-emezigen (ki biz günahlar ile yaşargen , ve töbe edmezigen da,28.yardım edebilir bize azizlere bu gibi verdiğimiz iytigat) 178/27

t.-miş (ve eddiğim günahlar için tö-16.be edmiş yüreğimi teslim ederim sana) 227/16

[3]

töbe et- f. (< Ar. tövbe+T. ed-) işlenen günahattan dolayı pişman olarak bir daha yapmamaya karar vermek

t.(d)-en (ha14.çan yetig ve hillesiz olur. yani. günahlardan töbe15.eden adam) 53/15

t.(d)-enneri (yâni vabdis edmeg, A12.ziz gononia vermeg , ve töbe edenneri gabul edmeg) 137/12

t.(d)-ergen (İlla töbe edergen, ve peg sa23.gınırgen) 53/22

t.(d)-iñ (yani tö11.be ediñ) 83/11

[4]

töhmed is. (< Ar. tuhmet) suçlama

t. (ve23.töhmed sahabı şefaadcıyı arar) 50/23

t.+li (bu Nomos bizi töhmedli, ve ilehi şeraata ga3.badlı olduğumuzu göstürmeylen) 69/2, 151/16

[3]

töhmet is. (< Ar. tuhmet) suçlama

t.+li (ve gendini Allahıñ murafasında töhmetli16.beller) 190/15

t.+lidir (ve Allahıñ indinde25.töhmetlidir) 50/25

[2]

töre is. bir toplulukta benimsenmiş davranış ve yaşam biçimlerinin bütünü

t. (ki bu töre Yehudilere Allahın eddiği Azim ke21.remin unudulmayacag bir zigri olsun) 142/20, 155/14

t.+de (Böyle törede iki sured igdizadır) 154/19

t.+dir (Düün aziz töredir) 154/15, 155/10

t.+ler (Bunnardan her bir Hristian14.görür, ki bu gurbannar, ve töreler) 68/14, 68/17, 140/15, 170/4, 231/2, 231/8,

t.+lerden (ve yañlış24.törelerden dolu olduğundan başga Babanın buyurul25.tularına , ve fermannarına gör) 131/24

t.+leri (gözüen töreleri tertib edmeye muradı aliye eddi) 141/9, 141/16, 156/25, 170/2, 230/24, 230/28

t.+leriñ (a9.hdi natıgda olan gurbannarıñ, ve töreleriñ ibdal ola10.cağını, ve öyilece oldular) 59/9, 156/9, 230/25, 231/19

t.+lerine (Ye28.hudileriñ gurbannarına, ve törelerine nazaren) 67/28

t.+lerini (gosmigoslar dinimiziñ tegmil elmini, nizamını, sır15.larını, törelerini, ve tembihlerini, ve öyle gulauzlansın16.lar) n/15, 129/13, 177/8

t.+leriñiz (ve kezalig cemiy töreleriñiz da vagdında nihaed4.bulacaglar) 232/3

t.+si (illa Melhisedegiñ töresi üzere) 117/19, 142/15

t.+ydi (Allahın25.Avraama ve züryetine tertib eddiği sünned bir töreydi) 141/25

t.+yle (yâni. Aziz Ruhun bahşışiniñ mö17.hürü.” ve bu şerif töreyle vabdis olaniñ üzerine A18.ziz Ruh ener) 145/17, 145/26, 155/2

[33]

tören is. toplantı, merasim

t.+niñ (yâni. Aziz Ruhun bahşışiniñ mö17.hürü.” ve bu şerif töreyle vabdis olaniñ üzerine A18.ziz Ruh ener) 148/21

[1]

tud- f. (<tut-) mec. umut bağlamak

t.-maz (ve helaslığını bitün umudunu İsa Mesihe tudmaz) 84/15

[1]

tufan is. (Ar. tūfān) Hz. Nuh zamanında yağın ve tüm dünyayı su altında bırakan şiddetli ayğmur

t.(Allah bunnarı tufan ile garg eddi) 74/23, 125/22

t.+dan (Tufandan soñra insannar artıb çoğaldıkça) 74/26

t.+ında (Anca çüñgi Nuh Be17.yigamberiñ tufanında az vakid soñra insanlarıñ be18.yinamuslugları için unutuldu) 71/17

[4]

tuhul?

t.+imiz (ki onuñ vesilesiylen imana ge9.lib bu bulunduğumuz nâmete tuhulimiz oldu) 163/9

[1]

tüged- f. bitirmek

t.-irlesa (peçare ömürlerini di16.niñ tegmil bilgisizliğıyle tügedirlesa) 196/16

[1]

tügen- f. bitmek

t.-meyeceg (Zira l1.tügenmeyeceg bitün bu ömürüñ sarfında) 218/11

t.-meyeceglar (Emma sen dayı l1.ma sensiñ, ve yıllarıñ tügenmeyeceglar) 22/11

t.-meyen (ve öbir nihaedsiz ömürdeda tügenmeyen ezietlerde galır26.lar) p/25

t.-mez (bu iman, ki fazilet için çekilen emegler öbir ö10.mürüñ tügenmez eyiliglerini eyivaz alacaglar nasıl, ki l1. Abosolos Paulos der) 44/10

[4]

tügenme is. bitme

t.+si (her mü6.cadeleniñ tügenmesi yemindir) 188/64

[1]

tügetme is. bitirme

t.-ye (yâhod10.gavga ve nizag edenneri görürler, ve nizalarını tügetme11.ye çalışırlar) 204/11

[1]

tüm sf. bütün

t. (Zira bu tüm cemaed İncili5.Şerifiñ fagad bir högmündenr büyülür) 135/4,

t.+ü (ve bunuñ tümü resul Baulo18.suñ bu kelimalarıyle möhürlenir) 162/17, 170/5, 232/10

[4]

türgü is. halk müziğinin, sözleri halk şiiri olan ve halk ezgileriyle bestelenmiş yaygın formu

t.+leri (akide bozan seyir7.ler, eşgialarñ horannarı, edebsizleriñ türgüleri) 207/7

[1]

türlü sf. çeşitli, birden çok türü olan

t. (yani olması da mimkin idi, olmaması12.da, ve başga türlü olması da) 17/12, 34/3, 93/14, 118/20, 130/14, 148/9, 158/16, 169/28, 191/4, 205/22, 208/17, 209/23, 214/4, 230/25

t.+dür (ki gabıcılık zulmü çoğ türlüdür hacan bir17.gimse eliñ zatına göz diger) 208/16, 212/11

[16]

U

ubudiet is. (< Ar. ‘ubüdiyyet) kulluk

u.+ler (hacan rüşfetler, ve ubudietlerle nasb eder11.Arhereisleri, ve İereisleri)
210/11

[1]

uc is. bir şeyin son noktası

u.+lerina (ta anleriñ uclerina deg17.defşirileceg) 159/16

[1]

uç is. bir şeyin kenarı

u.+larında (ve onlar gendi mıhtarlerini dörd rüz16.gâden gögleriñ uçlarından)
159/16

uç- f. kanatlı hayvanların kanatları yardımıyla havada yol alması

u.-an (Ve bağıñ gögde uçan guşlara) 33/22

[2]

udan- f. gülünç duruma düşmekten üzüntü duymak (krş. utan-)

u.-ıyor muız (ve bundan başga, acaba11.udanıyormuız bir İnsanıñ huzurunda
igrar edmeye) 152/11

[1]

ulaş- f. varmak

u.-acaglar (ve ten işdahlarıñıñ böyüg meyili soñ dere8.ceye ulaşacaglar) 125/8

u.-ır (hacan İnsannarıñ beyina20.muzluğu soñ menzile ulaşır) 125/20

[2]

ulaşma is. varma

u.+ya (ki aglımızıñ yardımı ile ulaşmaya gadir5.olduğumuz bablara lazımdır)
90/4

[1]

ummuman is. çok büyük, zengin (krş. ummumen)

u. (Dördüncüsü. vukuf olalım, ne için resule da de22.nilir bu bir ve Aziz, ve ummuman Egglisamız) 135/22, 138/7

u.+da (bu sebeb için2.ummumanda denilir) 135/2

u.+dır (Bu Egglise birdir, azizdir, ummumandır, ve resul20.edir) 130/19

[4]

ummumen is. çok büyük, zengin

u. (Üçüncüsü. vukuf olalım, nicin ummumen (ga-[135]1.tholigi) denilir bu Aziz Egglisamız) 134/29

[1]

umud is. ummaktan doğan duygu

u. (Dayıma hazır bulunuñ 9.cevab vermeye size olan umud için cevab isteyeniniñ10.herbirine) 10/9, 54/26, 149/19, 150/4, 152/4, 157/7

u.+a (hristian bu fani ömürden soñra , gavi umuda malig ol14.masa) 157/13

u.+dan (ve bunlar her umuddan12.mahrum olmagile) 89/11, 162/29, 165/23

u.+larıydı (ki in2.sannariniñ helaslığı için yalnız umudlarıydı) 73/2

u.+suzdur (ve Allahıñ indinde25.töhmelidir, mücerred ya umudsuzdur) 50/25

u.+suzluğa (eğer böyleysa mücerred umud22.suzluğa düşmeliyiz) 54/22, 56/11, 204/14

u.+suzluğu (ve aziz gitabdan yardım8.lanmag ilen öyle umudsuzluğu, ve serd yüregliliği terg9.edmeliyiz) 51/8, 54/26

u.+umuz (sahi nafiledir ol24.umudumuz) 54/24, 120/15

u.+umuzdur (ve bunda olan tegmil umudu9.muzdur) 178/9

u.+umuzu (onnargibi bizda bitün2.umudumuzu Allaha vermemiz. böyüg günahdır) 179/2, 183/13

u.+u (acaba ehdibar ve rağbed u15.mudumu bu işe heraredlendirdi bunnarı) 61/15, 105/22, 120/20, 131/8, 163/10,177/25, 182/13, 195/7, 210/16

u.+uñ (emma şol efzal u12.muduñ idhalini tegmil eddi) 69/12, 82/2,189/22

u.+unu (ve helaslıgınıñ bitün umudunu İsa Mesihe tudmaz) 84/15,176/22, 176/26, 177/18, 182/15, 184/3, 184/5, 189/18

u.+uyle (ve yüreglerimizi gavi-28.lendirdiñ ebedi ömürüñ umuduyle) 223/28

[43]

umud bul- f. ümit etmek

u.-amaz idi (İnsan cinsi gendiliğinden bir umud bulamaz idi bu18.eñ cetin peçarelidgen gurtulmaya) 98/17

[1]

umud dut- f. ummak

u.-ar (ve humayalerine4.gavi umud dutar.) 151/4

[1]

umud ed-f. ümit etmek, ummak

u.-meg (yâhod Allaha7.beyhude şeyler için umud edmeg) 190/7

u.-memiz (ve4.onnarada o gadar umud edmemiz, negadar umud edersag5.Allaha) 179/4

u.-meye (mimkin değıldir helaslığa umud edmeye) 82/4

[3]

umud et- f. ümit etmek, ummak (umud ed-)

u.(d)-e (ve Allahıñ merhametine ye20.tig umud ede) 190/20, 213/13

u.(d)-emez (helaslığa umud edemez, yog yalıñız su26.ya batıb yeyiganmadı için) 144/25

u.(d)-enleriñ (ve geremine ilayığ eddi helaslığı gendinden24.umud edenleriñ cümlesini)151/24

u.(d)-eriz (hacan biz Alla19.hıñ inayetini şübbesiz umud ederiz) 213/19

u.(d)-erler (ve dahi onnar, ki mallarına umud ederler) 177/11

u.(d)-ersag (ki eğer fa23.gad gendi guvvetimize umud edersag) 54/23, 179/4

u. (d)-ib (ira insan bunuñ feyilleri25.ne umud edib Allaha) 176/25

[9]

umud ol- f. ümit olmak

u.-mag (yâhot gaddi umud8.olmag.) 190/8

[1]

umuman is. çok büyük, zengin

u. (illa Allahıñ högm eddiği gög gubbeniñ altında bu14.lunan umuman mesguniñ çoğ , ve türlü Milledlerden,15.ve cinslerden ibareddir) 130/14, 147/25

[2]

un is. öğütölmüş besin maddesi

u.+u (yâni, pag unu, ve buhuru nafiiledir, bunnardan il1.ğrendim.) 181/10

[1]

unud- f. aklında kalmamak

u.-acag (yani unudacag mı gendi evladını garı) 101/2

u.-malı (adam gendinde unudmalı) 172/19

u.-maya (her bir guluna mü23.cerrelerdendir heç unudmaya bunuñ eyiliglerini) 39/23

u.-mayacağım (ben unudmayacağım5.seni) 101/4

u.-mayalım (ve müddeti ömürümüzde unudmayalım çocuklug10.dan beri bunnardan aldığımız terbieyi) 198/9

u.-ursa (lakin e4.ğer garı bunnarı unudursa da) 101/4

[6]

unuddur- f. unutmasına yol açmak

u.-dugları (ve götü8.feyilleri bu dindarlığı, ve fazileti unuddurdugları9.için)
72/9

[1]

unudul- f. unutma işine konu olmak

u.-du (Anca çüangi Nuh Be17.yigamberiñ tufanında az vakid soñra insanlarıñ
be18.yinamuslugları için unutuldu) 71/18

u.-mayacag (ki bu töre Yehudilere Allahıñ eddiği Azim ke21.remiñ
unudulmayacag bir zigri olsun) 142/21

[2]

uruba is. İtal. giysi

u.+lar (yâhod gendi högümleri üzere gullanırlar eliñ za6.tlarını, urubalar gibi
ve hayvannargibileri) 209/6

[1]

urubbar is. klavuz

u. (bu diniñi doğru agılıñ maggemesine durudub,ba6şga mesebler ilen urubbar
etmeden heç gorgma) 11/6

[1]

uruc is. [Ar. urūc] yükselmek, yukarı çıkmak

u. (üçüncüsü. uruc , yâhod illedlerden u24.zag, olmag) 190/23

[1]

usta is. (< Far. ustād) bir zanaatı gereği gibi öğrenmiş olan kimse

u. (Ve kendileri da zanaatı öğrenib, o tarik ilen usta oldu10.lar) 1/9

u.+lara (Ruhani ve dünyâvi zabitlere, hocalara, eyilig edici24.lere, analara,
ustalara , ve ihdiyâr adamlara)197/24

u.+larıñ (gözleriylen işlere bak8.dılar, gulagları ilen ustalarıñ tariflerini
diğnediler) 1/8

u.+larına (ve netice her bir çe6.şit gaba zanaatlarıñ dahi saabları ustalarına var7.dılar) 1/6

u.+lıglı (ve neda böyüg alimdarlarıñ hil7.leli, ve ustalıglı garşılıglı cevabları) 61/7, 61/10, 177/13

u.+sınıñ (ve hemi egonalara olan secdamız tahda8.lara, ve boyalara, ve gisbete, ve ustasınıñ zanaatına9.olmaz) 183/8

[8]

usul is. (< Ar. uşul) yöntem

u. (günahlarıñ bu8.gibi tanınması İnsanı usulile gulavuzlaridi helas e9.diciyi miğençiyi aramaya) 67/8, 110/16, 139/27

[3]

usuyet is. özellik?

u.-i (dün22.ya zatlarında olan bağlantıyı, ve usuyeti ağnaya23.madığımızdan öyle görünür bize) 35/22, 235/21

[2]

utan-f. sıkılarak çekinmek

u.-madıg (ki ilehi gözleriñ huzurunda edmeye13.utanmadıg) 152/13

[1]

utandır-f. utanmasına sebep olmak

u.-a (dünyanıñ cahillerini secti, ki alimdarları utan2.dıra) 130/2, 130/3

[2]

uyı-f. uyku durumunda olmak

u.-maz (Zira bu heç uyımaz Alla7.hıñ adaletine, ve azizliğine, mücerredlerdendir) 98/6

[1]

uygun is. yakışır, yaraşır

u. (ki Al25.lah için cemiy milletleriñ bir uygun fikirleri var) 18/25, 22/27, 25/1, 34/20, 53/12, 135/25, 166/1, 184/12, 233/14, 236/3, 236/4

u.+dur (Yi-28.sus Hristozuñ Bapazlığıylen uygundur) 236/28

u.+durlar (bu gibi mürayi adamlar uygundur17.lar onnara) 181/17, 186/4

u.+nug (ve ilehi tembih19.leriñ arasında görünen acayib uygunnug) 9/19, 230/14, 234/8, 234/14, 235/28

u.+nuğa (ve uygunnuğa göre sayrı marifetlerda öğred23.dirmeye) 198/22

u.+nuğu (ve Melhisede4.giñ Bapazlığınıñ uygunnuğu bi gusur Hristosta teg5.mil oldu) 233/4, 235/12

u.+nuğudu (illa Melhisedegiñ ayini üzere bir29.Uygunnuğudu) 233/29

u.+nuğuna (Bu yaradılmada ergeg ve dişi yaradılan insan Allahıñ17.tasfirine ve uygunnuğuna) 30/17

u.+nuğunu (illa istedi bunuñ suratına9.yüce Bapaz Yisus Hristozuñ uygunnuğunu göstür-10.meye) 235/9

u.+sa (Bu mü7.ümin dinimiziñ şaatlarını tefdiş eyle, eğer şaatlıgla8.rı biri birine uygunsu) 11/8

u.+suzlug (İşte yine bir uygunsuzlug Hristozilen Aaronuñ25.ierosiniliglerinde) 234/24

u.+u (Zira Allahıñ21.uygunu, ve tasfiri denilir) 30/21

[28]

uyıgu is. her türlü duyunun zayıfladığı, ya da tamamen kaybedildiği dinlenme durumu

u.+dan (gudretulla18.hıñ bu sesinden cemiy ölüler uyıgudan gibi galga19.caglar) 159/18, 227, 227/2, 227

u.+ya (ki uyıguya gedi-18.yorum) 227/17

[5]

uyıgun is. yakışır, yaraşır

u. (o3.hal ilen Allaha uyıgun olurgen) 95/3, 149/11

u.+nugdan (İnsanın ifdiharlı hali teniñ ve canıñ27.bu dudgunnuğundan olur, ve asıl bu uyıgunnugdan28.hıfz olur) 92/27

u.+ug (Yisuzuñ ie-14.rosinisiniñ arasında göstürdüğü uyıgunugilen ol aca-15.yib maneyi bulur) 230/14

[3]

uzad-

1. f. konuşmayı sürdürmek

u.-ırlar (ki i9.badetlerini çoğ mürayi cevablarilen uzadırlar) 176/9

u.-ırsa (yâhod bu ilehi29.gelamıñ tefdişine hergim figirlerini vacibindan ziade[180]1.çoğ ehdiadsızlığıile uzadırsa) 180/1

2. f. ayırmak, uzaklaştırmak

u.-maya (ve hacan15.Babası ve Anası isterler gendini helaslığıñ yolundan16.uzadmaya) 172/16

3. f. sonraya atmak

u.-mayarag (ve bazıböyle günnerde aziz gononiyada hesedar 18.ola, beg uzadmayarag gononia almanın vagdini) 193/18

[4]

uzag is. gücü ve hükmü yetişmez

u. (Kalvinosları, ve cemiy şeytanied oynunnarını, ve duzag29.larını Orthodoxos milletimizden uzag edmeye çalışarag) n/29, 26/19, 94/21, 96(1) /21, 97/29, 124/14, 132/13, 137/18, 140/1, 162/10, 181/2, 182/2, 191/4, 191/10, 193/26, 218/7

[16]

uzun sf. başlangıcı ile bitimi arasında mesafesi fazla olan

u. (Eğer İncili Şerif uzun dualeri yasag e26.diyorusa) 40/25, 40/26, 41/1, 71/11, 101/7, 158/25, 220/26

[7]

uzun uzaye *zrf.* uzatarak, derinleştirerek.

u. (ve bir ezginnig yoğiken uzun uzaye dualer ogumaylen2.Allaha bir böyüg,
ve magbul ibaded) 41/1

[1]

Ü

üç sf. ikiden sonra gelen sayı

ü. (Allahdan gayrı.25.bunun için üç sufadlı bir Allahıñ
melayiglereda26.ağnaşılmayan temşietinde garar verildi) 101/25, 131/20,
132/5, 169/28, 229/1

ü.+dür (anca gabıcılığın çeşidi asıl 19.ücdür) 208/19

ü.+lünüñ (Aziz üclünüñ üç13.üncü suratıdır) 125/12

[7]

üçüncü sf. üç sayısının sıra sıfatı; üçüncü

ü. (üçüncü Sinodos, Agiosulugda oldu) 138/16

[1]

üçüncü sf. üç sayısının sıra sıfatı

ü. (Ücün16.cü. tegrar mevlud olur Hristozuñ gelamına göre) 144/16, 185/3,
185/10, 188/14, 216/10

ü.+sü (üçüncüsü dayıma oyanıg ola) 139/18, 143/24, 151/17, 160/12, 188/7,
189/11, 190/4, 190/23, 208/20, 229/3, 230/11

[16]

üç sf. ikiden sonra gelen sayı

ü. (üç sene tamam vetannarıñıza varıb9.aziz Egglisalarıñızda nasaad edergen)
[K2.]/8, 2/12, 11/24, 14/7, 70/18, 81/20, 86/3, 86/4, 86/7, 86/10, 86/13, 86/15,
88/11, 108/10, 109/1

ü.+ü (yani. Babisanoslarıñ , 22.Loturannarıñ, ve Kalvinoslarıñ. üçü da biri birleri23.ne zıd Babisanoslarıñ ayresisi çoğ zararlı) 131/22

[16]

üçüncü sf. üç sayısının sıra sıfatı

ü. (İmdi işte bundan üç sene evvel yine Rumca lisa8.nına basmaya verilip üçüncü defa meydana çıgdı) 14/8, 29/28, 34/15, 40/18, 41/11, 60/27, 64/5, 70/20, 73/11, 73/13, 81/3, 119/22, 120/5, 126/13

ü.+sü (Üçüncüsü. Beyân olur Allahıñ var olduğı za11.mirimiziñ isbadından) 19/10, 22/12, 80/23, 104/13, 134/29

[19]

ürüzgar is. (< Far. rüzgār) havanın yer değıştirmesi sonucu oluşın esinti

ü. (ve guru gamış gibi her ürüzgar17.gımıldadacag) 5/16

ü.+lar (ve yeriñ yüzünde cemiy bulunan geresteli mah5.lugatlar ,ve ürüzgarlar) 28/5

[2]

üstün sf. benzerlerine göre daha yüksek düzeyde olan

ü. (ki cemiy zanaatlardan, ve marife14.tlerden üstün olan Hristian dininiñ öğrenilmesine) 1/14, 9/20, 12/20, 20/26, 56/22,60/28, 101/7, 103/17, 113/19, 113/24, 129/6, 140/10, 158/25, 236/29

ü.+dür (ki2.bu insan cemiy mahlugatlardan üstündür) 35/2, 59/27, 101/7

ü.+üdü (Melhisedegiñ ierosinisi Aaronuñ ierosinisinden çoğ15.üstün üdü rubbeden yanada) 236/15

[18]

üzre ed. -den sonra

ü. (bugi mele10.gin tercüması üzre helased beyân eder) 109/10

üzül celal sf. [Ar. dū'1 celāl] ululuk, büyüklük sahibi Allah

ü. (ruhsad verildi, ve borc oldu bize, ki üzölce3.lal Allahın ismini ibdida ona
eddiğimiz secdaya) 188/3, 188/18, 202/18

[3]

V

vaallah is. (< Ar. vallāh) Allah'ı tanık tutarım

v. (vaallah ! incil haggı icin!) 186/29

[1]

vaaz is. (< Ar. va'z) cami, mescit gibi yerlerde vaizlerin yaptığı dinî konuşma

v.+ına (ve daha ziade ilehi ke9.lamın vaazına) 154/9

v.+larında (Üçüncü isbadlar bunnardır. Abosolosla28.rın vaazlarında görünen
acayib, ve akıldan üstün29.guvved) 60/28

v.+larıyla (ve resulleriñ, vaazlarıyla8.şimdi beyân oldu) 57/7

[3]

vaaz edmeg is. (Ar. va'z+T.edmeg) dinî konuşma yapma

v. (Egglisa6.nın Ruhani çobanlarınıñ, ve muallümleriñ borcu7.ibdida vaaz
edmeg) 137/7

[1]

vabdis is. (< Rum. vaftiz) Hristiyanlıkta doğduktan kısa bir süre sonra çocuğa ilk
günahını silmek ve onu Hristiyanlaştırmak amacıyla suya daldırma, başına su dökme, su
serpme şeklinde yapılan kutsal tören

v. (Taamid (vabdis) B. Muron. G. aziz gononia4.D. itiraf) 143/3

v.+te (ve18.aglımız ile başka iman ederiz. yane. taamidde
(vabdiste)19.görürüz) 141/18

[2]

vabdis ed- f. (Rum. vaftiz+T. ed-) yeni doğan çocuğu törenle Hristiyanlığa kabul etmek
(krş. vabdis et-)

v.-di (diniñ talimini, ve tarifini vacibi üzere ö14.greddikden soñra, vabdis eddi anleri.) 2/14, 2/17

v.-diysa (Bedros Abosolos üç biñ canı birden vab13.dis eddiysa) 2/13

v.-meg (ve amelyeleri olmag, yâni vabdis edmeg) 137/11

v.-sinler (ki milletlere ibdida talim edsi24.nler diniñ bablarını, ve soñra vabdis edsinler) 1/24

[5]

vabdis et- f. (Rum. vaftiz+T. ed-)yeni doğan çocuğu törenle Hristiyanlığa kabul etmek

v.(d)er idi (ibdida Hri7.stos için tarif eder idi, ve soñra vabdis eder idi bunnarı) 2/7

v.(d)-erler idi (ve soñra vabdis ederler idi) 2/11

[2]

vabdisma is. Rum. vaftiz töreni

v. (ki cemiy zanaatlardan, ve marife14.tlerden üstün olan Hristian dininiñ öğrenilmesine, fagad15.aziz vabdisma yetişir zannederler) 1/15, 3/7, 3/10, 81/15, 110/7, 131/11, 143/6, 143/10

v.+da (Nunoşlar ne lazımdılar;15.vabdismada Nunoş başka bir sebep için değil, illa16.fagad çocuğa gefil olmag için) 3/15, 13/11, 149/13

v.+dan (Netice her yerde, ve her zaman diniñ tarifi vabdi18.smadan evvel olur udu) 2/18, 2/27, 110/2, 145/21

v.+mızıñ (Ayazmos ogu15.ruz Rabbiniñ, ve vabdismamızıñ zigrine) 156/15

v.+nıñ (gendisiniñ darif eddiği ayon vab22.dismanıñ) 113/22, 144/3, 145/18, 151/8

v.+sında (emma sübiyan çocuğla2.rıñ Vabdismasında) 145/2

v.+yı (illa gendi ilehi dasfırıyle,4.bizim için dertib olunmuş, rahmani vabdismayı mibare5.glendirmeg için) 110/4

v.+yle (ve yüreğini yumşadır,19.aglına figr eylesin Allahı deyi şavg yakar.
vabdisma20.yle siler) 127/20, 145/13

[24]

vabdis ol- f. (Rum. vaftiz+T. ol-) yeni doğan çocuğu törenle Hristiyanlığa kabul edilmek

v.-an (İnanan, ve vabdis olan helas o26.la) 82/25, 144/7, 144/15,145/9

v.-anın (ve ölümü için iman ile vabdis olanın günah9.larını af eder) 144/8,
145/17

v.-annara (ve gerek sabiligde vabdis olannara) 4/9

v.-du (ulu Beyigamber olan İoannisin elinden vabdis2. oldu) 110/2

v.-dug (bunun ölümüne vab6.dis oldug) 165/6

v.-dugdan (İl2.lam bazılarınıda Vabdis oldugdan soñra Muroslarız) 146/2

v.-duğumuz (ki Yisus Hristozuñ5.ismine vabdis olduğumuz için) 165/5

v.-mayannar (bu içeriği doğan ferahdan i26.sbatı seçemez. Bahusus Vabdis
olmayannar) 58/26

v.-ur (Vabdis olur Allahın gulu Bederin ve oğuluñ,3.ve Aziz Ruhun ismine)
144/2

v.-ur udu (ve soñra vabdis olur udu20.Abosolosların vagdında) 2/19

v.-uruz (Zira. 25.taamid yani vabdis oluruz) 86/25

[15]

vabdis olma is. [Rum. vaftiz+T. olma] yeni doğan çocuğu törenle Hristiyanlığa kabul
edilme

v.-nın (Lagin aziz ekklisamıza4.çocuglugda vabdis olmanın adeti gabul
olundu5.gdan soñra da) 3/4, 3/8

v.-ya (ve abdis olmaya11.isteyen gemaletli adamlara öğretirler idi) 4/10, 143/18

[4]

vacib sf. (< Ar. vācib) yapılması gerekli olan

v. (Lagin çüangi Allaha vacib olan böyile secda bir ha12.gigetli, ve agliyet cana mohdac) 36/11, 37/21, 63/5, 144/21, 146/26, 154/7, 156/9, 156/17, 165/10, 165/14, 165/22, 171/18, 171/26, 176/25, 185/5, 188/22, 190/9, 197/21, 219/2, 219/22

v.+dir (bir adam ilayig üzere Ruhani10.sırrıñ hesadarı olmaya vacibdir) 149/10, 167/7, 213/7, 213/13

v.+i (diniñ talimini, ve tarifini vacibi üzere ö14.greddikden soñra) 2/13, 6/14, 8/13, 40/7, 108/8, 192/16

v.+idi (ki günahgâ4.rı igras eden ilehi adaled vacibidi) 115/4

v.+indan (yâhod3.gabul ederler dahi, anca vacibindan ziade tefahus4.ederler) 177/3, 179/29

v.+siz (ve24.fakir insan bundan muhasere olarag çıgmaz sokaklara25.dolaşır gezer idi gendi vacibsiz meyillerinden gulauzla26.narag) 97/25,187/15, 207/6
[36]

vad is. [Ar. va‘d] bir işi yerine getirmek için verilen söz

v. (ve bu tarig ilen Avraam Bederi16.mize Allahdan olan vad tegmil oldu bu kelamı üzere) 130/16

v.+iñ (Allahıñ her19.merhamedli vadiñ temeli Hristozuñ üzerine binalanmı20.şdır) 63/19

v.+ini (ve bu vadini diril8.mesinden elli gün soñra tegmil eddi Lukas Abosolosuñ9.nagline göre) 126/7

v.+lar (ve bunnara eddiği çoğ vadlar ilen) 105/19

v.+larını (ve mücde namede ilehi niametiñ vadlarını ve peder4.Allahıñ habib olduğu için bize göstürdüğü azim mu5.hahabbeti bean olunur) 58/3

v.+leri (semavi pederiñ İnsana olan merha9.medi için, bu vadleri isbaddırlar) 63/9, 63/17, 157/14

v.+lerin (dördüncüsü. ilehi vadlerin6.gerçeğliğine olan şübbe , ve vesvese) 190/5

v.+leriñ (yani Nomosun tembihleri, ilehi ürya20.larıñ, hegmedlerin, vadleriñ)
62/20

[10]

vad ed- f. (Ar. va‘d+T. et-) söz vermek (krş. vad et-)

v.-mis idi (lakin çüñgi Allah daale Avraama13.vad edmisidi) 114/13

v.-di (ve vad eddi onnara3.aziz Ruhu göndürmeye) 121/2, 126/6, 164/22

v.-diği (ki Allah21.gendisida vad eddiği eyiligleri mücerred vereceğine
isbad22.icin ister bunnarı bazı görünür nişanelerile gavilendir23.meye) 140/21,
149/14

v.-diyidi (Zira helas edicimiz vad20.eddiyidi) 161/20

[7]

vad et- f. (Ar. va‘d+T. et-) söz vermek

v.(d)-er (Zira bu iman hilafsız vad eder gendine öbir14.ömürde verileceg ilayıg,
ve azim icireti) 140/13

v.(d)-erler (yâhod hastalıklarıñ12.şifasını vad ederler) 175/12, 187/24, 187/29

v.-iyor (bunun için Allah ayrıca ömür beragâtı vad ediyor) 201/26

[5]

vad ol- f. (Ar. va‘d+T. ol-) söz verilmek

v.-an (ve öbir taraftan bu nomo24.su hıvz edennere Allahdan vad olan
eyiligleri haber ve25.rib sevindirmeyle) 72/24

v.-dular (A7.vraama ve onuñ züryetine vad oldular) 55/7

[2]

vad olun- f. (Ar. va‘d+T. olun-) söz verilmek

v.-an (dagi Avraama vad23.olunan beraged) 114/23

v.-muş (ve dünyanıñ evve13.linde vad olunmuş) 62/13

[2]

vaga is. (< Ar. vaḳ‘a) olay

v.+ları (yâ4.ni. vagaları tabir edenner, ve onnara inananlar) 176/4

[1]

vagaa zrf. (< Ar. vāḳi‘ā) gerçi

v. (cümlesi ergeg, ve garı gemaletliydiler, ve diniñ teme2 lini, ve bablarını öğrenmeye gadir idiler, deyebilir3 bazı Hristiannar. Vagaa öyleydi) 3/3, 8/28, 41/19, 51/3, 53/11, 68/20, 96(2)/24, 165/13, 171/12, 173/23, 181/20

[11]

vagarlıg is. [Ar. vaḳār+T. lıg] ağırbaşlılık

v. (cımhur, ga5.mazlıg, bennig, vagarlıg, ham tamah, merhamedsizlig) 202/5

[1]

vag[ı]d is. [Ar. vaḳt] zaman

v. (Bun29.narı vagdile gazanmadı) 26/29, 44/6

v.+ımıza (, ta Abosolos23.lardan başladı ve biri birinden gerçeg bizim vagdımı24.za gadar sürüb geliyor resulleriñ amellerinde nagl25.olunduğu gibi) 153/24

v.+ına (yani. töreler,18.ve gurbannar icra olub gelirler idi helas ediciğın vag19.dına gadar) 68/19, 71/10, 77/10, 194/12

v.+ında (ve tedbirini, ve insana Musanın vagdında verilen) 2/20, 4/15, 5/19, 6/15, 24/7, 38/26, 44/4, 66/11, 68/21, 75/15, 75/16, 125/22, 127/23, 133/26, 148/21, 156/9, 157/20, 158/10, 159/12, 165/21, 194/8, 196/1, 198/8, 228/2, 232/3

v.+ından (gi salih Allah insanı bu tarike yaraddı,5.ki ifdiharınıñ az vagdından soñra) 92/5, 132/23

[34]

vagıd is. (<Ar. vaḳt) zaman

v.+a (Ve çüangi Al8.lahıñ bu gibi muradı aliyesi gendiniñ garer verdiği9.vagıda gadar durur) 33/9, 231/6, 231/20

v.+da (Ve aziz ekklisamız heç bir vagıdda demedi) 3/6, 58/18, 75/10, 112/16, 133/11, 133/27, 142/19, 159/23, 180/9, 187/5, 200/24, 209/10

v.+dan (tem-[96(2)]1.belliğinden, ta o vagıddan beri gayıb eddi o mahsuldar2.lığı) 96(2)/1

v.+ıñ (mingin miydi sayrı14.meseblerden bu gadar hesabsız insannarı az vagıdıñ ara15.sında cebhanesiz) 9/14

v.+lar (bunnara nizamlı vagıdlar, ve mekannarınıñ sinorları2.nı tertib edmeyle) 32/1, 125/12

v.+larında (ve ilehi24.kelama zıd görünen, yâhot esgi azizliğin vagıdların25.da bellisiz olan adedleri) 156/25, 193/28

[21]

vagıt is. (Ar. vaqt) zaman

v.+larıñ (Yani.ya Rabbi! seniñ Batı18.şahlığñ cemiyy vagıtlarıñ batışahlığıdır) 27/18

v.+larında (ve bi23.huzur, ve sigletli vagıtlarında hag taalenıñ her ce24.şid merhametinden) p/23, 38/9

v.+larda (Hal buygen, hegmetilahi şimdigi vagıtlarda bu ig24.dızalı ilehi elim) 5/23

v.+larını (ve bu20.sebebler icin gıyimetli ve faydalı vagıtlarını tembelli21.ğе , boş boğazlığa, ve çoğdefa cünunnuge) 195/20

[5]

vagıf is. (< Ar. vāqıf) bilen, farkında olan

v.+lar idi (ve bu töreleriñ eñ meşhurleri türlü hayvannardan gur-26.ban icin gelen vagıflar idi) 130/26

[1]

vagıf ol- f. (Ar. vāqıf+T. ol-) bilmek, farkında olmak

v.-alım (Oldu gi8.imdi birer birer vagıf olalım Allahda gadim bulunan9.nesnelerde) 21/8, 38/13, 72/4, 73/11, 74/10

v.-dug (İsde vagıf ol4.dug Kelisamızıñ ve dinimiziñ govalandıǵına ve soñ5.una gadar govalanacaǵına) 79/4

v.-ub (Ru3.hani hallerine gereǵı gibi vagıf olub peg ihtizalı gö4.rünen ömürü din işlerini fehm eddiǵim için) [Th2.]/3

v.-urudug (muhabetlü konuşmalarımızda her dür1 l.lü hali geyifiyetiñize vagıf olurudug) [K2.]/11

[8]

vag[i]d is. (Ar. vakt) zaman

v.+i (Zannıma göre dünyânıñ bu belgesinde bulunan hri21.stian gullarıñıza vagdi hale göre çoǵ fayda edeceg22. bu kitab) i/21, 3/22, 124/25, 193/23

v.+iñ (Osioslarıñ, vagdiñ dindar badişah2.larıyle beraber) 5/1

v.+in (ve16.söǵülmegliǵe garar verdi. bir usul, ki o vagdin fey17.line ve meyline gayed ile zıd ve mugayir idi) 110/16

v.+ini (söyle,19.ki bunuñ görünmesiniñ vagdini dahi bilirleridi) 112/19, 193/18, 211/24

v.+iniñ (Yisus18.Hristozuñ tegrar gelme vagdiniñ böyüǵ aleamedleri19.bunnardır) 125/18

v.+iyle (Zira din kitabında bir nogsan olmamalı1 l.İnşallahu taale vagdiyle birer danesi elinize gelir) p/11, 9/21

[12]

vagid is. [Ar. vakt] zaman

v. (İǵi seneden beri vagid vagid hagire gelen heraretlü 2. Nameleriñizden) [Th1.]/1, [Th1.]/1, [Th1.]/17, [K2.]/5, [K2.]/6, n/6, n/17, [ks]/29, p/12, 1/7, 6/1, 6/1, 13/16, 13/16, 39/27, 45/20, 45/20, 127/11, 181/13, 185/15, 187/10, 193/8

v.+da (hadda bu ta20.rigile bari az vagid da aǵlını dünyânıñ batıl muzay21.galarından) 192/20

v.+dan (illa Aziz Ru-27.huñ gelamlarınıñ guvvetiyle bir vagiddan soñra baş-
28.ga bir daha tegmil ierosiniye tabi olacağıdı Mel-29.hisedegiñ ayini üzere)
232/27

v.+de (o vagidde Romalıla7.rıñ darafından onnarıñ üzerinde vali bulunan
Bondios8.Bilados ilzam eddiler) 113/6, 169/15, 172/17, 186/20, 199/23, 231/1

v.+i (Aya gononianiñ vagdi gelinca) 152/15

v.+iñ (Yanı. Düşünürüm, ki bu vagi14.diñ ezietleri, ve zahmetleri öbir ömürde
bize verileceg15.ziğinete ılayıg değıldirler) 44/14, 127/4, 195/14

v.+in (Abosoloslar az adamigen, högümsüz, guvved-[61]1.siz variyedsiz,
silahsız ve elfazsızigen az vagidin mabe2.yininde) 61/1

v.+ında (üçüncüsü her a12.gabe vagdında , ve her husus zımmında bu
Allahıñ13.ismini ziğnetlendirir) 189/12

v.+li (ve yine bu Abosolos başga ke12.lamında da tembih eder. “gelamını vaz
eyile vagidli13.ve vakidsiz ibram eyile) 153/12

[37]

vagit is. (Ar. vakt) zaman

v. (Bir vagit5.gutlu Şrifte Kirillos, sgenderunde Klimis, ve agios6.Athanasios)
4/4

v.+lerde (Ve eğer bu vagitlerde didasgaloslarıñ11.nasihatleri çoğ tesir
etmeyorlar isa sebebi başga bir12.şeyi değıldir) 8/10

[2]

vag[i]t is. (Ar. vakt) zaman

v.+ini [vagtini tavsili beyân ed23.medi ısada) 124/22

[1]

vah ünl. (< Ar. vāh]) yazık anlamıda bir söz

v. (ve hubure na10.yıl olacaglar, gasafed, sancı, ve ah vah uzag
olacag11.bunnardan)162/10

[1]

vahii is. (< Ar. vahy) bir emirin Allah tarafından peygamberlere bildirilmesi (krş. vahiy)

v.(bunun için İoannis Theologosuñ vahii20.rabbanisinde (yani, Apokalipsisinde) ilehi gelam insan 21.için çoğ yerde söyler) 47/19, 64/2, 71/9

[3]

vahiy is.(Ar. vahy) bir emirin Allah tarafından peygamberlere bildirilmesi

v. (ki buna azizlerimiz vahiy rabbani (Apokalipsis)18.tabir idüb ihdibarda duvarlar) 56/17,71/12, 71/15, 71/23, 72/5, 86/20, 179/23

[7]

vakıf ol- f. [Ar. vāqıf+T. ol-] bilmek, farkında olmak

v.-alım (imdi vakıf olalım nicin6.govalanacag soñune gadar) 79/5, 130/21

[2]

vali is. [Ar. vālī] ilin en yetkili görevlisi

v. (nasıl, ki her bir vali badi19.şaha recaları fağad gendisi için edmez) 36/18, 113/7

[2]

valide is. [Ar. vālīde] anne

v.+si (İmdi cümlemiziñ, validesi26.olan Hristozuñ azim ve aziz gelisasınıñ bu cahdı, ve27.gayreti) [ks]/25, 13/26

v.+sinden (o gayed ile aziz validesinden beslendi) 109/16

[3]

var is. mevcut

v. (ve öğrenmeyen Hristiannarda bir büyük meşreb bozgun6.nuğu var) 6/6, 6/8, 8/28, 9/1, 10/23, 18/5, 18/25,19/15, 20/26, 21/7, 21/13, 29/12, 30/23, 30/26, 35/1, 46/8, 74/16, 79/23, 85/13, 85/17, 85/22, 92/18, 94/2, 99/20, 101/18, 124/24, 127/27, 131/9, 131/9, 135/10, 135/10, 135/10, 138/24, 143/2, 149/26,

153/1, 156/5, 163/7, 174/2, 176/19, 178/3, 178/19, 178/20, 179/12, 179/16, 182/19, 183/20, 201/7, 201/17, 208/4, 208/5, 208/6, 215/5, 219/12, 222/2

v.+dır (elbedde bunu gandıracag bir eñ yetig, ve eñ7.gavi eyilig vardır) 20/7

v.+ıdığına (gi Allahıñ varıdığıña bu gadar isba15.tlar var igen) 20/14, 43/1, 43/10

v.+ıdığını (gi bütün insan cinsi bir Al3.lahıñ mücerred varıdığını o gadar şübbesiz fehm edi4.yor) 19/3, 20/19

v.+ıñ (yani. bitün dünyaya varıñ, ve her mahlû25.ge İncili talim eyileyiñ) 82/25

v.+ısa (ve27.o zamandan beri nerede hristiannar varısa) o/27, 46/28, 46/28, 205/12

v.+ız (gi bunnarıñ arasında biz de varız) 27/25

v.-idi (Yeriñ yüzünde seyirtleri var idi) 12/15, 14/6, 91/3, 91/17, 91/21, 95/12, 99/2, 111/13, 135/5, 186/12, 235/2, 235/17, 235/19

v.+igen (ve gerek bu fagir Monastırıñ bugadar 27.ağır yükü, ve çeşid telaşeleri varigen) [Th2.]/27, 20/24, 204/19

v.+imiş (Allah yog deyen agılsız, ve zamirsiz a16.damlar var imiş David Beyigamberiñ dediğine göre) 20/16

v.+lıg (Oldu gi ezeli ve niha3.yeti olmayan varlıg, ebedilig tabir olunur) 22/3, 39/10

v.+lıgda (yani bu Allahda yaşarız , ve gımıl21.rız, ve varlıgda bulunuruz) 33/21

v.+lıglarını (ya bunnar rızalarıyle bragdı13.lar, güllü gendi varlıglarını) 61/13

v.+lığı (ve say7.rı mahlugatlarıñ cümlesi da varlığı) 18/7, 20/22, 21/3, 29/19

v.+lığımızı (Biz2.de elbedde varlığımızı başgasından aldıg David Beyi3.gamberiñ dediği gibi) 18/2

v.-+lığını (İmdi yogdan var olan[18]1.zad varlığını mücerred başga bir gimseden aldı) 18/1, 21/6, 85/24

[96]

var- *f.* erişmek, ulaşmak

v.-annar (el ırzına varannar, bagire kızlara, ve uşaglara22.meyil edenner)
206/21

v.-dılar (ve netice her bir çe6.şit gaba zanaatlarıñ dahi saabları ustalarına
var7.dılar, bir vagid hüźmet eddiler) 1/7

v.-dığında (ve ondan5.soñrada şerif Monastırımızıñ idaresi güce vardığında)
n/5, 45/23

v.-ıb (üç sene tamam vetannarıñıza varıb9.aziz Egglisalarıñızda nasaad
edergen) [K2.]/8, 175/27

v.-ıñ (varıñ cemiý15.Milledlere talim ediñ) 143/14

v.-ır (ki aziz rızasına mugayir varır) 98/9

v.-ırlar (Zira23.gıyâmedde ne avret alırlar, ne avretler ere varırlar) 160/23

v.-meyı (Negadar hristiannar aziz gelisaya sıh sıh varmeyi 16.musamma
ederlersa) 195/15

[8]

var edme *is.* meydana getirme

v.+ye (Zira fagad iste8.mesiyle zahmedsiz gadirdir herşeyi yogdan var edmeye)
26/8

[1]

var eyle- *f.* meydana getirmek

v.-di (illa cümle13.sini Hag Taale yogdan var eyledi) 29/13

v.-diysa (Zira eğer29.gudredlü Allah cemiý mahlugadları yogdan var eyle-
[159]1.diysa) 159/1

[2]

variet *is.* [Ar. vāriyet] zenginlik

v. (ve gimisini varietile fazile9.te gulauzlar) 35/8

v.+lerinden (bunnarıñ varietlerinden bir şeyi çalmasıñlar) 200/22

v.+lerini (yâhod va10.gıfların varietlerini hilleyi şeriyle gendi ömürlerine) 210/10

v.+lerinin (negadar hristiannar varietlerinin bari cüzi beli-[197]1.ğini tagsim edmezlersa) 196/29

[4]

variyyed is. (<Ar. vāriyyet) zenginlik (krş. variyet)

v.+den (ve cemiy malig oldukları variyyedden16.mahrum olmayı) 76/15

v.+siz (högümsüz, guvved-[61]1.siz variyyedsiz, silahsız ve elfazsızigen) 61/1

[2]

variyet is. (Ar. vāriyyet) zenginlik

v. (. Zira 10.daha magbuldür bir adamda variyet az ola) 213/10

v.+iñ (hadda bu tarigile cem olan variyetiñ cümlesi14.bir günde) 195/13

v.+inden (Cümlesinden ziade bu günde herbir hristian ha12.line ve vagdınagöre gendi variyetinden fugaralara zekâd13.tagsim ede) 194/12

v.+ine (.yalan şaatlarıyla daha yağın agraba göstürüb vari22.yetine mirashor olurlar) 211/22

v.+ini (Zira ol adamın9.rağbetini kirletir, ve variyetini telef eder, ve sağlığına10.sagad verir) 214/9

v.+leri (rağbe12.tleri, variyetleri, agrabaları, ve bugibi sayir malig ol13.duglarını) 191/12, 204/16

v.+lerini (illa variyetlerini telef ederler boş mesariflere, sefaat9.lara) 197/8, 208/24

[9]

var ol- f. bulunmak

v.-an (İmdi yogdan var olan[18]1.zad varlığını mücerred başka bir gimseden aldı) 17/13, 20/23, 50/17, 70/8, 171/16, 233/10

v.-duglarını (gi9.bunnarın var olduklarını aglımız golaylığilen ağnar) 28/9

v.-duğu (Ve dahi Allahın var olduğu, ibdida bu dünya13.nın bir ince teftişli seyirden isbad olur) 18/12, 18/24, 19/10

v.-duğuna (Zira Allahın18.var olduğuna mütenebbi olmamış zamir yogdur derler) 174/18

v.-duğunu (ve say8.rı fesadlı zatlara tabdılar Allah deyi Allahın var9.olduğunu ingâr edmeye gadir olamadıklarından) 19/9, 174/17, 175/2

v.-duğunuñ (ve14.çüñgi allahın var olduğunun gerçeğliğı gendiliğın15.den belli) 174/14

v.-dular (Ve bundan ağnaşılır,13.ki cemiysi yogdan var oldular) 17/13

var olma is. bulunma

v.+larını (Allahdan aldılar var24.olmalarını) 20/24

v.+masını (Allah var olmasını başka bir25.gimseden almaya) 20/24

v.+ya (nasıl ki dün12.yanın yaradılmasıyle beraber var olmaya başladıysa) 74/12

[3]

varyed is. (Ar. vāriyet) zenginlik (krş. varyet)

v. (Bu 4.gitabdan öğreneceksiñiz siz varyed sahabları fugara 5.lara merhamet edmeniñ) r/4, 185/18

[2]

varyet is. (< Ar. vāriyet) zenginlik (krş. varyet)

v. (ve ne gadar varyet ile geçinse) 19/26

v.+i (bundan öğreneceksiñiz size varyeti veren12.gim olduğunu) r/11

v.+iñiziñ (bundan öğreneceksiñiz9.varyetiñiziñ, ve hanedanlığınızın geddigce artırmalı0.nın) r/9

[3]

vasied is. [Ar. vaşiiyyet] bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediğı şey

v. (ve dahi hırsızdırlar onnarda, ki yalancı vasied senet19.leri yaparlar) 211/18

[1]

vasiet is. (<Ar. vaṣiyyet) bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey

v. (Bu Aziz Kitab14.igie tazim olur bu isimler ilen. Ahdi atig (Tevrad)ve15.ahdi cedid. (İncil)yani esgi vasiet, ve yeni va16.siet) 57/15, 57/16

v.+iñ (esgi vasietiñ nomosunda emir var idi) 186/12, 234/16

[4]

vasile is. (Ar. vesīle) aracı

v.+si (Yisus Hristos dirilmesiniñ13.vasilesiile bizi tegmil inandırdı) 120/13

[1]

vasiyed is. (< Ar. vaṣiyyet) bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey

v.+de (esisi vasi13.yedde (Tevradda) tertib olan Hitanıñ (sünnetiñ)14.yerine) 142/13, 142/14

v.+iñ (bi15.tün bu devir esgi vasiyediñ vagdında oldu) 75/15

[3]

vasiyed et- f. (Ar. vaṣiyyet+T. et-) bir şeyin ölümünden sonra yapılmasını istemek

v.(d)-erler (ne gadar adamlar Allaha adag, ve vasiyed ederler) 187/22

[1]

vasiyet is. (< Ar. vaṣiyyet) bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey

v.+imi (ve ağzıña alıyorsuñ benim vasiye16.timi) 40/16

v.+in (ve yeni16.vasiyetin vagdında bizim helas edicimiz gendisi başladı17.bu eñ aziz savaşa) 75/16

v.+inden (ve gendini nâmetiñ vasietinden ma22.hrum edmeye) 149/21

v.+ler (yani vasiyetler A7.vraama ve onuñ züryetine vad oldular) 55/6

[4]

vat is. (< Ar. va'd) bir işi yerine getirmek için verilen söz

v.+leri (Encamı Allahıñ cemiyyatları çüñgi8.bizi inandırıyorlar semavi pederin
İnsana olan merha9.medi için) 63/7, 164/10

v.+lerini (ki filan günahdan farig olsunar deyi, ve vatlerini teg-[188]1.mil
edmezler) 187/29

[3]

vayi ün. bir kimsenin kötü sonuca uğrayacağını anlatan söz

v. (vayi onnara, ki5. Rabbiniñ emrini hor bagarlar) 218/4

[1]

vaz is.(Ar. va‘z) cami, mescit gibi yerlerde vaizlerin yaptığı dinî konuşma (krş. vaaz)

v.+ı (Resullerin vazı tecayibli meydan alması aşgare is5.bad eddi) 129/4

v.+ından (. Yunan İnsannarı (Ellinoslar) Baulos re27.sulıñ vazından Hristozuñ
imanına gelmegilen ondan tari28.flendigleri dini) 132/27

[2]

vaz ed- f. (Ar. va‘z+T. ed-) dinî konuşma yapmak

v.-digleri (ve şurutlarından vaz eddigleri tembihlere lazım olan21.narı
ağnarlarsa da) 7/20

v.-diğnde (ve Abosolos Baulos ölüleriñ dirilmesi için vaz23.eddiğinde
eşidenner istihza idüb mezegeye alırlaridi) 158/23

v.-diler (Bu Beyigamberler bir a23.vaz ilen açığ açığ vaz eddiler) 65/23, 129/1

v.-dirdi (ve bitün insan cinsine de18.sayrı Beyigamberleriñ lisaniyle vaz
eddirdi) 72/18

v.+meye (ve şerif 7.Siunodosuñ emriylen Allahıñ gelamını vaz edmeye
tayin8.oluğumuzda) [K2.]/7, 154/6

v.-mezler (ve Kelisa20.nıñ cemaetlerine Allahıñ gelamını vaz edmezler)
196/20

v.-mezlerisa (Allahıñ gelamı22.nı vaz edmezlerisa) 196/22

v.-sinler (ki19.İncili şerifi vaz edsinler bitün dünyaya) 69/19

v.+sinner (ki maslaadları vaz edsinner ba14.şgalarada) 187/13

[11]

vaz et- f. (Ar. va‘z+T. et- dinî konuşma yapmak

v.(d)-eceg (ve 19.müümin dinimiziñ şurutlarını turg lisaniyle vaz ede20.ceg didasgaloslarda peg nadir bulundugları icin) [Th2.]/20

v.(d)-eler (ki inci2.li şerifi cemiy Milledlere vaz edeler) 121/2

v.(d)-er (Beyigam20.beriñ ağzıyla aziz ruh avaz belen dile Allahıñ adale21.tini vaz eder bu tarz üzere) 25/21

v.(d)-ereg (ve her husus zımmında bu Allahıñ13.ismini ziğnetlendirir, inayetlerini, ve nimetlerini vaz ede14.reg) 189/14

v.(d)-erler (ve helas edici Hristos Efendimiz İncil-i Şerif’in de bu14.yurduğı tembihleri vaz ederler) 7/14, 7/23, 187/11

[7]

vaz eyile- f. (Ar. va‘z+T. eyile-) dinî konuşma yapmak

v. (gelamını vaz eyile vagidli13.ve vakidsiz ibram eyile) 153/12

[1]

vazife is. (Ar. vazīfe) görev

v. (ve din12.daşları için birisi düşünmez, ve birisi vazife edmez) 6/12, 204/12

v.+sizlig (inayetsizlig, mavrullug ,vazifesizlig, zemm, fidnelig) 202/6

v.+sizligdir (ki tembihleriniñ eda[190]1.olmasına bir vazifesizligdir) 190/1

v.+sizliğ (Ruhani nasaatları vazifesizliğıle diğnerlersa) 196/5

[5]

vaz ol- f. (Ar. va‘z+T. ol-) dinî konuşma yapılmak

v.-an (Zira Abosolosuñ vagdından bu vakı24.da gadar bir garere tebdilsiz hıvz eddi bu Abosolos25.lardan vaz olan imanı da) 132/25, 193/21

v.-malıydı (Allahın gelamı vaz olmalıydı gadir olan İeromenosun18.birisinden)
8/17

v.-ur (Zira bu 10.nasaadda Allahın gelamı vaz olur) 196/10

[4]

vaz olun- f. (Ar. va‘z+T. ol-) dinî konuşma yapılmak

v.-an (ki bu nasiheden vaz olunan rabbi Yisus14.Hristosdur insan cinsiniñ
helas edicisi) 83/13

v.-du (hacan inciliñ sahiliği ibdida me15.sih gendisinden, ve akabince
resullerinden vaz olundu16.bitün dünyaya) 73/15

v.-sun (Beyigamberlerden dürlü tarigle22.rile vaz olunsun dünyaya) 65/22

[3]

veba is. (< Ar. vebā’) öldürücü bir hastalık

v.+nın (yâhod negadar adam3.lar vebanın (yumrucağın) şiddedi bulunduğ
yerle4.re vesilesiz giderlersa) 206/3

[1]

vec is. Ar. suret, çehre

v. (Zira biz ilayıg olduğ vec19.üzere ne için dua edmeyi bilmeyiz) 220/18

vech is. Ar. suret, çehre

v. (bu insan her3.bir vech ile yapışmasın keresteli zatlara akılıñ za4.rarı ilen)
94/3, 111/2

[2]

vefad is. [Ar. vefād] ölüm

v.+1 (Yisus Hristozun vefadı, bir sahih gurbandır) 114/25

[1]

vefad edme is. (Ar. vefād+T.edme) ölme

v.+sini (Helasedi7.miz Hristos Stavros üzerinde vefad edmesini murad eyledi)
114/7

[1]

vefa et- f. yetmek

v.(d)-eceg (ve çeşid İnsanied amel21.leriñ insanıñ birliğine vefa edeceg tarifleri
mestur22.dur)62/21, 99/2, 198/23

[3]

vefalı is.(Ar. vefā+T.lı) sevgisi geçici olmayan

v. (ve yad Milletleriñ20.bir kidabında böyle bir Aziz, ve insanıñ birliğine
vefalı21.tarif bulunmaz) 60/20

[1]

vegil is. [Ar. vekıl] bir kimsenin yerine bıraktığı kimse

v. (eğer gendisi papazlığna vegil bragdıysa) 236/1, 236/3, 236/4

v.+liğini (illa hagingibi vegilligini ed-20.diği Allahıda celallandırır(gazabe
galdırır) 214/19

[4]

velhasıl zrf. (< Ar. ve'l-hāşil)

v. (Velhasıl aziz ekklisamızı helas edici8.Yisus Hristos efendimiz
temellendirdiğinden beri) 5/7

[1]

veliyil nimed is. (Ar. velī ni‘met) bir kimsenin iyiliğini gördüğü ve borölu olduğu kişi
(krş. veliyyil nimed)

v.+i (illa veliyil nimesi olan Allahıñ Ruhani se5.fasını gendine kisb eddigleri
zadlara ehdiyar edsin) 94/4, 200/13, 225/6

[3]

veliyyil nimed is. (Ar. velī ni‘met) bir kimsenin iyiliğini gördüğü ve borçlu olduğu kişi

v. (Ve çün22.ki Allah eñ azim veliyyil nimeddir) 39/22

[1]

veliyil nimet is. (Ar. velī ni‘met) bir kimsenin iyiliğini gördüğü ve borölu olduğı kişi (krş. veliyyil nimed)

v.+ine (veliyil25.nimetine teşekür edmesi) 168/25

[1]

vesile is. (Ar. vesīle) aracı

v.+si (bu soñ günlerde bize oğlunuñ vesilesi i4.le söyiledi) 106/3, 114/23

v.+siyle (yani. bu ciniñ cinsi daşre cıgmaz, meğer23.duva, ve oruc vesilesiyle) 89/23, 166/4

v.+siylen (İsa Mesihñ vasıtasıyla, ki onuñ vesilesiylen imana ge9.lib bu bulunduğumuz nâmete tuhulimiz oldu) 163/8

v.+siz (yâhod negadar adam3.lar vebaniñ (yumrucağın) şiddedi bulunduğ yerle4.re vesilesiz giderlersa) 206/4

[6]

vesvese is. kuruntu

v. (ilehi vadlerin6.gerçeğliğine olan şübbe , ve vesvese, yâhod Allaha7.beyhude şeyler için umud edmeg) 190/6

[1]

vetan is. (<Ar. vañan) yurt

v.+ıñ (gezalig12.vetaniñ hıvzı için asger olannar düşmanı öldürdüğü3.lerinde) 203/12

v.+ında (ve illa çoğlarıñızıñ vetanında sholionnar [m]1.ve didasgaloslar bulunmadığñı bagdıgca) [K2.]/19

v.+nariñıza (üç sene tamam vetannariñıza varıb9.aziz Egglisalarıñızda nasaad edergen) [K2.]/8

[3]

vezn et- f. (Ar. vezn + T. et-) tartmak

v.(d)-ib (yâ20.hod bu Allahıñ amellerini gendi agıllarına göre vezn21.edib derler) 185/21

[1]

vısiyed is. (< Ar. vaşıyyet) bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey (krş. vasiyed)

v.+indir (budur benim ganım ki cedit vısiyedindir) 118/25

[1]

vicud is. (<Ar. vucūd) insan ve hayvanda beden, ten (krş. vicud)

v. (ve19.vicud çoğ zahmedlerden ve cefalardan, ve marazlar20.dan çürüyüb, encam candan ayırılacag) 94/19, 127/12, 130/6, 141/19, 223/28

v.+den (Batin, ve aşgar, yani26.yüregden ve vicudden) 37/26

v.+deydi (ki bu Eg3.glise cihanıñ yaradılmasından İsayıl Mesihıñ azime4.tine gadar vicuddeydi) 131/4

v.+e (ve azim guv3.veti vicude getirmeye) 12/3, 22/13, 23/8

v.+ımız (ve tam sağlıgile vicudımız guvvadlandır) 224/27

v.+i (buzağınñ külü vicudi bakleyib azizlendirirsa) 117/1

v.+iñ (ve onnar da bize26.fehim veren bir vicudiñ (Hristozuñ) gıtalrı olarag) 183/26, 194/9

v.+ine (Oldu gi Allahıñ tasfiri in6.sanıñ vicudine basılmadı) 31/6

v.+larıñ (ve toprag olan vicudlarıñ18.dirilmesi) 158/17

v.+leri (Olduki ibdida azizleriñ vicudleri6.fesadsız, ve ölümsüz olacaglar) 160/5, 160/13

v.+li (bu gözügen sünned, bir vicudli nişanidi ille28.dleriñ deründen gesildiglerine) 141/27

[19]

vicut is. (<Ar. vucūd) insan ve hayvanda beden, ten (krş. vicud)

v. (Vicut ilen olan sec6.da sağ el ile yüze Sdavrosu resim edmeden) 38/5, 189/18, 194/26, 216/12

v.+e(ve geceyi gündüze gatıb vicute getirmemiz ig21.diza eddi) o/20, 61/8, 103/22

v.+iñ (Anca yüreğñ ibadeti haçan vicutiñ19.heragetleriyle aşgareye çıkar) 38/18

v.+ini (odur tegmil adam zira ga3.dirdir bitün vicutini da dizgin altına almaya) 214/3

v.+inden (Zinadan kaçñ, her günah, ki adam16.irtigâb eder, ki vicutinden daşredir) 207/16

v.+iniñ (Aziz Muron bir sırdır, ki bunda vabdis olan Ada10.mñ vicutiniñ tarafları Muroslanır) 145/10, 145/14, 177/19, 214/24

v.+leri (ve bu zayıflıktan ağırlaşmış vicutleri daşı23.rız) 224/22

v.+lerinde (ki vicut27.lerinde özür yoğigen) 211/27

[16]

vilaat is. (<Ar. vilāyet) il

v.+larında (ve bazı gere ierokiri2.ksliğim ile çoğlarının vilaatlarında gonaşmag) [Th2.]/2

v.+lıdan (dindaşım bana8.daha yagındır başga mesebliden. hemşerim başga vila9.atlıdan) 173/9

[2]

vuguf is. (Ar. vuḳūf) insan aklının erebileceği olgu, gerçek ve ilkelerin bütünü

v.+durlar (yani dünyaya gelmesi için, açığ aşgare11.olan Beyigamberligleriñ vasıtası ile vugufdurlar) 112/11

[1]

vuguf ol- f. (Ar. vuḳūf+ T. ol-) bilmek

v.-alım (İkinicisi vuguf olalım, nicin Aziz denilir bu bir Eg10.glisamız) 134/9,
134/29, 135/21, 231/9

[4]

vur-

1. *f.* ses çıkarmak için bir şeyi başka bir şeyin üzerine hızlıca çarpmak

v.-alım (ve heraretlü nazile inaetiniñ ga-29.pısını vuralım) 219/29

2. *f.* manevi olarak yaralamak

v.-arag (ve merhamedsizliğı yüzlerine vura13.rag cehr edeceg) 124/13

[2]

vuruştur- f. vuruşma işini yaptırmak

v. (ve diniñ10.üzerine zuhur eden işleri biri birine vuruştur) 11/10

[1]

Y

yab- f. ortaya koymak

y.-dı (Zira bunu Melayiglerden cüzi eygin12.yabdı ziğnet ile ve rağbet ile
taclandırdı bunu) 91/12

y.-dığı (helas edicimiz bu sırrı tertib eddiğin19.de ne magsadılan yabdiğını peg
asgâre bean ed20.diler bize dörd Evangelisisler ve Abosolos Baulos) 148/19

y.-maya (bensiz bir nesne yabmaya gadir de-6.ğilsiniz) 219/5

y.-mayasın (Sende yabma but, ve sured yabmayasın) 167/23

[4]

yaban

1. *is.* (Far. yābān) başka

y. (yâhod yaban meseblileriñ6.garşısına bu dini doğru hag göstürmeye) 10/5

2. *is.* (Far. yābān) ıssız yer

y.+da (ve16.yabanda bitib yiten otlarıda besleyib donatıyorusa) 213/16

[2]

yabani *sf.* görgüsü olmayan kaba kimse

y. (Zira cemiy milletleriñ arasında beg azgın ve yabani[19]1.olannarıñ da ibadethaneleri, ve gurbannarı göründü) 18/26, 131/17, 173/7

y.+den (o zaman yabaniden hısım, ve başga mesebliden din15.daşı, ve sayrılarıda gezalig secmeliyiz) 173/14

[4]

yabdır- *f.* yapmasını sağlamak

y.-aler (mesela Allahıñ gendilere ed24.diği bir eyligiñ mügâfatı için Allaha vad ederler, ki 25.igdizalı bir mahale bir Egglise yabdıraler) 187/25

y.-ıb (yâhod insan şegiline, ve başga hayvannarıñ tasfi15.rine putlar yabdırıp Allahlardır deyi secda ederle16.r idi) 180/15

y.-ırlar (ve dahi3.onnar, ki Eggliseler. Yabdırılar) 182/3

y.-manıñ (ve ibaded hanelere yagışan afie6.romaları yabdırmanıñ) r/6

y.-sınnar (ve fugareler,26.ve naçarlar için hastahane yabdırsınnar) 187/26

[5]

yabil- *f.* gerçekleştirilmek, ortaya çıkarılmak

y.-mış (Beşinci Allahıñ ziğnetine yabilmiş ibaded ha19.nelere görünen sevda, ve mugayetlig) 41/18

y.-ma (daşladırılaridi, ve baggırdan yabilma ateş26.lenmiş öküzleriñ içine goyub gapadırlar idi) 76/25

y.-masına (ve dahi bitün ömüründe gayretini göstüre21.hasta haneleriñ yabilmasına hastalar için) 194/21, 197/6

[4]

yabma *sf.* yapmacık, gerçek zıttı

y. (Sende yabma but, ve sured yabmayasın) 167/23

[2]

yad sf. yabancı

y. (anca yad millet11.leriñ arasında galdılar) [Th2.]/10, [K2.]/13, 41/3, 41/7, 41/9, 43/12, 60/19, 67/23, 67/28, 91/5, 96(2)/24, 139/26, 186/10

[13]

yadgın sf. uygun

y.+dır (Bu isim beyân eder, ki Hristiannarın dini agıla yadgın23.dır) 10/23

[1]

yagılma is. yakılmak işi

y.+sından (Bu İnsan olması ilg Adamın yağılmasın13.dan az zaman soñrada tedbir oldu) 105/13

[1]

yagın sf. uzak olmayan

y. (Velhasıl aziz ekklisamızı helas edici8.Yisus Hristos efendimiz temellendirdiğinden beri bu din9.taliminin ameli heç bragılmadıydı bu yagın zamanna10.ra gadar) 5/9, 173/5, 173/19, 211/21

y.+dır (ve bellisiz adamdan. dindaşım bana8.daha yagındır başga mesebliden) 173/8

y.+dırlar (yani. atalarım ve hısımlarım daha yagın7.dırlar bir yabani, ve bellisiz adamdan) 173/7

y.+ında (ve tarif ede Allahın emrini ve rızasını 8.yagınında bulunana her agabe vagdında) 194/8

y.+nardan (ki20.yagınnardan mal çalarlar) 210/20

[8]

yagış- f. uygun olmak (krş. yakış-)

y.-an (Cümleñiziñ 12.gâmilliğini, ve iytigatını, ve hristiannara yagışan eyilig13.leriñ sevdasını bakıb seviniridig) [k2.]/12, n/16, r/5, 12/6, 24/14, 33/22, 236/18

y.-ır (dişi cinsine da o kadar yağışır şerif20.gitabın isbatı üzere) 31/19

y.-ır idi (Zira yaradıldıkları niyete göre, igisine da4.böyle terdib olmag yağışır idi) 25/4, 170/8

y.-ırsa (Allahın tasfirine benzediği için denilenner ergeğel9.ne kadar yağışır) 31/19

y.-mayan (bed cevablar, yağışmayan aşnalığ, vi5.cudın derki edeb gımıldanması) 207/4

y.-maz (bize yağışmaz Al26.lahı altuna, ya gümüşe, ya taş, ya insan za27.naadının, ve icadının bir tasfirine uygun zañ etmeg) 22/25, 196/8

[14]

yagışig is. uyguluk

y.+lı (ki Allaha magbul, ve agıla malig mahluglara yagı- [60]1.şıglı ola) 60/1

y.+sız (ve fena27.aded edinib cemiy yagışigsız sohbetlerinde Allahın28.gorgulu ismini ağızlarında gecirereg söylerler bu ye29.minneri) 186/27

y.(ğ)+ı (bu eyi haberi cümlemizin atası Adem yagışığı üze26.re yüreg sevinciyle aldı) 64/25, 93/21

[4]

yaglas- f. yakınlaşmak (krş. yaglaş-)

y.-sa (ve semavi pederin dayıma eyilig edmeye hazır olan mu-6.radı aliesine yaglassa) 220/6

[1]

yaglaş- f. yakınlaşmak

y.-a (mimgin değildir insan bu Allaha yaglaşa29.ve birleşe) 25/28

y.-an (Yani Allaha secdayle yaglaşan iman, etmeli22.ki yanında hazırdır) 42/21

y.-annarı (ve başgasına15.gecmez bu sebeb için dahi onun vasıtasıyla Alla16.ha yaglaşannarı ebedi helas edmeye gadirdir) 117/16

y.-ib (hadda buna13.yaglaşib dayima beraberinde bulunmaya) 39/13, 42/12, 134/17

y.-ınca (ki Mesihîñ azimed29.edeceği vakid yaglaşınca nahaglıg çoğalacag) 124/29

y.-ır (bu halg ba20.na ağzıyle yaglaşır)182/20, 189/11

y.-ırız (ve gendimizi dü9.şünüp ezber etmeyle derece derece yaglaşırız Allahı10.ağnamaya) 18/9

y.-ırlarısı (ve eğer bazı günahgârlar sayıgısızlıgile10.yaglaşırarısı bu sırrın hesadarlıgına) 150/10

y.-ıyordugunu (anadoluyada yaglaşıyordugunu çoğ emin hristianlar13.dan) [Th1.]/12

y.-madan (illa fagad fazilet ilen21.Allaha birleşib yaglaşmadan sadır olur ferahı ve hoş22.nudluğu) 92/21

y.-mamızdan (hadda peg seyreg yaglaşmamız25.dan helas edicimiz Hristoza yakışan heraretimiz soumaya) 150/25

y.-masıdır (İbaded figirlerimiziñ Allaha bir yücelenmesi, ve8.yaglaşmasıdır) 220/8

y.-masından (geri ko5.vulmalı bu sır hesadarlıgıñ yaglaşmasından) 150/5

y.-maya (Allaha yaglaşmaya isteyen, görüneceg nişanelerilen20.içerisinde olan tebdilliğini göstürmeli) 140/19

y.-maz idi (ki bu Yudanıñ gavminden gimsa yaglaşma-23.z idi gurban haneye) 234/23

y.-tı (ki ruzı mahşe25.riñ vagdi hemen yaglaştı) 124/25

y.-tıgını (ki bu korkulu günüñ yaglaştıgını29.görüyoruz) 125/28

[20]

yaglaştır- f. iki şeyi birbirine yakın duruma getirmek

y.-an (ve dayima biri birine yaglaştıran bend, 23.yani, agılıñ pag şavkı) 96(1)/22

[1]

yağla- f. yağ sürmek

y.-r (bunda kelisanın Bapa 11. zı hacan yağlar hastayı zeyid yağıyle) 155/11

y.-sınlar (ve bu hastenin üzerine 17. dua ederek Rabbini ismine zeytün yağıyle yağlasın 18. lar bunu) 155/17

y.-yarag (ki bu Bapaz vicutinin belli taraflarını Aziz Muron 15. le yağlayarak bu kelimaları söyler) 145/15

[3]

yağlan- f. yağ sürülmek

y.-miş (Zira mesh olunmuş, yağlanmış demegdir) 108/3

[1]

yağlıs sf. hatalı

y.+lara (illa Babaya olan husumetlerinden 10. heragedlenib sayrı dürlü yağlıslara sabdılar) 132/10

[1]

yağmur is. Atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla yer düşen su

y.+ları (Zira 12. dayıma eyilig ediyor göğden yağmurları ve meyvadar va 13. gitleri biz insannara vermeyle) 34/12

[1]

yağnış sf. gerçeğe uymayan

y.(Hemi dahi rafazılarının yağnış fikirleri ve sözleri dini 21. mizin gerçekliğini gavi dutannarı daha parlag göstü 22. rürler) 78/20, 78/24, 79/2, 79/2, 99/26

[5]

yakın zrf. kadar

y. (İkisinde gırg beliğe yakın kitaplar var) 79/23

[1]

yakış- *f. - f. uygun olmak*

y.-an (ve Ruhıl gudüse¹³.verilirler fagad bir Allaha yakışan isim, ziğned, ilim,¹⁴.gudred) 87/13, 126/10, 150/25

[3]

yalan *is. doğru olmayan*

y. (ve eğer bir gizli sebebden ga⁹.metlenib yalan söylemediler ise nagliyetlerin) 11/9, 168/13, 211/21

y.+cı (Yalancı meseblere^[11]1.maksustur teftişden gorgmag) 10/29, 150/3, 211/18

y.+cılık (merhamet¹⁵.sizlig, hillebazlık, yalancılık, ve ibadete souglug) m/15

y.+cılığı (tırban gireceg ismime yemin eden gimseniñ²³.evine, ve yalancılığı için hanesiniñ ortasına gonag²⁴.edeceg) 186/23

y.+dan (ki vicut²⁷.lerinde özür yoğigen , ve çalışmaya gadir igen, yalan²⁸.dan hastayız, ve elden ya ayagdan saggadız) 211/28

y.+ıñ (geza Allah ile²².dünyanıñ, gerçeğlig ile yalanıñ, eyilig ile gemliğıñ) 110/22

[10]

yalıñış *is. doğru olmayan, gerçeğe uymayan*

y. (ki bizim hillesiz Eggli²¹.semiz sahih olduğundan başga, yalıñış birdirda) 133/21

[1]

yalınız *zrf. sadece (krş. yalıñız)*

y. (yog yalınız gendi için, illa¹⁸.cemi mahlugatlar içinde) 36/17, 184/24, 201/20, 202/13, 214/18, 219/16, 225/24

[7]

yalıñız *zrf. sadece*

y. (illa17.yalınız bir adamı dahi mesebinden ayırd edib gendine çe18.kemez idi)
9/17, 11/13, 60/16, 73/2, 106/17, 117/7, 117/8, 131/16, 144/25, 158/7, 193/22,
221/8, 230/22

[13]

yalvar- f. birinden ısrarlı biçimde kendini acındırarak bir şey istemek

y.-alım (Allaha yalvaralım afieti, ve kooşatı için) 199/9

y.-ır (ki bunda kelisanın Bapa11.zı hacan yağlar hastayı zeyid yağıyla, yalvarır
Al12.laha hadda buna afiyed versin) 155/11

y.-ırız (lakin daha yalvarırız sana sen-22.den her gün aldığımız nimetler için)
226/21

y.-ırlar (ve düşmannarına Allah gazebler ver18.sin deyi yalvarırlar) 187/18,
187/19

y.-maya (ve dayıma merhametli Allaha yalvarma23.ya cümlelinin helaslığı için)
201/23

[6]

yalvarmag is. birinden ısrarlı biçimde kendini acındırarak bir şey isteme

y.+lar (ve anı ölümden gurdarmasına gadir olana dualar
ve9.yalvarmaglar...tagdim etmeler ile) 107/9

[1]

yaman is. alışılmamış, olağan dışı

y. (yani bunu bil ki ahir günler12.de yaman vagıdlar gelecegler) 125/12

[1]

yamaç is. yan

y.(c)+ında (ve guvvet ver baña gözlerimin yamacında19.dutayım ol ebedied
rahatlığı) 227/18

[1]

yan is. birine yakın olan yer

y.+ına (eñ gorgulu, ve derdli bir hale , şeyitannarıñ2.yanına) 163/2

y.+ında (Zira6.mimginsiz bir şeyi yogdur Allahıñ yanında) 26/6, 42/22, 77/8, 101/16, 101/17, 129/21, 129/22, 167/7, 178/17, 183/17, 199/1, 212/15, 213/11, 213/12, 214/8, 215/25, 217/18, 217/22

[19]

yan- f. ateş durumuna geçmek, tutşmak

y.-ar (mumlar yanar heraredli il l.manımızıñ işaretine) 156/10

[1]

yana is. taraf

y. (bu Ruhani evlatlara çoğ zian olur candan9.ve tenden yana) i/9, 31/4, 37/1, 64/22, 102/26, 106/10, 128/2, 133/28, 136/25, 144/18, 165/13, 185/21, 186/18, 203/22, 222/21, 236/15

[16]

yanaş- f. yaklaşmak

y.-maz (Zira bu gibi cevablar fagad sözlerden ibared,25.ve bu cevablara amelleri zinhar yanaşmazlar) 181/25

[1]

yane bağ. yani, demek oluyor ki

y. (ve hristian çocuklarınıñ ter7.biye olacag megânlara yane megteblere, ve sholionna8.ra yardım edmeniñ lütfunu) r/7, 59/23, 71/25, 88/17, 88/18, 130/7, 141/18, 144/10, 161/8, 222/20

[10]

yangın

1. is. zarara yol açan büyük ateş

y. (yâni28.yangın düşmannarıñ hücumu, gonşunuñ hastalı29.ğı) 192/28

y.+ı (yâhod yangını söyündürmeye gadi12.r iğen vazife edmezler) 204/11

2. is. aşırı üzüntü

y.+nıyle (cüm27.lemize mücerretlerdendir her vagid günahlarımız için28.yüreg
yangınıyle bunuñ huzuruna perüşan ha29.limizi igrar edmeye) 39/28

[3]

yañıl- f. bir şeyin özelliğini anlamayarak aldanmak

y.-acag (ki bunsuz mücerred28.yañılacag) 179/28

y.-dıgları (An2.ca bazı gimselerin yañıldıkları gibi) 53/2

y.-dılar (ki pubarezlerin çoğ9.alimdarları dünyanıñ yaradılmasına çoğ çeşid
al10.danıb yañıldılar) 29/10

y.-ırlar (netice yañılırlar Allahıñ21.bu ilg tembihine her negadar adamlar
aşığâreden yañ22.lış figirler, ve iytigatler dutarlarsa Allah için) 177/20, 186/4

y.-malıyız (bu gelamlar3.dan biz da aldanıb yañılmamalıyız) 53/3

[6]

yañglış sf. doğru olmayan (krş. yañlış)

y. (yâhod Allahıñ bu gelamına gendilerin be15.yhude, ve yañglış rafazılıklarını
garıştırlar) 131/15

[1]

yağnış sf. doğru olmayan

y. (ki buda böyüg yağnış. Zira irade20.ti elinde olmamış olur) 132/19

[1]

yañlış sf. doğru olmayan

y. (ve yañlış24.törelere dolu olduğundan başga Babanıñ buyurul25.tularına)
131/23, 170/24, 170/26, 175/3, 176/23, 176/27, 177/8, 179/18, 184/15, 186/10,
195/10, 196/6, 201/2, 204/15, 231/3

y.+a (ve bunun için herbir hristiana igdizadır, sagına, had14.da düşmeye böyle
yañlışa ve günaha) 179/14

y.+da (bu5.yañlışda bulunurlar idi ol Yehudiler, ki Allaha6.çoğ gurbannar
sunarlaridi) 181/5

y.+dan (İsai Mesihîñ nâmeti gurtardı bizi böyle17.igrahlı, ve musibed
yañlışdan) 180/17

y.+ı (ve bir yañlı10.ş da olmasın) p/10

y.+larına (çoğ22.defa gendi yañlışlarına davacı olmaz) 170/22

y.+larınıñ (ve8.faziletleriniñ metine, ve yañlışlarınıñ dostane doğrud-9.masına
hulusane nietile) 216/8

[21]

yañnış sf. doğru olmayan (krş. yañlış)

y. (ve do17.ğru ağıla dahi ne kadar zıt, ve bu yañnış figirden) 1/17, 53/5

y.+tır (Haşa! bu gibi fikir yañnıştır) 53/5

[3]

yap- f. ortaya koymak

y.-alım (ve tembihlerini tarif eden şerif gita11.blardan bir nizamlı, ve sıralı
gıtab yapalım dürgca 12.lisanına) n/11

y.-ar (yâhod arşına, ki27.leye, ve teraziye hille yapar) 210/27

y.-arlar (ve dahi hırsızdırlar onnarda, ki yalancı vasied senet19.leri yaparlar)
211/19

[3]

yapı is. bir şeyi oluşturan özelliklerin bütünü

y.+sından (Yani Allahıñ görünmeyen22.şeyleri dünyanıñ yapısından ağnaşılır)
18/22

[1]

yapıl- f. yapma işne konu olmak

y.-ıb (Mısırıñ çölünde bagğırdan yapılb dikilen9.yıylan) 68/8

y.-mayan (illa27.el ile yapılmayan Aziz haneye , ve yog ergecleriñ,
ve28.boğaleriñ, illa gendiniñ ganıyle) 116/27

[2]

yapış- f. iyice yaklaşmak, sokulmak

y.-ıb (ve ilehi şeraata ga3.badlı olduğumuzu göstürmeylen, elimize yapışıb
he4.las edicimiz Yisus Hristoza gulauzladı) 69/3

y.-ırlar (yâhod bazı mahlugatlara o derece25.yapışırılar) 177/25

y.masın (ki bu insan her3.bir vech ile yapışmasın keresteli zadlara akılıñ
za4.rarı ilen) 94/3

[3]

yapu is. bir şeyi oluşturan özelliklerin bütünü (krş. yapı)

y.+larında (ve bu evlatlarıñ tabietlerinde, ve yapularında gö22.rünen meyile, ve
uygunnuğa göre sayrı marifetlerda ögred23.dirmeye) 198/21

[1]

yapuş- f. iyice yaklaşmak, sokulmak

y.-annara (ve sigletiñiz17.de bulunannara, ve eliñize yapuşannara nasıl
tevazu18.yle bulunmalıydığınızı) r/17

[1]

yar- f. yarık açmak

y.-ıb (âhod Batışahıñ haznelerini yarıb altın, ve gümüş7.ve zilgıyımed şeyler
çalarlar) 210/6

[1]

yara is. keskin bir şeyle veya bir vuruşla vücutta oluşın derin kesik

y.+lara (Zira hatalı, ve meyda7.na çıgmadıg yaralara şifa verilmeg mimkin
değil) 152/7

y.+ları (istifar bir feyilli ilacdır, ki bunuñile14.canıñ yaraları şifa bulurlar)
151/13

y.+larını (ve pnev17.matikosa itirafıñ vasıtasıile, yaralarını göstürme18.li)
149/17

y.+sı (selamımızıñ taziri onuñ üzerinde, ve onuñ yarası bi8.ze derman oldu)
116/7

[4]

yarad -f. Allah, olmayan bir şeyi var etmek

y.-an (Yani geyiniñ16.o cedit ademi, ki gendini yaradan Allahıñ tasfiri
ü17.zere ceditlenir cemiysini tanımaya) 31/16

y.-anıdır (ve görünen, ve görün16.meyenleriñ cemi mahlugadlarıñ
yaradanıdır) 80/16

y.-dı (Yani bu Allah yaradı bizi) 18/4, 27/12, 27/13, 27/20, 29/19, 29/24,
29/26, 30/3, 30/9, 30/11, 30/13, 31/22, 49/3, 92/4, 92/9, 97/21, 206/10

y.-dıgdan (Allah insanı böyle mudlu yaradıgdan soñra) 91/14

y.-dıglarına (yâni Allah cemi yaradıglarına25.bagdı, ve gördü) 28/24

y.-dığı (Hag Taale yaradığı dünyayı nazırsız bragmadı) 32/24

y.-dığında (ki insan Allahıñ tas5.firi ve şegili üzere yaradıldığında malig olduğu
bag6.şışları, ve guvvetleri) 49/5, 91/21

y.-dığını (Bu insanı geresteden ve ruhdan yarad3.dığını şerif gitab bize haber
verdiğinden başga gendi4.mizden da öğreniriz) 32/3

y.-dıysa (gi ce5.miy yaradılan zatlarıñ, ve bunnara verdiği feyilli6.guvvetleriñ
hıvzı, her ne sebep için yaradıysa bun7.narı) 33/6

y.-ıcılarına (ki cemi mahlugatlar bor10.çludur yaradıcılarına dayıma bir secda
vermeye) 36/10

y.-ıcılarından (bu günahgârlar Allahıñ suratından,27.eyiligleriñ eñ tegmilinden,
ve gendi yaradıcılarından28.ebedi govulacaglar) 162/27

y.-ıcınıñ (ve bunnarıñ üzerine yaradıcınıñ olan ga15.derini ve tedbirini) 4/14,

162/29

y.-ıcıya (Yâhod yer yüzü için ederiz iba24.detli şügürü yaradıcıya) 36/24

y.+ıcıyı (yani, eger 13.akılsız hayvanıñ ganı yaradıcıyı merhamete
gamed14.lendiriyor usa) 67/13

y.+ıgdan (Allah insanı yaradıgdan19.soñra) 93/18

y.-madı (ki zorlanma22.dan, yâhod bir saygısız hırzdan gametlenib yaradmadı)
29/22

[34]

yaradıl- f. yaratma işine konu olmak (krş. yaratıl-)

y.-an (Öğretirler idi Allahdan13.yaradılan çeşid mahlugatlarıñ nasıl nizama
gonuldu14.glarını) 4/13, 30/4, 30/16, 31/12, 32/12, 33/5

y.-alıdan (bu kelise2.dünya yaradılalıdan beri birdir) 71/2, 123/8

y.-dı (Ögre17.dirler idi dünya nicin yaradıldı) 4/17, 21/18, 32/11, 32/18, 48/22

y.-dıg (Zira biz onuñ ameliiz, İsayıl mesihde eyi amel8.ler için yaradıldıg)
166/8

y.-dıgdan (öyilece yaradıldıgdan soñrada ilayıg16.oldu bu Allahıñ ayrıca bir
nazarına) 90/15

y.-dıgları (Zira yaradıldıgları niyete göre, igisine da4.böyle terdib olmag yağışır
idi) 25/3

y.-dıgı (Ve eğer Melayigleriñ yaradıl5.dıgı gün şerif gitabda belli değıl ısa da)
30/5, 48/19, 48/26

y.-dıgında (ki mudlag ister yaradıldıgında insa24.na inam olan o ifdiharda
ölümsüz ola Allahıñ mura25.dı üzere) 91/23, 95/2, 96(2)/12

y.-dılar (Yani. bunda yara13.dıldılar cemiy göglerde, ve yeriñ yüzünde,
görünen14.ve görünmeyen mahlugatlar) 28/13, 80/22

y.-ırgen (İnsan yaradılırğen nasıl şerig olduyusa Allahıñ 15.azim salihliğine)
90/14, 90/17

y.-mada (Bu yaradılmada ergeg ve dişi yaradılan insan Allahıñ17.tasfirine ve
uygunnuğuna) 30/16, 37/15

y.-madı (gerçek Allahdan20.gerçek Allah doğdu, yaradılmadı) 80/20, 86/17,
86/18, 86/19

y.-madan (ki dünya yaradılmadan evvel, Allahdan15.gayrı bir zad yog udu. Ve dahi bilmeliyiz) 29/14, 62/11, 64/4

y.-malarıdır (anca Allahın11.gullarıdır, ve ellerinden yaradılmalarıdır) 179/11

y.-mamış (Oldu gi mücerred var bir yaradılmamış6.güllü şeye gadir zad) 18/5, 18/11, 32/22, 32/23

y.-ması (Bunun için dünyanın yaradılması Hag Taalenin eyi15.liğe olan muradı aliesinin coşması tabir olabilir) 30/14, 88/15

y.-masıdır (bu Allahın tas19.firine, ve şegiline göre yaradılmasıdır) 90/19

y.-masına (ki pubarezlerin çoğ9.alimdarları dünyanın yaradılmasına çoğ çeşid al10.danıb yañıldılar) 29/9

y.-masında (Üçüncü isbadda bu, ki ta dünyanın yaradıl6.masında görünüyor) 64/6, 91/11, 133/22

y.-masından (ki mesihiye verilen15.iman ta dünyanın yaradılmasından temellendi ve ga16.vilendi) 65/15, 71/28, 130/23, 131/3, 134/4, 134/6

y.-masıyla (yani. dünyânın24.yaradılmasıyla beraber başlanan kelise bizim Anadolu25.kelisamız ile tabdig, ve muvafıdır) 133/24

y.-masıyle (Hristozun gelisesi dünyanın yaradılmasıyle bera14.ber başlmaylen) 70/13, 74/12

y.-mış (Zira bu Melayiglerdebizim gibi 10.yaradılmış mahlugatlarıdır) 12/10, 31/1, 93/20, 138/11

y.-mış idi (ve hemi ebedi ifdiharda bulunmag11.için yaradılmış idi ilehi tedbirden) 101/11

y.-mışigen (Fena melayigler onlar, ki salih yaradılmışigen) 89/2

[62]

yarala- f. bir şeyle vücutta yara açmak

y.-dı (Şe21.yitan Yisus Hristozun tobuğunu yaraladı) 64/21, 113/19

[2]

yaralan- *f.* yaralama işi yapılmak

y.-annarıñ (ki Stavrozuñ ü10.zerine asılmagile, günahıñ ısırmalarından yaralannan11.narıñ cümlesine şifa veriyor) 68/11

y.-dı (yani o bizim günahlarımız için6.yaralandı) 116/6

y.-mıñ (ki ol yaralanmıñ olan hayad verici böğrün21.den gan ile su agdı) 113/20
[3]

yaralandır- *f.* yaralı hale getirmek

y.-ıyor (hacan ga22.fır dabileriniñ vasıtasıile bu Hristozu tenten yana23.gadlı eddirdi, ve halea yaralandırıyor Hristozuñ zür24.yetini) 64/23

[1]

yaramaz *sf.* uygun ve yararlı olmayan işe yaramayan

y. (ne gadar çeşid eziyedler4.icad eddiysa insanıñ azgın, ve yaramaz kötülüğü.5.dahi buda beyân olsun) 77/4, 112/7, 209/28, 215/14, 216/15, 224/9, 226/3

y.+dan (ve bizi imtihane idgal edme, emma bizi yaramazdan gurtare) 222/11
[8]

yarar *is.* fayda, kazanç, getiri

y. (ve soñra yemin18.nerinde ber yarar olmayıb hagmaaleye bir tarigden yana19.buğuz ederler) 186/18

[1]

yaratıl- *f.* yaratma işine konu olmak

y.-mıñ (ve dahi geresteli tenden, ve18.ölümsüz candan yaratılmış bir mahlugad olduğu19.için) 30/18

[1]

yarıl- *f.* üzerinde yarık açılmak

y.-dı (çoğ26.ölüler mezarlardan dirildi, ve ibaded haneniñ, berdesi27.yarıldı) 113/27

[1]

yarın is. bugünden sonra gelecek ilk gün

y. (yâhod biñ sene evvel, soñra olacag20.ları, illa yarın olacagları da) 59/20

[1]

yas is. ölüm veya felaketten doğan acı

y. (ve3.eğer bir kimse inadile , ve yas ile bunnardan birini geri4.atarsa) 82/3

[1]

yasag is. bir işin yapılmasına karşı olan yasal veya yasa dışı engel

y. (İmanı27.mızıñ her çeşit tefdişi yasag mı) 8/27

[1]

yasag ed- f. yapılmamasını istemek

y.-di (ki bu atalarımızı ve ölülerimizi yü-23.regden hulusane sevelim altıncı tembihiyle yasag ed-24.di bize adam öldürmeyi) 216/24, 217/6

y.-mez (fena deyi yasag edmez) 40/26

[3]

yasag et- f. yapılmamasını istemek

y.(d)-en (igdzadır bilmeye bu hırsızlığı4.yasag eden Allah gimdir) 8/4

y.(d)-er (ve bu cemaada Tevratı Şerifiñ[132]1.okumasını yasag eder) 132/1, 180/6, 185/3, 206/6, 208/9, 217/3

y.(d)-ergen (Bu üçüncü tembih açıgdan yasag edergen in15.sannara Rabbiniñ ismini ehdiadsız ve iytigadsız ağıza16.almayı) 188/14

y.(d)-erler idi (ki5.bunnarıñ nasihatlerini yasag ederler idi) 61/5

y.(d)-ib (bunun için Allah bu tembih ile nahag ve fe18.na iştahı yasag edib fenalıgıñ ta gökünü geser) 216/18

y.(d)-iyor (Bu gibi dualeriñ ibadetini yasag ediyor efendimiz İ5.sus bu gelamlar ile) 41/4, 217/7

y.(d)-iyorusa (Eğer İncili Şerif uzun dualeri yasag e26.diyorusa) 40/26

[13]

yasag ol- f. yasaklanmak

y.-an (izin verilmiş ameli10. yasag olan işden ayırt edemezler) 6/10, 40/28, 95/14, 210/5

y.-muş (ve Allaha verilen secdanın her çeşid yasag olmuş8.tarigini) 180/7, 181/2

[6]

yasak is. bir işin yapılmasına karşı olan yasal veya yasa dışı engel

y.(ğ)+ıyle (bugibi taksiratlı heragetlerin4.yasağıyle bu faziletler tariflenir) 205/4

[1]

yassag ed- f. yapılmamasını istemek

y.-di (ki bunnarın zigrini dahi Allahın kelamı yegbare yas7.sag eddi) 187/7

[1]

yassag et- f. yapılmamasını istemek

y.(d)-er (Ve dahi bu tembih yassag eder her nesneyi) 204/27

[1]

yaş is. ıslak

y. (ve fırgatlı şugul vagdın26.da gözlerden yaş agmaya) 38/26

[1]

yaş is. doğuştan beri geçen zaman

y.+ına (ve on igi yaşına girdigde, muallim sıvalleriyle, Yehudi22.lerin alimdar didasgaloslarını hecil eddi) 109/21

y.+ındaygen (ve otuz yaşındaygen, Beyigamberlerin [110]1.arasında ulu Beyigamber olan İoannisin elinden vabdis2.oldu) 109/26

[2]

yaşa- f. hayatını sürdürmek

y.-dığça (ve insan dünyada yaşadığça, günaha olan26.bu gibi meylini terg edemez) 53/25

y.-dığım (yani. halea cesedde26.yaşadığım hayatı) 84/26

y.-rım (Allahın oğluna olan iman ile ya27.şarım, ki beni sevdi) 84/27

y.-rız (yani bu Allahda yaşarız , ve gımlıda21.rız, ve varlığda bulunuruz) 33/20

y.-rgen (ki biz günahlar ile yaşargen , ve töbe edmezigen da) 178/27

y.-rlar (ve götülere gazebe verilece9.ğine umutları yog gibi yaşarlar) 175/9

y.-ya (ki her kim i13.nanırda buna helag olmaya, illa ebedi yaşaya) 119/13

y.-yalım (ki günah3.dan yana öldüğ, nasıl yaşayalım tegrar bu gü4.nahda) 165/3, 207/26

y.-yannar (hadda biz yeriñ17.yüzünde yaşayannar öylece sadagatile) 224/17

y.-yannardan (zi12.ra şu dünyâda yaşayannardan bir gimse seniñ huzu13.ruñda sadıg olamaz) 225/12

[11]

yayıgan- f. yıkanmak

y.-ır (yane. taamidde (vabdiste)19.görürüz, ki vicud suda yayıganır) 141/19

[1]

ye- f. ağızda çiğneyerek yutmak

y.-digca (Zira bu egmeği yedigca , ve16.gâseyi icdigça) 146/15

y.-digleri (Yehudilerin bayramında gurban e6.dib yedigleri guzu) 68/6

y.-diler (yani cüm7.le pederlerimiz bir ruhani yemeg yediler) 73/7, 75/11

y.-meñ (emma hayır, 13.ve şer bilmeniñ ağacından yemeñ) 94/13

y.-meseñiz (eğer insan oğlunuñ5.cesetini yemeseñiz) 149/5

y.-meyeceğim (ta Allahın melekutinde (Badisahlığında)20.temam oluncyedeg ben artıg bundan yemeyeceğim) 146/20

y.-r (zira ılayıg olmayarag Hristozuñ13.tenini yeyen ve ganını içen, gendüye teyinunet yer 14.ve içer Rabbiniñ cesetini fehmedmemegile) 150/13

y.-rseniz (yani. gay23.gı gün yerseniz bu meyivadan, ölümüle befadede24.cegsiniz) 94/23, 148/26

y.-rseñiz (yani18.gaygı gün yerseñiz bu meyivadan ölecegsiñiz) 96(1)/18

y.-yeceg (ve buna ne19.para, ne yeyeceg) 209/19

y.-yen (Zira rabbi der. “tenimi yeyen, ve gal7.nımı içen bende galır, ve ben. de onda galırım) 148/16, 150/13

y.-yib (ve ördi günnerinde ömürün 24.zahmetlerine cüzi feraglanma için ruhsad veriliyorusa25.yeyib içmeye) 195/25

y.-yiñ (ki alıñ ve yeyiñ bu benim tenimdir) 146/11

[16]

yed- f. bir gereksinimi karşılayacak nitelikte olmak

y.-iği (ve yardım ede gücü yediği gadar aziz geli14.sada Ruhani hüzzetleri icra eden zerrü babazlara) 194/13

[1]

yedi sf. altıdan sonra gelen sayının adı

y. (Sadıg gö14.rünen dahi günde yedi defa yığılır) 48/14, 62/17, 138/6, 143/1, 155/22

[5]

yedinci sf. yedi sayısının sıra sıfatı

y. (Yedinci isbadda budur) 69/17, 139/6, 168/6, 192/2, 192/3, 206/5, 216/26

y.+si(Yedincisi. Allah cümleden alimdardır) 24/12, 81/6, 189/22

[10]

yediş- f. ulaşmak, ermek

y.-di (ve anlerin sözleri28.dünyanın ta nihayedlerine yedişdi) 69/28

[1]

yegbare zrf. tek parça

y. (Tasalar ve muşagadlar,15.ve derdli akabeler yegbare fesadlandırıdılar)
96(1)/15, 97/8, 124/27, 180/23, 187/6

[5]

yelt- f. iletmek

y.-eler (yani bili4.riz, ki Allahı sevennere cemiy işler eyiliğe yelteler) 36/4

[1]

yemeg is. yiyecek şey

y. (yani cüm7.le pederlerimiz bir ruhani yemeg yediler) 73/7, 162/4

y.+den (biz insannara vermeyle ve yüreglerimizi yemegden14.ve ferahdan
doldurmayle) 34/13

y.+e (yani hec mohdac19.olmayacaglar ne yemege, ne içmege, ne geymege)
160/19

y.+lerden (negadar adamlar oruc dutarlar, ve bazı yeme27.glerden perhiz
ederler) 181/27, 181/29

y.+lere (ve bu illetleri agıla tabi eddirir. yemeglere26.sabr edmeg, eyidir)
190/25

y.+leri (yâhod yemegleri değışmeg değıldir) 182/1

y.+lerin (ki28.bu azgınnıg çeşid ve semiz yemeglerin guvvetinde29.zabd
olmadıgınca canı ehmallığa çeger) 190/28

[9]

yemin is. (< Ar. yemîn) Tanrı'yı tanık göstererek bir olay doğrulama

y. (ve üçüncüsü.hacan adil ve Kitaba mutabıg8.högüm bizden yemin ister ol
işler icin) 188/8, 188/10

y.+dır (her mü6.cadelenin tügenmesi yemindir) 188/6

y.+neri (Allahıñ28.gorgulu ismini ağızlarında gecirereg söylerler bu ye29.minneri. vaallah ! incil hagğı için!) 186/29

y.+nerinde (ve soñra yemin18.nerinde ber yarar olmayıb hagtaaleye bir tarigden yana19.buğuz ederler) 186/18

[5]

yemin ed- f. (Ar. yemīn+ T. et-) ant içmek (krş. yemin et-)

y.-di (rabbi yemin eddi,8.ve peşiman olmayıcag) 230/7

y.-digleri (ki bu Allahı şaad gorlar yemin eddi20.gleri vagidde) 186/20

[2]

yemin et- f. (Ar. yemīn+ T. et-) ant içmek

y.(d)-en (tırban gireceg ismime yemin eden gimseniñ23.evine) 186/22

y.(d)-erler (yâhod17.bazı defa gerceg içinde yemin ederler) 186/17, 187/3

[3]

yen- f. üstün gelmek

y.-ici (Bu yenici gayideyi) 120/10

[1]

yen- f. yemek işine konu olmak

y.-ir idi (emma bu guzu ne tarigile yeniridi tafsiiyeyle mestur17.dur Tevratıñ huruç belgesinde) 142/16

[1]

yeñ- f. üstün gelmek (krş. yen-)

y.-di (ki ölümü yeñdi.14.gerceg helas edici gibi) 120/13

y.-diler (Derahumlu Allahıñ bu helas edici tedbiri ar 6.zulanan feyili edmedi insana teniñ işdiagleri akılı 7.yeñdiler) 95/7

y.-meye (ki asıl Hristiannar cahd ederler ilehi nametdi16.len illedlerini högm edmeye, günahı yeñmeye) 134/16

[3]

yeni sf. en son edinilen; gıcır (krş. yeñi)

y. (ki bitün dünyâda rumca lisanını bilen¹⁵.Orthodoksos dindaşlarımız bu yeni kitablarında ogusunnar) [ks]/15, 57/15, 75/15, 97/8, 142/14, 176/18, 232/17

[7]

yeñi sf. en son edinilen; gıcır

y.+sinden (yâhod esgi egonaya yeñi¹⁰.sinden ziade ibaded ederler) 184/10

[1]

yeñil- f. kaybetmek

y.-meib (ve hec yeñilmeib bu ömürlerinida rahad ge²².çirsinler) [ks]/21

[1]

yeñilme is. yenilmek işi

y.+ylen (hadda bunnardan yeñilme-5.ylen umudsuzluğun çırgafına düşmeyelim) 226/5

[1]

yer is. bulunulan mevki

y. (ki ondan soñra götülügleriñ²¹.feyli yüreglerinde yer bula) 6/21, 97/15, 102/24, 113/25, 122/29, 124/19

y.+da (İnsanîñ²⁸.yığılmasında, yerda beddualendi Allahdan) 96(1)/28

y.+de (Netice her yerde, ve her zaman diniñ tarifi vabdi¹⁸.smadan evvel olur udu) 2/17, 17/10, 21/16, 21/25, 24/24, 40/1, 47/21, 69/22, 102/22, 132/16, 132/17, 167/24, 180/4, 183/15, 184/11, 187/10, 199/19, 207/22, 208/18, 222/6, 222/21, 222/22, 234/11

y.+den (Şerif gitabda okuruz, gi ten yerden yaradıldı) 32/11, 102/22

y.+e (Vicut ilen olan sec⁶.da sağ el ile yüze Sdavrosu resim edmeden, ve yere düş⁷.meden) 38/6, 40/20, 41/20, 74/16, 90/11, 93/19, 94/21, 112/13, 122/17, 123/1, 137/29, 168/2, 182/6, 182/21, 186/16, 203/4

y.+i (Anca bu gibi fikiriñ heç bir yeri yogdur) 21/1, 29/25, 33/2, 33/27, 44/2, 56/9, 69/22, 80/15, 93/22, 173/3

y.+imize (ve o taksidimizden 1814: senesinde yerimi24.ze geri geldiğimiz gibi) m/24

y.+iñ (Yeriñ yüzünde seyirtleri var idi) 12/15, 28/4, 28/13, 29/29, 30/1, 31/2, 31/29, 46/26, 76/6, 79/8, 87/22, 92/13, 97/15, 97/16,102/1, 102/26, 103/1, 103/19, 105/15, 129/13, 130/17, 167/24, 224/16, 229/13

y.+inde (ki bu gidab insanıñ mihnetini çoğ16.yerinde zigr edereg fizah eder bu gelamlar ile) 46/16, 135/20

y.+ine (ve bundan soñ19.rada nihaetsiz ömürüñda cefalı yerine götürürler) m/19, 96(1)/3, 124/16, 142/14, 142/27, 145/5, 163/4, 209/11, 210/29

y.+ini (ve o eyiligleriñ yerini mavrullug, 14.azgınlıg, nevsanied, teniñ fena heragetleri) m/13

y.+lerde (ve ibadet vagıtlarında ge10.rek تنها yerlerde) 38/10, 43/20, 91/8,

y.+lerden (ki insan oğlu me9.layiglerini göndürüb högm eddiği yerlerden cemiy fid10.neleri) 78/9

y.+lere (ve bu tarife mohdac olannarı o yerlere[4]1.biriktirib hafdalar ile, ve aylar ile, ve yıllar ile diniñ2.tarifini ederler idi) 3/29, 43/22, 77/12, 206/4

y.+leri (ve bu bağlantı4.dan çoğ tefdiş yerleri doğar) 9/4

y.+lerinden (ve gögleriñ guvvedleri yerlerinden oynayacaglar) 123/2

yereas is. Yun. rahip

y+lar (Çüngi ah4.di adig gavlince, Badişahlar, ve Yereaslar, ve Beyi5.gamberler mesh olunurlar idi) 108/4

y+sın (yani. sen Melhisedegin tarigi üzere ebedan Yereassın) 108/23

[2]

yerleş- f. yerinde sabit olmak

y.-ir (daha gavi yerleşir akıla) 141/5

y.-miş (ki agıla yerleşmiş bulunur ya fena19.alışmadan) 179/18

y.-se (Zira eğer imanımızıñ temelli19.bilgisi bunnara da tariflense, ve agıllarına gereği gibi20.yerleşse) 6/20

y.-siñ (ve bu tembih adamıñ aglına daha eyi yer15.leşsiñ deyi) 94/15

[4]

yerleşdir- f. yerleşmesini sağlamak

y.-irler idi (İlla bu gibi tarifi mücerretlerden belleyib Hri20.stiannarıñ yüreklerine yerleşdirirler idi) 8/20

y.-meye (Anca diğneyenner2.faydalanmaya, ve bu günahıñ gorgusunu yürekle3.rine yerleşdirmeye) 8/3

y.-mezse (Ve hergim bu eyi temele15.yerleşdirmezsa, o Hristianıñ fazilet binası çürüg olub16. dayima sallanacag) 5/15

[3]

yerleştir- f. yerleşmesini sağlamak

y.-meli (Her bir Hri15.stian aglına bunu yerleştirmeli) 54/15

[1]

yermenos is. öğretmen

y.+tan (ve Eksomologitarion rahmetli Agios Ankiras kur se 3.rafimden, ve faziletli didasgalosum kur Yermanostan) [K1]/3

[1]

yer yüzü is. dünya

y. (Yâhod yer yüzü için ederiz iba24.detli şügürü yaradıcıya) 36/23, 46/23

y.+nde (semavi Beder şaade29.dlig eddi muvahid oğlu için, ki yer yüzünde hela- [87]1.slığımızıñ, ve ezadlığımızıñ işini tegmil eddi) 86/29, 121/10, 122/8, 140/10, 164/9, 168/9, 228/5

y.+nü (ve zulümdan doldu, ve gördü Allah yer yü25.zünü, ki fesatlanmış idi) 46/25

y.+nün (yani yer yü8.zünün cemiy Milletleri seniñ züriedin ile beregetle9.neceglar) 58/8, 76/5

[12]

yesir is. (< Ar. esīr) tutsak

y.+leriñ (ki aslı olmayarag2.hasta haneleri, yetim haneleri, ve yesirleriñ ezatlığın3.ad edereg rast geleninden yardım isterler) 212/2

y.+liğē (Akılı alır, zira her fikiri Me20.sihe itaad edmeg için yesirliğē çeger) 84/20

y.+liği (gü26.nahıñ, teniñ, beçareliğiñ, garanlığiñ, cahilliğiñ,27.yesirliği, ve ölümüñ geyfiyeti tabir eder) 96(1)/27

y.+liğinden (Mısırlılarıñ22.yesirliğinden helas oldugları için) 142/22

[4]

yesir ed- f. (Ar. esīr+T. ed-) tutsak etmek (krş. yesir et-)

y.-di (hristianniñ gamşısı Anadoluyu yesir eddi) 77/19

[1]

yesir et- f. (Ar. esīr+T. et-) tutsak etmek

y.(d)-erler (. yâhod cebr ilen yesir ederler serbes olannarı) 209/4

[1]

yesir ol- f. (Ar. esīr+T. ol-) tutsak olmak

y.-acag (gendi ille18.dlerine yesir olacag) 94/18

y.-ub (ki fani dünyâ10.nıñ aldadıcı sefalarından yesir olub illetlerden11.dumannandığ) 224/10

[2]

yessir is.(Ar. esīr) tutsak

y.+iz (Ve Abosolosuñ dediği gibi günahıñ altında25.yessiriz) 53/25

y.+leriñ (ve yessirleriñ 25.ezad olmalarına)

[2]

yetig sf. yetişmiş, erişmiş, yeterince

y. (emma onnardan da peg az bulunur hristian lisanını ağ15.nayanlar ve ağnayanları da, yetig ağnamazlar) [Th2.]/15, i/7, [K1.]/6, [ks]/19, 11/4, 14/16, 20/6, 24/28, 27/12, 53/14, 53/19, 58/24, 58/25, 116/25, 148/28, 160/10, 162/12, 217/27, 222/23, 223/11

y.+liği (ve gemaletē3.göre her biriñize lazım olan kâmilliği ve yetigliği) s/3

[21]

yetim is. (< Ar. yetīm) babası ölmüş çocuk

y.+lerin (pecareleriñ, fagırla7.rıñ, yetimlerin, ve dul garılarıñ hıvz olmalarına) 191/7

[1]

yetim hane is. (Ar. yetīm+Far. ḥāne) yetim çocukların barındığı yer

y.+leri (ki aslı olmayarag2.hasta haneleri, yetim haneleri, ve yesirleriñ ezatlığın3.ad edereg rast geleninden yardım isterler) 212/2

[1]

yetiş-

1. f. yetmek, yeter olmak

y.-eceğine (hristiannara cüzi bir faydada ben edeyim guvvetimiñ 7.yetişeceğine göre) [Th2.]/7

y.-ir (fagad15.aziz vabdisma yetişir zannederler) 1/15, 3/7, 8/22, 13/1, 178/11

y.-ir idi (illa yetişir idi insana verilen akıl her26.bir ademi doğru yola gulauzlamaya) 11/25

2. f. vaktinde bulunmak

y.-miylen (Yâ güllü şeye gadir olan Allah ! geceniñ bu saatına13.yetişmiylen ilehi gaderiñ vasıtasıyla) 227/13

y.-meyeceg (insana olan muhabbediñ üzere igdizaları10.mıza yetişmeyeceg misiñ) 223/10

[9]

yetişeme- *f.* yetememek

y.-ye (ve olgun size ańsızıñ yetişmeye) 191/8

y.-yız (Zira biz selefil zikir gi19.bi, fagad gendi aglımızile buna yetişmeyiz) 82/19

[2]

yevmiye *is.* (< Ar. yevmiyye) gündelik

y. (yevmiye egmegimizi bize bugün ver) 222/8

[1]

yeygan- *f.* yıkanmak

y.-ır (Hristoza iman edeniñ canı günahlardan12.yeyganır paglenir bu Hristozuñ ganı ile) 143/12

y.-ırgen (Taamid (Vabdisma) bir sırdır, ki bunda ten suyle11.yeyganırgen) 143/11

[2]

yeyigan- *f.* yıkanmak

y.-madı (helaslığa umud edemez, yog yalıñız su26.ya batıb yeyiganmadı için) 144/26

[1]

yeyika- *f.* yıkamak

y.-maya (Yisus Hristozuñ ganı ne gadar daha ziade19.gadir olur günahlarımızıñ can lekelerini yeyikamaya) 67/19

[1]

yeykan-- *f.* yıkamak

y.-ib (yüregden, ki ruhıl gudüsün nâmetiile can21.günahlardan yeykanıb paglenir)
141/21

[1]

yeynil- f. hafiflemek

y.-meyecegısa (eğer da heç bir vakıdda9.yeynilmeyecegısa, ve ezilmeyecegısa)74/9

[1]

yıgıl- f. yıkma işi yapılmak

y.-dığı (ve ivyaleriñ vası14.tası ile çabalarlar bu İnsannarı gendileriñ yığıldı15.ğı
peçare hale çekmeye) 89/15

y.-ır (Sadıg gö14.rünen dahi günde yedi defa yığılır) 48/14, 53/24

[3]

yıgılma is. yıkılmak işi, çöküş

y.+lerine (ve eñ parlag cumhur-[46]1.leriñ ve eñ üslublu högümleriñ yıgılmalarına,
ve2.gayıb olmalarine) 46/1

y.+nıñ (İnsanıñ böyle25.halini şerif kitab çoğ taraflarında, yıgılmanıñ, gü26.nahıñ,
teniñ) 96(1)/25

y.+sında (İnsanıñ28.yıgılmasında, yerda beddualendi Allahdan) 96(1)/28

[3]

yıkıl- f. yıkma işi yapılmak

y.-an (Zira yâ Rabbi!Sen bilirsiñ tabietimiziñ günaha go-27.layı yıkılan zayıflığını)
225/27

y.-ib (Te15.hligesi aşigârdı. ki eñ böyüğ beçareliğe yıkılıb16.garg olacağıdı) 93/15

y.-masında (lakin semavi mi14.yencimiz Yisus istemedi insanıñ yıkılması

da birden in15.san gibi görüne yeriñ yüzünde) 105/14

[3]

yıl is. sene

y.+lar (ve bu tarife mohdac olannarı o yerlere[4]1.biriktirib hafdalar ile, ve aylar ile, ve yıllar ile diniñ2.tarifini ederler idi) 4/1

y.+larıñ (Emma sen dayı11.ma sensiñ, ve yıllarıñ tügenmeyeceğler) 22/11

[2]

yıldırım is. gök gürültüsü ve şimşekle görülen, hava ile yer arasındaki elektrik boşalması

y. (ve saldanat ile bulud içinde gelirken, gün17.doğudan çıkıp gün batıya gadar şavg veren yıldırım18.gibi) 123/17

[1]

yıldız is. ışıklı gök cismi

y.+lar (yıldızlar göğden yere düşecekler,2.ve göğleriñ guvvedleri yerlerinden oynamayacaklar) 123/1

y.+lara (ve bazıları güneşe , ve7.aya ,ve yıldızlara ,ve hayvannara , ve ağaclara , ve say8.rı fesadlı zatlara tabdılar) 19/7

y.+ları (Dördüncü günde3.gögdegi güneşi, ayı, ve yıldızları yaraddı ilg gün4.de yaradılan şavgdan) 30/3

[3]

yırd- f. parçalamak

y.-arlar idi (bunna27.rıñ edlerini kemiglere ve bağarsıglara gadar demir dırna28.kler ileen gazıyıp yırdarlar idi) 76/28

[1]

yıylan is. yılan

y. (Mısırıñ çölünde baggırdan yapılab dikilen9.yıylan ,o helas edicimiziñ tasfıriydi) 68/9

[1]

yigirmi beşinci sf. yirmi beş sayısının sıra sıfatı

y. (ki bu murafa için Kidabı28.mızıñ bu iginci beliğinde yigirmi beşinci rakamında29.yazdııdig) 160/28

[1]

yigirmi dokuzuncu sf. yirmi dokuz sayısının sıra sıfatı

y. (Selefil zigir oldu kidabımızıñ bu ikinci belgesi26.niñ yigirmi dokuzuncu ragamında) 152/26, 154/1

[2]

yilig is. iyilik

y.+ler (ki böyle2.yiligler bize fayda olacaglar) 221/2

[1]

yine zrf. bir kez daha

y. (ve ruhani hüzzmetle20.riniñ çoğluğundan, o sevdamız bu seneye gadar yine21. gerilendiydi) n/20, [ks]/11, 2/22, 3/5, 4/24, 14/3, 14/7, 26/16, 43/27, 45/18, 53/23, 56/15, 71/22, 77/17, 81/6, 96(1)/14, 105/20, 107/19, 119/14, 121/12, 121/15, 137/23, 138/25, 139/1, 139/6, 151/12, 153/11, 157/20, 221/26, 230/9, 234/24, 235/11, 235/17, 235/27

[34]

yit- f. yok olmak

y.-en (ve16.yabanda bitib yiten otlarıda besleyib donatıyorusa) 213/16

[1]

yog is. mevcut olmayan

y. (Buraya13.gadar tefdiş yog yalıñız izinnidir, illa bek igdi14.zalı da) 11/13, 12/29, 18/4, 20/15, 36/17, 48/13, 60/16, 116/27, 127/6, 131/16, 144/25, 151/6, 151/7, 154/12, 158/7, 173/24, 175/9, 182/21, 183/2, 184/24, 191/13, 193/7, 193/22, 194/16, 195/5, 195/9, 195/11, 195/19, 201/20, 202/13, 214/18, 215/28, 216/11, 219/16, 225/24, 230/21, 234/27, 235/12, 235/21

y.+dan (Ve bundan ağnaşılır,13.ki cemiysi yogdan var oldular. İmdi yogdan var olan) 17/13, 17/13, 26/8, 29/13, 158/29

y.+dur (Cümleye malim, ki insannarıñ arasında gulla2.nılan cemiş zanaatlardan bir zanaad yogdur) 1/2, 19/26, 20/18, 21/1, 23/18, 23/22, 26/6, 26/23, 27/2, 39/11, 43/3,

47/1, 47/1, 51/16, 71/1, 92/20, 118/29, 123/24, 157/9, 168/21, 174/13, 174/18, 177/2, 199/12, 205/19, 205/22, 212/25, 235/11

y.+igen (nomosları yogigen, gendi16.gendilerine nomosturlar) 169/15

y.+luğu (illa22.varlığı gendisindendir, ve bunun yogluğu mimginsizdir) 20/22

y.+lığundan (beg tasala2.nıridig, ki bunnarın yogluğundan ömrünüze, ve ca3.nıñıza ne gadar zarar olduğu görünürdü) m/2

y.+sa (İmanı27.mızıñ her çeşit tefdişi yasag mı, yogsa tefdişe mohda28.c işleri da var mı) 8/27, 61/25, 165/4, 212/25

y.+udu (Allahdan15.gayrı bir zad yog udu) 29/15

[80]

yogarı zrf. üst taraf

y. (ki ibaded vagıdlarında29.ellerini yogarı galdırıp ibadetlerini Allaha sunalar) 193/29

y.+da (Lakin çüñgi Allah yogarıda isbad olduğu5.gibi tensiz ve gerestesizdir) 31/4, 37/4, 48/18, 48/21, 49/14, 52/12, 53/9, 56/6, 66/24, 70/22, 82/11, 167/24, 179/15, 191/15, 203/5

y.+dandır (ve her hibeyi kâmile yogarıdandır, nurların25.pederinden ener) 219/24

[17]

yog ed- f. ortadan kaldırmak (krş. yog et-)

y.-meg idi (cemiy govalayıcıların asıl niyeti bu Aziz eg8.glisianın sahiliğini yerin yüzünden yog edmeg idi) 79/8

[1]

yog et- f. ortadan kaldırmak

y.(d)-er (Hristos yılanın20.başını ezer, hacan günahı siler, ve gâfirliği yog eder) 64/20

[1]

yog ol- f. ortadan kalkmak

y.-urlar idi (cemiyy mahlugatlar bir tagigede15.yog olurlar idi) 33/15

[1]

yol is. insan ve hayvanların geçmesi için açılmış yürümeye uygun yer

y. (ve cümleye bu gadar13.bir dar ve cefalı yol görünürken) 9/13, 121/1

y.+a (illa yetişir idi insana verilen ağıl her26.bir ademi doğru yola gulauzlamaya) 11/26, 219/17,

y.+culug (Bunun için bu ömür misafirhane,2.yolculug, seyir yeri) 44/2

y.+dan (o za2.man doğru yoldan sapar) 93/2, 151/20, 177/1, 223/17

y.+dur (Beyigamber kelimı bi3.ze beg selamed yoldur) 180/3

y.+larda (bazı ibaded hanelerde, bazı5.evlerde, ve bazı da yollarda) 2/5, 203/23

y.+ları (Zira Allahıñ şeraadları tefdiş ilen24.ağnaşılmaz, ve yolları tefahusile bulunmazlar) 60/24

y.+u (ki bunnarıñ24.guvveti zorladdı bu gadar sayısız Milletleri ataların25.dan bulduqları bol ve geniş yolu bragmaya) 9/25, 105/15

y.+u idi (evvelki a16.zimedi hagirliğılen yollu idi) 121/16, 131/8

y.+umuzdan (ve bizi helaslı yolumuzdan azdırıyor) 224/11

y.+una (bu tembihleri peg aziz olmayile insanı gâmilliğıñ10.doğru yoluna gulavuzlarlar) 60/10, 74/18

y.+undan (ve gendini13.helaslığın yolundan meks eder) 165/13, 172/15

y.+unu (Rabbiniñ yolunu vacibi ü15.zere öğrenmedikleridir) 6/14, 10/3, 44/8, 46/26, 67/27, 110/28, 157/17, 200/8, 224/4

[31]

yoldaş is. aynı amaç için aynı yolda giden

y.+ları (bunnarıñ yolda14.şları da, ve götülügleri da artacag ruzı mahşer ya15.klaşdıgca) 78/14

[1]

yörü- f. gelmek

y.-r (ki böyle yüz çevirmesin12.den agabınca cemiy götülügler o fakir insana yörür) 98/12, 157/17

[2]

yud- f. ağızda bulunan bir şeyi yutağa geçirmek

y.-ayım (Zira hasımınız19.Şeytan nağara çegen aslan gibi dolaşib kimi yudayım20.deyi arar) 89/19

[1]

yuga is. yukarı, üste

y.+ya (Yalancı meseblere[11]1.maksustur teftişden gorgmag, ki tefdiş ile yugaya çı2.garlar) 11/1

[1]

yumrug is. parmakların kapanmasıyla elin aldığı biçim

y. (yani. igi adam maksus iddahıyı2.lan biri birine ölüme gadar ceygleşmeg, yumrug ile3.ceyg etmeg) 203/2

[1]

yumşad- f. yumuşak hale getirmek

y.-ır (ve buna çeşid tarigler verir günahdan18.geri dönmeye, zamirini tebredir, ve yüreğini yumşadır) 127/18

[1]

yügled- f. yükleme işini yaptırmak

y.-enner (ve bu fagirlara ağır salyâneleri yügledenner) 204/24

y.-mesinner (versinner bunnara 28.garer üzere gecimlerine igdiza edenneri, ve ağır zahmet29.ler ile yügledmesinner bunnarı) 200/29

[2]

yüglen- f. üzerine almak

y.-miş (Dayıma götölüğe meyilli, ve günahlardan yüğlen²⁹.miş bulunur) 47/29

[1]

yükseg is.çok, derin

y. (Baulosuñ yükseg [85]1.elmine göre) 84/28

[1]

yüreg is. kalp, gönül (krş. yürek)

y. (bu dünyâdada dayıma yüreg ferahlığında, ve helas²⁰.edici Yisus Hristos efendimiziñ nazarında bulunurlar) p/19, r/2, 38/20, 38/22, 39/28, 41/16, 41/24, 64/26, 82/15, 96(1)/11, 110/25, 112/20, 155/1, 184/21, 194/16, 198/3, 219/27

y.+de (Bu¹³.hal yüregde gadim bulunan bir guvvedden olmag ge¹⁴.reg, ve bundan ganarız) 19/13, 174/1

y.+den (Batın, ve aşgar, yani²⁶.yüregden ve vicudden) 37/26, 38/15, 41/11, 41/16, 60/11, 119/1, 137/22, 141/20, 147/24, 184/25, 189/10, 215/12, 215/15, 217/2, 221/3

y.+iñ (tegmil arzulusu, ve yüregiñ sevdiği zatlarıñ eñ²⁸.azim sevgülüsü odur bu gelam üzere) 188/27

y.+leri (bu²².dünyâda da bitün ömürlerinde yüregleri derdli, ve bi²³.huzur, ve sigletli vagıtlarında hag taalenin her ce²⁴.şid merhametinden) p/22, 23/27, 123/23, 140/3, 152/9

y.+lerimizi (Zira¹².dayıma eyilig ediyor göğden yağmurları ve meyvadar va¹³.gitleri biz insannara vermeyle ve yüreglerimizi yemegden¹⁴.ve ferahdan doldurmayle) 34/13, 223/27

y.+lerimiziñ (ve Aziz Ruh ile yüreglerimiziñ derüninde ya baba de-4.yi çağırır) 223/3

y.+lerinde (Ebi¹³.gobosumuz gelib bir kitab türgcaya tercüma olub¹⁴.basmaya verilmesini reca edereg igi seneden beri yüreg¹⁵.lerinde olan herareti) o/15, 6/21, 40/29

y.+leriñ (ve yüregleriñ eyiliğe olan meyili ol ilg ya⁸.raniñ yeni başlamasından) 97/7, 188/12

y.+leriñe (inşallah aziz dua24.leriñizilen okuyacag papazlarında, ve Laygoslarıñda 25.yüregleriñe ferah, ve agıllarına şavg girib) i/25

y.+lerine (cemiy Anadolu Hristiannarı6.na memfaad olmasına sebep olmag icin yüreglerine bir7.azim herared düşmegile çoğ taraflara meddublar) o/6, 8/3, 8/20

y.+lerini (ve iykatlu Hristiannarıñ yüre14.glerini imanıñ üzerine gavilendirsın) 14/14

y.+leriniñ (ve yüregleriniñ sertliğı üzere insafsız incidmesinner) 201/4

y.+lilig (ve5.hulusane gonuşmag, mazlımlıg, zulümlara sabred6.meg, geniş yüreklilig) 205/6

y.+liliği (ve serd yüregliliği terg9.edmeliyiz) 51/8

y.+siz (emma diniñ ibadeti, yüregsiz ibadet olmag mimgin değil) 38/21

[57]

yürek is. kalp, gönül

y.(ğ)+e (yâni Allah gendisi cümlesine şavg3.olacag, ve yüreğe sevinc ve ferah, ve gözlere haz, gu4.laglara zevg) 162/3

y.(ğ)+i (ve heyibe14.dliglerini düşündüğde, yüreği barçalanır) 76/14, 84/22, 177/20, 215/28, 227/16

y.(ğ)+ile (illa hemi yüreğileda ar-13.zulamayalım) 216/12

y.(ğ)+imiz (o zaman yüreğimiz mücerred12.heraretleneceg bir acayib muhabbet ile) 38/11

y.(ğ)+imizde (ve27.gayreti, ve yüreğimizde bunca seneden beri begleyen sev28.da bizi gayretlendirirgen) [ks]/27, 19/24, 221/14

y.(ğ)+imizden (lagin yüreğimizden o gayretiñ sevdası hec egsilmedi) n/7, 23/6, 216/26

y.(ğ)+imiziñ (taacüb17.eddig, ve hec şübbemiz galmadı yüreğimiziñ arzusu18.üzere Allahıñ da muratı aliesi olduğuna) o/17, 37/11, 40/24, 140/24, 183/12

y.(ğ)+iñ (ve yüreğñ ezberlerini şefa'at eder) 23/28, 37/26, 38/16, 38/18, 38/23, 38/25, 40/27, 42/5, 91/25, 176/13, 181/15, 205/7, 220/4

y.(ğ)+inde (dedi agılsız adam¹⁸.yüreğinde, Allah yogdur) 20/18, 139/17, 168/19, 215/28

y.(ğ)+inden (yegbare silinmedi yüreğinden) 97/8, 124/7

y.(ğ)+iñden (yâni. seveceg².siñ Rabbi Allahıñ bitün yüreğñden, ve bitün³.canıñdan, ve bitün aglıñdan) 189/2

y.(ğ)+ine (Allahıñ ağ⁶.zından tariflenen dindarlıg ve faziled her bir insanıñ⁷.yüreğine yazılmışiken insannarıñ Museebliğı) 72/7, 72/12, 167/15, 174/15, 184/26

y.(ğ)+ini (ki iman insanıñ aglını,¹⁹.ve yüreğini da zabd eder) 84/19, 127/18

y.(ğ)+iniñ (mimkini yogdur yüreğ²⁷.niñ arzusunu gandır) 19/27, 58/23, 144/20, 207/12

[50]

yürü- f. ilerlemek, gitmek

y.-rgen (Ne kadar daha ziade ces⁸.sared verir dindar adamlara faziletiñ yolunu yürür⁹.gen) 44/9

y.-yelim (had⁴.da bu ömürüñ yolunu meksiz yürüelim) 224/4

y.-meye (Bu şübbesizliğı kazanmayan Hristiana, mimgin³.değildir bitün ömüründe faziletiñ yolunu yürüme⁴.ye) 10/4

[3]

yüz is. çehre

y. (yani biz cümlemiz perdesiz yüz i²⁶.le rabbiniñ ziğinetini Ayine içinde seyirlenereg ta o tasfire²⁷.resimleniriz) 73/25, 201/14

y.+de (ki bu maneniñ sahihliğı değil yüz²⁰.de görünen heragedlerde aranılsıñ) 110/20

y.+e (Vicut ilen olan sec⁶.da sağ el ile yüze Sdavrosu resim edmeden) 38/6

y.+lerine (ve merhamedsizliğı yüzlerine vura13.rag cehr edeceg) 124/12

y.+ünden (Fugaraların yüzünden gendi12.ne eddigleri zulmü) 124/12, 124/14, 127/7

y.+üne (yani bu14.nuñ yüzüne ömürüñ nefesini üfürdü) 32/14, 214/23

[10]

yüz is.yüzey

y. (bu azgın tariglerden made daha çoğ26.fesad çeşitler bulunur dünyâ yüzünde azgın adam-[203]1.lardan icad olunmuş) 202/26

[1]

yüz- f. su içinde ilerlemek

y.-erlerse (derin sulara yüzerlerse ömür2.lerine tehlike acıg görünürgen) 206/1

[1]

yüz çevir- f. gösterdiği ilgiyi kesmek

y.-mesi (İm10.di Allahıñ bu gibi yüz çevirmesi insana eñ cetin e11.zabdır) 98/10

y.-mesinden (ve daha cetini bu, ki böyle yüz çevirmesin12.den agabınca cemiy götülügler o fakir insana yörür) 98/12

[2]

yüz doguzuncu sf. yüz dokuz sayısının sıra sıfatı

y. (Sanien Davud Beyigamber yüz doguzuncu psalmosta[230]1.az cevap söyler Melhisedeg icin) 229/20, 232/10

[2]

yüz üçüncü sf. yüz üç sayısının sıra sıfatı

y. (Bunu15. göstürür yüz üçüncü psalmosuñ bitünü da) 34/15

[1]

yüz yüze zrf. karşı karşıya

y. (Zira o zaman Allahı yüz yüze göreceğiz) 85/2, 161/11

[2]

Z

zabd is. (< Ar. zabt) zor kullanarak ele geçirme

z+1 (yani. Muhabbet, sü25.rur, selamet, öfkeniñ zabdı, lütuf, ehsan, iman,26.hilmi, iffedir)128/25

[1]

zabunlan-f. güçsüzleşmek?

z.-dı (ve beyinamuzluglarımız için zabunlandı,7.salamımızıñ taziri onuñ üzerinde) 116/6

zad is. (<Ar. zāt) kişi

z. (İmdi yogdan var olan[18]1.zad varlığını mücerred başga bir gimseden aldı) 18/1, 18/6, 18/11, 20/26, 29/15, 32/5, 32/5, 71/1, 101/18, 141/17, 209/20

z.+dan (gi bu zat başga bir zaddan asılı değil) 20/21

z.+dır (Zira ruh bir sade ve gerestesiz zaddır) 23/10

z.+lar (yad29.Milletleriñ bu gurbannarı da hemen işared ederle-[68]1.ridi.görünen zadlar ilen) 68/1

z.+lara (ki bu insan her3.bir vech ile yapışmasın keresteli zadlara akılıñ za4.rarı ilen) 94/3, 94/5

z.+ları (ne şavga zadları biri bi21.rinden ferg edmeg için) 160/20

z.+larıñ (ki bunlarıñ vasıtalarıilen iman edene17.sırran nâmeti verir geresteli, ve gözüen zadlarıñ al18.tında) 140/17, 174/19

z.+larını (ve ködülüğü bu4.nuñ peg eyi zadlarını fenalığa gullandıgsa) 96(2)/4

[20]

zagın sf. azgın

z. (algın bunnarıñ cümlesi gadir olamıyorlar insanıñ10.zagın feylini) 46/10

[1]

zahir *sf.* belli

z. (Zira Allahın̄ helas getiren inayedi19.cümle ademlere zahir oldu) 134/19

z.+e (Zira sahi8.hi zahire gelinca)142/8

[2]

zahmed is. (< Ar. zaḥmet) güçlük (krş. zahmet)

z.+lerden (ve19.vicud çoğ zahmedlerden ve cefalardan, ve marazlar20.dan çürüyüb,
encam candan ayrılacag) 94/19

z.+lerine (ve siz 15. ruhani garındaşlarımıñ gayretine, ve zahmedlerine gü16. cüm yeddiği gadar) [Th1.]/15

z.+siz (Zira fagad iste8.mesiyle zahmedsiz gadirdir herşeyi yogdan var edmeye)

[3]

zahmet is. (< Ar. zaḥmet) güçlük

z.+e (ki tabiri mimkinsiz olan e25.yivazı alacaglarını görecekler iman için
çektikleri26.zahmete bedel) 122/26

z.+iñ (bir [i]l.ağır zahmetiñ altına daha girib) i/1

z.+ine (ve ruhanien birleşdirir Hristianı Hristos ilen imanıñ23.zahmetine gulauzlar)
127/23, 157/16, 165/1

z.+ler (ve ağır zahmet29.ler ile yügledmesinner bunnarı) 200/29, 204/22

z.+leri (ve ektiğiğiniz zahmetleri 6.grendigca ve bu esnalerde mesebsiz Loturanlarığ o7. yunlarını) [Th1.]/5, 44/14, 215/23

z.+lerine (ve ördi günnerinde ömürün 24.zahmetlerine cüzi feraglanma için ruhsad veriliyorsa25.yeyib içmeye) 195/24

z.+leriniñ (ve9.emegleriniñ zahmetleriniñ berekâtına ganaat ede) 213/9

[12]

zahre *is.* yemelik tahıl

z. (tükânlardan mal, ve ambarlardan buğday, ve gılar-[210]1.lardan zahre , ve dalyannardan balıg) 210/1

[1]

zam is. (< Ar. zemm) yerme

z. (bu Aziz Ruh için oğul19.dan da gaynar deyi zam eddiler) 126/19

z.+lar (Bazı17.tenziller, ve zamlar, ve tebdilligler eddim kitabıñ çoğ 18.taraflarında) i/17, p/4

z.+larına (bu zamlarına zıd çoğ20.cevaba mohdac değiliz biz Anadolu kelisanıñ ev21.ladları) 126/19

[4]

zaman is. (<Ar. zamān) süre

z. (Netice her yerde, ve her zaman diniñ tarifi vabdi18.smadan evvel olur udu) 2/17, 2/29, 20/13, 38/19, 39/11, 48/19, 53/13, 54/25, 77/16, 84/7, 84/17, 85/2, 85/3, 88/2, 92/23, 92/24, 92/25, 99/8, 105/13, 105/24, 121/4, 121/9, 121/26, 123/15, 124/21, 152/13, 160/10, 161/14, 162/6, 163/4, 167/12, 173/14, 174/10, 191/3, 191/16, 193/2, 212/21, 229/7, 234/29, 234/29

z.+a (emma Yehudileriñ ozamanagadar iytiyar13.eddiği Aaronuñ ayini ve tarigi üzere değil) 232/12

z.+da (Öğretirler idi20.her zamanda, ve her siñsilede Rabbi Allah fena adam21.ları su ile ve ateş ile nasıl gazeblendirdiğini) 4/20

z.+dan (ve27.o zamandan beri neredede hristiannar varısa) o/27

z.+ı (ki20.zamanı ve ismi bu gitabı oguyacaglara yazdığımız ge21.lamda mesturdur) 13/20

z.+nara (Velhasıl aziz ekklisamızı helas edici8.Yisus Hristos efendimiz temellendirdiğinden beri bu din9.taliminin ameli heç bragılmadıydı bu yağın zamanna10.ra gadar) 5/10

z.+narda (Evvel zamannarda daha sıh sıh nasihatler15.olur udu aziz Egglisalarda) 8/14, 106/1

[47]

zamir is. (< Ar. *zamīr*) içyüz

z. (Abosolos Bau17.losa zamir halini böyle bildiğinden dedi) 19/17, 140/2, 169/3, 174/18, 213/20

z.+i (Zira insanıñ zamiri, eyilig işlendi12.ğinde, sevinir) 19/11, 123/14, 140/2, 152/14, 167/12, 169/17, 170/14

z.+im (dayima zami5.rim bana davacıydı) [Th2.]/5, [Th2.]/25

z.+imiz (dayi8.ma zamirimiz bize davacı olurudu) n/8

z.+imizi (hadda temizlesin zamirimizi batıl amellerden) 233/9

z.+iñ (İnsan zamiriñ sesine gulag vermeyib ilehi tembihiñ7.hilafına heraged eddigden soñra o ifdiharlı halind en eñ8.peçare hale düştü) 96(1)/6, 169/6, 172/8, 206/17

z.+inden (bu7.nuñ yanında vacıbdır, ki İnsan zamirinden gulauz8.lanıb eyi amelleri işleye) 167/7

z.+ini (gendi zamirini diggat ile tefdiş etsin) 6/24, 127/18, 167/9, 167/11

z.+iñizi (Hri2.stosuñ ganı ne gadar daha ziade pakleyeceg zamiriñi3.zi ölü amellerden) 117/3

z.+leriniñ (ve eyi amelleriniñ15.eyivazını zamirleriniñ rahatlığında bulurlar) 217/15

z.+siz (Allah yog deyen agılsız, ve zamirsiz a16.damlar var imiş David Beyigamberiñ dediğine göre) 20/15, 209/9

[29]

zamm ed- f. (Ar. *zemm*+T. *ed-*) yermek

z.-meye (Aziz Ruh için bu güfürü zamm edmeye) 127/5

[1]

zamm et- f. (Ar. *zemm*+T. *ed-*) yermek

z.(d)-ereg (yâ28.ni, recamıza bu gelamı zamm edereg) 220/28

[1]

zan is. (< Ar. zann) sanı

z.+nıma (Zannıma göre dünyânın bu belgesinde bulunan hri21.stian gullarınıza)
i/20

[1]

zanaad is. (Ar. şinā'at) el ustalığı isteyen işler (krş. zanaat)

z. (Cümleye malim, ki insannarın arasında gulla2.nılan cemiy zanaatlardan bir
zanaad yogdur) 1/2

[1]

zanaat is. (< Ar. şinā'at) el ustalığı isteyen işler

z.+ı (Ve kendileri da zanaatı öğrenib, o tarik ilen usta oldu10.lar) 1/9

z.+ına (ve hemi egonalara olan secdamız tahda8.lara, ve boyalara, ve gisbete, ve
ustasınıñ zanaatına9.olmaz) 183/8

z.+lardan (Cümleye malim, ki insannarın arasında gulla2.nılan cemiy zanaatlardan)
1/2, 1/13

z.+larıñ (ve netice her bir çe6.şit gaba zanaatlarıñ dahi saabları ustalarına var7.dılar)
1/6

[5]

zann is. (Ar. zann) sanı

z. (Haşa! küfürdür bu zann) 141/2

[1]

zanned- f. (Ar. zann+ T. ed-) sanmak

z.-diğimizi (İlla6.gemlig zanneddiğimizi, gendimiz işleyoruz) 47/6

z.-meyle (ya ehmallig icin, yâhod yanlış böyle bir fı18.gir icin, yâni. zann edmeyle)
195/18

z.-memeli (Zann5.edmemeli bir gimsa, gi insan zorlanır eyiliği yâhod gö6.tülüğü
işlemeye) 24/5

z.-memeliyiz (Lakin zann15.edmemeliyiz, gi Allah isan gibi üfürdü) 32/15, 53/4

z.-mesiñ (Ve bir gimse zannedmesiñ, gi20.canımız ilehi tabietiñ bir parçasıdır)
32/19, 69/14, 166/13

z.-mesin (lakin bir kimsa zann edmesin) 140/23, 178/27

[10]

zannet- f. (Ar. zann+ T. et-) sanmak

z.(d)-er (Eyiliği zemm e23.der, ve götülüğü med eder. mazlımlığı gorgağlıg
zann24.eder) 170/14, 184/4

z.(d)-ereg (ve şu19.çeşid azizlig var zann edereg öyle beyihu20.de işlere sülug
ederler) 176/19

z.(d)-erler (fagad15.aziz vabdisma yetişir zannederler) 1/15, 176/13, 181/14, 195/8

z.(d)-erler idi (ve madennere sürgün olub bitün ömür17.lerinde çalışmayı
zannederler idi) 76/17

z.-mesiñ (lakin bun-3.dan ödürü, zannetmesiñ bir gimsa) 235/3

[9]

zann olun- f. (Ar. zann+ T. olun-) sanılmak

z.-ub (ki10.başgalarından Azizler zann olunub rağbetlensinner) 176/10

[1]

zan olun- f. (Ar. zann+ T. olun-) sanılmak

z.-abilir (ne-29.zaman doğdu;ne zaman öldü;ve bunuñ için zan[235]1.olunabilir)
235/1

[1]

zarar is. (<Ar. zarar) bir şeyin, bir olayın yol açtığı olumsuz sonuç, ziyan

z. (ve ca3.nıñıza ne gadar zrar olduğu görünürüdü) m/3, 60/12, 64/24, 100/16,
106/7, 195/26, 196/14, 213/24, 214/5

z.+dan (illa gücümüz yeddiği gal1.dar esirgeyelim bunu her zarardan) 202/11,
206/16

z.+lı (Evânıñ böyle mu24.halifeti bir zararlı örneğ oldu Adama) 95/24, 131/23, 133/1, 176/27, 179/20, 195/22, 206/19, 207/8

[19]

zarar gör- f. (Ar. zarar+ gör-) kötü sonuca uğramak

z.-medi (ve cemiy me25.guneti garg eden sularıñ dalgalarından heç zarar26.görmedi) 74/26

[1]

zat is. (< Ar. zāt) kişi (krş. zad)

z. (Al20.lahı gendimize bir eñ yüce, ve eñ tegmil zat hayal21.larız) 20/20, 20/21, 39/11, 212/17, 212/19

z.+ı (Bu zatı biz can tabir ederiz) 32/7, 209/2, 210/14, 212/20

z.+ıñ (yâ18.hod o zatıñ geri verilmesi mimginsiz ısa) 212/18

z.+ına (ki gabcılık zulmü çoğ türlüdür hacan bir17.gimse eliñ zatına göz diger) 208/17

z.+ından (ve zatından olan bitün a5.zizliğıyle hıvz olub gelen çoğ adetlerde var) 156/4

z.+ını (Aşgâre olan gapıcılık olur, hacan bir gimse22.başgasınıñ zatını zor ile gapar) 208/22, 210/23, 217/4

z.+lar (Zira çünğı cemiy var olan zatlar Allahdan aldılar var24.olmalarını) 20/23, 28/4

z.+lara (ve7.aya ,ve yıldızlara ,ve hayvannara , ve ağaclara , ve say8.rı fesadlı zatlara tabdılar Allah deyi) 19/8, 34/1, 209/21

z.+larda (ol dasiblar, ki bazı maslaatlarda, ya zatlarda3.zeyin sarf edereg) 176/2

z.+larıñ (Cannı zatlardıñ taraf17.larınıñ bu gibi biribirinden çekilmesi) 22/16, 33/5, 178/3, 188/27

z.+larında (dün22.ya zatlarında olan bağlantıyı, ve usuyeti ağnaya23.madığımızdan öyle görünür bize) 34/22

[26]

zavallı sf. acınacak durumda olan

z. (ve insan yüreg cenginiñ bir zavallı seyiri oldu) 96(1)/11

[1]

zayıf sf. (Ar. za'îf) dayanaklılığı olmayan

z. (ve cemiy insannar zayıf26.tabiyedden olmaylen) 39/25, 44/17, 49/3, 49/16, 52/8, 87/15, 95/18, 208/23, 218/21, 224/23

z.+dır (ilehi gelam insan 21.için çoğ yerde söyler, ki zayıfdır) 47/21

z.+ları (ve Allah dünyanıñ zayıfları secdi) 130/2

z.+lıgda (ve bu zayıflıgda bulunan in3.sannardan günahsız gim bulunabilir) 48/2, 160/1

z.+lıgdan (ve bu zayıflıgdan ağırlaşmış vicutleri daşı23.rız) 224/22

z.+larımıza (Ruh bizim zayı-18.flıglarımıza müsaade eder) 220/18

z.+lıglarına (ve ne gencligiñ zayıflıglarına, ve ne ihdiyarlı16.ğıñ emrazlarına mübdela olacaglar) 160/15

z.+lıglarını (ve dahi saburile çegelim bunnarıñ zayı7.flıglarını) 198/7

[18]

zayıflan- f. (Ar. za'îf+T. lan-) dayanaklılığı olmamak

z.-ıb (Zira akılıñ guvveti zayıflanıb9.şavgı söündü) 96(1)/8

z.-masına (ve igdizalıdır illetleriñ zayıflanma27.sına) 190/27, 191/1

[3]

zayıflandır- f. (Ar. za'îf+T. landır-) zayıf olmasına yol açmak

z.+dılar (ve bunlar da14.yine teni zayıflandırdılar) 96(1)/14

[1]

zayıflık is. (Ar. za'îf+T. lık) zayıf olma durumu

z.(ğ)+ı (İnsan tabiyetiniñ zayıflığı, ve bozgunnuğu ol derece22.isbatlı) 44/21, 166/18, 191/24

z.(ğ)+ımıza (bu sebep için merhametlü Allah zayıflı[192]1.ğımıza hörmet edereg) 192/1, 226/11

z.(ğ)+ımızı (ki15.güllü mahlugatları sen dedbir edersin azim elmin il16.le.guvvetlendirir zayıflığımızı) 224/16, 226/8

z.(ğ)+ından (hadda insan zayıflığından ku-10.dredsiz görünmeyelim bu mutlu meydanın cengine) 226/9

z.(ğ)+ını (Cümlesinden zi2.yade biz insannarın zayıflığını ve bozgunnuğunu isbad3.eden içirimizdeki ceygdir) 47/2, 56/19, 225/27

z.(ğ)+ının (insan zayıflığının igrarına, ve yardımımıza lazım4.olan isminiñ teklifine magsus bir heraretlü şügür5.ve niazdır) 38/3

[12]

zayi is. (Ar. zāyi‘) kaybolma, yitme

z. (Şimdiye kadar her ne söylediyse bu hususta, her bir in23.san zayi agıl olmadığça) 51/23, 195/7

[2]

zayi ol- f. (Ar. zāyi‘ T. ol-) kaybolmak

z.-masını (ki günahgerlerin zayi olmasını istemez illa günah19.hı terg edib hayadda olmasını ister) 151/18

z.-ur (o mal6.hlugat mücerred zayi olur) 22/16

z.-urlar (Yani onnar zayi olurlar, ve sen durursun) 22/8

[3]

zefglen- f. (Ar. zevk+T.len-) zevk duymak, hoşlanmak

z.-ir (yâhod aziz kelisanın öteden beri hıvz olub gelen bazı8.törelerini zefglenirler) 177/8, 224/23

[2]

zefk is. (< Ar. zevk) hoş giden bir şeyin insanda uyandırdığı duygu

z.+i (hayin', inatçı, müstegbir, zefki Allahdan17.ziade sevici) 125/16

[1]

zegâd is. (< Ar. zekât) zenginlerin mallarının kırkta birini fakirlere vermesini ön gören İslam'ın beş şartından biri

z. (yâhod hırsızlardan soyuldu[212]1.deyereg zegâd isterler) 212/1

[1]

zehir is. (<Far. zehr) vücuda girdiğinde canlıyı öldürebilen madde

z. (ya zehir ile, yâhod başka tarigile ö25.mrünü geserlersa) 202/24

z.+den (hadda zehir-[79]1.lenmeyelim öyle ölüm getirici zehirden) 79/1

z.+li (ve İnsanın dirli19.ğine eñ zararlı, ve eñ zehirli sebebdır) 206/19

[3]

zehirlen- f. (Far. zehr+T. len-) zehirleme işi

z.-meyelim (hadda zehir-[79]1.lenmeyelim öyle ölüm getirici zehirden) 79/1

[1]

zekâd is. (< Ar. zekât) zenginlerin mallarının kırkta birini fakirlere vermesini ön gören İslam'ın beş şartından biri

Cümlesinden ziade bu günde herbir hristian ha12.line ve vagdınagöre gendi varyiyetinden fugaralara zekâd13.tagsim ede) 194/12

[1]

zem is. (< Ar. zemm) yerme

z.+li (o zengin adamdan, ki alemin ya12.nında ismi zemli, hırsız, ve fena adamdır) 213/12

[1]

zeman is. (<Ar. zamān) süre (krş. zaman)

z. (bir21.gac zaman evvel çok Beyigamberlerden dürlü tarigle22.rile vaz olunsun dünyaya) 65/21, 69/18, 88/5, 88/9, 97/9, 137/28, 142/7

z.+da (ve29.tarifleriyle her bir zamanda böyle heyibedli rafazılar[78]1.Aziz egglisanın ciğerlerini daha ziade barçalarlar idi) 77/29

z.+de (ki sigled çekersiniz, irahadlıg vere ol zemande16.bizimilan beraber) 122/15

z.+ı (bunun için insanın ilg7.haliniñ zamanına altun zamanı (hrisus eon) tabir ed8.diler) 91/7

z.+ın (ne mimkin idi ta dün26.yanın evvelisinden beri bu gadar hesabsız zamanın mabe27.yininde bu gadar) 61/26, 104/22

z.+ına (bunun için insanın ilg7.haliniñ zamanına altun zamanı (hrisus eon) tabir ed8.diler) 91/7

z.+nar (ve az zemannar da13.hi geçinca, kidabı şerifiñ nagline göre) 97/12

z.+narda (ve Kelisayı tebdilsiz ve noksansız hıvz eyile29.diler cemiy zemannarda) 132/29

[15]

zemm is. (< Ar. zemm) yerme

z. (inayetsizlig, mavrullug ,vazifesizlig, zemm, fidnelig) 202/6

[1]

zemm et- f. (Ar. zemm+T. et-) yermek

z.(d)-er (Eyiliği zemm e23.der, ve götülüğü med eder. mazlımlığı gorgaglıg zann24.eder) 170/23

z.(d)-erlersa (ve bazı defa sayrılara ifdiralar örerlersa, zemm e5.derlersa) 196/5, 203/21

[3]

zemm olun- f. (Ar. zemm+T. olun-) yerilmek

z.-mamış (ve nasb olmuş6.gimse ibdida ömürü zemm olunmamış ola) 153/6

[1]

zengin sf. (< Far. sengīn) parası, malı çok olan; varlıklı

z. (ve alemin 11. yanında adı pag ola, o zengin adamdan) 213/11

z.+im (Yani deyorsun, ki zenginim, ve mal sahibı oldum) 51/15

z.+nig (İmdi ganilig, yâhod gıtlıg, ful 8. garelig, yâhod zenginnig, perüşanlīg) 34/18, 175/11

z.+niğ (ve zen 3. ginniğ olan azgın hızları için Kirâgilerde ve yortu 4. günlerinde dünyâvi işlerini terg edmezlersa) 195/3

[5]

zerrü is. (< Ar. zerre) çok küçük parça

z. (ve yardım ede gücü yediği kadar aziz geli 14. sada Ruhani hüzzetleri icra eden zerrü babazlara) 194/14

z.+yi (ve o tarigile fugarayı, ve 21. zerrüyi daha peçare ederler) 210/21

[2]

zeval is. (< Ar. zevāl) suç

z.+i (zevali olmayan Allahın celalini ze 25. vallu insanın, ve guşların) 174/24

z.+lu (zevali olmayan Allahın celalini ze 25. vallu insanın, ve guşların) 174/25

[2]

zevalluluk is. (< Ar. zevāl+T. luk) zavallı olma durumu

z.(ğ)+unu (anca hacan bir 14. adam Allahın indinde olan zevalluluğunu tanımaz) 84/14

[1]

zevg is. (Ar. zevk) hoş a giden bir şeyin insanda uyandırdığı duygu

z. (ve gözlere haz, gu 4. laglara zevg, işdaha lezed, cesete güzellig) 162/4

[1]

zevglen- f. (Ar. zevk+T. len-) zevk duymak, hoşlanmak

z.-irlersa (sayrıları zevglenir3.lersa, dünyânın batıl maslaatları için figirlenirler4.sa)
196/3

[1]

zeyid yağı is. yağ çeşidi

z. (ibnullah bu üç mesnedlere mesh2.olundu, değil cisimli zeyid yağı ile) 109/2

z.+ıyle (Euheleon bir şerif töredir ki bunda kelisanın Bapa11.zı hacan yağlar
hastayı zeyid yağıyle) 155/11

[2]

zeyin is. dikkat, özen

z. (ya zatlarda3.zeyin sarf edereg) 176/3

[1]

zeyin ver- f. dikkat etmek

z.-dikça (bunun için her bir İnsan3.zeyin verdikça, fehm edebilir) 62/3

z.-elim (İmdi ibdidaki haline zeyin vere22.lim) 70/22

z.-irsa (Ve14.daha ziade mütenebbi olur aziz kitabın çoğ tarafla15.rına zeyin
verirsa) 46/15

z.-meye (ve dahi19.gadir olduğadar diggad ede egglisada ogunan ako20.luthiaya
ve tesbihatlara zeyin vermeye) 193/20

z.-mayorlar (ki bu peçareliglerine zeyin vermeyor5.lar) 51/5

[5]

zeyn is. dikkat, özen (krş. zeyin)

z. (Bu husus için bu çeşid Rumca ki10.tablarnın çoğunu bir araya getirib zeyn ile
ogudu11.mısa) i/10

[1]

zeyn ver- f. dikkat etmek

z.-ib (ve onnara inananlar , gün5.nere, ve zuhur eden irast işlere zeyn verib gaygı işe kay6.gı gün hayırlı olduğunu bilmeg isteyenner) 176/5

z.-irsa (bundan aşşağı yazılan gelamlara gim zeyn ve20.rirsa, şübbesiz ağnayabilir) 1/20

z.-meyle (Zira gendimize zeyn vermeyle tanırız) 32/4

[3]

zeytün yağı is. zeytin yağı

z.+ıyle (ve bu hasteniñ üzerine17.dua edereg Rabbiniñ ismine zeytün yağıyle yağlasın18.lar bunu) 155/17

[1]

zıd sf. (Ar. zidd) karşıt (krş. zıt)

z. (ve Davud Sauldan. cemiy Beyigamberler8.zıd durannarıñ ve govalayannarıñ azgınnıqlarını9.çegdiler) 75/8, 77/28, 79/3, 85/16, 96(1)/10, 110/17, 126/17, 126/19, 127/4, 129/112, 131/23, 131/28, 156/24, 176/29, 186/8, 188/9, 190/21, 190/24, 191/1, 203/7, 231/25

z.+dı (ve bu iş Allahıñ ilminiñ zıddı bir maslaad olmuş 14.olur udu) 26/13

z.+dıdır (yâni, ha17.can bir gimsa öğünür gendi amellerine, böyle fugara18.lığıñ zıddıdır) 190/18

z.+dına (bunnar Aziz gono14.nianiñ sayrı sırlarıñ tariflerini Beyigamberleriñ,15.ve İncili Şerifiñ zıddına edderler) 132/15, 216/7

z.+dır (ki böyle figir ilehi gelamıñ gerce4.gliğine zıddır) 138/4, 205/15

z.+dırlar (cemiy İdaley lisan ve rağbed bozucu sözler zıd-22.dırlar bu doguzuncu tembihe) 214/22

[28]

zıt sf. (<Ar. zidd) karşıt

z. (Bu fikir tevratı16.şerife, ve incili şerife, ve aziz kelisamızıñ işine, ve do17.ğru agıla dahi ne kadar zıt) 1/17

[1]

ziade sf. (<Ar. ziyāde) fazla

z. (siziñ Ruhani hali ge 3.yifiyetiniz cümlesinden ziade bize malimdir) [K2.]/3, ks/6, ks/29, 11/11, 14/18, 30/19, 32/18, 33/24, 36/1, 36/1, 44/7, 46/14, 67/15, 67/18, 78/1, 90/5, 91/9, 92/22, 93/28, 95/9, 95/17, 96(2)/2, 112/6, 113/4, 117/2, 125/17, 140/4, 140/8, 141/3, 154/8, 165/18, 173/24, 175/25, 176/20, 177/3, 179/9, 179/29, 184/4, 184/9, 184/10, 185/19, 193/25, 194/11, 203/24, 205/15, 209/3, 211/16, 213/18, 217/29, 218/6

z.+sine (yine insannar tahsire²¹.diñ daha ziaadesine meyil ederleridi) 105/21

z.+siyle (Hag Taalenin bu gibi Memtuh gade²⁵.ri insan cinsiniñ helaslığına ziaadesiyle göründü) 35/25, 202/16, 216/3

z.+ye (yâhod has siggeyi geçen fi³.yetinden ziaadeye verir) 111/3

[55]

zian is. (< Far. ziyān) zarar

z.+dır (lagin¹⁹.teniñ bu ölümü canıñ ölümünüda getirdi, ki eñ²⁰.böyüg zıandır) 96(1)/20

z.+ı (Bu zianı fehm eden faziletlü Batrik efendi²⁸.miz, ve şerif sinodosta mevcut ruhani garındaşlarımız) 5/27

z.+sız (o zaman günahsız, ve²⁶.ziansız olur) 92/26

[3]

zian getir- f. (Far. ziyān+getir-) zarar getirmek

z.-irler (ve Batişahıñ haz⁹.nesine zian getirirler) 211/9

[1]

zian ol- f. (Far. ziyān+T. ol-) zarara uğramak

z.-ur (bu Ruhani evlatlara çoğ zian olur candan⁹.ve tenden yana) i/8

[1]

ziannandır- f. (Far. ziyān+nandır-) zarara uğratmak

z.-ırlar (yâhod çeşid örtülü sözler o13.guyarag bir Şeytani feyilile başgaları aldadırlar yâ14.hod ziannandırırılar) 175/14

[1]

ziaret ed- f. (Ar. ziyâret+T. et-) bir yeri görmeye gitmek

z.-diğîñizde (Zira bazı4.larıñızı otuz beş seneden beri şerif Monastırımıza va5.gid vagid ziaret eddiğîñizde görüb gonuştug) [K2.]/5

[1]

zig(i)r is. (< Ar. zıkr) anma

z. (ve tegmil22.eyiliğîñ secilmesine guvvedsiz olduğunu garer üzere se-23.lefil zigir beyân oldu) 218/23

z.+i (ki bu töre Yehudilere Allahıñ eddiğî Azim ke21.remiñ unudulmayacag bir zigri olsun) 142/21, 230/10

z.+im (bunu benim zigrim için ediñ. kezalig ahşam ta13.amından soñra kâseyida alıb dedi) 146/12, 146/15, 148/25

z.+in (yâni, i3.badetiñ, ilehi zigrin, Egglisaya sıh sıh gedmeniñ4.edasına) 190/3

z.+inden (Yisus Hri28.stosuñ ölümünüñ bu zigrinden, ki yetig iman ilen olur) 148/28

z.+ine (Ayazmos ogu15.ruz Rabbiniñ, ve vabdismamızıñ zigrine)156/15, 183/4

z.+ini (ki bunnarıñ zigriñi dahi Allahıñ kalamı yegbare yas7.sag eddi) 187/6, 229/1

[12]

zigr et- f. (Ar. zıkr+T. et-) anmak

z.(d)-er (Aziz kitab çoğ yerlerde zigr eder insanıñ bu ha9.lini) 91/8, 96(2)/15, 229/19, 230/12

z.(d)-ereg (ki bu gidab insanıñ mihnetini çoğ16.yerinde zigr edereg fizah eder bu gelamlar ile) 46/16, 156/20

z.(d)-eriz (anca buradada2.tegrar zigr ederiz bu tedbirini) 90/2

z.(d)-ib (bunun için aziz Baulos dünyanıñ yaradılma28.sından beri meyidana gelen esgi salihleriñ cümlesini29.zigr edib) 71/29

[8]

zigr id- f. (Ar. zıkr+T. id-) anmak

z.-diğimiz (Birincisi. Zigr iddigimiz gibil Allah mücerred bir11.dir) 21/10

z.-ecegimiş (ve bu tembihiñ muhalifetinde mevcuddur agabince3.zigr idecegimiş günahlar) 202/3

[2]

zigr ol- f. (Ar. zıkr+T. ol-) anılmak

z.-an (o12.bilgi bulunmadığı insannarda zigr olan eyiligleriñ13.cümlesi esgig olur) m/12, 26/27, 164/4, 175/26, 184/15, 202/1

z.-du (Selefil zigr oldu kidabımızñ bu ikinci belgesi26.niñ yigirmi dokuzuncu ragamında) 152/25

z.-duğu (ve21.emrini eda ederler Zeburda, ve incilde zigr olduğu gibi) 88/21

[8]

zigr olun- f. (Ar. zıkr+T. olun-) anılmak

z.-du (yokarıda zigr olundu) 95/26

z.-an (Nomosuñ yogarıda zigr olunan cemiy muhalifetle16.rinden sağınmaya bu igi peg faydalı tarigler var) 179/15

z.-mayor (Melhideg icin aziz gidabda hec zigr olunmayor) 235/29

[3]

ziğined is. (< Ar. zīnet) süs

z. (Zira bu ilehi9.guvved, ve ziğined ebedlerden beri her zaman beraberinde10.iseler de) 121/9, 121/16

[1]

ziğinet is. (<Ar. zīnet) süs

z. (ve zahmetleri öbir ömürde bize verileceğ15.ziğinete ilayığ değıldirler) 44/15
z.+e (ta o tasfire27.resimleniriz ziğineten ziğinete) 73/27, 131/2
z.+en (ta o tasfire27.resimleniriz ziğineten ziğinete) 73/27
z.+i (ki dünya yaradılmadan evvel in12.sannarın ziğineti için hazırlanmış) 62/12
z.+inde (agıbed mukadder ilahi15.üzere semalere göç idüb Allahın ziğinetinde ebedi ferah16.edeceğidi) 92/15
z.+ini (yani biz cümlemiz perdesiz yüz i26.le rabbini ziğinetini Ayine içinde seyirlenereg) 73/26
z.+iniñ (ve cemiy aziz Mela26.yigleri beraberinde bulunacaklar, o zaman ziğinetiniñ[122]1.tahdına oturacag) 121/26
z.+iyle (yani. İn25.san oğlu hacan ziğinetiyle geleceg) 121/25
[9]

ziğned is. (Ar. zīnet) süs

z. (ve Ruhıl gudüse13.verilirler fagad bir Allaha yakışan isim, ziğned, ilim,14.gudred) 87/13
z.+ine (ve mutlu ziğnedine şerig olmaya bu26.insanı miaser edeceg deyi) 99/25
[2]

ziğnedlen-f. (Ar. zīnet+T. len-) süslenmek

z.-ir (Beder ve oğul ile bera11.ber secdalenir, ve ziğnedlenir) 81/11
[1]

ziğnet is. (<Ar. zīnet) süs

z. (Yedincisi. Ve ona, ki yine ziğnet ile geleceg sağ7.olanların, ve befad edennerin şeraadlarını kesmeye) 81/6, 91/12
z.+i (gi bunnardan olur azimliğı, ve ziğneti) 26/28, 63/29, 185/8
z.+iñ (yani ya12.Allah efendim! benim arzum doyacak, ve ganacag, ne13.zaman görünürsa bana seniñ ziğnetiñ) 20/13, 34/6, 191/20

z.+inden (ve Allahın ziğnetinden mahrum oluyorlar) 49/10, 68/25, 197/14

z.+ine (Allahın muhabbetine, ve gorgusuna, isminiñ2.ziğnetine, eddiği eyiligleriñ şügrüne) 38/2, 39/20, 41/18, 181/9, 216/5

z.+ini (Zira bu14.dünya Allahın ziğnetini bize daşfir eden bir seyir ye15.rine beñzer) 18/14

z.+ler (ve bunnara gurbannar, ve ilehi ziğnetler getirirle14.ridi) 180/13

[18]

ziğnetlendir- f. (Ar. zīnet+T. lendir-) süslemek

z.-diğini (ve her siñsilede Rabbi Allah fena adam21.ları su ile ve ateş ile nasıl gazeblendirdiğini, ve eyi adam22.ları nasıl ziğnetlendirdiğini) 4/22

z.-ir (bu adam Allahı hillesiz secda eder, 15.ismini ziğnetlendirir) 171/15, 189/13

z.-irler (ve bir avaz ile cümleñin rabbisi Allaha tesbihad eder26.ler, ve bunu ziğnetlendirirler) 41/26

z.-memiz (Rabbiniñ örtilerinden7.ziyâde ziğnetlendirmemiz) 179/7

[5]

zikir is. (< Ar. zikr) anma

z. (Zira biz selefil zikir gi19.bi, fagad gendi aglımızile buna yetişemeyiz) 82/18

[1]

zira bağ. [Far. zīrā] çünkü

z. (Zira turg li7.sanında bu çeşid tarifi eden bir yetig gıtab olmadı8.ğndan) i/6, i/29, [K2.]/3, ks/8, o/21, p/10, 3/13, 6/3, 6/18, 7/16, 8/15, 9/28, 12/9, 14/5, 17/10, 18/13, 18/26, 19/11, 19/25, 20/23, 21/5, 21/11, 22/1, 22/13, 23/10, 23/16, 23/24, 24/6, 24/12, 24/19, 24/29, 25/3, 25/12, 25/25, 26/5, 26/7, 26/15, 26/27, 28/22, 30/20, 32/4, 32/8, 32/20, 33/3, 33/11, 34/11, 37/13, 38/15, 38/23, 39/9, 41/9, 42/2, 43/4, 44/5, 46/25, 47/4, 49/18, 49/24, 50/1, 52/9, 52/28, 53/13, 54/1, 54/15, 56/18, 59/24, 60/1, 60/3, 60/23, 60/24, 61/16, 65/25, 69/20, 70/3, 71/13, 73/8, 73/19, 73/21, 74/13, 75/22, 76/5, 78/6, 78/17, 79/11, 82/5, 82/18, 83/29, 84/3, 84/9, 84/12, 84/19, 84/22, 85/2, 85/15, 86/5, 86/24, 88/9, 89/18, 90/19, 91/11, 91/25, 93/14, 96(1)/8,

96(1)/20, 96(1)/29, 96(2)/11, 97/6, 97/16, 97/28, 98/6, 99/15, 99/27, 100/16, 101/20, 103/4, 103/18, 104/9, 104/10, 106/7, 106/22, 108/3, 108/10, 110/3, 111/5, 111/16, 112/7, 114/21, 115/21, 116/9, 116/28, 117/8, 120/2, 120/7, 120/23, 121/8, 121/18, 122/6, 122/13, 123/23, 124/18, 125/2, 125/12, 126/10, 126/21, 127/28, 128/12, 129/6, 131/18, 132/17, 132/19, 132/23, 134/18, 135/4, 135/13, 135/23, 136/11, 136/21, 137/2, 139/12, 139/29, 140/5, 140/13, 141/3, 141/6, 142/3, 142/7, 142/10, 146/15, 147/1, 147/14, 148/12, 148/16, 148/25, 149/1, 150/5, 150/12, 152/6, 153/7, 155/2, 157/11, 158/5, 158/28, 160/3, 160/21, 160/22, 161/8, 161/10, 161/19, 162/16, 164/8, 164/18, 165/18, 166/4, 166/7, 167/4, 168/27, 169/14, 169/22, 170/13, 170/18, 171/13, 173/4, 173/22, 174/17, 175/27, 176/24, 177/9, 177/28, 178/24, 178/29, 179/10, 180/1, 180/22, 181/24, 181/29, 182/8, 182/22, 182/26, 183/20, 184/18, 185/17, 188/26, 189/25, 192/8, 193/3, 194/8, 195/7, 196/9, 198/27, 199/12, 199/29, 201/29, 203/14, 204/4, 205/16, 205/24, 207/19, 207/28, 208/4, 210/12, 211/7, 213/9, 213/14, 214/1, 214/2, 214/8, 214/11, 214/13, 215/14, 215/25, 216/14, 218/3, 218/10, 218/25, 219/18, 220/13, 220/18, 221/8, 222/12, 225/26, 226/16, 231/25, 233/13, 233/15, 233/22, 234/2, 234/5, 234/17, 236/15, 236/28

[270]

ziyâde zrf. (Ar. ziyâde) çok

z. (teşşegü26.rü daha ziyâde edecegler efendimiz Yisus Hristozada) i/26, 179/7, 179/7

z.+ye (bu sebeb için hristian nomosu asla izin vermez, bir ga6.rıdan ziyâdeye) 155/6, 210/26

[5]

ziyân is. (Far. ziyân) zarar

z.+nar (ve eğer bu gibi ziyânnar insanı birden27.öldürmezlersada) 203/26

[1]

ziyân getir- f. (Far. ziyân+getirmek) zarara uğratmak

z.-irler (ki Batışahlığa ziyân getirirler) 210/4

[1]

ziyared is. (Ar. ziyāret) bir yeri görmeye gitmek

z.+leri (bu sebebden ibdal25. oldu Yehudilerin bu senevi ziyaredleri) 142/25

[1]

ziyined is. [Ar. zīnet] süs

z.+de (igincisi azim ziyinedde bulunacaglar bir tegmil9.gemaletile) 160/8

[1]

ziyinet is. (Ar. zīnet) süs

z. (ve semavi Bedere ziyinetile şügr edereg mübaregledi) 147/11

z.+ine (bizda i16.baded haneye cem olmagile ibdida Allahın ziyinetine17.tertib olan akoluthiayı, ve tesbihadları okuruz) 147/16

z.+li (Yisus Hristozuñ eñ ziyinetli12.gurbannarını işared ederleridi bu tarz üzere) 67/11

[3]

zor is. (< Far. zūr) sıkntı

z.+lu (ve dünya21.dan gendine bir zorlu sıhntı geldiğinde (maaz allah) 22.gendini bragır) 5/21, 26/11, 47/7, 203/24, 208/22, 208/24, 217/4

[7]

zorba is. (< Far. zūrbāz) gücüne güvenerek hükmü altındakilere davranış özgürlüğü tanımayan

z.+lar (yâhod mülglerini zabd eden zorbalar gibi) 208/25, 208/26

z.+larıñ (yâhod dini için Badişahlarıñ, ve zorbalarıñ5.huzurunda ceyleşmeye) 10/4

[3]

zorlad- f. (Far. zūr+T. lad-) sıkntı vermek

z.-an (yâni, ne gadar adamlar, gen-[206]1.dileri zorladan yoğigen) 206/1

z.-dı (ki bunnarın24.guvveti zorladdı bu gadar sayısız Milletleri ataların25.dan buldugları bol ve geniş yolu bragma) 9/24

z.-ırlar (ki garşı durmaya güçleri yedmeyen a-[209]1.damları zorladırılar sadmaya sevdigleri şeyi) 209/1, 209/3

[4]

zorladama- f. (< Far. zūr+T. lad-) sıkntı vermemek

z.-zlar (bu sebeb için insannarın cemiy nomozları11.başga tarigile zorladamazlar insanın zamirini) 167/11

[1]

zorlan- f. (Far. zūr+T. lan-) sıkntı vermek

z.-a (ve mimgin değildir başga bir21.gimseden bir işe zorlana) 24/21

z.-ıb (hadda bu Allahın gim olduğunu bulamayan5.nar, tabiyedden zorlanıb) 19/5

z.-ır (Zann5.edmemeli bir gimsa, gi insan zorlanır eyiliği yâhod gö6.tülüğü işlemeye) 24/5, 213/6

z.-madan (lakin istedi göstürmeye, ki zorlanma22.dan) 29/22

z.-maz (il11.la nasihed, ve öüd tesir eder. Zira kimse zorlanmaz i12.mana) 136/11

[6]

zorlat- f. (Far. zūr+T. lat-) sıkntı vermek

z.-ma (Bunnarın şaatlığı gerçeg olduğuna aglın gan19.dıgdan soñra, ondan öte zorlatma aglını) 12/19

[1]

zuhr et- f. (Ar. zühūr+T. et-) ortaya çıkmak

z.(d)-er (bu igi27.böyüg borcların arasına bazı defa bir muşgül[172]1.hal zuhr eder) 172/1

[1]

zuhriet is. (Ar. zurriyyet) soy

z.+i (Allah böyle bir fesadlı zührieti[94]1.meks etmeg için) 93/29

z.+ini (ve vicutile bera19.ber gecirdiği ömürünü her zührietini bu Allahın
ga20.derine hevale eder) 189/19

[2]

zuhriyed is. (< Ar. zurriyyet) soy

z.+in (Bu gibil zuhriyed in isbadı için sö8.yler çok tarafında aziz gitab bu gelamları)
48/7

[1]

zuhur is. (< Ar. zühūr) ortaya çıkma

z.+inde (Eğer tegmilini ağna24.yabilseg, o gibi nizamsızlığın zuhurinde da
teacub25.edeceydik ilehi ilmiñ derünliğine) 34/24

[1]

zuhur ed- f. (Ar. zühūr+T. ed-) ortaya çıkmak

z.-di (ve bu10.tarz ile zuhur eddi İnsanın cinsine bu ölümlü ya11.ra kitabı Şerifiñ
nagline göre) 95/10

z.-diği (yani. biliriz ki9.o zuhur eddiği zaman, ona museba oluruz) 88/9

z.-diğinde (böyle akabe18.zuhur eddiğinde Allahın muhabbeti cümlesinden
mud19.deber olmalı) 172/18

z.-medi (yani insan feyli ile heç bir vagıdda Beyigamber19.lig zuhur edmedi) 58/19

[4]

zuhur et- f. (Ar. zühūr+T. et-) ortaya çıkmak

z.(d)-eceg (ve öyile bir musibed hal zuhur edeceg) 123/7, 123/9

z.(d)-ecegdır (ve her beça3.relig, ve ölümde dahi sana zuhur edecegdır) 92/3

z.(d)-ecegler (ki bunnar mücerred zuhur edecegler) 41/12

z.(d)-en (ve bir2.gac kâmil adam meydana geldilerisada 1821:senesinde
heg3.medilahi dünyâyâ zuhur eden akabe sholionu gapad4.dırdı) n/3, 11/10, 41/15,
175/3, 176/5

z.(d)-er (Emma vay ona, ki sebebinden27.fidne zuhur eder) 78/27, 148/29, 172/11
z.(d)-ersa (anca27.eğer bir bragılmaz igdizalı agabe zuhur edersa) 192/27, 193/1
z.(d)-ib (ki Rabbi İsa gendi guvvetiniñ17.aad melegleriyle gögden zuhur edib tegrar yere ine) 122/17

[15]

zulum is. (Ar. zulm) güçlü bir kimsenin yasaya ya da vicdana aykırı olarak başkalarına yaptığı kötülük

z.+dan (yani. Yeriñ yüzü zulumdan doldu) 97/15

z.+u (bunun için yog yalnız edmemeliyiz zulumu14.ve götülüğü başka bir gimsaya hec bir tarigde) 202/13

zulumgâr is. (Ar. zulm+Far.gâr) zulüm yapan

z.+a (yâhod yardım18.ederlersa adam öğdürmeye, yâhod zulumgâra) 203/18

zulüm is. (Ar. zulm) güçlü bir kimsenin yasaya ya da vicdana aykırı olarak başkalarına yaptığı kötülük

z. (iyva ve zulüm vagdında tesellü24.eder) 127/23, 201/14, 209/24

z.+dan (Yani yer yüzü fesatlandı Allahıñ in24.dinde, ve zulümdan doldu) 46/24

z.+lara (yâni. dostane, ve5.hulusane gonuşmag, mazlımlıg, zulümlara sabred6.meg) 205/5

z.+larına (ve ö20.ğütler vermeye sayrılarıñ yog yalnız zulümlarına21.sabr edmeye) 201/20

z.+ü (Fugaralarıñ yüzünden gendi12.ne eddigleri zulmü, ve merhamedsizliği yüzlerine vura13.rag cehr edeceg) 124/12, 204/7, 208/16

z.+üñ (Segizinci tembihde yasag eder Allah cümlemize hır10.sızlığıñ, ve zulümüñ her çeşidini, ve bu tembihilen11.emr eder) 208/10

z.+ünden (eğer sayrısıñ gabucu zulmündan hıvz olmasa bu16.gibi) 208/15

z.+ünü (ve ne gadar gayret gullanırlar insannarıñ zulmünü,2.ve garasızlığını meks edmeye) 45/1

[12]

zulümadlıg is. zulüm yapma

z.+larına (illa aflıgda vermeye onnara bu zulü22.madlıgları icün) 201/22

[1]

zulüm ed- f. (Ar. zulm+ T. ed-) eziyet etmek (krş. zulüm et-)

z.-meg (ki fena işdir27.Allaha güfür etmeg, goñşusuna zulüm edmeg) 168/27

z.-meyi (altıncı tembihiyle yasag ed-24.di bize adam öldürmeyi, ve başgasına zulüm edmeyi) 216/24

z.-memeg (bir gimsaya zulüm edmemeg) 168/26

[3]

zulüm et- f. (Ar. zulm+ T. et-) eziyet etmek

z.(d)-ennere (ve sevincilen aflıg vermeye bizi tasallan-20.dırannara, ve zulüm edennere) 225/20

[1]

zulümgar is. (Ar. zulm+Far.gār) zulüm yapan

z.+ler (ve cemiy hagsız18.zulümgarler Kaynıñ yoluna revan oldular) 74/18

[1]

zül is. (Ar. zull) alçalma

z. (bir tarigile, ve Allahıñ aziz ismine zül gelmez) 193/5

zümre is. (Ar. zumre) topluluk

z.+leri (Aziz melayigleriñ ce7.miy zümreleri bizim için ten alsalar) 12/7

z.+sini (ve her çeşit böcek züm11.resini, ve encam insanı ergeg ve dişi yaraddı) 30/11

z.+siyılan (Beyigamberlerilen,13.Abosoloslarıñ ve Şehidlerıñ zümresiyılan tergi dün14.yâleriñ ve cemiy sadıg canleriñ gatari ile şerig ola15.cağız) 162/13

[3]

züried is. (< Ar. zurriyyet) soy

z.+in (yani yer yü8.zünüñ cemiyy Milletleri seniñ züriedin ile beregetle9.necegler) 58/8

[1]

züryed is. (< Ar. zurriyyet) soy

z. (Yani eğer yüce rabbi bize[55]1.züryed bıragma) 55/1, 55/2, 55/9

z.+iñ (hem seniñ züryediyiñ, ve onuñ züryediniñ14.arasında adaved bıragacağım) 64/13

z.+ine (ve Noeniñ vagdına gadar gendi evla11.dlarına, ve cemiyy züryedine destan eyiledi uzun ömrü12.nüñ golayıylen) 71/11

z.+iniñ (hem seniñ züryediyiñ, ve onuñ züryediniñ14.arasında adaved bıragacağım) 64/13

z.+leri (bu temsili sürüb geldiler Ademiñ29.faziledlü züryedleri da) 64/29

[7]

züryet is. (< Ar. zurriyyet) soy

z.+i (Yılan Şeytandır. yılanıñ züryeti17.cemiyy gâfirler, ve gerçeğliğin düşmanlarıdır) 64/16, 64/18, 64/18, 74/22, 169/23

z.+iñde (yani.7.züryetiñde beregadlanacaglar yer yüzünüñ cemiyy8.milledleri) 65/7

z.+inden idi (ve20.çüñgi bu Hazireti İbrahimiñ züryetindenidi Levi21.gendisida) 236/20

z.+ine (yani vasiyetler A7.vraama ve onuñ züryetine vad oldular) 55/7, 55/8, 74/22, 141/25

z.+ini (ve halea yaralandırıyor Hristozuñ zür24.yetini, lagin canınıñ selametine bir zarar edemeyor) 64/24, 74/20

z.+lerine (demeyor, onuñ8.züryetlerine çoğlara gibi) 55/8, 71/22

[15]

3.2. Özel İsim Dizini

A.

Aaron *öz. is.* Harun peygamber

A. (emma5.Aaron fagad Bapazidi 234/5, 234/23, 235/12, 236/3, 236/10

A.+da (Melhisedeg iereis, Aaronda gezalig iereis) 234/1

A.+dan (ol ierosini-13.ye, ki Aarondan başladığı için) 231/13, 232/19

A.+uñ (bu gurban ile nihaed buldular Aaronuñ, ve ah7.di atigiñ gurbannarı) 117/6, 231/13, 232/13, 232/20, 232/22, 233/27, 234/6, 234/12, 234/17, 234/24, 235/24, 236/14, 236/21, 236/23, 236/29

[23]

Adam *öz.is.* Adem peygamber

A. (bun10.narı Adam duyıdu) 71/10

A.+a (halig Allah muradı aliesini ilg in7.sana Adama beyân eyiledi) 64/7, 95/24

A.+dan (ve Adamdan so4.ñra bu sevincili haber) 65/3, 70/19

A.+iñ (İste Adamıñ yıl11.kılmasından az vakid soñra) 97/10, 105/12

[7]

Adem *öz.is.* Adem peygamber (krş. Adam)

A. (İlg insan Adem) 31/23, 64/25, 97/3

A.+ iñ (Ademiñ29.faziledlü züryedleri da) 64/28, 97/4, 97/5

[6]

Adranos *öz.is.* Sicilya adasının eski halkı Siceller tarafından tapınılan bir ateş tanrısı

A.+uñ (Adranosuñ) 76/9

[1]

Ahdi adig *öz.is.* Yahudilerin kutsal kitabına verilen ad (krş.ahdi atig)

A. Çüngi ah4.di adig gavlince, Badişahlar, ve Yereaslar, ve Beyi5.gamberler mesh olunurlar idi 108/4

[1]

Ahdi Atig öz. is. Yahudilerin kutsal kitabına verilen ad (krş.ahdi adig)

A. (Ahdi Atig (Tevrad), ve Ahd-i Cedit (İncil) beyân i2.derler) 56/1, 57/3, 57/14, 57/17, 87/11, 128/17

A.+da (Ahdi Atig da yani tevratı Şerif denilen kitabda) 57/17

A.+den (ve bunnara saab oldugları Ahdi atigden göstü-5.re) 231/4, 232/4

a.+iñ (ahdi atigiñ (yani Beyigamber29.leriñ) kelisasından hec bir fergli değılidi) 133/28, 141/23, 179/24

[12]

Ahdi Cedit öz. is.Kitâb-ı Mukaddes'in sdece Hristiyanlara ait olan bölümü (krş.Ahdi Cedit)

A. (Ahdi atig (Tevrad)ve15.ahdi cedit. (İncil)yani esgi vasiet) 57/15,79/17, 118/22, 128/17

a.+dur (ki bu gâse benim14.ganımda ahdi cediddur) 146/14

A.+ iñ (ve gerek Ahdi cedi12.diñ çoğ taraflarında ibnullaha, ve Ruhıl gudüse13.verilirler) 87/12, 141/23, 179/24

[8]

Ahdi Cedit öz. is.Kitâb-ı Mukaddes'in sdece Hristiyanlara ait olan bölümü (krş.Ahdi Cedit)

A. (Ahdi Cedit4.(İncil) tabir ederiz) 57/3, 57/21

[2]

Ahdi natig öz. is.Tevrata.

a. (ki ahdi natig (Tevrad) gita28.bında ogusunnar) 65/27, 79/17

a.+da (a9.hdi natigda olan gurbannariñ, ve töreleriñ ibdal ola10.cağını, ve öyilece oldular) 59/9

A.+ın (Ahdi natıgın ikinci töresi (sırı) guzunun fasgası16.dır)142/15

[4]

Allah öz. is. Ar. semavi dinlere göre kâinatı ve kâinattaki her şeyi yaratan ve idare eden tek yüce varlık; Çalap, Tanrı, Yaradan, Oğan, Cenabıallah, Cenabıhak, Hak, Halik, Hu, Hüda, İlah, Mevla, Rab

A. (merhametlü Allah efendimizden hazırlanan cenneti¹².şerife ebedi sevincile ferahlanasınız) s/11, 8/4, 12/13, 12/21, 18/4, 18/25, 19/8, 20/12, 20/15, 20/18, 20/19, 20/24, 21/1, 21/6, 21/7, 21/10, 21/11, 21/18, 21/27, 22/12, 22/18, 23/6, 23/9, 23/14, 23/15, 23/24, 23/28, 24/6, 24/11, 24/12, 24/19, 24/19, 24/26, 24/29, 25/10, 25/11, 25/25, 25/27, 26/3, 26/5, 26/9, 26/11, 26/26, 27/20, 28/15, 28/24, 29/19, 30/24, 30/26, 31/4, 31/21, 32/12, 32/15, 32/21, 35/5, 37/19, 39/5, 39/14, 39/17, 39/22, 39/25, 39/29, 40/14, 46/24, 49/1, 56/10, 56/16, 60/7, 60/26, 63/9, 64/1, 64/6, 66/10, 66/21, 66/25, 67/1, 71/8, 71/20, 72/9, 72/15, 72/21, 74/23, 80/20, 82/6, 85/7, 85/13, 86/5, 86/11, 86/12, 86/12, 86/14, 86/14, 86/15, 88/11, 89/24, 91/10, 91/14, 91/20, 92/2, 92/4, 92/8, 93/16, 93/18, 93/29, 95/22, 96(1)/17, 98/8, 99/22, 99/28, 100/7, 100/24, 101/19, 102/13, 102/22, 106/24, 107/18, 107/28, 108/17, 108/21, 108/27, 110/21, 113/11, 114/12, 114/26, 115/12, 119/11, 120/1, 120/24, 129/27, 130/2, 130/3, 140/20, 140/23, 141/26, 158/29, 159/9, 161/24, 161/24, 161/26, 162/1, 162/2, 167/5, 167/9, 169/22, 170/20, 170/26, 174/2, 174/5, 174/13, 174/20, 177/22, 180/10, 181/8, 183/3, 185/24, 187/12, 187/17, 188/26, 189/23, 191/26, 201/26, 202/18, 206/10, 207/23, 208/9, 212/21, 216/17, 219/3, 219/29, 222/20, 227/1, 227/12, 228/1, 229/8, 229/10, 235/10

A.+a (Allaha begledmeniñ golayı¹¹.tariglerini. bundan ögrenেকেksiñiz) r/10, s/17, 12/4, 25/28, 27/7, 32/19, 36/7, 36/11, 36/15, 36/16, 36/21, 37/1, 37/8, 37/12, 37/25, 38/14, 39/7, 40/6, 40/7, 40/18, 40/21, 41/2, 41/21, 41/25, 42/1, 42/13, 42/21, 44/16, 44/18, 49/16, 49/18, 53/13, 59/12, 59/29, 60/1, 60/3, 60/6, 62/26, 69/12, 70/4, 74/4, 80/14, 82/8, 83/28, 87/13, 92/12, 92/21, 95/3, 116/12, 117/3, 117/4, 117/16, 118/19, 126/10, 128/19, 134/17, 140/19, 142/1, 144/10, 144/21, 146/26, 154/26, 155/12, 156/12, 156/19, 164/5, 165/10, 165/19, 168/22, 168/27, 170/8, 171/2, 171/9, 171/17, 171/26, 172/3, 172/6, 172/21, 174/10, 176/15, 176/25, 177/29, 178/1, 178/6, 178/18, 179/2, 179/3, 179/5, 180/7, 181/4, 181/4, 181/5, 183/25, 184/20, 184/29, 185/5, 185/17, 186/1, 187/19, 187/22, 187/24, 188/1, 188/18, 188/19, 188/20, 188/22, 188/24, 189/4, 189/4, 189/10, 189/15, 189/18, 189/29, 190/5, 190/6, 190/9, 191/14,

191/23, 192/16, 193/12, 193/29, 195/5, 197/15, 199/9, 201/22, 203/14, 207/21, 217/10, 219/11, 220/7, 220/10, 220/25, 229/13, 230/27, 233/8, 233/10, 233/16, 236/8

A.+da (vagıf olalım Allahda gadim bulunan9.nesnelerde) 21/8, 23/2, 27/1, 30/21, 30/23, 33/20, 93/28, 161/25, 205/24

A.+dadır (Zira fagad Allahdadır her yerde hazır18.nazır bulunmag) 132/17

A.+dan (ve size Allahdan emr olunan ruhani amellere va29.cib olan gayreti) p/28, 4/14, 7/15, 9/5, 12/11, 17/7, 20/23, 20/25, 20/26, 29/14, 32/23, 33/10, 34/5, 43/29, 48/19, 57/2, 59/18, 61/9, 62/6, 68/21, 72/24, 80/19, 86/21, 96(1)/28, 97/29, 101/24, 105/23, 108/6, 118/10, 120/14, 125/16, 128/18, 130/10, 130/16, 140/3, 167/4, 167/16, 177/20, 187/16, 196/12, 199/5, 199/13, 199/14, 207/18, 220/12, 222/1, 222/16, 231/21, 235/22, 235/25

A.+dandır (Oldu ki mücerred Allahdandır) 61/23, 219/14

A.+dır (ve11.yaradılmamış görünen zad bir Allahdır) 18/11, 20/8, 23/12, 27/4, 39/10, 86/3, 86/4, 86/4, 86/5, 107/24, 126/12, 185/15

A.+ı (Allahı tabiedden ağnamag için) 17, 18/9, 20/10, 20/20, 22/26, 36/4, 39/16

A.+ı (Alla15.hı tanıyan bazı insannardan madeleri) 45/15, 45/27, 46/28, 50/19, 53/20, 54/7, 56/8, 60/11, 85/2, 91/3, 99/27, 100/20, 100/20, 115/9, 127/19, 144/18, 161/9, 161/13, 171/6, 171/12, 171/13, 171/14, 182/27, 186/19, 187/20, 189/24, 189/26, 190/11, 214/20, 217/16, 231/18

A.+ımız (yani bizim Al24.lahımız gögde ve yerde cemiy istediklerini, eddi) 24/24, 228/4

A.+ımıza (Küfürbazlar, ki Allahımıza, ve helas edicimiz13.Yisus Hristoza) 185/12

A.+ımızñ (emma rabbi Yisuzuñ adı ile ve Allahı13.mızıñ Ruhu ile yeykandıñs) 134/13

A.+ıñ (hem Al 10.lahıñ ulu divanında hecil edmeye gast garaz eddigle11.rini fehmeddigca) [Th1./10], [Th2./28], [K2.]/7, o/18, 5/14, 7/12, 7/17, 7/23, 7/27, 8/6, 8/17, 10/15, 11/24, 12/2, 12/5, 12/22, 12/25, 13/19, 18/12, 18/14, 18/17, 18/21, 18/24, 19/3, 19/4, 19/8, 19/10, 19/23, 20/14, 21/3, 21/24, 22/25, 22/28, 23/5, 23/21, 24/3, 24/13, 24/27, 25/4, 25/12, 25/20, 26/1, 26/6, 26/7, 26/13 26/17, 26/20, 28/20, 30/16, 30/20,

30/20, 31/5, 31/11, 31/16, 31/18, 32/17, 32/21, 33/4, 33/8, 33/11, 33/13, 33/26, 34/16, 34/19, 35/1, 35/3, 35/13, 35/18, 35/27, 38/1, 39/20, 41/14, 41/17, 41/18, 42/2, 42/4, 42/7, 42/9, 43/25, 46/23, 46/25, 47/29, 48/21, 49/4, 49/10, 49/17, 49/20, 49/26, 50/3, 50/4, 50/17, 50/19, 50/24, 51/19, 51/26, 52/16, 52/22, 53/8, 53/27, 54/7, 54/24, 55/13, 55/15, 55/19, 56/2, 56/7, 57/6, 57/13, 57/24, 58/4, 58/5, 58/12, 58/20, 58/21, 59/25, 60/23, 61/3, 62/8, 62/25, 63/4, 63/7, 63/17, 63/18, 63/22, 63/28, 66/14, 66/16, 66/27, 66/28, 67/14, 67/26, 68/22, 68/25, 68/27, 68/28, 70/8, 70/14, 71/26, 72/5, 72/22, 74/21, 78/15, 80/18, 82/13, 83/5, 83/6, 83/8, 83/19, 84/5, 84/14, 84/26, 85/14, 85/19, 85/22, 85/24, 86/24, 88/19, 89/26, 90/14, 90/16, 90/18, 90/20, 91/1, 91/4, 91/24, 91/26, 92/15, 93/20, 94/4, 94/6, 94/24, 95/5, 96(1)/20, 97/20, 98/4, 98/5, 98/7, 98/10, 99/3, 99/9, 99/29, 100/3, 100/14, 101/5, 101/11, 101/16, 101/19, 101/25, 101/26, 102/1, 102/6, 102/9, 102/14, 102/15, 102/16, 102/18, 103/10, 103/29, 106/6, 108/24, 109/19, 113/1, 115/6, 115/15, 116/1, 116/16, 116/19, 116/24, 117/17, 117/21, 117/24, 117/25, 118/2, 118/8, 118/9, 119/4, 119/8, 121/6, 122/3, 122/13, 124/19, 128/16, 128/19, 129/21, 130/13, 131/13, 131/14, 131/18, 132/8, 134/18, 134/24, 137/21, 138/2, 139/16, 139/17, 141/24, 142/20, 142/26, 144/2, 144/9, 144/20, 144/26, 144/29, 146/19, 147/16, 147/21, 148/21, 149/18, 149/26, 150/11, 150/11, 151/16, 152/10, 154/5, 154/15, 156/19, 157/14, 158/20, 160/24, 160/25, 160/26, 161/14, 162/20, 162/26, 163/7, 163/10, 164, 164/8, 164/11, 165/15, 165/20, 166/5, 166/22, 167/15, 167/20, 168/2, 168/6, 170/1, 172/18, 172/27, 174/9, 174/14, 174/16, 174/17, 174/24, 175/1, 175/4, 175/7, 175/26, 175/28, 176/23, 176/25, 176/28, 176/29, 177/14, 177/20, 177/23, 177/27, 178/4, 178/8, 178/16, 178/17, 179/10, 179/12, 181/18, 183/4, 184/23, 184/26, 185/4, 185/7, 185/20, 186/3, 186/5, 186/11, 186/26, 186/27, 187/6, 187/9, 187/23, 188/3, 188/11, 188/23, 189/12, 189/17, 189/19, 190/10, 190/10, 190/13, 190/14, 190/15, 190/19, 191/20, 193/4, 193/5, 193/15, 193/21, 194/4, 194/7, 195/6, 195/9, 195/12, 196/10, 196/11, 196/19, 196/20, 198/17, 198/20, 199/15, 200/26, 203/9, 205/8, 205/17, 207/20, 213/13, 213/19, 216/4, 217/26, 218/23, 219/15, 220/22, 221/16, 229/12, 231/12, 231/15, 231/27

A.+ ını (yâni. seveceg2.siñ Rabbi Allahıñı bitün yüreğinden) 189/2

A.+ınan (bu husus için ki Allahınan insa22.nı bağılı dutan) 96(1)/21

A.+igen (ve gerçeğ ve tegmil Al20.lah igen, gerçeğ ve tegmil insan oldu) 102/20

A.+lar (yahot çoğ Allahlar olmag12.gabilsizdir) 21/11, 21/13, 21/17, 167/22, 174/22

A.+lardır (ve başga hayvannarıñ tasfı15.rine putlar yabdırıb Allahlardır deyî secda ederle16.r idi) 180/15

A.+larıdır (ve26.fasl eder onnarı , ki işkembeleri Allahlarıdır) 180/26

A.+larıñ (negadar adamlarda beddua edecegleri vagıd5.da butbares Allahlarıñ megruf isimlerini gullanırlar) 187/5

A.+ lıgını (gendi Allahlıgını acayib mucizadle13.r ile beyân eyiledi) 109/12, 111/8

A.+ lıkdan (ki bu hususta26.Allahlıkdan yana gözügmez iken, yeriñ yüzünde gö-[103]1.ründü) 102/26, 106/24

A.+sızlardır (ol Allahsızlardır, ki af olunmayacag) 174/12

[812]

Amos öz.is. İbranice İncil'in on iki küçük peygamberinden biridir

A.+u (3.Amosu. 9. 11.Avdiuyı.1.17. İoayı.1. 17.Mihai4.ayi) 66/3

[1]

Anadolios Badrik öz.is. doğu kiliselerinde kilisenin başında bulunan en yüksek rütbeli piskopos

A.+iñ (Anadolios Badriğiñ eyâmlerinde) 138/22

[1]

Angeos öz. is. Yunan mitolojisinde tanrı

A.+u (3. 2. Angeosu. 2. 8. Zahariayı. 2. 10. ve. 14. 8.) 66/5

[1]

Apokalipsi öz. is. Vahiy kitabı, İncil'in bir parçası

A.+yi (vahiy rabbaniyi13.(Apokalipsiyi) evladlarına, ve torunnarına verdi) 71/13

[1]

Apokalipsis öz. is. Vahiy kitabı, İncil'in bir parçası

A. (vahiy rabbani (Apokalipsis)18.tabir idüb ihdibarda dudarlar) 56/17

A.+inde (İoannis Theologosuñ vahii20.rabbanisinde (yani, Apokalipsisinde) ilehi gelam insan 21.için çoğ yerde söyler) 47/20

A.+lerini (Allah istedi bu Apokalipsislerini) 71/20

[3]

Aretigos?

A.

Arhereas ?

A.+ı (ya23.ni. geleceg eyiligleriñ Arhereası Hristos geldiğinde) 116/23

Avakum (Petrov) Rus Ortodoks Kilisesi'nde Patrik Nikon'un reformlarına karşı çıkan rahip

A. (Mihai4.ayi, 5. 2. Naumu. 1. 15. Sofoniayı. 3. 14. Avakum) 66/4

[1]

Avdiu?

A.+yi (3.Amosu. 9. 11.Avdiuyu.1.17. İoayı.1. 17.Mihai4.ayi) 66/3

[1]

Avel öz. is. Hz. Adem ile Hz. Havva'nın oğlu, Habil

A. (Kayn ellerini Avel garda12.şınıñ sucsuz ganına bulaştırdı) 97/11

A+den (netice suçsuz gan döğölmeye Avelden başladı) 75/12

A.+i (İbdida Kayn nahag yere öldürdü gendi17.Kardaşı Aveli) 74/17

[3]

Avraam öz. is. İbrahim peygamber

A. (Yaklaşb Avra13.am Allaha dedi) 42/13, 58/5, 65/9, 130/15, 142/4, 229/6, 229/16, 236/15, 263/25

A. +a (ve ahdi eman çoğ defa Avraa5.ma, İsaaka ve Yakoba oldu bu tabir ile) 65/5, 71/21, 114/12, 114/15, 114/22, 141/25

A.+ı (ha13.zireti Avraamı mücerred örneğ almalı) 65/13

A.+ iñ (Allahıñ ve Avraamıñ arasında olan müzegereden) 42/9, 142/2, 229/9, 236/25
[20]

Bedros Abosolos öz. is. Mesih'in on iki havarisinden biri

B. (Bedros Abosolos üç biñ canı birden vab13.dis eddiysa) 2/12, 83/9, 180/1

B.+uñ (Abosolos Bedrosuñ bu ge16.lamına göre) 89/15, 119/25

[5]

Blaton öz. is. Moskova metropoliti ve başpiskoposu

B.+un (Mosha Midroboludu fazi12.letlü garındaşımız Blatonun doğru dinin tarifi(or13.thodoksos didaskalia) tabir eddiği kidabı bulub) i/12

[1]

Bondios Bilados öz. is Roma imptorluğunun Yahudiye eyaletinin valisi

B. (o vagidde Romalıla7.rıñ darafından onnarıñ üzerinde vali bulunan Bondios8.Bilados ilzam eddiler) 113/7

[1]

Bondus is. Karadeniz'in doğu kısmında yer alan bir bölgenin adı

B.+lu (Bonduslu Bilado27.suñ eyâmında haca mıhlandı) 80/26

[1]

Cinizlig öz. is. Bursa civarında bir kasaba

C.+de (Aziz Bederle21.rimizden yazıldı cinizligde Ariosuñ haggında mevcud22.olan ilg mesguniye Sinodosta) 81/21

Çinizlig öz. is. Bursa civarında bir kasaba

ç.+de (yedinci Sinodos, yine çinizligde oldu) 139/6

[1]

Daniil öz is. ilk Moskova knezidir. 1791'de aziz ilan edilmiştir.

D.+i (1. 13. ve 7. İerimayı . 23. 6. ve 31. 31.İezokiili2.. 34. 23. Daniili) 66/1

D.+iñ (ve4.nasıl ki Daniiliñ Beyigamberligleri) 59/4, 59/7

[3]

David öz. is. Davut Peygamber

D. (Biz2.de elbedde varlığımızı başgasından aldıg David Beyi3.gamberiñ dediği gibi) 18/2, 20/9, 20/16, 52/25, 60/4, 65/28, 69/24, 215/29

[8]

Dekos öz. is. Hristiyan aziz

D.+un (Dekosuñ .9. Valleriosuñ 10.Doklitanosun eyâ12.mlerinden oldular) 76/11

[1]

Didomos öz. is. Truva savaşına katılan kahraman

D.+uñ (Didomosuñ erasisleri icin, ki çeşid küfür ederler idi) 138/29

[1]

Dimogridos öz. is. Yunan filozofu

D.+u (Bunun için esgi agıllılar, igi gimsayı galeme9.aldılar, Dimogridosu , ve Hraglidosu) 45/9

[1]

Dursina is. Hz. Musa'nın Allah'ın huzuruna çıktığı yer, Tur Dağı

D. (öğretirler idi Rabbiniñ Dursina dağında Mu6.si Beygamberiñ vasıtasıyla cemiy insannara emr eddiği7.on tembihleri) 5/5

[1]

Eftihis is. Roma imparatorluğu döneminde yaşayan bir keşiş

E. (Ma4.nis, Arios, Pelagios, Nesorios, Eftihis ve sayırı çoğ5.şeyitan ırgadları) 78/4

[1]

Enoh öz. is. Kabil'in oğlu

E.+da (Allahıñ ziğinetinde ebedi ferah16.edeceğidi, Enohda görünen imsal üzere) 92/16

[1]

Eva öz. is. Hz. Havva, Hz. Adem'in karısı

E. (İlg insan Adem , ve garı Eva denildiler) 31/23, 95/18

E.+nın (Evanın böyle mu24.halifeti bir zararlı örneğ oldu Adama) 95/23

[3]

Evaggelisis Lukas öz. is. Hz. İsa'nın kakonik İncillerinin yazarları olan dört müjdeciden biridir

E. (Nicegi Evaggelisis Lukas söyler) 108/13

[1]

Evagrius öz. is. Hristiyan bir keşiş

E.+nın (Originisiñ Evagriusuñ, ve 29.Didomosuñ erasisleri için) 138/28

[1]

Filibbos Abosolos öz. is. ?

F.+ta (Nasıl ki Filibbos Abo15.solosta, ibdida Hristoz'ın kim olduğunu) 2/14

[1]

Galadiyâ öz. is Orta Anadolu'nun yüksek yerlerinde bulunan antik bir bölge

g.+lulara (ki Baulos Aposolosta Romalılara, ve galadiyâlu18.lara , ve İbranilere megtublarını bu tarig üzere yazdı) 54/18

[1]

Gomorra öz. is. İsrail'de Lut Gölü'nün güney doğusunda bulunan Lisan Yarımadası'nın güneyinde bulunan günahkâr şehir

G.+nın (Sodomların ve Gomora23.nın atesten yanması, ve Amoralosların harabatı açığ24.temsil değil mi) 125/23

G.+ya (Sodoma gibi olur udug, ve Gomor2.raya döner idig) 55/2

[2]

Grigorios Batrig is İstanbul ekümenik patriği

G. (faziletli Grigorios Batrig efendimiz) n/25

[1]

Hag is. (< Ar. haqq) Allah

H. (ve bi23.huzur, ve sigletli vagıtlarında hag taalenin her ce24.şid merhametinden) p/23, 26/17, 28/1, 29/13, 29/15, 30/12, 30/14, 32/24, 35/24, 37/10, 37/13, 40/10, 49/14, 49/23, 57/26, 65/20, 124/21, 133/7, 152/16, 154/17, 169/21, 170/15, 174/7, 186/18, 192/9, 192/25, 200/1

[27]

Hazredi Solomon is. Hz. Süleyman Peygamber

H. (Hazredi Solomon dünyanın cemiy sefalarını , ve geyi2.flerini eddigden sonra çağırdı) 20/1, 87/17

[1]

Hrisanthos Papaz ismi

H. (ve Hrisanthos is3.minde şerif Monastırımızın bir iydigatlu ieradiakonosu4.na iki seneden beri bir faydalı kitabın turgca bası5.lıb) o/2

[1]

Hristian öz. is.Rum. Hz. İsa'nın dininden olan kimse

h. (hristian gullarınıznı tagrirlerinden muumin dinimiz için) [Th1.]/3, [Th2.]/11, [Th2.]/14, [Th2.]/16, i/2, [K2.]/14, [ks]/8, [ks]/12, r/6, r/29, 2/18, 2/29, 4/10, 6/21, 7/4, 8/23, 8/25, 9/8, 9/11, 9/27, 10/20, 11/3, 13/29, 39/1, 58/22, 58/24, 60/17, 62/7, 68/13,

77/9, 79/15, 80/12, 82/1, 84/16, 84/22, 125/24, 133/2, 135/12, 137/21, 137/26, 139/13, 146/3, 148/4, 150/18, 151/1, 151/2, 151/8, 155/5, 155/7, 156/1, 157/13, 166/16, 166/18, 173/18, 179/17, 184/2, 184/16, 191/15, 193/11, 194/7, 194/11, 195/25, 207/25, 212/15, 213/12,

h.+a (tarif edici, ve hristiana igdizalı gayretleri, ve faziled 8.amellerini öğredici bu lisanda sıralı bir gitab olma9.dıydı) [K1.]/7, 3/8, 3/19, 5/24, 8/25, 10/2, 13/6, 80/3, 80/6, 80/7, 99/13, 128/17, 164/7, 179/13, 216/3

h.+da (bunun için fenalığda ya10.şayan hristianda) 165/10

h.+dan (ve29.her bir hristiandan şübbesiz iman ile hıvz ola bu sebeb [82]1.için) 81/29, 151/15,

h.+ı (ve pagler günahları. İstifar ile cedidlendirir21.Hristianı) 127/21, 127/22, 137/18, 138/4, 166/19, 185/1,

h.+ımız (Bu böyleygen, bazı Hristianna13.rımız bulunurlar) 1/13, 7/1, 7/4, 15/1,

h.+ımıza (Bu iki çeşid aldanan Hristiannarımıza peg igdizadır8.minasıbı üzere karşılığ vermemiz) 7/7

h.+ıñ (Ve her gim bu eyi temele15.yerleşdirmezsa, o Hristianıñ fazilet binası çürüg olub) 5/15, 5/19, 9/29, 10/22, 11/2, 77/19, 137/29, 152/13,

h.+lar (Ya Ruhani sevgülü evlatlarımız güccüg Ana2.doluda mevcut olan hristianlar) [K2.]/2

h.+lara (kitab, eğer himmetiñizile, ve nazarıñızile basmaya 23.verilib, bu hristianlara dağılırsa) i/23

h.+lardan (ve fena feyilleri heman bu güccüg 12. anadoluyada yaklaşıyoruduğunu çog emin hristianlar13.dan) [Th1.]/13

h.+ların (Yani. Biz Allah29.dan gorgan Hristianların) 43/29

h.+larıñ (ki hristianlarıñ ağnayacakları logatlar bu16.lunsun) i/15, r/1, 70/22, 135/3

h.+larına (ve öyle bir gita7.bıñ turgca lisanında Anadolu hristianlarına bulun8.ması daha igdizalı göründü) [ks]/7

h.+larıylen (Bahusus, ki güccüg Anadolu17. Hristianlarıylen otuz beş senedir bazı vagid didasgaloslu18.ğum ile) [Th1]/17

h.+lıg (Zi6.ra hristianlıg bitün bunuñ üzerine temellidir) 85/6

h.+lığa (hadda dindar hristianlığa, ve kâmil ada8.mlığa gulavuzlanıb bu ömürü da rahad geçiresiñiz) s/7

h.+lıgıñ (ve hristian9.lıgıñ muhabbeti, ve encam cenneti şerifiñ sevdası heb 10.imanımızıñ elmini ve şurutlarını, ve nizamlarını teg11.mil bilmede) m/9

h.+nar (ve27.o zamandan beri nerede hristiannar varısa) o/27, o/29, s/10, 1/14, 3/3, 8/16, 65/11, 77/14, 134/15, 147/3, 150/3, 154/6, 154/24, 157/1, 157/3, 165/2, 172/16, 182/24, 184/12, 184/25, 193/26, 195/2, 195/15, 195/28, 196/11, 196/28,

h.+nara (ki bu gadar naçarlıgda bulunan 6.hristiannara cüzi bir faydada ben edeyim guvvetimiñ 7.yetişeceğine göre) [Th2.]/6, [Th2.]/18, [K2.]/12, n/1, r/27, 13/8, 14/19, 53/28, 79/17, 81/26, 97/1, 99/19, 143/8, 143/9, 153/9, 188/17, 191/18, 196/22, 200/3, 200/8

h.+narda (ve öğrenmeyen Hristiannarda bir büyük meşreb bozgun6.nuğu var) 6/5, 195/12,

h.+nardan (ki10.tabı soñra alacag olan hristiannardan) o/10, o/11, 192/12

h.+narı (ve yer yüzünün cemiy höküm6.saabları silahlandılar bu hristiannarı yerin yüzün7.den helag edmeye) 76/6, 150/20, 182/4,

h.+nariñ (ve bu türgece lisanna13.rı bilen hristiannariñ cümlesi ondan öğrensin) n/13, 1/18, 5/12, 14/13, 76/2, 131/19, 132/4, 138/5, 139/22, 144/23, 182/26,

h.+narından (Anca bizim Aziz Egglisamız,21.ki şimdi cemiy rum, ve rus Hristiannarından hillesiz hıvz22.olunur) 132/21

H.+narına (ve cemiy Anadolu Hristiannarı6.na memfaad olmasına sebep olmag için) o/6, 3/20

h.+nığa (Cümlesi peg eyi adamlardır, cümlesiniñ meyli ve ha10.vesi hristiannığa yağısan eyiligleredir) [Th2.]/10, n/16

h.+nıgıñ (ve hristiannıgıñ gerçeğ dinine böyüg rezillig geti14.rirler) 184/13

[185]

Hristos Hz. İsa

H. (Yisus Hristos efendimiz. imdi herareti11.le reca ederim) [K1.]/10, p/2, p/20, 1/21, 2/3, 5/8, 7/13, 10/11, 12/24, 58/6, 63/21, 64/19, 65/3, 71/5, 74/3, 82/13, 89/20, 102/21, 106/13, 106/28, 107/12, 107/23, 108/1, 109/6, 109/8, 109/11, 111/23, 113/11, 113/29, 114/7, 116/23, 117/4, 117/7, 117/13, 118/27, 120/12, 120/16, 120/18, 120/26, 121/15, 121/21, 126/1, 127/7, 127/22, 131/7, 136/1, 136/14, 136/21, 137/1, 138/9, 138/14, 138/18, 138/23, 138/27, 139/3, 142/24,

148/12, 149/26, 151/21, 185/1, 192/13, 205/13, 214/13, 222/14, 225/16, 228/4, 233/6, 233/7, 233/23, 233/29, 234/7, 234/14, 235/10

H.+a (,illa Hristosa iman edmeyenneredir) 99/13

H.+dur (Bu aziz kitabıñ asıl maksadı helas edicimiz11.Yisus Hristosdur) 62/11, 83/14

H.+idi (ve bu alemde faziled ilen ömür[73]1.geçirenneriñ cümlesineda temel Yisus Hristos idi) 73/1

H.+ta (Lakin onu bes4.ler, ve gayırır, nasıl besleyib gayırırsa Hristosta eg5.glisayı) 137/4, 142/9, 233/4, 234/19, 236/3

H.+tan (ve gözedmesini, ve2.efendimiz Yisus Hristostan akıl şavgınıñ) r/2, 2/5, 68/3, 136/26

H.+tur (der9.ki bu züryed Hristostur) 55/9, 64/18, 114/6,

H.+ule (ve Hristosule bir26.leşmeyi. Öğretirler idi) 4/25

H.+un (Bizim heladetimiz Hristosun başlaygıcı) 109/15

H.+uñ (Zira Yisus Hristosuñ ölümünüñ va7.sıtasye) 122/6, 144/7, 152/1

[95]

Hristoz Hz. İsa

H. (Bunun için Aziz Kitab şaadlıglardan doludur bu12.Hristoz için. fagad ikisini yazalım) 63/12, 122/26, 165/7, 165/23, 234/24

H.+dan (üçüncü hali, Hristoz21.dan ruzı mahşere gader) 70/21, 143/1

H.+a (teşşegü26.rü daha ziyâde edecegler efendimiz Yisus Hristozada) i/26, 47/27, 55/15, 63/5, 69/4, 70/1, 70/5, 70/20, 71/25, 135/11, 138/24, 139/4, 143/11, 150/25, 152/16, 152/18, 165/14, 165/22, 178/2, 183/14, 185/13, 192/6

H.+u (ve bi şübbe, hadda Hristozu bilmeyen mille23.tler da igrar ederler bun) 44/22, 64/22, 119/2, 129/25, 138/19, 149/1, 149/3

H.+ule (budur benim ganım.” oldu ki in15.san bu hesadarlıgıñ vasıtası ile Hristozule birleşib16.bir Ruh olur) 148/15

H.+un (Yisus Hristozun bu20.cemiy helased nasihedi Evangelionuñ içinde mevcuddur) 111/19, 114/25

H.+uñ (İmdi cümlemiziñ, validesi26.olan Hristozuñ azim ve aziz gelisasınıñ bu cahdı) [ks]/26, 2/15, 2/21, 4/26, 13/3, 13/26, 57/18, 57/23, 59/2, 59/8, 59/12, 61/2, 62/24, 63/6, 63/10, 63/19, 64/18, 64/21, 64/23, 65/12, 67/11, 67/18, 69/1, 70/13, 74/7, 77/16, 78/12, 79/11, 79/12, 98/23, 119/7, 119/23, 120/9, 120/20, 125/18, 129/7, 129/26, 130/23, 132/12, 132/27, 134/25, 135/3, 135/6, 137/19, 1337/25, 143/12, 144/6, 144/16, 146/4, 147/20, 148/7, 148/10, 149/8, 150/12, 150/22, 151/3, 152/24, 158/6, 159/21, 165/4, 165/12, 166/19, 178/24, 182/8, 182/14, 183/11, 183/26, 186/13, 192/11, 221/13, 223/2, 226/20, 233/11, 233/27, 234/9, 235/9, 235/12, 235/27, 236/7, 236/28

[119]

ibnullah is. Hristiyanlıkta Allah'ın oğlu ünvanı

i. (İbdida ihdizaydı,21.ki ibnullah İnsan ola) 103/21, 106/23, 107/29, 108/9, 109/1, 114/14, 115/11, 221/21

i.+a (em11.ma Aziz kidabıñ gerek Ahdi Atig, ve gerek Ahdi cedi12.diñ çoğ taraflarında ibnullaha, ve Ruhıl gudüse13.verilirler) 87/12

i.+ı (ki ibnullahı yaradılmış mahlugaddır deyereg güfür12.eder idi) 138/11

i.+ıñ (bunun için ibnullahıñ24.göğden enmesi) 102/23, 103/17, 105/11, 106/19, 113/3, 157/26

[16]

İbrahim is. Hz. İbrahim Peygamber

İ. (İbrhahim, İshag, ve3.Yâgub ates arasından gibi peg metin gahramannıgile ge4.çdiler) 75/2, 229/14, 236/19

İ.+e (Sefa deresine çıgdı egmeg ve10.şarabile, dua eyiledi bu haziredi İbrahime Allah de-es11.aleniñ papazıgibi) 229/10, 236/6

İ.+i(bunun için Baulos resul ha17.zired İbrahimi yalıñız dindar tabir edmez) 106/17, 229/11

İ+ıñ (ve20.çüñgi bu Hazireti İbrahimiñ züryetindenidi Levi21.gendisida) 236/20

[8]

İbrani is. [Ar. ‘ibrānī] eski Yahudilere verilen ad.

İbrani (ve böyle töreleri İbrani denilen Yahudiler²⁹.çog gaviliğilen gucaglarlaridi)
230/28

İ.+lere (Baulos Aposolosta Romalılara, ve galadiyâlu¹⁸.lara , ve İbranilere
megtublarını bu tarig üzere yazdı) 54/18, 229/3, 230/12

[4]

İbrayim öz. is. Hz. İbrahim Peygamber

İ.+i (illa ima¹⁸.n ilen adillenmeye isteyennere temsilda getirir bu İbrayimi)
106/18

[1]

İezokiili?

i. (1. 13. ve 7. İerimayı . 23. 6. ve 31. 31.İezokiili) 66/1

[1]

İncil öz. is. [Ar.İncīl] Hz. İsa’ya gönderilen Hristiyanların kutsal kitabı

İ. (Ahdi Atig (Tevrad), ve Ahd-i Cedit (İncil) beyân i².derler bize o ilacı) 56/1,
57/4, 57/15, 57/20, 68/1, 118/22, 157/14, 176/16, 186/29

İ.+de (ve İncilde tariflenen nomoslarıñ hagigadlerini) 4/16, 88/21, 142/14, 58/10

İ.+den (İncilden²⁸.yasag olan dualer onnardır) 40/27, 53/28, 54/1

İ.+e (İncile İman İçin) 56

İ.+i (yani. bitün dünyaya varıñ, ve her mahlu²⁵.ge İncili talim eyileyiñ) 82/25,
130/9

İ.+iñ (Dinimiziñ reyzi, ve temellendiricisi Yisus Hristos efen²².dim//iz
şegirtlerini şerif İnciliñ, dellallığına göndü²³.rür iken) 1/22, 45/14, 54/16, 65/17,
73/4, 83/2, 83/3, 85/7, 90/6, 101/14, 129/1, 136/4, 141/23, 150/6

[33]

İncili Şerif öz. is. [Ar.İncīl] Hz. İsa’ya gönderilen Hristiyanların kutsal kitabı

İ. (Eğer İncili Şerif uzun dualeri yasag e26.diyorusa) 40/25, 57/21, 70/17, 151/20, 184/22, 219/2

İ.+de(Tevratı Şerifde, ve İncili Şerifde, ve resul kitabların22.da mevcut olan çeşid kitabların sayısı güçcüg23.değil) 79/21, 102/9, 132/2, 152/3, 184/27

İ.+den (ve çün3.gi beyigamberleriñ aziz gitabından, ve Yisus Hristozuñ4.İncili şerifden) 13/4, 17, 99/19, 134/6, 207/10

İ.+e (Bu fikir tevratı16.şerife, ve incili şerife, ve aziz kelisamızıñ işine) 1/16

İ.+i (ve cemiy hristiannara İncili Şerifi tefsir edeceg) [Th2.]/18, 9/22, 69/19, 121/2

i.+iğe (asıl bu iy15.itkata temellidir inciliğe imanıñ ihdizalı tarafı) 83/15

İ.+iñ (hadda Melayikle7.riñ ve insannarın bu gibi hasiyedlerinden derecesiz ü8.stün görünür İncili Şerifiñ bu gelamına göre) 25/8, 47/25, 54/4, 62/16, 65/19, 66/8, 70/10, 82/10, 132/5, 135/5, 143/9, 163/12, 170/3, 170/19, 173/11, 216/14, 218/1, 226/18, 213/14. 230/1

İ.+inde (ve helas edici Hristos Efendimiz İncil-i Şerif'in de bu14.yurduğı tembihleri vaz ederler) 7/13

İ.+iyiñ (ve İncili Şerifi3.yiñ düşmannarınıñ şerir heragetlerini boşa çıkar) 224/3
[43]

İoannis öz. is Yuhanna İncili

İ.+da (nametiñ gulavuzu Vabdi14.sis İoannisda tegmil oldu) 75/14

[1]

İoannis öz. is Yuhanna İncili'nin yazarı, din adamı

İ.+iñ (Bunun için İoannisiñ vahii rabbanisinde (Abogalipsi3.sinde)helas edicimiz guzu tabir olunur) 64/2, 158/8

İ.+in (Beyigamberleriñ [110]1.arasında ulu Beyigamber olan İoannisin elinden vabdis2.ordu) 110/1

[3]

İoannis Prodromos *öz. is.* Yunan aziz

İ. (Yo14.annis Prodromos stavropiakon şerif monastırda bu 15.gitabı durgca lisana tercüma edib bastırmaya 16.hazır eden) s/14, 2/6

[2]

İoannis Theologos *öz. is.* Yunan aziz

İ. (ki bunnar için İoannis The23.ologos bu gelamı söyledi) 77/23, 102/9, 151/5

İ. +uñ (bunun için İoannis Theologosuñ vahii20.rabbanisinde) 47/19

[4]

İoil *öz. is.* İbrani kutsal kitabında sadece bir kez o kitabın girişinde Pethuel'in oğlu olarak anılır.

İ. (yâhod cemiy Orthodoxos gullarına ruhıl gudü9.sü göndürdü İoil Beyigamberleriñ kelimına göre) 127/9

İ+i (34. 23. Daniili. 9. 21.Osieyi. 2. 18. İoili.2)

[2]

İrini Sultan *öz. is.* Bizans İmparatorluğu imparatoriçesi

İ.+ıñ (A7.zizlerle İrini Sultanıñ , ve Tarasos Badriğiñ eyâ8.mlerinde) 139/7ā

[1]

İsaak *öz. is.* Hz. İshak Peygamber; Hz İbrahim'in oğlu

İ.+a (ve ahdi eman çog defa Avraa5.ma, İsaaka ve Yakoba oldu bu tabir ile) 65/5, 71/21

[2]

İsaya *öz. is.* Tanah'ta Yeşaya ismiyle bahs olunan bir peygamberdir

İ.+nıñ (İsayanıñ meşhur12.nebiliği tegmil oldu Bikir rahimde böyle bir hamilelig13.olmasında) 103/11

[1]

İsaya Beyigamber *öz. is.* Tanah'ta Yeşaya ismiyle bahs olunan bir peygamberdir

İ. (ve böyle umud ile İsaya Beyi27.gamber gibi çağırırız) 54/26, 116/2, 128/5
İ.+iñ (Şübbesizdir, ki Allah İsaya Beyigamberiñ ağziile25.söyler bu kelamı)
100/24, 162/7, 181/8, 200/1

[7]

İsayıl Mesih öz. is. Kuzey İsrail’de Celile olarak isimlendirilen yerde gezgin bir Yahudi Peygamberi olan Nasıralı İsa’nın tanımlama adıdır

İ. (yani. İsayıl Mesih dün7.ve bu gün ve ebeden heman odur) 71/6
İ.+de (Zira biz onuñ ameliiz, İsayıl mesihde eyi amel8.ler için yaradıldığ) 166/7
İ.+dir (helas edicimiz İsayıl Mesihdir) 233/3
İ.+ iñ (ki bu Eg3.glise cihaniñ yaradılmasından İsayıl Mesihiñ azime4.tine kadar
vicuddeydi) 131/3, 118/23, 180/16

[6]

İstambol öz. is. İstanbul

İ. (bu icmaliñ sekizinci23.babından soñune kadar İstambol derüniñde mevcud
o24.lan iginci mesguniye Sinodostan tegmil oldular) 81/23
İ.+a (ve şimdi basmaya verilsin için İstam6.bola göndürüyoruz) p/6
İ.+da (İs26.lambolda olan cümlemiziñ validesi Hristozuñ gelisasında) 13/26,
133/10, 138/12, 138/26, 139/1
İ.+dan (ve aralığ aralığ İstamboldan gelen emin 3. hristian gullarıñızıñ
tagirirlerinden) [Th1.]/2

[8]

İtaley is. İtalyanların kullandığı dil

İ. (bunnara uygundurlar gaygı adam5.lar dahi İtaley lisanile Allahıñ kelamına,
yâhod a6.ziz gitaba tohunarag arsız cesaret ile derlersa) 186/5, 214/21

[2]

Kayn öz. is. Hz. Adem ve Hz. Havva’nın ilk iki oğlundan biri; Kabil

K. (İbdida Kayn nahag yere öldürdü gendi17.Kardaşı Aveli) 74/16, 97/11

K.+den (Kaynden ibareddirler kâfirler)74/19

K.+ıñ (ve cemiy hagsız18.zulümgarler Kaynıñ yoluna revan oldular)74/18,
74/22

[5]

Kayseri öz is. Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'ndeki illerinden biri

K. (Kayseri gulbinde mutemegun mucuzetli Yo14.annis Prodromos) s/13

[1]

Kaisareas is. Kayserili

K. (Allaha Heraredlü Duacıñız Kaisareas 18.Paysios) s/17

[1]

Kalvinos is. İnsan sadece kutsal kitaba bakarak öğrenmelidir diyen inanç sistemi; kalvin

K.+lar (ve Kalvinoslar, Babanıñ mesebinden7.ayırd oldular) 132/6, 132/18,
133/12

K.+ları (Kalvinosları, ve cemiy şeytanied oyunlarını, ve duzag29.larını
Orthodoksos milletimizden uzag edmeye çalışarag) n/28

K+larıñ (yani. Babisanoslarıñ , 22.Loturannarıñ, ve Kalvinoslarıñ. üçü da biri
birleri23.ne zıd Babisanoslarıñ ayresisi çoğ zararlı) 131/22

k.+uñ (ludirosuñ ve kalvinosuñ tariflerine8.temel goyarag) 132/7

[6]

Konstantinos Bogonados Batişah öz. is. padişah

B. (Azizler ile Konstantinos Bogonados Batisahıñ) 139/2

[1]

Laron?

L.+uñ (gög Laronuñ ayini üzere,19.illa Melhisedegiñ töresi üzere) 117/18

Levi öz. is. Hz. Yakup Peygamber'in oğlu

L. (ve Aaronuñ7.olduğu Levi gavminde Badişahlıg yoğudu) 234/7, 236/20, 236/21, 236/23

L.+niñ (Ve dahi Melhisedeg Aziz gitabdan gerçeğ Bapaz gö-16.rünüyor Leviniñ gavminden değıl igen) 234/16, 234/17, 234/18, 234/21, 234/23, 235/18, 235/20, 235/23

[12]

Lod öz. is. bugünkü İsrail ile Ürdün arasındaki topraklarda yaşadığına inanılan peygamber

L.+da (iyvaaleriñ, ve govalanmalarıñ arasından keza5.lig Lodda govalandı Sodomlularda) 75/5

[1]

Ludiros öz. is. Katolik kilisesinin Kutsal kitaba uygunsuz yapılan şeylere karşı balattığı hareketi benimseyenlere verilen isim

L.+uñ (Babanıñ mesebinden7.ayırd oldular Ludirosuñ ve kalvinosuñ tariflerine8.temel goyarag) 132/7

[1]

Lukas is. İsa'nın kanonik incillerinin yazarlarından olan dört müjdeciden biri

L. (Nicegi Evaggelisis Lukas söyler) 108/13, 126/8

[2]

Luthiros is. Katolik kilisesinin Kutsal kitaba uygunsuz yapılan şeylere karşı balattığı hareketi benimseyenlere verilen isim

L+lar (dayıma Luthiroslar, Kalvinoslar, ve Volterler gibi adam13.lardan çeşid çeşid tebdilligler alırdı) 133/12

Mahsus Şarkoğlu Dositheos öz. is. papz

M. (ve şimdi basmaya verilsin için İstam6.bola göndürüyoruz. Mahsus Şarkoğlu Dositheos diago7.sumuzuda üzerine tayin ediyoruz) p/6

[1]

Maksimianos öz. is. eski Roma imparatoru

M.+uñ (Antoninoslarıñ. 6. Sevirosuñ 7. Maksimianosuñ) 76/7

[1]

Malahia öz. is. bir aziz

M.+nıñ (Malahianıñ, ve İsaianıñ 11. Beyigamberligleri beyân ederler idi) 59/10

M.+yı (Zahariayı. 2. 10. ve. 14. 8.6.ve Malahiayı) 66/6

[2]

Melhisedeg öz. is. İbranice İncil’de geçen Salem kralı ve rahiptir.

M. (ozaman salim padişahı Melhisedag 8. Allah Tealenıñ babazı olmaylen ol sevincli avdedinde) 229/7, 229/19, 230/1, 230/9, 230/11, 232/14, 234/1, 234/4, 234/10, 234/15, 235/29

M.+de (ki Melhisedegde olan pa-18. pazlığı mücerred tanıdı) 229/17

M+den (Zira Avraam peder Melhi 16. sedegden hem evlogis oldu İerosini sahibi olduğu için) 236/16, 236/24

M+e (Bu sebebden hazireti İbrahim Melhisedege ogadar çoğ 15. iydigad göstürdü) 229/14

M.+i (Bunnardan görünür Abosolosuñ nieti ne sebep için 16. Melhisedegi Babasız ve Anasız ve siñsilesiz tabir ed-17. di.) 235/16

M+ilen (ve işte yine 12. Hristozuñ Melhisedegilen uygunnuğu, ve yog Aaroni-13. le) 235/12

M.+in (yani. sen Melhisedegin tarigi üzere ebedan Yereassın) 108/23

M.+iñ (illa Melhisedegiñ töresi üzere) 117/19, 230/8, 232/7, 232/14, 232/17, 232/22, 232/29, 233/2, 233/4, 233/28, 234/8, 234/14, 234/26, 235/7, 235/17, 235/17, 236/5, 236/14, 236/26, 236/27

[38]

Meriem öz. is. Hz. İsa Peygamber’in annesi

M.+den (ve bikir Meriemden ten aldı, ve insan oldu) 80/25

M.+iñ (ve bikir Meriemîñ oğlu, ve insan olmu24.şiken Allahlıktan dur olmadı)
106/23

[2]

Messia öz. is. mesih

m. (yani Hristos ve2.Messia tesmiye olundu) 108/2, 112/8

[2]

Mısır öz. is. Afrika'nın Kuzeydoğu köşesi ile Asya'nın Güneybatı köşesinde Sina Yarımadası'nı kaplayan kıtalararası bir ülke

M. (Benim Rabbi Allahıñ, ki seni Mısır diyârinden21.gullug evinden ihrac eyledim) 167/20, 169/24

M.+dan (Bayıram gurbanınıñ bu yenmesi Yehudiler Mısırdan19.çıkacagları vağıdda tertib oldu bu vasf olmuş se20.bebile) 142/18

M.+iñ (Mısırıñ çölünde bagğırdan yapılb dikilen9.yıylan) 68/8

M.+lılardan (Yosıf gendi garda6.şlarından .Yehudiler. Mısırlılardan) 75/6

M.+lıleriñ (Mısırlıleriñ22.yesirliğinden helas oldugları için) 142/21

[6]

Midrofanis Badrig öz. is. Ortodoks kilisesinin başkanı

M.(ğ)+iñ (ve Midrofanis Badriğiñ eyâmlerinde) 138/9

[1]

Mihaia?

M.+yı (Avdiuyi.1.17. İoay1.1. 17.Mihai4.ayi) 66/4

[1]

Musa öz. is. İsrailoğullarına gönderilen peygamber

M. (yani.14.onu ki Musa, ve Beyigamberler nomosta yazdılar) 63/14, 66/21, 72/15, 75/6, 167/16, 169/21, 169/27, 171/4

M.+dan (ve26.devri Musadan mesihe gadar) 72/26

M.+nın (ve tedbirini, ve insana Musanın vagdında verilen) 4/15

[10]

Musi öz. is. İsrailoğullarına gönderilen peygamber (krş. Musa)

M.+den (ve iginci geyifi20.yeti Musiden Hristoza gadar) 70/20

M.+e (İbdida ki hali Adamdan Musie gadar) 70/19

M.+niñ (Bunu28.da bilmeliyiz, ki Musiniñ Nomosunada) 72/28

M.+ye (ve onnariñ22.züryetlerine Musiye gadar yine tazelemeye) 71/22

[4]

Naumu?

n. (Mihai4.ayi, 5. 2. Naumu. 1. 15. Sofoniayı) 66/4

[1]

Negdarios öz. is. Ortodoks kilisesi başkanı

N. (Azizlerle böyüg Theodosios Batisahñ , ve Negdarios 14.Badriğın eyâmlarında) 138/13

[1]

Neron öz. is. hristiyanlara ilk zulmedenlerden biri

N.+uñ (1. Neronuñ9.2. Dometanosuñ. 3. Trayanosuñ) 76/8

[1]

Nesorios öz. is. Roma imparatorluğu döneminde yaşayan bir keşiş

N. (Ma4.nis, Arios, Pelagios, Nesorios, Eftihis ve sayırı çoğ5.şeyitan ırgadları)
78/4

[1]

Noe öz. is. Hz. Nuh

N.+niñ (ve Noeniñ vagdına gadar gendi evla11.dlarına) 71/10, 125/22

[2]

Nuh öz. is. Hz. Nuh Peygamber

N. (Ondan Nuh alıb bu vahiy rabbaniyi13.(Apokalipsiyi) evladlarına, ve torunnarına verdi) 71/12, 71/16, 134/2

[3]

Pater öz. is. papaz

P. (Pater imon. k.t.l.) 227/11

[1]

Paysios öz. is. Rum Ortodoks azizi

P. (Paysios Ka..areias) [K1.], s/18

[1]

Platon öz. is. dinî lider

P. (ki (1765)senede Moşha Midrobo25.ludu faziletli ve alimdar Platon aziz Ruhun niame26.tiyle doğru dinin tarifi tabiriyle yazıb bastırdı) o/25

[1]

Roma öz. is. Bizans İmparatorluğu

R.+lılara (Baulos Aposolosta Romalılara, ve galadiyâlu18.lara , ve İbranilere mektublarını bu tarig üzere yazdı) 54/17, 97/18

R.+lıların (o vagidde Romalıla7.rın darafından onnarin üzerinde vali bulunan Bondios8.Bilados ilzam eddiler suçsuz olan Yisuzu) 113/7

[3]

Rosia öz. is. Rusya

R.+ya (illa tegmil7.hıvz olundu, hag daale murad eyiledi Rosiayada ga8.bul eddirmeye) 133/7

[1]

Rumca öz. is. [Ar. rûm+ca] Rumların kullandığı dil ile yazılan kitap

R. (Bu husus için bu çeşid Rumca ki10.tablarını çoğunu bir araya getirib zeyn ile ogudu11.mısa) i/9, [ks]/8, [ks]/12, [ks]/12, [ks]/14, 13/24, 14/3, 14/7

[8]

Russia öz. is. Rusya

R.+da (ve bu güne kadar heç bir tebdillig ol10.madı dinimize ne İstambolda ,
ve ne Russiada) 133/10

[1]

Seviros öz. is. Hristiyan aziz

S.+uñ (Antoninoslarıñ. 6. Sevirosuñ 7. Maksimianosuñ 8.11.Dekosuñ) 76/10

[1]

Sgenderun öz. is. Türkiye’de bir şehir

s.+de (Bir vagit5.gutlu Şerifte Kirillos, sgenderunde Klimis, ve
agios6.Athanasios) 4/5

[1]

Simon öz. is. Roma imparatorluğu döneminde yaşayan bir keşiş

S. (yani. Simon, Valentinus, Montanos, Ma4.nis, Arios, Pelagios, Nesorios,
Eftihis) 78/3

[1]

Simona öz. is. Hz. Yakub’un oğlu

s. (ve13.bu beynamus ve af olunmadıg günah simona tabir14.olunur) 211/13

[1]

Sithiñ?

S. (bu Sithiñ züryetini kidabı21.şerif Allahıñ evladları tabir eder) 74/20, 74/22

[2]

Sodom is. günhkar olduğu için yok edilen şehir

S.+a (Yani eğer yüce rabbi bize[55]1.züryed bıragmaşa, Sodoma gibi olur udug)
55/1

S.+larıñ (Noeniñ vagdında olan tufan , Sodomlarıñ ve Gomora23.nıñ atesten yanması) 125/22

S.+lularda (ve govalanmalarıñ arasından keza5.lig Lodda govalandı Sodomlularda) 75/5

[3]

Sofos Sirah?

S. (İmdi bu sebeb icin27.her bir adama borcdur Sofos Sirah ile beraber, arzu-28.laya) 215/27

[1]

Sultanıl nebi öz. is. peygamberlerin sultanı Davud

S. (Bunu ispad eder Sultanıl nebi22.Davud bu gelam ile) 24/22

[1]

Tañrı is. Yaratıcı, Allah

T. (Zira Tañrı hag oldugça, ve merhameti2.elmiyle beraber bulundugça) 50/1, 118/13

[2]

Tarasos Badrik is. Ruhban sınıfından olmaması nedeniyle patrik olarak atanmasına karşı çıkmıştır. Papaz yapılmıştır. 25Aralık 784'te de patrik olarak kutsanmıştır

T. (A7.zizlerle İrini Sultanıñ , ve Tarasos Badriğiñ eyâ8.mlerinde) 139/7

[1]

Tevrad öz. is Hz. Musa'ya gönderilen ve Museviliğin temel ilkelerini içeren kutsal kitap (krş. Tevrat)

T. (Ahdi Atig (Tevrad), ve Ahd-i Cedit (İncil) beyân i2.derler bize o ilacı) 56/1, 57/3, 57/14, 65/27

T.+da (esisi vasi13.yedde (Tevradda) tertib olan Hitanıñ (sünnetiñ)14.yerine) 142/13

T.+dan (Ve Ahdi atigden,(Tevraddan) aldığı5.isbatlarıñ arasında) 232/4

T.+iñ (Tevradıñ ilg gitabında nagl olunur) 229/5

[7]

Tevrat öz. is. Hz. Musa'ya gönderilen ve Museviliğin temel ilkelerini içeren kutsal kitap

T. (Bu fikir tevratı16.şerife, ve incili şerife, ve aziz kelisamızıñ işine) 1/15, 57/17, 79/21, 131/29

T.+iñ (bu sırlardan ba22.zıları Ahdi Atigiñ (Tevratıñ) 141/22, 142/17, 229/18

[7]

Tevratı Şerif öz. is. Hz. Musa'ya gönderilen ve Museviliğin temel ilkelerini içeren kutsal kitap (krş. Tevrat)

T.+de (Tevratı Şerifde, ve İncili Şerifde, ve resul kitabların22.da mevcut olan çeşid kitablarıñ sayısı güçcüg23.deği) 69/21

t.+e (bu fikir tevratı16.şerife, ve incili şerife, ve aziz kelisamızıñ işine) 1/16, 57/17

T.+iñ (ve bu cemaada Tevratı Şerifiñ[132]1.okumasını yasag eder) 131/29

[4]

Trayanos is. Kral ismi

T.+uñ (. Neronuñ9.2. Dometanosuñ. 3. Trayanosuñ. 4. Adranosuñ) 76/9

[1]

Türg is. Dünyanın değişik yerlerinde yaşayan ve Türkçenin lehçelerinden birini konuşan soy ve bu soydan gelen kişi

T. (ve 19.müümin dinimiziñ şurutlarını türg lisaniyle vaz ede20.ceg didasgaloslarda peg nadir bulundugları icin) [Th2.]/19, i/6

[2]

Türgca is. Türklerin kullandığı dil (krş. Türgce)

T.(tarifi(or13.thodoksos didaskalia) tabir eddiği kidabı bulub, tercü14.ma eddim Türgca lisana) İ/14, [K2.]/18, m/28, [ks]/7, o/4, o/29

T.+ya (ve 4.bu Monastırn iytigatlu geşişlerinden türgcaya) [K1.]/4, m/26, o/13, o/24, 14/9

[11]

Türgce öz. is. Türklerin kullandığı dil

T. (Anadolu2.da mevcut hristian lisanını bilmeyen cemii ruhani ev3.latlara Türgece lisanı ile peg igdizalı bir gitab mey4.dana getirmeye niyed eddim) i/3, n/12

[2]

Urumca öz. is. Rumların kullandığı dil

U. (Bu gitab ilg yazıldığı lisandan igi22.defa tercüma oldu bizim Urumca lisanımıza) 13/22

[1]

Valentinos öz. is. Roma azizlerinden biridir

V. (yani. Simon, Valentinos, Montanos, Ma4.nis, Arios, Pelagios, Nesorios, Eftihis ve sayırı çoğ5.şeyitan ırgadları) 78/3

[1]

Vallerios öz. is. Saragossa'nın koruyucu azizidir

V.+uñ (Antoninoslarıñ. 6. Sevirosuñ 7. Maksimianosuñ 8.11.Dekosuñ .9. Valleriosuñ) 76/10

[1]

Vienna öz. is. Avusturya'nın başkenti;Viyana

V.+da (ve biri li23.bishada, 1782 : Ve öbiri Viennada1783. Basmaya verilib24.dindaşlarımızdan gabışıldılar) 13/23

[1]

Volter öz. is. Fransız yazar ve filozof

V.+ler (dayima Luthiroslar, Kalvinoslar, ve Volterler gibi adam13.lardan çeşid çeşid tebdilligler alıridi) 133/12

[1]

Yagob öz. is. İsrâiloğullarının atası olan peygamber

Y.+a (ve Adamdan so4.ñra bu sevincili haber, ve ahdi eman çoğ defa Avraa5.ma, İsaaka ve Yagoba oldu bu tabir ile) 65/5

Yagov öz. is. İsrâiloğullarının atası olan peygamber; Hz. Yakub (krş. Yagovos)

Y. (nasıl, ki Yagov Bederiñ Beyi-[59]1.gamberliği dördüncü oğlu Yuda'nın siğsilesinden ola2.cag Badişahlığını) 58/29

Y.+a (yani be21.yannıklarını Avraama, İsaaka, ve Yagova ,ve onnariñ22.züryetlerine Musiye gadar yine tazelemeye)71/21

Y.+un (ve Yagovun hanesi üzerine ebedan Badişahlığ sü19.re) 108/18

[3]

Yagovos öz. is. İsrâiloğullarının atası olan peygamber; Hz. Yakub (krş. Yagov)

Y. (bu sebeb için Yagovos resulda der) 219/23

Y.+uñ (Bu şerif töre bina oldu Abosolos Yagovosuñ bu15.kelamlarına göre) 155/14, 213/25

[3]

Yahudi öz. is. Hz. Musa'nın dinine inanan; Musevi

Y. (böyile bir eg9.glisada Baulosuñ nasiheti üzere. “ ne yahudi, ne Yo10.nani va) 135/9

Y.+ler (ki Yahudiler Allahın emri üzere gannı gurban-16.nar edmeliytiler) 231/15

Y.+lere (bu Yahudilere yazar idi,yâni, öyle bir Mil-21.lete) 230/20, 231/11

Y.+leriñ (Abosoloslarıñ nagliyetleri Yahudileriñ15.gibarları için derler) 10/14

[5]

Yahya Beyigamber öz. is. İsrâiloğulları'na gönderilen bir peygamber

Y. (bunun için Yahya Beyigamber,9.ve bu helas edicimiz Yisus, ve Bedros resul nasihedle10.rini bu kelim ile başladıla) 83/8

[1]

Yehudi öz. is. Hz. Musa'nın dinine inanan; Musevi (krş. Yahudi)

Y. (Musa Yehudi7.halgından. ve Davud Sauldan. cemiy Beyigamberler8.zıd durannarıñ ve govalayannarıñ azgınnıglarını9.çegdiler) 75/6, 170/7, 236/19

Y.+ler (Yosıf gendi garda6.şlarından .Yehudiler. Mısırlılardan) 75/6, 112/8, 112/14, 112/20, 142/18, 181/5

Y.+lerden (Der bunnara, ki siz Yehudilerden râyed bulan2.ilehi gitablar aşgâre söylediler çoğ evvel) 232/1

Y.+lere (ki peg heraredlü a16.dam idi, ve bunuñ vasıtası ile bu nomosu Yehudi17.lere gendi lisaniyle öğreddi) 72/17, 118/7, 142/20, 170/8, 230/20

Y.+leri (Zira şerif tevarigden bellidir, ki Allah23.hazireti Avraamıñ züryeti olan Yehudileri gendine la24.yıg cemaed secmeyle) 169/23, 235/21

Y.+leriñ (ve Yehudileriñ dağılıb peragende olacaklarını) 59/14, 67/28, 68/5, 109/22, 130/11, 135/13, 142/7, 142/25, 230/26, 232/8, 232/12, 332/15, 232/18, 232/25, 235/24

[32]

Yeremia öz. is. Yeremya Peygamber

Y. (bunun için İeremia Beyigamber bu gelamı dedi) 177/17

[1]

Yerusalim is. Yun. Kudüs

Y.+de (ki ne17.bu dağde, ne Yerusalimde secda edecegsiniz Bede18.re) 135/17

Y.+iñ (ve Yısus Hristozuñ beyigam13.berligleri beyân ederler idi Yerusalimiñ harab olacağı14.mı) 59/13

[2]

Yonani is. Yunan soyundan gelen kimse; Yunanlı

Y.+leri (yani evvelce Ya10.hudileri, ve Yonanileri izlam eddig) 54/10, 135/10

[2]

Yrigorios Theologos öz. is. Kapadokya doğumlu din öğretmeni

Y.+un (İmdi mestur olan taksiratlardan hali olmag için Hri17.stian dayima fıgrinde dudsuñ Yrigorios Theologosun bu18.tembihini) 215/17

[1]

Yuda öz. is. Hz. Yakub'un oğlu Hz. İshak' ın torunudur

Y.+nın (ki Yagov Bederiñ Beyi-[59]1.gamberliğı dördüncü oğlu Yudanıñ siğsilesinden ola2.cag Badişahlığını) 59/1, 234/6, 234/21, 234/22

[4]

Yusinianos?

Y. yusinianos Batisa27.hıñ , ve Andimos Badriğiñ eyâmlarında 138/26

Zaharia öz. is. Yahya Peygamber'in babası

A. Z.+yı ((3. 2. Angeosu. 2. 8. Zahariayı. 2. 10. ve. 14. 8.) 66/5

[1]

Zaharia Beyigamber öz. is. Yahya Peygamber'in babası

Z.+iñ (ve bu sebeb için Zaharia Beyigamberiñ21.ağzıylen Aziz Ruhuñ söylediğı gorgulu itab böyleleriñ22.üzerinedir)

Zebur öz. is. Hz. Davut'a gönderilen kutsal kitap

Z.+da (ve21.emrini eda ederler Zeburda, ve incilde zigr olduğu gibi) 88/21

Z.+ını (yani.David Beyigamberiñ Zeburını) 65/28

[2]

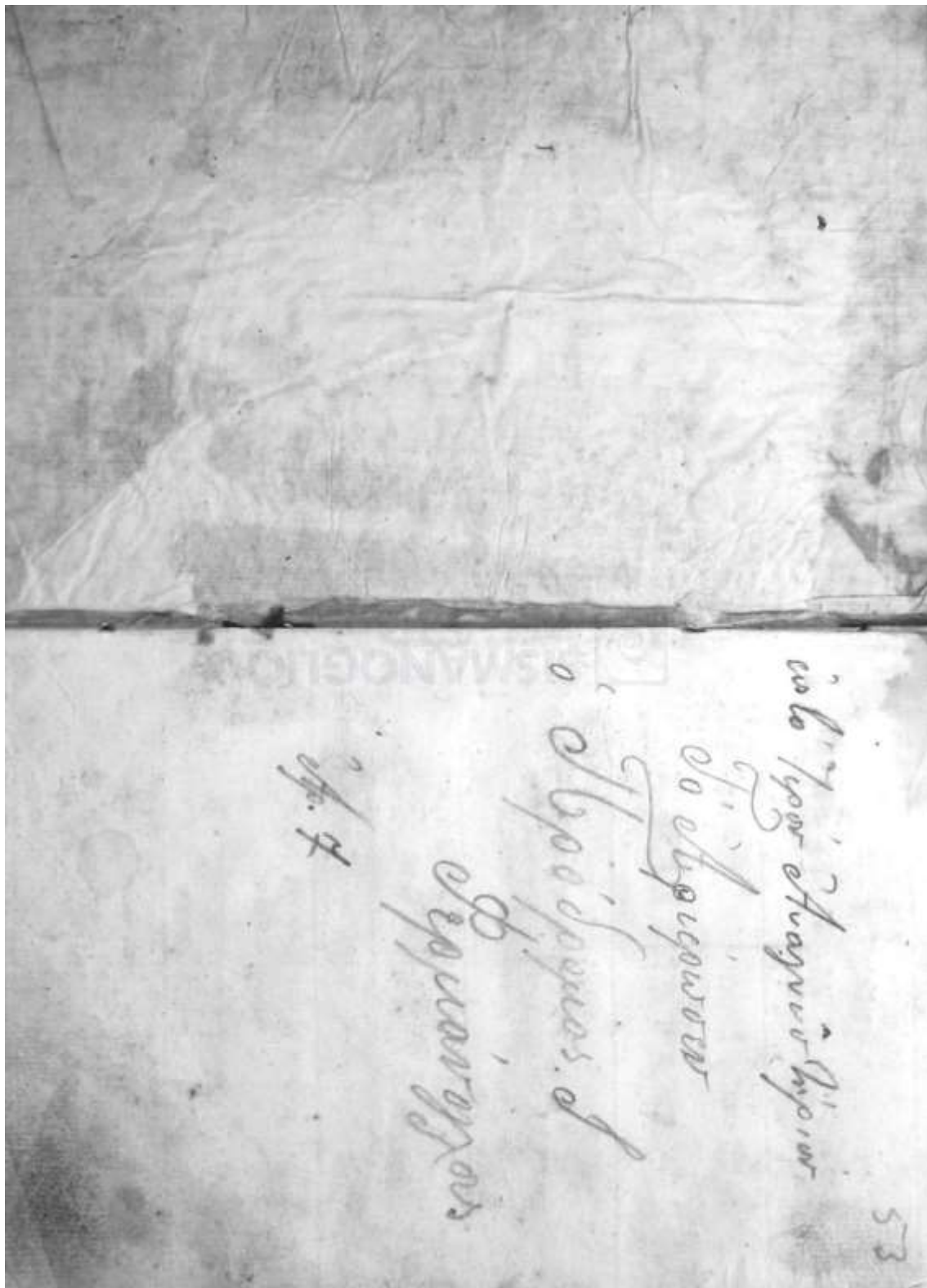
KAYNAKÇA

- Ağca, F. (2006). Hristiyan Karamanlı Türkleri ve Karamanlı ağzı üzerine. *Türkbilig*, 11, 3–18.
- Ağca, F. (2010). Grek harfli Karamanlı Türkçesi metinlerinde -DXr bildirme ekinin farklı bir fonksiyonu üzerine. *Türkbilig*, 19, 76–86.
- Anzerlioğlu, Y. (2016). *Karamanlı Ortodoks Türkler* (3. baskı). Phoenix Yayınevi.
- Balta, E. (2018). *Gerçi Rum isek de, Rumca bilmez Türkçe söyleriz: Karamanlılar ve Karamanlîca edebiyat üzerine araştırmalar* (3. baskı). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Balta, E. (2018). *Karamanlîca kitaplar çözümlemeli bibliyografya* (Cilt 1: 1718–1839). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Baykurt, C. (1932). *Osmanlı ülkesinde Hristiyan Türkler* (2. basım). Sanayi Nefise Matbaası.
- Berkol, B. (1986). 133 yıl önce yayımlanan Yunan harfleri ile Türkçe (Karamanlîca) bir ‘Robinson Crusoe’ çevirisi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Metodoloji ve Sosyoloji Araştırmaları Merkezi*, 21, 135–158.
- Bozok, E. (2019). Samsun’da Grek harfli Türkçe kitabeler üzerine. S. Şen & M. Mangır (Ed.), *XI. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildiri Kitabı* (ss. 648–657).
- Bozok, E. (2021). Grek harfli Türkçe kitabelerde Hacı unvanı ve kısaltmaları üzerine. *Turkish Studies: Language and Literature*, 16(1). <https://doi.org/10.47845/TurkishStudies.49628>.
- Bozok, E. (2021). Karadeniz bölgesinde Grek harfli yeni bir Türkçe kitabe. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür ve Edebiyat Dergisi*, 10(2), 455–466. <https://doi.org/10.7884/teke.5272>.
- Cihangir, E. (1996). *Papa Eftim’in muhtıraları ve bağımsız Türk Ortodoks patrikhanesi*. İstanbul.
- Çakmak, C. (2012). Karamanlı-Grek alfabesi üzerine. VII. *Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildirileri*, 79–90.
- Dernschwam, H. (1992). İstanbul ve Anadolu’ya seyahat günlüğü (Çev.Y.Önen). Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Eckmann, J. (1950a). Anadolu’da Karamanlı ağızlarına ait araştırmalar I. *Phonetica*, C.VIII, 65–200.
- Eckmann, J. (1953). Karamanlı Türkçesinde -maca ekli fiil şekli. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, C.1, 45–52.
- Eckmann, J. (1956). Ettore Rossi (1894–1955). *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 7(1–2), 125–131.
- Eckmann, J. (1964). Die Karamanische literatur. *Philologiae Turcica Fundamenta II*, 819–835.

- Eckmann, J. (1991). Karamanlı edebiyatı (Çev. R. Kızıltan). *Türk Dünyası Edebiyatı I* 20–38.
- Ekincikli, M. (1998). *Türk Ortodoksları*. Siyasal Kitabevi.
- Ekşi, P. (2020). Grek harfli türkçe metinlerin yazı çevrimi ve öneriler. *Tehlikedeki Türk Dilleri Projesi: Çeviri Özel Sayısı II*, 45–50.
- Erol, M. (2004). 19. yüzyılda basılan Karamanlıca eserler. *Toplumsal Tarih*, 128, 66–69.
- Evliya Çelebi. (2005). *Evliya Çelebi seyahatnamesi* (Cilt IX; Y. Dağlı vd., Haz.). Yapı Kredi Yayınları.
- Eyice, S. (1962). Salaville, Sévérien ve Dalleggio, Eugène, Karamanlidika: Bibliographie analytique d'ouvrages en langue turque imprimés en caractères grecs, I, 1584-1850 (=Karamanlidika, Yunan harfleri ile Türk dilinde basılmış kitapların analitik bibliyografyası. I 1584-1850). *Belleten*, 26(102), 369–374.
- Eyice, S. (1975). Anadolu'da Karamanlıca kitâbeler (Grek harfleriyle Türkçe kitabeler). *Belleten*, 39(153), 25–56.
- Huart, C. (1900). Notice sur trois ouvrages en turc d'Angora imprimés en caractères grecs. *Journal Asiatique, Neuvième Série*, 16, 459–477.
- İbar, G. (2018). *Anadolulu hemşehrilerimiz Karamanlılar ve Yunan harfli Türkçe* (3. baskı). Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Kahya, H. (2008). Karamanlıca zarf-fiil eklerinden örnekler. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 19, 131–152.
- Miller, M. G. (1974). *The Karamanli-Turkish texts: The historical changes in their script and phonology* (Doktora tezi). Indiana University.
- Mirmiroğlu, V. (1945). *Fatih Sultan Mehmet Han devrine ait tarihi vesikalar*. Çituri Biraderler.
- Misailidis, E. (1986). Seyreyle dünyayı: Temaşa-i dünya ve cefakar u cefakeş (Çev. R. Anhegger & V. Günyol). Cem Yayınevi.
- Orakçı, M. (2020). *Karamanlıca kaynakların ışığında Türkçe konuşan Ortodokslar ve Türk-Yunan ilişkileri*. Libra Yayıncılık.
- Öger, A. (2016). Karamanlı ortodokslar ve Karamanlı Türkçesi. *Tehlikedeki Türk Dilleri II A: Örnek Çalışmalar*, 2, 380–397.
- Öger, A., & Oğuz, Ö. (2013). *Karamanlıca bir eser: Nevşehir salnamesi 1914*. Nevkam.
- Özdem, R. (1938). Gennadios'un itikatnamesi. *Ülkü Halkevleri Dergisi*, 529–540.
- Özkan, N. (2013). Karamanlı Türkçesi ve Orta Anadolu ağızlarının karşılaştırmalı ses bilgisi: Ünlüler. *TÜRK Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 1, 1–27. <https://doi.org/10.12992/TURUK19>.
- Peler, G. Y. (2013). *The tense aspect-mood/modality system of the Turkish spoken in Cyprus*. Scholar's Press.
- Saat, H. (2012). Cries and whispers in karamanlidika books (2010), Ed. Evangelia Balta and Matthias Kappler. *Turcologica*, 83, 292. Harrassowitz Verlag. *Türkbilig/Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(23), 163–166.

- Sertkaya, O. F. (2004). Grek harfleriyle yazılmış Anadolu Karamanlı ağzı metinleri üzerine. *Journal of Turkish Studies: Kaf Dağının Ötesine Varmak Festschrift in Honour of Günay Kut*, 4, XXVIII/2, 1–21.
- Sümer, F. (1960). Anadolu'ya yalnız göçebe Türkler mi geldi. *Belleten*, 24(96), 567–594.
- Şakiroğlu, M. H. (1974). Salaville, Sévérien ve Eugene Daleggio, Karamanlidika: Bibliographie Analytique d'ouvrages en langue turque imprimés en caractères grecs. III, 1866–1900. *Belleten*, 38(152), 757–765.
- Tekin, T. (1997). *Tarih boyunca Türkçenin yazımı*. Simurg Yayınları.
- Turgal, H. F. (1934). Anadolu'da Gregoryen ve Ortodoks Türkler. *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, 4(21), 173–182.
- User, H. Ş. (2015). *Başlangıcından günümüze Türk yazı sistemleri*. Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Vryonis, S. (1971). *The decline of medieval Hellenism in Asia Minor: And the process of Islamization from the eleventh through the fifteenth century*. University of California Press.

EKLER

ΤΟΓΡΟΥ
ΤΙΝΙΝ ΤΑΙΜΙ

ΚΙ

ΤΑΡΙΣΤΕ 1965 ΜΟΙΚΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΦΑΖΙΑΕΛΑΟΥ ΜΑΝΟΥ
ΜΑΤΑΟΥ

ΠΑΤΩΝΤΑΝ

ΤΑΞΗΦ ΟΑΤΟΥ.

ΒΕ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΧΑΡΙΣΜΑΤΩΝ ΤΥΧΟΥΝΤΕΣ ΚΕΝΤΙ ΔΙΑΔΑΓ-
ΓΩΝ ΤΕΡΕΣΟΥΑ ΕΠΙΤΟΛΕΙΝΤΙ ΜΕ ΠΑΝΤΕ ΤΩΝΧΕΤΩ
ΠΛΕΝ ΧΕΙΣΤΑΝΩΝ ΜΑΧΕΡΟΥΜΕΤΕΡ ΠΟΥ ΑΥΤΩ
ΚΙΤΑΠΤΑΝ ΣΗΜΕΤΕΧΝΑΤΑΡ ΒΕ ΣΗΜΕΤΙ.

ΜΟΙΡΟΥΤΟΥΛΑΛΑΧΗ ΤΑΛΑΝΕ ΚΑΙΣΕΡΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΟΥ
ΤΟΥ ΦΑΖΙΑΕΛΑΟΥ ΜΑΔΟΥΜΑΤΑΟΥ

ΠΑΪΣΙΟΣΤΑΝ

ΤΟΥΡΕΤΣΑΝΟΥΑ ΤΕΡΕΣΟΥΑ ΟΥΟΠ ΠΕΛΕ ΤΕΡΕΣΟΥΑΝΟΥΑ ΜΑΧΕΤΩ
ΤΕΝΤΙΛΑ, ΒΕ ΚΙΤΑΠΤΩΝ ΜΟΙΣΤΩΑ ΜΟΥΡΑΦ ΔΙΑΡΧΕΥΑΝ ΤΕΡΕΤΙΛ-
ΛΑΧΕΡΑΝ ΟΥΟΡΕΣΑΝΟΥΑΝ ΚΑΙΣΕΡΙ ΣΥΝΧΕΜΑΤΙ ΙΣΤΩ.

ΣΕΡΙΦ ΣΥΝΟΔΟΣΟΥΤΙΝ ΕΜΠΙΛΙΑ

ΠΑΙΣΙΑΤΙΑ ΜΕΡΙΑΤΙ.

ΑΞΙΤΑΝΕΤΕ.
ΚΟΥΤΟΥΣ ΣΕΡΙΦΙΩΝ ΠΑΡΕΛΕΧΟΥΕΣΙΩΤΕ-
ΟΕΒΕΛΩΤΕ. 1839

Τέ παρὲν οὖν Ορθόδοξος διδασκαλία δογματίζετο·
παρεβλέποντες τὴν πραγματικὴν, καὶ ἐγκρίνοντες ἐκδόδοται διὰ τοῦ
τύπου πρὸς ἐλευθέρων χρησίων τῶν ὀρθοδόξων τῶν τῆν τούρ-
κικῶν διακόντων εἰδόντων, ἅτε μὴ παρὲν ἑαυτοῖς τε τῇ
ὀρθόδοξῳ ἡρώων πιστεῖ, τῇ ἡθικῇ, καὶ τῇ ἐλευθερίᾳ ἐπὶ τοῦτω
ἰδόντες καὶ ἡπαρδοῦσα ἐγκρίσεις ἐπιμελουμένη τῇ πατριαρχικῇ
Συνταγῇ κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εἰδοποιήσαν.

1839. Δεκεμβρίου 30.

τὸ μέλος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκτεροπῆς
Ο Συναδὼν Βενιαμίν.

Εἰς τοσοῦτον τιμήν τετιμημένος
Αἱ ἐλπίδες καὶ ἐκτεροπῆς.
Οὐκ ἔστιν ἄλλος ἄλλος πονοῦν.
Εἰς κίον ἐκτεροπῆς λαοφρονίας.

Handwritten note: Διὰ τὴν χάριν τῆς ἀφ' ἧς ἡμεῖς ἐκτεροπῆς.

ΚΙΤΑΠΙΑ ΜΕΤΖΟΥΤ ΟΛΑΝΝΑΝΗΝ ΤΕΦΕΡΙΤΗΡ

Ιλκ Ταράρ.

Αλλὰ τῇ ἐκτεροπῆς ἀνταγὰς ἐκτεροπῆς.

	παρ.	γλαρ.
Ιππία ἰσὼν κεντινὶ ἀνταγὰς ἐκτεροπῆς.	1.	17
Αλλὰ τῇ ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς.	2-3.	17-18
Αλλὰ τῇ ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς.	4.	20.
Αλλὰ τῇ ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς.	5.	21.
Μαχλουκὰτ ἐκτεροπῆς.	6.	27.
Ἰσταντὴν Ταχὶ ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς.	7.	30.
Κατὴρ ἐκτεροπῆς.	8-9.	32-34
Αλλὰ τῇ ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς.	10-12.	36-42
Κελετῆς ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς.	13.	42.
Ἰσταντὴν ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς.	14-15.	44-48
Αλλὰ τῇ ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς.	16.	49.
Εὐρεμένην Αλλὰ τῇ ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς.	17.	50.
Ἰσταντὴν ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς.	18.	51.

Ἰσταντὶ Ταράρ.

Ἰσταντὶ ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς.	παρ.	γλαρ.
Ἰσταντὶ ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς ἐκτεροπῆς.	1.	56.

	παπ.	γλσσ.
Τετρατ βι ιντζιλ ιτζιν :	2.	57.
Ποι και Σαρις Κιταπλινι δισα μαχαττι ιτζιν. 3.	62.	
Κελακ ιτζιν .	4.	70.
Καλιαστην οδτζ τεβρι ιτζιν .	5.	70.
Καλιαστην φοβλο κοβαλαμαλαρι ιτζιν .	6.	74.
Ιστανι ιτζινακ ιτζιν .	7-8.	79-80
Ιβαν ιτζιν . Α'. παπ .	9.	82.
Ατζ οντζλο ιτζιν .	10.	65.
Μαχλουκ ιτζιν .	11.	88.
Κατα ιτζιν .	12-14.	89. 91
Αβλαριν μουκαριτι ιτζιν .	15.	95.
Αβλαριν κουναχ ιτζιν, ει ιβαν κεντι κουβετλια πολικουαχταν κουτουμαγια, κη- τιο θμαστη ιτζιν .	16-18.	96. 98
Ινσολαχιν ιβαν θματι ιτζιν .		
Β'. Ι'. παπαδ .	19-20.	100 102
Χριστουγν εγομαρ ιτζιν .	21.	109.
Χριστουγν χατζ οδζερνι εθματι ιτζιν .		
Α'. παπ .	22-23.	111-114
Χριστουγν εχγια θματι, ει κιοκι δαν- υματ ιτζιν . Ε'. σ'. παπαδ .	24.	119.
Χριστουγν ικινεττι αζιματ ιτζιν . Ζ'. παπ .	25.	121.
Ατζ σουγνι εσακ ιτζιν . Η'. παπ .	26.	126.
Ανισοκαλαρην θαι ιτζιν, βι Κελακ ιτζιν . Θ'. παπ .	27	129.
Σαχ Καλιαστην χασεταρι ιτζιν .	28	130.
Καλιαστην γομα ιτζιν .	29	136.
Σομα ιτζιν .	30-31	140-143
Ταχτ (πατρηα) ιτζιν . Α'. Ι'. παπ .	32	143.

	παπ.	γλσσ.
Μερον ιτζιν .	Β.	33 145.
Κουνοια ιτζιν .	Γ.	34-35 146-149
Ιεραξ (εφορογης) ιτζιν . Δ'.		36 150.
Ιερωνη ιτζιν . Ε'.		37 152.
Τουον ιτζιν . ς'.		38 154.
Εχλακ ιτζιν . Ζ'.		39 155.
Καλιαστην λισων παραστηνι ατελιρ ιτζιν .		40 595.
Εθολαριν εχγια ελακαρι ιτζιν . ΙΑ'.		41 157.
Κεατζε εγομαρ ιτζιν .	ΙΒ'.	42 161.

Ουτζουντζου Ταπαδ .

Αλαχην Νομου ιτζιν .

Ερι εμαλir ιτζιν .	1.	164.
Μαχ Νομα ιτζιν .	2-3.	166-167
Ον πεπιχαρ ιτζιν .	4.	171-216
Ιπατι ιτζιν .	15.	218.
Ρατριγ μαχουκ ιπατι (Πάτρ ημων) ιτζιν .	16.	222.
Ουκουαν καληντζα οκουατζα ιπατι ιτζιν .		227.
Ιυκουαδ θαριχιν οκουατζα ιπατι ιτζιν .		227.
Σουρατιν ιβλα ιπατι ιτζιν .		228.
Σουρατιν γομα ιπατι ιτζιν .		228.
Ινα ποι ατζ αταταν Μαχουαδ ιτζιν επιρ .		229.

ΦΑΞΙΛΕΤΑΟΥ.

ΠΑΤΡΙΚ ΕΦΕΝΤΙΜΙΖ ΚΥΡΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ, ΗΓΕ-
ΕΙΦΑΦΗΤΑ ΜΕΒΙΖΟΥΤ ΣΕΡΙΦ ΣΥΝΑΘ-
ΣΑ ΠΟΡΙΖΟΙΜ ΟΛΑΝ ΙΠΗΚΑΤΙΑΕΝ

ΑΡΧΗΜ.

Ι κί οσπετιν περὶ βασιτ βασιτ χακί κελιν χειρσινου
ναμεδερνιζ-τεν, δε ἀραλίκ ἀραλίκ Ισλαμολιν κελιν ελιν
Χριστιαν κολλάκρηνητήην τακρηδερνιεν μουσουλιν τιμωιζ ι-ζ-τιν
δε πτόου τουνιαντα πολουαν εντιπιδάκρηνηζ ι-ζ-τιν κερτζε δε
κλουντουζ ι-ζ-τινιζ γαζερτι, δε τικρητινιζ ζαχμετσερι ιε-
κρητινι-ζα, δε που εντακερτε μεστοις Αουτουρνακρηνη ιε-
γλουνακρηνη, δε τουζακλακρηνη, δε αϊτινι νιγετσερινι τζο-
τουνι-ζα πύζα μιλατε τοκρητη ενάλι κερσεδάκρηνηζ ηζαγ-
νιη-ζαζαζε, δε χεζα που φανι τουνιαντα περσοταν, χεζα Αλ-
λαχην ούδου τιβανητα ηε-τζα ιεμεγε κας κερτζε ι-ζ-τινι-
φνι φύζα ι-ζ-τινι-ζα, δε φενά φεγνιλερι χεζαν που κλουτζ-τζοκ
άνατολουργατα ηεκακασηζορου τουνιανου τζοκ ελιν ηε-ζακλακρη-
ταν, δε μεκτουρνακρηταν ελνι-ζαζαζε, τουρμακρηνη, δε νιγε-
ι-ζ-τινι πέντα εφια άκαζιμ ούν φαζλιδεζιου ιεζνι-φνιζην, δε αϊζ
φουζανι κερση-ταδάκρηνηζην γαζερ-τινι, δε ζαχμετσερινι κλου-
τζοκ ηε-τζαζι κερ-ζαζα Παγλουτου, κί κλουτζ-τζοκ Ανατολ
χρετινακρηνηζην ούτουζ πύζα ασι-τιρ παζην βασιτ διδωκακλακρη-
τουζαδε, δε ηιουμνοδωκουζοζαδε κερζα πολουαντουζοζα εφια

Μοναστηρία, οι κείνοι σπαρμένοντα, οι πόνη κείνη λεροκήνη-
 θαιγίμιας τζοκλασηνήν βλαπταμένην κονοβίκακιε, Που-
 χανι χαλκίον κείνη κίτη βακήρη δόσην πίκι λυτίζακή κιο-
 ρωνόν ούμοιοι τιν ισάκων φέλα έπτηγία ιτλιν, τάλια έκπι-
 ρία πιατα ταβιτζίτι, κί ποικαταρ νατζαρηκατά πολυονών
 χριστιανικά τζουζι, πικρ παρτώτα πέν έπτηγία κουδβετιμίν
 ηεσβετζίγιβε κιοζι, οι σιματιγε κατάρ αζιουδατηγηκα κιοζι
 πικρ ηυατζίτι έπτηγία.

Τζουλιετι πίκι έι έπτηγιάσηρ, τζουλιετιμίν παλνι οι χρι-
 στί χριστιανητά ηιακωννι έλνικακέρτιρ· άντζα ηιάτ μιλάτ-
 λατήρ άσασνιτά καλτηάαρ, οι χριστιάν λισαννη κωγίπ έπ-
 μέλαιν, άλτζ εκκλήσηκατα άκουών έκχι κελιασάτάν πι-
 ριβε άννακαζααρ· ηαπιαζαρηκα ιττικατλός άπτηλάρτηρ·
 έμια άνασάτάντα πίκι άζι πολυονοίρ χριστιάν λισαννη άγ-
 νητιανάαρ οι άγναγισαλάσητα, ηεστίκ άγναγισαλάαρ· χαλ
 πού λέν, κέντζ οσκαλάαρ ηεστίκ λισαννη έμπερετζέκ,
 οι πνίην παλμιν έπτεζέκ, οι άλτζ εκκλήσηκατα πιατζαζα-
 ρά, οι τζιμπί χριστιανικά ιντζίλνι σιμαρι· τζεπρι έπετζέκ, οι
 κοουβιν πινυλίζην άουρουλάσηνη τζορκα λισαννίκα βάλζ έπ-
 τέκ άδδκακλασάτα πίκι νάτιρ πολυονουαλάση ιτλιν,
 άκαταρ τζανναρ μαχστον δόουτ, Ρουζανι κοουσουαλάσην ικ-
 τίζακή άουρουλάσηντα, οι αμειλάριντε τζόκ εκκλήαρ, οι
 τζόκ κοουσουαλά ιντζιουάαρ.

Μουνονι ιτλιν σίματι άστούβην ηαρακατίζα κιορυνούτζε,
 ζαυρία πινι ηετζ έσχαλτ πιαλματι, οι παζιπτα κείνη άγ-
 χρεσκαληγηνήν, οι κείνοι πού πακιρ Μοναστηρήν ποικαταρ
 άγιο ηυστόο, οι τζιπτε πιασάλαρι βιρβαν, 1661λ Αλλαχλήν
 ηιαστρηκα, οι άκωννι άλζ ποζιέτινι έβνιτιμίν, οι Ρουζα-
 νι κωρτακαλαγηλήν ηεσκατλός τούδκακέρτι κουδβετζέκ, πικρ
 άγνιρ

άγνιρ ζουμπετινι άλκίτνιά πιαλ κίπιν, κιουτζι-ζόουκ Άνατολόν-
 τιά μεβι-ζόουτ χριστιάν λισαννη πιάμαγιεν τζιμπί Ρουζανι έβ-
 λατλάρα τζορκατζε λισαννη πίκι λυτίζακή πικρ κίτση πα-
 τια κείπιαγιε νηγίτ έπτηγία, οι τούδουνοίρ, κί μινουβίην
 πινυλίζην τέμεινι, οι τέμεινινι τζοριρ έπτιν πικρ κίτση πίκι
 μαχτάντζ άπτωαλάρη τζουμάκίγε μινουγιάντηρ· ζίρα τζορκα λι-
 σαννητά πού τζεβίτ· τζοριρι έπτιν πικρ ηεστίκ κίτση δαματι-
 γηνιάν, πού Ρουζανι έβλατλάρα, τζέκ ζιάν δόοιρ τζαννιν
 οι έπντιν ηιανά· πού κοουζοις ιτλιν πού τζεβίτ· ρουατζα κί-
 τιαλάσηνην τζόγουνο πικρ άπαγιά κείπιν ζιέννι άκουτοβί-
 μια, τζουμάκασντιν μινατση Μοαχα Μητροπολιτου φάλ-
 λεινός κωριντασηνής Μιατσονου τογροο πνίην τζοριρ (όρ-
 θόδοζος άδδκακίκα) παπικι έπτηγί κίτση πούλουτ, τζεπτζου-
 μά έπτηγία τζορκατζε λισαννα· κιουτζοζα ηεστίγι κατάρ τζα-
 λητήγία, κί χριστιανιστήν άγναγισατζακλάρη άογανλάαρ πού-
 λονουον, οι άτζέκ παπικρ δόουνοιν τζέμπί μινεβίσι· πιάζη
 πινζιλάαρ, οι ζαυλάαρ, οι πινζιλάκέρι έπτηγία κίτσηπνίην τζόκ
 έπαρφασηντα· λακιν μινεβιπτεν ζινχαρ άκπηατιμ· έλλα τζέ-
 μινιανι μινεβίγιπ πιαλ έι άγνασάδημαση ιτλιν έπτηγία.

Ζαννηκά κιοζι πονυγιανήν πού πιάκασντε πολυονών χρι-
 στιάν κουλάσηνηνιά βίκατι ηαλέκιορι τζόκ φατνι έπτεζέκ
 πού κίτση, έγισα ηιμπετιγιέννι, οι νατζασηνηνίκα παπαγιά
 βιρβλιν, πού χριστιανικά τζορκαλήτα· ιντζαλχ άλτζ πια-
 λαρηνζιάν άκουγιατζέκ πατζαλάσηντα, οι λακισαλάσηντα
 ηουοριλάσινι φαβήχ, οι άκρηλάσηντα σιακ κίπιν, τζοσέκασ-
 πού πιαλ ζιγαντέ έπτεζέκάρι άβνιτιμλ ιπσοζι· χριστιανικά,
 οι άλτζ Εκκλήσηκασηνι όγιαννίκα πεκτζαρι· σέν φάλαστλός
 έβνιτιμια, οι έπαρφηνητά μεβιζόουτ Ρουζανι κωρτακαλάση-
 μιάκ· ζίρα πού άνέκαταρ Κηριακοβόζιουάαρ, οι Εκκλήσηκα
 μινζην

[illegible]

Πῶς γὰρ καὶ ποιοῦν ἐμὲ μέγιστον καὶ παντοδυνάμειον

1839. Августъ 30.

ΠΟΥ ΣΕΡΙΦ ΚΙΤΑΙΝ ΟΚΟΥΓΙΑΤΖΑΚ ΡΟΥΧΑΝΙ

IZOTNOYZ OTZHE TOTALEPNE DEAN.

[illegible]

[illegible][illegible]

$$)(s)($$
[illegible][illegible]

2000

)(b)(3)

[illegible]

А. ТАРАФ

Αλλὰ καὶ τὰ περὶ τῶν ἄνθρωπων ἱστῶν, καὶ ποῶν
ἀνθρώπων κοινολογῶν περὶ ἐν ἑαυτοῖς διὰ
τῶν τοιούτων ἐν ἑαυτοῖς.

1

Ισχυρίων δύναμιν ἰσχυρὰν κενεὶ ἐκνήνηται πρὸς ἑ-
 κατὸ ἀνταρκατικὴν γῆν ἔστιται ἡμῶν τὰς ἀποστάσεις πρὸς
 κέντρον κινήσεως ἐπὶ ἑκατέρω. "Ἰσχυρὰ σπουδή." γῆν κενεὶ πρὸς
 ταυτὴν πρὸς τὴν ἰσχυρὰν ἀποστάσιν τῆς. "Εἰ γὰρ ταυτοῖς δι-
 ἀκρίβους, οὐκ εἰς ἀκρίβειαν." γῆν ἑξῆς κενεὶ τῆς
 οὐκ, ἐν πρὸς ταυτὴν, ἐν ὅττι ἀποστάς τῆς τῆς ἀποστάσεως
 ἀλλὰ γὰρ.

2

[illegible]

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

ποικίλῃ ἡσυχίᾳ, ἀλλὰ τοσοῦται ἡσυχίᾳ ἐκείνῃ. Ἐπεὶ
 ἐκ μὲν ἀναστῆς ὄντας ἐκείνῃ, ποικίλῃ ἔτιν' ἑστῇ κα-
 τὰ τὴν ἀκούσιν, καὶ ἀλλὰ τοσοῦται, ἐκ τοσοῦται δὲ
 τῆς ἐκείνῃ, ἐκ τοσοῦται ἐκείνῃ ὅσα ἐκείνῃ, καὶ
 ἴσως. Περὶ τῆς ἐκείνῃ. Ὁ Κύριος οὐ ἔως πάντα το-
 σούται.

(32)

πουνάρε νιζαλή θακητά, δι μελιανωμένην συνοράρε-
νή περτιτ ζεμέλια. που ιωσάν κερεστίν δι Πουχτάν γασπα-
τηνήν. Σερίρ κίτταπ κιζέ χαπέρ βερτιντιν παδάκ, κεντι-
μίζτεντα έρεμενιάς. ζίρα κεντιμίζ ζίν βερμέλια τένηρς, κι
πιζτέ πέρ ζάτ πουλονούγιον τένημίζτεν φεράλ, κι που ζά-
ζέμ κεντινι τένηρ, δι ζέμ κεντιντέν τιδάρε πουλονωνωμένην
τιςουάρενι. που ζάτπ κιζ τέζαν έταπέρ έ-τέρεζ, κι δούπτε-
σιζ έρεμενιάς τουρ, τένοιζ βέ κερεστίζ δάτουγού ιεζίν. ζίρα
τέν χίρ νέ κουρουτά βέ έεκιάτέ δλουράτα, μινκιν τεγιάτιρ
πουντά άκλή, δι ζεμέλια πουλονά τέζαντα πουλονουκλασά-
κινι. Σερίρ κίτταπτα δκούρου, κι τέν γισρεν γισπατηλή,
δι Αλλάχ που γισπατηλάν τένι τέζαν ούρουρτου. " και ένε-
φούσταν εις τό πρόσωπον αύτου πνοήν ζωής· γένι. που-
νογιν γισφούνέ έργουρδύν νερενι ούρουρτου. " λακιν ζάνν
έρεμενιάς, κι Αλλάχ έπάνκινι ούρουρτου, δι τέζανημίζ ού-
ρουζάρε γιάουτ πέρ πουγτουρ. ιλάα που ούρουρμενήν βα-
σιφαστάρε παμέλιζ κι ιωσάν Αλλάχην τασφινέ γισπατα-
τή, ιωσάν που τέζάνια τέρενι μαχλουκταράταν ζάττε μου-
βαστά δλουγιουρ. Αλλάχά δι πέρ κίρνε ζάνν έτμεστιν, κι
τέζανημίζ ιάεζι τέπτετιν πέρ πέρεζόσση-τα. ζίρα Αλλάχ
πέλινιάς, δι έγερ Αλλάχην πάλικαρε δάνα, δ πάλικαρε
κεντικινι κίμεστεν γισπατηλήμιας δέμαλκήτι, δι τέζανημίζ-
τα κεντι πάλινκινι Αλλάχτάν γισπατηλήμιας δλουρτου.

8

Χακταζάε γισπατηλή πουνγανι νάζεσιζ πράματι. ιά-
να που πουνγανήν ούζερε κεντινιν νάζεσιζι πάρεα δγλα-
νήκτιρ, κίρεκ πουνγιά, δι κίρεκ ιεζίντε πουλονάν τέρενι
μαχλου-

(33)

μαχλουκταράτην χαγιετλάρι χηόζ δάμακ ιεζίν. κεντινι
τεκιάλ πέφον κουβέγι (κιοκού δι γίρε) κεντινι γιακνήν
έγν έγι νγιετέ τογρουτάρε πεγιά έτερε. ζίρα πουνγιάς
Αλλάχην που τέζατέ τέπτιρ που σπέν ιεζίν δάτω, κι τέζ-
μίζ γισπατηλάν ζατέαρήν, δι πουνερά βερτινι πεγιάλ
κουβέζατέγιν χηόζή, ζίρεν σπέν ιεζίν γισπατηλάν που-
νγιά, δ σπέν ούζερε τέπτιρδάν ιάδουνέρε. δι έζάινκι Αλ-
λαχην πουκινι μουράτι δάγιεσι, κεντινιν κερέρ βερτινι
θακητάκταρ τουρουρ, δι ιάήρ κίρουνοίρ, κι τέζαμι μαχ-
λουκταράτην χηόζή δι χερκετάρε Αλλάχτάν τέπτιρ δλου-
ράρ. ζίρα κίρ τέζαρετέ έτερ τεμεγιέ, κι Αλλάχην μουράτι
άλκεσι γιόγινεν μαχλουκταράρ ζέμ χηόζ δλουράρ, βέ ζέμ
φεγιάρενι έτεράρε έγερ Αλλάχην πουκινι μουράτι άλκεσι
βέ νάζεσιζι με δάνα, τέρενι μαχλουκταράρ πέρ έακικατέ
γιάκ δλουράρετην. πουνον ιεζίν Αζίζ κίτταπτα που καλα-
ζαρετα γιάζήατη. " εν αύτω γάρ ζώμεν, και κινουμέθα, και
έομεν, και ευθιζόμετε εις τό πτεινά του δούρου. δτι ου σπεί-
ρουσιν, ουδέ θερίσουσιν, ουδέ συνέγουν εις άποθήκας, και
δ Πατήρ ημών δ ούρανιος τρέφει αύτα, ουχ ήμετε διατρέφε-
τε αύτων· " γένι που Αλλάχτάν γιατέρε, δι κινεράτι
φής, δι βερλήκτα πουλονούρουζ. " (Παξ. Κερ. ιζ. 28)
δι πάκην κιατέ ούζέζαν κουάρεκ, κι νέ έκεράρε, νέ πίζερε-
λάρ, δι νέ άμπεράρεκ πικιτιφάρε, βέ σινάδι πέτεριμίζ περ-
λάρ πουνγανή, γιά σιζίν φερενηνιάς πουνγανών ζάττε τε-
γιάλκι (Ματθ. ζ. 26).

154 πουκιντιρ Αλλάχην μουράτι άλκεσι, δι νάζεσιζι πί-
έφον μουκκουετινιν ούζερενι. κεντινι τεκιάλ έκινια πέφον γερε βέ
κιοκού έφδουκτέν τέρενι έτερενι πέκ άλμα νγιετέ ούζερε τέπτιρ
έ-τέρε. ότλατέ πέρ ά-τέζατέ πάλινκινι, δι πουκουνωκ βερτινι
μίζ

5

(34)(

[illegible]

6

[illegible]

(35)(

[illegible]

Βέ χέρ γέρετ γαζήρετ, τζούμαλζε μουτζήρετ-επέντιρ
 τζέρετ ιατζαλαρεμής, ιτζίν πουνα σερετ-ιτ χέρ ιατζαμής
 τζ, βέ σικαετμίτζέ πουνον πέρ εζαπνέκ γέρετ-ιτ αλμαλζε.
 ατζαλζε πουνα σουππασίτ βλουτ λέρη κίεππηνήν-ηνν εζα οα-
 ατζαλαρεμής μουρερεν που κερτζεκλήρετ οατζαλζε έμπειν-
 τίν τζούμαλζε ατζαλζε βλουτ κέ Αλλαχά βλάν ιπατζέ φνα
 βουλάρεν λεκλινίρ. πουνον ιτζίν Αλλαχά βατζέπ, βέ
 πατζέου ουζεφ ιπατζέ έμπεγέ ιεγέιν, φτζέετ οατζαπνέ
 βλμαλζε τζαζέτ έμπαλ. πουνού τουγλουτού τζέρετ κουλά-
 φνα γατζαλζε που καλμαλζε. " τζο βέ βλαρετ-ιτ ελ πεν 6
 ουζ, ινα τί ού έκδηγέ, τζαδικαμπατζέ μου, και βουλάρεν-
 νος τήν διαθήκην μου δια σφαστός σου; ού βέ βλίστας πα-
 δειαν, και εζέβαλες τούς λόγους μου ελς τζα όπισω. " γέιν.
 κινουαχρεφ τετ Αλλαχ. σέν νίτζιν νάκλ έτιγέρεσυν πε-
 νζε γακαετ-ιτ-ιμ; βέ άτζήνην βλνγέρεσυν πενίμ βαερε-
 τζι; σέν φαζάετ ιερεχ, ετζίν, βέ πενίμ τεματζερεμί κε
 φάετ-ιτ. (ψαλ. μθ. 17)

Ι. Ουτζουντζού. Αλλαχά βλάν ιπατζέ-ιτν τιερεν νωαμλζε-
 φέ πουνονερετ.

Α. Πενετζι. Παλιν έγνμολζε, γέ κιοβρενίλν γερεφ
 τουεμερεν βλάν σετζέτ, κέ που νωαμλζερεν Αλλαχά πορ-
 τζουμού βλάν άπτανέ ιπατζήνην κινουρερεφ.

Β. Ικινετζι. Εκκλνσμαλζήνν έρεπν έττιγί πουαλέρην 6-
 κινουαρεν, γέρετ γουρεγνιμλζίν γερερεντέν παλέρην-ι-
 μλς βετζαλέρ. Εγρε ιντζίλζε σέρη ούζουν πουαλέρν γερερεν-
 τζερερεν, φνα πεγί γερερεν έρετζ. ούζουν πουαλέρ γουρε-
 γήν γερερεν βλάν ούζα, τζίμπα μακπουλ-ιτ. ιντζίλζέν
 γερερεν βλάν πουαλέρ βουερετ, κέ πάζην τζαχλέρ μουρε-
 γήν κινλάν έρετζ, γέρετ γουρεκλέρν-ιτ γέετ πέρ ιετζαετ.
 βέ

βέ πέρ έκινινκ γέγινκεν ούζουν ούζαγέ πουαλέρ βουερεν
 Αλλαχά πέρ περγούκ, βέ μακπουλ ιπατζέ, βέ σετζέτ έ-
 πρε κίγζε έρετζ γέετ μιλκετ-ιτν βλάνερεκλέρκινκ.
 πουκίπν πουαλέρην ιπατζέν γερερεν έτιγερ έπέντιλζ ιν-
 ουζ που καλμαλζε. " Προσευχόμενοι βέ μή βαττολογήσντε,
 ώσπερ οι έθνικολ. δοκώσι γάρ, βρε εν τή πολυλογία αυτών ει-
 σακουθήσονται. " γέιν ιπατζέ έτερεκεν γέετ Μιλκετ-ιτ
 κινκ μουραγλνλζήν, βέ ιετζαετ-ιτ-ιτν τζέτ κεβέζακλέρ
 έτερεν. ζερε γέετ μιλκετ-ιτν εζα πζε πογζαλνλζεν έπ-
 λετζεκλέρ κίγζε έρετζ.

Ι. ουτζουντζού. γουρεκεν άχ έρετζ, βέ κιότ γερερεν,
 κέ πουνονερετ μουτζερετ ζουχούρ έρετζεκλέρ, γετζεαν ιπατζέ
 έτεν άπτα κεντενέ κελμέκινε κινουαλζαρεννέ φαντζ, βέ κεντε-
 νί Αλλαχήνν καζέπνέ βλάν πουλέρ.

Δ. πορουντζού. Πεντζέ ζουχούρ έτεν μιλμαλζε, κέ πέρ
 φερεχ γουρεκεννέ τιερεν βερλέρ, χετζεαν που γουρεν Αλλα-
 χήνν κεντενέ έττιγί έλνκλέρν οτζέρ.

Ε. πενετζι. Αλλαχήνν ζινερενέ γερερεννέ ιπατζέ γα-
 νλέρν κινουανέν σετζέτ, βέ μουρεγνιμλζε. βάκκα χέρεπ χρι-
 στίαν κινετ έδινετζε, βέ χέρεπν πουλνν-ιτ-ιτν γερερεν Αλ-
 λαχά σετζερεννέ έτερεκλέρ, άνετζε που ιπατζέ τζαζέ εζα
 ιετζαετ-ιτ, βέ μερερεννέν Ατζέ κελνκαλαρεννέ βλουτ, κέ 6-
 φνα τζούμαλζε τινερεννέ πωκίρετζ, βέ 6φνα τινεμλζίν σπ-
 λαρεν έκκλνκ βλουτ, βέ 6φνα τζούμαλζε πέρ γουρεκλζε,
 βέ πέρ αβλζάζε τζούμαλζηνν βίεππιν Αλλαχά έεππνλζέτ έρε-
 λέρ, βέ πουνού ζινερεννέρετζ. Πού σεπν ιτζίν Ταοίτ
 Πενγλαπέρτα τέρετ που κελμαλ. " εφρεννεν έπν τολς ε-
 φρεννέ μοι ελς οίκον Κυρίου πορευόμεθα. " γέιν. μενονεν βέ
 μερερεννέρεν πανά τερεννέ, κέ έεππινννν χανερενέ κετζέ.
 Αλλα-

(44)

Φάπ. Κερ. γ' 20) πουνούν ιεζίν που έμπορ μισοφροναί, γκατζουλόου, σερν γιερί, βέ πουκιτι σάιρι λειμάρου τέπιρ δόνρ. βέ φαζιμετλού άπυλόρ πουκιτι πλίκιλερνετίν χέρ ιβγανήν, βέ χέρ μεχετίν βακτιντά πικ αζ έζαν θλουρά. ζίρα φαζιμετλερ ιωαντερερ κεντιλερνι, κι που ιβγολαρήν βέ ηγετερίν εζουλέοι βακτιε τέρ διατζακ, βέ φαζιμετ κουνέ κιπλ κάρτι εζαβάριακ. νικαταρ ταχα ζατε τέρα σαρτ βεριρ τινωρ άπυλάρα φαζιμετίν γιολουνο γιορσορ-αιν, που ιβάν, κι φαζιμετ ιεζίν εζικιλέν έμεκλέρ ότιρ έορ πουρδόν πουκερμής έκλικιλερνετ έβελ άκατζαλόρ νάτιλ, κι άπασολος Παυλόρ τέρ. " λογίτορσι γάρ, ότι ουκ έζια τά παρήματα του νόν καιρού προς την μέλλουσαν δοξαν άπο-καλυφθαι εις ήμας." Τόνοι, τωστούουρουμ, κι που βακη-τήν εζιετλερ, βέ ζαχμετλερ ότιρ εζμουρετ πικέ βερλετζέκ ζηνεσετ ιλακί τεγιάτιλερ.

14

Ιωανήν ποζκουνογού ιεζίν.

Πία ιωανήν Αλλαχ έτερι χλίκετλ ιερετ, βέ βουχα-νι σαρτζά μωκερετσατλ καλμάζ, όντζά άπυλν άκαταρ ζαίρ, βέ ποζκούν κιορδούρ, χάττα Αλλαχ κεντιλιντεν πέρ πωμλά σαρτζά κετρεμετίντεν πατάκ, λαχι άπυλετίν πικ κιοζλερνετ πικ άκεκί, βέ λαχι έρενίν πουταρι κιορδούρ. Ιωάνς τεπερετίν γαίρλήν, βέ ποζκουνογού όλ τερετζά ιοτατλή, βέ πίκουτε, χάττα Χρεσός πίκυγιεν Μλάε-τζάρα ιερερ έτερίρ πουου. πουναρεν άπυλαρενν ήτζ φακκ, βέ άνιτε κιορδούρουν, νικαταρ πίκεκι έτερίρ ιω-ανναρήν πτε χουταρλ ιεζίν, βέ κιοτουλουγέ άδόν μενιλ ιεζίν

(45)

ιεζίν, βέ νικαταρ γαζιετ κολλανηράρ ιωανήν ζουλουνο, βέ παρσορλήνην μετ έ-μεγιέ. πουλόρουν κίτεπλάρεν-τά γαζιπλάρεν ιωάν χερκετλερνι, γέων τέλερλ εζε-κάρνι, μου-ζατελέρνι, γλνλέρνι, ιετιρλάρενν, μου-πετζάκλερνι, περικιλερνι, φαμέγχαμελερνι, γέων τα-μαχκερλίκιλερνι, κίτιρλερνι, κηκαρετζηηλάρενν, εοκιν όημαγαν χουτουετλερνι, βέ κιοτουλουγούν σάιρι άλκαμετ-λερνι. πουνούν ιεζίν έοκί άκηλλήρ, ίκι κίκαρι καλκί άπτηλάρ, Δημέκρετσου, βέ Ηεζικετσου, κι πουναρήν πίρεσι πίκουν έγλουρουντε ιωανήν άκηλνλήνην κιολε-ρικ μετκεγιέ άπτηρεν, όε ότιρ ιωανήν μεχετίν τερ-ταδέρια άγλάρενν.

Ιοτε πέρ ιοτάρ ταχι ιωανήν ποζκουνογουνά, όε κερ-λούρουνε. Ινεζιλιγν πακίσι τουνγεγιά εζάβιατεν (Αλλα-χ ή έαηγιέν πίκη ιωανναρετάν ματελερ) εζάβια ιωαν-νάρ ταπαράρενν φουταλάκ, άλτόνν, κιομουπέ, γέχχετ φουατλή τερερλερ, όε φινέ ιοιμλ άπυλάρ, όε γέχχετ όνλ κερτλερ, κι έγερ κιοτουλουκεν κερτελερετ, γίσε ιω-αννηνλάρ. όε ταχα άκηλντζ, όε ποζκούν άπυλάρ κιο-ρουντολέρ τουνγεατά φακκ, όακί, κι τέρε άγικαλή, όε ποτζεκ χαιδαναρ, όε πώγερνν όηλάρα ταπτηλάρ, όε πουναρερ κορπέν χανιέρια, όε κιορπαννέριαν λαχι έ-σιγιατλάρ σουναρλήρενν. έα που τερετζέγιέ ειαρτηετ ιωάν άκηνήν κιορδούρ. πουντέν περγιουκ ιοπάτ λαζ ήμην ιω-ανήν ποζκούν άκηνά; ιοτε που ποζκούν χάλτε πουλου-νάν ιωανναρενν μετρεπλίρ κεντιλερ μανι όλουρουντ όε Αλ-λαχ ή έαηγιεμαζιρενν, όε πίκουν έγμουρλερνι κίρ τερίν κερπανηκτα κετζιριλάρ. Ιωανήν που χάλι απτιν άπτωδ έγν περγιουκ Πατσαχλνπλάρενν, όε έγν πάριακ εζουλουρ-λερνιν

[illegible]

Μουσάφραν φέγγα έτερον, κι χάρην τινάδε μουτέντιστιπ
 Ιστανά παρτισετινίλιν παζκουναγουνά, βέ δέκνηνηννέ. βέ
 ταγγά ζιατέ μουτέντιστιπ δαουρ άζίζ καττηήν άζέκ παρπα-
 ρονά έγγιν βερβαν, κι ποι κιατπ ινσανήν μινγετινι πέζα
 γερπινι ζιαρ έτερέκ φέγγαζ έτερ ποδι καλαμαδάρια. "εβδηήν
 δέ η γη έκνετιον του θεου, και εκνηήν η γη άδικίας, και
 αιδε κηρος δ θεία τήν γην, και ην καταβάρβιν, δε κα-
 τερβαν πάζα αφε τήν δών αωτοδ ένι τής τής." και. "Κυ-
 ρος εκ του Ουρανου διεκυριε ένι τοδ υδός τών άνθρωπων,
 τοδ ιδέιν εκ ές ουραν, ει εκήνηον τον θεον. πάντες έβέ-
 κωναν, άμα ηγμευήνσαν, ουκ έστ ποδων χηρτέεττα, ουκ έ-
 σιν έτις έος." γαυλ. γερμολόζον φοναζέαντι Αλλαχήν εν-
 τιστέ. βέ ζουλαρετάν τοι τοι, βέ κιορτο Αλλαχ γερμολο-
 ζουαν, κι πεταζέαντην πετ ζίαζ χερ νομορς ποδ Αλλαχήν
 γουδονος πός τοι, γερβιν γουζουτε." βέ "βήντι κιορτέν
 έγγιλι ινσυνεργήν έβλαετάρνζ, κι κιορτοζιν έγγιν κιντινι
 παρην βουζατ, γιοχας Αλλαχ ή άργιζαν βήντα. τέρπλι ιν-
 σαναδ άζετνιάρ, βέ γήρι πατιλι άλτσουάρ, γογίρ ούαζ έτίν
 κλάνε

$$)(47)($$
[illegible]

[illegible]

15

Για πρώτη φορά αναγράφεται το όνομα του νεοεισερχόμενου στην Ακαδημία, με το όνομα Αθανασίου, για την πρώτη φορά, στην αλυσίδα των παραγράφων που ακολουθούν.

[illegible][illegible]

16

ΟΛΕΤΕΡΑ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΞΕΛΕΞΑΝ ΤΑΥΤΗ ΤΟΜΟΝ ΤΗΝ
ΕΥΣΤΡΙΑΝ ΜΕΤΕΒΕΒΗΤΗΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΚΑΘΕΝΟΥΝ ΔΥΟΝΟΝΤΕΣ
ΕΛΕΓΕΤΕ ΤΗΝ ΜΕΤΕΒΕΒΗΤΗΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

[illegible]

[illegible]

14

Το κομμάτι κομπολούτορς πάλια βάρ θάιν Αλλαχίγ
 ελάρσι σουμπκ, πουνού ιτλιν ιατλάρτλ χέπτιρ ινασάν
 Αλλαχί γαλαγιάνασνταχά, βε πού Αλλαχίγ κεντιν α-
 βε ιετλιν κέντεν-τέν χιλάς ιετλιν, ιατ-χάπτι, βί γιζα-
 τσιλάπτι αραμιάβ.

Επειδή, σύμφωνα με την, περί ασφαλή και ειρηνική, με-
ταπο- ασφαλή επαναστατική άποψη. με έλθουμε να αν-
τιμετώπισουμε, τους δικούς, τεταμένους. με Αλλοτρίους εναντίον
της ασφαλήτης. που εφόσον για ούλο τον κόσμο, για όλη την
παιδεία, έχουν να αν- επαναστατική και να αν- επαναστατική

[illegible]

18

Ἰωαννὴν ἀδελφὴν κατὰ ἐγγύτητα. Ἀλλὰ καὶ ἵνα
 πείσῃ, ὅτι Ἰωαννὴν τοῦ προφῆτου καὶ τοῦ
 βασιλέως οὐκ ἔστιν ὁ αὐτὸς.

Συμπεριέλαβα επίσης και τον Χουσεΐν, και την αδελφή του, την Σαχίν, που ήταν η γυναίκα του Χουσεΐν. Ο Χουσεΐν ήταν ο μεγαλύτερος γιος του Αγά-Χαν, ο οποίος ήταν ο πατέρας του Αγά-Χαν. Ο Χουσεΐν ήταν ο μεγαλύτερος γιος του Αγά-Χαν, ο οποίος ήταν ο πατέρας του Αγά-Χαν.

(52)(

[illegible]

(33)(33)

215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726

ΚΕΛΕΥΕΤΑΙ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ

[illegible]

)(80)(

τριαντά έξι μέτρησαν ώς την οργάνη. Σε χίλια τεύχη τοκαυνοσηρήν
 τέλει το υποπαραλάνει, σε πού τοκαυνοσηρήν πέντε- αργυρο-
 τάλειν πέντεκα παλάσιον, κ' έρ πού τοκαυνο-
 σηρήν τεύχη την πού Αλίζ κ' ατακασηρήν τεύχη άκουνοσηρή, σε
 άνωμαλον, έρταρον πικ ια-τελάνθη σε άνωμαλον μακακα-ταρ
 τεύχη. Ιατα πού έρ πού τοκαυνοσηρήν τεύχη άνωμαλον τεύχη
 τεύχη άτακα μού-εσσηρ έρ πού τοκαυνοσηρήν τεύχη άνωμαλον πού
 άκουνοσηρ πού πικ ια-τελάνθη σε μακακα-ταρ τεύχη άνωμαλον πού
 τεύχη. κ' τεύχη πού άνωμαλον παλάσιον κ' πού άνωμαλον άκο-
 υνοσηρή άνωμαλον κ' ατακα πού άνωμαλον, σε άνωμαλον τεύχη
 τεύχη άνωμαλον πού άνωμαλον.

88

[illegible][illegible]

1. Οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ, οὐδὲ καὶ πρὸς τὰν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἐστὶν πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν κοινωτικὸν ἔργον, ἐξ ὧν προκύβηται καὶ τὸ κοινωτικὸν πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν.

[illegible]

(81)K

57-201

E. Περὶ τοῦ. ὅτι οὐκ, κ' ἀπαρτίζῃ τοὺς τοιοῦτοι ὁρί-
ζεσθαι οὐδ' αὖτε κινεῖται ἐξ ἑαυτοῦ. γὰρ· τινάτι.

17. $\Delta A \pm \Delta B \pm \Delta C$. He avn, $\Delta A \pm \Delta B \pm \Delta C \pm \Delta D \pm \Delta E$, $\Delta A \pm \Delta B \pm \Delta C \pm \Delta D \pm \Delta E \pm \Delta F$.

Ζ. ἡγεμονιστοί. Βί βρα, καὶ γὰρ ἡγεμονία κατιστάται καὶ
ἐναντιοῦν, ὅς παρὰ ἐκείνοις ἀπαρτάμενην ἐκταγείη·
καὶ πρὸς τὸν Πατριάρχην τοῦτον ἐκταγείη.

Η. Σελιφωτέν - Ε. Νέζ Πωλ, κ. Παντι, Σιζγο-
βερνίτσο, Ελκ Πιτσεβι καλίν, Πιτσεβι Σιζγοβιτς
πρ. Σελιφωτέν, Ε. Σιζγοβιτς, Σελιφωτέν Πιτσεβι
πρ. Σελιφωτέν, Ε. Σιζγοβιτς, Σελιφωτέν Πιτσεβι
πρ. Σελιφωτέν, Ε. Σιζγοβιτς, Σελιφωτέν Πιτσεβι

Θ. παύσαντων. Πρὸς ΑΓΓΛ. μεκκωνίτι, δι' φρασεὶς
καταπνύει.

1. Οργανωτικό. Περαιτέρω έρευνα σχετικά με την κατάσταση των οργανισμών.

I A. Oυ πικρὺν ἐστίν· καὶ οὐδ' ἐπὶ τῇ ἐλπίδι πικρὸν ἔσται.
I B. Οὐ λυγρὸν ἐστίν· διὰ κατὰ τὴν ἐκδοχὴν σου.

Amen.

[illegible]

$$)(123)($$
[illegible]

72129

)(124)(

[illegible]

454

Προσάλλει πτόουν άμειν έαζ έττιάρ Ιντζάιιν κερτζεν-
λίφιν Αζιζ Ρουχούιν φερίντε, έε τζεμίτ Μάλετρεπέν πίο
κάλια τζέιν έττιάρ.

Προσάλλειν έαζή τζετζινάι μερίαν άλματν άνκισι Ιο-
πάτ έττι, έε Ινσάν κούδρετίλε τζιά, ύλλα ύαζι κούδρε-
τίαν ύατσί. Ύρα Ινσάνήν ύζ φικριντεν ούςουν πίο ίζ κιο-
πουτου. Χριστούιν όείζαρε, ύεαπτα πίκ άζ, πάγια-
ιν σουκκα, σάχατζ, έλφάτζ, έε Ινσάν έλμιντεν μαχ-
ρού άτταλάρεκιν σουγανήν παζά κούδρετι, τζαζά με-
τταετι, έε τζαζά άλματν άτταλάρεκν ύαζά κερτιλάρε-
πίζουτου πίο Ινσάν, έε σουγιάτε έστρετε περσι άττε ύα-
μού, έε σμελάινιζ μεντε ισάρεν τζεμίιντε ύιτ, έε πίο
μασίν, έε ύζ έσσίιν έαζί άλινανήν, έε ποράρεπι τζατλά
έττι, έε Ινσάνήν μερσιού φικρίντεν ύαττιντε. νέτιτζέ-
γι κείαζ που ύαζ Ινσάνήν σέττικισι ύάετρεπ άζα-
ματν ήνταν παζά, νανιζέ έττιρε που Ινσάν κελινερίν
τζεζλάρε, έε πίο έρμούρ τζεζ έστρε, έε που έρμούρ
σουγιάτε τζίμα έζαπν, έε άρατν κερτιλάρε κούδαν-
μερίά πουρετιά. Ατζεατα μεκινιρετι ποζά έν μετζαρε
παράινιζ πίο έστρε έπν νιζατε κιοζετ πίο κίμας Ιάκιν.
"Ινσάνήν ύααντα μεκινιρετι ύάαν ισάρε, Αλλαζήν
ύααντα μεκινιρετι." (Αουκ: Κεζ: εν. 27.) τζεζεν-
ύαζ τζεμίτ κούδρετίλε σάζαζαντν που ύεζαζν ίσν μεζ
έπινιζ, Ιάκιν κερτι άλματν κερτιλάρε ό έαζ (ύάον, Ι-
ηουζ Χριστού) έε που τζεζιν ούζρεπ σμελάιντε που
Χριστού Ινσάν. έε μεσάλλειν πίοιν ποζά άζατν μα-
σινάτε τζατζέον έστρεπ ύαζτι που κελινερίν. "Αλλαζ
σου-

σουγανήν τζαζλάρεπν άετζτι, έε άλματν άνκισι ούζαν-
τρεπ, έε Αλλαζ σουγανήν έλφίλάρε άετζτι, έε κούδρε-
τίλ κίματλαρε ούζαντρεπ, έε Αλλαζ σουγανήν άζεζάκ,
έε ύετζέ σελάν, έε μεζεζούτ άλματν κίματλα μετταζά
κετιρε, έε μεζεζούτ ύάαν νερνλαρε ιντα έλφίλε, ύάετα
ύετζέ πίο έετζούτ όνοζν ύαζουζουεν, όύονμερίε." (Προζ
Κορβ: α. 27-29.) σουγανήν τζεζ έστρεπτα, ύεαε-
κίμας σουγανήν, κίμας μεττιν, όυαλιν, έε κίμα-
κίμας τζεμίτ Μάλετρεπ Ιντζάι κερτιλά έστρεπ σουγαν, Αλ-
νιν τζεμίτ Μάλετρεπ Ιντζάι κερτιλά έστρεπ σουγαν, Αλ-
νιν άετζλάρε κελινερίν πίο άζιζα πέρνι, ύααν Με-
νιζιν κελιντε όετζούτ κελτι, έε Ιεγυτιλάρε κελιντε
κιντε φάαετ πίο Μάλετρεπ σουγανήν μεζαρεζά άμειζ.
ύάα Αλλαζήν Χάμα έττιρε κίμας κερτινιν άάτρετα που-
λουν ούζουζα μεκινιρετι έζα, έε πορσίον Μάλετρεπέν,
έε τζεζλάρεπιν ινκρίετιρε. έε που τζαζικιν Αζαζα Περτι-
μίζ Αλλαζήν ύάαν έαζ τζεζλά άάτσί που κελιντε ούζρε.
"νιζιν τζεζλάρε ούζαετλαρε σελιν νελιντε περτιλάνα-
τζακάρ." (Ιεν: Κεζ. κ. 6. 18.)

Ποζ Εαζλάρε πτόρε, άζιζερε, ούζουζιντερε, έε μεσάλλ-
ερε.
Ιντα παζήν άλματν, νιτζέν πίοερε Κερτινιζήν που
ίεντετρε τζαρεπνήν μεκινιρετι φικριντεν ύαζλάρετι, κέ
Κερτινιζήν Εαζλάρεπτα σουγανήν ύεζατνίμασιντεν έε-
μελάιντε, έε έζακ σουρσίον κερτινιζάρε κερτιντε, Ιάκιν Ι-
μενιζιν έστρεπ ύετζέ τζατλά άλματν. έε νιζι ύαζλάρετι,
κί Ιαζάρε έετζι Ινσάνήν άλματνιντε έλματνιζήν (σέρε-
λαρε-

Χ(141)

Κις-Γεμεγιέ, πλὴς κιοῦσοῦ νισανλέρλιν ισπατάρ βεργιγίν-
χασα Ι κιοσοῦρσοῦ ποῦ λάν. Ἰλὰκ ποῦνοῦ Εκακλήμπη
παχά ζικετ καδινεγιετ ιτζίν έτιρ ζίκα νανή, κί ινάν οἱ-
κατ τζαντεν παγιά, Ἰλὰκ τιντεντα κατλήμπη, έε τανήν
χασακλήμπέ ογρτζάν ότη, παχά καδὶ γισαετιρ άαχά, όγ-
καττέ καλιντεν. ζίκα ποῦ κήλινα τουγιάτκ έλκ άεουλάμπήν
κιοῦῖ κιορουνόρ πիր τζέσι, έε ήετακλήμπήν, ποῦνοῦ ιτζίν
συμαῖ. Πι-τιρ, κί χελακλήμπήζ ιτζίν τάλιντα άίκατηρ,
κιοῦσοῦν. φορλαῖ τζεττε έρμαῖῖ μορπτε άάγιε έτε,
χάττα ποῦνναμπήν ιτζεσακλήν ιμινηκλή τζουάκινς χου-
ζουρουντα τζακίρ ιτζήν, ήε καδινετιρλίρ, ήε λελγί βα-
ταῖνέ παχά σουπταῖῖ άαχά, έε ποῦ κιορουνέν νισανλα-
μπήν βαρτακλήν πλε τιρμυλ'ά κατλάμπή, έε ποῦ τζαῖ
ούτζε Αζίζ Εκακλήμπηκ άακίκατ άηίρ άαουρ οαίρ Ιννα-
νιμπήν χέρ πիր τζουγυουρουντα, έε τζεμαετιν. ποῦ Σε-
ρίρ τζορλαῖ. Αζίζ Κελινά σπράῖρ "μυσήρια" άα πիր ιτζή-
ποῦνοῦ ιτζίν, κί κιοῦσοῦζήν παῖδα ζατ κιορουνόρ, έε
άακλήμπήν παῖδα ινάν έτιρ. γήμα' τζαμιατ (βαντισί)
κιορουνόρ, κί ούτζουτ σουτ γυλ'ακλήρ. ήμα ιτζήκατ έ-
τιρῖ πήσοῦν γυοῦρετιν, κήβουχά κορουνόρῖ νισαντιά έλκ
κιοῦνλάμπήν γήεκακλήν πακίτιρ. ποῦ σπράῖρτον πα-
ζήλκσν Αγρε Ατκήν (Ιεβρατίν), έε παζήλκσν Αχτι
τζεττιν (Ιετζήλιν). Αχτι Ατκήν σπράῖρ ήκατ Ιε-
κίτιρ σουνέτ, έε Παγερμάῖν κοῦζοῦ κιορουν. Αλλαχίν
Αῖραχά, έε ζουρλαῖνέ τζορτεν έτιρῖ σουνέτ πир φορλαῖ,
κί ποῦνοῦ Ιννα κατλά ιτζήντε, Αλλαχίντεν ούζατ έτιρ-
τε. ποῦ κιοῦσοῖν σουνέτ, πիր ούτσου-άι νισαντη Ἰλ-
άμπήν τζουρουνέν κακίκακλήν, κί ποῦ Ιακλέρ Ιννα ποῖ-
τζήρτε κατλά, έτιρ μούχακλάκ Ιεραα σατκακλήν Αλ-
άαχά

Χ(142)

λαγά γουῖματ έτιρῖ. έε ποῦντεν κήναῖτζα φήλε άαουνοῖ
ντζίν Αῖραχάμπήν έκακλήμπήν έτιρ άαουνοῖ τζέμῖ τιντερ-
λάρ ζίκα Πουγανί σουνέτ γήσζ έτιρῖ ήε τζετ'αῖρ τζουάκ,
κί ποῦ Πουγανί σουνέτῖν ιζαρετιν Αῖραχά έτε. έε χάτ-
κιν τζεγανά καττέ χελακλήμπήν μούτεμυα Ιαρουλάμ-
ζαν τζεγανά καττέ χελακλήμπήν μούτεμυα Ιαρουλάμ-
ζαν, έε καρουνάι κορπών έτιρῖκ κιοῦνλάμπήν σάτ,
έε ζουρ Ιεγυοτλάμπήν τίν σουνέτ νελγ άαου. ζίκα σελ-
γι ζαχά κακίτζα, τζακλήν μούτεττε νελγ άαου. Ιοτῖ
Πουρουν Αζίζ καλιντεν. "ντεν, γήμα' χρεσά Ελ-
λιν άαουνοῖ χετάνια χάτεν (σουνέτ) άατουνυα. ζίκα Χρί-
λιν άαουνοῖ χετάνια χάτεν (σουνέτ) άατουνυα. ζίκα Χρί-
στοῦν χετάνια (σουνέτ) άατουνυα. ζίκα Χρίστοῦν χετάνια
χάτεν (σουνέτ) άατουνυα. ζίκα Χρίστοῦν χετάνια (σου-
νέτ) άατουνυα. " (πράς Κολλας: Κερ: 6. 11.) έτελ βαπ-
τισμῖ (τζεραττά) τζεττε άαου χετάνιγν (σουνέτῖν)
γέρον, άατουνυα βαπτισιεττε (Ιετζήλτε) τζακίτ φήλ έτιρ.
Αχτι ναιτκίτν Ικιντζί τζορτε (σπρή) κοῦζουνοῖν φηκακλή-
ντη. ήμα ποῦ κοῦζοῦ νέ τζεγανά γενίγρετ τζαρογέτκ μασοῖρ-
τοῦρ τζεραττήν χουρουνόρ πακίτιν. (Ελνδ. Κερ. 16.)
Παγερμά κορπουνήν ποῦ γεγινετ Ιεγυοτλάρ Μπαρτζάν
τζεμιατ'άακλήν βακίκατ τζεττεν άαου ποῦ βαρ άαουζέ σ-
ακίτιν, κί ποῦ τζορ Ιεγυοτλάρ Αλλαχίν έτιρῖ Αζίζ κα-
κίτιν άαουνοῖν χετάνια καττέ πիր ζακί άαου. Μισακλήμπήν
κακίτ κοῦζοῦ γισοῖλ Μισγίλν άατουνυα νισαντι, κί Ιακλήν
βαρτακλήν πηλετάρ ποῦ Χρεσάκ. ποῦ σακίτεν ιτζήλ
άαου Ιεγυοτλάμπήν ποῦ ασεῖλ ζυρετλάρ, χάτ'αῖν Αλ-
άαχίν κοῦζουνοῖ τουνεγνήν κορπουντζήν χάτ' ούζατ
κακίτ, έε ποῦνοῖν γέρον Αζίζ κοῦνυακλήν σπράῖνέ τζε-
ττε έτεττ εαροῖά κιοῦσοῦσοῦρεν. Ιατ Αχτι ναιτκλήν
σπράῖνέ ποῦντζετῖν.

[illegible][illegible]

2

ΔΙΑΚΕΤΗΝ ΤΗΝΟΥΣ ΜΕΤ' ΕΙ, ΕΙ ΧΕΙΡΟΣ ΑΝΑΓΕΓΡΗΝ ΔΕΧ-
 ΟΜΕΝΤΑ ΘΑΝΑΤΟΥ ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΥ.
 ΜΑΛΕΤ' ΕΠΙΘΟΣ ΤΗΝ ΠΑΡΕΓΓΕΙΡΑ, ΚΑΙ ΤΩΝΑΝΘΡΩΠΩΝ ΕΣΤΙΝ ΧΡΟΝΟΣ ΕΙΣ
 ΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΝ, ΕΙ ΜΕΤΕΠΕΛΕΓΜΕΝΟΙ. ΠΡΟΒΟΝ ΕΙΣΤΕΝ ΠΟΘ
 ΕΙΣΤΕΝ ΤΗΝΟΥΣ ΔΕΧΟΜΕΝΑ ΘΑΝΑΤΩ, ΕΙ ΑΝΑΓΕΓΡΗΝ, ΕΙ ΤΑΝΤΩΝ ΘΑΝΑ-
 ΤΩΝ

[illegible]

[illegible]

(175)(

[illegible][illegible] $(1.78)($

Washburn, D. W. 1983. The effects of temperature and salinity on the growth and survival of the bay anchovy, *Anchoa mitchilli*, in the San Francisco Bay area. *California Fish and Game* 69: 1-10.

[illegible][illegible]

$$)(105)($$

Ποὺς τὸν οὐρανὸν ἐκτεταμένον ἐκτείνῃς ὁμοειδήν·

Α. Νέκταρ γλεucarώp qυα ταραχαρήν ιχθυ, σε γυν
 κενυρά δάκν γλκαρήν ιχθυ Κρυπακκάρηp, σε Τυρpου
 κρυουpαpιpε τρυγαpι ιpαpαpι pιpα ιpιpυλάρηp, ποδάρηp
 τρυγερηpην γαpυλ, σε κεντι κερνηpαpην, σε γυν Αλκαpυ
 γυωpυλτ ιpαpηp, Αλκαpυην καpεpε, σε γαρηpαpην γαpυ
 pε ωpυουpυτ ιχθυ κρυοpαpιpα. Τpα δpην κερηλάρηpην γυν
 ιpαpηp, σε κεντι κρυpην πpυου πpυαpαpην γαpυpυpυp
 σε γυν Αλκαpυην κερηλάρηpην, σε πpαpαpυpυpυp ιpαpηp
 γυν πολκ γαpυpηp κερπ πpυ κρυpηpι κερ Μπαpαpηp
 Αλκαpη, σε γυν δpην Πωpυpην κερηpηpι κερηp δάκν γλκα
 ραpαpηp, που κεντι ιχθυ Αλκαpυην δάκαpι πpυpαpηp ιpιp
 ιpηp, γλκαpα που πpαpαpηp ιpηp δάκν γαpυpηpην πpυαpαpηp
 κερ κρυουpι γλκαpηp ιχθυ πpαpυpην δαpαpαpηp ιpαpηp δάκν.

[illegible]

Γ. Νικηταζ χρησιμεύει Επαγγέλματι κτηνιάστου γὰ ἀνὰ
ωρίαν, γὰ κτηνοποιεῖ τῶν, γὰζον κἀνὸν τῶν, ὁ δὲ
καὶ τῶν

)(106)(

[illegible]

Δ. ΗΜΕΙΣΤΕΡ ΧΡΗΣΙΜΟΝ ΑΝΑΓΝΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΜΕΛΕΤΗΝ ΕΙΣ ΚΡΑΤΥΣΤΕΣ ΓΥΜΝΑΣΙΑΣ ΕΣΤΙΝ. Η ΑΝΑΓΝΩΝ ΚΕΙΝΟΥΣΑΝΤΙ ΚΑΙ ΠΑΡΟΝΤΙ ΕΚΟΛΩΣΑΝΤΙ ΠΡΟΤΙΝ ΔΙΟΡΙΣΤΕΝ ΠΡΟΚΑΤ. Η ΠΡΩΤΗ ΖΩΝΗ ΕΣΤΙΝ, Η ΕΥΘΕΑΝ ΤΑΙ ΕΠΙΔΕΙΧΝΑΝΤΙ ΕΝΩΣΤΙ ΕΙΣ ΚΙΝΗΣΑΝΤΙ ΕΚΟΛΩΣΑΝΤΙ. ΠΡΟΚΑΤΕΝ ΕΠΙΔΕΙΧΝΑΝΤΙ ΕΙΣ ΚΙΝΗΣΑΝΤΙ ΕΚΟΛΩΣΑΝΤΙ. ΠΡΟΚΑΤΕΝ ΕΠΙΔΕΙΧΝΑΝΤΙ ΕΙΣ ΚΙΝΗΣΑΝΤΙ ΕΚΟΛΩΣΑΝΤΙ.

[illegible]

ET. vinatap 7/25 avard papilastaviv nari τ₀^v/c₀^v παν-
γιν

[illegible][illegible]

6

[illegible]

Δὲν ἔπ' ἔτιπ' ἄξιον λυγρόν, ὅς πύματον πῖν' ἡ-
σίωνται.

[illegible]

